Ya̱’a̱ tse’e je̱ nam kojtstán juu’ ve’e je̱

Nte’yam_ xyaktaajnjimdu je̱ nMa̱j Vintsä̱namda

Jesucristo ka̱jx

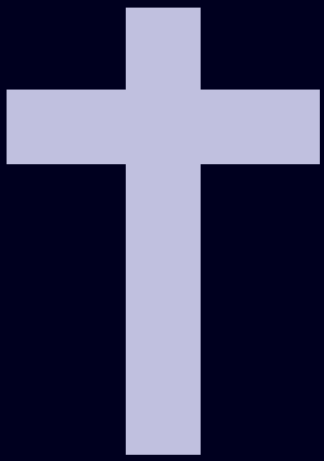

New Testament in Mixe, Totontepec (MX:mto:Mixe, Totontepec)

Ya̱’a̱ tse’e je̱ nam ko̱jtstán juu’ ve’e je̱ Nte’yam_xyaktaajnjimdu je̱ nMa̱j Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx

New Testament in Mixe, Totontepec (MX:mto:Mixe, Totontepec)

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Totontepec Mixe, (Mixe, Totontepec)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Totontepec [mto], Mexico

Copyright Information

© 1989, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Totontepec

© 1989, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
47d09f80-22d6-55c5-b9e5-a04a59e3169e

Contents

Mateo 1
Marcos 73
Lucas 118
Juan 193
Hechos 249
Romanos 317
1 Corintios 348
2 Corintios 377
Gálatas 395
Efesios 406
Filipenses 416
Colosenses 423
1 Tesalonicenses 430
2 Tesalonicenses 436
1 Timoteo 440
2 Timoteo 448
Tito 454
Filemón 458
Hebreos 460
Santiago 482
1 Pedro 490
2 Pedro 498
1 Juan 503
2 Juan 511
3 Juan 512
Judas 514
Apocalipsis 517

Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Mateo jyaay

Je̱ Jesucristo je̱ jyu̱jpit jayu
(Lc. 3.23-38)

1 Je̱ Jesucristo je̱ jyu̱jpit jayu, je̱'e̱ tse'e je̱ Abraham, je̱'e̱ tse'e je̱ David.
Jidu̱'u̱m tse'e ñaske̱'xidi: 2 je̱ Abraham tse'e je̱ myajntk je̱ Isaac; je̱ Isaac
tse'e je̱ myajntk je̱ Jacob; je̱ Jacob tse'e je̱ myajntk je̱ Judá je̱ts je̱ y'uts je̱
y'ajch; 3 je̱ Judá je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk Tamar, je̱'e̱ tse'e je̱ myajntkta je̱ Fares
je̱ts je̱ Zara; je̱ Fares tse'e je̱ myajntk je̱ Esrom; je̱ Esrom tse'e je̱ myajntk
je̱ Aram; 4 je̱ Aram tse'e je̱ myajntk je̱ Aminadab; je̱ Aminadab tse'e je̱
myajntk je̱ Naasón; je̱ Naasón tse'e je̱ myajntk je̱ Salmón; 5 je̱ Salmón je̱ts
je̱ ta̱'a̱xta̱jk Rahab, je̱'e̱ tse'e je̱ myajntk je̱ Booz; je̱ Booz tse'e je̱ myajntk
je̱ Obed; je̱ Obed tse'e je̱ myajntk je̱ Isaí; 6 je̱ Isaí tse'e je̱ myajntk je̱
yakkutojkpa David; je̱ yakkutojkpa David je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e ijt je̱
jamya'aju Urías je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱'e̱ tse'e je̱ myajntk je̱ Salomón.
7 Je̱ Salomón tse'e je̱ myajntk je̱ Roboam; je̱ Roboam tse'e je̱ myajntk je̱
Abías; je̱ Abías tse'e je̱ myajntk je̱ Asa; 8 je̱ Asa tse'e je̱ myajntk je̱ Josafat;
je̱ Josafat tse'e je̱ myajntk je̱ Joram; je̱ Joram tse'e je̱ myajntk je̱ Uzías; 9 je̱
Uzías tse'e je̱ myajntk je̱ Jotam; je̱ Jotam tse'e je̱ myajntk je̱ Acaz; je̱ Acaz
tse'e je̱ myajntk je̱ Ezequías; 10 je̱ Ezequías tse'e je̱ myajntk je̱ Manasés;
je̱ Manasés tse'e je̱ myajntk je̱ Amón; je̱ Amón tse'e je̱ myajntk je̱ Josías;
11 je̱ Josías tse'e je̱ myajntk je̱ Jeconías je̱ts je̱ y'utsa̱ta̱jk, van'it ku ve'e je̱
israeejlit jayu ake̱e̱'y yakvo̱o̱vdi je̱m babilóniait y'it jo̱o̱tm.
12 Ta̱vani tse'e je̱ israeejlit jayu ake̱e̱'y yakvo̱vda vye'na, je̱tse'e
jyaa'knañaske̱'xijidi: je̱ Jeconías tse'e je̱ myajntk je̱ Salatiel; je̱ Salatiel
tse'e je̱ myajntk je̱ Zorobabel; 13 je̱ Zorobabel tse'e je̱ myajntk je̱ Abiud; je̱
Abiud tse'e je̱ myajntk je̱ Eliaquim; je̱ Eliaquim tse'e je̱ myajntk je̱ Azor;
14 je̱ Azor tse'e je̱ myajntk je̱ Sadoc; je̱ Sadoc tse'e je̱ myajntk je̱ Aquim;
je̱ Aquim tse'e je̱ myajntk je̱ Eliud; 15 je̱ Eliud tse'e je̱ myajntk je̱ Eleazar;
je̱ Eleazar tse'e je̱ myajntk je̱ Matán; je̱ Matán tse'e je̱ myajntk je̱ Jacob;
16 je̱ Jacob tse'e je̱ myajntk je̱ José, je̱ María je̱ ñu̱yaa'y. Je̱ María tse'e je̱
Jesús je̱ tyaak. Je̱ Jesús tse'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit.
17 Ax makmajkts naske̱'e̱xats je̱'e̱ ve'e vye'na ku ve'e je̱ Abraham ku̱jx
yakmacho̱va̱tsa̱a̱'n je̱ts je̱ David ku̱jx paat; makmajkts naske̱'e̱xavats
je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ David ku̱jx yakmacho̱va̱tsa̱a̱'n je̱ts van'it ku̱jx paat
ku ve'e je̱ israeejlit jayu ake̱e̱'y yakvo̱o̱vdi je̱m Babilonia; makmajkts
naske̱'e̱xavats je̱'e̱ ve'e ku ve'e van'it ku̱jx yakmacho̱va̱tsa̱a̱'n je̱ts van'it
ku̱jx paat ku ve'e je̱ Cristo kye'x.

Ku je̱ Jesucristo kye'x
(Lc. 2.1-7)

18 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesucristo kye'x. To'k xa ve'e je̱ jayu y'ijt juu' ve'e
José du̱xa̱a̱j. Pu̱kani tse'e du̱jayep vye'na to'k je̱ kiixa̱ta̱'a̱x juu' ve'e
María du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ juu' ve'e u̱x'o̱o̱k je̱ Jesucristo tyaaki. Ka̱k'apu̱kna ve'e
cha̱a̱nada vye'na, van'it tse'e je̱ Espíritu Santo je̱ Nte'yam je̱ mya̱kkin ka̱jx
du̱yaktaajñ je̱ María ónu̱k ma̱a̱t. 19 Ax je̱ José, tu̱vts je̱'e̱ ve'e je̱ jyáyuvin je̱

jyoojntykin y'ijt. Ku ve'e dṵ'ix jẹts ónṵk mạạtani ve'e jẹ María, ax ka'a tse'e dṵ'uktsọjkni jẹtse'e dṵmạạttsạạnat, ni ka'a tse'e dṵtsọjkpa jẹtse'e kṵdṵyaktsọ'ọtyuujn, jẹ'ẹ kạjx tse'e dṵ'ukvinmaajy jẹts ayu'utsji ve'e kṵdṵmasọọkni. 20 Namvaate'e jẹ José ve'em dṵvinmay, van'it tse'e to'k jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ y'aangeles yak'ixji jẹ kuma'aj kạjx juu' ve'e jidṵ'ṵm nạ'mṵxju:

—José, jẹ David jẹ chaan jẹ kyọọj, kadi mtsạ'ạga jẹtse'e jẹ María xmạạttsạạnat, kṵx jẹ Nte'yam jẹ kyutojkṵn kạjxe'e jẹ Espíritu Santo yaktaajnji ónṵk mạạt. 21 Yakkẹ'ẹxupe'e to'k jẹ pi'k mix ónṵk, Jesuusts jẹ'ẹ ve'e mtukxạạjap kṵx jẹ'ẹ ve'e dṵtuknṵvaatsnup jẹ jyayu jẹ tyọ́kinda.

22 Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em jyajty jẹtse'e tyoojnji jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ y'ayook, ve'em ax jo'n vyaajñ to'k juu' ve'e ijt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa. Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:

23 Onṵk mạạt tse'e tyánṵt to'k jẹ kiixạtạ'ạx,
jẹ'ẹ tse'e to'k jẹ pi'k mix ónṵk dṵyakkẹ'ẹxup.
Emanuel tse'e yaktukxạạjap.
(Jidṵ'ṵmts jẹ'ẹ ve'e jẹ Emanuel kyạtsạpítsum, ṵṵ'm mạạtta ve'e jẹ Nte'yam.)

24 Ku ve'e jẹ José jyọtvij, ve'em tse'e dṵtuujn ax jo'n jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ y'aangeles ñạ'mṵxji, myạạttsṵṵni'ukvaan tse'e jẹ María; 25 ax ka'a tse'e ti kạts dṵtukmạạtjayejp van'it paat ku ve'e jẹ pi'k mix ónṵk dṵyakke'x, Jesuusts jẹ'ẹ ve'e tyukxạạjidu.

2

Jẹ yaa'tyạjkta juu' ve'e jẹ maatsa dṵnṵ'ixpạjkidup

1 Jẹme'e Belén jẹ Jesús kye'x, to'k jẹ kajpṵn juu' ve'e jẹm judéait y'it jọọtm, van'it ku ve'e jẹ Herodes yakkutojkp vye'na. Van'it tse'e jyẹ'ydi jẹm jerusaleenit kyajpṵn kạjxm jẹ yaa'tyạjkta juu' ve'e jẹ maatsa dṵnṵ'ixpạjkidup, 2 jẹm jẹ'ẹ ve'e chọọ'nda joma ve'e jẹ xạạj pyítsum, jẹtse'e dṵ'amọtutṵ́vidi:

—¿Jómase'e y'it jẹ israeejlit jayu yakkutojkpa juu' ve'e kẹ'x? Joma ve'e jẹ xạạj pyítsum, jẹmts ạạtse'e n'ix jẹ maatsa juu' ve'e dṵyaknṵkẹ'xnatạjkip jẹts tạ ve'e kye'ex, jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e yaja tṵnmín jẹts ạạts jẹ'ẹ ve'e nvinjávat nvintsạ'ạgat.

3 Ku ve'e jẹ yakkutojkpa Herodes dṵmọtu, van'it tse'e ñavyinma'yṵnmọọjyji, nay ve'empa tse'e nṵjom jẹ jerusaleenit jayu. 4 Van'it tse'e jẹ yakkutojkpa dṵvatsạạjv nṵjom jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ tsaptṵjkpit yak'ixpạjkpatạjkta, jẹtse'e dṵ'amọtutṵ́vidi pạn joma ve'e kyẹ'ẹxṵt jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutókṵt. 5 Van'it tse'e y'atsọọjvjidi:

—Jẹm Belén, yaja judéait y'it jạạt, kṵx jidṵ'ṵme'e dṵjatyaajñ jẹp Kunuu'kx Jatyán kṵjxp to'k juu' ve'e ijt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa:

6 Jẹts miitsta, beleenit jáyuda juu' ve'e tsṵṵnidup yaja judéait y'it jạạt,
mnṵmạ́jidup xa miitse'e nṵyojk jẹts ka'a ve'e jẹ viijnk jáyuda juu' ve'e tsṵṵnidup yaja Judea,
kṵx jẹme'e mkajpṵn kạjxmda jyẹ́jat to'k jẹ yakkutojkpa juu' ve'e dṵ'ix'ijtnup ạts jẹ njáyuda, jẹ israeejlitta.
Jidṵ'ṵm tse'e dṵjatyaajñ.

7 Van'it tse'e jẹ Herodes ayu'uts dụvatsạạjv jẹ'ẹda juu' ve'e jẹ maatsa
dụnụ'ixpạjkidup jẹtse'e dụ'amọtutụvi pạn vin'ite'e dụ'ix'ukvaandi jẹ
maatsa. 8 Van'it tse'e dụpakẹjxti jẹm Belén. Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:
—Nạjkxụ x'íxtada ọy jẹ pi'k mix ónụk. Ku tse'e xpaa'ttat, m'avánadap
tse'e jẹts ạtse'e nạjkx nvinja'viva nvintsạ'kiva.
9 Ku ve'e ve'em yaknụụjmidi jẹ yaa'tyạjkta, van'it tse'e chọọ'ndini.
Van'it tse'e vyintoo'vạjkijidi jẹ maatsa juu' ve'e y'ixtu ku ve'e vyẹ'nada
jẹm joma ve'e jẹ xạạj pyítsum, jẹtse'e yọ'y'atứvi jẹ maatsa joma ve'e jẹ
pi'k mix ónụk. 10 Ku ve'e jẹ yaa'tyạjk dụ'íxtinuva jẹ maatsa, ọọy tse'e
tyunxọọjntkti. 11 Ku ve'e tyạjkidi jẹp tụjkp, y'ixtu tse'e jẹ pi'k mix
mạạt jẹ tyaak María, van'it tse'e dụvinkọxkténidi jẹ pi'k mix ónụk jẹtse'e
dụvinja'vidi dụvintsạ'kidi. Van'it tse'e dụyak'avaatsti jẹ y'apạjkinda
jẹtse'e dụmọọydi jẹ vyintsạ'kin: jẹ oro, jẹts jẹ incienso ax jo'n jẹ pọọm,
jẹts jẹ pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e mirra dụxạạj. 12 Van'it tse'e jẹ Nte'yam
tyuknụja'vijidi jẹ kuma'aj kạjx jẹts ka'a ve'e y'ukvimpijttinit joma ve'e jẹ
Herodes. Jẹ viijnk too' tse'e pyạjktinu jẹtse'e ñạjkxtini joma ve'e jẹ y'itta
jẹ ñaaxta.

Ku jẹ Jesús yaktsọọ'nji jẹ tyee' jẹ tyaak jẹtse'e yaknạjkxji jẹp Egipto

13 Ku ve'e ñạjkxtini jẹ yaa'tyạjkta juu' ve'e jẹ maatsa dụnụ'ixpạjkidup,
van'it tse'e jẹ José jẹ kuma'aj kạjx yak'ixji to'k jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ
y'aangeles juu' ve'e jidụ'ụm nạ'mụxju:
—Pojtụkụ, yaktsọọ'nụ yạ pi'k mix mạạt yạ tyaak jẹts mạạtkẹ'ẹkụn.
Nạjkxta jẹm Egipto, jẹm tse'e mtándat van'it paat ku ạts mitse'e nvaajnjat,
kụx jẹ Herodes yakjay'íxtajape'e yạ pi'k mix ónụk jẹtse'e dụyakjay'ọọ'kjụt.
14 Van'it tse'e jẹ José pyojtụk jẹtse'e kọọ'ts dụmạạttsạạ'n jẹ pi'k mix
ónụk mạạt jẹ tyaak, jẹtse'e jẹm Egipto ñạjkxti. 15 Jẹm tse'e tyaandi van'it
paat ku ve'e jẹ Herodes y'ọọ'kni. Ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji
jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ y'ayook, ve'em ax jo'n vyaajñ to'k juu' ve'e ijt jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ: "Nvatsọọv ạtse'e
jẹ n'Onụk jẹtse'e jẹm Egipto pyítsumnit." Jidụ'ụm tse'e vyaajñ.

Ku jẹ Herodes dụyakjay'ọọ'kjidi jẹ pi'k mix ónụk

16 Ku ve'e jẹ yakkutojkpa Herodes dụ'ix jẹts vin'ạạ'njụdu ve'e jẹ
yaa'tyạjkta juu' ve'e jẹ maatsa dụnụ'ixpạjkidup, ọọy tse'e tyunnaa-
jkjọtma'tji, yakjay'ọọ'kkạjxju ve'e nụjom jẹ pi'k mix ónụkta juu' ve'e
dụkatạjkipna toojk joojnt jẹtse'e jẹm jyoojntykada vye'na beleenit kya-
jpụn kạjxm jẹts tạmạnaat; ve'eme'e dụpayọ'y pạn vinxụp joojntani ve'e
jẹ pi'k mix Jesús, ve'em ax jo'n ñạ'mụxjidi jẹ yaa'tyạjkta juu' ve'e jẹ
maatsa dụnụ'ixpạjkidup. 17 Ax ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji
jẹ Jeremíasjẹ y'ayook, to'k juu' ve'e ijt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa.
Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
18 Yakmọtu xa ve'e jẹm ramaajit kyajpụn kạjxm
jẹtse'e jẹ jayu jẹ yaaxụn jẹ tsaachvinma'yụn dụyaknajxti,
jẹ Raquel jẹ chaan jẹ kyọọj,
jẹ'ẹ tse'e jẹ y'ónụk dụnụyaaxtu,
ka'a tse'e dụ'uktsọjktini jẹtse'e pạn kyọjtsjọt'amájajadat,
kụx távani ve'e jẹ y'ónụkta y'ọọ'kni vye'na.
19 Ạạ'kani tse'e jẹ Herodes vye'na, van'it tse'e jẹm Egipto jẹ José to'k jẹ
Mạjạ Vintsạ́n jẹ y'aangeles yak'ixji jẹ kuma'aj kạjx, jẹtse'e ñạ'mụxji:

20 —Pojtu̱ku̱, vo̱vu̱ ya̱ pi'k mix ma̱a̱t ya̱ tyaak, na̱jkxtinuva je̱m israeejlit
y'it jo̱o̱tm, ku̱x tá̱vani je̱'e̱ ve'e y'o̱o̱'ktini juu' ve'e du̱'ukyak'o̱o̱'kuvaandu
ya̱ pi'k mix.
21 Van'it tse'e je̱ José pyojtu̱k je̱tse'e du̱va̱a̱jv je̱ pi'k mix ma̱a̱t je̱
tyaak, je̱tse'e je̱m ña̱jkxtini israeejlit y'it jo̱o̱tm. 22 Ax ku tse'e je̱ José
du̱mo̱tu je̱ts je̱ Arquelao ve'e yakkutojkp je̱m Judea, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ tyee'
Herodes du̱vintikts, tsa̱'ki tse'e je̱ José ku ve'e je̱m ña̱jkxu̱t. Ku ve'e
yakvaajnji je̱ kuma'aj ka̱jx, je̱m tse'e galiléait y'it jo̱o̱tm ñu̱jkx. 23 Ku ve'e
je̱m jye̱'y, je̱m tse'e nazarétit kyajpu̱n ka̱jxm ñu̱jkx tsu̱u̱niva. Ku tse'e
ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji juu' ve'e kyo̱jtstu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e vyaandi je̱ts nazarétit jayu je̱'e̱
ve'e je̱ Jesús.

3

Ku je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na
(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Ku ve'e je̱ Jesús chu̱u̱ni je̱m Nazaret, van'it tse'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa
Juan ñu̱jkx joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na je̱m judéait y'it jo̱o̱tm. 2 Je̱m
tse'e du̱tuk'ix'ukvaajñ je̱ jáyuda juu' ve'e nu̱na̱jkxju̱du. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Vinmayu̱mpijttini, maso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda.
Napya̱a̱jmjidini je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, ku̱x myaaxu̱xju̱dupe'e
je̱tse'e je̱m m'ijttinit.
3 Ya̱ Juaants je̱'e̱ ve'e juu' ve'e y'ava'ni je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa
Isaías. Jidu̱'u̱m tse'e du̱jatyaajñ:
Yakmó̱tup xa ve'e ku ve'e to'k je̱ jayu jidu̱'u̱m ma̱kk kya̱ts joma ve'e
kyapa̱ntsu̱u̱na:
“Yak'o̱'yijada, yaktа̱a̱jvjada je̱ too' joma ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n ñáxu̱t.”
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías du̱jatyaajñ.
4 Juu' ve'e je̱ Juan vyítip, je̱ camello pa̱jk pu̱mts je̱'e̱ ve'e; je̱ ak
tse'e tyiintsoojmjup. Je̱ paach tse'e jyu̱'kxp je̱ts je̱ maja̱ pa'ajk. 5 Je̱
jerusaleenit jayu tse'e na̱jkxtu amo̱tunajxpa; na̱jkxtuva tse'e nu̱jom je̱
jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m judéait y'it jo̱o̱tm, nay ve'empa tse'e pa̱n
pa̱n jatye'e du̱mutа̱́midup je̱ jordaanit maja̱ na̱a̱j. 6 Vintso̱ts je̱'e̱ ve'e je̱
tyo̱kin du̱mavyatsta, ve'em tse'e je̱ Juan yakna̱pé̱tjada je̱m Jordán maja̱
na̱jo̱o̱tm.
7 Ax ku tse'e je̱ Juan du̱'ix je̱ts nu̱maye'e je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱ sa-
duceota̱jk ñu̱na̱jkxjada je̱tse'e du̱yaknа̱pé̱ttat, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Miitsta, je̱ tsaa'n je̱ chaanda je̱ kyo̱o̱jta, je̱ ka̱ts xa ve'e tu̱xmó̱tuda je̱ts
tá̱minup je̱'e̱ ve'e je̱ tsaachto'nu̱n, je̱'e̱ ka̱jx tse'e xkuke̱'e̱kta. 8 Je̱'e̱ tse'e
mtoondinup juu' ve'e o̱y je̱tse'e ñu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ts mmaso̱o̱ktinu ve'e je̱
mko̱'o̱y joojntykinda. 9 Ka'a ve'e xnu̱tú̱vadat je̱tse'e mva'andat: “Ka'a
tse'e je̱ Nte'yam xyaktsaachpaatumdat, ku̱x je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j
xa u̱u̱'me'eda”, ku̱x nvaajnjidup a̱ts miitse'e je̱ts o̱'yixjupe'e je̱ Nte'yam
je̱tse'e ya̱ tsaaj du̱yakvimpítu̱t je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. 10 Ve'em xa
miitse'eda ax jo'n je̱ ku̱p juu' ve'e je̱ o̱o̱jyit ju̱'kx du̱kayakta̱'mip. Ax ta̱
tse'e je̱ tiempo jye'ya juu' ve'e ve'em ax jo'n je̱ jayu je̱ pojxu̱n du̱mach
je̱tse'e je̱ ku̱p du̱pojxu̱ku̱t. Ax nu̱jom tse'e je̱ ku̱p juu' ve'e je̱ o̱o̱jyit
ju̱'kx du̱kayakta̱'mip, yakpojxu̱knupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e yakja̱nvíppinit.
11 Je̱ tsoxk na̱a̱j a̱ts miitse'e ntukyaknа̱pe̱jttup, je̱'e̱ nu̱ja'vints je̱'e̱ ve'e

jẹts mmasọọktinu ve'e jẹ mkọ'ọy joojntykinda; ax jẹ'ẹ pạn ạtse'e xpa'ụx'ọọkip, jẹ'ẹ tse'e jẹm mja'vin kạjxmda mtukyaknạpẹ́tjadap jẹ Espíritu Santo jẹtse'e jẹ jayu dụtọkimpayọ'ọyụt. Ñụmạ́jipts jẹ'ẹ ve'e nụyojk jẹts ka'a ve'e ạts, ni ka'ats ạtse'e nvinmachjụ jẹts ạtse'e jẹ kyạ'ạjk nyakkẹẹkjat. 12 Ku ve'e jẹ jayu dụtọkimpayọ'ọy, ve'em tse'e dụtónụt ax jo'n to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e jẹm kyạ'm jẹ tukjẹẹ'pụn dụmats'ijtp jẹtse'e dụvimpójụt jẹ trigo. Pyạkmókup tse'e jẹ trigo tạạjm; ax jẹ po'ox juu' ve'e pyạjkjap, jẹ'ẹ tse'e jẹm jạnjọọtm pyạạmnup juu' ve'e ni vin'ita kapi'tsp.

Ku jẹ Jesús ñạpejt
(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

13 Ku ve'e jẹ Juan jẹ jayu dụyaknạpejt, van'it tse'e jẹ Jesús chạạ'n jẹm galiléait y'it jọọtm jẹtse'e jyẹ'y joma ve'e jẹ jordaanit mạjạ nạạj, jẹm joma ve'e jẹ Juan vye'na. Jẹ'ẹ tse'e ñụnạjkx jẹtse'e jẹ Juan yaknạpẹ́tjụt. 14 Ka'a tse'e jẹ Juan dụ'uktsạjk, jidụ'ụme'e jẹ Jesús dụnụụjmi:

—¿Mits ạtse'e xnụmiimp? Ñojk'ọ́y xa ạts mitse'e xyaknạpẹ́tụt.

15 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:

—Kuvụk xa ve'e dụtsạk, kụx pyaatyp y'akẹẹguip jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e nto'numụt nụjom juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp.

Van'it tse'e jẹ Juan dụkuvụjk. 16 Ku tse'e jẹ Jesús ñạpẹjtkụjx, van'it tse'e pyítsumni jẹm nạjọọtm. Tun to'mayji tse'e ọjts jẹ tsapjọọtmit it y'ava'ach jẹtse'e jẹ Jesús dụ'ix jẹts jẹme'e ñụkạda'akyjụ jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam jya'vin kạjxm, ve'eme'e ñụkạda'akyjụ ax jo'n to'k jẹ pak. 17 Van'it tse'e to'k jẹ ayook yakmọtu juu' ve'e jẹm tsapjọọtm kạdaak. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

—Yạ'ạ xa ve'e ạts jẹ n'Onụk, juu' ạtse'e ọọy ntuntsạjkp, ọọyts ạts yạ'ạ ve'e ntuntukxọọndụk.

4

Ku jẹ Jesús jẹ Satanás y'ukyaktọkimpạkuvaajnji
(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

1 Van'it tse'e jẹ Espíritu Santo jẹ Jesús dụyaknụjkx jẹm vinva'ajts it kạjxm jẹtse'e jẹm jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjayuvaptạjkta, jẹtse'e dụ'íxụt vintsọ ve'e jẹ Jesús kụdụyaktọkimpụjk. 2 Vụjxtkupx xạạj vụjxtkupx tsooj ve'e jẹ Jesús kyakay vye'na, van'it tse'e jẹ yooj pyaatji. 3 Van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap vyinkutạ́miji jẹtse'e ñạ'mụxji, ukvin'ạạ'nuvaajnju tse'e:

—Pạn tyụ́vam xa ve'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk mitse'e, mukọ́tsụts n'it yạ tsaaj jẹtse'e vyimpítụt tsapkaaky.

4 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Jidụ'ụm xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ka tun jẹ'ẹ kạjxjyap xa ve'e jẹ jayu jyoojntyka ku ve'e juu' dụkay dụjụ'kx, jẹ ayook kạjxe'e juu' ve'e jẹ Nte'yam kyạjtsp.”

5 Van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap yaknạjkxji jẹm kunuu'kx kajpụn kạjxm, jẹm Jerusalén. Van'it tse'e jẹ Jesús jẹm mạjạ tsaptạkkọjm dụyakpejt 6 jẹtse'e jidụ'ụm dụnụụjmi:

—Pạn tyụ́vam xa ve'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk mitse'e, naajkkụstạ́kajats n'it, kụx jidụ'ụme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Jẹ Nte'yam xa ve'e dụpava'anup jẹ y'aangelestạjk jẹtse'e m'íxjụt mjayẹ́pjụt,
jẹtse'e jẹ kyạ'ạj mtuk'amátsajat jẹtse'e jẹ mtek jẹ tsaaj kyayaktsaachajat.

7 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Vaampap tse'e jidụ'ụm jẹ Kunuu'kx Jatyán: “Ka'a tse'e x'íxtat joma vaate'e juu' dụkuvụk jẹ Mạjạ Vintsạ́n, ụụ'm jẹ nNte'yamamda.”
8 Van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap yaknạjkxjuva joma ve'e to'k jẹ kọpk juu' ve'e kạjxm ạạ'k. Jẹm tse'e jẹ Jesús dụtuk'ix nụjom jẹ jayu juu' ve'e yakkutujkja ijttup yaja naxviijn jẹts vinxụpe'e jẹ mạjin jẹ jayu dụjayep.
9 Van'it tse'e dụnụụjmi:
—Nụjom xa ạts mits yạ'ạ ve'e nmọkyạjxnit pạn xvinkọxkténip ạts mitse'e jẹts ạtse'e xvinjávat xvintsạ'ạgat.
10 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Nạjkxni, Satanás, kụx jidụ'ụme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Vinjávada vintsạ'ạgada jẹ Mạjạ Vintsạ́n, ụụ'm jẹ nNte'yamamda, jẹ'ẹjyji ve'e to'k mvinjávadap mvintsạ'ạgadap.”
11 Van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap myasọọkji jẹtse'e jẹ aangelestạjk jẹ Jesús dụnụnạjkxti jẹtse'e dụpatto'nidi.

Ku jẹ Jesús kya'amay'ukvaajñ jẹp Galilea
(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

12 Ku ve'e jẹ Jesús jẹ kạts dụmọtu jẹts jẹpe'e poxụntụjkp jẹ Yaknạpẹjtpa Juan, van'it tse'e ñụjkx jẹm Galilea; 13 ax ka'a tse'e tyaajñ jẹm nazarétit kyajpụn kạjxm, jẹme'e Capernaum ñụjkx tsụụniva. Jẹ kajpụn, myutạ́mipe'e jẹ mạjạ nạ'akạya jẹm zabuloonit jẹts neftaliijit y'it jọọtmda. 14 Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em jyajty jẹtse'e tyoojnji juu' ve'e jẹ Isaías jyatyaan, to'k juu' ve'e ijt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa. Jidụ'ụm tse'e dụjatyaajñ:
15 Jẹ it jẹ naax juu' ve'e Zabulón jẹts Neftalí dụxạạj,
jẹ too' juu' ve'e jẹ'yp jẹm maaxy nạpa'am jẹtse'e ñaxy jẹm jado'k ado'om Jordán mạjạ nạpa'am,
jẹm galiléait y'it jọọtm joma ve'e jyoojntykada pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap,
16 jẹ jayu pạn pạn jatye'e kupi'ijts kukọọ'ts tsụụnidu,
y'íxtuts jẹ'ẹ ve'e to'k jẹ mạjạ kujajpa jẹ mạjạ kutạ'kxpa;
pạn pạn jatye'e maaydup tajtup kụx chạ'kidupe'e jẹtse'e y'ọọ'ktat,
kujajjụdu kutạ'kxjụdu tse'e.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Isaías dụjatyaajñ.
17 Van'it tse'e jẹ Jesús kya'amay'ukvaajñ. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Vinmayụmpijttini, masọọktini jẹ mkọ'ọy joojntykinda. Napyạạjmjidini jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm kụx myaaxụxjụdupe'e jẹtse'e jẹm m'ijttinit.

Ku jẹ Jesús dụvạạjv nụmaktaaxk jẹ ajkx maakpada
(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

18 Jẹja tse'e galiléait myạą̣ nạ'akạya pa'ayi jẹ Jesús ñaxy vye'na, jẹtse'e dụ'ix nụmẹjtsk jẹ yaa'tyạjk, to'k uts to'k ajch: to'k juu' ve'e dụxạạj Simón juu' ve'e yaktukxạạji Pedro, jẹts jado'k juu' ve'e dụxạạj Andrés. Ajkx maakpats jẹ'ẹ ve'e y'ijtti; jẹm jẹ'ẹ ve'e dụ'avạ́jada vye'na jẹ tyuk'ajkx'amaakin xuum mạjạ nạ'akạya jọọtm. 19 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Pamiindini ạts. Ajkx maakk xa ve'e mtoondup; ax ụxyamts ạts miitse'e jẹ toonk nmọ'ọdat jẹts ạtse'e jẹ jayu xtuknụmíndat.

20 Tun jatyji tse'e dṵmasǫǫktini ję̣ tyuk'ajkx'amaakin xuum ję̣tse'e
dṵpanąjkxtini.
21 Vę̣ę̣'n tse'e yǫ'ǫyda vye'na, van'it tse'e ję̣ Jesús dṵ'ixpa janṵmę̣jtsk ję̣
yaa'tyąjk, ję̣ Santiago ję̣ts ję̣ Juan, nay to'k uts to'k ajchpats ję̣'ę̣ ve'eda, ję̣
Zebedeo ję̣ myajntktąjk. Ję̣m ję̣'ę̣ ve'e barco jǫǫtm ję̣ tyee' dṵmąądada
vye'na ję̣tse'e ję̣ tyuk'ajkx'amaakin xuum dṵ'ataagada. Van'it tse'e ję̣
Zebedeo ję̣ myajntktąjk yakvǫǫvduva. 22 Tun jatyji tse'e dṵmasǫǫktini
ję̣ barco mąąt ję̣ tyee'da, ję̣tse'e dṵpanąjkxtini.

Ku ję̣ Jesús ję̣ nṵmay jayu dṵyak'ixpṵjk
(Lc. 6.17-19)

23 Ję̣m tse'e nṵjom galiléait y'it jǫǫtm ję̣ Jesús dṵ'ayǫ'ǫy dṵ'anaxy
y'ijt joma jaty tsaptąjk ję̣tse'e ję̣ jayu dṵtukyak'ixpṵk ję̣ ǫy kąts ję̣ ǫy
ayook, ję̣'ę̣ ve'e ku ve'e ję̣ jayu yakvaajñja ję̣ts chąjkpe'e ję̣ Nte'yam
ję̣tse'e ję̣ jayu ñapyąąjmjidinit ję̣m ję̣ Nte'yam y'am kyą'm. Pąn
nṵvinxṵpe'e to'k jado'k ję̣ pa'am dṵjayep, ve'em tse'e dṵyakjǫtkądaakni.
24 Yaknṵja'vip tse'e ję̣ Jesús ję̣m nṵjom mąją it jǫǫtm juu' ve'e Siria
dṵxąąj; tyuknṵnąjkxtu tse'e ję̣ Jesús nṵjom pąn pąn jatye'e ję̣ pąjkpa ję̣
aampa dṵjayę̣jptup, pąn pąn jatye'e ję̣m jya'vin kąjxmda ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap,
pąn pąn jatye'e kǫ'ǫpya'ampąjkjṵdup, ję̣ts pąn pąn jatye'e mojktup;
yakjǫtkądakkąjxnuts ję̣'ę̣ ve'e to'k ką'ąjyjida. 25 Nṵmay tse'e ję̣ jayu
pyanąjkxjidi. Ję̣m tse'e ję̣ galiléait jayu, ję̣m tse'e juu' ve'e tsǫǫ'ndu ję̣m
decápolisit y'it jǫǫtm ję̣ts ję̣m jerusaleenit kyajpṵn kąjxm, ję̣mpa tse'e juu'
ve'e viijnk tsǫ tsǫǫ'ndu ję̣m judéait y'it jǫǫtm, nay ję̣mpa tse'e juu' ve'e
tsǫǫ'nduva ję̣ it ję̣ naax juu' ve'e jado'k ado'om ję̣ jordaanit mąją nąnaxy
ję̣m joma ve'e ję̣ xąąj pyítsum.

5

Ku ję̣ Jesús kya'amaajy ję̣m tonṵn viinm

1 Ku ve'e ję̣ Jesús dṵ'ix ję̣ nṵmay jayu, van'it tse'e pyejt joma ve'e to'k ję̣
tonṵn ję̣tse'e ję̣m y'ąjxtk. Van'it tse'e ję̣ y'ixpąjkpatąjk ñṵję̣'yjidi, 2 ję̣tse'e
ję̣ Jesús yak'ixpąjkjidi jidṵ'ṵm:

Ję̣'ę̣da pąn pąn jatye'e xǫǫnda
(Lc. 6.20-23)

3 —Xǫǫn xa ję̣'ę̣ ve'eda pąn pąn jatye'e ję̣ tyǫkin dṵ'ixkajptup, íttapts
ję̣'ę̣ ve'e ję̣m ję̣ Nte'yam y'am kyą'm.
4 'Xǫǫn xa ję̣'ę̣ ve'eda pąn pąn jatye'e tsaachvinmaaydup,
yakjǫt'amąjajadapts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam.
5 'Xǫǫn xa ję̣'ę̣ ve'eda pąn pąn jatye'e ję̣ nṵṵ'k aaj ję̣ nṵṵ'k jǫǫt
dṵjayę̣jptup, ję̣'ę̣ tse'e yakmǫ'ǫdap ję̣ naxviijnit it.
6 'Xǫǫn xa ję̣'ę̣ ve'eda pąn pąn jatye'e dṵyoojidup dṵtąątsidup juu' ve'e
ję̣ Nte'yam chąjkp, ku'ux jǫtkąda'aky tse'e y'íttat.
7 'Xǫǫn xa ję̣'ę̣ ve'eda pąn pąn jatye'e ję̣ jayu dṵtukmǫ'ttup,
tukmǫ'tjṵduvapts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam.
8 'Xǫǫn xa ję̣'ę̣ ve'eda pąn pąn jatye'e ję̣ va'ajts aaj ję̣ va'ajts jǫǫt
dṵjayę̣jptup, y'íxtapts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam.
9 'Xǫǫn xa ję̣'ę̣ ve'eda pąn pąn jatye'e dṵyaknamyujǫt'ǫ'yijidup juu'
ve'e namyu'ę̣jkjṵdup, va'anupts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam: "Ątsts yą'ą ve'e ję̣
n'ónṵkta."

10 ’Xǫǫn xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e jẹ jayu jomtoojnjụdup titoojnjụdup kụxe'e dụtonda juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, íttapts jẹ'ẹ ve'e jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.
11 ’Xǫǫn xa miitse'eda ku ve'e jẹ jayu mvinkǫjtspẹ́tjada, mjomtónjada mtitónjada, jẹtse'e mnụvampẹ́tjada ạts kạjx. 12 Tukxǫǫndụkta tse'e ǫǫy ku ve'e ve'em myaktonda, kụx myakmǫǫydinupe'e jẹ mạjạ ǫ'yin jẹm tsapjǫǫtm, kụx ve'eme'e dụjomtoondi dụtitoondi jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpatạjkta juu' ve'e joojntykidu too'vạjkp jẹts ka'a ve'e miitsta.

Jẹ kaan tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 9.49-50; Lc. 14.34-35)
13 ’Miitsta xa ve'e jẹ kaan jo'n yaja naxviijn. Ax pạn tǫ́kinup tse'e jẹ kaan jẹ tya'mụtsin, ¿vintsǫse'e jado'k nax tya'mụtsinuvat? Ka'ats jẹ'ẹ ve'e y'uktoonnit, yak'ụxkǫ'ǫnupe'e jẹja too' aajy jẹtse'e jẹ jayu ñụtẹẹ'njụt tyuktẹẹ'njụt.

Jẹ tạ'kxpa tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.21-25; Lc. 8.16-18)
14 ’Miits xa ve'e jẹ tạ'kxpa jo'n yaja naxviijn. To'k jẹ kajpụn juu' ve'e jẹm kǫpk kạjxm, ka'a tse'e y'ǫya jẹtse'e yakyo'otsụt. 15 Ka'a xa ve'e jẹ tạ'kxpa yaknạ'ạk jẹtse'e ti yaktuknaxjópụt; kạjxm jẹ'ẹ ve'e yakpụm jẹtse'e dụkutạ'kxụt anañụjoma jẹ jáyuda juu' ve'e jẹp tụjkp. 16 Nay ve'empats miitse'eda, ve'em ax jo'n jẹ tạ'kxpa jẹ nụmay jayu dụkutụ'kx, yaknụkẹ'xnatạ́kada jẹ y'ǫy jẹ'ẹ jẹja jẹ jayu vyinkujk; ku jẹ'ẹ ve'e dụ'íxtat jẹ y'ǫy jẹ'ẹ juu' ve'e mtoondup, yakmạ́jadap yakjaanchadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjǫǫtm.

Ǫy jẹ'ẹ ve'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn
(Lc. 16.16-17)
17 ’Ka'a xa miitse'e mvinmáydat jẹts jẹ'ẹ ạtse'e nnụmiin jẹts ạtse'e nyakkutǫ́kiyụt jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹts juu' ve'e jyavyẹjttu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpatạjkta. Ka jẹ'ẹ kạjxapts ạtse'e nmiijn jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e nyakkutǫ́kiyụt; jẹ'ẹ kạjxe'e jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e nkutyónụt jẹts ạtse'e nkǫjtsva'atsụt ti ve'e tyijp. 18 Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, namvaate'e y'it yạ tsajmit it jẹts yạ naxviijnit it, tonkạ́xjup tse'e nụjom jẹ pava'nụn; dụmạja dụmootska jẹ'ẹ ve'e jẹ pava'nụn, tonkạ́xjupts jẹ'ẹ ve'e. 19 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, pạn pạn xa ve'e dụkakutyoomp jẹ pava'nụn, dụkanụmạja jẹ'ẹ ve'e jẹ pava'nụn, jẹtse'e ve'em jẹ jayu dụtuk'ix, jẹ'ẹ tse'e dụnụpi'kikạ́xup jẹ jayu juu' ve'e ijttup jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm; ax pạn pạn tse'e dụkutyoomp jẹ pava'nụn jẹtse'e ve'em jẹ jayu dụtuk'ix, ñụmạ́japts jẹ'ẹ ve'e jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm. 20 Kụx ve'em ạts miitse'e nnạạjmada, ve'em xa ve'e dụtsạk jẹtse'e nụyojk ǫy xtóndat juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp jẹts ka'a ve'e juu' ve'e tyoondup jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk jẹts jẹ fariseotạjk. Pạn ka'a tse'e ve'em xtonda, ka'a tse'e mtạ́kadat jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.

Ku jẹ jayu jyǫtma'aty
(Lc. 12.57-59)
21 ’Tạ ve'e x'amǫtunaxta ku ve'e jidụ'ụm jẹ jụjpit jayu yaknụụjmidi: “Ka'a tse'e myakjayu'ǫǫ'ktat, kụx jyapạna pạn pạne'e yakjayu'ǫǫ'kp, yakmǫ'ǫpts jẹ'ẹ ve'e jẹ tsaachpaatụn.” 22 Ax nmụụjmidupts ạts miitse'e jẹts jyapạna pạn pạne'e jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ dụmu'ẹjkjup, yaktǫkimpayǫ'ǫyupts jẹ'ẹ ve'e. Pạn pạne'e jẹ y'uts jẹ y'ajch

ukpu̱ je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱ du̱vinko̱jtspe̱jtp, to̱kimpayo̱'o̱yjadapts je̱'e̱ ve'e pa̱n
pa̱n jatye'e du̱nu̱májidup je̱p tsaptu̱jkp. Pa̱n pa̱n tse'e ka víjap du̱tijp je̱
y'uts je̱ y'ajch ukpu̱ je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱, kutsa̱'a̱ga tse'e je̱tse'e je̱m ja̱njo̱o̱tm
yakpa̱a̱mnit.
23 'Ax ve'em tse'e, pa̱n myakna̱jkxtup xa ve'e je̱ mya̱xta joma ve'e
je̱ Nte'yam xvinjávada xvintsa̱'a̱gada, je̱tse'e je̱m xjaa'myé̱tstat je̱ts
mmu'e̱jkju̱dupe'e nu̱to'k je̱ m'utsta je̱ m'ajchta ukpu̱ nu̱to'k je̱ m'utsta je̱
mtsa̱'a̱da, 24 maso̱'o̱ktanumts je̱ja je̱ mya̱xta je̱tse'e na̱jkx too'va̱jkp je̱'e̱
xma̱a̱tnamyujo̱t'ó̱yajada, van'it tse'e mvimpijttinuvat je̱tse'e je̱ mya̱xta
je̱ Nte'yam xtukka̱tá̱kadat.
25 'Pa̱n je̱m xa ve'e pa̱ne'e mnu̱xa̱'a̱ijidup je̱tse'e xma̱a̱tna̱jkxta
je̱ja je̱ yakkutojkpa vyinkujk, tukma̱a̱tko̱jts'ó̱yada tse'e je̱ja too' aajy,
ve'em tse'e je̱m je̱ to̱kin payo̱'yva kya̱'m mkayakpá̱mdat. Ku̱x pa̱n
mpa̱a̱jmju̱dup xa ve'e je̱m je̱ to̱kin payo̱'yva kya̱'m, je̱ to̱kin payo̱'yva tse'e
je̱m je̱ tojpa kya̱'m mpá̱mjadap je̱tse'e mpoxu̱nta̱kpá̱mjadat. 26 Tyú̱vam
xa a̱tse'e nva'añ je̱ts ka'ajame'e mpítsumdat je̱p poxu̱ntu̱jkp vi'name'e
xkakuve̱tta nu̱jom juu' ve'e myójidup.

Ku je̱ jayu je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintó̱ki

27 'Ta̱ ve'e x'amo̱tunaxta ku ve'e jidu̱'u̱m yakka̱ts: "Ka'a tse'e
xyakvintsa̱'kintó̱kidat je̱ navya̱jku̱n." 28 Ax a̱tsts miitse'e nnu̱u̱jmidup
je̱ts o̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e du̱nu̱'ixp to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱tse'e du̱tsa̱k
je̱tse'e du̱ma̱a̱tnayjayé̱pju̱t, ta̱ tse'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ta̱'a̱xta̱jk
du̱tukma̱a̱tyakvintsa̱'kintó̱ki je̱ navya̱jku̱n.
29 'Pa̱n myakto̱kintoojnju̱dup xa ve'e je̱ m'aka'yu̱n viijnda, tun-
yakpítsumda tse'e je̱tse'e x'u̱xkojtat, ku̱x nu̱yojk o̱y je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
to'k viijn je̱ mni'kxta je̱ mko̱pkta xyakkutó̱kidat je̱ts ka'a ve'e ku ve'e
nu̱jom je̱ mni'kxta je̱ mko̱pkta yakpa̱a̱mnit je̱m ja̱njo̱o̱tm. 30 Pa̱n
myakto̱kintoojnju̱dup xa ve'e je̱ m'aka'yu̱n ka̱'a̱jta, tunku̱spoxta tse'e
je̱tse'e x'u̱xvívuptat, ku̱x nu̱yojk o̱y je̱'e̱ ve'e je̱tse'e to'k viijn je̱ mni'kxta
je̱ mko̱pkta xyakkutó̱kidat je̱ts ka'a ve'e ku ve'e nu̱jom je̱ mni'kxta je̱
mko̱pkta yakpa̱a̱mnit je̱m ja̱njo̱o̱tm.

Ku je̱ yaa'tya̱jk je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱maso̱o̱kni
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

31 'Ko̱jtstuva tse'e je̱ jayu jidu̱'u̱m: "e̱pya̱na xa ve'e pa̱n pa̱ne'e je̱
ñu̱da̱'a̱x du̱maso̱'o̱kuvaannup, tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e too'va̱jkp
du̱mo̱'o̱t je̱ ña̱k joma ve'e yak'íxu̱t je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e du̱'uknu̱da̱'a̱xini."
32 Ax a̱tsts miitse'e nnu̱u̱jmidup je̱ts pa̱n pa̱n yaa'tya̱jke'e du̱masoo̱knup
je̱ ñu̱da̱'a̱x, pa̱n ka je̱'e̱ ka̱jxap ku ve'e je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱yakvintsa̱'kintó̱ki
je̱ navya̱jku̱n, je̱ yaa'tya̱jk ka̱jx tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱yakvintsa̱'kintó̱ki je̱
navya̱jku̱n ku ve'e je̱ viijnk yaa'tya̱jk du̱pu̱k. Ax je̱'e̱ tse'e juu' ve'e
u̱x'o̱o̱k du̱pa̱jkp je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ ñu̱yaa'y tu̱myaso̱o̱kjini, nay
yakvintsa̱'kintó̱kivapts je̱'e̱ ve'e je̱ navya̱jku̱n.

Ku je̱ jayu je̱ Nte'yam du̱yaknaxy ukpu̱ ti jaty

33 'Ta̱ ve'e x'amo̱tunajxtuva ku ve'e jidu̱'u̱m je̱ ju̱jpit jayu yaknu̱u̱jmidi:
"Kutyonu̱ je̱ vaandu̱k juu' ve'e tu̱xpu̱m pa̱n je̱ Nte'yame'e tu̱xyaknaxy."
34 Ax a̱tsts miitse'e nnu̱u̱jmidup je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam xyaknáxtat ku
ve'e je̱ vaandu̱k xpa̱mda. Ni ka'a tse'e je̱ tsapjo̱o̱tmit it xyaknáxtat. Pa̱n
ve'em xa ve'e xtonda, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam ku̱xyaknajxti,
ku̱x je̱me'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n. 35 Ka'a tse'e ya̱ naxviijnit

it xyaknajxtuvat. Pa̱n ve'em xa ve'e xtonda, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam ku̱xyaknajxti, ku̱x ve'em ya̱'a̱ ve'e ya̱ naxviijnit it ax jo'n je̱ va'kpe̱jtu̱n joma ve'e je̱ Nte'yam je̱ tyek ku̱du̱yukkq́n. Ka'a tse'e je̱ Jerusalén xyaknajxtuvat. Pa̱n ve'em xa ve'e xtonda, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam ku̱xyaknajxtuva, ku̱x je̱ Ma̱ja̱ Yakkutojkpa je̱'e̱ ve'e je̱ kyajpu̱n. 36 Ni je̱ mkuvajka tse'e xkayaknajxtuvat, ku̱x ka'a ve'e m'o̱'yixjada je̱tse'e xyakvimpíttat o̱tyo'ka je̱ mvaajyta ya̱k uk po̱o̱'p. 37 Jidu̱'u̱me'e mva'andat "ve'em" ukpu̱ "ka'a"; ku̱x juu' ve'e nu̱yojk jaa'kyakko̱jtsp, je̱ ko̱'o̱yjáyuvapts je̱'e̱ ve'e du̱yakjé̱jip.

Ku je̱ jayu du̱tonu̱mpit juu' ve'e ka ó̱yap
(Lc. 6.29-30)

38 'Ta̱ ve'e x'amo̱tunajxtuva ku ve'e jidu̱'u̱m yakka̱ts: "Pa̱n pa̱ne'e je̱ jayu je̱ vyiijn du̱yakma'tp, je̱ tya̱a̱ts du̱yakvajntkp, nay vanxú̱pjyam tse'e yaktoonnuvat." 39 Ax a̱tsts miitse'e nnu̱u̱jmidup je̱ts ka'a ve'e xtonu̱mpijtjadat juu' ve'e ka ó̱yap pa̱n pa̱ne'e mmuto̱kintoojnju̱dup; ñojk'ó̱y xa ve'e, pa̱n pa̱ne'e m'akupa̱'kxijidup to'k ado'om aaj, mo̱o̱yduva tse'e jado'k ado'om je̱tse'e mjaa'k'akupa̱'kxajadat. 40 Pa̱n pa̱n tse'e mnu̱xa̱'a̱avaajnju̱dup je̱tse'e je̱ mvitu̱pa'tk mpa̱jku̱xjada, maso̱o̱ktuva tse'e je̱tse'e je̱ mvitu̱ni'kx mpa̱jku̱xjadat. 41 Pa̱n myaktuk'ake̱e̱'yidup xa ve'e je̱tse'e juu' xpatsq́mdat kojkm legua, ax mpatsq́mdap tse'e jakojkm legua. 42 e̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e juu' m'amó̱tuju̱dup, mmo̱'o̱dap tse'e; pa̱n pa̱n tse'e juu' anuu'kx m'amó̱tuju̱dup, ka'a tse'e xtso'oxpq́ktat.

Tso̱kta je̱ jayu pa̱n pa̱ne'e mtso'oxpa̱jkju̱dup
(Lc. 6.27-28, 32-36)

43 'Ta̱ ve'e x'amo̱tunajxtuva ku ve'e jidu̱'u̱m yakka̱ts: "Tso̱kta pa̱n pa̱ne'e mtso̱jkju̱dup; ka'a tse'e xtsó̱ktat pa̱n pa̱ne'e mtso'oxpa̱jkju̱dup." 44 Ax a̱tsts miitse'e nnu̱u̱jmidup: Tso̱kta pa̱n pa̱ne'e mtso'oxpa̱jkju̱dup, amó̱tuda je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱kunoo'kxu̱t pa̱n pa̱ne'e mko̱'o̱ñu̱ko̱jtsijidup, o̱tyoojnjada pa̱n pa̱ne'e mko̱'o̱tyoojnju̱dup, nu̱tsapko̱tsta je̱tse'e je̱ Nte'yam o̱y tyo'nu̱xjadat pa̱n pa̱ne'e mvinko̱jtspe̱jtju̱dup je̱ts pa̱n pa̱ne'e mjomtoojnju̱dup mtitoojnju̱dup, 45 ax ve'em tse'e mnu̱ke̱'xnatq́kadat je̱ts nTee'imdupe'e je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. Ku̱x ku xa ve'e je̱ aampa xa̱a̱j du̱yakpítsum, tyuknu̱'aampyts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e o̱y jayu je̱ts juu' ve'e ko̱'o̱y jayu, yakjé̱jipts je̱'e̱ ve'e je̱ tooj je̱tse'e du̱yaknu̱tu'uj pa̱n pa̱n jatye'e tu̱v jáyuvidup joojntykidup, nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e jomjáyuvidup tijáyuvidup je̱tse'e jyomjoojntykada tyijoojntykada. 46 Pa̱n je̱'e̱jyji xa miitse'e mtso̱jktup pa̱n pa̱ne'e mtso̱jkju̱dup, ¿ti o̱'yin tse'e mpq́ktap je̱'e̱ ka̱jx? Je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa paat xa ve'e ve'em jyátu̱kada.

47 'Pa̱n je̱'e̱jyji ve'e mko̱jtspo̱o̱'kxtup juu' ve'e mma̱a̱tnayja'vijidup, ¿ti o̱'yints miitse'e mtoondup je̱ts ka'a ve'e je̱ viijnk jáyuda?, ku̱x nay vanxú̱pjyame'e du̱toonduva pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada. 48 Va'ajts tse'e mnaajk'ijtjidinit, ve'em ax jo'n ñaajk'ítju̱ va'ajts je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.

6

Ku je̱ jayu je̱ y'o̱y je̱'e̱ du̱tún

1 'Ku xa ve'e xtonda je̱ y'o̱y je̱'e̱, ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e xtóndat je̱tse'e je̱ jayu du̱'íxtat juu' ve'e mtoondup. Pa̱n je̱'e̱ ka̱jx xa ve'e ve'em xtonda

jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu m'íxjadat, ka'a tse'e o̱y mtonu̱mpijtu̱xjadat jẹ̱ nTee'amda,
juu' ve'e jẹ̱m tsapjo̱o̱tm. 2 Jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e, ku tse'e xputá̱kadat jẹ̱'ẹ̱ pa̱n
pa̱n jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup, ka'a tse'e anañu̱joma jẹ̱ jayu xtuknujávadat,
ku̱x ve'eme'e jyátu̱kada jẹ̱p tsaptu̱jkp jẹ̱ts jẹ̱ja too' aajy pa̱n pa̱n jatye'e
mẹ̱jts'aajta mẹ̱jtsjo̱o̱tta. Jẹ̱'ẹ̱ ka̱jxts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ve'em du̱tonda jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu
y'o̱ñu̱kó̱tsajadat. Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada jẹ̱ts ka'a ve'e o̱y jẹ̱
Nte'yam tyonu̱mpijtu̱xjadat, nvaatani jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku ve'e yak'o̱ñu̱ko̱jtsidi.
3 Ax kuts miitse'e jẹ̱ jayu xmo̱'o̱dat juu' ve'e katih'ijtu̱xju̱dup, ve'em
tse'e xtóndat jẹ̱tse'e ni pa̱na du̱kanu̱jávat. 4 Pa̱n ve'em tse'e xtonda, o̱y
tse'e mtonu̱mpijtu̱xjadat jẹ̱ nTee'amda, juu' ve'e du̱'ixp nu̱jom juu' ve'e
kanu̱kẹ̱'xnata̱jkip jẹ̱ja jẹ̱ jayu vyinkujk.

Ku jẹ̱ jayu chapka̱ts
(Lc. 11.2-4)

5 'Ku miitse'e mtsapkó̱tstat, ka'a tse'e ve'em mtsapkó̱tstat ax jo'n jẹ̱'ẹ̱da
juu' ve'e mẹ̱jts'aajta mẹ̱jtsjo̱o̱tta, ténip tse'e chapko̱tsta jẹ̱p tsaptu̱jkp jẹ̱ts
joma ve'e jẹ̱ too' ñavyinnaxyju̱, jẹ̱'ẹ̱ ka̱jxts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ve'em du̱tonda jẹ̱tse'e
jẹ̱ jayu y'íxjadat ku ve'e chapko̱tsta. Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada
jẹ̱ts ka'a ve'e o̱y jẹ̱ Nte'yam tyonu̱mpijtu̱xjadat, nvaatani jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku
ve'e jẹ̱ jayu ve'em y'íxjada. 6 Ax kuts miitse'e mtsapkó̱tstat, tá̱kadats jẹ̱p
mtu̱jkp, aka̱'a̱da jẹ̱ mta̱jk, van'it tse'e xmukó̱tstat jẹ̱ nTee'amda, juu' ve'e
jẹ̱m tsapjo̱o̱tm. Pa̱n ve'em tse'e xtonda, o̱y tse'e mtonu̱mpijtu̱xjadat jẹ̱
nTee'amda, juu' ve'e du̱'ixp nu̱jom juu' ve'e kanu̱kẹ̱'xnata̱jkip jẹ̱ja jẹ̱ jayu
vyinkujk.

7 'Ku ve'e mtsapkó̱tstat, ka'a tse'e xko̱jtsu̱mpíttat xko̱jts'ata̱jtat, ve'em
ax jo'n jyátu̱kada pa̱n pa̱n jatye'e jẹ̱ Nte'yam du̱ka'íxada, ve'eme'e vyin-
mayda jẹ̱ts amo̱tunáxjadap jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam ku ve'e o̱o̱y tyunko̱tsta.
8 Ka'ats miitse'e ve'em mjátu̱kadat, ku̱x namka'ana miitse'e jẹ̱ Nte'yam
juu' x'amó̱tuda, ñu̱ja'vipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e mka'ijtu̱xju̱dup. 9 Jidu̱'u̱m
tse'e mtsapkó̱tstat:
A̱a̱ts jẹ̱ nTee',
tsapjo̱o̱tm xa mits jẹ̱me'e,
va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱tts mitse'e,
jẹ̱tse'e myakvinjávat myakvintsa̱'a̱gat.
10 Yakmiinni to'k aaj jẹ̱ mkutojku̱n.
Ve'em ax jo'n jẹ̱m tsapjo̱o̱tm tyunju̱ juu' mitse'e mtsa̱jkp,
ve'em tse'e tyoojnjuvat yaja naxviijn.
11 Mo̱o̱yk a̱a̱ts u̱xyam jẹ̱ kaaky jẹ̱ na̱a̱j juu' a̱a̱tse'e jó̱vum xa̱a̱j ntukjoojn-
tykip.
12 Mẹ̱ẹ̱'kxjik a̱a̱ts jẹ̱ nto̱kin,
ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e nto̱kinmẹ̱ẹ̱'kxpa pa̱n pa̱n jaty a̱a̱tse'e
xmuto̱kintoomp.
13 Kadi a̱a̱ts to'k aaj xmasa̱'a̱k jẹ̱ts a̱a̱tse'e nka'at jẹ̱m jẹ̱ ko̱'o̱yjáyuvap y'am
kya̱'m;
mitsts a̱a̱tse'e x'íxup xjayẹ́pup, x'axajtókup,
ve'emts a̱a̱tse'e xkah'ama̱a̱daagat jẹ̱ kyo̱'o̱y jẹ̱'ẹ̱.
Ku̱x xa̱'ma ka̱jx mitse'e xka̱'ma jẹ̱ kutojku̱n, jẹ̱ ma̱kkin, jẹ̱ts jẹ̱ ma̱jin.
Amén.

14 'Pa̱n mto̱kinmẹ̱ẹ̱'kxtup xa miitse'e pa̱n pa̱ne'e
mmuto̱kintoojnju̱dup, mto̱kinmẹ̱ẹ̱'kxjadap tse'e jẹ̱ nTee'amda, juu'
ve'e jẹ̱m tsapjo̱o̱tm; 15 ax pa̱n ka'a tse'e xto̱kinmẹ̱ẹ̱'kxta jẹ̱ jayu

juu' ve'e mmutǫkintoojnjụdup, nay ka'ava tse'e jẹ nTee'amda mtǫkinmẹẹ'kxjụduvat.

Ku jẹ jayu y'ayooja

16 ’Ku xa miitse'e m'ayoojadat, ka'a tse'e jẹ mviijnda jẹ m'aajta xyakma'attat, ve'em ax jo'n jyátụkada jẹ'ẹda juu' ve'e ijttup mẹjts'aajta mẹjtsjǫǫtta, kụx ve'em jẹ'ẹ ve'e jyátụkada jẹtse'e jẹ jayu dụnụjávadat jẹts ayoojidup jẹ'ẹ ve'e. Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts ka'a ve'e ǫy jẹ Nte'yam tyonụmpijtụxjadat, nvaatani jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'íxjada jẹts ayoojidupe'e. 17 Ax miits, ku tse'e m'ayoojadat, navy-impojjada nay'apojjada jẹtse'e ǫy mnavyǫǫ'kjadat, 18 ve'em tse'e jẹ jayu dụkanụjávadat jẹts m'ayoojidupe'e. Pạn ve'em tse'e xtonda, ǫy tse'e mtonụmpijtụxjadat jẹ nTee'amda, juu' ve'e dụ'ixp nụjom juu' ve'e kanụkẹ'xnatạjkip jẹja jẹ jayu vyinkujk.

Jẹ ǫ'yin juu' ve'e jẹm tsapjǫǫtm
(Lc. 12.33-34)

19 ’Ka'a tse'e xnụpạjkpẹ́ttat jẹ ǫ'yin juu' ve'e yaja naxviijn, joma ve'e jẹ tǫ́tụk juu' jaty dụtukka'yini, joma ve'e juu' jaty vyintǫki, jẹts joma ve'e jẹ mẹẹ'tspa tyạ́kada; 20 ñojk'ǫ́ye'e xnụpạjkpẹ́ttat jẹ ǫ'yin juu' ve'e jẹm tsapjǫǫtm, joma ve'e jẹ tǫ́tụk juu' jaty dụkatukkaya, joma ve'e juu' jaty kyavintǫki, jẹts joma ve'e jẹ mẹẹ'tspa kyatạ́kada. 21 Kụx pạn joma xa ve'e y'it juu' ve'e m'íxtup mjayẹjptup, nay jẹẹjyam tse'e y'ijtpa jẹ mjǫǫtta jẹ mja'vinda.

Ve'em xa ve'e jẹ jayu jẹ vyiijn ax jo'n jẹ jayu jẹ jyǫǫt jẹ jya'vin
(Lc. 11.34-36)

22-23 ’Ve'em xa ve'e jẹ jayu jẹ vyiijn ax jo'n jẹ jayu jẹ jyǫǫt jẹ jya'vin. Pạn ǫy xa ve'e jẹ mviijnda, m'íxtup tse'e ǫy. Ax pạn ma'at tse'e jẹ mviijnda, kǫǫ'ts tse'e jẹ mni'kxta jẹ mkǫpkta tyañ. Nay ve'empats jẹ'ẹ ve'e mạạt jẹ mjǫǫtta jẹ mja'vinda. Pạn va'ajts tse'e jẹ mjǫǫtta jẹ mja'vinda, jẹ y'ǫy jẹ'ẹ tse'e mtoondup; ax pạn m'ajǫǫtidup tse'e jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ jẹtse'e vintok m'itta, jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ tse'e mtoondup, ve'emts miitse'eda ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e ijtp jẹja akǫǫ'ts it jạạt jẹtse'e nụyojk kukǫǫ'ts tyañ jẹts ka'a ve'e jẹ viints jayu.

Jẹ Nte'yam jẹts jẹ meen
(Lc. 16.13)

24 ’Ni pạna xa ve'e kya'ǫ'yixjụ jẹtse'e mẹjtsk jẹ vyintsạ́n dụjayẹ́pụt, kụx to'ke'e dụtsǫ́kụt, jado'k tse'e dụtso'oxpạ́kụt, to'ke'e dụmutónụt dụmupạ́kụt, jado'k tse'e dụviijnk'íxụt. Nay ve'empa tse'e jẹ jayu juu' ve'e jẹm jẹ meen kyạ'm naajk'ijtjup, ka'ats jẹ'ẹ ve'e y'ǫ'yixjụ jẹtse'e jẹ Nte'yam dụpanạjkxụt.

Y'ixp jyayejpp tse'e jẹ Nte'yam pạn pạn jaty jẹ y'ónụk
(Lc. 12.22-31)

25 ’Jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e nnạạjmada, ka'a tse'e xvinmáydat jẹ mkaakyta jẹ mnạạjta ti ve'e mtukjoojntykadap, ni ka'a tse'e xvinmaay-duvat jẹ mvitta jẹ mxǫxta juu' ve'e mjayẹ́ptap. Ñụmạ́jip jẹ'ẹ ve'e nụyojk ku ve'e jẹ jayu jyoojntyka jẹts ka'a ve'e jẹ kaaky jẹ nạạj juu' ve'e jyayejpp; ñụmạ́jip jẹ'ẹ ve'e nụyojk jẹ jayu jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk jẹts ka'a ve'e jẹ vit jẹ xǫx juu' ve'e jyayejpp. 26 Ixta vintsǫ ve'e jẹ jẹyyva tạ́nụk kyani'ipta, ka'a

tse'e jẹ tạạjm dụpạkmokta, ka'a tse'e tii joma ve'e dụyak'íttat jẹ tyukjoo-
jntykinda; ǫ́yam tse'e vye'ema, yakjoojntykijidup tse'e jẹ nTee'amda,
juu' ve'e jẹm tsapjǫǫtm. Kadi xvinmayda, nụyojk xa miitse'e ǫǫy xtun-
jaa'knụmạ́jada jẹts ka'a ve'e jẹ jẹyyva tạ́nụk. 27 Jyatunvinmay jẹ'ẹ ve'e,
¿pạnts miitse'eda juu' ve'e ǫ'yixjup jẹtse'e ñaajkyǫ́njụt jado'k noox?
28 '¿Ax tyạjx tse'e xvinmayda jẹ mvitta jẹ mxǫxta? Ixta vintsǫ ve'e jẹ
ojts jạạtit pụj yẹẹ'kta, ka'a tse'e tyonda, ka'a tse'e pyii'tta kyǫjta; 29 ax
ve'emts ạtse'e nva'añ jẹts ǫ́yame'e jẹ yakkutojkpa Salomón va'ajts tsoj
tyunnaxyạxjụ y'ijt, ka'a tse'e dụmuvaa'ty ax jo'n jẹ pụj. 30 Pạn ve'em tse'e
jẹ Nte'yam dụyaktsojụpụk jẹ aajy jẹ ojts juu' ve'e ụxyam yẹẹ'kp jẹtse'e
kep jẹ jạạjn pyaatjinit, ¿vintsǫts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam mkamǫ'ǫjadat pạn ti
ve'e mnatyukxǫ́xjadap? ¡Vẹẹ'nji xa ve'e jẹ Nte'yam xjaanchjávada! 31 Jẹ'ẹ
kạjx tse'e, ka'a tse'e mnaajkvinmáyjadat jẹtse'e mva'andat: "¿Tis vine'e
nka'yumdap n'ookumdap?", ukpụ "¿Tis vine'e nnatyukxǫjxumjadap?"
32 Kụx nụjom jẹ'ẹ ve'e, yakvinkǫ́pkidupts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu pạn pạn
jatye'e jẹ Nte'yam dụka'íxada; ax jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjǫǫtm,
ñụja'vipts jẹ'ẹ ve'e pạn ti ụụ'me'e xka'ijtjimdup. 33 Ax ve'em tse'e,
yakvinkǫ́pkada ǫǫy jẹtse'e m'ijttinit jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm jẹtse'e
xtoondinit juu' jẹ'ẹ ve'e chạjkp, ve'em tse'e myakmǫǫyduvat juu' ve'e
mkáydap m'oo'ktap jẹts juu' ve'e mnatyukxǫ́xjadap. 34 Kádits xvinmayda
juu' ve'e kep mínup, kụx jẹ́jape'e kep juu' ve'e mvinmáydap. To'k to'k jẹ
xạạj, ve'em tse'e jẹ vinma'yụn dụyakjẹja.

7

Ka'ats ụụ'me'e jẹ jayu ntǫkimpayǫ'yumdat
(Lc. 6.37-38, 41-42)

1 'Ka'ats miitse'e jẹ jayu xtǫkimpayǫ'ǫydat, ve'em tse'e jẹ
Nte'yam mkatǫkimpayǫ'yjụduvat. 2 Kụx ve'em pạn vintsǫ ve'e
jẹ jayu xtǫkimpayǫ'ǫyda, nay vanxụ́pjyam tse'e jẹ Nte'yam
mtǫkimpayǫ'yjụduvat; uk pạn vintsǫ ve'e jẹ mjáyuvinda, nay jẹ
mjáyuvinda tse'e vimpítup. 3 ¿Vintsǫse'e y'ǫ'yixjụt jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ mạjạ
tǫkin dụmạạt, jẹtse'e dụputạ́kat jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ
juu' ve'e vẹẹ'nji jẹ tǫkin dụmạạt? Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu
juu' ve'e jẹp vyiimp to'k jẹ kụp juu' ve'e va'ajts mạj jẹtse'e dụtsạk
jẹtse'e dụputạ́kat jẹ y'uts juu' ve'e jẹ pi'k po'ox tụvyintạ́kaja. 4 Van'it
tse'e jẹ y'uts dụnụụjma: "Va'an ạts dụyakpítsumụ jẹ pi'k po'ox juu'
ve'e jẹp mviimp." 5 ¡Mẹjts'aaj mẹjtsjǫǫt xa jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ mạjạ
tǫkin dụmạạt! Yaknụva'ache'e too'vạjkp dụtsạk jẹ mạjạ tǫkin juu' ve'e
jyayejpp, van'ítnum tse'e y'ǫ'yixjụt jẹtse'e dụputạ́kat jẹ y'uts jẹ y'ajch
ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ juu' ve'e vẹẹ'nji jẹ tǫkin dụmạạt.
6 'Ka'a tse'e jẹ ok xmǫ'ǫdat jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ, ka'a tse'e jẹ mpeerlas
xvạjjadat jẹ kẹẹm. Pạn mmǫǫydup xa ve'e, tyuktẹẹ'ndapts jẹ'ẹ ve'e
jẹtse'e mnụpojtụkjadat jẹtse'e myakvintǫ́kijadat.

Amǫ́tuda juu' jẹ Nte'yam, íxtada, jẹts kojtspǫǫ'kxta jẹja tạk'aagui
(Lc. 11.9-13; 6.31)

7 'Amǫ́tuda juu' jẹ Nte'yam, jẹtse'e myakmǫ'ǫdat; íxtada,
jẹtse'e xpaa'ttat; kojtspǫǫ'kxta jẹja tạk'aagui, jẹtse'e jẹ Nte'yam
myak'avaatsụxjadat. 8 Kụx pạn pạn xa ve'e jẹ Nte'yam juu' dụ'amǫ́tup,
yakmǫ'ǫp tse'e; pạn pạn tse'e juu' dụ'íxtip, pyaatyp tse'e; pạn pạn tse'e
kojtspǫǫ'kxp jẹja tạk'aagui, yak'avaatsụxjup tse'e jẹ Nte'yam.

9 ’Onu̱k tee'da ónu̱k taakta, ku xa ve'e je̱ m'ónu̱kta m'amǫ̱tujadat je̱
tsapkaaky, ¿je̱ tsaaj tse'e mmo̱'o̱dap? 10 Ku tse'e m'amǫ̱tujadat je̱ ajkx, ¿je̱
tsaa'n tse'e mmo̱'o̱dap? 11 Mjako̱'o̱yjáyuvada xa miitse'eda, mnu̱ja'vidup
tse'e je̱tse'e xmo̱'o̱dat je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱ m'ónu̱kta; ax je̱ nTee'amda, juu' ve'e
je̱m tsapjo̱o̱tm, nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e du̱mo̱'o̱t je̱ y'o̱o̱jyit je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
amǫ̱tuju̱dup.
12 ’Ax ve'em tse'e, pa̱n vintso̱ xa ve'e xtso̱kta je̱tse'e je̱ jayu
mto'nu̱xjadat, ve'emts miits je̱'e̱ ve'e xtoojnjiduvat, ku̱x je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n je̱ts juu' ve'e jyavye̱jttu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱tuk'íxtup je̱ts ti ve'e yaktónup
ku ve'e je̱ jayu ñachó̱kjada vimpit atu̱j.

Je̱ aka̱'a̱ juu' ve'e mootskji vyiijn tukmu'a'ixmojkin
(Lc. 13.24)

13 ’Tá̱kada joma ve'e je̱ aka̱'a̱ juu' ve'e mootskji vyiijn. Ku̱xe'e je̱ aka̱'a̱
je̱ts je̱ too' juu' ve'e je̱ jayu du̱yaknajkxp joma ve'e vyintó̱kidinit, ma̱ja̱
viijnts je̱'e̱ ve'e, nu̱mayts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ tso̱ ta̱jkidup. 14 Ax je̱
aka̱'a̱ je̱ts je̱ too' juu' ve'e je̱ jayu du̱yaknajkxp joma ve'e xa̱'ma ka̱jx
jyoojntykidinit, pi'kji je̱ts mootskjits je̱'e̱ ve'e vyiijn, nu̱'eejyjits je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e je̱ tso̱ ta̱jkidup.

Yaknu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ ku̱p vintso̱ ve'e tya̱'ma
(Lc. 6.43-44)

15 ’Myakkó̱pkadap tse'e o̱o̱y je̱'e̱ ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱dup je̱
Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpada. Ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ mu'uk
lobo juu' ve'e napya̱a̱jmjup je̱ pi'k carnero jo'n je̱tse'e je̱ja nu̱may carnero
akujk tya̱ka. 16 Mnu̱jávadap tse'e je̱ts pa̱n je̱'e̱ ve'eda ku ve'e x'íxtat vintso̱
ve'e juu' du̱tonda, ku̱x ka'a xa ve'e je̱ tsaaydum ta̱a̱jm ukpu̱ je̱ higo ta̱a̱jm
yaktuk je̱m ápit ka̱jxm. 17 Nu̱jom je̱ o̱y ju̱'kx ku̱p, je̱ o̱o̱jyit ju̱'kx tse'e
yakta̱'mip; je̱ts nu̱jom je̱ ko̱'o̱y ju̱'kx ku̱p, je̱ ko̱'o̱y ju̱'kx tse'e yakta̱'mip.
18 Ka'a tse'e je̱ o̱y ju̱'kx ku̱p du̱yakta̱'ma je̱ ko̱'o̱y ju̱'kx; ni ka'a tse'e je̱ ko̱'o̱y
ju̱'kx ku̱p du̱yakta̱'ma je̱ o̱y ju̱'kx. 19 Nu̱jom tse'e je̱ ju̱'kx ku̱p juu' ve'e
du̱kayakta̱'mip je̱ o̱o̱jyit ju̱'kx, yakpojxu̱kpts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱m ja̱njo̱o̱tm
yakpa̱a̱mnit. 20 Ve'emts miitse'e xnu̱jávadat pa̱n pa̱n jatye'e o̱y jayu pa̱n
pa̱n jatye'e ko̱'o̱y jayu ku ve'e x'íxtat pa̱n vintso̱ ve'e juu' du̱tonda.

Ka anañu̱jómap xa ve'e tyá̱kadat je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m
(Lc. 13.25-27)

21 ’Ka nu̱jómap xa ve'e tyá̱kadat je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m pa̱n pa̱n
jaty a̱tse'e xtijtup “Vintsá̱n, Vintsá̱n”; je̱'e̱jyjida ve'e pa̱n pa̱n jatye'e
du̱toondup juu' ve'e cha̱jkp a̱ts je̱ nTee', juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.
22 Nu̱may xa a̱tse'e xna̱a̱jmadat je̱ xa̱a̱j: “Vintsá̱n, Vintsá̱n, mits je̱
mkutojku̱n ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook nko̱jtsnáxy y'ijt je̱ts mits
je̱ mkutojku̱n ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap nyakpítsum y'ijt je̱m je̱ jayu
jya'vin ka̱jxm, mits je̱ mkutojku̱n ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ mújit atu̱va ntun y'ijt.”
23 Ax van'itts a̱tse'e nna̱a̱jmadat: “Ni vin'ita xa miitse'e mka'itta a̱ts je̱
njáyuda; vinva'kva'atsta a̱ts miitsta pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e
ka ó̱yap.”

Je̱ ta̱jk juu' ve'e tso̱o̱'ntk je̱ja tsaku̱jx je̱ts je̱ ta̱jk juu' ve'e tso̱o̱'ntk je̱m po'o
ni'kxm
(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

24 ’Pąn pąn xa ve'e dụ'amǫtunajxp juu' ątse'e nkąjtsp jẹtse'e ve'em
dụtún, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ vij jayu juu' ve'e jẹ tyąjk dụpąąm
jẹja tsakụjx. 25 Ku tse'e jẹ it tyuuj, jẹtse'e jẹ nąąj kyǫmpejt y'ojtspejt,
jẹtse'e jẹ mąkk pǫj tyunnajxni jẹtse'e dụpati'ts jẹ tąjk, ax ka'a tse'e kyitu,
kụx jẹja ve'e tsakụjx chǫǫ'ntk. 26 Ax jẹ'ẹ tse'e juu' ve'e dụ'amǫtunajxp
juu' ątse'e nkąjtsp jẹtse'e ve'em dụkatún, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ
jayu juu' ve'e ka víjap, juu' ve'e jẹ tyąjk dụpąąm jẹm po'o ni'kxm. 27 Ku
tse'e jẹ it tyuuj, jẹtse'e jẹ nąąj kyǫmpejt y'ojtspejt, jẹtse'e jẹ mąkk pǫj
tyunnajxni jẹtse'e dụpati'ts jẹ tąjk, van'it tse'e jẹ tąjk kyítuni. ¡Ǫǫyam tse'e
tyunvintǫki!

28 Ku ve'e jẹ Jesús kyǫjtskụjx, atụva atǫki tse'e jẹ nụmay jayu jẹ
y'ixpąjkụn dụtuktaandi 29 kụx jẹ kutojkụn mąąte'e kyąjts, ka ve'emap ax
jo'n jẹ tsaptụjkpit yak'ixpąjkpatąjk.

8

Ku jẹ Jesús dụyakjǫtkądaaky to'k jẹ jayu juu' ve'e leprapąjkjup
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Ku ve'e jẹ Jesús vyajntyk jẹm tonụn viinm, van'it tse'e nụmay jẹ
jayu pyanąjkxjidi. 2 Van'it tse'e vyinkutąmiji to'k jẹ jayu juu' ve'e
leprapąjkjup, jẹtse'e jẹ Jesús dụvinkǫxkteni, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Vintsąn, pąn mtsąjkp xa mitse'e, m'ǫ'yixjup tse'e jẹts ątse'e
xtuknụva'atsụt yą lepra pa'am.
3 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ kyą'ąj tyuknụkǫojnji jẹtse'e jẹ pa'am jayu
dụnụụjmi:
—Ntsąjkp xa ątse'e. Va'ajts tse'e mtaanni.
Ku ve'e ve'em vyaajñ, tun jatyji tse'e jẹ lepra pa'am ñụvaatsjini. 4 Van'it
tse'e jẹ Jesús ñą'mụxji:
—Ni pąna xa ve'e xkavaajnjat pąne'e tụmyakjǫtkąda'akyjụ. Nąjkxụ
joma ve'e jẹ tee' jẹtse'e dụ'íxụt jẹts tą ve'e mjǫtkąda'aky, van'it tse'e
xyǫ́xụt juu' ve'e jẹ Moisés pyavaan ku ve'e jẹ jayu kyǫǫ'kpąjkjini jẹ
lepra pa'am, ve'em tse'e anañụjoma dụnụjávadat jẹts tą́vani ve'e jẹ pa'am
mnụva'achjụ.

Ku jẹ Jesús dụyakjǫtkądaaky to'k jẹ tojpatąjk jẹ vyintsąn jẹ tyoompa
(Lc. 7.1-10)

5 Ku ve'e jẹ Jesús tyąjki jẹm capernaaumit kyajpụn jǫǫtm, van'it
tse'e vyinkutąmiji to'k jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsąnip nụmǫ́kupx jẹ
tojpatąjk. Van'it tse'e jẹ Jesús dụmunoo'kxtk. 6 Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Vintsąn, jẹme'e tąk'am ąts jẹ ntoompa pya'amma'aj, mojkp jẹ'ẹ ve'e
jẹtse'e ǫǫy tyuntsaachpaa'ty.
7 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsǫojvji:
—Nąjkxụts ąts jẹ'ẹ dụyakjǫtkąda'akyụ.
8 Van'it tse'e jẹ tojpatąjk jẹ vyintsąn y'atsąąjv:
—Vintsąn, ka'a xa ątse'e nvinmachjụ jẹtse'e jẹp ąts ntụjkp mtąkat;
kǫojyji ve'e va'anụ jẹtse'e jyǫtkąda'akụt, ax jǫtkąda'akupts jẹ'ẹ ve'e.
9 Kụx jẹm xa ve'e pąn ątse'e xyakkutojkjip, jẹmpa tse'e ąts jẹ ntojpa juu'
ątse'e nyakkutojkjivap. Ku ątse'e to'k nmụụjma jẹtse'e ñąjkxụt, nąjkxpts
jẹ'ẹ ve'e; ku ątse'e jado'k nmụụjma jẹtse'e myínụt, miimpts jẹ'ẹ ve'e; ku
ątse'e jẹ ntoompa juu' ntukpava'añ, tyuumpts jẹ'ẹ ve'e.
10 Ku ve'e jẹ Jesús dụ'amǫtunajxy, atụva atǫki tse'e tyaajñ jẹtse'e
jidụ'ụm dụnụụjmi jẹ jayu juu' ve'e panąjkxjụdup:

—Tyṵvam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹ̱ts yaja ve'e nṵjom israeejlit y'it jạạtta, ni to'kats ạtse'e nkapaa'ty juu' ạtse'e xjaanchja'vip ax jo'n yạ jayu. 11 Ạtsts miitse'e nnṵṵjmidup jẹ̱ts jẹ̱'yadape'e nṵmay juu' ve'e tsọọ'ndap jẹ̱m joma ve'e jẹ̱ xạạj pyítsum jẹ̱ts jẹ̱m joma ve'e jẹ̱ xạạj tyạka, myạạt'ạjxtṵktapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e kaayva jẹ̱ Abraham, jẹ̱ Isaac, mạạt jẹ̱ Jacob jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam kyutojkṵn jọọtm; 12 ax jẹ̱'ẹda pạn pạn jatye'e uk-tukkạdaakjṵdup jẹ̱tse'e jẹ̱m kṵy'itta, yakpạ́mdapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱m akọọ'ts ítum. Jẹ̱m tse'e nṵmay yaaxtinit jẹ̱m tse'e nṵmay ñatyạtskaa'tjidinit.

13 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús dṵnṵṵjmi jẹ̱ tojpatạjk jẹ̱ vyintsạ́n:

—Nạjkxni jẹ̱m mtạk'am, va'an ve'em dṵtunjṵ ax jo'n tṵxjaanchjáva.

Tun jẹ̱'yji tse'e jẹ̱ tyoompa jyọtkạdaakni.

Ku jẹ̱ Jesús dṵyakjọtkạdaaky jẹ̱ Simón Pedro jẹ̱ myạ'vṵt taak
(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

14 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñṵjkx jẹ̱m jẹ̱ Pedro tyạk'am. Jẹ̱m tse'e dṵ'ix jẹ̱ Pedro jẹ̱ myạ'vṵt taak pya'amma'aj, jạmpạjkjup. 15 Van'it tse'e jẹ̱ pa'am jayu jẹ̱m kyạ'm dṵmajch jẹ̱tse'e jẹ̱ jạạjn ñṵvaatsjini. Van'it tse'e jẹ̱ tạ'ạxtạjk pyojtṵkni jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dṵpatto'ni.

Ku jẹ̱ Jesús dṵyakjọtkạdaaky nṵmay jẹ̱ pa'am jayu
(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

16 Ku ve'e jẹ̱ xạạj tyạjkini, van'it tse'e jẹ̱ Jesús dṵtuknṵnạjkxti nṵmay jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱m jya'vin kạjxmda jẹ̱ kọ'ọyjáyuvap. To'k naxji tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ kọ'ọyjáyuvap dṵmukạjts jẹ̱tse'e dṵyakpítsumni; jọtkạdaaktinu tse'e jẹ̱ pa'am jayu nṵvinxṵpe'e y'ijtti. 17 Jẹ̱'ẹ̱ kạjx tse'e ve'em jyajty jẹ̱tse'e tyoojnji juu' ve'e kyọjts jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kọjtsnajxpa Isaías. Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ: "Jẹ̱'ẹ̱ xa ve'e xtuknṵvaatsumdu jẹ̱ mpạjkpamda jẹ̱ n'aampamda."

Nṵmẹjtsk jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱ Jesús dṵpanạjkxuvaandu
(Lc. 9.57-62)

18 Ku ve'e jẹ̱ Jesús dṵ'ix jẹ̱ts nṵmaye'e jẹ̱ jayu tyunnaa'ténijini, van'it tse'e jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk dṵpavaajñ jẹ̱tse'e ñáxtat jẹ̱m jado'k ado'om mạjạ̱ nạ'akạya pa'am. 19 Van'it tse'e to'k jẹ̱ tsaptṵjkpit yak'ixpạjkpa jẹ̱ Jesús dṵvinkutạmi jẹ̱tse'e dṵnṵṵjmi:

—Yak'ixpạjkpa, mpanạjkxuvaampy xa ạts mitse'e pạn joma ve'e mnṵjkx.

20 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọjvji:

—Jẹ̱p xa ve'e jẹ̱ vaax jẹ̱ y'aajntk joma ve'e chṵṵna, jẹ̱ppa tse'e jẹ̱ jẹ̱yyva tạ́nṵk jẹ̱ pyẹ̱'ẹ̱n; ax ạts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nṵpạạmdṵka Ijtp, ni jẹ̱'ẹ̱ts ạtse'e xka'ijtja joma ạtse'e yạ nkuvajk nkọ'ọkṵt.

21 Van'it tse'e jado'k jẹ̱ y'ixpạjkpa ñạ'mṵxji:

—Vintsạ́n, yakjajtjik ạts to'k aaj jẹ̱ts ạtse'e jẹ̱ ntee' nyaknaxtạ́kat, van'itts ạts mitse'e mpanạjkxnit.

22 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọjvji:

—Pamiinni ạts. Jẹ̱'ẹda pạn pạn jatye'e dṵkajayẹjptup jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, va'an tse'e dṵyaknaxtạ́kada jẹ̱ y'ọọ'kpada.

Ku jẹ̱ Jesús dṵyak'atṵvi jẹ̱ mạkk pọj
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús tyạjki jẹ̱m barco jọọtm mạạt jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk. 24 Van'it tse'e jẹ̱ mạkk pọj myiijn joma ve'e jẹ̱ nạạj, jẹ̱tse'e jẹ̱ barco

ǫǫy dṵtuntukkoo'ya, maap tse'e ję̣ Jesús vye'na. 25 Van'it tse'e ję̣
y'ixpąjkpatąjk yojxjidi, ję̣tse'e ję̣ Jesús dṵnṵṵjmidi:
—¡Vintsą́n, yaktsǫǫkk ąąts to'k aaj! ¡Kunajxumdinuptam xa ve'e ję̣p
nąą'ąąkp!
26 Van'it tse'e y'atsǫǫjvjidi:
—¿Tyąjx tse'e mtsą'ągada? ¡Tun vẹẹ'nji ve'e ję̣ jaanchja'vin xjayę̣pta!
Van'it tse'e pyojtṵk ję̣tse'e dṵtuknṵṵjmi ję̣ pǫj ję̣ts ję̣ nąąj. Van'it tse'e
ję̣ pǫj y'atṵvi ję̣tse'e ję̣ nąąj tyu'ujkjajty. 27 Atṵva atǫki tse'e tyaandi ję̣
y'ixpąjkpatąjk ję̣tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Vintsǫs yą'ą vine'e yą jayu ję̣ mąkkin ǫǫy dṵtunjayep? ¡Kątsṵpąjkjup
xa ve'e ję̣ pǫj paat ję̣ts ję̣ mąją ną'akąya paat!

Ku ję̣ Jesús dṵyakpítsum ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap ję̣m ję̣ jayu jya'vin kąjxmda
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Ku ve'e ję̣ Jesús jyę̣'y ję̣m jado'k ado'om mąją ną'akąya pa'am, ję̣m
gadaarait y'it jǫǫtm, van'it tse'e nṵmę̣jtsk ję̣ yaa'tyąjk vyinkutą́mijidi
juu' ve'e pítsumdu ję̣p ǫǫ'kpa aajntkup. Va'ajts mu'ukts ję̣'ę̣ ve'e y'ijtti,
ni pąna ve'e kyǫǫ'k'ǫ'yixjini ję̣tse'e ję̣m tsǫ ñáxṵt. Nṵmę̣jtsk ję̣ yaa'tyąjk,
ję̣m tse'e jya'vin kąjxmda ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap. 29 Van'it tse'e mąkk vyaandi:
—¿Ti kątsts ṵṵ'me'e njayę̣jpumdup?, Jesús, ję̣ Nte'yam ję̣ y'Onṵk.
¿Ję̣'ę̣ ve'e tṵxnṵmín ję̣ts ąątse'e xyaktsaachpaa'tṵt ǫ́yame'e ję̣ xąąj
dṵkapaa'tyna?
30 Jékum jaty tse'e nṵmay ję̣ kẹẹm jyą'kxta vye'na, 31 van'it tse'e ję̣
kǫ'ǫyjáyuvap dṵmunoo'kxtkti ję̣ Jesús:
—Pąn xyakpítsump xa ąątse'e, masǫǫkk ąąts to'k aaj ję̣ts ąątse'e
ntuktą́kat xi kẹẹmda.
32 Van'it tse'e ję̣ Jesús ñą'mṵxjidi:
—It. Tą́kada.
Van'it tse'e ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap dṵtukvaatstini ję̣ yaa'tyąjkta ję̣tse'e ję̣ kẹẹm
dṵtuktąjkidi. Van'it tse'e nṵjom ję̣ kẹẹm kyṵsnoomdi ję̣m tonṵn viinm
ję̣tse'e y'ano'midi ję̣m mąją ną'akąya jǫǫtm. Ję̣p tse'e ñax'ǫǫ'kkąjxtini.
33 Van'it tse'e kyẹẹkti ję̣ kẹẹm íxpada. Ku tse'e jyę̣'ydi ję̣m kajpṵn kąjxm,
van'it tse'e ję̣ jayu dṵtukmumaajntykti juu' ve'e tṵtyunjṵ tṵkyątsjṵ joma
ve'e ję̣ kẹẹm tṵjyą'kxta ję̣ts ję̣ yaa'tyąjkta juu' ve'e ję̣m jya'vin kąjxmda
tṵy'it ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap. 34 Van'it tse'e ję̣ kukajpṵn dṵnṵnąjkxti ję̣ Jesús.
Ku tse'e dṵ'ixti, van'it tse'e dṵmunoo'kxtkti ję̣tse'e ję̣m ję̣'ę̣ y'it jǫǫtmda
pyítsumnit.

9

Ku ję̣ Jesús dṵyakjǫtkądaaky to'k ję̣ mojkpa jayu
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

1 Van'it tse'e ję̣ Jesús tyąjki ję̣m barco jǫǫtm ję̣tse'e jyę̣'y ję̣m jado'k
ado'om mąją ną'akąya pa'am, ję̣m joma ve'e ǫjts chṵṵna. 2 Ję̣m tse'e
tyuknṵnąjkxjidi to'k ję̣ mojkpa jayu juu' ve'e ję̣m myaajntkṵn kąjxm.
Ku ve'e ję̣ Jesús dṵ'ix ję̣ts jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e ję̣ mojkpa jayu
dṵnṵṵjmi:
—Jǫt'amąja, mee'kx tse'e ję̣ mtǫkin tyañ.
3 Ję̣m tse'e vyę̣'nada ję̣ tsaptṵjkpit yak'ixpąjkpa juu' ve'e vinmaaydu:
Vyinkǫjtspejtp xa yą'ą ve'e ję̣ Nte'yam ku ve'e ve'em vya'añ. 4 Ax ñṵja'vip
tse'e ję̣ Jesús vintsǫ ve'e vyinmayda, ję̣'ę̣ kąjx tse'e dṵ'amǫtutṵvi:

—¿Tyąjxts miitse'e mkǫ'ǫyvinmáyda? 5 ¿Tis vine'e ka tso'oxap, ku ątse'e ję jayu nnụụjma: “Mee'kx tse'e ję mtǫkin tyañ”, ukpụ ku ątse'e nnąąjmat: “Pojtụkni jętsjaamni”? 6 Jętse'e xnụjávadat jętsnjayejpp ątse'e ję kutojkụn yaja naxviijn jętsątse'e ję jayu ntǫkinmęę'kxụt, ąts, ję Jayu Juu' ve'e Nụpąąmdụka Ijtp.

Van'it tse'e ję mojkpa jayu dụnụụjmi:

—Pojtụkni, pąkmojknits xi mmaajntkụn jętsnąjkxni jęm mtąk'am.

7 Van'it tse'e pyojtụkni, jǫtkąda'akyani tse'e vye'na, jętse'e ñąjkxni jęm tyąk'am. 8 Ku ve'e ję nụmay jayu dụ'ix, van'it tse'e chą'kidi jętse'e ję Nte'yam dụyakmájidi dụyakjaanchidi ję'ę kąjx ku ve'e ję jayu dụmǫǫjy yą kutojkụn.

Ku ję Jesús dụvąąjv ję Mateo
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

9 Ku ve'e ję Jesús ñụjkx, van'it tse'e dụ'ix to'k ję yaa'tyąjk juu' ve'e Mateo dụxąąj, jęja ję'ę ve'e chụụna vye'na joma ve'e ję kupą'mụn dụpąkmuk. Van'it tse'e ję Jesús ñą'mụxji:

—Pamiinni ąts.

Van'it tse'e ję Mateo tyeni jętse'e ję Jesús dụpanąjkxni.

10 Jęm tse'e ję Mateo tyąk'am ję Jesús kyay y'uu'k vye'na, van'it tse'e jyę'ydi nụmay ję kupą'mụn pąkmojkpatąjkta jętsję viijnk jáyuda juu' ve'e ję jayu tijjụdup tǫ́kinax jayu. Ję'ę tse'e ję Jesús mąąt ję y'ixpąjkpatąjk kaayva dụmąątnajxtu. 11 Ax ku tse'e ję fariseotąjk dụ'ixti, van'it tse'e dụ'amǫtutǫ́vidi ję Jesús ję y'ixpąjkpatąjk:

—¿Tyąjx tse'e yą myak'ixpąjkpada dụmąątkáy dụmąąt'uu'k ję kupą'mụn pąkmojkpada jętsję viijnk tǫ́kinax jáyuda?

12 Y'amǫtunajx tse'e ję Jesús, van'it tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ję'ę ve'e dụtsǫkta ję tsǫ'yiva pąn pąn jatye'e mąkkątsǫts, ję'ęda ve'e pąn pąn jatye'e pąjkjụdup. 13 Ję'ę xa ve'e vinkǫpk jętse'e xvinmǫ́tudat juu' ve'e tyijp yą kąts yą ayook juu' ve'e jęp Kunuu'kx Jatyán kụjxp jidụ'ụm vaamp: “Ję'ę xa ątse'e nụyojk ntsąjkp jętse'e ję jayu ję tukmǫ'tụn dụjayę́ptat, ka ję'ępe'e jętse'e ję tą́nụk dụyǫ́xtat.” Jidụ'ụm tse'e vya'añ. Ka ję'ęp xa ątse'e nnụmiimp jętsątse'e nyaaxjat ję jayu juu' ve'e tụv jáyuvidup joojntykidup; ję'ę ątse'e nnụmiimp juu' ve'e tǫ́kinax jayu, ve'em tse'e vyinmayụmpijttinit jętse'e dụmasǫǫktinit ję kyǫ'ǫy joojntykinda.

Ku ję Jesús dụ'ava'ni pąn tyąjx kąjxe'e ję y'ixpąjkpatąjk kyah'ayoojidi
(Mr. 2.18-20; Lc. 5.33-35)

14 Van'it tse'e ję Yaknąpęjtpa Juan ję y'ixpąjkpada ję Jesús dụvinkutą́midi jętse'e dụ'amǫtutǫ́vidi:

—¿Tyąjxts ąątse'e ntun'ayooja jętse'e ję fariseotąjk ǫǫy tyun'ayoojiduva?, ka'a tse'e mits yą m'ixpąjkpatąjk y'ayoojada.

15 Van'it tse'e ję Jesús y'atsǫǫjvjidi:

—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pąn pąn jatye'e miindup joma ve'e ję jayu ñavyụkjụ namvaate'e ję tą'ąxpąjkpa dụmąądada, ję'ę kąjx tse'e kyah'ayoojada. Nay ka'ava tse'e chaachvinmáyda ąts yą n'ixpąjkpatąjk namvaat ątse'e n'it yą'ą mąątta. Ax pyaa'tupts ję'ę ve'e ję xąąj ku ątse'e nkǫǫ'k'ijtnit yą'ą mąątta, van'it tse'e tụụv y'ayoojadat.

Ję nam ixpąjkụn juu' ve'e ję Jesús ję jayu tyuk'ix
(Mr. 2.21-22; Lc. 5.36-39)

16 Van'it tse'e jẹ Jesús dujaa'ktukmu'a'ixmojki. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Ni pạna xa ve'e jẹ nam vit dụkatuk'akạya jẹ pak vit. Pạn ve'em xa jẹ'ẹ
ve'e kụdụtún, van'it tse'e jẹ nam akạ'yụn dụvạạ'nmókụt jẹ pak vit jẹtse'e
dụtunjaa'kkạạ'tsnit. 17 Ni pạna xa ve'e dụkah'atẹ'miva jẹ nam tsaaydum
pa'ajk nạạj jẹm pak ak apạjkin jọọtm. Pạn ve'em xa jẹ'ẹ ve'e kụdụtún,
mupájinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ak, ax kọọjyji tse'e vyintọ́kiyụt jẹ tsaaydum
pa'ajk nạạj jẹts jẹ ak apạjkin. Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ nam tsaaydum pa'ajk nạạj
yakpụm jẹm nam ak apạjkin jọọtm, ax ve'em tse'e ni juu'a kyavintọ́kiyụt.

Jẹ Jairo jẹ ñạạx jẹts jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ Jesús jẹ vyit dụtọọn
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Namvaate'e jẹ Jesús ve'em vya'añ vye'na, van'it tse'e to'k jẹ israeejlit
jayu jẹ ñụvintsạ́n jyẹ'y jẹtse'e jẹ Jesús dụvinkọxkteni, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Tun ọọ'kuvaannupe'e ạts jẹ mpi'k nạạx. Ja'mụ to'k aaj jẹtse'e jẹ
mkạ'ạj xtuknụkọ́nụt, ve'em tse'e jyaa'kjoojntykat.
19 Van'it tse'e jẹ Jesús tyeni jẹtse'e dụmạạdi, nay ve'empa jẹ
y'ixpạjkpatạjk. 20 Van'it tse'e jẹp jẹ Jesús ñaadup myutạ́miji to'k jẹ
tạ'ạxtạjk juu' ve'e makmẹjtsk joojntani dụjayẹjpp jẹ vinnụjkxjụ pa'am,
jẹtse'e jẹ vyit paa'v dụtọọjnji. 21 Ve'em tse'e dụtuujn kụxe'e ñañạ'mụxji:
Tun kọọjyji xa ijk ạtse'e kụntạ́n xi vyit, jọtkạda'akupts ạtse'e. 22 Ax van'it
tse'e jẹ Jesús y'ixụmpijt, jẹtse'e dụ'ix jẹ tạ'ạxtạjk, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Jọt'amạja, tạ xa ve'e mjọtkạdaakni jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e tụxjaanchjáva.
Ax jẹ'yji tse'e jẹ tạ'ạxtạjk jyọtkạdaakni.
23 Ku ve'e jẹ Jesús jyẹ'y jẹm jẹ israeejlit jayu jẹ ñụvintsạ́n tyạk'am, van'it
tse'e jẹ xooxpatạjk dụ'ix jẹts nụmaye'e jẹ jayu tyunya'axta tyuntsaachv-
inmáyda. 24 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Nạjkxta, pítsumda; ka'a xa yạ'ạ ve'e yạ kiix ónụk y'ạạ'ka, maapji yạ'ạ
ve'e.
Van'it tse'e jẹ jayu tyukxiikji. 25 Ku ve'e jẹ Jesús jẹ jayu
dụyakpitsumkụjx, jẹtse'e tyạjki joma ve'e jẹ kiix ónụk mya'aj, van'it
tse'e jẹ pi'k kiix ónụk jẹ kyạ'ạj dụkọọjnụk, jẹtse'e jẹ kiix pyojtụk. 26 Ax
nụjom tse'e jẹm jẹ it jẹ naax yạ ayook vya'kxtk juu' ve'e toojnju kọjtsju.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky nụmẹjtsk jẹ viints jayu

27 Ku ve'e jẹ Jesús chạạ'n, van'it tse'e nụmẹjtsk jẹ viints jayu
pyanạjkxjidi, mạkk tse'e kyọjtsti, jẹtse'e vyaandi:
—¡Tukmọ'tk ạạts to'k aaj, jẹ David jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e yakkuto-
jknup!
28 Ku ve'e jẹ Jesús tyạjki jẹp tụjkp, van'it tse'e jẹ viints jayu
vyinkutạ́mijidi jẹtse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidi:
—¿Mjaanchja'vidupe'e jẹts x'ọ'yixjup ạtse'e jẹts ạts yạ'ạ ve'e ntónụt?
Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Ve'em, Vintsạ́n.
29 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ viints jáyuda dụvinkutọ'ni jẹtse'e dụnụụjmi:
—Va'an ve'em dụtunjụ ax jo'n xjaanchjávada.
30 Ax vin'ixpạjktinu tse'e. Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ jayu dụtukpavaandi
ọọy jẹtse'e jidụ'ụm dụnụụjmidi:
—Ni pạna ve'e xkatuknụjávadat.
31 Ax ka'a tse'e ve'em dụtoondi; tun kọọjyji ve'e pyítsumdi jẹtse'e ọjts
jẹm nụjom it jọọtm jẹ jayu dụtukmumaaydụkta juu' ve'e jẹ Jesús tyoon
kyọjts.

Ku ję Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k ję oom jayu

32 Tsọọ'ndup tse'e vyẹ'nada ję Jesús mạạt ję y'ixpạjkpatạjk, van'it
tse'e to'k ję jayu yaktuknụnạjkxti juu' ve'e ję̣m jya'vin kạjxm ję
kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e oom yaktaajnju. 33 Ku tse'e ję Jesús dụyakpítsumni
ję kọ'ọyjáyuvap, van'it tse'e ję jayu kyọjtspạjkni. Atụva atọki tse'e ję
nụmay jayu tyankạjxti ję̣tse'e ñavyaajnjidi:

—Ni vin'ita xa ve'e kyayak'ixna ję̣tse'e ve'em juu' tyunjụ yaja israeejlit
y'it jạạt.

34 Ax jidụ'ụm tse'e ję fariseotạjk vyaandi:

—Ję kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp ję kọ'ọyjáyuvaptạjkta,
ję̣'ę̣ts yạ'ạ ve'e mọọjyjup ję kutojkụn ję̣tse'e ję kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsum
ję̣m ję jayu jya'vin kạjxm.

Tyukmọ't tse'e ję Jesús ję jayu

35 Y'ayọ'yp y'anajxyp tse'e ję Jesús vye'na nụjom ję kajpụn, ję mújit ję
muutskit, ję̣tse'e ję jayu ję̣p tsaptụjkp dụtuk'ix ję ọy kạts ję ọy ayook,
ję̣'ę̣ ve'e ję jayu dụvaajnjip ję̣ts chạjkpe'e ję Nte'yam ję̣tse'e ję jayu
ñapyạạjmjidinit ję̣m ję Nte'yam y'am kyạ'm, ję̣tse'e dụtuknụvaatsni ję
jayu ọyjuu' pa'ama. 36 Ku ve'e ję Jesús ję nụmay jayu dụ'ix, tyukmọ't tse'e
kụxe'e jyomjatta tyijatta ję̣tse'e myayda tyajta ve'em ax jo'n ję carnero
juu' ve'e ję vyinténiva ka'ijttup. 37 Van'it tse'e ję y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmi:

—Ọọy xa ve'e ję jayu juu' ve'e dụkah'amọtunajxtupnum ję ọy kạts
ję ọy ayook. Ve'em xa ję̣'ę̣ ve'eda ax jo'n ję trigo tạạjm juu' ve'e
pạkmojkip ję̣m kam jọọtm; ax nụ'eejyji tse'e ję toompa. 38 Ję̣'ę̣ kạjx tse'e,
amọ́tuda ję Kam ję Ñụvintsạ́n ję̣tse'e ję toompa dụjaa'kkẹ́xụt ję̣tse'e ję
jayu dụtuknụjávadat ję ọy kạts ję ọy ayook.

10

Ku ję Jesús ję kutojkụn dụmọọjy ję ñụmakmẹjtsk kukạ́tsivada
(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

1 Van'it tse'e ję Jesús dụyaxmujk ję ñụmakmẹjtsk ixpạjkpada ję̣tse'e
dụmọọjy ję kutojkụn ję̣tse'e dụyakpítsumdat ję kọ'ọyjáyuvap ję̣m ję jayu
jya'vin kạjxmda ję̣tse'e dụyakjọtkạda'aktat ję jayu juu' ve'e dụjayẹjptup
ọyjuu' pa'ama.

2 Yạ'ạ tse'e ję xyạạjta ję ñụmakmẹjtsk kukạ́tsivada: Simón juu' ve'e
yaktukxạạji Pedro, ję̣ts ję y'uts Andrés, Santiago ję̣ts ję y'uts Juan, juu'
ve'e ję Zebedeo ję myajntktạjkta, 3 Felipe ję̣ts Bartolomé, Tomás ję̣ts
Mateo, ję kupạ'mụn pạkmojkpa, Santiago juu' ve'e ję Alfeo ję myajntk,
Lebeo juu' ve'e yaktukxạạji Tadeo, 4 Simón juu' ve'e ję cananista partido
dụmạạt y'ijt, ję̣ts Judas Iscariote, juu' ve'e ję Jesús dụpạạmnup ję̣m ję jayu
kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup.

Ku ję Jesús dụ'akẹjxva'kxti ję y'ixpạjkpatạjk ka'amaayva
(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

5 Pyakẹjx tse'e ję Jesús ję ñụmakmẹjtsk ixpạjkpada. Jidụ'ụm tse'e
dụpavaajñ:

—Ka'a tse'e mnạjkxtat joma ve'e chạạnada pạn pạn jatye'e ka
ję israeejlit jáyuvap, ka'a tse'e mtạ́kadat ję̣m samaariait y'it jọọtm;
6 ñojk'ọ́ye'e xnụnạjkxtat ję israeejlit jáyuda, juu' ve'e ję carnero
jo'n tọkih'ijttup. 7 Nạjkxụ xtukka'amáyda ję̣tse'e ñapyạạjmjidinit
ję̣m ję Nte'yam y'am kyạ'm, kụx yaaxụxjụdupe'e ję Nte'yam ję̣tse'e

jẹm y'ijttinit. 8 Yakjọtkạda'akta jẹ pa'am jayu, yakjoojntykpạ́kta jẹ
ọọ'kpa, tuknụva'atsta jẹ pya'am pạn pạn jatye'e leprapạjkjụdup, jẹts
yakpítsumda jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda. Nụnve'emji
ạts miitse'e yạ kutojkụn nmọ'ọda, nay nụnve'emji tse'e xtoojnjiduvat jẹ
maa'yụn jẹ jáyuda yạ kutojkụn kạjx.
9 'Ka'a tse'e ti xmutsọọ'ndat juu' ve'e m'ajọọtadap jẹja too' aajy, ka'a
tse'e xmutsọọ'ndat jẹ oro meen, ka'a tse'e jẹ plata meen, ni ka'ava
tse'e jẹ cobre meen 10 ukpụ jẹ apạjkin. To'k ni'kxji ve'e jẹ mvit
xmunạjkxtat. Ka'a tse'e xmutsọọ'nduvat jẹ kạ'ạjk ukpụ jẹ tajk. Ku
xa ve'e mnạjkxtat ka'amaayva, tukkạdaakjụdupts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu juu'
ve'e m'amọtunáxjadap jẹtse'e mmọ'ọjadat jẹ mtukjoojntykinda, kụx jẹ
toompa, vyinmajtsjup jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e yakmujóyụt.
11 'Kụjyajomakajpụnkụjxa tse'e mtạ́kadat, íxtada jẹ jayu juu'
ve'e m'amọtunáxjadap jẹtse'e mkuvạ́kjadat, jẹm tse'e jẹ'ẹ tyạk'am
mnamyáyjadat pạn vinxụp xạạj ve'e mtanava'anda. 12 Ku ve'e jẹp tụjkp
mtạ́kadat, kọjtspọọ'kxta tse'e jidụ'ụm: "M'ijttinup tse'e jẹ Nte'yam jẹ
y'ọy jọọt mạạt." 13 Pạn mkuvạjkjụdup xa ve'e, mọ'ọjadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ
Nte'yam jẹ y'ọy jọọt. Ax pạn ka'a tse'e mkuvạ́kjada, vaajnjada tse'e jẹ
jayu jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam myọ'ọjadat jẹ y'ọy jọọt. 14 Ax pạn pạn tse'e
mkakuvạjkjụdup, ni dụkah'amọtunaxta jẹ m'ayookta, mpítsumdinup
tse'e jẹp tyụjkp ukpụ jẹm kyajpụn jọọtm jẹtse'e xvinxíttat jẹ mtekta
jẹtse'e vyánụkụt jẹ naxvay juu' ve'e tụxpava'akta jẹm, ve'em tse'e jẹ
nụja'vin dụjayéptat jẹts ka ọ́yap jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tyoondup. 15 Tyụ́vam
xa ạts miitse'e nnạạjmada, ku ve'e dụpaa'tụt jẹ xạạj jẹtse'e jẹ jayu
yaktọkimpayọ'ynit, nụyojk tse'e jẹ tsaachpaatụn yakmọọydinit jẹ jayu
juu' ve'e jẹm kajpụn kạjxm tsụụnidup jẹts ni ka'a ve'e jẹ sodómait jẹts jẹ
gomoorrait jáyuda.

Yakjomtoondup yaktitoondup tse'e pạn pạn jatye'e jẹ Jesús
dụpanạjkxtup

16 '¡Amọtunaxta! Mpakẹjxtup xa ạts miitse'e jẹtse'e ve'em m'íttat ax
jo'n jẹ carnero juu' ve'e najxtup jẹja nụmay lobo akujk. Napyạ́mjadats
vij, ve'em ax jo'n jẹ tsaa'n, jẹts yuj, ve'em ax jo'n jẹ pak. 17 Nay'íxjada,
kụx myakpạ́mdape'e jẹja jẹ jayu vyinkujk juu' ve'e dụnụmájidup jẹp
tsaptụjkp, jẹtse'e jẹp myakvọ́ptat. 18 Myaknạjkxjadap tse'e jẹja jẹ yakku-
tojkpa vyinkujkta kụxe'e ạts xjaanchjávada, ve'em tse'e jẹ tụvạkọjtsụn
xpạ́mdat jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta jẹts jẹja jẹ'ẹ vyinkujktava pạn pạn jatye'e
ka jẹ israeejlit jáyuvap. 19 Ku ve'e myakpạ́mdat jẹm jẹ'ẹ kyạ'm, ka'ats
miitse'e xvinmáydat pạn ti ve'e mkọ́tstap, jẹ'ẹts miitse'e mkọ́tstap juu'
ve'e myakmọ'ọdap van'it, 20 kụx ka'a ve'e xkọtsta vyẹ'nat jẹ m'avintsọ
vinma'yụnda, jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam jya'vin
kạjxm, jẹ'ẹ ve'e kọ́tsup miits kạjxta.
21 'Ñụxạ'ạinup tse'e jẹ jayu jẹ y'uts jẹtse'e y'ọọ'kụt kụxe'e ạts
xjaanchjáva; jẹ ónụk tee', ñụxạ'ạinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ y'ónụk jẹtse'e y'ọọ'kụt
kụxe'e ạts xjaanchjáva; jẹts jẹ tee' jẹ taak jẹ y'ónụk, nụxạ'ạijidinupts jẹ'ẹ
ve'e jẹ tyee' jẹ tyaak jẹtse'e y'ọọ'ktat kụxe'e ạts xjaanchjávada. 22 Nụjom
tse'e jẹ jayu mmu'ẹjkjidinit mmujọt'aajnjidinit kụxe'e ạts xjaanchjávada.
Ax pạn pạnts ạtse'e ijtp xjaanchja'vip, pyaatnupts jẹ'ẹ ve'e jẹ joojntykin
juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 23 Ku ve'e myakjomtóndat myaktitóndat joma
ve'e to'k jẹ kajpụn, kukẹ'ẹktats jẹts nạjkxta joma ve'e viijnk kajpụn, kụx

tyúvam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹ̱ts miinnuvap ạtse'e ka'anume'e x'ayọ'kyáxta vyẹ'nat jẹ̱ israeejlit jayu jẹ̱ kyajpụnda, ạts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

24 ’Ni to'ka xa ve'e jẹ̱ ixpạjkpa dụkanụmạja ax jo'n jẹ̱ jayu juu' ve'e yak'ixpạjkjup; ni to'ka tse'e jẹ̱ toompa dụkanụmạja ax jo'n jẹ̱ vyintsạ́n. 25 Jẹ̱ ixpạjkpa, nvaatts jẹ'ẹ̱ ve'e y'ítụt ax jo'n jẹ̱ jayu juu' ve'e yak'ixpạjkjup; jẹ̱ts jẹ̱ toompa, nvaatts jẹ'ẹ̱ ve'e y'ítụt ax jo'n jẹ̱ vyintsạ́n. Pạn ạts xa ve'e yaktijp Beelzebú, jẹ̱ kọ'ọ̱yjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ̱ kọ'ọ̱yjayuvaptạjkta, ¿vintsọ̱se'e ạts jẹ̱ njayu kyayaktíjụt kọ'ọ̱yjáyuvap?

Jẹ'ẹ̱ juu' ve'e yaktsạ'ạgap
(Lc. 12.2-9)

26 ’Jẹ'ẹ̱ kạjx tse'e, ka'a tse'e jẹ̱ jayu xtsạ'ạgadat; kụx ka'a xa ve'e tii ni tía juu' ve'e ụxyam kayaknụja'vip jẹ̱tse'e kyanụkẹ'xnatạ́kat, ka'a xa ve'e tii ni tía juu' ve'e ụxyam yu'uts ijtp jẹ̱tse'e kyayaknụjávat. 27 Juu' xa ạts miitse'e nvaajnjidup ka jẹ̱ nụmay jayu mạạtap, avánada tse'e jẹja anañụjoma jẹ̱ jayu vyinkujk; juu' tse'e m'amọ̱tunajxtup apụk, tukka'amáyda tse'e jẹja jẹ̱ nụmay jayu vyinkujk. 28 Ka'a tse'e xtsạ'ạgadat pạn pạn jatye'e ka'ọ̱'yixjụdup jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ jyọ̱ọ̱t jẹ̱ jya'vin dụyakvintọ́kidat. Kụx ku xa ve'e jẹ̱ jayu myak'ọ̱ọ̱'kjadat, ka'a tse'e tii vintsọ̱ ve'e mjaa'kjatónjadat. Ñojk'ọ́y xa ve'e xtsạ'ạgadat juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam ọ̱'yixjup jẹ̱tse'e dụtónụt, jẹ'ẹ̱ tse'e jẹ̱ kutojkụn dụjayẹjpp jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ jyọ̱ọ̱t jẹ̱ jya'vin dụpạjkjinit jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ jyọ̱ọ̱t jẹ̱ jya'vin jẹ̱ts jẹ̱ ñi'kx jẹ̱ kyọ̱pk dụpạạmnit jẹ̱m jạnjọ̱ọ̱tm.

29 ’Yaktọ̱ọ̱'kp xa ve'e nụmẹjtsk jẹ̱ pi'k jẹ̱yyva tạ́nụk to'k jẹ̱ pi'k meen ónụk, ¿ve'em xaja? Ax ni to'ka tse'e jẹ̱ pi'k jẹ̱yyva tạ́nụk kyakụskuj pạn ka'a ve'e dụyakjaty jẹ̱ nTee'amda. 30 Machạve'e jẹ̱ Nte'yam dụjayep to'k to'k jẹ̱ mvaajyta juu' ve'e jẹ̱m mkuvajkmda. 31 Kádits miitse'e mtsạ'ạgada, mnụmạ́jidup xa miitse'e nụyojk jẹ̱ts ka'a ve'e nụmay jẹ̱ pi'k jẹ̱yyva tạ́nụkta.

Jẹ'ẹ̱da pạn pạn jatye'e napyạạjmjụdup jẹ̱ Jesucristo mạạt
(Lc. 12.8-9)

32 ’Pạn pạn xa ve'e napyạạjmjup ạts mạạt jẹ̱ja jẹ̱ jayu vyinkujk, jẹ'ẹ̱ mạạtts ạtse'e nnapyạạjmjuvat jẹ̱m ạts jẹ̱ nTee' vyinkojkm, juu' ve'e jẹ̱m tsapjọ̱ọ̱tm; 33 ax pạn pạn tse'e vaamp jẹ̱ja jẹ̱ jayu vyinkujk jẹ̱ts ka'a ạtse'e xjaanchjáva, va'anupts ạtse'e jẹ̱m jẹ̱ nTee' vyinkojkm, juu' ve'e jẹ̱m tsapjọ̱ọ̱tm, jẹ̱ts ka ạ́tsap jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ njayu.

Jẹ̱ Jesús kạjx tse'e jẹ̱ jayu yaktso'oxpụ́k
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

34 ’Ka'ats miitse'e mvinmáydat jẹ̱ts jẹ'ẹ̱ ạtse'e nnụmiin jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu kijpx jẹ̱ vinma'yụn dụjayẹ́ptat yaja naxviijn; jẹ'ẹ̱ xa ạtse'e nnụmiin jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu yaktso'oxpạ́kụt. 35 Jẹ'ẹ̱ kạjxts ạtse'e nmiijn jẹ̱tse'e jẹ̱ yaa'tyạjk dụtso'oxpạ́kụt jẹ̱ tyee', jẹ̱ ónụk taak, cho'oxpạ́kupts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ ñạạx, jẹ̱ xákix taak, cho'oxpạ́kupts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ xyákix nạạx. 36 Ax ve'em tse'e, jẹ̱ jayu juu' ve'e tsụụnidup to'k jạạjn to'k tạjk, nay jẹ́mjyam tse'e jyẹ́mivat pạne'e mạkk dụtso'oxpạ́kup pạn ạtse'e xjaanchja'vip.

37 ’Pạn pạn tse'e nụyojk dụtsọ̱jkp jẹ̱ tyee' ukpụ jẹ̱ tyaak jẹ̱ts ka'a ve'e ạts, ka'a tse'e dụvinmachjụ jẹ̱tse'e y'ítụt ạts mạạt. Pạn pạnts nụyojk dụtsọ̱jkp jẹ̱ ñạạx ukpụ jẹ̱ myajntk jẹ̱ts ka'a ve'e ạts, ka'a tse'e

dṵvinmachjṵ jẹ̱tse'e y'ítṵt ạ̱ts mạạ̱t. 38 Pạ̱n pạ̱n xa ạ̱tse'e xkapamiimp
jẹ̱tse'e kyanayjávaja jẹ̱tse'e y'ọọ̱'kṵt ạ̱ts kạ̱jx, ve'em ax jo'n y'ọọ̱'kṵt jẹ̱ jayu
juu' ve'e jẹ̱ cryuuz dṵpakạ̱ạ̱yp jẹ̱tse'e jẹ̱ y'ọọ̱'kṵn dṵ'anạ̱jkxa, ka'a tse'e
dṵvinmachjṵ jẹ̱tse'e y'ítṵt ạ̱ts mạạ̱t. 39 Pạ̱n pạ̱n xa ve'e jaa'kjoojntykip
kṵx ạ̱tse'e xkanatyukpạ̱jkjup, vintọ́kiyupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e; ax pạ̱n pạ̱n tse'e
jẹ̱ ñaxviijnit joojntykin dṵmasọọ̱knup ạ̱ts kạ̱jx, pyaatnupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱
joojntykin juu' ve'e xạ̱'ma kạ̱jx ijtp.

Jẹ̱ ọ'yin juu' ve'e jẹ̱ jayu yakmọ'ọp
(Mr. 9.41)

40 'Pạ̱n pạ̱n xa ve'e ọ̱y jayu napyạ̱ạ̱jmjup miits mạạ̱tta, ve'emts jẹ̱'ẹ̱
ve'e ax jo'n ọ̱y jayu kṵñapyạ̱ạ̱jmji ạ̱ts mạạ̱t. Ax pạ̱n pạ̱n tse'e ọ̱y jayu
napyạ̱ạ̱jmjup ạ̱ts mạạ̱t, ve'emts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax jo'n ọ̱y jayu kṵñapyạ̱ạ̱jmji
jẹ̱'ẹ̱ mạạ̱t pạ̱n ạ̱tse'e xkẹ̱jxp. 41 Pạ̱n pạ̱n xa ve'e ọ̱y jayu napyạ̱ạ̱jmjup
mạạ̱t jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kọ̱jtsnajxpa, jẹ̱ ọ̱'yinjyam tse'e yakmọọ̱yvap
juu' ve'e yakmọọ̱yp jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kọ̱jtsnajxpa. Pạ̱n pạ̱n tse'e
ọ̱y jayu napyạ̱ạ̱jmjup mạạ̱t to'k jẹ̱ jayu juu' ve'e tṵv jáyuvip joojntykip,
jẹ̱ ọ̱'yinjyam tse'e yakmọọ̱yvap juu' ve'e yakmọọ̱yp jẹ̱ jayu juu' ve'e tṵv
jáyuvip joojntykip. 42 Jẹ̱ts ọ̱pyạ̱na pạ̱n pạ̱ne'e ọ̱tyo'k vaasova jẹ̱ tsoxk nạ̱ạ̱j
dṵmọọ̱yp to'k jẹ̱ jayu juu' ạ̱tse'e xjaanchja'vip, yaktonṵmpijtjinuvapts
jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e ọ̱y.

11

Jẹ̱'ẹ̱da pạ̱n pạ̱n jatye'e jẹ̱ Yaknạpẹ̱jtpa Juan kyẹ̱jx
(Lc. 7.18-35)

1 Ku ve'e jẹ̱ Jesús dṵyak'ixpạ̱jkkṵjx jẹ̱ ñṵmakmẹ̱jtsk ixpạ̱jkpatạ̱jk, van'it
tse'e ñṵjkx yak'ixpạ̱jkpa jẹ̱ts ka'amaayva jẹ̱m kajpṵn kạ̱jxmda juu' ve'e
jẹ̱m galiléait y'it jọọ̱tm.
2 Ku ve'e jẹ̱ Yaknạpẹ̱jtpa Juan jẹ̱p poxṵntṵjkp jẹ̱ kạ̱ts dṵmọtu juu'
jatye'e jẹ̱ Jesús tyuump kyạ̱jtsp, van'it tse'e dṵkejx jẹ̱ y'ixpạ̱jkpada jẹ̱tse'e
ọ̱jts jẹ̱ Jesús dṵ'ixta. 3 Jidṵ'ṵm tse'e dṵ'amọtutṵ́vidi:
—¿Mits jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Cristo, juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam vyinkọọ̱n jẹ̱tse'e yakku-
tojknit, ukpṵ n'a'íxupnum ạ̱ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ vine'e?
4 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọ̱jvjidi:
—Nạ̱jkxṵ xtukmumaaydṵkta jẹ̱ Juan juu' ve'e m'íxtup mmọ́tudup.
5 Tukmumaaydṵkta vintsọ̱ ve'e jẹ̱ viints jayu vyin'ixpạ̱kta, vintsọ̱ ve'e
jẹ̱ ṵxkẹ̱t jayu ọ̱y yọ̱'pyạ́kta, vintsọ̱ ve'e ñṵva'atsjada jẹ̱ pa'am pạ̱n pạ̱n
jatye'e leprapạ̱jkjṵdup, myọtupạ̱kta jẹ̱ nat jayu, jyoojntykpạ̱jktinuva
pạ̱n pạ̱n jatye'e ạ̱ạ̱'kani, jẹ̱ts vintsọ̱ ve'e yaktuknujava jẹ̱ ayọọ̱va jáyuda
jẹ̱ ọ̱y kạ̱ts jẹ̱ ọ̱y ayook. 6 Xọọ̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pạ̱n pạ̱n jaty ạ̱tse'e ijtp
xjaanchja'vidup.
7 Ku ve'e ñạ̱jkxtini jẹ̱ Yaknạpẹ̱jtpa Juan jẹ̱ y'ixpạ̱jkpatạ̱jk, van'it tse'e jẹ̱
Jesús jẹ̱ nṵmay jayu dṵvaajnji jẹ̱ Yaknạpẹ̱jtpa Juan kạ̱jx. Jidṵ'ṵm tse'e
vyaajñ:
—Ku miitse'e mnạ̱jkxti joma ve'e kyapạ̱ntsṵṵna, ¿tits miitse'e ọ̱jts
x'ixta? ¿To'k vine'e jẹ̱ jayu juu' ve'e mẹ̱jtsvinmaayp, juu' ve'e ijtp ax jo'n
to'k jẹ̱ kapy juu' ve'e ọ̱yvintsọ̱va pọ̱j yọ̱'yp? 8 Pạ̱n ka jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jxap tse'e
mnạ̱jkxti, ¿tits miitse'e ọ̱jts x'ixta? ¿To'k vine'e jẹ̱ jayu juu' ve'e va'ajts ọ̱y
xạ̱x? Mnṵja'vidupts miitse'e jẹ̱ts jẹ̱me'e jẹ̱ yakkutojkpa tyạ̱k'am jẹ̱'ẹ̱da
juu' ve'e va'ajts ọ̱y naxyọ̱jxjṵdup. 9 Pạ̱n ka jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jxap tse'e mnạ̱jkxti,
¿tits miitse'e ọ̱jts x'ixta? ¿To'k vine'e jẹ̱ jayu juu' ve'e ijtp jẹ̱ Nte'yam jẹ̱

y'ayook kǫjtsnajxpa? Ax jẹ'ẹ tse'e. Ve'emts ą̱ts miitse'e nnąą̱jmada jẹts
jyaa'knụmą́jip jẹ'ẹ ve'e nụyojk jẹ Yaknąpẹjtpa Juan jẹts ka'a ve'e pąn
viijnk jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpa. 10 Jẹ Juan xa jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e
jidụ'ụm jẹ Kunuu'kx Jatyán y'ava'nip:
Nkejxp xa ą̱tse'e jẹ nyakkątsụyǫ'yva juu' mitse'e mvintoo'vą́kajap,
jẹ'ẹ tse'e myak'ǫ'yixjup jẹ too' joma ve'e mnáxụt.
11 Van'it tse'e jẹ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Tyụ́vam xa ą̱ts miitse'e nnąą̱jmada jẹts nụjome'e jẹ jayu juu'
ve'e joojntykidu jẹts juu' ve'e ụxyam paat joojntykidup, ni pąna tse'e
dụkanụmąja ax jo'n jẹ Yaknąpẹjtpa Juan; ax jyaa'knụmą́jip tse'e ni ka'a
ve'e jẹ Juan jẹ'ẹ juu' ve'e dụnụpi'kikąjxp juu' ve'e ijttup jẹm jẹ Nte'yam
y'am kyą̱'m.
12 'Van'ítani ku ve'e myiijn jẹ Yaknąpẹjtpa Juan jẹts ụxyam paat, jẹm
tse'e jẹ jayu juu' ve'e ǫǫy dụtuntsǫjktup jẹtse'e y'ijttinit jẹm jẹ Nte'yam
y'am kyą̱'m. Ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ nụmay jayu to'k naxji
tyą̱kava'anda nụjom joma ve'e to'k jẹ mootsk tą̱k'aką̱'ą̱. 13 Van'it paat
ku ve'e jẹ Yaknąpẹjtpa Juan myiijn, jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹts jẹ'ẹ
juu' ve'e jyatyaandu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta, jẹ'ẹ tse'e
dụ'ava'nidu jẹtse'e jẹ jayu y'ijttinit jẹm jẹ Nte'yam y'am kyą̱'m. 14 Ax pąn
mnụjavavaandup tse'e pąne'e jẹ Yaknąpẹjtpa Juan, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu'
ve'e ką̱tsani jẹtse'e y'ítụt ax jo'n jẹ Elías. 15 Pąn pąn jaty xa ve'e jẹm jẹ
tyaatsk, va'an tse'e dụ'amǫtunaxta.
16 'Yą̱'ą̱ts ą̱tse'e ntukmu'a'ixmojkidup jẹ jáyuda juu' ve'e ụxyam
joojntykidup. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ pi'k ónụk juu' ve'e
ą̱jxtktup koo'yiva jẹp maa'y jąą̱tp jẹtse'e dụnąą̱jmada jẹ myujatyoo'da:
17 "Njavinxooxtu xa ve'e tąą̱v jẹtse'e m'ẹ́tstat, ka'a tse'e tụm'ẹtsta;
njatukvin'ąą̱vdu tse'e tąą̱v jẹ tsaachvinma'yụn ụv jẹtse'e mya'axtat,
ka'a tse'e tụmya'axta." Jidụ'ụm tse'e dụnąą̱jmada. 18 Mẹjts xa ve'e jẹ
Yaknąpẹjtpa Juan, ka'ats jẹ'ẹ ve'e kyay y'uu'k ax jo'n jẹ jayu dụtsą̱k,
ax ve'emts miitse'e mva'anda jẹts jẹ kǫ'ǫyjáyuvape'e jẹm jya'vin ką̱jxm.
19 Van'itts ą̱tse'e nmiimpa, ą̱ts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpąą̱mdụka Ijtp,
kaayp ookpts ą̱tse'e ax jo'n jẹ jayu dụtsą̱k, jẹts miitse'e mva'anda jẹts
munụyojk ą̱tse'e nkay n'uu'k jẹts nmąą̱tnayja'vijup ą̱tse'e jẹ kupą̱'mụn
pąkmojkpa jẹts jẹ viijnk tǫ́kinax jayu. Ax jẹ'ẹda pąn pąn jatye'e jẹ
Nte'yam mǫǫjyjụdup jẹ vijin jẹ kẹjụn, ñụja'vidupts jẹ'ẹ ve'e ǫy jẹts
pyaatyp y'akẹẹguip jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam tyuump kyą̱jtsp.

Jẹ'ẹda pąn pąn jatye'e dụkakątsụpą̱jktup jẹ Nte'yam
(Lc. 10.13-15)

20 Van'it tse'e jẹ Jesús dụtuknụụjmi jẹ jáyuda juu' ve'e tsụụnidup jẹm
kąjpụn ką̱jxmda joma ve'e nụyojk jẹ mąjin dụtuujn, kụx ka'a ve'e
vyinmayụmpijtti, jaa'ktǫkintoondu ve'e. Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:
21 —¡Ayǫǫv xa ve'e miits jẹ mjǫǫtta pąn pąn jatye'e tsụụnidup jẹm
coraziinit kyajpụn ką̱jxm! ¡Ayǫǫv xa ve'e miits jẹ mjǫǫttava pąn pąn
jatye'e tsụụnidup jẹm betsáidait kyajpụn ką̱jxm! Pąn kụyaktuujn
xa ve'e jẹm tiirovit jẹts sidoonit kyajpụn ką̱jxmda jẹ mąjin juu'
ą̱tse'e yaja ntuump ụxyam paat miits mąą̱tta, kụvyinmayụmpijttits
jẹ'ẹ ve'e, kụdụmasǫǫkti tse'e jẹ kyǫ'ǫy joojntykinda, jẹtse'e
kụdụyaknụkẹ'xnatąjkidi jẹts ñụtsaachvinmaaydupe'e jẹ tyǫ́kinda ku
ve'e jẹ koompa yǫ'tspa vit kụñatyukxǫjxjidi jẹtse'e kụñapyą̱'mụxjidi jẹ
jaajm jẹm ñi'kxmda kyǫjmda. 22 Ax ve'emts ą̱ts miitse'e nnąą̱jmada

jẹ̱ts ku ve'e dụpaa'tụt jẹ̱ xạạj ku ve'e jẹ̱ jayu yaktọ̱kimpayọ̱'ynit, nụyojk tse'e jẹ̱ tsaachpaatụn myakmọọ̱ydinit jẹ̱ts ni ka'a ve'e jẹ̱ jayu juu' ve'e tsụụ̱nidu jẹ̱m tiirovit jẹ̱ts sidoonit kyajpụn kạjxmda. 23 Jẹ̱ts miitsta juu' ve'e tsụụ̱nidup jẹ̱m capernaaumit kyajpụn kạjxm, ¿ve'eme'e mvinmayda jẹ̱ts mtsajpẹ́ttape'e? Ax ka'a tse'e, myakpakẹjxtinupe'e jẹ̱m joma ve'e jẹ̱ it juu' ve'e dụnụ'ava'tikạjxp. Kụx pạn jẹ̱m xa ve'e sodómait kyajpụn kạjxm kụyaktuujn jẹ̱ mạjin juu' ạtse'e yaja ntuump ụxyam paat miits mạạtta, jẹẹ̱na tse'e jẹ̱ xyụp jẹ̱ kajpụn ụxyam paat. 24 Ax vaampts ạtse'e jẹ̱ts ku ve'e dụpaa'tụt jẹ̱ xạạj ku ve'e jẹ̱ jayu yaktọ̱kimpayọ̱'ynit, nụyojk tse'e jẹ̱ mtọ̱kin myaktukkuvẹ́ttat jẹ̱ts ni ka'a ve'e jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱m sodómait kyajpụn kạjxm tsụụ̱nidu.

Ku jẹ̱ Jesús chapkạjts
(Lc. 10.21)

25 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús vyaajñ van'it:
—Tata, mitse'e mkạ'mikụjxp jẹ̱ tsapjọọ̱tmit it jẹ̱ts yạ naxviijnit it; nkukọ̱jtsjipts ạts mitse'e kụxe'e jẹ̱ jayu juu' ve'e pi'k ónụk jo'n ijttup, jẹ̱'ẹ̱ts mitse'e tụxtuknụjávada juu' ve'e myo'tsji jẹ̱'ẹ̱da pạn pạn jatye'e natyijjụdup kuvij jáyuda jẹ̱ts juu' ve'e ọọ̱y juu' jaty dụtunnụja'vidup. 26 Ve'em tse'e, Tata, kụx ve'em xa mitse'e xtsạk.

"Nụmiindini ạts"
(Lc. 10.22)

27 'Nụjom xa ạtse'e jẹ̱ nTee' xtukkạtạjkikụjx. Ni pạna xa ạtse'e xka'ixa, ạts jẹ̱ nTee'ji ạtse'e x'ixa. Ax ni pạna tse'e dụka'íxaiva ạts jẹ̱ nTee', ạtsji ve'e n'ixa, ạts, jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱ y'Onụk, jẹ̱ts jẹ̱'ẹda pạn pạn jaty ạtse'e ntsạjkp jẹ̱ts ạtse'e jẹ̱ nTee' ntuk'íxụt. 28 Nụmiindini ạts anañụjoma pạn pạn jatye'e dụtoonkidup jẹ̱tse'e dụkutyóndat juu' jatye'e jẹ̱ jayu mtuk'íxjụdup, ạts tse'e nyakpọọ̱'kxtap jẹ̱ mjọọ̱tta jẹ̱ mja'vinda. 29 Kuvạkta juu' ạts miitse'e ntuknụjojktup, mjáttapts miits jẹ̱'ẹ̱ ve'e ạts kạjx, kụx jẹ̱ nụụ'k aaj jẹ̱ nụụ'k jọọ̱t ạtse'e njayejpp, ve'em tse'e xyakpọọ̱'kxtat jẹ̱ mjọọ̱tta jẹ̱ mja'vinda. 30 Juu' ạts miitse'e ntuknụjojktup, ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e cho'oxa, ve'emts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax jo'n jẹ̱ tsụm juu' ve'e tạạ'tk.

12

Ku jẹ̱ ixpạjkpatạjk dụyuktạjti jẹ̱ trigo
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

1 Ax ve'em tse'e van'it jyajty, jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dụtuknajxy jẹ̱ trigo kam. Pọọ̱'kxtkụn xạạj tse'e vye'na. Ku ve'e jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk jẹ̱ yooj myajtsjidi, van'it tse'e dụyuktạjti jẹ̱ trigo jẹ̱tse'e dụjạ'kxti jẹ̱ trigo pajk. 2 Ku ve'e jẹ̱ fariseotạjk dụ'ixti, van'it tse'e jẹ̱ Jesús dụnụụjmidi:
—¿Tyạjx tse'e pọọ̱'kxtkụn xạạj yạ m'ixpạjkpatạjk dụtonda juu' ve'e jẹ̱ pava'nụn kyayakjajtyp?
3 Van'it tse'e y'atsọọ̱jvjidi:
—¿Ka'ana miitse'e xkọ̱tsta jẹ̱p Kunuu'kx Jatyán kụjxp juu' ve'e to'k nax tyoondu jẹ̱ David mạạt jẹ̱ myujatyoo'da ku ve'e yu'ọọ̱'kjup vyẹ̱'nada? 4 Tạjki xa ve'e jẹ̱ David jẹ̱p jẹ̱ Nte'yam chaptụjkp jẹ̱tse'e jẹ̱ myujatyoo' dụmọọ̱yva jẹ̱ kunuu'kx tsapkaaky, jẹ̱tse'e dụkaaydi. Ax ka'a tse'e jẹ̱ pava'nụn dụyakjaty jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ve'em dụtóndat, jẹ̱ tee'tạjkji ve'e tuknụvánada. Tạ miits yạ'ạ ve'e xkọ̱tsta, ¿ve'em xaja? 5 ¿Ti ka'ana miitse'e xkọ̱tsta jẹ̱p jẹ̱ Moisés pyava'nụn kụjxp jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ pọọ̱'kxtkụn xạạj

dṵtukpǫǫ'kxada jẹ̱ tee'tą̱jk juu' ve'e toondup jẹ̱p mą̱ją̱ tsaptṵjkp? Jya-
tonda xa ve'e pǫǫ'kxtkṵn xą̱ą̱j, ka'a tse'e tyǫ́kina. 6 Ą̱ts tse'e vaamp jẹ̱ts
jẹ̱ja ve'e yaja to'k juu' ve'e nṵyojk dṵnṵmą́jip jẹ̱ts ni ka'a ve'e jẹ̱ mą̱ją̱
tsaptą̱jk. 7 Jidṵ'ṵm xa ve'e jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Jẹ̱'ẹ̱ xa ą̱tse'e
nṵyojk ntsą̱jkp jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ tukmǫ'tṵn dṵjayẹ́ptat, ka jẹ̱'ẹ̱pe'e jẹ̱tse'e
jẹ̱ tą́nṵk dṵyǫ́xtat." Pą̱n kṵxvinmǫ́tuda xa ve'e juu' yą̱'ą̱ ve'e tyijp, ka'a
tse'e kṵxtǫkimpą̱mda jẹ̱ jayu juu' ve'e katǫkintoondu. 8 Ax njayejppts
ą̱tse'e jẹ̱ kutojkṵn pą̱n ti ve'e pǫǫ'kxtkṵn xą̱ą̱j yaktónup ukpṵ kayaktónup,
ą̱ts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nṵpą̱ą̱mdṵka Ijtp.

Jẹ̱ yaa'tyą̱jk juu' ve'e xux jẹ̱ kyą̱'ą̱j to'k ado'om
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

9 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱m chą̱ą̱'n jẹ̱tse'e ñṵjkx jẹ̱p tsaptṵjkp. 10 Jẹ̱p
tse'e vye'na to'k jẹ̱ yaa'tyą̱jk juu' ve'e xux jẹ̱ kyą̱'ą̱j to'k ado'om. Jẹ̱
jayu juu' ve'e ve'nidup jẹ̱p tsaptṵjkp, jya'íxtidupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e pą̱n ti ve'e
tyuknṵxą̱'ą̱adap jẹ̱ Jesús kṵxe'e dṵkakutyún jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱ pyava'nṵnda. Jẹ̱'ẹ̱
ką̱jx tse'e dṵ'amǫtutṵ́vidi:
—¿Yakjajtype'e jẹ̱ pava'nṵn jẹ̱tse'e pǫǫ'kxtkṵn xą̱ą̱j jẹ̱ jayu jẹ̱ pa'am jayu
dṵyakjǫtką̱da'akṵt?
11 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsą̱ą̱jv:
—¿Pą̱nts n'ite'e miitsta, jẹ̱tse'e pǫǫ'kxtkṵn xą̱ą̱j jẹ̱ kyarneero kyṵstą̱ka
jẹ̱p vǫk jótup, ka'ats n'ite'e nąjkx dṵyakpítsum? 12 Ax nṵyojk tse'e jẹ̱
jayu dṵnṵmą̱ja jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ carnero. Ax ve'em tse'e, yakjajtype'e jẹ̱
pava'nṵn jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu dṵtónṵt juu' ve'e ǫy kṵjyapǫǫ'kxtkṵnxą̱ą̱ja jẹ̱'ẹ̱
ve'e.
13 Van'it tse'e dṵnṵṵjmi jẹ̱ pa'am jayu:
—Yakyajkxṵ jẹ̱ mką̱'ą̱j.
Van'it tse'e dṵyakyajkxy, jẹ̱tse'e jẹ̱ kyą̱'ą̱j jyǫtką̱daakni. Van'it tse'e
tyaanni akijpxa jẹ̱ kyą̱'ą̱j tum ǫy. 14 Van'it tse'e pyítsumdi jẹ̱ fariseotą̱jk
jẹ̱tse'e dṵ'ukkǫjtsmojkti pą̱n vintsǫ ve'e jẹ̱ Jesús kṵdṵyak'ǫǫ'kti.

Juu' ve'e jẹ̱ Isaías kyǫjts jẹ̱ Jesús kąjx

15 Ku ve'e jẹ̱ Jesús dṵnṵja'vi, tsǫǫ'nnu tse'e jẹ̱m; nṵmay tse'e jẹ̱
jayu pyanąjkxjidi. Yakjǫtką̱daaknu tse'e anañṵjoma pą̱n pą̱n jatye'e
pą̱jkjṵdup, 16 jẹ̱tse'e dṵtukpavaandi jẹ̱ts ni pą̱na ve'e dṵkavaajnjadat jẹ̱ts
pą̱n jẹ̱'ẹ̱ ve'e. 17 Jẹ̱'ẹ̱ kąjx tse'e ve'em jyajty jẹ̱tse'e tyoojnji kyǫjtsji juu' ve'e
jẹ̱ Nte'yam tyukkǫjtsnajx jẹ̱ Isaías jidṵ'ṵm:
18 Yą̱'ą̱ xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ą̱tse'e nvinkǫǫn,
jẹ̱'ẹ̱ juu' ą̱tse'e ntsą̱jkp jẹ̱tse'e ntukxǫǫndṵk.
Nmǫǫynupts ą̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Espíritu Santo,
jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu pą̱n nṵvinxṵpe'e chą̱ą̱nada to'k it to'k naxviijn,
jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵtuknṵjávadap jẹ̱ts vintsǫ ą̱tse'e ntǫkimpayǫ'ǫy.
19 Ka'a ve'e pą̱n dṵkǫjtsvintsǫ́vṵt,
ka'ava ve'e mą̱kk kyǫ́tsṵt,
ni pą̱na ve'e jẹ̱ kyą̱ts jẹ̱ y'ayook dṵkamǫ́tuvṵt jẹ̱ja too' aajy.
20 Ve'em xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax jo'n to'k jẹ̱ jayu juu' ve'e dṵkatą̱jp jẹ̱ kapy juu' ve'e
tą̱juvaannup,
ve'em ax jo'n to'k jẹ̱ jayu juu' ve'e dṵkayakpi'tsp jẹ̱ mecha juu' ve'e
pi'itsuvaannup,
van'ítnume'e ku ve'e jẹ̱ y'ǫy kutojkṵn dṵpą̱ą̱mnit.
21 Jẹ̱ jayu juu' ve'e tsṵṵnidup joma ve'e may viijn jẹ̱ it jẹ̱ naax,

jẹm tse'e dụjaanchjávadat jẹts jẹ'ẹ ve'e yaktsọ'ọkjadap.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Nte'yam jẹ Isaías dụtukkọjtsnajxy.

Ku jẹ Jesús yaktij jẹts jẹ kọ'ọyjáyuvape'e jẹ kutojkụn mọojyju
(Mr. 3.19-26, 30; Lc. 11.14-20)

22 Van'it tse'e jẹ Jesús yaktuknụnụjkx to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e viints,
oom, jẹts juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kọ'ọyjáyuvap. Yakjọtkạdaakjinu
tse'e jẹ Jesús, ve'em tse'e jẹ yaa'tyạjk y'ixni jẹtse'e kyọjtsni. 23 Nụjom tse'e
jẹ jayu atụva atọki tyaandi jẹtse'e vyaandi:
—¡Yạ'ạ xa vine'e jẹ David jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e yakkutojknup!
24 Ax ku tse'e jẹ fariseotạjk dụ'amọtunajxti, van'it tse'e vyaandi:
—Jẹ Beelzebú, jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ
kọ'ọyjáyuvaptạjkta, jẹ'ẹ xa yạ'ạ ve'e mọojyjup jẹ kutojkụn jẹtse'e jẹ
kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsumụt jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda.
25 Ñụja'vi tse'e jẹ Jesús pạn ti jẹ'ẹ ve'e vyinmaaydup, jẹ'ẹ kạjx tse'e
dụnụụjmidi:
—Nụjom tse'e jẹ kutojkụn juu' ve'e jẹ jyayu nacho'oxpạjkjụdup,
vintọ́kiyupts jẹ'ẹ ve'eda. Nay ve'empa tse'e to'k naax to'k kajpụn ukpụ
nụjom tse'e jẹ jạajn jẹ tạjk juu' ve'e jẹ jyayu nacho'oxpạjkjụdup, ka'ats
jẹ'ẹ ve'e jyẹ́ktat. 26 Ax pạn jẹ Satanás tse'e dụyakpítsump jẹ kyọ'ọyjáyuvap
jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda, nacho'oxpạjkjụduvapts jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn
jatye'e ijttup jẹm jẹ'ẹ kyutojkụn jọọtm. Ka'a tse'e jẹ kyutojkụn jyẹjkpat.
27 Ax pạn ve'emts ạtse'e kụxmạ'ạ jẹ kutojkụn jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e
dụnụvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjayuvaptạjkta jẹts ạtse'e nyakpítsumdat jẹ
kọ'ọyjáyuvapta jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda, ¿pạnts vine'e dụmọọyp jẹ
kutojkụn jẹ mjáyuda jẹtse'e dụyakpítsumdat jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹm jẹ jayu
jya'vin kạjxmda? Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ mjayu dụyaknụkẹ'xnatạ́kada jẹts
ka'a ve'e ọy juu' xpayọ'ọyda. 28 Ax jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm
jẹ Nte'yam jya'vin kạjxm, jẹ'ẹts ạtse'e jẹ kutojkụn xmọọyp jẹts ạtse'e
nyakpítsumda jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda; jẹ'ẹ tse'e
va'ajts dụyaknụkẹ'xnatạjkip yaja miits mvinkujkta jẹts ạts kạjxe'e jẹ jayu
y'itta jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.

Yakvinkạdaak yaknaxkạdaak tse'e jẹ Jesús jẹ Satanás
(Mr. 3.27-29; Lc. 11.21-23; 12.10)

29 '¿Vintsọ tse'e jẹ jayu tyạ́kat jẹp to'k jẹ tsọts yaa'tyạjk tyụjkp jẹtse'e
jẹ pyạạmdụk dụpạjkjat pạn ka'a ve'e too'vạjkp dụtsum? Ax ku
tse'e too'vạjkp dụtsómụt, van'ítnum tse'e y'ọ'yixjụt jẹtse'e jẹ pyạạmdụk
dụpạjkjat.
30 'Pạn pạn xa ve'e ạts mạạt ka'ijtp, xtso'oxpạjkpts ạts jẹ'ẹ ve'e; pạn
pạnts ạtse'e nkamạạttuump, xmutọkintoompts ạts jẹ'ẹ ve'e.
31 'Jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e nnạạjmada: Pạn pạn xa ve'e jẹ Nte'yam
dụvinkọjtspẹjtp, ukpụ jẹ viijnk tọkin dụtún, ọ'yipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
yaktọkinmẹẹ'kxụt. Ax pạn pạn tse'e jẹ Espíritu Santo dụvinkọjtspẹjtp,
ka'ats jẹ'ẹ ve'e y'uk'ọ'yini jẹtse'e yaktọkinmẹẹ'kxụt. 32 ẹpyạna tse'e pạn
pạn ạtse'e xkọ'ọñụkọjtsip, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, ọ'yipts
jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e yakmẹẹ'kxjat jẹ tyọkin. Ax mkọ'ọñụkọjtsidupts miits jẹ'ẹ
ve'e jẹ Espíritu Santo, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e mva'anda jẹts jẹ kọ'ọyjáyuvap ạtse'e
jẹ kutojkụn xmọọyp. Ku ve'e jẹ jayu ve'em dụtún, ni jẹ vin'ítats jẹ'ẹ ve'e
kya'ọ́yat jẹtse'e yakmẹẹ'kxjat jẹ tyọkin, ni ụxyama, jẹts ni van'ita ku ve'e
jẹ nam it chọọ'ndụkụt.

Yaknuja'vipts jẹ'ẹ ve'e jẹ kup vintsọ ve'e tyạ'ma
(Lc. 6.43-45)

33 ’Pạn jẹ ọy kup xa jẹ'ẹ ve'e, ọy tse'e jẹ tyạạjm; pạn jẹ kọ'ọy kupts
jẹ'ẹ ve'e, ka ọ́yapts jẹ'ẹ ve'e jẹ tyạạjm. Jẹ tyạạjm kạjxe'e yaknujava pạn
vintsọ ve'e jẹ kup. 34 Miitsta, jẹ tsaa'n jẹ chaanda jẹ kyọọjta, ¿vintsọ ve'e
m'ọ'yixjadat jẹtse'e jẹ y'ọy jẹ'ẹ xkọ́tstat pạn kọ'ọy jayu miitse'eda? Jẹ'ẹ
xa ve'e jẹ aaj kyạjtsp juu' ve'e ijtp jẹm ja'vin kạjxm. 35 Jẹ ọy jayu, ọyts jẹ'ẹ
ve'e juu' dụkạts kụx ijtpe'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ y'ọy jẹ'ẹ; ax jẹ kọ'ọy jayu,
ka ọ́yapts jẹ'ẹ ve'e juu' dụkạts kụx ijtpe'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ.
36 Ạtsts miitse'e nnụụjmidup jẹts ku ve'e dụpaa'tụt jẹ xạạj ku ve'e jẹ jayu
yaktọkimpayọ'ynit, anañụjoma tse'e jẹ jayu dụnụ'atsọ́vadat pạn ti ve'e
kavinmaayp tụdụkạts. 37 Kụx ve'eme'e myaktọkimpayọ'ynit pạn vintsọ
ve'e juu' xkạts, van'it tse'e myaktọkimpạ́mụt, uk mkayaktọkimpạ́mụt.

Ku jẹ kọ'ọy jayu dụ'amọ́tudi to'k jẹ mạjạ nụja'vin
(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

38 Van'it tse'e jẹ fariseotạjk jẹts jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk
dụnụụjmidi jẹ Jesús:
—Yak'ixpạjkpa, n'ixuvaampy xa ạạtse'e jẹtse'e jẹ mạjạ nụja'vin xyak-
jay'íxjụt, ve'emts ạạtse'e nnụjávat jẹts jẹ Nte'yam mitse'e mkẹjxjup.
39 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Y'amọ́tudup xa ve'e jẹ kọ'ọy jáyuda jẹts pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam
dụmasọọktup jẹtse'e yaktuk'íxtat jẹ mạjạ nụja'vin jẹtse'e ve'em juu'
dụjaanchjávadat. Ax ka'a tse'e jẹ nụja'vin yakmọ'ọdat, jẹ nụja'vinji ve'e
yakmọ'ọdap juu' ve'e ijtp ax jo'n jẹ nụja'vin juu' ve'e yaktaan jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook kọjtsnajxpa Jonás. 40 Kụx ve'em ax jo'n jẹ Jonás y'ijt toojk
xạạj toojk tsooj jẹm jẹ mạjạ ajkx jyọọtm, nay ve'empats ạtse'e n'ítụt
toojk xạạj toojk tsooj jẹp naxjạạtp, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka
Ijtp. 41 Ku ve'e jẹ jayu yaktọkimpayọ'ynit, yaknụkẹ'xnatạ́kadapts jẹ'ẹ
ve'e jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidu jẹm níniveit kyajpụn kạjxm jẹts vyin-
majtsjụdupe'e jẹ tsaachpaatụn jẹ jáyuda juu' ve'e ụxyam joojntykidup,
kụx myasọọktu ve'e jẹ níniveit jayu jẹ kyọ'ọy joojntykinda ku ve'e jẹ
Jonás tyukka'amaajyjidi jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook. Ax jẹja tse'e to'k
yaja juu' ve'e nụyojk dụnụmạ́jip jẹts ni ka'a ve'e jẹ Jonás. 42 Ku ve'e
jẹ jayu yaktọkimpayọ'ynit, yaknụkẹ'xnatạ́kapts jẹ'ẹ ve'e jẹ yakkutojkpa
tạ'ạxtạjk juu' ve'e tsọọ'n jẹm joma ve'e jẹ pọj ñụjkx jẹts vyinmajt-
sjụdupe'e jẹ tsaachpaatụn jẹ jáyuda juu' ve'e ụxyam joojntykidup, kụx
va'ajts jékum jẹ'ẹ ve'e chạạ'n jẹtse'e ọjts dụ'amọtunaxy jẹ Salomón jẹ
vyijin jẹ kyẹjụn. Ax jẹja tse'e to'k yaja juu' ve'e nụyojk dụnụmạ́jip jẹts
ni ka'a ve'e jẹ Salomón.

Jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e vimpijtnuvap
(Lc. 11.24-26)

43 ’Ku xa ve'e to'k jẹ kọ'ọyjáyuvap pyítsum jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxm,
ve'em tse'e vyimpavídụt jẹm tạ'ạjts it jọọtm, y'íxtip tse'e joma ve'e
pyọọ'kxụt. Ka'a tse'e dụpaa'ty. Van'it tse'e ñañạ'mụxjụ: 44 “Va'an ạts
dụ'avimpijtinuva joma ạtse'e n'ukpítsum.” Ku tse'e vyimpijtnuva, ve'em
tse'e jẹ jayu jẹ jya'vin dụpaa'ty ax jo'n to'k jẹ tạjk juu' ve'e tukva'ajts,
pe'etạpụ́k jẹts avaatsuva. 45 Van'it tse'e ñạjkxnuva jẹtse'e dụyaktsạạ'n
janụvuxtojtụk jẹ myukọ'ọyjáyuvap juu' ve'e nụyojk ka ọ́yap jẹts ka'a ve'e
jẹ'ẹ. Van'it tse'e tyạjkikạ́xta tsụụniva jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxm. Nụyojk

ka óyapts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu tyaannuva jẹts ka'a ve'e ku ve'e to'k dụmạạda y'ijt. Nay ve'em tse'e jyajttuva jẹ jayu juu' ve'e ụxyam joojntykidup, kọ'ọy jáyuts jẹ'ẹ ve'eda.

Jẹ'ẹ pạne'e jẹ Jesús tyaakja'vip
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 Jẹmna tse'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụmukạts vye'na ku ve'e jyẹ'ydi
jẹ tyaak jẹts jẹ y'utsạtạjk, jẹpe'e tạk'aagup tyaandi, jẹ Jesuusts jẹ'ẹ ve'e
myukọtsuvaandup. 47 Van'it tse'e to'k jẹ jayu jẹ Jesús dụnụụjmi:
—Ụxẹp xa ve'e tạk'aagup jẹ mtaak jẹts jẹ m'utsạtạjk, mitse'e
myakkọtsuvaajnjụdup.
48 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—¿Pạnts ạtse'e ntaakip, jẹts pạnts ạtse'e n'útsidup?
49 Van'it tse'e dụnụkijpxi pạn pạn jatye'e panạjkxjụdu jẹtse'e
jyaa'kvaajñ:
—Yạ'ạ xa jẹ'ẹ ve'eda juu' ạtse'e ntaakja'vip jẹts juu' ạtse'e nja'vidup
ax jo'n kụy'ijtti ạts jẹ n'uts jẹ n'ajch jẹts ạts jẹ n'uts jẹ ntsạ'ạ. 50 Kụx jẹ'ẹ
juu' ve'e dụtoondup juu' ve'e chạjkp ạts jẹ nTee', juu' ve'e jẹm tsapjọọtm,
jẹ'ẹts ạtse'e nja'vidup ax jo'n ạts jẹ n'uts jẹ n'ajch kụy'ijtti jẹts ạts jẹ n'uts
jẹ ntsạ'ạ, jẹts ạts jẹ ntaak.

13

Jẹ tạạmt vạjpa tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Jẹ xạạjjyam tse'e jẹ Jesús jẹp tụjkp pyítsum jẹtse'e ọjts y'ạjxtụk jẹja
mạjạ nạ'akạya pa'ayi. 2 Nụmay tse'e jẹ jayu ñay'amojkijidi joma jẹ'ẹ ve'e
vye'na, jẹ'ẹ kạjx tse'e tyạjki jẹm barco jọọtm jẹtse'e jẹm y'ạjxtk, jẹtse'e
nụjom jẹ nụmay jayu tyenikạjxti jẹja nạpa'ayi. 3 Van'it tse'e jẹ Jesús may
viijn juu' jaty tyukyak'ixpạjkjidi jẹ tukmu'a'ixmojkin mạạt. Jidụ'ụm tse'e
vyaajñ:
—To'k xa ve'e jẹ jayu tạạmt vạjpa chạạ'n. 4 Ku tse'e dụvụj jẹ tạạmt,
jẹm tse'e juu' ve'e naxkạdaak jẹja too' kujk, van'it tse'e jẹ jẹyyva tạ́nụk
jyẹ'ydi jẹtse'e dụpiivdini. 5 Jẹmpa tse'e juu' ve'e naxkạdaak jẹja tsakụjx
joma ve'e peji jẹ naax. Jatyji tse'e yee'k kụx peji ve'e jẹ naax. 6 Ax ku
tse'e jẹ xạạj ñụ'aajnji, tạạtsnu tse'e; kụx ka'a ve'e jẹ y'aa'ts kyạạktạjki,
jẹ'ẹ kạjx tse'e tyạạtsni. 7 Jẹmpa tse'e juu' ve'e naxkạdaak jẹja ápit akujk.
Van'it tse'e jẹ ápit yee'k jẹtse'e dụkọọ'k'ítạmọọyni jẹ ọy ojts jẹtse'e yẹẹ'kụt.
8 Nay jẹmpa tse'e juu' ve'e naxkạdaak jẹja ọy naxkụjx, jẹ'ẹ tse'e tạ'mi.
Jẹm tse'e jẹ tạạmt juu' ve'e naajkma'yiju mọ́kupx tạạjm, jẹmpa tse'e juu'
ve'e naajkma'yiju toogupx tạạjm, nay jẹmpa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju
ii'px majk tạạjm. 9 Pạn pạn jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e
dụ'amọtunaxta.

Jẹ'ẹ pạn tyạjx kạjxe'e jẹ tukmu'a'ixmojkin yakpụụjm
(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

10 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinkutạ́mijidi jẹtse'e jẹ Jesús
dụ'amọtutụ́vidi:
—¿Tyạjxse'e jẹ jayu xtukmukạts jẹ tukmu'a'ixmojkin mạạt?
11 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Jẹ Nte'yam xa ve'e mtuknụja'vijidup jẹts vintsọ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ
jayu y'itta jẹm jẹ'ẹ y'am kyạ'm; ax ka'a tse'e jẹ Nte'yam tyuknụjávajada

jẹ'ẹda juu' ve'e ụụ'm mạạt ka'ijttup. 12 Ax ve'em tse'e, jẹ jayu juu' ve'e
dụvinmọ́tudup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, nụyojk ọy tse'e dụvinmọ́tudat; ax
jẹ'ẹda juu' ve'e dụkavinmọ́tudup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, jyaa'tyọ́kidinup
tse'e juu' ve'e yakvaajnjidup. 13 Jẹ'ẹ kạjxts ạts jẹ'ẹ ve'e ntukmukọtsta jẹ
tukmu'a'ixmojkin mạạt, kụx jya'íxtup xa jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e ntuump, ka'a
tse'e dụvinjávada; jyah'amọtunajxtupts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e nkạjtsp, ka'a
tse'e dụvinmọ́tuda. 14 Jẹ'ẹ kạjx tse'e tyunjụ juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ Isaías
tyukkọjtsnajx jidụ'ụm:
Mjah'amọtunáxtap xa miitse'eda,
ka'a tse'e xvinmọ́tudat;
mja'íxtapts miitse'eda,
ka'a tse'e xvinjávadat.
15 Jẹ'ẹ kạjx ku ve'e mạkk jẹ vyinma'yụnda tụvyimpijtni,
ka'a tse'e dụmọtuvuva'anda jẹtse'e jẹ vyiijn dụyakpi'itsta.
Ve'em tse'e dụtonda jẹtse'e dụka'íxtat,
jẹtse'e jẹ tyaatsk dụkatuk'amọtunáxtat jẹtse'e jẹm jya'vin kạjxm
dụkavinmọ́tudat.
Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em dụtonda kụxe'e ạts xkah'aminava'anda jẹts ạtse'e
nyaktsọ'ọktat.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Nte'yam jẹ Isaías dụtukkọjtsnajxy.
16 'Ax miitsta, xọọnts miitse'eda kụxe'e jẹ mviijn xtuk'ixta jẹtse'e jẹ
mtaatsk xtuk'amọtunaxta. 17 Tyúvam xa ạtse'e nva'añ jẹts nụmaye'e
jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta jẹts nụmaye'e jẹ jayu juu' ve'e
tụv jáyuvidu joojntykidu, jẹ'ẹ tse'e dụja'ixuvaandu juu' miitse'e ụxyam
m'íxtup, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụ'ixti, jẹ'ẹ tse'e dụjah'amọtunaxuvaandu juu'
miitse'e ụxyam m'amọtunajxtup, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụ'amọtunajxti.

Ku jẹ Jesús dụkọjtsvaach jẹ tạạmt vạjpa tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18 'Amọtunaxta n'it vintsọ ve'e yakkọjtsva'ach jẹ tạạmt vạjpa
tukmu'a'ixmojkin. 19 Jẹja tse'e too' kujk joma ve'e jẹ tạạmt yakvụj,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dụ'amọtunajxtup jẹ ayook pạn
vintsọ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm, ax ka'a
tse'e dụvinmọ́tuda. Ku ve'e jẹ jayu dụmọ́tuda jẹ kạts jẹ ayook, van'it
tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap jye'ya jẹtse'e pyạjkụxjada jẹ kạts jẹ ayook juu' ve'e
yakvaajnjidu. 20 Jẹja tse'e tsah'akujk joma ve'e jẹ tạạmt yakvụj, ve'emts
jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dụ'amọtunajxtup jẹ kạts jẹ ayook jẹtse'e
jatyji dụkuvạkta jẹ xọọjntkụn mạạt. 21 Kụx ve'eme'e y'itta ax jo'n jẹja
tsakụjx joma ve'e peji jẹ naax, ka'a tse'e jyẹkta. Ku ve'e chaachpaa'tta
ukpụ yakjomtonda yaktitonda jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook kạjx, tun
jatyji tse'e jẹ kạts jẹ ayook dụkọọ'kjaanchja'vidini. 22 Jẹja tse'e ápit akujk
joma ve'e jẹ tạạmt yakvụj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e
dụ'amọtunajxtup jẹ kạts jẹ ayook, jẹ'ẹ tse'e ọọy tyunvinmaaydup jẹ
naxviijnit jẹ'ẹ jẹts vintsọ ve'e ñaajkkumeenajadat. Jẹ kạts jẹ ayook juu' ve'e
y'amọtunajxtu, ve'emts jẹ'ẹ ve'e jyatta ax jo'n jẹ tạạmt juu' ve'e jẹja ápit
jạạt yakvạj jẹtse'e kyatạ'mi. 23 Ax jẹja tse'e ọy naxkụjx joma ve'e jẹ tạạmt
yakvụj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dụ'amọtunajxtup jẹ
kạts jẹ ayook jẹtse'e dụvinmọ́tuda, vimpijtnupts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyáyuvinda jẹ
jyoojntykinda ax jo'n jẹ Nte'yam tyukmutsọ́kjada, jẹ'ẹ kạjx tse'e y'itta ax
jo'n jẹ ọy naax joma ve'e jẹ tạạmt juu' ve'e naajkma'yiju mọ́kupx tạạjm,

jẹ̱ts juu' ve'e naajkma'yiju toogupx tą̱ą̱jm, jẹ̱ts juu' ve'e naajkma'yiju ii'px majk tą̱ą̱jm.

Jẹ̱ kǫ̱'ǫ̱y'ojtsap tukmu'a'ixmojkin

24 Va'nu̱xju̱duva tse'e jẹ̱ Jesús jado'k jẹ̱ tukmu'a'ixmojkin. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Ve'em xa ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyutojku̱n ax jo'n to'k jẹ̱ yaa'tyą̱jk jẹ̱ ǫ̱y tą̱ą̱mt du̱vu̱j jẹ̱ja kyam jąą̱t. 25 Kǫ̱ǫ̱'ts tse'e vye'na, van'it tse'e tyą̱jki to'k jẹ̱ kukam jẹ̱ cho'oxpą̱jkpa jẹ̱tse'e jẹ̱ja trigo akujk du̱vu̱j jẹ̱ ojts tą̱ą̱mt juu' ve'e trigo jo'n kẹ̱'xp, jẹ̱tse'e ñą̱jkxni. 26 Ku tse'e jẹ̱ trigo yee'k jẹ̱tse'e jẹ̱ kyupi'pst pyítsum, van'it tse'e yak'ix jẹ̱ts jẹ̱me'e du̱mą̱ą̱tyee'k jẹ̱ kǫ̱'ǫ̱y'ojtsap. 27 Van'it tse'e jẹ̱ toompatą̱jk du̱nu̱u̱jmidi jẹ̱ kukam: "Vintsą́n, ¿ka jẹ̱ ǫ̱y tą̱ą̱mtape'e mvą̱j jẹ̱ja mkam jąą̱t? ¿Joma tse'e chą̱ą̱'n jẹ̱ kǫ̱'ǫ̱y'ojtsap?" 28 Van'it tse'e jẹ̱ kukam y'atsǫ̱ǫ̱jvjidi: "To'k xa ve'e jẹ̱ tso'oxpą̱jkpa juu' ve'e ve'em du̱toon." Van'it tse'e jẹ̱ toompatą̱jk y'amǫ̱tutú̱vijidi: "¿Mtsą̱jkpe'e jẹ̱ts ą̱ą̱tse'e ną̱jkx nvix jẹ̱ kǫ̱'ǫ̱y'ojtsap?" 29 Van'it tse'e y'atsą̱ą̱jv: "Ka'a. Ku̱x ku xa ve'e xvíxtat jẹ̱ kǫ̱'ǫ̱y'ojtsap, to'mayji tse'e xtukmuvíxidinit jẹ̱ trigo; 30 ñojk'ǫ́ye'e xmasǫ̱'ǫ̱ktat jẹ̱tse'e akijpxa yẹ̱ẹ̱'ktat van'it paat ku ve'e jẹ̱ trigo yakpą̱kmojknit. Van'itts ą̱tse'e nkẹ́xtat jẹ̱ ntoompatą̱jk jẹ̱tse'e too'vą̱jkp jẹ̱ kǫ̱'ǫ̱y'ojtsap du̱pą̱kmóktat, du̱'atsómdat, jẹ̱tse'e du̱pą́mdat jẹ̱m jąnjǫ̱ǫ̱tm, ax van'it tse'e du̱pą̱kmóktat jẹ̱ trigo jẹ̱tse'e du̱pą̱jku̱ktat."

Jẹ̱ mostaza tą̱ą̱mt tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31 Va'nu̱xju̱duva tse'e jẹ̱ Jesús yą̱ tukmu'a'ixmojkin:

—Ve'em xa ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyutojku̱n ax jo'n to'k jẹ̱ yaa'tyą̱jk du̱vu̱j jẹ̱ mostaza tą̱ą̱mt jẹ̱ja kyam jąą̱t. 32 Jẹ̱ tą̱ą̱mt xa ve'e du̱nu̱tsayiką̱jxp; ax ku tse'e yee'k, ñu̱mą̱jiku̱jxpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ viijnk aajy ojts, jẹ̱ ku̱p jo'nam jẹ̱'ẹ̱ ve'e yee'k, jẹ̱'ydup tse'e jẹ̱m jẹ̱ jẹ̱yyva tą́nu̱k jẹ̱tse'e jẹ̱ pyẹ̱'ẹ̱n du̱pą̱mda jẹ̱m y'axén kąjxm.

Jẹ̱ levadura tukmu'a'ixmojkin
(Lc. 13.20-21)

33 Va'nu̱xju̱duva tse'e yą̱ tukmu'a'ixmojkin:

—Ve'em xa ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyutojku̱n ax jo'n to'k jẹ̱ tą'ą̱xtą̱jk jẹ̱ levadura du̱tukmupą̱ma toojk arroba jẹ̱ tsapkaaky ju̱ts, van'it tse'e jẹ̱ levadura du̱tuktą̱ka nu̱jom jẹ̱ tsapkaaky ju̱ts jẹ̱tse'e ǫ̱ǫ̱y tyun'ǫ̱ǫ̱'ku̱k. Mú̱jit tse'e ǫ̱ǫ̱y tyumpítsum.

Vintsǫ̱ jẹ̱ Jesús du̱yaktuujn jẹ̱ tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.33-34)

34 Nu̱jom yą̱'ą̱ ve'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ nu̱may jayu du̱tukmuką̱jts jẹ̱ tukmu'a'ixmojkin mą̱ą̱t, ni tía ve'e du̱kaką̱jts juu' ve'e ka'ijt jẹ̱ tukmu'a'ixmojkin mą̱ą̱t. 35 Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e kyǫ̱jts to'k juu' ve'e ijt jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kǫ̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

Kǫ́tsup ą̱tse'e jẹ̱ tukmu'a'ixmojkin mą̱ą̱t,
n'avánapts ą̱tse'e juu' jatye'e kayaknu̱ja'vip y'ijt van'ítani ku ve'e yą̱
naxviijnit it yakpu̱u̱jm.

Ku jẹ̱ Jesús du̱kǫ̱jtsvaach jẹ̱ kǫ̱'ǫ̱y'ojtsap tukmu'a'ixmojkin

36 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ nu̱may jayu du̱pakẹ̱jxni jẹ̱tse'e jẹ̱p tu̱jkp tyą̱jki. Jẹ̱p tse'e jẹ̱ y'ixpą̱jkpatą̱jk vyinkutą́mijidi jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús du̱nu̱u̱jmidi:

—Tukvinjaˈvik ąąts toˈk aaj ję kǫˈǫyˈojtsap juuˈ veˈe jęm kam jǫǫtm tukmuˈaˈixmojkin.

37 Vanˈit tseˈe ję Jesús ñąˈmuxjidi:

—Jęˈę juuˈ veˈe duvąjp ję ǫy tąąmt, veˈemts jęˈę veˈe ax joˈn ąts, ję Jayu Juuˈ veˈe Nupąąmduka Ijtp. 38 Ję kam, veˈemts jęˈę veˈe ax joˈn yą naxviijnit it. Ję ǫy tąąmt, veˈemts jęˈę veˈe ax joˈn ję jayu juuˈ veˈe ijttup jęm ję Nteˈyam yˈam kyąˈm; ax ję kǫˈǫyˈojtsap, veˈemts jęˈę veˈe ax joˈn ję jayu juuˈ veˈe ijttup jęm ję kǫˈǫyjáyuvap yˈam kyąˈm. 39 Ję tsoˈoxpąjkpa juuˈ veˈe duvąj ję kǫˈǫy ojts tąąmt, veˈemts jęˈę veˈe ax joˈn ję kǫˈǫyjáyuvap. Ku veˈe ję kǫˈǫyˈojtsap jęts ję trigo yakpąkmuk, veˈemts jęˈę veˈe ax joˈn ję jayu yaktǫkimpayǫˈynit; ję aangelestąjktats jęˈę veˈe ax joˈn jęˈęda juuˈ veˈe dupąkmojktup. 40 Veˈem ax joˈn ję kǫˈǫyˈojtsap yakpąkmuk jętseˈe yakpum jęm jąnjǫǫtm, nay veˈem tseˈe jyajtpat ję xąąj ku veˈe ję jayu yaktǫkimpayǫˈynit. 41 Nkę́xupts ątseˈe ję nˈaangelestąjk jętseˈe dupąjkjidinit jęm ąts nˈam nkąˈm nujom pąn pąn jatyeˈe ję jayu duyaktǫkintoondup jęts pąn pąn jatyeˈe dutoondup juuˈ veˈe ka ǫ́yap, 42 jętseˈe jęm jąnjǫǫtm dupąąmdinit. Jęm tseˈe numay yaaxtinit jęm tseˈe numay ñatyątskaaˈtjidinit. 43 Vanˈit tseˈe ję jayu juuˈ veˈe tuv jáyuvidup joojntykidup, jęˈę tseˈe ajajtinup atąˈkxtinup veˈem ax joˈn ję aampa xąąj jęm ję Tyeeˈda kyutojkun jǫǫtm.

Ję chǫ́vax jęˈę tukmuˈaˈixmojkin

44 ’Veˈem xa veˈe ję jayu juuˈ veˈe ijttup jęm ję Nteˈyam yˈam kyąˈm ax joˈn toˈk ję jayu juuˈ veˈe tudupaaˈty ję chǫ́vax jęˈę juuˈ veˈe yuˈuts ijtp joma veˈe toˈk ję kam. Ku veˈe ję jayu dupaaˈty ję chǫ́vax jęˈę, ję́pjyam tseˈe duyoˈtsnuva, vanˈit tseˈe vaˈajts xǫǫjntkp nąjkx dutǫǫˈkmojkkúx nujom juuˈ veˈe yˈixp jyayejpp jętseˈe dujoy ję kam.

Ję ǫy perlas tukmuˈaˈixmojkin

45 ’Veˈempa xa veˈe ję jayu juuˈ veˈe ijttup jęm ję Nteˈyam yˈam kyąˈm ax joˈn toˈk ję ajooyva ję atǫǫˈkpa juuˈ veˈe duˈíxtip ję ǫǫjyit perlas. 46 Ku veˈe dupaaˈty toˈk juuˈ veˈe ǫǫy tyunˈǫya, vanˈit tseˈe dutǫǫˈkmojkkúx nujom juuˈ veˈe yˈixp jyayejpp jętseˈe dujoy ję perlas.

Ję tukˈajkxˈamaakin xuum tukmuˈaˈixmojkin

47 ’Ję Nteˈyam xa veˈe duvinkǫǫmp ję jayu juuˈ veˈe ijttinup jęm yˈam kyąˈm. Veˈemts jęˈę veˈe ax joˈn ję jayu duˈavájada ję tyukˈajkxˈamaakin xuum jęm mąją nąˈakąya jǫǫtm jętseˈe ję ajkx may viijn duyaktáñ. 48 Ku tseˈe ję tukˈajkxˈamaakin xuum yˈuts, vanˈit tseˈe ję ajkx maakpatąjk duvąąˈmpítsumda jęja nąpaˈayi. Jęja tseˈe yˈąjxtukta jętseˈe duvinkǫnda ję ajkx, pyąjkuktup tseˈe jęm tójum ję ajkx juuˈ veˈe ǫǫjyit jętseˈe duhˈuxkojta juuˈ veˈe ka ǫǫjyitap. 49 Veˈem tseˈe jyátut ję xąąj ku veˈe ję jayu yaktǫkimpayǫˈynit, jęˈyadapeˈe ję angelestąjk jętseˈe dupąjkvaˈkxtinit ję ǫy jayu jęts ję kǫˈǫy jayu, 50 jęm tseˈe jąnjǫǫtm dupąąmdinit ję kǫˈǫy jáyuda. Jęm tseˈe numay yaaxtinit jęm tseˈe numay ñatyątskaaˈtjidinit.

Ję ǫǫjyit jęˈę juuˈ veˈe kǫǫjnuk ijtp tukmuˈaˈixmojkin

51 Vanˈit tseˈe ję Jesús yˈamǫtutúvijidi:

—¿Mvinmǫtukąjxtupeˈe ti ątseˈe tunkąts?

Vanˈit tseˈe yˈatsǫǫvdi:

—Veˈem, Vintsąn.

52 Van'it tse'e dṵnṵṵjmidi:
—Jẹ́ jáyuda juu' ve'e ọ́y dṵnṵja'vidup pạn vintsọ́ ve'e jẹ́ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ jẹ́ts vintsọ́ jẹ́'ẹ́ ve'e ku ve'e jẹ́ jayu y'itta jẹ́m jẹ́ Nte'yam
y'am kyạ'm, jẹ́'ẹ́ tse'e jẹ́ jayu dṵtuk'íxtup juu' ve'e jẹ́ Nte'yam jṵjpani
yaknṵkẹ'xnatạjki jẹ́ts juu' ve'e námnum yaknṵkẹ'xnatạjkivap, ve'em xa
jẹ́'ẹ́ ve'eda ax jo'n to'k jẹ́ kutạjk juu' ve'e kọọjnṵk jẹ́ ọọjyit jẹ́'ẹ́ dṵjayẹjpp
jẹ́tse'e jẹ́m dṵyakpítsum juu' ve'e námnum yakjooyp jẹ́ts juu' ve'e jẹ́mani
yakjooy.

Ku jẹ́ Jesús vye'na jẹ́p Nazaret
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

53 Ku ve'e jẹ́ Jesús dṵkọ́jtskṵjx yạ tukmu'a'ixmojkin, van'it tse'e
jẹ́m chạạ'n 54 jẹ́tse'e jyẹ́'y joma ve'e jẹ́ y'it jẹ́ ñaax. Jẹ́m tse'e
yak'ixpạjk'ukvaajñ jẹ́p tsaptṵjkp; atṵva atọ́ki tse'e jẹ́ jayu tyaandi jẹ́tse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Jomas yạ'ạ ve'e yạ jayu yạ nṵja'vin dṵpṵk jẹ́tse'e ve'em kyạ́ts?
¿Vintsọ́ ve'e y'ọ́'yixjṵ jẹ́tse'e jẹ́ mạjin dṵtún? 55 Yạ'ạ xa ve'e jẹ́ tsẹjtspa jẹ́
myajntk jẹ́tse'e jẹ́ María dṵtaaka. Yạ'ạ xa ve'e jẹ́ y'utsta jẹ́ Santiago, jẹ́
José, jẹ́ Simón, jẹ́ Judas, 56 jẹ́ts jẹ́mpa tse'e jẹ́ kyiix útstava. ¿Ax jómats yạ'ạ
vine'e dṵpṵk yạ nṵja'vin?
57 Jẹ́'ẹ́ kạjx tse'e dṵviijnk'íxta jẹ́ Jesús. Van'it tse'e jẹ́ Jesús ñạ'mṵxjidi:
—Ọtyun joma tsọ́va xa ve'e yakvintsạ'ạga jẹ́ Nte'yam jẹ́ y'ayook
kọjtsnajxpa, jẹ́ẹjyji ve'e kyayakvintsạ'ạga joma ve'e jẹ́ y'it jẹ́ ñaax jẹ́ts
joma ve'e jẹ́ jyạạjn jẹ́ tyạjk.
58 Ax ka'a tse'e jẹ́m may jẹ́ mạjin dṵtuujn kṵx ka'a ve'e jyaanchjávajada.

14

Ku jẹ́ Yaknạpẹjtpa Juan y'ọọ'kni
(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

1 Ax ve'emts jẹ́'ẹ́ ve'e van'it jyajty jẹ́tse'e jẹ́ Herodes jẹ́ kạ́ts dṵmọ́tu jẹ́
Jesús kạjx, jẹ́ Heródese'e yakkutojkp vye'na jẹ́m galiléait y'it jọọtm. 2 Ku
ve'e jẹ́ kạ́ts dṵmọ́tu, van'it tse'e jẹ́ jyayu dṵnṵṵjmi:
—Jẹ́ Yaknạpẹjtpa Juan xa jẹ́'ẹ́ ve'e, jẹ́'ẹ́ tse'e joojntykpạjknuva, jẹ́'ẹ́ kạjx
tse'e dṵjayep jẹ́ kutojkṵn jẹ́tse'e jẹ́ mạjin dṵtún.
3 Ve'em tse'e vyaajñ kṵx jẹ́'ẹ́ ve'e dṵyakjamyajtsju jẹ́ Juan jẹ́tse'e
dṵyakjapyoxṵntạkpạạjmji; jẹ́ Herodías kạjxe'e ve'em dṵtuujn, jẹ́ y'uts
Felipe jẹ́ ñṵdạ'ạx jẹ́'ẹ́ ve'e y'ijt. 4 Yakpoxṵntạkpạạm tse'e jẹ́ Juan kṵxe'e
dṵnṵṵjmi jẹ́ Herodes:
—Ka'a xa ve'e jẹ́ pava'nṵn dṵyakjaty jẹ́tse'e xpạ́kṵt jẹ́ m'uts jẹ́ ñṵdạ'ạx.
5 Jyayakjay'ọọ'kuvaajnju tse'e jẹ́ Herodes jẹ́ Juan, ax ka'a tse'e jatyji
ve'em dṵtuujn kṵx jẹ́ jayu ve'e chạ'kip, ve'eme'e anañṵjoma jẹ́ jayu
dṵjaanchjávada jẹ́ts jẹ́ Nte'yam jẹ́ y'ayooke'e jẹ́ Juan kyọ́jtsnajxyp. 6 Ax
ku tse'e jẹ́ Herodes jẹ́ kyẹ'xtkṵn xạạj dṵpaaty, van'it tse'e jẹ́ tạ'ạxtạjk jẹ́
ñạạx y'ejts jẹja jẹ́ javyạạ'kx vyinkujk. Ọọy tse'e dṵtuntsojja'vi jẹ́ Herodes,
7 jẹ́'ẹ́ kạjx tse'e jẹ́ Nte'yam dṵyaknajxy jẹ́tse'e jẹ́ kiixạtạ'ạx dṵnṵṵjmi jẹ́ts
myọ'ọpe'e ọtyía pạn ti ve'e y'amọ́tup. 8 Tạ́vani ve'e jẹ́ tyaak y'akọ́tsaja
vye'na jẹ́ kiixạtạ'ạx, van'it tse'e jẹ́ Herodes dṵnṵṵjmi:
—Yákṵts n'it jẹ́m plato jọọtm jẹ́ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ́ kyuvajk.
9 Van'it tse'e jẹ́ yakkutojkpa chaachvinmapyṵjk. Kṵx tạ́vani ve'e jẹ́
Nte'yam dṵyaknaxy vye'na jẹ́ts tạ́vani ve'e dṵ'amọtunaxta jẹ́ javyạạ'kx,
jẹ́'ẹ́ kạjx tse'e dṵpavaajñ jẹ́tse'e yakmọ'ọt, 10 ve'em tse'e dṵpavaajñ

jẹtse'e jẹp poxụntụjkp nạjkx jẹ Juan yakyukpux. 11 Ku tse'e ve'em
yaktuujn, van'it tse'e jẹ tyoompa dụyaknụjkx jẹm plato jọọtm jẹ Juan jẹ
kyuvajk jẹtse'e dụmọọjy jẹ kiixạtạ'ạx. Van'it tse'e ọjts jẹ tyaak dụmạ'ạ.
12 Van'it tse'e jyẹ'ydi jẹ Juan jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e ọjts jẹ ñi'kx jẹ
kyọpk dụyaknaxtạjkidini; ụx'ọọk tse'e ọjts jẹ Jesús dụvaajnjada.

Ku jẹ Jesús jẹ jayu dụyakkaajy nụmugọọxk miijl naxy
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13 Ku ve'e jẹ Jesús jẹ kạts dụmọtu, van'it tse'e jẹ nụmay jayu dụmasạạk
jẹtse'e jẹm barco jọọtm ñụjkx joma ve'e kyapạntsụụna. Ku ve'e jẹ nụmay
jayu dụmọ́tudi joma ve'e ñụjkx, van'it tse'e jẹm kyajpụn jọọtm chọọ'ndi
jẹtse'e tékum dụpanạjkxti. 14 Ku ve'e jẹ Jesús jẹm barco jọọtm pyítsum,
van'it tse'e dụ'ix jẹts jẹme'e jẹ nụmay jayu tụjyẹ'yada; tyukmọ'ttuts
jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụyakjọtkạdaakni jẹ pa'am jáyuda juu' ve'e yakmẹjtstu.
15 Kutạka xạạjani tse'e vye'na, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk
vyinkutạ́mijidi jẹtse'e jẹ Jesús dụnụụjmidi:
—Tánani xa ve'e yạ it, ni pạna tse'e yaja kyatsụụna. Pakẹjxtini to'k aaj
yạ jayu jẹtse'e ñạjkxtat joma ve'e jẹ kajpụn jẹtse'e jẹ kyaaky jẹ tyọjkx
dụjóydat.
16 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Ka'a ve'e vyinkọpka jẹtse'e ñạjkxtat, miitse'e myakkáydap.
17 Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Ka'a xa ạạtse'e ụxyam ntimạạda, mugọọxkji ve'e jẹ tsapkaaky jẹts
mẹjtsk jẹ ajkx.
18 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Yakminda n'it.
19 Van'it tse'e jẹ Jesús dụpavaajñ jẹtse'e jẹ nụmay jayu y'ạjxtụktat jẹm
tsoots kạjxm. Jẹtse'e jẹ Jesús dụkọọjnụk mugọọxk jẹ tsapkaaky jẹts
mẹjtsk jẹ ajkx. Van'it tse'e pyat'ix jẹm tsajm tsọv jẹtse'e jẹ Nte'yam
dụkukọjtsji. Van'it tse'e dụtojkva'kxy jẹ tsapkaaky jẹtse'e dụmọọjy jẹ
y'ixpạjkpatạjk, jẹ'ẹ tse'e nụjom jẹ jayu dụmọọydu. Yakva'kxpa tse'e jẹ
Jesús mẹjtsk jẹ ajkx. 20 Nụjom tse'e jẹ jayu kyaaydi jẹtse'e kyooxjidi. Ku
tse'e jẹ jayu kyakyạjxti, van'it tse'e dụpạkmojktini jamakmẹjtsk kach
jẹ tsapkaaky kunax jẹts jẹ ajkx kunax. 21 Pạn pạn jaty tse'e kaaydu,
nụmugọọxk miijl jo'n tse'e y'ijtti jẹ yaa'tyạjkta, apụk jẹ tạ'ạxtạjkta mạạt
jẹ pi'k ónụkta.

Ku jẹ Jesús yọ'y jẹm nạni'kxm
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmidi jẹtse'e tyạ́kadat jẹm
barco jọọtm jẹtse'e ñạnáxtat namvaate'e jẹ Jesús dụpakẹjxni jẹ nụmay
jayu. 23 Tạ́vani ve'e jẹ nụmay jayu dụpakẹjxni vye'na, van'it tse'e jẹ
Jesús dụjaa'kvimpejt jẹ tonụn jẹtse'e jẹm naaydum chapkạjts. Ku ve'e
jẹ it kyọọ'tsini, jẹm tse'e jẹ Jesús naaydum vye'na 24 namvaate'e jẹ
barco jẹm mạjạ nạ'akạya jọọtm vye'na. ọọy tse'e jẹ barco tyunnạpẹ'tsni
kụx vinkupọ́jipe'e. 25 Jado'k ma'ajum jo'n tse'e vye'na jẹtse'e jẹ Jesús
vyinkutạ́mijidi, jẹme'e nạni'kxm yọ'ọy. 26 Ku ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk
dụ'ixti jẹts jẹme'e nạni'kxm yọ'ọy, van'it tse'e chạ'kidi, jẹtse'e mạkk
vyaandi:
—¡Jado'k ítumit jayu xa yạ'ạ ve'e!
27 Ax jatyji tse'e jẹ Jesús myukọjtsjidi jẹtse'e ñạ'mụxjidi:

—¡Jo̱t'amájada, a̱ts xa jẹja, kadi mtsa̱'a̱gada!
28 Van'it tse'e jẹ̱ Pedro jẹ̱ Jesús du̱muka̱jts, jẹtse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Vintsá̱n, pa̱n mitsna jẹ'ẹ̱ ve'e, yaaxja a̱ts to'k aaj jẹts a̱ts mitse'e nnu̱na̱jkxu̱t yo̱'yp yam na̱ni'kxm.
29 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Minu̱ n'it.
Van'it tse'e jẹ̱ Pedro jẹm barco jo̱o̱tm pyítsum jẹtse'e jẹm na̱ni'kxm yo̱'yp jẹ̱ Jesús du̱nu̱nu̱jkx. 30 Ax ku tse'e jẹ̱ ma̱kk po̱j du̱ja'vi, tsa̱'ki tse'e. Ku ve'e kyunajx'ukvaajñ, van'it tse'e ma̱kk vyaajñ:
—¡Vintsá̱n, yaktso̱o̱kk a̱ts to'k aaj!
31 Jatyji tse'e jẹm jẹ̱ Pedro kya̱'m yakmajch jẹtse'e yaknu̱u̱jmi:
—¡Tun vẹẹ̱'nji jẹ̱ jaanchja'vin xjayep! ¿Tya̱jxse'e mmẹjtsvinmáy?
32 Ku ve'e jẹm barco jo̱o̱tm tya̱jkidi, jatyji tse'e pyo̱j'atú̱vi. 33 Van'it tse'e jẹ̱ jayu juu' jatye'e ve'nidup jẹm barco jo̱o̱tm, jẹ'ẹ̱ tse'e du̱vinko̱xkténidu jẹ̱ Jesús jẹtse'e vyaandi:
—Tyú̱vamdam xa jẹ'ẹ̱ ve'e jẹts mitse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onu̱k.

Ku jẹ̱ Jesús jẹ̱ pa'am jayu du̱yakjo̱tka̱daaky jẹp Genesaret
(Mr. 6.53-56)

34 Ku ve'e ña̱najxti, van'it tse'e jyẹ'ydi jẹm Genesaret. 35 Ku ve'e jẹ̱ jẹ́mit jayu du̱nu̱ja'vidi jẹts jẹme'e jẹ̱ Jesús, van'it tse'e du̱ko̱jtsva'kxti jẹm naxka̱jxm kajpu̱n ka̱jxm juu' ve'e ta̱ma̱naat, jẹtse'e du̱tuknu̱na̱jkxka̱jxti jẹ̱ pya'am jáyuda, 36 jẹtse'e du̱munoo'kxtkti jẹtse'e ku̱jyavitu̱paa'vjya du̱tó̱ndat. Nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱to̱o̱ndu, jo̱tka̱daaktinu tse'e.

15

Kyo̱'o̱yja'vipe'e jẹ̱ Jesús ku ve'e jẹ̱ jayu du̱kakutyún jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ pyava'nu̱n
(Mr. 7.1-16)

1 Van'it tse'e jẹ̱ fariseota̱jk ma̱a̱t jẹ̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk juu' ve'e jẹm Jerusalén tso̱o̱'ndu, jẹ'ẹ̱ tse'e du̱vinkutá̱midu jẹ̱ Jesús, jẹtse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
2 —¿Tya̱jx tse'e ya̱ m'ixpa̱jkpata̱jk du̱kama̱ja̱ pa̱mda jẹ̱ pava'nu̱n juu' ve'e xyaktaajnjimdu jẹ̱ nju̱jpit jáyuvamda? ¿Tya̱jxe'e kyaka̱pojta ax jo'n jẹ'ẹ̱ ve'e du̱pavaandi?
3 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Tya̱jxts miitse'e xkama̱ja̱ pa̱a̱mduva jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ pyava'nu̱n jẹtse'e ve'em xkutyóndat jẹ̱ pava'nu̱n juu' ve'e jẹ̱ ju̱jpit jayu myakta'nu̱xju̱du?
4 Ku̱x jidu̱'u̱me'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ pyava'nu̱n vya'añ: “Vintsa̱'a̱ga jẹ̱ mtee' jẹ̱ mtaak.” Vaampap tse'e jidu̱'u̱m: “Pa̱n pa̱n tse'e jẹ̱ tyee' ukpu̱ jẹ̱ tyaak du̱vinko̱jtspẹjtp, kutúkanits jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ y'o̱o̱'ku̱n.” 5 Ax miits tse'e mvaandup jẹts o̱'yip jẹ'ẹ̱ ve'e ku ve'e jẹ̱ jayu jẹ̱ tyee' ukpu̱ jẹ̱ tyaak jidu̱'u̱m du̱na̱ajmat: “Ka'a xa a̱tse'e x'uk'o̱'yixjini jẹts a̱ts mitse'e mputá̱kat, ku̱x nu̱jome'e juu' a̱tse'e n'ixp njayejpp, jẹ̱ Nte'yamts a̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e tu̱ntukmuya̱x.” 6 Ve'em tse'e mva'anda jẹts o̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e ve'em vaamp, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e y'ukvinkó̱pkini jẹtse'e jẹ̱ tyee' ukpu̱ jẹ̱ tyaak du̱putá̱kat. Ku xa miitse'e ve'em mjátu̱kada, ve'em tse'e xyaktaandini jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ pyava'nu̱n ax jo'n ku̱kyatuujn, jẹ'ẹ̱ ka̱jx jẹtse'e xpana̱jkxtat jẹ̱ pava'nu̱n juu' ve'e jẹ̱ ju̱jpit jayu myakta'nu̱xju̱du. 7 ¡Mẹjts'aajta mẹjtsjo̱o̱tta! Va'ajts tse'e miits ka̱jxta du̱'ava'ni jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías. Jidu̱'u̱m tse'e du̱jatyaajñ juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam kyo̱jts:

8 Y'amji xa ve'e yạ jayu ạts xvinjávada xvintsạ'ạgada,
ax xtukmujékumidupts ạtse'e jẹ jyọọtta jẹ jya'vinda.
9 Tónaji xa jẹ'ẹ ve'e ñatyijjada jẹts xvinja'vidup xvintsạ'kidup ạts jẹ'ẹ ve'e,
tyuk'íxtupts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹ pyava'nụnda ax jo'n ạts jẹ mpava'nụn
kụy'ijt jo'n.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Isaías dụjatyaajñ.

Ka jẹ ka'yụn jẹ jạ'kxụn kạjxape'e jẹ jayu y'it jẹp tọkin jạạtp
(Mr. 7.17-23)

10 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụyaxmujk jẹtse'e jidụ'ụm
dụnụụjmidi:
—Amọtunaxta anañụjoma jẹtse'e xvinmọ́tudat. 11 Juu' jatye'e jẹp jẹ
jayu y'ávuptạjkip, ka jẹ'ẹ kạjxap xa ve'e jẹ jayu y'it jẹp tọkin jạạtp; juu'
ve'e jẹp jẹ jayu y'ávup pítsump, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ jayu y'it jẹp tọkin jạạtp.
12 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinkutạ́mijidi jẹtse'e jẹ Jesús
dụnụụjmidi:
—¿M'ixe'e tạạv vintsọ ve'e jẹ fariseotạjk tụdụkọ'ọyjávada juu' mitse'e
tụxkạts?
13 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Jyapạna tse'e pạn pạne'e ka'ijtp jẹ jyayu, ạts jẹ nTee', juu' ve'e jẹm
tsapjọọtm, yakpạjkjapts jẹ'ẹ ve'e ạts jẹ nTee'. 14 Kadi xmạjạ pạmda jẹ
fariseotạjkta, vanxụp xa jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n to'k jẹ viints jayu juu' ve'e jẹ
myuviints jayu dụpavijtsp. Ax pạn to'k tse'e jẹ viints jayu jẹ myuviints
jayu dụpavits, va'an nụmẹjtsk tse'e nạjkx tyun'avívupada jẹp jótup.
15 Van'it tse'e jẹ Pedro jẹ Jesús dụnụụjmi:
—Tukvinja'vik ạạts to'k aaj jẹ tukmu'a'ixmojkin juu' ve'e tụxkạts.
16 Jẹtse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—¿Tis, ka'a miitse'e xvinmọ́tuduva? 17 ¿Ka'a ve'e xvinmọ́tuda jẹts
nụjome'e juu' jatye'e jẹp ávup tạjkip, jẹm tse'e jọọtm ñụjkx jẹtse'e
ụx'ọọk jẹ ni'kx jẹ kọpk dụtukvaatsni? Ka jẹ'ẹ kạjxapts jẹ'ẹ ve'e jẹ
jayu y'it jẹp tọkin jạạtp. 18 Ax jẹ ayook juu' ve'e jẹp ávup pítsump,
jẹmts jẹ'ẹ ve'e ja'vin kạjxm chạạ'n, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ jayu y'it jẹp tọkin
jạạtp. 19 Kụxe'e jẹm jya'vin kạjxm chạạ'n jẹ kọ'ọy vinma'yụn, van'it
tse'e jẹ jayu yakjayu'ọọ'kta, jẹ navyạjkụn dụyakvintsạ'kintọ́kida, jẹ
kạts dụtukmạạtjayẹ́pta jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap jyayẹjptup,
myẹẹ'tsta, ñụvampẹtta, jyayupakọtsta. 20 Jẹ'ẹ kạjxts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu
y'it jẹp tọkin jạạtp, ka jẹ'ẹ kạjxape'e ku ve'e kyakạpuj joma vaate'e jẹ
kyạtạjkts ve'em ax jo'n jẹ jụjpit jayu dụpavaandi.

To'k jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e ka jẹ israeejlitap, jẹ'ẹ tse'e dụjaanchja'vi jẹ Jesús
(Mr. 7.24-30)

21 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹm chạạ'n jẹtse'e ñụjkx jẹm tiirovit jẹts sidoonit
y'it jọọtmda. 22 Van'it tse'e to'k jẹ canaanit tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹm tsọ
tsụụnip, jẹ'ẹ tse'e jẹ Jesús dụvinkutạmi jẹtse'e mạkk dụmukạjts. Jidụ'ụm
tse'e dụnụụjmi:
—¡Vintsạ́n, jẹ David jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e yakkutojknup,
tukmọ'ọtụ ạts to'k aaj! Jẹ kọ'ọyjáyuvap xa ve'e tukkoo'yijup ạts jẹ nnạạx.
Ọọy tse'e tyuntsaachpaa'ty.
23 Ax ka'a tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji. Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk
vyinkutạ́mijidi jẹtse'e jẹ Jesús dụmunoo'kxtkti:

—Pakẹjxni mits yạ'ạ to'k aaj kụx yape'e xpamẹjtsumda, jẹtse'e ọọy tyunne'em.
24 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—Jẹ Nte'yam xa ạtse'e xtuknụkẹjxp jẹ israeejlit jayu juu' ve'e tọkih'ijttup.
25 Ax vinkutạ́miju tse'e jẹ tạ'ạxtạjk, jẹtse'e jẹ Jesús dụvinkọxkteni, jẹtse'e dụnụụjmi:
—¡Vintsạ́n, putạka ạts to'k aaj!
26 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Pạn mputạjkip ạts mitse'e jẹts ka'a ve'e jẹ israeejlit jáyuda, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ pi'k ónụk jẹ kyaaky yakpụjkja jẹtse'e jẹ ok yakmạ'ạ.
27 Van'it tse'e jẹ tạ'ạxtạjk vyaajñ:
—Ve'em tse'e. Ọyam tse'e vye'ema, kyamyojktup tse'e jẹ ok jẹp mesa pa'tkup juu' ve'e jẹ pi'k ónụk y'ụxkaaydup.
28 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—¡Ọọye'e jẹ jaanchja'vin xtunjayep! Va'an ve'em dụtunjụ ax jo'n xtsạk. Jẹ'yji tse'e jẹ ñạạx jyọtkạdaakni.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky nụmay jẹ pa'am jayu

29 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹm chạạ'n jẹtse'e jyẹ'y jẹja galiléait myạjạ nạ'akạya pa'ayi. Van'it tse'e ñụjkx jẹm tonụn viinm jẹtse'e jẹm y'ạjxtk. 30 Nụmay tse'e ọọy jẹ jayu tyunnụjẹ'yjini. Jẹm tse'e dụtuknụnạjkxti jẹ ụxkẹt jayu, jẹ viints jayu, jẹ oom jayu, jẹts jẹ'ẹ juu' ve'e ka óyap jẹ kyạ'ạj; jẹ jayu ve'e juu' ve'e may viijn jẹ pa'am dụmạạt, jẹ'ẹ tse'e yakpạạmdu jẹja jẹ Jesús vyinkujk. Van'it tse'e jẹ Jesús yakjọtkạdakkạjxjidini. 31 Atụva atọki tse'e dụtuktaandi jẹ jáyuda ku ve'e dụ'ixti jẹts kọjtspạjktinupe'e jẹ oom jáyuda, jẹts ọ'yixjidinupe'e jẹ kyạ'ạjta jẹ tyekta juu' ve'e kạma'at pakma'at ijttu, jẹts ọye'e yọ'ydini juu' ve'e ụxkẹt ijttu, jẹts vin'ixpạjktinupe'e juu' ve'e viints ijttu. Van'it tse'e jẹ jayu dụyakmạ́jidi dụyakjaanchidi jẹ israeejlit jayu jẹ Ntye'yamda.

Ku jẹ Jesús jẹ jayu dụyakkaajy nụmaktaaxk miijl naxy (Mr. 8.1-10)

32 Van'it tse'e jẹ Jesús dụyaxmujk jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Ntukmạ'tp xa ạtse'e yạ nụmay jáyuda kụx toojk xạạjani xa yạ'ạ ve'e yaja y'itta ạts mạạt, ka'a tse'e tii ti ve'e kyáydap jyạ'kxtap. Ka'ats ạtse'e mpakẹxuvaandini ve'emji jẹm tyạk'amda kụx ku ve'e jẹ yooj yaknoo'kxjidinit jẹja too' aajy.
33 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ñạ'mụxjidi:
—¿Jómase'e jẹ tsapkaaky chọọ'nụt jẹtse'e yạ nụmay jayu nyakka'yumdat?, kụx ka'a ve'e yaja pyạntsụụna.
34 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidi:
—¿Vinxụp tse'e jẹp jẹ mtsapkaakyta?
Jẹtse'e y'atsọọvdi:
—Vuxtojtụk jẹ tsapkaaky jẹts yụụ'n vẹẹ'n jẹ pi'k ajkx.
35 Van'it tse'e jẹ Jesús dụpavaajñ jẹtse'e jẹ nụmay jayu y'ạjxtụktat jẹja naxkụjx. 36 Ku ve'e y'ạjxtkti, van'it tse'e dụkạạjy vuxtojtụk jẹ tsapkaaky jẹts yụụ'n vẹẹ'n jẹ pi'k ajkx, jẹtse'e jẹ Nte'yam dụkukọjtsji. Van'it tse'e dụtojkva'kxy jẹtse'e dụmọọjy jẹ y'ixpạjkpatạjk, jẹ'ẹda tse'e jẹ jayu dụmọọydup. 37 Anañụjoma tse'e kyaaydi jẹtse'e kyooxjidi; javuxtojtụk kach tse'e dụpạkmojktini jẹ tsapkaaky kunax jẹts jẹ ajkx kunax.

38 Nu̱maktaaxk miijl tse'e je̱ yaa'tya̱jk kyaaydi, apu̱k je̱ ta̱'a̱xta̱jkta ma̱a̱t
je̱ pi'k ónu̱kta. 39 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱pake̱jxtini je̱tse'e je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk je̱m barco jo̱o̱tm du̱ma̱a̱tta̱jkidi je̱tse'e je̱m magdálait y'it
jo̱o̱tm ña̱jkxti.

16

Ku je̱ fariseota̱jk ma̱a̱t je̱ saduceota̱jk du̱'amó̱tudi je̱ tsajmit ma̱ja̱ nu̱ja'vin
(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

1 To'k nax tse'e je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱ saduceota̱jk du̱vinkutá̱midi
je̱ Jesús, je̱'e̱ ve'e cho̱jktup je̱tse'e du̱yakko̱jtstó̱kidat. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e
du̱'amó̱tudi je̱tse'e tyo'nu̱xjadat je̱ tsajmit ma̱ja̱ nu̱ja'vin, ve'em tse'e
du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ts je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. 2 Ax jidu̱'u̱m
tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Ku xa ve'e ya̱ it tyánayini, jidu̱'u̱mts miitse'e mva'anda:
"Va'ajtstame'e ya̱ it y'ítu̱t ku̱x tsapts xa ve'e xim tsajviinm." 3 Ku ve'e
ja̱pyji, jidu̱'u̱m tse'e mva'anda: "Ka'adame'e ya̱ it vya'atsu̱t ku̱x tsapts xa
ve'e xim tsajviinm je̱ts vintojknup tse'e ya̱ it." ¡Me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta!
Mnu̱ja'vidup xa miitse'eda juu' ve'e ya̱ tsajmit it ñu̱ka̱jtsp, ax ka'a tse'e
xnu̱jávada je̱'e̱ juu' ve'e ñu̱ka̱jtsp pa̱n ti ve'e yam toojnjup ko̱jtsjup. 4 Ya̱
ko̱'o̱y jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱masoo̱ktup, y'amó̱tudupts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin yaktoojnjadat; ax ka'a tse'e yaktoojnjadat je̱
ma̱ja̱ nu̱ja'vin, je̱ nu̱ja'vinji ve'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱
Jonás jye̱'e̱.

Van'it tse'e je̱ Jesús myaso̱o̱kjidi je̱tse'e cha̱a̱'n.

Je̱ fariseo je̱ y'ixpa̱jku̱n tse'e je̱ jayu du̱yakvinmamya'tp
(Mr. 8.14-21)

5 Ku ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ña̱najxti je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya
pa'am, jyaa'tyó̱kidu tse'e je̱tse'e ku̱du̱pa̱a̱mdi je̱ tsapkaaky je̱m barco
jo̱o̱tm. 6 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Mnay'íxjadap tse'e je̱ts ka'a ve'e mnatyukpaa'tjadat je̱ levadura juu'
ve'e je̱ fariseota̱jk jye̱'e̱da je̱ts je̱ saduceota̱jk jye̱'e̱da.

7 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ñavyaajnjidi:

—Je̱'e̱ ka̱jx xa ve'e ve'em vya'añ ku̱xe'e je̱ tsapkaaky
tu̱nkayakme̱jtsumda.

8 Ax ku tse'e je̱ Jesús du̱nu̱ja'vi, van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱nu̱u̱jmidi:

—¿Tya̱jxse'e mva'anda je̱ts ka'a ve'e ti mtsapkaakyta? ¡Tun ve̱e̱'nji
ve'e je̱ jaanchja'vin xjaye̱pta! 9 ¿Ka'ana ve'e xvinmó̱tuda? ¿Ka'a ve'e
xjaa'myé̱tsta ku a̱tse'e mugo̱o̱xk je̱ tsapkaaky je̱ jayu nyakva'kxjidi
nu̱mugo̱o̱xk miijl naxy, je̱ts vinxu̱p kache'e xpa̱kmojktini? 10 ¿Ka'a ve'e
xjaa'mye̱jtstuva ku a̱tse'e vuxtojtu̱k je̱ tsapkaaky je̱ jayu nyakva'kxjidi
nu̱maktaaxk miijl naxy, je̱ts vinxu̱p kache'e xpa̱kmojktini? 11 ¿Vintso̱se'e
tu̱xkavinmó̱tuda je̱ts ka je̱ tsapkaaky levaduurap a̱tse'e ntijp ku a̱tse'e
tu̱nva'añ je̱tse'e mnay'íxjadat je̱tse'e ve'em mkapaa'tjadat je̱ fariseota̱jk
je̱ lyevaduura je̱ts je̱ saduceota̱jk je̱ lyevaduura?

12 Van'it tse'e du̱vinmó̱tudi je̱ts ka je̱ levaduurape'e je̱ Jesús tyijp juu'
ve'e je̱ tsapkaaky ju̱ts du̱tukta̱jkika̱jxp, je̱ ixpa̱jku̱ne'e tyijp juu' ve'e je̱
fariseota̱jk jye̱'e̱da je̱ts je̱ saduceota̱jk jye̱'e̱da.

Ku jẹ Pedro dụ'ava'ni jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Ku ve'e jẹ Jesús jyẹ'y jẹm joma ve'e jẹ it dụxạạja Cesarea de Filipo,
van'it tse'e dụ'amọtutụvi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—¿Vintsọse'e jẹ jayu vya'anda, pạ́nụk ạtse'e?, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e
Nụpạạmdụka Ijtp.
14 Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Jẹm xa ve'e pạne'e vaandup jẹts jẹ Yaknạpẹjtpa Juan mitse'e, jẹmpa
tse'e pạne'e vaanduvap jẹts jẹ Elías mitse'e, nay jẹmpa tse'e pạne'e
vaandup jẹts jẹ Jeremías mitse'e, ukpụ nụto'k jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kọjtsnajxpa juu' ve'e jụjpani ọọ'ktinu, ax jẹ'ẹk tse'e joojntykpạjknuva.
15 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmidi:
—Jẹts miitsta, ¿vintsọts miitse'e mva'anda jẹts pạn ạtse'e?
16 Van'it tse'e jẹ Simón Pedro y'atsọọjvji:
—Mits xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e
yakkutojknit, jẹ joojntyk Nte'yam jẹ y'Onụk.
17 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjinuva:
—Xọọn xa mitse'e, Simón, jẹ Jonás jẹ myajntk, kụx ka jẹ jáyuvap xa
mits yạ'ạ ve'e tụmtuknujávaja, ạts jẹ nTee' ve'e, juu' ve'e jẹm tsapjọọtm.
18 Ạtsts mitse'e nnụụjmip jẹts jẹ Pedro mitse'e. Pyaatyp y'akẹẹguipts jẹ'ẹ
ve'e jẹtse'e ve'em myaktukxạạja kụx ve'eme'e yakkọjtsva'ach jẹ mxạạj,
tsaaj, jẹ mạkk aaj jẹ mạkk jọọte'e mjayejpp. Ax yạ'ạ juu' ve'e tụxkạts,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ tạkne'ev chọọ'nduk jẹp naaxyp, nụmay tse'e
jẹ jayu dụjaanchjávadat; ax ka'a tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap dụ'amạạdaaga jẹ
jayu juu' ạtse'e xjaanchja'vidup. 19 Nmọọynupts ạts mitse'e jẹ kutojkụn
jẹtse'e mva'anụt juu' ve'e toomp jẹts juu' ve'e katoomp. Juu'ts mitse'e
jẹ jayu myakjajtjip jẹtse'e dụtóndat yaja naxviijn, ve'em tse'e y'ijtpat
jẹm tsapjọọtm; juu'ts mitse'e jẹ jayu mkayakjajtjip jẹtse'e dụtóndat yaja
naxviijn, nay ve'em tse'e y'ijtpat jẹm tsapjọọtm.
20 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụtukpavaandi jẹts ni pạna ve'e
dụkavaajnjadat jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo.

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ni jẹ y'ọọ'kụn
(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

21 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụvaajnji'ukvaandi jẹts tun
vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹm Jerusalén ñạjkxụt jẹtse'e jẹm ọọy tyunyak-
tsaachpaa'tjadat jẹ israeejlit jẹ myụ́jit jáyuda, jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda,
mạạt jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjkta. Jẹm tse'e jẹ jayu yak'ọọ'kjụt; ax
joojntykpạjknuvapts jẹ'ẹ ve'e kutoojk xạạj. 22 Van'it tse'e jẹ Pedro jẹ Jesús
apụk dụjạvạạjv jẹtse'e jidụ'ụm dụtuknụụjmi:
—¡Mạjạ Vintsạ́n, jẹ Nte'yame'e mjayẹ́pjup m'axajtókjup jẹts ni jẹ vin'ita
yạ'ạ ve'e mkajátjụt mkanáxjụt!
23 Van'it tse'e jẹ Jesús vya'kụmpijt jẹtse'e jẹ Pedro dụnụụjmi:
—¡Vinva'kva'atsụ ạts, mmạạtnavyạạ'njup xa mitse'e jẹ Satanás ku ve'e
ve'em xkạts! Xyaktoo'atokuvaampts ạts mitse'e. Ka'ats mitse'e ve'em
xpayọ'ọy ax jo'n jẹ Nte'yam; ve'em xa mitse'e xpayọ'ọy ax jo'n jẹ jayu.
24 Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmidi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Pạn pạn xa ve'e dụtsọjkp jẹtse'e y'ijtnit ạts mạạt, va'an
tse'e dụmasọkkạjxni jẹ y'avintsọ vinma'yụn, jẹ jyọọt jẹ jya'vin
dụmạkkpạạmnit jẹtse'e chaachpaa'tụt ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ y'ọọ'kụn
dụ'anạjkxip ku ve'e jẹ cryuuz dụpakụ'ụ, jẹts ạtse'e xpamiinnit. 25 Pạn

pa̱n xa a̱tse'e xkajaanchja'vip ku̱xe'e du̱tsa̱'a̱ga je̱tse'e y'o̱o̱'ku̱t, ka'a tse'e du̱jayé̱pu̱t je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Ax je̱'e̱ pa̱n pa̱n a̱tse'e ijtp xjaanchja'vip, ó̱yam tse'e y'o̱o̱'ku̱t a̱ts ka̱jx, je̱'e̱ tse'e du̱jaye̱jpnup je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 26 Ni vinxu̱pa xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu kyato'nu̱xju̱t ku ve'e du̱je̱'e̱iká̱xu̱t nu̱jom ya̱ naxviijnit it je̱tse'e vyintó̱kinit je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin. Ax ku tse'e je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin vyintó̱kinit, ka'a xa ve'e tii ni tía ti ve'e je̱ jayu ku̱du̱yaky je̱tse'e jyoojntykat xa̱'ma ka̱jx. 27 Miinnup a̱tse'e je̱ nTee' je̱ mya̱jin ma̱a̱t ma̱a̱t a̱ts je̱ n'aangelesta̱jk, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, van'itts a̱tse'e to'k jado'k nmo̱o̱ynit juu' ve'e tukka̱daakju̱dup, ve'em ax jo'n du̱paa'ty du̱'akee̱ga juu' ve'e tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta. 28 Tyú̱vam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts je̱ja ve'e je̱ jayu juu' ve'e yaja ijttup je̱tse'e kya'o̱o̱'ktat pa̱n ka'ana a̱tse'e x'ixta ku a̱tse'e nmiinnit yakkutojkpa, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

17

Ku je̱ Jesús tyikts je̱tse'e y'ajaj y'atu̱'kx
(Mr. 9.2-10; Lc. 9.28-36)

1 Kutojtu̱k xa̱a̱j tse'e je̱ Jesús du̱vo̱vu̱tso̱o̱'ndi je̱ Pedro, je̱ Santiago, ma̱a̱t je̱ Juan, je̱ Santiago je̱ y'uts, je̱tse'e apu̱k du̱vo̱o̱vdi, je̱tse'e pye̱jtti joma ve'e to'k je̱ ko̱pk juu' ve'e ka̱jxm. 2 Je̱m tse'e je̱ Jesús tyikts je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta. Ve'eme'e je̱ vyiijn je̱ y'aaj y'ajaj y'atu̱'kx ax jo'n je̱ aampa xa̱a̱j; ve'eme'e je̱ vyit vyimpijt va'ajts po̱o̱'p, ve'em ax jo'n je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa. 3 Van'it tse'e vya'kke̱'xti je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta je̱ Moisés ma̱a̱t je̱ Elías, je̱tse'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsjidi. 4 Van'it tse'e je̱ Pedro du̱nu̱u̱jmi je̱ Jesús:

—Maja̱ Vintsá̱n, ¡o̱y xa je̱'e̱ ve'e ku a̱a̱tse'e yaja n'it! Pa̱n mtsa̱jkp, va'ants a̱a̱ts du̱pu̱mu̱ toojk je̱ pi'k ojts atya̱jk: to'k mits mje̱'e̱, je̱ts to'k je̱ Moisés jye̱'e̱, je̱ts jado'k je̱ Elías jye̱'e̱.

5 Ko̱jtspna tse'e je̱ Pedro vye'na ku ve'e yo'tsjidi to'k pa̱k je̱ vínu̱ts juu' ve'e ajajp ata̱'kxp. Je̱p tse'e vínu̱ts akujkp yakmo̱tu to'k je̱ ayook juu' ve'e vaamp:

—Ya̱'a̱ xa ve'e a̱ts je̱ n'Onu̱k, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp, o̱o̱yts a̱ts ya̱'a̱ ve'e ntuntukxo̱o̱ndu̱k. Amo̱tunaxta juu' ve'e kya̱jtsp.

6 Ku ve'e je̱ ixpa̱jkpata̱jk du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e je̱ vyiijnda je̱ y'aajta du̱tukpaatti je̱ naax ku̱x tsa̱'kidu ve'e o̱o̱y. 7 Van'it tse'e je̱ Jesús vyinkutá̱mijidi, je̱tse'e je̱ kya̱'a̱j tyuknu̱ko̱o̱jnjidi, je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:

—Pojtu̱kta. Kadi mtsa̱'a̱gada.

8 Ku ve'e kyo̱o̱jvu̱kti, ka'a tse'e du̱'ukpa̱n'íxtini, je̱ Jesuusji ve'e.

9 Vajntktinup tse'e je̱m ko̱pk viinm vye̱'nada, je̱tse'e je̱ Jesús jidu̱'u̱m pyavaajnjidi:

—Ni pa̱na ve'e xkatukmumaaydu̱ktat juu' ve'e tu̱x'ixta, van'ítnume'e ku a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t je̱ts a̱tse'e njoojntykpa̱jknuvat, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Je̱ Yaknapejtpa Juan je̱ jayu du̱yakvimpijt je̱ Nte'yam ma̱a̱t
(Mr. 9.11-13)

10 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk y'amo̱tutú̱vijidi:

—¿Tya̱jxse'e je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk vya'anda je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e too'va̱jkp je̱ Elías myiinnuvat je̱ts ka'a ve'e je̱ Cristo?

11 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Tyụ́vam xa jẹ'ẹ ve'e jẹts miimpe'e too'vạjkp jẹ Elías, jẹ'ẹ tse'e nụjom
dụyak'ọ'yinuvap. 12 Ax ạtsts miitse'e nnụụjmidup jẹts ọjts jẹ'ẹ ve'e, ka'ats
jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu dụnụja'vidi jẹts pạn jẹ'ẹ ve'e, tyoonduts jẹ'ẹ ve'e ve'em ax
jo'n dụtsọjkti. Nay ve'empats ạtse'e ntsaachpaa'tụt jẹm jẹ'ẹ kyạ'mda, ạts,
jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.
13 Van'it tse'e jẹ ixpạjkpatạjk dụvinmọ́tudi jẹts jẹ Yaknạpẹjtpa Juaane'e
jẹ Jesús tyijp jẹ jayu juu' ve'e ve'em ax jo'n jẹ Elías.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ jayu juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kọ'ọyjáyuvap
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)
14 Ku ve'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ nụmay jayu vyẹ'nada, van'it tse'e to'k jẹ
yaa'tyạjk dụvinkutạmi jẹ Jesús, jẹtse'e dụvinkọxkteni, jẹtse'e vyaajñ:
15 —Vintsạ́n, tukmọ'ọtụ to'k aaj ạts jẹ nmajntk kụx jẹ kọ'ọpya'amap
jẹ'ẹ ve'e pạjkjup jẹtse'e ọọy tyuntsaachpaa'ty, may náxani tse'e ñaxvívup,
to'ma jaty tse'e jyạnvívupa jẹts to'ma jaty tse'e ñạvívupa. 16 Tạ xa
ạtse'e yạ m'ixpạjkpatạjk njatuknụminda, ax ka'a tse'e y'ọ'yixjada jẹtse'e
dụyakjọtkạda'aktat.
17 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—¡Miits xa jẹ'ẹ ve'eda juu' ve'e jẹ Nte'yam dụkajaanchja'vidup jẹts ka
vintụ́vap jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaat ạtse'e njaa'kja'ítụt
miits mạạtta jẹtse'e njaa'kjamutẹ́nadat? Yakminda jẹ pa'am jayu.
18 Ku ve'e dụyaknạjkxti, van'it tse'e jẹ Jesús dụtuknụụjmi jẹ
kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e jẹ pa'am jayu jẹm jya'vin kạjxm, jẹtse'e jẹ
kọ'ọyjáyuvap tyukvaatsjini. Tun jẹ'yji tse'e jyọtkạdaakni.
19 Ụx'ọọk tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk apụk myukọjtsjidi, jẹtse'e
y'amọtutụ́vijidi:
—¿Tyạjxs ạạtse'e xka'ọ'yixji jẹts ạạtse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap nyakpítsumụt?
20 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ Nte'yam vẹẹ'nji xjaanchjávada. Tyụ́vam xa ạtse'e
nva'añ, pạn mjayẹjptupts miitse'e jẹ jaanchja'vin jẹm mja'vin kạjxmda,
ọyvinxụpa ax jo'n to'k jẹ mostaza tạạmt, kụm'ọ'yixjada tse'e jẹtse'e
xnạạjmadat yạ kọpk: "Kẹ'ẹkụ yaja jẹts nạjkxụ viijnk tsọv", kẹ'ẹkupts jẹ'ẹ
ve'e jẹ kọpk. Ka'a xa miitse'e ti mka'ọ'yixjadat pạn mjaanchja'vidupe'e jẹ
Nte'yam. 21 Ax jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e ve'em, jẹ'ẹjyji tse'e ọ'yixjup jẹtse'e
dụyakpítsumụt ku ve'e jẹ jayu chapkạts jẹts ku ve'e jẹ jayu y'ayooja.

Ku jẹ Jesús jẹ y'ọọ'kụn dụ'ava'ninuva
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)
22 Namvaate'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụmạạtvídụtta jẹm galiléait y'it
jọọtm, van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Yakpạ́mupts ạtse'e jẹm jẹ jayu kyạ'm, 23 xyak'ọọ'ktapts ạtse'e;
ax kutoojk xạạjts ạtse'e njoojntykpạjknuvat, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e
Nụpạạmdụka Ijtp.
Ọọy tse'e jẹ ixpạjkpatạjk dụtunnụtsaachvinmaaydi.

Jẹ tsaptụjkpit kupạ'mụn
24 Ku ve'e jyẹ'ydi jẹm capernaaumit kyajpụn kạjxm, van'it tse'e jẹ
tsaptụjkpit kupạ'mụn pạkmojkpa dụvinkutạ́midi jẹ Simón Pedro, jẹtse'e
dụnụụjmidi:
—¿Ka'a ve'e dụpụm jẹ myak'ixpạjkpada jẹ tsaptụjkpit kupạ'mụn?

25 Van'it tse'e jẹ Pedro y'atsạạjv:
—Ve'em, kyuvejtp xa jẹ'ẹ ve'e.
Ku ve'e jẹ Pedro tyạjki jẹp tụjkp, van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—¿Vintsọs mitse'e mvaampa, Simón? ¿Pạn tse'e y'amọ́tudup jẹ kupạ'mụn jẹts jẹ putạjkin jẹ yakkutojkpada juu' ve'e yaja naxviijn: jẹ jyáyuda, ukpụ jẹ viijnk jayu ve'e?
26 Van'it tse'e jẹ Pedro y'atsạạjv:
—Jẹ viijnk jayu ve'e.
Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Pạn ve'em xa ve'e, ka'a tse'e jẹ jyayu kyuvẹtta. Nay ka'avats ụụ'me'e xtukkạdaakumduva jẹtse'e mpạ'mumdat jẹ tsaptụjkpit kupạ'mụn. 27 Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹtse'e dụkakọ'ọyjávadat juu' ve'e nto'numdup, nạjkxụ tse'e jẹja mạjạ nạ'akạya pa'ayi jẹtse'e x'akójat to'k jẹ tuk'ajkxmajtsụn jọ'kụn. Jẹ muto'k ajkx juu' ve'e myakpítsumup, jẹp tse'e y'ávup xpaa'tụt to'k jẹ meen juu' ve'e nụpaadap nụmẹjtsk jẹ jayu jẹ tsaptụjkpit kupạ'mụn; jẹ'ẹ tse'e mmọ'ọp jẹ jáyuda ạts kạjx jẹts mits kạjx.

18

Jẹ'ẹ pạne'e dụnụmạ́jip
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

1 Ve'em tse'e jyajty van'it, jẹtse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinkutạ́mijidi. Van'it tse'e jẹ Jesús dụ'amọtutụ́vidi:
—¿Pạn tse'e dụnụmạjikạjxp juu' ve'e ijttup jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm?
2 Van'it tse'e jẹ Jesús dụyaaxji to'k jẹ pi'k ónụk jẹtse'e jẹja jẹ'ẹ y'itụkujkta dụpụụjm, 3 jẹtse'e vyaajñ:
—Tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ jẹts pạn ka'a miitse'e mvimpitta jẹtse'e m'íttat ax jo'n jẹ pi'k ónụk, ka'a tse'e mtạ́kadat jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.
4 Ax ve'em tse'e, pạn pạn tse'e napyạạjmjup nụụ'k aaj nụụ'k jọọt ax jo'n yạ pi'k ónụk, jẹ'ẹ tse'e dụnụmạjikạjxp juu' ve'e ijttup jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.

Kutsạ'ạga xa ve'e ọọy ku ve'e jẹ jayu ntukmasọọkumdat jẹ Nte'yam jẹ tyoo'
(Mr. 9.37, 42-48; Lc. 9.48; 17.1-2)

5 'Jẹ jayu pạn pạne'e ạts kạjx ọy jayu napyạạjmjup mạạt to'k jẹ pi'k ónụk ax jo'n yạ'ạ, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ọy jayu kụ́ñapyạạjmji ạts mạạt. 6 Ax ọpyạna pạn pạne'e dụtukmasọọkp jẹ Nte'yam jẹ tyoo' to'k jẹ pi'k ónụk juu' ạtse'e xjaanchja'vip, nụyojk ọy tse'e kụy'ijtụxjụ jẹ jayu jẹtse'e to'k jẹ paan taak yaktukyuktsum jẹtse'e yakmaaxynạvíppini joma ve'e kạạk.
7 '¡Ayọọv xa jẹ'ẹ ve'e jẹ jyọọtta jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup yaja naxviijn, kụx may viijn jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jayu dụyaktọkintoomp! Ka'a xa ve'e yaja ñụnka'ítụt jẹ yaktọkintoompa. ¡Ax ayọọts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyọọt jẹ jayu juu' ve'e jẹ myujayu dụtukmasọọkp jẹ Nte'yam jẹ tyoo'!
8 'Jẹ'ẹ kạjx tse'e, pạn to'k xa ve'e jẹ mkạ'ạj ukpụ jẹ mtek myaktọkintónjada, tunkụspóxtats jẹts ụxvívupta, kụx nụyojk ọye'e kạnọọn uk paknọọn m'íttat jẹtse'e xjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹts ka'a ve'e ku ve'e mẹjtsk kạ'ạjax uk mẹjtsk tékax myakjạnvíppidinit joma ve'e xạ'ma kạjx jẹ jạạjn tyọy. 9 Ax pạn to'k tse'e jẹ mviijn myaktọkintónjada, tunyakpítsumdats jẹts ụxkojta, kụx nụyojk ọye'e to'k ado'om viijnax m'íttat jẹtse'e xjayẹjptinit jẹ joojntykin

juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp jęts ka'a ve'e ku ve'e męjtsk ado'om viijnax myakjąnvíppidinit joma ve'e xą'ma kąjx ję jąąjn tyǫy.

Ję carnero juu' ve'e tǫkih'ijtp tukmu'a'ixmojkin
(Lc. 15.3-7)

10 ’Yakkǫ́pkada ǫǫy jęts ni pąna ve'e xkaviijnk'íxtat yą pi'k ónu̱kta, ku̱x vaamp ątse'e jęts jęme'e tsapjǫǫtm ję y'aangeles du̱vin'ixta xą'ma kąjx ąts ję nTee', juu' ve'e jęm tsapjǫǫtm. 11 Ku̱x ję'ę xa ątse'e nnu̱miimp jęts ątse'e nyaktsǫ'ǫku̱t pąn pąn jatye'e tǫkih'ijttup, ąts, ję Jayu Juu' ve'e Nu̱pąąmdu̱ka Ijtp.

12 ’¿Vintsǫse'e xnasjávada? Pąn jęm xa ve'e ję jayu juu' ve'e nu̱mǫ́kupx ję carnero du̱jayęjpp jętse'e to'k yǫ'tyǫ́ki, myasąąkpts ję'ę ve'e ję nu̱majktupxu̱k maktaaxtojt carnero jętse'e nąjkx jęm tonu̱n viinm tonu̱n kąjxm du̱'ixta juu' ve'e tu̱yǫ'tyǫ́ki, ¿ve'em xaja? 13 Pąn pyaatyp tse'e, nu̱yojk tse'e du̱tukxǫǫndu̱ku̱t ję carnero juu' ve'e tu̱'ukyǫ'tyǫ́kini jęts ka'a ve'e ję nu̱majktupxu̱k maktaaxtojt juu' ve'e kayǫ'tyǫ́kidup. 14 Nay ve'empa tse'e ję nTee'amda, juu' ve'e jęm tsapjǫǫtm, chąjkpts ję'ę ve'e jętse'e ni to'ka yą pi'k ónu̱k ku̱kyavintǫki.

Vintsǫ ve'e du̱tsąk jętse'e ję uts ję ajch jęts ję uts ję tsą'ą yaktǫkinmęę'kxtat
(Lc. 17.3)

15 ’Pąn mmutǫkintoojnjup xa ve'e nu̱to'k ję m'uts ję m'ajch ukpu̱ nu̱to'k ję m'uts ję mtsą'ą, mąątnakyǫ́tsju̱ts akumęjtskji jętse'e xtuknąąjmat. Pąn mkąts'amǫtunajxjup tse'e, mnayja'vijidinuvap tse'e uts ajch ukpu̱ uts tsą'ą. 16 Ax pąn ka'a tse'e mkąts'amǫtunaxyju̱, vǫ́vu̱ts nu̱to'k ukpu̱ nu̱męjtsk ję jayu, ve'em tse'e nu̱męjtsk ukpu̱ nu̱toojk du̱'amǫtunáxtat. 17 Ax pąn ka'ats ję'ę ve'e yak'amǫtunajxtuva, vaajnjats ję jaanchja'vivatąjk joma ve'e ñay'amókajada. Pąn ka'ats ję'ę ve'e yak'amǫtunajxtuva, ve'em tse'e xjávat ax jo'n to'k juu' ve'e ję Nte'yam du̱kajaanchja'vip ve'em tse'e xjávat ax jo'n ję kupą'mu̱n pąkmojkpa.

18 ’Tyú̱vam xa ąts miitse'e nnąąjmada: Juu'ts miitse'e ję jayu myakjajtjidup jętse'e du̱tóndat, ve'em tse'e y'ijtnit; jęts juu' miitse'e ję jayu mkayakjajtjidup jętse'e du̱tóndat, ve'em tse'e y'ijtpat.

19 ’Nnu̱u̱jmiduvapts ąts miitse'e jęts pąn nu̱męjtsk miitse'eda yaja naxviijn to'k ję vinma'yu̱n xjayępta ku ve'e juu' x'amǫ́tuda, mmǫ'ǫjadapts miits ję'ę ve'e juu' ve'e m'amǫ́tudup ąts ję nTee', juu' ve'e jęm tsapjǫǫtm. 20 Ku̱x pąn joma xa ve'e ję jayu nu̱męjtsk ukpu̱ nu̱toojk ñay'amókajada ąts kąjx, ję'ę mąąttats ątse'e n'it.

21 Van'it tse'e ję Pedro ǫjts ję Jesús du̱'amǫtutu̱va:

—Mąją Vintsą́n, ¿vinxu̱p naxts ątse'e ntǫkinmęę'kxu̱t ąts ję n'uts ukpu̱ ąts ję n'ajch ku ątse'e xmutǫkintún? ¿Vuxtojtu̱k nax vine'e?

22 Van'it tse'e ję Jesús y'atsǫǫjvji:

—Ka'a xa ąts mitse'e nnu̱u̱jma jęts vuxtojtu̱k nax, kamachǫǫvna ve'e.

Ję toompa juu' ve'e du̱katǫkinmęę'kx ję myujatyoo'

23 ’Tun vinkǫpk ję'ę ve'e jętse'e xtǫkinmęę'kxtat ję jayu juu' ve'e mmutǫkintoojnju̱dup. Ku̱x juu' xa ve'e ję Nte'yam tyuump, ve'emts ję'ę ve'e ax jo'n to'k ję yakkutojkpa juu' ve'e du̱yǫju̱vąą'nuvaamp ję tyoompatąjk juu' ve'e muyǫ́jijidup. 24 Ku ve'e du̱kuvęjt'ukvaandi, van'it tse'e du̱yaknąjkxti to'k juu' ve'e tukmuyǫ́jijup ję meen juu' ve'e yaknu̱mutoomp miijl joojnt am. 25 Ax ka'a tse'e ję toompa du̱timąąda

pa̱n ti ve'e tyukkuvẹ́tup jẹ̱ yo̱j, jẹ'ẹ̱ ka̱jx tse'e jẹ̱ vyintsá̱n vyaajñ
jẹtse'e yaktọọ'ku̱t ma̱a̱t jẹ̱ y'ónu̱k jẹ̱ ñu̱da̱'a̱x, nay ve'empa ve'e nu̱jom
yaktọọ'kká̱xu̱t juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ve'em tse'e ku̱du̱kuvejt jẹ̱ yo̱j.
26 Van'it tse'e jẹ̱ toompa du̱vinkọxkteni jẹ̱ vyintsá̱n jẹtse'e jidu̱'u̱m
du̱munoo'kxtk: "Vintsá̱n, tonu̱ jẹ̱ maa'yu̱n, jaa'k'a'íxu̱ javẹẹ'n jẹts a̱ts
mitse'e nu̱jom nmukuvẹ́tu̱t." 27 Van'it tse'e jẹ̱ vyintsá̱n tyukmọ'tji jẹtse'e
jẹ̱ yo̱j du̱mẹẹ'kxji, naspa̱ka tse'e du̱yaktaajñ.

28 'Ax ku tse'e jẹ̱ toompa cha̱a̱'n, van'it tse'e du̱ma̱a̱tnavyaatji to'k jẹ̱
myumutoompa juu' ve'e tukmuyọ́jijup jẹ̱ meen juu' ve'e yaknu̱mutoomp
mọ́kupx xa̱a̱j. Van'it tse'e du̱majch jẹp yọ'ktup jẹtse'e du̱yukpeejn,
jẹtse'e du̱nu̱u̱jmi: "¡Mukuvẹtu̱ a̱ts juu' a̱tse'e xtukmuyọ́jip!" 29 Van'it
tse'e jẹ̱ muyọj jẹ̱ yọju̱va̱a̱'mpa du̱vinkọxkteni jẹtse'e du̱munoo'kxtk:
"Tonu̱ jẹ̱ maa'yu̱n, jaa'k'a'íxu̱ javẹẹ'n jẹts a̱ts mitse'e nu̱jom nmukuvẹ́tu̱t."
30 Ax ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e du̱kuvu̱jk, yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmju tse'e van'it
paat kuunume'e myukuvẹ́tju̱t. 31 Ku ve'e jẹ̱ vyiijnk mumutoompa
du̱'ixti vintsọ ve'e jyatki, ñu̱tsaachvinmaaydu tse'e jado'k jẹ̱ mutoompa,
van'it tse'e ọjts jẹ̱ vyintsá̱n du̱vaajnjada nu̱jom vintsọ ve'e jyajty ñajxy.
32 Van'it tse'e jẹ̱ vintsá̱n du̱nu̱kẹjxi jẹ̱ toompa jẹtse'e jidu̱'u̱m du̱nu̱u̱jmi:
"¡Mits, kọ'ọy toompa! Nmẹẹ'kxji xa a̱ts mitse'e jẹ̱ myọj ku a̱tse'e
xmunoo'kxtk, 33 ve'emts mitse'e ku̱xtukmọ'tpa jẹ̱ mmujatyoo' ax jo'n
a̱ts mitse'e ntukma̱'t." 34 Ọọy tse'e tyun'ẹjkji jẹ̱ vintsá̱n, jẹ'ẹ̱ ka̱jx tse'e
du̱yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmji van'it paat ku ve'e nu̱jom jẹ̱ yọj du̱kuvẹ́tu̱t.

35 'Nay ve'em tse'e a̱ts jẹ̱ nTee', juu' ve'e jẹm tsapjọọtm, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e
mtọkinmẹẹ'kxju̱duvat pa̱n ka'a ve'e to'k aaj to'k jọọt xtọkinmẹẹ'kxta jẹ̱
m'utsta jẹ̱ m'ajchta jẹts jẹ̱ m'utsta jẹ̱ mtsa̱'a̱da.

19

Ku jẹ̱ jayu jẹ̱ navyajku̱n du̱yakvintsa̱'kintọ́ki
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

1 Ku ve'e jẹ̱ Jesús kyọjtsku̱jx, van'it tse'e chọọ'nni jẹm Galilea
jẹtse'e ñu̱jkx jẹm judéait y'it jọọtm, jẹme'e jado'k ado'om Jordán ma̱ja̱
na̱pa'am ñajxy. 2 Nu̱may tse'e jẹ̱ jayu pyana̱jkxjidi. Jẹm tse'e jẹ̱ Jesús
du̱yakjọtka̱daakni jẹ̱ pya'am jáyuda.

3 Van'it tse'e jẹ̱ fariseota̱jk du̱vinkutá̱midi jẹ̱ Jesús jẹtse'e
du̱tukka̱ts'íxtada. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—¿Yakjajtype'e jẹ̱ pava'nu̱n jẹtse'e jẹ̱ yaa'tya̱jk jẹ̱ ñu̱da̱'a̱x du̱masọọknit
jẹ̱ na̱k ma̱a̱t ọtyi ka̱jxa?

4 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:

—¿Ka'ana miitse'e jẹp Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp xkọtsta jẹts ku ve'e jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ jayu du̱yaktsọọ'ntk, to'k jẹ̱ yaa'tya̱jk jẹts to'k jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk,
ve'em tse'e du̱yaktsọọ'ntk? 5 Vaampa tse'e jidu̱'u̱m: "Jẹ'ẹ̱ ka̱jx xa ve'e
jẹ̱ yaa'tya̱jk jẹ̱ tyee' jẹ̱ tyaak du̱masọọknit jẹtse'e du̱ma̱a̱tnamyojkjinit
jẹ̱ ñu̱da̱'a̱x, ve'em tse'e nu̱mẹjtsk y'ijttinit ax jo'n to'k jáyuji." 6 Jẹ'ẹ̱
ka̱jx tse'e, juu' xa ve'e jẹ̱ Nte'yam tu̱du̱yaknamyukju̱, ni pá̱nats jẹ'ẹ̱ ve'e
du̱kayaknavya'kxju̱t.

7 Van'it tse'e du̱'amọtutụ́vidi:

—Pa̱n ve'emam jẹ'ẹ̱ ve'e, ¿tya̱jxse'e jẹ̱ Moisés vyaajñ jẹts ve'eme'e y'ọya
jẹtse'e jẹ̱ na̱k ma̱a̱t jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk yakmasọọknit?

8 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyaajñ:

—Jẹ'ẹ̱ kạjx tse'e jẹ̱ Moisés myakjajtụ̱xjidi jẹ̱tse'e jẹ̱ mnụ̱dạ'ạ̱x xmasọ̱ọ̱ktinit jẹ̱ nạ̱k mạạ̱t kụ̱x mạ̱kke'e jẹ̱ mkuvajk xpạ̱mda; ax ku tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jayu dụ̱yaktsọ̱ọ̱'ntk yaja naxviijn, ka'a tse'e ve'em y'ijt. 9 Ạ̱ts xa miitse'e nnụ̱ụ̱jmidup jẹ̱ts pạ̱n pạ̱ne'e jẹ̱ ñụ̱dạ'ạ̱x dụ̱masọ̱ọ̱kp, pạ̱n ka jẹ'ẹ̱ kạjxap ku ve'e dụ̱yakvintsạ'kintọ́ki jẹ̱ navyạ̱jkụ̱n, yakvintsạ'kintọ́kipts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ navyạ̱jkụ̱n ku ve'e jẹ̱ viijnk tạ'ạ̱xtạjk dụ̱pụ̱k.

10 Van'it tse'e jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk vyaandi:

—Pạ̱n ve'em xa ve'e jẹ̱ yaa'tyạ̱jk jyaty ku ve'e jẹ̱ ñụ̱dạ'ạ̱x dụ̱masọ̱ọ̱kni, nụ̱yojk ọ̱yts jẹ'ẹ̱ ve'e ku ve'e jẹ̱ jayu kyanavyụ̱kjụ̱.

11 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ'mụ̱xjidi:

—Ka'a xa ve'e dụ̱paa'ty dụ'akẹ̱ẹ̱ga jẹ̱tse'e anañụ̱joma jẹ̱ jayu ñavyạ́kjadat, jẹ'ẹ̱jyji ve'e pạ̱n pạ̱n jatye'e jẹ̱ Nte'yam ñụ̱pạạ̱jmtki jẹ̱tse'e ve'em dụ̱tóndat. 12 May viijn xa ve'e pạ̱n tyạ̱jxe'e jẹ̱ yaa'tyạ̱jk jẹ̱ tạ'ạ̱xtạjk dụ̱kamạạ̱tnayjayépjụ̱: jẹ̱m tse'e pạ̱n pạ̱n jatye'e ve'em dụ̱mukẹ̱'xidup, jẹ̱mpa tse'e pạ̱n pạ̱n jatye'e jẹ̱ jayu ve'em toojnjụ̱dup, nay jẹ̱mpa tse'e pạ̱n pạ̱n jatye'e dụ̱kamạạ̱tnayjayẹ̱jpjụ̱dup jẹ̱ tạ'ạ̱xtạjk kụ̱x ve'eme'e dụ̱nasjávada jẹ̱ts nụ̱yojk ọ̱ye'e jẹ̱ Nte'yam dụ̱mutóndat dụ̱mupạ́ktat anaaydum. Ax pạ̱n pạ̱n jaty tse'e ọ'yixjụ̱dup jẹ̱tse'e ñavyạ́kjadat, va'an tse'e dụ̱kuvạ̱kta jẹ̱ ayook juu' ạ̱tse'e tụ̱nkạ̱ts.

Ku jẹ̱ Jesús dụ̱nụ̱tsapkạ̱jts jẹ̱ pi'k ónụ̱kta
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

13 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús dụ̱tuknụ̱nạ̱jkxti jẹ̱ pi'k ónụ̱kta jẹ̱tse'e jẹ̱ kyạ'ạ̱j dụ̱tuknụ̱kọ́nụ̱t jẹ̱tse'e dụ̱nụ̱tsapkọ́tsụ̱t. Van'it tse'e jẹ̱ ixpạ̱jkpatạjk dụ̱tuknụ̱ụ̱jmidi pạ̱n pạ̱n jatye'e jẹ̱ pi'k ónụ̱k dụ̱yaknạ̱jkxtu. 14 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyaajñ:

—Masọ̱'ọ̱kta jẹ̱ts ạ̱tse'e jẹ̱ pi'k ónụ̱k xnụ̱míndat, ka'a ve'e xkayakjajtjadat, kụ̱x jẹ'ẹ̱ pạ̱n pạ̱n jatye'e ijttup jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am kyạ'm, ve'emts jẹ'ẹ̱ ve'e ax jo'n yạ̱ pi'k ónụ̱kta.

15 Van'it tse'e jẹ̱ kyạ'ạ̱j dụ̱tuknụ̱kạạ̱jn jẹ̱ pi'k ónụ̱kta, jẹ̱tse'e chạạ̱'n.

Ku jẹ̱ Jesús dụ̱mạạ̱tnakyọ̱jtsji to'k jẹ̱ mootsk ónụ̱k juu' ve'e kumeen
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

16 To'k nax xa ve'e to'k jẹ̱ mootsk ónụ̱k jẹ̱ Jesús dụ̱vinkutạ̱mi, jẹ̱tse'e dụ̱'amọ̱tutụ̱vi:

—Ọ̱y yak'ixpạ̱jkpa, ¿juu'se'e ọ̱y jẹ̱ts ạ̱tse'e ntónụ̱t jẹ̱ts ạ̱tse'e njayẹ̱jpnit jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp?

17 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ'mụ̱xji:

—¿Nte'yam ạ̱tse'e xtij ku ve'e mva'añ jẹ̱ts ọ̱y ạ̱tse'e? To'kji xa jẹ'ẹ̱ ve'e pạ̱ne'e ọ̱y, jẹ̱ Nte'yamts jẹ'ẹ̱ ve'e. Ax pạ̱n mtsạ̱jkpts mitse'e jẹ̱tse'e xjayẹ̱jpnit jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, kutyónụ̱ts jẹ̱ pava'nụ̱n.

18 Van'it tse'e jẹ̱ mootsk ónụ̱k y'atsạ̱ạjv:

—¿Juu'se'e?

Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ'mụ̱xji:

—Ka'a tse'e myakjayu'ọ̱ọ̱'kụ̱t, ka'a tse'e xyakvintsạ'kintọ́kiyụ̱t jẹ̱ navyạ̱jkụ̱n, ka'a tse'e mmẹ̱ẹ̱'tsụ̱t, ka'a tse'e jẹ̱ jayu xnụ̱vampẹ́tụ̱t, 19 vintsạ'ạ̱ga jẹ̱ mtee' jẹ̱ mtaak, tsọ̱kụ̱ jẹ̱ mmujạ̱ntạ̱m jẹ̱ mmutạ̱ktạ̱m ve'em ax jo'n viinm mnachạ̱kjụ̱.

20 Van'it tse'e jẹ̱ mootsk ónụ̱k y'atsạ̱ạjv:

—Ku ạ̱tse'e pi'knum nve'na, van'ítanits ạ̱ts yạ'ạ̱ ve'e nụ̱jom nkutyún. ¿Tis ạ̱tse'e xkajaa'k'ijtjip?

21 Van'it tse'e jẹ Jesús ña'mụxji:
—Pạn mtsạjkp xa mitse'e jẹtse'e m'ijtnit ọy jẹts va'ajts, nạjkxụ
xtọọ'kkạjxni juu' ve'e m'ixp mjayejpp jẹts mọọyni jẹ meen jẹ ayọọva
jayu, ve'em tse'e jẹ ọ'yin xjayépụt jẹm tsapjọọtm. Ku tse'e ve'em xtónụt,
van'itts ạtse'e xpamiinnit.
22 Ku ve'e jẹ mootsk ónụk dụ'amọtunajxy, va'ajts tsaachvinmaayp tse'e
ñạjkxni, kụx maye'e ọọy juu' ve'e y'ixp jyayejpp.
23 Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ jẹts tso'oxe'e jẹts jẹ kumeen jayu ñapyạ́mjụt
jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm. 24 Ve'em ạtse'e nva'añ jẹts ka'a ve'e cho'oxa
vintsọ ve'e jẹ camello ñáxụt jẹp xo'yụn jot jạạtp, jẹ'ẹ ve'e tso'ox vintsọ
ve'e jẹ kumeen jayu ñapyạ́mjụt jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.
25 Ku ve'e dụ'amọtunajxti jẹ y'ixpạjkpatạjk, atụva atọki tse'e
dụtuntuktaandi jẹtse'e ñavyaajnjidi:
—Pạn ve'em xa ve'e, ¿pạnts vine'e ọ'yixjup jẹtse'e dụjayẹjpnit jẹ joojn-
tykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp?
26 Van'it tse'e jẹ Jesús vyin'íxjidi, jẹtse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmidi:
—Ka'a xa ve'e jẹ jayu y'ọ'yixjada jẹtse'e ñaajkpítsumjadat jẹp tọkin jạạtp;
ax jẹ Nte'yam, ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jayu dụyakpítsumụt jẹp tọkin
jạạtp, kụx nụjome'e jẹ Nte'yam juu' y'ọ'yixkụ́xjụ.
27 Van'it tse'e jẹ Pedro ña'mụxji:
—Mạjạ Vintsạ́n, nmasọkkạjxnu xa ạạtse'e nụjom juu' ạạtse'e n'ixp
njayejpp vye'na jẹts ạạts mitse'e mpamiijn. ¿Tits ạạtse'e njayẹjpnup?
28 Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts van'it ku ve'e jẹ nam it
chọọ'ndụkụt, van'it ku ạtse'e n'ạjxtụkụt jẹja ạts nkutojkụn tsụụjntkụn
kụjx, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, m'ạjxtktuvapts miitse'e
joma ve'e makmẹjtsk jẹ kutojkụn tsụụjntkụn, miitsta, pạn pạn jaty ạtse'e
xpamiindu, ve'em tse'e xtọkimpayọ'ọydat jẹ makmẹjtsk jạkạ'ạ juu' ve'e
jẹ israeejlit jáyuda. 29 Ax nụjom tse'e pạn pạn jaty ạtse'e xjaanchja'vidup
jẹts ạts kạjxe'e dụmasọọktini jẹ tyạjk, jẹ y'uts, jẹ y'ajch, jẹ chạ'ạ, jẹ
tyee', jẹ tyaak, jẹ ñụdạ'ạx, jẹ y'ónụk, ukpụ jẹ ñaax, yakmọ'ọdapts jẹ'ẹ ve'e
mọ́kupx nax jẹ ọ'yin jẹtse'e dụjayẹjptuvat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma
kạjx ijtp. 30 Ax nụmay tse'e juu' ve'e ụxyam dụnụmájidup, jẹ'ẹ tse'e
taandinup pi'k; ax nụmayva tse'e juu' ve'e ụxyam dụnụpi'kidup, jẹ'ẹ
tse'e dụnụmájadap.

20

Jẹ toompada tukmu'a'ixmojkin

1 'Ve'em xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu dụtoojnjadat ax jo'n to'k jẹ kukam
juu' ve'e jạpyji nạjkx jẹ toompa dụ'ixta jẹtse'e jẹm chaaydum kam jọọtm
tyóndat. 2 Ve'em tse'e dụmạạtnakyọjtsji jẹ toompatạjk jẹts to'k jẹ denario
meene'e dụmujóydat to'k xạạj. Van'it tse'e dụpakẹjxti jẹm kyam jọọtm.
3 Taaxtojtụk yaaxp tse'e vye'na, van'it tse'e vyimpijtnuva jẹm maa'y
jọọtm jẹtse'e dụ'ix jẹts jẹme'e jẹ jayu juu' ve'e toonk'íxtidup. 4 Van'it
tse'e dụnụụjmidi: "Nạjkxtuva miits mtonda jẹm ạts nkam jọọtm. Ve'em
ạts miitse'e nmujóydat ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga." Nạjkxtuts jẹ'ẹ ve'e.
5 Kujk xạạj jo'n tse'e y'ọjtsnuva jẹm maa'y jọọtm. Nay vanxụ́pjyam tse'e
dụtoonnuva. Nay vanxụ́pjyam tse'e dụtoonnuva ku ve'e y'ọjtsnuva toojk
yaaxp. 6 Ax mugọọxk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e y'ọjtsnuva jẹm maa'y

jo̱o̱tm. Je̱m tse'e du̱jaa'kpaaty je̱ jayu. Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi: “¿Tya̱jxts miitse'e yaja mxa̱naxta? ¿Tya̱jxe'e mkatonda?” 7 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi: “Ni pa̱na xa a̱a̱tse'e xkatoompavá̱v.” Van'it tse'e je̱ kukam y'atsa̱a̱jv: “Na̱jkxtuva miits mtonda je̱m a̱ts nkam jo̱o̱tm.”

8 ’Ku ve'e je̱ it cho'oini, van'it tse'e je̱ kukam du̱nu̱u̱jmi je̱ yaktoompa: “Yaaxjada je̱ toompada je̱tse'e xmujóydat, je̱'e̱ ve'e mmujóydap too'va̱jkp juu' ve'e u̱x'o̱o̱k tu̱tyoonktá̱kada.” 9 Ku ve'e jye̱'ydi je̱'e̱da juu' ve'e ta̱jkidu toompa mugo̱o̱xk yaaxp, ka̱kto'k je̱ denario meen tse'e yaktukmujooydi. 10 Ax kuts je̱'e̱ ve'e jye̱'ydi juu' ve'e too'va̱jkp toonkta̱jkidu, ve'em tse'e y'ukvinmaaydi je̱ts nu̱yojke'e ku̱yakmo̱o̱ydi; ax to'k je̱ denario meenjyam tse'e ka̱kje̱'e̱ yakmo̱o̱yduva. 11 Ku ve'e yakmujokya̱jxti, van'it tse'e je̱ kukam du̱vinko̱jtspe̱jtti. 12 Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi: “Ya̱'a̱da juu' ve'e u̱x'o̱o̱k tu̱tyoonktá̱kada, to'k hoorajits ya̱'a̱ ve'e tu̱tyonda, nay vanxu̱pts ya̱'a̱ ve'e tu̱xmujooyduva ax jo'n a̱a̱ts; xa̱najxpts a̱a̱tse'e tu̱njatún, ve'emts a̱a̱tse'e je̱ an tu̱njamutena ve'emts a̱a̱tse'e je̱ toonk tu̱njamutena.” 13 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ kukam du̱nu̱u̱jmi nu̱to'k je̱'e̱da: “Mex, ka'a xa a̱ts mitse'e nko̱'o̱tyuujnja. ¿Ka ve'emap u̱u̱'me'e tu̱nko̱jtsmojkum je̱ts to'ke'e je̱ denario meen nmujóyu̱t? 14 Ta̱ xa mitse'e myakmujoy, na̱jkxnits. Á̱tsam xa ya̱'a̱ ve'e nmo̱'o̱vaampy vanxú̱pjyam juu' ve'e u̱x'o̱o̱k tu̱tyoonktá̱ka ax jo'n a̱ts mitse'e tu̱nmujoy. 15 O̱'yip xa ve'e je̱tse'e a̱ts nje̱'e̱ nyaktónu̱t ax jo'n a̱tse'e ntsa̱k. ¿Uk mko̱'o̱yja'vipe'e ku a̱tse'e je̱ maa'yu̱n ntun?”

16 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ax ve'em tse'e, pa̱n pa̱n jaty xa ve'e u̱x'o̱o̱kidup, ñu̱má̱jadapts je̱'e̱ ve'e; pa̱n pa̱n jaty tse'e du̱nu̱má̱jidup, u̱x'o̱o̱kadapts je̱'e̱ ve'e. Nu̱may xa ve'e pa̱n pa̱n jatye'e yakyaaxjidup; nu̱'eejyjidats je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jatye'e yakvinko̱o̱ndup.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ninuva je̱ y'o̱o̱'ku̱n
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

17 Jéjani tse'e je̱ Jesús vye'na too' aajy, je̱me'e Jerusalén ñu̱jkx, van'it tse'e apu̱k du̱va̱ajv je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

18 —Je̱m tse'e Jerusalén nja'mda. Je̱mts a̱tse'e nyakpá̱mu̱t je̱m je̱ tee' ta̱jk je̱ vyintsá̱n kya̱'mda je̱ts je̱m je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk kya̱'mda, je̱'e̱ts a̱tse'e xtuknu̱vánadap je̱ n'o̱o̱'ku̱n 19 je̱ts a̱tse'e xpá̱mdat je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' ve'e ka je̱ israeejlitap. Je̱'e̱ts a̱tse'e xnu̱xi'iktap xtukxi'iktap je̱ts a̱tse'e xvó̱ptat je̱ts a̱tse'e xyakcruuzpé̱ttat. Ax joojntykpa̱jknuvapts a̱tse'e kutoojk xa̱a̱j, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Juu' ve'e y'amo̱tu je̱ Santiago ma̱a̱t je̱ Juan je̱ tyaakta
(Mr. 10.35-45)

20 Van'it tse'e je̱ Jesús vyinkutá̱miji je̱ Zebedeo je̱ ñu̱da̱'a̱x ma̱a̱t nu̱me̱jtsk je̱ y'ónu̱kta, je̱ Santiago je̱ts je̱ Juan. Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱vinko̱xkteni je̱ Jesús, je̱ maa'yu̱ne'e y'amo̱tuvuvaampy. 21 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—¿Tise'e mtsa̱jkp je̱ts a̱ts mitse'e ntoojnjat?

Je̱tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk y'atsa̱a̱jv:

—Va'anu̱ mits to'k aaj je̱ts je̱me'e mkutojku̱n jo̱o̱tm a̱ts ya̱ nmajntk y'a̱jxtktinit, to'k je̱ja m'aka'yu̱n pa'ayi je̱ts jado'k je̱ja m'anaja̱pa'ayi.

22 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ Santiago ma̱a̱t je̱ Juan:

—Ka'a xa ve'e xnujávada ti ve'e m'amõtudup. ¿M'õ'yixjudupe'e jẽtse'e jẽ tsaachpaatun xyaknáxtat juu' ãtse'e nyaknáxup, uk m'õ'yixjudupe'e jẽtse'e xmutẽnadat ve'em jẽ tsaachpaatun ax jo'n ãtse'e nmutẽnat?

Jẽtse'e y'atsõõvdi:

—X'õ'yixjup xa ããtse'e.

23 Van'it tse'e jẽ Jesús ñã'muxjidi:

—Tyũvam xa ve'e, jẽ tsaachpaatun juu' ãtse'e nyaknáxup, myaknajxtuvapts miits jẽ'ẽ ve'e; jẽts jẽ tsaachpaatun juu' ãtse'e nmutẽnap, mmuténiduvapts miits jẽ'ẽ ve'e. Ax jẽ'ẽ tse'e juu' ve'e mtijtup jẽtse'e m'ãjxtktinit jẽja ãts n'aka'yun pa'ayi jẽts jẽja ãts n'anajãpa'ayi, ka ãtsapts jẽ'ẽ ve'e xtukkãdaakp jẽts ãts miitse'e nmõ'õydat, jẽ'ẽ jẽ'ẽ ve'e yakmõ'õydap pãn pãne'e ãts jẽ nTee' tyuknupãajmtki.

24 Ax ku tse'e du'amõtunajxti jẽ janumajk ixpãjkpa, van'it tse'e dumujõtma'tti jẽ Santiago mããt jẽ Juan. 25 Van'it tse'e jẽ Jesús duyaaxjidi jẽ y'ixpãjkpatãjk jẽtse'e dunuujmidi:

—Mnuja'vidup xa miitse'eda jẽts jẽ'ẽda pãn pãn jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka jẽ israeejlit jáyuvapta, mãkk tse'e yakkutokta; ax jẽ'ẽda pãn pãn jatye'e dunumájidup jẽ'ẽ mããtta, jẽ'ẽ tse'e dupavaandup jẽtse'e jatyji yaktónut ax jo'n du'õyjávada. 26 Ax ka'ats miitse'e mve'emada. Pãn pãn xa ve'e dutsõjkp jẽtse'e dunumájat amiitsjida, ve'em tse'e ñapyãmjut ax jo'n jẽ mpatto'niva kuy'ijt; 27 jẽts jẽ'ẽ pãn pãne'e dutsõjkp jẽtse'e dunuvintsãnat, ve'em tse'e ñapyãmjut ax jo'n jẽ mtoompa kuy'ijt. 28 Ve'em ax jo'n ãts, jẽ Jayu Juu' ve'e Nupããmduka Ijtp, ka jẽ'ẽp xa ãtse'e nnumiimp jẽts ãtse'e nyakpattónat, jẽ'ẽ ve'e jẽts ãtse'e jẽ jayu mpattónat jẽts ãtse'e jẽ numay jayu jẽ tyõkin nkuvẽtut ku ãts jẽ'ẽ ve'e nku'õõ'kat, ve'em tse'e dujayẽjptinit jẽ joojntykin juu' ve'e xã'ma kãjx ijtp.

Ku jẽ Jesús duyakjõtkãdaaky numẽjtsk jẽ viints jayu jẽp Jericó
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

29 Ku ve'e jẽm jericoojit kyajpun kãjxm chõõ'ndini, van'it tse'e numay jẽ jayu jẽ Jesús dupanãjkxti. 30 Jẽm tse'e too' pa'am numẽjtsk jẽ viints jayu chããnada. Ku ve'e dumõtudi jẽts jẽme'e jẽ Jesús ñaxy vye'na, van'it tse'e mãkk vyaandi:

—¡Vintsãn, jẽ David jẽ chaan jẽ kyõõj juu' ve'e yakkutojknup, tukmõ'tk ããts to'k aaj!

31 Tukna'muxjudu tse'e jẽ jayu jẽtse'e y'amõ'õttat. Ax nuyojk mãkk tse'e vyaandi:

—¡Vintsãn, jẽ David jẽ chaan jẽ kyõõj juu' ve'e yakkutojknup, tukmõ'tk ããts to'k aaj!

32 Van'it tse'e jẽ Jesús vya'ktaajñ, jẽtse'e vyaajñ jẽtse'e duyakmíndat jẽ viints jáyuda. Ku ve'e duyakjẽ'ydi, van'it tse'e jẽ Jesús jẽ viints jayu du'amõtutũvidi:

—¿Tise'e mtsõjktup jẽts ãts miitse'e ntoojnjadat?

33 Van'it tse'e y'atsõõvdi:

—Vintsãn, jẽ'ẽ xa ããtse'e ntsãjkp jẽts ããts mitse'e xyakvin'ixpãkut.

34 Tukmõ'tjuduts jẽ'ẽ ve'e jẽ Jesús. Van'it tse'e vyinkutõ'nijidi. Tun jatyji tse'e jẽ viints jayu vyin'ixpãjktini jẽtse'e jẽ Jesús dupanãjkxti.

21

Ku jẽ Jesús tyãjki jẽp Jerusalén
(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Myutąmidup tse'e vyę'nada jęm Jerusalén, jęm joma ve'e ję kajpụn
juu' ve'e Betfagé dụxąąj jęts ję Olivos Kọpk, van'it tse'e ję Jesús dụkejx
nụmęjtsk ję y'ixpąjkpa, 2 jętse'e dụnụụjmidi:
—Nąjkxta xi pi'k kajpụn kụjx juu' ve'e xi avinkujk. Jęja tse'e
xpaa'ttat to'k ję burra mąąt ję y'ónụk, mukę́jadats jętse'e xyakmíndat.
3 Pąn m'amọtutụ́vijidup tse'e ję jayu, ve'em tse'e xnąąjmadat: Ję Mąjąą
Vintsąne'e dụtsọjkp, ax jatyji tse'e dụkęjxụmpijtnuvat.
4 Ję'ę kąjx tse'e ve'em jyajty jętse'e tyoojnji juu' ve'e jyaay to'k juu' ve'e
ijt ję Nte'yam ję y'ayook kọjtsnajxpa. Jidụ'ụm tse'e dụjaajy:
5 Nąąjmada jidụ'ụm ję jerusaleenit jáyuda:
“Ixụ, nụụ'k aaj nụụ'k jọọte'e ję myakkutojkpa mnụmínjada
mnụję'yajada,
to'ke'e ję pi'k burro dụtuktsụụna, ję burra ję y'ónụk.”
Jidụ'ụm tse'e dụjaajy.
6 Van'it tse'e ję y'ixpąjkpatąjk ñąjkxti jętse'e dụtoondi ax jo'n ję Jesús
tyukpavaajnjidi, 7 jętse'e dụtuknụję'ydi ję Jesús ję burra mąąt ję y'ónụk.
Van'it tse'e ję vyitta dụtukjąpę'ndi ję burro ónụk, jętse'e ję Jesús pyejt jęm
burro ni'kxm. 8 Van'it tse'e ję nụmay jayu ję vyit dụyę'pti jęja too' kujk
joma ve'e ję Jesús ñaxuva'añ vye'na. Jęmpa tse'e pąne'e dụpojxtuvap ję
tụụxụx aajy jętse'e jęja to'k too' aajy dụyakva'kxta. 9 Ję jayu juu' ve'e
vintoo'vąjkijidup jęts juu' ve'e pa'ụx'ọọkijidup, ję'ę tse'e mąkk vaandu:
—¡Yakmąja yakjaancha tse'e y'ijtnit ję David ję chaan ję kyọọj juu'
ve'e yakkutojknup! ¡Ję Nte'yam ję kyunoo'kxụn mąąt xa yą'ą ve'e juu'
ve'e miimp ję Mąjąą Vintsą́n kąjx! ¡Yakmąja yakjaancha tse'e y'ijtnit ję
Nte'yam!
10 Ku ve'e ję Jesús jęm Jerusalén tyąjki, nụjom tse'e ję jayu ñaajktụ́vijidi
ñaajkto'ojntsijidi ti ve'e toojnjup kọjtsjup. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Pąnts yą'ą ve'e?
11 Jętse'e ję nụmay jayu y'atsọọvdi:
—Yą'ą xa ve'e ję Jesús, ję Nte'yam ję y'ayook kọjtsnajxpa juu' ve'e
kątsani jętse'e myiinnit yaja naxviijn, ję nazarétit jayu juu' ve'e jęm
galiléait y'it jọọtm.

Ku ję Jesús dụyakvaach ję mąjąą tsaptąjk
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Van'it tse'e ję Jesús tyąjki jęp mąjąą tsaptąktaagujkp jętse'e
dụvọjppitsumkụjx nụjom pąn pąn jatye'e jęp ajooydup atọọ'ktup vye'na,
jętse'e dụyakvippụmpijtkụjx ję myeesada pąn pąn jatye'e ję meen
dụvinkukọọndup jęts ję'ę ję chụụjntkụnda pąn pąn jatye'e dụtọọ'ktup
ję pak. 13 Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:
—Jidụ'ụm xa ve'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Vę'ę tse'e ąts ję ntąjk
y'ijtnit ję tąjk joma ve'e ję jayu chapkąts.” Ax ve'emts miits yą'ą ve'e
tụxpąąmdini ax jo'n “ję aajntk joma ve'e ję mę́ę'tspa ñay'amókajada”.
14 Jęp tse'e mąjąą tsaptụjkp ję viints jáyuda jęts ję ụxkęt jáyuda ję Jesús
dụvinkutą́midi. Yakjọtkądaakjidinu tse'e ję Jesús. 15 Ax jọtma'ttu tse'e ję
tee'tąjk ję vyintsąnda jęts ję tsaptụjkpit yak'ixpąjkpatąjk ku ve'e dụ'ixti
ję mąjin juu' ve'e ję Jesús tyuump jętse'e dụ'amọtunajxti ku ve'e ję pi'k
ónụk mąkk kyọtsta. Jidụ'ụm tse'e vya'anda: “¡Yakmąja yakjaancha xa ve'e
y'ijtnit ję David ję chaan ję kyọọj juu' ve'e yakkutojknup!” 16 Van'it tse'e
ję Jesús dụnụụjmidi:
—¿Tits, ka'a ve'e xmọtu vintsọ ve'e vya'anda?

Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọ̱ọ̱jvjidi:

—Ve'em, nmọ́tup a̱ts. ¿Ka'ana miitse'e xkọ̱tsta jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán juu' ya̱'a̱ ve'e y'ava'nip? Jidụ'ụm tse'e vya'añ:

Ve'em mitse'e xpụụjm jẹ̱tse'e ọy tsoj myakmá̱jajat myakjaanchajat jẹ̱ pi'k ónụk,
jẹ̱'ẹ̱ paat juu' ve'e tsi'tstupna.
¿Ka jidụ'ụmap jẹ̱'ẹ̱ ve'e vya'añ?

17 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús myasọ̱ọ̱kjidi jẹ̱tse'e ñụjkx jẹ̱m betániait kyajpụn ka̱jxm. Jẹ̱m tse'e chonajxy.

Ku jẹ̱ Jesús dụkọ'ọ̱ñụkọ̱jtsi to'k jẹ̱ higo kụp
(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Jẹ̱ kujá̱pit tse'e ku ve'e vyimpijtnuva jẹ̱m Jerusalén, van'it tse'e jẹ̱ Jesús yu'ọ̱ọ̱'kji. 19 Y'ix tse'e to'k jẹ̱ higo kụp jẹ̱ too' muta̱m. Van'it tse'e dụnụnụjkx jẹ̱tse'e dụ'íxụt pa̱n jẹ̱me'e jẹ̱ tya̱a̱jm. Ax ka'a tse'e dụtipaaty jẹ̱m kụp ka̱jxm, tum jẹ̱ y'aajyji ve'e. Van'it tse'e jẹ̱ Jesús dụnụụjmi jẹ̱ higo kụp:

—¡Ni jẹ̱ vin'ita mkọ̱ọ̱'kta̱'minit!

Tun jẹ̱'yji tse'e jẹ̱ higo kụp tya̱a̱tsni. 20 Ku tse'e jẹ̱ y'ixpa̱jkpata̱jk dụ'ixti, atụva atọ̱ki tse'e tyaandi. Van'it tse'e dụ'amọ̱tutụ́vidi jẹ̱ Jesús:

—¿Vintsọ̱s jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ higo kụp tun jatyji tụtya̱a̱tsni?

21 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọ̱ọ̱jvjidi:

—Tyụ́vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, pa̱n mjaanchja'vidup xa ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱tse'e mkamẹ̱jtsvinmáyda jẹ̱ts ve'eme'e tyónjụt juu' ve'e m'amọ́tudup, ka ya̱'a̱jyap tse'e m'ọ'yixjadap jẹ̱tse'e xtóndat juu' a̱tse'e jẹ̱ higo kụp tụntuujnja, m'ọ'yixjụduvape'e jẹ̱tse'e ya̱ kọpk xna̱a̱jmadat: "Kẹ'ẹ̱kụ jẹ̱ts nay'apómaja jẹ̱m maaxy na̱jọ̱ọ̱tm", ax ve'em tse'e tyónjụt. 22 Ax nụjom tse'e pa̱n ti ve'e m'amọ́tudup jẹ̱ Nte'yam ku ve'e mtsapkọ̱tsta, pa̱n mjaanchja'vidup tse'e jẹ̱ts ve'eme'e tyónjụt juu' ve'e m'amọ́tudup, tónjupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e.

Jẹ̱ kutojkụn juu' ve'e jẹ̱ Jesús jyayejpp
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

23 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús tya̱jki jẹ̱p ma̱ja̱ tsaptụjkp. Ax namvaat tse'e jẹ̱p yak'ixpụk, van'it tse'e vyinkutá̱mijidi jẹ̱ tee'ta̱jk jẹ̱ vyintsa̱nda jẹ̱ts jẹ̱ israeejlit jẹ̱ myụ́jit jáyuda, jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dụ'amọ̱tutụ́vidi:

—¿Pa̱n tse'e tụmna̱'mụxjụ jẹ̱ts ya̱'a̱ ve'e xtónụt? ¿Pa̱ne'e ya̱ kutojkụn mmọ̱ọ̱jyjup?

24 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọ̱ọ̱jvjidi:

—Nay ve'empats a̱tse'e nvaampa jẹ̱ts a̱tse'e x'atsọ̱ọ̱vduvat. Pa̱n x'atsọ̱ọ̱vdupts a̱tse'e, van'itts a̱ts miitse'e nvaajnjadat jẹ̱ts pa̱n a̱tse'e ya̱ kutojkụn xmọ̱ọ̱yp jẹ̱ts a̱ts ya̱'a̱ ve'e ntun. 25 ¿Pa̱n tse'e jẹ̱ Juan jẹ̱ kutojkụn mọ̱ọ̱jyju jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu dụyakna̱pẹ́tụt? ¿Jẹ̱ Nte'yame'e, ukpụ jẹ̱ jayu ve'e?

Ax van'it tse'e dụkọ̱jtsmojkti. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Vintsọ̱se'e kụnva'numda? Pa̱n va'numdup xa ve'e jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yame'e mọ̱ọ̱jyju jẹ̱ kutojkụn, jidụ'ụm tse'e xnụụjmimdat: "¿Tya̱jx tse'e xka-jaanchja'vidi juu' ve'e jẹ̱ Juan kyọ̱jts?" 26 Ax pa̱n va'numdup tse'e jẹ̱ts jẹ̱ jayu ve'e jẹ̱ kutojkụn mọ̱ọ̱jyju, ntsa̱'kimdupts ụụ'me'e jẹ̱ nụmay jayu, kụx ve'eme'e anañụjoma dụjaanchjávada jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kọ̱jtsnajxpa jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Juan y'ijt.

27 Van'it tse'e y'atsǫǫvdi ję̣ts ka'a ve'e dụnụjávada ję̣ts pạne'e ję̣ kutojkụn mǫǫjyju ję̣ Juan ję̣tse'e ję̣ jayu dụyaknạpẹ́tụt. Van'it tse'e ję̣ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Ka'ats ạtse'e n'ava'nivat ję̣ts pạn ạtse'e yạ kutojkụn xmǫǫyp ję̣ts ạtse'e ve'em ntun.

To'k ję̣ jayu mạạt nụmę̣jtsk ję̣ myajntk tukmu'a'ixmojkin

28 Ję̣tse'e jyaa'kvaajñ:

—¿Vintsǫs yạ'ạ ve'e xvinmǫ́tuda? Ję̣m xa ve'e to'k ję̣ yaa'tyạjk, nụmę̣jtsk tse'e ję̣ myajntk. Jidụ'ụm tse'e ję̣ kyǫǫp majntk dụnụụjmi: "Nạjkxụ mtunụ ję̣m tsaaydum kam jǫǫtm." 29 Van'it tse'e y'atsạạjv: "Ka'a ạtse'e nnạjkxuva'añ." Ụx'ǫǫk tse'e vyinmayụmpijt ję̣tse'e ǫjts ję̣m tyun. 30 Ax van'it tse'e dụnụụjmiva nay vanxụ́pjyam jado'k ję̣ myajntk. Ax jidụ'ụmts ję̣'ę̣ ve'e y'atsǫǫjvji: "Nạjkxup ạts." Ax ka'a tse'e ñụjkx. 31 ¿Pạn tse'e dụtoon juu' ve'e ję̣ tyee' chǫjk?

Van'it tse'e y'atsǫǫvdi:

—Ję̣'ę̣ ve'e juu' ve'e mutoo'vạjkp yaknụụjmi.

Van'it tse'e ję̣ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Ve'em xa miitse'eda ax jo'n ję̣ yaa'tyạjk ję̣ myajntk juu' ve'e dụkatoon juu' ve'e ję̣ tyee' chǫjk. Napyạạjmjụdu ve'e ję̣m ję̣ Nte'yam y'am kyạ'm ję̣ kupạ'mụn pạkmojkpada ję̣ts ję̣ kǫ'ǫtyạ'ạxapta; ax nụyojk tso'oxts ję̣'ę̣ ve'e ję̣tse'e ję̣m m'íttat. 32 Kụx ję̣'ę̣ xa ve'e ję̣ Yaknạpę̣jtpa Juan ñụ'ǫjts ję̣tse'e mtuk'íxjadat vintsǫ ve'e ję̣ Nte'yam dụtsạk ję̣tse'e mjoojntykadat, ka'ats miits ję̣'ę̣ ve'e xjaanchja'vidi, ax jyaanchja'viduts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ kupạ'mụn pạkmojkpada ję̣ts ję̣ kǫ'ǫtyạ'ạxapta. Ax ǫ́yamts miitse'e xja'ixti ku ve'e vyinmayụmpijtti ję̣tse'e ñapyạạjmjidi ję̣m ję̣ Nte'yam y'am kyạ'm, ka'ats miitse'e ve'em xtoonduva, ka'a tse'e xjaanchja'vidi juu' ve'e ję̣ Juan kyǫjts.

Ję̣ kǫ'ǫy toompatạjk tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

33 'Amǫtunaxta jado'k yạ tukmu'a'ixmojkin: To'k xa ve'e ję̣ jayu dụpụụjm ję̣ tsaaydum kam, ję̣tse'e dụyaknaa'tujk, ję̣tse'e ję̣ jot dụpụụjm ję̣p tsajạạtp joma ve'e ję̣ tsaaydum yakvinmạạ'kxụt, ję̣tse'e to'k ję̣ pạts kạjxm dụpụụjm joma ve'e ję̣ chaaydum kam yaknụ'íxat. Van'it tse'e dụtukmạạtkǫjtsmojkti ję̣ yoova toompatạjk pạn vinxụpe'e tyukkạda'akjadat ku ve'e dụpạkmóktat ję̣ tsaaydum tạạjm. Van'it tse'e jékum ñụjkx.

34 'Ku ve'e ję̣ tsaaydum tok aats dụpaaty, van'it tse'e ję̣ kyukạ́tsivada dụkejx ję̣tse'e nạjkx ję̣ yoova toompa dụ'amǫ́tuda pạn juu' ve'e tukkạdaakjup. 35 Ax myajtstu tse'e ję̣ kukạ́tsivada: ję̣m tse'e juu' ve'e vyǫjptu, ję̣mpa tse'e juu' ve'e yak'ǫǫ'ktu, nay ję̣mpa tse'e juu' ve'e chaka'tstu. 36 Van'it tse'e ję̣ tsaaydum kam ję̣ vyintsạ́n dụjaa'kkę̣jxnuva ję̣ kyukạ́tsivada. Nay vanxụ́pjyam tse'e yaktoondinuva nụjom juu' ve'e kyę̣jx.

37 'Ax tun ụx'ǫǫkani tse'e ję̣ myajntk dụkejx. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ: "Vyintsạ'ạgadap ijk ję̣'ę̣ vine'e ạts yạ n'ónụk." 38 Ax ku tse'e dụ'ixti ję̣ tsaaydum kam ję̣ vyintsạ́n ję̣ myajntk, jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi: "Yạ'ạ xa ve'e tukkạdakkạ́xjup yạ tsaaydum kam. Va'an dụyak'ǫǫ'kumda ję̣tse'e nję̣'ę̣imdat yạ tsaaydum kam." 39 Van'it tse'e dụmajtsti ję̣tse'e dụyakpítsumdi joma ve'e ję̣ tsaaydum kam, ję̣tse'e dụyak'ǫǫ'kti.

40 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutṵvijidi:
—¿Vintsọse'e tyónjadat jẹ tsaaydum kam jẹ vyintsạ́n?
41 Jẹtse'e y'atsọọvdi:
—Yakjay'ọọ'kkạ́xjadap xa ve'e katukmạ'ạtum jẹ kọ'ọy toompatạjk
jẹtse'e jẹ viijnk yoova toompa dṵpạ́mṵt.
42 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxjidi:
—Tạ miitse'e xkọtsta jẹ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp:
Jẹ ọy tsaaj juu' ve'e jẹ pọjtspatạjk myasọọktinu,
jẹ'ẹ tse'e ọjts yakpṵm joma ve'e dṵnṵvinkọpkikṵx jẹ mạjạ tsaptạkpạts.
Jẹ Mạjạ Vintsạ́n xa yạ'ạ ve'e dṵtoon,
ax jẹ mạjạ atṵ́vats yạ'ạ ve'e juu' ve'e n'íxumdup.
Tạ miits yạ'ạ ve'e xkọtsta, ¿ve'em xaja? 43 Miits xa ve'e
m'uktukkạdaakjṵdu jẹtse'e kṵm'ijtti jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm. Ax
ka'a tse'e jẹm m'íttat; jẹ Nte'yam tse'e dṵvinkọọn jẹtse'e jẹm y'ijttinit
jẹ jayu juu' ve'e kuvạjkjṵdup. 44 Pạn pạn xa ve'e kítup jẹja tsakṵjx,
tuktạjikạ́xup tse'e; ax pạn pạn tse'e jẹm ñi'kxm jẹ tsaaj naxkạdaakp, jẹ
naxvay jo'n tse'e tyaannit jẹ jayu.
45 Ku ve'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ fariseotạjk dṵ'amọtunajxti,
van'it tse'e dṵnṵja'vidi jẹts jẹ'ẹ kạjxta ve'e yạ tukmu'a'ixmojkin dṵkạjts;
46 jyamatsuvaandu tse'e, ax ka'a tse'e ve'em dṵtoondi kṵx chạ'kidupe'e
jẹ nṵmay jayu jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ nṵmay jayu dṵjaanchja'vidi jẹts jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús.

22

Jẹ navyạjktkṵn xạạj tukmu'a'ixmojkin

1 Van'it tse'e jẹ Jesús kyọjts'ukvaannuva jẹ tukmu'a'ixmojkin mạạt.
Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:
2 —Jẹ Nte'yam xa ve'e dṵvọọp jẹ jayu jẹtse'e y'ijttinit jẹm y'am
kyạ'm. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ yakkutojkpa juu' ve'e jẹ
myajntk dṵnṵxạạjto'ni ku ve'e tyạ'ạxpṵjk, 3 jẹtse'e jẹ tyoompatạjk
dṵkejx jẹtse'e jẹ javyạạ'kx nạjkx dṵvọvda; ax ka'a tse'e jẹ javyạạ'kx
jyẹ'ydi. 4 Van'it tse'e dṵkẹjxnuva jẹ viijnk toompada, jẹtse'e dṵnṵṵjmidi:
"Nạạjmada jẹ javyạạ'kxta jẹts apạạmdṵkani ạtse'e njayep jẹ kaaky jẹ
nạạj, tạ́vani ạtse'e nyakjay'ạạ'kjṵ ạts jẹ ntsapkaaj jẹts jẹ tạ́nṵk juu' ạtse'e
tṵnyakyee'k, avaadani ve'e nṵjom. Va'an dṵminda xạạjiva." 5 Ax
ka'a tse'e jẹ javyạạ'kx myạjạpạạjmjidi. Jẹme'e kyam jọọtm to'k ñṵjkx,
jado'k tse'e ajooyva atọọ'kpa ñṵjkx, 6 juu' tse'e viijnkta, myajtstu tse'e
jẹ yakkutojkpa jẹ tyoompada jẹtse'e dṵjomtoondi dṵtitoondi, jẹtse'e
dṵyak'ọọ'kti. 7 Van'it tse'e jẹ yakkutojkpa ọọy tyunjọtma'ty, jẹtse'e jẹ ty-
ojpatạjk dṵkejx jẹtse'e nạjkx dṵyak'ọọ'kkạ́xta jẹ'ẹ juu' ve'e dṵyak'ọọ'ktu
jẹ tyoompada, jẹtse'e jẹ kyajpṵn dṵyaktọ́ydat. 8 Van'it tse'e jẹ tyoom-
patạjk dṵnṵṵjmi: "Apạạmdṵkani xa ve'e nṵjom jẹ xạạj, ax ka'a tse'e
dṵvinmátsjada jẹ'ẹ juu' ve'e ọjts yakvọvda jẹtse'e myíndat. 9 Jẹ'ẹ kạjx tse'e,
nạjkxṵ xvọmokta jẹja too' aajy jẹtse'e xyakmíndat xạạjiva nṵjom pạn pạn
jatye'e mpaattup." 10 Van'it tse'e jẹ toompa tạjk jẹja too' aajy pyítsumdi
jẹtse'e dṵvọmojkkạjxti nṵjom pạn pạn jatye'e pyaattu, juu' ve'e ọy jáyuda
jẹts juu' ve'e kọ'ọy jáyuda. Ve'em tse'e jẹ tạjk y'ujts.
11 'Ax ku tse'e jẹ yakkutojkpa tyạjki jẹtse'e dṵ'ix jẹ javyạạ'kxta,
van'it tse'e dṵtuk'ixpejt to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e jẹp ve'nip, ka'a tse'e

dṵtuktạjki jẹ̱ xọ̱x juu' ve'e yakmọọy jẹ̱ xạạj kạjx. 12 Van'it tse'e jẹ̱ yakkutojkpa ñạ'mṵxji: “Mex, ¿vintsọ tse'e yaja tṵmtạka ka jẹ̱ xọ̱x mạạtap juu' ve'e yạ xạạj kạjx toomp?” Amạ'ạt tse'e tyaajñ. 13 Van'it tse'e jẹ̱ yakkutojkpa dṵnṵujmi jẹ̱ tyoompatạjk: “Kạtsomda paktsomda jẹ̱ts yakpítsumda jẹ̱tse'e xpạ́mdat jẹ̱m akọọ'ts ítum. Jẹ̱m tse'e nṵmay yaaxtinit jẹ̱m tse'e nṵmay ñatyạtskaa'tjidinit.” Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ jẹ̱ yakkutojkpa. 14 Ax ve'em tse'e, nṵmay xa ve'e juu' ve'e yakyaaxjidup; nṵ'eejyjidats jẹ̱'ẹ̱ ve'e pạn pạn jatye'e yakvinkọọndup.

Jẹ̱'ẹ̱ pạne'e jẹ̱ kupạ'mṵn yakmọ'ọp
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

15 Van'it tse'e jẹ̱ fariseotạjk dṵ'ukkọjtsmojkti pạn vintsọ ve'e jẹ̱ Jesús kṵdṵyakkọjtstọ́kidi. 16 Jẹ̱'ẹ̱ kạjx tse'e jẹ̱ Jesús dṵtuknṵkẹjxti pạn pạn jatye'e panạjkxjṵdup jẹ̱ts jẹ̱ Herodes jẹ̱ jyáyuda. Jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ Jesús dṵnṵujmidi:

—Yak'ixpạjkpa, nnṵja'vinup xa ạạtse'e jẹ̱ts tṵv mitse'e jẹ̱ mjáyuvin jẹ̱ mjoojntykin, tyṵ́vame'e jẹ̱ jayu jẹ̱ Nte'yam jyẹ̱'ẹ̱ xtuk'ix jẹ̱ts ka'ats mitse'e xtsạ'ạga jẹ̱tse'e x'avánat juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, ka'a tse'e xvinmay pạn vintsọ ve'e jẹ̱ jayu mkạtsjṵ. 17 Vaajnjikts ạạts to'k aaj pạn vintsọ mitse'e mvaampa, ¿yakjajtype'e ṵṵ'm jẹ̱ mpava'nṵnamda jẹ̱tse'e jẹ̱ kupạ'mṵn yakmọ'ọt jẹ̱ yakkutojkpa César, ukpṵ ka'a ve'e?

18 Ax ñṵja'vi tse'e jẹ̱ Jesús vintsọ ve'e jẹ̱ kyọ'ọy vinma'yṵnda, jẹ̱'ẹ̱ kạjx tse'e y'atsạạjv:

—Mẹ̱jts'aajta mẹ̱jtsjọọtta, ¿tyạjxts ạtse'e xkạtsṵvạạ'nda? 19 Tuk'ixta ạts to'k jẹ̱ meen juu' ve'e mpạạmdup jẹ̱ kupạ'mṵn.

Van'it tse'e yaktuk'ix to'k jẹ̱ denario meen. 20 Ku ve'e jẹ̱ Jesús dṵ'ix, van'it tse'e y'atsọọjvjidi:

—¿Pạn tse'e yam y'apạmnax, jẹ̱ts pạn tse'e yam xyạạj yukja'a?

21 Jẹ̱tse'e y'atsọọjvjidi:

—Jẹ̱ yakkutojkpa César yạ'ạ ve'e jyẹ̱'ẹ̱.

Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ'mṵxjidi:

—Mọ'ọdats jẹ̱ César juu' ve'e jẹ̱ César jyẹ̱'ẹ̱ip, jẹ̱ts mọọyduvats jẹ̱ Nte'yam juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam jyẹ̱'ẹ̱ip.

22 Ku ve'e dṵ'amọtunajxti, amạ'ạt tse'e tyaandi. Van'it tse'e ñạjkxtini.

Ku jẹ̱ Jesús yak'amọtutṵvi pạn joojntykpạjknuvape'e jẹ̱ ọọ'kpatạjk
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

23 Jẹ̱ xạạj tse'e jẹ̱ saduceotạjk jẹ̱ Jesús dṵvinkutạ́midi. (Jẹ̱ saduceotạjk tse'e vaandup jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ ọọ'kpatạjk y'ukjoojntykpạjktinuvat.) Van'it tse'e jẹ̱ Jesús dṵ'amọtutṵ́vidi:

24 —Yak'ixpạjkpa, ve'eme'e jẹ̱ Moisés dṵjatyaajñ jẹ̱ts pạn ọọ'kpe'e to'k jẹ̱ yaa'tyạjk jẹ̱tse'e jẹ̱ ñṵdạ'ạx dṵmasạ'ạk jẹ̱tse'e ka'a pạn y'ónṵk, jẹ̱ ọọ'kpa jẹ̱ y'uts tse'e dṵpạ́kup jẹ̱ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk jẹ̱tse'e jẹ̱ y'ónṵk jyẹ́jat. Ax jẹ̱ myuto'k mix ónṵk tse'e taannup ax jo'n jẹ̱ y'ajch jẹ̱ y'ónṵk kṵy'ijt. 25 Ax nṵvuxtojtṵk tse'e y'ijtti jẹ̱ uts jẹ̱ ajch. Tạ'ạxpạjk tse'e jẹ̱ kọọp ónṵk, van'it tse'e y'ọọ'kni. Ka'a tse'e jẹ̱ ñṵdạ'ạx jẹ̱ y'ónṵk dṵyakjẹ̱ji. Van'it tse'e jẹ̱ myuto'k uts dṵpujk jẹ̱ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk. 26 Nay vanxṵ́pjyam tse'e jyajtpa jẹ̱ myuto'k uts. Van'it tse'e jẹ̱ myumẹ̱jtsk uts nay ve'em jyajtpa. Ve'eme'e jyajtti to'k jado'k jẹ̱ myutojtṵk uts paat. 27 Tạ́vani tse'e y'ọọ'kkạjxtini vye'na, van'it tse'e y'ọọ'knuva jẹ̱ tạ'ạxtạjk. 28 Ax kuuk tse'e jẹ̱ ọọ'kpatạjk

jyoojntykpąjktinuvat jado'k nax, ¿pąnụkts vine'e tyụva dụnụdą'ąxap jẹ tą'ąxtąjk?, kụx va'an nụvuxtojtụke'e dụpąjkti.
29 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Mtoo'tọ́kidup xa miitse'e kụx ka'a ve'e xnụjávada vintsọ ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ jẹts juu' ve'e ọ'yixjup jẹ Nte'yam mąąt. 30 Ku xa ve'e jẹ ọọ'kpa jyoojntykpąjktinuvat jado'k nax, ka'a tse'e jẹ jayu y'ukyaa'vyąjktinit ka'a tse'e jẹ jayu y'uktą'ąxpąjktinit, ve'em xa jẹ'ẹ ve'e y'ijttinit ax jo'n jẹ ángeles juu' ve'e jẹm tsapjọọtm. 31 Ax jẹ'ẹ tse'e ku ve'e jẹ ọọ'kpa jyoojntykpąjktinuvat jado'k nax, tą tse'e xkọtsta juu' ve'e jẹ Nte'yam mtukną'mụxjụdup jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp. Jidụ'ụm jẹ'ẹ ve'e vya'añ: 32 "XNte'yamidup ątse'e jẹ Abraham, jẹ Isaac, mąąt jẹ Jacob." Jẹ'ẹ kąjx tse'e, Ntye'yamivapts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹ Nte'yam pąn pąn jatye'e jaanchja'vijidu ku ve'e y'ọọ'ktini, ka'a tse'e jẹ jyọọtta jẹ jya'vinda y'ąą'ka, joojntykidup jẹ'ẹ ve'e.
33 Ku ve'e dụ'amọtunajxti, atụva atọki tse'e jẹ nụmay jayu tyaandi yą ixpąjkụn kąjx.

Jẹ pava'nụn juu' ve'e dụnụmąjikąjxp
(Mr. 12.28-34)

34 Ku ve'e jẹ fariseotąjk dụmọ́tudi jẹts yak'amọ'te'e jẹ Jesús jẹ saduceotąjk, van'it tse'e ñay'amojkijidi. 35 Van'it tse'e nụto'k jẹ tsaptụjkpit yak'ixpąjkpa dụkątsąvụụ'n jẹ Jesús. Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmi:
36 —Yak'ixpąjkpa, ¿juu's jẹ'ẹ ve'e jẹ pava'nụn juu' ve'e dụnụmąjikąjxp?
37 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—"Tsọkta jẹ Mąją Vintsą́n, ụụ'm jẹ nNte'yamamda, nụjom ja'vin, nụjom aaj nụjom jọọt, jẹts nụjom jẹ mvinma'yụn mąąt." 38 Yą'ąts jẹ'ẹ ve'e jẹ pava'nụn juu' ve'e dụnụmąjikąjxp. 39 Jẹ mumẹjtsk pava'nụn, ve'em játypats jẹ'ẹ ve'e. Jidụ'ụm tse'e vya'añ: "Tsọkta jẹ mmująntąmda jẹ mmutąktąmda ve'em ax jo'n viinm mnachọ́kjada." 40 Yą mẹjtsk pava'nụnts jẹ'ẹ ve'e dụnụmąjikąjxp nụjom jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹts juu' ve'e jyatyaandu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatąjkta. Ñụmąjikụjxp xa ve'e kụx nụjome'e jẹ viijnk pava'nụn juu' ve'e yakjatyaan jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp, jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu tyuk'ixp vintsọ ve'e dụtsąk jẹtse'e jẹ jayu dụtóndat pąn chọjktupe'e jẹ Nte'yam jẹts jẹ myująntąm jẹ myutąktąm.

Jẹ David jẹ Myąją Vintsą́n jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

41 Jẹmna tse'e vyẹ'nada jẹ fariseotąjk, 42 van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidi:
—¿Vintsọs miitse'e mvaanduva? ¿Pąn jẹ'ẹ ve'e jẹ chaan jẹ kyọọj jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit?
Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Jẹ yakkutojkpa David jẹ chaan jẹ kyọọj.
43 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—¿Vintsọse'e jẹ Espíritu Santo dụvinma'yụnmą'ą jẹ David ku ve'e jẹ David vyaajñ jẹts jẹ Myąją Vintsą́n jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo? Kụx jidụ'ụme'e jẹ David vyaajñ:
44 Jẹ Nte'yam xa ve'e dụnụụjmi ąts jẹ nMąją Vintsą́n:
"Ąjxtụkụ yaja ąts n'aka'yụn pa'ayi namvaat ątse'e nyakvintọ́kida pąn pąn jatye'e mtso'oxpąjkjụdup."

45 ’Jidu̱'u̱m tse'e je̱ David vyaajñ je̱ts je̱ Mya̱ja̱ Vintsá̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo.
Ax ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknu̱java je̱ts ka je̱ chaan je̱ kyo̱o̱jjyap je̱'e̱
ve'e je̱ Cristo, je̱ Mya̱ju̱ Vintsa̱mpa je̱'e̱ ve'e.
46 Ax je̱'e̱ juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup, ni pa̱na tse'e kya'o̱'yixji vintso̱
ve'e ku̱jyaa'k'atsa̱a̱jv, ni pa̱na tse'e kyo̱o̱'knayja'vijini je̱tse'e juu'
du̱jaa'k'amo̱tutú̱vat.

23

Ku je̱ Jesús du̱vintso̱'y je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk
(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

1 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ nu̱may jayu je̱ts je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:
2 —Kyo̱jtsvaatstupe'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jk je̱ts je̱ fariseota̱jk. 3 Ka̱tsa̱pá̱ktats miits je̱'e̱, ve'em
tonda ax jo'n mtukna̱'mu̱xjada; ax ka'a tse'e xtóndat juu' je̱'e̱ ve'e
tyoondup, ku̱x to'k viijne'e juu' ve'e kyo̱jtstup, jado'k viijn tse'e juu'
ve'e tyoondup. 4 Pya̱a̱jmjidupe'e je̱ jayu je̱ pava'nu̱n juu' ve'e va'ajts
tso'ox; ax ni vinxu̱pa tse'e du̱kaputá̱kada je̱tse'e du̱kutyóndat je̱ Nte'yam
je̱ pyava'nu̱n. 5 Ve'emts je̱'e̱ ve'e nu̱jom du̱tonda je̱tse'e je̱ jayu y'íxjadat,
ma̱ja̱ viijne'e je̱m ak ni'kxm yukja'a du̱jaye̱pta je̱ pava'nu̱n je̱tse'e
ñapya̱'mu̱xjada je̱m vyimpó̱kkum je̱ts je̱m kya̱'m, je̱tse'e je̱ vyit ya̱a̱jnit
du̱jaye̱pta. 6 Ku tse'e ña̱jkxta joma ve'e je̱ ma̱ja̱ kay je̱ ma̱ja̱ uu'k ukpu̱ je̱p
tsaptu̱jkp, tum je̱'e̱ tse'e cho̱jktup je̱tse'e du̱tuktsa̱a̱nadat je̱ tsu̱u̱jntku̱n
juu' ve'e tum o̱o̱jyit. 7 Cho̱jktuvap tse'e je̱tse'e je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t je̱ jayu
kyo̱jtspo̱o̱'kxjadat je̱p maa'y ja̱a̱tp je̱tse'e yaknaajmadat “yak'ixpa̱jkpa”.
8 ’Ax miitsta, ka'a tse'e ve'em myaknaajmadat “yak'ixpa̱jkpa”, ku̱x
mnay'útsijidup mnay'ajchijidup mnay'útsijidup mnacha̱'a̱ijidup xa mi-
itse'eda anañu̱joma. To'kjits je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e ijtp je̱ mYak'ixpa̱jkpada,
a̱tsts je̱'e̱ ve'e, je̱ Cristo. 9 Ka'a tse'e yaja naxviijn ve'em myaknaajmadat
“tee!”, ku̱x to'kji ve'e je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. 10 Ka'a
tse'e ve'em myaknaajmadat “vintsá̱n”, ku̱x a̱ts, je̱ Cristo, a̱tsji ve'e
nnu̱Vintsá̱nip. 11 Je̱'e̱ pa̱n pa̱ne'e du̱nu̱má̱jip miits ka̱jxta, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
pa̱n pa̱ne'e mpatto'nijidup. 12 Pa̱n pa̱n xa ve'e namyá̱jijup, je̱'e̱ tse'e
taannup pi'k; pa̱n pa̱n tse'e naajkpi'kijup, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱má̱jap.
13 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta, tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada,
fariseota̱jkta, me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta! Miits xa ve'e je̱ too' myak'atojktup
je̱tse'e ve'em je̱ viijnk jayu kyatá̱kadat je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, ni
viinma tse'e je̱m mkatá̱kada, ka'a tse'e xyakjatta je̱tse'e tyá̱kadat pa̱n
pa̱n jatye'e je̱m jata̱kavaandup.
14 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta, tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada,
fariseota̱jkta, me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta! Mpa̱jkjidup xa ve'e je̱
ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk je̱ tya̱jk paat, ax jek tse'e mtsapko̱tsta, ve'em tse'e
xkayaknu̱ke̱'xnata̱kava'anda je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtoondup. Ya̱'a̱
ka̱jx tse'e je̱ tsaachpaatu̱n nu̱yojk myakmo̱o̱ydinit.
15 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta, tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada,
fariseota̱jkta, me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta! O̱o̱y xa ve'e xtuntoonkada je̱tse'e
o̱tyo'ka je̱ jayu xtukpana̱jkxtat juu' ve'e mjaanchja'vidup; ku ve'e ve'em
je̱ jayu du̱kuvu̱k, mtukvinmajtsju̱dupts miits je̱'e̱ ve'e je̱tse'e me̱jtsk nax
nu̱yojk chaachpaatnit je̱m ja̱njo̱o̱tm je̱ts ni ka'a ve'e miitsta.
16 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta, je̱ viints vintoo'va̱jkiva jo'nda!
Jidu̱'u̱m xa ve'e mva'anda: “Pa̱n je̱m xa ve'e pa̱n pa̱ne'e du̱yaknajxp je̱

maja tsaptajk, ka'ats je'e ve'e vyinkopka jetse'e dukutyónut; ax pan yaknajxypts je'e ve'e je maja tsaptujkpit oro, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e dukutyónut.” 17 Ve'em xa miitse'eda ax jo'n juu' ve'e viintsta jetse'e japyayo'oy juu' dutoonduva dukojtstuva. ¿Juu' tse'e dujaa'knumájip: je maja tsaptujkpit oro, ukpu je maja tsaptajk juu' kajxe'e je maja tsaptujkpit oro va'ajts y'it jeja je Nte'yam vyinkujk? 18 Mvaanduvap tse'e jidu'um: “Pan jem xa ve'e pan pane'e duyaknajxp je yojxpejtun, ka'ats je'e ve'e vyinkopka jetse'e dukutyónut; ax pan yaknajxypts je'e ve'e je yax juu' ve'e jem yojxpejtun kajxm, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e dukutyónut.” 19 ¡Miitsta, je viints jayu jo'nda! ¿Juu' tse'e dujaa'knumájip: je yax, ukpu je yojxpejtun juu' kajx je yax va'ajts y'it jeja je Nte'yam vyinkujk? 20 Je'e kajx tse'e, pan pane'e duyaknajxp je yojxpejtun, ka je yojxpejtunjyap tse'e yaknajxyp, yaknajxpap je'e ve'e nujom juu' ve'e ijtp jem yojxpejtun kajxm, 21 jets pan pan tse'e duyaknajxp je maja tsaptajk, ka je maja tsaptajkjyap tse'e yaknajxyp, yaknajxpap je'e ve'e je Nte'yam, juu' ve'e jem ijtp. 22 Pan pan tse'e duyaknajxp je tsapjoootmit it, yaknajxypts je'e ve'e je Nte'yam je kyutojkun tsuujntkun jets je Nte'yam, juu' ve'e jem tsuunip.

23 ’¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Mmooydup xa ve'e je Nte'yam je diezmo je muxo'ojkin paat, ax jo'n je menta, je anís, jets je comino; ax ka'a tse'e xmaja pamda je pava'nun juu' ve'e nuyojk vinkopk. Oy xa je'e ve'e jetse'e xpámdat je diezmo; ax vinkopkts je'e ve'e jetse'e xtóndat juu' ve'e nuyojk vinkopk, je'ets je'e ve'e jetse'e xtóndat juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip jetse'e xjayéptat je tukmo'tun jets je jaanchja'vin. 24 ¡Miitsta, je viints vintoo'vajkiva jo'nda! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e du'aka'ap to'k je pi'k oox jetse'e dunas'ooga to'k je camello.

25 ’¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e duyakvaatstup jeñi'kxm tsoojvji je tuk'a'ooguin jets je tuk'atojkxin; ax je jyoot, ojtsts je'e ve'e juu' ve'e meé'tsmúk jets juu' ve'e je ko'oy to'nun kajx jéjip. 26 Miits, fariseotajkta, je viints jayu jo'nda, yakva'atsta too'vajkp je mjootta je mja'vinda, van'ítnum tse'e y'óyat jetse'e xtóndat je y'oy je'e.

27 ’¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je oo'kpa jot joma ve'e pooʼp nupojtspét, tsoj ve'e jeñi'kxm kye'ex, ax tum je oo'kpa pajk tse'e jep akujkp jets juu' jatye'e axaa'kp. 28 Ve'emts miitse'e mke'exta jeja je jayu vyinkujk ax jo'n je jayu juu' ve'e tuv jáyuvidup joojntykidup, ax jep tse'e akujkp je kyo'oy je'e xjayepta jets je mejts'aaj je mejtsjoot.

29 ’¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Mnapyaajmjudup xa ve'e ax jo'n kuxvintsa'kidi je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Mnupojtspejttup tse'e je ñaxtajkin itta jetse'e xyaktsojapakta je ñupojtspét pan pan jatye'e tuv jáyuvidu joojntykidu. 30 Jidu'um tse'e mva'anda: “Pan aats xa ve'e kunjoojntyki ku ve'e aats je njujpit jayu jyoojntykidi, ka'ats aatse'e kuntukpuyak'oo'kidi je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta.” 31 Ve'emts miitse'e viinm mnaajknuke'xnatákajada jets je mjujpit jáyuda ve'e duyak'oo'ktu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. 32 Ve'em xa

miitse'eda ax jo'n jẹ mjụjpit jáyuda. ¡Tuntonkukạ́xadats n'it juu' jẹ'ẹ ve'e tyon'ukvaandu!

33 '¡Miitsta, jẹ tsaa'n jẹ chaanda jẹ kyọọjta! ¿Vintsọts miitse'e mkayakpạ́mdat jẹm jạnjọọtm? 34 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ntuknụkẹ́xtapts ạts miitse'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta jẹts jẹ jayu juu' ve'e viji kej jẹts jẹ'ẹ juu' ve'e myak'ixpạ́kjadap; ax jẹm tse'e juu' ve'e myak'ọọ'ktap, jẹmpa tse'e juu' ve'e myakcruuzpẹ́ttap, nay jẹmpa tse'e juu' ve'e mvọ́ptap jẹp tsaptụjkp jẹtse'e xjomtóndat xtitóndat kajpụn kajpụn. 35 Ax ve'em tse'e xtọ́kinadat nụjom jẹ'ẹ juu' ve'e yak'ọọ'ktu: jẹ Abel xa ve'e ọọ'k mutoo'vạjkp, jẹ'ẹ juu' ve'e tụv jáyuvip joojntykip y'ijt, jẹts jẹ Zacarías paat, jẹ Berequías jẹ myajntk, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ mjụjpit jayu yak'ọọ'ktu jẹp mạjạ tsaptạktaagujkp jẹja jẹ mạjạ tsaptạjk jẹts jẹ yọjxpẹjtụn itạkujk. 36 Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts jẹ jayu juu' ve'e ụxyam joojntykidup, jẹ'ẹ tse'e dụtọ́kinadap nụjom yạ kyọ'ọy jẹ'ẹ.

Ku jẹ Jesús dụnụyaaxy jẹ jerusaleenit jáyuda
(Lc. 13.34-35)

37 '¡Jerusaleenit jáyuda, jerusaleenit jáyuda, miitse'e myak'ọọ'ktup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta jẹtse'e xtsaka'atsta pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam mtuknụkẹjxjụdup! ¡May nax xa ạts miitse'e njapạkmokuvaandi, ve'em ax jo'n jẹ tseedaak jẹp kyẹẹkụn pa'tkup jẹ pyi'k ónụk dụmu'ux; ax ka'a tse'e xkuvạjkti! 38 Íxtats n'it, masạ'ạke'e tyaannit jẹ mmạjạ tsaptạjkta. 39 Ax ve'emts ạtse'e nva'añ jẹts ka'a ạtse'e x'uk'íxtinuvat, van'ítnume'e ku ve'e jẹ xạạj dụpaatnit jẹtse'e mva'andat: "Jẹ Nte'yam jẹ kyunoo'kxụn mạạt xa yạ'ạ ve'e juu' ve'e miimp jẹ Mạjạ Vintsạ́n kạjx."

24

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ni jẹts kutọ́kiyupe'e jẹ mạjạ tsaptạjk
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Ku ve'e jẹ Jesús pyítsum jẹp mạjạ tsaptụjkp, van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinkutạ́mijidi jẹtse'e jẹ Jesús dụtuk'íxtat jẹ mạjạ tsaptạkpạts. 2 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidi:

—¿M'íxtupe'e nụjom yạ mụ́jit tạjkta? Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, ni to'kats yạ'ạ ve'e yạ tsaaj kyọọ'ktaannit nụkạvyet, nụjom yạ'ạ ve'e kyutọkikạjxnit.

Jẹ nụja'vin juu' ve'e jéjap ku ve'e jẹ itạkạx tyạ́minit
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Van'it tse'e ñạjkxti jẹm Olivos Kọpk viindum. Jẹm tse'e jẹ Jesús chụụna vye'na, van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ọjts apụk ñạ'mụxjada:

—Vaajnjik ạạts to'k aaj vin'it yạ'ạ ve'e jyátụt ñáxụt jẹts ti nụja'vints ạạtse'e njayẹ́pup ku ve'e mmiinnuvat jẹts ku ve'e yạ it kyạxuvaannit.

4 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:

—Mnay'íxjadap tse'e jẹts ka'a ve'e pạn mvin'ạạ'njadat, 5 kụx míndape'e nụmay juu' ve'e natyijjadap jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e, jẹtse'e vya'andat: "Ạts xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit." Ax nụmay tse'e yakvin'ạạ'ndat.

6 'Ax ku tse'e xmọ́tudat jẹts jẹ atso'oxe'e toojnjinup jẹts jẹ atso'ox kạts, ka'a tse'e mnavyinma'yụnmọ'ọjadat, kụx nụpạạmdụkani jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ve'em tyónjụt kyọ́tsjụt. Ax ka'anumts jẹ'ẹ ve'e jye'ya vyẹ'nat jẹ itạkạx,

7 kux najkxpe'e je jayu ñacho'oxpákjada to'k nación jets jado'k nación,
to'k kutojkun jets jado'k kutojkun. Jéjap tse'e je yooj jets je makk ojx may
viijn. 8 Ve'em tse'e je tsaachpaatun du'ukva'anut.

9 ’Van'itts miitse'e jem je jayu kya'm myakpámdat jetse'e
myakjomtóndat myaktitóndat kuxe'e ats xjaanchjávada. 10 Van'itts atse'e
numay xkoo'knatyukpajkjidinit, namyu'ékjadap namyujot'ánjadape'e,
jetse'e jem je jayu kya'm ñapyámjadat to'k jado'k. 11 Jéjadap tse'e juu'
ve'e natyijjadap je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada. Numayts je'e
ve'e je jayu juu' je'e ve'e vyin'aa'ndap. 12 Nuyókape'e ooy je kyo'oy je'e,
je'e kajx tse'e numay kyoo'knachojkjidinit to'k jado'k. 13 Ax pan pan
tse'e dumuténip je tsaachpaatun, je'e tse'e joojntykinup xa'ma kajx.
14 Yakvaajnjadape'e je jayu je oy kats je oy ayook pan joma jatye'e
chaanada to'k it to'k naxviijn, ve'em tse'e dunujávadat jets chajkpe'e
je Nte'yam jetse'e je jayu ñapyaajmjidinit jem je'e y'am kya'm. Ku ve'e
ve'em tyónjut kyótsjut, ax van'it tse'e ya it kyajxnit.

15 ’Je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Daniel, je'e tse'e du'ava'ni je'e
pane'e je kunuu'kx it duyakvintsa'kintókiyup. (Va'an duvinmótuvu pan
pane'e nakukojtsp.) Ku miitse'e x'íxtat jets jem je'e ve'e y'it joma ve'e
kyapaa'tyju, 16 van'it tse'e pan pan jatye'e ve'nadap yaja judéait y'it
jaat, va'an tse'e duke'ekta jetse'e ñajkxtat jem tonun viinm kopk viinm.
17 Jets pan pan jatye'e jem azotea ni'kxm ve'nadap, ka'a tse'e jep tyujkp
y'uktajkidinit jetse'e ti duyakpítsumdat. 18 Pan pan jaty tse'e ve'niduvap
jem kam jootm, ka'a tse'e dunuvimpíttat je vyit. 19 ¡Ayoov xa je'e ve'e je
jyootta je ta'axtajkta juu' ve'e kanuva'ajtsap ve'nadap van'it jets pan pan
jatye'e yak'onuktsi'tstup vye'nat! 20 Nutsapkotsta jetse'e ve'em kyatónjut
ku ve'e xox aats ukpu poo'kxtkun xaaj vye'nat, 21 kux van'ite'e je jayu
chaachpaa'ttat ve'em ax jo'n ni vin'ita kyatúnjuna ku ve'e ya it choo'ntk
jets uxyam paat, jetse'e ni je vin'ita kyoo'ktoojnjinit. 22 Ax ñupaajmtki
tse'e je Nte'yam jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je jayu chaachpaa'ttat.
Pan kujyek xa ve'e je tsaachpaatun, ni pana tse'e kyatsoo'okut van'it.
Ax ñupaajmtki tse'e je Nte'yam jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je jayu
chaachpaa'ttat, yakkónapts je'e ve'e je jayu kajxta juu' ve'e vyinkoon.

23 ’Ax pan jidu'um tse'e myaknaajmada: “Ixta, uxyaja tse'e je Cristo”,
ukpu “Ixta, uxxim tse'e je Cristo”, ka'a tse'e xjaanchjávadat. 24 Kux
míndape'e juu' ve'e natyijjadap jets ats je'e ve'eda, jets juu' ve'e naty-
ijjadap je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada, tyóndapts je'e ve'e je
mújit nuja'vin jets je mújit atuva jetse'e je jayu dutukvin'aa'ndat, pan
kuy'o'yixjada ve'e jetse'e duvin'aa'ndat pan pan jatye'e je Nte'yam
vyinkoon. 25 Ta xa ats miitse'e ntukvinkótsada namka'ana ve'e ve'em
jyaty. 26 Je'e kajx tse'e, pan myaknuujmidupe'e: “Ixta, uxxim xa je'e ve'e
je Cristo joma ve'e je jayu kyatsuuna”, ka'a tse'e xnunajkxtat; uk pan
myaknuujmidup: “Ixta, uxep tujkp xa je'e ve'e je Cristo”, ka'ats miits
je'e ve'e xjaanchjávadat. 27 Kux ve'em ax jo'n to'k je vítsuk yak'ix jetse'e
y'ajaj y'atu'kx jem joma ve'e je xaaj pyítsum jets jeja paat joma ve'e je xaaj
tyaka, yak'íxpap tse'e oy ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax, ats, je Jayu Juu'
ve'e Nupaamduka Ijtp. 28 Va'ajts xa ve'e yaknujávat pan joma ve'e je jayu
ve'em yakvin'aa'nut, kux joma ve'e y'it je tánuk aa'k, jem tse'e je no'op
ñay'amókajada.

Vintsǫ myiinnuvat jẹ Cristo
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

29 ’Ku ve'e ñáxṵt jẹ tsaachpaatṵn, tun jatyji tse'e jẹ aampa xạạj
vyinkǫǫ'tsat, ka'a tse'e jẹ aampa pǫ'ǫ y'uk'aannuvat, kṵstạ́kadap tse'e
jẹ maatsa; jẹts jẹ mạkkin juu' ve'e yạ tsajmit it, xyitṵyǫ'ǫyupts jẹ'ẹ ve'e
jẹ Nte'yam. 30 Van'it tse'e jẹm tsajviinm xpạjktinit jẹ nṵja'vin jẹts miimp
ạtse'e, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nṵpạạmdṵka Ijtp; yaxpạ́ktape'e jẹ jayu pạn
joma ve'e chạạnada yaja naxviijn jẹts ạtse'e x'íxtat ku ạtse'e nmiinnuvat
jẹm vínṵts jǫǫtm jẹ kutojkṵn mạạt jẹts ǫǫy jẹ mạjin mạạt. 31 Van'ite'e
ku ve'e jẹ trompeta mạkk xyo'oxṵt, nkẹ́xupts ạtse'e jẹ n'aangelestạjk,
yaknay'amojkijidinupts jẹ'ẹ ve'e pạn pạn jaty ạtse'e nvinkǫǫn vinxṵp
to'k it to'k naxviijn jẹts jẹ vaat joma ve'e yạ tsajmit it kyukạxa.

32 ’Ixta jẹ higo kṵp. Ku ve'e jẹ y'axén y'a'onṵktạka jẹtse'e jẹ y'aajy
pyítsumnuva, mnṵja'vidupts miits jẹ'ẹ ve'e jẹts tạ́mani ve'e jẹ xạkǫpk.
33 Ax nay ve'empa tse'e ku ve'e x'íxtat jẹts toojnjup kǫjtsjupe'e juu'
ạtse'e nkạjtsp, nṵjávadats jẹts tạ́mani jẹ'ẹ ve'e vyẹ'nat ku ạtse'e nmi-
innuvat. 34 Tyṵ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts nṵjom yạ'ạ ve'e
tyónjṵt kyǫ́tsjṵt namka'ana ve'e y'ǫǫ'kkạ́xta yạ jayu juu' ve'e ṵxyam
joojntykidup. 35 Kạ́xup náxup tse'e yạ tsajmit it jẹts yạ naxviijnit it; ax
ạts jẹ nkạts jẹ n'ayook, ni jẹ vin'ítats jẹ'ẹ ve'e kyapaa'náxṵt.

36 ’Ka'a tse'e jẹ jayu dṵnṵjávada vin'ite'e jẹ xạạj dṵpaa'tṵt ku ve'e
ve'em tyónjṵt kyǫ́tsjṵt, ni jẹ aangelesa tse'e dṵkanṵjávada juu' ve'e jẹm
tsapjǫǫtm, ni ạtsa tse'e nkanṵja'viva, ạts, jẹ Nte'yam jẹ y'Onṵk, jẹ Dios
Tee'ji ve'e dṵnṵja'vip.

37 ’Ve'em ax jo'n tyoojnji kyǫjtsji ku ve'e jẹ Noé jyoojntyki, nay
ve'empa tse'e tyoojnjinuvat van'it ku ạtse'e nmiinnuvat, ạts, jẹ Jayu Juu'
ve'e Nṵpạạmdṵka Ijtp. 38 Ku ve'e jẹ nạạkukǫ́ma kyanaxyna vye'na,
kaaydup ooktup tse'e jẹ jayu, yaa'vyạjktup tạ'ạxpạjktup, van'it paat tse'e
ve'em dṵtoondi ku ve'e jẹ Noé jẹp arca jạạtp tyạjkini. 39 Ax ka'a tse'e
dṵnṵja'vidi vin'ite'e myínṵt jẹ xạạj ku ve'e ñạạkukǫ́madat, van'ítnume'e
dṵnṵja'vidi ku ve'e jẹ nạạkukǫ́ma jyẹ'y jẹtse'e y'ǫǫ'kkạjxtini. Nay
ve'empa tse'e van'it jyajtpat ku ạtse'e nmiinnuvat jado'k nax. 40 Jẹ
xạạj, nṵmẹjtsk tse'e jẹ yaa'tyạjk vyẹ'nadat jẹm kam jǫǫtm, to'k tse'e
yakvǫǫvnit, jado'k tse'e tyaannit; 41 nṵmẹjtsk tse'e jẹ tạ'ạxtạjk jạjtsp
vyẹ'nadat, to'k tse'e yakvǫǫvnit, jado'k tse'e tyaannit.

42 ’Nakyujoojntykajada miits, kṵx ka'a xa ve'e xnṵjávada vin'it ạtse'e
nmiinnuvat jado'k nax. 43 Nṵjávada yạ'ạ, pạn kṵdṵnṵjava xa ve'e
jẹ kutạjk pạn vin'ite'e kǫǫ'ts jẹ mẹẹ'tspa tyạkava'añ, joojntyk tse'e
ñaajk'ítjṵt jẹtse'e dṵkayakjátṵt jẹtse'e jẹ tyạjk dṵyak'ava'atsṵt jẹtse'e jẹ
pyạạmdṵk yakmẹẹ'tsjat. 44 Apạạmdṵka ve'e mnaajk'ítjadat, kṵx kavin-
maaype'e mvẹ'nadat ku ạtse'e nmiinnuvat jado'k nax, ạts, jẹ Jayu Juu'
ve'e Nṵpạạmdṵka Ijtp.

Jẹ ǫy ix'ijtpa jẹts jẹ kǫ'ǫy ix'ijtpa
(Lc. 12.41-48)

45 ’Jẹ jáyuda juu' ve'e kuvij jẹtse'e ǫy dṵtonda juu' ve'e jẹ Nte'yam
chạjkp, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n to'k juu' ve'e jẹ toonk ǫy dṵ'ix'ijtp
jẹtse'e jẹ vyintsạ́n tyukkạtạ́kaja jẹtse'e dṵ'ix'ítṵt jẹ toompatạjk. Van'it
tse'e jẹ vyintsạ́n chạạ'n. 46 Ax ku tse'e jẹ vyintsạ́n jyẹ'yni, van'it tse'e
dṵ'ix jẹts ǫye'e dṵkutyún jẹ ayook juu' ve'e yakta'nṵxju. Xǫǫnts jẹ'ẹ
ve'e jẹ ix'ijtpa ku ve'e ve'em jẹ vyintsạ́n pyaa'tyjṵ. 47 Tyṵ́vam xa ạts

miitse'e nnąąjmada jęts ję vyintsąne'e tukkątąjkikąxjup jętse'e dụ'ix'ítụt
nụjom juu' jatye'e y'ixp jyayejpp. 48 Ka'ats ję'ę ve'e vye'ema ax jo'n
to'k ję ix'ijtpa juu' ve'e dụnasja'vip jęts tánape'e ję vyintsąn, 49 jętse'e
dụjomton'ukva'añ dụtiton'ukva'añ ję vyintsąn ję tyoompada, jętse'e ję
mookjuva dụmąątkáy dụmąąt'uu'k. 50 Kavinmaayp tse'e vyę'nat ję xąąj
ku ve'e ję vyintsąn jyę'ynit jętse'e ve'em yakkupaadat. 51 Van'it tse'e ję
vyintsąn ję tsaachpaatụn myọ'ọjụt jętse'e pyąmjụt joma ve'e ję jayu juu'
ve'e mę́jts'aajax mę́jtsjọọtax. Jęm tse'e nụmay yaaxtinit jęm tse'e nụmay
ñatyątskaa'tjidinit.

25

Nụmajk ję kiixątą'ąx tukmu'a'ixmojkin

1 'Jidụ'ụm xa ve'e jyátụt mąąt ję jayu pąn pąn jatye'e ituvaandup jęm
ję Nte'yam y'am kyą'm. Ve'em xa ję'ę ve'eda ax jo'n jyajty nụmajk
ję kiixątą'ąxta juu' ve'e ję tyą'kxpa dụkọọndu jętse'e ñąjkxti jęja ję
navyąjkjuva tyąk'aajy, ję tą'ąxpąjkpa ve'e ọjts dụ'a'ixta. 2 Nụmugọọxk
tse'e ję kiixątą'ąxta ọyvintsọva juu' dụtonda, jęts ję janụmugọọxk, ọy
tse'e juu' dụpayọ'ọyda. 3 Juu' tse'e ọyvintsọva juu' dụtoondup, ka'a tse'e
ję aceite dụkọọndi munụyojk jętse'e ję tyą'kxpa kụdụjaa'kpąąjmjidi;
4 ax juu' tse'e ọy juu' dụpayọ'ydup, kyọọndu tse'e ję aceite munụyojk,
apụke'e juu' ve'e ję tyą'kxpa myąąt. 5 Ku ve'e ję tą'ąxpąjkpa tya'ni, man-
ajxtinu tse'e nụjom ję kiixątą'ąxta. 6 Tso'm jo'n tse'e ję jayu mąkk kyąjts
jidụ'ụm: "¡Ụxę́me'e myets ję tą'ąxpąjkpa; nąjkxụ xmąątnavyaa'tjada!"
7 Van'it tse'e ję kiixątą'ąx pyojtụkti jętse'e ję tyą'kxpada dụ'apąąjmtkidi.
8 Van'it tse'e ję nụmugọọxk juu' ve'e ọyvintsọva juu' dụtoondup, ję'ę tse'e
dụnụụjmidu ję nụmugọọxk juu' ve'e ọy juu' dụpayọ'ydup: "Mọọyk ąąts
to'k aaj ję m'acéiteda kụx pi'tsnupe'e ąąts yą ntą'kxpa." 9 Ax jidụ'ụm tse'e
ję nụmugọọxk y'atsọọjvjidi: "Ka'ase'e, kụx ka'a xa ve'e xnụpaadijimdat;
ñojk'ọ́ye'e nąjkxụ mję'ę xjoyda." 10 Ax namvaat tse'e ọjts dụjoyda ję
y'acéiteda, van'it tse'e jyę'y ję tą'ąxpąjkpa. Ję kiixątą'ąxta juu' ve'e
apąąmdụkani ve'nidup, myąąttąjkiduts ję'ę ve'e xąąjiva ję tą'ąxpąjkpa.
Van'it tse'e ję tąjk y'atojkni. 11 Ku ve'e jyę'ydinuva ję nụmugọọxk
kiixątą'ąxta juu' ve'e ọyvintsọva juu' dụtoondup, van'it tse'e vyaandi:
"¡Te', te', yak'avaatsjik ąąts to'k aaj yą mtąjk!" 12 Van'it tse'e yak'atsọọvdi:
"Tyụ́vam xa ąts miitse'e nnąąjmada jęts ka'a ąts miitse'e n'íxada."

13 Van'it tse'e ję Jesús jyaa'kvaajñ:

—Nakyujoojntykajadats, kụx ka'a ve'e xnụjávada ti xąąj ti hora ątse'e
nmiinnuvat jado'k nax.

Ję meen tukmu'a'ixmojkin

14 'Ję Nte'yam xa ve'e ję jayu dụyakkutojkjip. Ve'em xa ję'ę ve'e ax
jo'n to'k ję yaa'tyąjk juu' ve'e jékum nąjkxuvaan jętse'e dụvatsąąjv ję
tyoompątąjk jętse'e ję myeen dụtukkątąjki jętse'e dụyaktóndat.

15 'Nụto'k tse'e dụtukkątąjki mugọọxk ję meen juu' ve'e va'ajts tsọ́vax,
jęts jado'k mę́jtsk ję meen, jęts jado'k to'k ję meen. Ax akijpxa tse'e chọv
ję meen. Ve'eme'e to'k jado'k dụtukkątąjki jętse'e dụyaktóndat pąn vintsọ
ve'e ję vijin ję kę́jụn dụjayę́pta. Van'it tse'e chąą'n jętse'e jékum ñụjkx.
16 Ję toompa juu' ve'e mugọọxk ję meen yaktukkątąjki, yaktompąjkkọjts
ję'ę ve'e ję vyintsąn ję myeen jętse'e dụyaknụyojki jamugọọxk ję meen.
17 Nay ve'empa tse'e ję toompa juu' ve'e yaktukkątąjki mę́jtsk ję meen,

jẹ'ẹ tse'e dụyaknụyojki jamẹjtsk jẹ vyintsạ́n jẹ myeen. 18 Ax jẹ toompa
juu' ve'e to'k jẹ meen yaktukkạtạjki, jẹ'ẹ tse'e jẹ vyintsạ́n jẹ myeen dụtaji.
19 'Ta'ni tse'e jẹ vyintsạnda jẹtse'e vyimpijtnuva. Van'it tse'e nụto'k
jaty jẹ tyoompa dụvatsạạjv jẹtse'e dụ'amọtutụ́vidi vintsọ ve'e jẹ my-
een dụyaktoondi. 20 Too'vạjkp tse'e jyẹ'y jẹ'ẹ juu' ve'e yaktukkạtạjki
mugọọxk jẹ meen. Myọọy tse'e jẹ vyintsạ́n majk jẹ meen; jidụ'ụm tse'e
dụnụụjmi: "Vintsạ́n, mugọọxk xa ạts mitse'e jẹ mmeen xtukkạtạjki,
ụxyájats jẹ'ẹ ve'e jamugọọxk juu' ạtse'e mpạjk." 21 Van'it tse'e jẹ vy-
intsạ́n ñạ'mụxji: "Qyse'e, ọy toompa xa mitse'e, ve'eme'e juu' xtun ax
jo'n yaktsạk. Qy tse'e xyaktún juu' ve'e vẹẹ'n, mayts ạts mitse'e juu'
ntukkạtạ́kat. Tukputukxọọjntkikts ạts joma ve'e ạts jẹ nxọọjntkụn."
22 Van'it tse'e jyẹ'y jẹ'ẹ juu' ve'e yaktukkạtạjki mẹjtsk jẹ meen, myọọy
tse'e jẹ vyintsạ́n maktaaxk jẹ meen, jẹtse'e vyaajñ: "Vintsạ́n, mẹjtsk
xa ạts mitse'e jẹ mmeen xtukkạtạjki, ụxyájats jẹ'ẹ ve'e jamẹjtsk juu'
ạtse'e mpạjk." 23 Van'it tse'e jẹ vyintsạ́n ñạ'mụxji: "Qyse'e, ọy toompa
xa mitse'e, ve'eme'e juu' xtun ax jo'n yaktsạk. Qy tse'e xyaktún juu'
ve'e vẹẹ'n, mayts ạts mitse'e juu' ntukkạtạ́kat. Tukputukxọọjntkikts
ạts joma ve'e ạts jẹ nxọọjntkụn." 24 Ax ku tse'e jyẹ'y jẹ toompa juu'
ve'e to'k yaktukkạtạjki jẹ meen, van'it tse'e jẹ vyintsạ́n dụnụụjmi:
"Vintsạ́n, nnụja'vip xa ạtse'e jẹts ka'a mitse'e jẹ tukmọ'tụn xjayep, jẹ'ẹ
ve'e m'amọ́tup juu' ve'e mkanụpụjkp jẹts jẹ'ẹ ve'e mpạkmujkp juu' ve'e
mkatuump. 25 Jẹ'ẹ kạjxts ạts mitse'e ntsạ'ki jẹts ạtse'e ọjts yạ mmeen
ntaja. Ax ụxyájats yạ'ạ ve'e juu' ạts mitse'e xtukkạtạjki." 26 Van'it
tse'e jẹ vyintsạ́n y'atsọọjvji: "Mits, kọ'ọy toompa, ni vinxụpa xa ạts
mitse'e xkatuujnja. Ve'em xa mitse'e mva'añ jẹts jẹ'ẹ ạtse'e n'amọ́tup
juu' ạtse'e nkanụpụjkp jẹts jẹ'ẹ ạtse'e mpạkmujkp juu' ạtse'e nkatuump.
27 Kụxtukkạtạjki xa ve'e jẹ jayu ạts jẹ nmeen jẹtse'e kụdụyaknụyojki; ax
kuts ạtse'e kụnvimpijtni, van'itts ạtse'e kụnyakvimpijt jẹ meen mạạt jẹ
myunụyojkin." 28 Van'it tse'e yaknụụjmidi pạn pạn jatye'e jẹm ve'nidup:
"Pạjkjada yạ'ạ to'k jẹ meen jẹtse'e xtukkạtạ́kadat jẹ'ẹ juu' ve'e dụmạạt
majk jẹ meen. 29 Kụx pạn pạn xa ve'e juu' dụjayẹjpp, jaa'kyakmọ'ọp tse'e,
ax ve'em tse'e ọọy juu' dụtunjayẹ́pụt; ax pạn pạn tse'e juu' dụkajayẹjpp,
yakpạjkjap tse'e nụjom, jẹ'ẹ paate'e juu' ve'e yụụ'n vẹẹ'n jyayejpp. 30 Ax
yạ toompa juu' ạtse'e xkatoojnjip, yakpítsumdinits jẹts pạmda jẹm akọọ'ts
ítum. Jẹm tse'e nụmay yaaxtinit jẹm tse'e nụmay ñatyạtskaa'tjidinit."
Jidụ'ụm tse'e jẹ toompa jẹ vyintsạ́n vyaajñ.

Ku anañụjoma jẹ jayu yaktọkimpayọ'ynit

31 Van'it tse'e jẹ Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ku xa ạtse'e jẹ va'ajts aangelestạjk nmạạtmínụt jẹ mạjin mạạt,
ạjxtụkupts ạtse'e jẹja nkutojkụn tsụụjntkụn kụjx, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e
Nụpạạmdụka Ijtp. 32 Nụjom tse'e jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup vinxụp
to'k it to'k naxviijn, jẹ'ẹ tse'e nay'amojkikạ́xjadap jẹja ạts nvinkujk; ạts
tse'e apụk mpạạmdinup to'k jado'k, ve'em ax jo'n jẹ carnero vinténiva
apụk dụpụm jẹ carnero jẹts apụk jẹ chivo. 33 Jẹ jayu juu' ve'e ve'em
ijttup ax jo'n jẹ carneeroda, jẹ́jats ạts jẹ'ẹ ve'e mpạ́mdat ạts n'aka'yụn
pa'ayi; jẹts jẹ jayu juu' ve'e ve'em ijttup ax jo'n jẹ chívoda, jẹ́jats ạts
jẹ'ẹ ve'e mpạ́mdat ạts n'anajạpa'ayi. 34 Van'itts ạtse'e, jẹ Yakkutojkpa,
nnạạjmadat pạn pạn jatye'e jẹja ạts n'aka'yụn pa'ayi: "Míndats miits. Ạts
jẹ nTee' jẹ kyunoo'kxụn mạạt tse'e m'itta. Tạ́kada yam ạts nkutojkụn

jǫǫtm, myak'apąąjmtkijidu xa miits yą'ą ve'e ka'anume'e ję it chǫǫ'ndǫk vye'na. 35 Kǫx ku ątse'e nyu'ǫǫ'kji, xyakkaayduts ątse'e; ku ątse'e ntąątsi, xmǫǫyduts ątse'e ję tsoxk nąąj; ku ątse'e najxpa jayu nve'na, xyakmataanduts ątse'e; 36 ku ątse'e ję vit ję xǫx xka'ijtji, xxǫjxtuts ątse'e; ku ątse'e pąjkjup nve'na, xku'íxtuts ątse'e; ku ątse'e jęp poxǫntǫjkp nve'na, xku'íxtuvats ątse'e." 37 Van'it tse'e y'atsǫ́vdat ję'ę́da pąn pąn jatye'e tǫv jáyuvidup joojntykidup: "Mąją Vintsą́n, ¿vin'itts ąąts mitse'e n'ix jęts mitse'e myu'ǫǫ'kji, jęts ąąts mitse'e nyakkaajy? ¿Vin'itts ąąts mitse'e n'ix jęts mitse'e mtąątsi, jęts ąąts mitse'e ję tsoxk nąąj nmǫǫjy? 38 ¿Vin'itts ąąts mitse'e n'ix jęts najxpa jayu mitse'e, jęts ąąts mitse'e nyakmataajñ? ¿Vin'it tse'e ję vit ję xǫx mka'ijtǫxji, jęts ąąts mitse'e nxąjx? 39 ¿Vin'itts ąąts mitse'e n'ix pąjkjup ukpǫ jęp poxǫntǫjkp, jęts ąąts mitse'e ǫjts nku'ix?" 40 Van'itts ątse'e n'atsǫ́vdat: "Tyǫ́vam xa ąts miitse'e nnąąjmada jęts nǫjome'e juu' ve'e mtoojnjidu ąts ję n'utsątąjk, vinxǫpe'e dǫkanǫmąja ję jayu, ve'emts ję'ę ve'e ax jo'n ątse'e viinm miits kǫxtoojnjidi."

41 'Van'itts ątse'e nnąąjmadat pąn pąn jatye'e jęja ąts n'anająpa'ayi: "Vinva'kva'atsta ąts, kǫ'ǫñǫkǫ́tsada, nąjkxta jęm jąnjǫǫtm juu' ve'e xą'ma kąjx tǫǫyp, ję'ę juu' ve'e apąąmdǫkani ijtp jętse'e jęm chaachpaattinit ję kǫ'ǫyjáyuvap mąąt ję kyǫ'ǫy aangelestąjkta. 42 Kǫx ku ątse'e nyu'ǫǫ'kji, ka'ats ątse'e xyakkaaydi; ku ątse'e ntąątsi, ka'ats ątse'e ję tsoxk nąąj xmǫǫydi; 43 ku ątse'e najxpa jayu nve'na, ka'ats ątse'e xyakmataandi; ku ątse'e ję vit ję xǫx xka'ijtji, ka'ats ątse'e xxǫjxti; ku ątse'e pąjkjup nve'na jęts ku ątse'e jęp poxǫntǫjkp nve'na, ka'ats ątse'e ǫjts xku'ixta." 44 Van'itts ątse'e x'atsǫ́vdat: "Mąją Vintsą́n, ¿vin'itts ąąts mitse'e n'ix jęts mitse'e myu'ǫǫ'kji, uk mtąątsi, ukpǫ najxpa jayu mve'na, ukpǫ ję vit ję xǫx mka'ijtǫxji, uk pąjkjup mve'na, ukpǫ jęp poxǫntǫjkp mve'na, jęts ąąts mitse'e nkaputąjki?" 45 Van'itts ątse'e n'atsǫ́vdat: "Tyǫ́vam xa ąts miitse'e nnąąjmada jęts nǫjome'e juu' ve'e mkatoojnjidu ję jayu, vinxǫpe'e dǫkanǫmąja ję jayu, ve'emts ję'ę ve'e ax jo'n ątse'e viinm miits kǫxkatoojnjidi." 46 Ję'ę́da tse'e nąjkxtap joma ve'e xą'ma kąjx chaachpaattinit; ax ję'ę́da juu' ve'e tǫv jáyuvidup joojntykidup, ję'ę tse'e nąjkxtap joma ve'e xą'ma kąjx jyoojntykidinit.

26

Ku ję israeejlit jayu dǫkǫjtsmojkti jętse'e ję Jesús dǫmátstat
(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Ku ve'e ję Jesús vyankǫjx, van'it tse'e ję y'ixpąjkpatąjk dǫnǫǫjmi:

2 —Ax jo'n miitse'e xnǫjávada jo'n, vąjxkm xa ve'e ję pascua xąąj dǫpaa'tǫt. Ję xąąjts ątse'e jęm ję jayu kyą'm nyakpą́mǫt juu' ątse'e xtso'oxpąjktup, jęts ątse'e cruuzpét n'ítǫt, ąts, ję Jayu Juu' ve'e Nǫpąąmdǫka Ijtp.

3 Van'it tse'e ñay'amojkijidi ję tee'tąjk ję vyintsąnda mąąt ję tsaptǫjkpit yak'ixpąjkpatąjkta jęts ję israeejlit ję myǫ́jit jáyuda. Jęp tse'e ñay'amojkijidi ję Caifás tyąk'ap, ję'ę tse'e ijt tee' juu' ve'e dǫnǫvintsąnikąjxp ję tee'tąjkta van'it. 4 Jęp tse'e dǫkǫjtsmojkti pąn vintsǫ ve'e ję Jesús dǫmátstat ję taay mąąt, jętse'e dǫyakjay'ǫǫ'kjadat.

5 Jidǫ'ǫm tse'e ñavyaajnjidi:

—Ka'a tse'e nmajtsumdat ku ve'e ję xąąj tyunjǫ vyę'nat kǫx ku ve'e ję nǫmay jayu yoojmǫktat y'ajxǫktat.

To'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱pa̱a̱jmji je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j je̱ Jesús
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6 Je̱m tse'e betániait kyajpu̱n ka̱jxm je̱ Jesús vye'na je̱m je̱ Simón
tya̱k'am, je̱'e̱ juu' ve'e leprapa̱jkjup y'ijt. 7 Kaayp tse'e je̱ Jesús vye'na,
van'it tse'e vyinkutá̱miji to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk ma̱a̱t to'k je̱ po̱o̱'p tsaaj apa̱jkin
juu' ve'e je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j du̱ma̱a̱t juu' ve'e tsó̱vax a̱a̱'k. Van'it
tse'e je̱ Jesús du̱tukxa̱kte̱e̱jmu̱kku̱jx. 8 Ku tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱'ixti,
jo̱tma'ttu tse'e, je̱tse'e vyaandi:
—¿Tya̱jxts ya̱'a̱ ve'e ko̱o̱jyji du̱yakvinto̱ki? 9 Ku̱yaktа̱a̱'k xa ya̱'a̱ ve'e
tsó̱vax je̱tse'e je̱ ayo̱o̱va jayu je̱ meen yakmo̱'o̱t.
10 Ñu̱ja'vits je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús vintso̱ ve'e vyaandi, van'it tse'e je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tya̱jxse'e xvinma'yu̱nmo̱'o̱da ya̱ ta̱'a̱xta̱jk? e̱ O̱y xa je̱'e̱ ve'e juu' a̱ts
ya̱'a̱ ve'e tu̱xtuujnja. 11 M'íttap xa miitse'e xa̱'ma ma̱a̱t je̱ ayo̱o̱va jayu; ax
ka'ats a̱tse'e xa̱'ma n'uk'ijtnit miits ma̱a̱tta. 12 Juu' xa ve'e ya̱ ta̱'a̱xta̱jk
tu̱du̱tún ku a̱tse'e tu̱xtuknu̱tem ya̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j, y'apa̱a̱jmtkipts
ya̱'a̱ ve'e a̱ts je̱ nnu̱naxta̱jkin. 13 Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada,
pa̱n joma ve'e yaktukka'amáy je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook vinxu̱p to'k it to'k
naxviijn, yakko̱jtspapts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e ya̱ ta̱'a̱xta̱jk tu̱xtuujnja, ve'em
tse'e yaktukjaa'mye̱jtsnit.

Ku je̱ Judas du̱ko̱jtsmojkti ma̱a̱t je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda
(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Je̱ Judas Iscariote, nu̱to'k je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e nu̱makme̱jtsk ijttu,
je̱'e̱ tse'e o̱jts du̱ma̱a̱tnakyó̱tsjada je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda, 15 je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tis a̱tse'e xmo̱'o̱dap pa̱n mpu̱u̱mp a̱tse'e je̱ Jesús je̱m miits
mka̱'mda?
Van'it tse'e tyukvinva'nijidi ii'px majk je̱ meen juu' ve'e plata. 16 Van'it
tse'e je̱ Judas du̱'ixti pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Jesús du̱pá̱mu̱t je̱m je̱'e̱ kya̱'mda.

Je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ y'a'ox
(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Ku ve'e je̱ muto'k xa̱a̱j du̱paaty ku ve'e je̱ tsapkaaky yakkay
juu' ve'e je̱ levadura du̱kama̱a̱t, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
vyinkutá̱mijidi. Van'it tse'e je̱ Jesús du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Jómase'e xtsa̱k je̱ts a̱a̱tse'e na̱jkx nyak'o̱ya je̱tse'e nyaknajxumdat je̱
pascua xa̱a̱j a'ox?
18 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv je̱tse'e ña̱jkxtat je̱m kajpu̱n ka̱jxm. Ku ve'e
du̱'íxtat to'k je̱ jayu juu' ve'e tyijp, je̱ja tse'e je̱'e̱ tya̱k'aajy ña̱jkxtat. Van'it
tse'e jyaa'kvaajñ:
—Je̱tse'e xna̱a̱jmadat: "Jidu̱'u̱me'e je̱ yak'ixpa̱jkpa vya'añ: Tá̱minup xa
ve'e a̱ts je̱ n'o̱o̱'ku̱n. Je̱ja ve'e mta̱k'aajy a̱ts je̱ n'ixpa̱jkpata̱jk je̱ pascua
xa̱a̱j a'ox ntukma̱a̱tyaknaxuva'añ."
19 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱toondi ax jo'n je̱ Jesús tyukpavaajn-
jidi, y'apa̱a̱jmtkidu tse'e je̱ pascua xa̱a̱j a'ox.
20 Ku ve'e je̱ it cho'oini, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpata̱jk
du̱ma̱a̱tnajxti a'óxiva. 21 Kaaydup tse'e vye̱'nada, van'it tse'e je̱ Jesús
vyaajñ:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts nu̱to'ke'e miitsta juu' a̱tse'e
xpá̱mup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup.

22 Van'it tse'e o̱o̱y tyuntsaachvinmapya̱jkti je̱tse'e to'k jado'k je̱ Jesús
du̱'amo̱tutú̱vidi:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ¿a̱ts je̱'e̱ vine'e?
23 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Nu̱to'k je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ kya̱'a̱j tu̱du̱pu̱m yam plato jo̱o̱tm a̱ts
ma̱a̱t, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e xpá̱mup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e
xtso'oxpa̱jktup. 24 Ax je̱'e̱mts a̱tse'e mpanu̱jkxp je̱ too' juu' ve'e javyet ijtp
a̱ts ka̱jx je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka
Ijtp. ¡Ax ayo̱o̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ jyo̱o̱t je̱ jayu juu' a̱tse'e xpá̱mup je̱m je̱ jayu
kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup! Nu̱yojk o̱y xa ve'e ku̱y'ijtu̱xji je̱ jayu ku
ve'e ku̱kyake'x.
25 Van'it tse'e kya̱jts je̱ Judas juu' ve'e pa̱a̱jmjinup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu'
ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Yak'ixpa̱jkpa, ¿a̱ts je̱'e̱ vine'e?
Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Mits xa je̱'e̱ ve'e, ve'em ax jo'n viinm tu̱mva'añ.
26 Kaaydup tse'e vye̱'nada, je̱tse'e je̱ Jesús du̱ka̱a̱jn je̱ tsapkaaky, je̱
Nte'yam du̱kuko̱jtsji, je̱tse'e du̱tojkva'kxjidi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Van'it tse'e
vyaajñ:
—Kayda, ya̱'a̱ je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nni'kx je̱ nko̱pk.
27 Van'it tse'e du̱ko̱o̱mpa je̱ tuk'a'ooguin, je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji, je̱tse'e
du̱mo̱o̱jy je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e vyaajñ:
—Oo'kta juu' ve'e ya̱ tuk'a'ooguin mya̱a̱t. 28 Ya̱'a̱ je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱
nnu̱u̱'pu̱n. Ku̱x ku a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t, nyaktaajnjadapts a̱ts miitse'e to'k
je̱ nam ko̱jtstán. Je̱ nu̱may jáyuts a̱tse'e nku'o̱o̱'kap je̱tse'e ve'em je̱
tyo̱kin yakme̱e̱'kxjadat. 29 Ax nmu̱u̱jmidupts a̱ts miitse'e je̱ts ka'a a̱tse'e
n'uk'ooknuvat je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j, van'ítnume'e ku a̱ts miitse'e
ntukma̱a̱t'oo'ktat je̱ ñam je̱'e̱ je̱m a̱ts je̱ nTee' kyutojku̱n jo̱o̱tm.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ts je̱ Pedro ve'e kanatyukpá̱kjup
(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30 Van'it tse'e to'k je̱ u̱v du̱'a̱a̱vdi je̱tse'e ña̱jkxti je̱m Olivos Ko̱pk
viindum. 31 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:
—Nu̱jom xa a̱ts miitse'e xmaso̱'o̱ktat u̱xyam ya̱ tsooj, ku̱x jidu̱'u̱me'e
javyet je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: "Nyak'o̱o̱'kup xa a̱tse'e je̱ carnero
vinténiva je̱tse'e je̱ carnero y'anomva'kxtat." 32 Ax kuts a̱tse'e njoojn-
tykpa̱jknuvat, na̱jkxupts a̱tse'e je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm; u̱x'o̱o̱kts miitse'e
je̱m mje̱'yadat.
33 Van'it tse'e je̱ Pedro y'atso̱o̱jvji:
—Mjamaso̱'o̱kjada ve'e anañu̱joma, ka'ats a̱ts mitse'e nmaso̱'o̱ku̱t.
34 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Tyú̱vam xa a̱ts mitse'e nnu̱u̱jma, je̱ts u̱xyam ya̱ tsooj, ka'anume'e je̱
na'atseev y'aya'axy vye̱'nat, mutoojk náxipts a̱ts mitse'e xkanatyukpu̱kju̱
vye̱'nat.
35 Van'it tse'e je̱ Pedro y'atsa̱a̱jv:
—Ku̱nja'a̱a̱'k xa a̱tse'e mits ma̱a̱t, ka'ats a̱ts mitse'e nkanatyukpá̱kju̱t.
Tum ve'em tse'e vyaanduva nu̱jom je̱ myu'ixpa̱jkpata̱jk.

Ku je̱ Jesús chapka̱jts je̱p Getsemaní
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

36 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpąjkpatąjk dụmąątjẹ'y joma ve'e to'k jẹ it
juu' ve'e Getsemaní dụxąąj; jẹm tse'e dụnụụjmi jẹ y'ixpąjkpatąjk:
—Tsąąnada yaja namvaat ątse'e xim tsọ nąjkx ntsapkąts.
37 Pyavọọv tse'e jẹ Pedro jẹts nụmẹjtsk jẹ y'ixpąjkpa juu' ve'e
jẹ Zebedeo jẹ myajntktąjk. Van'it tse'e chaachvinmapyụjk jẹtse'e
ñavyinma'yụnmọọjyji, 38 jẹtse'e dụnụụjmidi jẹ'ẹ juu' ve'e pyavọọvdu:
—Tsaachvinmaayp xa ve'e ąts yą njọọt yą nja'vin ọọ'kụn am paat.
Tanda yaja jẹtse'e joojntyk m'íttat ąts mąąt.
39 Van'it tse'e jẹ Jesús javẹẹ'n jyaa'knụjkx jẹtse'e jẹ vyiijn jẹ y'aaj
dụtukpaaty jẹ naax jẹtse'e chapkąjts. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Tata, pąn m'ọ'yixjup xa ve'e, kadi xyakjaty jẹts ątse'e xtukkąda'akụt
yą tsaachpaatụn; ax ka jẹ'ẹp tse'e mtónup juu' ątse'e ntsąjkp, jẹ'ẹ ve'e
mtónup juu' mitse'e mtsąjkp.
40 Van'it tse'e vyimpijtnuva joma ve'e dụmasọọkti jẹ y'ixpąjkpada;
maadup tse'e dụpaatti. Van'it tse'e jẹ Pedro dụnụụjmi:
—¿Ka'a ve'e tụm'ọ'yixjada jẹtse'e ąts mąąt joojntyk kụm'itta ọtyo'k
hora? 41 Nakyujoojntykajada jẹts tsapkọtsta jẹtse'e mkaka'adat jẹp tọkin
jąątp. Jẹ jayu jẹ jyọọt jẹ jya'vin, chąjkpts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụtónụt juu' ve'e
jẹ Nte'yam chąjkp; ax ayonụktąkats jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹ ñi'kx jẹ kyọpk.
42 Van'it tse'e mumẹjtsk nax ñąjkxnuva jẹtse'e jidụ'ụm chapkąjts:
—Tata, pąn ka'a xa ve'e m'ọ'yixjụ jẹts ątse'e xkatukkąda'akụt yą
tsaachpaatụn, va'an tse'e ve'em dụtunjụ ax jo'n mitse'e xtsąk.
43 Van'it tse'e vyimpijtnuva; maadup tse'e dụpaatnuva jẹ y'ixpąjkpada
kụx ka'a ve'e jẹ tsooj dụ'ukmuténidini. 44 Van'it tse'e dụmasọọkti jẹtse'e
mutoojk nax ọjts chapkọjtsnuva. Nay vanxụ́pjyam tse'e chapkąjts.
45 Van'it tse'e vyimpijtnuva joma ve'e jẹ y'ixpąjkpada jẹtse'e dụnụụjmidi:
—¿Mmaadup mpọọ'kxtupna ve'e? Tą xa ve'e jẹ tiempo dụpaatni jẹts
ątse'e nyakpą́mụt jẹm jẹ tọ́kinax jayu kyą'm, ąts, jẹ Jayu Juu' ve'e
Nụpąąmdụka Ijtp. 46 Pojtụkta jẹts dụja'mda. Jẹja xa ve'e myẹjtsni juu'
ątse'e xpą́mup jẹm jẹ jayu kyą'm juu' ątse'e xtso'oxpąjktup.

Ku jẹ Jesús yakmajch
(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 Kọjtspna tse'e jẹ Jesús vye'na ku ve'e jẹ Judas jyẹ'y, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e
nụto'k jẹ ixpąjkpa juu' ve'e nụmakmẹjtsk ijttu. Jẹm tse'e nụmay jẹ
jayu dụmąątjẹ'yada jẹ yajkxy tsojx mąąt jẹts jẹ kụp mąąt, jẹ tee'tąjk jẹ
vyintsąnda jẹts jẹ israeejlit jẹ myụ́jit jayutąjk, jẹ'ẹ tse'e kẹjxjụdup. 48 Jẹ
Judas juu' ve'e jẹ Jesús jẹm jẹ'ẹ kyą'm dụpąąmnup, myọọydu tse'e jẹ
nụja'vin vintsọ ve'e dụnụjávadat pąn pąn jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús, ax ve'em
tse'e dụtónụt ax jo'n jẹ jayu jẹ myujayu ọọy dụtuntsąk. Jidụ'ụm tse'e
dụnụụjmidi:
—Pąn pąnts ątse'e ntsuu'kxp, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e, jẹ'ẹ tse'e mmátstap.
49 Kọjtskąjxpna tse'e jẹ Judas vye'na, van'it tse'e dụvinkutąmi jẹ Jesús
jẹtse'e dụnụụjmi:
—¡Dios meep Yak'ixpąjkpa!
Van'it tse'e dụtsuu'kx. 50 Van'it tse'e jẹ Jesús ñą'mụxji:
—Amigo, ¿tise'e mnụmejtsp?
Van'it tse'e jẹ jayu jẹ Jesús dụvinkutąmidi jẹtse'e dụmajtsti.
51 Van'it tse'e to'k jẹ jayu juu' ve'e jẹ Jesús mąąt ve'nip, jẹ'ẹ tse'e jẹ
yajkxy tsojx dụyakpítsum jẹtse'e dụkụspojxji to'k ado'om jẹ tyaatsk juu'

ve'e dṵtoojnjip jẹ̱ tee' juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ̱ tee'tạjkta. 52 Van'it
tse'e jẹ̱ Jesús ñạ'mṵxji:
—Pạạmnuva jẹ̱ myajkxy tsojx jẹp tyạjk jạạtp; kṵx nṵjome'e pạn pạne'e
jẹ̱ jayu dṵyak'ọọ'kp jẹ̱ tsojx mạạt, nay jẹ'ẹjyam tse'e tyuk'ọọ'knuvap.
53 ¿Ka'a ve'e xnṵjava jẹts pạn kṵn'amọtu ạtse'e jẹ̱ nTee', tun jatyts ạtse'e
xtuknṵkẹ́xṵt nṵtoogupxṵk majk miijl naxy jẹ̱ ángeles? 54 Ax pạn ve'em
tse'e kṵjyaty, ¿vintsọse'e tyónjṵt kyọ́tsjṵt juu' ve'e vaamp jẹp Kunuu'kx
Jatyán kṵjxp ạts kạjx?
55 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ nṵmay jayu dṵnṵṵjmi:
—¿Ve'em ạts miitse'e xnṵminda jẹ̱ yajkxy tsojx mạạt jẹts jẹ̱ kṵp mạạt,
jẹts ạtse'e xmátstat ax jo'n ạtse'e jẹ̱ mẹẹ'tspa kṵn'ijt? Jọ́vum xạạj xa
ạtse'e tṵnyak'ixpṵk jẹp mạjạ tsaptṵjkp; ka'ats ạtse'e xmajtsti van'it.
56 Ṵxyam tse'e ve'em jyaty jẹtse'e tyónjṵt juu' ve'e jẹp Kunuu'kx Jatyán
kṵjxp jyaaydu jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta.
Van'it tse'e to'k kạ'ạjyji jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk kyukẹẹkjidi, naaydume'e
dṵyaktaandi.

Ku jẹ̱ Jesús dṵvinteni pạn pạn jatye'e dṵnṵmájidup jẹp tsaptṵjkp
(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 Van'it tse'e jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e jẹ̱ Jesús dṵmajtstu, jẹ'ẹ tse'e
dṵyaknạjkxtu jẹja jẹ̱ Caifás vyinkujk, jẹ̱ tee' jẹ'ẹ ve'e y'ijt juu' ve'e
dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ̱ tee'tạjkta. Jẹpe'e ñay'amojkijidi jẹ̱ tsaptṵjkpit
yak'ixpạjkpatạjk jẹts jẹ̱ israeejlit jẹ̱ myújit jáyuda. 58 Ax jékumji tse'e jẹ̱ Pe-
dro pya'ṵx'ọọkaja jẹp jẹ̱ tee' Caifás tyạk'aagup paat. Jẹpts jẹ'ẹ ve'e tyạjki
jẹtse'e dṵmạạt'ạjxtkti jẹ̱ tsaptạkmutoompatạjk, jẹ'ẹ ve'e y'ixuvaampy
pạn vintsọ ve'e kyukạxa mạạt jẹ̱ Jesús.
59 Jẹ̱ tee'tạjk jẹ̱ vyintsạnda mạạt jẹ̱ israeejlit jẹ̱ myújit jáyuda jẹts
nṵjom pạn pạn jatye'e dṵnṵmájidup jẹp tsaptṵjkp, y'íxtidupts jẹ'ẹ ve'e
vintsọ ve'e jẹ̱ Jesús kṵdṵnṵvampẹtta jẹtse'e ve'em dṵyakjay'ọọ'kjadat.
60 Ax ka'a tse'e dṵpaatti vintsọ ve'e kṵdṵnṵvampẹjtti ọ́yame'e nṵmay
jẹ̱ jayu myạjva'kti juu' ve'e janṵvampẹtuvaajnjṵdup. Ṵx'ọọknum tse'e
myạjva'kti nṵmẹjtsk 61 juu' ve'e vaandu:
—Yạ'ạ xa ve'e vaan: "X'ọ'yixjup xa ạtse'e jẹts ạtse'e yạ mạjạ tsaptạjk
nyakkutọ́kiyṵt; toojk xạạjts ạtse'e mpạạmnuvat."
62 Van'it tse'e tyeni jẹ̱ tee' juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ̱ tee'tạjkta,
jẹtse'e jẹ̱ Jesús dṵnṵṵjmi:
—¿Ni vinxṵpa ve'e mkah'atsạv? ¿Vintsọ ve'e mkanakyukạtsjṵ ku ve'e
myaknṵ'ạạ'na?
63 Amạ'ạt tse'e jẹ̱ Jesús tyaajñ. Van'it tse'e jẹ̱ tee' ñạ'mṵxji:
—Jẹ̱ joojntyk Nte'yam kạjx, jẹ'ẹ kạjx tse'e juu' tyṵ́vam avana, vaajnja
ạạts pạn mitse'e jẹ̱ Cristo, juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkuto-
jknit, jẹ'ẹ jẹ̱ y'Onṵk.
64 Jẹtse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọjvji:
—Jẹ'ẹ xa ạtse'e, ve'em ax jo'n tṵxkạts. Vaampapts ạtse'e jẹts x'íxtap
ạtse'e, ạts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nṵpạạmdṵka Ijtp, jẹts ạtse'e ntsạạnat jẹja jẹ̱
Nte'yam y'aka'yṵn pa'ayi, juu' ve'e nṵjom dṵkạ'mikạjxp. Ve'emts ạtse'e
x'íxtuvat ku ạtse'e nkạda'akṵt jẹm vínṵts jọọtm.
65 Van'it tse'e jẹ̱ tee' jẹ̱ vyit ñatyuknṵkạạ'tsvaatsji, jẹ'ẹ ve'e
dṵyaknṵkẹ'xnatạjkip jẹts kyọ'ọyja'vipe'e, jẹtse'e vyaajñ:
—Tạ xa yạ'ạ ve'e jẹ̱ Nte'yam dṵvinkọjtspét ku ve'e ve'em vya'añ.
¿Tyạjxts ṵṵ'me'e njaa'ktsọjkumdat pạne'e dṵ'ixtu dṵmọ́tudu juu' ve'e

tyoon kyǫjts ka ǫ́yap? Tą tse'e x'amǫtunaxta vintsǫ yą'ą ve'e viinm tụvya'añ. 66 ¿Vintsǫse'e xpayǫ'ǫyda?
Van'it tse'e y'atsǫǫvdi:
—Jẹp tǫkin jąątp xa yą'ą ve'e, vyinmajtsjup tse'e jẹtse'e y'ǫǫ'kụt.
67 Van'it tse'e dụvinkutsójidi, dụtsii'kti, jẹtse'e dụvimpą'kxti dụjąpą'kxti, 68 jẹtse'e jidụ'ụm dụnụụjmidi:
—Pąn jẹ Cristo mitse'e, ¡nụkǫ́tsụts n'it pąn pąne'e tụmtsii'kjụ!

Ku jẹ Pedro dụkanatyukpąjkji jẹ Jesús
(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Namvaate'e ve'em dụtonda dụnąąjmada, jẹp tse'e jẹ Pedro vye'na taagujkp chụụna. Van'it tse'e to'k jẹ jąjtspa jẹ Pedro dụvinkutąmi jẹtse'e dụnụụjmi:
—Mmąątvíttpap xa mits yą'ą ve'e tụy'it yą Jesús, yą galiléait jayu.
70 Van'it tse'e jẹ Pedro dụkanatyukpąjkji jẹ Jesús jẹja nụjom jẹ'ẹ vyinkujkta. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa ątse'e nnụjava pąn ti mitse'e mkąjtsp.
71 Van'it tse'e jẹ Pedro dụjaa'kmujékumi jẹ Jesús jẹtse'e jyẹ'y jẹp joma ve'e jẹ zaguán. Van'it tse'e y'ixji jado'k jẹ jąjtspa. Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi pąn pąn jatye'e jẹp ve'nidup:
—Jẹm xa yą'ą ve'e dụmąątvíttpa xi Jesús, xi nazarétit jayu.
72 Van'it tse'e jẹ Pedro dụkanatyukpąjkjinuva jẹ Jesús, jẹ Nte'yam dụyaknajxy, jẹtse'e vyaajñ:
—Ka'a xa ąts yą'ą ve'e xi jayu n'ixa.
73 Ax ku tse'e vẹẹ'n jẹ it ñajxy, van'it tse'e vyinkutąmijidi pąn pąn jatye'e jẹp ve'nidup jẹtse'e jidụ'ụm jẹ Pedro dụnụụjmidi:
—Tyụ́vam xa ve'e jẹts xi jyáyuva mitse'e, kụx ve'eme'e jẹ mkǫjtsụn.
74 Van'it tse'e jẹ Pedro y'atsąąjv:
—Y'ixp xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹts ka'a ąts yą'ą ve'e xi jayu n'ixa juu' miitse'e mtijtup. Ñụja'vinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹts kǫ'ǫy nụkǫtsa ątse'e ntaannit pąn ka'a ątse'e tyụva juu' nkąts.
Tun jẹ'yji tse'e to'k jẹ na'atseev y'ayaaxy. 75 Van'it tse'e jẹ Pedro dụjaa'myejts juu' ve'e jẹ Jesús kyǫjts ku ve'e ñą'mụxji: "Ka'anume'e jẹ na'atseev y'aya'axy vyẹ'nat, mutoojk náxipts ąts mitse'e xkanatyukpụkjụ vyẹ'nat." Van'it tse'e jẹ Pedro jẹp pyítsumni jẹtse'e ǫǫy tyuntsaachvinma'yụnyaaxy.

27

Ku jẹ Jesús jẹm jẹ Pilato kyą'm yakpụụjm
(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

1 Ku ve'e jẹ it jyajtk, van'it tse'e nụjom jẹ tee'tąjk jẹ vyintsąnda jẹts jẹ israeejlit jẹ myụ́jit jáyuda, jẹ'ẹ tse'e dụkǫjtsmojktu pąn vintsǫ ve'e dụyakjay'ǫǫ'kjadat jẹ Jesús, 2 tsum tse'e jẹ Jesús dụyaknąjkxti jẹtse'e jẹm jẹ Poncio Pilato kyą'm dụpąąmdi. Jẹ rómait yakkutojkpa juu' ve'e jẹ mąją kutojkụn dụką'mip van'it, jẹ'ẹ tse'e jẹ Poncio Pilato dụmǫǫyp y'ijt jẹ kutojkụn.

Ku jẹ Judas ñaajk'ǫǫ'kji

3 Jẹ Judas juu' ve'e jẹ Jesús jẹm jẹ jayu kyą'm dụpąąmnu juu' ve'e tso'oxpąjkjụdup, ku ve'e dụ'ixni jẹts nụpąąmdụkani jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ Jesús y'ǫǫ'kụt, van'it tse'e ǫǫy jyǫǫ'ktunnakyǫ'ǫyja'vijini

jẹtse'e ọjts jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda
dụ'ukyakvimpituvaajnjini jẹ ii'px majk plata meen juu' ve'e yakmọọy.
4 Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:
—Tạ xa ạtse'e ntọkintún ku ạtse'e jẹm miits mkạ'm tụmpụm jẹtse'e
y'ọọ'kụt to'k jẹ jayu juu' ve'e ka tọ́kinaxap.
Van'it tse'e y'atsọọjvjidi:
—¿Tisna ạạts jẹ'ẹ ntoonka? ¡Mits xa ve'e mtoonk!
5 Van'it tse'e jẹ Judas dụnasvạji jẹ meen jẹp mạjạ tsaptụjkp jẹtse'e ọjts
ñachaptạạjyjini.
6 Kyọnmojktu tse'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹ meen jẹtse'e vyaandi:
—Ka'a xa ve'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga mạạt jẹ pava'nụn jẹtse'e
mpạ'mumdat yạ meen joma ve'e jẹ yạx yakpụm, kụx yạ'ạ ve'e jẹ jayu
tụyakmạ'ạ jẹtse'e jẹ jayu y'ọọ'kụt.
7 Van'it tse'e dụkọjtsmojkti jẹts jẹ meene'e tyukjóydap to'k viijn jẹ naax
juu' ve'e jẹ to'tspạạmpa jyẹ'ẹ, jẹm tse'e dụyaknaxtạ́kadat jẹ viijnk tsọ́vit
jayu. 8 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ naax ụxyam paatna dụxạạja Nụụ'pụn Naax.
9 Ve'em tse'e tyoojnji jẹ ayook juu' ve'e jyaay jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kọjtsnajxpa Jeremías. Jidụ'ụm tse'e dụjaajy: "Kyọọndu tse'e jẹ ii'px majk
plata meen, jẹ meen juu' ve'e jẹ israeejlit jayu ve'em tyuktsọ́vidu, 10 jẹ'ẹ
tse'e tyukkujooydu jẹ to'tspạạmpa jẹ ñaax, ve'em ax jo'n ạtse'e jẹ Mạjạ
Vintsạ́n xtukpavaajñ." Jidụ'ụm tse'e jẹ Jeremías dụjaajy.

Ku jẹ Jesús dụvinteni jẹ Pilato
(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11 Ku ve'e jẹ Jesús yakvạạjv jẹja jẹ Pilato vyinkujk, van'it tse'e jẹ Pilato
y'amọtutụ́viji:
—¿Mitse'e jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Jẹ'ẹ xa ạtse'e, ve'em ax jo'n tụxkạts.
12 Ku ve'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda
ñụvampẹjtjidi, ni vinxụpa tse'e jẹ Jesús kyah'atsạạjv.
13 Van'it tse'e jẹ Pilato ñạ'mụxji:
—¿Ka'a ve'e xmọtu vinxụp ti jatye'e myaktuknụxạ'ạa?
14 Ax ka'a tse'e jẹ Jesús jyaa'k'atsạạjv, ni to'ka jẹ ayook. Atụva atọki
tse'e jẹ yakkutojkpa tyuntaajñ.

Ku jẹ Jesús jẹ y'ọọ'kụn kyutujk
(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

15 Ax vimpaascua xạạj tse'e jẹ Pilato dụmasạ'ạk y'ijt to'k jẹ
poxụntạkjayu, jyapạna pạn pạne'e jẹ nụmay jayu y'amọ́tup. 16 Jẹp
tse'e vye'na poxụntụjkp to'k juu' ve'e Barrabás dụxạạj; ñụja'vi tse'e jẹ
nụmay jayu jẹts jẹ mạjạ tọkin jẹ'ẹ ve'e tyoon. 17 Ku tse'e jẹ nụmay jayu
jẹm vyẹ'nada, van'it tse'e jẹ Pilato y'amọtutụ́vijidi:
—¿Pạn tse'e mtsọjktup jẹts ạts miitse'e nmasọọkjadat: jẹ Barrabás,
ukpụ yạ Jesús, juu' ve'e Cristo yaktijp?
18 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Pilato ve'em vyaajñ kụx jẹ Jesuuse'e
jyamasọ'ọkuvaampy; ñụja'vip jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ ẹjkụn kạjxe'e jẹ Jesús
jẹm jẹ'ẹ kyạ'm yakpụụjm.
19 Jẹm tse'e chụụna vye'na jẹ Pilato joma ve'e tyọkimpayọ'ọy, van'it
tse'e jẹ ñụdạ'ạx jidụ'ụm kyạtsụnụkẹjxji: "Kadi vintsọ xtun jẹ jayu juu'

ve'e ka tǫkin mąątap, kǫx ǫǫy ątse'e tso'y ntunvinmaayni ję nkuma'aj
ję'ę kąjx.”
20 Ax ję tee'tąjk ję vyintsąnda mąąt ję israeejlit ję myǘjit jáyuda, ję'ę
tse'e dǫ'akǫjtsidu ję nǫmay jáyuda jętse'e dǫ'amǫ́tudat jętse'e ję Barrabás
yakmasǫ'ǫkǫt jętse'e ję Jesús y'ǫǫ'kǫt. 21 Mukǫjtsjidinuva tse'e ję Pilato.
Jidǫ'ǫm tse'e ję nǫmay jayu dǫnǫǫjmidi:
—¿Pąn tse'e yą'ą yą nǫmę́jtsk mtsǫjktup jęts ąts miitse'e
nmasǫǫkjadat?
Van'it tse'e y'atsǫǫvdi:
—Ję Barrabaase'e.
22 Van'it tse'e ję Pilato y'amǫtutǘvijidi:
—¿Ax tits ąts vine'e ntónup mąąt yą Jesús, juu' ve'e Cristo yaktijp?
Van'it tse'e anañǫjoma y'atsǫǫvdi:
—¡Yakcruuzpę́tǫ!
23 Van'it tse'e ję Pilato ñą'mǫxji:
—¿Tyąjxse'e? ¿Ti ka ǫ́yap yą'ą ve'e tǫdǫtún?
Van'it tse'e nǫyojk mąkk y'aa'mitaakti:
—¡Yakcruuzpę́tǫ!
24 Ku ve'e ję Pilato dǫ'ix jęts ka'a ve'e y'ǫ'yixjǫ jętse'e ję nǫmay
jayu kǫdǫyakvinmatyiktsti, y'ukvaandupe'e yoojmǫkta y'ajxǫkta, van'it
tse'e ję tsoxk nąąj dǫnǫkę́jxi, jętse'e jęja ję'ę vyinkujkta kyąpuj. Jidǫ'ǫm
tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa ątse'e nni'kxmat pąn ǫǫ'kpe'e yą jayu juu' ve'e ka tǫkin
mąątap; miits xa ve'e mtoonkta.
25 Van'it tse'e nǫjom ję jayu y'atsǫǫvdi:
—¡Ąątsam xa ję'ę ve'e nni'kxminup mąąt ąąts ję ntsaan ję nkǫǫj ku yą'ą
ve'e y'ǫǫ'kǫt!
26 Van'it tse'e ję Pilato ję Barrabás dǫmasąąk; ax ję Jesús, yakjavyǫjpju
tse'e mąąt ję pǫ'ǫ vǫjpǫn ję pojxǫn jąptsum, jętse'e ję jyayu dǫtukkątąjki
jętse'e dǫyakcruuzpę́ttat.
27 Van'it tse'e ję tojpatąjk ję Jesús dǫyaknąjkxti jęp jado'k tǫjkp
joma ve'e ñamyáyjada, jętse'e nǫjom ję tojpatąjk ję Jesús dǫnaa'va'kvítti.
28 Van'it tse'e dǫnǫjęęndi jętse'e ję tsapts vit dǫtukxǫjxti. 29 Van'it tse'e
to'k ję ápit ta'aky dǫpąąmdi ję corona jo'n, jętse'e dǫtukxąkjęęjnǫkti jęm
kyuvajkm, jętse'e jęm y'aka'yǫn ką'm dǫpąąmdi to'k ję kapy. Ję'ę kąjx
tse'e ve'em dǫtoondi kǫxe'e dǫtijta jęts vyintsą'kidupe'e ję yakkutojkpa.
Van'it tse'e dǫvinkǫxkténidi jętse'e dǫnǫxiikti dǫtukxiikti. Jidǫ'ǫm tse'e
vyaandi:
—¡Yakmąjats mitse'e m'ijtnit, Israeejlit Jayu Yakkutojkpa!
30 Ñǫtsójiduva tse'e, jętse'e ję kapy dǫkajpti jętse'e dǫtukxąkvǫjpǫkti
ka to'k náxap. 31 Tąvani tse'e dǫnǫxi'ikta dǫtukxi'ikta vye'na, van'it
tse'e dǫpąjkjidi ję tsapts vit jętse'e dǫpąąjmjidini ję vyítam. Van'it tse'e
dǫyaknąjkxti cruuzpę́jtpa.

Ku ję Jesús cryuuzpejt
(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

32 Ku ve'e dǫyaknąjkxta vye'na cruuzpę́jtpa ję Jesús, van'it tse'e
dǫmąątnavyaatjidi to'k ję ciréneit jayu, Simón ję'ę ve'e xyąąj, ję'ę tse'e
ję tojpatąjk y'akę́ę'yidu jętse'e dǫpakąąjyjat ję Jesús ję cryuuz. 33 Ve'em
tse'e jyę'ydi joma ve'e ję it dǫxąąja Gólgota. (Jidǫ'ǫm tse'e kyątsąpítsum

je̱ Gólgota, Kuxútum.) 34 Je̱m tse'e je̱ Jesús du̱'uktuk'oo'kuvaandi je̱
tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e je̱ tso̱ojy du̱ma̱a̱t je̱tse'e ma̱kk du̱kajávat
je̱ tsaachto'nu̱n. Ax ku tse'e je̱ Jesús du̱jaa'kyajpy, ka'a tse'e du̱'uuk.
35 Ku ve'e du̱yakcruuzpe̱jtti, van'it tse'e je̱ tojpata̱jk du̱yakva'kxti je̱
Jesús je̱ vyit, je̱ vyitu̱pa'tk tse'e ñu̱koo'yidu. Ve'em tse'e tyoojnji juu'
ve'e jyaay to'k juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m
tse'e du̱jaajy: "Yakva'kxtinu xa ve'e a̱ts je̱ nvit je̱tse'e du̱nu̱koo'yidi a̱ts
je̱ nvitu̱pa'tk." Jidu̱'u̱m tse'e du̱jaajy. 36 Van'it tse'e je̱m y'a̱jxtkti je̱tse'e
du̱'ix'íttat. 37 Je̱m tse'e je̱ Jesús cryuuz ko̱jm du̱pa̱a̱mdi to'k je̱ jatyán juu'
ve'e du̱'ava'nip pa̱n ti ve'e kyuvejtp. Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ: "Ya̱'a̱ xa ve'e
je̱ Jesús, je̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa."
38 Yakcruuzpe̱jttuva tse'e nu̱me̱jtsk je̱ me̱e̱'tspa, to'k je̱ja je̱ Jesús
y'aka'yu̱n pa'ayi je̱ts jado'k je̱ja y'anaja̱pa'ayi. 39 Pa̱n pa̱n jaty
tse'e je̱ Jesús vinnajxju̱dup, vyinko̱jtspe̱jttup tse'e je̱tse'e je̱ kyuvajk
du̱vivu̱yo̱'o̱yda. 40 Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Ka mítsape'e mtunvaan je̱ts myakkutó̱kiyupe'e je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk
je̱tse'e toojk xa̱a̱j xpa̱a̱mnuvat? Naajktso̱'o̱kju̱ts n'it. Pa̱n je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k xa mitse'e, naajkvánu̱kju̱ts je̱m cruz ka̱jxm.
41 Nu̱xiikju̱duva tukxiikju̱duva tse'e je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda ma̱a̱t je̱
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk je̱ts je̱ fariseota̱jk ma̱a̱t je̱ israeejlit je̱ myújit
jáyuda. Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi:
42 —Yaktso̱o̱k xa ya̱'a̱ ve'e je̱ viijnk jayu; ka'a tse'e ñay'ama̱a̱daagaja
je̱tse'e ñaajktso̱'o̱kju̱t. Pa̱n je̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa xa ya̱'a̱
ve'e, va'an tse'e du̱naajkváñu̱kju̱ je̱m cruz ka̱jxm, van'it tse'e
njaanchja'vimdat. 43 Ve'eme'e vya'añ je̱ts napya̱a̱jmjupe'e je̱m je̱
Nte'yam kya̱'m, va'ants n'it je̱ Nte'yam yaktsa̱'a̱kju̱ pa̱n tyúvame'e
je̱ts tso̱jkjupe'e, ku̱x ve'em ya̱'a̱ ve'e vya'añ je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k ya̱'a̱
ve'e.
44 Je̱'e̱ paat tse'e vinko̱jtspe̱jtju̱du je̱ me̱e̱'tspada juu' ve'e
mya̱a̱tcruuzpe̱jttu.

Ku je̱ Jesús y'o̱o̱'kni
(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45 Ku ve'e kujk xa̱a̱j du̱paaty, van'it tse'e nu̱jom je̱ it je̱ naax kyo̱o̱'tsi.
Toojk yaaxp paat tse'e y'ijt ko̱o̱'ts. 46 Toojk yaaxp jo'n tse'e vye'na je̱tse'e
ma̱kk je̱ Jesús kya̱jts. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani? (Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e kya̱tsa̱pítsum, A̱ts je̱
nNte'yam, a̱ts je̱ nNte'yam, ¿tya̱jxts a̱ts mitse'e xmasa̱'a̱k?)
47 Je̱m tse'e tyé̱nada juu' ve'e du̱'amo̱tunajxtu, je̱'e̱ tse'e vaandu:
—Je̱ Elíastam xa ya̱'a̱ ve'e yaaxjip.
48 Van'it tse'e to'k je̱ jayu ñomka̱j je̱tse'e o̱jts to'k je̱ tukna̱'oktaa̱tsu̱n
du̱yakxa̱a̱'k ma̱a̱t je̱ tsaaydum pa'ajk na̱'o̱o̱k. Van'it tse'e du̱pu̱u̱jm je̱m
kapy ja̱jm je̱tse'e je̱ Jesús du̱tukvinxoo'tsu̱t. 49 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ viijnk
jayu vyaandi:
—Maso̱'o̱ku̱, va'an du̱'íxumda pa̱n miimpe'e je̱ Elías yaktsa̱'a̱kju̱.
50 Van'it tse'e je̱ Jesús jado'k nax ma̱kk kyo̱jtsnuva je̱tse'e je̱ jya'vin
tyukvaatsji. 51 Van'ítjyam tse'e je̱ ata̱tyok ka̱kojk kya̱a̱'tsva'kxy ayojk ava't
juu' ve'e je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp tuk'ata̱tyuk je̱ it juu' ve'e je̱ kunoo'kxu̱n
munu̱yojk du̱ma̱a̱t. Ojxi tse'e je̱ it, po'ova'kxtu tse'e je̱ mújit tsaaj,
52 avaatstuva tse'e je̱ o̱o̱'kpa jot, je̱tse'e jyoojntykpa̱jktinuva nu̱may je̱
Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e o̱o̱'ktu. 53 Pítsumduts je̱'e̱ ve'e je̱p jyótupta.

Tą́vani ve'e jẹ Jesús jyoojntykpąjknuva vye'na, van'it tse'e tyąjkidi jẹm kunuu'kx jerusaleenit kyajpụn kąjxm joma ve'e nụmay jẹ jayu y'íxjidi.
54 Ku ve'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsą́nip nụmǫ́kupx jẹ tojpatąjk jẹts pąn
pąn jatye'e dụ'ix'ijttup jẹ Jesús, jẹ'ẹ tse'e dụ'ixtu ku ve'e jẹ it y'ojxi jẹts juu'
jatye'e jaa'ktoojnju jaa'kkǫjtsju, ǫǫy tse'e tyuntsą'kidi jẹtse'e ñavyaajnjidi:
—Tyụ́vamdam xa ve'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk yą'ą ve'e tụy'it.
55 Nụmay tse'e jẹm jẹ tą'ąxtąjk vyẹ'nada juu' ve'e dụpanąjkxtu jẹ Jesús
ku ve'e jẹm galiléait y'it jǫǫtm chąą'n jẹtse'e jẹ putąjkin dụmǫǫydi, jékum
jaty tse'e tyaandi jẹtse'e dụ'ixti juu' jatye'e toojnju kojtsju. 56 Ax nụtoojk
tse'e jẹ tą'ąxtąjk: to'k tse'e jẹ María Magdalena, jado'k tse'e jẹ María juu'
ve'e jẹ Santiago jẹts jẹ José jẹ tyaak, jado'k tse'e jẹ Zebedeo jẹ ñụdą'ąx, jẹ
Santiago jẹts jẹ Juan jẹ tyaakta.

Ku jẹ Jesús ñaxtąjki
(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Ku ve'e jẹ it tyánayini, van'it tse'e to'k jẹ kumeen jayu jyẹ'y, José
jẹ'ẹ ve'e xyąąj, arimatéait jayu jẹ'ẹ ve'e, pyanąjkxpapts jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús.
58 Van'it tse'e ǫjts jẹ Pilato dụ'ix jẹtse'e dụ'amǫtu jẹ Jesús jẹ ñi'kx jẹ
kyǫpk. Ax pyavaan tse'e jẹ Pilato jẹtse'e yakmǫ'ǫt. 59 Van'it tse'e jẹ José
jẹ ni'kx jẹ kǫpk dụyakvajntyk jẹm cruz kąjxm jẹtse'e to'k jẹ va'ajts vit
dụtukvimpitt, 60 jẹtse'e dụyaknaxtąjki jẹp jótup juu' ve'e jẹ José jyẹ'ẹ, juu'
ve'e yakjapyąąjmju jẹp tsająątp. Ku ve'e jẹ jot aak dụtuk'akąąyni to'k jẹ
tsaaj juu' ve'e va'ajts mąj, van'it tse'e ñąjkxni. 61 Jẹm tse'e dụvintsąąnada
vye'na jẹ jot jẹ María Magdalena jẹts jẹ jado'k María.

Ku yak'ix'ijt joma ve'e jẹ Jesús ñaxtąjki

62 Ku ve'e jẹ xąąj tyąjkini, tą́vani ve'e yak'apąąmdụka vye'na jẹ
pǫǫ'kxtkụn xąąj, van'it tse'e jẹ tee'tąjk jẹ vyintsąnda mąąt jẹ fariseotąjk
ǫjts dụ'ixta jẹ Pilato 63 jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Njaa'myejtsp xa ąątse'e ku ve'e joojntykipna vye'na jẹ vin'ąą'mpa,
jẹts ve'eme'e vyaajñ jẹts kutoojk xąąj ve'e jyoojntykpąjknuvat. 64 Jẹ'ẹ
kąjx tse'e pava'anụ jẹtse'e jẹ jot ǫy yak'ix'ítụt ku ve'e to'mayji jẹ
y'ixpąjkpatąjk kǫǫ'ts nąjkx jẹ ni'kx jẹ kǫpk dụmẹẹ'tsta jẹtse'e ụx'ǫǫk jẹ
jayu dụnụụjmidinit: "Tą xa jẹ'ẹ ve'e jyoojntykpąjknuva." Pąn ve'em xa
ve'e kụjyaty, nụyojk tse'e jẹ jayu dụvin'ąą'ndat jẹts ni ka'a ve'e ku ve'e
joojntykipna vye'na.
65 Van'it tse'e jẹ Pilato ñą'mụxjidi:
—Ụxẹja xa ve'e jẹ tojpada jẹtse'e dụ'ix'íttat; nąjkxtats miits jẹp x'ixta
jẹtse'e ǫy xyaktándat.
66 Van'it tse'e ñąjkxti jẹtse'e jẹ jot ǫy dụyaktaandi jẹ ixta'nụn mąąt,
ve'em tse'e nụjava tyánụt pąn yak'avaatstupe'e uk pąn ka'a. Van'it tse'e
jẹp dụmasǫǫkti jẹ tojpada.

28

Ku jẹ Jesús jyoojntykpąjknuva
(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Tą́vani tse'e jẹ pǫǫ'kxtkụn xąąj ñaxy vye'na, kujajnupe'e domingo,
muto'k xąąj jẹ semana, van'it tse'e jẹ María Magdalena jẹts jẹ jado'k
María ǫjts dụ'ixta jẹ jot joma ve'e ñaxtąjki jẹ Jesús. 2 Tun to'mayji tse'e jẹ
it mąkk tyun'ojxi jẹtse'e to'k jẹ Mąją Vintsą́n jẹ y'aangeles jẹm tsapjǫǫtm
chąą'n jẹtse'e kyądaaky joma ve'e jẹ jot, van'it tse'e jẹ tsaaj dụyakkeek

juu' ve'e y'akąąjyjup, jętse'e dutuk'ąjxtk. 3 Oo̱ye'e tyun'ajaj tyun'atu̱'kx
ję ángeles, ve'em ax jo'n ję vítsu̱k; jęts ję vyit, va'ajts poo̱'pts ję'ę ve'e, ve'em
ax jo'n ję tsap'ąą'pk. 4 Ku ve'e ję tojpa du̱'ixti, oo̱y tse'e tyuntsą'kidi jętse'e
tyunmípptini, mukąxux tse'e tyaandi, ve'em ax jo'n ąą'kani ku̱y'ijtti.
5 Van'it tse'e ję ángeles du̱nu̱u̱jmi ję tą'ąxtąjkta:
—Kadi mtsą'ągada, nnu̱ja'vip xa ątse'e jęts ję Jesuuse'e m'íxtidup, ję'ę
juu' ve'e cruuzpę̱jt. 6 Ka'a xa ję'ę ve'e yaja pąn, tą ję'ę ve'e jyoojn-
tykpąjknuva ax jo'n vyaajñ jo'n. Minu̱ x'ixta ję it joma ve'e yakpu̱u̱jm.
7 Jatyji tse'e mnąjkxtat jętse'e ję y'ixpąjkpatąjk xnąąjmadat: "Tą xa ve'e
jyoojntykpąjknuva ję'ę juu' ve'e ąą'kani tu̱y'uk'it; nąjkxupts ję'ę ve'e
jęm Galilea, u̱x'oo̱kts miitse'e jęm mję'yadat, jęm tse'e x'íxtat." Tą tse'e
nvaajnjada —jidu̱'u̱m tse'e ję tą'ąxtąjk yaknu̱u̱jmidi.
8 Van'it tse'e ję tą'ąxtąjk tun jatyji cho̱o̱'ndi joma ve'e ję jot, tsą'kidupe'e
jętse'e nay ve'empa o̱o̱y tyunxo̱o̱jntktuva. Ję'ę tse'e noomp nąjkxtu
jętse'e ję ixpąjkpatąjk du̱vaajnjadat. 9 Jęm tse'e ñąjkxta vye'na ku ve'e
ję Jesús du̱mąątnavyaatjidi jętse'e kyo̱jtspo̱o̱'kxjidi. Van'it tse'e ję Jesús
du̱vinkutąmidi jętse'e du̱vinja'vidi du̱vintsą'kidi, jętse'e jęm tyékum
du̱tsę̱ę̱'ndi. 10 Van'it tse'e ję Jesús ñą'mu̱xjidi:
—Kadi mtsą'ągada, nąjkxu̱ xvaajnjada ąts ję n'utsątąjk jęts jęme'e
Galilea ñąjkxtat, jęmts ątse'e x'íxtat.

Ku ję tee'tąjk ję meen du̱mo̱o̱ydi ję tojpada jętse'e tyaayadat

11 Namvaate'e ję tą'ąxtąjk ñąjkxti, van'it tse'e jęm kajpu̱n jo̱o̱tm ñąjkxti
aję'ę̱jyji ję tojpada juu' ve'e ję jot du̱'ix'ijttup jętse'e o̱jts du̱vaajnjikąxta
ję tee'tąjk ję vyintsąnda ti jatye'e tu̱tyunju̱ tu̱kyątsju̱. 12 Van'it tse'e
ję tee'tąjk ję vyintsąnda o̱jts du̱ko̱jtsmókta mąąt ję israeejlit ję myújit
jáyuda pąn ti ve'e tyóndap. Van'it tse'e may ję meen du̱mo̱o̱ydi ję tojpada
13 jętse'e jidu̱'u̱m du̱nu̱u̱jmidi:
—Ve'em miitse'e mva'andat jęts maadupe'e tu̱mvę̱'nada, van'it tse'e
o̱jts ję Jesús ję y'ixpąjkpatąjk tu̱du̱mę̱ę̱'tsta ję ñi'kx ję kyo̱pk. 14 Pąn
myo̱tup tse'e ję kąts ję yakkutojkpa jęts maadupe'e tu̱mvę̱'nada, kádits
xtivinmayda, ąątsts miitse'e nkuko̱tstap jętse'e mkayakvintso̱tóndat.
15 Van'it tse'e ję tojpada ję meen du̱kuvąjkti jętse'e ve'em o̱jts du̱tonda
ax jo'n yaknu̱u̱jmidi. U̱xyam paatna tse'e nu̱may ję israeejlit jayu
vya'anda jęts ve'emame'e jyajty.

Ję pava'nu̱n juu' ve'e ję Jesús yaktaajnjidu ję y'ixpąjkpatąjk
(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

16 Nąjkxtu tse'e jęm Galilea ję Jesús ję ñu̱makto'k ixpąjkpatąjk, jęme'e
ñąjkxti joma ve'e ję ko̱pk juu' ve'e ję Jesús tukną'mu̱xju̱du. 17 Ku ve'e
ję Jesús du̱'ixti, vyinja'vidu vyintsą'kidu tse'e, óyame'e jęm juu' ve'e
mętsvinmaaydup pąn tyúvam ję'ę ve'e ję Jesús. 18 Van'it tse'e ję Jesús
ję y'ixpąjkpatąjk du̱vinkutąmi jętse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Yakmo̱o̱ynu xa ątse'e nu̱jom ję kutojku̱n juu' ve'e jęm tsapjo̱o̱tm jęts
yaja naxviijn. 19 Ję'ę kąjx tse'e, nąjkxta miits to'k it to'k naxviijn jętse'e
ję jayu xyakvimpijttinit ąts ję n'ixpąjkpatąjkta, jętse'e xyaknąpę̱ttat
ję Dios Tee' kąjx, ąts, ję'ę ję y'Onu̱k kąjx, jęts ję Espíritu Santo
kąjx, 20 jętse'e xtuk'íxtat jętse'e du̱kutyoondinit nu̱jom juu' ąts miitse'e
tu̱ntukpava'anda. Nu̱jávadats jęts xą'ma kąjx ątse'e n'ijtnit miits mąątta
ję itąkąx paat.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Marcos Jyaay

Ku je̱ Yaknapejtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Je̱ Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ juu' ve'e ya̱
na̱k ñu̱ka̱jtsp, je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayookts ya̱'a̱ ve'e. Jidu̱'u̱m tse'e cho̱o̱'ndu̱k.
2 Ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n du̱jatyaajñ to'k juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e du̱jaajy:
Nkejxp xa a̱tse'e je̱ nyakka̱tsu̱yo̱'yva juu' mitse'e mvintoo'vá̱kajap,
je̱'e̱ tse'e myak'o̱'yixjup je̱ too' joma ve'e mnáxu̱t.
3 Yakmó̱tup xa ve'e ku ve'e to'k je̱ jayu jidu̱'u̱m ma̱kk kya̱ts joma ve'e
kyapa̱ntsu̱u̱na:
"Yak'o̱'yijada, yakta̱a̱jvjada je̱ too' joma ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ñáxu̱t."
4 Ax ve'em tse'e tyoojnji kyo̱jtsji ax jo'n je̱ Isaías du̱jatyaajñ. To'k
je̱ jayu juu' ve'e Juan du̱xa̱a̱ji, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱yakna̱pejt joma ve'e
kyapa̱ntsu̱u̱na, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi je̱tse'e vyinmayu̱mpijttinit, je̱tse'e
du̱masoo̱ktinit je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda, je̱tse'e ña̱pé̱ttat, ve'em tse'e
yakto̱kinme̱e̱'kxtat. 5 Nu̱na̱jkxju̱du tse'e amo̱tunajxpa nu̱jom juu' ve'e
tsu̱u̱nidup je̱m jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm je̱ts viijnk tso̱v juu' ve'e je̱m
judéait y'it jo̱o̱tm. Vintso̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ tyo̱kin du̱mavyatsta, ve'em tse'e je̱
Juan yakna̱pé̱tjada je̱m Jordán ma̱ja̱ na̱jo̱o̱tm. 6 Juu' tse'e je̱ Juan vyítip,
je̱ camello pa̱jk pu̱mts je̱'e̱ ve'e; je̱ ak tse'e tyiintsoojmjup. Je̱ paach tse'e
jyu̱'kxp je̱ts je̱ ma̱ja̱ pa'ajk. 7 Tyukka'amaay tse'e jidu̱'u̱m:
—Xpa'u̱x'o̱o̱kip xa a̱tse'e to'k pa̱ne'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ka'a
ve'e a̱ts, ni ka'ats a̱tse'e nvinmachju̱ je̱ts a̱tse'e nnay'u̱xno̱o̱'mju̱t
je̱ts a̱tse'e je̱ kya̱'a̱jk ja̱a̱'p nmuké̱jijat. 8 Je̱ tsoxk na̱a̱j a̱ts miitse'e
ntukyakna̱pe̱jttup; ax je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xpa'u̱x'o̱o̱kip, je̱'e̱ tse'e je̱m mja'vin
ka̱jxmda mtukyakna̱pé̱tjadap je̱ Espíritu Santo.

Ku je̱ Jesús ña̱pejt
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

9 Ku ve'e je̱ Juan je̱ jayu du̱yakna̱pejt, van'it tse'e je̱ Jesús cha̱a̱'n je̱m
Nazaret, to'k je̱ kajpu̱n juu' ve'e je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm. Ku ve'e jye̱'y,
van'it tse'e je̱ Juan yakna̱pe̱jtji je̱m Jordán ma̱ja̱ na̱jo̱o̱tm. 10 Pítsumnup
tse'e vye'na je̱ Jesús, van'it tse'e du̱'ix je̱ tsapjo̱o̱tmit it y'ava'ach je̱tse'e
je̱ Espíritu Santo ñu̱ka̱da'akyju̱ je̱ pak jo'n. 11 Van'it tse'e yakmo̱tu to'k je̱
ayook juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm ka̱daak. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Mits xa ve'e a̱ts je̱ n'Onu̱k, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp. O̱o̱yts a̱ts
mitse'e ntuntukxo̱o̱ndu̱k.

Ku je̱ Jesús je̱ Satanás y'ukyakto̱kimpa̱kuvaajnji
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

12 Van'it tse'e je̱ Espíritu Santo du̱yaknu̱jkx je̱ Jesús je̱m vinva'ajts
it ka̱jxm. 13 Je̱m tse'e y'ijt vu̱jxtkupx xa̱a̱j; je̱ Satanás tse'e
ukyakto̱kimpa̱kuvaajnju. Ijtpa tse'e je̱ Jesús je̱ mu'uk tá̱nu̱k ma̱a̱t.
Van'it tse'e je̱ aangelesta̱jk je̱ Jesús du̱nu̱na̱jkxti je̱tse'e o̱jts du̱pattónada.

Ku ję Jesús kya'amay'ukvaajñ ję̨p Galilea
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Ku ve'e ję̨ it ñajxy, van'it tse'e ję̨ Yaknąpę̨jtpa Juan
yakpoxu̱ntąkpu̱u̱jm. Van'it tse'e ję̨ Jesús ñu̱jkx ję̨m galiléait y'it jo̱o̱tm
ję̨tse'e du̱tukka'amaajy ję̨ o̱y kąts ję̨ o̱y ayook. 15 Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Tą xa ve'e ję̨ xąąj du̱paatni. Myaaxu̱xju̱dupts miits ję̨'ę̨ ve'e ję̨
Nte'yam ję̨tse'e m'ijttinit ję̨m y'am kyą'm. Vinmayu̱mpijttini, maso̱o̱ktini
ję̨ mko̱'o̱y joojntykinda, ję̨ts jaanchjávada yą̨ o̱y kąts yą̨ o̱y ayook.

Ku ję Jesús du̱vąąjv nu̱maktaaxk ję̨ ajkx maakpada
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Najxp tse'e ję̨ Jesús vye'na ję̨ja galiléait myąją̨ nąą'akąya pa'ayi, van'it
tse'e du̱'ix nu̱mę̨jtsk ję̨ ajkx maakpada, ję̨ Simón Pedro mąąt ję̨ y'uts
Andrés, ję̨'ę̨ tse'e ję̨ tyuk'ajkx'amaakin xuum du̱nąvąjidup vye'na ję̨m
mąją̨ nąą'akąya jo̱o̱tm. 17 Van'it tse'e ję̨ Jesús ñą'mu̱xjidi:
—Pamiindini ąts. Ajkx maakk xa ve'e mtoondup; ax u̱xyamts ąts
miitse'e ję̨ toonk nmo̱'o̱dat ję̨ts ątse'e ję̨ jayu xtuknu̱míndat.
18 Van'it tse'e du̱masoo̱ktini ję̨ tyuk'ajkx'amaakin xuumda ję̨tse'e
du̱panąjkxtini.
19 Javę̨ę̨'n tse'e ję̨ Jesús jyaa'kyo̱'y, ję̨tse'e du̱'ix ję̨ Santiago mąąt ję̨
y'uts Juan, ję̨ Zebedeo ję̨ myajntktąjk ję̨'ę̨ ve'eda, ję̨m tse'e barco jo̱o̱tm
ję̨ tyuk'ajkx'amaakin xuum du̱'ataagada vye'na. 20 Van'it tse'e ję̨ Jesús
vyo̱o̱jvjidi. Van'it tse'e du̱masoo̱ktini ję̨ tyee' Zebedeo ję̨m barco jo̱o̱tm
mąąt ję̨ tyoompatąjk, ję̨tse'e ję̨ Jesús du̱panąjkxtini.

To'k ję̨ yaa'tyąjk juu' ve'e ję̨m jya'vin kąjxm ję̨ ko̱'o̱yjáyuvap
(Lc. 4.31-37)

21 Van'it tse'e ję̨ Jesús mąąt ję̨ y'ixpąjkpatąjk jyę̨'ydi ję̨m capernaaumit
kyajpu̱n kąjxm. Ku ve'e ję̨ po̱o̱'kxtku̱n xąąj du̱paaty, van'it tse'e ję̨ Jesús
tyąjki ję̨p tsaptu̱jkp ję̨tse'e ję̨ jayu du̱yak'ixpąjk'ukvaajñ. 22 Atu̱va ato̱ki
tse'e ję̨ jayu du̱tuktaandi ję̨ y'ixpąjku̱n ku̱x ję̨ kutojku̱n mąąte'e kyąts,
ka ve'emap ax jo'n ję̨ tsaptu̱jkpit yak'ixpąjkpatąjk. 23 Ję̨p tse'e tsaptu̱jkp
vye'na to'k ję̨ yaa'tyąjk juu' ve'e ję̨m jya'vin kąjxm ję̨ ko̱'o̱yjáyuvap.
Jidu̱'u̱m tse'e mąkk vyaajñ:
24 —¿Ti kątsts mitse'e mjayejpp ąąts mąąt?, nazarétit Jesús. ¿Ję̨'ę̨ ve'e
mnu̱mejtsp ję̨ts ąątse'e xyakkutó̱kiyu̱t? N'ixa xa ąts mitse'e, ję̨ Nte'yam
ję̨ Vya'ajts Jáyuts mitse'e.
25 Van'it tse'e ję̨ Jesús du̱tuknu̱u̱jmi ję̨ ko̱'o̱yjáyuvap, ję̨tse'e vyaajñ:
—Amo̱'o̱tu̱ ję̨ts tukvaatsni yą̨ yaa'tyąjk.
26 Van'it tse'e ję̨ ko̱'o̱yjáyuvap ję̨ yaa'tyąjk du̱xitu̱yo̱'y ję̨tse'e pyítsumni,
ję̨tse'e mąkk tyun'akąą'stk. 27 Ax nujom tse'e tyaandi atu̱va ato̱ki ję̨tse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Tis yą'ą̨ ve'e? ¿Nam ixpąjku̱n yą'ą̨ ve'e? Jyayejpptam xa yą'ą̨ ve'e yą̨
jayu ję̨ kutojku̱n ję̨tse'e ję̨ ko̱'o̱yjáyuvap paat kyątsąpu̱kju̱.
28 Jatyji tse'e ję̨ jayu du̱'ako̱jtsva'kxy ję̨tse'e ję̨ Jesús yaknuja'vi ję̨m
nujom galiléait y'it jo̱o̱tm.

Ku ję̨ Jesús du̱yakjo̱tkąąaaky ję̨ Simón Pedro ję̨ myą'vu̱t taak
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Van'it tse'e ję̨ Jesús pyítsum ję̨p tsaptu̱jkp ję̨tse'e tyąjki ję̨p ję̨ Simón
Pedro mąąt ję̨ Andrés tyu̱jkp, myąądiduva tse'e ję̨ Santiago ję̨ts ję̨ Juan.
30 Ję̨p tse'e ję̨ Simón Pedro ję̨ myą'vu̱t taak pya'amma'aj, ją̨mpąjkjup.

Ax jatyji tse'e jẹ Jesús yakvaajnji jẹts pạjkjupe'e. 31 Van'it tse'e jẹ
Jesús dụvinkutạmi jẹ pa'am jayu, jẹtse'e jẹm kyạ'm dụmajch, jẹtse'e
dụyakpojtụk. Tun jatyji tse'e jẹ jạạjn ñụvaatsjini. Van'it tse'e jẹ tạ'ạxtạjk
pyatto'nijidi.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky nụmay jẹ pa'am jayu
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Ku ve'e jẹ xạạj tyạjkini, van'it tse'e jẹ Jesús dụtuknụnạjkxti pạn
pạn jatye'e pạjkjụdup jẹts pạn pạn jatye'e jẹm jya'vin kạjxmda jẹ
kọ'ọyjáyuvap. 33 Jẹp tse'e tạk'aagup nụjom jẹ jayu ñay'amojkijidi.
34 Yakjọtkạdaaknu tse'e jẹ Jesús nụmay jẹ jayu, may viijn tse'e jẹ pa'am
dụjayẹpta jẹtse'e nụmay jẹ kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsumni jẹm jẹ jayu
jya'vin kạjxmda. Ka'a tse'e jẹ Jesús dụyakjajtji jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹtse'e
dụ'avánadat jẹts jẹ Jesús, jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam
vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit.

Ku jẹ Jesús kya'amaajy jẹp Galilea
(Lc. 4.42-44)

35 Kọọ'ts jatyna tse'e vye'na, ka'anume'e jyajvív, van'it tse'e jẹ
Jesús pyojtụk jẹtse'e jẹ kajpụn dụtukvaach, jẹtse'e ñụjkx joma ve'e
kyapạntsụụna. Jẹm tse'e chapkạjts. 36 Van'it tse'e jẹ Simón Pedro jẹts pạn
pạn jatye'e myạạtve'nidu, jẹ'ẹ tse'e nạjkxtu jẹtse'e jẹ Jesús dụ'íxtidi. 37 Ku
ve'e dụpaatti, van'it tse'e dụnụụjmidi:

—Anañụjoma xa ve'e m'íxtajada.

38 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Ja'mda jẹm viijnk kajpụn kạjxmpa juu' ve'e tạmạnaat jẹts ạtse'e jẹm
ntukka'amaayvat jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nmin.

39 Van'it tse'e jẹ Jesús dụtuknajxy dụtuktạjki jẹm nụjom galiléait
y'it jọọtm, jẹtse'e kajpụn kajpụn kya'amaajy jẹp chaptụjkpta jẹtse'e
dụyakpítsumni jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ jayu juu' ve'e leprapạjkjup
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Van'it tse'e to'k jẹ jayu juu' ve'e leprapạjkjup, jẹ'ẹ tse'e jẹ Jesús
dụvinkutạmi jẹtse'e dụvinkọxkteni. Jidụ'ụm tse'e dụmunoo'kxtk:

—Pạn mtsạjkp xa mitse'e, m'ọ'yixjup tse'e jẹts ạtse'e xtuknụva'atsụt yạ
lepra pa'am.

41 Tukmọ'tju tse'e jẹ Jesús. Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ kyạ'ạj tyuknụkọojnji
jẹtse'e vyaajñ:

—Ntsạjkp xa ạtse'e; va'ajts tse'e mtaanni.

42 Ku xa ve'e ve'em vyaajñ, tun jatyji tse'e jẹ lepra pa'am ñụvaatsjini
jẹ jayu jẹtse'e jyọtkạdaakni. 43 Van'it tse'e jẹ Jesús mạkk pyavaajnji,
ka'anume'e dụpakẹjxni vye'na:

44 —Amọtunaxụ, ka'ats mitse'e pạn xvaajnjat pạn pạne'e
tụmyakjọtkạda'akyjụ. Nạjkxụ joma ve'e jẹ tee' jẹtse'e dụ'íxụt jẹts
jọtkạda'akyani mitse'e, van'it tse'e xyọxụt juu' ve'e jẹ Moisés pyavaan
ku ve'e jẹ jayu dụkọọ'kjayẹjptini jẹ lepra pa'am, ve'em tse'e nụjom
dụnụjávadat jẹts tạ́vani ve'e jẹ pa'am mnụvaatsjini.

45 Ax nạjkx tse'e jẹ jayu jẹtse'e dụ'avanva'kxy nụjom juu' ve'e tụtyunjụ
tụkyạtsjụ. Ku ve'e jẹ jayu dụ'amọtunajxti, van'it tse'e ọọy dụtuntsọjkti
jẹtse'e y'íttat jẹ Jesús mạạt, jẹ'ẹ kạjx tse'e kyọọ'k'ọ'yixjini jẹ Jesús jẹtse'e
ixna kẹ'xna tyạ́kat jyajuu'kajpụnkụjxa, myujékumip tse'e jẹ kajpụnda

jẹ̱tse'e y'ijt joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na, jẹ̱m tse'e jẹ̱ jayu ñu̱jẹ̱'yajada pa̱n vinxu̱p jẹ̱ kajpu̱n juu' ve'e ta̱ma̱naat.

2

Ku jẹ̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k jẹ̱ mojkpa jayu
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

1 Ku ve'e vẹ̱ẹ̱'n jẹ̱ it ñajxy, van'it tse'e jẹ̱ Jesús tya̱jkinuva jẹ̱m capernaaumit kyajpu̱n jo̱o̱tm. Yakmo̱tu tse'e jẹ̱ ka̱ts jẹ̱ts jẹ̱pe'e tu̱jkp vye'na. 2 Jatyji tse'e nu̱may jẹ̱ jayu ñay'amojkijidi; ni jẹ̱ja ta̱k'aaka tse'e kyo̱o̱'knu̱paadini. Tyukka'amaayp tse'e vye'na jẹ̱ Jesús jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kya̱ts jẹ̱ y'ayook, 3 van'it tse'e du̱tuknu̱jẹ̱'ydi to'k jẹ̱ mojkpa jayu, nu̱maktaaxke'e jẹ̱ jayu pyavítsjada. 4 Ax ka'a tse'e y'o̱'yixjada jẹ̱tse'e jyẹ̱'yadat jẹ̱ja jẹ̱ Jesús vyinkujk jẹ̱ nu̱may jayu ka̱jx, jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e pyẹ̱jtti jẹ̱m ta̱kni'kxm, jẹ̱tse'e du̱yakkẹẹ̱kti vẹẹ̱'n jẹ̱ ta̱knu̱pa̱m jẹ̱ Jesús myutu̱v, jẹ̱tse'e du̱ku̱sta̱a̱ydi jẹ̱ mojkpa jayu ma̱a̱t jẹ̱ myaajntku̱n. 5 Ku tse'e jẹ̱ Jesús du̱'ix jẹ̱ts jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e jẹ̱ mojkpa jayu du̱nu̱u̱jmi:

—Mee'kx tse'e jẹ̱ mto̱kin tyañ.

6 Van'it tse'e vyinmaaydi jẹ̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk juu' ve'e jẹ̱p tsu̱u̱nidup vye'na: 7 ¿Tya̱jxts ya̱'a̱ ve'e ve'em vya'añ? Jẹ̱ Nte'yam xa ya̱'a̱ ve'e vyinko̱jtspejtp ku ya̱'a̱ ve'e ve'em vya'añ. Ni pa̱na xa ve'e kya'o̱'yixju̱ jẹ̱tse'e tyo̱kinmẹẹ̱'kxu̱t, jẹ̱ Nte'yamji ve'e to'k.

8 Ax ñu̱ja'vipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Jesús vintso̱ jẹ̱'ẹ̱ ve'e vyinmayda, jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:

—¿Tya̱jxts miitse'e ve'em mvinmayda? 9 ¿Tise'e ka tso'oxap, ku a̱tse'e jẹ̱ mojkpa jayu nnu̱u̱jma: "Mee'kx tse'e jẹ̱ mto̱kin tyañ", ukpu̱ ku a̱tse'e nna̱a̱jmat: "Pojtu̱kni, pa̱kmojkni xi mmaajntku̱n jẹ̱ts jaamni"? 10 Jẹ̱tse'e xnu̱jávadat jẹ̱ts njayejpp a̱tse'e jẹ̱ kutojku̱n yaja naxviijn jẹ̱ts a̱tse'e jẹ̱ jayu nto̱kinmẹẹ̱'kxu̱t, a̱ts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Van'it tse'e jẹ̱ mojkpa jayu du̱nu̱u̱jmi:

11 —Mits a̱tse'e nnu̱u̱jmip, pojtu̱kni, pa̱kmojkni xi mmaajntku̱n, jẹ̱ts na̱jkxni jẹ̱m mta̱k'am.

12 Van'it tse'e jẹ̱ jayu pyojtu̱kni, jẹ̱tse'e jẹ̱ myaajntku̱n du̱pa̱kmojkni, jẹ̱tse'e du̱vinva'kvaatsni jẹ̱ nu̱may jayu. Atu̱va ato̱ki tse'e nu̱jom jẹ̱ jayu tyanka̱jxti, jẹ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam du̱yakmá̱jidi du̱yakjaanchidi, jẹ̱tse'e vyaandi:

—Ni vin'itna xa ya̱'a̱ ve'e jidu̱'u̱m nka'íxumda.

Ku jẹ̱ Jesús du̱va̱a̱jv jẹ̱ Leví juu' ve'e du̱xa̱a̱jiva Mateo
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ña̱jkxnuva jẹ̱ja maja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi. Ku ve'e nu̱jom jẹ̱ nu̱may jayu vyinkutá̱mijidi, van'it tse'e du̱yak'ixpu̱jk. 14 Tá̱vanits ya̱'a̱ ve'e ñaxy vye'na, van'it tse'e jẹ̱ Jesús cho̱o̱'nni. Najxp tse'e vye'na jẹ̱ja too' aajy, van'it tse'e jẹ̱ Leví du̱'ix, jẹ̱ Alfeo jẹ̱ myajntk, jẹ̱ja tse'e chu̱u̱na vye'na joma ve'e jẹ̱ kupa̱'mu̱n du̱pa̱kmuk. Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—Pamiinni a̱ts.

Van'it tse'e jẹ̱ Leví tyeni jẹ̱tse'e du̱pana̱jkxni.

15 Jẹ̱m tse'e jẹ̱ Leví tya̱k'am jẹ̱ Jesús jẹ̱ts jẹ̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱ma̱a̱tkáy du̱ma̱a̱t'uu'k nu̱may jẹ̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpada jẹ̱ts jẹ̱ viijnk jáyuda juu' ve'e jẹ̱ jayu tyijp tó̱kinax jáyuda, ku̱x nu̱mayda ve'e juu' ve'e jẹ̱ Jesús du̱pana̱jkxtup. 16 Ax ku tse'e du̱'ixti jẹ̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk ma̱a̱t

jẹ fariseotąjk jẹts jẹ'ẹ ve'e myąątkaaydup myąąt'ooktup jẹ Jesús, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpąjkpatąjk yak'amǫtutǘvidi:

—¿Myąątkaayp myąąt'uukp yą'ą ve'e jẹ kupą'mụn pąkmojkpa jẹts jẹ viijnk tǫ́kinax jayu?

17 Y'amǫtunajx tse'e jẹ Jesús, van'it tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa jẹ'ẹ ve'e dụtsǫkta jẹ tsǫ'yiva pąn pąn jatye'e mąkkątsǫts; jẹ'ẹda ve'e pąn pąn jatye'e pąjkjụdup. Ka jẹ'ẹp xa ątse'e nnụmiimp jẹts ątse'e nyaaxjat jẹ jayu juu' ve'e tụv jáyuvidup joojntykidup, jẹ'ẹ ątse'e nnụmiimp juu' ve'e tǫ́kinax jayu, ve'em tse'e vyinmayụmpijttinit jẹtse'e dụmasǫǫktinit jẹ kyǫ'ǫy joojntykinda.

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ni pąn tyąjx kąjxe'e jẹ y'ixpąjkpatąjk kyah'ayoojidi
(Mt. 9.14-15; Lc. 5.33-35)

18 To'k nax tse'e ku ve'e jẹ Yaknąpẹjtpa Juan jẹ y'ixpąjkpatąjk jẹts jẹ fariseo jẹ y'ixpąjkpatąjk y'ayoojada vye'na, van'it tse'e jẹ jayu jẹ Jesús dụvinkutą́midi jẹtse'e dụ'amǫtutǘvidi:

—¿Tyąjx tse'e y'ayoojada jẹ Juan jẹ y'ixpąjkpatąjk jẹts jẹ fariseo jẹ y'ixpąjkpatąjk; ax ka'a tse'e mits yą m'ixpąjkpatąjk y'ayoojada?

19 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsǫǫjvjidi:

—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pąn pąn jatye'e miindup joma ve'e jẹ jayu ñavyụkjụ namvaate'e jẹ tą'ąxpąjkpa dụmąądada, jẹ'ẹ kąjx tse'e kyah'ayoojada. Nay ka'a tse'e chaachvinmaayduva ąts yą n'ixpąjkpatąjk namvaat ątse'e n'it yą'ą mąątta. 20 Ax pyaa'tup tse'e jẹ xąąj ku ątse'e nkǫǫ'k'ijtnit yą'ą mąątta, van'it tse'e tụụv y'ayoojadat.

Jẹ nam ixpąjkụn juu' ve'e jẹ Jesús jẹ jayu tyuk'ix
(Mt. 9.16-17; Lc. 5.36-39)

21 'Ni pąna xa ve'e jẹ nam vit dụkatuk'akąya jẹ pak vit. Pąn ve'em xa ve'e kụdụtún, van'it tse'e jẹ nam aką'yụn dụvąą'nmókụt jẹ pak vit jẹtse'e dụtunjaa'kkąą'tsnit. 22 Ni pąna ve'e dụkah'atẹ'miva jẹ nam tsaaydum pa'ajk nąąj jẹm pak ak apąjkin jǫǫtm. Pąn ve'em xa ve'e kụdụtún, mupą́jinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ak, ax kǫǫjyji tse'e vyintǫ́kiyụt jẹ tsaaydum pa'ajk nąąj jẹts jẹ ak apąjkin. Juu' tse'e jẹ nam tsaaydum pa'ajk nąąj, jẹm tse'e nam ak apąjkin jǫǫtm yakpụm.

Ku jẹ ixpąjkpatąjk dụyuktąjti jẹ trigo
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 To'k tse'e jẹ pǫǫ'kxtkụn xąąj vye'na jẹtse'e jẹ Jesús dụtuknaxy jẹ trigo kam mąąt jẹ y'ixpąjkpatąjk, jẹtse'e jẹ y'ixpąjkpatąjk dụyuktąjti jẹ trigo. 24 Van'it tse'e jẹ fariseotąjk jẹ Jesús dụnụụjmidi:

—¿Tyąjx tse'e pǫǫ'kxtkụn xąąj yą m'ixpąjkpatąjk dụtonda juu' ve'e jẹ pava'nụn kyayakjajtyp?

25 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsąąjv:

—¿Tis, ka'anum miitse'e xkǫtsta jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp juu' ve'e to'k nax tyoondu jẹ David mąąt jẹ myujatyoo'tąjk ku ve'e kya'ijtụxjidi ti ve'e kyáydap jyą'kxtap jẹts ku ve'e yu'ǫǫ'kjup vyẹ'nada? 26 Tąjki xa ve'e jẹ David jẹp jẹ Nte'yam chaptụjkp ku ve'e jẹ Abiatar y'ijt tee' juu' ve'e dụnụvintsąnikąjxp jẹ tee'tąjkta, jẹtse'e dụkaajy jẹ kunuu'kx tsapkaaky, jẹtse'e dụmǫǫyduva jẹ myujatyoo'da. Ax ka'a tse'e jẹ pava'nụn dụyakjaty jẹtse'e ǫpyąna dụkáyụt, jẹ tee'tąjkji ve'e tuknụvánada. Tą miits yą'ą ve'e xkǫtsta, ¿ve'em xaja?

27 Vaampa tse'e jẹ Jesús:

—Je̱ jayu je̱ y'o̱'yin ka̱jx xa ve'e je̱ Nte'yam du̱pu̱u̱jm je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j; ka je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j ka̱jxap tse'e du̱pu̱u̱jm je̱ jayu. 28 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e je̱ kutojku̱n njayep pa̱n ti ve'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j yaktónup ukpu̱ kayaktónup, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

3

Je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e xux je̱ kya̱'a̱j to'k ado'om
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

1 Je̱tse'e je̱ Jesús tya̱jkinuva je̱p tsaptu̱jkp. Je̱p tse'e vye'na to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e xux je̱ kya̱'a̱j to'k ado'om. 2 Je̱ nu̱may jayu tse'e du̱'ixtu o̱y pa̱n yakjo̱tka̱da'akupe'e je̱ Jesús je̱ pa'am jayu ku ve'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j vye'na, je̱'e̱ ve'e jya'íxtidup pa̱n ti ve'e ku̱du̱tukpa̱kta je̱tse'e du̱nu̱'a̱a̱'nadat ku̱xe'e du̱kakutyún je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱nda. 3 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e xux je̱ kya̱'a̱j to'k ado'om:

—Te̱na yaja ya̱ jayu vyinkujkta.

4 Van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi je̱ jáyuda:

—¿Juu' tse'e je̱ pava'nu̱n yakjajtyp je̱tse'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j je̱ jayu du̱tónu̱t: je̱'e̱ juu' ve'e o̱y, ukpu̱ je̱'e̱ juu' ve'e ka ó̱yap; ku ve'e je̱ jayu du̱yakjoojntykat, ukpu̱ ku ve'e je̱ jayu du̱yak'o̱o̱'ku̱t?

Ax ama̱'a̱t tse'e tyaandi. 5 Van'it tse'e je̱ Jesús vyin'ix'apitsumka̱jxjidi, jo̱t'aajnjup je̱ts tsaachvinmaayp ku̱x ka'a ve'e je̱ jayu du̱kuva̱kta juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ma̱kke'e je̱ kyo̱'o̱y vinma'yu̱n du̱pa̱a̱mdi. Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ pa'am jayu:

—Yakyajkxu̱ je̱ mka̱'a̱j.

Van'it tse'e je̱ pa'am jayu je̱ kya̱'a̱j du̱yakyajkxy, je̱tse'e jyo̱tka̱daakni. 6 Van'it tse'e pyítsumdi je̱ fariseota̱jk je̱tse'e du̱'ukko̱jtsmojkti ma̱a̱t je̱ Herodes je̱ jyáyuda pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Jesús ku̱du̱yakjay'o̱o̱'kjidi.

Ku nu̱may je̱ jayu y'ijt je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi

7 Mya̱a̱tna̱jkxts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi; nu̱may tse'e je̱ galiléait jayu pyana̱jkxjidi. 8 Je̱mpa tse'e juu' ve'e tso̱o̱'ndu je̱m jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm je̱ts juu' ve'e tso̱o̱'ndu je̱m iduméait y'it jo̱o̱tm. Je̱mpa tse'e juu' ve'e tso̱o̱'nduva je̱m jado'k ado'om Jordán ma̱ja̱ na̱pa'am je̱ts juu' ve'e tso̱o̱'ndu je̱m tiirovit je̱ts sidoonit y'it jo̱o̱tmda; nu̱may tse'e o̱jts je̱ Jesús du̱'ixta ku ve'e je̱ ka̱ts du̱mó̱tudi je̱ts ti ve'e je̱ Jesús tyuump. 9 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Jesús du̱pavaajñ je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e apa̱a̱mdu̱ka du̱yak'íttat to'k je̱ barco joma ve'e tyá̱kat, ve'em tse'e je̱ nu̱may jayu kyah'atijmókjadat. 10 Nu̱máyani ve'e o̱o̱y je̱ pa'am jayu du̱yakjo̱tka̱daakni vye'na. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e pa̱n pa̱n jatye'e pa̱jkju̱dup, je̱'e̱ tse'e du̱'atijmojktup je̱ Jesús ku̱x tyo̱nuvaandupe'e. 11 Ax je̱ jayu juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, ku tse'e du̱'ixti je̱ Jesús, van'it tse'e du̱vinko̱xkténidi je̱tse'e ma̱kk du̱mukojtsti. Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:

—¡Mitse'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k!

12 Van'it tse'e je̱ Jesús ma̱kk pyavaajnjidi je̱tse'e du̱kah'avánadat je̱ts pa̱n je̱'e̱ ve'e.

Ku je̱ Jesús du̱vinka̱a̱jn je̱ ñu̱makme̱jtsk kuká̱tsivada
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

13 Van'it tse'e je̱ Jesús pyejt je̱m tonu̱n viinm je̱tse'e du̱va̱a̱jv pa̱n pa̱n jaty je̱'e̱ ve'e vyinko̱nuvaampy. Nu̱na̱jkxju̱duts je̱'e̱ ve'e. 14 Nu̱makme̱jtsk tse'e du̱vinka̱a̱jn juu' ve'e íttap je̱'e̱ ma̱a̱t, je̱tse'e du̱ké̱xtat ka'amaayva,

15 jẹtse'e jẹ kutojkụn dụmọọydi jẹtse'e jẹ pa'am jayu dụyakjọtkạdaaktat
jẹtse'e dụyakpítsumduvat jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda.
16 Yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ nụmakmẹjtskta: jẹ Simón juu' ve'e tyukmumẹjtsxạạji
Pedro, 17 jẹ Santiago jẹts jẹ y'uts Juan, jẹ Zebedeo jẹ'ẹ ve'e jẹ myajn-
tktạjk, jẹ'ẹda tse'e tyukmumẹjtsxạạji Boanerges. (Jidụ'ụmts jẹ'ẹ ve'e
kyạtsạpítsum jẹ Boanerges, jáyuda juu' ve'e ve'em ax jo'n jẹ añu pyụj.)
18 Jẹmpa tse'e jẹ Andrés jẹts jẹ Felipe, jẹ Bartolomé jẹts jẹ Mateo, jẹ Tomás
jẹts jẹ Tadeo, jẹ Santiago juu' ve'e jẹ Alfeo jẹ myajntk, jẹ Simón juu' ve'e jẹ
cananista partido dụmạạt y'ijt, 19 jẹts jẹ Judas Iscariote, juu' ve'e jẹ Jesús
dụpạạmnup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup.

Ku jẹ Jesús yaktij jẹts jẹ kọ'ọyjáyuvape'e jẹ kutojkụn mọọjyju
(Mt. 12.22-28; Lc. 11.14-20)

To'k nax tse'e jẹ Jesús jẹts jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹp tụjkp vyẹ'nada,
20 van'it tse'e nụmay jẹ jayu ñay'amojkijidinuva; ni jẹ'ẹ tse'e jẹ Jesús
kyọọ'k'ọ'yixjini jẹtse'e kyáyụt mạạt jẹ y'ixpạjkpatạjk. 21 Ku tse'e jẹ Jesús jẹ
y'utsạtạjk dụmọ́tudi juu' ve'e toojnju kọjtsju, van'it tse'e dụ'uknụnạjkxti
jẹtse'e kụdụvọọvdi, kụx ve'eme'e jẹ jayu vya'anda jẹts tạ ve'e vy-
inma'yụntọ́kini.

22 Ax jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk juu' ve'e jẹm Jerusalén tsọọ'ndu,
jẹ'ẹ tse'e vaandu:

—Jẹm xa yạ'ạ ve'e jya'vin kạjxm jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e
dụnụvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjáyuvaptạjkta. Jẹ Beelzebú yạ'ạ ve'e mọọjyjup
jẹ kutojkụn jẹtse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsumụt jẹm jẹ jayu jya'vin
kạjxmda.

23 Van'it tse'e jẹ Jesús dụyaaxji jẹ nụmay jayu jẹtse'e yạ
tukmu'a'ixmojkin dụvaajnjidi:

—¿Vintsọse'e y'ọ'yixjụt jẹtse'e jẹ Satanás viinm ñaajkpítsumjụt jẹm jẹ
jayu jya'vin kạjxm? 24 Pạn nacho'oxpạjkjụdup xa ve'e jẹ jayu juu' ve'e
to'kji jẹ kyutojkụnda, ka'a tse'e y'ọ'yixjụ jẹtse'e jẹ kyutojkụn jyẹ́kụt.
25 Jẹts pạn nacho'oxpạjkjụduvap tse'e jẹ jayu juu' ve'e tsụụnip to'k
jạạjn to'k tạjk, ka'ats jẹ'ẹ ve'e y'ọ'yixjụ jẹtse'e jyẹjkpat. 26 Jẹts pạn
nacho'oxpạjkjụduvapts jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e ijttup jẹm jẹ Sa-
tanás y'am kyạ'm, ka'a tse'e y'ọ'yixjuva jẹtse'e jyẹ́kụt jẹ kyutojkụn,
kutọ́kiyupts jẹ'ẹ ve'e.

Yakvinkạdaak yaknaxkạdaak tse'e jẹ Jesús jẹ Satanás
(Mt. 12.29-32; Lc. 11.21-23; 12.10)

27 'Ni pạna tse'e kya'ọ'yixjụ jẹtse'e tyáakat jẹp jẹ tsọts yaa'tyạjk tyụjkp
jẹtse'e jẹ pyạạmdụk dụpạjkjat pạn ka'a ve'e too'vạjkp dụtsum. Ku ve'e
tsúmani vyẹ'nat, van'ítnum tse'e y'ọ'yixjụt jẹtse'e jẹ pyạạmdụk dụpạjkjat.

28 'Tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ: Pạn pạn xa ve'e jẹ Nte'yam
dụvinkọjtspẹjtp ukpụ jẹ viijnk tọkin dụtún, ọ'yipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
yaktọkinmẹẹ'kxụt. 29 Ax pạn pạn tse'e jẹ Espíritu Santo dụvinkọjtspẹjtp,
ni jẹ vin'ítats jẹ'ẹ ve'e kyayaktọkinmẹẹ'kxụt, tyọ́kinavam jẹ'ẹ ve'e xạ'ma
kạjx.

30 Ve'em tse'e jẹ Jesús vyaajñ kụx jẹ Espíritu Santo ve'e jẹ kuto-
jkụn mọọjyju jẹtse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsumnit jẹm jẹ jayu jya'vin
kạjxmda, ax ve'em tse'e jẹ jayu vyaandi jẹts jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹ'ẹ ve'e jẹ
kutojkụn mọọjyju jẹtse'e ve'em dụtuujn.

Jẹ'ẹ pạne'e jẹ Jesús tyaakja'vip
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Van'it tse'e jyẹ'ydi jẹ Jesús jẹ tyaak jẹts jẹ y'utsạtạjk, jẹp tse'e tạk'aagup tyaandi. Jẹp tse'e jẹ Jesús dụnụkẹjxidi. 32 Pạn pạn jaty tse'e jẹ Jesús dụnaa'tsụụnivíttup vye'na, jẹ'ẹ tse'e nạ'mụxju:

—Ụxẹp xa ve'e tạk'aagup jẹ mtaak jẹts jẹ m'utsạtạjk, mitse'e myakkọtsuvaajnjụdup.

33 Ax van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—¿Pạnts ạtse'e ntaakip, jẹts pạnts ạtse'e n'útsidup?

34 Van'it tse'e dụvin'ix'apaa'vikụjx pạn pạn jatye'e jẹp naa'tsụụnivíttjụdup, jẹtse'e vyaajñ:

—Yạ'ạ xa jẹ'ẹ ve'eda juu' ạtse'e ntaakja'vip jẹts juu' ạtse'e nja'vip ax jo'n kụy'ijtti ạts jẹ n'uts jẹ n'ajch jẹts ạts jẹ n'uts jẹ ntsạ'ạ. 35 Kụx pạn pạn jatye'e dụtoondup juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jẹ'ẹts ạtse'e nja'vidup ax jo'n ạts jẹ n'uts jẹ n'ajch kụy'ijtti, jẹts ạts jẹ n'uts jẹ ntsạ'ạ, jẹts ạts jẹ ntaak.

4

Jẹ tạạmt vạjpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Jado'k nax tse'e jẹ Jesús yak'ixpạjknuva jẹja mạjạ nạ'akạya pa'ayi; nụmay tse'e jẹ jayu ñay'amojkijidinuva joma ve'e jẹ'ẹ. Va'ajts nụmayda ve'e tyun'ijtti. Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ barco. Van'it tse'e jẹ Jesús tyạjki jẹm barco jọọtm, jẹtse'e jẹm y'ạjxtk; jẹja tse'e mạjạ nạ'akạya pa'ayi jẹ nụmay jayu tyaandi. 2 Van'it tse'e may viijn dụyak'ixpạjkti jẹ tukmu'a'ixmojkin mạạt. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

3 —Amọtunaxta. To'k xa ve'e jẹ jayu tạạmt vạjpa chạạ'n. 4 Ku ve'e dụvụj jẹ tạạmt, jẹm tse'e juu' ve'e naxkạdaak jẹja too' kujk, van'it tse'e jyẹ'ydi jẹ jẹyyva tạ́nụk jẹtse'e dụpiivdini. 5 Jẹm tse'e jẹ tạạmt juu' ve'e naxkạdaak jẹja tsakụjx joma ve'e peji jẹ naax; jatyji tse'e yee'k kụx peji ve'e jẹ naax. 6 Ax ku tse'e xyạnụ'aanni, van'it tse'e tyạạtsni kụxe'e jẹ y'aa'ts kyakạạktạjki. 7 Jẹmpa tse'e jẹ tạạmt juu' ve'e naxkạdaak jẹja ápit akujk. Van'it tse'e jẹ ápit yee'k jẹtse'e dụkọọ'k'ítạmọọyni jẹ ọy ojts jẹtse'e yẹẹ'kụt, jẹ'ẹ kạjx tse'e kyatạ'mi. 8 Nay jẹmpa tse'e jẹ tạạmt juu' ve'e naxkạdaak jẹja ọy naxkụjx, jẹ'ẹ tse'e tạ'mi. Jẹm tse'e jẹ tạạmt juu' ve'e naajkma'yiju ii'px majk tạạjm, jẹmpa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju toogupx tạạjm, nay jẹmpa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju mọ́kupx tạạjm.

9 Van'it tse'e jẹ Jesús jyaa'kvaajñ:

—Pạn pạn jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e dụ'amọtunaxta.

Jẹ'ẹ pạn tyạjx kạjxe'e jẹ tukmu'a'ixmojkin yakpụụjm
(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

10 Ku ve'e jẹ Jesús naaydum vye'na, van'it tse'e yak'amọtutụvi pạn vintsọ ve'e yakkọjtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki, jẹ'ẹ ve'e dụ'amọtutụ́vidu juu' ve'e mutạ́mijidup vye'na, nay ve'empa jẹ Jesús jẹ ñụmakmẹjtsk ixpạjkpatạjk. 11 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Jẹ Nte'yam tse'e mtuknụja'vijidup vintsọ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm, ax ka'a tse'e jẹ Nte'yam tyuknụjávajada jẹ'ẹda juu' ve'e ụụ'm mạạt ka'ijttup. 12 Jẹ'ẹ kạjxts ạts jẹ'ẹ ve'e ntukmukọtsta jẹ tukmu'a'ixmojkin mạạt, kụx jya'íxtup xa ve'e juu' ạtse'e ntuump, ka'a tse'e dụvinjávada; jyah'amọtunajxtup tse'e juu' ạtse'e nkạjtsp, ka'a tse'e dụvinmọ́tuda. Jẹ'ẹ kạjx ku ve'e

ve'emda, ka'a tse'e dṵmasọ'ọkta jẹ kyọ'ọy joojntykinda, jẹ'ẹ kạjx tse'e kyayaktọkinmẹẹ'kxtat.

Ku jẹ Jesús dṵkọjtsvaach jẹ tạạmt vạjpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

13 Van'it tse'e jẹ Jesús jyaa'knạ'mṵxjidi:
—¿Ka'a ve'e xvinmọ́tuda yạ tukmu'a'ixmojkin juu' ạtse'e tṵnkạts? Pạn ka'a ve'e xvinmọ́tuda, ¿vintsọ̄ts miits jẹ'ẹ ve'e xvinmọ́tudat nṵjom jẹ tukmu'a'ixmojkin? 14 Jẹ tạạmt vạjpa, ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook dṵ'ava'nip. 15 Ax jẹja tse'e too' kujk joma ve'e jẹ tạạmt yakvṵj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dṵ'amọtunajxtup jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook. Ax ku tse'e jẹ jayu dṵmọ́tuda, jatyji tse'e jẹ Satanás jye'ya jẹtse'e dṵpạjkjini jẹm jya'vin kạjxmda jẹ kạts jẹ ayook juu' ve'e yakvaajnjidu. 16 Ax jẹja tse'e tsakṵjx joma ve'e jẹ peji naax, joma ve'e jẹ tạạmt yakvṵj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook dṵ'amọtunajxtup jẹtse'e jatyji dṵkuvạkta jẹ xọọjntkṵn mạạt, 17 ve'em tse'e y'itta ax jo'n jẹ naax joma ve'e jẹ tạạmt vẹẹ'nji yee'k kṵxe'e jẹ y'aa'ts kyakạạktạ́ka. Ṵx'ọọk, ku ve'e chaachpat'ukva'anda ukpṵ yakjomtonda yaktitonda jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook kạjx, ax jatyji tse'e dṵmasọọktini jẹ kạts jẹ ayook. 18 Ax jẹja tse'e ápit akujk joma ve'e jẹ tạạmt yakvṵj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook dṵ'amọtunajxtup, 19 jẹ'ẹ tse'e ọọy dṵtunvinmaaydup jẹ naxviijnit jẹ'ẹ jẹts vintsọ̄ ve'e ñaajkkumeenajadat, jẹtse'e jẹ viijnk kaxin dṵjayẹpta. Jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook juu' ve'e y'amọtunajxtu, ve'emts jẹ'ẹ ve'e jyaty ax jo'n jẹ tạạmt juu' ve'e jẹja ápit jạạt naxkạdaak jẹtse'e kyatạ'mi. 20 Ax jẹja tse'e ọy naxkṵjx joma ve'e jẹ tạạmt yakvṵj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook dṵ'amọtunajxtup jẹtse'e dṵkạtsạpạkta, vimpijtnupts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyáyuvinda jẹ jyoojntykinda ax jo'n jẹ Nte'yam tyukmutsọ́kjada, jẹ'ẹ kạjx tse'e y'itta ax jo'n jẹ ọy naax joma ve'e jẹ tạạmt juu' ve'e naajknṵma'yiju ii'px majk tạạjm, jẹts juu' ve'e naajknṵma'yiju toogupx tạạjm, jẹts juu' ve'e naajknṵma'yiju mọ́kupx tạạjm.

Jẹ tạ'kxpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 5.14-16; Lc. 8.16-18)

21 Van'it tse'e jẹ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ku ve'e jẹ jayu jẹ tạ'kxpa dṵyakmín, ¿yaktuknaxjojppts n'ite'e pạn tii, ukpṵ jẹpe'e maajntkṵn pa'tkup dṵyu'uts? ¿Ka'a n'ite'e kạjxm dṵpṵm joma ve'e tyạ'kxva'kxṵt? 22 Nay ve'empa tse'e, ka'a xa ve'e tii juu' ve'e yu'uts jẹtse'e ṵx'ọọk kyanṵkẹ'xnatạ́kat, ka'a tse'e tii juu' ve'e kayaknṵja'vip jẹtse'e ṵx'ọọk jẹ jayu dṵkanṵjávat. 23 Pạn pạn jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e dṵ'amọtunaxta.
24 Jaa'kvaan tse'e jidṵ'ṵm:
—Payọ'ọyda ọy juu' ve'e m'amọtunajxtup. Ve'em pạn vintsọ̄ ve'e mjáyuvada, nay jẹ mjáyuvin tse'e vimpíttap. Pạn ọy xa ve'e jẹ mjáyuvinda, mjaa'kyakmọ'ọdap tse'e juu' nṵyojk. 25 Pạn pạn tse'e juu' dṵmạạt, jaa'kyakmọ'ọpts jẹ'ẹ ve'e; jẹts pạn pạn tse'e juu' yṵṵ'n vẹẹ'n dṵmạạt, yakpạjkjinup tse'e nṵjom.

Jẹ tạạmt juu' yẹẹ'kp tukmu'a'ixmojkin

26 Vaampa tse'e jẹ Jesús:

—Ve'em xa ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyutojkṵn ax jo'n to'k jẹ̱ jayu jẹ̱ tạạ̱mt
dṵvṵj jẹ̱ja naxkṵjx. 27 Ku ve'e yạ̱ it ñaxy, yạ̱ it kyujaj yạ̱ it kyutso'oa,
mojxpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e y'aa'ch. Ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jayu dṵnṵjava
vintsọ̱ jẹ̱'ẹ̱ ve'e myux jẹ̱ts pạn vintsọ̱ ve'e y'aa'ch. 28 Kṵx viinme'e jẹ̱
naax dṵyakyee'k, too'vạ̱jkpe'e jẹ̱ y'aajy dṵpṵm, van'it tse'e jẹ̱ kyọ̱jk,
jẹ̱tse'e ṵx'ọ̱ọ̱k jẹ̱ tyạạ̱jm. 29 Ax ku tse'e jẹ̱ tyạạ̱jm myaju, van'it tse'e
yakpạ̱kmojkni kṵx tạ̱ ve'e jẹ̱ pạ̱kmok aats dṵpaa'ty.

Jẹ̱ mostaza tạạ̱mt tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyaampa:
—¿Vintsọ̱ jo'nts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyutojkṵn, ukpṵ ti jo'n tse'e
ntukmu'a'ixmojkimdap? 31 Ve'em xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax jo'n to'k jẹ̱ yaa'tyạ̱jk
dṵvṵj jẹ̱ mostaza tạạ̱mt jẹ̱ja naxkṵjx. Ku ve'e yakvṵj, jẹ̱'ẹ̱ tse'e jẹ̱ tạạ̱mt
dṵnṵtsayikạ̱jxp yaja naxviijn; 32 ax ku tse'e yee'k, ñṵmạ̱jikṵjxpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ viijnk aajy ojts juu' ve'e yakjạ̱'kxp, mạ̱jạ̱ vaamp tse'e ọ̱ọ̱y,
ọ̱'yixjadap tse'e jẹ̱ jẹ̱yyva tạ́nṵk jẹ̱tse'e jẹ̱ pyẹ̱'ẹ̱n dṵpạ́mdat jẹ̱m y'axén
akojkm joma ve'e jẹ̱ ẹ̱p.

Vintsọ̱ jẹ̱ Jesús dṵyaktuujn jẹ̱ tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.34-35)

33 Ax may tse'e jẹ̱ Jesús dṵtukmu'a'ixmojki jẹ̱ kạ̱ts jẹ̱ ayook ax jo'n yạ̱'ạ̱,
ve'em vintsọ̱ ve'e jẹ̱ jayu y'ọ̱'yixjidi jẹ̱tse'e dṵvinmọ́tudat. 34 Jẹ̱ts nṵjom
juu' jatye'e tyukmukạ̱jtsp, tum tyukmu'a'ixmojkip tse'e. Ku ve'e jẹ̱ Jesús
jẹ̱ y'ixpạ̱jkpatạ̱jk dṵmạạ̱di ajẹ̱'ẹ̱jyjida, va'ajts tse'e dṵ'ava'nikṵjx.

Ku jẹ̱ Jesús dṵyak'atṵvi jẹ̱ mạ̱kk pọ̱j
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Ku ve'e jẹ̱ it tyánayini, van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'ixpạ̱jkpatạ̱jk
dṵnṵṵjmidi:
—Ja'mda jẹ̱m jado'k ado'om nạ̱pa'am.
36 Van'it tse'e jẹ̱ y'ixpạ̱jkpatạ̱jk yaknạ̱jkxjidi jẹ̱m barco jọọtm, jẹ̱ barco
joma ve'e vye'na, jẹ̱tse'e jẹ̱ nṵmay jayu dṵmujékumidi. Jẹ̱m tse'e vyẹ̱'nada
jamẹ̱jtsk jatoojk jẹ̱ barco mạạ̱t jẹ̱'ẹ̱da. 37 Van'it tse'e mạ̱kk pyọ̱j'ukvaajñ
jẹ̱tse'e jẹ̱ nạạ̱j ọọy tyunkạ̱jxmpojtṵk jẹ̱tse'e tyạ̱jki jẹ̱m barco jọọtm. Van'it
tse'e jẹ̱ barco y'ojts'ukvaanni. 38 Jẹ̱p tse'e barco naadup mya'aj vye'na jẹ̱
Jesús jẹ̱m kukạ̱va ni'kxm. Van'it tse'e dṵyojxti jẹ̱tse'e dṵnṵṵjmidi:
—¡Yak'ixpạ̱jkpa! ¿Ka'a ve'e xvinmay ku ve'e n'ọọ'kumdat?
39 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús pyojtṵk, jẹ̱tse'e jẹ̱ pọ̱j dṵtuknṵṵjmi. Van'it tse'e jẹ̱
mạ̱jạ̱ nạ̱'akạ̱ya dṵmukạ̱jts. Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:
—Tukviijn'ítṵ, ka'a ve'e mjọ̱tma'aty.
Van'it tse'e jẹ̱ pọ̱j y'atṵvi jẹ̱tse'e jẹ̱ nạạ̱j tyu'ujkjajty.
40 Van'it tse'e dṵnṵṵjmi jẹ̱ y'ixpạ̱jkpatạ̱jk:
—¿Tyạ̱jxse'e mtsạ̱'ạ̱gada? ¿Ka'anume'e jẹ̱ jaanchja'vin xjayẹ̱pta?
41 Ọọyts jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyuntsạ̱'kidi jẹ̱tse'e vimpit atṵj ñavyaajnjidi:
—¿Vintsọ̱s yạ̱'ạ̱ vine'e yạ̱ jayu jẹ̱ mạ̱kkin ọọy dṵtunjayep? ¡Kạ̱tsṵpạ̱jkjup
xa ve'e jẹ̱ pọ̱j paat jẹ̱ts jẹ̱ mạ̱jạ̱ nạ̱'akạ̱ya paat!

5

Ku jẹ̱ Jesús dṵyakpítsum jẹ̱ kọ̱'ọyjáyuvap jẹ̱m jẹ̱ jayu jya'vin kạ̱jxm
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

1 Van'it tse'e jyę'ydi jęm jado'k ado'om mąją ną'akąya pa'am joma
ve'e ję it dụxąąja Gadara. 2 Ku ve'e ję Jesús pyítsum jęm barco jǫǫtm,
van'it tse'e to'k ję yaa'tyąjk vyinkutą́miji juu' ve'e jęm jya'vin kąjxm
ję kǫ'ǫyjáyuvap. Jęm tse'e chąą'n joma ve'e ję ǫǫ'kpa ñaxtą́kada. 3 Ax
jęp tse'e ǫǫ'kpa aajntkup chụụna y'ijt; ni ję cadena mąąta tse'e pąn
kya'ǫ'yixjụ jętse'e tsum dụyak'ítụt, 4 kụx may náxani ve'e jyayakca-
denatsum vye'na jęm kyą'm jęts jęm tyékum, jętse'e dụtukpǫjtikụ́x ję
cadena; ni pąna tse'e kya'ǫ'yixjụ jętse'e dụyakyójụt. 5 Ijtp tse'e jǫ́vum
xąąj jǫ́vum tsooj y'aya'axy vyídụt jęm tonụn viinm tonụn kąjxm jęts
joma ve'e ję ǫǫ'kpa aajntk, jętse'e ję tsaaj ñatyuknaajkxą'ąjkaja. 6 Jékum
jatyna tse'e ję Jesús vye'na, van'it tse'e ję yaa'tyąjk y'ixji jętse'e noomp ję
Jesús dụvinkutąmi jętse'e dụvinkǫxkteni. 7 Van'it tse'e mąkk dụmukąjts,
jętse'e dụnụụjmi:

—¿Ti kątsts ụụ'me'e njayę́jpump?, Jesús, ję Kąjxmit ję y'Onụk, ję
Nte'yam ję Myajntk. Ję Nte'yam kąjx ąts mitse'e nmunoo'kxtụk, kadi ąts
xtsaachtún.

8 Jidụ'ụm tse'e vyaajñ kụx ñụụjminupe'e ję Jesús ję kǫ'ǫyjáyuvap
jidụ'ụm:

—¡Kǫ'ǫyjáyuvap, pítsumdini jęm yą jayu jya'vin kąjxm!

9 Van'it tse'e ję Jesús ję yaa'tyąjk dụ'amǫtutụvi:

—¿Tise'e mxąąj?

Van'it tse'e y'atsąąjv:

—Miijl Am ątse'e nxąąj kụx va'ajts nụmay ąątse'e.

10 Van'it tse'e ję Jesús ǫǫy dụtunmunoo'kxtk jęts ka'a ve'e jékum
dụkę́xụt ję kǫ'ǫyjayuvaptąjk. 11 Tąmji tse'e jyą'kxta vye'na nụmay
ję kęęm jęm tonụn viinm, 12 jętse'e ję kǫ'ǫyjayuvaptąjk ję Jesús
dụmunoo'kxtkti:

—Pakę́xụ ąąts to'k aaj xim joma ve'e ję kęęm jęts ąąts ję'ę ve'e
ntuktą́kat.

13 Yakjajtụxjụdu tse'e ję Jesús. Van'it tse'e ję kǫ'ǫyjáyuvap pyítsumdini
jęm ję yaa'tyąjk jya'vin kąjxm jętse'e ję kęęm dụtuktąjkidi; nụmę́jtsk
miijl jo'n tse'e y'ijtti ję kęęm. Van'it tse'e nụjom ję kęęm kyụsnoomdi
jęm tonụn viinm jętse'e y'ano'midi jęm mąją ną'akąya jǫǫtm. Jęp tse'e
ñax'ǫǫ'kkąjxtini.

14 Ku ve'e dụ'ixti ję kęęm íxpada, noomp tse'e ñąjkxti jętse'e ǫjts
dụ'avanva'kxta jęm kajpụn jǫǫtm jęts jęm kam jǫǫtm. Ję nụmay jayu
tse'e ǫjts dụ'ixta juu' ve'e toojnju kǫjtsju. 15 Ku ve'e jyę'ydi joma ve'e
ję Jesús, van'it tse'e dụ'ixti ję yaa'tyąjk juu' ve'e jęm jya'vin kąjxm
tụy'it ję kǫ'ǫyjáyuvap. Jęm ję'ę ve'e chụụna xą́xani jęts ǫ́yani ję vy-
inma'yụn. Van'it tse'e chą'kidi. 16 Pąn pąn jatye'e dụ'ixtu, ję'ę tse'e
tukmumaajntykjụdu vintsǫ ve'e jyajtti ję kęęm jęts ję yaa'tyąjk juu' ve'e
ję kǫ'ǫyjáyuvap tụñụvaatsjini. 17 Van'it tse'e ję jayu dụmunoo'kxtkti ję
Jesús jętse'e dụtukvaatsnit ję y'itta ję ñaaxta.

18 Ku ve'e ję Jesús tyąjki jęm barco jǫǫtm, van'it tse'e ję yaa'tyąjk juu'
ve'e ję kǫ'ǫyjáyuvap jęm jya'vin kąjxm tụy'it, ję'ę tse'e munoo'kxtkju
jętse'e dụmąądat. 19 Ax ka'a tse'e ję Jesús dụyakjajty. Jidụ'ụm tse'e
dụnụụjmi:

—Nąjkxụ jęm mtąk'am joma ve'e ję mjayu, jęm tse'e xtukmu-
maaydụkụt ti maa'yụne'e ję Mąją Vintsą́n tụmto'nụxjụ jęts vintsǫ ję'ę
ve'e tụmtukmą'ątjụ.

20 Jẹm kajpụn kạjxmda juu' ve'e jẹm decápolisit y'it jọọtm, jẹm tse'e
jẹ yaa'tyạjk ñụjkx jẹtse'e dụ'amaajntykva'kxy nụjom juu' ve'e jẹ Jesús
tyoon jẹ'ẹ kạjx. Atụva atọki tse'e dụtuktaandi.

Jẹ Jairo jẹ ñạạx jẹts jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ Jesús jẹ vyit dụtọọn
(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Ku ve'e jẹ Jesús vyimpijtnuva jẹm barco jọọtm jẹja jado'k mạjạ
nạ'akạya pa'ayi, van'it tse'e nụmay jẹ jayu ñay'amojkijidi joma ve'e jẹ'ẹ.
22 Van'it tse'e to'k jẹ jayu ñụjẹ'yji juu' ve'e jẹp tsaptụjkp dụnụvintsạ́nip,
Jairo jẹ'ẹ ve'e xyạạj. Ku ve'e jẹ Jesús dụ'ix, van'it tse'e dụvinkọxkteni,
23 jẹtse'e ọọy dụtunmunoo'kxtk. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

—Ọọ'kuvaannupe'e ạts jẹ mpi'k nạạx. Ja'mụ to'k aaj jẹtse'e jẹ mkạ'ạj
xtuknụkọ́nụt, ve'em tse'e jyọtkạda'akụt, jẹtse'e jyaa'kjoojntykat.

24 Van'it tse'e dụmạạdi. Jẹ nụmay jayu tse'e jẹ Jesús myạạtnạjkx
jẹtse'e dụtun'atijmojktini. 25 Jẹm tse'e to'k jẹ tạ'ạxtạjk vye'na juu' ve'e
makmẹjtsk joojntani dụjayẹjpp jẹ vinnụjkxjụ pa'am. 26 Tạ́vani tse'e jẹ
tạ'ạxtạjk ọọy tyunyaktsaachpaa'tjada nụmay jẹ tsọ'yivatạjk jẹts tạ́vani
ve'e dụtukmujokyạjxni nụjom juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ax ni vinxụpa
tse'e kyajọtkạda'aky, nụyojke'e y'ọọ'ktụ́v. 27 Tạ tse'e dụmọtu vye'na ti
ve'e jẹ Jesús tyuump kyạjtsp, jẹtse'e jẹ tạ'ạxtạjk jyẹ'y joma ve'e jẹ Jesús
jẹp ñaadup tsọv jẹja nụmay jayu akujk, jẹtse'e jẹ vyit dụtọojnji. 28 Jidụ'ụm
tse'e ñañạ'mụxji: Tun kọojyji xa ijk ạtse'e kụntạ́n xi vyit, jọtkạda'akupts
ạtse'e. 29 Ku ve'e jẹ vyit dụtạạjn, tun jatyji tse'e jẹ pya'am y'atụ́vini jẹtse'e
jẹ ñi'kx jẹ kyọpk dụja'vi jẹts tạ ve'e jẹ pa'am ñụva'achjụ. 30 Ku ve'e jẹ Jesús
dụnụja'vi jẹts tạ ve'e jẹ myạkkin dụyaktún, van'it tse'e vya'kụmpijt joma
ve'e jẹ nụmay jayu, jẹtse'e vyaajñ:

—¿Pạn tse'e ạts yạ nvit tụdụtạ́n?

31 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ñạ'mụxjidi:

—M'ixp xa mitse'e jẹts jẹ nụmay jayu ve'e m'atijmojkjup, jẹtse'e
mva'añ: "¿Pạnts ạtse'e tụxtạ́n?"

32 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụvin'ix'apitsumkụjx, jẹ'ẹ ve'e
y'ixuvaampy pạn pạne'e tọojnju. 33 Van'it tse'e jẹ tạ'ạxtạjk tyuntsạ'kini
jẹtse'e nụnmíppnup jẹ Jesús dụvinkọxkteni, jẹtse'e tyụ́vam juu' dụvaajnji
kụx ñụja'vipe'e vintsọ ve'e jyọtkạdaakni. 34 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:

—Tạ xa ve'e mjọtkạdaakni jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e tụxjaanchjáva. Nạjkxni
to'k aaj to'k jọọt. Tsọtse'e m'ijtnit.

35 Kọjtspna tse'e jẹ Jesús vye'na, van'it tse'e jẹ jayu ñụjẹ'yjidi, jẹme'e jẹ
tsaptụjkpit jẹ ñụvintsạ́n tyạk'am chọọ'ndi, jẹtse'e vyaandi:

—Tạ́vani xa ve'e jẹ mnạạx y'ạạ'k. ¿Tyạjxse'e xjaa'k'atsu'ux yạ
yak'ixpạjkpa?

36 Ax tun kọojyji tse'e jẹ Jesús dụmọtu jẹts ti ve'e yakvaajnjip jẹ
tsaptụjkpit jẹ ñụvintsạ́n, van'it tse'e dụnụụjmi:

—Kadi mtsạ'ạga. Kọojyji ạtse'e xjaanchjávat.

37 Ax ni pạna tse'e dụkayakjajtji jẹtse'e pyanạjkxjụt, jẹ Peedroji ve'e
jẹts jẹ Santiago mạạt jẹ Juan juu' ve'e jẹ Santiago jẹ y'uts. 38 Ku ve'e jẹ
Jesús jyẹ'y jẹm jẹ tsaptụjkpit jẹ ñụvintsạ́n tyạk'am, van'it tse'e dụ'ix jẹts
jẹme'e jẹ jayu ọọy tyunnẹ'ẹmda, tyunya'axta, tyuntsaachvinmáyda. 39 Ku
ve'e jẹ Jesús tyạjki jẹp tụjkp, van'it tse'e ñạ'mụxjidi:

—¿Tyạjx tse'e mnẹ'ẹmda jẹtse'e mya'axta? Kụx yạ kiix ónụk, ka'a xa
yạ'ạ ve'e y'ạạ'ka, maapji yạ'ạ ve'e.

40 Jẹtse'e dụnụxiikti dụtukxiikti. Van'it tse'e jẹ Jesús dụyakpitsumkụjx
jẹ jayu. Van'it tse'e dụmạạdi jẹ ónụk jẹ tyee' jẹ tyaak jẹts jẹ y'ixpạjkpatạjk
juu' ve'e myạạdidu, jẹtse'e tyạjki joma ve'e jẹ kiix ónụk mya'aj. 41 Van'it
tse'e jẹ kiix ónụk jẹ kyạ'ạj dụkọọjnụkji jẹtse'e dụnụụjmi:
—Talita, cumi. (Ax jidụ'ụmts yạ'ạ ve'e kyạtsạpítsum, kiix ónụk, mits
ạtse'e nnụụjmip, pojtụkni.)
42 Ax tun jatyji tse'e jẹ kiix ónụk pyojtụkni jẹtse'e yọ'y'ukvaanni, kụx
makmẹjtsk joojntani ve'e. Atụva atọki tse'e tyuntaandi jẹ jáyuda. 43 Van'it
tse'e jẹ Jesús mạkk ñạ'mụxjidi jẹts ni pạna ve'e dụkavaajnjadat, jẹtse'e
dụpavaajñ jẹtse'e jẹ kiix ónụk dụyakkáydat.

6

Ku jẹ Jesús vye'na jẹp Nazaret
(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

1 Ku ve'e jẹ Jesús chạạ'n jẹm, van'it tse'e vyimpijtni jẹm tyạk'am,
panạjkxjụdu tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk. 2 Ku ve'e jẹ pọọ'kxtkụn xạạj dụpaaty,
van'it tse'e yak'ixpạjk'ukvaajñ jẹp tsaptụjkp. Jẹ nụmay jayu tse'e
amọtunajxjụdu jẹtse'e atụva atọki tyaandi. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Jomas yạ'ạ ve'e yạ jayu yạ nụja'vin dụpụk jẹtse'e ve'em kyạts? ¿Ti
nụja'vin yạ'ạ ve'e tụyakmạ'ạ? ¿Vintsọ ve'e y'ọ'yixjụ jẹtse'e jẹ mạjin
dụtún? 3 Yạ'ạ xa ve'e jẹ tsẹjtspa juu' ve'e jẹ María jẹ myajntk, jẹ Santiago
mạạt jẹ José jẹ y'ajch, jẹ Judas mạạt jẹ Simón jẹ y'ajch. Yaja tse'e chạạnada
yạ'ạ yạ kyiix utsta ụụ'm mạạtta.
Jẹ'ẹ kạjx tse'e dụviijnk'íxti jẹ Jesús. 4 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Ọtyun joma tsọva xa ve'e yakvintsạ'ạga jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kọjtsnajxpa, jẹẹjyji ve'e kyayakvintsạ'ạga joma ve'e jẹ y'it jẹ ñaax, joma
ve'e jẹ jyuu't jẹ myugo'ok, jẹts joma ve'e jẹ jyạạjn jẹ tyạjk.
5 Ax ka'a tse'e jẹ Jesús y'ọ'yixji jẹtse'e jẹm jẹ mạjin dụtónụt, jẹ'ẹjyji
ve'e ku ve'e jẹ kyạ'ạj dụtuknụkạạjn vinkex jẹ pa'am jayu jẹtse'e
dụyakjọtkạdaakni. 6 Atụva atọki tse'e tyaajñ jẹ Jesús ku ve'e dụ'ix
jẹts ka'a ve'e jyaanchjávajada; kajpụn kajpụn tse'e ñụjkx jẹtse'e jẹ jayu
dụyak'ixpụk.

Ku jẹ Jesús dụ'akẹjxva'kxti jẹ y'ixpạjkpatạjk ka'amaayva
(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Van'it tse'e jẹ Jesús dụyaxmujk jẹ ñụmakmẹjtsk ixpạjkpada, jẹtse'e
dụ'akẹjxva'kxti nụmẹjtsk jaty, jẹtse'e dụmọọjy jẹ kutojkụn jẹtse'e jẹ
kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsumdat jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda. 8 Van'it tse'e
dụtukpavaajñ jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Ka'a tse'e ti xmutsọọ'ndat juu' ve'e m'ajọọtadap jẹja too' aajy, ka'a
tse'e xmutsọọ'ndat jẹ tsapkaaky, ka'a tse'e jẹ apạjkin, ni ka'ava tse'e jẹ
meen. Jẹ mtajkji ve'e mpakáptap 9 jẹtse'e jẹ mkạ'ạjk xtukva'agadat, jẹts
to'k ni'kxji ve'e jẹ mvit xmunạjkxtat juu' ve'e mjayẹjptup.
10 Van'it tse'e dụjaa'knụụjmi:
—Kụjyajomatụjka tse'e mtạ́kadat, jẹja tse'e mnamyáyjadat pạn
vinxụp xạạj ve'e mtánada. 11 Ax pạn pạn tse'e mkakuvạjkjụdup uk
mkah'amọtunaxuvaajnjụdup, mtsọọ'ndinup tse'e jẹm jẹtse'e xvinxíttat
jẹ mtekta jẹtse'e vyánụkụt jẹ naxvay juu' ve'e tụxpava'akta jẹm
kyajpụn jọọtm, ve'em tse'e dụnụjávadat jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e y'ọya juu' ve'e
tyoondup. Tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ, nụyojke'e jẹ jayu jẹ tsaachpaatụn

yakmǫǫydinit ku ve'e jẹ jayu yaktǫkimpayǫ'ydinit jẹts ni ka'a ve'e jẹ sodómait jẹts jẹ gomoorrait jáyuda.
12 Van'it tse'e chǫǫ'ndi jẹ y'ixpąjkpatąjk ka'amaayva jẹtse'e jẹ jayu dụnąąjmada jẹtse'e vyinmayụmpijttinit, jẹtse'e dụmasǫǫktinit jẹ kyǫ'ǫy
joojntykinda. 13 Yakpítsumduva tse'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap jẹm nụmay jẹ jayu
jya'vin kąjxmda jẹtse'e dụpąąjmjada jẹ olivos aceite jẹm nụmay jẹ pa'am
jayu ñi'kxmda kyǫjmda jẹtse'e dụyakjǫtkądaaktini.

Ku jẹ Yaknąpẹjtpa Juan y'ǫǫ'kni
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Ku ve'e jẹ Jesús jẹ myąjin vya'kxtk, van'it tse'e jẹ yakkutojkpa
Herodes dụmǫtu. Jẹme'e jẹ jayu juu' ve'e vaandu:
—Jẹ Yaknąpẹjtpa Juan xa jẹ'ẹ ve'e, jẹ'ẹ tse'e joojntykpąjknuva jẹtse'e
Jesús ñatyijjụ, jẹ'ẹ kąjx tse'e y'ǫ'yixjụ jẹtse'e jẹ mąjin dụtún.
15 Jẹmpa tse'e pąn pąne'e vaanduvap:
—Jẹ Elías xa jẹ'ẹ ve'e.
Nay jẹmpa tse'e pąn pąne'e vaanduvap:
—Jẹ'ẹ xa ve'e nụto'k jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpa, ve'em ax jo'n jẹ
jụjpit jáyuda juu' ve'e ijttu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpada.
16 Ax ku tse'e jẹ yakkutojkpa Herodes jẹ kąts dụmǫtu, van'it tse'e
vyaajñ:
—Jẹ Juan xa jẹ'ẹ ve'e juu' ątse'e nyakjayyukpojxjinu, jẹ'ẹ tse'e joojn-
tykpąjknuva.
17 Ve'em tse'e vyaajñ kụx viinme'e jẹ Herodes jẹ Juan dụyakjamyajtsji
jẹtse'e dụyakjapyoxụntąkpąąjmji, jẹtse'e dụyakjachoojmji. Ve'em tse'e
dụtuujn jẹ tą'ąxtąjk Herodías kąjx juu' ve'e pyąjknu, jẹ y'uts Felipe jẹ
ñụdą'ąx jẹ'ẹ ve'e y'ijt. 18 Jidụ'ụm tse'e jẹ Juan jẹ Herodes dụnụụjmi:
—Ka'a xa ve'e jẹ pava'nụn dụyakjaty jẹtse'e xpąkụt jẹ m'uts jẹ ñụdą'ąx.
19 Ax jẹ tą'ąxtąjk, myu'ẹjkjupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Juan, chąjkpts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
jẹ Juan y'ǫǫ'kụt; ax ka'anum tse'e y'ǫ'yixjụ 20 kụx chą'kipe'e jẹ Herodes
jẹ Juan. Kụx ñụja'vipe'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ jyayu jẹ'ẹ ve'e jẹts tụv jẹ'ẹ
ve'e jẹ jyáyuvin jẹ jyoojntykin, jẹ'ẹ kąjx tse'e dụkayakjaty jẹtse'e jẹ Juan
y'ǫǫ'kụt. Chǫjk tse'e jẹ yakkutojkpa jẹtse'e dụ'amǫtunáxụt juu' ve'e jẹ
Juan kyǫjts; ax ǫǫy tse'e tyunnavyinma'yụnmǫǫjyji vinnaajknáx ku ve'e
ve'em dụtuujn.
21 Ax jẹ'y tse'e jẹ xąąj ku ve'e y'ǫ'yixji jẹ tą'ąxtąjk jẹtse'e jẹ Juan y'ǫǫ'kụt,
van'it jẹ'ẹ ve'e jyajty ku ve'e jẹ Herodes jẹ kyẹ'xtkụn xąąj dụmąją tun
vye'na. Yakjayukaay tse'e jẹ Herodes. Jẹm tse'e jẹ ñụvinténivatąjk,
jẹm tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsąnidup kąkmiijl jaty jẹ tojpatąjk,
jẹmpa tse'e pąn pąn jatye'e dụnụmąjidup jẹm galiléait y'it jǫǫtm.
22 Kaaydup tse'e vyẹ'nada, van'it tse'e tyąjki jẹ Herodías jẹ ñąąx jẹtse'e
y'ejts. Qǫy tse'e dụtuntsojja'vidi jẹ yakkutojkpa Herodes jẹts pąn pąn
jatye'e myąątkaaydup myąąt'ooktup vye'na. Van'it tse'e jẹ yakkutojkpa
dụnụụjmi jẹ kiixụtą'ąx:
—Amǫ́tuvụ ąts pąn ti ve'e mtsąjkp, kụx nyákup ątse'e.
23 Van'it tse'e jẹ Nte'yam dụyaknajxy jẹtse'e vyaannuva:
—Nụjom tse'e pąn vinxụp ątse'e x'amǫtu, nyákupts ątse'e, jyakojkmam
ątse'e nyákụt jẹ nkutojkụn.
24 Van'it tse'e jẹ kiixụtą'ąx vya'kpítsum jẹtse'e ǫjts jẹ tyaak
dụmąątnakyątsjụ, jẹtse'e dụ'amǫtutụvi:
—¿Tis ątse'e kụn'amǫtu?

Van'it tse'e jẹ tyaak y'atsạạjv:
—Amǫ́tuvụ jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ kyuvajk.
25 Jaty ạạ'k tse'e jẹ kiixụtạ'ạx tyạjkinuva joma ve'e jẹ yakkutojkpa.
Van'it tse'e dụ'amǫtu:
—Vẹ'ẹ ạtse'e ntsạjkp jẹtse'e ụxyam jaty xyákụt jẹm plato jǫǫtm jẹ
Yaknạpẹjtpa Juan jẹ kyuvajk.
26 Van'it tse'e jẹ yakkutojkpa tyuntsaachvinmapyụjk. Ax ka'a tse'e
dụkǫjtstikụtsuva'añ kụx tá̱vani ve'e jẹ Nte'yam dụyaknaxy vye'na jẹts
tá̱vani ve'e jẹ jayu dụ'amǫtunaxta juu' ve'e myạạtkaaydup myạạt'ooktup
vye'na. 27 Jẹ'ẹ kạjx tse'e tun jatyji to'k jẹ tyojpa dụkejx jẹtse'e nạjkx
jẹ Juan jẹ kyuvajk dụyaktsạạ'n. 28 Van'it tse'e jẹ tojpa ñụjkx jẹtse'e
ǫjts dụyukpux jẹp poxụntụjkp, jẹtse'e dụyaknụjkx jẹ kyuvajk jẹm plato
jǫǫtm, jẹtse'e dụmǫǫjy jẹ kiixụtạ'ạx. Van'it tse'e jẹ kiixụtạ'ạx jẹ tyaak
dụmǫǫjy jẹ Juan jẹ kyuvajk.
29 Ax ku tse'e jẹ Juan jẹ y'ixpạjkpatạjk dụmǫ́tudi, van'it tse'e jyẹ'ydi
jẹtse'e ǫjts dụyaktsǫǫ'ndini jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk, jẹtse'e dụyaknaxtạjkidini.

Ku jẹ Jesús jẹ jayu dụyakkaajy nụmugǫǫxk miijl naxy
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Van'it tse'e jẹ kukạtsivatạjk vyimpijttini joma ve'e jẹ Jesús
jẹtse'e dụvaajnjidi pạn ti jatye'e ǫjts dụtonda jẹts vintsǫ ve'e jẹ jayu
dụyak'ixpạjkti. 31 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Ja'mda apụk jẹtse'e vẹẹ'n mpǫǫ'kxumdat.
Ve'em tse'e vyaajñ kụx jẹ nụmay jayu ve'e navyinnajxjup navy-
intạjkijup, ka'a ve'e y'avaatsuvada jẹtse'e kyáydat. 32 Ax van'it tse'e
ajẹ'ẹjyjida dụpạjkti to'k jẹ barco jẹtse'e ñạjkxti joma ve'e kyapạntsụụna.
33 Nụmay tse'e dụ'ixti ku ve'e chǫǫ'ndi jẹtse'e dụ'ixkajpti jẹ Jesús.
Van'it tse'e noomp ñạjkxti jẹ nụmay jayu, jẹm tse'e may kajpụn kạjxm
chǫǫ'nda, jẹtse'e too'vạjkp jyẹ'ydi jẹ nụmay jayu jẹts ụx'ǫǫk juu' ve'e jẹm
barco jǫǫtm nạjkxtu. 34 Ku ve'e jẹ Jesús jẹm barco jǫǫtm vya'kpítsum,
van'it tse'e dụ'ix jẹ nụmay jayu, yaktukmǫ'ttu tse'e kụx ve'em xa jẹ'ẹ
ve'eda ax jo'n jẹ carnero juu' ve'e jẹ vyinténiva ka'ijtụxjụdup. Van'it tse'e
jẹ jayu dụyak'ixpụjk, may viijn tse'e juu' jaty dụvaajnjidi. 35 Ax ku tse'e
jẹ it tyánayini, van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinkutá̱mijidi. Van'it tse'e jẹ
Jesús dụnụụjmidi:
—Tánani ve'e ụxyam yạ it jẹts ka'a tse'e yaja pyạntsụụna. 36 Pakẹjxtini
to'k aaj yạ jáyuda jẹtse'e ñạjkxtat jẹm kam jǫǫtm jẹts jẹm kajpụn kạjxm
juu' ve'e tạmạnaat, ve'em tse'e jẹ kyaaky jẹ tyǫjkx dụjóydat, kụx ka'a ve'e
dụmạạdada ti ve'e kyáydap jyạ'kxtap.
37 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsǫǫjvjidi:
—Miits yạ'ạ ve'e myakkáydap.
Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk y'atsǫǫjvjidi:
—¡Mẹjtsk mǫ́kupx xạạj nụmutún jo'n xa ve'e jẹ meen dụtsạk jẹtse'e jẹ
tsapkaaky yaktukjóyụt jẹtse'e yạ jayu kyáydat!
38 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amǫtutụ́vijidi:
—¿Vinxụp tse'e jẹp jẹ mtsapkaakyta? Ixta n'it.
Ku tse'e dụnụja'vidi, van'it tse'e vyaandi:
—Mugǫǫxk xa jẹpe'e jẹ tsapkaaky jẹts mẹjtsk jẹ ajkx.
39 Van'it tse'e jẹ Jesús dụtukpavaandi jẹtse'e jẹ jayu dụyak'ạjxtụktat
jẹm tsoots kạjxm to'k jạkạ'ạ jaty. 40 Ạjxtktu tse'e jẹ jayu to'k jạkạ'ạ
jaty, nụmǫ́kupx jaty jẹts nụvụjxtkupxụk majk jaty. 41 Van'it tse'e jẹ

Jesús dṵkọọjnṵk mugọọxk jẹ tsapkaaky jẹts mẹjtsk jẹ ajkx. Van'it tse'e jẹm tsajm tsọ pyat'ix jẹtse'e jẹ Nte'yam dṵkukọjtsji. Van'it tse'e jẹ tsapkaaky dṵtojkva'kxy jẹtse'e dṵmọọjy jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e jẹ jayu dṵtukvinkukáyadat. Yakva'kxpa tse'e jẹ Jesús mẹjtsk jẹ ajkx, jẹtse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk anañṵjoma dṵmọkyṵjx. 42 Ax nṵjom tse'e jẹ jayu kyaaydi jẹtse'e kyooxjidi. 43 Ku ve'e jẹ jayu kyakyạjxti, van'it tse'e dṵpạkmojktini jamakmẹjtsk kach jẹ tsapkaaky kunax jẹts jẹ ajkx kunax juu' ve'e vintaannu. 44 Juu' jaty tse'e kaaydu, nṵmugọọxk miijlts jẹ'ẹ ve'e y'ijtti jẹ yaa'tyạjkta.

Ku jẹ Jesús yọ'y jẹm nạni'kxm
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

45 Jatyji tse'e jẹ Jesús dṵpavaajñ jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e tyáḳadat jẹm barco jọọtm jẹtse'e ñạjkxtat jẹm jado'k ado'om mạjạ nạ'akạya pa'am joma ve'e jẹ kajpṵn juu' ve'e Betsaida dṵxạạj, jẹ'ẹ tse'e nạjkxtap namvaate'e jẹ Jesús jẹ nṵmay jayu dṵpakẹjxtini. 46 Tạ́vani tse'e jẹ nṵmay jayu dṵpakẹjxtini vye'na, van'it tse'e jẹ Jesús dṵjaa'kvimpejt jẹ tonṵn jẹtse'e ọjts chapkạts. 47 Ku ve'e jẹ it kyọọ'tsini, jẹm tse'e vye'na jẹ barco mạjạ nạ'akạya jọọtm; ax jẹ Jesús, jẹ́jats jẹ'ẹ ve'e naxkṵjx naaydum. 48 Van'it tse'e jẹ Jesús dṵ'ix jẹts noo'kxtinupe'e ku ve'e dṵjapakaa'pta jẹ barco, kṵx jẹ mạkk pọj ve'e vinkumi'nijidup. Jado'k ma'ajum jo'n tse'e vye'na, van'it tse'e jẹ Jesús pyanạjkxjidi, jẹm tse'e nạni'kxm yọ'ọy, ukvinnaxuvaajnjṵdup tse'e. 49 Ax ku tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dṵ'ixti jẹts jẹme'e nạni'kxm yọ'yp myets, ve'em tse'e vyinmaaydi jẹts jado'k ítumit jayu jẹ'ẹ ve'e. Van'it tse'e y'akạạ'stkti, 50 kṵx anañṵjoma ve'e dṵ'ixti jẹtse'e chạ'kidi. Ax jatyji tse'e jẹ Jesús myukọjtsjidi, jẹtse'e ñạ'mṵxjidi:

—¡Jọt'amájada, ạts xa jẹja, kadi mtsạ'ạgada!

51 Van'it tse'e jẹ Jesús tyạjki jẹ'ẹ mạạtta jẹm barco jọọtm. Tun jatyji tse'e pyọj'atṵ́vi. Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk atṵva atọki tyuntaandi, 52 ka'a ve'e dṵvinmọ́tudi ti ve'e jẹ Jesús tyoon ku ve'e dṵtojkva'kxy jẹ tsapkaaky jẹtse'e jẹ nṵmay jayu dṵyakkaajy, kṵx mạkke'e jẹ kyuvajkta.

Ku jẹ Jesús dṵyakjọtkạdaaky jẹ pa'am jáyuda jẹp Genesaret
(Mt. 14.34-36)

53 Ku ve'e dṵtuknajxti jẹ mạjạ nạ'akạya, van'it tse'e jyẹ'ydi jẹm genesarétit y'it jọọtm. Jẹm tse'e jẹ byaarco dṵkuvạạ'ndi jẹja nạpa'ayi. 54 Ax ku tse'e pyítsumdi jẹm barco jọọtm, jatyji tse'e jẹ jayu jẹ Jesús dṵ'ixkajpti. 55 Van'it tse'e y'anomva'kxti jẹm tsọv jẹtse'e jẹ Jesús jẹ pa'am jayu dṵtuknṵnạjkxti jẹm maajntkṵn kạjxm pạn joma tsọ ve'e dṵmọ́tuda jẹts jẹme'e jẹ Jesús vyídṵt. 56 Jyajomakajpṵnkṵjxa tse'e jẹ Jesús tyạjki ukpṵ joma ve'e ñajxy jẹm kam jọọtm, jẹm tse'e dṵpạạmdi too' am jẹ pa'am jayu jẹtse'e dṵmunoo'kxtkti jẹ Jesús jẹtse'e dṵyakjátṵt jẹtse'e yaktọọjnjat kṵjyavitṵpaa'vjya. Ax pạn pạn jaty tse'e dṵtọọndu jẹ Jesús jẹ vyit, jọtkạdaaktinu tse'e.

7

Kyọ'ọyja'vipe'e jẹ Jesús ku ve'e jẹ jayu dṵkakutyún jẹ Nte'yam jẹ pyava'nṵn
(Mt. 15.1-9)

1 Van'it tse'e jẹ fariseotạjk mạạt jẹ tsaptṵjkpit yak'ixpạjkpatạjk ñay'amojkijidi joma ve'e jẹ Jesús, jẹm tse'e Jerusalén chọọ'nda. 2 Ax jẹm

tse'e ję Jesús ję y'ixpąjkpatąjk juu' ve'e kaaydu, ka'ats ję'ę ve'e too'vąjkp
kyąpojti joma vaat ję kyątąjkts ax jo'n ję jųjpit jayu ję pyava'nųnda, yak-
tijpapts ję'ę ve'e ję jáyuda ję̨ts ka'a ve'e vya'ajtsada ję kyą'ąj. Íxjųdu tse'e
ję fariseotąjk ję̨ts ję tsaptųjkpit yak'ixpąjkpatąjk. 3 Kųxe'e ję fariseotąjk
ję̨ts nųjom ję israeejlit jayu dųyak'itta ję pava'nųn juu' ve'e ję jųjpit jayu
yakta'nųxjųdu; pąn ka'a ve'e kyąpojta ję kyątąjkts paat ax jo'n ję jųjpit
jayu ję pyava'nųnda, ka'a tse'e kyayda. 4 Ax ku tse'e vyimpijttini ję̨p
maa'y jąątp, pąn ka'a ve'e too'vąjkp ve'em kyąpojta, ka'a tse'e kyayda. Ax
ve'em tse'e dųyak'itta ti jaty viijnk pava'nųn, ax jo'n ję tuk'a'ooguin ję̨ts ję
ǫǫ'y yakpuj, ję pojxųn to'ts ję̨ts ję maajntkųn. 5 Van'it tse'e ję fariseotąjk
mąąt ję tsaptųjkpit yak'ixpąjkpatąjk dų'amǫtutǫ́vidi ję Jesús:
—¿Tyąjx tse'e yą m'ixpąjkpatąjk dųkatonda ax jo'n ję jųjpit jayu ję
pava'nųn xyaktaajnjimdi ję̨tse'e ve'emji kyayda? Ka'a tse'e ję kyą'ąj
dųyakva'atsta.
6 Van'it tse'e ję Jesús y'atsąąjv:
—Mę̨jts'aajta mę̨jtsjǫǫtta. Qye'e miits kąjxta ję Nte'yam ję y'ayook
kǫjtsnajxpa Isaías dų'ava'ni. Jidų'ųm tse'e dųjatyaajñ juu' ve'e ję
Nte'yam kyǫjts:
Y'amji xa ve'e yą jayu ąts xvinjávada xvintsą'ągada,
ax xtukmujékumidupts ątse'e ję jyǫǫtta ję jya'vinda.
7 Tónaji xa ję'ę ve'e ñatyijjada ję̨ts xvinja'vidup xvintsą'kidup ąts ję'ę ve'e,
tyuk'íxtupts ję'ę ve'e ję jayu ję pyava'nųnda ax jo'n ąts ję mpava'nųn
kųy'ijt jo'n.
Jidų'ųm tse'e ję Isaías dųjatyaajñ. 8 Mpanąjkxtup xa ve'e ję jayu ję
pyava'nųnda, ve'em ax jo'n ję tuk'a'ooguin ję̨ts ję ǫǫ'y yakpuj, ję̨ts juu'
jatye'e viijnk pava'nųnda. Kųx tse'e ve'em xtonda, mmasǫǫktup tse'e ję
Nte'yam ję pyava'nųn.
9 Van'it tse'e ję Jesús jyaa'kvaajñ:
—¡Qǫy xa miitse'e xtunjatta vintsǫ ve'e ję Nte'yam ję pyava'nųn
xyakma'atta ję'ę kąjx ję̨tse'e ve'em xpanąjkxta ję pava'nųn juu' ve'e
ję jųjpit jayu myakta'nųxjųdu! 10 Kųx jidų'ųme'e vya'añ ję Moisés ję
pyava'nųn: "Vintsą'ągada ję mtee' ję mtaak." Vaampap tse'e jidų'ųm:
"Pąn pąn tse'e ję tyee' ukpų ję tyaak dųvinkǫjtspę̨jtp, kutúkanits ję'ę ve'e
ję y'ǫǫ'kųn." 11 Ję̨ts miitse'e mvaandup ję̨ts ǫ'yipe'e ję̨tse'e ję jayu ję
tyee' ukpų ję tyaak dųnąąjmat: "Ka'a xa ątse'e x'uk'ǫ'yixjini ję̨ts ąts
mitse'e mputąkat, kųx nųjome'e juu' ątse'e n'ixp njayejpp, ję Corbaants
ję'ę ve'e." (Jidų'ųmts yą'ą ve'e kyątsąpítsum, ję Nte'yam yaktukmuyąx.)
12 Ax ve'emts miitse'e xkayak'ǫ́yada ję̨tse'e ję jayu ję tyee' ukpų ję tyaak
dųputąkat, 13 myaktaandupe'e ję Nte'yam ję y'ayook ax jo'n kųkyatuujn
ku ve'e xpanąjkxta ję jųjpit jayu ję y'avintsǫ pava'nųnda. Ję́java tse'e
may viijn juu' ve'e nay ve'em mtoondup.
14 Jado'k nax tse'e ję Jesús dųyaxmojknuva ję nųmay jayu, ję̨tse'e
dųnųųjmidi:
—Amǫtunaxta anañųjoma ję̨tse'e xvinmǫ́tudat. 15 Pąn ti ve'e ję jayu
kyaayp jyų'kxp, ka ję'ę kąjxapts ję'ę ve'e ję jayu y'it ję̨p tǫkin jąątp. Juu'
tse'e ję̨m ję jayu jya'vin kąjxm tsǫǫ'mp ka ǫ́yap, ję'ę kąjxts ję'ę ve'e ję
jayu y'it ję̨p tǫkin jąątp. 16 Pąn pąn jaty xa ve'e ję̨m ję tyaatsk, va'an tse'e
dų'amǫtunaxta.

Ka ję ka'yųn ję jąʼkxųn kąjxape'e ję jayu y'it ję̨p tǫkin jąątp
(Mt. 15.10-20)

17 Ku ve'e jẹ Jesús pyítsum jẹm nụmay jayu akojkm, van'it tse'e
jẹp tụjkp tyạjki, jẹtse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk y'amọtutụ́vijidi pạn vintsọ
ve'e yakkọjtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki. 18 Van'it tse'e jẹ Jesús
ñạ'mụxjidi:
—Nay ve'empats miitse'eda, ¿ka'a ve'e xvinmọ́tuda? ¿Ka'a ve'e
xnụjávada jẹts jyatía pạn ti ve'e jẹ jayu kyaayp jyụ'kxp, ka jẹ'ẹ kạjxapts
jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu y'it jẹp tọkin jạạtp?, 19 kụx ka jémap jẹ'ẹ ve'e jya'vin kạjxm
ñụjkx, jẹme'e jyọọtm, jẹtse'e ñaxy.
Ax ve'em tse'e jẹ Jesús dụkọjtsvaach jẹts nvaate'e jẹ jayu dụkáydat
dụjạ'kxtat nụjom jẹ kaaky jẹ jụ'kx, va'ajtsanits jẹ'ẹ ve'e.
20 Vaampa tse'e jidụ'ụm:
—Juu' tse'e jẹ jayu jẹm jya'vin kạjxm tsọọ'mp ka ọ́yap, jẹ'ẹ kạjx tse'e
jẹ jayu y'it jẹp tọkin jạạtp, 21 kụx jẹme'e jya'vin kạjxm chạạ'n jẹ kọ'ọy
vinma'yụn, van'it tse'e jẹ jayu jẹ navyạjkụn dụyakvintsạ'kintọ́kida, jẹ
kạts dụtukmạạtjayẹ́pta jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap jyayẹjptup,
yakjayu'ọọ'kta, myẹẹ'tsta, 22 juu' dụnas'ayọ́vada, jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ dụtonda,
jẹ jayu dụvin'ạạ'nda, dụkatuktsọ'ọtyónda juu' ve'e tyoondup ka ọ́yap,
vyintókada, vyinkọjtspẹ́tta, ñamyájajada, ka vintụ́vap y'itta. 23 Jẹm tse'e
jẹ jayu jya'vin kạjxm nụjom yạ ka ọ́yap chạạ'n, jẹ'ẹ kạjxts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu
y'it jẹp tọkin jạạtp.

To'k jẹ sirofeníciait tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ Jesús dụjaanchja'vi
(Mt. 15.21-28)

24 Jẹm tse'e jẹ Jesús chọọ'nni jẹtse'e ñụjkx jẹm tiirovit jẹts sidoonit
y'it jọọtmda. Van'it tse'e jẹp tụjkp tyạjki, ka'a ve'e dụ'uktsạjk jẹtse'e
jẹ jayu kụy'ixji kụñụja'viji. 25 Jatyji ve'e dụmọtu to'k jẹ tạ'ạxtạjk
juu' ve'e jẹm jẹ ñạạx jya'vin kạjxm jẹ kọ'ọyjáyuvap. Van'it tse'e jẹ
tạ'ạxtạjk jẹ Jesús dụvinkutạmi jẹtse'e dụvinkọxkteni. 26 Ax ka'a tse'e jẹ
tạ'ạxtạjk y'israeejlitjáyuva, sirofeníciait jayu jẹ'ẹ ve'e. Jẹ'ẹ tse'e jẹ Jesús
dụmunoo'kxtk jẹtse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsumụt jẹm jẹ ñạạx jya'vin
kạjxm. 27 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Pạn mputạ́kap ạts mitse'e jẹts ka'a ve'e jẹ israeejlit jáyuda, ve'emts
jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ pi'k ónụk jẹ kyaaky yakpụjkja jẹtse'e jẹ ok yakmạ'ạ.
28 Ax van'it tse'e jẹ tạ'ạxtạjk y'atsạạjv:
—Ve'emam xa jẹ'ẹ ve'e. Jyave'ema tse'e, kyamyojktupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ok
jẹp mesa pa'tkup juu' ve'e jẹ pi'k ónụk y'ụxkaaydup.
29 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Nạjkxni, ọy xa ve'e tụm'atsạv. Tạ́vani tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap pyítsumni
jẹm jẹ mnạạx jya'vin kạjxm.
30 Ax van'it tse'e ñạjkxni jẹm tyạk'am, jẹtse'e dụpaaty jẹ ñạạx myaanni
jẹm maajntkụn kạjxm, tạ́vani ve'e jẹ kọ'ọyjáyuvap pyítsumni jẹm jya'vin
kạjxm.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ jayu juu' ve'e nat jẹts atán

31 Van'it tse'e jẹ Jesús chọọ'nni jẹm Tiro, jẹtse'e jẹm sidoonit kyajpụn
kạjxm ñajxy. Van'it tse'e tyạjki jẹm decápolisit y'it jọọtm jẹtse'e jyẹ'y jẹja
galiléait myạjạ nạ'akạya pa'ayi. 32 Van'it tse'e to'k jẹ jayu dụyakjẹ'ydi juu'
ve'e nat jẹts atán, jẹtse'e dụmunoo'kxtkti jẹtse'e jẹ kyạ'ạj dụtuknụkọ́nụt.
33 Van'it tse'e jẹ Jesús dụyaknụjkx apụk jẹ jayu, jẹ nụmay jayu ve'e
vyinva'kvaats, jẹtse'e jẹ kyạ'ónụk dụ'akoo'pi jẹp jẹ jayu tyaatskup. Van'it

tse'e jẹ chuj dụtuktạạjn jẹm jẹ jayu tyọtskạjxm, 34 jẹme'e tsajm tsọ pyat'ix,
myạjxej, jẹtse'e vyaajñ:
—¡Efata! (Jidụ'ụmts yạ'ạ ve'e kyạtsạpítsum, ava'atsụ.)
35 Ax jatyji tse'e jẹ tyaatsk va'an mẹjtsk ado'om y'avaach jẹtse'e
yónụkiva jẹ tyọọts, jẹtse'e ọy kyọjtsni. 36 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ nụmay
jayu mạkk dụtuknụụjmidi jẹts ni pạna ve'e dụkavaajnjadat. Ax ka'a tse'e
ve'em dụtoondi, nụyojke'e dụtun'avanva'kxtini. 37 Atụva atọki tse'e jẹ
jayu dụtuntuktaandi jẹtse'e vyaandi:
—Nụjom xa yạ'ạ ve'e ọy dụtún, yakmọtupụjkpts yạ'ạ ve'e jẹ nat jayu
jẹtse'e jẹ oom jayu dụyakkọjtspụ́k.

8

Ku jẹ Jesús jẹ jayu dụyakkaajy nụmaktaaxk miijl naxy
(Mt. 15.32-39)

1 Ve'em tse'e jyajtpa van'it, jẹtse'e nụmay jẹ jayu ñay'amojkijiduva,
ka'a ve'e tii ti ve'e kyáydap jyạ'kxtap. Van'it tse'e jẹ Jesús dụyaxmujk jẹ
y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e dụnụụjmidi:
2 —Ntukmọ'ttup xa ạtse'e yạ nụmay jayu kụx toojk xạạjani ve'e y'itta
ạts mạạt, ka'a tse'e tii ti ve'e kyáydap jyạ'kxtap. 3 Jẹts pạn mpakẹjxtinupts
ạtse'e ve'emji jẹm tyạk'amda yu'ọọ'kjup, jẹja tse'e too' aajy jẹ yooj
yaknoo'kxjidinit, kụx jẹme'e jẹ jayu juu' ve'e jékum tsọọ'ndu.
4 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk y'atsọọjvjidi:
—¿Jómase'e jẹ tsapkaaky chọọ'nụt jẹts yạ'ạ ve'e kyáydat?, kụx ka'a xa
ve'e yaja pyạntsụụna.
5 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidi:
—¿Vinxụp tse'e jẹp jẹ mtsapkaakyta?
Jẹtse'e y'atsọọvdi:
—Vuxtojtụk.
6 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụpavaajñ jẹtse'e y'ạjxtụktat
jẹja naxkụjx. Ku ve'e y'ạjxtkti, van'it tse'e dụkạạjy vuxtojtụk jẹ
tsapkaaky. Van'it tse'e jẹ Nte'yam dụkukọjtsji jẹtse'e dụtojkva'kxy jẹ
tsapkaaky, jẹtse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dụmọọjy, jẹ'ẹ tse'e jẹ nụmay jayu
dụtukvinkukạ'yidu. 7 Jẹppa tse'e to'k mẹjtsk jẹ pi'k ajkx dụmạạdiduva
vye'na. Van'it tse'e dụkunuu'kx, jẹtse'e dụpavaajñ jẹtse'e jẹ ajkx
dụmọọyduvat jẹ nụmay jayu. 8 Kaaydu tse'e jẹ jayu, jẹtse'e kyooxjidi.
Van'it tse'e dụpạkmojktini javuxtojtụk kach jẹ tsapkaaky kunax jẹts jẹ
ajkx kunax; 9 ax nụmaktaaxk miijl jo'n tse'e y'ijtti jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e
kaaydu. Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụpakẹjxtini, 10 jẹtse'e tyạjki
jẹm barco jọọtm mạạt jẹ y'ixpạjkpatạjk; jẹm tse'e dalmanútait y'it jọọtm
ñạjkxti.

Ku jẹ fariseotạjk dụ'amọ́tudi jẹ tsajmit mạjạ nụja'vin
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

11 Van'it tse'e jẹ fariseotạjk jẹ Jesús dụvinkutạ́midi jẹtse'e
dụ'amọ́tudi jẹtse'e tyo'nụxjadat jẹ tsajmit mạjạ nụja'vin, ve'em tse'e
dụyaknụkẹ'xnatạ́kat jẹts jẹ Nte'yam mạạt jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús. 12 Van'it tse'e
jẹ Jesús myạjxej jẹtse'e vyaajñ:
—¿Tyạjxts yạ'ạ ve'e yạ jayu dụ'amọ́tuda jẹts ạtse'e ntoojnjadat jẹ mạjạ
nụja'vin jẹtse'e ve'em juu' dụjaanchjávadat? Tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ jẹts
ka'a ve'e yạ jayu jẹ mạjạ nụja'vin dụ'íxtat.

13 Van'it tse'e dṵmasọọkti jẹ nṵmay jayu jẹtse'e tyạjkinuva jẹm barco jọọtm, jẹtse'e ñṵjkx jẹm jado'k ado'om mạjạ nạ'akạya pa'am.

Jẹ fariseo jẹ y'ixpạjkṵn tse'e jẹ jayu dṵyakvinmamya'tp
(Mt. 16.5-12)

14 Ax jyaa'tyọ́kidu tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e jẹ tsapkaaky kṵdṵpạạmdi jẹm barco jọọtm, tun to'kji tse'e dṵmạạdada. 15 Van'it tse'e jẹ Jesús tyukpavaajnjidi, jẹtse'e ñạ'mṵxjidi:

—Mnay'íxjadap tse'e jẹtse'e xkakuvạ́ktat jẹ levadura juu' ve'e jẹ fariseotạjk jyẹ'ẹda jẹts jẹ yakkutojkpa Herodes jyẹ'ẹ.

16 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ñavyaajnjidi:

—Jẹ'ẹ kạjx xa yạ'ạ ve'e ve'em vya'añ kṵxe'e jẹ tsapkaaky tṵnkayakmẹjtsumda.

17 Ax ku tse'e jẹ Jesús dṵnṵja'vi, van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dṵnṵṵjmidi:

—¿Tyạjxse'e mva'anda jẹts ka'a ve'e jẹ tsapkaaky tṵxyakmẹtsta? ¿Ka'a ve'e xvinmọ́tuda? ¿Ka'a ve'e xvinjávada? ¿Mạkke'e jẹ mkuvajkta? 18 ¿Jẹme'e jẹ mviijnda jẹtse'e xka'ixta? ¿Jẹme'e jẹ mtaatskta jẹtse'e xkamọ́tuda? ¿Ka'a ve'e xjaa'myẹ́tsta? 19 Ku ạtse'e ntojkva'kxy mugọọxk jẹ tsapkaaky jẹtse'e nṵmugọọxk miijl naxy jẹ jayu kyaaydi, ¿vinxṵp kach tse'e xpạkmojktini jẹ tsapkaaky kunax?

Jẹtse'e y'atsọọvdi:

—Makmẹjtsk kachse'e.

20 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutṵ́vijidi:

—Ax ku tse'e vuxtojtṵk jẹ tsapkaaky vye'na jẹts nṵmaktaaxk miijl naxy jẹ jáyuda, ¿vinxṵp kach tse'e xpạkmojktini?

Jẹtse'e y'atsọọvdi:

—Vuxtojtṵk kachse'e.

21 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxjidi:

—¿Tyạjx tse'e xkavinmọ́tuda?

Ku jẹ Jesús dṵyakjọtkạdaaky to'k jẹ viints jayu jẹp Betsaida

22 Jẹ'ydu tse'e jẹm betsáidait kyajpṵn kạjxm. Van'it tse'e to'k jẹ viints jayu dṵtuknṵnạjkxti jẹ Jesús jẹtse'e dṵmunoo'kxtkti jẹtse'e dṵtọ́nṵt jẹ viints jayu. 23 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ viints jayu jẹ kyạ'ạj dṵmajch jẹtse'e dṵyaknṵjkx jẹm kajpṵn pa'am, jẹtse'e jẹ chuj dṵpạạjmji jẹ vyiijn. Van'it tse'e dṵ'amọtutṵvi jẹ viints jayu pạn y'ixpe'e ọyvinxṵpa. 24 Van'it tse'e y'ixva'kxy, jẹtse'e vyaajñ:

—N'ixp ạtse'e jẹ jayu yọ'ọyda; ve'em tse'e kyẹ'ẹxta ax jo'n jẹ kṵp kṵyọ'ydi jo'n.

25 Van'it tse'e jẹ Jesús vyinkutọ'nijinuva, jẹtse'e jẹ viints jayu jẹ vyiijn y'ọ'yikạjxni, jyọtkạdaakni, va'ajts tse'e jẹ vyiijn dṵtuk'ixni nṵjom juu' jaty. 26 Van'it tse'e jẹm tyạk'am dṵpakẹjxni jẹtse'e dṵnṵṵjmi:

—Ka'a tse'e mtạ́kat jẹm kajpṵn jọọtm; ni pạna tse'e jẹm xkavaajnjat.

Ku jẹ Pedro dṵ'ava'ni jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Van'it tse'e jẹ Jesús chạạ'n mạạt jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e ñạjkxti jẹm Cesarea de Filipo. Jẹẹna ve'e too' aajy vyẹ'nada, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dṵ'amọtutṵ́vidi:

—¿Vintsọse'e jẹ jayu vya'anda, pạ́nṵk ạtse'e?

28 Van'it tse'e y'atsọọvdi:

—Jẹm xa ve'e pạne'e vaandup jẹts mitse'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan, jẹm tse'e pạne'e vaanduvap jẹts jẹ Elías mitse'e, ax nay jẹmpa tse'e pạn pạne'e vaanduvap jẹts mitse'e nụto'k jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa juu' ve'e jụjpani ọọ'ktinu, ax jẹ'ẹk tse'e joojntykpạjknuva.

29 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidi:

—Jẹts miitsta, ¿vintsọts miitse'e mva'anda jẹts pạn ạtse'e?

Van'it tse'e jẹ Pedro y'atsạạjv:

—Mits xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit.

30 Van'it tse'e jẹ Jesús tyukpavaajnjidi jẹts ni pạna ve'e dụkavaajnjadat jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo.

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ni jẹ y'ọọ'kụn
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk jidụ'ụm dụyak'ixpạjk'ukvaajñ:

—Tun vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e ọọy ntuntsaachpaa'tụt. Ka'ats ạtse'e xkuvą́ktat jẹ israeejlit jẹ myụ́jit jáyuda, jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda, jẹts jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjkta; xyak'ọọ'ktapts ạtse'e jẹ jayu, ax joojntykpạjknuvapts ạtse'e kutoojk xạạj, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

32 Va'ajts tse'e dụkạjts yạ ayook. Van'it tse'e jẹ Pedro jẹ Jesús apụk dụjạvạạjv jẹtse'e dụtuknụụjmi kụxe'e ve'em vyaajñ. 33 Van'it tse'e jẹ Jesús vya'kụmpijt jẹtse'e dụ'a'ixtk jẹ y'ixpạjkpatạjk, jẹtse'e jẹ Pedro dụnụụjmi:

—¡Vinva'kva'atsụ ạts! Mmạạtnavyạạ'njup xa mitse'e jẹ Satanás ku ve'e ve'em xkạts, ka'a xa mitse'e ve'em jẹ vinma'yụn xjayep ax jo'n jẹ Nte'yam, ve'em mitse'e jẹ vinma'yụn xjayep ax jo'n jẹ jayu.

34 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụyaaxjidi mạạt jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e dụnụụjmidi:

—Pạn pạn xa ve'e dụtsọjkp jẹtse'e y'ijtnit ạts mạạt, va'an tse'e dụmasọkkạjxni jẹ y'avintsọ vinma'yụn, jẹ jyọọt jẹ jya'vin dụmạkkpą́mụt jẹtse'e chaachpaa'tụt ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ y'ọọ'kụn dụ'anạjkxip ku ve'e jẹ cryuuz dụpakụ'ụ, jẹts ạtse'e xpamiinnit. 35 Kụx pạn pạn ạtse'e xkajaanchja'vip kụxe'e dụtsạ'ạga jẹ y'ọọ'kụn, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụjayẹ́pụt jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp; ax pạn pạnts ạtse'e ijtp xjaanchja'vip, ọ́yame'e y'ọọ'kụt ạts kạjx jẹts jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook kạjxpa, jẹ'ẹ tse'e dụjayẹjpnup jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 36 Ni vinxụpa xa jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu kyato'nụxjụt ku ve'e dụjẹ'ẹiką́xụt nụjom yạ naxviijnit it jẹtse'e vyintọ́kinit jẹ jayu jẹ jyọọt jẹ jya'vin. 37 Ax ku tse'e jẹ jayu vintọki y'it, ka'a xa ve'e tii ti ve'e jẹ jayu kụdụyaky jẹtse'e dụjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 38 Kụx pạn pạn xa ạtse'e xtuktsọ'ọtyoomp jẹtse'e dụtuktsọ'ọtyoompa juu' ạtse'e nkạjtsp yaja yạ tọ́kinax jayu vyinkujkta juu' ve'e jẹ Nte'yam dụmasọọktup, ntuktsọ'ọtyoompapts ạts jẹ'ẹ ve'e ku ạtse'e nmiinnuvat jẹ nTee' jẹ myạjin mạạt jẹts mạạt jẹ va'ajts aangelestạjk, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

9

1 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidinuva:

—Tyṵ́vam xa ạtse'e nva'añ jẹ̱ts jẹja ve'e yaja jẹ̱ jayu juu' ve'e ka'ọọ̱'ktup, van'ítnume'e ku ve'e tá̱vani dṵ'ixta vye'na jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyutojkṵn mạkk dṵmumiinni.

Ku jẹ̱ Jesús tyikts jẹ̱tse'e y'ajaj y'atṵ'kx
(Mt. 17.1-9; Lc. 9.28-36)

2 Kutojtṵk xạạj tse'e jẹ̱ Jesús dṵvọvṵtsạạ'n jẹ̱ Pedro mạạt jẹ̱ Santiago jẹ̱ts jẹ̱ Juan, jẹ̱tse'e jẹ̱'ẹjyjida dṵvạạjv apṵk joma ve'e to'k jẹ̱ kọpk juu' ve'e kạjxm. Van'it tse'e tyikts jẹja jẹ̱'ẹ̱ vyinkujkta, 3 jẹ̱tse'e jẹ̱ vyit ọjts jyajtni ajajp atạ'kxp, va'ajts pọọ'p, ve'em ax jo'n jẹ̱ tsap'ạạ'pk, ve'em ax jo'n ni pạna kya'ọ'yixjṵ jẹ̱tse'e dṵpojpọọ'pat yaja naxviijn. 4 Van'it tse'e vya'kkẹ̱'xti jẹja jẹ̱'ẹ̱ vyinkujkta jẹ̱ Elías mạạt jẹ̱ Moisés, jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dṵmạạtnakyọjtsjidi. 5 Van'it tse'e jẹ̱ Pedro jẹ̱ Jesús dṵnṵṵjmi:

—Yak'ixpạjkpa, ọy xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku ạạtse'e yaja n'it. Va'ants ạạts dṵpṵmṵ toojk jẹ̱ pi'k ojts atyạjk: to'k mits mjẹ̱'ẹ̱, jẹ̱ts to'k jẹ̱ Moisés jyẹ̱'ẹ̱, jẹ̱ts jado'k jẹ̱ Elías jyẹ̱'ẹ̱.

6 Ve'em tse'e vyaajñ kṵx ka'a ve'e dṵnṵjava vye'na jẹ̱ts ti ve'e kyạjtsp, tsạ'kidu ve'e ọọy. 7 Van'it tse'e to'k pạk jẹ̱ vínṵts ñṵjẹ̱'yjidi jẹ̱tse'e yo'tsjidi; jẹ̱p tse'e vínṵts jạạtp dṵ'amọtunajxti to'k jẹ̱ ayook. Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:

—Yạ'ạ xa ve'e ạts jẹ̱ n'Onṵk, juu' ạtse'e ọọy ntuntsạjkp. Amọtunaxta juu' ve'e kyạjtsp.

8 Ax ku tse'e jyọọ'k'ix'avíttini, ka'a tse'e dṵ'ukpạn'ixpaattini, naaydume'e jẹ̱ Jesús.

9 Ku ve'e jẹ̱m kọpk viinm kyạdaaktini, van'it tse'e jẹ̱ Jesús mạkk tyuknạ'mṵxjidi:

—Ka'a tse'e pạn xvaajnjadat ti ve'e tṵx'ixta, van'ítnume'e ku ve'e tá̱vani ạts n'ọọ̱'kni vye'na jẹ̱ts ạtse'e njoojntykpạjknuvat, ạts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nṵpạạmdṵka Ijtp.

10 Ax kyutyoondu tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'ayook ax jo'n yaknṵṵjmidi. Jẹ̱tse'e ñay'amọtutṵ́vijidi pạn ti jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyijp ku ve'e jẹ̱ jayu jyoojntykpạjknuvat.

Jẹ̱ Yaknạpẹ̱jtpa Juan tse'e jẹ̱ jayu dṵyakvimpijt jẹ̱ Nte'yam mạạt
(Mt. 17.10-13)

11 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk y'amọtutṵ́vijidi:

—¿Tyạjxse'e jẹ̱ tsaptṵjkpit yak'ixpạjkpatạjk vya'anda jẹ̱ts tun vinkọpk jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e too'vạjkp jẹ̱ Elías myiinnuvat jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ Cristo?

12 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsạạjv:

—Tyṵ́vam xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts miinnuvape'e too'vạjkp jẹ̱ Elías jẹ̱tse'e nṵjom dṵyak'ọ'yinuvat. ¿Ax vintsọ tse'e jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ ạts kạjx?, ạts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nṵpạạmdṵka Ijtp. Ve'em xa ve'e vya'añ jẹ̱ts tsaachpaa'tup ạtse'e ọọy jẹ̱ts ạtse'e nyakjomtónṵt nyaktitónṵt. 13 Ax ve'emts ạts miitse'e nnạạjmada, ọjts xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jayu juu' ve'e ve'em ax jo'n jẹ̱ Elías, ax tyoonduts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax jo'n dṵtsọjkti, ve'em ax jo'n jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ jẹ̱'ẹ̱ kạjx.

Ku jẹ̱ Jesús dṵyakjọtkạdaaky to'k jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱m jya'vin kạjxm jẹ̱ kọ'ọyjáyuvap
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Ku ve'e jẹ̱ Jesús jyẹ̱'y joma ve'e jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk juu' ve'e kapanạjkxjṵdu jẹ̱m kọpk viinm, van'it tse'e dṵ'ix jẹ̱ts jẹ̱me'e nṵmay jẹ̱ jayu tṵñaa'va'kvídṵtjada. Jẹ̱m tse'e jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk jẹ̱ts jẹ̱ tsaptṵjkpit yak'ixpạjkpatạjk ñakyọjtsvintsọ́vjada. 15 Ax ku tse'e jẹ̱ nṵmay jayu jẹ̱

Jesús dṵ'ixti, van'it tse'e atṵva atǫki tyaandi jẹtse'e noomp dṵ'anạjkxidi, jẹtse'e dṵkǫjtspǫǫ'kxti. 16 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amǫtutṹvijidi:

—¿Tise'e mkǫjtstup mạạt yạ'ạda?

17 Van'it tse'e to'k y'atsạạjv:

—Yak'ixpạjkpa, tạ xa ạtse'e jẹ nmajntk nyakmín juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kǫ'ǫyjáyuvap, jẹ'ẹ tse'e yak'oo'mjup. 18 Jẹtse'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap ạts jẹ n'ónṵk jyajoma dṵmach jẹtse'e dṵyakkitu, jẹtse'e jẹp ạts jẹ n'ónṵk y'ávup pyítsum jẹ na'a ạạ'pk, jẹtse'e jẹ mex ñatyạtskaa'tyjṵ, jẹtse'e tyunkṵpikṵx. Tạts ạtse'e njanṵṵjma yạ m'ixpạjkpatạjk jẹts jẹme'e jya'vin kạjxm dṵyakpítsumdat jẹ kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mjup ạts jẹ n'ónṵk; ax ka'a tse'e y'ǫ'yixjada.

19 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—¡Miits xa jẹ'ẹ ve'eda juu' ve'e jẹ Nte'yam dṵkajaanchja'vidup jẹts ka vintṹvap jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaat ạtse'e njaa'kja'ítṵt miits mạạtta jẹtse'e njaa'kjamutẹ́nadat? Yakminda jẹ pa'am jayu.

20 Van'it tse'e dṵyaknạjkxti. Ax ku tse'e jẹ Jesús jẹ kǫ'ǫyjáyuvap y'ixji, van'it tse'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap jẹ pa'am jayu mạkk dṵtunxitṵyǫ'y jẹtse'e dṵyaknaxvipp, jẹtse'e jẹ pa'am jayu tyunnep tyunte'px jẹtse'e jẹ ạạ'pk pyítsum jẹp jẹ pa'am jayu y'ávup. 21 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ pa'am jayu jẹ tyee' dṵ'amǫtutṵvi:

—¿Vin'itts yạ'ạ ve'e ve'em jyajt'ukvaajñ?

Jẹtse'e y'atsạạjv:

—Namyootsk xa yạ'ạ ve'e ve'em jyajt'ukvaajñ. 22 Ax may náxani tse'e tyunjạnvívupaja jẹtse'e tyunyak'ǫǫ'kuva'añjṵ. Pạn m'ǫ'yixjupts mitse'e jẹtse'e xtónṵt ǫyvinxṵpa, tukmǫ'tkts ạạtse'e to'k aaj jẹts ạạtse'e xputạ́kat.

23 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—¡Pạn x'ǫ'yixjupts ạtse'e! Nṵjom tse'e juu' y'ǫ'yixjṵ pạn pạne'e jẹ Nte'yam dṵjaanchja'vip.

24 Ax tun jatyji tse'e jẹ pa'am jayu jẹ tyee' jẹ Jesús mạkk dṵmukạjts:

—Njaanchja'vip ạts jẹ'ẹ ve'e; putạka ạts to'k aaj jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e nṵyojk njaanchjávat.

25 Ku tse'e jẹ Jesús dṵ'ix jẹts nay'amojkijidupe'e jẹ nṵmay jayu, van'it tse'e mạkk dṵtuknṵṵjmi jẹ kǫ'ǫyjáyuvap, jẹtse'e vyaajñ:

—Kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mp yaknajtp, ạts mitse'e mpavaampy, pítsumṵ jẹm yạ jayu jya'vin kạjxm, ka'a tse'e x'uktuktạjkinit.

26 Van'it tse'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap y'akạạ'stk jẹtse'e jado'ma dṵxitṵyǫ'y mạkk, jẹtse'e pyítsumni, jẹ ǫǫ'kpa jo'n tse'e dṵtunyaktaajñ. Ax nṵmay tse'e vyaandi:

—Tạ xa yạ'ạ ve'e y'ạạ'k.

27 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹm kyạ'm myajtsji jẹtse'e yakpojtṵkji, jẹtse'e tyeni.

28 Ax ku tse'e jẹ Jesús jẹp tṵjkp tyạjki, van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk y'amǫtutṹvijidi apṵk:

—¿Tyạjxs ạạtse'e xka'ǫ'yixji jẹts ạạtse'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap nyakpítsumṵt jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxm?

29 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Ka ǫyvin'ítap xa yạ'ạ ve'e pyítsumda, van'itji ve'e ku ve'e jẹ jayu chapkạts jẹtse'e jẹ jayu y'ayooja.

Ku jẹ Jesús jẹ y'ǫǫ'kṵn dṵ'ava'ninuva
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 Ku ve'e jẹm choọ'ndi, van'it tse'e ñụjkx jẹm galiléait y'it jọọtm. Ka'a
tse'e jẹ Jesús dụjatsạjk jẹtse'e jẹ jayu kụdụnụja'vi pạn joma ve'e vyídụt
31 kụx yak'ixpụjkpe'e jẹ y'ixpạjkpatạjk. Jidụ'ụm tse'e dụnạạjmada:
—Yakpạ́mupts ạtse'e jẹm jẹ jayu kyạ'm, xyak'ọọ'ktapts ạtse'e,
ax kutoojk xạạjts ạtse'e njoojntykpạjknuvat, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e
Nụpạạmdụka Ijtp.
32 Ax ka'a tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dụvinmọ́tudi juu' ve'e kyọjts,
tsạ'kidup tse'e jẹtse'e dụ'amọtutụvi'ọ́yadat pạn vintsọ ve'e dụtij.

Jẹ'ẹ pạne'e dụnụmạ́jip
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 Van'it tse'e jyẹ'ydi jẹm capernaaumit kyajpụn kạjxm. Ku tse'e jẹ
Jesús jẹp tụjkp vye'na, jẹtse'e dụ'amọtutụvi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—¿Tise'e tụmnatyukkọ́tsjada jẹja too' aajy?
34 Amạ'ạt tse'e tyaandi kụx tạ́vani ve'e ñatyukkọ́tsjada vye'na jẹja too'
aajy pạn pạne'e dụnụmạjikạjxp ajẹ'ẹjyjida. 35 Van'it tse'e jẹ Jesús y'ạjxtk,
jẹtse'e dụyaaxjidi jẹ ñụmakmẹjtsk ixpạjkpatạjk, jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Pạn pạne'e dụtsọjkp jẹtse'e dụnụmạjikạ́xụt amiitsjida, va'an tse'e
dụnapyụmjụ ax jo'n to'k juu' ve'e dụnụpi'kikạjxp jẹtse'e anañụjoma
dụpattónat.
36 Van'it tse'e jẹ Jesús dụmajch jẹm to'k jẹ pi'k ónụk kyạ'm jẹtse'e jẹja
y'ixpạjkpatạjk akujk dụpụụjm. Van'it tse'e dụtsẹẹ'nmujk jẹ pi'k ónụk
jẹtse'e dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
37 —Jẹ jayu pạn pạne'e ạts kạjx ọy jayu napyạạjmjup mạạt to'k jẹ pi'k
ónụk ax jo'n yạ'ạ, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ọy jayu kụñapyạạjmji ạts mạạt.
Ax jẹ jayu pạn pạne'e ọy jayu napyạạjmjup ạts mạạt, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax
jo'n ọy jayu kụñapyạạjmji mạạt jẹ'ẹ pạn ạtse'e xkẹjxp.

"Pạn pạn ụụ'me'e xkatso'oxpạjkumdup, ụụ'm mạạttats jẹ'ẹ ve'e"
(Lc. 9.49-50; Mt. 10.42)

38 Van'it tse'e jẹ Juan jẹ Jesús dụnụụjmi:
—Yak'ixpạjkpa, n'ix xa ạạtse'e to'k jẹ jayu juu' ve'e mits jẹ mxạạj
dụkọjtspaatp jẹtse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsum jẹm jẹ jayu jya'vin
kạjxm. Ax ve'emts ạạtse'e nnụụjma jẹts ka'a ve'e ve'em jyátụkat, jẹ'ẹ kạjx
ku ve'e ụụ'm mạạtta kyavídụt.
39 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—Ka'a xa miitse'e ve'em kụxnụụjmidi, kụx pạn pạne'e jẹ mạjin
dụtoomp ạts jẹ nkutojkụn kạjx, ka'a tse'e y'ọ'yixjụ jẹts ạtse'e jatyji
xkọ'ọñụkọ́tsat. 40 Pạn pạn ụụ'me'e xkatso'oxpạjkumdup, ụụ'm mạạttats
jẹ'ẹ ve'e. 41 Jẹts jẹ'ẹ juu' ve'e mmọọjyjụdup ọtyo'k vaasova jẹ tsoxk
nạạj kụxe'e ạts xjaanchjávada, ạts, jẹ Cristo, tyúvam xa ạtse'e nva'añ jẹts
yaktonụmpijtjinuvap jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e ọy.

Kutsạ'ạga xa ve'e ọọy ku ve'e jẹ jayu ntukmasọọkumda jẹ Nte'yam jẹ tyoo'
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 'Jyapạna pạn pạne'e dụtukmasọọkp jẹ Nte'yam jẹ tyoo' to'k jẹ pi'k
ónụk juu' ạtse'e xjaanchja'vip, nụyojk ọy tse'e kụy'ijtụxjụ jẹ jayu jẹtse'e
to'k jẹ paan taak yaktukyuktsum jẹtse'e yakmaaxynạvíppini. 43 Ax pạn
to'k tse'e jẹ mkạ'ạj juu' ve'e myaktọkintoojnjup, tunkụspóxụts; kụx
nụyojk ọye'e kạnọọn m'ítụt jẹtse'e xjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma
kạjx ijtp jẹts ka'a ve'e ku ve'e mnạjkxụt mẹjtsk ado'om kạ'ạjax jẹm

jąnjǫǫtm, 44 jęm joma ve'e xą'ma kąjx tyą́nǫka jęts joma ve'e ję jąąjn
kyajuuntpi'its. 45 Jęts pąn to'k tse'e ję mtek juu' ve'e myaktǫkintoojnjup,
tunkǫspóxǫts; kǫx nǫyojk ǫye'e paknǫǫn m'ítǫt jętse'e xjayęjpnit ję
joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp jęts ka'a ve'e ku ve'e mnąjkxǫt męjtsk
ado'om tékax jęm jąnjǫǫtm, 46 jęm joma ve'e xą'ma kąjx tyą́nǫka jęts
joma ve'e ję jąąjn kyajuuntpi'its. 47 Jęts pąn to'k tse'e ję mviijn juu'
ve'e myaktǫkintoojnjup, tunyakpítsumǫts; kǫx nǫyojk ǫye'e to'k ado'om
viijnax m'ítǫt jętse'e mtą́kat jęm ję Nte'yam y'am kyą'm jęts ka'a ve'e
ku ve'e mnąjkxǫt męjtsk ado'om viijnax jęm jąnjǫǫtm, 48 jęm joma ve'e
xą'ma kąjx tyą́nǫka jęts joma ve'e ję jąąjn kyajuuntpi'its.

Ję kaan tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 5.13; Lc. 14.34-35)

49 Ve'em ax jo'n ję tą́nǫk yąx yakkaana jętse'e tya'mǫtsat, nay ve'empa
tse'e ję jayu ję tsaachpaatǫn dǫyaknaxta jętse'e dǫtuk'ǫ́yadat. 50 Ǫy xa
ve'e ję kaan. Ax pąn tǫ́kinup tse'e ję tya'mǫtsin, ni vintsǫva tse'e kya'ǫ́yat
jętse'e tya'mǫtsinuvat. Ve'em itta ax jo'n ję ǫy kaan jęts joojntykada ǫy
jǫǫt to'k jado'k.

10

Ku ję jayu ję navyąjkǫn dǫyakvintsą'kintǫ́ki
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

1 Ku ve'e ję Jesús chąą'n jęm Capernaum, van'it tse'e jyę'y jęm jado'k
ado'om Jordán mąjąą nąpa'am, myutą́mip tse'e jęm judéait y'it jǫǫtm. Jęm
tse'e nǫmay ję jayu ñay'amojkijidi joma ve'e ję'ę, jętse'e ję nǫmay jayu
dǫyak'ixpǫjk ax jo'n dǫtún y'ijt. 2 Van'it tse'e ję fariseotąjk dǫnǫję'ydi ję
Jesús jętse'e dǫtukkąts'íxtada. Jidǫ'ǫm tse'e dǫnǫǫjmidi:
—¿Yakjajtype'e ję pava'nǫn jętse'e ję yaa'tyąjk ję ñǫdą'ąx dǫmasǫǫknit?
3 Van'it tse'e ję Jesús y'atsǫǫjvjidi:
—¿Vintsǫse'e ję Moisés dǫpavaajñ?
4 Jętse'e y'atsǫǫvdi:
—Yakjajt tse'e ję Moisés jętse'e ję yaa'tyąjk ję ñǫdą'ąx dǫmasǫǫknit pąn
too'vąjkpe'e ję nąk dǫmǫǫynit jętse'e yak'íxǫt yaknǫjávat jęts ka'a ję'ę
ve'e dǫ'uknǫdą'ąxini.
5 Van'it tse'e ję Jesús y'atsǫǫjvjidi:
—Ve'eme'e ję Moisés dǫjaajy kǫx mąkke'e ję jayu ję vyinma'yǫnda.
6 Ax ku tse'e ję jayu chǫǫ'ntk, ję Nte'yam tse'e dǫpąąm to'k ję
yaa'tyąjk jęts to'k ję tą'ąxtąjk. 7 Ję'ę kąjx tse'e ję yaa'tyąjk ję tyee'
ję tyaak dǫmasǫǫknit jętse'e dǫmąątnamyojkjinit ję ñǫdą'ąx, 8 ve'em
tse'e nǫmęjtsk y'ijttinit ax jo'n to'k jáyuji. Ax ka'a tse'e y'ukmęjtskini,
to'kji ję'ę ve'e tǫjyajttini. 9 Ję'ę kąjx tse'e, juu' xa ve'e ję Nte'yam
tǫdǫyaknamyukjǫ, ka'a tse'e pąn nvaat dǫ'ukyaknavya'kxjinit.
10 Ku tse'e jęp tǫjkp vyę'nada, van'it tse'e ję Jesús ję y'ixpąjkpatąjk
y'amǫtutǫ́vijidi pąn ti ję'ę ve'e tyijp juu' ve'e kyǫjts. 11 Van'it tse'e ję Jesús
ñą'mǫxjidi:
—Pąn pąn xa ve'e ję ñǫdą'ąx dǫmasǫǫknup jętse'e ję viijnk tą'ąxtąjk
dǫpǫk, yakvintsą'kintǫ́kipts ję'ę ve'e ję navyąjkǫn. 12 Jęts pąn ję tą'ąxtąjk
tse'e dǫmasǫǫknup ję ñǫyaa'y jętse'e ję viijnk yaa'tyąjk dǫpǫk, yakv-
intsą'kintǫ́kivapts ję'ę ve'e ję navyąjkǫn.

Ku ję Jesús dụkunuu'kx ję pi'k ónụkta
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Van'it tse'e dụtuknụnạjkxti ję pi'k ónụkta ję Jesús ję̨tse'e ję̨ kyạ'ạj
dụtuknụkọ́nụt; ax ję̨ y'ixpạjkpatạjk tse'e dụkayakjajtjidup, ję̨tse'e ję̨ jayu
dụtuknụụjmidi.
14 Ku ve'e ję̨ Jesús dụ'ix, van'it tse'e y'ẹjkji ję̨tse'e ję̨ y'ixpạjkpatạjk
dụnụụjmidi:
—Masọ'ọkta miits yạ pi'k ónụkta ję̨ts ạtse'e xnụmíndat, ka'a tse'e
xkayakjajtjadat, kụx ję̨'ẹda pạn pạn jatye'e ijttup ję̨m ję̨ Nte'yam y'am
kyạ'm, ve'emts ję̨'ẹ ve'eda ax jo'n yạ pi'k ónụkta. 15 Tyụ́vam xa ạtse'e
nva'añ, pạn pạn xa ve'e kanapyạạjmjup ję̨m ję̨ Nte'yam y'am kyạ'm ax
jo'n ję̨ pi'k ónụk, ka'ats ję̨'ẹ ve'e ję̨m tyạ́kat.
16 Van'it tse'e ję̨ Jesús dụtsee'n ję̨ pi'k ónụkta, ję̨tse'e ję̨ kyạ'ạj
dụtuknụkạạjn, ję̨tse'e dụkunuu'kx.

Ku ję̨ Jesús dụmạạtnakyọjtsji to'k ję̨ mootsk ónụk juu' ve'e kumeen
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Tạ́vani tse'e ję̨ Jesús tyoo'pụ́k vye'na, van'it tse'e to'k ję̨ jayu noomp
vyinkutạ́miji. Van'it tse'e ję̨ Jesús dụvinkọxkteni, ję̨tse'e dụnụụjmi:
—Ọy yak'ixpạjkpa, ¿tis ạts vine'e ntónup ję̨ts ạtse'e njayẹjpnit ję̨ joojn-
tykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp?
18 Van'it tse'e ję̨ Jesús ñạ'mụxji:
—¿Nte'yam ạtse'e xtij ku ve'e mva'añ ję̨ts ọy ạtse'e? To'kji xa ję̨'ẹ
ve'e pạne'e ọy, ję̨ Nte'yamts ję̨'ẹ ve'e. 19 Mnụja'vip xa mitse'e ję̨
pava'nụn: "Ka'a tse'e myakjayu'ọọ'kụt, ka'a tse'e ję̨ navyạjkụn xyakv-
intsạ'kintọ́kiyụt, ka'a tse'e mmẹẹ'tsụt, ka'a tse'e ję̨ jayu xnụvampẹ́tụt,
ka'a tse'e ję̨ jayu xvin'ạạ'nụt, vintsạ'ạga ję̨ mtee' ję̨ mtaak."
20 Van'it tse'e ję̨ jayu y'atsạạjv:
—Yak'ixpạjkpa, ku ạtse'e pi'knum nve'na, van'ítanits ạts yạ'ạ ve'e
nụjom nkutyún.
21 Van'it tse'e ję̨ Jesús vyin'ixji ję̨ tsọjkụn mạạt, ję̨tse'e dụnụụjmi:
—Jado'k viijn tse'e mka'ijtụxjụ. Nạjkxụ xtọọ'kkạjxni nụjom juu' ve'e
m'ixp mjayejpp ję̨ts mọọyni ję̨ meen ję̨ ayọọva jayu, ve'em tse'e ję̨
ọ'yin xjayẹ́pụt ję̨m tsapjọọtm. Mạkkpạmụ ję̨ mjọọt ję̨ mja'vin ję̨tse'e
mtsaachpaa'tụt ax jo'n ję̨ jayu juu' ve'e ję̨ y'ọọ'kụn dụ'anạjkxip ku ve'e
ję̨ cryuuz dụpakụ'ụ, van'itts ạtse'e xpamiinnit.
22 Van'it tse'e ję̨ jayu viijnk dụja'vi juu' ve'e ję̨ Jesús kyọjts, va'ajts
tsaachvinmaayp tse'e ñạjkxni, kụx maye'e ọọy juu' ve'e y'ixp jyayejpp.
23 Van'it tse'e ję̨ Jesús dụvin'ix'apaa'vikụjx pạn pạn jatye'e
naa'ténijidup, ję̨tse'e ję̨ y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmidi:
—¡Tso'ox xa ję̨'ẹ ve'e ọọy ję̨tse'e ję̨ kumeen jayu ñapyạ́mjadat ję̨m ję̨
Nte'yam y'am kyạ'm!
24 Ax ku tse'e ję̨ y'ixpạjkpatạjk dụ'amọtunajxti, atụva atọki tse'e
tyaandi. Van'it tse'e ję̨ Jesús ñạ'mụxjidinuva:
—¡Tso'oxe'e ọọy ję̨tse'e ję̨ kumeen jayu ñapyạ́mjadat ję̨m ję̨ Nte'yam
y'am kyạ'm! 25 Ka'a xa ve'e cho'oxa vintsọ ve'e ję̨ camello ñáxụt ję̨p
xo'yụn jot jạạtp, ję̨'ẹ ve'e tso'ox vintsọ ve'e ję̨ kumeen jayu ñapyạ́mjụt ję̨m
ję̨ Nte'yam y'am kyạ'm.
26 Van'it tse'e ję̨ y'ixpạjkpatạjk atụva atọki dụtuntuktaandi, ję̨tse'e
ñavyaajnjidi:

—Pa̱n ve'em xa ve'e, ¿pa̱nts vine'e o̱'yixjup je̱tse'e du̱jaye̱jpnit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp?

27 Van'it tse'e je̱ Jesús vyin'íxjidinuva je̱tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ve'e je̱ jayu y'o̱'yixjada je̱tse'e ñaajkpítsumjadat je̱p to̱kin ja̱a̱tp; ax je̱ Nte'yam, o̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ jayu du̱yakpítsumu̱t je̱p to̱kin ja̱a̱tp, ku̱x nu̱jome'e je̱ Nte'yam juu' y'o̱'yixkú̱xju̱.

28 Van'it tse'e je̱ Pedro vyaajñ:

—Nmaso̱kka̱jx xa a̱a̱tse'e nu̱jom juu' a̱a̱tse'e n'ixp njayejpp vye'na je̱ts a̱a̱ts mitse'e mpamiijn.

29 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:

—Tyú̱vam xa a̱tse'e nva'añ, pa̱n pa̱n tse'e a̱ts ka̱jx je̱ts je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ka̱jx du̱masoo̱kp je̱ tya̱jk, je̱ y'uts, je̱ y'ajch, je̱ cha̱'a̱, je̱ tyee', je̱ tyaak, je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱ y'ónu̱k, ukpu̱ je̱ ñaax, 30 yakmo̱'o̱pts je̱'e̱ ve'e u̱xyam mó̱kupx nax je̱ tya̱jk, je̱ y'uts, je̱ y'ajch, je̱ cha̱'a̱, je̱ tyee', je̱ tyaak, je̱ y'ónu̱k, je̱ts je̱ ñaax. Ax ku tse'e yakmo̱'o̱t, yakjomtónup yaktitónupts je̱'e̱ ve'e. Je̱ts ku ve'e je̱ nam it cho̱o̱'ndu̱ku̱t, joojntykinupts je̱'e̱ ve'e xa̱'ma ka̱jx. 31 Ax nu̱may tse'e juu' ve'e u̱xyam du̱nu̱májidup, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱pi'kidinup.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ninuva je̱ y'o̱o̱'ku̱n
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

32 Je̱ja tse'e too' aajy vye̱'nada, je̱me'e Jerusalén ña̱jkxta, je̱tse'e je̱ Jesús vyintoo'vá̱kajada. Ax atu̱va ato̱ki tse'e tyanda je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, tsa̱'kidup tse'e du̱pa'u̱x'oo̱kada. Van'it tse'e je̱ Jesús du̱yaknay'amojkijidi je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpata̱jk joma ve'e to'k je̱ apu̱k it, je̱tse'e du̱tuk'íxnuva juu' ve'e tónjup kó̱tsjup je̱ Jesús ma̱a̱t. 33 Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Je̱m tse'e Jerusalén nja'mda. Je̱mts a̱tse'e nyakpá̱mu̱t je̱m je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsá̱n kya̱'mda je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk kya̱'mda, je̱'e̱ts a̱tse'e xtuknu̱vánadap je̱ n'o̱o̱'ku̱n, je̱'e̱ts a̱tse'e xpá̱mdap je̱m je̱ viijnk jayu kya̱'m 34 juu' a̱tse'e xnu̱xi'iktap xtukxi'iktap je̱ts a̱tse'e xvó̱ptat, xnu̱tsójadapts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e xyak'o̱o̱'ktat. Ax joojntykpa̱jknuvapts a̱tse'e kutoojk xa̱a̱j, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Ku je̱ Santiago ma̱a̱t je̱ Juan to'k je̱ maa'yu̱n du̱'amó̱tudi je̱ Jesús
(Mt. 20.20-28)

35 Van'it tse'e je̱ Jesús vyinkuta̱mijidi je̱ Santiago ma̱a̱t je̱ Juan, je̱ Zebedeo je̱ myajntkta̱jk je̱'e̱ ve'eda, je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmidi:

—Yak'ixpa̱jkpa, uk mtónupe'e je̱ maa'yu̱n juu' a̱a̱tse'e n'amó̱tuvup.

36 Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutú̱vijidi:

—¿Tise'e mtso̱jktup je̱ts a̱ts miitse'e ntoojnjadat?

37 Van'it tse'e vyaandi:

—Xmoo̱ynup a̱a̱tse'e to'k aaj je̱ts a̱a̱tse'e n'a̱jxtknit joma ve'e je̱ mkutojku̱n, to'k je̱ja m'aka'yu̱n pa'ayi je̱ts jado'k je̱ja m'anaja̱pa'ayi.

38 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ka'a xa ve'e xnu̱jávada juu' ve'e m'amó̱tudup. ¿M'o̱'yixju̱dupe'e je̱ts je̱ tsaachpaatu̱n xyaknáxtat juu' a̱tse'e nyaknáxup, uk m'o̱'yixju̱dupe'e je̱tse'e xmuté̱nadat ve'em je̱ tsaachpaatu̱n ax jo'n a̱tse'e nmuté̱nat?

39 Je̱tse'e y'atsoovdi:

—X'o̱'yixjup xa a̱a̱tse'e.

Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Tyṵvam xa ve'e, jẹ̱ tsaachpaatṵn juu' ạ̱tse'e nyaknáxup, myaknajxtuvapts miits jẹ̱'ẹ̱ ve'e; jẹ̱ts jẹ̱ tsaachpaatṵn juu' ạ̱tse'e nmutẹ́nap, mmuténiduvapts miits jẹ̱'ẹ̱ ve'e. 40 Ax jẹ̱'ẹ̱ tse'e juu' ve'e mtijtup jẹ̱tse'e m'ạ̱jxtktinit jẹ̱ja ạ̱ts n'aka'yṵn pa'ayi ạ̱ts n'anajạ̱pa'ayi, ka ạ́tsapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e xtukkạ̱daakp jẹ̱ts ạ̱ts miits jẹ̱'ẹ̱ ve'e nmọ̱'ọ̱dat, jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱'ẹ̱ ve'e yakmọ̱'ọ̱dap juu' ve'e ạ̱ts jẹ̱ nTee' tyuknṵpạ̱ạ̱jmtki.

41 Ax ku tse'e dṵ'amọ̱tunajxti jẹ̱ janṵmajk ixpạ̱jkpa, van'it tse'e dṵmujọ̱tma'tti jẹ̱ Santiago mạ̱ạ̱t jẹ̱ Juan. 42 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús dṵyaaxjidi jẹ̱ y'ixpạ̱jkpatạ̱jk jẹ̱tse'e dṵnṵṵjmidi:

—Mnṵja'vidup xa miitse'eda jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱da pạ̱n pạ̱n jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka jẹ̱ israeejlit jáyuvapta, mạ̱kk tse'e jẹ̱ kyutojkṵn dṵpạ̱mda, ax jẹ̱'ẹ̱da pạ̱n pạ̱n jatye'e dṵnṵmạ́jidup jẹ̱'ẹ̱ mạ̱ạ̱tta, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵpavaandup jẹ̱tse'e jatyji yaktónṵt ax jo'n dṵ'ọ̱yjávada. 43 Ax ka'ats miitse'e mve'emada. Pạ̱n pạ̱n xa ve'e dṵtsọ̱jkp jẹ̱tse'e dṵnṵmạ́jat, ve'em tse'e ñapyạ́mjṵt ax jo'n jẹ̱ patto'niva kṵy'ijt; 44 pạ̱n pạ̱n tse'e dṵtsọ̱jkp jẹ̱tse'e dṵnṵvintsạ́nat, ve'em tse'e ñapyạ́mjṵt ax jo'n jẹ̱ toompa kṵy'ijt. 45 Ve'em ax jo'n ạ̱ts; ka jẹ̱'ẹ̱p xa ạ̱tse'e nnṵmiimp jẹ̱ts ạ̱tse'e nyakpattónat, ạ̱ts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nṵpạ̱ạ̱mdṵka Ijtp, jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts ạ̱tse'e jẹ̱ jayu mpattónat jẹ̱ts ạ̱tse'e jẹ̱ nṵmay jayu jẹ̱ tyọ̱kin nkuvẹ̱jtjadat ku ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e nku'ọ̱ọ̱'kat, ve'em tse'e dṵjayẹ̱jptinit jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xạ̱'ma kạ̱jx ijtp.

Ku jẹ̱ Jesús dṵyakjọ̱tkạ̱daaky to'k jẹ̱ viints jayu juu' ve'e Bartimeo dṵxạ̱ạ̱j (Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús mạ̱ạ̱t jẹ̱ y'ixpạ̱jkpatạ̱jk jyẹ̱'ydi jẹ̱m jericoojit kyajpṵn kạ̱jxm. Ku ve'e chọ̱ọ̱'ndini mạ̱ạ̱t jẹ̱ nṵmay jayu, jẹ̱m tse'e chṵṵna vye'na too' pa'am to'k jẹ̱ viints jayu juu' ve'e jẹ̱ putạ̱jkin dṵ'amọ̱tu, Bartimeo jẹ̱'ẹ̱ ve'e xyạ̱ạ̱j, jẹ̱ Timeo jẹ̱ myajntk. 47 Ku ve'e jẹ̱ viints jayu dṵmọ̱tu jẹ̱ts naxuvaampe'e jẹ̱ Jesús, jẹ̱ nazarétit jayu, van'it tse'e mạ̱kk dṵmukạ̱jts, jẹ̱tse'e vyaajñ:

—¡Jesús, jẹ̱ David jẹ̱ chaan jẹ̱ kyọ̱ọ̱j juu' ve'e yakkutojknup, tukmọ̱'tk ạ̱ts to'k aaj!

48 Jẹ̱ nṵmay jayu tse'e nạ̱'mṵxju jẹ̱tse'e y'amọ̱'ọ̱tṵt. Ax nṵyojk mạ̱kkts jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyunjaa'kvaajñ:

—¡Jẹ̱ David jẹ̱ chaan jẹ̱ kyọ̱ọ̱j juu' ve'e yakkutojknup, tukmọ̱'tk ạ̱ts to'k aaj!

49 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús vya'ktaajñ jẹ̱tse'e dṵnṵṵjmidi jẹ̱tse'e dṵyakmíndat. Ku ve'e ọ̱jts dṵyaaxjada jẹ̱ viints jayu, van'it tse'e dṵnṵṵjmidi:

—Jọ̱t'amạ̱ja, tẹ̱na, ṵxẹ̱m xa ve'e mnṵkẹ́xaja.

50 Van'it tse'e jẹ̱ viints jayu jẹ̱ vyitạ̱ni'kx dṵnas'ọ̱jti, jẹ̱tse'e yẹ̱jtsṵk, jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dṵnṵnṵjkx. 51 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ̱'mṵxji:

—¿Tise'e mtsạ̱jkp jẹ̱ts ạ̱ts mitse'e ntoojnjat?

Van'it tse'e jẹ̱ viints jayu y'atsạ̱ạ̱jv:

—Yak'ixpạ̱jkpa, jẹ̱'ẹ̱ xa ạ̱tse'e ntsạ̱jkp jẹ̱ts ạ̱ts mitse'e xyakvin'ixpạ́kṵt.

52 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ̱'mṵxji:

—Nạ̱jkxn, tạ̱ xa ve'e mjọ̱tkạ̱daakni kṵx ạ̱tse'e ạ̱tse'e tṵxjaanchjáva.

Ax jatyji tse'e vyin'ixpạ̱jkni jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dṵpanṵjkx.

11

Ku ję Jesús tyąjki ję̨p Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Myutąmidup tse'e vyę̨'nada ję̨m Jerusalén. Ję̨me'e ñaxta vye'na joma
ve'e ję̨ kajpu̱nda juu' ve'e du̱xąąjta Betania ję̨ts Betfagé, ję̨mpa ve'e
ję̨ Olivos Ko̱pk, van'it tse'e ję̨ Jesús du̱kejx nu̱mę̨jtsk ję̨ y'ixpąjkpatąjk,
2 ję̨tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Nąjkxta xi pi'k kajpu̱n ku̱jx juu' ve'e xi avinkujk. Ku ve'e mję̨'yadat,
ję̨ja tse'e xpaa'ttat to'k ję̨ burro kuvu̱u̱'n, ni pąnanumts ję̨'ę̨ ve'e ky-
atuktsu̱u̱naja; mukę̨jadats ję̨tse'e xyakmíndat. 3 Pąn m'amo̱tutúvijidup
tse'e ję̨ jayu pąn tyąjxe'e xmukę̨jada, ve'em tse'e xnąąjmadat: "Ję̨ Mąją
Vintsąne'e du̱tso̱jkp, ax jatyji tse'e du̱kę̨jxu̱mpijtnuvat."
4 Van'it tse'e ñąjkxti ję̨tse'e du̱paatti ję̨ burro kuvu̱u̱'n ję̨ja tąk'aagui,
ję̨ja ve'e too' kujk tyena. Myukę̨jidup tse'e vyę̨'nada, 5 van'it tse'e
ñą'mu̱xjidi ję̨ jayu juu' ve'e ję̨m ve'nidup:
—¿Tyąjx tse'e xmukę̨jada xi burro?
6 Ję̨tse'e y'atso̱o̱vdi ax jo'n ję̨ Jesús ñą'mu̱xjidi. Yakmaso̱o̱k tse'e.
7 Van'it tse'e du̱yakję̨'ydi ję̨ burro joma ve'e ję̨ Jesús, ję̨tse'e ję̨ vyit
du̱tukjąpę̨'ndi. Van'it tse'e ję̨ Jesús du̱tukpejt ję̨ burro. 8 Ax ję̨ nu̱may jayu
tse'e du̱yę̨'ptu ję̨ vyitta ję̨ja too' kujk joma ve'e ję̨ Jesús ñaxuva'añ; viijnk
tse'e du̱pojxtuvap ję̨ tu̱u̱xu̱x aajy ję̨tse'e ję̨ja to'k too' aajy du̱vąjva'kxta.
9 Ax juu' tse'e vintoo'vąjkijidup ję̨ts juu' ve'e pa'u̱x'o̱o̱kijidup, ję̨'ę̨ tse'e
mąkk vaandu:
—¡Yakmąja yakjaanchats yą'ą ve'e y'ijtnit! ¡Ję̨ Nte'yam ję̨ kyunoo'kxu̱n
mąąt xa yą'ą ve'e juu' ve'e miimp ję̨ Mąją Vintsąn kąjx! 10 ¡Kunuu'kx xa
ve'e ję̨ kutojku̱n juu' ve'e miimp, ję̨ kutojku̱n juu' ve'e ve'em ijtp ax jo'n
ję̨ nju̱jpit jáyuvamda David jyę̨'ę̨ y'ijt! ¡Yakmąja yakjaanchats ję̨'ę̨ ve'e ję̨
Nte'yam y'ijtnit!
11 Van'it tse'e ję̨ Jesús tyąjki ję̨m jerusaleenit kyajpu̱n jo̱o̱tm ję̨tse'e
ñu̱jkx ję̨p mąją tsaptąktaagujkp. Ax ku tse'e ję̨p du̱'ixku̱jx, tą tse'e ję̨ it
tyánayini vye'na, van'it tse'e ñu̱jkx ję̨m betániait kyajpu̱n kąjxm, ję̨tse'e
du̱mąądi ję̨ ñu̱makmę̨jtsk ixpąjkpatąjk.

Ku ję Jesús du̱ko̱'o̱ñu̱kojtsi to'k ję̨ higo ku̱p
(Mt. 21.18-19)

12 Ję̨ ku'óxit tse'e cho̱o̱'ndi ję̨m betániait kyajpu̱n kąjxm; yu'o̱o̱'kjup tse'e
vye'na ję̨ Jesús. 13 Ax ku tse'e du̱'ix to'k ję̨ higo ku̱p juu' ve'e jékum jaty ję̨ts
juu' ve'e aajyax ve'nip, van'it tse'e tyąmi ję̨tse'e nąjkx du̱'ix pąn ję̨me'e ję̨
tyąąjm. Ax ku tse'e jyę̨'y joma ve'e ję̨ higo ku̱p, ka'a tse'e du̱tipaaty, tum
ję̨ y'aajyji ve'e, ku̱x ka'a ve'e du̱'aatsa vye'na. 14 Van'it tse'e ję̨ Jesús ję̨ higo
ku̱p du̱nu̱u̱jmi:
—Ni ję̨ vin'ita tse'e mko̱o̱'ktą'minit.
Myó̱tudu tse'e ję̨ y'ixpąjkpatąjk.

Ku ję Jesús du̱yakvaach ję mąją tsaptąjk
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15 Ku ve'e jyę̨'ydi ję̨m jerusaleenit kyajpu̱n kąjxm, van'it tse'e ję̨ Jesús
tyąjki ję̨p mąją tsaptąktaagujkp ję̨tse'e du̱vo̱jppitsumku̱jx nu̱jom pąn
pąn jatye'e ję̨p ajooydup ato̱o̱'ktup vye'na, ję̨tse'e du̱yakvippu̱mpijtku̱jx
ję̨ meen vinkuko̱o̱mpatąjk ję̨ myeesada ję̨ts ję̨ chu̱u̱jntku̱nda pąn pąn
jatye'e du̱to̱o̱'ktup ję̨ pak. 16 Ka'a tse'e ję̨ Jesús du̱yakjajtjidi ję̨ jayu ję̨tse'e

dṵvvitsạnáxtat dṵvitsṵtạ́kadat jẹ̱ pyạạmdṵk jẹ̱p mạjạ tsaptạktaagujkp.
17 Van'it tse'e dṵyak'ixpạjkti jidṵ'ṵm:
—Jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Vẹ̱'ẹ̱ tse'e ạts jẹ̱ ntạjk
y'ijtnit jẹ̱ tạjk joma ve'e to'k kạ'ạjyji jẹ̱ jayu chapkạts”; ax ve'emts
miits yạ'ạ ve'e tṵxpạạmdini ax jo'n “jẹ̱ aajntk joma ve'e jẹ̱ mẹẹ̱'tspa
ñay'amókajada”.
18 Ku ve'e dṵ'amọ̱tunajxti jẹ̱ tee'tạjk jẹ̱ vyintsạnda mạạt jẹ̱ tsaptṵjkpit
yak'ixpạjkpatạjkta, van'it tse'e dṵjapayọ̱'ydi vintsọ̱ ve'e jẹ̱ Jesús
kṵdṵyakjay'ọọ̱'kjidi; ax chạ'kidup tse'e kṵx nṵjome'e jẹ̱ jayu atṵva
atọ̱ki dṵtuktaajñ vintsọ̱ ve'e yak'ixpṵjk. 19 Ax tánayinup tse'e, jẹ̱tse'e jẹ̱
Jesús chạạ'n jẹ̱m kajpṵn kạjxm.

Ku jẹ̱ higo kṵp tyạạtsni
(Mt. 21.20-22)

20 Ax jẹ̱ kujạ́pit tse'e ñajxtinuva joma ve'e jẹ̱ higo kṵp, jẹ̱tse'e dṵ'ixti jẹ̱ts
tạ ve'e jẹ̱ kṵp tyạạtsni jẹ̱ y'aa'ts paat. 21 Van'it tse'e jẹ̱ Pedro dṵjaa'myejts
vintsọ̱ ve'e jẹ̱ Jesús vyaajñ, jẹ̱tse'e dṵnṵṵjmi:
—Yak'ixpạjkpa, ixṵ jẹ̱ higo kṵp juu' ve'e mkọ̱'ọ̱ñṵkọ̱jtsi, tạ tse'e
tyạạtsni.
22 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsạạjv:
—Jaanchjávada jẹ̱ Nte'yam, 23 kṵx tyṵ́vam ạtse'e nva'añ jẹ̱ts pạn pạne'e
dṵnṵṵjmip yạ kọ̱pk: “Kẹ̱'ẹ̱kṵ jẹ̱ts nay'apómaja jẹ̱m maaxy nạjọọ̱tm”,
ve'em tse'e tyónjṵt pạn ka'a ve'e myẹ̱jtsvinmáy jẹ̱m jya'vin kạjxm jẹ̱ts
ve'eme'e jyátṵt. 24 Jẹ̱'ẹ̱ kạjxts ạtse'e nva'añ, pạn ti ve'e m'amọ́tudup ku
ve'e mtsapkọ̱tsta, jaanchjávada jẹ̱ts tónjup jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e m'amọ́tudup.
Ax tónjupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e.
25 ’Ax ku tse'e mtsapkọ́tstat, mẹẹ̱'kxjada tse'e jẹ̱ tyọ̱kin pạn pạn jatye'e
mtso'oxpạjkjṵdup, ax ve'em tse'e mtọ̱kinmẹẹ̱'kxjṵduvat jẹ̱ nTee'amda,
juu' ve'e jẹ̱m tsapjọọ̱tm. 26 Pạn ka'a tse'e xtọ̱kinmẹẹ̱'kxta pạn pạn
jatye'e mmutọ̱kintoojnjṵdup, nay ka'a tse'e mtọ̱kinmẹẹ̱'kxjṵduvat jẹ̱
nTee'amda, juu' ve'e jẹ̱m tsapjọọ̱tm.

Jẹ̱ kutojkṵn juu' ve'e jẹ̱ Jesús jyayejpp
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

27 Van'it tse'e vyimpijtti jẹ̱m jerusaleenit kyajpṵn kạjxm. Yọ̱'yp tse'e
jẹ̱ Jesús vye'na joma ve'e jẹ̱ mạjạ tsaptạjk, van'it tse'e vyinkutạ́mijidi jẹ̱
tee'tạjk jẹ̱ vyintsạnda, jẹ̱ tsaptṵjkpit yak'ixpạjkpatạjkta, mạạt jẹ̱ israeejlit
jẹ̱ myṵ́jit jáyuda, 28 jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dṵ'amọ̱tutṵ́vidi:
—¿Pạn tse'e tṵmnạ'mṵxjṵ jẹ̱ts yạ'ạ ve'e xtónṵt? ¿Pạne'e yạ kutojkṵn
mmọọ̱jyjup?
29 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ'mṵxjidi:
—Nay ve'empats ạtse'e nvaampa jẹ̱ts ạtse'e x'atsọọ̱vduvat. Pạn
x'atsọọ̱vdupts ạtse'e, van'itts ạts miitse'e nvaajnjiduvat pạn ti kutojkṵn
kạjx ạts yạ'ạ ve'e ntun. 30 ¿Pạn tse'e jẹ̱ Juan jẹ̱ kutojkṵn mọọ̱jyju jẹ̱tse'e jẹ̱
jayu dṵyaknạpẹ́tṵt? ¿Jẹ̱ Nte'yame'e, ukpṵ jẹ̱ jayu ve'e? Vaajnjidikts ạts.
31 Ax van'it tse'e dṵkọ̱jtsmojkti. Jidṵ'ṵm tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Vintsọ̱se'e kṵnva'numda? Pạn va'numdup xa ve'e jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yame'e
mọọ̱jyju jẹ̱ kutojkṵn, jidṵ'ṵm tse'e xnṵṵjmimdat: “¿Tyạjx tse'e xka-
jaanchja'vidi juu' ve'e jẹ̱ Juan kyọ̱jts?” 32 ¿Ukpṵ va'numdapts vine'e jẹ̱ts
jẹ̱ jayu ve'e jẹ̱ kutojkṵn mọọ̱jyju?

Ax jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi ku̱x cha̱'kidupe'e je̱ nu̱may jayu je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e du̱nu̱ja'vidi je̱ts nu̱jome'e je̱ jayu du̱jaanchja'vidi je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa je̱'e̱ ve'e je̱ Yaknapejtpa Juan y'ijt. 33 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Jesús du̱'atso̱o̱vdi je̱ts ka'a ve'e du̱nu̱jávada pa̱n pa̱ne'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju je̱ Juan je̱tse'e je̱ jayu du̱yaknapétu̱t.

Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:

—Ka'ats a̱tse'e n'ava'nivat je̱ts pa̱n a̱tse'e ya̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp je̱ts a̱tse'e ve'em ntun.

12

Je̱ ko̱'o̱y toompata̱jk tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

1 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱muko̱jtsti je̱ jáyuda ya̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t:

—To'k xa ve'e je̱ jayu du̱pu̱u̱jm je̱ tsaaydum kam, je̱tse'e du̱yaknaa'tujk, je̱tse'e je̱ jot du̱pu̱u̱jm je̱p tsaja̱a̱tp joma ve'e je̱ tsaaydum yakvinma̱a̱'kxu̱t, je̱tse'e to'k je̱ pa̱ts ka̱jxm du̱pu̱u̱jm joma ve'e je̱ chaaydum kam yaknu̱'íxat. Van'it tse'e je̱ yoova toompata̱jk du̱tukma̱a̱tko̱jtsmojkti pa̱n vinxu̱pe'e tyukka̱da'akjadat ku ve'e du̱pa̱kmóktat je̱ tsaaydum ta̱a̱jm. Van'it tse'e jékum ñu̱jkx.

2 'Ku ve'e je̱ tsaaydum tok aats du̱paaty, van'it tse'e to'k je̱ kyuká̱tsiva du̱kejx joma ve'e je̱ yoova toompa je̱tse'e du̱'amó̱tuvu̱t pa̱n juu' ve'e tukka̱daakjup. 3 Van'it tse'e je̱ yoova toompa du̱majtsti je̱ kuká̱tsiva je̱tse'e du̱vo̱jpti; ve'emji tse'e du̱yakvimpijttini. 4 Van'it tse'e je̱ kam je̱ vyintsá̱n je̱ viijnk kuká̱tsiva du̱ke̱jxnuva. Je̱'e̱ tse'e chaka'tstu je̱tse'e je̱ kyuvajk du̱yakxa̱'a̱jkidi, je̱tse'e du̱jomtoondi du̱titoondi. 5 Van'it tse'e jado'k du̱ke̱jxnuva. Ax je̱'e̱ tse'e yak'o̱o̱'ktinu. Ax ve'em tse'e je̱ viijnk kuká̱tsiva du̱toonduva: je̱m tse'e juu' ve'e vyo̱jptu, je̱mpa tse'e juu' ve'e yak'o̱o̱'ktu.

6 'Ax je̱m tse'e je̱ vintsá̱n to'k je̱ myajntk juu' ve'e o̱o̱y tyuntsa̱jkp, je̱'e̱ tse'e kye̱jxpa tun u̱x'o̱o̱kani joma ve'e je̱ yoova toompada. Je̱tse'e vyaajñ: "Vyintsa̱'a̱gadap xa ijk je̱'e̱ vine'e a̱ts ya̱ n'ónu̱k." 7 Ku ve'e jye̱'y joma ve'e je̱ yoova toompada, van'it tse'e je̱ yoova toompa ñavyaajnjidi: "Ya̱'a̱ xa ve'e tukka̱dakká̱xjup ya̱ tsaaydum kam. Va'an du̱yak'o̱o̱'kumda je̱tse'e nje̱'e̱imdat ya̱ tsaaydum kam." 8 Van'it tse'e du̱majtsti je̱tse'e du̱yak'o̱o̱'kti. Yakpítsumdu ve'e joma ve'e je̱ tsaaydum kam.

9 Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutú̱vijidi:

—¿Tise'e tyónup je̱ tsaaydum kam je̱ vyintsá̱n?

Je̱tse'e jyaa'kvaajñ:

—Je̱'yap xa ve'e je̱tse'e je̱ yoova toompa du̱yakjay'o̱o̱'kká̱xjadat je̱tse'e je̱ viijnk yoova toompa du̱pá̱mu̱t.

10 'Ta̱ miits ya̱'a̱ ve'e xko̱tsta juu' ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp:

Je̱ o̱y tsaaj juu' ve'e je̱ po̱jtspata̱jk myaso̱o̱ktinu,
je̱'e̱ tse'e o̱jts yakpu̱m joma ve'e du̱nu̱vinko̱pkiku̱x je̱ ma̱ja̱ tsapta̱kpa̱ts.
11 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n xa ya̱'a̱ ve'e du̱toon,
ax je̱ ma̱ja̱ atú̱vats ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e n'íxumdup.
Ta̱ miits ya̱'a̱ ve'e xko̱tsta, ¿ve'em xaja?

12 Ax jya'íxtidup tse'e vintso̱ ve'e je̱ Jesús ku̱du̱majtsti ku̱x ñu̱ja'vidupe'e je̱ts je̱'e̱ ka̱jxta ve'e ya̱ tukmu'a'ixmojkin du̱ka̱jts. Cha̱'kidupe'e je̱ nu̱may jayu, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱kamajtsti, je̱tse'e ña̱jkxtini.

Jẹ'ẹ̱ pa̱ne'e jẹ̱ kupa̱'mu̱n yakmo̱'o̱p
(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Van'it tse'e yakkẹjxti jẹ̱ fariseota̱jkta ma̱a̱t jẹ̱ Herodes jẹ̱ jyáyuda joma
ve'e jẹ̱ Jesús, jyayaktonto̱kiyuvaandu jyayakko̱jtsto̱kiyuvaandu tse'e jẹ̱
Jesús jẹ̱tse'e ku̱y'o̱'yixjidi vintso̱ ve'e du̱nu̱xa̱'a̱adat. 14 Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Yak'ixpa̱jkpa, nnu̱ja'vinup xa a̱a̱tse'e jẹ̱ts tu̱ve'e mits jẹ̱ mjáyuvin
jẹ̱ mjoojntykin jẹ̱ts ka'a mitse'e xtsa̱'a̱ga jẹ̱tse'e x'avánat juu' ve'e
pyaatyp y'akẹẹguip, ka'a tse'e xvinmay pa̱n vintso̱ ve'e jẹ̱ jayu mka̱tsju̱,
tyu̱vam mitse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ Nte'yam jyẹ'ẹ̱ xtuk'ix. ¿Yakjajtype'e u̱u̱'m jẹ̱
mpava'nu̱namda jẹ̱tse'e jẹ̱ kupa̱'mu̱n yakmo̱'o̱t jẹ̱ yakkutojkpa César,
ukpu̱ ka'a ve'e? ¿Nmo̱'o̱p a̱a̱tse'e, ukpu̱ ka'a a̱a̱tse'e nmo̱'o̱t?
15 Ax ñu̱ja'vip tse'e jẹ̱ Jesús vintso̱ ve'e jẹ̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t du̱jayẹpta, jẹ̱tse'e
ña̱'mu̱xjidi:
—¿Tya̱jxts a̱tse'e xka̱tsu̱va̱a̱'nda? Yakminda to'k jẹ̱ meen jẹ̱ts a̱tse'e
n'íxu̱t.
16 Ku ve'e du̱yakna̱jkxti jẹ̱ meen, van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyaajñ:
—¿Pa̱n tse'e yam y'apa̱mnax, jẹ̱ts pa̱n tse'e yam xya̱a̱j yukja'a?
Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Jẹ̱ yakkutojkpa César ya̱'a̱ ve'e jyẹ'ẹ̱.
17 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Mo̱'o̱dats jẹ̱ César juu' ve'e jẹ̱ César jyẹ'ẹip, jẹ̱ts mo̱o̱yduvats jẹ̱
Nte'yam juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam jyẹ'ẹip.
Ku tse'e du̱'amo̱tunajxti, atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi.

Ku jẹ̱ Jesús yak'amo̱tutu̱vi pa̱n joojntykpa̱jknuvape'e jẹ̱ jayu
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Van'it tse'e jẹ̱ saduceota̱jk jẹ̱ Jesús du̱vinkuta̱midi. (Jẹ̱ saduceota̱jk
tse'e vaandup jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ o̱o̱'kpata̱jk y'ukjoojntykpa̱jktinuvat.)
Van'it tse'e jẹ̱ Jesús du̱'amo̱tutú̱vidi:
19 —Yak'ixpa̱jkpa, ve'eme'e jẹ̱ Moisés du̱jatyaajñ jẹ̱ts pa̱n o̱o̱'kpe'e to'k
jẹ̱ yaa'tya̱jk jẹ̱tse'e jẹ̱ ñu̱da̱'a̱x du̱masa̱'a̱k jẹ̱tse'e ka'a pa̱n y'ónu̱k, jẹ̱ o̱o̱'kpa
jẹ̱ y'uts tse'e du̱pá̱kup jẹ̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk jẹ̱tse'e jẹ̱ y'ónu̱k jyẹ́jat; ax jẹ̱
myuto'k mix ónu̱k tse'e taannup ax jo'n jẹ̱ y'ajch jẹ̱ y'ónu̱k ku̱y'ijt jo'n.
20 Ax nu̱vuxtojtu̱k tse'e y'ijtti jẹ̱ uts jẹ̱ ajch. Ta̱'a̱xpa̱jk tse'e jẹ̱ ko̱o̱p ónu̱k,
van'it tse'e y'o̱o̱'kni, ka'a tse'e jẹ̱ ñu̱da̱'a̱x jẹ̱ y'ónu̱k du̱yakjẹji. 21 Van'it tse'e
jẹ̱ myuto'k uts du̱pu̱jk jẹ̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk. Nay ka'ava tse'e jẹ̱ y'ónu̱kta
jyẹji, jẹ̱tse'e y'o̱o̱'knuva. Ax nay vanxú̱pjyam tse'e jyajtpa jẹ̱ myumẹjtsk
uts. 22 Ax va'an nu̱vuxtojtu̱k tse'e du̱pa̱jkti jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk; ka'a tse'e jẹ̱
y'ónu̱kta jyẹji, jẹ̱tse'e y'o̱o̱'ktini. U̱x'o̱o̱k tse'e jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk y'o̱o̱'knuva. 23 Ax
kuuk tse'e jẹ̱ o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat jado'k nax, ¿pá̱nu̱kts vine'e
tyu̱va du̱nu̱da̱'a̱xap jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk?, ku̱x va'an nu̱vuxtojtu̱ke'e du̱pa̱jkti.
24 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Mtoo'tó̱kidup xa miitse'e ku̱x ka'a ve'e xnu̱jávada vintso̱ ve'e
jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ jẹ̱ts juu' ve'e o̱'yixjup jẹ̱ Nte'yam ma̱a̱t.
25 Ku xa ve'e jẹ̱ o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat, ka'a tse'e jẹ̱ jayu
y'ukyaa'vya̱jktinit ka'a tse'e jẹ̱ jayu y'ukta̱'a̱xpa̱jktinit, ve'em xa jẹ'ẹ̱ ve'e
y'ijttinit ax jo'n jẹ̱ ángeles juu' ve'e jẹm tsapjo̱o̱tm. 26 Ax jẹ'ẹ̱ tse'e ku
ve'e jẹ̱ o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat, ta̱ miitse'e xko̱tsta jẹ̱p Kunuu'kx
Jatyán ku̱jxp juu' ve'e jẹ̱ Moisés jyaay, jẹ̱p joma ve'e jẹ̱ Nte'yam myuko̱jtsji
jẹm ápit ku̱p akojkm, ¿ve'em xaja? Jidu̱'u̱m tse'e jẹ̱ Nte'yam vyaajñ:

“XNte'yamidup ątse'e ję Abraham, ję Isaac, mąąt ję Jacob.” 27 Ję'ę
kąjx tse'e, Ntye'yamivapts ję'ę ve'e ję jayu ję Nte'yam pąn pąn jatye'e
jaanchja'vijidu ku ve'e y'ǫǫ'ktini, ka'a tse'e ję jyǫǫtta ję jya'vinda y'ąą'ka,
joojntykidupts ję'ę ve'eda. Ax ve'em tse'e, ǫǫyts miitse'e mtuntoo'tǫ́kida.

Ję pava'nǫn juu' ve'e dǫnǫmąjikąjxp
(Mt. 22.34-40)

28 Ję̨m tse'e vye'na to'k ję tsaptǫjkpit yak'ixpąjkpa juu' ve'e
dǫ'amǫtunajx vintsǫ ve'e ñavyaajnjidi. Ku ve'e dǫnǫja'vi jętsǫye'e ję Jesús
y'atsǫǫjvjidi, van'it tse'e ję Jesús dǫvinkutąmi ję̨tse'e dǫ'amǫtutǫvi:
—¿Juu's ję'ę ve'e ję pava'nǫn juu' ve'e dǫnǫmąjikąjxp?
29 Van'it tse'e ję Jesús y'atsąąjv:
—Ję pava'nǫn juu' ve'e dǫnǫmąjikąjxp, yą'ąts ję'ę ve'e: “Israeejlit
jáyuda, amǫtunaxta. Ję Mąją Vintsąn, ǫǫ'm ję nNte'yamamda, to'kjits
ję'ę ve'e dǫnǫMąjąVintsąna, 30 ję̨ts mtsǫ́ktape'e ję Mąją Vintsąn, ǫǫ'm
ję nNte'yamamda, nǫjom ja'vin, nǫjom aaj nǫjom jǫǫt, nǫjom ję mv-
inma'yǫn mąąt, ję̨ts nǫjom ję mmaju mąąt.” 31 Ję mumę̨jtsk pava'nǫn,
ve'em játypats ję'ę ve'e. Jidǫ'ǫm tse'e vya'añ: “Tsǫkta ję mmująntąmda ję
mmutąktąmda ve'em ax jo'n viinm mnachǫ́kjada.” Ka'a xa ve'e jado'k ję
pava'nǫn juu' ve'e dǫnǫmąjip ax jo'n yą mę̨jtsk pava'nǫn.
32 Van'it tse'e ję tsaptǫjkpit yak'ixpąjkpa ñą'mǫxji:
—Yak'ixpąjkpa, ǫ́yame'e tǫxkąts, tyǫ́vam, kǫx to'kji xa ve'e ję Nte'yam
ję̨ts ka'a ve'e pąn viijnk, ję'ę̨jyji ve'e to'k. 33 Ję̨ts ję'ę ve'e ku ve'e ję Nte'yam
yaktsǫ́kǫt nǫjom ja'vin, nǫjom aaj nǫjom jǫǫt, nǫjom ję vinma'yǫn mąąt,
ję̨ts nǫjom ję maju mąąt, ję̨ts ku ve'e ję jayu dǫtsąk ję myująntąm ję
myutąktąm ve'em ax jo'n viinm ñachąkjǫ, ję'ę tse'e nǫyojk dǫnǫmąjip
ję̨ts ka'a ve'e nǫjom ję tąnǫk yąx juu' ve'e ję Nte'yam yaktukvintsą'kip
ję̨ts nǫjom ję viijnk yąx juu' ve'e yaktǫǫyp ję̨m yǫjxpę̨jtǫn kąjxm.
34 Ax ku tse'e ję Jesús dǫmǫtu ję̨ts ǫy yakxǫne'e dǫ'atsąąjv, van'it tse'e
dǫnǫǫjmi:
—Ka'ats mitse'e xmujékuma ję Nte'yam ję kyutojkǫn.
Ax juu' tse'e ję Jesús dǫtso'oxpąjktup, ni pąna tse'e kyǫǫ'knayja'vijini
ję̨tse'e juu' dǫjaa'k'amǫtutǫ́vat.

Ję David ję Myąją Vintsąn ję'ę ve'e ję Cristo
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

35 Ku ve'e ję Jesús ję jayu dǫyak'ixpǫjk ję̨p mąją tsaptǫjkp, van'it tse'e
vyaajñ:
—¿Vintsǫse'e ję tsaptǫjkpit yak'ixpąjkpatąjk vya'anda ję̨ts ję David ję'ę
ve'e ję chaan ję kyǫǫj ję Cristo?, juu' ve'e ję Nte'yam vyinkǫǫn ję̨tse'e
yakkutojknit. 36 Ję Espíritu Santo xa ve'e mǫǫjyju ję David ję vinma'yǫn
ku ve'e ję David vyaajñ:
Ję Nte'yam xa ve'e dǫnǫǫjmi ąts ję nMąją Vintsąn:
“Ąjxtǫkǫ yaja ąts n'aka'yǫn pa'ayi namvaat ątse'e nyakvintǫ́kida pąn
pąn jatye'e mtso'oxpąjkjǫdup.”
37 Jidǫ'ǫm tse'e ję David vyaajñ ję̨ts ję Myąją Vintsąn ję'ę ve'e ję Cristo.
Ax ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknǫjava ję̨ts ka ję chaan ję kyǫǫjjyap ję'ę
ve'e ję Cristo, ję Myąją Vintsąmpa ję'ę ve'e.
Ax nǫmay tse'e ję jayu dǫtukxǫǫjntkti ku ve'e dǫ'amǫtunajxti.

Ku ję Jesús dǫvintsǫ'y ję tsaptǫjkpit yak'ixpąjkpatąjk
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

38 Ku ve'e jẹ Jesús jẹ jayu dụyak'ixpụjk, jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Yakkọ́pkada ọọy jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk kụx
mvin'ạạ'nuvaajnjụdup miits jẹ'ẹ ve'e. Jẹ'ẹ xa ve'e dụmuvidụtuvaandup
jẹ yạạjnit vit jẹtse'e dụtsọkta jẹtse'e yakkọjtspọọ'kxtat jẹ vintsạ'kin
mạạt jẹp maa'y jạạtp. 39 Tum jẹ'ẹ ve'e chọjktup jẹtse'e dụtuktsạạnadat
jẹ tsụụjntkụn juu' ve'e tum ọọjyit jẹp tsaptụjkp jẹts joma ve'e jẹ mạjạ
kay jẹ mạjạ uu'k. 40 Jẹ tyạjk paat tse'e dụpạjkjada juu' jatye'e y'íxtup
jyayẹjptup jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk; ax jek tse'e chapkọtsta, ve'em tse'e
dụkayaknụkẹ'xnatạkava'anda jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e tyoondup. Jẹ'ẹ
tse'e nụyojk jẹ tsaachpaatụn yakmọ'ọdap.

Jẹ yạx juu' ve'e pyạạm to'k jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk
(Lc. 21.1-4)

41 Tsụụnip tse'e jẹ Jesús vye'na jẹp mạjạ tsaptụjkp jẹja jẹ yạx apạjkin
vyinkujk. Jẹp tse'e dụ'ix vintsọ ve'e jẹ jayu jẹ meen dụpạmda. Ax nụmay
tse'e jẹ kumeen jayu juu' ve'e may jẹ meen dụpạạmdup. 42 Van'it tse'e
to'k jẹ ayọọva ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk jyẹ'y jẹtse'e dụpụụjm mẹjtsk jẹ pi'k cobre
meen. 43 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụyaaxji jẹtse'e dụnụụjmi:
—Tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ jẹts nụyojk yạ'ạ ve'e yạ ayọọva ku'ạạ'k
tạ'ạxtạjk tụdụpụm jẹ yạx jẹts ni ka'a ve'e nụjom jẹ viijnk jáyuda; 44 kụx
jẹ'ẹda, jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e tụdụpạmda juu' ve'e vinta'nụxjụdup; ax yạ ayọọva,
tạts yạ'ạ ve'e dụpạmkạjxni jẹ tyukjoojntykin.

13

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ni jẹts kutọ́kiyupe'e jẹ mạjạ tsaptạjk
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Ku ve'e jẹ Jesús pyítsum vye'na jẹp mạjạ tsaptụjkp, van'it tse'e nụto'k
jẹ y'ixpạjkpa ñạ'mụxji:
—¡Yak'ixpạjkpa, ixụ vintsọ ve'e yạ tsaaj jẹts yạ tạjkta!
2 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—¿M'ixp yạ'ạ ve'e yạ mújit tạjkta? Ni to'ka yạ'ạ ve'e yạ tsaaj
kyọọ'ktaannit nụkạvyet, nụjom yạ'ạ ve'e kyutọkikạjxnit.

Jẹ nụja'vin juu' ve'e jẹ́jap ku ve'e jẹ itạkạx tyạ́minit
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Van'it tse'e ñạjkxti jẹm Olivos Kọpk viindum. Jẹm tse'e jẹ Jesús
chụụna vye'na jẹm jẹ mạjạ tsaptạjk myu'avinkojkm, van'it tse'e jẹ Pedro
mạạt jẹ Santiago, jẹ Juan jẹts jẹ Andrés, jẹ'ẹ tse'e dụ'amọtutụ́vidu jẹ Jesús:
4 —Vaajnjik ạạts to'k aaj vin'it yạ'ạ ve'e jyátụt ñáxụt jẹts ti nụja'vints
ạạtse'e njayẹ́pup pạn vin'it yạ'ạ ve'e tyónjụt.
5 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Yakkọ́pkada ọọy ku ve'e pạn mnụnvin'ạạ'njadat, 6 kụx míndape'e
nụmay jẹ jayu juu' ve'e natyijjadap jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e, jẹtse'e vya'andat:
"Ạts xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkuto-
jknit." Ax nụmay tse'e yakvin'ạạ'ndat.
7 'Ax ku tse'e xmọ́tudat jẹts jẹ atso'oxe'e toojnjup jẹts jẹ atso'ox kạts,
ka'a tse'e mnavyinma'yụnmọ'ọjadat, kụx nụpạạmdụkani jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
ve'em tyónjụt kyọ́tsjụt. Ax ka'anumts jẹ'ẹ ve'e jye'ya vyẹ'nat jẹ itạkạx,
8 kụx nạjkxpe'e jẹ jayu ñacho'oxpạ́kjada to'k nación jẹts jado'k nación,
to'k kutojkụn jẹts jado'k kutojkụn, jẹ́jap tse'e jẹ mạkk ojx may viijn,
jẹ́jivap tse'e jẹ yooj. Ve'em tse'e jẹ tsaachpaatụn dụ'ukva'anụt.

9 ’Mnay'íxjadapts miitse'eda, kux myakvóptape'e jep tsaptujkpta,
myakvatsóvdap tse'e jeja je yakkutojkpa vyinkujkta kuxe'e
ats xjaanchjávada. Jem tse'e je tuvakojtsun xpámdat ats kajx.
10 Jajtyka'amáyupts je'e ve'e too'vajkp je oy kats je oy ayook vinxup to'k
it to'k naxviijn. 11 Ax kuts miitse'e myakmátstat jetse'e myakje'yajadat
jeja je yakkutojkpa vyinkujkta, ka'ats miitse'e too'vajkp xvinmáydat ti
ve'e mkótstap, ni ka'a tse'e xpayo'oydat vintso ve'e m'atsóvdat, je'ets
miitse'e mkótstap juu' ve'e myakmo'odap van'it, kux ka'a ve'e xkotsta
vye'nat je m'avintso vinma'yunda, je Espíritu Santo ve'e kótsup miits
kajxta. 12 Ñuxa'ainup tse'e je jayu je y'uts jetse'e y'oo'kut kuxe'e ats
xjaanchjáva, je ónuk tee', ñuxa'ainupts je'e ve'e je y'ónuk jetse'e y'oo'kut
kuxe'e ats xjaanchjáva, jets je ónuk, ñuxa'aidinuvapts je'e ve'e je tyee' je
tyaak jetse'e y'oo'ktat kuxe'e ats xjaanchjávada. 13 Nujom tse'e je jayu
mmu'ejkjidinit mmujot'aajnjidinit kuxe'e ats xjaanchjávada. Ax pan pan
tse'e dumuténip je tsaachpaatun, je'e tse'e dujayejpnup je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp.

14 ’Je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Daniel, je'e tse'e du'ava'ni je'e
pane'e je kunuu'kx it duyakvintsa'kintókiyup. (Va'an duvinmótuvu
pan pane'e nakakojtsp.) Ku miitse'e x'íxtat jets jem je'e ve'e y'it joma
ve'e kyapaa'tyju, van'it tse'e pan pan jatye'e ve'nadap yaja judéait y'it
jaat, va'an tse'e duke'ekta jetse'e ñajkxtat jem tonun viinm kopk viinm.
15 Jets pan pan jatye'e ve'nadap jem azotea ni'kxm, ka'a tse'e jep tyujkp
y'uktajkidinit jetse'e ti duyakpítsumdat. 16 Pan pan jaty tse'e ve'niduvap
jem kam jooтm, ka'a tse'e dunuvimpíttat je vyit. 17 ¡Ayoov je'e ve'e je
jyootta je ta'axtajkta juu' ve'e kanuva'ajtsap ve'nadap van'it jets pan pan
jatye'e yak'onuktsi'tstup vye'nat! 18 Nutsapkotsta jetse'e ve'em kyatónjut
ku ve'e je xox aats, 19 kux van'ite'e je jayu chaachpaa'ttat ve'em ax jo'n ni
vin'itna ve'em kyatunju ku ve'e ya it choo'ntk jets uxyam paat, jetse'e ni
je vin'ita ve'em kyoo'ktoojnjinit. 20 Ax ñupaajmtki tse'e je Maja Vintsán
jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je jayu chaachpaa'ttat. Pan kujyek xa
ve'e je tsaachpaatun, ni pana tse'e kyatso'okut van'it. Ax ñupaajmtki
tse'e je Nte'yam jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je jayu chaachpaa'ttat,
yakkónapts je'e ve'e je jayu kajxta juu' ve'e vyinkoon.

21 ’Ax pan myaknuujmidup tse'e: “Ixta, uxyaja tse'e je Cristo”, ukpu
“Ixta, uxxim tse'e je Cristo”, ka'a tse'e xjaanchjávadat. 22 Kux míndape'e
juu' ve'e natyijjadap jets ats je'e ve'e, jets juu' ve'e natyijjadap je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpada, tyóndape'e je majin jets je mújit nuja'vin jetse'e
je jayu dutukvin'aa'ndat, pan kuy'o'yixjada ve'e jetse'e duvin'aa'ndat
pan pan jatye'e je Nte'yam vyinkoon. 23 Ax mnay'íxjadapts miitse'eda kux
ta xa ats miitse'e ntukvinkótsada ku ve'e ka'anum ve'em tyunju kyatsju.

Vintso je Cristo myiinnuvat
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 ’Ku ve'e ñáxut je tsaachpaatun, tun jatyji tse'e je aampa xaaj
vyinkoo'tsat, ka'a tse'e je aampa po'o y'uk'aannuvat, 25 kustákadape'e
je maatsa, jets je makkin juu' ve'e ya tsajmit it, xyituyo'oyupts je'e ve'e
je Nte'yam. 26 Van'itts atse'e x'íxtat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka
Ijtp, jets jem atse'e nkada'aky vínuts jooтm oy je kutojkun maat
jets je majin maat. 27 Van'itts atse'e nkéxut je n'aangelestajk jetse'e

dṵyaknay'amókajadat jẹ̱ jayu juu' ạ̱tse'e nvinkọọn vinxṵp to'k it to'k naxviijn jẹ̱ts jẹ̱ vaat joma ve'e yạ̱ tsajmit it kyukạ̱xa.

28 ’Ixta jẹ̱ higo kṵp. Ku ve'e jẹ̱ y'axén y'a'onṵktạ̱ka jẹ̱tse'e jẹ̱ y'aajy
pyítsumnuva, mnṵja'vidupts miits jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts tạ́mani ve'e jẹ̱ xạ̱kọpk.
29 Nay ve'empa tse'e ku ve'e x'íxtat jẹ̱ts toojnjup kọjtsjupe'e juu' ạ̱tse'e
nkạ̱jtsp, nṵjávadats jẹ̱ts tạ́mani jẹ̱'ẹ̱ ve'e vyẹ'nat ku ạ̱tse'e nmiinnuvat
jado'k nax. 30 Tyṵ́vam xa ạ̱ts miitse'e nnạ̱ạ̱jmada jẹ̱ts nṵjom yạ̱'ạ̱ ve'e
tyónjṵt kyọ́tsjṵt namka'ana ve'e y'ọọ'kkạ́xta vyẹ'nat jẹ̱ jáyuda juu' ve'e
ṵxyam joojntykidup. 31 Kạ́xup náxup tse'e yạ̱ tsajmit it jẹ̱ts yạ̱ naxviijnit
it; ax ạ̱ts jẹ̱ nkạ̱ts jẹ̱ n'ayook, ni jẹ̱ vin'ítats jẹ̱'ẹ̱ ve'e kyapaa'náxṵt.

32 ’Ka'a tse'e jẹ̱ jayu dṵnṵjávada vin'ite'e jẹ̱ xạ̱ạ̱j dṵpaa'tṵt ku ve'e
ve'em tyónjṵt kyọ́tsjṵt, ni jẹ̱ aangelesa tse'e juu' ve'e jẹ̱m tsapjọọtm, ni
ạ́tsats jẹ̱'ẹ̱ ve'e nkanṵja'viva, ạ̱ts, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onṵk, jẹ̱ Dios Tee'ji ve'e
dṵnṵja'vip.

33 ’Nay'íxjada, nakyujoojntykajada, tsapkọtsta, kṵx ka'a ve'e ti nṵja'vin
vin'it ạ̱tse'e nmiinnuvat jado'k nax. 34 Ve'em xa ạ̱tse'e nmiinnuvat ax
jo'n to'k jẹ̱ kutạ̱jk juu' ve'e jékum nạ̱jkxp jẹ̱tse'e jẹ̱ tyạ̱jk dṵmasạ̱'ạ̱k, jẹ̱
tyoompatạ̱jk dṵtukkạ̱tạ̱ka ti ve'e nṵto'k jaty tyóndap, jẹ̱tse'e jẹ̱ y'ix'ijtpa
dṵtukpava'añ jẹ̱tse'e ñakyujoojntykajat. 35 Nakyujoojntykajada miits, kṵx
ka'a ve'e xnṵjávada vin'it ạ̱tse'e nmiinnuvat. Ve'emts ạ̱tse'e nmiinnuvat
ax jo'n to'k jẹ̱ kutạ̱jk ku ve'e jyẹ'yni tánani, ukpṵ tso'm jo'n, ukpṵ jẹ̱
tseev ayaaxp, ukpṵ ku ve'e yạ̱ it jyajtṵkuvaanni. 36 Nakyujoojntykajada,
ve'emts ạ̱ts miitse'e manaxy nkapaa'ttat ku ạ̱tse'e tun to'mayji nmiinnu-
vat. 37 Juu'ts ạ̱ts miitse'e nvaajnjidup, anañṵjoma jẹ̱ jayu kạ̱jxpats jẹ̱'ẹ̱
ve'e, nakyujoojntykajada.

14

Ku jẹ̱ israeejlit jạ̱yu dṵkọjtsmojkti jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dṵmátstat
(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Jamẹ̱jtsxạ̱ạ̱j tse'e dṵkapaa'ty vye'na jẹ̱ pascua xạ̱ạ̱j, van'it ku ve'e
yakkay jẹ̱ tsapkaaky juu' ve'e jẹ̱ levadura dṵkamạ̱ạ̱t. Ax y'íxtidup tse'e
jẹ̱ tee'tạ̱jk jẹ̱ vyintsạ̱nda mạ̱ạ̱t jẹ̱ tsaptṵjkpit yak'ixpạ̱jkpatạ̱jk vintsọ ve'e
jẹ̱ Jesús dṵmátstat jẹ̱ taay mạ̱ạ̱t jẹ̱tse'e dṵyakjay'ọọ'kjadat. 2 Jẹ̱tse'e
ñavya'anjada:

—Ka'a tse'e nmajtsumdat ku ve'e jẹ̱ xạ̱ạ̱j tyunjṵ vyẹ'nat kṵx ku ve'e jẹ̱
nṵmay jayu yoojmṵktat y'ajxṵktat.

To'k jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk dṵpạ̱ạ̱jmji jẹ̱ pa'ajk xoo'kpa nạ̱ạ̱j jẹ̱ Jesús
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Jẹ̱m tse'e betániait kyajpṵn kạ̱jxm jẹ̱ Jesús vye'na jẹ̱m jẹ̱ Simón
tyạ̱k'am, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e leprapạ̱jkjup y'ijt. Kaayp tse'e jẹ̱ Jesús vye'na,
van'it tse'e jyẹ'y to'k jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk mạ̱ạ̱t to'k jẹ̱ pọọ'p tsaaj apạ̱jkin juu' ve'e
tum jẹ̱ nardo pa'ajk xoo'kpa nạ̱ạ̱j dṵmạ̱ạ̱t juu' ve'e tsọ́vax ạ̱ạ̱'k. Van'it
tse'e dṵpu'uj jẹ̱ pọọ'p tsaaj apạ̱jkin jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dṵtukxạ̱ktẹ̱ẹ̱jmṵkkṵjx.
4 Ax jẹ̱m tse'e jẹ̱ jayu juu' ve'e dṵkọ'ọyja'vidu juu' jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyoon, jẹ̱tse'e
ñavyaajnjidi:

—¿Tyạ̱jxts yạ̱'ạ̱ ve'e kọọjyji dṵyakvintọki yạ̱ pa'ajk xoo'kpa nạ̱ạ̱j?
5 Kṵyaktạ̱ạ̱'k xa yạ̱'ạ̱ ve'e ax jo'n jẹ̱ meen juu' ve'e to'k joojnt nṵmutún
jẹ̱tse'e jẹ̱ ayọọva jayu yakmọọynit.

Ax myujọtma'ttu tse'e jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk.

6 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—Masọ'ọkta. ¿Tyạjxse'e xvinma'yụnmọ'ọda yạ tạ'ạxtạjk? Ọy xa jẹ'ẹ
ve'e juu' ạts yạ'ạ ve'e tụxtuujnja. 7 M'íttap xa miitse'e xạ'ma mạạt
jẹ ayọọva jayu, jẹts pạn vin'ite'e xtsọkta, m'ọ'yixjadap tse'e jẹtse'e ọy
xtoojnjadat; ax ka'ats ạtse'e xạ'ma n'uk'ijtnit miits mạạtta. 8 Tạ ve'e
yạ tạ'ạxtạjk dụtún vinxụpe'e tụy'ọ'yixjụ, tạ yạ'ạ ve'e myin jẹts ạtse'e
tụxtuknụtem yạ pa'ajk xoo'kpa nạạj ạts jẹ nnụnaxtạjkin. 9 Tyúvam xa
ạtse'e nva'añ jẹts pạn joma ve'e yaktukka'amáy jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook
vinxụp to'k it to'k naxviijn, yakkọjtspapts jẹ'ẹ ve'e juu' ạts yạ'ạ ve'e yạ
tạ'ạxtạjk tụxtuujnja, ve'em tse'e yaktukjaa'myẹjtsnit.

Ku jẹ Judas mạạt jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda dụkọjtsmojkti
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

10 Van'it tse'e ñụjkx jẹ Judas Iscariote, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e nụto'k jẹ ixpạjkpa
juu' ve'e nụmakmẹjtsk ijttu, jẹ'ẹ tse'e ọjts dụmạạtnakyọ́tsjada jẹ tee'tạjk
jẹ vyintsạnda pạn vintsọ ve'e dụpạ́mụt jẹ Jesús jẹm jẹ'ẹ kyạ'mda.
11 Ku ve'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạ́n dụ'amọtunajxti, ọọy tse'e tyunxọojntkti
jẹtse'e dụtukvinva'nidi jẹts myọ'ọdape'e jẹ meen. Van'it tse'e jẹ Ju-
das dụ'ixti'ukvaajñ vintsọ ve'e y'óyat jẹtse'e jẹ Jesús dụpạ́mụt jẹm jẹ'ẹ
kyạ'mda.

Jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ y'a'ox
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

12 Ku ve'e jẹ muto'k xạạj dụpaaty ku ve'e yakkay jẹ tsapkaaky juu' ve'e
jẹ levadura dụkamạạt jẹtse'e yakjụ'kx jẹ carnero juu' ve'e yak'ọọ'ktup
pascua xạạj, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk ñạ'mụxjidi:
—¿Jómase'e xtsạk jẹts ạạtse'e nạjkx nyak'ọya jẹtse'e nyaknajxumdat jẹ
pascua xạạj a'ox?
13 Van'it tse'e jẹ Jesús nụmẹjtsk jẹ y'ixpạjkpatạjk dụkejx jẹtse'e
dụnụụjmi:
—Nạjkxta jẹm kajpụn kạjxm. Jẹm tse'e xmạạtnavyaa'tjadat to'k jẹ
yaa'tyạjk juu' ve'e to'k tsiv jẹ nạạj dụpavijtsp. Jẹ'ẹ tse'e mpanạjkxtap.
14 Pạn joma tụjkts jẹ'ẹ ve'e tyạka, nạạjmada jẹ kutạjk: "Jẹ Yak'ixpạjkpa
ve'e vaamp: ¿Joma ve'e jẹ it joma ạtse'e ntukmạạtyaknáxtat jẹ
n'ixpạjkpatạjk jẹ pascua xạạj a'ox?" 15 Van'it tse'e mtuk'íxjadat to'k
jẹ mạjạ cuarto juu' ve'e jẹp mumẹjtsk nụkạvyet kụjxp, joma ve'e pu'uk
avaada. Jẹp tse'e x'apạạmdụkadat jẹ a'ox.
16 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpa ñạjkxti jẹtse'e jyẹ'ydi jẹm kajpụn kạjxm,
jẹtse'e dụpaatti ax jo'n jẹ Jesús ñạ'mụxjidi. Jẹtse'e dụ'apạạjmtkidi jẹ
pascua xạạj a'ox.
17 Ku ve'e jẹ it cho'oini, van'it tse'e jẹ Jesús jyẹ'y mạạt jẹ ñụmakmẹjtsk
ixpạjkpatạjk. 18 Van'it tse'e y'ạjxtkti kaayva. Kaaydup tse'e vyẹ'nada,
van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—Tyúvam xa ạtse'e nva'añ jẹts nụto'ke'e miitsta juu' ve'e ụxyam jẹ
kyạ'ạj dụpạạmp yam plato jọọtm ạts mạạt, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e
xpạ́mup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ạtse'e xtso'oxpạjktup.
19 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk chaachvinmapyạjkti jẹtse'e to'k jado'k
jẹ Jesús dụ'amọtutụ́vidi:
—¿Ạts jẹ'ẹ vine'e?
20 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Juu' ve'e nu̱makme̱jtsk miitsta, nu̱to'kts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e xpá̱mup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup, nma̱a̱tkaaypts a̱ts je̱'e̱ ve'e u̱xyam. 21 Ax je̱'e̱mts a̱tse'e mpanu̱jkxp je̱ too' juu' ve'e javyet ijtp a̱ts ka̱jx je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp. ¡Ax ayo̱o̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ jyo̱o̱t je̱ jayu juu' a̱tse'e xpá̱mup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup! Nu̱yojk o̱y tse'e ku̱y'ijtu̱xji je̱ jayu ku ve'e ku̱kyake'x.

22 Kaaydup tse'e vye̱'nada, je̱tse'e je̱ Jesús je̱ tsapkaaky du̱ka̱a̱jn, je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji, je̱tse'e du̱tojkva'kxy, je̱tse'e du̱mo̱o̱jy je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, van'it tse'e vyaajñ:

—Ya̱'a̱ je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nni'kx je̱ nko̱pk.

23 Van'it tse'e du̱ko̱o̱mpa je̱ tuk'a'ooguin, je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji, je̱tse'e du̱mo̱o̱jy je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Ax anañu̱jómats je̱'e̱ ve'e du̱'ookti. 24 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Ya̱'a̱ je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nnu̱u̱'pu̱n. Ku̱x ku a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t, nyaktaajn-jadapts a̱ts miitse'e je̱ nam ko̱jtstán. Je̱ nu̱may jayu a̱tse'e nku'o̱o̱'kap. 25 Tyúvam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts ka'a a̱tse'e n'uk'ooknit je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j, van'ítnume'e ku a̱tse'e n'oo'ku̱t je̱ ñam je̱'e̱ je̱m je̱ Nte'yam kyutojku̱n jo̱o̱tm.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ts je̱ Pedro ve'e kanatyukpá̱kjup
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Van'it tse'e to'k je̱ u̱v du̱'a̱a̱vdi je̱tse'e ña̱jkxti je̱m Olivos Ko̱pk viindum. 27 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmi:

—Nu̱jom xa a̱ts miitse'e xmaso̱'o̱ktat u̱xyam ya̱ tsooj, ku̱x jidu̱'u̱me'e javyet y'it je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: “Nyak'o̱o̱'kup xa a̱tse'e je̱ carnero vinténiva je̱tse'e je̱ carnero y'anomva'kxtat.” 28 Ax kuts a̱tse'e njoojn-tykpa̱jknuvat, na̱jkxupts a̱tse'e je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm; u̱x'o̱o̱kts miitse'e je̱m mje̱'yadat.

29 Van'it tse'e je̱ Pedro ña̱'mu̱xji:

—Mjamaso̱'o̱kjada ve'e anañu̱joma, ka'ats a̱ts mitse'e nmaso̱'o̱ku̱t.

30 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—Tyúvam xa a̱ts mitse'e nnu̱u̱jma je̱ts u̱xyam ya̱ tsooj, ka'anume'e je̱ na'atseev y'aya'axy vye̱'nat me̱jtsk nax, mutoojk náxipts a̱ts mitse'e xkanatyukpu̱kju̱ vye̱'nat.

31 Ax nu̱yojk ma̱kk tse'e je̱ Pedro jyaa'kvaajñ:

—Ku̱nja'a̱a̱'k xa a̱tse'e mits ma̱a̱t, ka'ats a̱ts mitse'e nkanatyukpá̱kju̱t.

Tum ve'em tse'e vyaanduva nu̱jom je̱ myu'ixpa̱jkpata̱jk.

Ku je̱ Jesús chapka̱jts je̱p Getsemaní
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Je̱'ydu tse'e joma ve'e je̱ it du̱xa̱a̱ja Getsemaní, je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:

—Tsa̱a̱nada yaja namvaat a̱tse'e na̱jkx ntsapka̱ts.

33 Van'it tse'e du̱va̱a̱jv je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Santiago je̱ts je̱ Juan. Van'it tse'e je̱ Jesús chaachvinmapyu̱jk je̱tse'e o̱o̱y tyunnavyinma'yu̱nmo̱o̱jyji.

34 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Tsaachvinmaayp tse'e a̱ts ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin o̱o̱'ku̱n am paat. Tanda yaja je̱ts nakyujoojntykajada.

35 Van'it tse'e jẹ Jesús javẹẹ'n jyaa'knụjkx jẹtse'e jẹ vyiijn jẹ y'aaj
dụtukpaaty jẹ naax, jẹtse'e jẹ Nte'yam dụmunoo'kxtk pạn kụy'ǫ́yame'e
jẹtse'e kụkyatsaachpaa'ty. 36 Jidụ'ụm tse'e chapkạjts:
—Tata, nụjom xa mitse'e juu' jaty m'ǫ'yixkụ́xjụ, kadi xyakjaty jẹts
ạtse'e xtukkạda'akụt yạ tsaachpaatụn; ax ka jẹ'ẹp tse'e mtónup juu' ạtse'e
ntsạjkp, jẹ'ẹ ve'e mtónup juu' mitse'e mtsạjkp.
37 Van'it tse'e jẹ Jesús vyimpijt joma ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk; maadup
tse'e dụpaatti. Van'it tse'e jẹ Pedro dụnụụjmi:
—Simón, ¿mmaap mits jẹ'ẹ ve'e? ¿Ka'a ve'e tụm'ǫ'yixjụ jẹtse'e ǫtyo'k
hora joojntyk kụm'it? 38 Nakyujoojntykajada jẹts tsapkǫtsta jẹtse'e
mkaka'adat jẹp tǫkin jạạtp. Jẹ jayu jẹ jyǫǫt jẹ jya'vin, chạjkpts jẹ'ẹ ve'e
jẹtse'e dụtónụt juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ax ayonụktạ́kats jẹ'ẹ ve'e jẹ
jayu jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk.
39 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạjkxnuva tsapkǫjtspa, nay vanxụ́pjyam tse'e
chapkạjts. 40 Ku ve'e vyimpijtnuva, maadupjyam tse'e dụpaattinuva
jado'k nax kụx mạkke'e jẹ tsooj tyumpaatjidini. Ax ka'a tse'e dụnụjávada
vintsǫ ve'e dụ'atsǫ́vdat. 41 Van'it tse'e ñạjkxnuva tsapkǫjtspa mutoojk
nax. Ku ve'e vyimpijtnuva, van'it tse'e dụnụụjmidinuva:
—¿Mmaadup mpǫǫ'kxtupna ve'e? Tạ xa ve'e jẹ tiempo dụpaatni jẹts
ạtse'e nyakpạ́mụt jẹm jẹ tǫ́kinax jayu kyạ'mda, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e
Nụpạạmdụka Ijtp. 42 Pojtụkta jẹts dụja'mda. Jẹja xa ve'e myẹjtsni juu'
ạtse'e xpạ́mup jẹm jẹ jayu kyạ'mda juu' ạtse'e xtso'oxpạjktup.

Ku jẹ Jesús yakmajch
(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Kǫjtspna tse'e jẹ Jesús vye'na ku ve'e jẹ Judas jyẹ'y, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e
nụto'k jẹ ixpạjkpa juu' ve'e nụmakmẹjtsk ijttu. Ax jẹ'ẹ mạạt tse'e nụmay
jẹ jayu jẹ yajkxy tsojx mạạt jẹts jẹ kụp mạạt; jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda, jẹ
tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjkta, mạạt jẹ israeejlit jẹ myụ́jit jáyuda, jẹ'ẹts
jẹ'ẹ ve'e kẹjxjụdup. 44 Jẹ Judas juu' ve'e jẹ Jesús jẹm jẹ jayu kyạ'm
dụpạạmnup, myǫǫydu tse'e jẹ nụja'vin vintsǫ ve'e dụnụjávadat pạn pạn
jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús, ax ve'em tse'e dụtónụt ax jo'n jẹ jayu jẹ myujayu ǫǫy
dụtuntsạk. Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmi:
—Pạn pạnts ạtse'e ntsuu'kxp, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e, matsta jẹts yaknạjkxta.
Ǫǫy tse'e xtun'íxtat ku ve'e mkạkẹkva'atsjadat.
45 Kǫjtspna tse'e jẹ Judas vye'na, van'it tse'e jẹ Jesús dụnụjẹ'y jẹtse'e
dụnụụjmi:
—Yak'ixpạjkpa.
Van'it tse'e dụtsuu'kx. 46 Van'it tse'e jẹ Jesús yakmajch.
47 Van'it tse'e to'k juu' ve'e jẹm ténip, jẹ'ẹ tse'e dụyakpítsum jẹ yajkxy
tsojx jẹtse'e dụkụspojxji to'k ado'om jẹ tyaatsk juu' ve'e dụtoojnjip jẹ tee'
juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta.
48 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ jayu dụnụụjmidi:
—¿Ve'em ạts miitse'e xnụminda jẹ yajkxy tsojx mạạt jẹts jẹ kụp mạạt,
jẹts ạtse'e xmátstat ax jo'n ạtse'e jẹ mẹẹ'tspa kụn'ijt? 49 Jǫ́vum xạạj
xa ạtse'e tụn'it miits mạạtta ku ạtse'e jẹ jayu tụnyak'ixpụk jẹp mạjạ
tsaptụjkp, ka'ats ạtse'e xmajtsti van'it. Jẹ'ẹ kạjxts yạ'ạ ve'e jidụ'ụm jyaty
jẹtse'e tyónjụt kyǫ́tsjụt juu' ve'e vaamp jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp.
50 Van'it tse'e to'k kạ'ạjyji jẹ y'ixpạjkpatạjk kyukẹẹkjidi, naaydum tse'e
dụyaktaandi.

To'k ję mootsk ónu̱k juu' ve'e kę̱ę̱knu

51 Ax jęm tse'e vye'na to'k ję mootsk ónu̱k juu' ve'e ję Jesús
du̱pa'u̱x'o̱o̱kip, ję sábana ka̱kva̱pji, ję̱tse'e yakmajch. 52 Van'itts ję'ę̱
ve'e du̱masa̱a̱k ję sábana ję̱tse'e kyeek nu̱va'ajts a̱xva'ajts.

Ku ję Jesús du̱vinteni pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱májidup ję̱p tsaptu̱jkp
(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Van'it tse'e du̱yakna̱jkxti ję Jesús joma ve'e ję tee' juu'
ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp ję tee'ta̱jkta. Ję̱tse'e ñay'amojkika̱jxjidi
ję tee'ta̱jk ję vyintsa̱nda, ję israeejlit ję myúję̱t jáyuda, ma̱a̱t ję
tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jkta. 54 Jékum tse'e ję Pedro pya'u̱x'o̱o̱kaja.
Paję'yjuts ję'ę̱ ve'e ję Pedro ję̱p ję tee' tyaagujkp, ję tee' juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp ję tee'ta̱jkta. Van'it tse'e ję Pedro y'a̱jxtk xaampa
ma̱a̱t ję tsaptą̱kmutoompata̱jk.

55 Ję tee'ta̱jk ję vyintsa̱nda ma̱a̱t nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱májidup
ję̱p tsaptu̱jkp, y'íxtidupts ję'ę̱ ve'e vintso̱ ve'e ję Jesús du̱yakjay'o̱o̱'kjadat.
Ax ka'a tse'e du̱mutaayvaa'tta. 56 Nu̱may tse'e y'ijtti pa̱n pa̱n jatye'e ję
Jesús du̱nu̱vampę̱jttu, ax ka'a tse'e ñay'akę̱ę̱gaja juu' ve'e kyo̱jtstup to'k
jado'k. 57 Ax jęm tse'e juu' ve'e ténidup ję̱tse'e ję Jesús du̱nu̱vampę̱jtti
jidu̱'u̱m:

58 —Nmo̱tu xa a̱a̱tse'e ku ve'e jidu̱'u̱m vya'añ: “Nyakkutó̱kiyup xa
a̱ts ya̱'a̱ ve'e ya̱ maja̱ tsaptą̱jk juu' ve'e jayu pu̱m; toojk xa̱a̱jts a̱tse'e
mpa̱a̱mnuvat juu' ve'e ka jayu pú̱map.”

59 Ax ni ve'ema tse'e kyanay'akę̱ę̱gaja juu' ve'e kyo̱jtstup.

60 Van'it tse'e ję tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp ję tee'ta̱jkta, ję'ę̱ tse'e
teni ję̱ja ję jayu vyinkujk ję̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi ję Jesús:

—¿Ni vinxu̱pa tse'e mkah'atsa̱v? ¿Vintso̱ tse'e mkanakyuka̱tsju̱ ku ve'e
myaknu̱'a̱a̱'na?

61 Ax ama̱'a̱t tse'e ję Jesús tyaajñ, ni vinxu̱pa ve'e kyah'atsa̱a̱jv. Van'it
tse'e ję tee' y'amo̱tutú̱vijinuva:

—¿Mits ję'ę̱ ve'e ję Cristo, juu' ve'e ję Nte'yam vyinko̱o̱n ję̱tse'e yakku-
tojknit, ję Kunuu'kx Nte'yam ję y'Onu̱k?

62 Van'it tse'e ję Jesús y'atsa̱a̱jv:

—Ję'ę̱ xa a̱tse'e, a̱ts, ję Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp. M'íxtapts
miitse'e ku a̱tse'e ntsa̱a̱nat ję̱ja ję Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi, ję'ę̱ juu'
ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp, x'íxtuvapts a̱ts miitse'e ku a̱tse'e ję̱m tsapjo̱o̱tm
nka̱da'aku̱t ję̱m vínu̱ts jo̱o̱tm.

63 Van'it tse'e ję tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp ję tee'ta̱jkta, ję'ę̱
tse'e ję vyit natyuknu̱ka̱a̱'tsvaatsju, ję'ę̱ ve'e du̱yaknu̱kę̱'xnata̱jkip ję̱ts
kyo̱'o̱yja'vipe'e, ję̱tse'e vyaajñ:

—¿Tya̱jxts u̱u̱'me'e njaa'ktso̱jkumdat pa̱ne'e du̱'ixtu du̱mó̱tudu juu'
ve'e tyoon kyo̱jts ka ó̱yap? 64 Ta̱ xa ve'e x'amo̱tunaxta vintso̱ ve'e ję
Nte'yam du̱vinko̱jtspét. ¿Vintso̱se'e xpayo̱'o̱yda?

Ax nu̱jomda tse'e ję o̱o̱'ku̱n ję Jesús du̱tuknu̱va'nidi.

65 Van'it tse'e du̱nu̱tsójidi ję̱tse'e du̱vintsoomdi, ję̱tse'e du̱tsii'kti, ję̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:

—Nu̱kó̱tsu̱ts n'it pa̱ne'e tu̱mtsii'kju̱.

Van'it tse'e ję tsaptą̱kmutoompata̱jk vyimpa̱'kxjidi jya̱pa̱'kxjidi.

Ku ję Pedro du̱kanatyukpa̱jkji ję Jesús
(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

66 Ax ava't tsǫ tse'e jẹ Pedro vye'na jẹp taagujkp, jẹtse'e to'k jẹ jạjtspa
ñụjẹ'yji, jẹ tee'ts jẹ'ẹ ve'e jyạjtsjip vye'na juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp
jẹ tee'tạjkta, 67 jẹtse'e dụ'ix jẹts jẹme'e jẹ Pedro dụmạạtxámy jẹ
tsaptạkmutoompatạjkta. Ku ve'e dụvin'ix, van'it tse'e dụnụụjmi:
—Mmạạtvíttpap xa mits yạ'ạ ve'e tụy'it yạ Jesús, yạ nazarétit jayu.
68 Van'it tse'e jẹ Pedro dụkanatyukpạjkji. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa ạts yạ'ạ ve'e n'ixa, ni ka'ats ạtse'e nnụjava pạn ti mitse'e
mkạjtsp.
Van'it tse'e jẹ Pedro ñụjkx joma ve'e jẹ zaguán, jẹtse'e jẹ na'atseev
y'ayaaxy. 69 Van'it tse'e jẹ jạjtspa jẹ Pedro dụ'íxnuva jẹtse'e dụnụụjmi jẹ
jáyuda juu' ve'e jẹp ve'nidup:
—Jẹ'ẹ xa yạ'ạ ve'e nụto'k juu' ve'e xi Jesús dụmạạtvíttp tụy'it.
70 Van'it tse'e jẹ Pedro jẹ Jesús dụkanatyukpạjkjinuva. Jẹtse'e vẹẹ'n jẹ
it ñajxy jẹtse'e jẹ'ẹ juu' ve'e jẹp ténidup, jẹ'ẹ tse'e dụnụụjmikọjtinuva jẹ
Pedro:
—Tyụ́vam xa ve'e jẹts yạ'ạ jyáyuva mitse'e kụx galiléait jayu mitse'e,
nay ve'em tse'e jẹ mkọjtsụn.
71 Van'it tse'e jẹ Pedro y'atsạạjv:
—Y'ixp xa ve'e jẹ Nte'yam jẹts ka'a ạtse'e ntaaya. Ñụja'vinupts jẹ'ẹ ve'e
jẹts kọ'ọy nụkọtsa ạtse'e ntaannit pạn ka'a ạtse'e tyụva juu' nkạts. Ka'a
xa ạts yạ'ạ ve'e xi jayu n'ixa juu' miitse'e mtijtup.
72 Van'it tse'e mumẹjtsk nax jẹ na'atseev y'ayaaxy. Van'it tse'e jẹ Pedro
dụjaa'myejts vintsọ ve'e jẹ Jesús ñạ'mụxji ku ve'e vyaajñ: “Ka'anum tse'e
jẹ na'atseev y'aya'axy vyẹ'nat mẹjtsk nax, mutoojk náxipts ạts mitse'e
xkanatyukpụkjụ vyẹ'nat.” Ax jẹ'ẹ tse'e jẹ Pedro vyinmaay jẹtse'e yaaxy.

15

Ku jẹ Jesús jẹ Pilato dụvinteni
(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Ax tun jạpyji tse'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda dụkọjtsmojkti mạạt
jẹ israeejlit jẹ myụ́jit jáyuda jẹts jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjkta jẹts
nụjom juu' ve'e dụnụmạ́jidup jẹp tsaptụjkp. Van'it tse'e jẹ Jesús tsum
dụyaknạjkxti jẹtse'e jẹm jẹ Pilato kyạ'm dụpạạmdi. 2 Van'it tse'e jẹ Pilato
dụ'amọtutụvi jẹ Jesús:
—¿Mitse'e jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
Van'it tse'e y'atsạạjv:
—Jẹ'ẹ xa ạtse'e, ve'em ax jo'n tụxkạts.
3 Van'it tse'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạ́n ñụxạ'ạijidi jẹtse'e ñụvampẹjtjidi may
viijn. 4 Van'it tse'e jẹ Pilato jẹ Jesús dụ'amọtutụ́vinuva:
—¿Ni vinxụpa ve'e mkah'atsạv? Ixụ vinxụpji ti jaty myaktuknụxạ'ạa.
5 Ax ka'a tse'e jẹ Jesús jyaa'k'atsạạjv, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Pilato atụva atọki
tyaanni.

Ku jẹ Jesús jẹ y'ọọ'kụn kyutujk
(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

6 Ax vimpaascua xạạj tse'e jẹ Pilato dụmasạ'ạk y'ijt to'k jẹ
poxụntạkjayu, jyapạna pạn pạne'e jẹ jayu y'amọ́tudup. 7 Jẹp tse'e vye'na
poxụntụjkp to'k jẹ jayu juu' ve'e Barrabás dụxạạj mạạt jẹ myujatyoo'da,
jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ jayu dụyak'ọọ'kti ku ve'e dụnụpojtụkti jẹ yakkutojkpa.
8 Van'it tse'e jẹ nụmay jayu jẹ Pilato dụnụjẹ'ydi jẹtse'e dụ'amọ́tudi jẹtse'e

dṵtónṵt juu' ve'e tyuump vinjoojnt. 9 Van'it tse'e jẹ Pilato jẹ nṵmay jayu
dṵ'amọtutṵvi:
—¿Mtsọjktupe'e jẹts ạts miitse'e nmasọọkjadat yạ Israeejlit Jayu Yakku-
tojkpa?
10 Jẹ'ẹ kạjxts jẹ'ẹ ve'e ve'em vyaajñ kṵx jẹ Jesuuse'e myasọ'ọkuvaampy,
ñṵja'vip jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ ẹjkṵn kạjxe'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạ́n dṵpạạmdi
jẹ Jesús jẹm jẹ'ẹ kyạ'm. 11 Ax jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda tse'e dṵ'akọjtsidu
jẹ nṵmay jayu jẹts ñojk'ọ́ye'e dṵ'amọ́tudat jẹtse'e jẹ Barrabás yak-
masọọkjadat. 12 Van'it tse'e jẹ Pilato y'amọtutṵ́vijinuva:
—¿Ax vintsọ tse'e xtsọkta jẹts ạtse'e ntónṵt mạạt jẹ'ẹ juu' ve'e mtijtup
Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
13 Van'it tse'e y'aa'mitaakti:
—¡Yakcruuzpẹ́tṵ!
14 Van'it tse'e jẹ Pilato jẹ nṵmay jayu dṵnṵujmi:
—¿Tyạjxse'e? ¿Ti ka ọ́yap yạ'ạ ve'e tṵdṵtún?
Van'it tse'e jẹ nṵmay jayu tyunjaa'k'aa'mitaaktinuva:
—¡Yakcruuzpẹ́tṵ!
15 Kṵx tse'e jẹ Pilato ọy ñaajktanuva'añjṵ mạạt jẹ nṵmay jayu, jẹ'ẹ kạjx
tse'e jẹ Barrabás dṵmasạạk. Van'it tse'e jẹ Jesús dṵyakjavyọjpji mạạt
jẹ pọ'ọ vọjpṵn jẹ pojxṵn jạptsum, jẹtse'e jẹ jyayu dṵtukkạtạjki jẹtse'e
dṵyakcruuzpẹ́ttat.
16 Van'it tse'e jẹ tojpatạjk jẹ Jesús dṵyaknạjkxti jẹja jado'k tṵjk joma
ve'e ñamyáyjada, jẹtse'e dṵyaxmojkkạjxti jẹ tojpatạjk juu' jatye'e jẹm
ve'nidu. 17 Van'it tse'e jẹ tso'ojmk vit dṵtukxọjxti jẹ Jesús, jẹtse'e to'k
jẹ ápit ta'aky dṵpạạmdi jẹ corona jo'n, jẹtse'e dṵtukxạkjẹẹjnṵkti jẹm jẹ
Jesús kyuvajkm. Ve'em tse'e dṵjatijti jẹts vyintsạ'kidupe'e jẹ yakkuto-
jkpa. 18 Van'it tse'e jidṵ'ṵm dṵkọjtspọọ'kxti:
—¡Yakmạja mitse'e m'ijtnit, Israeejlit Jayu Yakkutojkpa!
19 Jẹtse'e dṵtukxạkjo'pṵkti to'k jẹ kapy jẹtse'e dṵnṵtsójidi, jẹtse'e
dṵvinkọxkténidi. 20 Ax ku tse'e dṵnṵxikkạjxti dṵtukxikkạjxti, van'it tse'e
dṵpạjkjidini jẹ tso'ojmk vit jẹtse'e dṵtukxọjxtini jẹ vyítam. Van'it tse'e
dṵyaknạjkxti cruuzpẹjtpa.

Ku jẹ Jesús cryuuzpejt
(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21 Jẹja tse'e too' aajy vyẹ'nada, van'it tse'e to'k jẹ jayu jẹm ñajxy, jẹme'e
kam jọọtm chạạ'n, Simón jẹ'ẹ ve'e xyạạj, ciréneit jayu, jẹ Alejandro jẹts jẹ
Rufo jẹ tyee'. Jẹ'ẹ tse'e y'akẹẹ'yidu jẹtse'e dṵpakạạjyjat jẹ Jesús jẹ cryuuz.
22 Van'it tse'e jẹ Jesús dṵyaknạjkxti joma ve'e jẹ it dṵxạạja Gólgota.
(Jidṵ'ṵmts jẹ'ẹ ve'e kyạtsạpítsum jẹ Gólgota, Kuxútum.) 23 Van'it
tse'e dṵmọọydi jẹ tsaaydum pa'ajk nạạj juu' ve'e jẹ tsọọjy dṵmạạt
jẹtse'e dṵkamạkkjávat jẹ tsaachto'nṵn; ax ka'a tse'e jẹ Jesús dṵ'uuk.
24 Tạ́vani tse'e dṵyakcruuzpẹ́tta vye'na, van'it tse'e jẹ tojpatạjk
dṵyakva'kxti jẹ Jesús jẹ vyit; ñṵkoo'yidupe'e jẹtse'e dṵ'íxtat pạn juu'
ve'e tukkạda'akjadap nṵto'k jaty.
25 Taaxtojtṵk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e jẹ Jesús dṵyakcruuzpẹjtti.
26 Van'it tse'e dṵpạạmdi to'k jẹ jatyán juu' ve'e dṵ'ava'nip pạn ti ve'e
kyuvejtp. Jidṵ'ṵm tse'e jẹ jatyán vya'añ: "Yạ'ạ xa ve'e jẹ Israeejlit Jayu
Yakkutojkpa." 27 Yakcruuzpẹjttuva tse'e jẹ'ẹ mạạt nṵmẹjtsk jẹ mẹẹ'tspa,
to'k jẹja y'aka'yṵn pa'ayi jẹts jado'k jẹja y'anajạpa'ayi. 28 Van'it tse'e

tyoojnji jẹ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: “Ve'eme'e yakpụụjm ax jo'n jẹ mạjạ tọkin kụdụtuujn.” Jidụ'ụm tse'e vya'añ.
29 Jẹts pạn pạn jatye'e najxtu, jẹ'ẹ tse'e jẹ Jesús dụvinkọjtspẹjttup jẹtse'e
jẹ kyuvajk dụvivụyọ'ọyda, jẹtse'e dụnụụjmidi:
—¿Ka mítsape'e mtunvaan jẹts myakkutọ́kiyupe'e jẹ Nte'yam jẹ myạjạ
tsaptạjk jẹtse'e toojk xạạj xpạạmnuvat? 30 Naajktsọ'ọkjụts n'it jẹts
vánụkụ jẹm cruz kạjxm.
31 Nụxiikjụduva tukxiikjụduva tse'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ
tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:
—Yaktsọọk xa yạ'ạ ve'e jẹ viijnk jayu; ka'a tse'e y'ọ'yixjụ jẹtse'e viinm
ñaajktsọ'ọkjụt. 32 Yạ'ạ juu' ve'e natyijjup Cristo, jẹ Israeejlit Jayu Yakku-
tojkpa, va'an yạ'ạ dụnaajkváñụkjụ jẹm cruz kạjxm jẹts ạạtse'e n'íxụt,
van'itts ạạtse'e njaanchjávat —jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi.
Jẹ'ẹ paat tse'e vinkọjtspẹjtjụduva juu' ve'e jẹ Jesús myạạtcruuzpẹjttu.

Ku jẹ Jesús y'ọọ'kni
(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33 Ku ve'e kujk xạạj dụpaaty, van'it tse'e nụjom jẹ it jẹ naax kyọọ'tsi.
Toojk yaaxp paat tse'e y'ijt kọọ'ts. 34 Toojk yaaxp tse'e vye'na jẹtse'e mạkk
jẹ Jesús kyạjts. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (Ax jidụ'ụmts yạ'ạ ve'e kyạtsạpítsum, ạts
jẹ nNte'yam, ạts jẹ nNte'yam, ¿tyạjxts ạts mitse'e xmasạ'ạk?)
35 Jẹm tse'e vyẹ'nada juu' ve'e dụ'amọtunajxtu, jẹ'ẹ tse'e vaandu:
—Mọ́tuda, jẹ Elíastam xa ve'e yaaxjip.
36 Van'it tse'e nụto'k ñuujm jẹtse'e ọjts to'k jẹ tuknạ'oktạạtsụn
dụyakxạạ'k mạạt jẹ tsaaydum pa'ajk nạ'ọọk, jẹtse'e dụpụụjm jẹm kapy
jạjm, jẹtse'e dụtuk'atiji jẹtse'e jẹ Jesús dụvinxoo'tsụt. Jidụ'ụm tse'e
vyaajñ:
—Va'an dụ'íxumda pạn miimpe'e jẹ Elías yakváñụkjụ.
37 Van'it tse'e jẹ Jesús mạkk kyạjts jẹtse'e jẹ jya'vin tyukvaatsji.
38 Jẹ atạtyok juu' ve'e jẹp mạjạ tsaptụjkp tuk'atạtyuk jẹ it juu' ve'e jẹ
kunoo'kxụn munụyojk dụmạạt, viinm tse'e kyạạ'tsva'kxy kạkojk, ayojk
ava't. 39 Ax jẹm tse'e jẹ Jesús vyinténaja vye'na to'k jẹ tojpa juu' ve'e
dụnụvintsạ́nip nụmọ́kupx jẹ tojpatạjk. Ku ve'e jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n
dụ'ix vintsọ ve'e jẹ Jesús mạkk kyạjts jẹtse'e y'ạạ'k, van'it tse'e vyaajñ:
—Tyụ́vamdam xa ve'e jẹts jẹ Nte'yam yạ'ạ ve'e jẹ y'Onụk tụy'it.
40 Ax jẹm tse'e vye'niduva jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e jékum jaty taandu jẹtse'e
dụ'ixti juu' ve'e toojnju kọjtsju. Jẹm tse'e jẹ María Magdalena jẹts jẹ
Salomé, jẹmpa tse'e jẹ María juu' ve'e jẹ mootsk Santiago jẹts jẹ José jẹ
tyaak. 41 Ax yạ'ạ tse'e dụpanạjkxtu jẹ Jesús ku ve'e jẹm Galilea vye'na
jẹtse'e jẹ putạjkin dụmọọydi. Jẹ'ẹ mạạt tse'e nụmay jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e
jẹ Jesús dụmạạtvimpẹjttu jẹm jerusaleenit kyajpụn kạjxm.

Ku jẹ Jesús ñaxtạjki
(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Tánani tse'e jẹ it vye'na ku ve'e jẹ pọọ'kxtkụn xạạj dụ'apạạjmtkidini,
43 van'it tse'e jẹ José jẹ jyọọt jẹ jya'vin dụmạkkpụụjm jẹtse'e ọjts dụ'ix
jẹ Pilato jẹtse'e dụ'amọtu jẹ Jesús jẹ ñi'kx jẹ kyọpk. Arimatéait jayu
jẹ'ẹ ve'e y'ijt jẹ José, vintsạ'kijidup jẹ'ẹ ve'e y'ijt jẹ jayu juu' ve'e
dụnụmájiduvap jẹp tsaptụjkp, jẹ'ẹ tse'e dụ'a'ixpa ku ve'e jẹ jayu y'ijttinit
jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm. 44 Atụva atọki tse'e jẹ Pilato dụtuktaajñ

ku ve'e dṵmǫtu jẹts tą ve'e jẹ Jesús y'ąą'k. Van'it tse'e dṵyaaxji jẹ tojpa juu' ve'e dṵnṵvintsą́nip nṵmǫ́kupx jẹ tojpatąjk jẹtse'e dṵ'amǫtutṵvi pąn ve'emame'e. 45 Ku ve'e dṵvaajnji, van'it tse'e jẹ Pilato dṵyakjajty jẹtse'e jẹ José dṵyaktsǫǫ'nnit jẹ Jesús jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk. 46 Van'it tse'e jẹ José dṵjoojy to'k jẹ mąją vit, jẹtse'e dṵyakvajntkni jẹm cruz kąjxm jẹ Jesús jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk. Van'it tse'e dṵtukvimpittni jẹ vit, jẹtse'e dṵpṵṵjm jẹp jótup juu' ve'e pṵ́mani ve'nip jẹp tsająątp. Van'it tse'e to'k jẹ tsaaj juu' ve'e va'ajts mąj, jẹ'ẹ tse'e tyuk'akąąynu jẹ jot aak. 47 Y'ixtu tse'e joma ve'e jẹ Jesús jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk yakpṵṵjm jẹ María Magdalena jẹts jẹ María juu' ve'e jẹ José jẹ tyaak.

16

Ku jẹ Jesús jyoojntykpąjknuva
(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Ax ku tse'e jẹ pǫǫ'kxtkṵn xąąj ñajxy, van'it tse'e jẹ pa'ajk xoo'kpa dṵjooydi jẹ María Magdalena, jẹ Salomé, jẹts jẹ María juu' ve'e jẹ Santiago jẹ tyaak. Jẹ'ẹ tse'e jyooydu jẹtse'e nąjkx dṵpąąjmjada jẹ Jesús jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk. 2 Domingo tse'e vye'na, muto'k xąąj jẹ semana, van'it tse'e jyẹ'ydi jąpyji joma ve'e jẹ jot, tą́vani ve'e jẹ xąąj pyítsum vye'na, 3 jẹtse'e ñavyaajnjidi:

—¿Pąnts vine'e dṵyakkẹ'ẹkup jẹ tsaaj juu' ve'e jẹ jot y'akąąjyjup?

4 Ax ku tse'e y'íxṵkti, van'it tse'e dṵ'ixti jẹts yakke'ekani ve'e jẹ tsaaj juu' ve'e va'ajts mąj. 5 Ku ve'e tyąjkidi jẹp jótup, van'it tse'e jẹp dṵ'ixti to'k jẹ ángeles chṵṵna jẹja aka'yṵn pa'ayi, pǫǫ'p xąx, yąn vítax. Jẹtse'e chą'kidi. 6 Ax van'it tse'e jẹ ángeles ñą'mṵxjidi:

—Kadi mtsą'ągada. Jẹ Jesús xa miitse'e m'íxtidup, jẹ nazarétit jayu juu' ve'e cruuzpẹjt. Tą tse'e jyoojntykpąjknuva, ka'a xa jẹ'ẹ ve'e yaja pąn. Ixta jẹ it joma ve'e yakpṵṵjm. 7 Ax nąjkxṵts xnąąjmada jẹ Pedro jẹts jẹ viijnk ixpąjkpatąjk: "Nąjkxup xa ve'e jẹ Jesús jẹm Galilea; ṵx'ǫǫkts miitse'e jẹm mjẹ'yadat. Jẹm tse'e x'íxtat ax jo'n myaknṵṵjmidi" —jidṵ'ṵm tse'e jẹ ángeles vyaajñ.

8 Ax jatyji tse'e jẹ tą'ąxtąjk pyítsumdi jẹtse'e noomp chǫǫ'ndi joma ve'e jẹ jot, kṵx tsą'kidupe'e jẹtse'e atṵva atǫki tyaandi. Ax ka'a tse'e dṵpąnvaajnjidi kṵx tsą'kidu ve'e.

Ku jẹ Jesús ñąajknṵkẹ'xnatąjkiji jẹja jẹ María Magdalena vyinkujk
(Jn. 20.11-18)

9 Muto'k xąąj tse'e jẹ semana vye'na, jẹtse'e jẹ Jesús jyoojntykpąjknuva jąpyji, jẹtse'e mutoo'vąjkp yak'ixji jẹ María Magdalena, juu' ve'e yakpítsumṵxjinu nṵvuxtojtṵk jẹ kǫ'ǫyjáyuvap jẹm jya'vin kąjxm. 10 Van'it tse'e jẹ tą'ąxtąjk ñṵjkx jẹtse'e dṵtuknṵja'vidi pąn pąn jatye'e jẹ Jesús myąątvíttu, pąne'e ve'nidup yaaxtup tsaachvinmaaydup. 11 Ku ve'e dṵmǫ́tudi jẹts tą ve'e jyoojntykpąjknuva jẹ Jesús jẹts tą́vani ve'e jẹ María y'íxjinuva, ka'a tse'e dṵjaanchja'vidi.

Ku jẹ Jesús ñąajknṵkẹ'xnatąjkiji jẹja nṵmẹjtsk jẹ y'ixpąjkpa vyinkujkta
(Lc. 24.13-35)

12 Ṵx'ǫǫk tse'e jẹ Jesús ñąajknṵkẹ'xnatąjkijinuva, ka ve'emape'e jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk y'íxuva ax jo'n y'íxuva y'ijt ku ve'e ñąajknṵkẹ'xnatąjkiji jẹja jẹ María Magdalena vyinkujk. Jẹ'ẹ tse'e íxjṵdu jẹja too' aajy nṵmẹjtsk jẹ jayu juu' ve'e tsǫǫ'ndu jẹm Jerusalén. 13 Van'it tse'e vyimpijtti jẹtse'e

dṵvaajnjidi jẹ́ jáyuda juu' ve'e jẹ́ Jesús myą̱ą̱tvíttu. Ax ni jẹ'ẹ tse'e kyayakjaanchja'vidi.

Juu' ve'e jẹ́ Jesús tyukpavaan jẹ́ kyukątsivatąjk
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14 Ax tun ṵx'ǫǫkani tse'e yak'íxjidinuva jẹ́ ñṵmakto'k ixpą̱jkpatą̱jk,
kaaydup tse'e vyẹ'nada. Van'it tse'e yaktuknṵṵjmidi kṵxe'e
dṵkajaanchja'vidi jẹ́ jayu juu' ve'e dṵ'ixtu jẹ́ts tą́vani jẹ'ẹ ve'e
jyoojntykpą̱jknuva, mą̱kke'e jẹ́ kyuvajk dṵpą̱ą̱mdi. 15 Van'it tse'e jẹ́
Jesús jẹ́ y'ixpą̱jkpatą̱jk dṵnṵṵjmidi:
—Ną̱jkxta vinxṵp to'k it to'k naxviijn jẹ́ts vaajnjada jẹ́ jayu anañṵjoma
jẹ́ ǫy ką̱ts jẹ́ ǫy ayook. 16 Pą̱n pą̱n tse'e dṵjaanchja'vip jẹ́ ǫy ką̱ts jẹ́ ǫy
ayook jẹ́tse'e ñą̱pet, xą̱'ma ką̱jxts jẹ'ẹ ve'e jyoojntykinit; ax pą̱n pą̱n tse'e
dṵkajaanchja'vip, xą̱'ma ką̱jxts jẹ'ẹ ve'e chaachpaatnit. 17 Ax juu' tse'e
dṵjaanchja'vidup, jẹ'ẹ tse'e jẹ́ mṵ́jit nṵja'vin dṵtóndap, ą̱ts jẹ́ nkutojkṵn
ką̱jx tse'e dṵyakpítsumdat jẹ́ kǫ'ǫyjáyuvap jẹ́m jẹ́ jayu jya'vin ką̱jxmda, jẹ́
viijnk aaj jẹ́ viijnk ayook tse'e kyǫ́tstap, 18 myátstapts jẹ'ẹ ve'e jẹ́ tsaa'n,
jẹ́ts pą̱n y'ooktupts jẹ'ẹ ve'e pą̱n ti ve'e jẹ́ jayu tuk'atsǫ'yijidup, ka'ats jẹ'ẹ
ve'e vyintsǫtónjadat, tyuknṵkǫ́ndapts jẹ'ẹ ve'e jẹ́ kyą̱'ą̱j jẹ́ pa'am jayu, jẹ́ts
jẹ'ẹ ve'e jyǫtką̱daaktinit.

Ku jẹ́ Jesús chajpẹjtni
(Lc. 24.50-53)

19 Ku ve'e jẹ́ Jesús myukǫjtską̱jxjidi, van'it tse'e chǫǫ'nni yaja naxviijn
jẹ́ Nte'yam jẹ́ kyutojkṵn ką̱jx jẹ́tse'e chajpẹjtni, jẹ́tse'e y'ą̱jxtkni jẹja jẹ́
Nte'yam y'aka'yṵn pa'ayi. 20 Van'it tse'e jẹ́ y'ixpą̱jkpatą̱jk chǫǫ'ndi jẹ́tse'e
jẹ́ jayu dṵvaajnjada jẹ́ ǫy ką̱ts jẹ́ ǫy ayook to'k it to'k naxviijn, jẹ́ Mą̱ją̱
Vintsą́n tse'e putą̱jkijidup, yakjay'íxjṵdupts jẹ'ẹ ve'e jẹ́ mṵ́jit nṵja'vin
jẹ́tse'e jẹ́ jayu dṵtuknṵjávada jẹ́ts tyṵ́vam jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e kyǫjtstup.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Lucas jyaay

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Lucas du̱nu̱ja'yi je̱ Teófilo

1 Nu̱may tse'e je̱ jayu du̱nu̱pa̱a̱jmtkidi je̱tse'e du̱ja'adat ti ve'e toojnju
ko̱jtsju joma ve'e a̱a̱ts je̱ n'it je̱ nnaax. 2 Je̱'e̱ tse'e du̱jaaydu ax jo'n a̱a̱tse'e
xtuk'ixti xtuknu̱ja'vidi je̱'e̱da juu' ve'e je̱ jayu du̱tuk'íxtup je̱ Nte'yam je̱
y'ayook je̱tse'e du̱'ixti du̱mó̱tudi vintso̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji van'ítani
ku ve'e ve'em tyon'ukvaajnji kyo̱jts'ukvaajnji. 3 Ñu̱má̱jiva Teófilo, nay
ve'empa a̱ts, ta̱ a̱tse'e nyaktu̱v nyaktooda'aky je̱ts a̱tse'e o̱y nmu̱java pa̱n
vintso̱ ve'e nu̱jom juu' jaty tyoojnji kyo̱jtsji van'ítani ku ve'e je̱ Cristo
ka̱jx cho̱o̱'ntk'ukvaajñ. N'o̱yja'vipts a̱tse'e je̱ts a̱ts mitse'e ntuknu̱jaya
pa̱n vintso̱ ve'e to'k nax jado'k nax jyajty, 4 ve'em tse'e o̱y xnu̱jávat je̱ts
tyú̱vam je̱'e̱ ve'e juu' ve'e myaktuk'ix.

To'k je̱ ángeles du̱'ava'ni je̱ts ke̱'e̱xupe'e je̱ Yaknape̱jtpa Juan

5 Ku ve'e je̱ Herodes yakkutojkp vye'na je̱m judéait y'it jo̱o̱tm, je̱m tse'e
y'ijt to'k je̱ tee' juu' ve'e du̱xa̱a̱j Zacarías. To'k je̱ ja̱ka̱'a̱ juu' ve'e Abías
du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ tse'e je̱ tee'ta̱jkta juu' ve'e je̱ Zacarías mya̱a̱ttoon. Je̱ tee' juu'
ve'e du̱xa̱a̱ja Aarón, je̱'e̱ tse'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j ijtpa je̱ Zacarías je̱ ñu̱da̱'a̱x.
Elisabet je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j y'ijt. 6 Tu̱v tse'e je̱ jyáyuvinda je̱ jyoojntykinda y'ijt
va'an nu̱me̱jtsk je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, kyutyoondup tse'e y'ijt je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n je̱ pyava'nu̱n, ka'a tse'e pa̱n ti to̱kin pyaatu̱xjada. 7 Ax ka'a tse'e
pa̱n y'ónu̱kta ku̱x pu̱m je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Elisabet je̱ ónu̱k du̱kajayé̱pu̱t,
ve'empa na'avani amá̱jani ve'eda.

8 Ku ve'e je̱ Abías je̱ jya̱ka̱'a̱ tyukka̱daakji je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱mutóndat
du̱mupá̱ktat je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, ax jo'n du̱tonda y'ijt je̱ tee'ta̱jkta,
9 je̱ Zacarías tse'e tukka̱daakju je̱tse'e tyá̱kat je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp
yakpo̱o̱mjo̱jkpa joma ve'e je̱ kunuu'kx it. 10 Ax namvaatts je̱'e̱
ve'e du̱yakja̱k je̱ po̱o̱m je̱tse'e je̱ nu̱may jayu chapko̱tsta je̱p ma̱ja̱
tsapta̱ktaagujkp, 11 van'it tse'e je̱ Zacarías du̱'ixpaaty to'k je̱ Nte'yam
je̱ y'aangeles tyena je̱ja je̱ po̱o̱m jo̱jkpe̱jtu̱n y'aka'yu̱n pa'ayi. 12 Ku tse'e
je̱ Zacarías du̱'ix je̱ ángeles, ka'a tse'e du̱'ukmutaayvaatni vintso̱ ve'e
jyátu̱kat, o̱o̱y tse'e tyuntsa̱'ki. 13 Van'it tse'e je̱ ángeles ña̱'mu̱xji:

—Zacarías, kadi mtsa̱'a̱ga. Mka̱ts'amo̱tunajxju xa ve'e je̱ Nte'yam,
jyayé̱pup tse'e je̱ mnu̱da̱'a̱x Elisabet to'k je̱ pi'k mix ónu̱k, Juaants je̱'e̱ ve'e
xtukxa̱a̱jat. 14 Mjayé̱pup tse'e je̱ xo̱o̱jntku̱n, nay ve'empa tse'e nu̱may
je̱ jayu o̱o̱y tyunxo̱o̱ndu̱ktat ku ve'e kye̱'e̱xu̱t. 15 Je̱ m'ónu̱k, ñu̱má̱japts
je̱'e̱ ve'e o̱o̱y je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, ka'a tse'e je̱ tsaaydum pa'ajk
na̱a̱j du̱'oo'ku̱t, ni ka'ava tse'e je̱ viijnk ma̱kk na̱a̱j du̱'oo'ku̱t; jakye̱'e̱xna
ve'e vye̱'nat, van'it tse'e je̱ Espíritu Santo mye̱'o̱ju̱t je̱ ma̱kkin je̱ts je̱
vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. 16 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e
nu̱may je̱ israeejlit jayu ñapya̱a̱jmjidinuvat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t, je̱'e̱ je̱
Ntye'yamda. 17 Je̱ Juan tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱vintoo'vá̱kap, jyayé̱pupts
je̱'e̱ ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Espíritu Santo je̱ts je̱ ma̱kkin ax jo'n je̱'e̱
juu' ve'e je̱ Elías jyaye̱jp, ve'em tse'e du̱yaknamyujo̱t'ó̱yajat je̱ tee' je̱ taak
ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta; je̱ts je̱ jayu juu' ve'e kaka̱tsu̱vinmó̱tudup, je̱'e̱ tse'e

dṵtukvinmǫ́tudap. Ve'em tse'e jẹ jayu apạạmdṵka dṵ'a'íxtinit jẹ Mạjạ Vintsạ́n ku ve'e myiinnit.
18 Van'it tse'e jẹ Zacarías jẹ ángeles dṵ'amǫtutṵvi:
—¿Vintsǫs ạtse'e nnṵjávat jẹts ve'emame'e? Na'avani xa ạts, amájanivats ạts jẹ nnṵdạ'ạx.
19 Van'it tse'e jẹ ángeles y'atsǫǫjvji:
—Ạtse'e jẹ Gabriel, jẹm ạtse'e jẹ Nte'yam vyinkojkm n'it, jẹ'ẹts ạtse'e xkẹjxp jẹts ạts mitse'e ntuknṵjávat yạ ǫy ayook. 20 Kṵxe'e tṵxkajaanchjáva ax jo'n ạtse'e nva'añ, oom tse'e mtaannit, ka'a ve'e m'uk'ǫ'yixjinit jẹtse'e mkǫ́tsṵt, van'ítnume'e mkǫjts'ukvaannuvat ku ve'e tyónjṵt ax jo'n ạtse'e nkạts, kuunume'e jẹ m'ónṵkta kyẹ'ẹxṵt.
21 Jẹ nṵmay jayu, jẹpts jẹ'ẹ ve'e dṵ'a'ixta jẹ Zacarías mạjạ tsaptạktaagujkp, jẹ'ẹ tse'e kyanṵja'vidup pạn tyạjxe'e tyana jẹp mạjạ tsaptṵjkp. 22 Ku ve'e jẹ Zacarías pyítsum, ka'a tse'e y'uk'ǫ'yixjini jẹtse'e kyǫ́tsṵt, kǫǫjyji ve'e jẹ y'aaj jẹ kyạ'ạj dṵyakyǫ'y kṵx oome'e tṵtyáñ. Van'it tse'e jẹ nṵja'vin dṵpạjkti jẹ nṵmay jayu jẹts jẹpe'e ti ve'e tṵyak'ixjṵ.
23 Ku ve'e dṵyakpuuk vinxṵp xạạj ve'e jẹ Nte'yam dṵmutuujn dṵmupṵjk jẹp mạjạ tsaptṵjkp, nạjkxnu tse'e jẹm tyạk'am. 24 Van'it tse'e jẹ ñṵdạ'ạx Elisabet tyaajñ kanṵva'ajtsap. Ka'a tse'e y'ukpítsumni, mugǫǫxk pǫ'ǫ ve'e tyun'ijt jẹp tṵjkpji. 25 Jẹtse'e vyaajñ:
—Jẹ Mạjạ Vintsạnts ạtse'e jẹ mạjạ maa'yṵn tṵxtuujnja jẹts ạtse'e jẹ jayu xkǫǫ'kviijnk'íxtinit.

To'k jẹ ángeles dṵvaajnji jẹ María jẹts kẹ'ẹxupe'e jẹ Jesús

26 Tojtṵk pǫ'ǫ ve'e jẹ Elisabet jẹ y'ónṵk dṵtsạm'it vye'na, van'it tse'e jẹ Nte'yam dṵkejx to'k jẹ y'aangeles juu' ve'e Gabriel dṵxạạj; jẹm Nazaret tse'e dṵkejx, to'k jẹ kajpṵn juu' ve'e jẹm galiléait y'it jǫǫtm, 27 jẹtse'e ǫjts dṵ'ix to'k jẹ kiixṵtạ'ạx juu' ve'e María dṵxạạj, yaa'vyạjknuts jẹ'ẹ ve'e, Joseejts jẹ'ẹ ve'e xyạạj jẹ ñṵyaa'y, jẹ David jẹ chaan jẹ kyǫǫj. 28 Jẹ aangelese'etạjki joma ve'e jẹ María jẹtse'e dṵnṵujmi:
—Dios meep María, ǫǫy xa ve'e jẹ Nte'yam mtuntsạkjṵ, mits mạạtts jẹ'ẹ ve'e y'it. Mits tse'e to'k tṵmto'nṵxjṵ jẹ maa'yṵn nṵyojk jẹts ka'a ve'e jẹ viijnk tạ'ạxtạjkta.
29 Ax ku tse'e dṵ'amǫtunajxy vintsǫ ve'e jẹ ángeles ñạ'mṵxji, atṵva atǫki tse'e dṵtuktaajñ jẹtse'e ǫjts dṵtunvinmay pạn tyạjxe'e ve'em myukạtsjṵ. 30 Van'it tse'e jẹ ángeles ñạ'mṵxji:
—María, kadi mtsạ'ạga. Tạ ve'e jẹ Nte'yam jẹ maa'yṵn mto'nṵxjṵ, 31 ónṵk mạạte'e mtánṵt jẹtse'e to'k jẹ pi'k mix xyakkẹ'ẹxṵt, Jesús tse'e mtukxạạjap. 32 Ñṵmájapts jẹ'ẹ ve'e ǫǫy, yakkǫ́tsupts jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onṵk jẹ'ẹ ve'e. Ve'em ax jo'n jẹ Nte'yam, jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jṵjpani dṵpṵujm jẹ David jẹtse'e dṵyakkutojkjat jẹ Nte'yam jẹ jyayu, 33 nay ve'empa tse'e jẹ Nte'yam jẹ pi'k mix dṵpạ́mṵt jẹtse'e dṵyakkutojkjat jẹ Nte'yam jẹ jyayu. Xạ'ma kạjxts jẹ'ẹ ve'e dṵyakkutojkjinit jẹ israeejlit jayu, ni jẹ vin'ita ve'e jẹ kyutojkṵn kyakukạ́xat.
34 Van'it tse'e jẹ María dṵ'amǫtutṵvi jẹ ángeles:
—Ka'a xa ạtse'e pạn nyaa'tyạjk. ¿Vintsǫs jẹ'ẹ ve'e ve'em tyónjṵt?
35 Van'it tse'e jẹ ángeles y'atsǫǫjvji:
—Jẹ Espíritu Santo xa ve'e mnṵkạda'akjup jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ myạkkin mtuknṵjoo'xjṵt ax jo'n jẹ vínṵts. Paaty tse'e jẹ pi'k mix juu' ve'e

myakkẹ'ẹxup, va'ajts jọọtts jẹ'ẹ ve'e, yakkọ́tsupts jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ
ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk. 36 Jẹ mmugo'ok Elisabet, jyah'amą́janam jẹ'ẹ
ve'e, tojtụk pọ'ọani tse'e kanụva'ajtsap y'it, jẹ'ẹ juu' ve'e yaktijp jẹts pụm
jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ ónụk dụkajayẹ́pụt. 37 Ka'a xa ve'e tii ti ve'e jẹ Nte'yam
nụnka'ọ'yixjup.
38 Van'it tse'e jẹ María vyaajñ:
—Ụxyats ą̱tse'e. Napyą̱ą̱jmjup ą̱tse'e jẹm jẹ Nte'yam y'am kyą̱'m. Va'an
dụtunjụ ve'em ax jo'n ą̱ts mitse'e tụxnụụjma.
Ku tse'e ve'em yaknụụjmi jẹ ángeles, jẹtse'e ñą̱jkxni.

Ku jẹ María ọjts dụku'ix jẹ Elisabet

39 Ka'a tse'e tya'ni jẹtse'e jẹ María ñụjkx joma ve'e to'k jẹ pi'k kajpụn
joma ve'e ọọy jẹ tonụn jẹm judéait y'it jọọtm. 40 Ku ve'e jẹm jyẹ'y, van'it
tse'e tyą̱jki jẹp jẹ Zacarías tyụjkp jẹtse'e dụkọjtspą̱ą̱'kx jẹ Elisabet. 41 Ku
tse'e dụmọtu jẹts jẹ María ve'e kọjtspọọ'kxjup, jẹtse'e jẹ Elisabet jẹ y'ónụk
yẹjtsụk jẹm jyọọtm. Van'it tse'e jẹ Elisabet jẹ Espíritu Santo myọọjyji
jẹ mą̱kkin jẹts jẹ vinma'yụn jẹtse'e dụtónụt juu' ve'e jẹ Nte'yam chą̱jkp,
42 jẹtse'e mą̱kk vyaajñ:
—Tą̱ xa ve'e jẹ Nte'yam nụyojk mkunuu'kxjụ jẹts ka'a ve'e jẹ vi-
ijnk tą̱'ą̱xtą̱jkta; ve'empa jẹ m'ónụk juu' ve'e mjayẹ́pup, tą̱ jẹ'ẹ ve'e
dụkunoo'kxpa. 43 Nnụpą́nipts ą̱tse'e jẹts ą̱tse'e min xku'ix ą̱ts jẹ nMą̱ją̱
Vintsą́n jẹ tyaak. 44 Tun kọọjyjits ą̱tse'e tụnmọtu jẹtse'e mkọjtspą̱ą̱'kx,
jẹ xọọjntkụn ką̱jx tse'e ą̱ts yą̱ n'ónụk tụyẹjtsụk yam ą̱ts njọọtm. 45 Xọọn
xa mitse'e kụxe'e tụxjaanchjáva juu' ve'e myaktuknụụjmi, kụx tónjup
kọ́tsjup jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam tụdụką̱ts.
46 Van'it tse'e jẹ María vyaajñ:
Yakmą́jip yakjaanchipe'e ą̱ts yą̱ n'aaj yą̱ njọọt jẹ Mą̱ją̱ Vintsą́n,
47 xọọjntkp tse'e ą̱ts yą̱ nja'vin jẹ Nte'yam ką̱jx, ą̱ts jẹ nYaktsọọkpa,
48 kụx tą̱ ą̱tse'e jẹ Nte'yam xnụ'ixką̱da'aky, ą̱ts, jẹ myutoompa jẹ
myupą̱jkpa.
Ụxyam tse'e jẹ jayu vyan'ukva'anụt jẹts xọọn ą̱tse'e vinxụp jẹ naskẹ'ẹxa,
49 kụx tą̱ ą̱tse'e jẹ mą̱ją̱ maa'yụn xtuujnja jẹ Nte'yam, juu' ve'e nụjom
dụką̱'miką̱jxp.
Jẹ va'ajts aaj jẹ va'ajts jọọt jẹ'ẹ ve'e jyayejpp.
50 Xą̱'ma ką̱jxts jẹ'ẹ ve'e dụnụ'ixką̱da'aky jẹ jayu pą̱n pą̱n jatye'e
vintsą̱'kijidup.
51 Mą̱kkts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ mą̱jin dụtún,
y'amą̱ą̱daagui ve'e pą̱n pą̱n jatye'e dụnụtụ́vidup,
pą̱n pą̱n jatye'e namyą̱ą̱guẹjxjụdup,
52 jẹ'ẹ tse'e dụpą̱jkji jẹ kutojkụn jẹ yakkutojkpada jẹtse'e jẹ nụụ'k jayu
dụyakmą̱ji,
53 jẹ'ẹ tse'e jẹ ayọọva jayu dụmọọy juu' ve'e ọy,
jẹtse'e ve'emji dụyaktaajñ jẹ kumeen jáyuda,
54 jẹ'ẹ tse'e dụputą̱jki jẹ myutoompada jẹ myupą̱jkpada, jẹ israeejlit
jáyuda,
ka'a tse'e dụjaa'tyọ́ki jẹtse'e dụnụ'ixką̱da'akta.
55 Xą̱'ma ką̱jx xa jẹ'ẹ ve'e dụtún ax jo'n dụtukvinva'nidi jẹ njụjpit
jáyuvamda,
jẹ Abraham mą̱ą̱t jẹ chaan jẹ kyọọj.
Jidụ'ụm tse'e jẹ María vyaajñ.

56 Toojk pǫ'ǫ jo'n tse'e jẹ María y'ijt jẹ Elisabet mąąt, van'it tse'e
vyimpijtni jẹm tyąk'am.

Ku jẹ Yaknąpejtpa Juan kye'x

57 Ku ve'e jẹ xąąj dụpaaty vin'ite'e jẹ Elisabet jẹ y'ónụk dụyakkẹ'ẹxụt,
pi'k mix tse'e yakkẹ'x. 58 Ku ve'e jẹ myująntąm jẹ myutąktąm jẹts jẹ
jyuu't jẹ myugo'ok jẹ kąts dụmǫ́tudi jẹts tą ve'e jẹ Elisabet jẹ Nte'yam jẹ
maa'yụn tyo'nụxjụ, van'it tse'e ñąjkxti vinkukǫjtsiva, putukxǫǫjntkiva.
59 Kutoodojtụk xąąj tse'e kye'ex vye'na, van'it tse'e ǫjts jẹ ixta'nụn
dụyakjapyąmjada jẹ pi'k mix jẹtse'e dụni'kxmat dụkǫjmat, ve'em tse'e
nụjava tyánụt jẹts israeejlit jayu jẹ'ẹ ve'e. Jẹ'ẹ tse'e dụ'uktsǫjktu jẹtse'e jẹ
tyee' Zacarías jẹ xyąąj kụdụpụjk. 60 Ax jẹ pi'k mix jẹ tyaak tse'e vaan:

—Ka'a, Juaane'e xyąąjap.

61 Van'it tse'e dụnụụjmidi:

—¿Tyąjxse'e? Ka'a xa mitse'e pąn mjuu't mmugo'ok ve'em dụxąąja.

62 Van'it tse'e jẹ kyą'ąj mąąt dụ'amǫtutụ́vidi jẹ pi'k mix jẹ tyee'
pąn ti ve'e chąjkp jẹtse'e dụxąąjat. 63 Van'it tse'e jẹ tyee' dụ'amǫtu
to'k jẹ pi'k pu'u joma ve'e yukja'at. Ax jẹtse'e dụjaajy jẹts Juaane'e
xyąąj. Atụva atǫki tse'e dụtuktaandi jẹ jáyuda. 64 Ax jẹ'yji tse'e jẹ
Zacarías kyǫjtspąjknuva jẹtse'e dụkukǫjtsji'ukvaajñ jẹ Nte'yam. 65 Ku
ve'e kyǫjtspąjknuva, jẹ'ẹ tse'e jẹ myująntąm jẹ myutąktąm tyuktaandu
atụva atǫki. Ax yakkǫjtsva'kxts yą'ą ve'e jẹm nụjom judéait y'it jǫǫtm.
66 Pąn pąn jaty tse'e dụ'amǫtunajxtu, tum jẹ'ẹ tse'e vyinmaaydup,
pyayǫ'ydup, jẹtse'e ñay'amǫtutụ́vajada vimpit atụj pąn vintsǫ ve'e jẹ pi'k
mix dụnụmąjat, kụx nụjávani jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ Nte'yam mąąt jẹ'ẹ ve'e y'it.

Ku jẹ Zacarías jẹ Nte'yam dụkukǫjtsji

67 Jẹ pi'k mix jẹ tyee', jẹ Zacarías, jẹ Espíritu Santo tse'e mǫǫjyju jẹ
mąkkin jẹts jẹ vinma'yụn jẹtse'e dụtónụt juu' ve'e jẹ Nte'yam chąjkp, jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook tse'e kyǫjtsnajx. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

68 Yakmąja yakjaancha tse'e y'ijtnit jẹ Mąją Vintsą́n,
jẹ israeejlit jayu jẹ Ntye'yam,
kụx jẹ'ẹ ụụ'me'e tụxnụ'ixkądaakumda jẹtse'e naspąka tụxyakta'numda,
jẹ'ẹ jẹ jyáyuts ụụ'me'eda.

69 Jẹ'ẹ ve'e tụxmǫ'yumda to'k juu' ve'e xyaktsǫǫkumdinup,
jẹ myutoompa jẹ myupąjkpa David jẹ chaan jẹ kyǫǫj jẹ'ẹ ve'e.

70 Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Nte'yam dụkąjts jẹ vya'ajts jayu kąjxta juu'
ve'e ijttu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpada,
jụjp xụpe'e ve'em dụ'ukvaandi.

71 Ve'eme'e vyaandi jẹts xtuknụvaatsumdape'e jẹ Nte'yam pąn
pąn jatye'e xtso'oxpąjkumdup jẹts nụjom pąn pąn jatye'e
xmu'ẹjkumjụdup,

72 jẹtse'e dụjayépụt jẹ nụ'ixkądaakụn,
tyónupts yą'ą ve'e ax jo'n dụtukvinva'ni jẹ njụjpit jáyuvamda,
ka'a tse'e dụjaa'tyǫ́kiyụt jẹ kunuu'kx kǫjtstán juu' ve'e masǫǫkụxjụdu.

73 Yą'ą xa ve'e jẹ kǫjtstán juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktaajnju jẹ njụjpit
jáyuvamda Abraham,

74 jẹ kǫjtstán jẹts xtuknụvaatsumdinupe'e jẹ Nte'yam pąn pąn jatye'e
xtso'oxpąjkumdup
jẹtse'e ve'em nvinja'vimdat nvintsą'kimdat to'k aaj to'k jǫǫt,

75 tu̱ve'e je̱ts je̱'e̱ je̱ mya̱jin ka̱jxe'e njoojntykimdat vinxu̱p xa̱a̱j vinxu̱p
joojnte'e xtuknu̱pa̱a̱jmtkimda.
76 Je̱ts mits, pi'k mix, to'kts mitse'e m'ítu̱t je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa,
ku̱x mitse'e na̱jkx je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ tyoo' xyak'o̱'yija,
77 ve'em tse'e je̱ jyayu xtuknu̱jávat je̱ts yakme̱e̱'kxjadape'e je̱ tyó̱kinda
je̱tse'e ve'em du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.
78 Je̱ Nte'yam je̱ cho̱jku̱n ka̱jx je̱ts je̱'e̱ je̱ ñu̱'ixka̱daaku̱n ka̱jx tse'e je̱ nam
xa̱a̱j jyajtu̱ku̱t,
79 je̱tse'e je̱ ajajtk du̱mo̱'o̱t je̱ jáyuda juu' ve'e ijttup je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t,
je̱ jáyuda juu' ve'e tsa̱'kip ijttup je̱ o̱o̱'ku̱n ka̱jx,
ax ve'em tse'e xtuknu̱ja'vimdat je̱ nna̱a̱'amda je̱ ntoo'amda,
o̱y jo̱o̱t tse'e n'ijtumdinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Zacaría̱s vyaajñ.
80 Ye̱e̱'kp tse'e je̱ pi'k mix je̱tse'e je̱ Espíritu Santo myo̱y'atu̱'u̱tsju̱ je̱
mya̱kkin. Je̱m tse'e y'ijt joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na. Kuunum tse'e je̱ xa̱a̱j
du̱paaty, van'ítnum tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja je̱ myu'israeejlit jayu
vyinkujkta.

2

Ku je̱ Jesús kye'x
(Mt. 1.18-25)

1 Tá̱vani tse'e je̱ Yaknapejtpa Juan kye'ex vye'na, van'it tse'e je̱ Augusto
César je̱ kyutojku̱n du̱pu̱u̱jm je̱tse'e je̱ jayu yaknu̱ja'adat anañu̱joma.
Augusto César je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j juu' ve'e je̱ ma̱ja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip van'it.
2 Muto'k nax ya̱'a̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu yaknu̱jaajy, je̱ Cirenio ve'e yakku-
tojkp vye'na je̱p je̱ Augusto César kya̱'p pya'tkup je̱m siiriait y'it jo̱o̱tm.
3 Ax ka̱kje̱'e̱ tse'e je̱ jyu̱jpit jayu je̱ kyajpu̱n du̱'ana̱jkxidi je̱tse'e na̱jkx
je̱m yakjavye̱tta. 4 Ku̱x je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱ José,
paaty tse'e du̱tukvaach je̱ kajpu̱n juu' ve'e du̱xa̱a̱j Nazaret, je̱m galiléait
y'it jo̱o̱tm, je̱tse'e ñu̱jkx je̱m Belén, je̱ David je̱ kyajpu̱n, je̱m judéait y'it
jo̱o̱tm. 5 Je̱m tse'e ñu̱jkx yakjavye̱jtpa kijpx ma̱a̱t je̱ ñu̱da̱'a̱x María.
Onu̱k ma̱a̱tani tse'e je̱ María vye'na. 6 Je̱m tse'e Belén vye̱'nada ku ve'e
du̱paatni je̱ ke̱'e̱x aats. 7 Ax je̱m tse'e du̱yakke'x je̱ kyo̱o̱p ónu̱k, je̱tse'e
je̱ vit du̱tukvimpittni, je̱tse'e du̱yakma'vi je̱m je̱ jaach je̱ kaaj y'aja̱'kxin
jo̱o̱tm ku̱x ka'a ve'e van'it y'uk'itu̱paattini je̱p je̱ jayu tyu̱jkp joma ve'e
ku̱myataandi.

Ku je̱ ángeles jye̱'y joma ve'e je̱ carnero vinténivada

8 Joma tse'e je̱ Belén, ta̱mji tse'e vye̱'nada je̱ carnero vinténivada
juu' ve'e tsonajxtup je̱m tsoots jo̱o̱tm joma ve'e du̱vintsa̱a̱nada je̱
kyarneeroda. 9 Tun to'mayji tse'e vyinkuva'kijidi to'k je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
je̱ y'aangeles je̱tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ mya̱jin tya̱'kxva'kxy joma ve'e
je̱ carnero vinténiva vye̱'nada, je̱tse'e o̱o̱y tyuntsa̱'kidi. 10 Van'it tse'e je̱
ángeles ña̱'mu̱xjidi:
—Kadi miits mtsa̱'a̱gada, ku̱x je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook a̱tse'e nyakmiimp
juu' ve'e je̱ jayu anañu̱joma o̱o̱y tunyakxo̱o̱ndu̱kjadap. 11 U̱xyam tse'e
tu̱mke̱'xu̱xjada je̱m je̱ David kyajpu̱n ka̱jxm to'k je̱ Yaktso̱o̱kpa, je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, je̱ Ma̱ja̱

Vintsą́n. 12 Yą'ąts ję'ę ve'e mtuknujávajadap: Vit vimpíduṵt tse'e xpaa'ttat
ję pi'k maax mya'aj jęm ję jaach ję kaaj y'ają'kxin jǫǫtm.
13 Tun to'mayji tse'e duṵjaa'k'ixpaatti ję ángeles mąąt nuṵmay ąą'k
ję aangelesta juu' ve'e jęm tsapjǫǫtm tsǫǫ'ndup, jętse'e ję Nte'yam
duṵyakmą́jada duṵyakjaanchada jętse'e vya'anda:
14 Yakmąja yakjaancha xa ve'e ję Nte'yam y'ijtnit, juu' ve'e jęm
tsapjǫǫtm,
jętse'e yaja naxviijn ǫy jǫǫt tsoj jǫǫt ję jayu y'ijttinit juu' ve'e ję Nte'yam
ję kyunoo'kxṵn mąąt.
15 Ku ve'e ję ángeles ñąjkxtinuva jęm tsapjǫǫtm, van'it tse'e ję carnero
vinténiva ñavyaajnjidi:
—Ja'mdas jęm Belén duṵ'íxumda juu' ve'e ṵxyam toojnjup kǫjtsjup, juu'
ve'e ję Mąją Vintsą́n tṵxtuknṵja'vimda.
16 Jatyji tse'e ñąjkxti, jętse'e dṵpaatti ję María mąąt ję José, jęts ję
pi'k maax mya'aj jęm ję jaach ję kaaj y'ają'kxin jǫǫtm. 17 Ku ve'e
duṵ'ixti, van'it tse'e duṵ'ava'nidi vintsǫ ve'e ję ángeles tṵvya'nṵxjada ję
pi'k mix kąjx. 18 Pąn pąn jaty tse'e duṵ'amǫtunajxtu, atṵva atǫki tse'e
duṵtuktaandi ti jatye'e kyǫjtstup. 19 Ax nujomts yą'ą ve'e ję María jęm
jya'vin kąjxm duṵyaktáñ jętse'e duṵpayǫ'ǫy. 20 Vimpijttinu tse'e ję carnero
vinténivada joma ve'e ję kyarneeroda jętse'e ję Nte'yam duṵyakmą́jada
duṵyakjaanchada jętse'e ję kukǫjtsṵn duṵmǫ'ǫda ję'ę kąjx ku ve'e duṵ'ixti
duṵmǫ́tudi juu' ve'e toojnju kǫjtsju, kṵx ve'em ję'ę ve'e y'ijt ax jo'n ję
ángeles ñą'mṵxjidi.

Ku ję pi'k mix Jesús duṵyaknajkxti jęp mąją tsaptṵjkp

21 Kutoodojtṵk xąąj tse'e ję ixta'nṵn duṵpąąjmjidi ję pi'k mix jętse'e
duṵxąpąąjmji. Jesús tse'e tyukxąąjidu, ję xąąjjyam juu' ve'e ję ángeles
tukną'mṵxju ję María ku ve'e ka'anum vye'na ónṵk mąąt. 22 Ku tse'e ję
xąąj pyuuk joma ve'e ję María ñaajkvaatsjini ax jo'n ję Moisés ję pyava'nṵn
vya'añ, van'it tse'e ję pi'k mix duṵpakǫǫndi jęm Jerusalén jętse'e ję Mąją
Vintsą́n duṵtukkątą́kadat. 23 Ve'em tse'e duṵtoondi kṵx ve'eme'e ję Mąją
Vintsą́n ję pyava'nṵn vya'añ jęts nujome'e pąn nṵvinxṵpe'e ję mix ónṵk
juu' ve'e mutoo'vąjkp kę'xtup, ję Nte'yamts ję'ę ve'e jyę'ę. 24 Ǫjtstu
tse'e jętse'e duṵpąąmdi ję Mąją Vintsą́n ję vyintsą'kin ax jo'n vya'añ jęp
pava'nṵn kujxp: nṵmęjtsk ję muu'x ukpṵ nṵmęjtsk ję pak.
25 Ax jęm tse'e Jerusalén jyoojntyka vye'na to'k ję jayu juu' ve'e
duṵxąąj Simeón. Tṵvts ję'ę ve'e ję jyáyuvin ję jyoojntykin y'ijt jętse'e ję
Nte'yam duṵvinjava duṵvintsą'ąga, y'a'ixpts ję'ę ve'e ku ve'e ję israeejlit
jayu ję Nte'yam yakjǫt'amą́jajadat. Myąątts ję'ę ve'e ję Espíritu Santo;
26 yaktuknṵja'vi tse'e jęts ka'a ve'e y'ǫǫ'kṵt pąn ka'anume'e duṵ'ix ję
Cristo, juu' ve'e ję Nte'yam vyinkǫǫn jętse'e yakkutojknit. 27 Ję Espíritu
Santo tse'e yaknąjkxju jęp mąją tsaptṵjkp. Ku ve'e ję María jęts ję José
duṵyaknąjkxti ję Jesús jęp mąją tsaptṵjkp jętse'e duṵtóndat ję pi'k mix
mąąt ax jo'n ję Moisés ję pyava'nṵn vya'añ, 28 van'it tse'e ję Simeón
duṵtsęę'ntsąąjv ję pi'k mix jętse'e ję Nte'yam duṵyakmąji duṵyakjaanchi.
Jiduṵ'ṵm tse'e vyaajñ:
29 Mąją Vintsą́n, ax nvaatanits ję'ę ve'e jęts ątse'e n'ǫǫ'knit to'k aaj to'k
jǫǫt,
tą xa ve'e xkutyún ax jo'n ąts mitse'e xtukvinva'ni,
30 tą ątse'e yą nviijn ntuk'ix ję Yaktsǫǫkpa

31 juu' mitse'e mnụpạạjmtki jẹtse'e anañụjoma jẹ jayu dụyaktsọ'ọkụt.
32 Yaknụkẹ'xnatạ́kapts jẹ'ẹ ve'e mits jẹ mtoo' pạn pạn jatye'e ka jẹ
israeejlit jáyuvap,
jẹtse'e jẹ israeejlit jayu jẹ mạjin dụmọ'ọt.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Simeón vyaajñ.
33 Atụva atọki tse'e jẹ Jesús jẹ tyee' jẹ tyaak tyaandi ku ve'e
dụ'amọtunajxti ti jatye'e jẹ Simeón kyọjts jẹ pi'k mix kạjx. 34 Van'it tse'e
jẹ Simeón kyunoo'kxjidi jẹtse'e jẹ María dụnụụjmi, jẹ Jesús jẹ tyaak:
—Yạ pi'k mix, nụpạạmdụkanits yạ'ạ ve'e jẹtse'e yạ'ạ kạjx nụmay
jẹ israeejlit jayu kya'adat jẹp tọkin jạạtp, nụmayva tse'e juu' ve'e
napyạ́mjadap jẹ Nte'yam mạạt. Yạ pi'k mix tse'e jẹ nụja'vin dụyákup,
nụmay tse'e jẹ jayu kyakuvạ́kjụt, 35 ax ve'em tse'e yaknụjávat pạn ti ve'e
to'k jado'k vyinmaayp jẹm jya'vin kạjxm. Jẹts mits, ve'emts mits yạ'ạ ve'e
xjávat ax jo'n jẹ tsojx kụdụtuknajxy jẹ mja'vin —jidụ'ụm tse'e jẹ Simeón
jẹ María dụnụụjmi.
36 Jẹp tse'e vye'niva to'k jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa, Ana jẹ'ẹ ve'e
xyạạj, jẹ Fanuel jẹ'ẹ ve'e tyee'ip, jẹ Aser jẹ chaan jẹ kyọọj. Amạ́janits
jẹ'ẹ ve'e ọọy. Vuxtojtụk joojnt tse'e dụmạạttsụụni jẹ ñụyaa'y; 37 ax
ụxyam, ku'ạạ'k tạ'ạxtạjkanits jẹ'ẹ ve'e majktupxụk maktaaxk joojnt.
Jẹ́pjyamts jẹ'ẹ ve'e mạjạ tsaptụjkp kyatsạạ'n, ijtpts jẹ'ẹ ve'e jẹp jẹ Nte'yam
dụvinjava dụvintsạ'ạga jọ́vum xạạj jọ́vum tsooj, ijtpts jẹ'ẹ ve'e jẹp
y'ayooja jẹtse'e chapkạts. 38 Jẹpna tse'e vyẹ'nada jẹ Jesús mạạt jẹ tyee'
jẹ tyaak ku ve'e jẹ Ana ñụnạjkxjidi. Van'it tse'e jẹ Nte'yam dụyakmạji
dụyakjaanchi jẹtse'e jẹ Jesús dụnụkạjts jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujkta
juu' ve'e dụ'a'íxtup ku ve'e jẹ jerusaleenit jayu chọ'ọktat.

Ku jẹ Jesús mạạt jẹ tyee' jẹ tyaak jyẹ'ydi jẹp Nazaret

39 Tạ́vani ve'e dụkutyonda jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ pyava'nụn, van'it
tse'e ñạjkxtinuva jẹm galiléait y'it jọọtm joma ve'e kyukajpụnada, jẹm
Nazaret. 40 Jẹ pi'k mix, yẹẹ'kpts jẹ'ẹ ve'e, majuvạjkpts jẹ'ẹ ve'e,
vij'atạạtspts jẹ'ẹ ve'e, kunoo'kxjupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.

Ku jẹ pi'k mix Jesús vye'na jẹp mạjạ tsaptụjkp

41 Vinjoojnt tse'e jẹ Jesús jẹ tyee' jẹ tyaak ñạjkxta y'ijt jẹm Jerusalén, jẹ
pascua xạạj dụ'anạjkxada. 42 Ku ve'e jẹ Jesús makmẹjtsk joojnt vye'na,
nụjom tse'e ñạjkxti jẹm Jerusalén, ve'em ax jo'n dụtonda y'ijt. 43 Ku
tse'e jẹ xạạj ñajxy, jẹtse'e vyimpijttini, taannu tse'e jẹ Jesús jẹm Jerusalén.
Ka'a tse'e jẹ tyee' jẹ tyaak dụnụja'vi jẹts jẹme'e tụy'uktaanni, 44 ve'eme'e
vyinmaaydi jẹts jẹm jẹ'ẹ ve'e pyamẹ́tsjada jẹ nụmay jayu mạạt. Ve'em
tse'e to'k xạạj yọ'ydi. Ku tse'e dụjọọ'k'íxtidini joma ve'e jẹ jyuu'tta jẹ
myugo'okta jẹts joma ve'e jẹ jayu juu' ve'e myạạtnay'íxajada, 45 ka'a tse'e
dụpaatti. Van'it tse'e vyimpijttinuva jado'k nax jẹm Jerusalén jẹtse'e ọjts
dụ'íxtada.
46 Kutoojk xạạjnum tse'e dụpaattini jẹp mạjạ tsaptụjkp, jẹp tse'e
dụmạạttsạạnada vye'na jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk, jẹtse'e
dụ'amọtutụva jẹts dụ'amọtunaxy pạn ti jaty jẹ'ẹ ve'e kyọjtstup. 47 Atụva
atọki tse'e tyaandi jẹ jáyuda pạn pạn jatye'e dụ'amọtunajxtup ku ve'e
dụ'ixti dụmọ́tudi vintsọ ve'e vyija jẹts vintsọ ve'e dụ'atsạạjv. 48 Ku tse'e
jẹ tyee' jẹ tyaak y'ixpaatjidi, atụva atọki tse'e tyaandi. Van'it tse'e jẹ
tyaak ñạ'mụxji:

—N'ónu̱k, ¿tya̱jxts a̱a̱tse'e ve'em xtun? Ta̱ xa a̱a̱ts mitse'e nja'ixta, ya̱ mtee' je̱ts a̱ts, myaknu̱tsaachvinmaaypts mitse'e o̱o̱y.
49 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—¿Tya̱jxs a̱ts miitse'e x'íxtada? ¿Ka'a ve'e xnu̱jávada je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e je̱ nTee' je̱ tyoonk ntónu̱t?
50 Ka'a tse'e du̱vinmó̱tudi je̱ ayook juu' ve'e tukmuko̱jtsju̱du. 51 Van'it tse'e kyuta̱jkini ma̱a̱t je̱ tyee' je̱ tyaak je̱tse'e jye̱'ydini je̱m Nazaret, je̱p tse'e je̱'e̱ kya̱'p pya'tkup ñaajk'ijtji. Nu̱jomts ya̱'a̱ ve'e je̱ tyaak je̱m jya'vin ka̱jxm du̱yak'it. 52 Vintso̱ tse'e je̱ it ñaxy, ye̱e̱'kpts je̱'e̱ ve'e, víjipts je̱'e̱ ve'e, tyukxo̱o̱jntkpts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ts anañu̱joma je̱ jayu.

3

Ku je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na
(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

1 Jidu̱'u̱m tse'e tyoojnji kyo̱jtsji ku ve'e je̱ Tiberio César makmo̱kx joojntani du̱ka̱'ma vye'na je̱ ma̱ja̱ kutojku̱n; yakkutojktup tse'e vye̱'nada je̱p je̱'e̱ kya̱'pu̱pa'tkup je̱ Poncio Pilato, je̱ Herodes, je̱ Felipe, je̱ts je̱ Lisanias. Je̱ Poncio Pilato tse'e yakkutojkp vye'na je̱m judéait y'it jo̱o̱tm, je̱ Herodes tse'e yakkutojkp vye'na je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm, je̱ Felipe tse'e yakkutojkp vye'na je̱m ituréait je̱ts traconíteit y'it jo̱o̱tmda, je̱ Lisanias tse'e yakkutojkp vye'na je̱m abilíniait y'it jo̱o̱tm, 2 je̱ tee' Anás je̱ts je̱ tee' Caifás, je̱'e̱ tse'e ijttu tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup je̱ tee'ta̱jkta. Ve'em tse'e jyajty van'it, je̱tse'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan, je̱ Zacarías je̱ y'ónu̱k, je̱'e̱ tse'e tukje̱'yju je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook je̱m joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na. 3 Van'it tse'e je̱ Juan nu̱jom je̱ it du̱tuknajxku̱jx juu' ve'e myutá̱mip je̱ jordaanit ma̱ja̱ na̱a̱j, je̱tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱nu̱u̱jmi je̱tse'e vyinmayu̱mpijttinit, je̱tse'e du̱masoo̱ktinit je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda, je̱tse'e ña̱pé̱ttat, ve'em tse'e yakto̱kinme̱e̱'kxtat. 4 Ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías jyaay je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp jidu̱'u̱m:

Yakmó̱tup xa ve'e ku ve'e to'k je̱ jayu jidu̱'u̱m ma̱kk kya̱ts joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na:
"Yak'o̱'yijada, yakta̱a̱jvjada je̱ too' joma ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ñáxu̱t.
5 Je̱ Nte'yam tse'e du̱yaktuk'ótsup joma ve'e je̱ it tukjo̱v je̱tse'e du̱yakvánu̱ku̱t je̱ ko̱pk je̱ ke̱e̱ts.
Je̱'e̱ tse'e du̱yaktá̱vup je̱ too' juu' ve'e ata̱jp a'o̱jtsp,
je̱'e̱ tse'e du̱yakkijpxap je̱ too' juu' ve'e je̱ ka̱a̱k je̱ moo'kx.
6 Ax nu̱jom tse'e je̱ jayu yaja naxviijn yaktuknu̱jávadat je̱ts je̱ Nte'yame'e je̱ jayu du̱yaktsoo̱kp."

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías du̱jaajy.
7 Ku ve'e je̱ nu̱may jayu je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan du̱nu̱na̱jkxti je̱tse'e yakna̱pé̱tjadat, van'it tse'e je̱ Juan ña̱'mu̱xjidi:
—Miitsta, je̱ tsaa'n je̱ chaanda je̱ kyo̱o̱jta, ¡ku̱xe'e je̱ ka̱ts tu̱xmó̱tuda je̱ts tá̱minupe'e je̱ tsaachto'nu̱n, je̱'e̱ ka̱jx tse'e xkuke̱'e̱kta! 8 Tonda juu' ve'e o̱y je̱tse'e ñu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ts ta̱ ve'e xmaso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda. Kádits xnu̱tú̱vada ku ve'e mva'anda: "Ka'a tse'e je̱ Nte'yam xyaktsaachpaatumdat, ku̱x je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j xa u̱u̱'me'eda", ku̱x nvaajnjidup xa a̱ts miitse'eda je̱ts o̱'yixjupe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e ya̱ tsaaj du̱yakvimpítu̱t je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. 9 Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ ku̱p juu' ve'e je̱ o̱o̱jyit ju̱'kx du̱kayakta̱'mip. Ta̱ tse'e jye'ya je̱

xąąj ku ve'e ve'em mjátjadat ax jo'n ję jayu ję pojxụn dụmach jętse'e ję kụp dụpojxụkụt. Ax nụjom tse'e ję kụp juu' ve'e ję ǫǫjyit jụ'kx dụkayaktą'mip, yakpojxụkupts ję'ę ve'e jętse'e yakjąnvívupat.

10 Ax van'it tse'e ję nụmay jayu y'amǫtutǫ́vijidi:

—¿Tise'e tsǫjkjup jęts ąątse'e ntónụt?

11 Van'it tse'e ję Juan y'atsąąjv:

—Pąn pąn xa ve'e jęp mę́jtsk ję ñụxoya, ax myǫ'ǫp tse'e to'k pąn pąne'e katih'ijtụxjup. Pąn pąn tse'e jęp ję kyaaky ję tyǫjkx, ax nay ve'empa tse'e ję jayu dụmǫ'ǫt pąn pąne'e katih'ijtụxjuvap.

12 Ax van'it tse'e ñụję'yjụduva ję kupą'mụn pąkmojkpada jętse'e ję Juan yaknąpę́tjadat, jętse'e ję Juan dụ'amǫtutǫ́vidi:

—Yak'ixpąjkpa, ¿tise'e tsǫjkjup jęts ąątse'e ntónụt?

13 Ax van'it tse'e ję Juan y'atsąąjv:

—Pąn vinxụpe'e ję kupą'mụn myaktukpava'anda, vanxụpji tse'e xpąkmóktat.

14 Van'it tse'e ję tojpatąjk ñụję'yjụduva jętse'e y'amǫtutǫ́vijiduva:

—¿Tise'e tsǫjkjup jęts ąątse'e ntónụt?

Van'it tse'e y'atsąąjv:

—Ni pąna xa ve'e juu' xkapąjkjadat ję atsą'kin mąąt ukpụ ję nụvampę́jtụn mąąt, jęts tukjǫtkąda'akta ję mjo'yụnda.

15 Ax ve'em tse'e ję jayu jęm jya'vin kąjxm vyinmayda jęts ję Yaknąpę́jtpa Juan ję'ę vine'e ję Cristo, juu' ve'e ję Nte'yam vyinkǫǫn jętse'e yakkutojknit. 16 Ax van'it tse'e ję Juan y'atsǫǫjvjidi:

—Ję tsoxk nąąj xa ąts miitse'e ntukyaknąpę́jttup; ax mę́jtsp tse'e to'k juu' ve'e jęm mja'vin kąjxmda mtukyaknąpę́tjadap ję Espíritu Santo jętse'e ję jayu dụtǫkimpayǫ'ǫyụt. Ñụmą́jipts ję'ę ve'e nụyojk jęts ka'a ve'e ąts, ni ka'ats ątse'e nvinmachjụ jęts ątse'e ję kyą'ąjk jąą'p nmukę́jijat. 17 Ku ve'e ję jayu dụtǫkimpayǫ'ǫyụt, ve'em tse'e dụtónụt ax jo'n to'k ję yaa'tyąjk juu' ve'e ję tukjęę'pụn dụmats'ijtp jętse'e dụvimpąj ję trigo. Pyąkmujkp tse'e ję trigo pajk; ax ję po'ox juu' ve'e pyąjkjip, ję'ę tse'e jęm jąnjǫǫtm pyąąmnup juu' ve'e ni vin'ita kapi'tsp.

18 Ax ve'em tse'e ję Juan may viijn ax jo'n yą'ą dụtukvinja'vidi ję jayu jętse'e dụvaajnjidi ję ǫy kąts ję ǫy ayook. 19 Ax nay ve'empa tse'e dụtuknụụjmi ję yakkutojkpa Herodes kụx pyąjke'e ję Herodías, ję y'uts Felipe ję ñụdą'ąx ję'ę ve'e y'ijt; tyuknụụjmiva tse'e juu' jatye'e viijnk tyoon juu' ve'e ka ǫ́yap. 20 Ax tunjaa'knụyojki tse'e ję Herodes ję tyǫkin ku ve'e ję Juan dụyakjapyoxụntąkpąąjmji.

Ku ję Jesús ñąpejt
(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Ka'anum tse'e ję Juan yakpoxụntąkpụm vye'na, van'it tse'e ję Jesús dụyaknąpejt. Tsapkǫjtsp tse'e vye'na ję Jesús, van'it tse'e ję tsapjǫǫtmit it y'avaach 22 jętse'e ję Espíritu Santo ñụkądaakji, ve'eme'e kye'ex ax jo'n to'k ję pak. Van'it tse'e yakmǫtu to'k ję ayook juu' ve'e jęm tsapjǫǫtm kądaakp. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

—Mits xa ve'e ąts ję n'Onụk, juu' ątse'e ǫǫy ntuntsąjkp, ǫǫyts ąts mitse'e ntuntukxǫǫndụk.

Ję Jesucristo ję jyụjpit jayu
(Mt. 1.1-17)

23 Ii'px majk joojnt jo'n tse'e vye'na ję Jesús ku ve'e kya'amay'ukvaajñ.
Ax ve'em tse'e vya'anda y'ijt ję̱ts ję̱ José ve'e tyee'i. Ję̱ José tse'e ję̱ Elí ję̱
myajntk, 24 juu' ve'e ję̱ Matat ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Leví ję̱ myajntk, juu'
ve'e ję̱ Melqui ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Jana ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ José ję̱
myajntk, 25 juu' ve'e ję̱ Matatías ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Amós ję̱ myajntk,
juu' ve'e ję̱ Nahum ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Esli ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱
Nagai ję̱ myajntk, 26 juu' ve'e ję̱ Maat ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Matatías ję̱
myajntk, juu' ve'e ję̱ Semei ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ José ję̱ myajntk, juu'
ve'e ję̱ Judá ję̱ myajntk, 27 juu' ve'e ję̱ Joana ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Resa ję̱
myajntk, juu' ve'e ję̱ Zorobabel ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Salatiel ję̱ myajntk,
juu' ve'e ję̱ Neri ję̱ myajntk, 28 juu' ve'e ję̱ Melqui ję̱ myajntk, juu' ve'e
ję̱ Adi ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Cosam ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Elmodam
ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Er ję̱ myajntk, 29 juu' ve'e ję̱ Josué ję̱ myajntk,
juu' ve'e ję̱ Eliezer ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Jorim ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱
Matat ję̱ myajntk, 30 juu' ve'e ję̱ Leví ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Simeón ję̱
myajntk, juu' ve'e ję̱ Judá ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ José ję̱ myajntk, juu'
ve'e ję̱ Jonán ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Eliaquim ję̱ myajntk, 31 juu' ve'e ję̱
Melea ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Mainán ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Matata ję̱
myajntk, juu' ve'e ję̱ Natán ję̱ myajntk, 32 juu' ve'e ję̱ David ję̱ myajntk,
juu' ve'e ję̱ Isaí ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Obed ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Booz
ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Salmón ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Naasón ję̱ myajntk,
33 juu' ve'e ję̱ Aminadab ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Aram ję̱ myajntk, juu'
ve'e ję̱ Esrom ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Fares ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Judá ję̱
myajntk, 34 juu' ve'e ję̱ Jacob ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Isaac ję̱ myajntk, juu'
ve'e ję̱ Abraham ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Taré ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Nacor
ję̱ myajntk, 35 juu' ve'e ję̱ Serug ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Ragau ję̱ myajntk,
juu' ve'e ję̱ Peleg ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Heber ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱
Sala ję̱ myajntk, 36 juu' ve'e ję̱ Cainán ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Arfaxad ję̱
myajntk, juu' ve'e ję̱ Sem ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Noé ję̱ myajntk, juu'
ve'e ję̱ Lamec ję̱ myajntk, 37 juu' ve'e ję̱ Matusalén ję̱ myajntk, juu' ve'e
ję̱ Enoc ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Jared ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Mahalaleel ję̱
myajntk, juu' ve'e ję̱ Cainán ję̱ myajntk, 38 juu' ve'e ję̱ Enós ję̱ myajntk, juu'
ve'e ję̱ Set ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Adán ję̱ myajntk, juu' ve'e ję̱ Nte'yam ję̱
myajntk.

4

Ku ję̱ Jesús ję̱ Satanás y'ukyaktǫ̱kimpą̱kuvaajnji
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

1 Van'it tse'e ję̱ Jesús chą̱ą̱'n ję̱m Jordán mą̱ją̱ nąpa'am, ję̱ Espíritu
Santo tse'e mǫ̱ǫ̱jyju ję̱ vinma'yu̱n ję̱ts ję̱ mą̱kkin ję̱tse'e du̱tónu̱t juu'
ve'e ję̱ Nte'yam chą̱jkp, ję̱'ę̱ tse'e ję̱ Jesús du̱yaknąjkx ję̱m vinva'ajts it
kąjxm. 2 Ję̱m tse'e ję̱ Jesús y'ijt vu̱jxtkupx xą̱ą̱j; ukyaktǫ̱kimpą̱kuvaajnju
tse'e ję̱ Satanás, ję̱ kǫ̱'ǫ̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsą̱nikąjxp ję̱
kǫ̱'ǫ̱yjayuvaptą̱jkta. Ka'a tse'e van'it du̱tikaajy du̱tiju̱'kx, ję̱tse'e ję̱ yooj
pyaatjini. 3 Van'it tse'e ję̱ Satanás vyinkutą̱miji ję̱tse'e ñą̱'mu̱xji:

—Pą̱n tyǘvam xa ve'e ję̱ts ję̱ Nte'yam ję̱ y'Onu̱k mitse'e, mukǫ́tsu̱ts n'it
yą̱ tsaaj ję̱tse'e vyimpítu̱t tsapkaaky.

4 Van'it tse'e ję̱ Jesús y'atsą̱ą̱jv:

—Ve'em xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ka tun jẹ'ẹ kạjxjyap xa ve'e jẹ jayu jyoojntyka kụxe'e juu' dụkay dụjụ'kx, jẹ ayook kạjxe'e juu' ve'e jẹ Nte'yam kyạjtsp.”

5 Van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap yaknạjkxji joma ve'e to'k jẹ kọpk juu' ve'e kạjxm ạạ'k; jatyji tse'e jẹ Jesús dụtuknụ'ixikụjx nụjom jẹ jayu juu' ve'e yakkutujkja ijttup yaja naxviijn. 6 Van'it tse'e dụnụụjmi:

—Nmọkyạjxnup xa ạts mits yạ'ạ ve'e nụjom xi kutojkụn jẹts vinxụpe'e jẹ mạjin xi jayu dụjayẹpta, kụx ạts xa yạ'ạ ve'e nụjom xtukkạtạjkikạjxnu jẹ Nte'yam, ax nmọọynupts ạts yạ'ạ ve'e pạn pạn ạtse'e ntsạjkp. 7 Pạn xvinkọxkténipts ạts mitse'e jẹts ạts mitse'e xvinjávat xvintsạ'ạgat, nụjomts ạts mits yạ'ạ ve'e nmọkyạjxnit.

8 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:

—Nạjkxni, Satanás, kụx jidụ'ụme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vyaampa: “Vinjávada vintsạ'ạgada jẹ Mạjạ Vintsạ́n, ụụ'm jẹ nNte'yamamda, tun jẹ'ẹjyji ve'e to'k mvinjávadap mvintsạ'ạgadap.”

9 Van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap yaknạjkxjuva jẹm Jerusalén jẹtse'e jẹ Jesús dụyakpejt jẹm mạjạ tsaptạkkọjm, jẹtse'e dụnụụjmi:

—Pạn tyụ́vam xa ve'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk mitse'e, naajkkụstạ́kajats n'it, 10 kụx jidụ'ụm xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Jẹ Nte'yam xa ve'e dụpava'anup jẹ y'aangelestạjk jẹtse'e m'íxjụt mjayẹ́pjụt,

11 jẹtse'e jẹ kyạ'ạj mtuk'amátsajat jẹtse'e jẹ mtek jẹ tsaaj kyayaktsaachajat.

12 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Vaampap tse'e jidụ'ụm jẹ Kunuu'kx Jatyán: “Ka'a tse'e x'íxtat joma vaate'e juu' dụkuvụk jẹ Mạjạ Vintsạ́n, ụụ'm jẹ nNte'yamamda.”

13 Ax ku tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap ñayja'viji jẹts ka'a ve'e myạạda'aky vintsọ ve'e jẹ Jesús kụdụyaktọkimpụjk, van'it tse'e dụkukeek. Ku tse'e jẹ it jyaa'knajxy, van'it tse'e dụ'avimpijtinuva.

Ku jẹ Jesús kya'amay'ukvaajñ jẹp Galilea
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

14 Van'it tse'e jẹ Jesús vyimpijtnuva jẹm Galilea jẹ mạkkin mạạt juu' ve'e jẹ Espíritu Santo mọọjyjup. Tum jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu kyọjtstup myaajntyktup, jẹtse'e nụjom jẹ jayu ñụja'viji juu' ve'e jẹm tsọ tsụụnidup. 15 Yak'ixpụjkpts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu nụjom jẹ it joma tsọ ve'e ñaxy; ax nụjom tse'e jẹ jayu yakmạ́jajada yakjaanchajada.

Ku jẹ Jesús vye'na jẹp Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

16 Van'it tse'e jẹ Jesús jyẹ'y jẹm Nazaret, jẹ kajpụn joma ve'e yee'k. Ax pọọ'kxtkụn xạạj tse'e vye'na, van'it tse'e tyạjki jẹp tsaptụjkp, ve'em ax jo'n dụtún y'ijt, jẹtse'e tyeni, jẹtse'e jẹ Kunuu'kx Jatyán dụkọtsuva'añ. 17 Van'it tse'e yakmọọjy juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa Isaías jyaay jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp. Ku tse'e dụyak'avaach, jẹtse'e dụpaaty juu' ve'e kyọtsuvaampy, van'it tse'e dụkạjts:

18 Yamts jẹ'ẹ ve'e ạts nja'vin kạjxm jẹ Espíritu juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Mạjạ Vintsạ́n jya'vin kạjxmpa,

jẹ'ẹts ạtse'e xvinkọọn jẹts ạtse'e ntukka'amáyụt jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook jẹ ayọọva jáyuda,

je̱ Nte'yamts a̱tse'e xke̱jxp je̱ts a̱tse'e ntuknu̱jávadat je̱ts jatyji a̱tse'e je̱ jayu
nyaktánu̱t ve'em ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e pítsumdup je̱p poxu̱ntu̱jkp,
ve'em ax jo'n je̱ viints jayu juu' ve'e vin'ixpa̱jktup,
a̱tse'e naspa̱ka nyaktaandinup pa̱n pa̱n jatye'e maaydup tajtup;
19 n'ava'nivapts a̱tse'e je̱ts ta̱ ve'e je̱ joojnt jye'ya je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱
jyayu du̱kunoo'kxu̱t.
20 Ku ve'e du̱ko̱jtsku̱jx, van'it tse'e je̱ na̱k du̱'axaa'tsni joma ve'e yukja'a
je̱ Kunuu'kx Jatyán, je̱tse'e du̱mo̱o̱jy je̱ tsaptu̱jkpit patto'niva. Van'it
tse'e y'a̱jxtk je̱tse'e je̱ jayu du̱yak'ixpa̱ktat. Ax nu̱jom tse'e je̱ jayu pa̱n
nu̱vinxu̱pe'e je̱p tsaptu̱jkp vye̱'nada, tum je̱m tse'e je̱ Jesús ñi'kxm je̱
vyiijn du̱pa̱a̱mdi. 21 Van'it tse'e je̱ Jesús yak'ixpa̱jkjidi. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—U̱xyam ya̱ xa̱a̱j tse'e yaja miits mvinkujkta ya̱ Kunuu'kx Jatyán
tu̱tyunju̱ tu̱kya̱tsju̱.
22 Nu̱jom tse'e je̱ jáyuda y'o̱ñu̱ko̱jtsiji, atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi ku ve'e
je̱ Jesús va'ajts tsoj myuko̱jtsjidi, je̱tse'e ñay'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Ti ka je̱ Joseejap ya̱'a̱ ve'e je̱ y'ónu̱k?
23 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Tyú̱vam xa miits n'ite'e xkó̱tstat ya̱ tukmu'a'ixmojkin: “Tso̱'yiva,
nachó̱yaja viinm. Tonu̱ yaja mkajpu̱n ku̱jx juu' a̱a̱tse'e nmo̱tu je̱tse'e
xtuujn je̱m Capernaum.”
24 Je̱tse'e jyaa'kvaajñ:
—Tyú̱vam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts ka'a ve'e o̱y yakkuvá̱ku̱t joma ve'e je̱ y'it
je̱ ñaax ni to'ka je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa. 25 Vaampamts a̱tse'e
je̱ts je̱ja xa ve'e nu̱may je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk vye̱'nada yaja israeejlit y'it
ja̱a̱t ku ve'e je̱ Elías jyoojntyki, ku ve'e ya̱ it kyatuuj toojk joojnt jagojkm
je̱tse'e ma̱kk je̱ yooj tyunnajxy yaja nu̱jom israeejlit y'it ja̱a̱t. 26 Ax ka'a
tse'e je̱ Nte'yam je̱ Elías du̱tuknu̱kejx ni to'ka je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e
tsu̱u̱nidup y'ijt yaja israeejlit y'it ja̱a̱t; je̱'e̱ ve'e ñojk'ó̱y tyuknu̱ke̱jx to'k je̱
viijnk tsó̱vit jayu juu' ve'e tsu̱u̱nip y'ijt je̱m Sarepta, je̱ sidoonit kajpu̱n
muta̱m. 27 Je̱ja xa ve'e vye'niduva yaja israeejlit y'it ja̱a̱t nu̱may je̱ jayu
juu' ve'e leprapa̱jkju̱dup van'it ku ve'e jyoojntyki je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa Eliseo. Ax ni to'ka tse'e du̱kayakjo̱tka̱daaky je̱ israeejlit jayu
juu' ve'e leprapa̱jkju̱dup, je̱'e̱jyji ve'e yakjo̱tka̱daaknu to'k je̱ viijnk tsó̱vit
jayu, je̱ Naamán juu' ve'e tsu̱u̱nip y'ijt je̱m siiriait y'it jo̱o̱tm.
28 Ax ku tse'e du̱'amo̱tunajxti ti ve'e kya̱jtsp, o̱o̱y tse'e tyunjo̱tma'tti
nu̱jom je̱'e̱da juu' ve'e je̱p tsaptu̱jkp ve'nidup. 29 Van'it tse'e tyénidi je̱tse'e
je̱ Jesús du̱yakkajpu̱mpítsumdi, je̱tse'e du̱yakna̱jkxti je̱m ke̱ts'am, je̱m
ke̱tsko̱jm joma ve'e je̱ kajpu̱n. Je̱m tse'e o̱jts du̱'ukku̱svivupuva'anda.
30 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ja nu̱may jayu akujk ñajxy je̱tse'e ña̱jkxni.

To'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
(Mr. 1.21-28)

31 Van'it tse'e je̱ Jesús ñu̱jkx je̱m Capernaum, to'k je̱ kajpu̱n juu' ve'e je̱m
galiléait y'it jo̱o̱tm. Je̱m tse'e je̱ jayu du̱yak'ixpu̱jk ku ve'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j
vye'na. 32 Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ jayu du̱tuktaandi je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jku̱n ku̱x
je̱ kutojku̱n ma̱a̱te'e kya̱jts.
33 Je̱p tse'e tsaptu̱jkp vye'na to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. Je̱tse'e ma̱kk vyaajñ:

34 —Masǫ'ǫkṵ ąąts, Jesús, nazarétit jayu. ¿Ti kątsts mitse'e mjayejpp
ąąts mąąt? ¿Jẹ'ẹ ve'e mnṵmejtsp jẹts ąątse'e xyakkutǫ́kiyṵt? N'ixa xa ąts
mits, jẹ Nte'yam jẹ Vya'ajts Jáyuts mitse'e.
35 Van'it tse'e jẹ Jesús dṵtuknṵṵjmi jẹ kǫ'ǫyjáyuvap, jẹtse'e vyaajñ:
—Amǫ'ǫtṵ jẹts tukvaatsni yą yaa'tyąjk.
Van'it tse'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap dṵyakkitu jẹ yaa'tyąjk jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta,
ni vinxṵpa tse'e kyayaktsaachiji ku ve'e pyítsumni jẹ kǫ'ǫyjáyuvap. 36 Ax
nṵjom tse'e tyaandi atṵva atǫki jẹtse'e ñavyaajnjidi:
—¿Ti ayookts yą'ą ve'e? ¡Yą jayu xa ve'e dṵpavaamp jẹ kutojkṵn mąąt
jẹ kǫ'ǫyjayuvaptąjkta jẹtse'e pyítsumdat jẹm jẹ jayu jya'vin kąjxmda,
van'it tse'e pyítsumda!
37 Nṵjom tse'e jẹ kajpṵn juu' ve'e jẹm namyutą́mijidup, ñṵja'vidupts
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Jesús tyuump kyąjtsp.

Ku jẹ Jesús dṵyakjǫtkądaaky jẹ Simón Pedro jẹ myą'vṵt taak
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Van'it tse'e jẹ Jesús tyeni jẹtse'e pyítsum jẹp tsaptṵjkp, jẹtse'e
ñṵjkx jẹm jẹ Simón Pedro tyąk'am. Jẹm tse'e jẹ Pedro jẹ myą'vṵt
taak pya'amma'aj vye'na, mąkke'e jyąmpṵkjṵ. Van'it tse'e jẹ Jesús
dṵmunoo'kxtkti jẹtse'e dṵyakjǫtkąda'akṵt. 39 Van'it tse'e jẹ Jesús
dṵnṵviijntk jẹ tą'ąxtąjk jẹtse'e jẹ jąmpa'am dṵpavaajñ jẹtse'e jẹ tą'ąxtąjk
dṵnṵvaatsnit. Van'it tse'e jẹ jąmpa'am ñṵvaatsjini. Jatyji tse'e jẹ
tą'ąxtąjk pyojtṵk jẹtse'e pyatto'nijidi.

Ku jẹ Jesús dṵyakjǫtkądaaky nṵmay jẹ pa'am jayu
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

40 Tąka xąąjani tse'e vye'na, jẹtse'e nṵjom jẹ pa'am jayu dṵyaknąjkxti
joma ve'e jẹ Jesús vye'na; may viijn tse'e jẹ pa'am juu' ve'e jyayẹjptup.
Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ kyą'ąj dṵtuknṵkąąjn nṵjom jẹ pa'am jáyuda jẹtse'e
dṵyakjǫtkądakkąjxtini. 41 Ax jẹm tse'e nṵmay jẹ jayu jya'vin kąjxmda
pyítsumdini jẹ kǫ'ǫyjáyuvapta. Aa'mitaaktu tse'e, jẹtse'e vyaandi:
—Mits xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onṵk.
Van'it tse'e jẹ Jesús tyukną'mṵxjidi, ka'a ve'e dṵyakjajtjidi jẹ
kǫ'ǫyjáyuvap jẹtse'e kyǫ́tstat kṵx ñṵja'vidu ve'e jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo,
juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkǫǫn jẹtse'e yakkutojknit.

Ku jẹ Jesús kya'amaajy jẹp Galilea
(Mr. 1.35-39)

42 Ku ve'e jẹ it jyajtk, van'it tse'e jẹ Jesús pyítsum jẹm kajpṵn kąjxm
jẹtse'e ñṵjkx joma ve'e kyapąntsṵṵna. Íxtijidu tse'e jẹ jayu. Ku
tse'e dṵpaatti, jẹtse'e dṵ'ukyaktanuvaandi, ka'a tse'e dṵtsǫkta jẹtse'e
ñąjkxnit. 43 Van'it tse'e jẹ Jesús ñą'mṵxjidi:
—Tun vinkǫpk xa jẹ'ẹ ve'e jẹts ątse'e jẹ jayu jẹm viijnk kajpṵn
kąjxmdava nvaajnjadat pąn vintsǫ ve'e y'ijttinit jẹm jẹ Nte'yam y'am
kyą'm, kṵx jẹ'ẹ kąjx ątse'e nyakkex.
44 Van'it tse'e jẹ Jesús ñṵjkx jẹtse'e jẹ jayu dṵyak'ixpṵjk jẹm jẹ galiléait
chaptąjkmda.

5

Jẹ mąjin juu' ve'e jẹ Jesús tyoon ku ve'e jẹ y'ixpąjkpatąjk jẹ ajkx dṵmaakti
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

1 To'k nax tse'e je̱ Jesús vye'na je̱ja genesarétit mya̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi,
van'it tse'e va'ajts nu̱may je̱ jayu jye̱'ydi je̱tse'e tyun'atijmojkjidini ku̱x
je̱ Nte'yam je̱ y'ayooke'e y'amo̱tunaxuvaandup. 2 Je̱tse'e je̱ Jesús du̱'ix
me̱jtsk je̱ barco je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi, tá̱vani ve'e pyítsumda vye'na
je̱ ajkx maakpada je̱tse'e du̱yakva'atsta je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuumda.
3 To'k je̱ barco, je̱ Simón Peedrots je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱. Je̱m tse'e je̱ Jesús tya̱jki
je̱tse'e je̱ Simón du̱nu̱u̱jmi je̱tse'e je̱ barco du̱jaa'kyakna̱tá̱kat. Van'it tse'e
je̱ Jesús y'a̱jxtk je̱m barco jo̱o̱tm je̱tse'e je̱ nu̱may jayu du̱yak'ixpu̱k juu'
ve'e je̱ja naxku̱jxta. 4 Ku ve'e je̱ jayu du̱muko̱jtsku̱jx, van'it tse'e je̱ Simón
du̱nu̱u̱jmi:

—Yakta̱ka ya̱ barco joma ve'e ya̱ na̱a̱j ka̱a̱k. Avá̱jada ya̱ mxuumda
je̱tse'e mma'aktat.

5 Van'it tse'e je̱ Simón y'atsa̱a̱jv:

—Yak'ixpa̱jkpa, tsonaxy xa a̱a̱tse'e tu̱njatún, ka'ats a̱a̱tse'e tu̱ntipu̱k; ax
pa̱n mits tse'e mvaamp, va'ants a̱tse'e du̱'avá̱jinuva ya̱ xuum.

6 Ku ve'e ve'em du̱toondi, o̱o̱y tse'e je̱ ajkx may tyuntaajñ. Van'it tse'e
myupo̱jti'ukvaanni je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuumda. 7 Je̱m tse'e vye'niva
jado'k je̱ barco ta̱m jaty joma ve'e vye̱'nada je̱ myujatyoo'da. Van'it
tse'e du̱ye̱e̱jmjidi je̱tse'e pyutá̱kajadat. Kuts je̱'e̱ ve'e mye̱jtsti, van'it tse'e
du̱yak'ojtsti o̱o̱y me̱jtsk je̱ barco, jave̱e̱'n tse'e je̱p na̱ja̱a̱tp jyakunajxtini.
8 Ku ve'e du̱'ix je̱ Simón Pedro, van'it tse'e du̱vinko̱xkteni je̱ Jesús je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi:

—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, mujékuma a̱ts mits to'k aaj, ku̱x tó̱kinax jayu xa a̱ts.

9 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em du̱nu̱u̱jmi ku̱x atu̱va ato̱ki ve'e je̱ Simón Pedro
je̱ts je̱ myujatyoo'ta̱jk tyuntaandi ku̱xe'e o̱o̱y je̱ ajkx du̱tunyakpítsumdi.
10 Je̱'e̱ ma̱a̱tta tse'e je̱ Santiago je̱ts je̱ Juan, je̱ Zebedeo je̱ myajntkta̱jk, je̱
Simón tse'e mya̱a̱tmaaktu. Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ Simón Pedro:

—Kadi mtsa̱'a̱ga. Je̱ ajkx maakk xa ve'e mtuump; ax u̱xyamts a̱ts
mitse'e je̱ toonk nmo̱'o̱t je̱ts a̱tse'e je̱ jayu xtuknu̱mínu̱t.

11 Ku tse'e je̱ barco du̱yakpítsumdini je̱p na̱ja̱a̱tp, van'it tse'e
du̱maso̱o̱ktini nu̱jom juu' ve'e y'íxtup jyaye̱jptup je̱tse'e je̱ Jesús
du̱pana̱jkxtini.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ jayu juu' ve'e leprapa̱jkjup
(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

12 Je̱m tse'e kajpu̱n ka̱jxm vye'na je̱ Jesús je̱tse'e ñu̱je̱'yji to'k je̱ jayu
juu' ve'e leprapa̱jkjup. Ku ve'e je̱ Jesús du̱'ix, van'it tse'e du̱vinko̱xkteni
je̱tse'e du̱munoo'kxtk:

—Vintsá̱n, pa̱n mtsa̱jkp xa mitse'e, m'o̱'yixjup tse'e je̱ts a̱tse'e
xtuknu̱va'atsu̱t ya̱ lepra pa'am.

13 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ kya̱'a̱j tyuknu̱ko̱o̱jnji je̱tse'e vyaajñ:

—Ntsa̱jkp xa a̱tse'e, va'ajts tse'e mtaanni.

Ku tse'e ve'em vyaajñ, tun jatyji tse'e je̱ lepra pa'am ñu̱vaatsjini.
14 Van'it tse'e je̱ Jesús pyavaajnji je̱ts ni pa̱na ve'e du̱kavaajnjat. Van'it
tse'e du̱jaa'knu̱u̱jmi:

—Na̱jkxu̱ joma ve'e je̱ tee' je̱tse'e du̱'íxu̱t je̱ts ta̱ ve'e mjo̱tka̱da'aky,
van'it tse'e xyó̱xu̱t juu' ve'e je̱ Moisés pyavaan ku ve'e je̱ jayu
kyo̱o̱'kpa̱jkjini je̱ lepra pa'am, ve'em tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱nu̱jávadat je̱ts
tá̱vani ve'e je̱ pa'am mnu̱vaatsjini.

15 Ax nu̱yojk tse'e je̱ Jesús je̱ mya̱jin tyunva'kxtk'atu̱u̱ts. Nu̱may tse'e
je̱ jayu juu' ve'e nay'amojkijidu je̱tse'e du̱'amo̱tunáxtat juu' ve'e je̱ Jesús

kya̱jtsp je̱ts je̱'e̱ ve'e yakjo̱tka̱da'akjadat pa̱n pa̱n jatye'e pa̱jkju̱dup. 16 Ax
may nax tse'e je̱ Jesús ñu̱jkx joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na, kyukeekpe'e je̱
nu̱may jayu je̱tse'e ñu̱jkx tsapko̱jtspa.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ mojkpa jayu
(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

17 To'k nax tse'e je̱ Jesús yak'ixpu̱k vye'na. Je̱m tse'e chu̱u̱niduva
vye'na je̱ fariseota̱jk ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk; je̱m je̱'e̱ ve'e
cho̱o̱'nda may viijn kajpu̱n ka̱jxm juu' ve'e je̱m galiléait je̱ts judéait
y'it jo̱o̱tmda. Je̱m tse'e juu' ve'e tso̱o̱'nduvap je̱m jerusaleenit kyajpu̱n
ka̱jxm. Je̱ Nte'yam tse'e je̱ ma̱kkin mo̱o̱jyju je̱ Jesús je̱tse'e je̱ pa'am jayu
du̱yakjo̱tka̱da'aku̱t. 18 Van'it tse'e jye̱'ydi vinkex je̱ yaa'tya̱jkta, je̱me'e
maajntku̱n ka̱jxm du̱pavitsta to'k je̱ mojkpa jayu. Yakta̱kavaandup
tse'e je̱p tu̱jkp, je̱ Jesús tse'e tyukvinkuvitsavaandup, 19 ax ka'a tse'e
y'uk'itu̱paattini vintso̱ ve'e tyá̱kadat ku̱x o̱o̱ye'e je̱ jayu tyunve̱'nada.
Van'it tse'e pye̱jtti je̱m ta̱kni'kxm je̱tse'e du̱yakke̱e̱kti ve̱e̱'n je̱ ta̱kna̱pa̱m,
je̱tse'e je̱ mojkpa jayu du̱ku̱sta̱a̱ydi je̱ myaajntku̱n ma̱a̱t je̱ja nu̱may
jayu akujk je̱ts je̱ja je̱ Jesús vyinkujk. 20 Ku tse'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ts
jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e je̱ mojkpa jayu du̱nu̱u̱jmi:

—Mee'kx tse'e je̱ mto̱kin tyañ.

21 Van'it tse'e je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk ma̱a̱t je̱ fariseota̱jk vyin-
maaydi: "¿Pa̱nts ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱vinko̱jtspe̱jtp? Ni
pa̱na xa ve'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e tyo̱kinme̱e̱'kxu̱t, je̱ Nte'yamji ve'e to'k."

22 Ku tse'e je̱ Jesús du̱nu̱ja'vi vintso̱ ve'e vyinmayda, van'it tse'e
du̱'amo̱tutú̱vidi:

—¿Tya̱jxts miitse'e ve'em mvinmayda? 23 ¿Tis vine'e ka tso'oxap, ku
a̱tse'e je̱ jayu nnu̱u̱jma: "Mee'kx tse'e je̱ mto̱kin tyañ", ukpu̱ ku a̱tse'e je̱
jayu nna̱a̱jmat: "Pojtu̱kni je̱ts jaamni"? 24 Je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts njayejpp
a̱tse'e je̱ kutojku̱n yaja naxviijn je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nto̱kinme̱e̱'kxu̱t, a̱ts, je̱
Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Van'it tse'e je̱ mojkpa jayu du̱nu̱u̱jmi:

—Mits a̱tse'e nnu̱u̱jmip, pojtu̱kni, pa̱kmojkni xi mmaajntku̱n, je̱ts
na̱jkxni je̱m mta̱k'am.

25 Jatyji tse'e pyojtu̱kni je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujkta, je̱tse'e
du̱pa̱kmojkni je̱ myaajntku̱n, je̱tse'e ña̱jkxni je̱m tya̱k'am, je̱tse'e je̱
Nte'yam du̱kuko̱jtsji je̱tse'e du̱yakma̱ji du̱yakjaanchi. 26 Atu̱va ato̱ki tse'e
nu̱jom je̱ jayu tyanka̱jxti je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmá̱jidi du̱yakjaanchidi,
va'ajts tsa̱'kidup tse'e ñavyaajnjidi:

—Atu̱va xa ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e u̱xyam n'íxumdup.

Ku je̱ Jesús du̱va̱a̱jv je̱ Leví juu' ve'e du̱xa̱a̱jiva Mateo
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

27 Ku ve'e je̱ Jesús kyajpu̱mpítsum, van'it tse'e du̱'ix to'k je̱ kupa̱'mu̱n
pa̱kmojkpa juu' ve'e du̱xa̱a̱j Leví, je̱ja ve'e chu̱u̱na vye'na joma ve'e je̱
kupa̱'mu̱n du̱pa̱kmuk, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Pamiinni a̱ts.

28 Van'it tse'e je̱ Leví tyeni je̱tse'e du̱maso̱kka̱jxni nu̱jom juu' ve'e y'ixp
jyayejpp je̱tse'e je̱ Jesús du̱pana̱jkxni.

29 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it tse'e je̱m je̱ Leví tya̱k'am je̱ ma̱ja̱ kay je̱
ma̱ja̱ uu'k du̱yak'avaadi je̱ Jesús ka̱jx. Je̱m tse'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱tkaajy
du̱ma̱a̱t'uuk nu̱may je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpada je̱ts je̱ viijnk jáyuda.

30 Ax van'it tse'e jẹ fariseotąjk mąąt jẹ tsaptụjkpit yak'ixpąjkpatąjk
dụkọ'ọyja'vidi, jẹ'ẹ kąjx tse'e dụnụụjmidi jẹ Jesús jẹ y'ixpąjkpatąjk:
—¿Tyąjxts miitse'e xmąątkáyda xmąąt'oo'kta jẹ kupą'mụn
pąkmojkpada jẹts jẹ viijnk tọ́kinax jáyuda?
31 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsąąjv:
—Ka'a xa jẹ'ẹ ve'e dụtsọkta jẹ tsọ'yiva pąn pąn jatye'e mąkkątsọts;
jẹ'ẹda ve'e pąn pąn jatye'e pąjkjụdup. 32 Ka jẹ'ẹp xa ątse'e nnụmiimp
jẹts ątse'e nyaaxjat jẹ jayu juu' ve'e tụv jáyuvidup joojntykidup; jẹ'ẹ ątse'e
nnụmiimp juu' ve'e tọ́kinax jayu, ve'em tse'e vyinmayụmpijttinit jẹtse'e
dụmasọọktinit jẹ kyọ'ọy joojntykinda.

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ni pąn tyąjx kąjxe'e jẹ y'ixpąjkpatąjk kyah'ayoojada
(Mt. 9.14-15; Mr. 2.18-20)

33 Van'it tse'e jẹ Jesús yak'amọtutụvi:
—¿Tyąjx tse'e may nax chapkọtsta jẹ Yaknąpẹjtpa Juan jẹ
y'ixpąjkpatąjk, nay ve'empa jẹ fariseo jẹ y'ixpąjkpatąjk? Ax mits yą
m'ixpąjkpatąjk, kaaydup ooktupts yą'ą ve'eda.
34 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsąąjv:
—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pąn pąn jatye'e miindup joma ve'e
jẹ jayu ñavyụkjụ namvaate'e jẹ tą'ąxpąjkpa dụmąądada, jẹ'ẹ kąjx tse'e
kyah'ayoojada. Nay ka'ava tse'e chaachvinmáyda ąts yą n'ixpąjkpatąjk
namvaat ątse'e n'it yą'ą mąątta. 35 Ax pyaa'tup tse'e jẹ xąąj ku ątse'e
nkọọ'k'ijtnit yą'ą mąątta, van'it tse'e tụụv y'ayoojadat.

Jẹ nam ixpąjkụn juu' ve'e jẹ Jesús jẹ jayu tyuk'ix
(Mt. 9.16-17; Mr. 2.21-22)

36 Van'it tse'e yą tukmu'a'ixmojkin dụvaajnjidi:
—Ni pąna xa ve'e dụkapukee'p jẹ nam vit jẹtse'e dụtuk'akąya jẹ pak
vit. Pąn ve'em xa ve'e kụdụtún, van'it tse'e jẹ nam aką'yụn dụvąą'nmókụt
jẹ pak vit jẹtse'e dụtunjaa'kkąą'tsnit. 37 Ni pąna xa ve'e dụkah'atẹ'miva
jẹ nam tsaaydum pa'ajk nąąj jẹm pak ak apąjkin jọọtm. Pąn ve'em xa
ve'e kụdụtún, mupą́jinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ak, ax kọọjyji tse'e vyintọ́kiyụt jẹ
tsaaydum pa'ajk nąąj jẹts jẹ ak apąjkin. 38 Jẹ'ẹ kąjx tse'e jẹ nam tsaaydum
pa'ajk nąąj yakpụm jẹm nam ak apąjkin jọọtm; ax ve'em tse'e ni juu'a
kyavintọ́kiyụt. 39 Pąn pąn tse'e dụ'ookp jẹ tsaaydum pa'ajk nąąj juu' ve'e
potsnaxy, ka'a tse'e dụ'uktsọjkni ụx'ọọk juu' ve'e nam, kụx jidụ'ụme'e
vya'añ: "Nụyojk ọy xa jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e potsnaxy." Nay ve'empa tse'e jẹ
jayu dụkatsọkta jẹ nam ixpąjkụn juu' ątse'e ntuk'ixp.

6

Ku jẹ ixpąjkpatąjk dụyuktąjti jẹ trigo
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

1 To'ke'e jẹ pọọ'kxtkụn xąąj vye'na, jẹtse'e jẹ Jesús dụtuknajxy jẹ
trigo kam mąąt jẹ y'ixpąjkpatąjk. Ku ve'e jẹm ñajxti, van'it tse'e jẹ
y'ixpąjkpatąjk dụyuktąjti jẹ trigo jẹtse'e dụvinxajtsti jẹm kyą'm, jẹtse'e
dụpąjkjidi jẹ pyo'ox jẹtse'e dụją'kxti jẹ trigo pajk. 2 Van'it tse'e jẹ
fariseotąjk dụ'amọtutụ́vidi jẹ Jesús mąąt jẹ y'ixpąjkpatąjk:
—¿Tyąjxts miitse'e pọọ'kxtkụn xąąj xtonda juu' ve'e jẹ pava'nụn
kyayakjajtyp?
3 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsąąjv:

—¿Tis, ka'ana miitse'e jẹ Kunuu'kx Jatyán xkọtsta juu' ve'e to'k nax tyoondu jẹ David mạạt jẹ myujatyoo'tạjk ku ve'e yu'ọọ'kjụdup vye'na? 4 Tạjki xa ve'e jẹ David jẹp jẹ Nte'yam chaptụjkp jẹtse'e dụkạạjy jẹ kunuu'kx tsapkaaky, jẹtse'e dụkaajy, myọọyduva tse'e jẹ myujatyoo'tạjk. Ax ka'a tse'e jẹ pava'nụn dụyakjaty jẹtse'e ọpyạna dụkáyụt, jẹ tee'tạjkji ve'e tuknụvánada. Tạ miits jẹ'ẹ ve'e xkọtsta, ¿ve'em xaja?

5 Jẹtse'e jẹ Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ax njayejppts ạtse'e jẹ kutojkụn pạn ti ve'e pọọ'kxtkụn xạạj yaktónup ukpụ kayaktónup, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

Jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e xux jẹ y'aka'yụn kạ'ạj
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

6 Jado'k tse'e jẹ pọọ'kxtkụn xạạj vye'na, jẹtse'e jẹ Jesús tyạjki jẹp tsaptụjkp jẹtse'e jẹ jayu dụyak'ixpụjk. Jẹp tse'e vye'na to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e xux jẹ y'aka'yụn kạ'ạj. 7 Jẹp tse'e vye'niduva jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk mạạt jẹ fariseotạjkta, y'íxtupts jẹ'ẹ ve'e pạn yakjọtkạda'akupe'e jẹ Jesús jẹ jayu ku ve'e pọọ'kxtkụn xạạj vye'na, ve'em tse'e y'ọ'yixjadat vintsọ ve'e dụnụxạ'ạadat kụx ka'a ve'e dụkutyún jẹ'ẹ jẹ pyava'nụnda. 8 Ax ñụja'vipts jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús vintsọ ve'e vyinmayda. Van'it tse'e dụnụụjmi jẹ jayu juu' ve'e xux jẹ y'aka'yụn kạ'ạj:

—Tẹna jẹts minụ yaja yạ jayu vyinkujkta.

Van'it tse'e jẹ jayu ñụjkx joma ve'e tyuknạ'mụxji. 9 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụnụụjmi:

—To'kts ạtse'e jẹ ayook n'amọtutụvava'añ. ¿Juu' tse'e jẹ pava'nụn yakjajtyp jẹtse'e pọọ'kxtkụn xạạj jẹ jayu dụtónụt: jẹ'ẹ juu' ve'e ọy ukpụ jẹ'ẹ juu' ve'e ka óyap, ku ve'e jẹ jayu dụyakjoojntykat ukpụ ku ve'e jẹ jayu dụyak'ọọ'kụt?

10 Van'it tse'e jẹ Jesús dụvin'ix'apitsumkụjx jẹ jáyuda, jẹtse'e jẹ pa'am jayu dụnụụjmi:

—Yakyajkxụ jẹ mkạ'ạj.

Van'it tse'e jẹ pa'am jayu jẹ kyạ'ạj dụyakyajkxy jẹtse'e jyọtkạdaakni.

11 Ax ọọy tse'e tyun'ẹjkjidi jẹ cho'oxpạjkpada jẹtse'e ñay'amọtutụvijidi to'k jado'k pạn vintsọ ve'e kụdụtonda jẹ Jesús.

Ku jẹ Jesús dụvinkạạjn jẹ ñụmakmẹjtsk kukạ́tsivada
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

12 Van'it tse'e jẹ Jesús ñụjkx jẹm tonụn viinm tsapkọjtspa. Tsonaxy tse'e chapkạjts. 13 Ku ve'e jẹ it jyajtk, van'it tse'e dụyaaxjidi jẹ y'ixpạjkpatạjk, nụmakmẹjtsk tse'e dụvinkạạjn, jẹ'ẹ tse'e tyukxạạjidu kukạ́tsivada. 14 Yạ'ạ tse'e jẹ xyạạjta: Simón juu' ve'e tyukxạạji Pedro, jẹts jẹ y'uts Andrés, Santiago jẹts Juan, Felipe jẹts Bartolomé, 15 Mateo jẹts Tomás, Santiago juu' ve'e jẹ Alfeo jẹ myajntk, Simón juu' ve'e jẹ cananista partido dụmạạt y'ijt, 16 Judas juu' ve'e jẹ Santiago jẹ myajntk, jẹts Judas Iscariote, juu' ve'e jẹ Jesús dụpạạmnup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup.

Ku jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụyak'ixpụjk
(Mt. 4.23-25)

17 Van'it tse'e jẹ Jesús mạạt jẹ y'ixpạjkpatạjk vyajntkti jẹm tonụn viinm jẹtse'e tyaandi jẹm jọy it kạjxm. Jẹm tse'e vye'niduva nụmay jẹ jayu juu' ve'e tsọọ'ndu jẹm jerusaleenit kyajpụn kạjxm jẹts viijnk tsọv juu' ve'e jẹm judéait y'it jọọtm. Jẹmpa tse'e juu' ve'e tsọọ'nduva

jẹm tiirovit jẹts sidoonit y'it jọọtmda. Jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ñụjẹ'ydu kụx y'amọtunaxuvaandupe'e jẹ Jesús jẹts jẹ'ẹ ve'e dụyakjọtkạda'akụt jẹ pya'am jáyuda. 18 Jẹm tse'e pạn pạn jatye'e jẹm jya'vin kạjxmda jẹ kọ'ọyjáyuvap; pyạjkji tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvapta. 19 Nụjom tse'e jẹ jayu dụtọnuva'anda jẹ Jesús kụx jẹ'ẹ ve'e nụjom jẹ jayu dụyakjọtkạdaak mạạt jẹ myạkkin.

Pạn pạn jaty xọọnda pạn pạn jaty ka xọọnapta
(Mt. 5.1-12)

20 Van'it tse'e jẹ Jesús dụvin'ix jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Xọọn xa miitse'eda, ayọọva jáyuda, m'íttapts miitse'e jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.
21 'Xọọn xa miitse'eda pạn pạn jatye'e ụxyam yu'ọọ'kjụdup, m'íttapts miitse'e ku'ux.
'Xọọn xa miitse'eda pạn pạn jatye'e ụxyam yaaxtup, mxọọndụktapts miitse'e ụx'ọọk.
22 'Xọọn xa miitse'eda ku ve'e jẹ jayu mmu'ẹ́kjada mmujọt'ánjada kụxe'e ạts xjaanchjávada, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, ku ve'e jẹ jayu apụk mpạ́mjada, mvinkọjtspẹ́tjada, jẹts ku ve'e mjávajada ax jo'n kọ'ọy jayu kụm'ijtti. 23 Xọọndụkta tse'e ọọy ku ve'e ve'em myaktonda, kụx myakmọọydinupe'e jẹ mạjạ ọ'yin jẹm tsapjọọtm. Ve'em jẹ'ẹ ve'e jẹ jyụjpit jayu dụtoonduva jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta.
24 'Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta pạn pạn jatye'e kumeenda, mxọọjntktuts miitse'e yaja tạạv.
25 'Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta pạn pạn jatye'e ku'uxta, myu'ọọ'kjadapts miitse'e ụx'ọọk.
'Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta pạn pạn jatye'e ụxyam xọọjntktup, mtsaachvinma'yụnyaaxtinupts miitse'e ụx'ọọk.
26 'Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta ku ve'e jẹ jayu anañụjoma mkukọ́tsajada, kụx ve'eme'e jẹ jyụjpit jayu dụkukọjtsidi pạn pạn jatye'e natyijjụdu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpada.

"Tsọkta jẹ jayu pạn pạne'e mtso'oxpạjkjụdup"
(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 'Ax nụjom tse'e miitsta pạn pạn jaty ạtse'e ụxyam x'amọtunajxtup, jidụ'ụmts ạtse'e nva'añ: Tsọkta jẹ jayu pạn pạne'e mmu'ẹjkjụdup. Ọy tse'e xtoojnjadat pạn pạne'e mkatsọjkjụdup. 28 ẹñụkọ́tsada pạn pạne'e mkọ'ọñụkọjtsijidup. Nụtsapkọtsta pạn pạne'e mvinkọjtspẹjtjụdup. 29 Pạn pạne'e m'akupạ'kxijidup to'k ado'om aaj, mọọyduvats jado'k ado'om jẹtse'e mjaa'k'akupạ'kxajadat. Pạn pạn tse'e mpạjkụxjụdup jẹ mvitụni'kx, masọọktuvats jẹtse'e jẹ mvitụpa'tk mpạjkụxjadat. 30 Pạn m'amọ́tujụdup tse'e jẹ jayu juu', ax mmọ'ọdap tse'e. Pạn mpạjkụxjụdup tse'e juu' miitse'e mjẹ'ẹidup, ka'a tse'e x'amọ́tudat jẹtse'e mmọyụmpijtjidinuvat. 31 Pạn vintsọ xa ve'e xtsọkta jẹtse'e jẹ jayu mto'nụxjadat, ve'emts miits jẹ'ẹ ve'e xtoojnjiduvat.
32 'Pạn jẹ'ẹjyji xa miitse'e mtsọjktup jẹ jayu juu' miitse'e mtsọjkjụdup, ¿ti ọ'yints miitse'e mtoondup? Jẹ kọ'ọy jayu paat xa ve'e ve'em jyátụkada. 33 Ax pạn jẹ'ẹjyjits miitse'e jẹ maa'yụn mtoojnjidup juu' miitse'e jẹ maa'yụn mto'nụxjụdup, ¿ti ọ'yints miitse'e mtoondup? Jẹ kọ'ọy jayu paat xa ve'e ve'em jyátụkada. 34 Ax pạn jẹ'ẹjyji tse'e juu' m'anuu'kxmọọydup pạn pạne'e m'a'íxtup jẹtse'e mmọyụmpijtjidinuvat, ¿ti ọ'yints miitse'e mtoondup? Kụx natyuk'anoo'kxjụduvap xa ve'e juu' jẹ kọ'ọy jáyuda

jẹtse'e ñay'a'íxjada jẹtse'e juu' ñamyǫyụmpijtjidinuvat. 35 Tsǫkta pạn pạn
jatye'e mtso'oxpạjkjụdup, ǫy tse'e xtoojnjadat jẹtse'e xmǫ'ǫdat juu', ka'a
tse'e x'a'íxtat jẹtse'e mmǫyụmpijtjidinuvat, kụx ve'em xa ve'e jẹ mạjạ
ǫ'yin xjayẹ́ptat jẹm tsapjǫǫtm, jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkts miitse'e m'íttat. Kụx
jẹ Nte'yam tse'e jẹ maa'yụn to'nụxjụdup jẹ kǫ'ǫy jáyuda jẹts pạn pạn
jatye'e jẹ kukǫjtsụn dụkamǫǫydup jẹ Nte'yam. 36 Jayẹ́ptats miitse'e jẹ
tukmǫ'tụn, ve'em ax jo'n jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjǫǫtm, jẹ'ẹ tse'e
jẹ tukmǫ'tụn dụjayẹjpp.

Ka'a ụụ'm jẹ jayu ntǫkimpayǫ'yumdat
(Mt. 7.1-5)

37 ’Ka'ats miitse'e jẹ jayu xtǫkimpayǫ'ǫydat, ve'em tse'e jẹ Nte'yam
mkatǫkimpayǫ'yjụduvat. Ka'ats miitse'e jẹ jayu xtǫkimpạ́mdat, ve'em
tse'e jẹ Nte'yam mkatǫkimpạạjmjụduvat. Mẹẹ'kxjada jẹ tyǫ́kinda pạn
pạn jatye'e mto'nụxjụdup juu' ve'e ka ǫ́yap, ve'em tse'e jẹ Nte'yam
mtǫkinmẹẹ'kxjụduvat. 38 Mǫ'ǫda jẹ jayu juu', ve'em tse'e jẹ Nte'yam
mmǫ'ǫjadat nụyojk, ve'em ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e kijpxtup jẹ ǫy kijpxụn
mạạt, tsụ'kx, ojts, atajp akǫ'ǫp. Pạn ǫy xa ve'e jẹ mjáyuvinda jẹ mjoojn-
tykinda, mjaa'kyakmǫ'ǫdap tse'e juu' nụyojk.

39 Van'it tse'e jẹ Jesús yạ tukmu'a'ixmojkin vya'nụxjidi:

—¿Ǫ́yap n'ite'e jẹtse'e jẹ viints jayu jẹ myuviints jayu dụpavítsụt?
Pạn ve'em xa ve'e kụy'it, va'an nụmẹjtsk tse'e nạjkx tyun'avívupada jẹp
jótup. 40 Ni to'ka ve'e jẹ ixpạjkpa dụkanụmạja ax jo'n jẹ'ẹ juu' ve'e
yak'ixpạjkjup; ǫ́yam tse'e vye'ema, pạn taamp xa ve'e jẹp jẹ ixpạjkpa
kyuvajkyp jẹtse'e dụjayep jẹm jya'vin kạjxm jẹ ixpạjkụn juu' ve'e
tuk'íxjup, jyayẹjppapts jẹ'ẹ ve'e jẹ mạjin ax jo'n jẹ yak'ixpạjkpa.

41 ’¿Vintsǫs jẹ'ẹ ve'e y'ǫ'yixjụt jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ mạjạ tǫkin dụmạạt jẹtse'e
dụputạ́kat jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ juu' ve'e vẹẹ'nji jẹ tǫkin
dụmạạt? Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹp vyiimp to'k jẹ
kụp juu' ve'e va'ajts mạj jẹtse'e dụtsạk jẹtse'e dụputạ́kat jẹ y'uts juu' ve'e
jẹ pi'k po'ox tụvyintạ́kaja. 42 Van'it tse'e jẹ y'uts dụnụụjma: “Va'an ạts
dụyakpítsumụ jẹ pi'k po'ox juu' ve'e jẹp mviimp.” ¡Mẹjts'aaj mẹjtsjǫǫt
xa jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ mạjạ tǫkin dụmạạt! Yaknụva'ache'e too'vạjkp
dụtsạk jẹ mạjạ tǫkin juu' ve'e jyayejpp, van'ítnum tse'e y'ǫ'yixjụt jẹtse'e
dụputạ́kat jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ juu' ve'e vẹẹ'nji jẹ tǫkin
dụmạạt.

Yaknụja'vipts jẹ'ẹ ve'e jẹ kụp vintsǫ ve'e tyạ'ma
(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

43 ’Ka'a xa ve'e ti ǫy kụp juu' ve'e dụyaktạ'mip jẹ kǫ'ǫy jụ'kx; ka'ava
tse'e ti kǫ'ǫy kụp juu' ve'e dụyaktạ'mip jẹ ǫy jụ'kx. 44 Jẹ tyạạjm kạjxe'e
yaknụjava pạn vintsǫ ve'e jẹ kụp. Ka'a tse'e jẹ higo tạạjm ka'a tse'e jẹ
tsaaydum tạạjm yaktuk jẹm ápit kạjxm. 45 Jẹ ǫy jayu, ǫyts jẹ'ẹ ve'e juu'
dụkạts kụx ijtpe'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ y'ǫy jẹ'ẹ; ax jẹ kǫ'ǫy jayu, ka
ǫ́yapts jẹ'ẹ ve'e juu' dụkạts kụx ijtpe'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ.
Juu' xa ve'e jẹ jayu kyạjtsp, jẹmts jẹ'ẹ ve'e jya'vin kạjxm chạạ'n.

Jẹ tạjk juu' ve'e tsǫǫ'ntk jẹja tsakụjx jẹts jẹ tạjk juu' ve'e tsǫǫ'ntk jẹm
naxviinmji
(Mt. 7.24-27)

46 ’¿Tyạjxts ạts miitse'e xtijta: “Vintsạ́n, Vintsạ́n”?, ax ka'a tse'e xtonda
juu' ạts miitse'e nvaajnjidup. 47 Ụxyam ạts miitse'e nvaajnjadat vintsǫ

jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu juu' ạtse'e xnụmiimp, juu' ạtse'e x'amọtunajxp jẹtse'e dụtún juu' ạtse'e nkạjtsp. 48 Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ve'e to'k jẹ tạjk dụpạạm. Ax too'vạjkp tse'e dụtaji kạạk jẹtse'e dụtsọọ'ntk jẹ tạjk jẹja tsakụjx. Ku tse'e jẹ nạkọm ñajxy, jẹtse'e ọjts mạkk jẹ tạjk dụpati'its, ka'a tse'e y'ọ'yixjụ vintsọ ve'e dụxínụt kụx jẹja ve'e tsakụjx jẹ tạjk chọọ'ntk. 49 Ax jẹ jayu juu' ạtse'e x'amọtunajxp jẹtse'e dụkatún juu' ạtse'e nkạjtsp, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ve'e dụkataji joma ve'e dụtsọọ'ntk jẹ tyạjk, jẹmji ve'e naxviinm dụpụụjm. Ku tse'e jẹ nạkọm ñajxy, jẹtse'e ọjts mạkk jẹ tạjk dụpati'its, játyjits jẹ'ẹ ve'e kyítuni. Vintọkikạjxts jẹ'ẹ ve'e.

7

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ tojpa jẹ vyintsạ́n jẹ tyoompa (Mt. 8.5-13)

1 Ku ve'e jẹ Jesús dụmukọjtskụjx jẹ nụmay jayu, van'it tse'e tyạjki jẹm capernaaumit kyajpụn jọọtm. 2 Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmọ́kupx jẹ tojpatạjk. Ọọy tse'e dụtuntsạk y'ijt to'k jẹ tyoompa juu' ve'e pạjkjup, ọọ'kụn ámanits jẹ'ẹ ve'e vye'na. 3 Ku tse'e jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n jẹ kạts dụmọtu jẹts jẹme'e jẹ Jesús vye'na, van'it tse'e dụkejx jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda juu' ve'e dụmunoo'kxtụktap jẹ Jesús jẹtse'e ñụnạjkxjụt jẹtse'e jẹ toompa dụyakjọtkạda'akụt. 4 Ku tse'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ Jesús, van'it tse'e dụmunoo'kxtkti. Jidụ'ụm tse'e vyaandi:

—Pyaatyp y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n jẹ maa'yụn xtoojnjat 5 kụx ọọyts jẹ'ẹ ve'e ụụ'm jẹ njáyuvamda dụtuntsạk jẹtse'e dụyakjapyạạjmji ạạts jẹ ntsaptạjk.

6 Van'it tse'e jẹ Jesús dụmạạdi jẹ jáyuda. Ax ku tse'e tạ́mani vyẹ'nada joma ve'e jẹ tạjk, van'it tse'e jẹ tojpa tạjk jẹ vyintsạ́n dụkejx jẹ jayu juu' ve'e myạạtnayja'vijidup jẹtse'e ọjts jẹ Jesús dụnạạjmada:

—Vintsạ́n, kadi ve'em xpayọ'ọy jẹtse'e mmínụt yam ạts ntạk'am, kụx ka'a xa ạtse'e nvinmachjụ jẹtse'e yap ạts ntụjkp mtạ́kat. 7 Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e tụnkanayjávaja jẹts ạtse'e viinm mits nmụnạjkxụt. Kọọjyji mits va'anụ jẹtse'e jyọtkạda'akụt ạts jẹ ntoompa, ax jọtkạda'akupts jẹ'ẹ ve'e. 8 Kụx jẹm xa ve'e pạn ạtse'e xyakkutojkjip; jẹmpa tse'e ạts jẹ ntojpa juu' ạtse'e nyakkutojkjivap. Ku ạtse'e to'k nmụụjma jẹtse'e ñạjkxụt, nạjkxpts jẹ'ẹ ve'e; ku ạtse'e jado'k nmụụjma jẹtse'e myínụt, miimpts jẹ'ẹ ve'e; ku ạtse'e jẹ ntoompa juu' ntukpava'añ, tyuumpts jẹ'ẹ ve'e.

9 Ku tse'e jẹ Jesús dụ'amọtunajxy, atụva atọki tse'e yaktaajnji jẹ kạts juu' ve'e jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n kyẹjx. Van'it tse'e vya'kụmpijt jẹtse'e dụnụụjmi jẹ nụmay jayu juu' ve'e panạjkxjụdup:

—Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts yaja nụjom israeejlit y'it jạạt, ni to'ka ạtse'e tụnkapaa'ty juu' ạtse'e xjaanchja'vip ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ạtse'e xnụkẹjxip.

10 Ku ve'e jẹ kukạ́tsiva vyimpijttini jẹm tyạk'am, jọtkạda'akyani tse'e dụpaattini jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n jẹ tyoompa.

Ku jẹ Jesús dụyakjoojntykpạjknuva to'k jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk jẹ myajntk

11 Van'it tse'e jẹ Jesús ñụjkx jẹm naiinit kyajpụn kạjxm. Jẹm tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹts jẹ nụmay jayu myujatyoo'ajada. 12 Ku ve'e jẹ Jesús dụmutạmi jẹ pạts akạ'ạ joma ve'e jẹ naiinit jayu dụyaknaa'tojkkạ́xta jẹ kyajpụnda, van'it tse'e dụ'ix jẹts jẹme'e dụkạ'ạnạjkxta yaknaxtạjkiva

to'k jẹ ọọ'kpa, jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjkts jẹ'ẹ ve'e jẹ myajntk, to'kamts jẹ'ẹ ve'e dụmajntka. Ọọyts jẹ'ẹ ve'e jẹ myukukajpụn jayu tyunmujatyoo'ajada.
13 Ku tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n dụ'ix jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk, jẹtse'e dụtukmạ't,
van'it tse'e dụnụụjmi:
—Kadi mya'axy.
14 Van'it tse'e jyaa'ktạ́mi, jẹtse'e dụtạạjn jẹ kạ'yụn, jẹtse'e yọ'y'atụ́vidi
jẹ jayu juu' ve'e dụpakạạydup. Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ ọọ'kpa:
—Ạtse'e vaamp, pojtụkni.
15 Jẹ jayu juu' ve'e ạạ'kani ukve'nip, pojtụknu tse'e jẹtse'e y'ạjxtkni,
jẹtse'e kyọjtspạjknuva. Van'it tse'e jẹ Jesús dụtukkạtạjkini jẹ tyaak. 16 Ku
ve'e dụ'ixti jẹ nụmay jayu, mạ́jum ạạ'k tse'e dụtuntuk'atụ́vidi jẹtse'e jẹ
Nte'yam dụyakmạ́jidi dụyakjaanchidi. Jidụ'ụm tse'e vyaandi:
—Ka'adam xa ve'e jẹ Nte'yam dụjaa'tyọ́ki jẹ jyayu.
17 Ax yạ'ạ tse'e juu' ve'e jẹ Jesús tyoon, va'kxtk tse'e jẹ ayook.
Yaknụja'vits jẹ'ẹ ve'e jẹm nụjom judéait y'it jọọtm jẹts jẹ naax jẹ kajpụn
juu' ve'e tạmạnaat.

Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan kyẹjx
(Mt. 11.2-19)

18 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyọjtsji, van'it tse'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ
y'ixpạjkpatạjk tyukmumaajntykjidi nụjom juu' jatye'e jẹ Jesús tyoon
kyọjts. 19 Van'it tse'e nụmẹjtsk jẹ y'ixpạjkpa dụyaaxji jẹtse'e dụnụụjmidi
jẹtse'e nạjkx jẹ Jesús dụ'amọtutụ́vada pạn jẹ'ẹm jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu'
ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit, uk pạn yak'a'íxupnum jẹ'ẹ
ve'e. 20 Ku tse'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ Jesús, van'it tse'e vyaandi:
—Jẹ Yaknạpẹjtpa Juan ạạtse'e xkẹjxp jẹts ạạts mitse'e n'amọtutụ́vat
pạn jẹ Criistovam mitse'e, uk pạn n'a'íxupnum ạạts jẹ'ẹ vine'e.
21 Ku tse'e jyẹ'ydi, yakjọtkạdaakyp tse'e vye'na jẹ Jesús nụmay
jẹ jayu, jẹ pa'am dụtuknụvaatsni jẹ jayu jẹtse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap
dụyakpítsumni jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda, nay ve'empa tse'e jẹ
viints jayu dụyakvin'ixpạjkni. 22 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús jẹ kukạ́tsiva
dụ'atsạạjv:
—Nạjkxụ xtukmumaaydụkta jẹ Juan juu' ve'e ụxyam m'íxtup
mmọ́tudup. Tukmumaaydụkta vintsọ ve'e jẹ viints jayu vyin'ixpạkta,
jẹ ụxkẹt jayu ọy yọ'pyạ́kta, ñụva'atsjada jẹ pa'am pạn pạn jatye'e
leprapạjkjụdup, jẹ nat jayu myọtupạkta, jyoojntykpạjktinuva pạn pạn
jatye'e ạạ'kanda, jẹts vintsọ ve'e jẹ ayọọva jayu yaktuknụjava jẹ ọy kạts jẹ
ọy ayook. 23 Xọọn xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jaty ạtse'e ijtp xjaanchja'vidup.
24 Ku ve'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ y'ixpạjkpa ñạjkxtini, van'it tse'e jẹ
Jesús jẹ nụmay jayu dụnụụjmidi jẹ Yaknạpẹjtpa Juan kạjx. Jidụ'ụm tse'e
vyaajñ:
—Ku miitse'e mnạjkxti joma ve'e kyapạntsụụna, ¿tits miitse'e ọjts
x'ixta? ¿To'k vine'e jẹ jayu juu' ve'e mẹjtsvinmaayp, juu' ve'e ijtp ax
jo'n to'k jẹ kapy juu' ve'e ọyvintsọva pọjụyọ'yp? 25 Pạn ka jẹ'ẹ kạjxape'e
mnạjkxti, ¿tits miitse'e ọjts x'ixta? ¿To'k vine'e jẹ jayu juu' ve'e va'ajts
ọy xạx? Mnụja'vidup xa miitse'e jẹts jẹm jẹ yakkutojkpa tyạk'am jẹ'ẹ
ve'eda juu' ve'e va'ajts ọy naxyọjxjụdup jẹtse'e ọy ñaajk'ítjada. 26 Pạn ka
jẹ'ẹ kạjxape'e mnạjkxti, ¿tits miitse'e ọjts x'ixta? ¿To'k vine'e jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook kọjtsnajxpa? Ax jẹ'ẹ tse'e. Ve'emts ạts miitse'e nnạạjmada
jẹts jyaa'knụmạ́jip jẹ'ẹ ve'e nụyojk jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jẹts ka'a ve'e pạn

viijnk jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kọ̱jtsnajxpa. 27 Jẹ̱ Yaknạpẹ̱jtpa Juan xa jẹ̱'ẹ̱
ve'e juu' ve'e jidụ'ụm jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán y'ava'nip:
Nkejxp xa ạtse'e jẹ̱ nyakkạtsụyọ̱'yva juu' ve'e mvintoo'vạ́kajap,
jẹ̱'ẹ̱ tse'e myak'ọ̱'yixjup jẹ̱ too' joma ve'e mnáxụt.
Jidụ'ụm tse'e jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ.
28 'Ve'emts ạts miitse'e nnạạjmada jẹ̱ts nụjom jẹ̱ jayu juu' ve'e joojn-
tykidu jẹ̱ts juu' ve'e ụxyam joojntykidup, ni pạna tse'e dụkanụmạja ax
jo'n jẹ̱ Yaknạpẹ̱jtpa Juan; ax jyaa'knụmájipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ni ka'a jẹ̱ Juan
jyapạna juu' ve'e ijtp jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am kyạ'm —jidụ'ụm tse'e jẹ̱ Jesús
vyaajñ.
29 Ax ku tse'e jẹ̱ Yaknạpẹ̱jtpa Juan jẹ̱ jayu dụyaknạpejt, van'it tse'e jẹ̱
nụmay jayu mạạt jẹ̱ kupạ'mụn pạkmojkpada dụ'amọ̱tunajxti juu' ve'e
kyọ̱jts, kyuvạjktu tse'e jẹ̱ts pyaatyp y'akẹẹguipe'e juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam
chạjkp jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e dụtóndat, yaknụkẹ'xnatạjkidu tse'e ku ve'e ñạpẹ̱jtti jẹ̱
Yaknạpẹ̱jtpa Juan jẹ̱ ñạpẹ̱jtụn kạjx. 30 Ax jẹ̱ fariseotạjk mạạt jẹ̱ tsaptụjkpit
yak'ixpạjkpatạjk, ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e dụkuvạjkti juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam tuk-
mutsọ̱jkjụdu, jẹ̱'ẹ̱ kạjx tse'e kyayaknạpẹ̱jtjidi.
31 Van'it tse'e jẹ̱ Mạjạ Vintsạ́n jyaa'kvaajñ:
—Yạ'ạts ạtse'e ntukmu'a'ixmojkidup jẹ̱ jáyuda juu' ve'e ụxyam
joojntykidup. 32 Ve'em xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda ax jo'n jẹ̱ pi'k ónụk juu' ve'e
ạjxtktup koo'yiva jẹ̱p maa'y jạạtp jẹ̱tse'e dụnạạjmada jẹ̱ myujatyoo'da:
"Njavinxooxtu ve'e tạạv jẹ̱tse'e m'ẹ́tstat, ka'a tse'e tụm'ẹ̱tsta;
njatukvin'ạạvdu tse'e tạạv jẹ̱ tsaachvinma'yụn ụv jẹ̱tse'e mya'axtat,
ka'a tse'e tụmya'axta." 33 Miin xa ve'e jẹ̱ Yaknạpẹ̱jtpa Juan, ka'a tse'e
jẹ̱ tsapkaaky dụkaajy, ka'a tse'e jẹ̱ tsaaydum pa'ajk nạạj dụ'uuk; ax
ve'emts miitse'e mva'anda jẹ̱ts jẹ̱me'e jya'vin kạjxm jẹ̱ kọ̱'ọ̱yjáyuvap.
34 Van'itts ạtse'e nmiimpa, ạts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, kaayp
ookp ạtse'e, jẹ̱ts miitse'e mva'anda jẹ̱ts munụyojk ạtse'e nkay n'uu'k
jẹ̱ts nmạạtnayja'vijidup ạtse'e jẹ̱ kupạ'mụn pạkmojkpada jẹ̱ts jẹ̱ viijnk
tọ́kinax jáyuda. 35 Ax jẹ̱'ẹ̱da pạn pạn jatye'e jẹ̱ Nte'yam myọọyp jẹ̱ vijin jẹ̱
kejụn, ñụja'vidinupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts pyaatyp y'akẹẹguip jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e
jẹ̱ Nte'yam tyuump kyạjtsp.

Ku jẹ̱ Jesús vye'na jẹ̱p jẹ̱ fariseo Simón tyạk'ap

36 To'k nax tse'e to'k jẹ̱ fariseo dụvạạjv jẹ̱ Jesús jẹ̱tse'e ọ̱jts dụmạạtkáy
jẹ̱m tyạk'am. Van'it tse'e ñụjkx jẹ̱ Jesús jẹ̱tse'e dụmạạtnajxy kaayva.
37 Ku tse'e dụnụja'vi to'k jẹ̱ tạ'ạxtạjk juu' ve'e tọ́kinax jayu, juu' ve'e
jẹ́mit kukajpụn, jẹ̱ts jẹ̱me'e jẹ̱ Jesús vye'na jẹ̱m jẹ̱ fariseo tyạk'am, van'it
tse'e dụkạạjn to'k jẹ̱ pọọ'p tsaaj apạjkin juu' ve'e jẹ̱ pa'ajk xoo'kpa nạạj
dụmạạt, jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dụnụnụjkx. 38 Ku ve'e jyẹ̱'y jẹ̱p jẹ̱ Jesús ñaadup
tsọv, van'it tse'e yaaxy, jẹ̱ vyinnạạj tse'e tyuknụta'kxi jẹ̱ Jesús jẹ̱ tyek,
jẹ̱tse'e jẹ̱ vyaajy dụtukpọ̱'ttạạtsni, jẹ̱tse'e jẹ̱ tyek dụtsuu'kx, jẹ̱tse'e jẹ̱
pa'ajk xoo'kpa nạạj dụpạạjmji. 39 Ku tse'e jẹ̱ kutạjk dụ'ix jẹ̱ts ti ve'e jẹ̱
tạ'ạxtạjk tyuump, van'it tse'e ñañạ'mụxji: "Pạn jẹ̱'ẹm yạ'ạ ve'e kụy'it
jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kọ̱jtsnajxpa, kụdụnụjávats yạ'ạ ve'e vintsọ̱ yạ'ạ
ve'e jyáyuva pạne'e tọọjnjup majtsjup, kụx tọ́kinax jayu xa yạ'ạ ve'e xi
tạ'ạxtạjk." 40 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ fariseo dụnụụjmi:
—Simón, jẹ̱pe'e juu' ạtse'e nkọ̱tsuvaampy.
Van'it tse'e jẹ̱ fariseo y'atsạạjv:
—Yak'ixpạjkpa, kọ̱tsụ n'it.
41 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús vyaajñ:

—Nu̱me̱jtsk xa ve'e je̱ yaa'tya̱jk to'k je̱ yakmeen'anoo'kxpa du̱muyǫ́jada y'ijt. To'k tse'e myuyǫ́jaja y'ijt mugǫǫxk mǫ́kupx je̱ denario meen je̱ts jado'k vu̱jxtkupxu̱k majk. 42 Ka'a tse'e y'ǫ'yixjada vintsǫ ve'e du̱mukuvẹ́ttat. Van'it tse'e je̱ yakmeen'anoo'kxpa mye̱e̱'kxu̱xjidi je̱ yǫjta. Nu̱kǫ́tsu̱ts n'it, ¿pa̱ne'e nu̱yojk du̱tsǫjkp je̱ yakmeen'anoo'kxpa?
43 Van'it tse'e je̱ Simón y'atsa̱a̱jv:
—Ve'em xa a̱tse'e ntij je̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e nu̱yojk je̱ meen du̱yǫ́jip y'ijt.
Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Ǫy xa ve'e xtij.
44 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱vin'ix je̱ ta̱'a̱xta̱jk, je̱tse'e je̱ Simón du̱nu̱u̱jmi:
—¿M'ixpe'e ya̱ ta̱'a̱xta̱jk? Ku xa a̱tse'e yaja mtu̱jk tu̱nta̱ka, ka'ats a̱tse'e je̱ mtsoxk na̱a̱j tu̱xma̱'a̱ je̱ts a̱tse'e ya̱ ntek ta̱a̱ ku̱mpuj; ax ya̱ ta̱'a̱xta̱jk, je̱ vyinna̱a̱jts a̱ts ya̱'a̱ ve'e tu̱xtukpakpuj je̱tse'e tu̱du̱yaktu̱'u̱ts ma̱a̱t je̱ vyaajy. 45 Ka'ats a̱ts mitse'e tu̱xtsuu'kx; ax je̱ts ya̱'a̱, ka'anats ya̱'a̱ ve'e a̱ts ya̱ ntek du̱tsoo'kx'atǫ́va ku ve'e tu̱tya̱ka. 46 Ni ka'avats a̱tse'e yam nkuvajkm tu̱xpu̱u̱jmja je̱ olivos aceite; ax pya̱a̱jmjits ya̱'a̱ ve'e ta̱a̱v je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j a̱ts ya̱ ntek. 47 Ax je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts mitse'e nnu̱u̱jma, ǫ́yam ya̱'a̱ ve'e ǫǫy tyuntǫkinaxjáyuva tu̱y'it, je̱ tsǫjku̱n tse'e juu' ve'e jyayejpp, je̱'e̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts ta̱ ve'e je̱ Nte'yam tyǫkinmee'kxju̱. Je̱ jayu juu' ve'e yu̱u̱'nam yaktǫkinme̱e̱'kxp, yu̱u̱'namts je̱'e̱ ve'e je̱ tsǫjku̱n du̱jayep.
48 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ ta̱'a̱xta̱jk:
—Mee'kx tse'e je̱ mtǫkin tyañ.
49 Van'it tse'e je̱ javya̱a̱'kxta̱jk ñavyaajnjidi:
—¿Pa̱nts ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu ñatyijju̱ je̱ts ya̱'a̱ ve'e je̱ jayu du̱tǫkinmee'kx?
50 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jminuva je̱ ta̱'a̱xta̱jk:
—Je̱ Nte'yame'e tu̱myaktsa̱'a̱kju̱ ku̱x a̱tse'e tu̱xjaanchjáva. Na̱jkxni mits ǫy aaj ǫy jǫǫt.

8

Je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e du̱puta̱jkidup y'ijt je̱ Jesús

1 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it tse'e je̱ Jesús ñajxy tya̱jki je̱m may kajpu̱n ka̱jxm je̱ mǫ́jit je̱ muutskit, je̱tse'e je̱ jayu du̱tuk'ix je̱ ǫy ka̱ts je̱ ǫy ayook, je̱'e̱ tse'e tyuk'ixp vintsǫ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m; mujatyoo'ijidup tse'e vye'na je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpata̱jk. 2 Je̱mpa tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e mujatyoo'ijidu, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Jesús yakpítsumu̱xjidinu je̱ kǫ'ǫyjáyuvap je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱tse'e du̱yakjǫtka̱daakni juu' ve'e pa̱jkjup ijttu. Nu̱to'k tse'e je̱'e̱da je̱ María Magdalena, je̱me'e jya'vin ka̱jxm y'ijt nu̱vuxtojtu̱k je̱ kǫ'ǫyjáyuvap; 3 jado'k tse'e je̱ Juana; jado'k tse'e je̱ Chuza je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱ Chuza juu' ve'e du̱yakkutojkjip je̱ toompata̱jk je̱p je̱ Herodes tyu̱jkp; jado'k tse'e je̱ Susana; je̱ts je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e puta̱jkijidup y'ijt ma̱a̱t je̱ joojntykin juu' ve'e y'íxtup jyaye̱jptup.

Je̱ ta̱a̱mt va̱jpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

4 Nu̱may tse'e je̱ jayu chǫǫ'ndi je̱m kyajpu̱n ka̱jxmda je̱tse'e je̱ Jesús na̱jkx du̱'ixta. Ku ve'e je̱ nu̱may jayu ñay'amojkijidi, van'it tse'e je̱ Jesús vya'nu̱xjidi ya̱ tukmu'a'ixmojkin:
5 —To'k xa ve'e je̱ jayu ta̱a̱mt va̱jpa cha̱a̱'n. Ku tse'e du̱vu̱j je̱ ta̱a̱mt, je̱m tse'e juu' ve'e naxka̱daak je̱ja too' kujk. Van'it tse'e je̱ jayu du̱tukte̱e̱'ndi

jẹtse'e jẹ jẹyyva tạ́nụk dụpiivdini. 6 Jẹmpa tse'e juu' ve'e naxkạdaak jẹja tsakụjx joma ve'e peji jẹ naax. Ku ve'e tạ́vani myux vye'na, tạạtsnu tse'e jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ naax kyanika. 7 Jẹmpa tse'e juu' ve'e naxkạdaak jẹja ápit akujk. Van'it tse'e jẹ ápit yee'k jẹtse'e dụkọọ'k'ítụmọọyni jẹ ọy ojts jẹtse'e yẹẹ'kụt. 8 Nay jẹmpa tse'e juu' ve'e naxkạdaak jẹja ọy naxkụjx. Jẹ'ẹ tse'e tạ'mi. Jẹm tse'e juu' ve'e naajkma'yiju mọ́kupx tạạjm.

Van'it tse'e jẹ Jesús mạkk kyạjts:

—Pạn pạn jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e dụ'amọtunaxta.

Jẹ'ẹ pạn tyạjx kạjxe'e jẹ tukmu'a'ixmojkin yakpụụjm
(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

9 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk y'amọtutụ́vijidi pạn vintsọ ve'e yakkọjtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki. 10 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Jẹ Nte'yam tse'e mtuknụja'vijidup vintsọ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm; ax ka'a tse'e jẹ Nte'yam tyuknụjávajada jẹ'ẹda juu' ve'e ụụ'm mạạt ka'ijttup. Jẹ'ẹ kạjxts ạts jẹ'ẹ ve'e ntukmukọtsta jẹ tukmu'a'ixmojkin mạạt kụx jya'íxtup xa jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e ntuump, ka'a tse'e dụvinjávada, jyah'amọtunajxtupts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e nkạjtsp, ka'a tse'e dụvinmọ́tuda.

Ku jẹ Jesús dụkọjtsvaach jẹ tạạmt vạjpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

11 'Ax jidụ'ụm tse'e yạ tukmu'a'ixmojkin yakkọjtsva'ach. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e jẹ tạạmt ax jo'n jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook. 12 Jẹja tse'e too' kujk joma ve'e jẹ tạạmt yakvụj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dụ'amọtunajxtup jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook. Van'it tse'e jye'ya jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjayuvaptạjkta jẹtse'e dụpạjkjini jẹm jya'vin kạjxm jẹ kạts jẹ ayook juu' ve'e yakvaajnjidu jẹts ka'a ve'e dụjaanchjávadat, ve'em tse'e dụkajayẹ́ptat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 13 Jẹja tse'e tsakụjx joma ve'e peji jẹ naax, joma ve'e jẹ tạạmt yakvụj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dụ'amọtunajxtup jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook jẹtse'e dụkuvạkta jẹ xọọjntkụn mạạt, jyaanchja'vidup tse'e ku ve'e vẹẹ'n yạ it ñaxy. Ax ku tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap dụ'ix vintsọ ve'e dụyaktọkintóndat, van'it tse'e dụkọọ'kmạjạ pạạmdini jẹ kạts jẹ ayook juu' ve'e y'amọtunajxtu. 14 Jẹja tse'e ápit akujk joma ve'e jẹ tạạmt yakvụj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook dụ'amọtunajxtup. Ku ve'e yạ it ñaxy, jẹ'ẹ tse'e ọọy tyunvinmaaydup jẹ naxviijnit jẹ'ẹ, chọjktup tse'e jẹtse'e kumeen y'íttat, jẹtse'e xọọjntkp ñaajk'ituva'anjada. Jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook juu' ve'e y'amọtunajxtu, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ tạạmt juu' ve'e jẹja ápit jạạt yakvạj jẹtse'e kyatạ'mi. 15 Ax jẹja tse'e ọy naxkụjx joma ve'e jẹ tạạmt yakvụj jẹtse'e ñaajkma'yiji, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook dụ'amọtunajxtup jẹtse'e dụmạjạ pạmda jẹ ọy aaj jẹ ọy jọọt mạạt jẹts jẹ tụv jáyuvin mạạt. Jẹ yuj vinma'yụn mạạt tse'e jẹ jyáyuvin jẹ jyoojntykin vyimpitta ax jo'n jẹ Nte'yam tyukmutsọ́kjada.

Jẹ tạ'kxpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 5.14-16; Mr. 4.21-25)

16 'Ni pạna xa ve'e jẹ tạ'kxpa dụkanạ'ạk jẹtse'e juu' dụtuknaxjópụt ukpụ jẹp maajntkụn pa'tkup dụyo'otsụt; ñạ'kp jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e kạjxm dụpụm jẹtse'e ve'em dụkutạ'kxụt anañụjoma jẹ jayu juu' ve'e tạjkidup

jẹp tụjkp. 17 Nay ve'empa tse'e, ka'a xa ve'e tii juu' ve'e yu'uts jẹtse'e ụx'ọọk kyanụkẹ'xnatạ́kat, ka'a tse'e tii juu' ve'e kayaknụja'vip jẹtse'e ụx'ọọk jẹ jayu dụkanụjávat.
18 'Payọ'ọyda ọy juu' ve'e m'amọtunajxtup. Pạn pạn tse'e juu' dụmạạt, jaa'kyakmọ'ọp tse'e; jẹts pạn pạn tse'e juu' yụụ'n vẹẹ'n dụmạạt, yakpạjkjinup tse'e nụjom.

Jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Jesús tyaakja'vip
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

19 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ tyaak jẹts jẹ y'utsạtạjk jyẹ'ydi joma ve'e jẹ'ẹ; ka'a tse'e y'ọ'yixjidi vintsọ ve'e dụvinkutạ́madat kụx nụmaye'e jẹ jayu ọọy tyunve'na. 20 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ jayu vya'nụxji:
—Ụxẹp xa ve'e tạk'aagup jẹ mtaak jẹts jẹ m'utsạtạjk, mitse'e myakkọtsuvaajnjụdup.
21 Van'it tse'e y'atsạạjv:
—Pạn pạn jaty xa ve'e dụ'amọtunajxtup jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook jẹtse'e dụkutyonda, jẹ'ẹts ạtse'e nja'vidup ax jo'n ạts jẹ n'uts jẹ n'ajch kụy'ijtti, jẹts ạts jẹ n'uts jẹ ntsạ'ạ, jẹts ạts jẹ ntaak.

Ku jẹ Jesús dụyak'atụvi jẹ mạkk pọj
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

22 To'k nax tse'e jẹ Jesús tyạjki jẹm barco jọọtm mạạt jẹ y'ixpạjkpatạjk, jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Ja'mda jẹm jado'k ado'om nạpa'am.
Jẹtse'e ñạjkxti. 23 Yọ'ydup tse'e vyẹ'nada jẹtse'e jẹ Jesús myanajxy. Van'it tse'e mạkk pyọj'ukvaajñ jẹtse'e jẹ nạạj kyạjxmpojtụk jẹtse'e tyạjki jẹm barco jọọtm. Ojts'ukvaannup tse'e vye'na, javẹẹ'n jyakunajxni, 24 van'it tse'e dụyojxti jẹ Jesús, jẹtse'e dụnụụjmidi:
—¡Yak'ixpạjkpa! ¡Yak'ixpạjkpa! ¡Kunajxumdinuptam xa ve'e nạ'ạạkp!
Van'it tse'e jẹ Jesús jyọtvij jẹtse'e dụtuknụụjmi jẹ pọj jẹts jẹ nạạj. Van'it tse'e jẹ pọj y'atụvi jẹtse'e jẹ nạạj tyu'ujkjajty. 25 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—¿Tyạjxse'e jẹ jaanchja'vin xkajayẹpta?
Tsạ'kidup tse'e jẹtse'e atụva atọki tyuntaandi jẹ y'ixpạjkpatạjk, jẹtse'e ñay'amọtutụ́vijidi:
—¿Vintsọs yạ'ạ vine'e yạ jayu jẹ mạkkin ọọy dụtunjayep? ¡Jẹ pọj paat jẹ nạạj paat tse'e dụpava'añ, ax kạtsụpạjkjụdup tse'e!

Ku jẹ Jesús dụyakpítsum jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxm
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

26 Van'it tse'e chọọ'ndi jẹm galiléait y'it jọọtm jẹtse'e jyẹ'ydi jẹm jado'k ado'om mạjạ nạ'akạya pa'am jẹm gadaarait y'it jọọtm. 27 Ku tse'e jẹ Jesús pyítsum jẹm barco jọọtm, van'it tse'e vyinkutạ́miji to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e jẹm tsọ kukajpụnip; jékanits jẹ'ẹ ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kọ'ọyjáyuvap, jékani tse'e kyanaxyạxjụ. Ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹp tụjkp chụụna; jẹpe'e aajntkup tyun'it joma ve'e jẹ ọọ'kpa ñaxtạ́kada. 28 Ku ve'e dụ'ix jẹ Jesús, van'it tse'e dụvinkọxkteni, jẹtse'e mạkk dụnụụjmi:
—¿Ti kạtsts ụụ'me'e njayẹjpump?, Jesús. Jẹ'ẹ xa mitse'e jẹ y'Onụk, jẹ Nte'yam, juu' ve'e dụnụkạjxmikạjxp. Nmunoo'kxtkpts ạts mitse'e jẹts ạtse'e kadi xtsaachtún.
29 Ve'em tse'e vyaajñ kụx pyavaampye'e jẹ Jesús jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹtse'e pyítsumnit. May náxanits jẹ'ẹ ve'e jẹ kọ'ọyjáyuvap tyukkoo'yaja vye'na, nay ve'empa tse'e cadenatsum jẹm kyạ'm jẹts jẹm tyékum jẹ

jayu jyayak'itjṵ; ax vinnaajknáxts jẹ'ẹ ve'e jyayaktsum, ve'emts jẹ'ẹ ve'e
dṵtukpọjtikṵ́x jẹ cadena jẹtse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap yaknạjkxjini joma ve'e
kyapạntsṵṵna. 30 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutṵ́viji:
—¿Tise'e mxạạj?
Van'it tse'e y'atsạạjv:
—Miijl Am ạtse'e nxạạj.
Jẹ'ẹ kạjxts jẹ'ẹ ve'e ve'em vyaajñ kṵx nṵmaye'e jẹ kọ'ọyjáyuvap
tṵtyuntuktạjkijini vye'na. 31 Ax jẹ kọ'ọyjáyuvap tse'e dṵmunoo'kxtktu
jẹ Jesús jẹtse'e kadi pyakẹ́xjada jẹp kạạk jótup. 32 Jẹm tse'e tonṵn
viinm vye'niduva nṵmay jẹ kẹẹm jyạ'kxta. Van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap
dṵmunoo'kxtkti jẹ Jesús jẹtse'e myasọ'ọkjadat jẹtse'e nạjkx jẹ kẹẹm
dṵtuktą́kada. Yakjajtṵxjṵdu tse'e jẹ Jesús. 33 Van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap
pyítsumdini jẹm jẹ yaa'tyạjk jya'vin kạjxm jẹtse'e jẹ kẹẹm dṵtuktạjkidi.
Van'it tse'e nṵjom jẹ kẹẹm kyṵsnoomdi jẹm tonṵn viinm jẹtse'e
y'ano'midi jẹm mạjạ nạ'akạya jọọtm. Jẹp tse'e ñax'ọọ'kkạjxtini.
34 Ku tse'e jẹ kẹẹm ixpa dṵ'ixti jẹts vintsọ ve'e juu' jaty jyajty, tsạ'kidu
tse'e. Jatyji tse'e ñạjkxti jẹm kajpṵn kạjxm jẹtse'e dṵ'ava'nidi juu' ve'e
toojnju kọjtsju. 35 Van'it tse'e jẹ nṵmay jayu pyítsumdi, jẹtse'e nạjkx
dṵ'ixta pạn ti ve'e tṵtyunjṵ tṵkyạtsjṵ. Ku tse'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ Jesús,
jẹm tse'e dṵpaatti jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kọ'ọyjáyuvap
tṵy'it. Jẹmts jẹ'ẹ ve'e chṵṵna jẹ Jesús jẹ tyek mutạm, xą́xani jẹts ọ́yani
jẹ vyinma'yṵn. Tsạ'kidu tse'e jẹ jáyuda ku ve'e dṵ'ixti. 36 Pạn pạn jatye'e
dṵ'ixtu pạn vintsọ ve'e jẹ Jesús dṵyakjọtkạdaaky jẹ jayu, vyaajnjidu tse'e
jẹ jayu juu' ve'e jẹ'ydu. 37 Van'it tse'e nṵjom jẹ jẹ́mit jayu ọọy tyuntsạ'kidi,
jẹ'ẹ kạjx tse'e dṵmunoo'kxtkti jẹ Jesús jẹtse'e jẹm chọọ'nnit. Van'it tse'e
jẹ Jesús tyạjki jẹm barco jọọtm jẹtse'e vyimpijtni jẹm jado'k ado'om mạjạ
nạ'akạya pa'am. 38 Jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹm jya'vin
kạjxm tṵy'it, jyamunoo'kxtk tse'e jẹ Jesús jẹtse'e kṵdṵyakjajty jẹtse'e
kṵdṵmạạdi. Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxji jẹtse'e tyánṵt. Jidṵ'ṵm tse'e
vyaajñ:
39 —Vimpijtni jẹm mtạk'am jẹts avana ti maa'yṵne'e jẹ Nte'yam
tṵmto'nṵxjṵ.
Van'it tse'e ñṵjkx jẹ yaa'tyạjk jẹtse'e jẹ kajpṵn dṵvaajnjikṵjx nṵjom
juu' ve'e jẹ Jesús tyoon jẹ'ẹ kạjx.

Jẹ Jairo jẹ ñạạx jẹts jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ Jesús jẹ vyit dṵtọọn
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

40 Ku tse'e jẹ Jesús jyẹ'ynuva jẹm jado'k ado'om mạjạ nạ'akạya pa'am,
jẹm tse'e nṵmay jẹ jayu ọọy tyun'a'íxjidini vye'na, ọọye'e tyunxọọndṵkta
ku ve'e jye'ya. 41 Van'it tse'e to'k jẹ yaa'tyạjk jyẹ'y juu' ve'e jẹp tsaptṵjkp
dṵnṵvintsą́nip, Jairo ve'e xyạạj. Van'it tse'e jẹ Jesús dṵvinkọxkteni
jẹtse'e dṵmunoo'kxtk jẹtse'e jẹm tyạk'am ñạjkxṵt 42 kṵx jẹme'e to'k jẹ
ñạạx juu' ve'e makmẹjtsk joojnt jo'n ve'nip, to'kamts jẹ'ẹ ve'e dṵnạạxa,
ọọ'kṵn ámanits jẹ'ẹ ve'e vye'na. Ku tse'e jẹ Jesús ñṵjkx, nṵmay tse'e jẹ jayu
tyumpanạjkxji jẹtse'e tyunyak'atijmojkni.
43 Jẹm tse'e nṵmay jayu akojkm ñạjkxpa to'k jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e
makmẹjtsk joojntani dṵjayẹjpp jẹ vinnṵjkxjṵ pa'am, tą́vani tse'e jẹ
tsọ'yivatạjk dṵtukmujokyạjxni nṵjom juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ni pạna
tse'e kya'ọ'yixji jẹtse'e yakjọtkạda'akjṵt. 44 Van'it tse'e jẹp naadup tsọv
jẹ Jesús jẹ vyitṵpaa'v dṵtọọjnji. Tun jatyji tse'e y'atṵ́vini jẹ vinnṵjkxjṵ
pa'am.

45 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—¿Pạnts ạtse'e tụxtạ́n?
Ku tse'e ni pạna dụkakuvụjk, van'it tse'e jẹ Pedro jẹts jẹ myujatyoo'da
vyaandi:
—Yak'ixpạjkpa, yạ nụmay jayu xa mitse'e m'atijmojkjup, ¡jẹtse'e
x'amọtutụva pạn pạne'e tụmtạnjụ!
46 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—Jẹja xa ve'e jẹ jayu pạn pạn ạtse'e tụxtạ́n, kụx nja'vi ạtse'e tạạv jẹts
tạ ạtse'e jẹ nmạkkin nyaktún.
47 Ku tse'e jẹ tạ'ạxtạjk ñayja'viji jẹts nụkẹ'xnatạ́ka ve'e tyaajñ,
van'it tse'e tyuntsạ'kini jẹtse'e nụnmíppnup dụnụnụjkx jẹ Jesús, jẹtse'e
dụvinkọxkteni, jẹtse'e jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk dụ'ava'ni jẹts tyạjxe'e
dụtạạjn jẹts vintsọ ve'e tun jatyji jyọtkạdaakni. 48 Van'it tse'e jẹ Jesús
ñạ'mụxji:
—Mjọtkạdaaknu xa ve'e tạạv jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e tụxjaanchjáva. Nạjkxni
ọy aaj ọy jọọt.
49 Kọjtspna tse'e jẹ Jesús vye'na, van'it tse'e to'k jẹ jayu jyẹ'y, jẹm tse'e
jẹ Jairo tyạk'am chạạ'n, jẹtse'e jẹ Jairo dụnụụjmi:
—Tạ́vani xa ve'e jẹ mnạạx y'ạạ'k. Kadi xjaa'k'atsu'ux yạ yak'ixpạjkpa.
50 Ku tse'e jẹ Jesús dụ'amọtunajxy, van'it tse'e vyaajñ:
—Kadi mtsạ'ạga. Kọọjyji xa ạtse'e xjaanchjávat jẹtse'e jẹ mnạạx
jyọtkạdaaknit.
51 Ku tse'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ tạjk, ni pạna tse'e jẹ Jesús dụkayakjajtji
jẹtse'e dụmạạttạ́kat, jẹ Peedroji ve'e, jẹ Santiago, jẹ Juan, jẹts jẹ kiix ónụk
jẹ tyee' jẹ tyaak. 52 Tum ñụyaaxtup tum ñụtsaachvinmaaydup tse'e jẹ
jayu vyẹ'nada jẹ kiix ónụk. Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Kadi mya'axta. Ka'a xa yạ'ạ ve'e yạ kiix ónụk y'ạạ'ka, maapji yạ'ạ
ve'e.
53 Yaktukxiik tse'e kụx ñụja'vidup jẹ'ẹ ve'e jẹts ạạ'kani jẹ'ẹ ve'e vye'na.
54 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ kiix ónụk jẹ kyạ'ạj dụkọọjnụk, jẹtse'e mạkk kyạjts,
jẹtse'e dụnụụjmi:
—Kiix ónụk, pojtụkni.
55 Van'it tse'e jẹ kiix ónụk jyoojntykpạjknuva jẹtse'e jatyji pyojtụkni.
Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ jẹtse'e dụyakkáydat jẹ kiix ónụk. 56 Atụva atọki
tse'e jẹ tyee' jẹ tyaak tyuntaandi. Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi jẹts ni
pạna ve'e dụkavaajnjadat jẹts ti ve'e tụtyunjụ tụkyạtsjụ.

9

Ku jẹ Jesús dụ'akẹjxva'kxti jẹ y'ixpạjkpatạjk ka'amaayva
(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

1 Van'it tse'e jẹ Jesús dụyaknay'amojkiji jẹ ñụmakmẹjtsk ixpạjkpatạjk
jẹtse'e dụmọọjy jẹ kutojkụn jẹtse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsumdat
jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda jẹtse'e jẹ jayu dụtuknụva'atstat jya-
juu'pa'ama juu' ve'e myạạtta. 2 Van'it tse'e dụkẹjxti ka'amaayva,
jẹtse'e jẹ jayu dụtuknụjávadat jẹts chạjkpe'e jẹ Nte'yam jẹtse'e jẹ jayu
ñapyạạjmjidinit jẹm jẹ'ẹ y'am kyạ'm, jẹtse'e dụyakjọtkạda'aktat pạn pạn
jatye'e pạjkjụdup. 3 Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:
—Ka'a tse'e ti xmutsọọ'ndat juu' ve'e m'ajọọtadap jẹja too' aajy, ka'a
tse'e xmutsọọ'ndat jẹ tajk, ka'a tse'e jẹ apạjkin, ka'a tse'e jẹ tsapkaaky,
ni ka'ava tse'e jẹ meen. To'k ni'kxji ve'e jẹ mvit xmunạjkxtat juu' ve'e

mjayẹjptup. 4 Kụjyajomatụjka tse'e mtą́kadat, jẹja tse'e mnamyáyjadat
pạn vinxụp xạạj ve'e mtanava'anda jẹm kajpụn kạjxm. 5 Pạn joma
tse'e jẹ jayu mkakuvą́kjada, mtsọọ'ndinup tse'e jẹm jẹtse'e xvinxíttat jẹ
mtekta jẹtse'e vyánụkụt jẹ naxvay juu' ve'e tụxpava'akta jẹm kyajpụn
jọọtm, ve'em tse'e dụnụjávadat jẹts ka ọ́yap jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tyoondup.
6 Nạjkxtuts jẹ'ẹ ve'e jẹm nụjom pi'k kajpụn kạjxmda, ve'em tse'e
dụvaajnjada jẹ jayu jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, yakjọtkạdaaktuvap tse'e pạn
pạn jatye'e pạjkjụdup jyajomatsọva.

Ku jẹ Yaknạpejtpa Juan y'ọọ'kni
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

7 Ku ve'e jẹ yakkutojkpa Herodes jẹ kạts dụmọtu ti ve'e jẹ Jesús tyuump,
ọọy tse'e jẹ vinma'yụn dụtunjayejp kụx jẹme'e juu' ve'e vaandup jẹts
joojntykpạjknuva ve'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan. 8 Jẹmpa tse'e pạn pạne'e
vaanduvap jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa Elías jẹ'ẹ ve'e, jẹ'ẹ ve'e
joojntykpạjknuva jẹtse'e ñaajknụkẹ'xnatạjkijinuva. Nay jẹmpa tse'e pạn
pạne'e vaanduvap jẹts joojntykpạjknuva ve'e jẹ viijnk juu' ve'e ijt jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa. 9 Ax jẹ Herodes tse'e vaan:
—Nyakjayyukpojxjinu xa ạtse'e jẹ Juan. ¿Pạnts jẹ'ẹ n'it vine'e juu'
ạtse'e ọọy jẹ jayu xtuntukmumaajntyktup?
Yak'ixuvaan tse'e jẹ Jesús.

Ku jẹ Jesús jẹ jayu dụyakkaajy nụmugọọxk miijl naxy
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

10 Ku ve'e jẹ kukạtsivatạjk vyimpijttini, van'it tse'e jẹ Jesús dụvaajnjidi
pạn ti jatye'e ọjts dụtonda. Van'it tse'e pyavọọjvjidi jẹtse'e ñạjkxti joma
ve'e to'k jẹ apụk it, jẹ betsáidait kajpụn mutạm. 11 Ku ve'e jẹ nụmay jayu
dụnụja'vidi, van'it tse'e dụpanạjkxti jẹ Jesús. Van'it tse'e kyuvạjkjidi,
jẹtse'e vya'nụxjidi vintsọ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ Nte'yam
y'am kyạ'm, jẹtse'e dụyakjọtkạdaakni pạn pạn jatye'e pạjkjụdup.
12 Ku ve'e tánani jẹ it vye'na, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ ñụmakmẹjtsk
ixpạjkpatạjk vyinkutą́mijidi jẹtse'e ñạ'mụxjidi:
—Pakẹjxtini to'k aaj yạ jáyuda jẹtse'e nạjkx dụ'íxtada jẹ kyaaky jẹ
tyọjkx jẹm pi'k kajpụn kạjxmda jẹts jẹm kam jọọtm jẹts jẹ it joma ve'e
pyọọ'kxtat, kụx ka'a xa ve'e yaja tii ni tía joma ụụ'me'e yájada.
13 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Miitse'e myakkáydap.
Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Ka'a xa ạạtse'e ụxyam ntimạạda, mugọọxkji ạạtse'e yap jẹ tsap-
kaaky nmạạda jẹts mẹjtskji jẹ ajkx. ¿Ukpụ nạjkxp ạạts vine'e njoy jẹ
kaaky jẹ tọjkx jẹtse'e nụjom kyáydat?
14 Ax jẹ jayu tse'e juu' ve'e jẹm ve'nidup, nụmugọọxk miijl jo'n tse'e
y'ijtti jẹ yaa'tyạjk. Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụujmi jẹ y'ixpạjkpada:
—Pạjkva'kxtats yạ jayu nụvụjxtkupxụk majk jaty jo'n jẹtse'e
xyak'ạjxtụktat.
15 Ve'em tse'e dụtoondi. Jẹtse'e nụjom y'ạjxtkti. 16 Van'it tse'e jẹ
Jesús dụkọọjnụk mugọọxk jẹ tsapkaaky jẹts mẹjtsk jẹ ajkx. Van'it
tse'e jẹm tsajm tsọ pyat'ix jẹtse'e jẹ Nte'yam dụkukọjtsji. Van'it tse'e
dụyakva'kxy, jẹtse'e dụmọọydi jẹ y'ixpạjkpatạjk, jẹtse'e jẹ nụmay jayu
dụtukvinkukạ'yidi. 17 Ax nụjom tse'e jẹ jayu kyaaydi jẹtse'e kyooxjidi.

Ku ve'e jẹ jayu kyakyạjxti, van'it tse'e dụpạkmojktini jamakmẹjtsk kach jẹ tsapkaaky kunax jẹts jẹ ajkx kunax.

Ku jẹ Pedro dụ'ava'ni jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo
(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

18 To'k nax tse'e jẹ Jesús naaydum chapkạjts. Jẹm tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk
dụmạạdada vye'na. Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidi:
—¿Vintsọse'e jẹ jayu vya'anda, pạ́nụk ạtse'e?
19 Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Jẹm xa ve'e pạne'e vaandup jẹts mitse'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan, jẹmpa
tse'e pạne'e vaanduvap jẹts jẹ Elías mitse'e, nay jẹmpa tse'e pạne'e vaan-
duvap jẹts mitse'e nụto'k juu' ve'e ijt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa,
jẹ'ẹk tse'e joojntykpạjknuva.
20 Van'it tse'e dụ'amọtutụ́vidi:
—Jẹts miitsta, ¿vintsọts miitse'e mvaanduva jẹts pạn ạtse'e?
Van'it tse'e jẹ Pedro y'atsạạjv:
—Mits xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e
yakkutojknit.

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ni jẹ y'ọọ'kụn
(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30-9.1)

21 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụtukpavaandi jẹts ni pạna ve'e
dụkavaajnjadat jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo. 22 Jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Tun vinkọpk xa jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e ọọy ntuntsaachpaa'tụt. Ka'ats
ạtse'e xkuvạ́ktat jẹ israeejlit jẹ myụ́jit jáyuda, jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda,
jẹts jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk. Xyak'ọọ'ktapts ạtse'e jẹ jayu; ax joo-
jntykpạjknuvapts ạtse'e kutoojk xạạj, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka
Ijtp.
23 Van'it tse'e dụnụụjmidi nụjom jẹ jáyuda:
—Pạn pạn xa ve'e dụtsọjkp jẹtse'e y'ijtnit ạts mạạt, va'an tse'e
dụmasọkkạjxni jẹ y'avintsọ vinma'yụn, jẹtse'e jọ́vum xạạj jẹ jyọọt jẹ
jya'vin dụmạkkpạ́mụt jẹtse'e chaachpaa'tụt ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ
y'ọọ'kụn dụ'anạjkxip ku ve'e jẹ cryuuz dụpakụ'ụ, jẹts ạtse'e xpamiin-
nit. 24 Kụx pạn pạn xa ạtse'e xkajaanchja'vip kụxe'e dụtsạ'ạga jẹtse'e
y'ọọ'kụt, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụjayẹ́pụt jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.
Ax pạn pạnts ạtse'e ijtp xjaanchja'vip, ọ́yame'e y'ọọ'kụt ạts kạjx, jẹ'ẹ tse'e
dụjayẹjpnup jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 25 Ni vinxụpa xa
jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu kyato'nụxjụt ku ve'e dụjẹ'ẹikạ́xụt nụjom yạ naxviijnit
it jẹtse'e vyintọ́kiyụt jẹ jayu jẹ jyọọt jẹ jya'vin. 26 Kụx pạn pạn xa ạtse'e
xtuktsọ'ọtyoomp jẹtse'e ạts jẹ nkạts jẹ n'ayook dụtuktsọ'ọtyoompa,
ntuktsọ'ọtyoompapts ạts jẹ'ẹ ve'e ku ạtse'e nmiinnuvat ạts jẹ nmạjin
mạạt, ạts jẹ nTee' jẹ myạjin mạạt, jẹts jẹ va'ajts ángeles jẹ myạjin mạạt.
27 Tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ jẹts jẹja ve'e jẹ jáyuda juu' ve'e yaja ijttup
jẹtse'e kya'ọọ'ktat pạn ka'ana ve'e dụ'ixta jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn myin.

Ku jẹ Jesús tyikts jẹtse'e y'ajaj y'atụ'kx
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Toodojtụk xạạj jo'nani tse'e jẹ it ñaxy vye'na ku ve'e jẹ Jesús ve'em
vyaajñ, van'it tse'e ñụjkx tsapkọjtspa, jẹ'ẹ tse'e dụvọvụtsọọ'n jẹ Pedro,
jẹ Santiago, mạạt jẹ Juan. Van'it tse'e pyẹjtti joma ve'e to'k jẹ kọpk.
29 Tsapkọjtsp tse'e jẹ Jesús vye'na, van'it tse'e jẹ vyiijn jẹ y'aaj tyikts jẹtse'e
jẹ vyit ọjts tyumpọọ'pikụ́x jẹtse'e y'ajaj y'atụ'kx. 30 Van'it tse'e vya'kkẹ'xti

nu̱me̱jtsk je̱ yaa'tya̱jk je̱tse'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsjidi je̱ Jesús. Je̱ Moisés je̱ts je̱ Elíasts je̱'e̱ ve'e ijttu. 31 Naa'víttju̱dupts je̱'e̱ ve'e je̱ tsapjo̱o̱tmit ma̱jin; je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e kyo̱jtstup ku ve'e je̱ Jesús y'o̱o̱'ku̱t je̱m Jerusalén. 32 Manajxtu tse'e je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ myujatyoo'ta̱jk. Ku tse'e jyo̱tvijti, van'it tse'e du̱'ixti je̱ Jesús je̱ mya̱jin ma̱a̱t je̱ts janu̱me̱jtsk je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ Jesús mya̱a̱tténidup. 33 Na̱jkxtinup tse'e vye̱'nada nu̱me̱jtsk je̱ jayu, van'it tse'e je̱ Pedro du̱nu̱u̱jmi je̱ Jesús:

—Yak'ixpa̱jkpa, o̱y xa je̱'e̱ ve'e ku a̱a̱tse'e yaja n'it. Va'ants a̱a̱ts du̱pu̱mu̱ toojk je̱ pi'k ojts atya̱jk: to'k mits mje̱'e̱, je̱ts to'k je̱ Moisés jye̱'e̱, je̱ts jado'k je̱ Elías jye̱'e̱.

Ax ka'a tse'e je̱ Pedro du̱nu̱java pa̱n ti ve'e kya̱jtsp. 34 Ko̱jtspna tse'e vye'na ku ve'e to'k pa̱k je̱ vínu̱ts ñu̱je̱'yjidi je̱tse'e yo'tsjidi. Ax tsa̱'kidu tse'e je̱ ixpa̱jkpata̱jk ku ve'e yo'ts'ukvaajnjidi je̱ vínu̱ts. 35 Je̱p tse'e vínu̱ts akujkp myo̱tu to'k je̱ ayook. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Ya̱'a̱ xa ve'e a̱ts je̱ n'Onu̱k, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp. Amo̱tunaxta juu' ve'e kya̱jtsp.

36 Ku ve'e je̱ ayook y'atu̱vi, van'it tse'e du̱'ixti je̱ts naaydume'e je̱ Jesús vye'nini; ama̱'a̱t tse'e tyaandi. Ka'a tse'e du̱pa̱nvaajnjidi juu' ve'e y'ixtu, van'ítnume'e ku ve'e je̱ Jesús jyoojntykpa̱jknuva.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ jayu juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

37 Je̱ ku'óxit tse'e, je̱me'e ko̱pk viinm kya̱daaktini vye'na, van'it tse'e nu̱may je̱ jayu je̱ Jesús du̱'ana̱jkxidi. 38 Je̱m tse'e nu̱may jayu akojkm to'k je̱ yaa'tya̱jk vye'na juu' ve'e ma̱kk du̱mukojts je̱ Jesús, je̱tse'e vyaajñ:

—Yak'ixpa̱jkpa, ixu̱ to'k aaj a̱ts je̱ nmajntk ku̱x je̱'e̱jyji ve'e to'k a̱ts nmajntkip. 39 Ax to'k tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap a̱ts je̱ n'ónu̱k du̱mach je̱tse'e du̱yakya'axy, je̱tse'e du̱xitu̱yo̱'o̱y je̱tse'e je̱p a̱ts je̱ n'ónu̱k y'ávup pyítsum je̱ a̱a̱'pk. Ax tsaachpaatp tse'e a̱ts je̱ n'ónu̱k, ka'a tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap myaso̱'o̱kuva'añju̱. 40 Ta̱vani xa a̱tse'e njamunoo'kxtu̱kta ya̱ m'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e du̱yakpítsumdat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, ax ka'a tse'e y'o̱'yixjidi.

41 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:

—¡Miits xa je̱'e̱ ve'eda juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vidup je̱ts ka vintúvap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaatts a̱tse'e njaa'kja'ítu̱t miits ma̱a̱tta je̱tse'e njaa'kjamuténadat? Yakminu̱ je̱ m'ónu̱k.

42 Ax ku tse'e je̱ mix ónu̱k du̱yakna̱jkxti je̱ja je̱ Jesús vyinkujk, van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap yakkítuji je̱tse'e xyitu̱yo̱'yji. Van'it tse'e je̱ Jesús du̱tuknu̱u̱jmi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱tse'e du̱yakjo̱tka̱daakni je̱ mix ónu̱k, je̱tse'e je̱ tyee' du̱tukka̱ta̱jkinuva. 43 Ax nu̱jomda tse'e je̱ jayu atu̱va ato̱ki je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin du̱tuktaandi.

Ku je̱ Jesús je̱ y'o̱o̱'ku̱n du̱'ava'ninuva
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Atu̱va atókina tse'e vye̱'nada je̱ jayu ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Jesús tyuump, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:

44 —Amo̱tunaxta o̱y juu' a̱tse'e nko̱tsuvaampy, ka'a tse'e xjaa'tyókidat. Yakpa̱mup xa a̱tse'e je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

45 Ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụvinmọ́tudi jẹ y'ixpạjkpatạjk juu' ve'e jẹ Jesús
kyạjtsp kụx kyayaknụkẹ'xnatạjkipnume'e vye'na jẹtse'e dụvinmọ́tudat;
tsạ'kidup tse'e jẹtse'e dụ'amọtutụvi'ọ́yadat pạn vintsọ ve'e dụtij.

Jẹ'ẹ juu' ve'e dụnụmájip
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

46 Van'it tse'e jẹ ixpạjkpatạjk ñakyọjtsvintsọv'ukvaajnjidi pạn pạne'e
dụnụmạjikạjxp ajẹ'ẹjyjida. 47 Ku ve'e jẹ Jesús dụnụja'vi vintsọ ve'e
vyinmayda, van'it tse'e dụpụụjm jẹja pya'ayi to'k jẹ pi'k ónụk, 48 jẹtse'e
dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:

—Jẹ jayu pạn pạne'e ọy jayu napyạạjmjup mạạt to'k jẹ pi'k ónụk ax jo'n
yạ'ạ, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ọy jayu kụñapyụmjụ ạts mạạt. Ax jẹ jayu
pạn pạne'e ọy jayu napyạạjmjup ạts mạạt, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ọy
jayu kụñapyụmjụ mạạt jẹ'ẹ pạn ạtse'e xkẹjxp. Kụx pạn pạn xa ve'e miitsta
naajkpi'kikạjxjup, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e dụnụmạ́jip.

"Pạn pạn xa ve'e xkatso'oxpạjkumdup, ụụ'm mạạttats jẹ'ẹ ve'e"
(Mr. 9.38-40)

49 Van'it tse'e jẹ Juan ñạ'mụxji:

—Yak'ixpạjkpa, n'ix ạạtse'e to'k jẹ jayu juu' ve'e mits jẹ mxạạj
dụkọjtspaatp jẹtse'e dụyakpítsum jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxm jẹ
kọ'ọyjáyuvap; ax ve'emts ạạts jẹ'ẹ ve'e nnụụjma jẹts ka'a ve'e ve'em
jyátụkat, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e ụụ'm mạạtta kyavídụt.

50 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:

—Ka'a xa miitse'e ve'em kụxnụụjmidi, kụx pạn pạn xa ve'e
xkatso'oxpạjkumdup, ụụ'm mạạttats jẹ'ẹ ve'e.

Ku jẹ Jesús dụtuknụụjmi jẹ Santiago mạạt jẹ Juan

51 Ku ve'e tyạ́mini vye'na jẹtse'e jẹ Jesús chajpẹjtnit, van'it tse'e jẹ mạkk
aaj jẹ mạkk jọọt dụpụụjm jẹtse'e jẹm Jerusalén ñụjkx. 52 Kyẹjx tse'e jẹ
kyukạ́tsivada jẹtse'e vyintoo'vạ́kajadat. Ax jẹ'ẹ tse'e jẹ'ydu joma ve'e to'k
jẹ pi'k kajpụn juu' ve'e jẹm samaariait y'it jọọtm. Jẹm tse'e dụja'íxtidi jẹ
it joma ve'e jẹ Jesús kụñamyaajyji. 53 Ax ka'a tse'e jẹ jẹ́mit jayu dụtsọjkti
jẹtse'e jẹm tyánụt kụx y'íxtupe'e jẹts jẹme'e Jerusalén ñạjkxta. 54 Ku ve'e
ve'em dụ'ixti nụmẹjtsk jẹ y'ixpạjkpa, jẹ Juan mạạt jẹ Santiago, van'it tse'e
jẹ Jesús dụnụụjmidi:

—Mạjạ Vintsạ́n, ¿mtsạjkpe'e jẹts ạạtse'e jẹ Nte'yam n'amọ́tuvụt jẹtse'e
jẹ jạạjn dụyakkụstạ́kat jẹm tsajviinm jẹts yạ'ạ ve'e kyutọ́kidat?

55 Van'it tse'e jẹ Jesús vyin'íxjidi jẹtse'e tyuknạ'mụxjidi. Jidụ'ụm tse'e
vyaajñ:

—Ka'a xa miitse'e xnụjávada ti vinma'yụne'e mjayẹjptup, kụx ka ọ́yap
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mtonụmpituvaandup. 56 Ka jẹ'ẹp xa ạtse'e nnụmiimp
jẹts ạtse'e jẹ jayu nyakkutọ́kiyụt, jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e jẹ jayu nyaktsọ'ọkụt,
ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

Van'it tse'e ñạjkxti joma ve'e jado'k jẹ pi'k kajpụn.

Nụtoojk jẹ jayu juu' ve'e jẹ Jesús dụpanạjkxuvaandu
(Mt. 8.19-22)

57 Jẹja tse'e too' aajy vyẹ'nada, van'it tse'e jẹ Jesús to'k jẹ yaa'tyạjk
ñạ'mụxji:

—Mpanạjkxuvaampy xa ạts mitse'e pạn joma ve'e mnụjkx.

58 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:

—Jẹp xa ve'e jẹ vaax jẹ y'aajntk joma jẹ'ẹ ve'e chụụna, jẹmpa tse'e jẹ jẹyyva tạ́nụk jẹ pyẹ'ẹn, ax ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, ni jẹ'ẹts ạtse'e xka'ijtja joma ạtse'e yạ nkuvajk nkọ'ọkụt.
59 Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jado'k jẹ jayu:
—Pamiinni ạts.
Van'it tse'e y'atsạạjv:
—Vintsạ́n, masọọkk ạts to'k aaj jẹts ạtse'e jẹ ntee' nyaknaxtạ́kat, van'itts ạts mitse'e mpanạjkxnit.
60 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dụkajayẹjptup jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, va'an tse'e dụyaknaxtạ́kada jẹ y'ọọ'kpada; jẹts mits, nạjkxụts jẹtse'e jẹ jayu xvaajnjat vintsọ ve'e y'ijttinit jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.
61 Van'it tse'e jado'k ñạ'mụxjuva:
—Mpanạjkxuvaampy xa ạts mitse'e. Masọọkk ạts to'k aaj jẹts ạtse'e too'vạjkp nạjkx dụ'avana jẹm njạn'am ntạk'am.
62 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Pạn pạne'e ijtp ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ kaaj yo'on kạ'ạj dụmajtsp, van'it tse'e y'ixụmpit ku ve'e yu'uj, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụvinmachjụ jẹtse'e y'ítụt jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.

10

Ku jẹ Jesús dụ'akẹjxva'kxy nụtoogupxụk majk jẹ y'ixpạjkpatạjk

1 Tạ́vani tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n ve'em vya'añ vye'na, van'it tse'e dụvinkạạjn janụtoogupxụk majk jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e nụmẹjtsk jaty dụkejx juu' ve'e vintoo'vạ́kajadap jẹja nụjom kajpụn kụjx joma jẹ'ẹ ve'e ñạjkxụt. 2 Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:
—Ọọy xa ve'e jẹ jayu juu' ve'e dụkah'amọtunajxtupna jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ trigo tạạjm juu' ve'e pạkmojkip. Ax nụ'eejyji tse'e jẹ toompada. Jẹ'ẹ kạjx tse'e, amọ́tuda jẹ Kam jẹ Vyintsạ́n jẹtse'e jẹ toompa dụjaa'kkẹ́xụt jẹtse'e jẹ jayu dụtuknụjávadat jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. 3 Nạjkxtats miits. Mpakẹjxtup xa ạts miitse'e jẹtse'e m'íttat ax jo'n jẹ carnero ónụkta juu' ve'e najxtup jẹja nụmay lobo akujk. 4 Ka'a tse'e xpavítstat jẹ m'apạjkinda, ka'a tse'e xpavítstat jẹ mmeenda, ni ka'ava tse'e jẹ mkạ'ạjkta. Ka'a tse'e mtánadat jẹja too' aajy ku ve'e jẹ jayu xkọjtspọọ'kxtat. 5 Ku ve'e jẹp tụjkp mtạ́kadat, kọjtspọọ'kxtats jidụ'ụm: "Jẹ Nte'yam jẹ y'ọy jọọt mạạt tse'e y'ijttinit pạn pạn jatye'e tsụụnidup yaja tụjk." 6 Pạn mkuvạjkjụdup tse'e jẹ ọy jọọt mạạt, mọ'ọjadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ'ẹ jẹ y'ọy jọọt. Ax pạn ka'a tse'e mkuvạ́kjada, vaajnjada tse'e jẹ jayu jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam myọ'ọjadat jẹ y'ọy jọọt. 7 Jyajomatụjka tse'e mtạ́kadat, jẹja tse'e mnamyáyjadat jẹtse'e xkáydat x'oo'ktat juu' ve'e myakmọ'ọdap. Tukkạdaakjụdupts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹtse'e mmọ'ọjadat jẹ mtukjoojntykinda, kụx jẹ toompa, vyinmajtsjup jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e yakmujóyụt. Ka'a tse'e tạjkm tạjkm mkáydat. 8 Ku ve'e mtạ́kadat jẹm kajpụn jọọtm joma ve'e myakkuvạ́ktat, mkáydap m'oo'ktap tse'e pạn ti ve'e myakmọọydup, 9 yakjọtkạda'akta pạn pạn jatye'e pạjkjụdup aajnjụdup jẹm, jẹtse'e xnạạjmadat: "Jẹ Nte'yam xa ve'e myaaxụxjụdup jẹtse'e m'ijttinit jẹm y'am kyạ'm." 10 Ax pạn mtạjkidup tse'e jẹm kajpụn jọọtm jẹtse'e mkayakkuvạkta, nạjkxtats jẹja tyoo' aajy jẹtse'e jẹ jayu xnạạjmadat: 11 "Nvinxijtp ạạtse'e yạ ntek jẹts ạạtse'e mpụjkja yạ ñaxvay juu' ve'e yaja miits mkajpụn kụjxta ạạts tụmpava'aky,

ve'em tse'e jẹ nụja'vin xjayẹ́ptat jẹts ka'a ve'e mnapyą́mjada jẹm jẹ Nte'yam y'am kyą'm. Ax nụjávada tse'e jẹts tą́vani ve'e jẹ Nte'yam myaaxụxjada jẹtse'e m'ijttinit jẹm y'am kyą'm." 12 Ve'emts ą́tse'e nva'añ jẹts ku ve'e dụpaatnit jẹ xą́ą́j ku ve'e jẹ jayu yaktọ́kimpayọ'ynit, nụyojk tse'e jẹ tsaachpaatụn yakmọọydinit jẹ jayu juu' ve'e jẹm kajpụn kąjxm tsụụnidup jẹts ni ka'a ve'e jẹ sodómait jáyuda.

Jẹ'ẹda pąn pąn jatye'e dụkakątsụpąjktup jẹ Nte'yam
(Mt. 11.20-24)

13 '¡Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta, coraziinit jáyuda! ¡Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọttava, betsáidait jáyuda! Pąn kụyaktuujn xa ve'e jẹm tiirovit jẹts sidoonit kyajpụn kąjxmda jẹ mąjin juu' ą́tse'e yaja ntuump ụxyam paat miits mą́ą́tta, kụvyinmayụmpijttinits jẹ'ẹ ve'e, kụdụmasọọktinits jẹ'ẹ ve'e jẹ kyọ'ọy joojntykinda, kụdụyaknụkẹ'xnątąjkidits jẹ'ẹ ve'e jẹts ñụtsaachvinmaaydupe'e jẹ tyọ́kinda ku ve'e jẹ koompa yọ'tspa vit kụñatyukxọjxjidi jẹtse'e kụñapyą'mụxjidi jẹ jaajm jẹm ñi'kxmda kyọjmda. 14 Ku ve'e dụpaatnit jẹ xą́ą́j ku ve'e jẹ jayu yaktọ́kimpayọ'ynit, nụyojk tse'e jẹ tsaachpaatụn myakmọọydinit jẹts ni ka'a ve'e jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidu jẹm tiirovit jẹts sidoonit kyajpụn kąjxmda. 15 Jẹts miitsta, capernaaumit jáyuda, ¿ve'eme'e mvinmayda jẹts mtsajpẹ́ttape'e? Ax ka'a tse'e, myakpakẹjxtinupe'e jẹm joma ve'e jẹ it juu' ve'e dụnụ'ava'tikąjxp.

16 'Pąn pąn xa miitse'e mkąts'amọtunajxjụdup, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n ą́tse'e kụxkąts'amọtunajxti. Pąn pąnts miitse'e mkakuvąjkjụdup, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n ą́tse'e kụxkakuvąjkti. Ax pąn pąn jatyts ą́tse'e xkakuvąjktup, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n kụdụkakuvąjkti jẹ'ẹ pąn ą́tse'e xkẹjxp.

Ku vyimpijttini jẹ nụtoogupxụk majk ixpąjkpada

17 Ku ve'e vyimpijttini jẹ nụtoogupxụk majk ixpąjkpada, van'it tse'e dụnụụjmidi jẹ Jesús:

—Mąją Vintsą́n, ku xa ą́ą́tse'e mits jẹ mxą́ą́j nkọjtspaa'ty, jẹ kọ'ọyjáyuvap paatts ą́ą́tse'e xkątsụpąjktup.

18 Van'it tse'e jẹ Jesús ñą'mụxjidi:

—N'ix xa ą́tse'e jẹ Satanás kyụsvívup, jẹme'e tsapjọọtm chą́ą́'n ax jo'n to'k jẹ vítsụk ñaxkąda'aky. 19 Ą́tsts miitse'e nmọọydu jẹ kutojkụn jẹtse'e xtuktẹẹ'ndat jẹ tsaa'n jẹts jẹ kaa'pyk, jẹ'ẹ paat jẹtse'e xyakkutojkjadat jẹ Satanás viinm, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam dụtso'oxpąjkp. Ka'ats miitse'e ti mjátjadat mnáxjadat. 20 Ọyam tse'e vye'ema, ka jẹ'ẹ kąjxjyap tse'e mxọọndụktat kụxe'e jẹ kọ'ọyjáyuvap mkątsąpą́kjada, jẹ'ẹ miitse'e nụyojk mtukxọọndụktap kụx javyétani ve'e jẹ mxą́ą́jta jẹm tsapjọọtm.

Ku jẹ Jesús xyọọjntk
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21 Ku tse'e van'it, jẹtse'e jẹ Jesús xyọọjntk jẹ Espíritu Santo kąjx, jẹtse'e vyaajñ:

—Tata, mits xa ve'e mką'mikụjxp jẹ tsapjọọtmit it jẹts yą naxviijnit it. Nkukọjtsjip ą́ts mitse'e kụx jẹ jayu juu' ve'e jẹ pi'k ónụk jo'n ijttup, jẹ'ẹts mitse'e mtuknụja'vidu juu' ve'e myo'tsju jẹ'ẹda pąn pąn jatye'e natyijjụdup kuvij jáyuda jẹts juu' ve'e ọọy juu' jaty dụtunnụja'vidup. Ve'em tse'e, Tata, kụx ve'em xa mitse'e xtsąk.

22 'Nụjom xa ą́tse'e jẹ nTee' xtukkątąjkikụjx. Ni pąna xa ą́tse'e xka'ixa; ą́ts jẹ nTee'ji ą́tse'e x'ixa. Ax ni pąna tse'e dụka'íxaiva ą́ts jẹ nTee'; ą́tsji

ve'e n'ixa, ạts, jẹ'ẹ jẹ y'Onụk, jẹts jẹ'ẹda pạn pạn jaty ạtse'e ntsạjkp jẹts ạtse'e jẹ nTee' ntuk'íxụt.
23 Van'it tse'e dụvin'ixti jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e dụnụụjmidi ajẹ'ẹjyjida:
—Xọọn xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e jẹ vyiijn dụtuk'íxtup juu' miitse'e ụxyam m'íxtup, 24 kụx ve'em xa ạts miitse'e nvaajnjada jẹts nụmaye'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta jẹts nụmaye'e jẹ yakkutojkpa dụja'ixuvaandi juu' miitse'e ụxyam m'íxtup, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụ'ixti, jyah'amọtunaxuvaanduts jẹ'ẹ ve'e juu' miitse'e ụxyam m'amọtunajxtup, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụ'amọtunajxti.

Jẹ ọy samaariait jayu tukmu'a'ixmojkin
25 Van'it tse'e to'k jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpa tyeni jẹtse'e jẹ Jesús dụtukkạts'ixti. Jidụ'ụm tse'e dụ'amọtutụvi:
—Yak'ixpạjkpa, ¿tis ạts vine'e ntónup jẹts ạtse'e njayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp?
26 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—¿Vintsọse'e javyet jẹp jẹ Moisés pyava'nụn kụjxp? ¿Vintsọ ve'e xkạts?
27 Van'it tse'e jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpa y'atsạạjv:
—"Tsọkta jẹ Mạjạ Vintsán, ụụ'm jẹ nNte'yamamda, nụjom ja'vin, nụjom aaj nụjom jọọt, nụjom jẹ mmaju mạạt, jẹts nụjom jẹ mvinma'yụn mạạt. Tsọjktuvats jẹ mmujạntạmda jẹ mmutạktạmda ve'em ax jo'n viinm mnachọ́kjada."
28 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Ọy xa ve'e tụm'atsạv. Tonụ ve'em jẹtse'e xjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.
29 Kanatyọkimpạmuvaajnjup tse'e jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpa, jẹ'ẹ kạjx tse'e vyaajñ:
—¿Pạnts jẹ'ẹ ve'e ạts jẹ nmujạntạm jẹ nmutạktạm?
30 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—To'k nax xa ve'e to'k jẹ jayu jẹm Jericó ñụjkx, jẹme'e Jerusalén chạạ'n. Jẹja tse'e too' aajy kyạda'aky vye'na, van'it tse'e jẹ mẹẹ'tspa myajtsjidi jẹtse'e pyạjkụxjidi nụjom jẹ pyạạmdụk juu' ve'e myạạt vye'na, jẹ vyit paat tse'e pyạjkjidu, jẹtse'e dụvọjpti, dụtsii'kti, jẹtse'e dụmasọọkti ọọ'kụn ámani. 31 Ve'em tse'e jyajty jẹtse'e jẹm ñajxpa to'k jẹ tee'. Ku tse'e dụ'ix, jẹtse'e dụjạkeek. 32 Nay ve'empa tse'e ñajxpa jẹ tsọv to'k jẹ Leví jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e dụputạjkip jẹ tee'tạjk. Ku tse'e dụ'ixpa, nay ve'empa tse'e dụjạkẹẹkpa. 33 Ax jẹm tse'e ñajxpa to'k jẹ samaariait jayu. Ku tse'e dụ'ix, tyukmọ't tse'e. 34 Van'it tse'e dụmutạmi jẹ jayu jẹtse'e jẹ xyạ'ạjka dụtuktsọ'yi jẹ pa'ajk tsaaydum nạạj jẹts jẹ olivos aceite. Van'it tse'e jẹ vit dụtuknụpijt jẹ xyạ'ạjka. Van'it tse'e dụyakpejt jẹm byuurro ni'kxm jẹtse'e dụyaknụjkx joma ve'e to'k jẹ tạjk joma ve'e jẹ jayu myatáñ. Jẹm tse'e to'k tsooj dụ'ix. 35 Ku tse'e jẹ samaariait jayu chọọ'nni jẹ kujạ́pit, van'it tse'e dụyakpítsum mẹjtsk jẹ denario meen jẹtse'e dụmọọjy jẹ kutạjk, jẹtse'e dụnụụjmi: "Nvaate'e to'k aaj yạ jayu xjaa'kpa'am'íxụt. Pạn mjaa'kyaktuump tse'e jẹ meen, nmukuvẹjtnupts ạts mitse'e ku ạtse'e nvimpijtnuvat."
36 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpa dụ'amọtutụvi:
—¿Pạn tse'e mnasja'vip nụtoojk yạ jayu juu' ve'e ọy dụmutoon jẹ jayu juu' ve'e yakmẹẹ'ts?, ve'em ax jo'n jẹ myujạntạm jẹ myutạktạm ọy kụdụmutuujn jo'n.

37 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Aaj, je̱'e̱ xa ve'e juu' ve'e tukmo̱'tju.
Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Na̱jkxni, je̱tse'e nay ve'em je̱ jayu xtoompat.

Ku je̱ Jesús vye'na je̱p je̱ Marta je̱ts je̱ María ty̱a̱k'ap

38 Ku ve'e je̱ Jesús je̱ tyoo' du̱pa̱jknuva, van'it tse'e tya̱jki je̱m pi'k kajpu̱n jo̱o̱tm. Je̱m tse'e to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e Marta du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ tse'e ta̱kmo̱o̱jyju. 39 Je̱mpa tse'e to'k je̱ y'uts juu' ve'e María du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ tse'e je̱ja je̱ Jesús vyinkujk a̱jxtk je̱tse'e du̱'amo̱tunaxy juu' ve'e je̱ Jesús kya̱jtsp. 40 Je̱ Marta tse'e du̱yakkayuvaamp o̱y je̱ Jesús, je̱'e̱ tse'e ka'itu̱mo̱o̱jyjup, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Jesús du̱vinkuta̱mi je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ¿ka'a mitse'e xvinmay vintso̱ a̱tse'e ya̱ n'uts xmasa̱'a̱k naaydum ma̱a̱t ya̱ toonk? Na̱a̱jma to'k aaj je̱ts a̱tse'e min xputa̱ka.
41 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Marta, Marta, may viijn je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mvinmaayp je̱tse'e mvinma'yu̱nma̱'a̱ju̱, 42 ax to'k viijn tse'e juu' ve'e mka'ijtu̱xjup; ya̱ María xa ve'e tu̱du̱vinká̱n juu' ve'e nu̱yojk o̱y. Ax ni pa̱na tse'e kyapa̱jku̱xju̱t.

11

Ku je̱ jayu chapka̱ts
(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

1 Ku ve'e je̱ Jesús to'k nax chapko̱jtsku̱jx, van'it tse'e nu̱to'k je̱ y'ixpa̱jkpa ña̱'mu̱xji:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, tuk'ixu̱s a̱a̱ts to'k aaj vintso̱ a̱a̱tse'e ntsapkó̱tsu̱t, ve'em ax jo'n je̱ Yaknapejtpa Juan du̱tuk'ix je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk.
2 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Ku miitse'e mtsapkó̱tstat, jidu̱'u̱m tse'e xkó̱tstat:
A̱a̱ts je̱ nTee',
tsapjo̱o̱tm xa mits je̱me'e,
va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱tts mitse'e, je̱tse'e myakvinjávat myakvintsa̱'a̱gat.
Yakmiinni to'k aaj je̱ mkutojku̱n.
Ve'em ax jo'n je̱m tsapjo̱o̱tm tyunju̱ juu' mitse'e mtsa̱jkp,
ve'em tse'e tyoojnjuvat yaja naxviijn.
3 Mo̱o̱yk a̱a̱ts u̱xyam je̱ kaaky je̱ na̱a̱j juu' a̱a̱tse'e jó̱vum xa̱a̱j ntukjoojntykip.
4 Me̱e̱'kxjik a̱a̱ts je̱ nto̱kin,
ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e nto̱kinme̱e̱'kxpa pa̱n pa̱n jaty a̱a̱tse'e xmuto̱kintoomp.
Kadi a̱a̱ts to'k aaj xmasa̱'a̱k je̱ts a̱a̱tse'e nka'at je̱m je̱ ko̱'o̱yjáyuvap y'am kya̱'m;
mitsts a̱a̱tse'e x'íxup xjayé̱pup, x'axajtókup,
ve'emts a̱a̱tse'e xkah'ama̱a̱daagat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱.
5 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—¿Pa̱nts miits n'ite'e nu̱to'k, je̱tse'e ña̱jkxu̱t tso'm jo'n je̱ja je̱'e̱ ty̱a̱k'aajy juu' ve'e mya̱a̱tnayja'vijup je̱tse'e du̱na̱a̱jmat: "Tuk'anoo'kxu̱s a̱ts to'k aaj toojk je̱ mtsapkaaky?, 6 ku̱x to'k xa ve'e juu' a̱tse'e nma̱a̱tnayja'vijuvap, je̱'e̱ tse'e tu̱myatáñ je̱ja a̱ts nta̱k'aajy, ax ka'a tse'e tii ti a̱tse'e nmo̱'o̱p." 7 Van'it tse'e je̱pji y'atsa̱a̱jv tyu̱jkp: "Kadi a̱ts xyakpojtu̱k ku̱x tá̱vani xa a̱tse'e ya̱ nta̱jk nyak'atojkni je̱ts ta̱ts a̱tse'e ya̱ n'ónu̱k nma̱a̱tma'vidini; ax ka'ats a̱tse'e x'uk'o̱'yixjini je̱ts a̱ts mitse'e

juu' nmǫ'ǫt.” 8 Ve'emts ą̨ts miitse'e nną̨ą̨jmada ję̣ts pojtų̣kup ję̣'ę̣
ve'e ję̣tse'e dụmǫ'ǫt pą̨n ti ję̣'ę̣ ve'e chą̨jkp, ka ję̣'ę̣ ką̨jxape'e ku ve'e
dụmą̨ą̨tnayjávaja, ję̣'ę̣ ką̨jxe'e ję̣tse'e kadi jyaa'k'atsu'uxjų̣. 9 Ax ve'emts
ą̨ts miitse'e nną̨ą̨jmada: Amǫ́tuda juu' ję̣ Nte'yam, ję̣tse'e myakmǫ'ǫdat;
íxtada, ję̣tse'e xpaa'ttat; kǫjtspǫǫ'kxta ję̣ja tą̨k'aagui, ję̣tse'e ję̣ Nte'yam
myak'avaatsų̣xjadat. 10 Kų̣x pą̨n pą̨n xa ve'e ję̣ Nte'yam juu' dų̣'amǫ́tup,
yakmǫǫyp tse'e; pą̨n pą̨n tse'e juu' dų̣'íxtip, pyaatyp tse'e; pą̨n pą̨n tse'e
kǫjtspǫǫ'kxp ję̣ja tą̨k'aagui, yak'avaatsų̣xjup tse'e ję̣ Nte'yam.
11 ’Miitsta, ónų̣k tee'da ónų̣k taakta, ku ve'e ję̣ m'ónų̣kta m'amǫ́tujadat
ję̣ tsapkaaky, ¿ję̣ tsaaj tse'e mmǫ'ǫdap? Ku ve'e m'amǫ́tujadat ję̣ ajkx, ¿ję̣
tsaa'n tse'e mmǫ'ǫdap? 12 Ku ve'e m'amǫ́tujadat ję̣ tseetu'ut, ¿ję̣ kaa'pyk
tse'e mmǫ'ǫdap? 13 Mjakǫ'ǫyjáyuvada xa miitse'eda, mnų̣ja'vidup tse'e
ję̣tse'e ję̣ m'ónų̣kta xmǫ'ǫdat ję̣ y'ǫy ję̣'ę̣; ax ję̣ nTee'amda, juu' ve'e ję̣m
tsapjǫǫtm, nų̣yojkts ję̣'ę̣ ve'e dų̣mǫ'ǫt ję̣ Espíritu Santo pą̨n pą̨n jatye'e
amǫ́tujų̣dup.

Ku ję̣ Jesús yaktij ję̣ts ję̣ kǫ'ǫyjáyuvape'e ję̣ kutojkų̣n mǫǫjyju
(Mt. 12.22-28; Mr. 3.19-26, 30)

14 Yakpítsumnu tse'e ję̣ Jesús ję̣m ję̣ yaa'tyą̨jk jya'vin ką̨jxm to'k ję̣
kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e ję̣ yaa'tyą̨jk oom dų̣yaktaannu. Ku tse'e pyítsumni
ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap, van'it tse'e kyǫjtspą̨jkni ję̣ yaa'tyą̨jk. Atų̣va atǫki tse'e
tyaandi ję̣ nų̣may jayu juu' ve'e dų̣'ixtu. 15 Ax ję̣m tse'e juu' ve'e vaandu:
—Ję̣ Beelzebú, ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e dų̣nų̣vintsą̨niką̨jxp ję̣
kǫ'ǫyjayuvaptą̨jkta, ję̣'ę̣ xa yą̨'ą̨ ve'e mǫǫjyjup ję̣ kutojkų̣n ję̣tse'e ję̣
kǫ'ǫyjáyuvap dų̣yakpítsumų̣t ję̣m ję̣ jayu jya'vin ką̨jxmda.
16 Ję̣mpa tse'e pą̨n pą̨n jatye'e amǫ́tujų̣du to'k ję̣ tsajmit nų̣ja'vin,
ve'em tse'e dų̣tukką̨ts'íxtada. 17 Ñų̣ja'vipts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Jesús ję̣ts ti ve'e
vyinmaaydup, ję̣'ę̣ ką̨jx tse'e dų̣nų̣ų̣jmidi:
—Nų̣jom tse'e ję̣ kutojkų̣n juu' ve'e ję̣ jyayu nacho'oxpą̨jkjų̣dup,
vintǫ́kiyupts ję̣'ę̣ ve'eda. Pą̨n nacho'oxpą̨jkjų̣dup tse'e ję̣ jayu juu' ve'e
to'k jąą̨jn to'k tą̨jk, vintǫ́kivapts ję̣'ę̣ ve'e. 18 Nay ve'empa tse'e, pą̨n na-
cho'oxpą̨jkjų̣dupts ję̣'ę̣ ve'eda pą̨n pą̨n jatye'e ijttup ję̣m ję̣ Satanás y'am
kyą̨'m, ka'a tse'e ję̣ kyutojkų̣n jyę̣jkpat. Ję̣'ę̣ ką̨jx xa ą̨tse'e ve'em nva'añ
kų̣xe'e miits mva'anda ję̣ts ję̣ Beelzebú ą̨tse'e ję̣ kutojkų̣n xmǫǫyp ję̣ts
ą̨tse'e ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap nyakpítsumų̣t ję̣m ję̣ jayu jya'vin ką̨jxmda. 19 Pą̨n
ję̣'ę̣ts ą̨tse'e kų̣xmą̨'ą̨ ję̣ kutojkų̣n ję̣ts ą̨tse'e ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap nyakpítsumų̣t
ję̣m ję̣ jayu jya'vin ką̨jxmda, ¿pą̨n tse'e dų̣mǫǫyp ję̣ kutojkų̣n ję̣ mjáyuda
ję̣tse'e dų̣yakpítsumdat ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap ję̣m ję̣ jayu jya'vin ką̨jxmda?
Ję̣'ę̣ ką̨jx tse'e ję̣ mjáyuda dų̣yaknų̣kẹ'xnatą̨́kada ję̣ts ka'a ve'e ǫy juu'
xpayǫ'ǫyda. 20 Ax ję̣ Nte'yamts ą̨tse'e xmǫǫyp ję̣ kutojkų̣n ję̣ts ą̨tse'e
nyakpítsumų̣t ję̣ kǫ'ǫyjáyuvap ję̣m ję̣ jayu jya'vin ką̨jxmda, ję̣'ę̣ tse'e va'ajts
dų̣yaknų̣kẹ'xnatą̨jkip ję̣ja miits mvinkujkta ję̣ts ą̨ts ką̨jxe'e ję̣ jayu y'itta
ję̣m ję̣ Nte'yam y'am kyą̨'m.

Yakvinką̨daak yaknaxką̨daak tse'e ję̣ Jesús ję̣ Satanás
(Mt. 12.29-32; Mr. 3.27-29; Lc. 12.10)

21 ’Ku xa ve'e to'k ję̣ tsǫts yaa'tyą̨jk ję̣p dų̣mą̨ą̨da juu' ve'e natyukku-
vaajnjup, ję̣tse'e ję̣ tyą̨jk dų̣'ix'it, ka'ats ję̣'ę̣ ve'e ję̣ pyą̨ą̨mdų̣k tyijatyjų̣
tyinaxyjų̣ juu' ve'e ję̣p tyų̣jkp. 22 Ax pą̨n mẹjtsp tse'e jado'k juu' ve'e
nų̣yojk tsǫts ni ka'a ve'e ję̣'ę̣, ję̣tse'e dų̣'amą̨ą̨daaga, van'it tse'e dų̣pų̣jkja

nu̱jom juu' ve'e myá̱kkip je̱tse'e ñatyukkuva'anju̱t, je̱tse'e je̱ pya̱a̱mdu̱k du̱yakva'kxy juu' ve'e pya̱jkji.
23 ’Pa̱n pa̱n xa ve'e a̱ts ma̱a̱t ka'ijtp, xtso'oxpa̱jkpts a̱ts je̱'e̱ ve'e; pa̱n pa̱nts a̱tse'e xkama̱a̱ttoomp, xmuto̱kintoompts a̱ts je̱'e̱ ve'e.

Je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e vimpijtnuvap
(Mt. 12.43-45)

24 ’Ku xa ve'e to'k je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱ jayu du̱tukva'ach, ve'em tse'e vyimpavídu̱t je̱m ta̱'a̱jts it jo̱o̱tm, y'íxtip tse'e joma ve'e pyo̱o̱'kxu̱t. Ka'a tse'e du̱paa'ty. Van'it tse'e ñaña̱'mu̱xju̱: “Va'an a̱ts du̱'avimpijtinuva joma a̱tse'e n'ukpítsum.” 25 Ku tse'e vyimpijtnuva, ve'em tse'e je̱ jayu je̱ jya'vin du̱paa'ty ax jo'n to'k je̱ ta̱jk juu' ve'e pe'eta̱pú̱k je̱ts avaatsuva. 26 Van'it tse'e ña̱jkxnuva je̱tse'e du̱yaktsa̱a̱'n janu̱vuxtojtu̱k je̱ myuko̱'o̱yjáyuvap juu' jatye'e nu̱yojk ka ó̱yap je̱ts ka'a ve'e je̱'e̱. Van'it tse'e tya̱jkika̱xta tsu̱u̱niva je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm. Nu̱yojk ka ó̱yapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu tyaannuva je̱ts ka'a ve'e ku ve'e to'k du̱ma̱a̱da y'ijt.

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e xo̱o̱n

27 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk kyo̱jtspítsum je̱ja nu̱may jayu akujk. Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi:
—Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e myakke̱'xju je̱tse'e myaktsi'tsji.
28 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda nu̱yojk pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook du̱'amo̱tunajxtup je̱tse'e du̱kutyonda.

Ku je̱ ko̱'o̱y jayu du̱'amó̱tudi je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin
(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

29 Jaa'knay'amojkijidu tse'e je̱ nu̱may jayu joma ve'e je̱ Jesús. Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Ko̱'o̱y jáyuts je̱'e̱ ve'e je̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, y'amó̱tudup tse'e je̱tse'e du̱'íxtat je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin je̱tse'e ve'em juu' du̱jaanchjávadat. Ax ka'a tse'e je̱ nu̱ja'vin yakmo̱'o̱dat; je̱ nu̱ja'vinji ve'e yakmo̱'o̱dap juu' ve'e yaktaan je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Jonás. 30 Ku̱x ve'em ax jo'n je̱ Jonás je̱ nu̱ja'vin du̱yaktaajñ ma̱a̱t je̱ jayu juu' ve'e je̱m níniveit kyajpu̱n ka̱jxm tsu̱u̱nidu, ve'emts a̱tse'e je̱ nu̱ja'vin nyaktaajnjiduvat ma̱a̱t je̱ jayu juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp. 31 Ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit, yaknu̱ke̱'xnata̱kapts je̱'e̱ ve'e je̱ yakkutojkpa ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e tso̱o̱'n je̱m joma ve'e je̱ po̱j ñu̱jkx je̱ts vyinmajtsju̱dupe'e je̱ tsaachpaatu̱n je̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, ku̱x va'ajts jékum je̱'e̱ ve'e cha̱a̱'n je̱tse'e o̱jts du̱'amo̱tunaxy je̱ Salomón je̱ vyijin je̱ kye̱ju̱n. Ax je̱ja tse'e to'k yaja juu' ve'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ni ka'a ve'e je̱ Salomón. 32 Ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit, yaknu̱ke̱'xnata̱kapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidu je̱m níniveit kyajpu̱n ka̱jxm je̱ts vyinmajtsju̱dup je̱'e̱ ve'e je̱ tsaachpaatu̱n je̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, ku̱x myaso̱o̱ktu ve'e je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda je̱ níniveit jayu ku ve'e je̱ Jonás tyukka'amaajyjidi je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook. Ax je̱ja tse'e to'k yaja juu' ve'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ni ka'a ve'e je̱ Jonás.

Ve'em xa ve'e je̱ jayu je̱ vyiijn ax jo'n je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin
(Mt. 5.15; 6.22-23)

33 ’Ni pa̱na xa ve'e du̱kana̱'a̱k to'k je̱ ta̱'kxpa je̱tse'e du̱pu̱m joma
ve'e yu'uts y'ítu̱t ukpu̱ ti du̱tuknaxjópu̱t, ka̱jxm je̱'e̱ ve'e du̱pu̱m je̱tse'e
kyuta̱'kxjadat pa̱n pa̱n jatye'e ta̱jkidup je̱p tu̱jkp.
34 ’Ve'em xa ve'e miits je̱ mviijnda ax jo'n je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda. Pa̱n
o̱y xa ve'e je̱ mviijnda, m'íxtup tse'e o̱y. Ax pa̱n ma'at tse'e je̱ mviijnda,
ko̱o̱'ts tse'e juu' jaty tyañ. Nay ve'empa tse'e ma̱a̱t je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda.
Pa̱n va'ajts tse'e je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda, je̱ y'o̱y je̱'e̱ tse'e mtoondup; ax
pa̱n m'ajo̱o̱tidup tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e vintok m'itta, je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
tse'e mtoondup. 35 Mnay'íxjadapts miitse'e je̱tse'e kyavimpítu̱t kyo̱'o̱y je̱'e̱
je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e ijtp je̱m mja'vin ka̱jxmda. 36 Ax pa̱n ijtp tse'e tum je̱
y'o̱y je̱'e̱ je̱m mja'vin ka̱jxmda, tum je̱ y'o̱y je̱'e̱ tse'e mtoondup mko̱jtstup,
ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je̱ ta̱'kxpa juu' ve'e je̱ jayu du̱kuta̱'kxp.

Ku je̱ Jesús du̱tuknu̱u̱jmi je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

37 Ku ve'e je̱ Jesús kyo̱jtsku̱jx, van'it tse'e to'k je̱ fariseo vyo̱o̱jvji kaayva
je̱m tya̱k'am. Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱tse'e ñajxy kaayva. 38 Atu̱va
ato̱ki tse'e je̱ fariseo tyaajñ ku ve'e du̱'ix je̱ts ka'a ve'e je̱ Jesús too'va̱jkp
kya̱puj joma vaat je̱ kya̱ta̱jkts ve'em ax jo'n je̱ ju̱jpit jayu je̱ pava'nu̱n
du̱yaktaandi. 39 Van'it tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ña̱'mu̱xji:
—Miitsta, fariseota̱jkta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
du̱yakvaatstup je̱ñi'kxmji je̱ tuk'a'ooguin je̱ts je̱ tuk'ato̱jkxin; ax je̱ jyo̱o̱t,
ojtsts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e me̱e̱'tsmúk je̱ts juu' ve'e je̱ ko̱'o̱y to'nu̱n ka̱jx jéjip.
40 ¡Ka'a miitse'e o̱y juu' xpayo̱'o̱yda! ¿Ka'a miitse'e xnu̱jávada je̱ts je̱'e̱
pa̱ne'e du̱pa̱a̱m juu' ve'e ijtp je̱ñi'kxm, nay je̱'e̱jyam tse'e du̱pa̱a̱m juu'
ve'e je̱p akujkp? 41 Toojnjada je̱ jayu je̱ y'o̱y je̱'e̱, ve'em tse'e m'íttat ax
jo'n je̱ tuk'a'ooguin je̱ts je̱ tuk'ato̱jkxin juu' ve'e to'k ka̱'a̱jyji va'ajts ijtp,
ka'a je̱ñi'kxmji.
42 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta, fariseota̱jkta! Mmo̱o̱ydup xa ve'e je̱
Nte'yam je̱ diezmo je̱ muxo'ojkin paat, ax jo'n je̱ menta, je̱ xoo'kpa ojts,
je̱ts juu' jatye'e viijnk aajy ojts; ax ka'a tse'e xma̱ja̱ pa̱mda vintso̱ ve'e
je̱ Nte'yam yaktsa̱k je̱ts vintso̱ ve'e yaktún juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip.
O̱y xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xpá̱mdat je̱ diezmo; ax nu̱yojk vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e je̱ Nte'yam xtsó̱ktat je̱tse'e xtóndat juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip.
43 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta, fariseota̱jkta! Mtso̱jktup xa ve'e
je̱tse'e xtuktsa̱a̱nadat je̱ tsu̱u̱jntku̱n juu' ve'e tum o̱o̱jyit je̱p tsaptu̱jkp,
mtso̱jktuvap tse'e je̱tse'e je̱ja too' aajy myakko̱jtspo̱o̱'kxtat je̱ vintsa̱'kin
ma̱a̱t.
44 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta, me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta! Ve'em xa
miitse'eda ax jo'n je̱ it joma ve'e je̱ o̱o̱'kpa ñaxta̱ka. Je̱ja tse'e je̱ jayu ñaxy;
ka'a tse'e du̱nu̱jávada je̱ts je̱pe'e je̱ o̱o̱'kpa, ku̱x ka'a ve'e kye'ex.
45 Van'it tse'e y'atso̱o̱jvji to'k je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpa:
—Yak'ixpa̱jkpa, ku xa ve'e ve'em mva'añ, xvinko̱jtspe̱jtpapts a̱a̱ts
mitse'e.
46 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱ttava, tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada!
Mpa̱a̱jmjidup xa ve'e je̱ jayu je̱ pava'nu̱n juu' ve'e va'ajts tso'ox; ax ni
vinxu̱pa tse'e xkaputá̱kada je̱tse'e du̱kutyóndat je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n.
47 ’¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta! Mnapya̱a̱jmju̱dup xa ve'e
ax jo'n ku̱xvintsa̱'kidi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta,

mnu̱po̱jtspe̱jttup tse'e je̱'e̱ je̱ ñaxta̱jkin itta, je̱'e̱da juu' ve'e miits je̱ mju̱jpit jáyuda yak'o̱o̱'ktu. 48 Ax ve'emts miitse'e xyaknu̱ke̱'xnatá̱kada je̱ts mnu̱ja'vidupe'e juu' ve'e je̱ mju̱jpit jayu tyoondu, m'o̱yja'vidupts miits je̱'e̱ ve'e ku je̱'e̱ ve'e du̱yak'o̱o̱'kti. ¡Je̱'e̱da xa ve'e du̱yak'o̱o̱'ktu, miitsta tse'e mnu̱po̱jtspe̱jtjidup je̱ ñaxta̱jkin itta!

49 'Je̱ Nte'yam je̱ vyijin ka̱jx tse'e vyaajñ: "Ntuknu̱ké̱xtapts a̱ts je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ n'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta je̱ts a̱ts je̱ nkuká̱tsivada, yakjomtóndap yaktitóndapts je̱'e̱ ve'e, je̱m tse'e juu' ve'e yak'o̱o̱'ktuvap." 50 Ax ve'em tse'e je̱ jayu juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, y'amó̱tudapts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱nu̱'atsó̱vadat je̱'e̱ je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jxta je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta ku ve'e ya̱ it cho̱o̱'ntk je̱ts vintso̱ ve'e myin vyimpet, 51 van'it ku ve'e je̱ Abel y'a̱a̱'k je̱ts je̱ Zacarías paat, je̱ Zacarías juu' ve'e yak'o̱o̱'ktu je̱p ma̱ja̱ tsapta̱ktaagujkp je̱ja ma̱ja̱ tsapta̱jk je̱ts yo̱jxpe̱jtu̱n ita̱kujk. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts je̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, myo̱oydinupts je̱'e̱ ve'e je̱ cuenta je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jk je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jxta.

52 '¡Ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta, tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱ko̱nyo'tstup je̱ avaatsu̱n juu' ve'e du̱yak'avaatsp joma ve'e je̱ jayu du̱vinmó̱tuda je̱ Kunuu'kx Jatyán. Ka'a tse'e je̱m mtá̱kada, ka'a tse'e xyakjajttuva je̱tse'e tyá̱kadat je̱ jayu juu' ve'e jata̱kavaandup.

53 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em ña'mu̱xjidi, o̱o̱y tse'e tyunmujo̱tma'tjidi je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jkta ma̱a̱t je̱ fariseota̱jkta. Van'it tse'e du̱tso'oxpa̱jkti je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi'ukvaandi pa̱n ti jaty, 54 ve'em tse'e du̱'uktukka̱ts'íxtidi je̱tse'e ku̱y'o̱'yixjidi vintso̱ ve'e ku̱du̱nu̱xa̱'a̱idi.

12

Ku je̱ jayu y'it me̱jts'aaj me̱jtsjo̱o̱t

1 Ku ve'e nu̱may o̱o̱y je̱ jayu tyunje̱'myojktini, kamacho̱o̱vna, tyunnañu̱te̱e̱'njidini tyunnatyukte̱e̱'njidini, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmi:

—Ve'em xa ve'e je̱ fariseo je̱ y'ixpa̱jku̱nda ax jo'n je̱ levadura. Mnay'íxjadapts miitse'e je̱'e̱ ka̱jxta, ku̱x tukta̱jkika̱jxjup xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱'e̱ je̱ y'ixpa̱jku̱n je̱tse'e je̱ jayu du̱yakvimpijtpa me̱jts'aaj me̱jtsjo̱o̱t. 2 Ku̱x ka'a xa ve'e tii ni tía juu' ve'e u̱xyam kayaknu̱ja'vip je̱tse'e kyanu̱ke̱'xnatá̱kat, ka'a tse'e tii ni tía juu' ve'e u̱xyam yu'uts ijtp je̱tse'e kyayaknu̱jávat. 3 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, nu̱jome'e juu' miitse'e tu̱xko̱tsta ka je̱ nu̱may jayu ma̱a̱tap, myó̱tuvupts je̱'e̱ ve'e je̱ nu̱may jayu; je̱ts nu̱jome'e juu' ve'e ayu'uts tu̱xko̱tsta je̱ts aku̱'u̱ je̱ mta̱jkta, natyukmu-maaydu̱kjadapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu ixna ke̱'xna.

Je̱'e̱ juu' ve'e yaktsa̱'a̱gap
(Mt. 10.28-31)

4 'Miits, juu' a̱tse'e nma̱a̱tnayja'vijidup, ve'emts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts ka'a ve'e xtsa̱'a̱gadat pa̱n pa̱n jatye'e ka'o̱'yixju̱dup je̱tse'e je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin du̱yakvintó̱kiyu̱t. Ku̱x ku xa ve'e je̱ jayu myak'o̱o̱'kjadat, ka'a tse'e tii vintso̱ ve'e mjaa'kjatónjadat. 5 Ñojk'ó̱ye'e xtsa̱'a̱gadat juu' ve'e o̱'yixjup je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱tónu̱t, je̱'e̱ tse'e je̱ kutojku̱n du̱jaye̱jpp je̱tse'e je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin du̱pa̱jkjinit je̱tse'e je̱

jayu ję jyǫǫt ję jyaˈvin ję ñíˈkx ję kyǫpk dụpạạmnit ję̨m jạnjǫǫtm. Veˈem tseˈe, tsạˈạgada ję̨ˈę.

6 ’Yaktǫǫˈkp xa veˈe nụmugǫǫxk ję piˈk ję̨yyva tạ́nụk mę̨jtsk ję piˈk meen ónụk, ¿veˈem xaja? Ax ni toˈka tseˈe ję Nteˈyam dụkajaaˈtyǫ́ki ję piˈk ję̨yyva tạ́nụk. 7 Machạveˈe ję Nteˈyam dụjayep toˈk toˈk ję mvaajyta juuˈ veˈe ję̨m mkuvajkmda. Kádits miits mtsạˈạgada, mnụmạ́jidup xa miitseˈeda ję̨ts ni kaˈa veˈe nụmay ję piˈk ję̨yyva tạ́nụkta.

Ję̨ˈę̨eda pạn pạn jatyeˈe napyạạjmjụdup ję Jesucristo mạạt
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 ’Veˈemts ạts miitseˈe nnạạjmada: Pạn pạn xa veˈe napyạạjmjup ạts mạạt jęja ję jayu vyinkujk, ję̨ˈę mạạtts ạtseˈe nnapyạạjmjuvat ję̨m ję Nteˈyam ję yˈaangeles vyinkojkm; 9 ax pạn pạn tseˈe vaamp ję̨ja ję jayu vyinkujk ję̨ts kaˈa ạtseˈe xjaanchjáva, vaˈanupts ạtseˈe ję̨m ję Nteˈyam ję yˈaangeles vyinkojkmda ję̨ts ka ạ́tsap ję̨ˈę veˈe ję njayu.

10 ’Ǫpyạna pạn pạn ạtseˈe xvinkǫjtspę̨jtp, ạts, ję Jayu Juuˈ veˈe Nụpạạmdụka Ijtp, ǫˈyipts ję̨ˈę veˈe ję̨tseˈe yakmę̨ę̨ˈkxjat ję tyǫkin. Ax pạn pạn tseˈe ję Espíritu Santo dụvinkǫjtspę̨jtp, ni ję vinˈítats ję̨ˈę veˈe kyaˈǫ́yat ję̨tseˈe yakmę̨ę̨ˈkxjat ję tyǫkin, ni ụxyama, ję̨ts ni vanˈita ku veˈe ję nam it chǫǫˈndụkụt.

11 ’Ku xa miitseˈe myakvǫ́vdat ję̨p tsaptụjkp ukpụ ję̨p kumoon tụjkp, kaˈats miitseˈe xvinmáydat pạn vintsǫ veˈe mˈatsǫ́vdat uk pạn ti veˈe mkǫ́tstap, 12 kụx ję Espíritu Santo veˈe mmǫˈǫjadap ti veˈe mkǫ́tstap vanˈit.

Kutsạˈạga xa veˈe ǫǫy ku veˈe ję jayu ję jyaˈvin dụpụm joma veˈe ję meen

13 Toˈk tseˈe juuˈ veˈe ję̨p nụmay jayu akujkp veˈnip, ję̨ˈę tseˈe dụnụụjmi ję Jesús:

—Yakˈixpạjkpa, nạạjma toˈk aaj ạts ję nˈajch ję̨ts ạtseˈe xmǫˈǫt juuˈ ạtseˈe xtukkạdaakp, ję̨ˈę juuˈ veˈe ạạts ję ntee' yˈix jyayę̨jp.

14 Vanˈit tseˈe ję Jesús vyaajñ:

—¿Pạnts ạtseˈe xtij tǫkin payǫˈyva uk pạạmdụk yakvaˈkxpa?

15 Vaampa tseˈe jidụˈụm:

—Nayˈíxjada ję̨tseˈe juuˈ xkanasˈayǫ́vadat, kụx ka ję̨ˈę kạjxap xa veˈe ję jayu jyoojntyka ku veˈe juuˈ ǫǫy dụtunˈix dụtunjayep.

16 Vanˈit tseˈe yạ tukmuˈaˈixmojkin dụvaajnjidi:

—Ję̨m xa veˈe toˈk ję kumeen jayu yˈijt. Ǫǫy tseˈe tyunˈǫˈyi pạn ti veˈe ñụyoˈoi ñụtoˈni. 17 Vanˈit tseˈe vyinmaajy: “¿Tis ạts vineˈe ntónup? Kaˈa xa veˈe tii joma ạtseˈe njayę́pụt juuˈ ạtseˈe tụmpạkmuk.” 18 Vanˈit tseˈe vyaajñ: “Tạ xa ạtseˈe mpayǫˈǫy ję̨ts jidụˈụm ạtseˈe ntónụt. Vaˈan ạts dụyakkę̨kkụxụ yạ tạjk juuˈ veˈe muutskit ję̨ts ạtseˈe mpạ́mụt juuˈ veˈe mụ́jit, ax ję̨pts ạtseˈe njayę́pụt nụjom juuˈ ạtseˈe tụmpạkmuk. 19 Vanˈitts ạtseˈe nnañạˈmụxjụt: Yámani xa ạtseˈe nˈix njayep ǫǫy ję pạạmdụk juuˈ ạtseˈe may xạạj may joojnt ntukjoojntykap. Vaˈants ạts dụpǫǫˈkxni, dụkaayni, dụˈookni, ję̨ts ạts dụxǫǫjntkni.” 20 Ax jidụˈụm tseˈe ję Nteˈyam ñạˈmụxji: “Mits, kaˈa veˈe juuˈ ǫy xpayǫˈǫy. Ụxyam yạ tsoojji xa veˈe mˈǫǫˈknit. ¿Ax pạn tseˈe dụję̨ˈę̨inup juuˈ veˈe mˈixp mjayejpp?” 21 Ax veˈem tseˈe jyaty ję jayu juuˈ veˈe ję yˈavintsǫ ǫˈyinji dụnụpạjkpę̨jtp juuˈ jaty yaja naxviijn ję̨tseˈe ti ǫˈyin dụkajayep ję̨ja ję Nteˈyam vyinkujk.

Yˈixp jyayejpp tseˈe ję Nteˈyam pạn pạn jatyeˈe ję yˈónụk
(Mt. 6.25-34)

22 Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụujmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e nnạạjmada, ka'a tse'e xvinmáydat
jẹ mkaakyta jẹ mnạạjta ti ve'e mtukjoojntykadap, ni ka'a tse'e
xvinmaayduvat jẹ mvitta jẹ mxọxta juu' ve'e mjayẹ́ptap. 23 Ñụmạ́jip
tse'e nụyojk ku ve'e jẹ jayu jyoojntyka jẹts ka'a ve'e jẹ kyaaky jẹ ñạạj;
ñụmạ́jip tse'e nụyojk jẹ jayu jẹ ñi'kx jẹ kyọpk jẹts ka'a ve'e jẹ vyit jẹ xyọx.
24 Ixta vintsọ ve'e jẹ jạạ'k kyani'ipta, ka'a tse'e jẹ tyạạjm dụpạkmokta,
ka'a tse'e juu' dụmạạdada joma ve'e dụyak'íttat jẹ tyukjoojntykinda;
ọ́yam tse'e vye'ema, yakjoojntykijidupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam. Kadi
xvinmayda, nụyojk xa miitse'e ọọy xtunjaa'knụmạ́jada jẹts ni ka'a ve'e
jẹ jẹyyva tạ́nụkta. 25 Jyatunvinmay jẹ'ẹ ve'e, ¿pạnts miitse'eda juu' ve'e
ọ'yixjup jẹtse'e ñaajkyọ́njụt jado'k noox? 26 Ax pạn ka'a tse'e m'ọ'yixjada
jẹtse'e ve'em xtóndat juu' ve'e vẹẹ'nji, ¿tyạjx tse'e xvinmayda ọyjuu'a?
27 'Ixta vintsọ ve'e jẹ ojts jạạtit pụj yẹẹ'kta, ka'a tse'e tyonda, ka'a
tse'e pyii'tta kyọjta; ax ve'emts ạtse'e nva'añ jẹts ọ́yame'e jẹ yakku-
tojkpa Salomón va'ajts tsoj tyunnaxyạxjụ y'ijt, ka'a tse'e dụmuvaa'ty
ax jo'n jẹ pụj. 28 Pạn ve'em tse'e jẹ Nte'yam dụyaktsojạpụk jẹ aajy
jẹ ojts juu' ve'e ụxyam yẹẹ'kp jẹtse'e kep jẹ jạạjn pyaatjinit, ¿vintsọts
n'ite'e jẹ Nte'yam mkamọ'ọjadat pạn ti ve'e mnatyukxọ́xjadap? ¡Vẹẹ'nji
xa ve'e jẹ Nte'yam xjaanchjávada! 29 Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e xv-
inmáydat pạn joma ve'e xpạ́ktat ti ve'e mkáydap m'oo'ktap, ka'a tse'e
jẹm vinma'yụn jọọtm mnaajk'ítjadat, 30 kụx jẹ'ẹjyji ve'e vyinmaaydup
pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụka'íxada. Ax ñụja'vip tse'e jẹ nTee'amda,
juu' ve'e jẹm tsapjọọtm, jẹts ti ve'e chạjkp jẹtse'e ntukjoojntykimdat.
31 Ñojk'ọ́ye'e xyakvinkọ́pkadat jẹtse'e m'ijttinit jẹm jẹ Nte'yam y'am
kyạ'm, ve'em tse'e myakmọọyduvat juu' ve'e mkáydap m'oo'ktap jẹts juu'
ve'e mnatyukxọ́xjadap.

Jẹ ọ'yin juu' ve'e jẹm tsapjọọtm
(Mt. 6.19-21)

32 'Ka'ats miitse'e mtsạ'ạgadat, miits juu' ạtse'e xpamiindup jẹ
carnero jo'nda, ọ́yam xa miitse'e nụ'eejyjida, y'ọyja'vipts jẹ'ẹ ve'e
jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjọọtm, jẹts jẹme'e kyutojkụn jọọtm
m'ijttinit. 33 Tọọ'kkạjxtini pạn ti ve'e m'íxtup mjayẹjptup, mọọydinits
juu' jẹ jayu pạn pạne'e katih'ijtụxjụdup, ax ve'em tse'e xjayẹ́ptat jẹm
tsapjọọtm jẹ ọ'yin juu' ve'e ni jẹ vin'ita katókup kakạ́xup, joma ve'e jẹ
mẹẹ'tspa kyatạ́kada jẹts joma ve'e jẹ tọ́tụk dụkatukkaya. 34 Kụx pạn
joma xa ve'e y'it juu' ve'e m'íxtup mjayẹjptup, nay jẹẹjyam tse'e y'ijtpa
jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda.

Tun vinkọpk xa ve'e jẹtse'e apạạmdụka nnaajk'ijtumjadat

35 'Apạạmdụka ve'e mnaajk'ijtjidinit, nakyujoojntykajada, 36 itta ve'em
ax jo'n jẹ toompatạjk juu' ve'e dụ'a'íxtup jẹ vyintsạnda juu' ve'e
tụñụjkx jẹm jẹ navyạjkjuva tyạk'am, nạ'ạk tse'e dụjayẹpta jẹ tạ'kxpa
jẹts apạạmdụka tse'e y'itta ku ve'e vyimpijtnit jẹ vyintsạ́n jẹtse'e
dụyak'avaatsjadat jẹ tyạk'akạ'ạ ku ve'e kyọjtspọọ'kxjadat. 37 Xọọn
xa jẹ'ẹ ve'e jẹ toompada pạn pạn jatye'e yakpaattup joojntyk ku ve'e
jyẹ'ynit jẹ vyintsạnda. Tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ, jẹ'ẹ xa ve'e viinm
dụpattónap jẹ tyoompa jẹtse'e dụyaknáxtat kaayva. 38 Xọọnts jẹ'ẹ ve'e
jẹ toompada ku ve'e yakpaa'ttat joojntykta, jyatso'm jo'na ve'e jyẹ'ynit
jẹ vyintsạnda ukpụ jajviip. 39 Ax nụjávadats yạ'ạ ve'e: Pạn kụdụnụjava

xa ve'e jẹ kutạjk pạn vin'ite'e jẹ mẹẹ'tspa tyạkava'añ, joojntyk tse'e ñaajk'ítjụt jẹtse'e dụkayakjátụt jẹtse'e jẹ tyạjk dụyak'ava'atsụt jẹtse'e jẹ pyạạmdụk yakmẹẹ'tsjat. 40 Nay ve'empats miitse'eda, apạạmdụka tse'e mnaajk'ijtjidinit, kụx kavinmaaype'e mvẹ'nadat ku ạtse'e nmiinnuvat jado'k nax, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

Jẹ ọy ix'ijtpa jẹts jẹ kọ'ọy ix'ijtpa
(Mt. 24.45-51)

41 Van'it tse'e jẹ Pedro y'amọtutụ́viji:

—Mạjạ Vintsạ́n, ¿ạạts kạjxji ve'e tụxkạts yạ tukmu'a'ixmojkin, ukpụ anañụjoma jẹ jayu kạjxe'e?

42 Van'it tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n y'atsạạjv:

—Jẹ jáyuda juu' ve'e kuvijta jẹtse'e dụtonda juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ve'e jẹ toonk ọy dụ'ix'ijtp jẹtse'e jẹ vyintsạ́n tyukkạtạ́kaja jẹtse'e dụ'ix'ítụt pạn pạn jatye'e jẹja tyạk'aajy jẹtse'e dụyakkáydat jẹ vyintsạ́n jẹ tyoompa pạn vin'ite'e tyukkạda'akjada. Van'it tse'e jẹ vyintsạ́n chạạ'n. 43 Ax ku tse'e jẹ vyintsạ́n jyẹ'yni, van'it tse'e dụ'ix jẹts ọye'e dụkutyún jẹ ayook juu' ve'e yaktaan. Xọọnts jẹ'ẹ ve'e jẹ ix'ijtpa ku ve'e ve'em dụtún. 44 Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts jẹ vyintsạne'e tukkạtạjkikạ́xjup jẹtse'e dụ'ix'ítụt nụjom juu' jatye'e y'ixp jyayejpp. 45 Ka'a xa jẹ'ẹ ve'e vye'ema ax jo'n to'k jẹ ix'ijtpa juu' ve'e dụnasja'vip jẹts tánape'e jẹ vyintsạ́n, jẹtse'e dụjomtún dụtitún jẹ vyintsạ́n jẹ tyoompada, jẹtse'e jẹ mookjuva dụmạạtkáy dụmạạt'uu'k. 46 Kavinmaayp tse'e vyẹ'nat jẹ xạạj ku ve'e jẹ vyintsạ́n jyẹ'ynit jẹtse'e ve'em yakkupaadat. Van'it tse'e jẹ vyintsạ́n jẹ tsaachpaatụn myọ'ọjụt jẹtse'e dụpạ́mụt joma ve'e jẹ jayu juu' ve'e kakạtsụpạjktup.

47 'Jẹ toompa juu' ve'e dụjanụja'vip pạn ti ve'e jẹ vyintsạ́n jy-atsạjkp, jẹtse'e kyanay'apạạmdụkaja, jẹtse'e kyakạtsạpụk, ọọy tse'e tyunyakvọ́pụt. 48 Ax jẹ toompa juu' ve'e dụkanụja'vip pạn ti ve'e jẹ vyintsạ́n chạjkp, jẹtse'e dụtún juu' ve'e jẹ tsaachpaatụn dụjavinmajtsjup, vẹẹ'nji tse'e yakvọ́pụt. Pạn pạn xa ve'e juu' ọọy tunyakmọọyp, ọọy tse'e juu' tyunyak'amọ́tunuvat; jẹts pạn pạn tse'e ọọy juu' tunyaktukkạtạjkip, nụyojk tse'e juu' yak'a'íxjinuvat.

Jẹ Jesús kạjx tse'e jẹ jayu yaktso'oxpụ́k
(Mt. 10.34-36)

49 'Jẹ'ẹ ạtse'e nnụmiin yaja naxviijn jẹts ạtse'e jẹ jạạjn njạpnọ'ọkat. ¡Jẹ́jani jẹ'ẹ ve'e kụtyọọyni! 50 Nyaknáxupts ạtse'e jẹ tsaachpaatụn, ọọyts ạtse'e ntunnavyinma'yụnmạ'ạjụ kụxe'e jẹ xạạj kyatúnjụna. 51 ¿Ve'emts miitse'e mvinmayda jẹts jẹ'ẹ ạtse'e nnụmiin jẹtse'e kya'ítụt jẹ muvaampa jẹ tso'oxpạjkpa yaja naxviijn? Ax ka'a tse'e. Jẹ'ẹ ạtse'e nnụmiin jẹtse'e jẹ jayu yaktso'oxpạ́kụt. 52 Kụx ụxyame'e dụ'ukva'anụt jẹts joma ve'e nụmugọọxk jẹ jayu chạạnada to'k jạạjn to'k tạjk, pyạjkva'kxjadap tse'e jẹ tee' jẹ taak mạạt jẹ y'ónụkta; nụtoojk tse'e dụtso'oxpạ́ktat juu' ve'e nụmẹjtsk, nụmẹjtsk tse'e dụtso'oxpạ́ktat juu' ve'e nụtoojk. 53 Jẹ ónụk tee', cho'oxpạ́kupts jẹ'ẹ ve'e jẹ myajntk; nay jẹ majntk, cho'oxpạ́kupts jẹ'ẹ ve'e jẹ tyee'. Jẹ ónụk taak, cho'oxpạ́kupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ñạạx; nay jẹ nạạx, cho'oxpạ́kupts jẹ'ẹ ve'e jẹ tyaak. Jẹ xákix taak, cho'oxpạ́kupts jẹ'ẹ ve'e jẹ xyákix nạạx; nay jẹ xákix nạạx, cho'oxpạ́kupts jẹ'ẹ ve'e jẹ xyákix taak.

Ku ję jayu dụkavinmǫ́tudi juu' ve'e ję Nte'yam tyoon joma ve'e ję'ę́da
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 Ñụụjmiva tse'e ję Jesús ję nụmay jayu:
—Ku xa miitse'e x'ixta ję vínụts pyojtụk ję́m joma ve'e ję xąąj tyąka, jatyji tse'e mva'anda ję́ts to'ojuvaampe'e yą it, ax ve'em tse'e jyaty. 55 Ku ve'e xjávada ję́ts mę́jtspe'e ję tą'ąjts pǫj ję́m joma ve'e ję vinva'ajts it, ve'em tse'e mva'anda ję́ts ǫǫye'e yą it tyun'ampąkuva'añ, ax ampąjkp tse'e yą it. 56 ¡Mę́jts'aajta mę́jtsjǫǫtta! ¿Tyąjx tse'e xkanụjávada juu' ve'e ję Nte'yam yam tyuump?

Ku ję jayu ñamyujǫtma'atjada
(Mt. 5.25-26)

57 '¿Tyąjx tse'e viinm xkapayǫ'ǫyda juu' ve'e pyaatyp y'akę́ę́guip? 58 Pąn ję́m xa ve'e ję jayu juu' ve'e mnụxą'ąijidup ję́tse'e xmąątnąjkxta ję́ja ję yakkutojkpa vyinkujk, ixta pąn vintsǫ ve'e xmąątnamyujǫt'ǫ́yajadat ję́ja too' aajy, ve'em tse'e mkavǫ́vjadat ję́ja ję tǫkin payǫ'yva vyinkujk. Kụx pąn mvǫǫjvjụdupe'e, van'it tse'e ję tǫkin payǫ'yva mtukkątąkajadat ję poxụntąkpąąmpa. Ax ję poxụntąkpąąmpa tse'e mpoxụntąkpąmjadap. 59 Ax ve'emts ątse'e nva'añ ję́ts ka'ajame'e mpítsumdat ję́p poxụntụjkp vi'name'e xkakuvę́tta nụjom juu' ve'e myǫ́jidup.

13

Tun vinkǫpk xa ve'e ję́tse'e ję jayu dụmasǫǫktinit ję kyǫ'ǫy joojntykinda

1 Ve'em tse'e jyajty van'it, ję́tse'e ję jayu jyę'ydi ję́tse'e ję Jesús dụtukmumaajntykti vintsǫ ve'e ję Pilato ję galiléait jayu dụyakjay'ǫǫ'kji ję́tse'e ję ñụụ'pụnda yǫ'myúk mąąt ję tąnụk nụụ'pụn juu' ve'e yǫjxtup vye'na. 2 Van'it tse'e ję Jesús ñą'mụxjidi:
—¿Ve'em miitse'e mvinmayda ję́ts ję'ę kąjxe'e ve'em jyajtti ję galiléait jáyuda kụx nụyojk tǫ́kinax jayu ję'ę ve'e y'ijtti ję́ts ni ka'a ve'e pąn viijnk ję myugaliléait jayu? 3 Ve'em ątse'e nva'añ ję́ts ka'a ve'e. Ax pąn ka'ats miitse'e xmasǫ'ǫkta ję mkǫ'ǫy joojntykinda, mvintǫkikąjxtuvapts miitse'eda. 4 Ukpụ ję nụmaktoodojt juu' ve'e ǫǫ'ktu ku ve'e ję́m ję'ę ñi'kxmda ñaxkądaaky ję kąjxm pąts juu' ve'e Siloé dụxąąj, ¿ve'em tse'e mvinmaayduva ję́ts nụyojk tǫ́kinax jayu ję'ę ve'e y'ijtti ję́ts ni ka'a ve'e pąn viijnk juu' ve'e tsụụnidu ję́m Jerusalén? 5 Ve'emts ątse'e nva'añ ję́ts ka'a ve'e. Ax pąn ka'ats miitse'e xmasǫ'ǫkta ję mkǫ'ǫy joojntykinda, mvintǫkikąjxtuvapts miitse'eda.

Ję higo kụp juu' ve'e kątą'mip tukmu'a'ixmojkin

6 Van'it tse'e ję Jesús vya'nụxjidi yą tukmu'a'ixmojkin:
—Ję́m xa ve'e to'k ję yaa'tyąjk ję hyiigo kụp ję́m kyex jǫǫtm. Ję́tse'e ǫjts dụ'ix pąn jémani ve'e ję tyąąjm. Ax ka'a tse'e dụtipaaty. 7 Van'it tse'e dụnụụjmi ję tyoompa juu' ve'e dụ'ix'ijtp ję ñaax: "Ụxyam tse'e dụmutoojkjoojnta ję́ts ątse'e vinjoojnt tụnmets ję́ts ątse'e nja'ixta ję higo tąąjm yam higo kụp kąjxm; ni vin'ítats ątse'e nkapaa'ty. Pojxụknits mits yą'ą. ¿Tyąjx yą'ą ve'e kǫǫjyji yą it dụyakvintuk?" 8 Van'it tse'e ję toompa y'atsǫǫjvji: "Vintsą́n, masǫ'ǫkụs jado'k joojnt. Va'an ąts dụkąyu'ujụ ję́ts ątse'e ntsǫ́yat yą naax, 9 nụnjajtp ku ve'e kụñụntą'mipụ́k. Ax pąn ka'ajyam tse'e tyą'ma juktą'm, van'it tse'e yakpojxụknit."

Ku ję Jesús duyakjǫtkądaaky to'k ję tą'ąxtąjk ku ve'e pǫǫ'kxtkun xąąj vye'na

10 To'k tse'e ję pǫǫ'kxtkun xąąj vye'na ję̨tse'e ję Jesús yak'ixpuk jęp
tsaptujkp. 11 Ax jęp tse'e vye'na to'k ję tą'ąxtąjk juu' ve'e maktoodojt
joojntani pąjkjup vye'na, jąkox tse'e yaktaajnjini to'k ję kǫ'ǫyjáyuvap,
ax ni vintsǫva tse'e kya'ǫ'yixju ję̨tse'e ñaajkyajkxjut. 12 Ku ve'e ję Jesús
tyuk'ixpę̨jtji, van'it tse'e duyaaxji ję̨tse'e dunuujmi:
—Ntaa'm, tą xa ve'e ję mpa'am mnuvaatsjini.
13 Van'it tse'e ję kyą'ąj dutuknukąąjn. Tun jatyji tse'e ję tą'ąxtąjk yajkxy
tyaanni ję̨tse'e ję Nte'yam duyakmąji duyakjaanchi.
14 Ku tse'e ję tsaptujkpit ję ñuvintsą́n du'ix ję̨ts yakjǫtkądaake'e
pǫǫ'kxtkun xąąj ję Jesús ję tą'ąxtąjk, jǫtma't tse'e, ję̨tse'e dunuujmi ję
numay jayu:
—Tojtuk xąąj xa ve'e dutsąk ję̨tse'e ję jayu tyónut; ax mę́tstats miits
van'it ję̨tse'e myakjǫtkąda'akjadat. Ka'a tse'e pǫǫ'kxtkun xąąj mmę́tstat
ję̨tse'e myakjǫtkąda'akjadat.
15 Van'it tse'e ję Mąją Vintsą́n y'atsǫǫjvji:
—Miitsta, mę̨jts'aajta mę̨jtsjǫǫtta, ¿ka'a miitse'e pǫǫ'kxtkun xąąj
xmukę́jada ję mjaachta ję mkaajta ję̨tse'e xyaknąjkxta tsoxk ną'ookpa?
16 Ję̨ts yą tą'ąxtąjk, ję Abraham ję chaan ję kyǫǫj juu' ve'e ję Sa-
tanás pąjkjup tuyak'itju maktoodojt joojntani, ¿ka'ats ję̨'ę̨ ve'e dupaa'ty
du'akę̨ega ję̨tse'e pǫǫ'kxtkun xąąj ję pya'am ñuvaatsjuvat?
17 Ku ve'e ję Jesús ve'em vyaajñ, ǫǫy tse'e tyuntsǫ'ǫtyoondi juu' ve'e
tso'oxpąjkjudup. Ax ǫǫy tse'e ję numay jayu tyunxǫǫjntkti ku ve'e du'ixti
ję mújit atuva juu' ve'e ję Jesús tyoon.

Ję mostaza tąąmt tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Van'it tse'e ję Jesús jyaa'kvaajñ:
—¿Vintsǫ jo'n tse'e ję Nte'yam ję kyutojkun, ukpu tits ąts ję̨'ę̨ ve'e
ntukmu'a'ixmókap? 19 Ve'em xa ję̨'ę̨ ve'e ax jo'n to'k ję yaa'tyąjk duvuj ję
mostaza tąąmt ję̨ja y'it jąąt. Ax ve'em tse'e yee'k mąj ax jo'n to'k ję kup;
ję̨'ydup tse'e ję̨m ję ję̨yyva tą́nuk ję̨tse'e ję pyę̨'ę̨n dupąmda ję̨m y'axén
kąjxm.

Ję levadura tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.33)

20 Vaampa tse'e ję Jesús jidu'um:
—¿Tits ątse'e njaa'ktukmu'a'ixmókap ję Nte'yam ję kyutojkun?
21 Ve'em xa ję̨'ę̨ ve'e ax jo'n to'k ję tą'ąxtąjk ję levadura dutukmupąma
toojk arroba ję tsapkaaky juts. Van'it tse'e ję levadura dutuktąka nujom
ję tsapkaaky juts ję̨tse'e ǫǫy tyun'ǫǫ'kuk. Mújit tse'e ǫǫy tyumpítsum.

Ję tąk'akąą juu' ve'e mootskji ję vyiijn tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 7.13-14, 21-23)

22 Namvaate'e ję Jesús ñujkx ję̨m Jerusalén, yak'ixpujkp tse'e ję jayu
joma jaty kajpune'e ñaxy. 23 Ję̨m tse'e pąn pąne'e amǫtutúvijup:
—¿Nu'eejyji ję̨'ę̨ vine'eda pąn pąn jatye'e joojntykidinup xą'ma kąjx?
Van'it tse'e y'atsąąjv:
24 —Ixta ję̨tse'e mtą́kadat joma ve'e ję tąk'akąą juu' ve'e mootskji ję
vyiijn, kux vaamp xa ątse'e ję̨ts numayda ve'e dutuntsǫ́ktat ję̨tse'e ję
tsǫ tyą́kadat, ax ka'a tse'e y'ǫ'yixjadat. 25 Ku ve'e ję kutąjk pyojtukut

jẹtse'e jẹ tyạjk dụ'akạạynit, jẹpts miitse'e mtándat tạk'aagup, jẹp tse'e mkọjtspọọ'kxtat jẹtse'e mva'andat: “Vintsạ́n, Vintsạ́n, yak'avaatsjik ạạts to'k aaj yạ mtạjk.” Van'it tse'e m'atsọ́vjadat: “Ka'a xa ạts miitse'e n'íxada.”
26 Van'it tse'e mva'andat: “Ạạts xa mitse'e nmạạtkaay nmạạt'ook, mits tse'e myak'ixpạjk jẹja ạạts ntoo' aajy.” 27 Van'it tse'e m'atsọọjvjidinuvat: “Tạ xa ạtse'e nva'añ jẹts ka'a ạts miitse'e n'íxada. Vinva'kva'atsta ạts miits nụjom pạn pạn jatye'e dụtoondup juu' ve'e ka ọ́yap.” 28 Ax jẹm tse'e mya'axtat jẹm tse'e mnatyạtskaa'tjadat ku ve'e x'íxtat jẹ Abraham, jẹ Isaac, mạạt jẹ Jacob, jẹts nụjom jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, jẹm tse'e y'ijttinit jẹ Nte'yam y'am kyạ'm jẹts miitse'e myakpavọjptinit.
29 Mẹ́tstap xa ve'e jẹ jayu juu' ve'e tsọọ'ndup jẹ it joma ve'e jẹ pọj ñụjkx, joma ve'e jẹ pọj chạạ'n, joma ve'e jẹ xạạj pyítsum, joma ve'e jẹ xạạj tyạka, jẹtse'e y'ạjxtụkta kaayva jẹm jẹ Nte'yam kyutojkụn jọọtm.
30 Ax jẹ́map tse'e jẹ jayu juu' ve'e ụxyam dụnụpi'kidup, jẹ'ẹ tse'e dụnụmạ́jadap. Ax jẹ́map tse'e jẹ jáyuda juu' ve'e ụxyam dụnụmạ́jidup, jẹ'ẹ tse'e dụnụpi'kidinup.

Ku jẹ Jesús dụnụyaaxy jẹ jerusaleenit jáyuda
(Mt. 23.37-39)

31 Ax jẹ xạạjjyam tse'e jyẹ'ydi jẹ fariseotạjk jẹtse'e dụnụụjmidi jẹ Jesús:
—Tsọọ'nni yaja kụx jẹ Herodes xa ve'e myakjay'ọọ'kuvaajnjup.
32 Van'it tse'e y'atsọọjvjidi:
—Nạjkxụ xnạạjmada jẹ vin'ạạ'mpa jẹts nyakpítsump ạtse'e ụxyam yạ tiempo jẹ kọ'ọyjáyuvapta, nyakjọtkạdaakpapts ạtse'e pạn pạn jatye'e pạjkjụdup, ax ụx'ọọkts ạtse'e jẹ ntoonk nyak'avaadinit. 33 Ax tun vinkọpkts jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e jẹ nnạạ' jẹ ntoo' njaa'kyọ'ọyụt ụxyam yạ tiempo, jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e ụx'ọọk nyakkukạ́xat, ¡kụx yaajyji ve'e jerusaleenit kyajpụn kụjx dụyak'ọọ'kta nụjom jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta!
34 ’¡Jerusaleenit jáyuda, jerusaleenit jáyuda, miits xa ve'e myak'ọọ'ktup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta jẹtse'e xtsaka'atsta pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam mtuknụkẹjxjụdup! ¡May nax xa ạts miitse'e njapạkmokuvaandi, ve'em ax jo'n jẹ tseedaak jẹp kyẹẹkụn pa'tkup jẹ pyi'k ónụk dụmu'ux; ax ka'a tse'e xkuvạjkti! 35 Íxtats n'it, masạ'ạke'e tyaannit jẹ mmạjạ tsaptạjkta. Ax ve'emts ạtse'e nva'añ jẹts ka'a ạtse'e x'uk'íxtinit, van'ítnume'e ku ve'e jẹ xạạj dụpaatnit jẹtse'e mva'andat: “Jẹ Nte'yam jẹ kyunoo'kxụn mạạt xa jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e miimp jẹ Nte'yam kạjx.”

14

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e kiixnup

1 To'k tse'e jẹ pọọ'kxtkụn xạạj vye'na, jẹtse'e jẹ Jesús y'ạts kaayva jẹm tyạk'am to'k juu' ve'e jẹ fariseo dụnụvintsạ́nip, tyukkạts'íxtidup tse'e jẹ fariseotạjk. 2 Jẹm tse'e vye'niva jẹ Jesús vyinkojkm to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e kiixnup. 3 Van'it tse'e jẹ Jesús dụ'amọtutụvi jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpada mạạt jẹ fariseotạjkta:
—¿Yakjajtype'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹtse'e pọọ'kxtkụn xạạj jẹ jayu jẹ pa'am jayu dụyakjọtkạda'akụt?

4 Ax amą'ą̱t tse'e tyaandi. Van'it tse'e ję Jesús ję pa'am jayu dụmajch
ję̱tse'e dụyakjǫ̱tkądaakni. Van'it tse'e dụnụ̱ụjmi ję̱tse'e ñąjkxnit. 5 Van'it
tse'e ję fariseotąjk dụnụ̱ụjmidi:
—¿Pąnts miitse'eda juu' ve'e pǫǫ'kxtkụ̱n xąąj ję jyaach ukpụ ję kyaaj
kąkvíppip ję̱p vǫk jótup, ka'ats ję'ę̱ vine'e ję xąąjji dụyakpitsumkǫ́jụ̱t?
6 Ax ka'a tse'e y'ǫ'yixjada pąn vintsǫ̱ ve'e kụdụkǫ̱jtsụ̱mpijtti.

Ję javyąą'kxtąjk juu' ve'e yakvǫǫvdu ję̱m ję navyąjkjuva tyąk'am

7 Ku ve'e ję Jesús dụ'ix vintsǫ̱ ve'e ję javyąą'kxtąjk dụvinkǫǫndi ję
tsụ̱ụjntkụ̱n juu' ve'e tum ǫǫjyit joma ve'e ję jayu kyay, van'it tse'e yą
tukmu'a'ixmojkin dụpụ̱ụjm:
8 —Pąn myakvǫǫvdup xa miitse'e kaayva joma ve'e ję navyąjkjuva
ñamyąjątónjada, ka'a tse'e xtuktsąąnadat ję tsụ̱ụjntkụ̱n juu' ve'e tum
ǫǫjyit. Pąn ve'em xa ve'e xtonda, ve'em tse'e mjáttat ax jo'n jya-
jty to'k ję javyąą'kx juu' ve'e dụtuktsụ̱ụnip ję tsụ̱ụjntkụ̱n juu' ve'e
dụnụ'ǫ́yip. 9 Van'it tse'e jyę'y jado'k ję javyąą'kx juu' ve'e nụyojk
dụnụmą́jip ję̱ts ka'a ve'e ję'ę̱ juu' ve'e dụtuktsụ̱ụnip ję tsụ̱ụjntkụ̱n juu'
ve'e dụnụ'ǫ́yip. Ję̱ts ję'ę̱ juu' ve'e dụyakjavyǫǫjvju nụmę̱jtsk, ję'ę̱ tse'e
dụnụ̱ụjmi ję'ę̱ juu' ve'e tsụ̱ụnip: "Tę̱na to'k aaj ję̱ts mǫ'ǫ̱ yą mtsụ̱ụjntkụ̱n
jado'k yą javyąą'kx." Van'it tse'e tsǫ'ǫtyoomp ñụjkx ję̱tse'e dụtuktsụ̱ụni
ję tsụ̱ụjntkụ̱n juu' ve'e dụnụ̱h'ụ̱x'ǫǫkikąjxp. 10 Ñojk'ǫ́y tse'e jidụ'ụ̱m
xtóndat. Ku ve'e myakvǫ́vdat kaayva, tuktsąąnadats ję tsụ̱ụjntkụ̱n juu'
ve'e dụnụ̱h'ụ̱x'ǫǫkikąjxp. Pąn ve'em tse'e xtonda, ve'em tse'e mjáttat ax
jo'n jyajty to'k ję javyąą'kx juu' ve'e dụtuktsụ̱ụnip ję tsụ̱ụjntkụ̱n juu' ve'e
dụnụ̱h'ụ̱x'ǫǫkikąjxp. Ax ku tse'e jyę'y ję'ę̱ juu' ve'e yakjavyǫǫjvju, van'it
tse'e dụ'ix, ję̱tse'e dụnụ̱ụjmi: "Naxụ̱ to'k aaj joma ve'e ję tsụ̱ụjntkụ̱n
juu' ve'e dụnụ'ǫ́yip ję̱tse'e mtsąąnat." Ax ve'em tse'e myakmą́jajadat
ję̱ja ję nụmay jayu vyinkujkta pąn pąn jatye'e mmąątsụ̱ụnidup kaayva.
11 Kụ̱x pąn pąn xa ve'e namyą́jijup, ję'ę̱ tse'e taannup pi'k; pąn pąn tse'e
naajkpi'kijup, ję'ę̱ tse'e dụnụmą́jap.
12 Ñụ̱ụjmiva tse'e jidụ'ụ̱m ję yaa'tyąjk juu' ve'e ję javyąą'kx
dụyakjavyǫǫjvju:
—Ku ve'e myakjayukayuva'anụ̱t, ka'a tse'e xvǫ́vụ̱t pąn pąn jatye'e
mmąątnayja'vijup, ka'a tse'e xvǫ́vụ̱t ję m'uts ję m'ajch ukpụ ję m'uts ję
mtsą'ą ukpụ ję mjuu't ję mmugo'ok, ka'a tse'e xvǫ́vụ̱t ję mmująntąm ję
mmutąktąm uk pąn pąn jatye'e kumeenda. Pąn mvąąp tse'e ję'ę̱da, ax
mmǫyụmpijtjidinuvapts mits ję'ę̱ ve'eda. 13 Ax kuts mitse'e xąąj xtónụ̱t
ukpụ ję jayu xyakkáyụ̱t, ję'ę̱ tse'e mvǫ́vup pąn pąn jatye'e ayǫǫp ję̱ts pąn
pąn jatye'e ję kyą'ąj ję tyek ka óyap, ję ụ̱xkę̱t jayu, ję̱ts ję viints jayu.
14 Xǫǫn xa mitse'e ku ve'e ve'em xtónụ̱t, kụ̱x ka'a xa ve'e y'ǫ'yixjadat
ję̱tse'e mmǫyụmpijtjidinuvat. Ax myakmǫyụmpijtnupts mitse'e van'it
ku ve'e jyoojntykpąjktinuvat pąn pąn jatye'e tụ̱v jáyuvidup joojntykidup.

Ję mąją kay ję mąją uu'k tukmu'a'ixmojkin

15 Ku ve'e dụ'amǫtunajxy to'k juu' ve'e tsụ̱ụnip vye'na kaayva, van'it
tse'e dụnụ̱ụjmi ję Jesús:
—¡Xǫǫn xa ję'ę̱ ve'eda pąn pąn jatye'e káydap ję̱m ję Nte'yam kyutojkụ̱n
jǫǫtm!
16 Van'it tse'e ję Jesús ñą'mụ̱xji:
—To'k xa ve'e ję yaa'tyąjk ję mąją kay ję mąją uu'k dụnụpąąjmtki;
nụmay tse'e ję jayu dụtunvąąjv. 17 Ku tse'e ję kay aats dụpaaty, van'it

tse'e dṵkejx to'k jẹ tyoompa jẹtse'e dṵnạạjmadat jẹ jayu pạn pạn jatye'e
vyạạp: “Ja'mda, kṵx avaadani ve'e jẹp nṵjom jẹ kaaky jẹ nạạj.” 18 Van'it
tse'e jẹ tyoompa dṵnṵṵjmi juu' ve'e yaktuknṵkẹjxtu; to'k kạ'ạjyji tse'e
ñañṵkọjtsvaatsjidi. Jidṵ'ṵm tse'e jẹ muto'k vyaajñ: “Tun tạạynum xa
ạtse'e jẹ n'it njoy, ax jẹ'ẹts ạtse'e ṵxyam nạjkx n'ixuva'añ, ve'eme'e
to'k aaj xnạạjmat jẹts ọọy ạtse'e xtunmẹẹ'kxjat.” 19 Jidṵ'ṵm tse'e
jado'k vyaampa: “Tun tạạynum xa ạtse'e mugọọxk yunta jẹ yoova kaaj
njoy, ax jẹ'ẹts ạtse'e ṵxyam nạjkx n'ixuva'añ pạn vintsọ ve'e yo'ojta.
Ve'eme'e to'k aaj xnạạjmat jẹts ọọy ạtse'e xtunmẹẹ'kxjat.” 20 Jidṵ'ṵm
tse'e jado'k vyaampa: “Tun tạạynum xa ạtse'e ntạ'ạxpṵ́k, ax ka'ats
ạtse'e x'ọ'yixjṵ vintsọ ạtse'e nnạjkxṵt.” 21 Ku tse'e jẹ toompa vyimpijtni
jẹtse'e dṵvaajnji jẹ vyintsạ́n vintsọ ve'e to'k jado'k y'atsạv, van'it tse'e
jẹ vyintsạ́n jyọtma'ty jẹtse'e dṵnṵṵjmi jẹ tyoompa: “Jatyji nạjkxṵ jẹts
nạjkxṵ mvídṵtṵ jẹm kajpṵn jọọtm jẹja mṵ́jit too' jẹts muutskit too' aajy,
jẹtse'e xyakmẹ́tsṵt jẹ jayu pạn pạn jatye'e ayọọvdup, pạn pạn jatye'e
jẹ kyạ'ạj jẹ tyek ka ọ́yap, pạn pạn jatye'e ṵxkẹtta, jẹts pạn pạn jatye'e
viintsta.” 22 Ṵx'ọọk tse'e jẹ toompa vyaajñ: “Vintsạ́n, tạ xa ạtse'e ntun ax
jo'n tṵxpava'añ, ax jẹẹnum tse'e jẹ it.” 23 Van'it tse'e jẹ vintsạ́n dṵnṵṵjmi
jẹ tyoompa: “Nạjkxkọjnuvats n'ite'e jẹja to'k too' aajy jẹts jẹm kam jọọtm
tsọv, jẹtse'e jẹ jayu xmunoo'kxtṵktat jẹtse'e myíndat jẹtse'e ạts yạ ntạjk
y'ótsṵt. 24 Ax ve'emts ạtse'e nva'añ jẹts juu' ạtse'e too'vạjkp tṵnvọvda, ni
pạna ve'e dṵkakáyṵt juu' ạtse'e tṵn'apạạmdṵka.”

Pạn pạne'e dṵtsọjkp jẹtse'e y'ijtnit jẹ Cristo jẹ y'ixpạjkpa

25 Nṵmay tse'e jẹ jayu dṵpanạjkxti jẹ Jesús, van'it tse'e jẹ Jesús
y'ixṵmpijt jẹtse'e ñạ'mṵxjidi:

26 —Pạn pạn xa ạtse'e xpaminuvaamp, ax myasọkkạjxnup tse'e jẹ
tsọjkṵn juu' ve'e jyayẹjpjip jẹ tyee' jẹ tyaak, jẹ ñṵdạ'ạx, jẹ y'ónṵk, jẹ y'uts,
jẹ y'ajch, jẹ chạ'ạ, jẹts jẹ tsọjkṵn juu' ve'e viinm nayjayẹjpṵxjup, ka'a xa
ve'e pạn viijnk ve'em dṵtsọ́kṵt ax jo'n ạts. Ax pạn ka'a tse'e dṵmasạ'ạk
ax jo'n ạtse'e nkạts, ka'ats jẹ'ẹ ve'e y'ọ'yixjṵ jẹtse'e ạts jẹ n'ixpạjkpa y'ítṵt.
27 Pạn pạn xa ạtse'e xkapamiimp jẹtse'e kyanayjávaja jẹts ạts kạjxe'e jẹ
y'ọọ'kṵn dṵ'anạjkxat ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ cryuuz dṵpakạạyp, ka'ats
jẹ'ẹ ve'e y'ọ'yixjṵ jẹtse'e ạts jẹ n'ixpạjkpa y'ítṵt.

28 ’¿Pạn jẹm xa ve'e nṵto'k miitsta juu' ve'e jẹ pạts dṵpạmuvaamp juu'
ve'e kạjxm, ka'ats n'ite'e y'ạjxtṵkṵt jẹtse'e too'vạjkp dṵpayọ'ọyṵt pạn
vinxṵpe'e jẹ meen dṵyaktónṵt jẹtse'e dṵnṵjávat pạn nṵpaadixjupe'e juu'
ve'e myạạt jẹtse'e dṵpọjtskukạ́xat? 29 Kṵx pạn ka'a xa ve'e ọy dṵpayọ'ọy,
jẹtse'e kọọjyji dṵpạm'ukva'añ jẹ pạts, jẹtse'e ṵx'ọọk dṵkayakkukạ́xat,
tukxi'ikjadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu pạn pạn jatye'e íxjṵdup, 30 jẹtse'e
vya'andat: “Pyạm'ukvaan xa ve'e to'k jẹ pạts xi yaa'tyạjk, ax ka'a tse'e
dṵyakkukạjxi.”

31 ’Uk pạn to'ke'e jẹ yakkutojkpa juu' ve'e dṵmạạt nṵmajk miijl jẹ
tyojpa jẹtse'e y'atso'oxtonuva'añ mạạt jado'k jẹ yakkutojkpa juu' ve'e
dṵmạạt nṵ'ii'px miijl jẹ tyojpa, ¿ka'ats n'ite'e too'vạjkp y'ạjxtṵkṵt jẹtse'e
ọy dṵpayọ'ọyṵt pạn y'amạạdaagape'e? 32 Ax pạn ka'a tse'e y'ọ'yixjṵ,
jékumna tse'e vyẹ'nat jado'k jẹ yakkutojkpa, jẹtse'e jẹ kyukạ́tsiva dṵkẹ́xṵt
jẹtse'e dṵkọjts'ọ́yadat mạạt jado'k jẹ yakkutojkpa. 33 Ax ve'em tse'e, pạn
pạn xa ve'e dṵkamasọọkp nṵjom juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ka'ats jẹ'ẹ ve'e
y'ọ'yixjṵ jẹtse'e ạts jẹ n'ixpạjkpa y'ítṵt.

Jẹ kaan tuk'a'ixmojkin
(Mt. 5.13; Mr. 9.49-50)

34 ’Qy xa jẹ'ẹ ve'e jẹ kaan. Ax pạn tǫ́kinup tse'e jẹ tya'mụtsin, ni
vintsǫva tse'e kya'ǫya jẹtse'e tya'mụtsinuvat. 35 Pạn ka'ats jẹ'ẹ ve'e
y'ukta'mụtsini, ka'a tse'e y'uktoonni, ni ka'a tse'e tyun jẹtse'e jẹ naax
dụtsǫ́yat, yak'ụxkǫ'ǫnupe'e. Pạn pạn jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an
tse'e dụ'amǫtunaxta.

15

Jẹ carnero juu' ve'e tǫkih'ijt tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 18.10-14)

1 Nay'amojkijidu tse'e nụmay jẹ kupạ'mụn pạkmojkpada jẹts jẹ vi-
ijnk jáyuda juu' ve'e jẹ jayu tyijp tǫ́kinax jayu, y'amǫtunaxuvaandupts
jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús jẹ y'ayook, 2 jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ fariseotạjk mạạt jẹ
tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk dụvinkǫjtsti dụnaa'kǫjtsti jẹ Jesús. Jidụ'ụm
tse'e ñavyaajnjidi:

—¡Kyuvụjkptam yạ'ạ ve'e jẹ tǫ́kinax jayu jẹtse'e dụmạạtkáy
dụmạạt'uu'k!

3 Van'it tse'e jẹ Jesús yạ tukmu'a'ixmojkin vya'nụxjidi:

4 —Pạn jẹm xa ve'e nụto'k miitsta juu' ve'e nụmǫ́kupx jẹ
carnero dụjayẹjpp jẹtse'e nụto'k tụyǫ'tyǫ́ki, myasạạkpts jẹ'ẹ ve'e jẹ
nụmajktupxụk maktaaxtojt carnero joma ve'e jyạ'kxta jẹtse'e nạjkx
dụ'ixta juu' ve'e to'k tụyǫ'tyǫ́ki, ¿ve'em xaja? Ku tse'e dụpaatni,
van'it tse'e dụ'ixti'atụ́vini 5 jẹtse'e va'ajts xǫǫjntkp jẹm kyejk am
dụyukvijtsni. 6 Ku tse'e jẹja tyạk'aajy dụyakjẹ'yni, van'it tse'e dụvǫmuk
juu' ve'e myạạtnayja'vijidup jẹts jẹ myujạntạm jẹ myutạktạm, jẹtse'e
dụvaajnjada: “Tukputukxǫǫjntkidik ạts kụx tạ ạtse'e mpaatnuva jẹ
carnero juu' ạtse'e tụx'uktǫ́kijini.” 7 Ax nay ve'emts ạts miitse'e
nnạạjmada jẹts nụyojke'e jẹ xǫǫjntkụn jẹm tsapjǫǫtm jẹ'ẹ kạjx ku
ve'e to'k jẹ tǫ́kinax jayu vyinmayụmpit jẹts ni ka'a ve'e nụmajktupxụk
maktaaxtojt jẹ jayu kạjxta juu' ve'e tunnapyạạjmjụdup jẹts tụv jẹ'ẹ ve'e
jẹ jyáyuvinda jẹ jyoojntykinda jẹts jẹ'ẹ kạjxe'e kyatukkạda'akjada jẹtse'e
dụmasǫ'ǫktat jẹ kyǫ'ǫy joojntykinda.

Jẹ meen juu' ve'e tǫkih'ijt tukmu'a'ixmojkin

8 ’Pạn jẹme'e to'k jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e dụmạạt majk jẹ meen juu'
ve'e plata, jẹtse'e to'k tụdụyaktǫki, ñạ'kpts jẹ'ẹ ve'e jẹ kyandiijl jẹtse'e
jẹ tyạjk ǫy dụpe'et, jẹtse'e dụ'ixta anoox kạ'ǫǫk, ¿ve'em xaja? Ku
tse'e dụpaatni, van'ítnum tse'e dụ'ixti'atụ́vini. 9 Van'it tse'e dụvǫmuk
juu' ve'e myạạtnayja'vijidup jẹts jẹ myujạntạm jẹ myutạktạm, jẹtse'e
dụvaajnjada: “Tukputukxǫǫjntkidik ạts kụx tạ ạtse'e mpaatnuva yạ
plata meen juu' ạtse'e tụn'ukyaktǫ́kini.” 10 Ax nay ve'emts ạts miitse'e
nnạạjmada jẹts xǫǫjntktupe'e jẹ Nte'yam jẹ y'aangeles ku ve'e to'k jẹ
tǫ́kinax jayu vyinmayụmpit jẹtse'e dụmasǫǫkni jẹ kyǫ'ǫy joojntykin.

Jẹ mex juu' ve'e kǫ'ǫyjoojntyki tukmu'a'ixmojkin

11 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaannuva:

—Jẹm xa ve'e to'k jẹ yaa'tyạjk, nụmẹjtsk tse'e jẹ myajntk. 12 Juu'
tse'e mootsk, jidụ'ụm tse'e jẹ tyee' dụnụụjmi: “Tata, tun mǫǫyk ạts jẹ
mpụk juu' ạtse'e xtukkạdaakp.” Van'it tse'e jẹ tyee' myǫǫjyji vinxụpe'e
tyukkạda'akyjụ. 13 Ax vẹẹ'n tse'e jẹ it ñajxy, van'it tse'e dụtǫǫ'kkạjxni

juu' ve'e jẹ tyee' mọọjyju; ax jẹ meen tse'e to'nụxju jẹtse'e ñụjkx
jado'k naax jado'k kajpụn joma ve'e nụjom jẹ myeen dụyakvintọkikụjx
ku ve'e jẹ y'avintsọ vinma'yụn dụyaktuujn. 14 Tą́vani tse'e nụjom
dụyakvintọkikụx vye'na, jẹtse'e jẹ yooj myiijn joma ve'e chụụna, van'it
tse'e yu'ọọ'kji. 15 Van'it tse'e ọjts dụtuujnja to'k jẹ jẹ́mit yaa'tyą́jk; ax jẹ'ẹ
tse'e kẹjxju kẹẹm ixpa. 16 Ax jyatsọjk tse'e jẹtse'e dụją'kxụt jẹ kụpụtą́ą́jm
juu' ve'e jẹ tsejtst tą́ą́jm jo'n y'íxuvip, juu' ve'e jẹ kẹẹm jyą'kxtup. Ax ni
pą́na tse'e kyatimą'ą́jụ. 17 Van'it tse'e ọjts dụpayọ'ọy jẹtse'e ñañą'mụxji:
"¡Vinxúpjits n'ite'e jẹm ą́ts jẹ ntee' jẹ tyoompatą́jk juu' ve'e ọy kaaydup
ooktup jẹtse'e tya'nụxjada kyunajxụxjada; ax xyak'ọọ'kuvaannupts
ą́tse'e yaja yą́ yooj! 18 Va'ants ą́tse'e dụvimpijtnuva joma ve'e ą́ts jẹ ntee'
jẹts ą́tse'e nnąą́jmat: Tata, tą́ xa ą́tse'e jẹ Nte'yam nmutọkintún jẹts mits,
19 ax ka'ats ą́tse'e n'ukvinmajtsjini jẹts ą́ts mitse'e x'onụkjávat, mtoompa
xa ą́ts mitse'e xtíjụt." 20 Van'it tse'e jẹ tyoo' dụpụjk jẹtse'e jẹm jẹ tyee'
tyą́k'am vyimpijtni.

'Jékumna tse'e vye'na ku ve'e jẹ tyee' y'ixpaatji, jẹtse'e tyukmọ'tji.
Noomp tse'e y'anąjkxiji jẹ tyee', jẹtse'e chẹẹ'nmojkji jẹtse'e choo'kxji.
Van'it tse'e jẹ ónụk tee' jẹ myajntk vyaajñ: 21 "Tata, tą́ xa ą́tse'e jẹ
Nte'yam nmutọkintún jẹts mits; ax ka'ats ą́tse'e n'ukvinmajtsjini jẹts
ą́ts mitse'e x'onụkjávat." 22 Ax jẹ tyee', jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi jẹ
tyoompatą́jk: "Yakpítsumda jatyji jẹ vit juu' ve'e dụnụ'ọyikąjxp, jẹts
xọxta. Pą́ą́jmjiduvats to'k jẹ kąkujẹna jẹtse'e xpą́ą́jmjiduvat jẹ ką'ą́jk.
23 Yakminda jẹ kaaj juu' ve'e dụnụyee'kikąjxp, jẹtse'e xyak'ọọ'ktat,
jẹtse'e nka'yumdat n'ookumdat, jẹtse'e nxą́ą́jto'numdat. 24 Kụx ą́ts yą́
n'ónụk, ve'em xa yą'ą́ ve'e ax jo'n ą́ą́'kani kụy'ijtni, ax ụxyam, ve'emts
yą'ą́ ve'e ax jo'n tą́ą́ kụjyoojntykpą́jknuva; ve'emts yą'ą́ ve'e ax jo'n
tọ́kiyani kụy'ijtni, ax ụxyam, tą́ tse'e jyẹ'ynuva." Van'it tse'e xyą́ą́jtoondi.

25 'Jẹm tse'e kam jọọtm vye'na jẹ ónụk tee' jẹ myajntk juu' ve'e
dụnụmą́jip. Ax ku tse'e vyimpijtni jẹtse'e jẹja tyą́k'aajy jyẹ'yni, van'it
tse'e dụ'amọtunajxy jẹts jẹme'e jẹ ẹjtspa. 26 Van'it tse'e dụyaaxji to'k jẹ
toompa jẹtse'e dụ'amọtutụvi pą́n ti ve'e toojnjup kọjtsjup. 27 Van'it tse'e
jẹ toompa ñą'mụxji: "Jẹ'ẹ xa ve'e ku ve'e jẹ m'uts tụvyimpijtni. Tą́ xa
ve'e jẹ mtee' dụyakjay'ą́ą́'kjụ jẹ kaaj juu' ve'e dụnụyee'kikąjxp kụxe'e jẹ
m'uts tụvyimpijtni mą́kkątsọts." 28 Ax jọtma't tse'e jẹ ónụk tee' jẹ myajntk
juu' ve'e dụnụmą́jip, ka'a tse'e jẹp tyụjkp tyą́kava'añ. Van'it tse'e jẹ
tyee' pyítsum jẹtse'e ọjts myunoo'kxtụkjụ jẹtse'e tyą́kat. 29 Van'it tse'e
dụnụụjmi jẹ tyee': "Mnụja'vip xa mitse'e vinxụp joojntani ą́ts mitse'e
ntuujnja, ni vin'ítats ą́tse'e mits jẹ mpava'nụn nkatuktee'n, ax ni vin'ítats
ą́ts mitse'e xkamą'ą́ jyato'ka jẹ pi'k chivo ónụk jẹts ą́tse'e xą́ą́j ntónụt
mą́ą́t jẹ'ẹda pą́n pą́n jaty ą́tse'e nmą́ą́tnayja'vijidup. 30 Ax ụxyam tse'e
tụjyẹ'yni yą́ mmajntk juu' ve'e dụyakvintọkikąjx juu' ve'e mmọọy ku ve'e
jẹ kọ'ọtyą'ą́xap dụmą́ą́tnayjayépjụ, ¡ax myak'ọọ'kjipts mitse'e jẹ kaaj juu'
ve'e dụnụyee'kikąjxp!"

31 'Van'it tse'e jẹ tyee' ñą'mụxji: "N'ónụk, mits mą́ą́t xa ą́tse'e xą'ma n'it,
ax mjẹ'ẹip tse'e nụjom juu' ą́tse'e n'ixp njayejpp; 32 ax ụxyam, pyaatyp
y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e xą́ą́j nto'numdat jẹtse'e nxọọjntkumdat.
Kụx yą́ m'uts, ve'em yą'ą́ ve'e ax jo'n ą́ą́'kani kụy'ijtni, ax ụxyam,
ve'emts yą'ą́ ve'e ax jo'n tą́ą́ kụjyoojntykpą́jknuva; ve'em yą'ą́ ve'e ax jo'n
tọ́kiyani kụy'ijtni, ax ụxyam, tą́ tse'e jyẹ'ynuva."

16

Jẹ meen yakyọ'yva juu' ve'e dụyakvintsạ'kintọ́ki jẹ vyintsạ́n

tukmu'a'ixmojkin

1 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmi:

—Jẹm xa ve'e to'k jẹ kumeen jayu y'ijt jẹts to'k jẹ myeen yakyọ'yva. Jẹtse'e jẹ jayu vya'nụxji jẹts yakvintọ́kijupe'e juu' ve'e y'ixp jyayejpp, jẹ myeen yakyọ'yva ve'e ve'em játkip. 2 Van'it tse'e jẹ vyintsạ́n vyatsọọjvji jẹtse'e ñạ'mụxji: "¿Tits yạ'ạ ve'e juu' ạtse'e nmọ́tup mits kạjx? Va'an dụnatyukvinja'vimjụ jẹ mcueenta kụx ka'a xa ạts mitse'e x'uktoojnjinit." 3 Van'it tse'e jẹ myeen yakyọ'yva ñañạ'mụxji: "¿Tis ạts vine'e ntónup ku ạtse'e jẹ nvintsạ́n yạ toonk xpạjkjinit? Ka'a xa ạtse'e jẹ maju njayep jẹts ạtse'e nyo'ojụt; ax tsọ'ọtyoompts ạtse'e jẹts ạtse'e jẹ jayu juu' nụnve'emji n'amọ́tuvụt. 4 Tạts ạtse'e mpayọ'ọy jẹts ti ạtse'e ntónup jẹts ạtse'e jẹ jayu xkuvạ́kụt jẹja tyạk'aajy ku ạtse'e yạ toonk nyakpạjkjinit."

5 'Van'it tse'e dụyaaxji nụto'k jaty jẹ jáyuda juu' ve'e jẹ vyintsạ́n dụmuyọ́jidup. Van'it tse'e muto'k dụ'amọtutụvi: "¿Vinxụp tse'e ạts jẹ nvintsạ́n xmuyọja?" 6 Van'it tse'e y'atsọọjvji: "Mọ́kupx barriijl jẹ olivos aceite ạtse'e nmuyọja." Van'it tse'e jẹ meen yakyọ'yva vyaajñ: "Ụxyaja xa ve'e yạ mnạk, játyjits ạjxtụkụ jẹtse'e xpạ́mụt jado'k juu' ve'e vụjxtkupxụk majkji myọ́jip." 7 Van'it tse'e dụ'amọtutụvi jado'k jẹ jayu juu' ve'e jẹ vyintsạ́n dụmuyọ́jivap: "Jẹts mits, ¿vinxụpts mitse'e jẹ myọj?" Van'it tse'e ñạ'mụxji: "Tojtụk miijl almudo jẹ trigo ạtse'e nmuyọja." Van'it tse'e dụnụụjmi: "Ụxyájats yạ'ạ yạ mnạk; pạ́mụts jado'k juu' ve'e mugọọxk miijlji myọ́jip." 8 Ku ve'e jẹ meen yakyọ'yva jẹ vyintsạ́n dụnụja'vi ti ve'e jẹ myeen yakyọ'yva tyoon, van'it tse'e dụ'ọñụkọjtsi kụx kuvij ve'e jẹtse'e ve'em dụtuujn.

Van'it tse'e jẹ Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ve'emts ạts miitse'e nnạạjmada jẹts vij ve'e ñapyạ́mjada to'k jado'k ajẹ'ẹjyjida juu' ve'e jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ dụmạạtnavyạạ'njụdup; ax ka'a tse'e ve'em dụtonda juu' ve'e ijttup jẹja ajajtk it jạạt. 9 Ve'emts ạtse'e nva'añ jẹtse'e xyaktóndat jẹ meen jẹtse'e jẹ jayu xmạạtnayjávajadat, jẹ meen juu' ve'e jẹ jayu yaktoondup ka ọ́yap. Ax ku tse'e mkọọ'k'ijttinit yaja naxviijn, mkuvạjkjidinup tse'e jẹ Nte'yam jẹm tsapjọọtm, jẹm joma ve'e jẹ jayu xạ'ma kạjx jyoojntykidinit. 10 Pạn pạn xa ve'e dụtoomp juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip ku ve'e vẹẹ'n yakmạ'ạ, tyoompapts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip ku ve'e may yakmạ'ạ; ax pạn pạn tse'e dụtoomp juu' ve'e kyapaatyp kyah'akẹẹguip ku ve'e vẹẹ'n yakmạ'ạ, nay vanxụ́pjyamts jẹ'ẹ ve'e dụtoompa ku ve'e may yakmạ'ạ. 11 Ax pạn ka'ats miitse'e jẹ meen yaja naxviijn xyaktonda ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga, ¿ax vintsọts jẹ'ẹ ve'e myakmọ'ọdat jẹ ọ'yin juu' ve'e dụnụ'ọyikạjxp? 12 Ax pạn ka'ats miitse'e xtonda ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga juu' ve'e mkajẹ'ẹidup, ¿ax vintsọ tse'e myakmọ'ọdat juu' ve'e mjẹ'ẹidup?

13 'Ni pạna xa ve'e kya'ọ'yixjụ jẹtse'e mẹjtsk jẹ vyintsạ́n dụjayẹ́pụt, kụx to'ke'e dụtsọ́kụt, jado'k tse'e dụtso'oxpạ́kụt, to'ke'e dụmutónụt dụmupạ́kụt, jado'k tse'e dụviijnk'íxụt. Nay ve'empa tse'e jẹ jayu juu' ve'e jẹm jẹ meen kyạ'm naajk'ijtjup, ka'ats jẹ'ẹ ve'e y'ọ'yixjụ jẹtse'e jẹ Nte'yam dụpanạjkxụt.

14 Ax tyukxiiktu tse'e jẹ fariseotạjk jẹ Jesús ku ve'e dụ'amọtunajxti,
kụx ọọy jẹ'ẹ ve'e jẹ meen dụtunnas'ayọ́vada. 15 Van'it tse'e jẹ Jesús
ña'mụxjidi:
—Vẹ'ẹ miitse'e mtunnapyạ́mjada jẹts tun tụv miitse'e jẹ mjáyuvinda jẹ
mjoojntykinda, ax ñụja'vip tse'e jẹ Nte'yam jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e vye'ema. Jẹ
kọ'ọy jọọt xa miitse'e mjayẹjptup. Ax juu' tse'e jẹ jayu tyuknụmạ́jidup,
kyọ'ọyja'vipts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.

Jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹts jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn
(Mt. 5.17-18)

16 'Juu' jatye'e jyatyaandu jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp jẹ Moisés jẹts
jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, van'it paat tse'e tyuujn ku
ve'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jyoojntyki. Ax ku tse'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan
kya'amaajy, van'it tse'e jẹ jayu yakvaajnji'ukvaandi jẹts chạjkpe'e jẹ
Nte'yam jẹtse'e jẹ jayu y'ijttinit jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm. Ọọy tse'e jẹ
jayu dụtuntsọkta jẹtse'e jẹm y'ijttinit, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n nụmay
jẹ jayu to'k naxji tyạkava'anda nụjom joma ve'e to'k jẹ mootsk tạk'akạ'ạ.
17 'Ax ve'emts ạtse'e nva'añ: Ka'a xa ve'e cho'oxa vintsọ ve'e yạ tsajp
yạ naax kyạ́xụt ñáxụt; jẹ'ẹ ve'e tso'ox ku ve'e kyọọ'ktoonnit jyajuu'a jẹ
Nte'yam jẹ pyava'nụn.

Ku jẹ jayu jẹ navyạjkụn dụyakvintsạ'kintọ́ki
(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

18 'Pạn pạn xa ve'e jẹ ñụdạ'ạx dụmasọọknup jẹtse'e jẹ viijnk tạ'ạxtạjk
dụpụk, yakvintsạ'kintọ́kipts jẹ'ẹ ve'e jẹ navyạjkụn. Jẹts pạn pạn tse'e
dụpạjkp jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ ñụyaa'y tụmyasọọkjini, nay yakv-
intsạ'kintọ́kivapts jẹ'ẹ ve'e jẹ navyạjkụn.

Jẹ kumeen jayu jẹts jẹ Lázaro

19 'Jẹm xa ve'e to'k y'ijt jẹ kumeen jayu juu' ve'e va'ajts ọy va'ajts tsoj
tunnaxyọjxjup, jẹ tso'ojmk vite'e tyukni'kxip; jọ́vum tse'e ọy ñaajkkáyjụ
ñaajk'uu'kjụ. 20 Jẹm tse'e tyạk'aagumpa to'k jẹ ayọọva jayu juu' ve'e
Lázaro dụxạạj; tạts jẹ'ẹ ve'e ñụpotsvatskạjxni. 21 Jẹ'ẹjyji ve'e y'uktsọjk
jẹ ayọọva jayu jẹtse'e kụdụkaajy jẹ tsapkaaky kunax juu' ve'e kụstạjkip
jẹm jẹ kumeen jayu myeesa kạjxm; ax nụvẹẹ'yjụdup tse'e jẹ ok jẹ
pyo'ojts kạjx. 22 Jẹ'y tse'e jẹ xạạj ku ve'e jẹ ayọọva jayu y'ọọ'kni;
yaknạjkxjụdu tse'e jẹ ángeles jẹtse'e y'ijtnit jẹ Abraham mạạt. ẹọ'knuva
tse'e jẹ kumeen jayu jẹtse'e ñaxtạjkini. 23 Tsaachpaatp tse'e vye'na jẹ
kumeen jayu jẹm jạnjọọtm, van'it tse'e dụ'ix jékum jẹ Abraham, jẹme'e
jẹ Lázaro dụmạạda. 24 Van'it tse'e mạkk kyạjts, jẹtse'e dụnụụjmi: "Tata
Abraham, tonụ jẹ maa'yụn, tukmọ'tk ạts. Kẹxụ to'k aaj jẹ Lázaro jẹtse'e
dụyakxọọ'kụt jẹ kyạ'ónụk mạạt jẹ tsoxk nạạj jẹtse'e min ạts yạ ntọọts
dụyakxee'mụ kụx ọọy ạtse'e yam jạnjọọtm ntuntsaachpaa'ty." 25 Van'it
tse'e jẹ Abraham ña'mụxji: "N'ónụk, jaa'myẹ́tsụ jẹts mtukkạdaakju ve'e
juu' ve'e ọy ku ve'e mjoojntyki jẹm naxviinm; ax yạ Lázaro, ka'ats yạ'ạ
ve'e tyukkạdaakji juu' ve'e ọy ku ve'e jyoojntyki jẹm naxviinm. Ax
ụxyamts yạ'ạ ve'e yaja jẹ jọt'amạjin dụpaatni jẹts mitse'e jẹm mtsaach-
paatni. 26 Ax nay ve'empa tse'e, jẹm xa ve'e to'k jẹ mạjạ tukjọv juu'
ve'e apụk xyak'ijtumdup. Ax pạn pạn jaty tse'e juu' ve'e yájada jẹtse'e
jẹm jyanạjkxuva'anda joma ve'e miitsta, ka'a tse'e y'ọ'yixjada; ax pạn
pạn jaty tse'e jẹmda joma ve'e miitsta jẹtse'e yaja jyaminuva'anda, ni
ka'a tse'e y'ọ'yixjụduva." 27 Van'it tse'e jẹ kumeen jayu y'atsạạjv: "Tata

Abraham, jẹm xa ve'e nụmugọọxk ạts jẹ n'utsạtạjk. Nmunoo'kxtkpts
ạts mitse'e jẹtse'e to'k aaj xkẹ́xụt jẹ Lázaro jẹm ạts jẹ ntee' tyạk'am,
28 jẹtse'e dụvaajnjadat, ax ve'emts jẹ'ẹ ve'e kyamẹjtstuvat yaja tsaach-
paatụn jạạt." 29 Van'it tse'e jẹ Abraham y'atsọọjvji: "Jẹm xa jẹ'ẹ
ve'e dụmạạdada jẹ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e jyaaydu jẹ Moisés jẹts jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, va'ants jẹ'ẹ ve'e dụmạjạ pạmda."
30 Van'it tse'e y'atsạạjv jẹ kumeen jayu: "Ka'a xa jẹ'ẹ ve'e vye'ema, tata
Abraham, ax pạn nụnạjkxjupts jẹ'ẹ ve'e to'k juu' ve'e tụy'ọọ'kni, vin-
mayụmpíttapts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụmasọọktinit jẹ kyọ'ọy joojntykinda."
31 Van'it tse'e jẹ Abraham ñạ'mụxji: "Pạn ka'a xa ve'e dụmạjạ pạmda juu'
ve'e jyaaydu jẹ Moisés jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, ka'ats
jẹ'ẹ ve'e dụjaanchja'viduvat kụjyajoojntykpạjknuva ve'e jado'k nax to'k
jẹ ọọ'kpa."

17

Kutsạ'ạga xa ve'e ọọy ku ve'e jẹ jayu ntukmasọọkumdat jẹ Nte'yam jẹ tyoo'

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

1 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmidi:
—Ka'a xa ve'e ñụnka'ítụt jẹ yaktọkintoompa yaja; ¡ax ayọọts jẹ'ẹ
ve'e jẹ jyọọt jẹ jayu juu' ve'e jẹ myujayu dụtukmasọọkp jẹ Nte'yam
jẹ tyoo'! 2 Nụyojk ọy xa ve'e kụy'ijtụxjụ jẹ jayu jẹtse'e to'k jẹ paan
taak yaktukyuktsum jẹtse'e yakmaaxynạvíppini jẹts ni ka'a ve'e ku ve'e
dụtukmasạ'ạk jẹ Nte'yam jẹ tyoo' to'k jẹ jayu juu' ve'e jẹ mootsk jọọt
jẹ mootsk ja'vin dụjayẹjpp. 3 Ixta tse'e ọy pạn ti ve'e mtoondup. Pạn
mmutọkintoojnjup xa ve'e jẹ m'uts jẹ m'ajch ukpụ jẹ m'uts jẹ mtsạ'ạ,
tuknạạjmats. Pạn vinmayụmpijtp tse'e, mmẹẹ'kxjap tse'e jẹ tyọkin.
4 Pạn mmutọkintoojnjupts mitse'e vuxtojtụk nax to'k xạạj jẹtse'e vuxto-
jtụk nax mnạ'mụxjụt: "Tạ ạtse'e nvinmayụmpit, tọkin mẹẹ'kxụs ạts to'k
aaj", mjajtymẹẹ'kxjap tse'e.

Vintsọ ve'e dụnụmạja jẹ jaanchja'vin

5 Van'it tse'e jẹ kukạ́tsivatạjk dụnụụjmidi jẹ Majạ Vintsạ́n:
—Putạjkik ạạts to'k aaj jẹts ạạtse'e nụyojk njaanchjávat.
6 Van'it tse'e ñạ'mụxjidi jẹ Majạ Vintsạ́n:
—Pạn mjayẹjptup xa ve'e jẹ jaanchja'vin jẹm mja'vin kạjxmda
ọyvinxụpa ax jo'n to'k jẹ mostaza tạạmt, kụm'ọ'yixjada tse'e jẹtse'e
xnạạjmadat yạ kụp: "Navyixjụ joma ve'e yaja m'it jẹts nạjkxụ
mnakyexjụ jẹm maaxy nạjọọtm", kụmkạtsạpạ́kjada tse'e yạ kụp.

Jẹ vinma'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp jẹtse'e njayẹjpumdinit

7 'Pạnts miits n'ite'e juu' ve'e dụjayẹjpp to'k jẹ toompa, ku ve'e jẹ
toompa jyẹ'yni, tạ ọjts yu'uj ukpụ jẹ carnero tụdụvintena, ¿ñụujmipts
vine'e: "Naxụ mkayụ"? 8 Ax ka'a tse'e; jidụ'ụm xa jẹ'ẹ ve'e dụnụụjma:
"Yak'ọya ạts jẹ n'a'ox jẹts nay'apạạmdụkaja jẹts ạtse'e xyakkáyụt,
ụx'ọọkts mitse'e m'a'óxat." 9 ¿Kyukọjtsjipts jẹ'ẹ vine'e jẹ toompa ku ve'e
dụtún juu' ve'e yaktukpavaamp? Ax ka'a tse'e. 10 Nay vanxúpjyamts
miitse'edava, ku ve'e xtonkạ́xtat nụjom juu' ve'e jẹ Nte'yam mtukpavaa-
jnjụdup, va'anda tse'e jidụ'ụm: "Ka'a xa ạạtse'e nvinmachjụ jẹts ạạtse'e
nyakkukọjtsjat, jẹ'ẹjyji ạạtse'e tụntún ax jo'n jẹ toompa dụtún juu' ve'e
tukkạdaakjup."

Ku jẹ Jesús duyakjọtkạdaaky nụmajk jẹ yaa'tyạjkta juu' ve'e leprapạjkjụdup

11 Ku ve'e jẹ Jesús jẹ too' dụjaa'kyọ'y ku ve'e jẹm Jerusalén ñụjkx, van'it
tse'e pyítsum jẹm galiléait y'it jọọtm jẹtse'e tyạjki jẹm samaariait y'it
jọọtm. 12 Ku tse'e jyẹ'yava'añ joma ve'e to'k jẹ pi'k kajpụn, van'it tse'e
y'anạjkxijidi nụmajk jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e leprapạjkjụdup. Ax jékumji
tse'e tyaandi 13 jẹtse'e mạkk dụmukọjtsti jẹ Jesús:
—¡Jesús, Yak'ixpạjkpa, tukmọ'tk ạạts to'k aaj!
14 Ku ve'e jẹ Jesús y'íxjidi, van'it tse'e vyaajñ:
—Nạjkxta jẹja jẹ tee'tạjk vyinkujk jẹtse'e xtuk'íxtat jẹts tạ ve'e
mjọtkạdaaktini.
Namvaate'e ñạjkxti, nụvaatsjidinu tse'e jẹ pya'amda. 15 Ku tse'e nụto'k
ñayja'viji jẹts jọtkạda'akyani ve'e, van'it tse'e vyimpijt, mạkk tse'e kyạjts
jẹtse'e jẹ Nte'yam dụyakmạji dụyakjaanchi. 16 Van'it tse'e jẹ Jesús
dụvinkọxkteni jẹtse'e jẹ vyiijn jẹ y'aaj dụtukpaaty jẹ naax jẹ vintsạ'kin
mạạt, jẹtse'e jẹ Jesús dụkukọjtsji. Ax samaariait jáyuts jẹ'ẹ ve'e y'ijt.
17 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—¿Tis, ka nụmajkape'e tụy'itta pạne'e tụjyọtkạda'akta? ¿Joma tse'e
jyaa'k'ítta jẹ janụtaaxtojtụk? 18 ¿Yạ'ạjyji ve'e to'k tụvyimpit juu' ve'e ka
jẹ israeejlit jáyuvap jẹtse'e jẹ Nte'yam dụyakmạja dụyakjaancha?
19 Van'it tse'e dụnụụjmi jẹ yaa'tyạjk:
—Pojtụkụ jẹts nạjkxni. Jẹ'ẹ kạjx xa ve'e tụmjọtkạdaakni kụx ạtse'e
tụxjaanchjáva.

Ku jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn dụyakmiinnit
(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Van'it tse'e jẹ fariseotạjk dụ'amọtutụ́vidi jẹ Jesús pạn vin'ite'e jẹ
Nte'yam jẹ kyutojkụn dụyakmiinnit. Van'it tse'e y'atsọọjvjidi:
—Ka'a xa ve'e yak'ixpaa'tụt ku ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn
dụyakmiinnit. 21 Ka'a tse'e jẹ jayu vya'anụt: "Ụxyaja xa jẹ'ẹ ve'e", ukpụ
"Ụxximts jẹ'ẹ ve'e", kụx tạ jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn dụyakmiinni
joma ve'e miitsta.
22 Van'it tse'e dụnụụjmidi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Jẹ'yap xa ve'e jẹ xạạj jẹtse'e xjatsọ́ktat jẹts ạtse'e n'ítụt miits mạạtta
ọtyun jado'k xạạja; ax ka'a tse'e ve'em tyónjụt. 23 Ax myaknạạjmadap
tse'e: "Ixta, ụxyaja xa jẹ'ẹ ve'e", ukpụ "Ixta, ụxximts jẹ'ẹ ve'e"; ax ka'ats
miits jẹ'ẹ ve'e xpanạjkxtat, 24 kụx ve'em ax jo'n to'k jẹ vítsụk yak'ix
jẹtse'e y'ajaj y'atụ'kx jẹm tsajviinm ado'om ado'om, yak'íxpap tse'e ọy
ku ạtse'e nmiinnuvat. 25 Ax tun vinkọpk tse'e jẹts ạtse'e too'vạjkp ọọy
ntuntsaachpaa'tụt jẹts ạtse'e xkakuvạ́ktat jẹ jayu juu' ve'e ụxyam joojn-
tykidup. 26 Ve'em ax jo'n tyoojnji kyọjtsji ku ve'e jẹ Noé jyoojntyki, nay
ve'em tse'e tyoojnjinuvat jẹ xạạj ku ạtse'e nmiinnuvat, ạts, jẹ Jayu Juu'
ve'e Nụpạạmdụka Ijtp. 27 Kaaydup ooktup tse'e vyẹ'nada, yaa'vyạjktup
tạ'ạxpạjktup. Van'it paat tse'e ve'em dụtoondi ku ve'e jẹ Noé tyạjkini jẹp
arca jạạtp jẹtse'e jẹ nạạkukọ́ma jyẹ'y jẹtse'e nụjom y'ọọ'kkạjxtini. 28 Nay
ve'empa tse'e jyajtpa jẹm Sodoma ku ve'e jẹ Lot jyoojntyki. Kaaydup
ooktup tse'e jẹ jayu vyẹ'nada, jooydup, tọọ'ktup, yoodup, tạkpạạmdup;
29 ax ku tse'e jẹ Lot jẹm sodómait kyajpụn kạjxm pyítsumni, van'it tse'e jẹ
jạạjn mạạt jẹ azufre kyụstạjki jẹm tsajviinm, ve'em ax jo'n kụtyuuj jo'n,
jẹtse'e nụjom jẹ jayu dụyak'ọọ'kkạjxtini. 30 Ax nay vanxụ́pjyam tse'e jẹ
jayu vye'nidinuvat ku ạtse'e nmiinnuvat jado'k nax.

31 ’Ku ve'e jẹ xạạj jyẹ'yat, pạn pạn jatye'e vẹ'nadap jẹm azotea ni'kxm
jẹtse'e jẹp tyụjkp jẹ pyạạmdụk, ka'a tse'e y'uktạjkidinit jẹp tyụjkp jẹtse'e
ti dụyakpítsumdat. Pạn pạn jaty tse'e jẹm kam jọọtm vẹ'nadap, ka'a tse'e
dụnụvimpíttat pạn ti jatye'e jẹm tụtyáñ. 32 Jaa'myẹ́tsta jẹ Lot jẹ ñụdạ'ạx.
33 Pạn pạn xa ve'e nụyojk dụtsọjkp jẹ ñaxviijnit joojntykin jẹts ka'a ve'e jẹ
joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, vintọ́kiyupts jẹ'ẹ ve'e xạ'ma kạjx; ax
pạn pạn tse'e dụmasọọkp jẹ ñaxviijnit joojntykin kụx chạjkpe'e nụyojk jẹ
joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, joojntykinupts jẹ'ẹ ve'e xạ'ma kạjx.
34 ’Ve'em xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts jẹ tsooj, nụmẹjtsk tse'e maap
vyẹ'nadat joma ve'e to'k jẹ maajntkụn, ax to'k tse'e yakvọọvnit, jado'k
tse'e tyaannit; 35 nụmẹjtsk tse'e jẹ tạ'ạxtạjk jạjtsp vyẹ'nadat, to'k tse'e
yakvọọvnit, jado'k tse'e tyaannit; 36 nụmẹjtsk tse'e jẹ yaa'tyạjk jẹm kam
jọọtm vye'niduvat, to'k tse'e yakvọọvnit, jado'k tse'e tyaannit.
37 Juu' tse'e dụ'amọtunajxtu, jẹ'ẹ tse'e dụ'amọtutụ́vidu:
—Mạjạ Vintsạ́n, ¿jómats jẹ'ẹ ve'e ve'em jyátụt?
Van'it tse'e y'atsọọjvjidi:
—Va'ajts xa ve'e yaknụjávat pạn joma ve'e, kụx pạn joma ve'e y'it jẹ
tạ́nụk ạạ'k, jẹm tse'e jẹ no'op ñay'amókajada.

18

Jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk jẹts jẹ ka ọ́yap tọkin payọ'yva tukmu'a'ixmojkin

1 Van'it tse'e jẹ Jesús yạ tukmu'a'ixmojkin vya'nụxjidi jẹtse'e jẹ jayu
dụtuk'íxtat jẹts tsapkọ́tstape'e xạ'ma, ka'a ve'e ñoo'kxtat. 2 Jidụ'ụm tse'e
vyaajñ:
—Jẹm xa ve'e kajpụn kạjxm vye'na to'k jẹ tọkin payọ'yva; ax ka'ats
jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam dụtsạ'ạga, ni pạna ve'e dụkamạjạ pụm. 3 Jẹmpa
tse'e to'k jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' ve'e vane'em nạjkx myuxụ'ụjụ, jẹ'ẹ
tse'e chọjk jẹtse'e jẹ tọkin payọ'yva dụtọkimpayọ'ọyụt to'k jẹ jayu juu'
ve'e jẹ tạ'ạxtạjk dụtso'oxpạjkp. 4 Jek tse'e jẹ tọkin payọ'yva dụkamạjạ
pụụjm jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk; ax ụx'ọọknum tse'e vyinmaajy: “Ọyam ạtse'e
nkatsạ'ạga jẹ Nte'yam ukpụ ạtse'e ni pạna nkamạjạ pụm, 5 va'ants ạts
dụtọkimpayọ'ọyụ jẹ'ẹ juu' ve'e dụtso'oxpạjkp jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk, ax
ve'emts ạtse'e min xkọọ'knẹ'mni.”
6 Van'it tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jyaa'kvaajñ:
—Yakvinkọ́pkada vintsọ ve'e vyinmay jẹ ka ọ́yap tọkin payọ'yva.
7 ¿Ax vintsọts n'ite'e jẹ Nte'yam dụkamạjạ pạ́mụt jẹ jáyuda juu' ve'e
vyinkọọndu jẹtse'e jọ́vum xạạj jọ́vum tsooj yaaxp aaj yaaxp jọọt
dụmunoo'kxtụkta jẹtse'e pyutạ́kajadat? ¿Ax yak'a'íxtapts jẹ'ẹ n'ite'e?
8 Ve'emts ạts miitse'e nvaajnjada jẹts ka'a ve'e tyánat jẹtse'e dụputạ́kadat.
Ọyam tse'e vye'ema, ku ạtse'e nmiinnuvat jado'k nax, ạts, jẹ Jayu Juu'
ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, ¿njaa'kpaa'tupts ạts vine'e jẹ jáyuda juu' ve'e
dụjaanchja'vidup jẹ Nte'yam?

Jẹ fariseo jẹts jẹ kupạ'mụn pạkmojkpa tukmu'a'ixmojkin

9 Van'it tse'e jẹ Jesús yạ tukmu'a'ixmojkin dụtukmukạjts jẹ jáyuda juu'
ve'e nayja'vijidinup jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam tyọkimpạ́mjada jẹtse'e jẹ
myujayu dụviijnk'íxta. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
10 —Nạjkxtu xa ve'e jẹm mạjạ tsaptạjkm nụmẹjtsk jẹ yaa'tyạjk
tsapkọjtspa; to'k tse'e jẹ fariseo, jado'k tse'e jẹ kupạ'mụn pạkmojkpa.
11 Ax ténipji tse'e jẹ fariseo jidụ'ụm chapkạjts: “Nte'yam, nkukọjtsjip xa

ą̱ts mitse'e kṵx ijk ą̱tse'e ve'em nkajáyuva ax jo'n juu' ve'e mẹẹ̱'tstup, juu' ve'e dṵtoondup juu' ve'e ka ǫ́yap, jẹ̱ts juu' ve'e jẹ̱ navyą̱jkṵn dṵyakvintsą̱'kintǫ́kidup. Ka'a xa ą̱tse'e ve'em njáyuva ax jo'n xi kupą̱'mṵn pą̱kmojkpa. 12 Mẹjtsk nax xa ą̱tse'e n'ayooja vinvuxtojtṵk xą̱ą̱j, ax nmǫǫypts ą̱ts mitse'e jẹ̱ diezmo." Jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ fariseo chapkąjts. 13 Ax jẹ̱ kupą̱'mṵn pą̱kmojkpa, jékumjits jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyaajñ, ka'a tse'e ñayjávaja jẹ̱tse'e y'íxṵkṵt jẹ̱m tsapjǫǫtm, kǫǫjyji ve'e jẹ̱ kyak dṵką̱x kṵx natyukja'vijupe'e jẹ̱ tyǫ̱kin, jẹ̱tse'e vya'añ: "Nte'yam, tukmǫ̱'tk ą̱ts to'k aaj, tǫ́kinax jáyuvam xa ą̱tse'e."

14 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ve'emts ą̱tse'e nva'añ jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ Nte'yam dṵtǫ̱kimpṵṵjm jẹ̱ kupą̱'mṵn pą̱kmojkpa; ax tyǫ̱kimpą̱ą̱m tse'e jẹ̱ fariseo. Kṵx pą̱n pą̱n xa ve'e namyą́jijup, jẹ̱'ẹ̱ tse'e taannup pi'k; pą̱n pą̱n tse'e naajkpi'kijup, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵnṵmą́jap.

Chą̱jkpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ pi'k ónṵkta
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 Van'it tse'e dṵtuknṵnąjkxti jẹ̱ pi'k ónṵkta jẹ̱ Jesús jẹ̱tse'e jẹ̱ kyą̱'ą̱j dṵtuknṵkǫ́nṵt, jẹ̱ maax ónṵk paat tse'e tyuknṵnąjkxtu. Ku tse'e jẹ̱ y'ixpą̱jkpatąjk dṵ'ixti, van'it tse'e dṵtuknṵṵjmidi jẹ̱ jáyuda pą̱n pą̱n jatye'e dṵyakjẹ̱'ydup jẹ̱ pi'k ónṵkta. 16 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'ixpą̱jkpatąjk dṵyaaxjidi jẹ̱tse'e dṵnṵṵjmidi:

—Masǫ̱'ǫ̱kta jẹ̱ pi'k ónṵk jẹ̱ts ą̱tse'e xnṵmíndat, ka'a tse'e xkayakjajtjadat, kṵx jẹ̱'ẹ̱da pą̱n pą̱n jatye'e ijttup jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am kyą̱'m, ve'em xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda ax jo'n yą̱ pi'k ónṵkta. 17 Tyṵ́vam xa ą̱tse'e nva'añ, pą̱n pą̱n jaty tse'e kanapyą̱ą̱jmjṵdup jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am kyą̱'m ax jo'n jẹ̱ pi'k ónṵk, ka'a tse'e jẹ̱m tyą́kadat.

Ku jẹ̱ Jesús dṵmą̱ą̱tnakyǫ̱jtsji to'k jẹ̱ mootsk ónṵk juu' ve'e kumeen
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 Van'it tse'e y'amǫ̱tutṵ́viji to'k jẹ̱ israeejlit jayu juu' ve'e dṵnṵmą́jip:

—Ǫ̱y yak'ixpą̱jkpa, ¿tis ą̱ts vine'e ntónup jẹ̱ts ą̱tse'e njayẹjpnit jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xą̱'ma kąjx ijtp?

19 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús ñą̱'mṵxji:

—¿Nte'yam ą̱tse'e xtij ku ve'e mva'añ jẹ̱ts ǫ̱y ą̱tse'e? To'kji xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e pą̱ne'e ǫ̱y, jẹ̱ Nte'yamts jẹ̱'ẹ̱ ve'e. 20 Mnṵja'vip xa mitse'e jẹ̱ pava'nṵn: "Ka'a tse'e xyakvintsą̱'kintǫ́kiyṵt jẹ̱ navyą̱jkṵn, ka'a tse'e myakjayu'ǫǫ'kṵt, ka'a tse'e mmẹẹ̱'tsṵt, ka'a tse'e jẹ̱ jayu xnṵvampẹ́tṵt, vintsą̱'ą̱ga jẹ̱ mtee' jẹ̱ mtaak."

21 Van'it tse'e jẹ̱ jayu ñą̱'mṵxji:

—Ku ą̱tse'e pi'knum nve'na, van'ítanits ą̱ts yą̱'ą̱ ve'e nṵjom nkutyún.

22 Ku ve'e jẹ̱ Jesús dṵ'amǫ̱tunajxy, van'it tse'e dṵnṵṵjmi:

—Jado'k viijn tse'e mka'ijtṵxjṵ. Tǫǫ'kkąjxni nṵjom juu' ve'e m'ixp mjayejpp jẹ̱ts mǫǫyni jẹ̱ meen jẹ̱ ayǫǫva jayu, ve'em tse'e jẹ̱ ǫ̱'yin xjayẹ́pṵt jẹ̱m tsapjǫǫtm. Van'itts ą̱tse'e xpamiinnit.

23 Ax ku tse'e jẹ̱ jayu dṵ'amǫ̱tunajxy, ǫǫy tse'e tyuntsaachvinmapyṵjk, kṵx va'ajts kumeene'e y'ijt. 24 Ku tse'e jẹ̱ Jesús ve'em y'ixji, van'it tse'e vyaajñ:

—¡Va'ajts tso'ox xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e jẹ̱ kumeen jayu ñapyą́mjadat jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam y'am kyą̱'m! 25 Ka'a xa ve'e cho'oxa vintsǫ̱ ve'e jẹ̱ camello ñáxṵt

jẹp xo'yụn jot jạạtp, jẹ'ẹ ve'e tso'ox vintsọ ve'e jẹ kumeen jayu ñapyą́mjụt jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.
26 Van'it tse'e vyaandi pạn pạn jatye'e dụ'amọtunajxtup:
—Pạn ve'em xa ve'e, ¿pạnts vine'e ọ'yixjup jẹtse'e dụjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp?
27 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Juu' xa ve'e jẹ jayu ka'ọ'yixjup jẹtse'e dụtónụt, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e dụtónup.
28 Van'it tse'e jẹ Pedro ñạ'mụxji:
—Mạjạ Vintsą́n, nmasọkkạjxni xa ạạtse'e nụjom juu' ạạtse'e n'ixp njayejpp vye'na jẹts ạạts mitse'e mpamiijn.
29 Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn kạjx dụmasọọkp jẹ tyạjk, jẹ tyee', jẹ tyaak, jẹ y'uts, jẹ y'ajch, jẹ chạ'ạ, jẹ ñụdạ'ạx, ukpụ jẹ y'ónụk, 30 nụyojk tse'e ọọy tyunyakmọ'ọt juu' ve'e yaja naxviijn jẹtse'e xạ'ma kạjx jyoojntykinit ku ve'e jẹ nam it chọọ'ndụkụt.

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ninuva jẹ y'ọọ'kụn
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)
31 Van'it tse'e jẹ Jesús apụk dụvạạjv jẹ ñụmakmẹjtsk ixpạjkpatạjk, jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Jẹm tse'e Jerusalén nja'mda. Jẹm tse'e tyonką́xjụt kyọjtską́xjụt ạts kạjx nụjom juu' ve'e jyatyaandu jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta. 32 Yakpą́mupts ạtse'e jẹm jẹ viijnk jayu kyạ'm jẹts ạtse'e xnụxi'iktat xtukxi'iktat jẹts ạtse'e xvinkọjtspẹ́ttat, xnụtsójadapts ạtse'e 33 jẹts ạtse'e xvóptat, van'itts ạtse'e xyak'ọọ'ktat. Ax joojntykpạjknuvapts ạtse'e kutoojk xạạj, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.
34 Ax ka'a tse'e dụvinmọ́tuda pạn ti ve'e tyijp kụxe'e jẹ Nte'yam dụkayakjaty vye'na jẹtse'e dụvinmọ́tudat.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ viints jayu jẹp Jericó
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)
35 Ku ve'e jẹ Jesús dụmutạmi jẹ jericoojit kajpụn, jẹm tse'e to'k jẹ viints jayu chụụna vye'na jẹja too' pa'ayi jẹtse'e jẹ putạjkin dụ'amọtu. 36 Ku ve'e dụmọtu jẹts jẹ nụmay jayu ve'e najxp, van'it tse'e dụ'amọtutụvi pạn ti ve'e toojnjup kọjtsjup. 37 Ku ve'e yakvaajnji jẹts jẹ'ẹ ve'e najxp vye'na jẹ Jesús, jẹ nazarétit jayu, 38 van'it tse'e mạkk vyaajñ:
—¡Jesús, jẹ David jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e yakkutojknup, tukmọ'tk ạts to'k aaj!
39 Ax pạn pạn jaty tse'e jẹ Jesús vintoo'vạjkijup, tuknạ'mụxju tse'e jẹtse'e y'amọ'ọtụt. Ax nụyojk mạkk tse'e tyunjaa'kkạjts:
—¡Jẹ David jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e yakkutojknup, tukmọ'tk ạts to'k aaj!
40 Van'it tse'e jẹ Jesús vya'ktaajñ jẹtse'e dụnụụjmidi jẹ jayu jẹtse'e dụyakmíndat. Ku tse'e jẹ viints jayu jyẹ'y, van'it tse'e yak'amọtutụvi:
41 —¿Tise'e mtsạjkp jẹts ạts mitse'e ntoojnjat?
Van'it tse'e jẹ viints jayu y'atsạạjv:
—Vintsą́n, jẹ'ẹ xa ạtse'e ntsạjkp jẹts ạts mitse'e xyakvin'ixpą́kụt.
42 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:

—¡Vin'ixpąkụts n'it! Tą xa ve'e mjǫtkądaakni kụx ątse'e tụxjaanchjáva.
43 Tun jatyji tse'e ję jayu vyin'ixpąjkni. Van'it tse'e ję Jesús dụpanụjkx
jętse'e ję Nte'yam dụyakmąji dụyakjaanchi. Ax nụjom tse'e ję jayu pąn
pąn jatye'e dụ'ixtu, yakmą́jiduva yakjaanchiduvats ję'ę ve'e ję Nte'yam.

19

Ję Jesús mąąt ję Zaqueo

1 Van'it tse'e ję Jesús jyę'y jęm jericoojit kyajpụn kąjxm jętse'e ję kajpụn
dụtuknajxy. 2 Jęm tse'e vye'na to'k ję kumeen jayu juu' ve'e Zaqueo
dụxąąj, ję kupą'mụn pąkmojkpats ję'ę ve'e ñụvintsą́nip, 3 ję Jesuusts ję'ę
ve'e y'ixuvaampy. Ax ka'a tse'e y'ǫ'yixjụ vintsǫ ve'e dụ'ixpaa'tụt kụx pi'k
kǫ́naji ję'ę ve'e ję Zaqueo ję̨ts ǫǫye'e jęm ję jayu. 4 Van'it tse'e noomp
tyoo'vụjk ję̨tse'e pyejt jęm sicómoro kụp kąjxm juu' ve'e dụmutą́mip ję
too' joma ve'e ję Jesús ñaxuva'añ vye'na, ax ve'em tse'e y'ǫ'yixjụt vintsǫ
ve'e dụ'ixpaa'tụt.
5 Ku ve'e ję Jesús ñajxy ję tsǫv, van'it tse'e pyat'ix, ję̨tse'e dụnụụjmi:
—Zaqueo, vánụkụ jatyji, tunjajtynąjkxp xa ątse'e ụxyam jęm mtąk'am.
6 Van'it tse'e ję Zaqueo jatyji vyajntyk ję̨tse'e ję Jesús dụmąądi jęm ję'ę
tyąk'am ję xǫǫjntkụn mąąt. 7 Ku ve'e ję nụmay jayu dụ'ixti, van'it tse'e
dụvinkǫtsta dụnaa'kǫ́tsta ję Jesús kụx ve'eme'e vyaandi ję̨ts jęm ję'ę ve'e
ję tǫ́kinax jayu tyąk'am ñụjkx.
8 Tụjkpani tse'e vyę'nada, van'it tse'e ję Zaqueo tyeni ję̨tse'e dụnụụjmi
ję Mąją Vintsą́n:
—Ụxyamts ątse'e nmǫǫynit ję ayǫǫva jayu kojkm juu' ątse'e n'ixp
njayejpp; ax pąn tąts ątse'e jyapąna ję meen mpụjkja ję vin'ąą'nụn kąjx,
maktaaxk naxts ąts ję'ę ve'e nyaknụyojkijat.
9 Van'it tse'e ję Jesús vyaajñ:
—Ụxyam xa ve'e tụjye'ya ję nụtsǫǫkụn yaja tụjk, kụx ję Abraham ję
chaan ję kyǫǫj xa mitse'eva. 10 Kụx ję'ę xa ątse'e nnụmiimp ję̨ts ątse'e
n'íxtat ję̨tse'e nyaktsǫ'ǫktat pąn pąn jatye'e tǫkih'ijttup, ąts, ję Jayu Juu'
ve'e Nụpąąmdụka Ijtp.

Ję majk meen juu' ve'e tsǫ́vax tukmu'a'ixmojkin

11 Namvaate'e ję jayu dụ'amǫtunajxti, van'it tse'e ję Jesús vya'nụxjidi
yą tukmu'a'ixmojkin ję'ę kąjx ku ve'e tą́mani vyę'nada joma ve'e ję
Jerusalén ję̨tse'e vyinmaaydi ję̨ts jatyji ve'e ję Nte'yam ję kyutojkụn
dụyakmiinnit. 12 Jidụ'ụm tse'e ñą'mụxjidi:
—Jęm xa ve'e y'ijt to'k ję yaa'tyąjk juu' ve'e ję ǫy kę'xtkụn dụmąąt,
ję̨tse'e jékum ñụjkx, ję'ę tse'e ñụnąjkx ję̨tse'e yakpą́mụt yakkutojkpa,
ụx'ǫǫk tse'e vyimpijtnuvat. 13 Ka'anum tse'e chąą'n vye'na, van'it tse'e
dụyaxtsąąjv nụmajk ję tyoompa ję̨tse'e kąkję'ę dụtukkątąjkidi to'k ję
meen juu' ve'e tsǫ́vax. Van'it tse'e dụnụụjmidi: "Yaktonda ąts yą nmeen
van'it paat ku ątse'e nvimpijtnuvat."
14 'Ax ka'a tse'e ję jyayu chąkjụ y'ijt, mu'ęjkjụdup mujǫt'aajnjụdupe'e
ję̨tse'e dụkę̨jxti ję kukątsivada ję̨tse'e jidụ'ụm vya'andat: "Ka'a xa ąątse'e
ntsąk ję̨ts ąątse'e ję yaa'tyąjk xyakkutojkjat."
15 'Ax yakpąąmjyamts ję'ę ve'e yakkutojkpa. Van'it tse'e vyimpijtnuva
joma ve'e ję jyayu. Ku tse'e jyę'yni, van'it tse'e dụnụkę̨jxi ję tyoompatąjk
juu' ve'e tyukkątąjkidu ję myeen ję̨tse'e dụnụjávat pąn vinxụpe'e ję meen
tụdụyaknụyókada kąkję'ę.

16 ’Juu' tse'e muto'k, jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e vyaajñ: “Vintsá̱n, majk nax
xa ve'e tu̱ñu̱yoka je̱ mmeen juu' a̱tse'e xtukka̱ta̱jki.” 17 Van'it tse'e je̱
yakkutojkpa y'atso̱o̱jvji: “O̱y xa ve'e, o̱y toompats mitse'e. O̱yame'e
ve̱e̱'nji myaktukka̱ta̱jki, ve'em tse'e juu' xtun ax jo'n yaktsa̱k, je̱'e̱ ka̱jxts
a̱ts mitse'e mpá̱mu̱t je̱tse'e xyakkutojkjat majk kajpu̱n.”
18 ’Van'it tse'e jado'k vyaampa: “Vintsá̱n, mugo̱o̱xk nax xa ve'e
tu̱ñu̱yoka je̱ mmeen juu' a̱tse'e xtukka̱ta̱jki.” 19 Van'it tse'e y'atso̱o̱jvji:
“Mugo̱o̱xk kajpu̱nts mitse'e xyakkutojkjivat.”
20 ’Van'it tse'e jado'k ñu̱je̱'yji je̱tse'e vyaajñ: “Vintsá̱n, u̱xyaja xa ve'e
ya̱ mmeen juu' a̱tse'e xtukka̱ta̱jki. Je̱pts a̱tse'e paayu ja̱a̱tp nvintsoomni
21 ku̱x ntsa̱'kip a̱ts mitse'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e ma̱kk myakkutuk; je̱'e̱ xa
mitse'e m'amó̱tup juu' ve'e mkapu̱u̱mp, je̱'e̱ts mitse'e mpa̱kmujkp juu'
ve'e mkavu̱jp.” 22 Van'it tse'e je̱ yakkutojkpa ña̱'mu̱xji: “Mits, ko̱'o̱y
toompa, je̱ m'ayook a̱ts mitse'e ntukto̱kimpayo̱'o̱yup. Pa̱n mnu̱ja'vip
xa mitse'e je̱ts ma̱kk a̱tse'e nyakkutuk je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e n'amó̱tup juu'
a̱tse'e nkapu̱u̱mp, je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e mpa̱kmujkp juu' a̱tse'e nkavu̱jp, 23 ¿tya̱jx
tse'e a̱ts je̱ nmeen je̱ viijnk jayu xkatukka̱ta̱jki je̱tse'e du̱yaknu̱yókat?, ax
ve'emts a̱tse'e ku̱nyakmo̱o̱jy je̱ meen ma̱a̱t je̱ myunu̱yojkin ku a̱tse'e yaja
nta̱k'aajy tu̱nvimpijtnuva.”
24 ’Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi juu' ve'e je̱m ve'nidup: “Pa̱jkjada ya̱'a̱ je̱
meen je̱tse'e xmo̱'o̱dat juu' ve'e majk je̱ meen du̱ma̱a̱t.” 25 Van'it
tse'e y'atso̱o̱jvjidi: “Vintsá̱n, ¿ti ka jé̱pap ya̱'a̱ ve'e du̱ma̱a̱da majk je̱
meen?” 26 Van'it tse'e je̱ yakkutojkpa y'atsa̱a̱jv: “Ve'em xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada: Pa̱n pa̱n xa ve'e juu' du̱ma̱a̱t, jaa'kyakmo̱'o̱pts je̱'e̱ ve'e.
Pa̱n pa̱n tse'e juu' du̱kajaye̱jpp, pa̱n vinxu̱p tse'e du̱ma̱a̱da, yakpa̱jkjapts
je̱'e̱ ve'e nu̱jom, je̱'e̱ paat juu' ve'e yu̱u̱'n ve̱e̱'n jyayejpp. 27 Ax je̱'e̱da
juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup je̱tse'e du̱katso̱kta je̱ts a̱tse'e nyakkutojkjadat,
yakminda je̱tse'e yaja a̱ts nvinkujk xyak'o̱o̱'kká̱xtat.”

Ku je̱ Jesús tya̱jki je̱p Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e je̱ tyoo' du̱pa̱jknuva je̱tse'e
je̱m Jerusalén jyaa'knu̱jkx. 29 Je̱'yavaandup tse'e vye̱'nada joma ve'e je̱
kajpu̱nda juu' ve'e du̱xa̱a̱jta Betfagé je̱ts Betania, je̱mpa ve'e je̱ Olivos
Ko̱pk, van'it tse'e je̱ Jesús du̱kejx nu̱me̱jtsk je̱ y'ixpa̱jkpada 30 je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Na̱jkxta xi pi'k kajpu̱n ku̱jx juu' ve'e xi avinkujk. Ku tse'e mje̱'yadat,
je̱ja tse'e xpaa'ttat kuvu̱u̱'n to'k je̱ burro. Ni pá̱nanumts je̱'e̱ ve'e ky-
atuktsu̱u̱naja. Mukéjadats je̱tse'e xyakmíndat. 31 Pa̱n m'amo̱tutú̱vijidup
tse'e je̱ jayu pa̱n tya̱jxe'e xmukéjada, ve'em tse'e xna̱a̱jmadat: “Je̱ Ma̱ja̱
Vintsa̱ne'e du̱tso̱jkp.”
32 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpa ña̱jkxti je̱tse'e du̱paatti ax jo'n je̱ Jesús
ña̱'mu̱xjidi.
33 Myukéjidup tse'e vye̱'nada je̱ burro, van'it tse'e je̱ burro je̱ vy-
intsa̱nda y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Tya̱jx tse'e xmukéjada xi burro?
34 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱tsa̱k.
35 Van'it tse'e du̱yaknajkxti joma ve'e je̱ Jesús je̱tse'e du̱ja̱pe̱'ndi je̱
burro ma̱a̱t je̱ vyitta. Van'it tse'e je̱ Jesús du̱yakpe̱jtti. 36 Vintso̱ tse'e je̱

Jesús ñaxy, ve'em tse'e jẹ jayu dụyẹ'ẹpta jẹ vyit jẹja too' kujk joma ve'e
jẹ Jesús ñaxuva'añ. 37 Ax ku tse'e dụmutạ́midi jẹja Olivos Kọpk váñụk
viijn, van'it tse'e nụjom jẹ jáyuda juu' ve'e jẹ Jesús dụmạạtvíttu, jẹ'ẹ tse'e
mạkk kọjts'ukvaandu jẹ xọọjntkụn mạạt jẹtse'e jẹ Nte'yam dụyakmạ́jidi
dụyakjaanchidi jẹ'ẹ kạjx ku ve'e dụ'ixti jẹ mạjin juu' ve'e jẹ Jesús tyuump.
38 Jidụ'ụm tse'e vyaandi:
—¡Jẹ Nte'yam jẹ kyunoo'kxụn mạạt xa yạ'ạ ve'e yạ yakkutojkpa juu'
ve'e miimp jẹ Mạjạ Vintsạ́n kạjx! ¡Jẹ ọy jọọt mạạt jẹts jẹ mạjin mạạt tse'e
y'ijtnit jẹ Nte'yam, juu' ve'e jẹm tsapjọọtm!
39 Van'it tse'e ñạ'mụxjidi jẹ fariseotạjk juu' ve'e jẹ nụmay jayu
myạạtve'nidup:
—Yak'ixpạjkpa, tuknạạjma to'k aaj xi jáyuda juu' ve'e mmạạtvíttup
jẹtse'e y'amọ'ọttat.
40 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Ve'em xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts pạn amọ'ttup xa yạ'ạ ve'eda, jẹ
tsaaj tse'e mạkk kọjtspạ́ktap.
41 Ku ve'e dụmutạ́midi jẹm Jerusalén, jẹtse'e jẹ Jesús dụ'ix jẹ kajpụn,
van'it tse'e dụnụyaaxy jẹ jerusaleenit jáyuda, 42 jẹtse'e vyaajñ:
—¡Pạn kụxvinmọ́tuda xa ve'e, ụxyam yạ xạạj, juu' ve'e kụmyak'ítjada
ọy jọọt! Ax ka'a tse'e xvinmọ́tuda, yu'uts jẹ'ẹ ve'e y'it jẹja miits mvinku-
jkta. 43 Jẹ'yap xa ve'e jẹ xạạj ku ve'e jẹ mtso'oxpạjkpa dụyaknaa'tóktat
jẹ mkajpụn jẹtse'e jẹ naax juu' ve'e jẹ mkajpụn dụnaa'víttp, jẹ'ẹ tse'e
tyuktajva'atstap joma ve'e ñayyo'otsjadat, 44 myak'ọọ'kjadapts miits jẹ'ẹ
ve'e mạạt jẹ m'ónụkta, jẹtse'e jẹ mjạạjnda jẹ mtạjkta dụtukja'vikạjxtinit,
ni to'ka tse'e jẹ tsaaj kyatánụt nụkạvyet, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e xkanụjávada ku
ve'e jẹ Nte'yam mnụmínjada jẹtse'e kụmyaktsọọkjidi.

Ku jẹ Jesús dụyakvaach jẹ mạjạ tsaptạjk
(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Van'it tse'e jẹ Jesús tyạjki jẹp mạjạ tsaptạktaagujkp jẹtse'e
dụvọjppitsumkụjx nụjom pạn pạn jatye'e jẹp ajooydup atọọ'ktup vye'na,
46 jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Jidụ'ụm xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Vẹ'ẹ tse'e ạts jẹ ntạjk
y'ijtnit jẹ tạjk joma ve'e jẹ jayu chapkạts." Ax ve'emts miits yạ'ạ ve'e
tụxpạạmdini ax jo'n "jẹ aajntk joma ve'e jẹ mẹẹ'tspa ñay'amókajada".
47 Jọ́vum xạạj tse'e jẹ Jesús yak'ixpụk y'ijt jẹp mạjạ tsaptụjkp; ax jẹ
tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjkta jẹts pạn pạn
jatye'e dụnụmạ́jidup jẹ israeejlit jayu mạạt, jẹ'ẹ tse'e dụpayọ'ydup vintsọ
ve'e kụdụyakjay'ọọ'kjidi jẹ Jesús, 48 ax ka'a tse'e dụmutaayvaatti pạn
vintsọ ve'e kụdụtoondi, kụx nụjome'e jẹ jayu ọy dụ'amọtunajxti juu' ve'e
jẹ Jesús kyọjts.

20

Jẹ kutojkụn juu' ve'e jẹ Jesús jyayejpp
(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

1 To'k naxe'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụyak'ixpụk vye'na jẹp mạjạ
tsaptụjkp jẹtse'e dụvaajnjidi jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, van'it tse'e jyẹ'ydi
jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk jẹts jẹ
israeejlit jẹ myụ́jit jáyuda, 2 jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Vaajnja ạạts pạn pạne'e tụmnạ'mụxjụ jẹts yạ'ạ ve'e xtónụt. ¿Pạne'e
yạ kutojkụn mmọọjyjup?

3 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Nay ve'empats ạtse'e nvaampa jẹts ạtse'e x'atsọọvduvat. 4 ¿Pạn tse'e
jẹ Juan jẹ kutojkụn mọọjyju jẹtse'e jẹ jayu dụyaknạpẹ́tụt, jẹ Nte'yame'e,
ukpụ jẹ jayu ve'e?
5 Ax van'it tse'e dụkọjtsmojkti. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Vintsọse'e kụnva'numda? Pạn va'numdup xa ve'e jẹts jẹ Nte'yame'e
mọọjyju jẹ kutojkụn, jidụ'ụm tse'e xnụụjmimdat: "¿Tyạjx tse'e xka-
jaanchja'vidi juu' ve'e jẹ Juan kyọjts?" 6 Ax pạn va'numdup tse'e jẹts
jẹ jayu ve'e jẹ kutojkụn mọọjyju, xka'ts'ọọ'kumdapts ụụ'm yạ'ạ ve'e yạ
nụmay jayu kụx nayja'vijidinup yạ'ạ ve'e tyụva jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kọjtsnajxpa jẹ'ẹ ve'e jẹ Juan y'ijt.
7 Van'it tse'e y'atsọọvdi jẹts ka'a ve'e dụnụjávada jẹts pạn pạne'e jẹ
kutojkụn mọọjyju jẹ Juan jẹtse'e jẹ jayu dụyaknạpẹ́tụt. 8 Van'it tse'e jẹ
Jesús ñạ'mụxjidi:
—Ka'ats ạtse'e n'ava'nivat jẹts pạn ạtse'e yạ kutojkụn xmọọyp jẹts
ạtse'e ve'em ntun.

Jẹ kọ'ọy toompatạjk tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

9 Van'it tse'e jẹ Jesús dụvaajnji jẹ jáyuda yạ tukmu'a'ixmojkin:
—To'k xa ve'e jẹ jayu dụpụujm jẹ tsaaydum kam. Van'it tse'e jẹ yoova
toompatạjk dụtukmạạtkọjtsmojkti pạn vinxụpe'e tyukkạda'akjadat
ku ve'e dụpạkmóktat jẹ tsaaydum tạạjm. Van'itts jẹ'ẹ ve'e chạạ'n,
ta'niva tse'e ñụjkx. 10 Ku tse'e jẹ tsaaydum tok aats dụpaaty, van'it
tse'e to'k jẹ kyukạ́tsiva dụkejx joma ve'e jẹ yoova toompa jẹtse'e
dụ'amọ́tuvụt pạn juu' ve'e tukkạdaakjup. Ax van'it tse'e jẹ yoova
toompa dụtsii'kti jẹtse'e ve'emji dụyakvimpijttini. 11 Van'it tse'e jẹ kam
jẹ vyintsạ́n dụkẹjxnuva jado'k jẹ kyukạ́tsiva; ax nay vanxụ́pjyam tse'e
dụtsii'ktuva jẹtse'e dụjomtoondi dụtitoondi, ka'a tse'e dụtimọọydi,
jẹtse'e dụpakẹjxtini. 12 Jyaa'kkẹjx tse'e jado'k jẹ tsaaydum kam jẹ
vyintsạ́n jado'k jẹ kyukạ́tsiva; ax yakxạ'ạjkiduva tse'e jẹ yoova toompa
jẹtse'e dụpavọjptini.
13 'Van'it tse'e jẹ tsaaydum kam jẹ vyintsạ́n vyaajñ: "¿Tis ạts vine'e
ntónup? Va'an xa ạts n'ite'e dụkexụ ạts yạ n'ónụk juu' ạtse'e ọọy
ntuntsạjkp. Ax kuts jẹ'ẹ ve'e dụ'íxtat, vyintsạ'ạgadapts ijk jẹ'ẹ vine'e."
14 Ax ku tse'e jẹ yoova toompa dụ'ixti, van'it tse'e ñavyaajnjidi: "Yạ'ạ
xa ve'e tukkạdakkạ́xjup yạ tsaaydum kam. Va'an dụyak'ọọ'kumda
jẹtse'e njẹ'ẹimdat yạ tsaaydum kam." 15 Van'it tse'e dụyakpítsumdini jẹm
tsaaydum kam jọọtm jẹtse'e dụyak'ọọ'kti.
Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidi:
—¿Vintsọse'e tyónjadat jẹ tsaaydum kam jẹ vyintsạ́n?
16 Jẹtse'e jyaa'kvaajñ:
—Jẹ'yap xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụyakjay'ọọ'kkạ́xjadat jẹtse'e jẹ viijnk
yoova toompa dụpạ́mụt.
Ku ve'e jẹ jayu dụ'amọtunajxti, jidụ'ụm tse'e vyaandi:
—¡Kụdụkayakjatye'e jẹ Nte'yam!
17 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ jáyuda dụvin'ix, jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Pạn kụdụkayakjatye'e jẹ Nte'yam, ¿ti tse'e tyijp juu' ve'e vaamp jẹp
Kunuu'kx Jatyán kụjxp? Jidụ'ụm tse'e vya'añ:
"Jẹ ọy tsaaj juu' ve'e jẹ pọjtspatạjk myasọọktinu,
jẹ'ẹ tse'e ọjts yakpụm joma ve'e dụnụvinkọpkikụx jẹ mạjạ tsaptạkpạts."

18 Van'it tse'e jẹ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Pạn pạn xa ve'e kítup jẹja tsakụjx, tuktạjikạ́xup tse'e; ax pạn pạn tse'e
jẹm ñi'kxm jẹ tsaaj naxkạdaakp, jẹ naxvay jo'n tse'e tyaannit jẹ jayu.

Jẹ'ẹ pạne'e jẹ kupạ'mụn yakmọ'ọp
(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

19 Ku ve'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk
dụ'amọtunajxti, van'it tse'e dụ'ukmatsuvaandi tun jatyji jẹ Jesús kụx
ñụja'vidu ve'e jẹts jẹ'ẹ kạjxe'e yạ tukmu'a'ixmojkin dụkạjts; ax ka'a tse'e
ve'em dụtoondi kụx chạ'kidupe'e jẹ nụmay jayu.
20 Y'uk'íxtidup tse'e pạn vintsọ ve'e kụy'ọ'yi jẹtse'e jẹ Jesús kụdụpạạmdi
jẹm jẹ yakkutojkpa kyạ'm, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụ'ukkẹjxti jẹ kạtsụvạạ'mpa
juu' ve'e natyijjụdup jẹts tụv jẹ'ẹ ve'e jẹ jyáyuvinda jẹ jyoojntykinda,
y'uk'íxtidu ve'e pạn vintsọ ve'e kụdụyakkọjtstọ́kidi jẹ Jesús. 21 Jẹtse'e
dụ'amọtutụ́vidi:
—Yak'ixpạjkpa, nnụja'vinup xa ạạtse'e jẹts pyaatyp y'akẹẹguipe'e juu'
mitse'e mkạjtsp jẹts juu' ve'e jẹ jayu mtuk'ixp, ka'ats mitse'e pạn xvi-
ijnk'íx, tyụ́vam xa mitse'e jẹ jayu jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ xtuk'ix. 22 ¿Yakjajtype'e
ụụ'm jẹ mpava'nụnamda jẹtse'e jẹ kupạ'mụn yakmọ'ọt jẹ yakkutojkpa
César, ukpụ ka'a ve'e?
23 Ax ñụja'vi tse'e jẹ Jesús vintsọ ve'e jẹ kọ'ọy jọọt dụjayẹpta, jẹ'ẹ kạjx
tse'e dụnụụjmidi:
—¿Tyạjxts ạtse'e xkạtsụvạạ'nda? 24 Tuk'ixta ạts to'k jẹ meen.
Ku ve'e dụmọọydi, van'it tse'e dụ'amọtutụvi:
—¿Pạn tse'e yam y'apạmnax, jẹts pạn tse'e yam xyạạj yukja'a?
Jẹtse'e y'atsọọjvjidi:
—Jẹ yakkutojkpa César yạ'ạ ve'e jyẹ'ẹ.
25 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Mọ'ọdats jẹ César juu' ve'e jẹ César jyẹ'ẹip jẹts mọọyduvats jẹ Nte'yam
juu' ve'e jẹ Nte'yam jyẹ'ẹip.
26 Ax ka'a tse'e y'ọ'yixjidi pạn vintsọ ve'e kụdụyakkọjtstọ́kidi ku
ve'e kyạts y'ijt jẹja jẹ jayu vyinkujk; atụva atọki tse'e dụtuktaandi jẹ
y'atsọ'vụn, jẹtse'e y'amọ'ttini.

Ku jẹ Jesús yak'amọtutụvi pạn joojntykpạjknuvape'e jẹ ọọ'kpa
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Jẹme'e jẹ saduceotạjk juu' ve'e jẹ Jesús dụnụjẹ'ydu. (Jẹ saduceotạjk
tse'e vaandup jẹts ka'a ve'e jẹ ọọ'kpatạjk y'ukjoojntykpạjktinuvat jado'k
nax.) Van'it tse'e jẹ Jesús dụ'amọtutụ́vidi:
28 —Yak'ixpạjkpa, ve'eme'e jẹ Moisés dụjatyaajñ jẹts pạn ọọ'kpe'e to'k
jẹ yaa'tyạjk jẹtse'e jẹ ñụdạ'ạx dụmasạ'ạk jẹtse'e ka'a pạn y'ónụk, jẹ ọọ'kpa
jẹ y'uts tse'e dụpạ́kup jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk jẹtse'e jẹ y'ónụk jyẹ́jat, ax jẹ
myuto'k mix ónụk tse'e taannup ax jo'n jẹ y'ajch jẹ y'ónụk kụy'ijt. 29 Ax
nụvuxtojtụk tse'e y'ijtti jẹ uts jẹ ajch. Tạ'ạxpạjk tse'e jẹ kọọp ónụk,
van'it tse'e y'ọọ'kni. Ka'a tse'e jẹ ñụdạ'ạx jẹ y'ónụk dụyakjẹji. 30 Van'it
tse'e jẹ myuto'k uts dụpụjk jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk, ka'ava tse'e jẹ y'ónụkta
jyẹji, jẹtse'e y'ọọ'knuva. 31 Van'it tse'e jẹ myumẹjtsk uts dụpạjkpa jẹ
ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk. Nay ve'empa tse'e jyajttuva jẹ utsta juu' ve'e taandu,
ọọ'kkạjxtinu tse'e nụvuxtojtụk jẹ yaa'tyạjk. Ax ni pạna tse'e jẹ y'ónụk
dụkatukyakjẹji jẹ tạ'ạxtạjk. 32 Ụx'ọọk tse'e jẹ tạ'ạxtạjk y'ọọ'knuva. 33 Ax

kuuk tse'e jẹ ọọ'kpatạjk jyoojntykpạjktinuvat jado'k nax, ¿pánụkts vine'e tyụva dụnụdạ'ạxap jẹ tạ'ạxtạjk?, kụx va'an nụvuxtojtụke'e dụpạjkti.
34 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọojvjidi:
—Yaa'vyạjkp tạ'ạxpạjkp xa ve'e jẹ jayu yaja naxviijn; 35 ax jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dụvinmajtsjụdup jẹtse'e jyoojntykpạjktinuvat jado'k nax ku ve'e jẹ nam it chọọ'ndụkụt, ka'a tse'e y'ukyaa'vyạjktinit ka'a tse'e y'uktạ'ạxpạjktinit, 36 jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk xa jẹ'ẹ ve'eda. Ka'ats jẹ'ẹ ve'e y'uk'ọ'yixjidinit jẹtse'e y'ọọ'ktat kụx ve'em xa jẹ'ẹ ve'e y'ijttinit ax jo'n jẹ Nte'yam jẹ y'aangeles. 37 Ax jẹ'ẹ ku ve'e jẹ ọọ'kpatạjk jyoojntykpạjktinuvat jado'k nax, mkọjtstuts miits jẹ'ẹ ve'e jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp juu' ve'e jẹ Moisés jyaay, joma ve'e jẹ Nte'yam myukọjtsji jẹm ápit kụp akojkm. Jẹp tse'e dụkạts jẹts jẹ Mạjạ Vintsạne'e dụNte'yamip jẹ Abraham, jẹ Isaac, mạạt jẹ Jacob. 38 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, Ntye'yamivapts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹ Nte'yam pạn pạn jatye'e jaanchja'vijidu ku ve'e y'ọọ'ktini; ka'a tse'e jẹ jyọọtta jẹ jya'vinda y'ạạ'ka, joojntykidupts jẹ'ẹ ve'eda. Jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn kạjx tse'e nụjom jyoojntykada.
39 Jẹme'e jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpada juu' ve'e nạ'mụxjụdu:
—Yak'ixpạjkpa, ọy xa ve'e tụxkạts.
40 Ax jẹ jayu juu' ve'e dụtso'oxpạjktup jẹ Jesús, ni pạna tse'e kyọọ'knayja'vijini jẹtse'e juu' dụjaa'k'amọtutụ́vat.

Jẹ David jẹ Myạjạ Vintsạ́n jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—¿Vintsọse'e jẹ jayu vya'anda jẹts jẹ David jẹ chaan jẹ kyọọj jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo?, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit. 42 Viinm xa ve'e jẹ David dụjatyaajñ jẹp Salmo kụjxp:
Jẹ Nte'yam xa ve'e dụnụujmi ạts jẹ nMạjạ Vintsạ́n:
"Ạjxtụkụ yaja ạts n'aka'yụn pa'ayi
43 namvaat ạtse'e nyakvintọ́kida pạn pạn jatye'e mtso'oxpạjkjụdup."
44 Jidụ'ụm tse'e jẹ David vyaajñ jẹts jẹ Myạjạ Vintsạ́n jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo. Ax ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknụjava jẹts ka jẹ chaan jẹ kyọọjjyap jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, jẹ Myạjạ Vintsạmpa jẹ'ẹ ve'e.

Ku jẹ Jesús dụvintsọ'y jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

45 Ax nụjom tse'e jẹ jayu y'amọtunáxjada vye'na ku ve'e jẹ Jesús dụnụujmidi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
46 —Myakkọ́pkadape'e ọọy jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjkta kụx mvin'ạạ'nuvaajnjụdup miits jẹ'ẹ ve'e. Jẹ'ẹ xa ve'e dụmuvidụtuvaandup jẹ yạạjnit vit jẹtse'e dụtsọkta jẹtse'e yakkọjtspọọ'kxtat jẹ vintsạ'kin mạạt jẹp maa'y jạạtp. Tum jẹ'ẹ ve'e chọjktup jẹtse'e dụtuktsạạnadat jẹ tsụụjntkụn juu' ve'e tum ọọjyit jẹp tsaptụjkp jẹts joma ve'e jẹ mạjạ kay jẹ mạjạ uu'k. 47 Jẹ tyạjk paat tse'e dụpạjkjada juu' jatye'e y'íxtup jyayẹjptup jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjkta; ax jek tse'e chapkọtsta, ve'em tse'e dụkayaknụkẹ'xnatạkava'anda jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e tyoondup. Jẹ'ẹ tse'e nụyojk jẹ tsaachpaatụn yakmọọydinup.

21

Jẹ yạx juu' ve'e pyạạm to'k jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk
(Mr. 12.41-44)

1 Jẹp tse'e maja̱ tsaptu̱jkp jẹ Jesús vye'na jẹtse'e du̱'ix vintso̱ ve'e jẹ
kumeen jayu du̱pa̱mda jẹ myeen jẹm ya̱x apa̱jkin jo̱o̱tm; 2 y'ixpa tse'e
jẹ Jesús ku ve'e to'k jẹ ayo̱o̱va ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk du̱pu̱u̱jm mẹjtsk jẹ pi'k
cobre meen. 3 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:

—Tyu̱vam xa a̱tse'e nva'añ jẹts nu̱yojk ya̱'a̱ ve'e ya̱ ayo̱o̱va ku'a̱a̱'k
ta̱'a̱xta̱jk tu̱du̱pu̱m jẹ ya̱x jẹts ni ka'a ve'e nu̱jom jẹ viijnk jáyuda; 4 ku̱x
jẹ'ẹ̱da, jẹ'ẹ̱ jẹ'ẹ̱ ve'e tu̱du̱pa̱mda juu' ve'e vinta'nu̱xju̱dup; ax ya̱ ayo̱o̱va,
ta̱ts ya̱'a̱ ve'e du̱pa̱mka̱jxni jẹ tyukjoojntykin.

Ku jẹ Jesús du̱'ava'ni jẹts kutó̱kiyupe'e jẹ maja̱ tsaptajk
(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

5 Jẹm tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpa̱jkpa juu' ve'e du̱nu̱ko̱jtstu jẹ maja̱
tsapta̱kpa̱ts, vintso̱ jẹ'ẹ̱ ve'e tsújit jẹ tsaaj juu' jẹ'ẹ̱ ve'e mya̱a̱t jẹts jẹ
pa̱a̱mdu̱k juu' ve'e yakmo̱o̱y jẹ ya̱x ka̱jx. Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:

6 —Jẹ'yap xa ve'e jẹ xa̱a̱j ku ve'e kyuto̱kika̱jxnit ya̱'a̱ juu' miitse'e
u̱xyam m'íxtup, ni to'kats ya̱'a̱ ve'e ya̱ tsaaj kyo̱o̱'ktaannit nu̱ka̱vyet.

Jẹ nu̱ja'vin juu' ve'e jẹ́jap ku ve'e jẹ ita̱ka̱x tyá̱minit
(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 Van'it tse'e jẹ Jesús du̱'amo̱tutú̱vidi:

—Yak'ixpa̱jkpa, ¿vin'it ya̱'a̱ ve'e jyátu̱t ñáxu̱t jẹts ti nu̱ja'vints a̱a̱tse'e
njayẹ́pup pa̱n vin'it ya̱'a̱ ve'e tyónju̱t kyó̱tsju̱t?

8 Jẹtse'e jẹ Jesús vyaajñ:

—Myakkó̱pkadape'e o̱o̱y ku ve'e pa̱n mnu̱nvin'a̱a̱'njadat, ku̱x
míndape'e nu̱may juu' ve'e natyijjadap jẹts a̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e, jẹtse'e vya'andat:
"A̱ts xa jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinko̱o̱n jẹtse'e
yakkutojknit. Ta̱ tse'e jẹ xa̱a̱j jyẹ'yni juu' ve'e jẹ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki."
Jidu̱'u̱m tse'e vya'andat. Ax ka'a tse'e xpana̱jkxtat. 9 Ax ku tse'e xmó̱tudat
jẹts jẹ atso'oxe'e toojnjup jẹtse'e jẹ jayu ñañu̱pojtu̱kjada, ka'a tse'e
mnavyinma'yu̱nmo̱'o̱jadat, ku̱x nu̱pa̱a̱mdu̱kani jẹ'ẹ̱ ve'e jẹtse'e ve'em
tyónju̱t kyó̱tsju̱t. Ax ka'anumts jẹ'ẹ̱ ve'e jye'ya vyẹ'nat jẹ ita̱ka̱x.

10 Van'it tse'e du̱jaa'knu̱u̱jmidi:

—Nacho'oxpá̱kjadap xa ve'e jẹ jayu to'k nación jẹts jado'k nación, to'k
kutojku̱n jẹts jado'k kutojku̱n, 11 ma̱kk tse'e o̱o̱y tyun'ojxat, jẹ́jap tse'e
jẹ yooj jẹts jẹ pa'am may viijn, yak'íxup tse'e jẹm tsajviinm jẹ aja'vin jẹ
atsa̱'kin jẹts jẹ mújit nu̱ja'vin.

12 'Ax ka'anum tse'e ya̱'a̱ tyunju̱ vyẹ'nat, myakmátstapts miitse'e
jẹtse'e myakjomtóndat myaktitóndat, myakna̱jkxjadap tse'e jẹp tsaptu̱jkp
joma ve'e myakto̱kimpayo̱'o̱ydat, myakpoxu̱nta̱kpá̱mdap tse'e jẹtse'e
myakna̱jkxjadat jẹja jẹ yakkutojkpa vyinkujkta ku̱xe'e a̱ts xjaanchjávada.
13 Ku ve'e ve'em tyónju̱t kyó̱tsju̱t, jẹ'ẹ̱ tse'e m'itu̱mo̱'o̱jadap jẹtse'e jẹ
tu̱va̱ko̱jtsu̱n xpá̱mdat a̱ts ka̱jx. 14 Ax ka'a tse'e too'va̱jkp xpayo̱'o̱ydat
pa̱n ti ve'e mkó̱tstap, 15 ku̱x a̱ts miitse'e nmo̱'o̱dap jẹ vinma'yu̱n jẹts
jẹ ayook juu' ve'e mkó̱tstap, ka'a tse'e jẹ mtso'oxpa̱jkpa du̱paa'ttat
ti ve'e mtuknu̱'a̱a̱'najadap, ka'a tse'e du̱mutaayvaattuvat vintso̱ ve'e
mko̱jtsu̱mpijtu̱xjadat. 16 Mnu̱xa̱'a̱ajadap tse'e jẹ mtee' jẹ mtaak,
mnu̱xa̱'a̱ijidinuvap tse'e jẹ m'uts jẹ m'ajch, jẹ m'uts jẹ mtsa̱'a̱, jẹ mjuu't
jẹ mmugo'ok, jẹts pa̱n pa̱n jatye'e mma̱a̱tnayja'vijidup, jẹtse'e jẹ jayu
myak'o̱o̱'kjadat. 17 Nu̱jome'e jẹ jayu mmu'ẹjkjidinit mmujo̱t'aajnjidinio̱
ku̱xe'ẹ́ a̱ts xjaanchjávada. 18 Ka'a tse'e xvinmáydat, jẹ Nte'yam tse'e

m'íxjadap mjayépjadap, ni vintsova xa ve'e mkavintókidat. 19 Pan
mmuténidup tse'e je tsaachpaatun, m'ijttinupts miitse'e je Nte'yam maat.
20 'Ku ve'e x'íxtat ya Jerusalén ñaa'vídutut maat je tojpatajk, nujávadats
jets jatyji ve'e kyutókiyut. 21 Van'it tse'e pan pan jatye'e ve'nadap yaja
judéait y'it jaat, va'an tse'e dukę'ękta jetse'e ñajkxtat jem tonun viinm
kopk viinm. Jets pan pan jaty tse'e ve'nadap jem kam jootm, ka'a tse'e
y'uktajkidinit jem kajpun jootm, 22 kux tsaachpaatunani je'e ve'e vye'nat
van'it. Ve'em tse'e jyátut jetse'e tyonkáxjut kyojtskáxjut nujom juu'
ve'e ijtp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. 23 ¡Ayoov xa je'e ve'e je jyootta je
ta'axtajkta juu' ve'e kanuva'ajtsap ve'nadap van'it jets pan pan jatye'e
yak'onuktsi'tstup vye'nat!, kux ooye'e je tsaachpaatun dutunyaknáxtat
juu' ve'e yaja naxviijn ve'nadap, ooye'e je Nte'yam je tsaachto'nun
dutumpámut van'it. 24 eo'ktap tse'e numay jep atso'ox jaatp, jempa tse'e
pan pane'e yakmajtstinup jetse'e duyaknajkxtinit viijnk it viijnk naax
pan vinxupe'e ya naxviijnit it. Jets je'eda pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap, ñutee'ndinup tyuktee'ndinupts je'e ve'e ya Jerusalén. Ve'em tse'e
dutoondinit van'it paat ku ve'e kyukáxat je tiempo juu' ve'e je Nte'yam
ñupaajmtki jetse'e dujayéptat je majin pan pan jatye'e ka je israeejlit
jáyuvap.

Vintso je Cristo myiinnuvat
(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

25 'Van'it tse'e je mújit nuja'vin jyéjat je aampa xaaj kajx, je aampa
po'o kajx, jets je maatsa kajx. Ku tse'e je jayu ve'em du'íxtat,
van'it tse'e ooy tyuntsaachvinmapyáktat, atuva atoki tse'e tyándat
mukaxux; namyu'ukpaajmjuduvap tse'e je maaxy naaj jetse'e pyoo-
jmuknit pyo'kxuknit. 26 Ax ve'em tse'e je tsa'aga kajx je vyiijn je y'aaj
duyakma'tkajxtinit je jayu ku ve'e duvinmáydat pan ti ve'e tonuvaajnjup
kotsuvaajnjup yaja naxviijn, kux je Nte'yam, xyituyo'oyupts je'e ve'e je
makkin juu' ve'e ya tsajmit it. 27 Van'itts atse'e x'íxtat, ats, je Jayu Juu'
ve'e Nupaamduka Ijtp, jets jem atse'e nkada'aky vínuts jootm je kutojkun
maat jets ooy je majin maat. 28 Ax ku tse'e ve'em du'ukva'anut, pámdats
makk aaj makk joot jetse'e mpat'íxtat jem tsajm tsov, kux táminup je'e
ve'e je tiempo jetse'e mtso'oktat.
29 Va'nuxjuduva tse'e ya tukmu'a'ixmojkin:
—Ixta je higo kup, ukpu otyi viijnk kupa. 30 Ku xa ve'e je y'aajy
pyitsum'ukvaannuva, mnuja'vidupts miitse'e jets támani ve'e je xakopk.
31 Ax nay ve'empats je'e ve'e ku ve'e x'íxtat jets toojnjup kojtsjupe'e
juu' atse'e nkajtsp, nujávadats jets táminup je'e ve'e jetse'e je Nte'yam je
kyutojkun duyakmiinnit.
32 'Tyúvamts ats miitse'e nnaajmada jets nujom ya'a ve'e tyónjut
kyótsjut namka'ana ve'e y'oo'kkáxta je jayu juu' ve'e uxyam joojn-
tykidup. 33 Káxup náxup tse'e ya tsajmit it jets ya naxviijnit it; ax ats je
nkats je n'ayook, ni je vin'ítats je'e ve'e kyapaa'náxut.
34 'Mnay'íxjadapts miitse'eda, ka'a tse'e mkañáxtat m'oknáxtat, ka'a
tse'e m'oo'ktat mmo'okjadat, ka'a tse'e xtsóktat je naxviijnit je kyo'oy
je'e. 35 Pan ka'a tse'e mnay'íxjada, kavinmaayp tse'e mve'nadat je xaaj
ku atse'e nmiinnuvat, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je tánuk juu' ve'e taamp
jep kutyay jaatp kuxe'e dukanujava jets je y'oo'kun je'e ve'e y'anajkxip.
Ve'em tse'e y'íttat nujom je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn
je xaaj ku atse'e nmiinnuvat. 36 Ijtp tse'e mnakyujoojntykajadat jetse'e

mtsapkǫ́tstat, jẹtse'e ve'em jẹ mąkk aaj jẹ mąkk jǫǫt xjayẹ́ptat ku ve'e ve'em tyónjụt kyǫ́tsjụt jẹts ątse'e xvintẹ́nadat to'k aaj to'k jǫǫt, ąts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpąąmdụka Ijtp.

37 Xụụjụn tse'e jẹ Jesús yak'ixpụk y'ijt jẹp mąją tsaptụjkp, ax tso'op tse'e ñụjkx jẹm Olivos Kǫpk viindum. 38 Ax jǫ́vum tse'e jẹ nụmay jayu jąpyji jyẹ'yada jẹp mąją tsaptụjkp jẹtse'e dụ'amǫtunáxtat.

22

Ku jẹ israeejlit jayu dụkǫjtsmojkti jẹtse'e jẹ Jesús dụmátstat
(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

1 Tą́minup tse'e vye'na jẹ xąąj ku ve'e yakkay jẹ tsapkaaky juu' ve'e jẹ levadura dụkamąąt, jẹ pascua xąąjts jẹ'ẹ ve'e. 2 Van'it tse'e jẹ tee'tąjk jẹ vyintsąnda mąąt jẹ tsaptụjkpit yak'ixpąjkpatąjk dụ'ixti dụpayǫ'ydi pąn vintsǫ ve'e jẹ Jesús dụyakjay'ǫǫ'kjadat. Ax ka'a tse'e ve'em dụtoondi jẹja jẹ jayu vyinkujk kụx chą'kidupe'e jẹ nụmay jayu.

3 Van'it tse'e jẹ Satanás tyąjki jẹm jẹ Judas jya'vin kąjxm, jẹ'ẹ juu' ve'e dụxąąjiva Iscariote, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e nụto'k jẹ ixpąjkpa juu' ve'e nụmakmẹjtsk ijttu. 4 Jẹ'ẹ tse'e ǫjts dụmąątnakyǫ́tsjada jẹ tee'tąjk jẹ vyintsąnda jẹts jẹ tsaptụjkpit yak'ixpąjkpatąjk pąn vintsǫ ve'e dụpą́mụt jẹ Jesús jẹm jẹ'ẹ kyą'mda. 5 Ax ǫǫy tse'e dụtuntukxǫǫjntkti jẹtse'e dụtukvinva'nidi jẹts myǫ'ǫdape'e jẹ meen. 6 Ñụ'atsǫ'vi tse'e jẹ Judas. Van'it tse'e dụ'ixti'ukvaajñ pąn vintsǫ ve'e y'ǫ́yat jẹtse'e jẹ Jesús dụpą́mụt jẹm jẹ'ẹ kyą'mda ku ve'e nụmay jẹ jayu mąąt kyavẹ'nat jẹ Jesús.

Jẹ Mąją Vintsą́n jẹ y'a'ox
(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

7 Ku ve'e jẹ xąąj dụpaaty ku ve'e yakkay jẹ tsapkaaky juu' ve'e jẹ levadura dụkamąąt jẹtse'e yakjụ'kx jẹ carnero juu' ve'e yak'ǫǫ'ktup pascua xąąj, 8 van'it tse'e jẹ Jesús dụkejx jẹ Pedro mąąt jẹ Juan, jẹtse'e vyaajñ:

—Nąjkxụ x'apąąmdụkada ụụ'm jẹ mpaascua xąąj a'ox.

9 Van'it tse'e y'amǫtutụ́vijidi:

—¿Jómase'e xtsąk jẹts ąątse'e n'apąąmdụkat?

10 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsǫǫjvjidi:

—Ku ve'e mtą́kadat jẹm kajpụn jǫǫtm, van'it tse'e xmąątnavyaa'tjadat to'k jẹ yaa'tyąjk juu' ve'e to'k tsiv jẹ nąąj dụpavijtsp. Panąjkxtats jẹ'ẹ. Pąn joma tụjk tse'e tyąka, 11 jẹja tse'e jẹ kutąjk xnąąjmadat: "Jẹ yak'ixpąjkpa ve'e vaamp: ¿Joma ve'e jẹ it joma ątse'e ntukmąątyaknáxtat jẹ n'ixpąjkpatąjk jẹ pascua xąąj a'ox?" 12 Van'it tse'e mtuk'íxjadat to'k jẹ mąją cuarto juu' ve'e jẹp mumẹjtsk nụkąvyet kụjxp, joma ve'e pu'uk avaada. Jẹp tse'e x'apąąmdụkadat jẹ a'ox.

13 Van'it tse'e ñąjkxti jẹtse'e dụpaatti nụjom ax jo'n jẹ Jesús ñą'mụxjidi. Jẹtse'e dụ'apąąjmtkidi jẹ pascua xąąj a'ox.

14 Ku ve'e dụpaatni jẹ a'ox aats, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ ñụmakmẹjtsk kukątsivada dụmąątnajxy kaayva. 15 Van'it tse'e jẹ Jesús ñą'mụxjidi:

—Ǫǫy ątse'e ntuntsąk jẹts ąts miitse'e ntukmąątkáydat yą pascua xąąj a'ox namka'ana ątse'e n'ąą'k, 16 kụx ve'em xa ąts miitse'e nnąąjmada jẹts ka'a ątse'e n'ukkaaynit yą pascua xąąj a'ox, van'ítnume'e ku ve'e jado'k nax nka'yumdinuvat jẹ a'ox jẹm jẹ Nte'yam kyutojkụn jǫǫtm.

17 Van'it tse'e to'k jẹ̱ tuk'a'ooguin dụ̱kạ̱ạ̱jn, jẹ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam
dụ̱kukọ̱jtsji, jẹ̱tse'e vyaajñ:
—Matsta yạ̱ tuk'a'ooguin jẹ̱ts tuk'oogada, 18 kụ̱x ve'em xa ạ̱ts mi-
itse'e nnạ̱ạ̱jmada jẹ̱ts ka'a ạ̱tse'e n'uk'ooknuvat jẹ̱ tsaaydum pa'ajk nạ̱ạ̱j,
van'ítnume'e ku ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyutojkụ̱n dụ̱yakmiinnit.
19 Van'it tse'e dụ̱kạ̱ạ̱jn jẹ̱ tsapkaaky jẹ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam dụ̱kukọ̱jtsji.
Van'it tse'e dụ̱tojkva'kxy, jẹ̱tse'e dụ̱mọ̱ọ̱ydi, jẹ̱tse'e vyaajñ:
—Yạ̱'ạ̱ jẹ̱'ẹ̱ ve'e ạ̱ts jẹ̱ nni'kx jẹ̱ nkọ̱pk juu' ạ̱tse'e nmasọ̱'ọ̱kup miits
jẹ̱ m'ọ̱'yin kạ̱jxta ku ạ̱tse'e n'ọ̱ọ̱'kụ̱t. Tonda tse'e ve'em jẹ̱ts ạ̱tse'e
xjaa'myẹ́tstat.
20 Ku ve'e y'a'oxikạ̱jxti, van'it tse'e dụ̱kọ̱ọ̱mpa jẹ̱ tuk'a'ooguin, jẹ̱tse'e
vyaajñ:
—Juu' ve'e yạ̱ tuk'a'ooguin myạ̱ạ̱t, jẹ̱ nam kọ̱jtstánts yạ̱'ạ̱ ve'e. Kụ̱x ku
ạ̱tse'e nmasọ̱'ọ̱kụ̱t yạ̱ nnụ̱ụ̱'pụ̱n, ku ạ̱ts miitse'e nku'ọ̱ọ̱'kadat, nyaktaajn-
jadapts ạ̱ts miitse'e jẹ̱ nam kọ̱jtstán.
21 'Ax jẹ̱ jayu juu' ạ̱tse'e xpạ́mup jẹ̱m jẹ̱ jayu kyạ̱'m juu' ạ̱tse'e
xtso'oxpạ̱jktup, jẹ̱'ẹ̱ts ạ̱tse'e nmạ̱ạ̱tkaayp. 22 Ax jẹ̱'ẹ̱mts ạ̱tse'e mpanụ̱jkxp
jẹ̱ too' juu' ạ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam xtuknụ̱pạ̱ạ̱jmtki, ạ̱ts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e
Nụ̱pạ̱ạ̱mdụ̱ka Ijtp; ax ayọ̱ọ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jyọ̱ọ̱t jẹ̱ jayu juu' ạ̱tse'e xpạ́mup
jẹ̱m jẹ̱ jayu kyạ̱'m juu' ạ̱tse'e xtso'oxpạ̱jktup.
23 Van'it tse'e ñay'amọ̱tutụ́vijidi vimpit atụ̱j pạ̱n pạ̱n jẹ̱'ẹ̱ n'ite'e.

Ku ñatyukkọ̱jtsvintsọ̱ọ̱jvjidi pạ̱n pạ̱ne'e dụ̱nụ̱májip

24 Van'it tse'e ñakyọ̱jtsvintsọ̱ọ̱jvjidi pạ̱n pạ̱ne'e ajẹ̱'ẹ̱jyjida dụ̱nụ̱májip.
25 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ̱'mụ̱xjidi:
—Jẹ̱'ẹ̱da pạ̱n pạ̱n jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka jẹ̱ israeejlit
jáyuvapta, mạ̱kk tse'e jẹ̱ kyutojkụ̱n dụ̱pạ̱mda; jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ pạ̱n pạ̱n jatye'e
dụ̱nụ̱májidup jẹ̱'ẹ̱ mạ̱ạ̱tta, vaandup tse'e jẹ̱ts ọ̱y jayu jẹ̱'ẹ̱ ve'eda. 26 Ax
ka'ats miitse'e mve'emada. Kụ̱x pạ̱n pạ̱ne'e miitsta dụ̱jaa'knụ̱májip,
ve'emts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ñapyạ́mjụ̱t ax jo'n jẹ̱ toompa kụ̱y'ijt. 27 Kụ̱x ¿pạ̱ne'e
dụ̱jaa'knụ̱májip, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e ạ̱jxtkp kaayva, ukpụ̱ jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e mutoo-
jnjup? ¿Ka jẹ̱'ẹ̱p n'ite'e juu' ve'e ạ̱jxtkp kaayva? Ax yájats ạ̱tse'e n'it miits
mạ̱ạ̱tta, nmutoondupts ạ̱ts miitse'eda.
28 'Miits xa ve'e m'ijttup ạ̱ts mạ̱ạ̱t ku ạ̱tse'e jẹ̱ kọ̱'ọ̱yjáyuvap
x'ukyaktọ̱kimpạ̱kuva'añ. 29 Ve'em ax jo'n ạ̱tse'e jẹ̱ nTee' xmọ̱ọ̱jy
jẹ̱ kutojkụ̱n, nay ve'emts ạ̱ts miitse'e nmọ̱ọ̱yduva jẹ̱ kutojkụ̱n
jẹ̱tse'e m'ijttinit jẹ̱m ạ̱ts nkutojkụ̱n jọ̱ọ̱tm, 30 jẹ̱ts ạ̱tse'e nmạ̱ạ̱tkáydat
nmạ̱ạ̱t'oo'ktat, m'ạ̱jxtktuvapts miitse'eda jẹ̱m kutojkụ̱n tsụ̱ụ̱jntkụ̱n
kạ̱jxmda jẹ̱tse'e xtọ̱kimpayọ̱'ọ̱ydat jẹ̱ makmẹ̱jtsk jạ̱kạ̱'ạ̱ juu' ve'e jẹ̱
israeejlit jáyuda.

Ku jẹ̱ Jesús dụ̱'ava'ni jẹ̱ts jẹ̱ Pedro ve'e kanatyukpạ́kjup
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

31 Ñụ̱ụ̱jmiva tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ Simón Pedro:
—Simón, Simón, amọ̱tu xa miitse'e jẹ̱ Satanás mjayẹ́pjada jẹ̱tse'e
dụ̱'íxụ̱t pạ̱n vintsọ̱ ve'e myaktọ̱kintónjadat. 32 Ax tạ̱ts ạ̱ts mitse'e
nnụ̱tsapkạ̱ts jẹ̱ts mạ̱kk mitse'e jẹ̱ Nte'yam xjaanchjávat. Ax kuts mitse'e
mnapyạ̱ạ̱jmjinuvat ạ̱ts mạ̱ạ̱t, kọ̱jtsmạ́kkats jẹ̱ m'utsta jẹ̱ m'ajchta.
33 Van'it tse'e jẹ̱ Simón Pedro ñạ̱'mụ̱xji:
—Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n, nnayja'vijup xa ạ̱tse'e jẹ̱ts ạ̱tse'e nnạ̱jkxụ̱t mits mạ̱ạ̱t
jẹ̱p poxụ̱ntụ̱jkp jẹ̱ts ạ̱ts mitse'e nmạ̱ạ̱t'ọ̱ọ̱'kụ̱t.

34 Van'it tse'e jẹ Jesús ña'mụxji:
—Pedro, ve'emts ạts mitse'e nnụụjma jẹts ụxyam yạ tsooj, ka'anume'e jẹ na'atseev y'aya'axy vyẹ'nat, mutoojk náxipts ạts mitse'e xkanatyukpụkjụ vyẹ'nat.
35 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidi:
—Ku ạts miitse'e mpakẹjxti ka jẹ apạjkin mạạtap, ka jẹ meen mạạtap, ka jẹ kạ'ạjk mạạtap, ¿mka'ijtụxjụdu tse'e juu'?
Van'it tse'e y'atsọọjvjidi:
—Ka'a xa ạạtse'e ti xka'ijtji.
36 Van'it tse'e yaknụụjmidi:
—Ax ụxyam, pạn pạn tse'e jẹp jẹ y'apạjkin, va'an tse'e dụvitsụ, nay ve'empa tse'e pạn pạne'e jẹp jẹ myeen, va'an tse'e dụvijtspa. Pạn pạn tse'e dụkamạạt jẹ yajkxy tsojx, va'an tse'e dụtạạ'kụ jẹ vyitạni'kx jẹtse'e dụjóyụt. 37 Kụx ve'em xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts tun vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e tyónjụt juu' ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán kyạjtsp ạts kạjx. Jidụ'ụm tse'e vya'añ: "Ve'em tse'e yaktuujn ax jo'n jẹ mạjạ tọkin kụdụtuujn." Nụjom vinxụpe'e javyet ạts kạjx, tónjup kọ́tsjupts jẹ'ẹ ve'e.
38 Van'itts jẹ'ẹ ve'e vyaandi:
—Mạjạ Vintsạ́n, ụxyaja xa ve'e mẹjtsk yạ yajkxy tsojx.
Van'it tse'e y'atsạạjv:
—Nvaatani vanxụp.

Ku jẹ Jesús chapkạjts jẹp Getsemaní
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

39 Van'it tse'e jẹ Jesús pyítsum jẹp jẹtse'e ñụjkx jẹm Olivos Kọpk viindum, ve'em ax jo'n dụtún y'ijt, panạjkxjụdu tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk. 40 Ku ve'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ it, van'it tse'e jẹ Jesús ña'mụxjidi:
—Tsapkọtsta jẹtse'e mkaka'adat jẹp tọkin jạạtp.
41 Van'it tse'e apụk ñụjkx jado'k ka'achum, jẹtse'e kyọxkteni, jẹtse'e chapkạjts. 42 Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Tata, pạn mtsạjkp xa mitse'e, kadi xyakjaty jẹts ạtse'e yạ tsaachpaatụn xtukkạda'akụt. Ax ka jẹ'ẹp tse'e mtónup juu' ạtse'e ntsạjkp; jẹ'ẹ ve'e mtónup juu' mitse'e mtsạjkp.
43 Van'it tse'e to'k jẹ tsapjọọtmit ángeles kyạdaaky jẹtse'e kyọjtsmạ́kkiji. 44 Ax ku tse'e ọọy tyun'anoo'kxini, van'it tse'e nụyojk mạkk chapkạjts, yaaxp aaj yaaxp jọọt, ve'em tse'e jẹ pyúxụk ñaxkạdaaky ax jo'n jẹ mújit nụụ'pụn ta'kxy kụy'ijt jo'n.
45 Ku ve'e chapkọjtskụjx, van'it tse'e vyimpijt joma ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk, tạ́damts jẹ'ẹ ve'eda jẹ tsooj pyatkạjxjidini vye'na jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ tsaachvinma'yụn yak'ayonụktạjkijidini. 46 Van'it tse'e dụnụụjmidi:
—¿Tyạjxse'e mma'ajta? Pojtụkta jẹts tsapkọtsta jẹtse'e mkaka'adat jẹp tọkin jạạtp.

Ku jẹ Jesús yakmajch
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

47 Kọjtspna tse'e jẹ Jesús vye'na ku ve'e nụmay jẹ jayu jyẹ'ydi. Ax juu' tse'e Judas dụxạạj, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e nụto'k jẹ ixpạjkpa juu' ve'e nụmakmẹjtsk ijttu, jẹ'ẹ tse'e dụvintoo'vạjkip jẹ jáyuda. Van'it tse'e jẹ Jesús dụvinkutạmi jẹtse'e dụtsuu'kx. 48 Van'it tse'e jẹ Jesús ña'mụxji:

—Judas, ¿to'k jẹ̱ tsuu'kx mạạt ạtse'e xpạạmnit jẹm jẹ̱ jayu kyạ'm juu' ạtse'e xtso'oxpạjktup?, ạts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

49 Ku ve'e dụ'ixti ti ve'e toojnjup kọjtsjup jẹ̱ jáyuda juu' ve'e ijttu jẹ̱ Jesús mạạt, van'it tse'e dụ'amọtutụ́vidi:

—Mạjạ Vintsạ́n, ¿ntso'oxpạjkumdupe'e yạ jáyuda mạạt yạ tsojx?

50 Van'it tse'e nụto'k jẹ̱ y'ixpạjkpa dụkụspojxji to'k jẹ̱ y'aka'yụn taatsk juu' ve'e dụtoojnjip jẹ̱ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ̱ tee'tạjkta. 51 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ̱ Jesús ñạ'mụxji:

—Masọ'ọkta, nvaatani ve'e vanxụp.

Van'it tse'e jẹ̱ Jesús dụtạạjn jẹ̱ toompa jẹ̱ tyaatsk jẹtse'e dụyakjọtkạdaakni. 52 Van'it tse'e dụnụụjmi jẹ̱ tee'tạjk jẹ̱ vyintsạnda, jẹ̱ tsaptạkmutoompatạjkta, mạạt jẹ̱ israeejlit jẹ̱ myújit jáyuda, jẹ'ẹ̱ juu' ve'e jẹ'ydu jẹtse'e myajtsjidinit:

—¿Ve'em ạts miitse'e xnụminda jẹ̱ yajkxy tsojx mạạt jẹts jẹ̱ kụp mạạt ax jo'n ạtse'e jẹ̱ mẹẹ'tspa kụn'ijt? 53 Jọ́vum xạạj xa ạtse'e tụn'it miits mạạtta jẹp mạjạ tsaptụjkp, ka'ats ạtse'e xmajtsti van'it; ax ụxyam tse'e jẹ̱ Nte'yam myakjajtụxjada jẹts ạtse'e xmátstat, ụxyam tse'e tyónjụt kyọ́tsjụt ax jo'n dụtsọkta pạn pạn jatye'e yakkutojktup jẹja akọọ'ts it jạạt.

Ku jẹ̱ Pedro dụkanatyukpạjkji jẹ̱ Jesús
(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús dụmajtsti jẹtse'e dụyaknạjkxti jẹp jẹ̱ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ̱ tee'tạjkta tyạk'ap, ax jékum tse'e jẹ̱ Pedro pya'ụx'ọọkaja. 55 Jẹp tse'e jẹ̱ tsaptạkmutoompatạjk taagujkp dụpạạmdi jẹ̱ jạạjn jẹtse'e dụnaa'ạjxtkvítti, ax jẹp tse'e jẹ̱ Pedro dụmạạtxámda. 56 Van'it tse'e to'k jẹ̱ jạjtspa y'ixji ku ve'e xyamy jẹtse'e dụmu'ix dụmupejt, jẹtse'e vyaajñ:

—Myạạtvíttpap xa yạ'ạ ve'e tụy'it yạ Jesús.

57 Ax ka'a tse'e jẹ̱ Pedro dụnatyukpạjkji jẹ̱ Jesús. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ạts yạ'ạ ve'e n'ixa.

58 Vẹẹ'n tse'e jẹ̱ it ñajxy jẹtse'e jado'k jẹ̱ jayu y'íxjuva. Van'it tse'e jẹ̱ jayu vyaajñ:

—Mmạạtvíttpap xa mits yạ'ạ ve'e tụy'it.

Van'it tse'e jẹ̱ Pedro y'atsạạjv:

—Ka'a xaja, ka'a xa ạts yạ'ạ ve'e nmạạtvídụt tụy'it.

59 To'k hora jo'n tse'e jẹ̱ it jyaa'knajxy, van'it tse'e jado'k jẹ̱ jayu vyaampa:

—Tun nụjava xa ve'e, jẹ́mam xa yạ'ạ ve'e tụdụmạạtvídụt, kụx galiléait jáyuva yạ'ạ ve'e.

60 Van'it tse'e jẹ̱ Pedro vyaajñ:

—Ka'a xa ạtse'e nnụjava pạn ti ve'e mkạjtsp.

Kọjtspna tse'e jẹ̱ Pedro vye'na, van'it tse'e to'k jẹ̱ na'atseev y'ayaaxy. 61 Van'it tse'e jẹ̱ Mạjạ Vintsạ́n y'ixụmpijt jẹtse'e jẹ̱ Pedro dụvin'ix. Van'it tse'e jẹ̱ Pedro dụjaa'myejts jẹts jidụ'ụme'e jẹ̱ Mạjạ Vintsạ́n ñạ'mụxji: "Ka'anume'e jẹ̱ na'atseev ụxyam yạ tsooj y'aya'axy vyẹ'nat, mutoojk náxipts ạts mitse'e xkanatyukpụkjụ vyẹ'nat." 62 Van'it tse'e jẹ̱ Pedro pyítsumni jẹtse'e ọọy tyuntsaachvinma'yụnyaaxy.

Ku jẹ̱ Jesús yaknụxiik yaktukxiik
(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

63 Jẹ jáyuda pạn pạn jatyeˈe jẹ Jesús duˈixˈijttu, ñụxiiktu tyukxiiktu tseˈe,
jẹtseˈe dụtsiiˈkti, 64 dụvintsoomdi, jẹtseˈe dụˈakupạˈkxidi, jẹtseˈe vyaandi:
—Nụkọ́tsụts nˈit pạneˈe tụmtsiiˈkjụ.
65 May nax tseˈe dụjaaˈkvinkọjtspẹjtti.

Ku jẹ Jesús dụvinteni pạn pạn jatyeˈe dụnụmájidup jẹp tsaptụjkp
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Ku veˈe jẹ it jyajtk, vanˈit tseˈe ñayˈamojkijidi jẹ israeejlit jẹ myújit
jáyuda, jẹ teeˈtạjk jẹ vyintsạnda, mạạt jẹ tsaptụjkpit yakˈixpạjkpatạjkta,
jẹtseˈe dụyaknạjkxti jẹ Jesús joma veˈe ñayˈamókajada. Jẹp tseˈe
dụnụụjmidi:
67 —Vaajnja ạạts pạn mitseˈe jẹ Cristo, juuˈ veˈe jẹ Nteˈyam vyinkọọn
jẹtseˈe yakkutojknit.
Jẹtseˈe yˈatsạạjv:
—Pạn vaamp xa ạtseˈe jẹts veˈem, kaˈats ạtseˈe xjaanchjávadat. 68 Pạn
nˈamọtutụ́vidupts ạts miitseˈe juuˈ, kaˈats ạtseˈe xˈatsọ́vdat jẹts kaˈats
ạtseˈe xmasọˈọktat. 69 Ụxyamts ạtseˈe ntsụụniˈukvaˈanụt jẹja jẹ Nteˈyam
yˈakaˈyụn paˈayi, juuˈ veˈe nụjom dụkạˈmikạjxp, ạts, jẹ Jayu Juuˈ veˈe
Nụpạạmdụka Ijtp.
70 Vanˈit tseˈe anañụjoma yˈamọtutụ́vijidi:
—¿Tits, mits jẹˈẹ veˈe jẹ Nteˈyam jẹ yˈOnụk?
Jẹtseˈe jẹ Jesús yˈatsọọjvjidi:
—Jẹˈẹ xa ạtseˈe, veˈem ax joˈn tụxkọtsta.
71 Vanˈit tseˈe vyaandi:
—¿Tyạjxts ụụˈmeˈe njaaˈktsọjkumda pạneˈe dụˈixtu dụmọ́tudu juuˈ veˈe
tyoon kyọjts ka ọ́yap? Ụụˈmam xa veˈe tụnˈamọtunajxumda ku veˈe
viinm tụvyaˈañ.

23

Ku jẹ Jesús jẹ Pilato dụvinteni
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Vanˈit tseˈe tyenikạjxti jẹtseˈe dụyaknạjkxti jẹ Jesús jẹm jẹ Pilato
vyinkojkm. 2 Jẹm tseˈe dụnụxạˈạiˈukvaandi. Jidụˈụm tseˈe vyaandi:
—Tạ ạạts yạˈạ veˈe nˈix mpaaˈty jẹtseˈe ạạts jẹ njayu dụyakyoojmụk
dụyakˈajxụk, veˈem tseˈe vyaˈañ jẹts kaˈa ạạtseˈe jẹ kupạˈmụn nmọˈọt jẹ
rómait yakkutojkpa, vaampap tseˈe jẹts jẹ Criistuk yạˈạ veˈe, yakkuto-
jkpụk yạˈạ veˈe.
3 Vanˈit tseˈe jẹ Pilato dụˈamọtutụvi jẹ Jesús:
—¿Mitseˈe jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
Jẹtseˈe jẹ Jesús yˈatsạạjv:
—Jẹˈẹ xa ạtseˈe, veˈem ax joˈn tụxkạts.
4 Vanˈit tseˈe jẹ Pilato dụnụụjmi jẹ teeˈtạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ nụmay
jayu:
—Kaˈa xa ạts yạˈạ veˈe ti tọkin mpaatyja.
5 Ax nụyojk tseˈe dụjaaˈknụvampẹjtti. Jidụˈụm tseˈe vyaandi:
—Yakyoojmụkp yakˈajxụkp xa yạˈạ veˈe nụjom ạạts jẹ njayu mạạt juuˈ
veˈe tyukˈixp. Jẹm tseˈe veˈem dụtún Galilea jẹts yaja paat tseˈe veˈem
dụtoompa.

Ku jẹ Jesús jẹ Herodes dụvinteni

6 Ku ve'e jẹ Pilato dụ'amọtunajxy, van'it tse'e dụ'amọtutụvi pạn
galiléait jayu jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús. 7 Ku ve'e yaknụụjmi jẹts ve'em, van'it
tse'e dụkejx joma ve'e jẹ Herodes, jẹ galiléait yakkutojkpa jẹ'ẹ ve'e y'ijt,
jẹmts jẹ'ẹ ve'e Jerusalén vye'niva van'it ku ve'e jẹ xạạj tyunjụ. 8 Ọọy
tse'e tyunxọọjntk jẹ Herodes ku ve'e jẹ Jesús dụ'ix, kụx jẹ́mani ve'e
dụja'ixuva'añ ku ve'e jẹ kạts dụmọtu jẹts ti ve'e tyuump kyạjtsp jẹts
jẹ'ẹ ve'e y'ixuvaampy jẹtse'e jẹ Jesús jẹ mạjin dụtónụt. 9 May viijnts jẹ'ẹ
ve'e juu' jaty dụ'amọtutụvi; ax ni vinxụpa tse'e jẹ Jesús kyah'atsọọjvji.
10 Jẹm tse'e vye'niduva jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ tsaptụjkpit
yak'ixpạjkpatạjk, jẹ'ẹ tse'e mạkk tunnụvampẹjtjụdup. 11 Van'it tse'e jẹ
Herodes mạạt jẹ tyojpatạjk dụjomnụụjmidi dụtinụụjmidi jẹ Jesús jẹtse'e
dụnụxiikti dụtukxiikti. Van'it tse'e dụxọjxti mạạt jẹ ọọjyit vit ax jo'n jẹ
yakkutojkpa ñaxyạxjụ. Van'it tse'e jẹ Herodes dụtuknụkẹjxụmpijtnuva
jẹ Pilato. 12 Jẹ xạạjjyam tse'e jẹ Pilato jẹts jẹ Herodes ñayja'vi'ukvaajnjidi,
kụx namyu'ẹjkjụdupe'e y'ijtti.

Ku jẹ Jesús jẹ y'ọọ'kụn kyutujk
(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39-19.16)

13 Van'it tse'e jẹ Pilato dụyakjayyaxmojkjidi jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda
mạạt pạn pạn jatye'e jẹ kutojkụn dụjayẹjptup, mạạt jẹ nụmay jayu,
14 jẹtse'e dụnụụjmidi:

—Miits xa ạtse'e tụxtuknụminda yạ jayu ku ve'e mva'anda jẹts yaky-
oojmụkp yak'ajxụkp yạ'ạ ve'e jẹ nụmay jayu. Ax yájats ạts yạ'ạ ve'e
juu' tụn'amọtutụvikụx miits mvinkujkta, ax tạ tse'e xmọ́tuda jẹts ka'a
ạts yạ'ạ ve'e ti tọkin tụmpaatyja juu' miits yạ'ạ ve'e mtuknụxạ'ạidup;
15 ka'ava ve'e jẹ Herodes, kụx tạ xa ạtse'e xtuknụkẹjxụmpijtnuva. Ụxẹja
tse'e xmọ́tuda, ka'ats yạ'ạ ve'e tụdụtún juu' ve'e jẹ ọọ'kụn dụvinmajtsjup.
16 Nyakjachaachpaa'tjupts ạts yạ'ạ ve'e, van'itts ạtse'e nmasọ'ọkụt.

17 Ax vimpaascua xạạj tse'e jẹ Pilato dụjajtymasạ'ạk y'ijt to'k jẹ
poxụntạkjayu. 18 Van'it tse'e jẹ jayu y'aa'mitaakti, jẹtse'e vyaandi:

—Va'an dụ'ạạ'kụ, jẹ'ẹ xa ạạtse'e ntsạjkp jẹts ạạtse'e xmasọọkjat jẹ
Barrabás.

19 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Barrabás yakpoxụntạkpụụjm kụxe'e jẹ jayu
dụyaknañụpojtụkjụ jẹm kajpụn kạjxm jẹts jẹ'ẹ kạjx ku ve'e yakjayu'ạạ'k.
20 Jyatsọjk tse'e jẹ Pilato jẹtse'e dụmasọ'ọkụt jẹ Jesús, jẹ'ẹ kạjx tse'e
dụmukọjtsnuva jẹ jayu jado'k nax. 21 Ax nụyojk tse'e y'aa'mitaakti:

—Yakcruuzpẹ́tụ, yakcruuzpẹ́tụ.

22 Ax mutoojk nax tse'e jẹ Pilato jidụ'ụm ñạ'mụxjidi:

—¿Tyạjxse'e? ¿Ti ka ọ́yap yạ'ạ ve'e tụdụtún? Ka'a xa ạts yạ'ạ ve'e
mpaatyja jẹ tọkin ti yạ'ạ ve'e kyu'ọọ'kap. Nyakjachaachpaa'tjupts ạts
yạ'ạ ve'e, van'itts ạtse'e nmasọ'ọkụt.

23 Ax nụyojkts jẹ'ẹ ve'e dụtun'amọ́tudi jẹtse'e cryuuzpẹ́tụt jẹ Jesús.
Kụx mạkke'e ọọy tyunkọjtsti jẹ jáyuda jẹts jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda,
ọ'yixjụdu tse'e juu' ve'e y'amọ́tudu, 24 jẹ'ẹ tse'e jẹ Pilato tyoon juu' ve'e
jẹ jayu chọjktu. 25 Ax ve'em tse'e dụmasạạk naspạka jẹ jayu juu' ve'e
poxụntạktsụụni jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ jayu dụyaknañụpojtụkji jẹts jẹ'ẹ kạjx
ku ve'e yakjayu'ạạ'k; ax jẹ Jesús, jẹm tse'e jẹ tojpa kyạ'm dụpạạmdini
jẹtse'e dụyakcruuzpẹ́ttat.

Ku jẹ Jesús cryuuzpejt
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

26 Ję̱m tse'e cruuzpę̱jtpa dṵyaknąjkxta vye'na ję̱ Jesús, van'it tse'e
dṵmajtsti to'k ję̱ ciréneit jayu, Simón ję̱'ę̱ ve'e xyąąj, ję̱mts ję̱'ę̱ ve'e kam
jǫǫtm chąą'n, ję̱tse'e dṵtukpakąąydi ję̱ Jesús ję̱ cryuuz, ję̱tse'e ję̱ Jesús
dṵyaktoo'vąjkti, ję̱tse'e dṵyak'ṵx'ǫǫkidi ję̱ Simón mąąt ję̱ cruz.
27 Nṵmay tse'e ję̱ jayu pyanąjkxjidi ję̱ts nṵmay ję̱ tą'ąxtąjk juu'
ve'e yaaxtup tsaachvinmaaydup ję̱ Jesús kąjx. 28 Van'it tse'e ję̱ Jesús
vya'kṵmpijt ję̱tse'e ñą'mṵxjidi:
—Jerusaleenit tą'ąxtąjkta, kadi ąts miits xnṵya'axta, nañṵya'axjada
miits viinm ję̱ts nṵya'axta ję̱ m'ónṵkta, 29 kṵx ję̱'yape'e ję̱ xąąj ku ve'e
ję̱ jayu vya'anṵt: “Xǫǫn xa ję̱'ę̱ ve'eda pąn pąn jatye'e pṵm ję̱tse'e ję̱
ónṵk dṵkajayę́ptat ję̱ts pąn pąn jatye'e ję̱ ónṵk dṵkatsąmkojkidup ję̱ts
pąn pąn jatye'e ni vin'ita kayak'onṵktsi'tstup.” 30 Van'it tse'e ję̱ jayu ję̱
kǫpk ję̱ kę̱ę̱ts dṵnąąjmadat: “Naxkąda'akṵ yam ąąts nmi'kxm ję̱ts ąątse'e
xyo'otsṵt.” Jidṵ'ṵm tse'e dṵnąąjmadat. 31 Pąn ve'eme'e jyátṵkada ku
ątse'e n'it miits mąątta, ¿ax ti tse'e jyaa'któndap ku ątse'e nkǫǫ'k'ijtnit
miits mąątta? Ve'em tse'e jyátṵkadat ax jo'n yaktún ku ve'e ję̱ tsoxk kṵp
tyąątsnit.
32 Yaknąjkxtuva tse'e mąąt ję̱ Jesús nṵmę̱jtsk juu' ve'e ję̱ mąją tǫkin
dṵtoondu, ve'em tse'e dṵtukmuyak'ǫǫ'kadat. 33 Ku ve'e jyę̱'ydi joma ve'e
ję̱ it juu' ve'e dṵxąąj Kuxútum, ję̱m tse'e ję̱ Jesús dṵyakcruuzpę̱jtti mąąt
nṵmę̱jtsk ję̱ tǫkin toompada, to'k ję̱ja ję̱ Jesús y'aka'yṵn pa'ayi ję̱ts jado'k
y'anająpa'ayi. 34 Van'it tse'e ję̱ Jesús vyaajñ:
—Tata, mę̱ę̱'kxjada to'k aaj ję̱ tyǫkin kṵx ka'a yą'ą ve'e dṵnṵjávada ti
ve'e tyoondup.
Van'it tse'e ję̱ tojpatąjk ję̱ Jesús ję̱ vyit dṵpąjkva'kxti ję̱tse'e
dṵnṵkoo'yidi. 35 Ję̱m tse'e nṵmay ję̱ jayu vye'niduva ję̱tse'e dṵ'ixti
juu' ve'e toojnju kǫjtsju. Pąn pąn jatye'e yakkutojktup, ję̱'ę̱ tse'e
dṵvinkǫjtspę̱jttu ję̱ Jesús, ję̱tse'e vyaandi:
—Yaktsǫǫk xa yą'ą ve'e ję̱ viijnk jayu; va'ants n'ite'e viinm
dṵnaajktsą'ąkjṵ pąn tyṵ́vame'e ję̱ts yą'ą ve'e ję̱ Cristo, juu' ve'e ję̱
Nte'yam vyinkǫǫn ję̱tse'e yakkutojknit.
36 Nay ve'empa tse'e ję̱ tojpatąjk ję̱ Jesús dṵnṵxiikti dṵtukxiikti,
dṵjomnṵṵjmidi dṵtinṵṵjmidi, ję̱tse'e dṵvinkutąmidi, ję̱tse'e dṵtuk'ookti
ję̱ tsaaydum pa'ajk nąǫǫk, 37 ję̱tse'e dṵnṵṵjmidi:
—Pąn ję̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa xa mitse'e, ¡naajktsǫ'ǫkjṵts n'it!
38 Ax ję̱m tse'e ję̱ Jesús cryuuz kǫjm dṵpąąmdi to'k ję̱ jatyán. Toojk
ayookts ję̱'ę̱ ve'e ja'a: ję̱ griego, ję̱ latín, ję̱ts ję̱ hebreo. Jidṵ'ṵme'e vya'añ:
“Yą'ą xa ve'e ję̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.”
39 Nṵto'k tse'e ję̱ jayu juu' ve'e ję̱m cruz kąjxm, vyinkǫjtspę̱jtpa tse'e ję̱
Jesús. Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:
—Pąn mítsam xa ję̱'ę̱ ve'e ję̱ Cristo, naajktsǫ'ǫkjṵts n'it, ję̱ts yaktsǫǫkpa
ąąts.
40 Ax tuknąą'mṵxju tse'e jado'k ję̱ myujatyoo'. Jidṵ'ṵm tse'e ñą'mṵxji:
—¿Ka'a mitse'e ję̱ Nte'yam xtsą'ąga? Nay ję̱ tsaachpaatṵn mitse'e
mpaatpap. 41 Nvinmajtsumjuvam xa ṵṵ'me'e yą tsaachpaatṵn juu' ve'e
ṵxyam nyaknajxump kṵx ję̱'ę̱ xa ve'e nkuvę̱jtump ku ve'e nto'num juu'
ve'e ka ǫ́yap; ax yą jayu, ni ti tǫ́kinats yą'ą ve'e dṵkatún.
42 Van'it tse'e ję̱ Jesús dṵnṵṵjmi:
—Jesús, jaa'myę́tsṵ ąts mits to'k aaj ku ve'e myakkutojk'ukvaannit.
43 Van'it tse'e ję̱ Jesús y'atsǫǫjvji:

—Tyṵ́vam xa ạts mitse'e nnṵṵjma jẹ̱ts ṵxyam mitse'e m'ijtnit ạts mạạt
joma ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jyayu dṵjạạjna dṵtạjka.

Ku jẹ̱ Jesús y'ọọ'kni
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44 Kujk xạạj jo'n tse'e vye'na, van'it tse'e nṵjom jẹ̱ it jẹ̱ naax
kyọọ'tsikṵjx. Toojk yaaxp paatts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ it y'ijt kọọ'ts. 45 Jẹ̱'ẹ̱ kạjx tse'e
ve'em jyajty kṵx vinkọọ'tsi ve'e jẹ̱ aampa xạạj. Kạkojk tse'e kyạạ'tsva'kxy
jẹ̱ atạtyok juu' ve'e jẹ̱p mạjạ̱ tsaptṵjkp tuk'atạtyuk jẹ̱ it juu' ve'e jẹ̱
kunoo'kxṵn munṵyojk dṵmạạt. 46 Ku ve'e ve'em jyajty, van'it tse'e jẹ̱
Jesús mạkk kyạjts. Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:
—Tata, jẹ̱m xa ạtse'e mits mkạ'm yạ̱ nja'vin mpṵm.
Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e jẹ̱ jya'vin tyukvaatsji.
47 Jẹ̱ tojpa juu' ve'e dṵnṵvintsạ́nip nṵmọ́kupx jẹ̱ tojpatạjk, ku jẹ̱'ẹ̱ ve'e
dṵ'ix juu' ve'e tṵtyunjṵ tṵkyạtsjṵ, van'it tse'e jẹ̱ Nte'yam dṵyakmạji
dṵyakjaanchi jẹ̱tse'e vyaajñ:
—¡Tyṵ́vamdam xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts ka'a yạ'ạ̱ ve'e yạ̱ jayu ti tọkin tṵdṵtún!
48 Nṵjom tse'e jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱m ve'nidup jẹ̱tse'e dṵ'ixti juu' ve'e
toojnju kọjtsju, kyọjxtu tse'e jẹ̱ kyak kṵxe'e dṵjọọ'k'ama'tjidini. Ve'em
tse'e ñạjkxtini. 49 Ax nṵjom tse'e jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱ Jesús dṵ'íxada y'ijt,
jẹ̱'ẹ̱ mạạtta jẹ̱ tạ'ạxtạjkta juu' ve'e panạjkxjṵdu ku ve'e jẹ̱m galiléait y'it
jọọtm chạạ'n, jékum jaty tse'e tyaandi jẹ̱tse'e dṵ'ixti juu' jatye'e toojnju
kọjtsju.

Ku jẹ̱ Jesús ñaxtạjki
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Jẹ̱m tse'e y'ijt to'k jẹ̱ yaa'tyạjk juu' ve'e ọy jayu jẹ̱ts tṵv jẹ̱ jyáyuvin
jẹ̱ jyoojntykin, José jẹ̱'ẹ̱ ve'e xyạạj, arimatéait jayu. Jẹ̱m jẹ̱'ẹ̱ ve'e judéait
y'it jọọtm jẹ̱ arimatéait kajpṵn. Jẹ̱'ẹ̱vats jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ José nṵto'k jẹ̱'ẹ̱da
juu' ve'e dṵnṵmạ́jidup jẹ̱p tsaptṵjkp. 51 Jẹ̱ José, y'a'ixpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
ku ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyutojkṵn dṵyakmiinnit, kyọ'ọyja'vits jẹ̱'ẹ̱ ve'e
juu' ve'e tyoondu jẹ̱ myujatyoo'tạjk. 52 Van'it tse'e ọjts dṵ'ix jẹ̱ Pilato
jẹ̱tse'e dṵ'amọtu jẹ̱ Jesús jẹ̱ ñi'kx jẹ̱ kyọpk. 53 Ku ve'e jẹ̱m cruz kạjxm
dṵyakvajntkni, van'it tse'e to'k jẹ̱ vit dṵtukvimpittni. Van'it tse'e ọjts
dṵyaknaxtạka jẹ̱p jótup juu' ve'e pṵ́mani ve'nip jẹ̱p tsajạạtp; ni pạ́nanum
tse'e jẹ̱p kyayakpṵm vye'na. 54 Jẹ̱ xạạj tse'e vye'na ku ve'e jẹ̱ jayu
dṵ'apạạmdṵka jẹ̱ pọọ'kxtkṵn xạạj juu' ve'e javẹẹ'n dṵkapaatp.
55 Jẹ̱ tạ'ạxtạjkta juu' ve'e jẹ̱ Jesús dṵmạạttsọọ'ndu jẹ̱m Galilea, jẹ̱'ẹ̱
tse'e dṵpanạjkxtu jẹ̱ José jẹ̱tse'e ọjts dṵ'ixta joma ve'e dṵyaknaxtạjkidi
jẹ̱ Jesús jẹ̱ ñi'kx jẹ̱ kyọpk jẹ̱tse'e dṵ'ixti vintsọ ve'e dṵpạạmdi. 56 Ku
ve'e jyẹ̱'ydini jẹ̱m tyạk'am, y'apạạjmtkidu tse'e jẹ̱ pa'ajk xoo'kpa juu'
ve'e kṵdṵpạạjmjidi jẹ̱ Jesús jẹ̱ ñi'kx jẹ̱ kyọpk. Ax y'amaa'yidu tse'e jẹ̱
pọọ'kxtkṵn xạạj ax jo'n vya'añ jẹ̱ Moisés jẹ̱ pyava'nṵn.

24

Ku jẹ̱ Jesús jyoojntykpạjknuva
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

1 Domingo xạạj tse'e vye'na jạpyji, muto'k xạạj jẹ̱ semana, van'it tse'e
jẹ̱ tạ'ạxtạjk juu' ve'e dṵ'ixtu jẹ̱ jot joma ve'e jẹ̱ Jesús dṵ'ukyaknaxtạjkidi,
jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵyaknạjkxtu jẹ̱m jẹ̱ pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e y'apạạjmtkidu.
2 Ku tse'e jyẹ̱'ydi joma ve'e jẹ̱ jot, viijnk tsọ tse'e jẹ̱ tsaaj dṵpaattini juu'

ve'e y'akąąjyjup y'ijt. 3 Van'it tse'e tyąjkidi. Ax ka'a tse'e dụ'ukpaattini ję̣ Mąjąą Vintsąn Jesús ję̣ ñi'kx ję̣ kyọpk, 4 ję̣tse'e atụva atọki tyuntaandi, ax ka'a tse'e dụ'ukmutaayvaattini vintsọ ve'e jyátụkadat. Tun to'mayji tse'e dụ'ixpaatti nụmę̣jtsk ję̣ ángeles vyintẹ́najada, ajajp atą'kxpe'e xyąxada. 5 Ọọy tse'e tyuntsą'kidi ję̣ tą'ąxtąjk, ję̣'ę̣ kąjx tse'e vyiijntkti ję̣ja naxkụjx paat. Van'it tse'e ję̣ ángeles ñą'mụxjidi:

—¿Tyąjxse'e x'íxtada yap ọọ'kpa jótup ję̣'ę̣ juu' ve'e joojntykip? 6 Ka'a xa ję̣'ę̣ ve'e yaja pąn. Tą ję̣'ę̣ ve'e jyoojntykpąjknuva. Jaa'myẹ́tsta vintsọ ve'e mną'mụxjidi ku ve'e ję̣m Galiléana vye'na. 7 Jidụ'ụm tse'e vyaajñ: "Yakpąmupts ątse'e ję̣m ję̣ tọ́kinax jayu kyą'm juu' ątse'e xtso'oxpąjktup, ax joojntykpąjknuvapts ątse'e kutoojk xąąj, ąts, ję̣ Jayu Juu' ve'e Nụpąąmdụka Ijtp." Jidụ'ụm tse'e vyaajñ.

8 Van'it tse'e dụjaa'myę̣jtsti ję̣ Jesús ję̣ kyąts ję̣ y'ayook. 9 Ku ve'e chọọ'ndi joma ve'e ję̣ jot, van'it tse'e dụtukmumaajntykkąjxti ję̣ Jesús ję̣ y'ixpąjkpatąjk juu' ve'e nụmakto'k taandinu ję̣ts pąn pąn jatye'e myąątve'nidup. 10 Ję̣ tą'ąxtąjkta tse'e juu' ve'e dụtuknụja'vidu ję̣ kukątsivatąjk, ję̣'ę̣ tse'e ijttu ję̣ María Magdalena, ję̣ Juana, ję̣ María juu' ve'e ję̣ Santiago ję̣ tyaak, ję̣ts ję̣ viijnk tą'ąxtąjkta. 11 Ax ka'ats ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Jesús ję̣ y'ixpąjkpatąjk dụjaanchja'vidi juu' ve'e ję̣ tą'ąxtąjk kyọjtstu, ve'eme'e vyinmaaydi ję̣ts ọyvintsọva ve'e juu' dụkọjtsti.

12 Ọyam tse'e ve'em vyinmaaydi, noomp tse'e ñụjkx ję̣ Pedro joma ve'e ję̣ Jesús dụ'ukyaknaxtąjkidi. Ku ve'e vyiijntk ję̣tse'e kyąk'ixi, van'it tse'e dụ'ix ję̣ts ję̣pe'e pyụjkna ję̣ vit juu' ve'e tyukvimpittu. Van'it tse'e vyimpijtni joma ve'e ñamyayjụ ję̣tse'e dụpayọ'y pąn ti ve'e tụtyunjụ tụkyątsjụ.

Juu' ve'e toojnju kojtsju ję̣ja emauusit tyoo' aajy
(Mr. 16.12-13)

13 Ję̣ xąąjji tse'e nụmę̣jtsk ję̣ Jesús ję̣ y'ixpąjkpatąjk ñąjkxti ję̣m kajpụn kąjxm juu' ve'e Emaús dụxąąj, mę̣jtsk legua jagojkm jo'ne'e dụmujékuma ję̣ Jerusalén, 14 ję̣'ę̣ tse'e myaajntyktup juu' ve'e tụtyunjụ tụkyątsjụ. 15 Namvaate'e ñakyọ́tsjada, van'it tse'e ję̣ Jesús ñaajktąmiji ję̣tse'e dụmąątnamyujatyoo'ijidi. 16 Ọyam tse'e dụmąątnamyujatyoo'ijidi, ka'anum tse'e ję̣ Nte'yam dụyakjajty ję̣tse'e ję̣ nụmę̣jtsk kụdụ'ixkajpti ję̣ Jesús. 17 Van'it tse'e ję̣ Jesús y'amọtutụ́vijidi:

—¿Tise'e ję̣m mmaajntyktup namvaate'e myọ'ọyda? ¿Tyąjxse'e mtsaachvinmáyda?

18 Nụto'k tse'e y'atsąąjv juu' ve'e Cleofas dụxąąj:

—¿Tis, tun mítsjidamts n'ite'e to'k juu' ve'e ję̣'y ję̣m Jerusalén ję̣tse'e xkanụjava ti ve'e námnum ję̣m tụtyunjụ tụkyątsjụ?

19 Van'it tse'e ję̣ Jesús ñą'mụxjidi:

—¿Tise'e tụtyunjụ tụkyątsjụ?

Ję̣tse'e dụnụụjmidi:

—Ję̣'ę̣ juu' ve'e tụjyatyjụ tụñaxyjụ ję̣ Jesús, ję̣ nazarétit jayu. To'k ję̣'ę̣ ve'e tụy'it ję̣ Nte'yam ję̣ y'ayook kọjtsnajxpa, ñụmąjipts ję̣'ę̣ ve'e tụy'it mąąt juu' ve'e tyoon kyọjts ję̣ja ję̣ Nte'yam vyinkujk ję̣ts ję̣ja nụjom ję̣ jayu vyinkujk, 20 ję̣ts vintsọ ve'e ję̣ tee'tąjk ję̣ vyintsąnda ję̣ts pąn pąn jatye'e dụnụmąjidup ụụ'm mąątta, ję̣'ę̣ tse'e ję̣m ję̣ Pilato kyą'm tụdụpąmda ję̣tse'e dụtọkimpayọ'ọyụt ję̣tse'e dụyakjacryuuzpẹ́tjụt. 21 Ve'emts ąątse'e n'uk'a'ix ję̣ts ję̣'ę̣ ve'e kụxyaktsọọkumdini nụvinxụp ụụ'me'eda, ję̣ israeejlit jáyuda. Maaxk ję̣'ę̣ ve'e ve'em tyunjụ kyątsjụ.

22 Ǫyam tse'e vye'ema, vinkex ję ta̱'a̱xta̱jk juu' a̱a̱tse'e nma̱a̱tnayja'vijup,
ję'ę̱ts a̱a̱tse'e atu̱va atǫki tu̱xyaktáñ ję'ę̱ ka̱jx ku ve'e tu̱du̱nu̱na̱jkxta
tun ja̱pyji joma ve'e ję Jesús y'uknaxta̱jki. 23 Ax ka'akts ję'ę̱ ve'e ję̱p
ję ñi'kx ję kyǫpk tu̱du̱'ukpaattini, ję'ę̱ ka̱jx tse'e tu̱myę̱tsta ję̱ts a̱a̱tse'e
tu̱xtukmumaaydu̱kta ję̱ts ję aangelesu̱k tse'e ję̱p tu̱yak'íxjada juu' ve'e
tu̱ña̱'mu̱xjada ję̱ts ta̱a̱k ję'ę̱ ve'e ję Jesús jyoojntykpa̱jknuva. 24 Van'it tse'e
tu̱ña̱jkxta vinkex a̱a̱ts ję nmujatyoo' joma ve'e naxta̱ka tu̱y'it, ve'emu̱kts
ję'ę̱ ve'e tu̱du̱paattuva ję it ax jo'n ję ta̱'a̱xta̱jk tu̱du̱'avánada jo'n. Ax
ka'akts ję'ę̱ ve'e ję Jesús du̱'uk'ixpaattini.

25 Van'it tse'e ję Jesús y'atsǫǫjvjidi:

—Ka'a xa ve'e ǫy juu' xpayǫ'ǫyda, ǫǫye'e mtunję̱kta ję̱tse'e
xjaanchjávadat ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpata̱jkta. 26 ¿Tis, ka'a
ję'ę̱ vine'e vyinkǫpka ję̱tse'e ję Cristo ve'em chaachpaa'tu̱t, van'it tse'e ję
mya̱jin du̱pa̱jknit?

27 Van'it tse'e du̱tukvinja'vidi juu' ve'e ję'ę̱ ka̱jx jatyáñ ijtp ję̱p
Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp, ję Moisés ję jyatyán ma̱a̱t du̱'ukvaajñ ję̱tse'e
du̱jaa'ktukvinja'vidi nu̱jom juu' ve'e jyatyaandu ję Nte'yam ję y'ayook
kǫjtsnajxpata̱jkta.

28 Ku ve'e jyę'ydini joma ve'e ję kajpu̱n joma ve'e ña̱jkxta, van'it tse'e ję
Jesús jyatki ax jo'n ję tyoo' ku̱du̱jaa'kyǫ'y. 29 Van'it tse'e du̱munoo'kxtkti
ję̱tse'e mya̱a̱ttánjadat, ję̱tse'e vyaandi:

—Tanu̱ a̱a̱ts ma̱a̱t ku̱x tánani xa ve'e ǫǫy. Vę̱ę̱'nji ya̱'a̱ ve'e ya̱ it ñáxu̱t
ję̱tse'e cho'oinit.

Van'it tse'e ję Jesús tya̱jki ję̱p tu̱jkp ax jo'n ku̱du̱ma̱a̱ttaandi.
30 Tsu̱u̱nidup tse'e vyę'nada ję̱tse'e y'a'óxadat, van'it tse'e ję Jesús ję
tsapkaaky du̱ka̱a̱jn, ję Nte'yam du̱kukǫjtsji, ję̱tse'e du̱tojkva'kxjidi. 31 Ax
ję'yji tse'e ję Nte'yam ję jayu du̱tuk'ixkajpti ję̱ts ję Jesús ję'ę̱ ve'e. Ax
van'it tse'e ję Jesús ve'emji tyǫki. 32 Van'it tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Ka ve'emape'e ǫǫy xtunyakxǫǫjntkum yam nja'vin ka̱jxmam
ku ve'e tu̱xtukmukǫjtsum ję̱ja too' aajy ję̱tse'e ję Kunuu'kx Jatyán
tu̱xtukvinja'vim?

33 Ka'a tse'e tya'nidi, van'it tse'e vyimpijttinuva ję̱m Jerusalén. Ję̱m
tse'e to'k muk du̱paatti ję nu̱makto'k kuka̱tsivada ję̱ts ję myujatyoo'da.
34 Jidu̱'u̱m tse'e ña̱'mu̱xjidi:

—Tyu̱vam xa ve'e, ta̱ xa ve'e ję Maja̱ Vintsa̱n jyoojntykpa̱jknuva jado'k
nax, ya̱ Simón Pedro tse'e tu̱du̱'íxnuva.

35 Van'it tse'e ję'ę̱ juu' ve'e ję'ydu, ję'ę̱ tse'e tukmumaajntykju̱du vintsǫ
ve'e jyajtti ję̱ja too' aajy ję̱ts vintsǫ ve'e du̱'ixkajpti ję Jesús ku ve'e ję
tsapkaaky du̱tojkva'kxy.

Ku ję Jesús ñaajknu̱kę'xnata̱jkiji ję̱ja ję y'ixpa̱jkpata̱jk vyinkujkta
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Ax ję'ę̱ tse'e kyǫjtstup vye'na, tun to'mayji tse'e ję Jesús ję̱ja vy-
intę̱najada. Van'it tse'e ję Jesús kyǫjtspǫǫ'kxjidi. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Ję ǫy jǫǫt ma̱a̱te'e m'íttat.

37 Van'it tse'e ję y'ixpa̱jkpata̱jk ǫǫy tyuntsa̱'kidi, ve'em tse'e vyin-
maaydi ję̱ts jado'k ítumit jayu ję'ę̱ ve'e y'íxtup. 38 Ax jidu̱'u̱m tse'e ję Jesús
ña̱'mu̱xjidi:

—¿Tya̱jxse'e mnavyinma'yu̱nmǫ'ǫjada? ¿Tya̱jxe'e ję mę̱jtsvinma'yu̱n
xjayę̱pta? 39 Ixta a̱ts ya̱ nka̱'a̱j ya̱ ntek; a̱tsam xa ję'ę̱ ve'e. Tǫnda matsta

ą̱ts ję̱ts ixta. Ka'a tse'e jado'k ítumit jayu chu'utsaxa pyajkaxa ax jo'n ą̱ts miitse'e yaja nvintę́nada.
40 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e dụtuk'ixti ję̱ kyą̱'ą̱j ję̱ tyek. 41 Ax ka'ajyam tse'e dụjaanchja'vidi van'it ję̱ts joojntykpą̱jknuva ję̱'ę̱ ve'e, ję̱'ę̱ ką̱jx ku ve'e xyǫǫjntkti ję̱tse'e atụva atǫki tyuntaandi. Van'it tse'e ję̱ Jesús ñą̱'mụxjidi:
—¿Ję̱pe'e xmą̱ą̱dada ję̱ kaaky ję̱ jụ'kx?
42 Van'it tse'e dụmǫǫydi ję̱ ajkx tsa'a. 43 Van'it tse'e ję̱ Jesús dụmajch ję̱tse'e ję̱ja ję̱'ę̱ vyinkujkta dụjụ'kx. 44 Van'it tse'e dụnụụjmidi:
—Juu' xa ą̱tse'e tụxjaty, ję̱'ę̱ts ję̱'ę̱ ve'e juu' ą̱ts miitse'e nvaajnjidu ku ą̱tse'e nve'nana miits mą̱ą̱tta, vaants ą̱tse'e ję̱ts tun vinkǫpk ję̱'ę̱ ve'e ję̱tse'e tyónjụt kyǫ́tsjụt nụjom juu' ve'e jatyáñ ijtp ą̱ts ką̱jx ję̱p Kunuu'kx Jatyán kụjxp; ję̱pe'e ję̱ Moisés pyava'nụn kụjxp dụ'ukva'añ ję̱ts juu' ve'e jyatyaandu ję̱ Nte'yam ję̱ y'ayook kǫjtsnajxpatą̱jkta, nay ve'empa ję̱p salmos kụjxp.
45 Van'it tse'e ję̱ Nte'yam vyinma'yụnmǫǫjyjidi ję̱tse'e dụvinmǫ́tudat juu' ve'e tyijp ję̱ Kunuu'kx Jatyán. 46 Ję̱tse'e ję̱ Jesús ñą̱'mụxjidi:
—Ve'em xa ve'e javyet ję̱p Kunuu'kx Jatyán kụjxp ję̱ts ą̱tse'e n'ǫǫ'kụt, ą̱ts, ję̱ Cristo; ax kutoojk xą̱ą̱jts ą̱tse'e njoojntykpą̱jknuvat. 47 Ję̱p tse'e vyaampa ję̱ts ą̱ts ką̱jxe'e ję̱ jayu yaktuknụjávadat pą̱n nụvinxụpe'e chą̱ą̱nada to'k it to'k naxviijn, yaja tse'e jerusaleenit kyajpụn kụjx yak'ukva'anụt, ję̱ts ą̱ts ką̱jxe'e yakną̱ą̱jmadat ję̱tse'e vyinmayụmpijttinit, ję̱tse'e dụmasǫǫktinit ję̱ kyǫ'ǫy joojntykinda, ve'em tse'e ję̱ Nte'yam myę̱ę̱'kxụxjadat ję̱ tyǫ́kinda. 48 M'ixtu tse'e tą̱ą̱v ku ve'e ve'em tụjyaty, vaajnjada tse'e ve'em ję̱ jáyuda. 49 Ntuknụkę́xtap ą̱ts miitse'eda ję̱ Espíritu Santo, ve'em ax jo'n ą̱ts ję̱ nTee' ję̱ vaandụk dụyaktaajñ. Ax tándats miits yaja Jerusalén kuunume'e myakmǫ'ǫdat ję̱ mą̱kkin juu' ve'e ką̱jxm ką̱da'akup.

Ku ję̱ Jesús chajpę̱jtni
(Mr. 16.19-20)

50 Van'it tse'e ję̱ Jesús mą̱ą̱t ję̱ y'ixpą̱jkpatą̱jk pyítsumdi ję̱m kajpụn jǫǫtm ję̱tse'e jyę̱'ydi joma ve'e ję̱ it juu' ve'e ję̱ betániait kajpụn mutą̱m. Van'it tse'e ję̱ Jesús ję̱ kyą̱'ą̱j dụkǫǫjnụk ję̱tse'e ję̱ y'ixpą̱jkpatą̱jk dụkunuu'kx. 51 Namvaat tse'e dụkunuu'kx, van'it tse'e ję̱ Jesús ję̱ Nte'yam ję̱ kyutojkụn ką̱jx chǫǫ'nni yaja naxviijn ję̱tse'e chajpę̱jtni. 52 Van'it tse'e ję̱ jayu ję̱ Jesús dụvinja'vidi dụvintsą̱'kidi, xǫǫjntkp tse'e ǫǫy vyimpijttini ję̱m Jerusalén. 53 Tun'ijttupts ję̱'ę̱ ve'e ję̱p mą̱ją̱ tsaptụjkp ję̱ Nte'yam dụyakmą́jada dụyakjaanchada. Amén.

Yą̱'ą̱ tse'e ję̱ Ǫ̱y Kąts ję̱ Ǫ̱y Ayook juu' ve'e ję̱ Juan jyaay

Ję Kąts ję Ayook tse'e jayuvimpijt

1 Ku ve'e juu' jaty chǫǫ'ntk, jéjanits ję'ę̱ ve'e vye'na ję̱ Kąts ję̱ Ayook;
ję̱ Nte'yam mąątts ję'ę̱ ve'e y'it van'ítani, ję'ę̱ts ję'ę̱ ve'e ję̱ Nte'yam. 2 Ku
ve'e juu' jaty chǫǫ'ntk, ję̱ Nte'yam mąątts ję'ę̱ ve'e. 3 Ję̱ Kąts ję̱ Ayook
mąąt tse'e ję̱ Nte'yam nu̱jom juu' jaty du̱pąmku̱jx. Ni tía xa ve'e juu'
ve'e jęja jętse'e ję'ę̱ mąąt ñu̱nkayakpu̱u̱jm. 4 Ję̱ Kąts ję̱ Ayook tse'e ję
joojntykin du̱kąʼmip. Ax ję joojntykin juu' ję'ę̱ ve'e kyąʼmip, ję'ę̱ tse'e ję
jayu du̱mǫǫyp ję ajajtk. 5 Ję ajajtk tse'e du̱kujajp du̱kutąʼkxp ję akǫǫ'ts it;
kaʼa tse'e ję akǫǫ'ts it du̱'amąądaaga jętse'e du̱yakkǫǫ'tsat ję ajajtk.

6 Jęji xa ve'e toʼk ję yaaʼtyąjk juu' ve'e ję Nte'yam kę̱jxju, Juaants ję'ę̱
ve'e xyąąj. 7 Ję'ę̱ tse'e ñu̱miin jętse'e ję tu̱vąkǫjtsu̱n du̱pąmu̱t jętse'e ję
jayu du̱vaajnjat jęts tą ve'e ję Nte'yam du̱yaknu̱kę̱'xnatąka ję'ę̱ pąne'e
ijtp ax jo'n ję kujajpa ję kutąʼkxpa, ve'em tse'e anañu̱joma ję jayu ję'ę̱
du̱jaanchjávadat. 8 Ka ję Juaanapts ję'ę̱ ve'e ję'ę̱ pąne'e ijtp ax jo'n
ję kujajpa ję kutąʼkxpa, ję'ę̱ ję'ę̱ ve'e pąne'e ję tu̱vąkǫjtsu̱n du̱pąąm
ję'ę̱ kąjx pąne'e ve'em ax jo'n ję kujajpa ję kutąʼkxpa. 9 Ję'ę̱ pąne'e
ijtp ax jo'n ję kujajpa ję kutąʼkxpa, ję'ę̱ tse'e miin yaja naxviijn, ję'ę̱
tse'e anañu̱joma ję jayu du̱yakvijp du̱yakkę̱jp. Yájats ję'ę̱ ve'e naxviijn
myiijn, 10 yájats ję'ę̱ ve'e naxviijn vye'na, ję'ę̱ mąąt tse'e yą naxviijnit it
yakpu̱u̱jm, kaʼa tse'e ję jayu y'íxaiji. 11 Ję̱ jyayu ve'e ñu̱miin, kaʼa tse'e
kyuvąjkjidi. 12 Natyukpitsumvaatsju̱du tse'e juu' ve'e kuvąjkju̱du jętse'e
jyaanchjaʼvijidi, ję'ę̱da tse'e kyutojku̱nmǫǫy jętse'e y'íttat ję Nte'yam ję
y'ónu̱kta. 13 Ax ka ję'ę̱ kąjxap tse'e y'itta ję Nte'yam ję y'ónu̱kta ku̱xe'e
kyę̱'xti ax jo'n ję naxviijnit jayu, ni ka ję'ę̱ kąjxap tse'e ku ve'e kyę̱'xti
ku̱xe'e ve'em ję jayu du̱nu̱pąąjmtkidi, nay ka ję'ę̱ kąjxap tse'e ku ve'e
kyę̱'xti ku̱xe'e ję yaaʼtyąjk ve'em du̱tsąk, ję'ę̱ kąjxe'e y'itta ję Nte'yam ję
y'ónu̱kta ku̱xe'e ję Nte'yam ję nam joojntykin myǫǫjyjidi.

14 Ax ję'ę̱ pąne'e ję Kąts ję Ayook, ję'ę̱ tse'e jayuvimpijt, ję'ę̱ tse'e
joojntyki u̱u̱'m mąątta, tum ję kunooʼkxu̱n mąąt jęts ję tyu̱v ję'ę̱ ję'ę̱ ve'e.
N'ixts ąąts ję'ę̱ ve'e, ję'ę̱ tse'e ję Nte'yam tun toʼk y'Onu̱kip, ǫǫye'e ję mąjin
du̱tunjayep. 15 Jidu̱'u̱mts ję'ę̱ ve'e ję Juan ję tu̱vąkǫjtsu̱n du̱pu̱u̱jm, mąkk
tse'e kyąjts jętse'e vyaajñ:

—Yą̱'ąts ję'ę̱ ve'e juu' ąts miitse'e ntukmukǫjtstu ku ątse'e nvaajñ jęts
ję'ę̱ pąn ątse'e xpaʼu̱xʼǫǫkip, nu̱yojkts ję'ę̱ ve'e du̱nu̱mąja jęts kaʼa ve'e
ąts, ku̱x ijtnuvam ję'ę̱ ve'e vye'na jęts kaʼanum ąts —jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ.

16 Anañu̱joma xa ve'e xkunooʼkxumda jętse'e xtoojnjimda ję maaʼyu̱n
kamachǫǫvna. 17 Yakmǫʼyumdu tse'e ję pavaʼnu̱n juu' ve'e ję Moisés
yaktukkątąjki, ax ję Jesucristo tse'e du̱yaknu̱kę̱'xnatąjki jęts tu̱v ję'ę̱ ve'e
ję too' juu' ve'e ję Nte'yam kyǫjts jęts chąjkpe'e jętse'e anañu̱joma ję jayu
ję maaʼyu̱n du̱toojnjat. 18 Ni pąna ve'e ję Nte'yam du̱kaʼix; ję Jesús, ję'ę̱ ję
y'Onu̱k, juu' ve'e ijtp ję'ę̱ mąąt, ję'ę̱ tse'e ję Nte'yam du̱yaknu̱kę̱'xnatąjki.

Ku ję Yaknąpejtpa Juan ję jayu du̱vaajnjidi jęts pąne'e ję Jesucristo
(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Juan je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pu̱u̱jm ku ve'e je̱ israeejlit jayu
juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m Jerusalén, je̱'e̱ tse'e du̱ke̱jxtu je̱ tee'ta̱jk je̱ts je̱
viijnk jáyuda juu' ve'e ijttuva je̱ Leví je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j, je̱'e tse'e na̱jkx
je̱ Juan du̱'amo̱tutú̱vada pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e ñatyijju̱. 20 Ka'a tse'e je̱ Juan
tyaayi, va'ajts tse'e ñay'ava'niji. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Ka á̱tsap xa je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo.
21 Van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidinuva:
—Pa̱n ka mítsaptam je̱'e̱ ve'e, ¿pa̱nts mitse'e? ¿Mitse'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpa Elías?
Van'it tse'e vyaannuva:
—Ka á̱tsap xa je̱'e̱.
Je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱viko̱jtinuva:
—¿Mítstam n'ite'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa juu' ve'e ká̱tsani
je̱tse'e myiinnit yaja naxviijn?
Je̱tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Ka'a.
22 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidinuva:
—¿Ax pa̱nts mitse'e? Njajtyyakna̱jkxjap xa a̱a̱tse'e je̱ mko̱jtsu̱mpijtu̱n
pa̱n pa̱n a̱a̱tse'e xke̱jxp. ¿Ti mitse'e mnatyijju̱ a̱a̱ts ma̱a̱t?
23 Van'it tse'e je̱ Juan y'atsa̱a̱jv:
—Je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías, je̱'e̱ tse'e du̱'ava'ni to'k
je̱ jayu juu' ve'e jidu̱'u̱m ma̱kk kó̱tsup joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na:
"Yakta̱a̱jvjada je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ tyoo'." Ax a̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e
ko̱jtsp joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na —jidu̱'u̱m tse'e je̱ Juan vyaajñ.
24 Juu' tse'e o̱jts du̱muko̱tsta je̱ Juan, je̱ fariseota̱jkts je̱'e̱ ve'e ke̱jxju̱du.
25 Je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidinuva:
—Pa̱n ka mítsap je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo ukpu̱ je̱ Elías, ni je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa juu' ve'e ká̱tsani je̱tse'e myiinnit, ¿tya̱jxts mitse'e je̱ jayu
xyakna̱pet?
26 Je̱tse'e je̱ Juan ña̱'mu̱xjidi:
—Je̱ tsoxk na̱a̱j xa a̱tse'e je̱ jayu ntukyakna̱pejtp. Je̱mts miitse'e to'k
xma̱a̱dada pa̱ne'e mka'íxada. 27 Xpa'u̱x'o̱o̱kipts a̱ts je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e
nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ni je̱'e̱ paata a̱tse'e nkavinmachju̱
je̱ts a̱tse'e je̱ kya̱'a̱jk ja̱a̱'p nmuké̱jijat.
28 Ve̱'e̱ts ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji je̱m joma ve'e je̱ it du̱xa̱a̱ja Betania,
je̱m jado'k ado'om Jordán ma̱ja̱ na̱pa'am, je̱m joma ve'e je̱ Juan je̱ jayu
du̱yakna̱pejt.

Ve'em je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús ax jo'n to'k je̱ carnero juu' ve'e vintsa̱'kin

29 Je̱ ku'óxit tse'e je̱ Juan du̱'ix je̱ Jesús vyinkutá̱maja, van'it tse'e vyaajñ:
—Ixta, ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e je̱ jayu je̱
tyo̱kin du̱tukna̱vaatsnit. Ve'em tse'e du̱tónu̱t ku ve'e y'o̱o̱'ku̱t ax jo'n to'k
je̱ carnero juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktukvintsa̱'kip. 30 Ya̱'a̱ a̱tse'e nnu̱ko̱jts
ku a̱tse'e nvaajñ: "Xpa'u̱x'o̱o̱kipts a̱tse'e to'k pa̱ne'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip
je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ku̱x ijtnuvam je̱'e̱ ve'e vye'na je̱ts ka'anume'e a̱ts."
31 Ka'ats a̱tse'e nnu̱java tu̱y'it je̱ts ya̱'a̱ je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin
du̱tukna̱va'atsup. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e je̱ jayu nyakna̱pe̱tta je̱tse'e ve'em
nu̱java tyánu̱t je̱ israeejlit jayu ma̱a̱t je̱ts ve'em ya̱'a̱ ve'e ax jo'n to'k je̱
carnero juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktukvintsa̱'kip.
32 Je̱tse'e je̱ Juan je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱jaa'kpu̱u̱jm. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Ku ạts jẹ'ẹ ve'e nyaknạpẹjtkụjx, van'itts ạtse'e n'ix jẹ Espíritu Santo ñụkạdaakji ax jo'n to'k jẹ pak, jẹm tse'e tsapjọọtm chạạ'n. 33 Ku ạts jẹ'ẹ ve'e nkayaknạpetna vye'na, ka'ats ạtse'e nnụjava vye'na jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jayu jẹ tyọkin dụtuknụva'atsup. Ax jẹ'ẹ pạn ạtse'e xkẹjx jẹts ạtse'e jẹ jayu nyaknạpẹ́tụt jẹ tsoxk nạmạạt, jẹ'ẹts ạtse'e xnụụjmi: "Ku ve'e x'íxụt jẹ Espíritu Santo jẹtse'e to'k jẹ yaa'tyạjk dụnụkạda'aky, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jayu dụtukyaknạpẹjtp jẹm jya'vin kạjxm jẹ Espíritu Santo." 34 Ax n'ixts ạts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e ve'em jyajty, mpụụmpts ạtse'e jẹ tụvạkọjtsụn jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk.

Jẹ Jesús jẹ myutoo'vạjkp ixpạjkpada

35 Jẹ ku'óxit tse'e jẹ Juan jẹm tyena mạạt nụmẹjtsk jẹ y'ixpạjkpada. 36 Ku ve'e jẹ Juan dụ'ix jẹtse'e jẹ Jesús ñaxy, van'it tse'e vyaajñ:

—Ixta, yạ'ạ xa jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e y'ọọ'kụt ax jo'n to'k jẹ carnero juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktukvintsạ'kip.

37 Ku ve'e nụmẹjtsk jẹ Juan jẹ y'ixpạjkpa dụ'amọtunajxti, van'it tse'e dụpanạjkxti jẹ Jesús. 38 Pyanạjkxtup tse'e vyẹ'nada jẹ Jesús ku ve'e y'ixụmpijt jẹtse'e dụ'ix jẹts jẹpe'e yakpamets, van'it tse'e dụnụụjmidi:

—¿Tise'e mtsọjktup?

Van'it tse'e y'atsọọjvjidi:

—Yak'ixpạjkpa, ¿jomas mitse'e mtsụụna?

39 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Ja'mda jẹts ixta.

Van'it tse'e ñạjkxti jẹtse'e dụ'ixti joma ve'e chụụna. Jẹm tse'e jẹ Jesús mạạt y'ijtti jẹ xạạj, maktaaxk yaaxpani ve'e vye'na.

40 Nụto'k tse'e jẹ ixpạjkpa juu' ve'e dụ'amọtunajx jẹ Juan jẹtse'e jẹ Jesús dụpanụjkx, jẹ Andreests jẹ'ẹ ve'e, jẹ Simón Pedro jẹ y'uts, 41 jẹ'ẹ tse'e nạjkx jẹtse'e ọjts jẹ y'ajch Simón dụ'ixta, jẹtse'e dụnụụjmi:

—Tạ xa ạạtse'e mpaa'ty jẹ Mesías. (Jidụ'ụm tse'e kyạtsạpítsum jẹ Mesías, Cristo, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit.)

42 Van'it tse'e jẹ Andrés dụvạạjv jẹ y'ajch Pedro joma ve'e jẹ Jesús. Ku ve'e jẹ Jesús jẹ Pedro dụ'ix, van'it tse'e dụnụụjmi:

—Mits xa ve'e jẹ Simón, jẹ Jonás jẹ myajntk, Céfasts mitse'e myaktukxạạjinup. (Ax jidụ'ụm tse'e kyạtsạpítsum jẹ Cefas, tsaaj, jẹ'ẹ tse'e jẹ Pedro.)

Ku jẹ Jesús dụvạạjv jẹ Felipe jẹts jẹ Natanael

43 Jẹ ku'óxit tse'e jẹ Jesús ñạjkxuva'añ jẹm Galilea, van'it tse'e jẹ Felipe dụpaaty jẹtse'e dụnụụjmi:

—Pamiinni ạts.

44 Jẹ Felipe, jẹm jẹ'ẹ ve'e Betsaida kyukajpụna, nay jẹmpa ve'e jẹ Andrés jẹts jẹ Pedro. 45 Van'it tse'e jẹ Felipe ọjts jẹ Natanael dụ'ixta jẹtse'e dụnụụjmi:

—Tạ xa ạạtse'e mpaa'ty jẹ jayu juu' kạjxe'e jẹ Moisés jyaajy jẹp pyava'nụn kụjxp jẹts juu' kạjxe'e jyaayduva jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kojtsnajxpatạjkta. Jẹ Jesuusts jẹ'ẹ ve'e, jẹ José jẹ y'ónụk, nazarétit jayu.

46 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Natanael y'atsạạjv:

—¿Nazarétit jayu? ¿Pítsumuptam vine'e jẹm juu' ve'e ọy?

Jẹtse'e jẹ Felipe y'atsọọjvji:

—Ja'mụ jẹts ixụ.

47 Ku ve'e jẹ Jesús dụ'ix jẹ Natanael vyinkutạ́maja, van'it tse'e vyaajñ:

—¡Ṵxyaja tse'e to'k myets jẹ̱ israeejlit jayu juu' ve'e ni vinxṵpa kataayip!

48 Van'it tse'e jẹ̱ Natanael dṵ'amọ̱tutṵvi jẹ̱ Jesús:

—¿Vintsọ̱se'e xnṵjava jẹ̱ts ve'em ạ̱tse'e?

Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús ña̱'mṵxji:

—N'ix xa ạ̱ts mitse'e ku ve'e mve'na jẹ̱p higo kṵpṵpa'tkup, ka'ana ve'e jẹ̱ Felipe mva̱vjṵ tṵvye'na.

49 Van'it tse'e jẹ̱ Natanael ña̱'mṵxji:

—Yak'ixpa̱jkpa, mits xa ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onṵk, mitsts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.

50 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọ̱ọ̱jvji:

—¿Xjaanchja'vip ạ̱tse'e kṵx ạ̱ts mitse'e tṵnnṵṵjma jẹ̱ts n'ix ạ̱ts mitse'e jẹ̱p higo kṵpṵpa'tkup? M'íxupnum xa mits jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e tónjup kọ́tsjup. Jyaa'knṵmá̱jipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ka jẹ̱'ẹ̱p ku ạ̱tse'e tṵn'avana vintsọ̱ mitse'e mjáyuva.

51 Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:

—Tyṵ́vam xa ạ̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam ạ̱tse'e, jẹ̱ts m'íxtap miitse'e ku ve'e jẹ̱ tsapjọ̱ọ̱tmit it y'ava'atsṵt jẹ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'aangeles pyẹ́ttat kya̱da'aktat joma ve'e ạ̱ts, ạ̱ts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nṵpa̱a̱mdṵka Ijtp.

2

Ku jẹ̱ jayu ñavya̱jkji jẹ̱p Caná

1 Kutoojk xa̱a̱j tse'e jẹ̱ jayu ñavya̱jkji jẹ̱m kajpṵn ka̱jxm juu' ve'e Caná dṵxa̱a̱j, jẹ̱m galiléait y'it jọ̱ọ̱tm. Jẹ̱m tse'e vye'na jẹ̱ Jesús jẹ̱ tyaak, 2 yakvọ̱ọ̱vduva tse'e jẹ̱ Jesús ma̱a̱t jẹ̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. 3 Ku tse'e kyṵjx jẹ̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j, van'it tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ tyaak ña̱'mṵxji:

—Ta̱ xa ve'e kya̱jxṵxjidini jẹ̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j.

4 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:

—Nana, ¿tya̱jxs ạ̱ts mits jẹ̱'ẹ̱ ve'e xvaajñja? Ka'anum xa ạ̱tse'e xtukka̱da'aky.

5 Van'it tse'e jẹ̱ tyaak dṵnṵṵjmi jẹ̱ patto'nivata̱jk:

—Tonka̱xta nṵjom vintsọ̱ ya̱'a̱ ve'e mna̱'mṵxjadat.

6 Jẹ̱m tse'e vye'na tojtṵk jẹ̱ ma̱ja̱ to'ts juu' ve'e jẹ̱ israeejlit jayu yaktoondup ku ve'e ñaajkva'atsjada, majktupx uk mọ́kupx litro jo'nts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jyọ̱ọ̱t to'k jaty. 7 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús dṵnṵṵjmidi jẹ̱ patto'nivata̱jk:

—Yak'otsta ya̱ to'tsta ma̱a̱t jẹ̱ tsoxk na̱a̱j.

Yak'apẹ̱'tstu tse'e. 8 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ña̱'mṵxjidi:

—Jẹ̱ẹ̱'ptats n'it vẹ̱ẹ̱'n jẹ̱ts mọ̱'ọ̱da jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e ya̱ xa̱a̱j dṵnṵvinténip.

Ve'em tse'e dṵtoondi. 9 Jyaa'kyajp tse'e jẹ̱ xa̱a̱j jẹ̱ ñṵvinténiva jẹ̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e jẹ̱ tsoxk na̱a̱j uk'ijt, ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e dṵnṵjava pa̱n joma ve'e pyítsum, jẹ̱ patto'nivata̱jkts jẹ̱'ẹ̱ ve'e dṵnṵja'vidu kṵx jẹ̱'ẹ̱ ve'e ọ̱jts myajta. Van'it tse'e jẹ̱ xa̱a̱j jẹ̱ ñṵvinténiva dṵvatsa̱a̱jv jẹ̱ ta̱'a̱xpa̱jkpa 10 jẹ̱tse'e dṵnṵṵjmi:

—¿Tis mitse'e mtuump? Too'va̱jkp xa ve'e anañṵjoma jẹ̱ jayu dṵtuk'uu'k jẹ̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e dṵnṵ'ọ́yip, ax ku tse'e jẹ̱ javya̱a̱'kxta̱jk tá̱vani y'oo'kta vye'na, van'it tse'e yakmọ̱'ọ̱da jẹ̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e ka jajty'ọ́yap; ax vimpitts mitse'e tṵxtún, myak'ṵx'ọ̱ọ̱kits mitse'e ta̱a̱v jẹ̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e dṵnṵ'ọ́yip.

11 Ax yą'ą tse'e juu' ve'e ję Jesús tyoon jęm Caná, juu' ve'e jęm
galiléait y'it jǫǫtm, ję'ę tse'e ję myuto'k mąją nųja'vin; ax ve'em tse'e
dųyaknųkę'xnatąjki ję myąjin, jętse'e ję y'ixpąjkpatąjk jyaanchja'vijidi.
12 Ku tse'e ve'em dųtuujn, van'it tse'e ñųjkx jęm Capernaum mąąt ję
tyaak jęts ję y'utsątąjk mąąt ję y'ixpąjkpatąjk. Jęm tse'e y'ijtti męjtsk
toojk xąąj.

Ku ję Jesús dųyakvaach ję mąją tsaptąjk
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Ku ve'e tyąmi ję pascua xąąj, van'it tse'e ję Jesús vyimpejt
jęm jerusaleenit kyajpųn kąjxm. 14 Jęm tse'e dųpaaty jęp mąją
tsaptąktaagujkp ję'ęda pąn pąn jatye'e ję tąnųk yąx dųtǫǫ'ktup: ję
tsapkaaj, ję carnero, jęts ję pak. Jęm tse'e chųųniduva pąn pąn jatye'e
ję meen dųvinkukǫǫndup jętse'e dųnųpąkta. 15 Ku ve'e ję Jesús dų'ix,
van'it tse'e to'k ję tųjpx vǫjpųn dųpųųjm jętse'e dųyakpitsumkųjx jęp
mąją tsaptąktaagujkp nųjom pąn pąn jatye'e dųtǫǫ'ktup ję carnero jęts
ję tsapkaaj. Pąn pąn jatye'e dųvinkukǫǫndup ję meen, vyąjva'kxkąjxts
ję'ę ve'e ję meen jętse'e dųyakvippųmpijtkųjx ję myeesada. 16 Ax jidų'ųm
tse'e dųnųųjmi pąn pąn jatye'e dųtǫǫ'ktup ję pak:
—¡Yakpítsumdini yą'ą! ¡Ka'a xa ve'e ąts ję nTee' yą chaptąjk
xyakva'andat maa'tyąjk!
17 Van'it tse'e ję y'ixpąjkpatąjk dųjaa'myęjtsti ję Kunuu'kx Jatyán juu'
ve'e vaamp: "Qǫy xa ątse'e ntun'ekjų ku ve'e mits ję mtsaptąjk kyayakv-
intsą'ąga."
18 Van'it tse'e ję myu'israeejlit jayu y'amǫtutúvijidi:
—¿Ti nųja'vints ąątse'e xmǫǫyp jęts mtukkądaakjupe'e jętse'e ve'em
mjátųkat?
19 Van'it tse'e ję Jesús y'atsǫǫjvjidi:
—Yakkutǫ́kida yą mąją tsaptąjk, toojk xąąjts ąts yą'ą ve'e nyakpo-
jtųknuvat.
20 Van'it tse'e ję myu'israeejlit jayu ñą'mųxjidinuva:
—Vųjxtkupxųk tojtųk joojnt xa ve'e tya'ni jętse'e dųpąąmdi yą mąją
tsaptąjk, ¿ax myakpojtųknuvapts mits yą'ą n'ite'e toojk xąąj?
21 Ax ję mąją tsaptąjk juu' ve'e ję Jesús ñųkǫjts, ję ñi'kx ję kyǫpkts ję'ę
ve'e tyijp. 22 Ku ve'e ję Jesús y'uk'ąą'k jętse'e jyoojntykpąjknuva, van'it
tse'e ję y'ixpąjkpatąjk dųjaa'myęjtsti yą'ą juu' ve'e ję Jesús kyǫjts. Van'it
tse'e dųjaanchja'vidi juu' jatye'e ijtp jęp Kunuu'kx Jatyán kųjxp jęts juu'
ve'e ję Jesús kyǫjts.

Y'ixp ñųja'vipts ję'ę ve'e ję Jesús ję jayu ję y'aaj ję jyǫǫt

23 Jęm tse'e Jerusalén ję Jesús vye'na ku ve'e dųpaaty ję pascua
xąąj. Jęm tse'e nųmay ję jayu jyaanchja'vijidi ku ve'e dų'ixti ję mújit
nųja'vin juu' ve'e tyoon. 24 Ax ka'a tse'e ję Jesús ję jayu dųjǫtmą'ą
kųx y'ixp ñųja'vip ję'ę ve'e ję jayu ję y'aaj ję jyǫǫt anañųjoma, 25 ka'a
tse'e vyinkǫpka jętse'e pąn vya'nųxjųt vintsǫ ve'e to'k jado'k ję jayu ję
jyáyuvin, kųx y'ixp ñųja'vip ję'ę ve'e ǫy jęts vintsǫ ve'e ję jayu ję y'aaj ję
jyǫǫt.

3

Ję Jesús mąąt ję Nicodemo

1 Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ fariseo juu' ve'e Nicodemo dụxạạj, ñụmájipts
jẹ'ẹ ve'e y'ijt joma ve'e jẹ israeejlit jayu. 2 Jẹ Nicodemo tse'e kọọ'ts ọjts
dụku'ix jẹ Jesús, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Yak'ixpạjkpa, nnụja'vinup xa ạạtse'e jẹts jẹ Nte'yam mitse'e
mkẹjxjup jẹts ạạtse'e juu' xtuk'íxụt xtuknụjávat, kụx jẹ'ẹ xa ve'e juu'
ve'e ijtp jẹ Nte'yam mạạt, jẹ'ẹjyji tse'e ọ'yixjup jẹtse'e jẹ kyutojkụn
dụyaknụkẹ'xnatạ́kat mạạt jẹ mụ́jit nụja'vin ax jo'n mitse'e xtun.
3 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Tyụ́vam xa ạts mitse'e nnụụjma, vaampam ạtse'e, pạn pạn xa ve'e
kakẹ'xnuvap jado'k nax, ka'a tse'e y'ọ'yixjụt jẹtse'e dụ'íxụt jẹ Nte'yam jẹ
kyutojkụn.
4 Van'it tse'e jẹ Nicodemo y'amọtutụ́viji:
—¿Vintsọse'e y'ọ́yat jẹtse'e kyẹ'xnuvat to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e
májani? ¿Jadi ọ'yip vine'e jẹtse'e tyạjkinuvat jado'k nax jẹm jẹ tyaak
jyọọtm jẹtse'e kyẹ'xnuvat?
5 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Tyụ́vam xa ạts mitse'e nnụụjma, vaampam ạtse'e, ka vẹ'ẹjyap xa
ve'e jẹ jayu kyẹ'ẹxụt ax jo'n yaja naxviijn jẹ jayu kye'ex, tun vinkọpk xa
jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ Espíritu Santo kạjx kyẹ'xnuvat. Pạn pạn tse'e ve'em
kakẹ'xp, ka'a tse'e y'ọ'yixjụt jẹtse'e tyạ́kat jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.
6 Pạn pạn xa ve'e yakkẹ'xjup jẹ jayu, jáyuvamts jẹ'ẹ ve'e; ax pạn pạn tse'e jẹ
Espíritu Santo kạjx kẹ'xp, jọọt ja'vints jẹ'ẹ ve'e. 7 Kadi atụva atọki xtuktáñ
ku ạtse'e jidụ'ụm nva'añ: "Tun vinkọpk xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e anañụjoma
jẹ jayu kyẹ'xnuvat jado'k nax." 8 Jẹja xa ve'e jẹ it pyạj pạn joma tsọ
ve'e dụtsạk. M'amọtunajxypts mits jẹ'ẹ ve'e ku ve'e y'amu'u, ax ka'a
tse'e xnụjava pạn joma tsọ ve'e chạạ'n uk pạn joma tsọ ve'e ñụjkx; nay
ve'empa tse'e anañụjoma pạn pạn jatye'e kẹ'xtup jẹ Espíritu Santo kạjx,
va'ajts tse'e yaknụjava jẹts jẹ Nte'yam mạạt jẹ'ẹ ve'eda, ax ka'a tse'e
yaknụjava pạn vintsọ ve'e jẹ Espíritu Santo jẹ nam joojntykin myọọjyjidi.
9 Van'it tse'e jẹ Nicodemo y'amọtutụ́vijinuva:
—¿Vintsọs yạ'ạ ve'e y'íxuva?
10 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—¿Ka'a ve'e xnụjava?, mits, israeejlit jayu yak'ixpạjkpa. 11 Tyụ́vam xa
ạts mitse'e nnụụjma, vaampam ạtse'e, jẹ'ẹ ạạtse'e nkạjtsp juu' ạạtse'e
nnụja'vip, jẹts jẹ'ẹ ạạtse'e jẹ tụvạkọjtsụn mpụụmp juu' ạạtse'e n'ixp; ax
ka'a tse'e xkuvạkta jẹ tụvạkọjtsụn juu' ạạtse'e mpụụmp. 12 Pạn ka'a xa
ạtse'e xjaanchjávada ku ạts miitse'e nvaajnjada juu' ve'e yaja naxviijn,
¿vintsọts ạts miitse'e xjaanchjávadat ku ạts miitse'e nvaajnjada juu' ve'e
jẹm tsapjọọtm?
13 'Ni pạna xa ve'e kyatsajpétna, ax jẹmts ạtse'e tsapjọọtm n'ijt
jẹts ạtse'e yaja nkạdaaky, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.
14 Ve'em ax jo'n jẹ Moisés jụjpani dụyakkạjxmpojtụk jẹ tsaa'n apạmnax
jẹm vinva'ajts it kạjxm, tun vinkọpkts jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e jẹ jayu
xyakkạjxmpojtụkpat; 15 ax ve'em tse'e, pạn pạn xa ạtse'e xjaanchja'vip,
ka'ats jẹ'ẹ ve'e vyintọ́kiyụt, xạ'ma kạjxts jẹ'ẹ ve'e jyoojntykinit —jidụ'ụm
tse'e jẹ Jesús vyaajñ.

Chạjkpe'e jẹ Nte'yam jẹ naxviijnit jayu

16 Tyuntsọjk'ọọ'k xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ naxviijnit jayu, paaty tse'e
dụkejx pạne'e tun to'k y'Onụkip. Ve'emts jẹ'ẹ ve'e dụtuujn jẹts pạn

pa̱ne'e du̱jaanchja'vip je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱tse'e kyavintǫ́kiyu̱t, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱jaye̱jpnit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

17 Ka je̱'e̱ ka̱jxap xa ve'e je̱ Nte'yam du̱kejx je̱ y'Onu̱k yaja naxviijn je̱tse'e je̱ jayu du̱mǫǫynit je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup, je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ts je̱ jayu du̱yaktsǫ'ǫku̱t.

18 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱jaanchja'vip je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, ka'ats je̱'e̱ ve'e yakmǫǫynit je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup; ax pa̱n pa̱n tse'e kajaanchja'vijup, nu̱pa̱a̱mdu̱kanits je̱'e̱ ve'e y'it je̱tse'e yakmǫǫynit je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup. 19 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e yakmǫǫynit je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup, ku̱x ka'a ve'e du̱jaanchjáva je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, juu' ve'e kye̱jx yaja naxviijn. Ve'em ax jo'n je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa du̱yaknu̱ke̱'xnata̱ǫ́ka nu̱jom juu' jatye'e ijtp joma ve'e kyujaj kyutu̱'kx, nay ve'empa tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k je̱ jayu je̱ tyǫkin du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkiva. Ax ka'a tse'e je̱ jayu du̱tsǫkta je̱tse'e je̱ tyǫkin nu̱ke̱'xnata̱ǫ́ka y'ítu̱t ku̱x je̱'e̱ ve'e tyoondup juu' ve'e ka ǫ́yap. 20 Anañu̱joma tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e ka ǫ́yap, ka'ituvaandupts je̱'e̱ ve'e je̱ja ajajtk it ja̱a̱t, ka'a ve'e ñaajkta̱ǫ́majada je̱ja ajajtk it ja̱a̱t ku̱x ka'a ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱kava'anda je̱ kyǫ'ǫy je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup. 21 Ax pa̱n pa̱n tse'e du̱toomp je̱ tyu̱v je̱'e̱, naajkta̱ǫ́mijupts je̱'e̱ ve'e je̱ja ajajtk it ja̱a̱t, ax ve'em tse'e kye̱'e̱xu̱t je̱ts je̱ Nte'yam ka̱jxe'e juu' du̱tún.

Ku je̱ Yaknapejtpa Juan je̱ jayu du̱vaajnjinuva je̱ts pa̱ne'e je̱ Jesús

22 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it tse'e je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ña̱jkxti je̱m judéait y'it jǫǫtm. Je̱m tse'e je̱ jayu du̱yaknapetta. 23 Nay ve'empa tse'e je̱ Yaknapejtpa Juan je̱ jayu du̱yaknapejt je̱m Enón, je̱ saliimit kajpu̱n muta̱m, ku̱x je̱me'e vye'na ǫǫy je̱ tsoxk na̱a̱j. Je̱m tse'e je̱ jayu jye̱'ydi je̱tse'e ña̱pejtti. 24 Van'it ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyǫjtsji ka'anume'e je̱ Juan yakpoxu̱nta̱kpu̱m vye'na.

25 Je̱m tse'e je̱ Juan je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk juu' ve'e du̱ma̱a̱tnakyǫjtsvintsǫv'ukvaajnju̱du to'k je̱ israeejlit jayu pa̱n vintsǫ ve'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ jayu ñaajkva'atsjadat. 26 Van'it tse'e je̱ Juan je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ñu̱na̱jkxjidi, je̱tse'e ña̱'mu̱xjidi:

—Yak'ixpa̱jkpa, je̱'e̱ xa ve'e juu' ve'e mma̱a̱tve'nip je̱m jado'k ado'om Jordán ma̱ja̱ na̱pa'am, juu' mitse'e je̱ tu̱va̱kǫjtsu̱n mmǫǫy ku a̱a̱tse'e xmuka̱jts, je̱mts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu du̱yaknapet, ax nu̱na̱jkxju̱dupts je̱'e̱ ve'e anañu̱joma.

27 Van'it tse'e je̱ Juan y'atsǫǫjvjidi:

—Ni pa̱na xa ve'e je̱ kutojku̱n du̱kajayep pa̱n ka'a ve'e je̱ Nte'yam mya̱'a̱ju̱. 28 X'amǫtunajxtu a̱tse'e ku a̱tse'e nvaajñ je̱ts ka je̱ Criisto-vap a̱tse'e, m'ǫ'yixjadap tse'e je̱tse'e je̱ tu̱va̱kǫjtsu̱n xpá̱mdat je̱ts vaan a̱tse'e je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e yakke̱jx je̱tse'e je̱ Cristo du̱vintoo'vá̱kat. 29 Ku ve'e je̱ jayu ñavyu̱kju̱, pa̱n pa̱n tse'e du̱ma̱a̱t je̱ yaa'vya̱jkpa, je̱ ta̱'a̱xpa̱jkpats je̱'e̱ ve'e; je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e mya̱a̱tnayja'vijup je̱ ta̱'a̱xpa̱jkpa, je̱mts je̱'e̱ ve'e du̱'amǫtunaxy juu' ve'e je̱ ta̱'a̱xpa̱jkpa kya̱jtsp. Ax nay ve'empats a̱tse'e u̱xyam ǫǫy ntunxǫǫndu̱k ku a̱tse'e n'amǫtunaxy juu' ve'e je̱ Cristo kya̱jtsp. 30 Pa̱n vintsǫ ve'e ya̱ it ñaxy, tun vinkǫpkts je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱nu̱má̱jat je̱ts a̱tse'e nnu̱mootskat —jidu̱'u̱m tse'e je̱ Yaknapejtpa Juan vyaajñ.

Je̱'e̱ pa̱ne'e ka̱jxm tsǫǫ'n

31 Jẹ'ẹ̱ pa̱ne'e ka̱jxm tso̱o̱'n, jẹ'ẹ̱ tse'e du̱nu̱má̱jip du̱nu̱jaanchip.
Jẹ'ẹ̱ pa̱ne'e yaja naxviijn, naxviijnit jáyuvamts jẹ'ẹ̱ ve'e, jẹ'ẹ̱ jẹ'ẹ̱ ve'e
kya̱jtsp juu' ve'e yaja naxviijn; ax jẹ'ẹ̱ pa̱ne'e tso̱o̱'n jẹm tsapjo̱o̱tm
jẹtse'e yaja kya̱daaky, ñu̱ma̱jiku̱jxp ñu̱jaanchiku̱jxpts jẹ'ẹ̱ ve'e. 32 Jẹ'ẹ̱
tse'e jẹ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pa̱a̱mp juu' ve'e du̱'ix du̱'amo̱tunajx, ax
ka'a tse'e jẹ jayu du̱jaanchjáva jẹ tu̱va̱ko̱jtsu̱n juu' ve'e pyu̱u̱mp.
33 Natyukpitsumvaatsju̱dup tse'e juu' ve'e du̱jaanchja'vidup jẹ
tu̱va̱ko̱jtsu̱n juu' ve'e pyu̱u̱mp, jẹ'ẹ̱ tse'e va'ajts du̱yaknu̱kẹ'xnata̱jkidup
jẹts tyú̱vame'e jẹ Nte'yam jẹ kya̱ts jẹ y'ayook. 34 Jẹ'ẹ̱ pa̱ne'e jẹ Nte'yam
kẹjxju, jẹ Nte'yam jẹ kya̱ts jẹ y'ayookts jẹ'ẹ̱ ve'e kya̱jtsp, ka'a tse'e jẹ
Nte'yam vyintoka ku ve'e jẹ Espíritu Santo du̱yaky. 35 Cha̱jkpts jẹ'ẹ̱ ve'e
jẹ Dios Tee' jẹ y'Onu̱k jẹtse'e du̱tukka̱ta̱jkiku̱jx nu̱jom juu' jaty. 36 Pa̱n
pa̱n xa ve'e du̱jaanchja'vip jẹ Nte'yam jẹ y'Onu̱k, jyayejppts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp; ax pa̱n pa̱n tse'e du̱katso̱jkp jẹtse'e
jyaanchjávajat, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e du̱jayẹ́pu̱t jẹ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma
ka̱jx ijtp, jẹpts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ Nte'yam y'ẹjku̱n ja̱a̱tp y'it.

4

Jẹ Jesús ma̱a̱t to'k jẹ samaariait ta̱'a̱xta̱jk

1 Myo̱tudu tse'e jẹ fariseota̱jk jẹts nu̱yojke'e jẹ jayu y'ijtti juu' ve'e
jẹ Jesús du̱pana̱jkxtu jẹtse'e yakna̱pẹjtjidi jẹts ni ka'a ve'e jẹ'ẹ̱da juu'
ve'e jẹ Juan du̱pana̱jkxtu jẹtse'e yakna̱pẹjtjidi; 2 o̱yame'e jẹ Jesús jẹ
jayu du̱kayakna̱pẹjtti, jẹ y'ixpa̱jkpata̱jkta ve'e jẹ jayu du̱yakna̱pẹjttu.
3 Ku ve'e jẹ Jesús du̱nu̱ja'vi, tso̱o̱'nnu tse'e jẹm Judea jẹtse'e jẹm Galilea
vyimpijtnuva.

4 Tunjajtynajxpts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹm samaariait y'it jo̱o̱tm. 5 Ve'em tse'e jyẹ'y
jẹja kajpu̱n pa'ayi juu' ve'e Sicar du̱xa̱a̱j, jẹm samaariait y'it jo̱o̱tm, jẹ
naax muta̱m juu' ve'e ju̱jpani jẹ Jacob myo̱o̱ynu jẹ myajntk José. 6 Jẹm
tse'e vye'na to'k jẹ jot joma ve'e jẹ na̱a̱j du̱yakpítsumda juu' ve'e tyijtup
jẹ Jacob jẹ myo'ot. Ax noo'kxp tse'e jẹ Jesús jyẹ'y, jẹ'ẹ̱ ka̱jx tse'e y'a̱jxtk
jẹja jot aagui, kujk xa̱a̱j jo'nani ve'e vye'na, 7-8 jẹ kaaky jẹ to̱jkx jooyva
ve'e ña̱jkxti jẹ y'ixpa̱jkpata̱jk jẹm kajpu̱n ka̱jxm. Van'it tse'e jyẹ'y to'k jẹ
samaariait ta̱'a̱xta̱jk joma ve'e jẹ na̱a̱j du̱yakpítsumda, jẹ tsoxk na̱a̱jts jẹ'ẹ̱
ve'e vya̱a̱'nuvaampy. Van'it tse'e jẹ Jesús ña̱'mu̱xji:

—Mo̱o̱yk a̱ts to'k aaj jẹ mtsoxk na̱a̱j.

9 Van'it tse'e y'atso̱o̱jvji:

—Israeejlit jayu xa mitse'e. ¿Vintso̱ts a̱ts mitse'e x'amo̱tu jẹ tsoxk na̱a̱j?,
ku̱x samaariait jayu xa a̱tse'e. (Jẹ'ẹ̱ ka̱jx tse'e ve'em vyaajñ ku̱x ka'a ve'e
ñayjávajada jẹ israeejlit jayu ma̱a̱t jẹ samaariait jayu.)

10 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atso̱o̱jvji:

—Pa̱n ku̱xnu̱java ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam yajkyp, jẹts ku̱xnu̱ja'viva
ve'e pa̱ne'e u̱xyam m'amó̱tujup jẹ tsoxk na̱a̱j, mitsts a̱tse'e ku̱x'amo̱tu
jẹ tsoxk na̱a̱j, jẹts a̱ts mitse'e ku̱nma̱'a̱ jẹ tsoxk na̱a̱j juu' ve'e jẹ jayu
du̱joojntykinmo̱o̱yp.

11 Van'it tse'e vyaajñ jẹ ta̱'a̱xta̱jk:

—Ka'a xa mitse'e xtima̱a̱da juu' ve'e mtukyakpítsumup jẹ tsoxk na̱a̱j,
jẹts ka̱a̱k ya̱'a̱ ve'e ya̱ jot, ¿jómase'e xpa̱ku̱t jẹ tsoxk na̱a̱j juu' ve'e jẹ jayu
du̱joojntykinmo̱o̱yp? 12 Jẹ nju̱jpit jáyuvamda Jacob, jẹ'ẹ̱ tse'e du̱pa̱a̱m ya̱
jot, joma ve'e viinm choxkna̱'uuk, nay ve'empa jẹ y'ónu̱kta jẹts jẹ jyaach
jẹ kyaaj, ¿ax mjaa'knu̱má̱jipts mits vine'e jẹts ni ka'a ve'e jẹ'ẹ̱?

13 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọ̱ọ̱jvji:
—Nụ̱jomda xa ve'e pạ̱n pạ̱ne'e dụ̱'ooktup yạ̱ tsoxk nạ̱ạ̱j,
tạ̱ạ̱tsidinuvapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jado'k nax; 14 ax pạ̱n pạ̱n tse'e dụ̱'ookp jẹ̱
tsoxk nạ̱ạ̱j juu' ạ̱tse'e nyajkyp, ni jẹ̱ vin'ítats jẹ̱'ẹ̱ ve'e kyọ̱ọ̱'ktạ̱ạ̱tsinit, kụ̱x
jẹ̱ tsoxk nạ̱ạ̱j juu' ạ̱tse'e nyajkyp, ve'emts jẹ̱'ẹ̱ ve'e pyítsumụ̱xjụ̱t jẹ̱m jyọ̱ọ̱t
jya'vin kạ̱jxm ax jo'n to'k jẹ̱ mạ̱jạ̱ mo'ot jẹ̱tse'e myọ̱ọ̱jyjinit jẹ̱ joojntykin
juu' ve'e xạ̱'ma kạ̱jx ijtp.
15 Van'it tse'e jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk ñạ̱'mụ̱xji:
—Uk nvaat ạ̱tse'e xmọ̱'ọ̱t jẹ̱ mtsoxk nạ̱ạ̱j, ve'emts ạ̱tse'e ni jẹ̱ vin'ita
nkọ̱ọ̱'ktạ̱ạ̱tsinit jẹ̱ts ạ̱tse'e yaja nkọ̱ọ̱'kmẹ̱jtsnit majpa.
16 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús ñạ̱'mụ̱xji:
—Nạ̱jkxụ̱ xvạ̱vụ̱ jẹ̱ mnụ̱yaa'y jẹ̱tse'e xmạ̱ạ̱tmínụ̱t.
17 Van'it tse'e jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk y'atsọ̱ọ̱jvji:
—Ka'a xa ạ̱tse'e pạ̱n nnụ̱yaa'y.
Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ̱'mụ̱xji:
—Tyụ́vam xa ve'e xkạ̱ts ku ve'e mva'añ jẹ̱ts ka'a ve'e pạ̱n mnụ̱yaa'y.
18 Nụ̱mugọ̱ọ̱xk xa ve'e jẹ̱ mnụ̱yaa'y tụ̱xyaknaxy, ax jẹ̱'ẹ̱ pạ̱ne'e ụ̱xyam
mmạ̱ạ̱ttsụ̱ụ̱nip, ka'ats mits jẹ̱'ẹ̱ ve'e xnụ̱yaa'ya. Tyụ́vame'e juu' ve'e
tụ̱xkạ̱ts.
19 Van'it tse'e jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk y'atsạ̱ạ̱jv:
—Tạ̱ ạ̱tse'e vinjava ntañ jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook kọ̱jtsnajxpa mitse'e.
20 Yaja joma ve'e yạ̱ kọ̱pk, yájats ạ̱ạ̱tse'e jẹ̱ njụ̱jpit jayu dụ̱vinjávada
dụ̱vintsạ̱'ạ̱gada y'ijt jẹ̱ Nte'yam, ax ve'emts miitse'e mva'anda jẹ̱ts
jẹ̱me'e Jerusalén jẹ̱ it joma ve'e dụ̱jajtytsạ́k jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ Nte'yam
dụ̱vinjávadat dụ̱vintsạ̱'ạ̱gadat.
21 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọ̱ọ̱jvji:
—Jaanchjáva ạ̱ts, pyaatnup xa ve'e jẹ̱ xạ̱ạ̱j ku ve'e xkavinjávadat
xkavintsạ̱'ạ̱gadat jẹ̱ Dios Tee' yaja joma ve'e yạ̱ kọ̱pk ukpụ̱ jẹ̱m
Jerusalén. 22 Ka'a xa miitse'e xnụ̱jávada juu' ve'e mvinja'vidup mv-
intsạ̱'kidup; ax nmụ̱ja'vinupts ạ̱ạ̱tse'e juu' ạ̱ạ̱tse'e nvinja'vip nvintsạ̱'kip,
kụ̱x jẹ̱ israeejlit jayu kạ̱jxe'e jye'ya jẹ̱'ẹ̱ pạ̱ne'e jẹ̱ jayu dụ̱yaktsọ̱ọ̱kp.
23 Ax pyaatnup tse'e jẹ̱ xạ̱ạ̱j, ax tạ̱ tse'e jye'ya, van'it ku ve'e jẹ̱'ẹ̱da
pạ̱n pạ̱n jatye'e dụ̱vinja'vidup dụ̱vintsạ̱'kidup jẹ̱ Dios Tee', jẹ̱'ẹ̱ tse'e
dụ̱vinjávadap dụ̱vintsạ̱'ạ̱gadap jẹ̱ jyọ̱ọ̱t jẹ̱ jya'vin mạ̱ạ̱t jẹ̱ts jẹ̱ tyụ̱v jẹ̱'ẹ̱
mạ̱ạ̱t, kụ̱x ve'eme'e dụ̱tsạ̱k jẹ̱ Dios Tee' jẹ̱tse'e dụ̱tóndat pạ̱n pạ̱n jatye'e
vinja'vijidup vintsạ̱'kijidup. 24 Ja'vin xa ve'e jẹ̱ Nte'yam, ax pạ̱n pạ̱n jaty
tse'e vinja'vijidup vintsạ̱'kijidup, tun vinkọ̱pkts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e ve'em
dụ̱tóndat jẹ̱ jyọ̱ọ̱t jẹ̱ jya'vin mạ̱ạ̱t jẹ̱ts jẹ̱ tyụ̱v jẹ̱'ẹ̱ mạ̱ạ̱t.
25 Van'it tse'e jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk y'atsạ̱ạ̱jv:
—Nnụ̱ja'vinup xa ạ̱tse'e jẹ̱ts miinnupe'e jẹ̱ Mesías; ax kuts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
myiinnit, jẹ̱'ẹ̱ tse'e nụ̱jom juu' jaty xtukvinja'vikạ̱jxumdinup. (Jidụ̱'ụ̱m
tse'e kyạ̱tsạ̱pítsum jẹ̱ Mesías, Cristo, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam vyinkọ̱ọ̱n
jẹ̱tse'e yakkutojknit.)
26 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús ñạ̱'mụ̱xji:
—Ạ̱ts xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' mitse'e ụ̱xyam mmukọ̱jtsjup.
27 Ve'em tse'e vya'añ vye'na ku ve'e jẹ̱ y'ixpạ̱jkpatạ̱jk jyẹ̱'ydi. Atụ̱va
atọ̱ki tse'e tyaandi ku ve'e dụ̱'ixti jẹ̱ts jẹ̱me'e jẹ̱ Jesús dụ̱mạ̱ạ̱tnakyạ́tsjụ̱
to'k jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk. Ax ni pạ̱na tse'e dụ̱kah'amọ̱tutụ̱vi jẹ̱ Jesús pạ̱n ti ve'e
chạ̱jkp uk pạ̱n tyạ̱jxe'e dụ̱mạ̱ạ̱tnakyạ́tsjụ̱ jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk. 28 Van'it tse'e jẹ̱

tạ'ạxtạjk dụmasạạk jẹ chiv jẹtse'e ñụjkx jẹm kajpụn jọọtm. Jidụ'ụm tse'e jẹm jẹ jayu dụnụụjmidi:

29 —Ja'mda jẹtse'e x'íxtat to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ạtse'e tụxvaajnjikứx pạn ti jaty ạtse'e tụntún tụnkạts. ¡Jẹ'ẹdam n'ite'e jẹ Cristo!

30 Van'it tse'e chọọ'ndi jẹm kajpụn kạjxm jẹtse'e ñạjkxti joma ve'e jẹ Jesús. 31 Namvaate'e jẹ tạ'ạxtạjk ñụjkx jẹm kajpụn jọọtm, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk myunoo'kxtkjidi. Jidụ'ụm tse'e vyaandi:

—Yak'ixpạjkpa, kayụ to'k aaj.

32 Van'it tse'e y'atsọọjvjidi:

—Jẹp xa ạtse'e nmạạda juu' ạtse'e nkáyup; ka'ats miits jẹ'ẹ ve'e xnụjávada.

33 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ñay'amọtutứvijidi:

—¿Jẹp vine'e jẹ jayu tụmyạ'ạjụ juu' ve'e kyáyup?

34 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Jẹ'ẹ xa ạtse'e nkaakyip ntọjkxip ku ạtse'e ntun juu' ve'e chạjkp jẹ'ẹ pạn ạtse'e xkẹjxp jẹts ạtse'e jẹ tyoonk ntónụt jẹts ạtse'e nyak'avaadat.

35 'Jidụ'ụm xa miitse'e mva'anda: "Jamaktaaxk pọ'ọ xa ve'e kya'it jẹtse'e jẹ trigo tạạjm yakpạkmojknit." Ax jidụ'ụmts ạts miitse'e nnạạjmada: Ixta jẹ jáyuda, ve'em xa jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ kam joma ve'e jẹ trigo tạạjm, ax nvaatani tse'e yakpạkmojknit. 36 Pạn pạn xa ve'e jẹ tạạjm dụpạkmojkp, yakmujooypts jẹ'ẹ ve'e. Ax jẹ tạạjm juu' ve'e pyạkmujkp, xạ'ma kạjxts jẹ'ẹ ve'e y'ijtnit. Kụx juu' ve'e jẹ tạạmt dụvạjp jẹts juu' ve'e jẹ tạạjm dụpạkmojkp, kijpxts jẹ'ẹ ve'e xyọọndụkta. 37 Kụx jẹ tụvụkạts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu vya'añ jẹts to'k jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ tạạmt dụvạjp, jado'kts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ tạạjm dụpạkmojkp. 38 Ạts xa miitse'e nkẹjxtup jẹtse'e m'íttat ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ tạạjm dụpạkmojktup joma ve'e tụkyayo'ojta tụkyatonda; miits tse'e tụxmutanda juu' ve'e jẹ viijnk jayu tụdụtonda.

39 Nụmay tse'e jẹ jayu juu' ve'e jẹm samaariait kyajpụn kạjxm tsụụnidu, jẹ'ẹ tse'e dụjaanchja'vidu jẹ Jesús jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ tạ'ạxtạjk ñạ'mụxjidi: "Tạ xa ạtse'e xvaajnjikứx pạn ti jaty ạtse'e tụntún tụnkạts." 40 Ax ku tse'e jẹ samaariait jayu jyẹ'ydi joma ve'e jẹ Jesús, van'it tse'e dụmunoo'kxtkti jẹ Jesús jẹtse'e myạạttánjadat. Jẹm tse'e tyaajñ jẹ Jesús mẹjtsxạạj, 41 jẹtse'e jyaa'knụma'yi jẹ jayu juu' ve'e jaanchja'viju ku ve'e dụ'amọtunajxti juu' jẹ'ẹ ve'e kyạjtsp. 42 Van'it tse'e jẹ samaariait jayu dụnụụjmidi jẹ tạ'ạxtạjk:

—Njaanchja'vip xa ạạts yạ'ạ ve'e ụxyam, ka jẹ'ẹ kạjxjyap tse'e kụx ạạts mitse'e juu' tụxvaajñja, jẹ'ẹ kạjxpa ve'e ku ạạtse'e viinm tụn'amọtunaxy juu' yạ'ạ ve'e kyạjtsp. Ax nmụja'vinupts ạạtse'e jẹts jẹ'ẹ yạ'ạ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ jayu dụyaktsọ'ọkup to'k it to'k naxviijn.

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ yakkutojkpa jẹ tyoompa jẹ myajntk

43 Kumẹjtsxạạj tse'e jẹ Jesús jẹm Samaria chạạ'n jẹtse'e jẹ tyoo' dụjaa'kyọ'y jẹm galiléait y'it jọọtm paat, 44 kụx viinme'e jẹ Jesús vyaajñ: "Ka'ats jẹ'ẹ ve'e yakvintsạ'ạga jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa joma ve'e jẹ y'avintsọ it jẹ y'avintsọ naax." 45 Ku ve'e jẹm Galilea jyẹ'y, ọy tse'e y'a'íxjidi jẹ jayu kụx ọjtstuva ve'e jẹ pascua xạạj jẹm Jerusalén, jẹme'e dụ'ixti nụjom juu' ve'e tyoon kyọjts van'it.

46 Van'it tse'e jẹ Jesús vyimpijtnuva jẹm Caná, juu' ve'e jẹm galiléait y'it
joọtm, jẹm joma ve'e jẹ tsoxk nạạj dụyakvimpijt tsaaydum pa'ajk nạạj.
Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ yakkutojkpa jẹ tyoompa juu' ve'e dụnụmájip,
pạjkjup tse'e vye'na jẹ myajntk jẹm Capernaum. 47 Ku ve'e jẹ toompa
jẹ kạts dụmọtu jẹts tạ ve'e jẹ Jesús jye'ya jẹm Galilea ku ve'e jẹm Judea
chạạ'n, van'it tse'e ọjts dụ'ix, jẹtse'e dụmunoo'kxtk jẹtse'e jẹm tyạk'am
ñạjkxụt jẹtse'e jẹ y'ónụk dụyakjọtkạda'akụt, ọọ'kụn ámanits jẹ'ẹ ve'e
vye'na. 48 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Ka'a xa ạts miitse'e xjaanchjávada ku ve'e xka'ixta jẹ mújit nụja'vin
jẹts jẹ mújit atụva.
49 Van'it tse'e y'atsạạjv jẹ yakkutojkpa jẹ tyoompa:
—Ja'mụ to'k aaj jatyji namka'ana ve'e ạts jẹ n'ónụk y'ạạ'k.
50 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Vimpijtni jẹm mtạk'am; joojntykip jẹ'ẹ ve'e jẹ m'ónụk.
Jyaanchja'vi tse'e jẹ yaa'tyạjk vintsọ ve'e jẹ Jesús ñạ'mụxji,
jẹtse'e ñạjkxni jẹm tyạk'am. 51 Jẹẹna tse'e too' aajy vye'na, jẹtse'e
dụmạạtnavyaatjidi jẹ tyoompatạjk, van'it tse'e jẹ tyoompatạjk
ñạ'mụxjidi:
—Joojntykip xa jẹ'ẹ ve'e jẹ m'ónụk.
52 Van'it tse'e yak'amọtutúvidi pạn vin'ite'e jẹ y'ónụk
jyọtkạdak'ukvaanni. Jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Ox, to'k yaaxpe'e vye'na ku ve'e jẹ jạạjn ñụvaatsjini.
53 Van'it tse'e jẹ ku'ónụk dụnụja'vi jẹts nay van'itji ve'e ve'em jyajty ku
ve'e jẹ Jesús ñạ'mụxji: "Joojntykip jẹ'ẹ ve'e jẹ m'ónụk." Van'it tse'e jẹ'ẹ jẹts
nụjom vinxụpe'e jẹ jayu jẹp jyụụmp tyụjkp, jẹ'ẹ tse'e dụjaanchja'vidu jẹ
Jesús.
54 Yạ'ạ tse'e ijt jẹ mumẹjtsk mạjạ nụja'vin juu' ve'e jẹ Jesús tyoon ku
ve'e vyimpijtnuva jẹm Galilea ku ve'e jẹm Judea chạạ'n.

5

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ mojkpa jayu jẹp Betesda

1 Ku ve'e jẹ it ñajxy, van'it tse'e jẹ israeejlit jayu xyạạjtoondi;
vimpẹjtnuva tse'e jẹ Jesús jẹm Jerusalén. 2 Jẹm tse'e kajpụn kạjxm
vye'na to'k viijn jẹ nạạj naa'pạ́ts, Betesda jẹ'ẹ ve'e xyạạj, jẹ hebreo aajts
jẹ'ẹ ve'e. (Myutạ́mip tse'e vye'na jẹ kajpụn naa'pạ́ts akạ'ạ juu' ve'e
tyukxạạjidu Jẹ Carnero jẹ Ñaa'pạ́ts Akạ'ạ.) Joma ve'e jẹ nạạj, jẹm tse'e
vye'niva mugọọxk vits jẹ ẹpụtsọọktkụn joma ve'e jẹ jayu y'ẹpụtsạ'ạk.
3 Jẹp tse'e ẹpụtsọọktkụn pa'tkup mya'ajta vye'na nụmay jẹ pa'am jáyuda:
jẹm tse'e jẹ viints jáyuda, jẹm tse'e jẹ ụxkẹt jáyuda, jẹm tse'e jẹ'ẹda
juu' ve'e pạjkjụdup jẹ patạ'ạjts pa'am, jẹmpa tse'e juu' ve'e jẹ kyạ'ạjta
jẹ tyekta tụtyuntạạtsni. Jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e y'a'íxtup ku ve'e jẹ tsoxk nạạj
jyepụtsyọ'ọyụt, 4 kụx ve'eme'e jẹ jayu vyinmaaydi jẹts to'ma jatye'e to'k
jẹ ángeles vyáñụk y'ijt joma ve'e jẹ nạạj naa'pạ́ts jẹtse'e dụjepụtsyọ'ọy jẹ
nạạj. Ve'em tse'e vyinmaaydi jẹts pạn pạne'e mutoo'vạjkp tạjkip jẹm
nạjọọtm ku ve'e tụjyepụtsyọ'ọy vye'na, jọtkạdaakp tse'e, jyatipa'ama
ve'e dụmạạda.
5 Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e ii'px maktoodojt joojntani
pa'am'ijtp. 6 Ku ve'e jẹ Jesús y'ixji jẹtse'e dụnụja'vi jẹts jékani ve'e
pya'am'ít, van'it tse'e dụnụụjmi:
—¿Mtsạjkpe'e jẹtse'e mjọtkạda'akụt?

7 Van'it tse'e jẹ pa'am jayu y'atsạạjv:
—Ka'a xa ve'e pạn pạn pạn ạtse'e xyaktạ́kap yam nạjọọtm ku ve'e yạ
nạạj jyajepụtsyọ'ọy. Ku xa ạtse'e njatạkava'añ, viijnk tse'e tạjkikọjp.
8 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Pojtụkni, pạkmojkni yạ mmaajntkụn, jẹts jaamni.
9 Tun jatyji tse'e jẹ yaa'tyạjk jyọtkạdaakni, jẹ myaajntkụn
dụpạkmojkni, jẹtse'e yọ'pyạjkni. Ax pọọ'kxtkụn xạạjts jẹ'ẹ ve'e vye'na
van'it, 10 jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ israeejlit jayu dụnụụjmidi jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e
jọtkạdaaknu:
—Pọọ'kxtkụn xạạj xa ve'e ụxyam, ka'a tse'e jẹ pava'nụn dụyakjaty
jẹtse'e xpapạ́kụt yạ mmaajntkụn.
11 Van'it tse'e jẹ yaa'tyạjk y'atsọọjvjidi:
—Jẹ'ẹ juu' ạtse'e tụxyakjọtkạda'aky, jẹ'ẹts ạtse'e tụxnụụjma:
"Pạkmojkni yạ mmaajntkụn jẹts jaamni."
12 Van'it tse'e dụ'amọtutụ́vidi:
—¿Pạnts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tụmnạ'mụxjụ: "Pạkmojkni yạ mmaajntkụn
jẹts jaamni"?
13 Ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụnụjava pạn pạn jẹ'ẹ ve'e yakjọtkạdaakjinu kụx
tạ́vani ve'e dụ'ixtọ́kini vye'na jẹ Jesús jẹm nụmay jayu akojkm juu' ve'e
jẹm ve'nidup. 14 Ụx'ọọk tse'e jẹ Jesús pyaatji jẹp mạjạ tsaptụjkp, jẹtse'e
ñạ'mụxji:
—Ixụ, tạ xa ve'e mjọtkạda'aky. Ka'a tse'e m'uktọkintoonnit, ve'em
tse'e mkapaa'tjụt nụyojk jẹ tsaachpaatụn.
15 Van'it tse'e ñụjkx jẹ yaa'tyạjk jẹtse'e ọjts dụvaajnjada jẹ
myu'israeejlit jayu jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e yakjọtkạdaakju. 16 Jẹ'ẹ
kạjx tse'e jẹ israeejlit jayu dụjomtoondi dụtitoondi jẹ Jesús jẹtse'e
dụ'ukyak'ọọ'kuva'anda jẹ'ẹ kạjx ku ve'e ve'em dụtuujn ku ve'e
pọọ'kxtkụn xạạj vye'na.
17 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Toomp xa ve'e ạts jẹ nTee' ụxyam paat, toompapts ạtse'e.
18 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ israeejlit jayu nụyojk dụtunjaa'ktsọjkti jẹtse'e
dụyak'ọọ'ktat, ka jẹ'ẹ kạjxjyape'e ku ve'e dụkah'amaa'yi jẹ pọọ'kxtkụn
xạạj, jẹ'ẹ kạjxpa ve'e ku ve'e ñaajk'akijpxaja mạạt jẹ Nte'yam ku ve'e
vya'añ jẹts Tyee'am jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.

Jẹ kutojkụn juu' ve'e jyayejpp jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk

19 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, jẹts ka'a ạtse'e
x'ọ'yixjụ jẹts ạtse'e juu' ntónụt yạ n'avintsọ kutojkụn kạjx, ạts, jẹ Nte'yam
jẹ y'Onụk, jẹ'ẹjyji ạtse'e ntuump juu' ạtse'e n'ixp juu' ve'e ạts jẹ nTee' tyu-
ump. Nụjom tse'e juu' ve'e jẹ Dios Tee' tyuump, ntoompapts ạts jẹ'ẹ ve'e,
20 kụx xtsọjkp ạtse'e jẹ nTee' jẹts ạtse'e xtuk'ix nụjom juu' jẹ'ẹ ve'e tyu-
ump, xjaa'ktuk'íxupts ạtse'e jẹts ạtse'e ntónụt juu' ve'e dụjaa'knụmạ́jip
jẹts ni ka'a ve'e juu' ạtse'e ụxyam ntuump nkạjtsp, ve'em tse'e atụva
atọki myaktánjadat. 21 Kụx ve'em ax jo'n jẹ Dios Tee' dụyakjoojntykpụ́k
jẹ ọọ'kpatạjk jẹtse'e jẹ joojntykin dụmạ'ạ, nay ve'empa tse'e ạts, jẹ'ẹ jẹ
y'Onụk, nmọọyvapts ạtse'e jẹ joojntykin pạn pạn ạtse'e ntsạjkp. 22 Jẹ
Dios Tee', ka'ats jẹ'ẹ ve'e pạn dụtọkimpayọ'ọy, ạtse'e xmọọy nụjom jẹ
kutojkụn jẹts ạtse'e ntọkimpayọ'ọyụt, 23 ax ve'emts ạtse'e nụjom jẹ jayu
xmọọyvat jẹ vintsạ'kin juu' ve'e myọọydup jẹ Dios Tee'. Pạn pạn xa

ątse'e xkavintsą'kip, ka'ats ję'ę ve'e dụvintsą'kiva ję Dios Tee', juu' ątse'e xkę́jxp.
24 ’Tyụ́vam xa ąts miitse'e nnąąjmada, vaampam ątse'e, pąn pąne'e
dụ'amǫtunajxp juu' ątse'e nkąjtsp jętse'e dụjaanchjáva ję'ę pąn ątse'e
xkę́jxp, jyayejppts ję'ę ve'e ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp, ax
ka'a tse'e yakmǫ'ǫt ję tsaachpaatụn juu' ve'e xą'ma kąjx ijtnup, ję'ę
ve'e ję ǫǫ'kụn tụñụva'achjụ jętse'e tụtyąka joma ve'e ję joojntykin juu'
ve'e xą'ma kąjx ijtp. 25 Tyụ́vam xa ąts miitse'e nnąąjmada, vaampam
ątse'e, jęts pyaatype'e ję xąąj, ụxyamts ję'ę ve'e, ku ve'e ję ǫǫ'kpatąjk
dụ'amǫtunáxtat juu' ątse'e nkąjtsp; pąn pąn jaty tse'e dụ'amǫtunajxtup,
joojntykidinupts ję'ę ve'e xą'ma kąjx. 26 Kụx ve'em ax jo'n ję Dios Tee'
ję joojntykin dụyakjęja, nay ve'empats ątse'e ję kutojkụn xmǫǫyva jęts
ątse'e ję joojntykin nyakję́jivat, 27 nay ję'ęts ątse'e xmǫǫyva ję kuto-
jkụn jęts ątse'e ntǫkimpayǫ'ǫyụt, ąts, ję Jayu Juu' ve'e Nụpąąmdụka
Ijtp. 28 Ka'ats yą'ą ve'e atụva atǫki xtuktándat. Pyaa'tupe'e ję xąąj ku
ve'e nụjom ję ǫǫ'kpatąjk dụ'amǫtunáxtat juu' ątse'e nkǫ́tsup 29 jętse'e
pyítsumdinit joma ve'e tụñaxtą́kada. Pąn pąn jaty tse'e dụtoondu juu' ve'e
ǫy, joojntykpąjktinuvapts ję'ę ve'e jętse'e xą'ma kąjx jyoojntykidinit; ax
pąn pąn jaty tse'e dụtoondu juu' ve'e ka ǫ́yap, joojntykpąjktinuvapts ję'ę
ve'e jętse'e xą'ma kąjx chaachpaattinit.
30 ’Ka'a ątse'e x'ǫ'yixjụ jęts ątse'e viinm juu' ntónụt, tǫkimpayǫ'yp
xa ątse'e ax jo'n ątse'e nyaktukpava'añ. Pyaatyp y'akę́ęguipts ję'ę ve'e
juu' ątse'e ntǫkimpayǫ'yp, kụx ka ję'ęp ątse'e n'íxtip vintsǫ ątse'e yą
n'avintsǫ vinma'yụn nyaktónụt, ję'ę ątse'e n'íxtip juu' ve'e chąjkp ję'ę
pąn ątse'e xkę́jxp. 31 Pąn ątsji xa ve'e ję n'ayook nmụkǫjtspejtp jęts
ję'ę ve'e tuntoomp, ka'ats ję'ę ve'e tyun. 32 Jęm tse'e jado'k pąne'e ąts
ję n'ayook dụnụkǫjtspę́jtp, ax nmụja'vinupts ątse'e jęts ję'ę juu' ve'e
kyąjtsp ąts kąjx, toompts ję'ę ve'e. 33 Miits xa ve'e ję jayu mtuknụkę́jxtu
ję Yaknąpę́jtpa Juan jętse'e nąjkx dụ'amǫtutụ́vada; vintsǫts ję'ę ve'e ję
tụvąkǫjtsụn dụpụụjm, tyụ́vamts ję'ę ve'e. 34 Ka ję'ępts ątse'e nyaktónup
juu' ve'e ję jayu kyąjtsp ǫy ąts kąjx, ję'ę kąjxts ąts miitse'e nnąąjmada
vintsǫ ve'e ję Juan kyąjts ąts kąjx jęts ve'eme'e mtsǫ'ǫktat. 35 Ve'em xa
ve'e ję Juan y'ijt ax jo'n to'k ję tą'kxpa juu' ve'e tǫǫyp jętse'e kyutụ'kx,
ax mnayja'vijiduts miitse'eda jętse'e ję kǫna it mxǫǫjntkti joma ve'e
ję'ę. 36 Ax nmąątts ątse'e ję tụvąkǫjtsụn juu' ve'e nụyojk toomp jęts ni
ka'a ve'e juu' ve'e ję Juan kyǫjts, ję'ęts ję'ę ve'e juu' jaty ątse'e ntuump,
nay ję'ęjyamts ję'ę ve'e juu' ątse'e ję Dios Tee' xtuknụkę́jxp jęts ątse'e
ntónụt jęts ątse'e nyak'avaadat. Ax juu' jaty ątse'e ntuump, ję'ę tse'e
ję tụvąkǫjtsụn dụpąąmp jęts ję Dios Tee' ątse'e xkę́jxp. 37 Nay ve'empa
tse'e ję Dios Tee', juu' ątse'e xkę́jxp, yajkpapts ję'ę ve'e ję tụvąkǫjtsụn. Ni
vin'ita xa ję'ę ve'e xkah'amǫtunaxta, ni vin'ítats ję'ę ve'e xka'ixta, 38 ka'a
tse'e mtuktą́kajada ję kyąts ję y'ayook kụx ka'a ątse'e xjaanchjávada, jęts
viinme'e ję Dios Tee' ąts xkex. 39 Ǫǫy xa ve'e xtuntoonkada ję Kunuu'kx
Jatyán kụx ve'eme'e mvinmayda jęts ję'ę kąjxe'e xpaattinit ję joojntykin
juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp; ǫ́yame'e ję Kunuu'kx Jatyán dụ'avana jęts
pąn ątse'e, 40 ka'ats ąts miitse'e xnụminuva'anda jętse'e xjayę́ptat ję
joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp.
41 ’Ka'a xa ątse'e nyaktún ję mąjin juu' ve'e ję jayu yajkyp. 42 N'íxada
xa ąts miitse'eda, nnụja'vipts ątse'e jęts ka'a miitse'e ję Nte'yam xtsǫkta.
43 Ą́ts ję nTee' kąjx xa ątse'e nmiijn, ka'ats ąts miitse'e xkuvąkta; pąn

miimp tse'e jado'k jẹ y'avintsọ jẹ'ẹ kạjx, jẹ'ẹ tse'e tụụv mkuvạ́ktap.
44 ¿Vintsọts ạts miitse'e xjaanchjávadat pạn mnakyuvạjkụxjụdupe'e jẹ
mạjin vimpit atụj jẹtse'e xka'íxtada jẹ mạjin juu' ve'e to'k jẹ Nte'yam
yajkyp? 45 Ka'a miitse'e mvinmáydat jẹts nmụ'ạạ'nadap ạts miitse'e
jẹm ạts jẹ nTee' vyinkojkm, viinme'e jẹ Moisés mnụ'ạạ'najadat, jẹ'ẹ juu'
miitse'e mmạ́kkidup. 46 Pạn kụxjaanchjávada xa ve'e juu' ve'e jẹ Moisés
jyaay, kụxjaanchja'viduvats ạtse'e, kụx ñụkọjtse'e jẹ Moisés jẹts pạn
ạtse'e ku ve'e jyaajy. 47 Ax pạn ka'a tse'e xjaanchjávada juu' jẹ'ẹ ve'e jyaay,
¿vintsọse'e xjaanchjávadat juu' ạtse'e nkạjtsp?

6

Ku jẹ Jesús jẹ jayu dụyakkaajy nụmugọọxk miijl naxy
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

1 Ku ve'e jẹ it ñajxy, van'it tse'e jẹ Jesús ñụjkx jẹm jado'k ado'om galiléait
myạjạ nạ'akạya pa'am, yaktijpapts jẹ'ẹ ve'e tibeeriasit mạjạ nạ'akạya.
2 Nụmay tse'e jẹ jayu pyanạjkxjidi kụx y'ixtu ve'e jẹ mújit nụja'vin
juu' ve'e tyoon, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ pa'am jáyuda dụyakjọtkạdaakni.
3 Van'it tse'e jẹ Jesús ñụjkx jẹm tonụn viinm jẹtse'e jẹm dụmạạt'ạjxtkti
jẹ y'ixpạjkpatạjk; 4 tạ́minup tse'e vye'na jẹ pascua xạạj. 5 Ku ve'e jẹ Jesús
dụ'ix jẹts nụmay jayu ve'e panạjkxjup, van'it tse'e dụnụụjmi jẹ Felipe:

—¿Jómase'e njo'yumdat jẹ kaaky jẹ tọjkx jẹtse'e anañụjoma kyáydat?

6 Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em vyaajñ jẹtse'e dụ'íxụt pạn vintsọ ve'e
y'atsọvụmpítjụt, kụx ñụja'vip jẹ'ẹ ve'e ti ve'e tyónup. 7 Van'it tse'e jẹ
Felipe y'atsọọjvji:

—Ka'a xa ve'e ñụpaadat mẹjtsk mọ́kupx xạạj jẹ meen nụmutún jẹtse'e
jẹ tsapkaaky yaktukjóyụt jẹtse'e yụụ'n vẹẹ'n kạkjẹ'ẹ yakmọ'ọdat.

8 Van'it tse'e jẹ Andrés, nụto'k jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpa, jẹ Simón Pedro jẹ
y'uts, jẹ'ẹ tse'e dụnụụjmi jẹ Jesús:

9 —Yam xa ve'e to'k jẹ mix ónụk, mugọọxk tse'e jẹ tsapkaaky dụmạạda
jẹts mẹjtsk jẹ ajkx, ¿ax vinxụpts yạ'ạ n'ite'e jyaa'kjanụpaadat, kụx va'ajts
nụmay xa yạ'ạ ve'e yạ jáyuda?

10 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:

—Yak'ạjxtkkạ́xta yạ jáyuda.

Jẹtse'e y'ạjxtkkạjxti jẹja tsoots jạạt jẹ nụmay jayu, nụmugọọxk miijl
jo'nts jẹ'ẹ ve'e y'ijtti juu' ve'e jẹ yaa'tyạjkta. 11 Van'it tse'e jẹ Jesús
dụkọọjnụk jẹ tsapkaaky, jẹtse'e jẹ Nte'yam dụkukọjtsji. Van'it tse'e
dụmọọydi jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e dụyakva'kxjadat jẹ jayu juu' ve'e
tsụụnidup. Nay ve'empa tse'e dụtoompa mạạt jẹ ajkx, jẹtse'e jẹ jayu
yakmọọydi pạn vinxụpe'e dụtsọjkti. 12 Ku'uxani tse'e vyẹ'nada, van'it
tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:

—Pạkmokta jẹ tsapkaaky kunax jẹts jẹ ajkx kunax, ni tía ve'e kyav-
intọ́kiyụt.

13 Van'it tse'e dụpạkmojktini jamakmẹjtsk kach jẹ tsapkaaky kunax
juu' ve'e mugọọxk jẹ tsapkaaky uk'ijt. 14 Ku tse'e jẹ jayu dụ'ixti jẹ mạjạ
nụja'vin juu' ve'e jẹ Jesús tyoon, van'it tse'e vyaandi:

—Tyụ́vamdam xa jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa yạ'ạ
ve'e juu' ve'e kạ́tsani jẹtse'e myiinnit yaja naxviijn.

15 Ñụja'vi tse'e jẹ Jesús jẹts yakkutojkpa ve'e akẹẹ'y dụpạmuva'anda,
jẹ'ẹ kạjx tse'e apụk ñapyạạjmji jẹtse'e jyaa'kvimpejt jẹm tonụn viinm.

Ku jẹ Jesús yọ'y jẹm nạni'kxm
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 Tánani tse'e jẹ it vye'na, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk vyajntkti joma ve'e jẹ mạjạ nạ'akạya 17 jẹtse'e tyạjkidi jẹm barco jọọtm, jẹtse'e dụtinajx'ukvaandi, jẹm tse'e Capernaum ñạjkxta. Tạ tse'e jẹ it kyọọ'tsini vye'na, ka'anum tse'e jẹ Jesús kyạda'aky vye'na joma ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk, 18 van'it tse'e mạkk pyọj'ukvaajñ, jẹtse'e jẹ nạạj mạkk jẹ pọj jyepụtsyọ'yji. 19 Ku ve'e to'k legua naxy jo'n dụpakaa'pti jẹ barco, van'it tse'e dụ'ixti jẹts jẹme'e jẹ Jesús ñụmẹ́tsjada, jẹm tse'e nạni'kxm yọ'ọy. Van'it tse'e chạ'kidi. 20 Ax jidụ'ụmts jẹ'ẹ ve'e ñạ'mụxjidi:

—Ạts xa jẹja, kadi mtsạ'ạgada.

21 Van'it tse'e xọọnduk jọọt dụyaktạjkidi jẹ Jesús jẹm barco jọọtm. Tun jatyji tse'e jyẹ'ydi jẹm joma ve'e ñạjkxta.

Ku jẹ jayu dụ'íxtidi jẹ Jesús

22-23 Jẹ nụmay jayu tse'e juu' ve'e taandu jẹja mạjạ nạ'akạya pa'ayi joma ve'e jẹ Jesús yakkaajyjidi, tạ́vani ve'e jẹ Jesús dụkukạjtsja vye'na jẹ Nte'yam jẹ tsapkaaky kạjx, jẹ'ẹ tse'e dụ'ixtu jẹts to'kji jẹ'ẹ ve'e jẹ barco vye'na jẹts ka'a ve'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụmạạttạjki jẹm barco jọọtm, jẹ'ẹjyji ve'e tsọọ'ndu jẹ y'ixpạjkpatạjk. Jẹ ku'óxit tse'e dụ'ixti jẹts ka'añupe'e ti barco joma ve'e jẹ Jesús kụtyạjki. Van'it tse'e jẹ barco jyẹ'ydi jẹja nạpa'ayi tạmji joma ve'e jẹ Jesús jẹ jayu dụyakkaaydi, jẹm tse'e tibeeriasit kyajpụn kạjxm chọọ'ndi. 24 Ku ve'e dụ'ixti jẹts ka'a ve'e jẹm pạn y'ukve'nini jẹ Jesús jẹts ni ka'ava ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk, van'it tse'e tyạjkidi jẹm barco jọọtm juu' ve'e jẹm jẹ'ydu, jẹtse'e jẹm Capernaum ñạjkxti, jẹ Jesuuse'e ọjts dụ'íxtada.

25 Ku ve'e jyẹ'ydi jẹm jado'k ado'om mạjạ nạ'akạya pa'am, van'it tse'e dụpaatti, jẹtse'e dụnụụjmidi:

—Yak'ixpạjkpa, ¿vin'itts mitse'e yaja tụmje'ya?

26 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:

—Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, jẹts ka jẹ'ẹ kạjxap ạtse'e x'íxtada kụxe'e tụx'ixta jẹ mújit nụja'vin, jẹ'ẹ kạjxe'e kụxe'e tụmkayda jẹtse'e tụmko'oxjada. 27 Kadi nụyojk xnụtonda jẹ kaaky jẹ tọjkx juu' ve'e kạ́xup jẹts ni ka'a ve'e jẹ kaaky jẹ tọjkx juu' ve'e jẹjkp jẹtse'e mmọ'ọjadat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹ kaaky jẹ tọjkx juu' ạts miitse'e nmọ'ọdap, kụx jẹ Dios Tee' ạtse'e ve'em jẹ kutojkụn xmọọyp, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

28 Van'it tse'e dụ'amọtutụ́vidi:

—¿Tis jẹ'ẹ ve'e juu' ạạtse'e ntónup jẹts ạạtse'e ve'em ntónụt juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp?

29 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:

—Juu' xa ve'e jẹ Nte'yam chạjkp jẹtse'e xtóndat, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e xjaanchjávadat, jẹ'ẹts ạtse'e xkẹjxp.

30 Van'it tse'e dụ'amọtutụ́vidinuva:

—¿Ti nụja'vints ạạtse'e xmọ'ọp jẹts ạạtse'e nnụjávat jẹts jẹ Nte'yam mitse'e mkẹjxjup jẹts ạạts mitse'e njaanchjávat? ¿Ti ve'e mtuump? 31 Jẹ Moisés xa ve'e dụmọọy jẹ maná jẹ njụjpit jáyuvamda jẹm vinva'ajts it kạjxm, ve'em ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Yakmọọydu tse'e jẹ jayu jẹ tsapjọọtmit tsapkaaky jẹtse'e dụkaaydi."

32 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:

—Tyṹvam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, ję̣ts ka ję̣ Moiseesap ję̣'ę̣ ve'e mọọjyjụdu ję̣ mjụjpit jáyuda ję̣ tsapkaaky ję̣m vinva'ajts it kạjxm; ạts ję̣ nTee' xa ję̣'ę̣ ve'e mọọjyjụdu. Kạjx xa ve'e ję̣ tsapkaaky juu' ve'e yakmọọydu ję̣ mjụjpit jáyuda; ax ję̣ tsapkaaky juu' ve'e ạts ję̣ nTee' ụxyam yajkyp, ję̣'ę̣ tse'e nụyojk ọy. 33 Kụx ję̣ tsapkaaky juu' ve'e ję̣ Nte'yam ụxyam yajkyp, ję̣'ę̣ts ję̣'ę̣ ve'e juu' ve'e ję̣m tsapjọọtm kạdaak ję̣tse'e ję̣ jayu dụjoojntykinmạ'ạ.

34 Van'it tse'e dụnụụjmidi:

—Mọọyk ạạts to'k aaj xạ'ma kạjx ję̣ tsapkaaky.

35 Ję̣tse'e ję̣ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Ạts xa ję̣'ę̣ ve'e ję̣ tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp. Pạn pạnts ạtse'e xnụmiimp, pạn pạnts ạtse'e xjaanchja'vip, ve'emts ję̣'ę̣ ve'e ax jo'n ję̣ jayu juu' ve'e ti dụkaayp dụ'ookp ję̣tse'e ni ję̣ vin'ita kyọọ'ktạạtsinit kyọọ'kyu'ọọ'kjinit. 36 Ax tạts ạtse'e nva'añ, ọ́yame'e tụxja'ixta ję̣ mújit nụja'vin juu' ve'e dụyaknụkẹ'xnatạjkip ję̣ts pạn ạtse'e, ka'ats ạtse'e xjaanchjávada. 37 Pạn pạn jaty ạtse'e ję̣ nTee' xmọọyp, ạts tse'e xnụmiindup, ję̣ts pạn pạnts ạtse'e xnụmiimp, ka'ats ạts ję̣'ę̣ ve'e mpavọ́pụt. 38 Kụx ka ję̣'ę̣ kạjxap xa ạtse'e ję̣m tsapjọọtm nkạdaaky ję̣ts ạtse'e ntónụt juu' ạtse'e ntsạjkp, ję̣'ę̣ kạjxe'e ję̣ts ạtse'e ntónụt juu' ve'e chạjkp ję̣'ę̣ pạn ạtse'e xkẹjxp. 39 Ạts ję̣ nTee', juu' ạtse'e xkẹjxp, chạjkpts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ts ạtse'e ni to'ka nkayaktọ́kiyụt juu' ạts ję̣'ę̣ ve'e xmọọy, ję̣'ę̣ ve'e chạjkp ję̣ts ạts ję̣'ę̣ ve'e nyakjoojntykpạjktinuvat ję̣ xạạj ku ve'e ję̣ jayu yaktọkimpayọ'ynit. 40 Kụx ję̣'ę̣ ve'e chạjkp ạts ję̣ nTee' ję̣ts pạn pạne'e ję̣ nụja'vin dụpạjkp ję̣ts ję̣ Nte'yam ję̣ y'Onụk ạtse'e, ję̣ts ạtse'e xjaanchjáva, ję̣'ę̣ tse'e dụjayẹjpnup ję̣ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, ję̣ts ạts ję̣'ę̣ ve'e nyakjoojntykpạjknuvat ję̣ xạạj ku ve'e ję̣ jayu yaktọkimpayọ'ynit.

41 Van'it tse'e ję̣ israeejlit jayu dụvinkọjtsti dụnaa'kọjtsti ję̣ Jesús ję̣'ę̣ kạjx ku ve'e vyaajñ: "Ạts xa ję̣'ę̣ ve'e ję̣ tsapkaaky juu' ve'e ję̣m tsapjọọtm kạdaak." 42 Ję̣tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Ka yạ'ạap ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Jesús, ję̣ José ję̣ myajntk? N'íxamda xa ụụ'm yạ'ạ ję̣ tyee' ję̣ tyaak, ¿vintsọse'e vya'añ ję̣ts ję̣m yạ'ạ ve'e tsapjọọtm kyạdaaky?

43 Van'it tse'e ję̣ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Ka'ats ạtse'e x'ukvinkọjtstinit x'uknaa'kọjtstinit. 44 Ni pạna xa ve'e kya'ọ'yixjụ ję̣ts ạtse'e xnụmínụt pạn ka'a ve'e yakminjụ ạts ję̣ nTee', juu' ạtse'e xkẹjxp. Ax pạn pạnts ạtse'e xnụmiimp, nyakjoojntykpạjknuvapts ạts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ xạạj ku ve'e ję̣ jayu yaktọkimpayọ'ynit. 45 Jidụ'ụm tse'e dụjatyaandi ję̣ Nte'yam ję̣ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta ję̣p Kunuu'kx Jatyán kụjxp: "Ję̣ Nte'yame'e dụtuk'íxup anañụjoma ję̣ jayu." Ax ve'em tse'e, pạn pạn jaty tse'e dụkạts'amọtunajxtup ạts ję̣ nTee' ję̣tse'e dụjatta juu' ję̣'ę̣ ve'e tuk'íxjụdup, xnụmiindupts ạts ję̣'ę̣ ve'e.

46 'Ni pạna xa ve'e ạts ję̣ nTee' dụka'ix, ję̣'ẹjyji ve'e dụ'ix pạne'e miin yaja naxviijn ku ve'e ję̣ Nte'yam mạạt y'ijt, ax ję̣'ę̣ts ạtse'e. 47 Tyṹvam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, pạn pạn ạtse'e xjaanchja'vip, jyayejppts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 48 Ạts xa ję̣'ę̣ ve'e ję̣ tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp. 49 Ọyam tse'e ję̣ mjụjpit jayu dụjakaaydi ję̣ maná ję̣m vinva'ajts it kạjxm, ọọ'ktinuts ję̣'ę̣ ve'e; 50 ax ję̣ tsapkaaky tse'e juu' ve'e ję̣m tsapjọọtm kạdaak, ku ve'e pạn dụtukmajuvụk, ka'a tse'e y'ọọ'kụt. 51 Ạts xa ve'e viinm ję̣ tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp, ję̣ tsapkaaky juu' ve'e ję̣m tsapjọọtm kạdaak. Pạn pạn tse'e dụtukmajuvạjkp ạts kạjx, xạ'ma kạjxts ję̣'ę̣ ve'e jyoojntykinit.

Jẹ̱ts jẹ̱ tsapkaaky juu' ą̱tse'e nyákup, ą̱ts jẹ̱ ntsu'utsts yą̱'ą̱ ve'e, jẹ̱'ẹ̱ juu' ą̱tse'e nmasǫ̱'ǫ̱kup jẹ̱'ẹ̱ kąjx jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu dụjayẹ̱ptinit jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xą̱'ma kąjx ijtp.

52 Van'it tse'e jẹ̱ israeejlit jayu ñavyaajnjidi:

—¿Vintsǫ̱s yą̱'ą̱ vine'e dụtij jẹ̱ts yą̱'ą̱ ve'e ntso'tsumdat?

53 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñą̱'mụxjidi:

—Tyúvam xa ą̱ts miitse'e nnąąjmada, vaampam ą̱tse'e, jẹ̱ts pąn ka'a ve'e xtukmajuvą̱kta ą̱ts yą̱ ntsu'uts jẹ̱ts ą̱ts yą̱ nnụụ'pụn, ą̱ts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nụpąąmdụka Ijtp, ka'a tse'e xjayẹ́ptat jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xą̱'ma kąjx ijtp.

54 'Pąn pąn xa ve'e dụtukmajuvą̱jkp ą̱ts yą̱ ntsu'uts jẹ̱ts ą̱ts yą̱ nnụụ'pụn, jyayejppts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xą̱'ma kąjx ijtp, ax ą̱ts tse'e nyakjoojntykpą̱jknuvap ku ve'e jyẹ̱'yat jẹ̱ xąąj ku ve'e jẹ̱ jayu yaktǫ̱kimpayǫ̱'ynit. 55 Kụx jẹ̱ kaaky jẹ̱ tǫ̱jkx juu' ve'e dụyakjẹ́jip jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xą̱'ma kąjx ijtp, ą̱ts yą̱ ntsu'utsts jẹ̱'ẹ̱ ve'e; jẹ̱ts jẹ̱ uu'k juu' ve'e dụyakjẹ́jip jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xą̱'ma kąjx ijtp, ą̱ts yą̱ nnụụ'pụnts jẹ̱'ẹ̱ ve'e. 56 Pąn pąn tse'e dụtukmajuvą̱jkp ą̱ts yą̱ ntsu'uts jẹ̱ts ą̱ts yą̱ nnụụ'pụn, yamts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ą̱ts nja'vin kąjxm y'it, jẹ̱ts ą̱tse'e n'it jẹ̱m jẹ̱'ẹ̱ jya'vin kąjxmpa. 57 Jẹ̱ joojntyk Dios Tee', juu' ą̱tse'e xkẹ̱jxp, jẹ̱'ẹ̱ kąjxts ą̱tse'e njoojntyka; nay ve'empa tse'e pąn pąn ą̱tse'e xtukmajuvą̱jkp, ą̱ts kąjx tse'e jyoojntykivat. 58 Ą̱ts xa ve'e jẹ̱ tsapkaaky juu' ve'e jẹ̱m tsapjǫ̱ǫ̱tm kądaak; ka ve'emapts ą̱tse'e ax jo'n jẹ̱ maná juu' ve'e kyaaydu jẹ̱ mjụjpit jáyuda, ǫ̱ǫ̱'ktu tse'e ǫ́yame'e dụjakaaydi. Ax pąn pąn tse'e dụtukmajuvą̱jkp yą̱ tsapkaaky, xą̱'ma kąjx tse'e jyoojntykinit.

59 Jẹ̱mts yą̱'ą̱ ve'e Capernaum jẹ̱ Jesús jẹ̱ jayu dụtuk'ix ku ve'e ñay'amojkijidi jẹ̱p tsaptụjkp.

Jẹ̱ kąts jẹ̱ ayook kąjx tse'e jẹ̱ jayu dụjayẹ̱pta jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xą̱'ma kąjx ijtp

60 Ku ve'e dụ'amǫ̱tunajxti juu' ve'e tuk'íxjụ̱du, van'it tse'e vyaandi nụ̱may jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱ Jesús dụpanąjkxtu:

—Tso'ox xa ve'e ǫ̱ǫ̱y jẹ̱tse'e yakkuvą́kụ̱t juu' yą̱'ą̱ ve'e kyą̱jtsp. ¿Pąn yą̱'ą̱ n'ite'e mąjąpą́mjup?

61 Ñụ̱ja'vi tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ts vinkǫ̱jtsjụ̱dup naa'kǫ̱jtsjụ̱dupe'e, van'it tse'e dụ̱nụ̱ụjmidi:

—¿Mkǫ̱'ǫ̱yja'vidup miits jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ą̱tse'e tụ̱nkąts? 62 Jẹ̱ts pąn kụx'ixta ve'e jẹ̱ts ą̱tse'e kụmpet joma ą̱tse'e n'ijt, ą̱ts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nụpąąmdụka Ijtp, ¿vintsǫ̱ts miits n'ite'e mva'andat? 63 Ka'a xa miitse'e mvinmáydat jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ą̱tse'e ntijp jẹ̱tse'e xtso'otstat ą̱ts yą̱ ntsu'uts, ni ka'a tse'e mvinmaayduvat jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ą̱tse'e ntijp jẹ̱tse'e x'oo'ktat ą̱ts yą̱ nnụụ'pụn, jẹ̱'ẹ̱ ą̱tse'e ntijp jẹ̱ts ą̱tse'e xjaanchjávadat. Ax juu'ts ą̱ts miitse'e tụ̱nvaajnjada, jẹ̱ Espíritu Saantots jẹ̱'ẹ̱ ve'e jyẹ̱'ẹ̱, jẹ̱'ẹ̱ tse'e jẹ̱ joojntykin dụyakjẹ́jip. 64 Ax jẹ̱mts miitse'eda juu' ą̱tse'e xkajaanchja'vidup.

Ñụ̱ja'vinup tse'e jẹ̱ Jesús van'ítani ku ve'e chǫ̱ǫ̱'ndụ̱k jẹ̱ts pąn pąn jatye'e kajaanchja'vijup, nay ñụ̱ja'vivapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts pąn jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e pąąjmjinup jẹ̱m jẹ̱ jayu kyą̱'m juu' ve'e tso'oxpą̱jkjụ̱dup. 65 Jẹ̱tse'e vyaajñ:

—Jẹ̱'ẹ̱ kąjx xa ą̱tse'e tụ̱nva'añ jẹ̱ts ni pąna ve'e kya'ǫ̱'yixjụ̱ jẹ̱ts ą̱tse'e xnụ̱mínụ̱t pąn ka'a ve'e jẹ̱ Dios Tee' yakminjụ̱.

66 Van'it tse'e myasǫǫkjini nu̱may je̱ jayu juu' ve'e panąjkxjup y'ijt,
ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱'ukmąątvíttini. 67 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱'amǫtutu̱vi je̱
ñu̱makme̱jtsk ixpąjkpada:
—¿Mnąjkxuvaanduvapts miitse'eda?
68 Van'it tse'e je̱ Simón Pedro y'atsǫǫjvji:
—Mąją Vintsán, ¿pąnts ąątse'e mpanąjkxup? Juu' xa mitse'e mkąjtsp,
je̱'e̱ts ąątse'e xtuknu̱ja'vip je̱ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp. 69 Tą
ąątse'e njaanchjáva, nnu̱ja'vip ąątse'e je̱ts mits je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e
je̱ Nte'yam vyinkǫǫn je̱tse'e yakkutojknit, je̱ joojntyk Nte'yam je̱ y'Onu̱k.
70 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atsǫǫjvjidi:
—¿Ka ąątsap miitse'e nu̱makme̱jtsk nvinkǫǫndu? Jyave'ema tse'e, je̱m
tse'e nu̱to'k miitsta juu' ve'e je̱m jya'vin kąjxm je̱ kǫ'ǫyjáyuvap.
71 Je̱ Judas Iscariote tse'e tyijp, je̱ Simón je̱ myajntk, ku̱x ñu̱ja'vip je̱'e̱
ve'e je̱ Jesús je̱ts je̱ Júdase'e pąąjmjinup je̱m je̱ jayu kyą'm juu' ve'e
tso'oxpąjkju̱dup, óyame'e je̱ Judas jya'ijt nu̱to'k je̱ ixpąjkpa juu' ve'e
nu̱makme̱jtsk ijttu.

7

Ku je̱ Jesús je̱ y'utsątąjk kyajaanchja'vijidi

1 Tą́vani tse'e ve'em jyaty, van'it tse'e je̱ Jesús vyídu̱t je̱m galiléait
y'it jǫǫtm; ka'a tse'e du̱tsąk je̱tse'e je̱m judéait y'it jǫǫtm y'ítu̱t ku̱x je̱
jé̱mit jáyuda ve'e yak'ǫǫ'kuvaajnju̱dup. 2 Tą́mani tse'e vye'na je̱ xąąj ku
ve'e je̱ israeejlit jayu ñay'ojts'atyąknu̱pąąjmjidi, 3 van'it tse'e je̱ Jesús je̱
y'utsątąjk ñą'mu̱xjidi:
—Kadi yaja mtañ, nąjkxu̱ je̱m Judea, je̱ts je̱'e̱ pąn pąn jatye'e
mpanąjkxju̱dup, je̱tse'e du̱'íxtuvat juu' jatye'e mtuump. 4 Ku̱x pąn pąn xa
ve'e du̱tsǫjkp je̱tse'e kye̱'e̱xu̱t juu' ve'e tyuump, ka'ats je̱'e̱ ve'e ayu'uts
juu' du̱tún. Pąn ti jatye'e mtuump, tónu̱ts je̱ja anañu̱joma je̱ jayu
vyinkujk.
5 Je̱'e̱ kąjx tse'e ve'em vyaandi ku̱x ni je̱ y'utsątąjka ve'e kya-
jaanchja'vijidi. 6 Van'it tse'e je̱ Jesús ñą'mu̱xjidi:
—Ka'anum ątse'e xtukkąda'aky; ax miitsta, ǫyvin'ítats miitse'e
mtukkąda'akjada. 7 Ka'a xa ve'e nvaat je̱ts miitse'e mkatsǫ́kjadat je̱
jayu juu' ve'e du̱mąątnavyąą'nju̱dup je̱ naxviijnit je̱ kyǫ'ǫy je̱'e̱; ax
ka'ats ąts je̱'e̱ ve'e xtsǫkta je̱'e̱ kąjx ku ątse'e je̱ tu̱vąkǫjtsu̱n mpu̱m je̱ts
ka'a ve'e y'ǫya juu' ve'e tyoondup. 8 Nąjkxtats miitse'e xąąjiva; ka'a
ątse'e u̱xyam nmu̱jkx ku̱x ka'anum ątse'e xtukkąda'aky.
9 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e jyaa'ktaajñ je̱m galiléait y'it
jǫǫtm.

Ku je̱ Jesús vye'na joma ve'e je̱ myu'israeejlit jayu ñay'ojts'atyąknu̱pąąjmjidi

10 Tą́vani tse'e ñąjkxta vye'na je̱ y'utsątąjk, van'it tse'e je̱ Jesús ñąjkxpa
xąąjiva. Ka'a tse'e ñaajknu̱ke̱'xnatąjkiji je̱ja je̱ jayu vyinkujk, apu̱ke'e
ñu̱jkx je̱ts ka'a je̱ nu̱may jayu mąąt. 11 Je̱m tse'e Jerusalén je̱ israeejlit jayu
y'íxtiji. Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Jomas je̱'e̱ vine'e y'it je̱ Jesús?
12 Je̱m tse'e je̱ nu̱may jayu ñu̱kątsju̱. Je̱m tse'e juu' ve'e vaandup: "Qy
jayu xa je̱'e̱." Je̱m tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Ka'a xa je̱'e̱ ve'e y'ǫyjáyuva,
je̱ nu̱may jayu ve'e vyin'u̱u̱'mp." 13 Ax ni pą́nats je̱'e̱ ve'e ixna ke̱'xna

kyanu̱ka̱tsju̱, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e du̱tsa̱'a̱gada je̱ israeejlit jayu juu' ve'e je̱m tso̱ tsu̱u̱nidup.

14 Kojk va'kxy tse'e je̱ xa̱a̱j tyunju̱ vye'na, van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp je̱tse'e yak'ixpa̱jk'ukvaajñ. 15 Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ israeejlit jayu tyaandi je̱tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Vintso̱s ya̱'a̱ vine'e o̱o̱y juu' du̱tunnu̱java?, ka'a tse'e y'ixpu̱ka.

16 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Je̱ ixpa̱jku̱n juu' a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ixp, ka á̱tsapts je̱'e̱ ve'e nje̱'e̱, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xke̱jxp. 17 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱tonuvaamp juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ñu̱jávapts je̱'e̱ ve'e o̱y pa̱n je̱ Nte'yam ka̱jx je̱'e̱ ve'e myin je̱ ixpa̱jku̱n juu' a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ixp uk pa̱n ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx a̱tse'e juu' nka̱ts. 18 Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx juu' du̱ko̱jtsp, je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e ve'em du̱ka̱ts je̱tse'e je̱ jayu vyintsa̱'a̱gajat; ax pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp je̱tse'e vintsa̱'a̱ga y'ítu̱t je̱'e̱ pa̱ne'e ke̱jxjup, tyúvamts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kya̱jtsp, ni vinxúpats je̱'e̱ ve'e kyataaya.

19 'Mo̱o̱jyju̱du xa ve'e je̱ mju̱jpit jáyuda je̱ Moisés je̱ pava'nu̱n. Ax ni pá̱nats miitse'e juu' ve'e du̱kutyoomp je̱ pava'nu̱n. Pa̱n ku̱xkutyonda xa ve'e, ka'ats a̱tse'e ku̱xyak'o̱o̱'kuva'anda.

20 Van'it tse'e je̱ nu̱may jayu y'atso̱o̱jvjidi:

—Je̱ ko̱'o̱yjáyuvap xa ve'e je̱m mja'vin ka̱jxm. ¿Pá̱nam ijk myak'o̱o̱'kuvaajnjup?

21 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Atu̱va ato̱ki xa ve'e mtuntanda je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e to'k je̱ jayu nyakjo̱tka̱daaky. 22 Ax je̱ Moisés tse'e mpavaajnju̱du je̱tse'e je̱ mpi'k mix ónu̱k du̱ni'kxmadat du̱ko̱jmadat je̱ ixta'nu̱n. Ka je̱'e̱p je̱'e̱ ve'e ve'em du̱'ukvaan, je̱ jyu̱jpit jayu ve'eda. Je̱'e̱ ka̱jxts miitse'e je̱ ixta'nu̱n xpa̱a̱jmjada je̱ pi'k mix ónu̱kta ku̱jyapo̱o̱'kxtku̱nxa̱a̱jam je̱'e̱ ve'e. 23 Pa̱n je̱'e̱ ka̱jxts miitse'e xpa̱a̱jmjada je̱ ixta'nu̱n je̱ mpi'k mix ónu̱kta je̱tse'e ve'em je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n xkutyóndat, ku̱jyapo̱o̱'kxtku̱nxa̱a̱jam je̱'e̱ ve'e, ¿tya̱jxts a̱tse'e xmu'é̱kjada ku a̱tse'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j tu̱nyakjo̱tka̱da'aky to'k je̱ yaa'tya̱jk? 24 Ka'a xa ve'e mto̱kimpayo̱'o̱ydat pa̱n vintso̱ ve'e juu' jaty kye'ex, ku ve'e mto̱kimpayo̱'o̱ydat, o̱y tse'e mto̱kimpayo̱'o̱ydat, ve'em pa̱n vintso̱ ve'e juu' jaty y'íxuva.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni pa̱n vintso̱ ve'e myiijn

25 Je̱me'e juu' ve'e je̱m Jerusalén tsu̱u̱nidup juu' ve'e nay'amo̱tutúvijidu:

—¿Ka ya̱'a̱ap je̱'e̱ vine'e juu' ve'e yak'íxtip je̱tse'e du̱yak'o̱o̱'kuva'anda? 26 U̱xyaja xa ve'e je̱ jayu vyinkujk kya̱ts, ni pa̱na tse'e kyavintso̱na̱'mu̱xju̱. ¿Ñu̱ja'viduptam vine'e je̱ yakkutojkpata̱jk je̱ts je̱ Cristo ya̱'a̱ ve'e? 27 Ax ka je̱'e̱pts ya̱'a̱ ve'e je̱ Cristo, ku̱x nmu̱ja'vimdinup u̱u̱'me'eda je̱ts jómit jayu ya̱'a̱ ve'e; ax ku tse'e je̱ Cristo myiinnit, ni pá̱nats je̱'e̱ ve'e du̱kanu̱jávat pa̱n jómit jayu je̱'e̱ ve'e.

28 Je̱p tse'e ma̱ja̱ tsaptu̱jkp yak'ixpu̱k vye'na je̱ Jesús. Ku ve'e du̱mo̱tu vintso̱ ve'e je̱ jayu vya'anda, van'it tse'e ma̱kk kya̱jts, je̱tse'e vyaajñ:

—X'íxada xa a̱ts miitse'eda, je̱ts mnu̱ja'viduvap tse'e je̱ts jómit jayu a̱tse'e. Ka ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxap xa a̱tse'e nmiijn, je̱ Nte'yam a̱tse'e xke̱jxp, je̱'e̱ juu' ve'e tyúvam juu' du̱toomp du̱ko̱jtsp. Ka'ats miits

jẹ'ẹ ve'e x'íxada; 29 ax n'íxats ạts jẹ'ẹ ve'e kụx jẹm ạtse'e ntsạạ'n joma ve'e
jẹ'ẹ, jẹ'ẹts ạtse'e xkẹjxp.
30 Van'it tse'e dụ'ukmatsuvaandi; ax ni pạna tse'e kyanụxájiji, kụx
ka'anume'e jẹ Jesús tyukkạda'akyjụ vye'na. 31 Nụmay tse'e jẹ jayu
jyaanchja'viji jẹtse'e vyaandi:
—Yạ'ạ xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e
yakkutojknit, kụx jẹ nụja'vin juu' ve'e tyuump, ka'a ve'e pạn viijnk
y'ọ'yixjụ jẹtse'e dụtónụt nụyojk jẹ mújit nụja'vin.

Ku jẹ fariseotạjk dụ'ukkẹjxti jẹ tsaptạkmutoompatạjk
jẹtse'e jẹ Jesús kụdụmajtsti

32 Y'amọtunajxtu tse'e jẹ fariseotạjk juu' ve'e jẹ nụmay jayu kyạjtsp,
jẹ Jesús dụnụkọtsta, van'it tse'e jẹ'ẹda mạạt jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda
dụkẹjxti jẹ tsaptạkmutoompatạjk jẹtse'e jẹ Jesús dụmátstat.
33 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—Javẹẹ'n xa ạtse'e n'ítụt miits mạạtta, van'itts ạtse'e nvimpijtnuvat
joma ve'e jẹ'ẹ pạn ạtse'e xkẹjxp. 34 X'íxtadapts ạts miitse'eda, ka'ats ạtse'e
x'ukpaattinit; ka'a ve'e m'ọ'yixjada jẹtse'e mnạjkxtat joma ạtse'e nnụjkx.
35 Van'it tse'e jẹ israeejlit jayu ñay'amọtutúvijidi:
—¿Jomas yạ'ạ vine'e ñạjkxụt jẹtse'e nkapaatumdat? ¿Jẹm yạ'ạ vine'e
ñạjkxụt joma ve'e jẹ njáyuvamda chạạnada muxim muyam jẹm jẹ viijnk
jayu y'it jọọtmda jẹts jẹ'ẹ ve'e dụyak'ixpạjktuvat? 36 ¿Tis yạ'ạ vine'e
tyijp ku ve'e xnụụjmimda jidụ'ụm: "X'íxtadapts ạts miitse'eda, ka'ats
ạtse'e x'ukpaattinit; ka'a tse'e m'ọ'yixjada jẹtse'e mnạjkxtat joma ạtse'e
nnụjkx"?

Jẹ'ẹ pạne'e jẹ mạjạ nạạj jo'n jẹtse'e jẹ joojntykin dụyaky

37 Jẹ xạạj juu' ve'e tun'ụx'ọọkip ku ve'e xyạạjtoondi, jẹ'ẹ tse'e
dụjaa'knụmájip, van'it tse'e jẹ Jesús tyeni, jẹtse'e mạkk kyạjts, jẹtse'e
vyaajñ:
—Pạn pạn xa ve'e tạạtsip, va'ants ạtse'e xnụminụ jẹtse'e y'oo'kụt.
38 Ve'em ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pạn pạn xa ạtse'e
xjaanchja'vip, jẹm tse'e jẹ'ẹ jyọọt jya'vin kạjxm pyítsumụxjụt jẹ mạjạ nạạj
jo'n juu' ve'e jẹ joojntykin dụyajkp."
39 Jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e tyijp jẹ Jesús jẹts pạn pạn jatye'e jaanchja'vijidup,
jyayẹ́ptapts jẹ'ẹ ve'e jẹ Espíritu Santo jẹm jya'vin kạjxmda, kụx
ka'anume'e myin vye'na jẹ Espíritu Santo jẹ'ẹ kạjx ku ve'e ka'ana jẹ Jesús
yakmạja yakjaancha vye'na, jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e y'ọọ'kni.

Ku jẹ jayu kijpx jẹ vinma'yụn dụkajayẹjpti

40 Ku ve'e jẹ Jesús jẹ y'ayook yak'amọtunajxy, jẹm tse'e pạn pạne'e
vaandu:
—Tyúvam xa jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa yạ'ạ ve'e
juu' ve'e kạ́tsani jẹtse'e myiinnit yaja naxviijn.
41 Jẹm tse'e pạn pạne'e vaanduva:
—Yạ'ạ xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e
yakkutojknit.
Nay jẹmpa tse'e pạn pạne'e vaanduva:
—¿Vintsọse'e jẹ Cristo gyalileaitjáyuvat? 42 Ve'em xa ve'e jẹ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ jẹts jẹ yakkutojkpa David jẹ chaan jẹ kyọọj ve'e Criistovap
jẹts jẹme'e Belén kyukajpụnat, nay jẹ'ẹ jẹ kajpụmpa ve'e jómit jayu ve'e
jẹ David y'ijt.

43 Ax ve'em tse'e jẹ nụmay jayu kijpx jẹ vinma'yụn dụkajayẹjpti jẹ Jesús
kạjx. 44 Jẹm tse'e juu' ve'e matsuvaajnjụdup; ax ni pạna tse'e kyanụxájiji.

Ku jẹ yakkutojkpada jẹ Jesús dụkajaanchja'vidi

45 Vimpijttinuva tse'e jẹ tsaptạkmutoompatạjk joma ve'e jẹ
fariseotạjkta jẹts jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda, van'it tse'e yak'amọtutụ́vidi:
—¿Tyạjx tse'e tụxkayakmẹtsta?
46 Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—¡Ni pạna xa ve'e ve'em kyakạtsna ax jo'n jẹ'ẹ!
47 Van'it tse'e jẹ fariseotạjk ñạ'mụxjidi:
—¿Myakvin'ạạ'nduva miitse'e tạạv? 48 ¿Jadi tạ ve'e dụjaanchjávada
jyapạna juu' ve'e xyakkutojkjimdup ukpụ jẹ fariseotạjk? 49 Ax jẹ nụmay
jayu juu' ve'e dụkanụja'vidup jẹ Moisés jẹ pyava'nụn, kọ'ọy nụkọ́tsanits
jẹ'ẹ ve'eda.
50 Jẹ Nicodemo juu' ve'e ọjts dụku'ix kọọ'ts jẹ Jesús, fariséovats jẹ'ẹ ve'e
y'ijtpa. Jidụ'ụm tse'e ñạ'mụxjidi:
51 —Ve'eme'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn vya'añ jẹts ka'a ve'e nvaat jẹ jayu
yaktọkimpayọ'ọyụt pạn ka'a ve'e yak'amọtunaxy jẹtse'e yaknụjávat pạn
ti ve'e tụdụtún tụdụkạts.
52 Van'it tse'e dụ'atsọọvdi:
—¿Tis, galiléait jáyuva mitse'e? Toonka jẹ Kunuu'kx Jatyán, ve'em tse'e
xnụjávat jẹts ni to'ka ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa kyapítsum
jẹm galiléait y'it jọọtm. 53 Van'it tse'e kạkjẹ'ẹ jẹm tyạk'am ñạjkxtini.

8

Jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ navyạjkụn dụyakvintsạ'kintọ́ki

1 Jẹ Jesús, jẹmts jẹ'ẹ ve'e ñụjkx Olivos Kọpk viindum. 2 Jẹ kujạ́pit
tun jạpyji tse'e vyimpijt jẹp mạjạ tsaptụjkp, jẹp tse'e nụjom jẹ
jayu ñay'amojkijidi joma ve'e jẹ'ẹ, jẹts jẹ'ẹ ve'e y'ạjxtk, jẹtse'e
dụyak'ixpạjk'ukvaajñ. 3 Van'it tse'e jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk
mạạt jẹ fariseotạjk dụtuknụjẹ'ydi jẹ Jesús to'k jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e
kyupaadidu ku ve'e jẹ navyạjkụn dụtukmạạtyakvintsạ'kintọ́ki to'k jẹ
yaa'tyạjk. Van'it tse'e dụpạạmdi jẹja jẹ jayu vyinkujk 4 jẹtse'e jẹ Jesús
dụnụụjmidi:
—Yak'ixpạjkpa, yạ tạ'ạxtạjk xa ve'e tụyakkupaada ku ve'e jẹ
navyạjkụn dụtukmạạtyakvintsạ'kintọ́ki to'k jẹ yaa'tyạjk. 5 Ax ve'em
tse'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn vya'añ jẹts yakka'ts'ọọ'kup jẹ'ẹ ve'e jẹ
tạ'ạxtạjk pạn pạne'e ve'em játkip, ¿ax vintsọts mitse'e mva'añ?
6 Ve'em tse'e vyaandi kụx y'uktukkạts'íxtidupe'e jẹtse'e ve'em jẹ Jesús
kụdụnụxạ'ạidi. Van'it tse'e jẹ Jesús vyiijntk jẹtse'e jẹ kyạ'ónụk dụtukjaajy
jẹja naxkụjx. 7 Ku ve'e jẹ Jesús dụjaa'k'amọtutụ́vidi, van'it tse'e tyeni
jẹtse'e ñạ'mụxjidi:
—Pạn jẹm xa miitse'eda juu' ve'e ka tọ́kinax jáyuvap, va'an tse'e muto'k
jẹ tsaaj dụvijtsụkụ jẹts yạ tạ'ạxtạjk dụka'achụ.
8 Van'it tse'e vyiijntknuva jẹtse'e jyaaynuva jẹja naxkụjx. 9 Ku tse'e
dụ'amọtunajxti, van'it tse'e jẹm jya'vin kạjxm dụja'vidi jẹts tọ́kinax
jayu jẹ'ẹ ve'edava. Van'it tse'e chọọ'n'ukvaandini nụto'k nụto'k, jẹ'ẹ
tse'e nạjkx'ukvaandinu juu' ve'e nụyojk mụ́jit jayu. Tạ́vani tse'e
chọọ'nkạjxtini vye'na, jẹtse'e jẹ Jesuusji tyaajñ mạạt jẹ tạ'ạxtạjk, 10 van'it
tse'e jẹ Jesús tyeni jẹtse'e dụnụụjmi jẹ tạ'ạxtạjk:

—¿Jómase'e y'itta juu' ve'e mnṵ'ạạ'nijidup? ¿Ni pạna ve'e kyava'añ jẹtse'e m'ọọ'kṵt?
11 Van'it tse'e y'atsọọjvji:
—Ni pạna xa ve'e.
Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxji:
—Ni ạtsa ve'e nkavaampa jẹtse'e m'ọọ'kṵt, nạjkxnits n'it, ka'a tse'e m'uktọkintoonnit.

Ve'em xa ve'e jẹ Jesús ax jo'n to'k jẹ kujajpa jẹ kutạ'kxpa

12 Myukọjtsnuva tse'e jẹ Jesús jado'k nax jẹ jayu, jẹtse'e dṵnṵṵjmidinuva:
—Ve'em xa ạtse'e ax jo'n to'k jẹ kujajpa jẹ kutạ'kxpa juu' ve'e dṵkujajp dṵkutạ'kxp yạ naxviijnit it. Pạn pạnts ạtse'e xpamiimp, jyayẹjpnupts jẹ'ẹ ve'e jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, ni jẹ vin'ita tse'e jẹja akọọ'ts it jạạt kya'ítṵt.
13 Van'it tse'e jẹ fariseotạjk ñạ'mṵxjidi:
—Viinm xa mitse'e jẹ m'ayook xnṵkọjtspét; ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyun.
14 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Ọyam ạtse'e viinm jẹ n'ayook nmṵkọjtspét, toompts jẹ'ẹ ve'e, kṵx nmṵja'vinup ạtse'e joma ạtse'e ntsạạ'n jẹts joma ạtse'e nnṵjkx; ax miitsta, ka'ats miitse'e xnṵjávada joma ạtse'e ntsạạ'n, ni ka'a tse'e xnṵja'viduva joma ạtse'e nnṵjkx. 15 Ni pạna xa ạtse'e nkatọkimpayọ'ọy; ax mtọkimpayọ'ydupts miitse'e pạn vintsọ ve'e juu' jaty kye'ex. 16 Ax pạn tọkimpayọ'ypts ạtse'e, pyaatyp y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e, kṵx ka ạ́tsjyape'e tọkimpayọ'yp, ạts jẹ nTee' ve'e juu' ạtse'e xkẹjxp, jẹ'ẹts ạtse'e nmạạttọkimpayọ'yp. 17 Ve'em xa ve'e jẹ Moisés jẹ pyava'nṵn vya'añ jẹts pạn jẹme'e nṵmẹjtsk juu' ve'e dṵ'íxtup, toompts jẹ'ẹ ve'e jẹ nṵkọjtspẹjtṵn. 18 Nṵmẹjtskts jẹ'ẹ ve'eda juu' ve'e ạts jẹ n'ayook dṵnṵkọjtspẹjttup; ạts tse'e to'k, jẹts ạts jẹ nTee', juu' ạtse'e xkẹjxp, jẹ'ẹ tse'e jado'k.
19 Van'it tse'e y'amọtutṵ́vijidi:
—¿Jómase'e y'it jẹ mTee'?
Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Ka'a xa ạts miitse'e x'íxada, ni ka'ava tse'e ạts jẹ nTee' x'íxada. Pạn kṵx'íxada xa ạtse'e, m'íxaiduvapts miitse'e jẹ xyṵp ạts jẹ nTee'.
20 Ku ve'e ve'em vyaajñ, jẹp tse'e mạjạ tsaptṵjkp yak'ixpṵk vye'na, jẹp joma ve'e y'ijt jẹ yạx apạjkinda; ax ni pạna tse'e kyamajtsji kṵx ka'anume'e tyukkạda'akyjṵ vye'na.

"Ka'a tse'e m'ọ'yixjada jẹtse'e mnạjkxtat joma ạtse'e nnṵjkx"

21 Van'it tse'e jẹ Jesús dṵnṵṵjminuva jẹ jáyuda:
—Nạjkxup xa ạtse'e, x'íxtadapts ạts miitse'e, jẹp tse'e mtọkin jạạtp m'ọọ'ktat; ka'a tse'e m'ọ'yixjada jẹtse'e mnạjkxtat joma ạtse'e nnṵjkx.
22 Van'it tse'e jẹ israeejlit jayu vyaandi:
—¿Tis, naajk'ọọ'kuvaajnjup yạ'ạ vine'e ku ve'e vya'añ jẹts ka'a ve'e x'ọ'yixumjada jẹtse'e nja'mdat joma yạ'ạ ve'e ñạjkxṵt?
23 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxjidi:
—Yájit xa miitse'eda, ax kạjxmitts ạtse'e; naxviijnitts miitse'eda, ax ka naxviijnitapts ạtse'e. 24 Vaants ạtse'e jẹts jẹpe'e tọkin jạạtp m'ọọ'ktat, kṵx pạn ka'a xa ạts miitse'e xjaanchjávada, ạts, juu' ve'e jẹ jayu jẹ tyọkin dṵtuknṵvaatsp, jẹp tse'e tọkin jạạtp m'ọọ'ktat.
25 Van'it tse'e dṵ'amọtutṵ́vidinuva:

—¿Pa̱nts mitse'e?

Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Van'ítani a̱tse'e n'avana ku a̱tse'e nyak'ixpa̱jk'ukvaajñ. [26] Je̱p xa ve'e may viijn joma ka̱jx a̱ts miitse'e nvaajnjadat je̱tse'e nto̱kimpayo̱'o̱ydat. Je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xke̱jxp, tyúvamts je̱'e̱ ve'e juu' du̱ka̱ts. Ax juu'ts a̱tse'e nka̱jtsp yaja naxviijn, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kyo̱jts je̱ts a̱tse'e n'amo̱tunajxy.

[27] Ka'a tse'e je̱ jayu du̱vinmó̱tudi je̱ts je̱ Dios Tee' je̱'e̱ ve'e tyijp, [28] je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ jayu du̱nu̱u̱jmidi:

—Ku xa a̱ts miitse'e xyakka̱jxmpojtu̱ktat, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, van'it tse'e xnujávadat je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e juu'am a̱tse'e, je̱ts ka'a a̱tse'e juu' ntun nka̱ts ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx, je̱'e̱jyji a̱tse'e nka̱jtsp juu' a̱tse'e je̱ nTee' xtuk'ix, [29] je̱'e̱ a̱tse'e xke̱jxp. A̱ts ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e y'it, ni vin'ita xa a̱tse'e xkamasa̱'a̱k, ku̱x je̱'e̱ a̱tse'e ntuump xa̱'ma juu' je̱'e̱ ve'e y'o̱yja'vip.

[30] Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ, nu̱may tse'e je̱ jayu jyaanchja'viji.

Je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta je̱ts je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱ y'ónu̱kta

[31] Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ israeejlit jayu juu' ve'e jaanchja'vijidu:

—Miits xa ve'e a̱ts je̱ n'ixpa̱jkpada pa̱n mjaa'kpana̱jkxtupe'e juu' a̱tse'e nka̱jtsp, [32] mnujávadapts miits je̱'e̱ ve'e je̱ tyu̱v je̱'e̱, je̱ts je̱ tyu̱v je̱'e̱, je̱'e̱ tse'e myak'ítjadap naspa̱ka.

[33] Van'it tse'e y'atso̱o̱jvjidi je̱ cho'oxpa̱jkpada:

—Je̱ Abraham xa a̱a̱tse'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j, ni vin'ita xa a̱a̱tse'e pa̱n xkayakkutujkja, ¿vintso̱se'e mva'añ je̱ts naspa̱ka a̱a̱tse'e n'ítu̱t?

[34] Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Tyúvam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, pa̱n pa̱ne'e to̱kintoomp, je̱m tse'e je̱ to̱kin kya̱'m y'it. [35] Ax je̱ toompa, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ kutojku̱n du̱jayep je̱tse'e tyánu̱t je̱m je̱ kuta̱jk tya̱k'am, je̱ kuta̱jk je̱ y'ónu̱ke'e je̱ kutojku̱n du̱jaye̱jpp je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx je̱m tyaannit. [36] Pa̱n a̱ts xa miitse'e nyak'ijttup naspa̱ka, a̱ts, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, ka'ats miitse'e je̱ to̱kin m'ukka̱'mijidini. [37] Nnu̱ja'vip xa a̱tse'e je̱ts je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j miitse'eda; ax xyak'o̱o̱'kuvaandupts a̱ts miitse'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xkakuva̱kta juu' a̱tse'e nka̱jtsp. [38] Je̱'e̱ xa a̱tse'e nka̱jtsp juu' a̱tse'e n'ix ku a̱tse'e je̱ nTee' ma̱a̱t nve'na; ax je̱'e̱ts miitse'e mtoondup juu' jatye'e je̱ mtee'da mtukna̱'mu̱xju̱du.

[39] Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:

—Je̱ Abraham xa a̱a̱tse'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j.

Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Pa̱n je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j xa miitse'e ku̱m'itta, je̱'e̱ tse'e je̱ xyu̱p mtoondup juu' je̱'e̱ ve'e tyoon. [40] Njavaajnjidupts a̱ts miitse'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ juu' a̱tse'e n'amo̱tunajx juu' ve'e je̱ Nte'yam kyo̱jts, ax xyak'o̱o̱'kuvaandupts a̱ts miitse'eda. ¡Ni vin'ita tse'e je̱ Abraham ve'em juu' du̱katuujn! [41] Nay je̱'e̱jyamts miitse'e mtoondup juu' ve'e je̱ mtee'da tyuump.

Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Ka naaydum ónu̱kap xa a̱a̱ts, to'kji ve'e a̱a̱ts je̱ nTee', je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e.

[42] Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Pa̱n je̱ Nte'yam xa ve'e ku̱xTee'ada, ku̱xtsó̱ktats a̱ts miitse'e, ku̱x je̱m a̱tse'e ntsa̱a̱'n je̱ts a̱tse'e yaja n'it. Ka ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxapts a̱tse'e nmiijn, je̱ Nte'yam a̱tse'e xke̱jx. 43 ¿Tya̱jx tse'e xkavinmó̱tuda juu' a̱tse'e nka̱jtsp? Je̱'e̱ ka̱jx xa ve'e ku̱x ka'a a̱tse'e x'amo̱tunaxuva'anda. 44 Je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta, je̱'e̱ts miitse'e mtee'idup, je̱'e̱ts miitse'e mtoondup juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp. Yakjayu'o̱o̱'kpa xa je̱'e̱ ve'e myin vyimpet van'ítani ku ve'e je̱ jayu jye̱ji'ukvaajñ je̱ts u̱xyam paat, ni vin'ítats je̱'e̱ ve'e juu' tyu̱va du̱kaka̱ts. Ku ve'e tyaaya, jye̱'e̱mts je̱'e̱ ve'e kya̱jtsp, ku̱x taayip je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e du̱yakjé̱jip nu̱jom juu' jatye'e taay. 45 Ax je̱'e̱ts a̱tse'e nka̱jtsp je̱ tyu̱v je̱'e̱, ka'ats a̱ts miitse'e xjaanchjávada. 46 ¿Pa̱nts miits n'ite'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kap je̱ts to̱kin ma̱a̱t a̱tse'e? Pa̱n tyú̱vats a̱tse'e juu' nka̱ts, ¿tya̱jxts a̱tse'e xkajaanchjávada? 47 Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu, je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayookts je̱'e̱ ve'e y'amo̱tunajxyp, je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e xkah'amo̱tunaxuva'anda ku̱x ka je̱ Nte'yamap miitse'e je̱ jyáyuda.

Jé̱janam je̱ Cristo vye'na ka'ana ve'e je̱ Abraham

48 Van'it tse'e je̱ myu'israeejlit jayu ña̱'mu̱xjidi:

—Ve'emam xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n a̱a̱tse'e nva'añ je̱ts samaariait jayu mitse'e je̱ts je̱me'e mja'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap.

49 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Ka'a xa ve'e ti ko̱'o̱yjáyuvap yam a̱ts nja'vin ka̱jxm, nvintsa̱'kip xa a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ nTee', ax ka'ats a̱ts miitse'e xvintsa̱'a̱gada. 50 Ka je̱'e̱p a̱tse'e n'íxtip vintso̱ a̱tse'e je̱ jayu xyakmá̱jat, je̱me'e to'k pa̱ne'e du̱'íxtip vintso̱ a̱tse'e xyakmá̱jat, ax je̱'e̱ tse'e to̱kimpayo̱'yp. 51 Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, pa̱n pa̱n xa ve'e du̱kutyoomp juu' a̱tse'e nka̱jtsp, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kya'o̱o̱'ku̱t.

52 Van'it tse'e je̱ israeejlit jayu y'atso̱o̱jvjidi:

—U̱xyamts a̱a̱tse'e va'ajts nmu̱java je̱ts je̱me'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap mja'vin ka̱jxm. e̱o̱'k xa ve'e je̱ Abraham je̱ts nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, ax jidu̱'u̱mts mitse'e mva'añ: "Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱kutyoomp juu' a̱tse'e nka̱jtsp, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kya'o̱o̱'ku̱t." 53 ¿Mjaa'knu̱má̱jip mits vine'e nu̱yojk je̱ts ka'a ve'e je̱ nju̱jpit jáyuvamda Abraham? e̱o̱'knu xa je̱'e̱ ve'e; o̱o̱'ktinuvats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. ¿Pa̱nts mitse'e mnatyijju̱?

54 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Pa̱n namyá̱jijup xa a̱tse'e viinm, ka'a tse'e a̱ts je̱ nma̱jin tyun; je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xyakmá̱jip, a̱ts je̱ nTee'ts je̱'e̱ ve'e, nay je̱'e̱jyam tse'e juu' miitse'e mtijtup je̱ts mNte'yamidupe'e. 55 Ka'ats miits je̱'e̱ ve'e x'íxada, n'íxats a̱ts je̱'e̱ ve'e. Pa̱n ku̱nva'añ xa a̱tse'e je̱ts ka'a a̱ts je̱'e̱ ve'e n'ixa, taayipts a̱tse'e, ve'em ax jo'n miitsta. N'íxamts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ts nkutyuumpts a̱tse'e je̱'e̱ je̱ y'ayook. 56 Je̱ Abraham, je̱ mju̱jpit jáyuda, xo̱o̱jntkts je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱nu̱ja'vi je̱ts mínup a̱tse'e, ax xo̱o̱jntkts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y ku ve'e du̱'ix je̱ts a̱tse'e nmiijn.

57 Van'it tse'e je̱ israeejlit jayu du̱nu̱u̱jmidi je̱ Jesús:

—Ka'anum xa mitse'e mvu̱jxtkupxu̱kmajkjoojnta, ¿m'ixts mits je̱'e̱ ve'e je̱ Abraham?

58 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, je̱ts ka'ana ve'e je̱ Abraham vye'na, ijtpamts a̱tse'e.

59 Van'it tse'e jẹ tsaaj dụvijtsụkti jẹtse'e dụ'ukka'ts'ọọ'kuvaandi; ax
ka'a tse'e jẹ Jesús ñaajkkẹ'xji, jẹja tse'e jẹ'ẹ y'akujkta ñajxy jẹtse'e pyítsum
jẹp mạjạ tsaptụjkp.

9

Ku jẹ Jesús dụyakvin'ixpạjkni to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e viints kẹ'x

1 Najxp tse'e jẹ Jesús vye'na, van'it tse'e dụ'ix to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e
viints kẹ'x. 2 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk y'amọtutụ́vijidi:
—Yak'ixpạjkpa, ¿pạn jẹ tyọkin kạjx tse'e yạ yaa'tyạjk viints kye'x, jẹ
y'avintsọ tọkin kạjx vine'e, ukpụ jẹ tyee' jẹ tyaak jẹ tyọkin kạjx vine'e?
3 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Ka jẹ y'avintsọ tọkin kạjxap xa ve'e jẹts ka jẹ tyee' jẹ tyaak jẹ
tyọkin kạjxap tse'e jẹtse'e viints kye'x, jẹ'ẹ kạjx yạ'ạ ve'e ve'em jẹtse'e
ñụkẹ'xnatạ́kat juu' ve'e jẹ Nte'yam tyuump. 4 Namvaat xa ve'e yạ it
xyụụjụna, tun vinkọpkts jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e ntónụt jẹ'ẹ jẹ tyoonk pạn
ạtse'e xkẹjxp; jẹ'ynupe'e jẹ akọọ'ts it ku ve'e ni pạna kyọọ'k'ọ'yixjinit
jẹtse'e tyónụt. 5 Namvaat ạtse'e n'it yaja naxviijn, ve'emts ạtse'e ax jo'n
to'k jẹ kujajpa jẹ kutạ'kxpa.
6 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e jẹ Jesús chuj jẹja naxkụjx jẹtse'e
yụụ'nam jẹ pi'k mọ'ọts dụpụụjm mạạt jẹ chuj. Van'it tse'e jẹ viints jayu
jẹ vyiijn dụtukjaa'xy, 7 jẹtse'e dụnụụjmi:
—Nạjkxụ mnavyimpojjini joma ve'e jẹ nạạj naa'pạ́ts juu' ve'e Siloé
dụxạạj. (Jidụ'ụm tse'e kyạtsạpítsum jẹ Siloé, Yakkạtsụyọ'yva.)
Ọjts tse'e jẹ viints jayu ñavyimpojjini, van'it tse'e vyin'ixpạjkni jẹtse'e
vyimpijt. 8 Pạn pạn jaty tse'e myujạntạm myutạktạm jẹts jẹ'ẹda juu' ve'e
íxaijidu viints, jẹ'ẹ tse'e vaandu:
—¿Ka jẹ'ẹp yạ'ạ vine'e juu' ve'e tsụụnip jẹ meen dụ'amọ́tup y'ijt?
9 Jẹm tse'e juu' ve'e vaanduva:
—Jẹ'ẹ xa yạ'ạ ve'e.
Nay jẹmpa tse'e juu' ve'e vaanduva:
—Ve'em xa yạ'ạ ve'e kye'ex jẹts jẹ'ẹ yạ'ạ ve'e, ax ka jẹ'ẹpts yạ'ạ ve'e.
Ax viinm tse'e jẹ yaa'tyạjk vyaajñ:
—Ạ́tsam xa jẹ'ẹ.
10 Van'it tse'e dụ'amọtutụ́vidi:
—¿Vintsọse'e tụmvin'ixpạjkni?
11 Van'it tse'e jẹ yaa'tyạjk y'atsạạjv:
—Jẹ jayu juu' ve'e Jesús dụxạạj, jẹ'ẹ tse'e yụụ'nam jẹ pi'k mọ'ọts
dụpạạm jẹtse'e ạts yạ nviijn dụtukjaa'xy, van'itts ạtse'e xnụụjmi:
"Nạjkxụ mnavyimpojjini joma ve'e jẹ nạạj naa'pạ́ts juu' ve'e Siloé
dụxạạj." Nạjkxts ạtse'e; ax kuts ạtse'e nnavyimpojjini, vin'ixpạjknuts
ạtse'e.
12 Van'it tse'e dụ'amọtutụ́vidi:
—¿Jómase'e y'it jẹ jayu?
Van'it tse'e ñạ'mụxjidi:
—Ka'a xa ạtse'e nnụjava.

Ku jẹ fariseotạjk dụyakmaajntykti jẹ jayu juu' ve'e viints kẹ'x

13 Van'it tse'e dụyaknạjkxti jẹja jẹ fariseotạjk vyinkujkta jẹ jayu juu'
ve'e viints kẹ'x, 14 pọọ'kxtkụn xạạjts jẹ'ẹ ve'e vye'na ku ve'e jẹ Jesús
jẹ mọ'ọts dụpụụjm jẹtse'e dụyakvin'ixpạjkni jẹ viints jayu. 15 Van'it

tse'e je̱ fariseota̱jk du̱'amo̱tutú̱vidinuva je̱ yaa'tya̱jk pa̱n vintso̱ je̱'e̱ ve'e
vyin'ixpa̱jkni. Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Je̱ mo̱'o̱ts xa a̱tse'e ya̱ nviijn tyukjaa'x je̱ts a̱tse'e o̱jts nmavyimpojjini,
ax íxnupts a̱tse'e u̱xyam.
16 Je̱m tse'e je̱ fariseota̱jk juu' ve'e vaandu:
—Je̱ jayu juu' ya̱'a̱ ve'e du̱toon, ka je̱ Nte'yamap xa je̱'e̱ ve'e je̱ jyayu ku̱x
ka'a ve'e du̱'amaa'ya je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j.
Je̱tse'e viijnk vyaanduva:
—Ka'a je̱'e̱ ve'e tyo̱kinaxjáyuva. Pa̱n tó̱kinax jayu xa ve'e ku̱y'it, ka'ats
je̱'e̱ ve'e ku̱y'o̱'yixju̱ je̱tse'e je̱ mú̱jit nu̱ja'vin du̱tónu̱t.
Ax ve'em tse'e kijpx je̱ vinma'yu̱n du̱kajaye̱jpti. 17 Van'it tse'e
du̱'amo̱tutu̱viko̱jtinuva je̱'e̱ juu' ve'e viints ke̱'x:
—¿Vintso̱s mitse'e mnu̱nvaampa je̱ jayu ka̱jx juu' ve'e
tu̱myakvin'ixpa̱jkjini?
Je̱ts je̱'e̱ ve'e vyaajñ:
—To'k xa je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa.
18 Ax ka'a tse'e je̱ israeejlit jayu du̱jaanchja'vidi je̱ts viints je̱'e̱ ve'e
y'ijt, van'ítnume'e du̱jaanchja'vidi ku ve'e du̱vatso̱o̱vdi je̱ tyee' je̱ tyaak
19 je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Ya̱'a̱ ve'e je̱ m'ónu̱k juu' ve'e mtijtup je̱ts viints kye'x? ¿Vintso̱s ya̱'a̱
ve'e u̱xyam y'ixni?
20 Van'it tse'e je̱ tyee' je̱ tyaak y'atso̱o̱jvjidi:
—Nnu̱ja'vinup xa a̱a̱tse'e je̱ts je̱ n'ónu̱k a̱a̱ts ya̱'a̱ ve'e, nay ve'empa je̱ts
viintsam ya̱'a̱ ve'e kye'x; 21 ax ka'ats a̱a̱tse'e nnu̱java pa̱n vintso̱ ya̱'a̱
ve'e u̱xyam y'ixni, ni ka'ats a̱a̱tse'e nnu̱ja'viva pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e je̱ jayu
juu' ve'e tu̱yakvin'ixpa̱jkjini. Amo̱tutú̱vada viinm, má̱jani xa ya̱'a̱, viinm
tse'e mtuknu̱jávajadat.
22 Je̱ tsa̱'a̱ga ka̱jx tse'e ve'em je̱ tyee' je̱ tyaak vyaandi ku̱x ñu̱ja'vidupe'e
je̱ts nay'ako̱jtsijidu ve'e je̱ israeejlit jayu je̱ts ka'a ve'e du̱'ukkuva̱jktinit
je̱p tsaptu̱jkp o̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e du̱kuva̱jktup je̱ts je̱ Jesuuse'e je̱ Cristo,
juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, 23 je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱
tyee' je̱ tyaak jidu̱'u̱m vyaandi: "Amo̱tutú̱vada viinm, má̱jani xa ya̱'a̱."
24 U̱x'o̱o̱k tse'e je̱ israeejlit jayu du̱vatso̱o̱vdinuva je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e
viints ke̱'x, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Yakma̱ja yakjaancha je̱ Nte'yam, ka'a tse'e mtaayat, nnu̱ja'vinup xa
a̱a̱tse'e je̱ts tó̱kinax jayu je̱'e̱ ve'e.
25 Van'it tse'e du̱'atsa̱a̱jv:
—Ka'a xa a̱tse'e nnu̱java pa̱n tó̱kinax jayu je̱'e̱ ve'e uk pa̱n ka'a, je̱'e̱jyji
xa a̱tse'e nnu̱ja'vip je̱ts viints a̱tse'e tu̱n'it, ax íxnupts a̱tse'e u̱xyam.
26 Je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidinuva:
—¿Vintso̱se'e tu̱myakvin'ixpu̱kju̱?
27 Je̱tse'e y'atso̱o̱vnuva:
—Ta̱ xa a̱tse'e njah'avana, ka'ats a̱tse'e xjaanchjávada. ¿Tya̱jx tse'e
xtso̱kta je̱ts a̱tse'e n'ava'ninuvat? ¿Mpana̱jkxuvaanduvap miits je̱'e̱
vine'e?
28 Van'it tse'e du̱muko̱jts'anajxti je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱ jayu xa mitse'e mpanu̱jkxp, ax je̱ Moisés jye̱'e̱ts a̱a̱tse'e
mpanu̱jkxp. 29 Nnu̱ja'vinup xa a̱a̱tse'e je̱ts muko̱jtsju ve'e je̱ Moisés
je̱ Nte'yam; ax je̱ jayu, ni je̱'e̱ts a̱a̱tse'e nkanu̱java pa̱n jómit jayu je̱'e̱ ve'e.
30 Van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk y'atso̱o̱jvjidi:

—Atu̱va xa je̱'e̱ ve'e. Ka'a xa miitse'e xnu̱jávada pa̱n jómit jayu je̱'e̱ ve'e, je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e tu̱xyakvin'ixpa̱jkni. 31 Nnu̱ja'vimdinup xa u̱u̱'me'e je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam du̱'amo̱tunaxy je̱ to̱kinax jayu, je̱'e̱ ve'e y'amo̱tunajxyp pa̱n pa̱n jatye'e vinja'vijup vintsa̱'kijup je̱tse'e du̱tún juu' ve'e cha̱jkp. 32 Ni vin'ítana xa ve'e kyayakmo̱tu je̱ts je̱ja ve'e je̱ jayu juu' ve'e du̱yakvin'ixpa̱jknup pa̱ne'e viints ke̱'x. 33 Pa̱n ka je̱ Nte'yam ka̱jxap xa ve'e ku̱myiijn je̱ jayu, ni tíats je̱'e̱ ve'e ku̱kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱tónu̱t.

34 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Mits, juu' ve'e o̱o̱y je̱ to̱kin ma̱a̱t ku ve'e mke'x, ¿mitsts a̱a̱tse'e juu' xtuk'ixuvaamp?

Ve'em tse'e du̱ko̱o̱'kkuva̱jktini je̱p tsaptu̱jkp.

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e viints je̱m jya'vin ka̱jxmda

35 Ku ve'e je̱ Jesús je̱ ka̱ts du̱mo̱tu je̱ts ka'a ve'e y'ukyakkuva̱jkni je̱p tsaptu̱jkp je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e viints ke̱'x, van'it tse'e o̱jts du̱paa'ty je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—¿Mjaanchja'vip mitse'e je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp?

36 Je̱tse'e je̱ yaa'tya̱jk y'atso̱o̱jvji:

—Vaajnjik a̱ts to'k aaj pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e njaanchjávat.

37 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:

—Ta̱ mits je̱'e̱ ve'e x'ix, je̱'e̱ xa a̱tse'e juu' ve'e u̱xyam mma̱a̱tnakyo̱jtsjup.

38 Van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ Jesús du̱vinja'vi du̱vintsa̱'ki. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, njaanchja'vip xa a̱ts mitse'e.

39 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:

—Je̱'e̱ xa a̱tse'e nnu̱miin yaja naxviijn je̱ts a̱tse'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin nyaknu̱ke̱'xnatá̱kat, ve'em tse'e je̱ jayu juu' ve'e du̱kuva̱jktup je̱ts ijtpe'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱m jya'vin ka̱jxmda, je̱'e̱ tse'e du̱masoo̱ktinup je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda je̱tse'e y'ijttinit o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam ma̱a̱t, ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e íxtup. Ax je̱ jayu juu' ve'e du̱kakuva̱jktup je̱ts ijtpe'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱m jya'vin ka̱jxmda, nu̱yojk ma̱kk tse'e je̱ vyinma'yu̱n vyimpijttinit je̱tse'e du̱kakuvá̱ktat je̱ts ijtpe'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱m jya'vin ka̱jxmda, ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e viints.

40 Je̱m tse'e je̱ fariseota̱jk juu' ve'e mya̱a̱tta vye'na je̱tse'e du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi je̱ Jesús:

—¿Tis, viintspa a̱a̱ts vine'e?

41 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Je̱m xa miitse'e mviintsada mja'vin ka̱jxmda ku̱x ka'a ve'e xkuva̱kta je̱ts ijtpe'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱m mja'vin ka̱jxmda. Pa̱n ka'ats miitse'e ku̱xnu̱jávada je̱ts ve'em miitse'eda, ka'a tse'e ku̱m'itta je̱p to̱kin ja̱a̱tp. Je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xkakuva̱kta je̱ts ijtpe'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱m mja'vin ka̱jxmda, je̱p tse'e to̱kin ja̱a̱tp m'itta.

10

Je̱ naa'tók tukmu'a'ixmojkin

1 ’Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, pa̱n pa̱n xa ve'e kata̱jkip joma ve'e je̱ naa'tók aka̱'a̱ je̱tse'e tya̱ka viijnk tso̱v, je̱ me̱e̱'tspa je̱ katye̱e̱'yvats je̱'e̱ ve'e. 2 Ax pa̱n pa̱n tse'e ta̱jkip joma ve'e je̱ naa'tók aka̱'a̱, je̱ carnero vinténivats je̱'e̱ ve'e. 3 Je̱ jayu juu'

ve'e dṵ'ix'ijtp jẹ̱ naa'tók akạ̱'ạ̱, jẹ̱'ẹ̱ tse'e yak'avaatsṵxjup jẹ̱tse'e tyạ́kat. Ax yukmọ̱tukạjptup tse'e jẹ̱ carnero jẹ̱ vyinténivada, jẹ̱ xyạ̱ạ̱jamts jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyukmukạjtsp jẹ̱ kyarneeroda jẹ̱tse'e pyítsumda jẹ̱p naa'tók jạ̱ạ̱tp. 4 Vyintoo'vạjkipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ kyarneeroda ku ve'e dṵyakpítsum, jẹ̱tse'e jẹ̱ kyarneero pyanạjkxjada kṵx yukmọ̱tukạjptupe'e jẹ̱ vyinténivada. 5 Ka'a tse'e dṵpanạjkxta pạ̱ne'e kya'íxada, ñojk'ọ́ye'e dṵkukẹ̱'ẹ̱kta, kṵx yukmọ̱tukạjptupe'e jẹ̱ts viijnk jayu jẹ̱'ẹ̱ ve'e.

6 Jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ Jesús tyukmu'a'ixmojkijidi; ax ka'a tse'e dṵvinmọ́tudi ti ve'e tyijp.

Ve'em xa ve'e jẹ̱ Jesús ax jo'n to'k jẹ̱ ọ̱y carnero vinténiva

7 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ̱'mṵxjidinuva:

—Tyṵ́vam xa ạ̱ts miitse'e nnạ̱ạ̱jmada, vaampam ạ̱tse'e, ve'em xa ạ̱tse'e ax jo'n jẹ̱ naa'tók akạ̱'ạ̱ joma ve'e tyạ̱ka jẹ̱ carneeroda. 8 Anañṵjoma tse'e pạ̱n pạ̱n jatye'e miindu too'vạjkp jẹ̱ts ka'a ve'e ạ̱ts, jẹ̱ mẹ̱ẹ̱'tspa jo'nts jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'ijtti, ax ka'a tse'e myạ̱jạ̱pạ̱ạ̱jmjidi ạ̱ts jẹ̱ njáyuda. 9 Ve'em xa ạ̱tse'e ax jo'n jẹ̱ naa'tók akạ̱'ạ̱. Pạ̱n pạ̱n tse'e tạ̱jkip joma ve'e ạ̱ts, tsạ̱'ạ̱k tse'e y'ítṵt, ve'em tse'e y'ítṵt ax jo'n jẹ̱ carnero juu' ve'e pítsump tạ̱jkip joma ve'e jẹ̱ naa'tók jẹ̱tse'e jẹ̱ jyṵ'kx dṵpaa'ty.

10 'Jẹ̱'ẹ̱jyji xa ve'e jẹ̱ mẹ̱ẹ̱'tspa ñṵmiimp jẹ̱tse'e myẹ̱ẹ̱'tsṵt, yak'ọọ'kṵt, jẹ̱tse'e yakvintọ́kiyṵt; ax jẹ̱'ẹ̱ts ạ̱tse'e nnṵmiimp jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu dṵjayẹ̱jptinit jẹ̱ joojntykin, pu'uk avaada ve'e dṵjayẹ̱jptinit. 11 Ve'em xa ạ̱tse'e ax jo'n jẹ̱ ọ̱y carnero vinténiva. Jẹ̱ ọ̱y carnero vinténiva, kyu'ọọ'kapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ kyarneeroda. 12 Ax pạ̱n pạ̱n tse'e mutoomp jẹ̱ meen kạ̱jx, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e dṵkajẹ̱'ẹ̱ip jẹ̱ carneeroda, myasọọknupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ carneeroda jẹ̱tse'e kye'ek ku ve'e dṵ'ix jẹ̱ts jẹ̱me'e myets jẹ̱ lobo. Van'it tse'e jẹ̱ lobo jẹ̱ carnero dṵmach. Juu' tse'e kyamajchp, jẹ̱'ẹ̱ tse'e yak'anomva'kxyp. 13 Jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx xa ve'e jẹ̱ jayu kye'ek kṵx jẹ̱ meenji jẹ̱'ẹ̱ ve'e ñṵtuump, ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e dṵtoonka jẹ̱ carneeroda.

14-15 'Ve'em xa ạ̱tse'e ax jo'n jẹ̱ ọ̱y carnero vinténiva juu' ve'e dṵ'ixa jẹ̱ kyarneeroda jẹ̱tse'e jẹ̱ kyarneero y'íxaijiduva. Ve'em ax jo'n ạ̱tse'e jẹ̱ nTee' x'ixa, jẹ̱ts ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e n'íxaiva, nay vanxṵ́pjyamts ạ̱tse'e jẹ̱ njayu n'íxada, jẹ̱ts ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e x'íxaiduva. Ve'em ax jo'n to'k jẹ̱ ọ̱y carnero vinténiva dṵku'ọọ'ka jẹ̱ kyarneeroda, ve'emts ạ̱tse'e nku'ọọ'kat ạ̱ts jẹ̱ njáyuda. 16 Njayejpp xa ạ̱tse'e jẹ̱ viijnk jáyuda juu' ve'e yaja ka'ijttupna. Tun vinkọ̱pkts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e nyakmiinduvat, xkạ̱ts'amọ̱tunajxtuvapts ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e, ve'emts ạ̱tse'e n'ijtnit jẹ̱'ẹ̱ mạ̱ạ̱t ax jo'n jẹ̱ vinténiva juu' ve'e to'k muk ijtp mạ̱ạ̱t jẹ̱ kyarneeroda.

17 'Xtsọ̱jkpts ạ̱tse'e jẹ̱ nTee' kṵx nmasạ̱ạ̱kp ạ̱tse'e jẹ̱ njoojntykin, ve'emts ạ̱tse'e ntun jẹ̱ts ạ̱tse'e njoojntykpạ̱jknuvat. 18 Ni pạ̱na xa ạ̱tse'e jẹ̱ njoojntykin xkapạ̱jkjat pạ̱n joojntykavaamp ạ̱tse'e, ạ́tsamts jẹ̱'ẹ̱ ve'e nmasọ̱'ọ̱kup. Njayejpp xa ạ̱tse'e jẹ̱ kutojkṵn jẹ̱ts ạ̱tse'e nmasọ̱'ọ̱kṵt, jẹ̱ts njayẹ̱jppapts ạ̱tse'e jẹ̱ kutojkṵn jẹ̱ts ạ̱tse'e njoojntykpạ̱jknuvat. Jẹ̱ nTee' ạ̱tse'e xmọọy yạ̱ pava'nṵn.

19 Ku ve'e jẹ̱ israeejlit jayu dṵ'amọ̱tunajxti juu' ve'e kyọ̱jts, ka'a tse'e kijpx jẹ̱ vinma'yṵn dṵjayẹ̱jpti. 20 Nṵmay tse'e vyaandi:

—¿Tyạ̱jxse'e x'amọ̱tunaxta? Jẹ̱ kọ̱'ọ̱yjáyuvap xa ve'e jẹ̱m jya'vin kạ̱jxm jẹ̱tse'e tṵvyinma'yṵntọ́kini.

21 Jẹ̱m tse'e juu' ve'e vaanduva:

—Ni pa̱na xa ve'e ve'em kyaka̱ts juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. ¿e̱'yixjup n'ite'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱tse'e du̱yakvin'ixpá̱ku̱t je̱ viints jayu?

Ku je̱ israeejlit jayu je̱ Jesús du̱kakuva̱jkti

22 Xox aats tse'e vye'na ku ve'e je̱m Jerusalén du̱nu̱xa̱a̱jtónada je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk. 23 Je̱p tse'e ma̱ja̱ tsaptu̱jkp je̱ Jesús ñaxy tya̱ka vye'na joma ve'e je̱ epu̱tso̱o̱ktku̱n juu' ve'e Salomón du̱xa̱a̱j, 24 van'it tse'e je̱ israeejlit jayu ñaa'víttjidi je̱tse'e ña̱'mu̱xjidi:

—¿Vin'it paatts a̱a̱ts mitse'e xyakme̱jtsvinmáyu̱t? Pa̱n mítsam xa ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, nu̱ko̱tsu̱ tse'e o̱y.

25 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Njavaajnjidu xa a̱ts miitse'eda, ka'ats a̱ts miitse'e xjaanchjávada. Je̱'e̱ juu' jaty a̱tse'e ntuump a̱ts je̱ nTee' je̱ kyutojku̱n ka̱jx, va'ajtsts je̱'e̱ ve'e ñu̱ke̱'xnatá̱ka je̱ts pa̱n a̱tse'e. 26 Ax ka'ats a̱ts miitse'e xjaanchjávada ku̱x ka'a a̱ts miitse'e njáyuvada, ve'em ax jo'n a̱tse'e tu̱nva'añ, 27 ka'a ve'e ve'em m'itta ax jo'n je̱ carneeroda juu' ve'e du̱yukmo̱tukajptup je̱ vyinténivada. N'íxats a̱tse'e je̱ njáyuda; xpamiindupts a̱ts je̱'e̱ ve'eda. 28 Nmo̱o̱ydupts a̱tse'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, ni je̱ vin'ita tse'e kyavintó̱kidat, ni pá̱nats a̱ts je̱'e̱ ve'e xkapa̱jkjat. 29 A̱ts je̱ nTee', juu' ve'e du̱nu̱ma̱jika̱jxp, je̱'e̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e xmo̱o̱y, ax ni pa̱na tse'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e pya̱jku̱xju̱t. 30 A̱ts je̱ts a̱ts je̱ nTee', to'kjits a̱a̱tse'e.

31 Van'it tse'e je̱ israeejlit jayu je̱ tsaaj du̱vijtsu̱ktinuva je̱tse'e du̱'ukka'ts'o̱o̱'kuvaandi. 32 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—May viijnani xa a̱tse'e ntun juu' ve'e o̱y a̱ts je̱ nTee' je̱ kyutojku̱n ka̱jx, ¿ax juu' ya̱ o̱y to'nu̱n ka̱jxts a̱tse'e xtsaka'atsuva'anda?

33 Je̱tse'e je̱ israeejlit jayu y'atso̱o̱jvjidi:

—Ku̱xe'e je̱ Nte'yam tu̱xvinko̱jtspét, je̱'e̱ ka̱jx xa a̱a̱ts mitse'e ntsaka'atsuva'añ, ka je̱'e̱ ka̱jxap ku ve'e juu' o̱y tu̱xtún. Jayu xa mits, Nte'yam tse'e mnatyijju̱.

34 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Je̱ Kunuu'kx Jatyán xa ve'e vaamp je̱ts jidu̱'u̱me'e je̱ Nte'yam vyaajñ: "Nte'yamda xa miitse'eda." 35 Nnu̱ja'vimdinup xa u̱u̱'me'e je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e javyet je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp, ka'ats je̱'e̱ ve'e nvaat kyatónju̱t, jajtytónjup je̱'e̱ ve'e. Vaan tse'e je̱ Nte'yam je̱ts nte'yamda je̱'e̱ ve'e je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e yakmo̱o̱ydu je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook. 36 Ax je̱ Nte'yamts a̱tse'e apu̱k xpa̱a̱m je̱ts a̱tse'e ntónu̱t juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp, je̱'e̱ts a̱tse'e xke̱jx yaja naxviijn. ¿Vintso̱ts miitse'e mva'anda je̱ts ta̱ a̱tse'e nvinko̱jtspét je̱ Nte'yam je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e tu̱nva'añ je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k a̱tse'e? 37 Pa̱n ka'a xa a̱tse'e ntun juu' ve'e a̱ts je̱ nTee' tyuump, ka'ats a̱tse'e xjaanchjávadat; 38 ax pa̱n ntuumpts a̱tse'e, ó̱yam a̱tse'e xkajaanchjávada, jaanchjávadats je̱'e̱ juu' a̱tse'e ntuump, ve'em tse'e o̱y xnu̱jávadat je̱ts yam je̱'e̱ ve'e a̱ts nja'vin ka̱jxm a̱ts je̱ nTee', je̱ts je̱m a̱tse'e je̱'e̱ jya'vin ka̱jxmpa.

39 Jado'k naxts je̱'e̱ ve'e du̱'ukmatsuvaandinuva, ax va'któ̱ki tse'e.

40 Van'it tse'e je̱ Jesús vyimpijtnuva je̱m jado'k ado'om Jordán ma̱ja̱ na̱pa'am. Je̱m tse'e tyaajñ joma ve'e je̱ Juan yakna̱pet y'ijt too'va̱jkp. 41 Nu̱may tse'e je̱ jayu ñu̱na̱jkxjidi je̱tse'e vyaandi:

—Ka'a xa ve'e je̱ Juan je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin du̱tuujn, ax nu̱jom tse'e juu' ve'e kyo̱jts ya̱ jayu ka̱jx, tyú̱vamts je̱'e̱ ve'e.

42 Jẹm tse'e nụmay jẹ jayu dụjaanchja'vidi jẹ Jesús.

11

Ku jẹ Lázaro y'ọọ'kni

1 Pạjkjup tse'e vye'na to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e Lázaro dụxạạj, jẹm
Betania jẹ'ẹ ve'e kyukajpụna, jẹm judéait y'it jọọtm, jẹ y'uts María jẹts jẹ
y'uts Marta jẹ kyajpụnda. 2 Jẹ Maríats jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e ụx'ọọk dụpạạjmji
jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹm tyékum jẹ pa'ajk xoo'kpa nạạj jẹtse'e jẹ vyaajy
dụtukpạ't; jẹ Lázaro, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e y'ajchip. 3 Ax pạjkjup tse'e vye'na jẹ
Lázaro, jẹ'ẹ kạjx tse'e nụmẹjtsk jẹ y'uts dụkạtsụnụkẹjxti jẹ Jesús jidụ'ụm:

—Mạjạ Vintsạ́n, pạjkjup xa jẹ'ẹ ve'e juu' mitse'e ọọy mtuntsạjkp.

4 Ku ve'e jẹ Jesús dụ'amọtunajxy, van'it tse'e vyaajñ:

—Ka yak'ọọ'kpa pa'amap xa jẹ'ẹ ve'e tụmyachjụ, jẹ'ẹ kạjx xa ve'e
ve'em jyaty jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ myạjin jẹ jyaanchin ñụkẹ'xnatạ́kat
jẹtse'e jẹ pa'am kạjx ñụkẹ'xnatạjkivat ạts jẹ nmạjin, ạts, jẹ Nte'yam jẹ
y'Onụk.

5 Ax jẹ Jesús, ọọy tse'e dụtuntsọkta y'ijt jẹ Marta mạạt jẹ y'uts jẹts jẹ
Lázaro. 6 Ọyam tse'e jẹ kạts dụmọtu jẹts pạjkjupe'e jẹ Lázaro, jaa'ktaan
tse'e jamẹjtsxạạj joma ve'e vye'na. 7 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk
dụnụụjmi:

—Ja'mdinuva jẹm Judea.

8 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ñạ'mụxjidi:

—Yak'ixpạjkpa, ụxya námnum xa ve'e jẹ jẹ́mit jayu
m'ukka'ts'ọọ'kuvaajnjidi, ¿ax mnạjkxuvaannuvapts mitse'e jẹm?

9 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—¿Tis, ka makmẹjtsk hoorape'e to'k xạạj dụmạạda? Pạn nto'numdup
xa ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n jẹ jayu
juu' ve'e yọ'yp xụụjụn, ka'a tse'e jyẹ'pxténa kụx yọ'ype'e jẹja ajajtk it jạạt
juu' ve'e yaja naxviijn; 10 ax pạn ka'a tse'e nkutyo'numda juu' ve'e jẹ
Nte'yam chạjkp, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e yọ'yp jẹja
akọọ'ts it jạạt, jẹ'pxténip tse'e kụx jẹ ajajtke'e ka'ijtụxjup.

11 Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:

—Jẹ Lázaro, juu' ve'e nmạạtnayja'vimjụdup, tạ tse'e myanaxy, ax
nạjkxụts ạts dụyakjọtvijụ.

12 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ñạ'mụxjidi:

—Mạjạ Vintsạ́n, pạn tạ xa ve'e myanaxy, jọtkạda'akup tse'e.

13 Ax jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús tyijp jẹts tạ́vani ve'e jẹ Lázaro y'ạạ'k; ax
ve'em tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinmaaydi jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e tyijp ku ve'e
jẹ jayu myanaxy.

14 Van'it tse'e jẹ Jesús va'ajts vya'nụxjidi:

—Tạ xa jẹ'ẹ ve'e y'ạạ'k jẹ Lázaro. 15 Xọọjntkpts ạtse'e ku ạtse'e jẹm
tụnkave'na ku ve'e tụy'ạạ'k, kụx ve'eme'e nụyojk ọy miits kạjxta jẹtse'e
ñụyókat jẹ mjaanchja'vinda. Ax ja'mụts dụ'íxumda.

16 Jẹ Tomás juu' ve'e tyijtup Xeen Onụk, jidụ'ụm tse'e dụnụụjmi jẹ
myu'ixpạjkpatạjk:

—Ja'mda jẹtse'e yạ Jesús nmạạt'ọọ'kumdat.

Jẹ Jesús xa jẹ'ẹ ve'e pạne'e jẹ jayu dụjoojntykinmọọyp

17 Ku ve'e jẹ Jesús jyẹ'y, maktaxxạạj ítanits jẹ'ẹ ve'e jẹ Lázaro ñaxtạjkini
vye'na. 18 Jẹ Jerusalén tse'e myutạ́mip jẹ Betania, kojkm legua naxyts jẹ'ẹ

ve'e dṵmujékuma. 19 Ax nṵmay tse'e jẹ̱ israeejlit jayu o̱jts dṵku'ixta jẹ̱
Marta jẹ̱ts jẹ̱ María, ko̱jtsjo̱t'amą́jivats jẹ̱'ẹ̱ ve'e ñą́jkxti ku ve'e jẹ̱ y'ajchta
y'ą́ą́'k. 20 Ku tse'e jẹ̱ Marta jẹ̱ kąts dṵmo̱tu jẹ̱ts jẹ̱'ype'e jẹ̱ Jesús, van'it tse'e
dṵ'anąjkxi; jẹ̱ María, jẹ́jats jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyąk'aajy tyaajñ. 21 Ku ve'e jẹ̱ Marta
dṵmą́ą́tnavyaatji jẹ̱ Jesús, van'it tse'e dṵnṵṵjmi:

—Mąją Vintsą́n, pąn yaja xa mitse'e kṵmve'ni, ka'ats ą́tse'e jẹ̱ n'ajch
kṵy'ą́ą́'k. 22 Ax nmṵja'vinupts ą́tse'e jẹ̱ts pąn ti ve'e m'amó̱tup jẹ̱
Nte'yam, mmo̱o̱jyjupts mits jẹ̱'ẹ̱ ve'e.

23 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús ñą́'mṵxji:

—Joojntykpąjknuvap jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ m'ajch.

24 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Marta y'atsą́ą́jv:

—Nnṵja'vinup xa ą́tse'e jẹ̱ts joojntykpąjknuvap jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku
ve'e jẹ̱ o̱o̱'kpatąjk jyoojntykpąjktinuvat, jẹ̱ xą́ą́j ku ve'e jẹ̱ jayu
yakto̱kimpayo̱'ynit.

25 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñą́'mṵxji:

—Ą́ts xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e pąne'e jẹ̱ o̱o̱'kpatąjk dṵyakjoojntykpąjktup, nay
ą́tsts jẹ̱'ẹ̱ ve'eva juu' ve'e jẹ̱ jayu dṵjoojntykinmo̱o̱yp. Pąn pąnts ą́tse'e
xjaanchja'vip, jya'ą́ą́'kanamts jẹ̱'ẹ̱ ve'e, joojntykpąjknuvapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
jado'k nax. 26 Nṵjom tse'e pąn pąn jatye'e joojntykidup jẹ̱ts ą́tse'e
xjaanchjávada, ni jẹ̱ vin'ítats jẹ̱'ẹ̱ ve'e kyo̱o̱'k'o̱o̱'ktinit. ¿Mjaanchja'vipts
mitse'e ve'em?

27 Van'it tse'e jẹ̱ Marta y'atsą́ą́jv:

—Ve'em, Mąją Vintsą́n, njaanchja'vip ą́tse'e jẹ̱ts jẹ̱ Cristo mitse'e, jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ y'Onṵk, juu' ve'e vyinko̱o̱n jẹ̱tse'e myiinnit yaja naxviijn.

28 Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e jẹ̱ Marta o̱jts dṵvą́v jẹ̱ y'uts María.
Jidṵ'ṵm tse'e ayu'uts dṵnṵṵjmi:

—Tą́ xa ve'e myets jẹ̱ yak'ixpąjkpa, ṵxẹ̱m tse'e mnṵkẹ́xaja.

29 Ko̱o̱jyji tse'e dṵ'amo̱tunajxy, van'it tse'e jẹ̱ María tyeni jẹ̱tse'e jẹ̱
Jesús dṵnṵnṵjkx. 30 Jẹ̱ẹ̱na tse'e kajpṵn pa'ayi vye'na jẹ̱ Jesús, jẹ̱m joma
ve'e jẹ̱ Marta dṵmą́ą́tnavyaatji. 31 Ku ve'e jẹ̱ israeejlit jayu juu' ve'e
dṵko̱jtsjo̱t'amą́jidup jẹ̱ María jẹ̱m tyąk'am, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵ'ixtu jẹ̱ María tyeni
jẹ̱tse'e jatyji pyítsum, van'it tse'e dṵpanąjkxti, ve'eme'e dṵnasja'vidi jẹ̱ts
jẹ̱ Lázaro ve'e nąjkx dṵnṵya'axy joma ve'e ñaxtąjki.

32 Ku tse'e jẹ̱ María jyẹ̱'y joma ve'e jẹ̱ Jesús, van'it tse'e dṵvinko̱xkteni,
jẹ̱tse'e dṵnṵṵjmi:

—Mąją Vintsą́n, pąn yaja xa mitse'e kṵmve'ni, ka'ats ą́tse'e jẹ̱ n'ajch
kṵy'ą́ą́'k.

33 Ku tse'e jẹ̱ Jesús dṵ'ix jẹ̱ts yaaxtupe'e jẹ̱ María jẹ̱ts jẹ̱
israeejlit jayu juu' ve'e myą́ą́tmẹjtstu, tsaachvinmaay tse'e jẹ̱tse'e
ñavyinma'yṵnmo̱o̱jyji. 34 Van'it tse'e dṵ'amo̱tutṵvi:

—¿Jómase'e tṵxyaknaxtąjkidini?

Jẹ̱tse'e y'atso̱o̱jvjidi:

—Mąją Vintsą́n, ja'mṵ jẹ̱m jẹ̱tse'e x'íxṵt.

35 Yaax tse'e jẹ̱ Jesús. 36 Van'it tse'e jẹ̱ israeejlit jayu vyaandi:

—Ixta vintso̱ ve'e dṵtuntsą́k y'ijt.

37 Jẹ̱m tse'e juu' ve'e vaandu:

—Yą́'ą́ juu' ve'e jẹ̱ viints jayu dṵyakvin'ixpąjknu, ¿ka'a tse'e kṵy'o̱'yixji
jẹ̱tse'e jẹ̱ maa'yṵn kṵdṵtuujn jẹ̱tse'e jẹ̱ Lázaro kṵkya'ą́ą́'k?

Ku jẹ̱ Lázaro jyoojntykpąjknuva

38 Van'it tse'e jẹ Jesús ñavyinma'yụnmọọjyjinuva jẹtse'e ñaajktą́miji
joma ve'e ñaxtąjki jẹ Lázaro. Aajntkts jẹ'ẹ ve'e y'ijt jẹtse'e to'k jẹ mąjąą tsaaj
dụ'akụ'ụjụ. 39 Jẹtse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—Yakkẹ'ẹkta jẹ tsaaj.
Van'it tse'e jẹ Marta ñą'mụxji, jẹ jamya'aju jẹ y'uts:
—Mąjąą Vintsą́n, ¡tą xa jẹ'ẹ ve'e xyoo'kpąjkni!, kụx maktaxxąąj ítani jẹ'ẹ
ve'e y'ąą'k.
40 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús ñą'mụxji:
—¿Ka ve'emap ątse'e tụnva'añ jẹts pąn mjaanchja'vipe'e, m'íxupts
mitse'e jẹ Nte'yam jẹ myąjin?
41 Van'it tse'e jẹ tsaaj dụyakkẹẹkti. Van'it tse'e jẹ Jesús jẹm tsajm tsọ
pyat'ix jẹtse'e vyaajñ:
—Tata, nkukọjtsjip ąts mitse'e kụx ątse'e tụxkąts'amọtunaxy.
42 Nnụja'vip ątse'e jẹts xą'ma ąts mitse'e xkąts'amọtunaxy. Jẹ'ẹ kąjxts
ątse'e nva'añ yą nụmay jayu jẹ y'ọ'yin kąjxta juu' ve'e yájada, jẹtse'e
dụjaanchjávadat jẹts mits ątse'e xkẹjxp.
43 Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e mąkk kyąjts:
—¡Lázaro, pítsumni jẹp!
44 Van'it tse'e pyítsumni jẹ Lázaro juu' ve'e uk'ọọ'k; vimpídụtts jẹ'ẹ ve'e jẹ
kyą'ąj jẹ tyek mąąt jẹ vit jẹts jẹ vyiijn jẹ y'aaj vitụvinmąts. Jẹtse'e jẹ Jesús
ñą'mụxjidi:
—Nụkẹjva'atsta jẹtse'e xmasọ'ọktat jẹtse'e ñąjkxnit.

Ku jẹ israeejlit jayu dụ'ukkọjtsmojkti jẹtse'e jẹ Jesús kụdụmajtsti
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Yą'ą kąjx tse'e nụmay jẹ israeejlit jayu juu' ve'e jẹ María ọjts
dụkọjtsjọt'amąjada, jẹ'ẹ tse'e dụjaanchja'vidu jẹ Jesús ku ve'e dụ'ixti juu'
ve'e tyoon. 46 Jẹm tse'e viijnktava juu' ve'e ọjts dụ'ixta jẹ fariseotąjk
jẹtse'e dụtukmumaajntykti juu' ve'e jẹ Jesús tyoon. 47 Van'it tse'e jẹ
fariseotąjk ñay'amojkijidi mąąt jẹ tee'tąjk jẹ vyintsąnda jẹts pąn pąn
jatye'e dụnụmąjiduvap jẹp tsaptụjkp, jẹtse'e vyaandi:
—¿Vintsọse'e njátkimdat? Tyuump xa ve'e may jẹ mụ́jit nụja'vin jẹ jayu.
48 Pąn nyakjajtjimdup xa ve'e, anañụjoma tse'e jyaanchjávajadat, van'it
tse'e jẹ rómait yakkutojkpa myẹ́tstat jẹtse'e dụyakkutọ́kidat yą nmąjąą
tsaptąjkamda jẹtse'e xpąjkjimdinit yą n'ítamda yą nnaaxamda.
49 Ax to'kts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e Caifás dụxąąj, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ joojnt ve'nip
tee' juu' ve'e dụnụvintsąnikąjxp jẹ tee'tąjkta, jẹ'ẹ tse'e vaan:
—Ka'a xa miitse'e xtinụjávada, 50 ka'a tse'e xpayọ'yduva jẹts ụụ'm jẹ
n'ọ'yinamda jẹ'ẹ ve'e ku ve'e to'kji jẹ jayu dụku'ọọ'kat jẹ njáyuvamda jẹts
ka'a ve'e ku ve'e kyutọ́kiyụt nụjom jẹ israeejlit jayu.
51 Ax ka jẹ y'avintsọ vinma'yụnapts jẹ'ẹ ve'e ve'em vyaajñ, jẹ'ẹ kąjxe'e
kụxe'e jẹ joojnt vye'na tee' juu' ve'e dụnụvintsąnikąjxp jẹ tee'tąjkta,
jẹ'ẹ kąjx tse'e vyaajñ kụxe'e jẹ Nte'yam myọọjyji ve'em jẹ vinma'yụn,
vaan tse'e jẹts kyu'ọọ'kape'e jẹ Jesús jẹ israeejlit jayu. 52 Ax ka
jẹ'ẹjyap tse'e kyu'ọọ'kap, kyu'ọọ'kivap jẹ'ẹ ve'e pąn pąn jatye'e ka jẹ
israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e dụyaknay'amókajat nụjom jẹ Nte'yam jẹ
y'ónụkta juu' ve'e tsụụnidup muxim muyam yaja naxviijn. 53 Jẹ xąąjji
tse'e dụ'uknụpąąjmtkidi jẹ israeejlit jayu juu' ve'e dụnụmąjidup jẹtse'e
kụdụyak'ọọ'kti jẹ Jesús.
54 Jẹ'ẹ kąjx tse'e jẹ Jesús kyọọ'knaajkkẹ'xjini joma ve'e jẹ israeejlit
jayu, ñojk'ọ́ye'e chąą'n jẹm judéait y'it jọọtm jẹtse'e ñụjkx jẹm kajpụn

kąjxm juu' ve'e Efraín dụxąąj, jẹ vinva'ajts it mutąm. Jẹm tse'e y'ijt jẹ y'ixpąjkpatąjk mąątta.
55 Tuntąąminup tse'e vye'na ku ve'e jẹ israeejlit jayu jẹ pascua xąąj dụtóndat. Nụmay jẹ jayu juu' ve'e tsọọ'ndu may viijn, jẹm tse'e Jerusalén vyimpẹjtti jẹtse'e ñaajkva'atsjadat namka'anume'e jẹ pascua xąąj dụpaa'ty. 56 Y'íxtidupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús. Ku ve'e jẹp mąjąą tsaptụjkp vyẹ'nada, jẹtse'e ñay'amọtutụ́vijidi:
—¿Vintsọs miitse'e mva'anda? Ka'a xa vine'e jẹ Jesús myínụt xąąjiva.
57 Tąąvani tse'e jẹ fariseotąjk jẹts jẹ tee'tąjk jẹ vyintsąnda dụpava'anda jẹts pąn pąne'e dụnụja'vip joma ve'e y'it jẹ Jesús, jẹtse'e dụ'avánadat, ve'em tse'e kụy'ọ'yixjidi jẹtse'e kụdụmajtsti.

12

To'k jẹ tą'ąxtąjk dụpąąjmji jẹ pa'ajk xoo'kpa nąąj jẹ Jesús
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

1 Jatojtụk xąąj tse'e kya'it vye'na jẹtse'e jẹ pascua xąąj dụpaa'tụt, van'it tse'e jẹ Jesús ñụjkx jẹm Betania, jẹm joma ve'e chụụna jẹ Lázaro juu' ve'e yakjoojntykpąjknuva. 2 Jẹm tse'e jẹ a'ox dụyak'ọ'yidi jẹ Jesús kąjx, jẹ Marta tse'e patto'nip; jẹ Lázaro jẹts jẹ javyąą'kxtąjk, jẹm tse'e dụmąąt'a'óxidi jẹ Jesús. 3 Van'it tse'e jẹ María dụyaknụjkx kojkm litro jo'n jẹ pa'ajk xoo'kpa nąąj jẹtse'e dụpąąjmji jẹm jẹ Jesús tyékum. Va'ajts tsọ́vaxts jẹ'ẹ ve'e jẹ pa'ajk xoo'kpa nąąj jẹts tum jẹ nardo aajy ojts pụm. Van'it tse'e jẹ vyaajy dụtukpą't jẹ Jesús jẹ tyek. Nụjom tse'e jẹ tąjk pya'ajkxoo'kpąjkkụjx. 4 Van'it tse'e jẹ Judas Iscariote kyąjts, jẹ Simón jẹ myajntk, nụto'k jẹ nụmakmẹjtsk ixpąjkpada, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Jesús dụpąąmnup jẹm jẹ jayu kyą'm juu' ve'e tso'oxpąjkjụdup. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
5 —¿Tyąjx tse'e nụyojk ọy tụkyayaktąą'k yą pa'ajk xoo'kpa nąąj ax jo'n jẹ meen juu' ve'e to'k joojnt nụmutún jẹtse'e jẹ ayọọva jayu kụyakmọọydi?
6 Ax ve'em tse'e jẹ Judas ñatyijji jẹts jẹ'ẹ kąjxe'e ve'em vyaajñ kụx jẹ ayọọva jayu ve'e tyukmą'tp; ax ka'a tse'e, ve'em tse'e vyaajñ kụx mẹẹ'tspe'e, jẹ'ẹ tse'e dụką'mip jẹ apąjkin joma ve'e jẹ meen dụjayẹpta, jẹpji tse'e dụpukąn juu' ve'e jẹp pyąąmdup. 7 Van'it tse'e jẹ Jesús ñą'mụxji:
—Masọ'ọkụ, kyọọjnụk xa yą'ą ve'e tąąv jẹtse'e tụdụ'apąąmdụka ąts jẹ nnụnaxtąjkin. 8 M'íttap xa miitse'e xą'ma jẹ ayọọva jayu mąątta; jẹts ąts, ka'ats ątse'e n'ítụt xą'ma miits mąątta.

Ku jẹ tee'tąjk dụ'ukkojtsmojkti jẹtse'e jẹ Lázaro kụdụyak'ọọ'kti

9 Nụmay tse'e jẹ israeejlit jayu dụnụja'vidi jẹts jẹme'e Betania jẹ Jesús; nąjkxtu tse'e jẹm, ka jẹ Jesús kąjxjyap, jẹ'ẹ kąjxpa ve'e jẹtse'e jẹ Lázaro dụ'íxtuvat, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Jesús yakjoojntykpąjknuva ku ve'e y'uk'ąą'k. 10 Van'it tse'e jẹ tee'tąjk jẹ vyintsą́n dụkojtsmojkti jẹtse'e kụdụyakjay'ọọ'kjụduva jẹ Lázaro 11 jẹ'ẹ kąjx ku ve'e nụmay jẹ israeejlit jayu myasọọkjidini jẹtse'e jẹ Jesús dụjaanchja'vidi.

Ku jẹ Jesús tyąjki jẹp Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

12 Jẹ ku'óxit tse'e jẹ nụmay jayu juu' ve'e ojtstu jẹm Jerusalén pascua xąąjiva, jẹ'ẹ tse'e jẹ kąts dụmọ́tudu jẹts jẹ'yavaampe'e jẹ Jesús jẹm

jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm, 13 van'it tse'e du̱papa̱jkti je̱ tu̱u̱xu̱x aajy
je̱tse'e du̱'ana̱jkxidi je̱ Jesús, ma̱kk tse'e jidu̱'u̱m kyo̱jtsti:
—¡Yakma̱ja yakjaancha xa ve'e je̱ Nte'yam y'ijtnit! ¡Yak'o̱ñu̱ko̱jtsip xa
ya̱'a̱ ve'e ya̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa juu' ve'e miimp je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
ka̱jx!
14 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱yakjay'íxtiji to'k je̱ burro, je̱tse'e du̱tuktsu̱u̱ni,
ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
15 Kadi mtsa̱'a̱gada, jerusaleenit jáyuda,
ixta je̱ts je̱me'e burro ni'kxm jye'ya je̱ myakkutojkpada.
16 Ka'a tse'e du̱vinmó̱tudi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk juu' ve'e toojnju ko̱jtsju;
tá̱vani ve'e je̱ Nte'yam du̱yakma̱ja du̱yakjaancha vye'na je̱ Jesús, van'it
tse'e du̱jaa'mye̱jtsti je̱ts ve'eme'e tyoojnji kyo̱jtsji nu̱jom juu' ve'e ijtp je̱
Jesús ka̱jx je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp.
17 Je̱ nu̱may jayu juu' ve'e ijttu je̱ Jesús ma̱a̱t van'it ku ve'e du̱yaxpítsum
je̱ Lázaro joma ve'e y'uknaxta̱jki je̱tse'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e
y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ tse'e myaajntyktu juu' jatye'e y'ixtu. 18 Nu̱may tse'e je̱ jayu
du̱'ana̱jkxidi je̱ Jesús ku̱x myó̱tudu ve'e je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin juu' ve'e tyoon
ma̱a̱t je̱ Lázaro. 19 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk ñavyaajnjidi:
—Íxtats n'it je̱ts ka'a ve'e y'o̱ya juu' ve'e njatonuva'numdup, nu̱jom xa
ve'e je̱ jayu tyumpanu̱jkxju̱.

Ku je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ israeejlitap, je̱'e̱ tse'e du̱'íxtidu je̱ Jesús

20 Je̱'yduva tse'e xa̱a̱jiva je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ israeejlitap je̱m Jerusalén,
je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e vyinjavavaandup vyintsa̱'a̱gavaandup. 21 Van'it
tse'e je̱ jayu du̱vinkutá̱midi je̱ Felipe, betsáidait jayu je̱'e̱ ve'e, je̱m galiléait
y'it jo̱o̱tm, je̱tse'e du̱munoo'kxtkti. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱ Jesús xa a̱a̱tse'e nja'ixuvaampy.
22 Van'it tse'e je̱ Felipe o̱jts du̱vaajñja je̱ Andrés, je̱tse'e nu̱me̱jtsk o̱jts
du̱vaajnjada je̱ Jesús. 23 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Tá̱vani xa ve'e je̱ tiempo jye̱'yni je̱ts a̱tse'e ntsaachpaatnit je̱tse'e
a̱ts je̱ nma̱jin ñu̱ke̱'xnatá̱kat, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
24 Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, pa̱n ka'a xa
ve'e to'k je̱ trigo ta̱a̱mt ñaxka̱da'aky je̱ja naxku̱jx, je̱tse'e myux, je̱tse'e
vyintó̱kini je̱ pi'k trigo ta̱a̱mt juu' ve'e tu̱y'it, to'k je̱ trigo pajkjyamts je̱'e̱
ve'e y'ítu̱t; ax pa̱n vintó̱kipts je̱'e̱ ve'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e myux, ta̱'map tse'e
o̱o̱y. 25 Pa̱n pa̱n xa ve'e nu̱yojk du̱tso̱jkp je̱ ñaxviijnit joojntykin je̱ts ka'a
ve'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, yakvintó̱kiyupts je̱'e̱ ve'e; ax
pa̱n pa̱n tse'e du̱masoo̱knup je̱ ñaxviijnit joojntykin ku̱xe'e du̱tsa̱k nu̱yojk
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, jyaye̱jpnupts je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykin
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 26 Pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp je̱ts a̱tse'e xmutónu̱t
xmupá̱ku̱t, va'ants a̱tse'e xpaminu̱; pa̱n jómats a̱tse'e n'it, jé̱jats je̱'e̱ ve'e
y'ijtpat. Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e xmutoomp xmupa̱jkp, mo̱'o̱jupts je̱'e̱ ve'e je̱
ma̱jin a̱ts je̱ nTee'.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ y'o̱o̱'ku̱n

27 'Oo̱y xa a̱tse'e ntunnavyinma'yu̱nma̱'a̱ju̱. ¿Vintso̱s a̱tse'e ku̱nva'añ?
¿Va'anup a̱ts vine'e: "Tata, kadi xyakjaty je̱ts a̱tse'e xtukka̱da'aku̱t
ya̱ tsaachpaatu̱n"? Ka'a xa a̱tse'e ve'em nva'anu̱t ku̱x ya̱'a̱am a̱tse'e
nnu̱miimp. 28 Tata, va'an tse'e du̱tunju̱ je̱tse'e je̱ jayu mvinjávajat mv-
intsa̱'a̱gajat.

Van'it tse'e to'k jẹ ayook yakmọtu juu' ve'e jẹm tsapjọọtm tsọọ'mp.
Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Tạ ạtse'e ntun juu' ạtse'e jẹ jayu xtukvinja'vip xtukvintsạ'kip,
njaa'któnupts ạtse'e juu' ạtse'e jẹ jayu xjaa'ktukvinjávap
xjaa'ktukvintsạ'ạgap.
29 Jẹ nụmay jayu juu' ve'e jẹm ijttu jẹtse'e dụ'amọtunajxti, jẹ'ẹ tse'e
vaandu jẹts jẹ añu ve'e yaax, jẹm tse'e juu' ve'e vaanduva:
—To'k xa ve'e jẹ ángeles tụmyukạtsjụ.
30 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Ka ạts kạjxap xa ve'e yạ ayook tụyakmọtu, miits kạjxta yạ'ạ ve'e.
31 Ụxyam tse'e yak'íxụt pạn tyạjxe'e jẹ tsaachpaatụn yakmọọydinit jẹ
jayu juu' ve'e dụkakuvạjktup jẹ Nte'yam, ụxyamts ạtse'e mpavọjpnit
jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dụyakkutojkjip jẹ jáyuda juu' ve'e jẹ Nte'yam
dụtso'oxpạjktup. 32 Ku ạtse'e xyakkạjxmpojtụktat, van'itts ạtse'e nụjom
jẹ jayu nvǫ́vụt jẹtse'e y'ijttinit joma ve'e ạts.
33 Jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu tyukvinmọtu jẹts vintsọ ve'e y'ọọ'kụt ku ve'e vẹẹ'n
jẹ it ñáxụt. 34 Ax van'it tse'e jẹ nụmay jayu y'atsọọjvjidi:
—Ve'em xa ạạtse'e n'amọtunajxy jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp jẹts
xạ'ma kạjxe'e jẹ Cristo jyoojntykinit, ¿ax vintsọts mitse'e mva'añ
jẹts tun vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹts mitse'e m'ọọ'kụt ku ve'e jẹ jayu
myakkạjxmpojtụkjụt? Pạn m'ọọ'kp xa mitse'e, ka mítsapts jẹ'ẹ ve'e
jẹ Cristo. ¿Ti jayu ve'e mnatyijjụ juu' ve'e nụpạạmdụka ijtp?
35 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Ve'em xa ạtse'e ax jo'n to'k jẹ kujajpa jẹ kutạ'kxpa. Jaa'k'ítup xa
ạtse'e miits mạạtta javẹẹ'n. Yọ'ọyda namvaate'e xmạạdada jẹ kujajpa jẹ
kutạ'kxpa, ve'em tse'e mkapaa'tjadat jẹ akọọ'ts it, kụx pạn pạne'e yọ'yp
jẹja akọọ'ts it jạạt, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụnụjava pạn joma tsọ ve'e ñụjkx.
36 Jaanchjávada ạts namvaat ạtse'e n'it miits mạạtta, ve'em tse'e m'íttat
ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹja ajajtk it jạạt yọ'yp.
Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e chạạ'n, ka'ats jẹ'ẹ ve'e
ñaajknụkẹ'xnatạjkiji.

Jẹ'ẹ pạn tyạjx kạjxe'e jẹ israeejlit jayu jẹ Jesús dụkajaanchja'vidi

37 Jyatoon tse'e jẹ Jesús may jẹ mújit nụja'vin jẹja jẹ jayu vyinkujkta, ax
ka'a tse'e jẹ jayu jyaanchja'vijidi. 38 Van'it tse'e tyoojnji jẹ ayook juu' ve'e
jyaay jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa Isaías. Jidụ'ụm tse'e dụjaajy:
Mạjạ Vintsạ́n, ¿pạn tse'e dụjaanchja'vip juu' ạạtse'e n'ava'nip,
pạne'e tụxyaknụkẹ'xnatạjkija jẹ mkutojkụn?
Jidụ'ụm tse'e dụjaajy.
39 Ax ve'em tse'e kya'ọ'yixjidi jẹtse'e dụjaanchjávadat jẹ Jesús kụx
jaayva ve'e jẹ Isaías jidụ'ụm:
40 Jẹ Nte'yam xa ve'e pạạjmjụdu viints jẹts mạkk jẹ kyuvajkta,
ve'em tse'e juu' dụka'íxtat jẹtse'e juu' dụkavinmǫ́tudat,
ka'ats ạtse'e xnụminuva'andat jẹts ạtse'e nyakjọtkạda'aktat.
41 Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em dụjaajy jẹ Isaías kụx y'ixe'e jẹ Jesús jẹ myạjin jẹtse'e
jẹ Jesús dụ'ava'ni.
42 Jyave'ema tse'e, nụmay tse'e jẹ israeejlit jayu juu' ve'e dụnụmájidup,
jẹ'ẹ tse'e dụjaanchja'vidu jẹ Jesús; ax ka'a tse'e jẹ jayu dụtuknụja'vidi
kụx chạ'kidupe'e jẹ fariseotạjk jẹ'ẹ kạjx ku ve'e kyọọ'kyakkuvạjktinit jẹp
tsaptụjkp; 43 nụyojke'e dụtsọkta jẹ mạjin juu' ve'e jẹ jayu mọọjyjụdup jẹts
ni ka'a ve'e jẹ mạjin juu' ve'e jẹ Nte'yam yajkyp.

Ję Jesús ję kyąts ję y'ayook kąjxe'e ję jayu yaktǫkimpayǫ'ynit

44 Van'it tse'e ję Jesús mąkk kyąjts, ję̨tse'e vyaajñ:

—Pąn pąn xa ątse'e xjaanchja'vip, ka ątsjyapts ję̨'ę̨ ve'e xjaanchja'vip, jyaanchja'vivapts ję̨'ę̨ ve'e ąts ję̨ nTee', juu' ątse'e xkę̨jxp. 45 Pąn pąnts ątse'e x'ixp, y'íxpapts ję̨'ę̨ ve'e pąn ątse'e xkę̨jxp. 46 Ve'em ax jo'n ję̨ kujajpa ję̨ kutą'kxpa, ve'emts ątse'e nmiijn yaja naxviijn; pąn pąnts ątse'e xjaanchja'vip, ka'a tse'e tyánụt ję̨ja akǫǫ'ts it jąąt. 47 Ax pąn pąn tse'e dụ'amǫtunajxp ąts ję̨ nkąts ję̨ n'ayook ję̨tse'e dụkamąjąpụm, ka ąts kąjxapts ję̨'ę̨ ve'e yakmǫǫynit ję̨ tsaachpaatụn juu' ve'e xą'ma kąjx ijtnup, kụx ka ję̨'ę̨p xa ątse'e nnụmiimp yaja naxviijn ję̨ts ątse'e ję̨ jayu nmǫǫynit ję̨ tsaachpaatụn juu' ve'e xą'ma kąjx ijtnup, ję̨'ę̨ ve'e ję̨ts ątse'e ję̨ jayu nmǫǫynit ję̨ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp. 48 Pąn pąn xa ątse'e xkakuvąjkp ję̨tse'e dụkakuvụk juu' ątse'e nkąjtsp, jémanits ję̨'ę̨ ve'e juu' kąjx ję̨'ę̨ ve'e yakmǫǫynit ję̨ tsaachpaatụn juu' ve'e xą'ma kąjx ijtnup; ję̨'ę̨ juu' ątse'e nkąjtsp, ję̨'ę̨ kąjx tse'e ve'em jyajtnit ję̨ xąąj ku ve'e ję̨ jayu yaktǫkimpayǫ'ynit. 49 Kụx ka yą n'avintsǫ vinma'yụn kąjxap xa ątse'e juu' nkąts, ąts ję̨ nTee', juu' ątse'e xkę̨jxp, ję̨'ę̨ts ątse'e xtukpavaan juu' ątse'e nkąjtsp. 50 Ax nmụja'vipts ątse'e ję̨ts juu' ve'e ąts ję̨ nTee' pyavaampy, yajkypts ję̨'ę̨ ve'e ję̨ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp. Ax ve'em tse'e, pąn juu'ts ątse'e nkąjtsp, ve'emts ąts ję̨'ę̨ ve'e nkąts ax jo'n ątse'e ję̨ nTee' xnụụjmi.

13

Ku ję Jesús dụpakpuj ję y'ixpąjkpatąjk

1 Jado'k xąąjji tse'e kya'it ję̨tse'e ję̨ pascua xąąj dụpaa'tụt, ję̨ xąąj ku ve'e ję̨ israeejlit jayu dụjaa'myétsta vintsǫ ve'e ję̨ Nte'yam ǫjts dụyakpítsumni ję̨ jyụjpit jáyuda ję̨m Egipto. Ñụja'vi tse'e ję̨ Jesús ję̨ts tą ve'e dụpaatni pąn vin'ite'e dụmasǫǫknit yą naxviijnit it ję̨tse'e vyimpijtnuvat joma ve'e ję̨ Tyee'. Chǫjkam ję̨'ę̨ ve'e ję̨ jyayu juu' ve'e yaja naxviijn, ax ụxyam tse'e dụyaknụkę̨'xnatąka ję̨ts ǫǫye'e dụtuntsąk.

2-3 Tąvani tse'e ję̨ Satanás dụyakvinmamya'aty vye'na ję̨ Judas Iscariote, ję̨ Simón ję̨ myajntk, ję̨tse'e ję̨ Jesús dụpąąmnit ję̨m ję̨ jayu kyą'm juu' ve'e tso'oxpąjkjụdup. Ñụja'vi ve'e ję̨ Jesús ję̨ts ję̨me'e chąą'n joma ve'e ję̨ Nte'yam ję̨ts nąjkxnuvape'e ję̨m, ję̨tse'e ję̨ Tyee' myǫkyąjxji ję̨ kutojkụn. Ąjxtktup tse'e vyę̨'nada a'óxiva, 4 van'it tse'e ję̨ Jesús tyeni, ję̨ vyitąni'kx dụyakkeek, ję̨tse'e ñatyuktiintsoojmji jado'k ję̨ vit. 5 Van'it tse'e ję̨ tsoxk nąąj dụ'atę̨'mi ję̨m apąjkin jǫǫtm ję̨tse'e dụpakpoj'ukvaajñ ję̨ y'ixpąjkpatąjk, ję̨tse'e dụyaktąątsni ję̨ tyekta mąąt ję̨ vit juu' ve'e natyuktiintsoojmju.

6 Ku tse'e ję̨ Simón Pedro dụtukję̨'y ję̨tse'e dụpakpójụt, van'it tse'e ję̨ Pedro vyaajñ:

—Mits, Mąją Vintsąn, ¿mits ątse'e xpakpojuvaamp?

7 Ję̨tse'e ję̨ Jesús y'atsąąjv:

—Ka'a ve'e xnụjava ti ątse'e ntuump; ụx'ǫǫknum tse'e xnụjávat.

8 Ax jidụ'ụm tse'e ję̨ Pedro ñą'mụxji:

—Ni ję̨ vin'ita xa ąts mitse'e xkapakpójụt.

Van'it tse'e ję̨ Jesús y'atsǫǫjvji:

—Pąn ka'a xa ąts mitse'e mpakpuj, ka'a tse'e tii x'ukjayę̨jpnit ąts mąąt.

9 Ję̨tse'e ję̨ Simón Pedro y'atsąąjv:

—Pạn ve'emame'e, Mạjạ Vintsạ́n, ka ạts yạ ntékjyap tse'e mpójup, pojpa to'k aaj ạts yạ nkạ'ạj jẹts ạts yạ nkuvajk.

10 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:

—Pạn pạn xa ve'e tsi'ivani, ka'a tse'e vyinkọpka jẹtse'e jyaa'kva'atsụt, jẹ tyekji ve'e, kụx va'ajtsani ve'e nụjom. Mva'ajtsani xa miitse'eda, ọ́yame'e kyah'anañụjoma.

11 Jẹ'ẹ kạjx tse'e vyaajñ jẹts ka'a ve'e anañụjoma vya'ajtsada kụx ñụja'vinup jẹ'ẹ ve'e jẹts pạne'e pạạjmjinup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup.

12 Ku ve'e dụpakpojkạjxti, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ vyitạni'kx dụpạạmnuva, jẹtse'e y'ạjxtknuva a'óxiva, jẹtse'e dụnụụjmidi:

—¿Mvinmọ́tudu tse'e tạạv juu' ạts miitse'e tụntoojnjada? 13 Miits ạtse'e xtijtup Yak'ixpạjkpa jẹts Mạjạ Vintsạ́n, pyaatyp y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ve'em xkọ́tstat, kụx jẹ'ẹm xa ạtse'e; 14 ax pạn ạtsts miitse'e tụmpakpojta, ạts, jẹ mMạjạ Vintsạnda jẹts jẹ mYak'ixpạjkpada, ve'em tse'e dụtsọjkpa jẹtse'e mnapyakpojjụduvat to'k jado'k. 15 Ve'em ạts miitse'e tụntoojnjada ax jo'n jẹ toompa dụmutún jẹ vyintsạ́n; tonda tse'e ve'em to'k jado'k. 16 Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, jẹts ni pạn toompa ve'e ve'em dụkanụmạja ax jo'n jẹ vyintsạ́n, jẹts ni pạn kukạ́tsiva ve'e ve'em dụkanụmạja ax jo'n jẹ'ẹ juu' ve'e kẹjxjup; nay ve'empats miitse'eda, ka'a ve'e xnụmạ́jada ax jo'n ạts. 17 Pạn mnụja'vidup xa yạ'ạ ve'e jẹtse'e xkutyóndat, xọọn tse'e m'ijttinit.

18 'Ka anañụjómap ạts miitse'e ntijta, nnụja'vinup xa ạtse'e pạn pạn jaty ạtse'e nvinkọọn, kụx nụpạạmdụkani jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e tyónjụt jẹ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp jẹts vintsọ ạtse'e njátụt. Jidụ'ụm tse'e vya'añ: "Jẹ'ẹ juu' ạtse'e nmạạtkaayp nmạạt'uukp, jẹ'ẹts ạtse'e xnụva'kụmpijtnup." Jidụ'ụm tse'e vya'añ. 19 Too'vạjkp xa ạtse'e n'ava'ni jẹts jẹ'ẹ ạtse'e, jẹts ku ve'e tyónjụt, van'it tse'e xjaanchjávadat jẹts jẹ'ẹm ạtse'e juu' ạtse'e nkọjts. 20 Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, pạn pạne'e dụkuvạjkp jẹ'ẹ pạn ạtse'e nkejxp, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ạtse'e kụxkuvụjk; ax pạn pạnts ạtse'e xkuvạjkp, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n kụdụkuvụjk pạn ạtse'e xkẹjxp.

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ni jẹts jẹ Júdase'e pạ́mjup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 Ku ve'e ve'em jẹ Jesús vyaajñ, navyinma'yụnmọọjyju tse'e ọọy jẹtse'e va'ajts juu' dụkạjts:

—Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, jẹts nụto'ke'e miitsta, jẹ'ẹts ạtse'e xpạ́mup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ạtse'e xtso'oxpạjktup.

22 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ñavyin'ix'apítsumjidi to'k jado'k kụx ka'a ve'e dụnụjávada pạn pạne'e yaktijp. 23 To'k jẹ ixpạjkpa juu' ve'e jẹ Jesús ọọy tyuntsọjk, jẹja tse'e jẹ'ẹ pya'ayi kyay. 24 Van'it tse'e jẹ Simón Pedro vyạ'mụxji jẹtse'e jẹ Jesús dụ'amọtutụ́vat pạn pạne'e tyijp. 25 Van'it tse'e ñamyạj'ạạ'kpẹjtji jẹja jẹ Jesús kyakạviijn, jẹtse'e dụ'amọtutụvi:

—Mạjạ Vintsạ́n, ¿pạnts jẹ'ẹ ve'e?

26 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Va'an ạts yạ tsapkaaky dụyakmujụ; ax pạn pạnts ạtse'e nmọọyp, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e.

Ax ku tse'e jẹ̱ tsapkaaky dụyakmuj, van'it tse'e dụmọọjy jẹ̱ Judas, jẹ̱ Simón Iscariote jẹ̱ myajntk. 27 Tą́vani tse'e yakmą'ą vye'na, van'it tse'e jẹ̱ Satanás tyą̱jki jẹm jya'vin kąjxm, jẹtse'e jẹ̱ Jesús ñą'mụxji:

—Pąn ti ve'e mtonuvaampy, jatyji tse'e tonụ.

28 Ax ni pąna tse'e dụkanụja'vi juu' ve'e jẹm kaaydup vye'na jẹts pąn tyą̱jxe'e ve'em dụnụụjmi. 29 Jẹ̱ Judas tse'e jẹ̱ meen dụkọọjnụkp, jẹ'ẹ̱ kąjx tse'e jẹm juu' ve'e vinmaaydu jẹts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Jesús tyijp jẹts jẹ̱ pascua xą̱ą̱j ve'e nąjkx dụpatjoya ukpụ jẹ̱ ayọọva jayu ve'e nąjkx dụmą'ą̱ juu'. 30 Ku ve'e jẹ̱ Judas dụką̱ą̱jn jẹ̱ tsapkaaky, van'it tse'e pyítsumni. Kọọ'tsani tse'e jẹ̱ it vye'na.

Jẹ̱ nam pava'nụn

31 Tą́vani tse'e jẹ̱ Judas pyítsumni vye'na, van'it tse'e jẹ̱ Jesús vyaajñ:

—Ụxyam tse'e nụkẹ'xnatą́ka tyánụt ą̱ts jẹ̱ nmą̱jin, ą̱ts, jẹ̱ Jayu Juu' ve'e Nụpą̱ą̱mdụka Ijtp, ụxyam tse'e nụkẹ'xnatą́ka tyaampat jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ myą̱jin jẹ̱ jyaanchin ą̱ts kąjx. 32 Ax pąn nụkẹ'xnatą́ka tse'e tyañ jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ myą̱jin jẹ̱ jyaanchin ą̱ts kąjx, viinm tse'e jẹ̱ Nte'yam dụyaknụkẹ'xnatą́kat ą̱ts jẹ̱ nmą̱jin. Tun vẹẹ'njits yą'ą̱ ve'e yą̱ it ñáxụt jẹtse'e tyónjụt kyọ́tsjụt. 33 Onụkta, tun javẹẹ'nji xa ą̱tse'e njaa'k'ítụt miits mą̱ą̱tta. X'íxtadap xa ą̱tse'e; ax nay vanxụ́pjyam tse'e ax jo'n ą̱tse'e nnụụjmidi jẹ̱ israeejlit jayu juu' ve'e ụụ'm mą̱ą̱t ka'ijttup, vanxụ́pjyamts ą̱ts miitse'e nnụụjmiduva: Ka'a xa ve'e m'ọ'yixjada jẹtse'e mnąjkxtat joma ą̱tse'e nnụjkx. 34 Yą̱ nam pava'nụn ą̱ts miitse'e nyaktaajnjidup: Nachọ́kjada to'k jado'k. Ve'em ax jo'n ą̱ts miitse'e tụntsọkta jo'n, ve'emts miitse'e mnachọ́kjadat to'k jado'k. 35 Pąn mnachọjkjụdup xa ve'e to'k jado'k, ñụjávadap tse'e anañụjoma jẹ̱ jayu jẹts ą̱ts jẹ̱ n'ixpąjkpatąjk miitse'eda.

Ku jẹ̱ Jesús dụ'ava'ni jẹts jẹ̱ Pedro ve'e kanatyukpą́kjup
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

36 Van'it tse'e jẹ̱ Simón Pedro y'amọtutụ́viji:

—Mąją̱ Vintsą́n, ¿jómase'e mnụjkx?

Jẹtse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọjvji:

—Joma xa ą̱tse'e nnụjkx, ka'a tse'e ụxyam m'ọ'yixjụ jẹts ą̱tse'e xpatsọọ'nụt, ụx'ọọknume'e.

37 Van'it tse'e jẹ̱ Pedro ñą'mụxji:

—Mąją̱ Vintsą́n, ¿tyą̱jxts ą̱tse'e xka'ọ'yixjụnum jẹts ą̱ts mitse'e mpatsọọ'nụt? Nayja'vijup xa ą̱tse'e jẹts ą̱tse'e n'ọọ'kụt mits kąjx.

38 Jẹtse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọjvji:

—¿Mnayja'vijupe'e jẹtse'e m'ọọ'kụt ą̱ts kąjx? Tyụ́vam xa ą̱ts mitse'e nnụụjma, vaampam ą̱tse'e, ka'anume'e jẹ̱ na'atseev y'aya'axy vyẹ'nat, mutoojk náxipts ą̱ts mitse'e xkanatyukpụkjụ vyẹ'nat.

14

Ni pąna ve'e kyaje'ya joma ve'e jẹ̱ Dios Tee' pąn ka'a ve'e jẹ̱ Jesús dụjaanchjáva

1 ’Kadi mnavyinma'yụnmọ'ọjada. Jaanchjávada jẹ̱ Nte'yam, jaanchja'viduvats ą̱ts. 2 Jẹm ą̱ts jẹ̱ nTee' tyą̱k'am, jẹm xa ve'e ọọy jẹ̱ it tyunjatyjụ joma ve'e jẹ̱ jayu chą̱ą̱nat; pąn ka'a ve'e kụvye'ema, tą̱ts ą̱ts miitse'e jẹ̱ xyụp nvaajnjada. Ax nąjkxụts ą̱ts jẹ̱ it dụ'apą̱ą̱mdụka joma ve'e m'ijttinit. 3 Ax kuts ą̱ts miitse'e nąjkx jẹ̱ it n'apą̱ą̱jmtkijada, van'itts

ạtse'e nmiinnuvat jẹ̱ts ạ̱ts miitse'e min nyaktsọọ̱'ndini, ve'em tse'e jẹ̱m m'ijttuvat joma ve'e ạ̱ts. 4 Mnụja'vidup xa miitse'e joma ạ̱tse'e nnụ̱jkx, mnụja'viduvap tse'e jẹ̱ too'.
5 Van'it tse'e jẹ̱ Tomás ñạ̱'mụ̱xji:
—Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n, ka'a xa ạ̱ạ̱tse'e nnụ̱java pạ̱n joma mitse'e mnụ̱jkx, ¿vintsọ̱ts ạ̱ạ̱tse'e nnụ̱jávat jẹ̱ too'?
6 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọ̱jvji:
—Ve'em xa ạ̱tse'e ax jo'n to'k jẹ̱ too', ạ̱ts kạ̱jx tse'e jẹ̱ jayu jye'ya joma ve'e jẹ̱ Nte'yam, ạ̱ts kạ̱jx tse'e jẹ̱ jayu dụ̱nụ̱java jẹ̱ tyụ̱v jẹ̱'ẹ̱, ạ̱ts kạ̱jx tse'e jẹ̱ jayu jyoojntyka, ni pạ̱na ve'e jẹ̱m kyaje'ya joma ve'e ạ̱ts jẹ̱ nTee' pạ̱n ka'a ạ̱tse'e xjaanchjáva.
7 'Pạ̱n kụ̱x'íxada xa ạ̱ts miitse'eda, kụ̱x'íxaiduvats miitse'e ạ̱ts jẹ̱ nTee'; ax m'íxada tse'e ụ̱xyam, jẹ̱ts tạ̱ tse'e x'ixta.
8 Van'it tse'e jẹ̱ Felipe ñạ̱'mụ̱xji:
—Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n, tuk'ixụ̱s ạ̱ạ̱ts to'k aaj jẹ̱ mTee', jẹ̱'ẹ̱ts ạ̱ạ̱tse'e ntukjọ̱tkạ̱da'akup.
9 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọ̱jvji:
—Mits, Felipe, jékani xa ạ̱tse'e n'it miits mạ̱ạ̱tta, ¿ka'anum ạ̱ts mitse'e x'ixa? Pạ̱n pạ̱n xa ạ̱tse'e x'ixp, y'íxpapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ạ̱ts jẹ̱ nTee'. ¿Ax tyạ̱jxts ạ̱ts mitse'e x'amọ̱tu jẹ̱ts ạ̱ts miitse'e ntuk'íxtat ạ̱ts jẹ̱ nTee'? 10 ¿Ka'a mitse'e xjaanchjáva jẹ̱ts jẹ̱m ạ̱tse'e jẹ̱ nTee' jya'vin kạ̱jxm n'it jẹ̱ts yam jẹ̱'ẹ̱ ve'e ạ̱ts nja'vin kạ̱jxm y'ijtpa? Juu' jaty ạ̱tse'e nkạ̱jtsp, ka yạ̱ n'avintsọ̱ vinma'yụ̱napts ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e nkạ̱ts. Ạ̱ts jẹ̱ nTee', juu' ve'e ijtp yam ạ̱ts nja'vin kạ̱jxm, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dụ̱toomp juu' jaty ạ̱tse'e ntuump. 11 Jaanchjávada jẹ̱ts jẹ̱m ạ̱tse'e jẹ̱ nTee' jya'vin kạ̱jxm n'it, jẹ̱ts ạ̱ts jẹ̱ nTee', yam jẹ̱'ẹ̱ ve'e ạ̱ts nja'vin kạ̱jxm y'ijtpa; uk pạ̱n ka'ats ạ̱ts miitse'e xjaanchjávada, jaanchjávadats ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx juu' jaty ạ̱tse'e ntuump. 12 Tyụ́vam xa ạ̱ts miitse'e nnạ̱ạ̱jmada, vaampam ạ̱tse'e, pạ̱n pạ̱n xa ạ̱tse'e xjaanchja'vip, jẹ̱'ẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyoompap juu' jaty ạ̱tse'e ntuump, jẹ̱tse'e dụ̱jaa'któnụ̱t juu' ve'e jyaa'knụ̱mạ́jip, kụ̱x nạ̱jkxp ạ̱tse'e joma ve'e ạ̱ts jẹ̱ nTee'. 13 Ax pạ̱n tits miitse'e m'amọ́tudup ạ̱ts kạ̱jx, ạ̱tsts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ntónup, ax ve'em tse'e nụ̱kẹ̱'xnatạ́ka tyánụ̱t jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ myạ̱jin jẹ̱ jyaanchin ạ̱ts kạ̱jx, ạ̱ts, jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱ y'Onụ̱k. 14 Ạ̱ts xa ve'e ntónup jyatía pạ̱n juu' miitse'e m'amọ́tudup ạ̱ts kạ̱jx.

Ku jẹ̱ Jesús jẹ̱ kojtstán dụ̱yaktaajñ jẹ̱ts kyẹ́xupe'e jẹ̱ Espíritu Santo

15 'Pạ̱n xtsọ̱jktup xa ạ̱ts miitse'e, kutyóndats ạ̱ts jẹ̱ mpava'nụ̱n. 16 Ax n'amọ́tuvupts ạ̱tse'e jẹ̱ nTee' jẹ̱tse'e mkẹ̱jxụ̱xjadat jado'k pạ̱ne'e m'ix'ítjadap jẹ̱tse'e xạ̱'ma kạ̱jx y'ijtnit miits mạ̱ạ̱tta. 17 Jẹ̱ Espíritu Saantots jẹ̱'ẹ̱ ve'e, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e tyụ́vam juu' dụ̱toomp dụ̱kọ̱jtsp. Pạ̱n pạ̱n jatye'e dụ̱mạ̱ạ̱tnavyạ̱ạ̱'njụ̱dup jẹ̱ naxviijnit jẹ̱ kyọ̱'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱, ka'a tse'e y'ọ̱'yixjada jẹ̱tse'e dụ̱kuvạ́ktat jẹ̱ Espíritu Santo, kụ̱x ka'a ve'e dụ̱'ixta jẹ̱ts ni ka'a ve'e dụ̱'íxada; ax m'íxadats miits jẹ̱'ẹ̱ ve'e, kụ̱x m'ijttup miitse'e jẹ̱'ẹ̱ mạ̱ạ̱t ụ̱xyam jẹ̱ts jẹ̱m tse'e mja'vin kạ̱jxmda y'ítụ̱t. 18 Ka'a xa ạ̱ts miitse'e nmasọ̱'ọ̱ktat ax jo'n jẹ̱ ku'ạ̱ạ̱'k ónụ̱k kụ̱m'ijtti, miinnuvap xa ạ̱tse'e jẹ̱ts ạ̱tse'e n'ítụ̱t miits mạ̱ạ̱tta. 19 Vẹẹ̱'n yạ̱'ạ̱ ve'e yạ̱ it ñáxụ̱t jẹ̱ts ạ̱tse'e xkọọ̱'k'íxtinit jẹ̱ jayu juu' ve'e dụ̱mạ̱ạ̱tnavyạ̱ạ̱'njụ̱dup jẹ̱ naxviijnit jẹ̱ kyọ̱'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱; ax miits, x'íxtapts ạ̱ts miitse'eda. Mjoojntykidinup xa miitse'e kụ̱x joojntykip ạ̱tse'e. 20 Jẹ̱ xạ̱ạ̱j tse'e xnụ̱jávadat jẹ̱ts jẹ̱m ạ̱tse'e jẹ̱ nTee' jya'vin kạ̱jxm n'it jẹ̱ts yam miitse'e ạ̱ts nja'vin kạ̱jxm m'ijttuva,

nay ve'empats ạtse'e jẹm miits mja'vin kạjxmda n'it. 21 Pạn pạn xa
ve'e dụnụja'vip ạts jẹ mpava'nụn jẹtse'e dụkutyún, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e pạn
ạtse'e xtsọjkp, tsọjkjuvapts jẹ'ẹ ve'e ạts jẹ nTee' pạn pạn ạtse'e xtsọjkp,
ax ntsọjkpapts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e nnaajknụkẹ'xnatạ́kajat jẹja jẹ'ẹ
vyinkujk.

22 Van'it tse'e jẹ Judas ñạ'mụxji, juu' ve'e ka jẹ Iscarióteap:

—Mạjạ Vintsạ́n, ¿tyạjxse'e mnaajknụkẹ'xnatạ́kajat ạạts nvinkujk jẹts
ka'a ve'e jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta pạn pạn jatye'e jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ
dụmạạtnavyạạ'njụdup?

23 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:

—Pạn pạn xa ạtse'e xtsọjkp, kyutyuumpts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e nkạjtsp,
tsọjkjuvapts jẹ'ẹ ve'e ạts jẹ nTee', jẹts ạạtse'e nmínụt, ạts jẹts ạts jẹ
nTee', jẹts ạạtse'e jẹm jẹ'ẹ jya'vin kạjxm n'ítụt. 24 Pạn pạn xa ạtse'e
xkatsọjkp, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụkutyún juu' ạtse'e nkạjtsp. Jẹ ixpạjkụn juu'
ve'e m'amọtunajxtup, ka ạ́tsapts jẹ'ẹ ve'e njẹ'ẹ, ạts jẹ nTee' jẹ'ẹ ve'e jyẹ'ẹ,
jẹ'ẹ juu' ạtse'e xkẹjxp.

25 'Nvaajnjidup xa ạts miits yạ'ạ ve'e nụvinxụp miitse'e m'itta ạts
mạạt. 26 Jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e m'ix'ítjadap jẹtse'e ạts jẹ nTee'
mtuknụkẹ́xjadat ạts kạjx, jẹ'ẹ tse'e mtuknụja'vikạ́xjadap jẹtse'e mtuk-
jaa'myẹ́tsjadat nụjom juu' ạts miitse'e nvaajnjidup.

27 'Ọy jọọt ạts miitse'e nyaktanda, ạts jẹ n'ọy jọọt ạts miitse'e
nmọọydup; ka ve'emap ạts miitse'e nyaktanda ax jo'n dụyaktanda pạn
pạn jatye'e jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ dụmạạtnavyạạ'njụdup. Kadi
mnavyinma'yụnmọ'ọjada jẹts kadi mtsạ'ạgada. 28 X'amọtunajxtu ạtse'e
ku ạtse'e nvaajñ jẹts nạjkxp ạtse'e, ax miinnuvapts ạtse'e jẹts ạtse'e
n'ijtnuvat miits mạạtta. Pạn kụxtsọ́ktats ạtse'e, kụmxọọjntkti tse'e ku
ve'e xmọ́tudi jẹts nạjkxp ạtse'e joma ve'e ạts jẹ nTee', kụx jyaa'knụmạ́jip
jẹ'ẹ ve'e jẹts ni ka'a ve'e ạts. 29 Ntunvaajnjidu xa ạts miits yạ'ạ ve'e ku
ve'e ve'em kyajatyna; ku ve'e ve'em jyátụt, van'itts ạtse'e xjaanchjávadat
to'k aaj to'k jọọt.

30 'Ka'a xa ạts miitse'e vinjo'n n'ukjaa'kmạạtnakyọjtsjidinit, kụx mi-
impe'e jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dụyakkutojkjip jẹ jáyuda juu' ve'e jẹ
Nte'yam dụtso'oxpạjktup. Ni vinxụ́pats ạts jẹ'ẹ ve'e xkayakkutujkja.
31 Ax ntónupts ạts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e ạts jẹ nTee' xtukpavaan, ve'em tse'e
jẹ jayu dụnụjávadat jẹts ntsạjkp ạtse'e jẹ nTee'. Tẹ́nadats jẹts dụja'mda.

15

Jẹ tsaaydum aa'ts jẹts jẹ y'axén tukmu'a'ixmojkin

1 'Ve'em xa ạtse'e ax jo'n to'k jẹ tsaaydum aa'ts; ax ạts jẹ nTee',
ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dụkạyoop dụkạtoomp. 2 Jẹts
ạts jẹ njáyuda, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ tsaaydum aa'ts jẹ y'axenda.
Jẹ'ẹ juu' ve'e dụkạyoop dụkạtoomp jẹ tsaaydum aa'ts, kyụstsujkpts jẹ'ẹ
ve'e ọyjuu' axena juu' ve'e katạ'mip; ax jẹ axén juu' jatye'e tạ'mip,
tyuktsojkvaachpts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ve'em jyaa'ktạ'mat. 3 Mva'ajtsanda xa
miitse'eda jẹ kạts jẹ ayook kạjx juu' ạts miitse'e tụnvaajnjada. 4 To'k muk
tse'e m'ijttinit ạts mạạt jẹts ạtse'e n'ijtpat to'k muk miits mạạtta. Ka'a
ve'e jẹ axén tyạ'ma pạn ka'a ve'e y'it to'k muk jẹ y'aa'ts mạạt. Ax ve'emts
miitse'eda ax jo'n jẹ axén juu' ve'e katạ'mip pạn ka'a ve'e m'itta to'k muk
ạts mạạt.

5 ’Ve'em xa ạtse'e ax jo'n jẹ tsaaydum aa'ts; miits tse'eda ax jo'n jẹ
axenda. Pạn pạn jaty xa ve'e ijtp to'k muk ạts mạạt jẹts ạtse'e n'it to'k
muk jẹ'ẹ mạạt, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ axén juu' ve'e ọọy tuntạ'mip,
kụx pạn ka'a xa ve'e m'itta to'k muk ạts mạạt, ka'a tse'e m'ọ'yixjada
jẹtse'e juu' xtóndat. 6 Pạn pạn xa ve'e ka'ijtp to'k muk ạts mạạt, ve'emts
jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ axén juu' ve'e yaktukvijtsvaatsp jẹtse'e tyạạtsni, jẹ'ẹ
tse'e yakpạkmojkp jẹtse'e jẹm jạnjọọtm yakpụm. Jẹm tse'e tyọọyni.

7 ’Pạn m'ijttup xa ve'e to'k muk ạts mạạt jẹtse'e xyak'íttat jẹm mja'vin
kạjxmda juu' ạtse'e nkạjtsp, amọ́tudats pạn ti ve'e mtsọjktup, ax
myakmọ'ọdap tse'e. 8 Yakmạja yakjaancha tse'e y'it ạts jẹ nTee' ku ve'e
m'íttat ax jo'n jẹ tsaaydum axén juu' ve'e ọọy tuntạ'mip, ve'em tse'e
mnụkẹ'xnatạ́kadat jẹts ạts jẹ n'ixpạjkpa miitse'eda. 9 Ntsọjktupts ạts
miitse'eda, ve'em ax jo'n ạtse'e jẹ nTee' xtsạk; jaa'kyak'ítta ạts jẹ ntsọjkụn
jẹm mja'vin kạjxmda. 10 Pạn mkutyoondup tse'e ạts jẹ mpava'nụn,
mnaajk'ítjadapts miitse'e ạts jẹ ntsọjkụn mạạt, ve'em ax jo'n ạtse'e nku-
tyún ạts jẹ nTee' jẹ pyava'nụn jẹts ạtse'e nnaajk'ítjụ jẹ'ẹ jẹ chọjkụn mạạt.

11 ’Nvaajnjidupts ạts miits yạ'ạ ve'e jẹtse'e xjayẹjptinit ạts jẹ
nxọọjntkụn jẹm mja'vin kạjxmda, ax ve'em tse'e pu'uk avaada
mxọọjntktinit. 12 Yạ'ạ xa ve'e ạts jẹ mpava'nụn: Nachọ́kjada to'k jado'k,
ve'em ax jo'n ạts miitse'e tụntsọkta jo'n. 13 Ka'a xa ve'e y'ukjẹ́jini
nụyojk jẹ tsọjkụn ax jo'n jẹ tsọjkụn ku ve'e jẹ jayu dụku'ọọ'ka pạn
pạn jatye'e myạạtnayja'vijidup. 14 Miitsta xa jẹ'ẹ ve'eda juu' ạtse'e
nmạạtnayja'vijidup pạn mtoondupe'e juu' ve'e ntukpavaandup. 15 Ka'a
ạts miitse'e n'uktijtinit toompada, kụx jẹ toompa, ka'a jẹ'ẹ ve'e dụnụjava
pạn ti ve'e jẹ vyintsạ́n tyuump. Jẹ'ẹ ạts miitse'e ntijta jayu juu' ạtse'e
ọọy ntunmạạtnayja'vijidup, kụx ntuknụja'vidu ạts miitse'e nụjom
juu' ạtse'e n'amọtunajx juu' ve'e ạts jẹ nTee' kyọjts. 16 Ka miitsap xa
ạtse'e xvinkọọndu; ạts miitse'e nvinkọọndu jẹtse'e mpạạmdi jẹtse'e
m'ijttinit ax jo'n jẹ tsaaydum axén juu' ve'e ọọy tuntạ'mip jẹtse'e jyek jẹ
tyạạjm, mtóndape'e juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jẹtse'e jyẹ́kụt juu' ve'e
mtóndap. Pạn mtoondup tse'e ve'em, mmọ'ọjadapts ạts jẹ nTee' pạn ti
ve'e m'amọ́tudup ạts kạjx. 17 Ax jẹ'ẹts ạts miitse'e ntukpavaandup jẹtse'e
mnachọ́kjadat to'k jado'k.

Ku jẹ jayu dụkatsọkta jẹ Jesús jẹts pạn pạn jatye'e panạjkxjụdup

18 ’Pạn ka'a xa ve'e mtsọ́kjada jẹ jayu juu' ve'e dụmạạtnavyạạ'njụdup
jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, nụjávada tse'e jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e too'vạjkp
xkatsọjktup. 19 Pạn kụxmạạtnavyạạ'njadats miits jẹ'ẹ ve'e,
kụmtsọ́kjadats miits jẹ'ẹ ve'eda, ve'em ax jo'n dụtsọkta pạn pạn jatye'e
dụmạạtnavyạạ'njụduvap jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ. Ạtsts miitse'e
nvinkọọndu ku ve'e xmạạtnavyạạ'njada y'ijt jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy
jẹ'ẹ. Jẹ'ẹ kạjx tse'e mkatsọ́kjada pạn pạn jatye'e dụmạạtnavyạạ'njụdup
jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, kụx ka'a ve'e x'ukmạạtnavyạạ'njidini jẹ
naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ. 20 Jaa'myẹ́tsta juu' ạts miitse'e ntuknụụjmidu:
“Ka'a ve'e jẹ toompa dụnụmạja ve'em ax jo'n jẹ vyintsạ́n.” Pạn
ạts xa ve'e xjomtoondup xtitoondup, nay mjomtoojnjụduvap
mtitoojnjụduvapts miits jẹ'ẹ ve'eda; ax pạn kyutyoonduts jẹ'ẹ ve'e
juu' ạtse'e nkọjts, kyutyoonduvapts jẹ'ẹ ve'e juu' miitse'e mkọjtstuvap.
21 Mjomtoojnjụduvap mtitoojnjụduvapts miits jẹ'ẹ ve'e jẹ'ẹ kạjx ku ve'e
mnapyạ́mjada ạts mạạt, jẹtse'e dụka'íxada jẹ'ẹ pạn ạtse'e xkẹjxp.

22 ’Pa̱n ka'a a̱tse'e ku̱nmiijn je̱ts a̱tse'e ku̱nkamuko̱jtsti, ka'a tse'e
ku̱du̱jaye̱pta je̱ to̱kin juu' ve'e jyaye̱jptup ku̱xe'e a̱ts xkatso̱kta. Ax
u̱xyam, ka'a tse'e tii ti ve'e natyukkukó̱tsjadap je̱ tyo̱kin ka̱jx. 23 Pa̱n pa̱n
xa a̱tse'e xkatso̱jkp, ka'ats je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nTee' du̱tso̱jktuva. 24 Ka'a tse'e
je̱ to̱kin ku̱du̱jaye̱pta pa̱n ka'a a̱tse'e ku̱ntuujn juu' ve'e ni pa̱na kyatu-
umpna je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta; ax ka'ats a̱tse'e xtso̱kta ó̱yame'e du̱ja'ixti juu'
jaty a̱tse'e ntoon, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱tso̱jktuva a̱ts je̱ nTee'. 25 Ax je̱'e̱ ka̱jxts
ya̱'a̱ ve'e ve'em jyaty je̱tse'e tyónju̱t juu' ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán
ku̱jxp jidu̱'u̱m: “Ve'emji a̱tse'e xkatso̱jkti.” Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
26 ’Ax je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ix'ijtp je̱tse'e y'it je̱ Dios Tee' ma̱a̱t,
nke̱jxjadapts a̱ts miits je̱'e̱ ve'e. Je̱'e̱ tse'e tso̱o̱'mp je̱m je̱ Nte'yam vyinko-
jkm je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱ka je̱ Nte'yam je̱ tyu̱v je̱'e̱. Ku ve'e myínu̱t,
pyá̱mupts je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n a̱ts ka̱jx. 27 Nay ve'empats miitse'e je̱
tu̱va̱ko̱jtsu̱n xpa̱a̱mduvat a̱ts ka̱jx, ku̱x ijt a̱tse'e miits ma̱a̱tta van'ítani ku
a̱tse'e nyak'ixpa̱jk'ukvaajñ.

16

1 ’Ve'emts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts ka'a ve'e myakviijnkvó̱vdat je̱ts
a̱tse'e xko̱o̱'kjaanchja'vidinit. 2 Ka'a xa ve'e myakkuvá̱ktat je̱p tsaptu̱jkp;
je̱'yap xa ve'e je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu myak'o̱o̱'kjadat je̱tse'e vyinmáydat
je̱ts je̱ maa'yu̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam tyoojnjidup. 3 Ve'em tse'e jyátu̱kadat
ku̱x ni vin'ita ve'e a̱ts je̱ nTee' du̱ka'íxada, ni a̱tsa xka'íxaiduva. 4 Je̱'e̱ ka̱jxts
a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada ku̱x ku ve'e ve'em tyónju̱t kyó̱tsju̱t, van'it tse'e
xjaa'myé̱tstat juu' a̱ts miitse'e nvaajnjidup.

Je̱'e̱ juu' ve'e tyuump je̱ Espíritu Santo

’Ka'a xa a̱ts miits ya̱'a̱ ve'e nvaajnjidi ku a̱tse'e nyak'ixpa̱jk'ukvaajñ,
ku̱x ijt a̱tse'e miits ma̱a̱tta. 5 Ax na̱jkxpts a̱tse'e u̱xyam je̱m joma ve'e je̱'e̱
pa̱n a̱tse'e xke̱jxp, ax ni pá̱nats miitse'eda nu̱to'k a̱ts xkah'amo̱tutú̱vada
pa̱n joma a̱tse'e nnu̱jkx, 6 mtsaachvinmaaydupe'e je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e
ve'em tu̱nva'añ. 7 Ax tyú̱vamts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, miits je̱ m'o̱'yin
ka̱jxta xa je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e nna̱jkxu̱t, ku̱x pa̱n ka'a a̱tse'e ku̱nnu̱jkx, ka'a
tse'e myínu̱t je̱tse'e y'ítu̱t miits ma̱a̱tta pa̱ne'e m'ix'ítjadap; ax pa̱n na̱jkxpts
a̱tse'e, ntuknu̱ké̱xtapts a̱ts miits je̱'e̱ ve'e. 8 Ax kuts je̱'e̱ ve'e myínu̱t, van'it
tse'e je̱ jayu je̱ nu̱ja'vin du̱mo̱'o̱dat je̱ts je̱ to̱kin ma̱a̱t je̱'e̱ ve'eda, je̱ts
je̱ja ve'e je̱ tu̱vu̱too', je̱ts yakto̱kimpayo̱'o̱ydape'e. 9 Je̱ to̱kin ma̱a̱tts je̱'e̱
ve'eda ku̱x ka'a a̱tse'e xjaanchjávada; 10 ñu̱jávadapts je̱'e̱ ve'e pa̱n juu' ve'e
je̱ tu̱vu̱too' ku̱x na̱jkxp a̱tse'e joma ve'e a̱ts je̱ nTee', ax ka'ats a̱ts miitse'e
x'uk'íxtinit; 11 ñu̱ja'viduvapts je̱'e̱ ve'e je̱ts yakto̱kimpayo̱'ydinupe'e ku̱x
ká̱tsani je̱'e̱ ve'e y'it je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx chaachpaatnit je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu'
ve'e du̱yakkutojkjip je̱ jáyuda juu' ve'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱ Nte'yam.
12 ’Jé̱pnum xa ve'e may viijn juu' a̱ts miitse'e njaa'kvaajnjavaandup,
ax ka'anum tse'e m'o̱'yixjada je̱tse'e xvinmó̱tudat. 13 Ku ve'e myínu̱t
je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e tyú̱vam juu' du̱toomp du̱ko̱jtsp, je̱'e̱ tse'e
mtuk'ixká̱xjadap je̱ tyu̱v je̱'e̱, ku̱x ka je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxap xa
je̱'e̱ ve'e kyó̱tsu̱t, je̱'e̱ ve'e kyó̱tsup juu' ve'e y'amo̱tunajxyp, je̱'e̱ tse'e
mtuknu̱jávajadap juu' jatye'e tónjup kó̱tsjup. 14 Je̱'e̱ xa a̱tse'e je̱ nma̱jin
du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kap, ku̱x pyá̱kup je̱'e̱ ve'e juu' ve'e a̱ts nje̱'e̱ je̱tse'e
mtuknu̱jávajadat. 15 Nu̱jom tse'e juu' ve'e a̱ts je̱ nTee' jye̱'e̱, á̱tspats je̱'e̱
ve'e nje̱'e̱. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e tu̱nva'añ je̱ts pyá̱kup je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu Santo
juu' ve'e a̱ts nje̱'e̱ je̱tse'e mtuknu̱jávajadat.

Ku jẹ tsaachvinma'yụn vyimpítụt xọọjntkụn

16 ’Vẹẹ'nji yạ'ạ ve'e yạ it ñáxụt jẹts ạtse'e xkọọ'k'íxtinit; ax ku tse'e vẹẹ'n
jẹ it ñajxnuvat, van'itts ạtse'e x'íxtinuvat, kụx nạjkxp ạtse'e joma ve'e ạts jẹ
nTee'.
17 Jẹme'e jẹ y'ixpạjkpatạjk juu' ve'e nay'amọtutụ́vijidu:
—¿Tis yạ'ạ vine'e tyijp? Ve'em xa ve'e xnụụjmimda jẹts vẹẹ'nji yạ'ạ ve'e
yạ it ñáxụt jẹtse'e nkọọ'k'íxumdinit, ax ku tse'e vẹẹ'n jẹ it ñajxnuvat, van'it
tse'e n'íxumdinuvat, kụx nạjkxp yạ'ạ ve'e joma ve'e jẹ Tyee'. 18 ¿Tis yạ'ạ
ve'e tyijp ku ve'e vya'añ: “Vẹẹ'nji yạ'ạ ve'e yạ it ñáxụt”? Ka'a xa ụụ'me'e
nvinmọ́tumda ti yạ'ạ ve'e tyijp.
19 Ñụja'vi tse'e jẹ Jesús jẹts yak'amọtutụvavaampe'e, jẹ'ẹ kạjx tse'e
vyaajñ:
—¿Jẹ'ẹ ve'e mnụjavavaandup pạn tyạjx ạtse'e jidụ'ụm tụnva'añ:
“Vẹẹ'nji yạ'ạ ve'e yạ it ñáxụt jẹts ạts miitse'e xkọọ'k'íxtinit, ax ku tse'e
vẹẹ'n jẹ it ñajxnuvat, van'itts ạtse'e x'íxtinuvat”? 20 Tyụ́vam xa ạts miitse'e
nnạạjmada, vaampam ạtse'e, mya'axtapts miitse'e jẹtse'e mtsaachv-
inmáydat; ax jẹ jayu juu' ve'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ
kyọ'ọy jẹ'ẹ, xọọnduktapts jẹ'ẹ ve'eda; ọ́yam tse'e mtsaachvinmáydat,
vimpítupts jẹ'ẹ ve'e jẹ mtsaachvinma'yụnda xọọjntkụn. 21 Ku ve'e
jẹ tạ'ạxtạjk jẹ y'ónụk dụyakjẹjava'añ, tsaachvinmaayp tse'e ku ve'e
tyukkạdaakjini jẹtse'e chaachpaa'tụt; ax ku tse'e kye'ex jẹ maax ónụk,
ka'a tse'e dụ'ukjaa'myẹjtsni ku ve'e tụchaachpaa'ty, kụx xọọjntkp jẹ'ẹ
ve'e ku ve'e jẹ maax ónụk tụkye'ex. 22 Nay ve'empats miitse'eda, mt-
saachvinmaaydupe'e ụxyam; ax n'íxtinuvapts ạts miitse'eda, van'it tse'e
ọọy mtunxọọnduktat jẹm mja'vin kạjxmda, ax ni pạna tse'e kya'ọ'yixjụt
jẹtse'e mpạjkụxjadat jẹ mxọọjntkụnda.
23 ’Ka'ats ạts miitse'e van'it x'ukti'amọtutụ́vidinit. Tyụ́vam xa ạts
miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, jẹts mmọ'ọjadape'e ạts jẹ nTee'
nụjom pạn ti jatye'e m'amọ́tudap ạts kạjx. 24 Ka'anum miitse'e
x'amọ́tuda juu' ạts kạjx. Amọ́tuda juu', jẹtse'e myakmọ'ọdat, ve'em tse'e
pu'uk avaada y'ítụt jẹ mxọọjntkụnda.

Jẹ Jesucristo xa ve'e dụ'amạạdaagui jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ

25 ’Jẹ tukmu'a'ixmojkin mạạt ạts miits yạ'ạ ve'e nvaajnjada, jẹ'yap xa
ve'e jẹ xạạj ku ve'e jẹ tukmu'a'ixmojkin mạạt juu' nkọọ'kvaajnjidinit,
va'ajtsamts ạts miitse'e jẹ nTee' ntuknụjávadat. 26 Van'itts miits jẹ'ẹ
ve'e x'amọ́tudat juu' ạts kạjx. Ax ka'ats ạtse'e nva'añ jẹts ạtse'e
n'amọ́tuvụt miits kạjxta ạts jẹ nTee', kụx viinme'e ạts jẹ nTee' mtsọ́kjada,
27 mtsọjkjụdupts miits jẹ'ẹ ve'e jẹ'ẹ kạjx ku ạts miitse'e xtsọkta jẹtse'e
xjaanchjávada jẹts jẹm ạtse'e ntsạạ'n joma ve'e jẹ'ẹ. 28 Jẹm ạtse'e jẹ nTee'
vyinkojkm ntsạạ'n jẹts ạtse'e nmiijn yaja naxviijn; ax nmasạạkpts ạtse'e
ụxyam yạ naxviijnit it jẹts ạtse'e nvimpijtnuvat jẹm joma ve'e ạts jẹ
nTee'.
29 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk vyaandi:
—Ụxyam tse'e tụụv, va'ajts tse'e juu' xkọjtsni, ka'a ve'e x'ukyaktoonni
jẹ tukmu'a'ixmojkin, 30 ụxyamts ạạtse'e n'ix jẹts mnụja'vikụjxp
mitse'e nụjom juu' jaty, ka'ats jẹ'ẹ ve'e vyinkọpka jẹtse'e pạn juu'
m'amọtutụ́vajat, jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e njaanchjáva jẹts jẹm mitse'e mtsạạ'n
jẹ Nte'yam vyinkojkm.
31 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:

—¿Mjaanchja'vidupe'e u̱xyam? 32 Pyaatnupts je̱'e̱ ve'e je̱ xa̱a̱j, u̱xyamts
je̱'e̱ ve'e, ku miitse'e m'ake̱kva'kxka̱xtat, ka̱kna̱a̱' ka̱ktoo' tse'e xpa̱ktat
je̱ts a̱tse'e naaydum xyaktándat. Ax ka naaydumapts a̱tse'e, ku̱x je̱
nTee' ma̱a̱t a̱tse'e n'it. 33 Nko̱jtsjidup a̱ts miits ya̱'a̱ ve'e nu̱jom je̱tse'e
xjaye̱jptinit je̱ o̱y jo̱o̱t a̱ts ka̱jx. Mtsaachpaa'ttapts miitse'e yaja naxviijn;
ax pa̱mda tse'e je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t, ta̱ a̱tse'e n'ama̱a̱daaga je̱
naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱.

17

Ku je̱ Jesús du̱nu̱tsapka̱jts je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk

1 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je̱ Jesús je̱m tsajm tso̱ pyat'ix je̱tse'e
vyaajñ:

—Tata, ta̱ tse'e je̱ tiempo du̱paatni pa̱n vin'it a̱ts mitse'e nyakma̱jat
nyakjaanchat. Yakma̱ja a̱ts mits to'k aaj, a̱ts, mits je̱ m'Onu̱k, ve'emts a̱ts
mitse'e nyakma̱jivat nyakjaanchivat. 2 Mits xa a̱tse'e xmo̱o̱y je̱ kutojku̱n
je̱ts a̱tse'e nyakkutojkjat nu̱jom je̱ jayu, xmo̱o̱yvats a̱tse'e je̱ kutojku̱n je̱ts
nu̱jom je̱'e̱da pa̱n pa̱n jaty a̱ts mitse'e xmo̱o̱y, je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e nmo̱o̱ydinit
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 3 Ax je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma
ka̱jx ijtp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e m'íxajada, mits, to'kji je̱ Nte'yam, juu' ve'e
tyu̱vam, je̱ts a̱tse'e x'íxaiduva, a̱ts, je̱ Jesucristo, juu' mitse'e mke̱jx.

4 ’Ta̱ xa a̱tse'e nyaknu̱ke̱'xnata̱ka mits je̱ mma̱jin je̱ mjaanchin yaja
naxviijn, ta̱ts a̱tse'e ntonku̱x nko̱jtsku̱x juu' a̱ts mitse'e xtukpavaan. 5 Ax
u̱xyam, yakma̱jats a̱ts to'k aaj je̱m mits mvinkojkm je̱ ma̱jin ma̱a̱t juu'
a̱tse'e njaye̱jp ku a̱ts mitse'e nma̱a̱tve'na ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k
vye'na.

6 ’Je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e mvinko̱o̱n yaja naxviijn, je̱'e̱ pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e
xmo̱o̱y, nu̱jávats a̱ts mitse'e nyaktáñ je̱'e̱ ma̱a̱tta. Mits mje̱'e̱ je̱'e̱ ve'e
y'ijtti, mitsts a̱ts je̱'e̱ ve'e xmo̱o̱y. Kyutyoonduts je̱'e̱ ve'e mits je̱ mka̱ts
je̱ m'ayook, 7 ax ñu̱ja'vidupts je̱'e̱ ve'e u̱xyam je̱ts nu̱jom juu' jaty a̱ts
mitse'e xmo̱o̱y, mítsamts a̱ts je̱'e̱ ve'e xmo̱o̱y. 8 Ku̱x nmo̱o̱ydu a̱ts je̱'e̱ ve'e
je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' a̱ts mitse'e xmo̱o̱y, kyuva̱jktuts je̱'e̱ ve'e, va'ajts tse'e
du̱nu̱jávada je̱ts je̱m a̱tse'e ntsa̱a̱'n joma ve'e mits, jyaanchja'vidu tse'e
je̱ts mits a̱tse'e xke̱jxp.

9 ’Nmunoo'kxtkpts a̱ts mitse'e je̱'e̱ ka̱jxta, ka je̱'e̱ ka̱jxapta pa̱n pa̱n
jatye'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱da ve'e pa̱n
pa̱n jaty a̱ts mitse'e xmo̱o̱y, ku̱x mits xa je̱'e̱ ve'e mje̱'e̱da. 10 Nu̱jom tse'e
juu' ve'e a̱ts nje̱'e̱, mitsts je̱'e̱ ve'e mje̱'e̱va, ax juu'ts mitse'e mje̱'e̱, nay
a̱tspats je̱'e̱ ve'e nje̱'e̱va, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e yakma̱ja n'it.

11 ’Ka'a xa a̱tse'e n'uktaannit yaja naxviijn; ax je̱'e̱da, tándapts je̱'e̱ ve'e.
Ax na̱jkxpts a̱tse'e n'ijtni mits ma̱a̱t. Kunuu'kx Tee', ixu̱ jaye̱pu̱ to'k
aaj je̱'e̱ pa̱n pa̱n jaty a̱ts mitse'e xmo̱o̱y, ve'em tse'e y'ijttinit to'kji ax
jo'n u̱u̱'me'e to'kji n'ijtum. 12 Ku a̱tse'e n'ijt je̱'e̱ ma̱a̱tta yaja naxviijn,
n'ixtu njaye̱jptuts a̱ts je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jaty a̱ts mitse'e xmo̱o̱y je̱ts
a̱tse'e nkuvaandi. Ni pa̱na tse'e kyavinto̱ki, je̱'e̱jyji ve'e to'k juu' ve'e
nu̱pa̱a̱mdu̱kani ijtp je̱tse'e vyintó̱kinit, ve'em tse'e tyónju̱t kyó̱tsju̱t juu'
ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp.

13 ’Ax na̱jkxpts a̱tse'e u̱xyam je̱m joma mitse'e m'it. Jidu̱'u̱mts
a̱tse'e nva'añ namvaat a̱tse'e n'ítnum yaja naxviijn, ve'em tse'e pu'uk
avaada du̱jaye̱jptinit je̱m jya'vin ka̱jxmda a̱ts je̱ nxo̱o̱jntku̱n, nay je̱'e̱
je̱ xo̱o̱jntku̱n juu' a̱tse'e njayejpp. 14 A̱ts xa je̱'e̱ ve'e nmo̱o̱ydu je̱

mkąts ję m'ayook, ax ka'ats ję'ę ve'e chǫ́kjada ję jáyuda juu' ve'e
dụmąątnavyąą'njụdup ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę, kụx ka'a ve'e ję
naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę dụmąątnavyąą'njada, ve'em ax jo'n ątse'e
nkamąątnavyụụ'njụ ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę. 15 Ka'ats ąts mitse'e
n'amǫtu ję̨tse'e xyakpítsumdat yaja naxviijn, ję'ę ve'e ję̨tse'e x'íxnit
xjayę̨jpnit ję̨tse'e kyaka'adat ję̨m ję kǫ'ǫyjáyuvap kyą'm.
16 'Ve'em ax jo'n ątse'e nkamąątnavyụụ'njụ ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę,
ve'emts ję'ę ve'e dụkamąątnavyąą'njụduva ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę.
17 Yak'apǫ́kada to'k aaj ję tyụv ję'ę kąjx ję̨tse'e y'ijttinit mits mąąt; mits ję
mkąts ję m'ayook, ję'ę̨ts ję'ę ve'e ję tyụv ję'ę. 18 Ve'em ax jo'n ąts mitse'e
xkejx ję̨ts ątse'e n'ítụt ję jayu mąątta juu' ve'e dụmąątnavyąą'njụdup ję
naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę, ve'emts ąts ję'ę ve'e nkę̨jxtuva ję̨tse'e y'ijttuvat ję
jayu mąątta juu' ve'e dụmąątnavyąą'njụdup ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę.
19 Ję jayu pąn pąn jaty mitse'e mvinkǫǫn, ję'ę kąjxtats ątse'e nnaajk'ítjụ
mits mąąt ję̨ts ątse'e ntónụt juu' ąts mitse'e xtuknụkę̨jxp, ax ve'emts ję'ę
ve'e y'ijttuvat mits mąąt ję tyụv ję'ę kąjx.
20 'Ax ka ję'ę kąjxtajyapts ąts mitse'e nmunoo'kxtụk, ję'ę kąjxtava ve'e
pąn pąn jaty ątse'e xjaanchjávadap ję ayook kąjx juu' ję'ę ve'e kyǫ́tstap.
21 Tata, n'amǫ́tup ąts mitse'e ję̨tse'e nụjom ję'ę̨da to'kji y'ijttinit. Ve'em ax
jo'n mitse'e m'it yam ąts nja'vin kąjxm ję̨ts ątse'e n'ijtpa ję̨m mits mja'vin
kąjxm, nay ve'emts ję'ę ve'e y'ijttuvat yam ụụ'm nja'vin kąjxmam,
ve'em tse'e dụjaanchjávadat pąn pąn jatye'e dụmąątnavyąą'njụdup ję
naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę ję̨ts mits ątse'e xkę̨jxp. 22 Ję mąjin juu' ąts
mitse'e xmǫǫy, nmǫǫyduvats ąts ję'ę ve'e, ve'em tse'e y'ijttinit to'kji
ax jo'n ụụ'me'e to'kji n'ijtum. 23 Ję̨mts ątse'e ję'ę jya'vin kąjxmda, ję̨ts
yámpats mitse'e ąts nja'vin kąjxm, ax ve'em tse'e to'kji y'ijttinit ję̨tse'e ję
jayu juu' ve'e dụmąątnavyąą'njụdup ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę, ję̨tse'e
dụnụjávadat ję̨ts mits ątse'e xkę̨jxp ję̨ts ǫǫy mitse'e xtuntsąk pąn pąn jaty
mitse'e mvinkǫǫn, ve'em ax jo'n ąts mitse'e xtsǫjkpa jo'n.
24 'Tata, mits xa ąts ję'ę ve'e xmǫǫydu, ax ntsąjkpts ątse'e ję̨ts ątse'e
n'ijtpat ję'ę mąątta ję̨m joma ątse'e n'ijtnit ję̨tse'e dụ'íxtat ję mąjin juu'
ąts mitse'e xmǫǫy, kụx van'ítanam ąts mitse'e xtsąk ka'anume'e yą it
chǫǫ'ndụk vye'na. 25 Tata, pyaatyp y'akę̨ę̨guipts ję'ę ve'e ǫy juu' mitse'e
mtuump. Pąn pąn jaty xa ve'e dụmąątnavyąą'njụdup ję naxviijnit ję
kyǫ'ǫy ję'ę, ka'a tse'e m'íxajada; ax n'íxats ąts mitse'e; ję̨ts ję'ę pąn pąn
jaty ąts mitse'e xmǫǫy, ñụja'vidupts ję'ę ve'e ję̨ts mits ątse'e xkę̨jxp.
26 Nụjava xa ąts mitse'e nyaktáñ ję'ę mąątta, ax njaa'któnupts ąts ję'ę ve'e
pąn vintsǫ ve'e mjaa'knụjávajadat, ve'em tse'e dụjayę̨jptuvat ję̨m jya'vin
kąjxmda ję tsǫjkụn juu' ąts mitse'e xtukmutsǫjkp, ję̨ts ątse'e n'ijtnit ję̨m
ję'ę jya'vin kąjxmda.

18

Ku ję Jesús yakmajch
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

1 Ku ve'e chapkǫjtskụjx, van'it tse'e ję Jesús ję y'ixpąjkpatąjk
dụmąądidi ję̨tse'e dụtinajxti ję tukjǫv juu' ve'e Cedrón dụxąąj, ję̨tse'e
jyę'ydi ję̨m jado'k ado'om joma ve'e to'k ję olivos kụpụkam. Ję̨m tse'e
tyąjkidi. 2 Y'íxaiva tse'e ję it ję Judas, ję'ę juu' ve'e ję Jesús dụpąąmnup
ję̨m ję jayu kyą'm juu' ve'e tso'oxpąjkjụdup, kụx may naxe'e ję̨m ję
Jesús dụmąąt'ǫ́tsta ję y'ixpąjkpatąjk. 3 Ax ję̨m tse'e ję Judas jyę'y mąąt

jẹ̱ tojpatạ̱jk jẹ̱ts jẹ̱ tsaptạ̱kmutoompatạ̱jk; jẹ̱ tee'tạ̱jk jẹ̱ vyintsạ̱nda jẹ̱ts
jẹ̱ fariseotạ̱jkta, jẹ̱'ẹ̱ tse'e kẹ̱jxjụ̱du. Jẹ̱m tse'e jẹ̱ Jesús dụ̱nụ̱nạ̱jkxta
kunạ̱'ạ̱k kutụ̱'kx, jẹ̱ kụ̱p mạ̱ạ̱t jẹ̱ts jẹ̱ tsojx mạ̱ạ̱t. 4 Ax ñụ̱ja'vi tse'e jẹ̱ Jesús
nụ̱jom juu' ve'e tónjup kọ̱tsjup, jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx tse'e jẹ̱ Jesús y'anạ̱jkxijidi jẹ̱tse'e
y'amọ̱tutụ̱vijidi:
—¿Pạ̱n tse'e m'íxtidup?
5 Jẹ̱tse'e y'atsọ̱ọ̱jvjidi:
—Jẹ̱ Jesús, jẹ̱ nazarétit jayu.
Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsạ̱ạ̱jv:
—Ạ̱ts xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e.
Jẹ̱ Judas juu' ve'e dụ̱pạ̱ạ̱mnup jẹ̱ Jesús jẹ̱m jẹ̱ jayu kyạ̱'m juu' ve'e
tso'oxpạ̱jkjụ̱dup, jẹ̱m tse'e dụ̱mạ̱ạ̱dada jẹ̱ jayu juu' ve'e myạ̱ạ̱tjẹ̱'ydu. 6 Ku
ve'e jẹ̱ Jesús vyaajñ: "Ạ̱ts xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e", van'it tse'e y'ụ̱xnạ̱jkxti jẹ̱tse'e
ñaxkạ̱daakti. 7 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'amọ̱tutụ̱vijidinuva:
—¿Pạ̱n tse'e m'íxtidup?
Jẹ̱tse'e vyaandinuva:
—Jẹ̱ Jesús, jẹ̱ nazarétit jayu.
8 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús ñạ̱'mụ̱xjidinuva:
—Tạ̱ xa ạ̱ts miitse'e nnạ̱ạ̱jmada jẹ̱ts ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e. Pạ̱n ạ̱ts tse'e x'íxtidup,
masọ̱'ọ̱ktats ạ̱ts yạ̱ njayu jẹ̱tse'e ñạ̱jkxtinit.
9 Jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jxts yạ̱'ạ̱ ve'e ve'em jyajty jẹ̱tse'e tyoojnji kyọ̱jtsji juu' ve'e viinm
jẹ̱ Jesús kyọ̱jts ku ve'e vyaajñ jẹ̱ts ni to'ka ve'e kyavintọ̱ki jẹ̱'ẹ̱ pạ̱n pạ̱n
jatye'e jẹ̱ Tyee' mọ̱ọ̱jyju. 10 Myạ̱ạ̱t tse'e vye'na jẹ̱ Simón Pedro to'k jẹ̱
yajkxy tsojx, van'it tse'e dụ̱yakpítsum jẹ̱ yajkxy tsojx jẹ̱tse'e dụ̱kụ̱spojxji
to'k ado'om jẹ̱ y'aka'yụ̱n taatsk juu' ve'e Malco dụ̱xạ̱ạ̱ji, jẹ̱ tee' juu' ve'e
dụ̱nụ̱vintsạ̱nikạ̱jxp jẹ̱ tee'tạ̱jkta, jẹ̱'ẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ tyoompa y'ijt. 11 Ax
jidụ̱'ụ̱m tse'e jẹ̱ Jesús dụ̱nụ̱ụ̱jmi jẹ̱ Pedro:
—Pạ̱ạ̱mnuva jẹ̱ myajkxy tsojx jẹ̱p tyạ̱jk jạ̱ạ̱tp. Pạ̱n chạ̱jkp xa ve'e
ạ̱ts jẹ̱ nTee' jẹ̱ts ạ̱tse'e ntsaachpaa'tụ̱t, ¿ka'ats ạ̱ts n'ite'e jẹ̱ tsaachpaatụ̱n
nyaknáxụ̱t?

Ku jẹ̱ Jesús dụ̱vinteni jẹ̱ tee' juu' ve'e dụ̱nụ̱vintsạ̱nikạ̱jxp jẹ̱ tee'tạ̱jkta
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Jẹ̱ tojpatạ̱jk mạ̱ạ̱t jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e yakkutojkụ̱xjụ̱dup mạ̱ạ̱t jẹ̱
tsaptạ̱kmutoompatạ̱jk, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dụ̱majtstu jẹ̱ Jesús jẹ̱tse'e dụ̱tsoomdi.
13 Van'it tse'e dụ̱yaknạ̱jkxti too'vạ̱jkp jẹ̱p jẹ̱ Anás tyạ̱k'ap. Jẹ̱ mạ̱j ónụ̱k
Anás, jẹ̱ Caifás jẹ̱ myạ̱'vụ̱tts jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'ijt; jẹ̱ts jẹ̱ Caifás, jẹ̱'ẹ̱ tse'e jẹ̱ joojnt
ve'nip tee' juu' ve'e dụ̱nụ̱vintsạ̱nikạ̱jxp jẹ̱ tee'tạ̱jkta. 14 Nay jẹ̱'ẹ̱jyam tse'e
jẹ̱ Caifás juu' ve'e dụ̱'akọ̱jtsi jẹ̱ israeejlit jáyuda jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱ y'ọ̱'yinda jẹ̱'ẹ̱
ve'e jẹ̱tse'e to'kji jẹ̱ jayu dụ̱ku'ọ̱ọ̱'kat jẹ̱ jyáyuda.

Ku jẹ̱ Pedro dụ̱kanatyukpạ̱jkji jẹ̱ Jesús
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Pyanạ̱jkxtu tse'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ Simón Pedro jẹ̱ts jado'k jẹ̱ myu'ixpạ̱jkpa.
Jẹ̱ myu'ixpạ̱jkpa, íxajats jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'ijt jẹ̱ tee' juu' ve'e dụ̱nụ̱vintsạ̱nikạ̱jxp
jẹ̱ tee'tạ̱jkta van'it. Ax jẹ̱ ixpạ̱jkpa tse'e tạ̱jki jẹ̱p jẹ̱ tee' juu' ve'e
dụ̱nụ̱vintsạ̱nikạ̱jxp jẹ̱ tee'tạ̱jkta tyaagujkp, jẹ̱ Jesuuse'e dụ̱pa'ụ̱x'ọ̱ọ̱ki.
16 Jẹ̱ Pedro, jékumts jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyaajñ. Jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx tse'e pyítsum jẹ̱ ixpạ̱jkpa
juu' ve'e íxaja jẹ̱ tee' juu' ve'e dụ̱nụ̱vintsạ̱nikạ̱jxp jẹ̱ tee'tạ̱jkta van'it,
jẹ̱tse'e dụ̱mạ̱ạ̱tnakyọ̱jtsji jẹ̱ tạ̱'ạ̱xtạ̱jk juu' ve'e jẹ̱ zaguán dụ̱'ix'ijtp, jẹ̱tse'e
dụ̱yaktạ̱jki jẹ̱ Pedro.

17 Van'it tse'e jẹ tạ'ạxtạjk dụnụụjmi jẹ Pedro:
—¿Ka mítsap vine'e nụto'k xi jayu jẹ y'ixpạjkpa?
Jẹtse'e jẹ Pedro y'atsạạjv:
—Ka'a, ka ạ́tsap xa jẹ'ẹ.
18 Xojxp tse'e van'it jẹ it, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ toompatạjk mạạt jẹ tsaptạkmutoompatạjk dụpạạmdi jẹ jạạjn jẹ ju'u mạạt, jẹp tse'e dụvintẹ́nada jẹtse'e xyamda. Jẹp tse'e jẹ Pedro tyéniva xyaampa.

Ku jẹ tee' Anás dụyaktụvi dụyakto'ojntsi jẹ Jesús juu' jaty
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19 Jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta van'it, jẹ'ẹ tse'e dụ'amọtutụvi jẹ Jesús pạn ti ve'e tyoondup kyọjtstup jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹts ti ve'e jẹ Jesús jẹ jayu tyuk'ixp. 20 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Nụkẹ'xnatạ́kani jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e tụnkạts jẹja anañụjoma jẹ jayu vyinkujk, ijtpts ạtse'e tụnyak'ixpụk jẹp tsaptụjkp jẹts jẹp mạjạ tsaptụjkp, jẹp joma ve'e ñay'amókajada anañụjoma jẹ israeejlit jáyuda, ka ayu'utsapts ạtse'e juu' tụnkạts. 21 ¿Tyạjxts ạtse'e x'amọtutụva? Jẹ'ẹ mits amọtutụva pạn pạn jaty ạtse'e tụx'amọtunaxta, va'ants jẹ'ẹ ve'e mva'nụxjada pạn ti jaty ạtse'e tụnkạts, ñụja'vidupts jẹ'ẹ ve'e juu' jaty ạtse'e tụnkạts.
22 Ku ve'e jẹ Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e nụto'k jẹ tsaptạkmutoompa juu' ve'e paa'ténijup, jẹ'ẹ tse'e dụ'akupạ'kxi jẹ Jesús, jẹtse'e dụnụụjmi:
—¿Ve'eme'e x'atsạv yạ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta?
23 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Pạn ka'a xa jẹ'ẹ ve'e y'ọya juu' ạtse'e tụnkạts, nụkọ́tsụts n'it joma ve'e kya'ọya; ax pạn ọyts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e tụnkạts, ¿tyạjxts ạtse'e tụx'akupạ'kxa?
24 Van'it tse'e jẹ Anás jẹ Jesús tsumụpụkna dụtuknụkejx jẹ tee' Caifás, tee' jẹ'ẹ ve'e y'ijtpa juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta.

Ku jẹ Pedro dụkanatyukpạjkjinuva jẹ Jesús
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

25 Namvaate'e jẹ Pedro jyạn'aténiva, van'it tse'e yaknụụjmi:
—¿Ka mítsap vine'e nụto'k xi jayu jẹ y'ixpạjkpa?
Van'it tse'e jẹ Pedro dụkanatyukpạjkjinuva jẹ Jesús. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Ka'a, ka ạ́tsap xa jẹ'ẹ.
26 Van'it tse'e y'amọtutụ́vijinuva nụto'k jẹ toompa juu' ve'e dụtoojnjip jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta, jẹ'ẹ myugo'ok juu' ve'e jẹ Pedro kyụspojxji jẹ tyaatsk, jẹtse'e vyaajñ:
—¿Ka jẹ́map ạts mitse'e tụn'ix olivos kụpụkam jọọtm mạạt yạ'ạ?
27 Ax ka'a tse'e y'uknatyukpạjkjinuva jẹ Pedro jẹ Jesús. Jẹ'yji tse'e to'k jẹ na'atseev y'ayaaxy.

Ku jẹ Jesús jẹ Pilato dụvinteni
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

28 Ku ve'e jẹ Jesús dụyaktsọọ'ndi jẹp jẹ Caifás tyạk'ap, van'it tse'e dụyaknạjkxti jẹm joma ve'e jẹ Pilato yakkutuk, jajtụkuvaannup tse'e jẹ it vye'na. Ka'a tse'e tyạjkidi jẹp tụjkp jẹ israeejlit jayu kụx va'ajts jẹ'ẹ ve'e ñaajk'ituva'anjada, kụx pạn kụtyạjkidi ve'e, ka'a tse'e kụy'ọ'yixjidi jẹtse'e kụdụkaaydi jẹ pascua xạạj a'ox. 29 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Pilato pyítsum jẹp tụjkp joma ve'e yakkutuk. Jẹ rómait yakkutojkpa juu' ve'e jẹ mạjạ

kutojkṵn dṵkạ'mip van'it, jẹ'ẹ tse'e jẹ kutojkṵn mọọjyju. Van'it tse'e jẹ nṵmay jayu dṵnṵṵjmidi:
—¿Tise'e mtuknṵxạ'ạidup yạ jayu?
30 Jẹtse'e y'atsọọjvjidi:
—Pạn ka jẹ tọkin toompap xa yạ'ạ ve'e kṵy'it, ka'ats ạạts mits yạ'ạ ve'e jẹ xyṵp ntukkạtạka.
31 Van'it tse'e jẹ Pilato ñạ'mṵxjidi:
—Pavitsta miits yạ'ạ jẹts tọkimpayọ'ọyda ax jo'n vya'añ jẹ mpava'nṵnda.
Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Ka'a xa ạạts miitse'e xyakjajtjada jẹts ạạtse'e nyakjayu'ọọ'kṵt.
32 Ve'em tse'e jyajty jẹtse'e tyoojnji juu' ve'e jẹ Jesús kyọjts pạn vintsọ ve'e y'ọọ'kṵt. 33 Van'it tse'e jẹ Pilato tyạjkinuva jẹp joma ve'e yakkutuk, jẹtse'e jẹ Jesús dṵvatsạạjv, jẹtse'e dṵ'amọtutṵvi:
—¿Jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa mitse'e?
34 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—¿Jẹ m'avintsọ vinma'yṵn kạjx ạts mits yạ'ạ ve'e x'amọtutṵva, ukpṵ jayu ve'e ve'em mnạ'mṵxjup?
35 Van'it tse'e jẹ Pilato y'atsọọjvji:
—Ka jẹ israeejlit jáyuvap xa ạtse'e. Jẹ mjáyuda mạạt jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda, jẹ'ẹ tse'e yam ạts nkạ'm tṵmpá́mjada. ¿Ti mitse'e tṵxtún?
36 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Ka yaja naxviijnap xa ạtse'e nyakkutuk. Pạn yaja xa ạtse'e kṵnyakkutuk, ka'a tse'e kṵdṵkuvạjkti pạn pạn jaty ạtse'e xpanạjkxtup jẹts ạtse'e jẹm jẹ israeejlit jayu kyạ'm nyakpá́mṵt. Ka yájapts ạtse'e nyakkutuk.
37 Van'it tse'e jẹ Pilato ñạ'mṵxji:
—¿Tis, yakkutojkpa mitse'e?
Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Jẹ'ẹ xa ạtse'e, ve'em ax jo'n tṵxkạts. Jẹ'ẹ kạjx xa ạtse'e nke'x jẹts jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nmiijn yaja naxviijn jẹts ạtse'e jẹ tṵvạkọjtsṵn mpá́mṵt jẹ tyṵv jẹ'ẹ kạjx. Anañṵjoma pạn pạn jatye'e dṵkutyoondup jẹ tyṵv jẹ'ẹ, y'amọtunajxtupts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e nkạjtsp.
38 Van'it tse'e jẹ Pilato ñạ'mṵxji:
—¿Tis jẹ'ẹ ve'e jẹ tyṵv jẹ'ẹ?

Ku jẹ Jesús jẹ y'ọọ'kṵn kyutujk
(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Ku ve'e jẹ Pilato ve'em vyaajñ, van'it tse'e pyítsumnuva jẹtse'e dṵmukọjtstinuva jẹ israeejlit jáyuda, jẹtse'e dṵnṵṵjmidinuva:
—Ka'a xa ạtse'e yạ jayu ti tọkin mpaatyja. 39 Ixtáñ xa miitse'e xjayẹpta jẹts ạts miitse'e nmasọọkjadat to'k jẹ poxṵntạkjayu vimpaascua xạạj.
Van'it tse'e jẹ jayu dṵ'amọtutṵ́vidi:
—¿Mtsọjktupe'e jẹts ạts miitse'e nmasọọkjadat yạ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
40 Van'it tse'e mạkk vyaandi:
—¡Ka'a, ka jẹ'ẹp! ¡Masọ'ọkṵ jẹ Barrabás!
Ax mẹẹ'tspats jẹ'ẹ ve'e y'ijt jẹ Barrabás.

19

1 Van'it tse'e jẹ Pilato jẹ Jesús dụyakjavyọjpji mạạt jẹ pọ'ọ vọjpụn jẹ
pojxụn jạptsum. 2 Tạ́vani tse'e yakvạp vye'na, van'it tse'e jẹ tojpatạjk
to'k jẹ ápit ta'aky dụpạạmdi jẹ corona jo'n, jẹtse'e dụtukxạkjẹẹjnụkti jẹm
jẹ Jesús kyuvajkm. Van'it tse'e dụxọjxti mạạt jẹ tso'ojmk vit ax jo'n jẹ
yakkutojkpa ñaxyọ́xjada, 3 jẹtse'e dụnụxiikti dụtukxiikti. Jidụ'ụm tse'e
dụnụụjmidi:

—¡Yakmạ́jats mitse'e m'ítụt, Israeejlit Jayu Yakkutojkpa! —jẹtse'e
dụ'akupạ'kxidi.

4 Van'it tse'e jẹ Pilato pyítsumnuva jẹtse'e jẹ nụmay jayu dụnụụjminuva:

—Ixta, ụxyaja xa ạtse'e nyakpítsum jẹtse'e xnụjávadat jẹts ka'a ạtse'e ti
tọkin mpaatyja.

5 Van'it tse'e jẹ Jesús pyítsum mạạt jẹ tso'ojmk vit, jẹme'e kyuvajkm
jẹ ápit ta'aky jẹ corona jo'n pụm dụmạạda juu' ve'e tyukxạkjẹẹjnụktu.
Van'it tse'e jẹ Pilato ñạ'mụxjidi:

—¡Ụxyaja xa ve'e yạ yaa'tyạjk!

6 Ku ve'e dụ'ixti jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ
tsaptạkmutoompatạjkta, mạkk tse'e vyaandi:

—¡Yakcruuzpẹ́tụ! ¡Yakcruuzpẹ́tụ!

Van'it tse'e jẹ Pilato ñạ'mụxjidi:

—Pavitsta miits yạ'ạ jẹts yakcruuzpẹ́tta; ka'a xa ạts yạ'ạ ve'e ti tọkin
mpaatyja.

7 Ax jidụ'ụm tse'e y'atsọọvdi jẹ israeejlit jáyuda:

—Njayejpp xa ạạtse'e jẹ pava'nụn juu' ve'e vaamp jẹts vyinmajtsjupe'e
jẹtse'e y'ọọ'kụt kụx ve'eme'e ñapyụmjụ jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk yạ'ạ
ve'e.

8 Ku ve'e jẹ Pilato dụ'amọtunajxy, nụyojk tse'e tyunjaa'ktsạ'ki. 9 Van'it
tse'e tyạjkinuva jẹp tụjkp jẹtse'e dụ'amọtutụvi jẹ Jesús:

—¿Jómit jáyuts mitse'e?

Ax ka'a tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji.

10 Van'it tse'e jẹ Pilato ñạ'mụxji:

—¿Ka'a ạtse'e x'atsạv? ¿Ka'a ve'e xnụjava jẹts njayejpp ạtse'e jẹ ku-
tojkụn jẹts ạts mitse'e naspạka nyaktánụt ukpụ ạts mitse'e nyakjacryu-
uzpẹ́tjụt?

11 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:

—Pạn ka'a xa mitse'e jẹ Nte'yam kụmmọọjyji jẹ kutojkụn, ka'ats
mitse'e jẹ xyụp myakkutuk ạts kạjx. Jẹ'ẹ kạjx tse'e nụyojk tọ́kinax jẹ'ẹ
juu' ạtse'e jẹm mits mkạ'm tụxyakjapyụmjụ jẹts ka'a ve'e mits.

12 Van'it tse'e jẹ Pilato dụ'ukjaa'kpayọ'y pạn vintsọ ve'e jẹ Jesús
naspạka kụdụyaktaajñ, jẹtse'e pyítsumnuva jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk.
Ax mạkk tse'e vyankọjtinuva jẹ israeejlit jáyuda:

—¡Pạn myaktaampy xa yạ'ạ ve'e naspạka, ka'a tse'e xmạạtnayjávaja jẹ
César, jẹ yakkutojkpa juu' ve'e nụyojk jẹ kutojkụn dụkạ'mip! ¡ẹpyạna pạn
pạne'e napyạạjmjup yakkutojkpa, cho'oxpụjkpts jẹ'ẹ ve'e jẹ César!

13 Ku ve'e jẹ Pilato dụ'amọtunajxy, van'it tse'e jẹ Jesús dụyakjapyítsumji
jẹtse'e y'ạjxtk joma ve'e tyọkimpayọ'ọy. Gabata tse'e yaktukxạạja jẹ it
jẹ hebreo aaj. (Jidụ'ụm tse'e kyạtsạpítsum jẹ Gabata, Tsavimpa'kxy.)
14 Jado'k xạạj tse'e kya'it jẹtse'e jẹ pascua xạạj dụ'amaa'yadat, kujk xạạj
jo'ne'e vye'na, van'it tse'e jẹ Pilato dụnụụjmidi jẹ israeejlit jáyuda:

—¡Ụxyaja xa ve'e yạ myakkutojkpada!

15 Van'it tse'e mąkk vyaandinuva:
—¡Va'an dụ'ąą'kụ! ¡Va'an dụ'ąą'kụ! ¡Yakcruuzpę́tụ!
Jẹtse'e jẹ Pilato ña'mụxjidinuva:
—¿Tis, nyakjacryuuzpę́tjup ąts yą'ą vine'e yą myakkutojkpada?
Van'it tse'e jẹ tee'tąjk jẹ vyintsąn y'atsọọjvjidi:
—Ka'a xa ąątse'e viijnk yakkutojkpa njayep, jẹ Césarji ve'e to'k.
16 Ku ve'e ve'em vyaandi, van'it tse'e jẹ Pilato dụtuujn juu' ve'e jẹ nụmay jayu chojktup, jẹtse'e jẹm jẹ tyojpa kyą'mda dụpụụjm jẹ Jesús jẹtse'e dụyakcruuzpę́ttat.

Ku jẹ Jesús cryuuzpejt
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

17 Van'it tse'e pyítsum jẹ Jesús, jẹme'e jẹ cryuuz dụpakụ'ụ, jẹtse'e ñụjkx joma ve'e to'k jẹ it juu' ve'e yaktukxąąjip Kuxútum, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ hebreo aaj kyątsąpítsump Gólgota. 18 Jẹm tse'e dụyakcruuzpẹjtti. Yakcruuzpẹjttuva tse'e janụmẹjtsk jẹ jayu, jẹja tse'e itąkujk jẹ Jesús dụpąąmdi. 19 Yakjapyąąjmju tse'e jẹ Pilato jẹm cruz kọjm to'k jẹ jatyán juu' ve'e dụ'ava'nip pąn ti ve'e kyuvejtp. Jidụ'ụm tse'e vya'añ: "Yą'ą xa ve'e jẹ Jesús, jẹ nazarétit jayu, jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa." 20 Nụmay tse'e jẹ israeejlit jayu dụ'ixti jẹ jatyán, kụx jẹ it joma ve'e dụyakcruuzpẹjtti jẹ Jesús, myutąmipts jẹ'ẹ ve'e jẹ kajpụn jẹts toojk jẹ ayookts jẹ'ẹ ve'e ja'a: jẹ hebreo, jẹ griego, jẹts jẹ latín. 21 Jẹ'ẹ kąjx tse'e jẹ israeejlit tee'tąjk jẹ vyintsąn dụnụụjmidi jẹ Pilato:
—Kadi to'k aaj xyakjayja'ajụ: "Jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa"; ñojk'ọ́ye'e yakjayja'ajụ: "Yą'ą ve'e vaan: Ąts xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa."
22 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Pilato y'atsọọjvjidi:
—Juu' xa ątse'e tụnyakjayja'ajụ, ja'anits jẹ'ẹ ve'e tụtyáñ.
23 Ku ve'e jẹ tojpatąjk dụyakcruuzpẹjtti jẹ Jesús, van'it tse'e jẹ vyit dụyakva'kxti maktaaxk viijn, kąkto'k viijn tse'e tyukkądaakjidi. Pyąjktuva tse'e jẹ vyitụpa'tk. Ka'ats jẹ'ẹ ve'e xyomyuka, to'k ta'akyji ve'e nụjom, 24 jẹ'ẹ kąjx tse'e ñavyaajnjidi:
—Ka'a tse'e nkąą'tsumdat, ñojk'ọ́ye'e dụnụkoo'yimda jẹtse'e n'íxumdat pąn pąne'e tukkądaakjup.
Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e vaamp jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp: "Yakva'kxtu tse'e ąts jẹ nvit jẹtse'e dụnụkoo'yidi ąts jẹ nvitụpa'tk." Ax ve'em tse'e dụtoondi jẹ tojpatąjk.
25 Joma ve'e jẹ Jesús jẹ cryuuz, jẹm tse'e vye'na jẹ tyaak, jẹm tse'e jẹ tyaak jẹ y'uts juu' ve'e tyąk'ąkip, jẹm tse'e jẹ Cleofas jẹ ñụdą'ąx juu' ve'e María dụxąąj, jẹmpa tse'e jẹ María Magdalena. 26 Ku ve'e jẹ Jesús dụ'ix jẹts jẹja ve'e tyena jẹ tyaak mąąt jẹ y'ixpąjkpa juu' ve'e ọọy tyuntsọjk, van'it tse'e dụnụụjmi jẹ tyaak:
—Nana, m'onụkjávap yą'ą ve'e.
27 Van'it tse'e dụnụụjmiva jẹ y'ixpąjkpa:
—Mtaakjávap yą'ą ve'e.
Van'it tse'e jẹ ixpąjkpa jẹm tyąk'ámam dụyaktsụụnini jẹ Jesús jẹ tyaak.

Ku jẹ Jesús y'ọọ'kni
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

28 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyǫjtsji, ñụja'vinup tse'e ję Jesús ję̱ts tą ve'e
tyonkụxjụ kyǫjtskụ́xjụ nụjom ję̱ts ję̱'ę̱ kąjxe'e ję̱tse'e tyónjụt juu' ve'e
vaamp ję̱p Kunuu'kx Jatyán kụjxp. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Tąątsip ąts.
29 Ję̱m tse'e y'ijt to'k ǫǫ'y ję tsaaydum pa'ajk nąǫǫk, van'it tse'e
dụyakxǫǫ'kti to'k ję tuknąoktąątsụn mąąt ję tsaaydum pa'ajk nąǫǫk,
ję̱tse'e dụpąąmdi ję̱m kapy ąjm juu' ve'e hisopo dụxąąj. Van'it tse'e
dụtuk'atíjidi. 30 Kyuvąjk tse'e ję Jesús ję tsaaydum pa'ajk nąǫǫk. Van'it
tse'e vyaajñ:
—Tą tse'e tyonkụxjụ kyǫjtskụ́xjụ.
Van'it tse'e vyiijntk ję̱tse'e ję jya'vin tyukvaatsji.

Ku to'k ję tojpa dụkomjujt ję Jesús ję kyachụpajk

31 Jado'k xąąj tse'e kya'it ję̱tse'e ję pascua xąąj dụpaa'tụt. Ka'a
tse'e ję israeejlit jayu dụtsǫjkti ję̱tse'e ję pǫǫ'kxtkụn xąąj ję̱m cruz
kąjxm ję ñi'kxta ję kyǫpkta tyánụt pąn pąn jatye'e cruuzpę̱jttu, kụx
ǫǫye'e dụtunnụmąja ję pǫǫ'kxtkụn xąąj van'it. Ję̱'ę kąjx tse'e ję Pi-
lato dụnụụjmidi ję̱tse'e dụtukpava'anụt ję tyojpatąjk ję̱tse'e dụtąjtat
ję pyoojyta ję̱tse'e jatyji y'ǫǫ'ktat pąn pąn jatye'e cruuzpę̱jttu, ve'em
tse'e y'ǫ́yat ję̱tse'e dụyakkę̱ę̱ktinit ję ñi'kxta ję kyǫpkta. 32 Van'it tse'e
ję tojpa ñąjkxti ję̱tse'e ję pyoojy dụtąjjidi nụmę̱jtsk ję jayu juu' ve'e
ję Jesús myąątcruuzpę̱jttu; ku muto'k, van'it tse'e jado'k. 33 Ku ve'e
dụvinkutąmidi ję Jesús, van'it tse'e dụ'ixti ję̱ts tąvani ję̱'ę ve'e y'ąą'k, ję̱'ę
kąjx tse'e dụkǫǫ'ktąjjidini ję pyoojy.
34 Nụto'k ję tojpa juu' ve'e ję̱m ijttu, ję̱'ę tse'e dụkomjojt ję Jesús ję
kyachụpajk. Tun ję̱'yji tse'e pyítsum ję nụụ'pụn ję̱ts ję nąąj. 35 Ję jayu
juu' yą'ą ve'e dụ'ix, ję̱'ę tse'e yą tụvąkǫjtsụn dụpąąmp ję̱'ę kąjx ję̱tse'e
ve'em ję Jesucristo xjaanchjávadat. Ni vinxụpa ve'e ję taay dụkamąąda
ję tụvąkǫjtsụn juu' ję̱'ę ve'e pyụụmp, ñụja'vipts ję̱'ę ve'e ǫy ję̱ts tyụ́vam
ję̱'ę ve'e juu' ve'e jyaayp. 36 Ję̱'ę kąjxts yą'ą ve'e ve'em jyajty ję̱tse'e
tyoojnji juu' ve'e vaamp ję̱p Kunuu'kx Jatyán kụjxp: "Ni to'ka ve'e ję
pyajk kyayaktąjụt." 37 Ję̱m tse'e jado'k viijn ję Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e
vaamp: "Y'íxtapts ję̱'ę ve'e juu' ve'e koojmjụdu."

Ku ję Jesús ñaxtąjki
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyǫjtsji, van'it tse'e ję José juu' ve'e ari-
matéait jayu, ję̱'ę tse'e dụ'amǫtu ję Pilato ję̱tse'e yakjajtụxjụt ję̱tse'e
dụyaktsǫǫ'nnit ję Jesús ję ñi'kx ję kyǫpk. Ję José, ję Jesuusts ję̱'ę ve'e
pyanụjkxp y'ijt. Ǫyam tse'e vye'ema, ka'a tse'e ñaajknụkę̱'xnatąjkiji kụx
chą'kipe'e ję myu'israeejlit jáyuda. Yakjajtụxju tse'e ję Pilato. Van'it
tse'e ję José y'ąts ję̱tse'e dụyaktsǫǫ'nni ję Jesús ję ñi'kx ję kyǫpk. 39 Nay
ve'empa tse'e ję Nicodemo, ję̱'ę juu' ve'e ǫjts dụmąątnakyątsjụ kǫǫ'ts
ję Jesús, ję̱'yvats ję̱'ę ve'e mąąt toojk arroba jo'n ję pa'ajk xoo'kpa, ję
miirrats ję̱'ę ve'e ję̱ts ję áloe mutąka. 40 Ax ve'em tse'e ję José mąąt ję
Nicodemo ję Jesús ję ñi'kx ję kyǫpk dụtukvimpitti ję vit mąąt ję pa'ajk
xoo'kpa, ve'em ax jo'n dụtonda ję israeejlit jáyuda ku ve'e ję y'ǫǫ'kpa
ję ñaxtąjkin dụ'apąąmdụkada. 41 Ję̱p tse'e to'k ję jụ'kx kụpụkam vye'na
tąmji joma ve'e dụyakcruuzpę̱jtti ję Jesús. Ję̱ja tse'e jụ'kx kụpụkam jąąt
vye'na to'k ję nam ǫǫ'kpa jot joma ve'e ję ǫǫ'kpa kyatąkana. 42 Ję̱p tse'e
dụpąąmdi ję Jesús ję ñi'kx ję kyǫpk kụx tąmani ve'e vye'na ję israeejlit

jayu jẹ pyọọ'kxtkụn xạạjta jẹts jẹ'ẹ kạjxpa ve'e ku ve'e tạmji y'ijt jẹ ọọ'kpa jot.

20

Ku jẹ Jesús jyoojntykpạjknuva
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

1 Domingo tse'e vye'na, muto'k xạạj jẹ semana, jẹtse'e jẹ María Magdalena ñụjkx tun jạpyji jẹm joma ve'e jẹ Jesús ñaxtạjki, kọọ'ts jatyna tse'e vye'na, van'it tse'e dụ'ix jẹts yakke'ekani ve'e vye'na jẹ tsaaj juu' ve'e y'akạạjyjup jẹ jot. 2 Van'it tse'e noomp ñụjkx joma ve'e vyẹ'nada jẹ Simón Pedro jẹts jẹ ixpạjkpa juu' ve'e jẹ Jesús ọọy tyuntsọjk, jẹtse'e dụnụụjmidi:

—¡Tạ xa ve'e dụyakpítsumdini jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹp jótup! ¡Ka'ats ạạtse'e nnụjava pạn joma ve'e tụdụpạạmdini!

3 Van'it tse'e jẹ Pedro jẹts jado'k jẹ ixpạjkpa noomp ñạjkxti joma ve'e jẹ Jesús ñaxtạjki. 4 Kijpx tse'e noomp ñạjkxti. Ax mạkk tse'e javẹẹ'n ñuujm jado'k jẹ ixpạjkpa jẹts ni ka'a ve'e jẹ Pedro, jẹtse'e too'vạjkp jyẹ'y joma ve'e jẹ naxtạjkin it. 5 Van'it tse'e vyiijntk, jẹtse'e kyạk'ixi, jẹtse'e dụ'ix jẹts jẹpe'e jẹ vit pyụjkna. Ax ka'a tse'e tyạjki. 6 Ku ve'e jyẹ'y jẹ Simón Pedro, van'it tse'e tyạjki jẹp ọọ'kpa jótup; y'íxpats jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹpe'e pyụjkna jẹ vit juu' ve'e tyukvimpittu. 7 Van'it tse'e dụ'ixpa jẹ vit juu' ve'e tyukvinmọjtstu jẹ Jesús jẹ kyuvajk. Ka'a tse'e tyo'kmúka mạạt jẹ vit juu' ve'e tyukvimpittu, apụk jẹ'ẹ ve'e pụm vye'na axaa'ch. 8 Van'it tse'e tyạjkiva jado'k jẹ ixpạjkpa, jẹ'ẹ juu' ve'e too'vạjkp jẹ'y joma ve'e jẹ naxtạjkin it, jẹtse'e dụ'ix juu' ve'e toojnju kọjtsju, jẹtse'e dụjaanchja'vi. 9 Ka'anum tse'e dụvinmọ́tuda vye'na jẹ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp jẹts tun vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ Jesús jyoojntykpạjknuvat ku ve'e ạạ'kani vyẹ'nat. 10 Van'it tse'e jẹ ixpạjkpa vyimpijttini joma ve'e ñamyáyjada.

Ku jẹ Jesús ñaajknụkẹ'xnatạjkiji jẹja jẹ María Magdalena vyinkujk
(Mr. 16.9-11)

11 Ax yaaxp tse'e tyaajñ jẹ María jẹja jẹ ọọ'kpa jot aagui. Namvaate'e ya'axy, van'it tse'e vyiijntk jẹtse'e kyạk'ixi jẹp jótup. 12 Jẹp tse'e dụ'ix nụmẹjtsk jẹ ángeles pọọ'p xạxta, jẹja ve'e chạạnada joma ve'e jẹ Jesús jẹ ñi'kx jẹ kyọpk y'ijt, to'k joma ve'e jẹ kyuvajk y'ijt, jẹts jado'k joma ve'e jẹ tyek y'ijt. 13 Jẹtse'e jẹ ángeles y'amọtutụ́vijidi:

—¿Tyạjxse'e mya'axy?

Jẹtse'e y'atsạạjv:

—Jẹ'ẹ kạjxse'e kụxe'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n tụdụyaktsọọ'ndini; ka'a ạtse'e nnụjava pạn joma ve'e tụdụpạmda.

14 Kọjtskạjxp tse'e vye'na ku ve'e y'ixụmpijt, van'it tse'e dụ'ix jẹ Jesús, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụnụjava jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e. 15 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́viji:

—¿Tyạjxse'e mya'axy? ¿Pạne'e m'íxtip?

Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e ve'em jẹ María vyinmaajy jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jụ'kx kụpụkam dụkạyoop dụkạtoomp, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụnụụjmi:

—Pạn mits xa ve'e ọjts tụxyaktsạạ'n, vaajnjikts ạts to'k aaj joma ve'e tụxpụm, jẹts ạtse'e nạjkx nyaktsọọ'nnuva.

16 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:

—¡María!

Jẹtse'e jẹ María y'ixụmpijtnuva jẹtse'e dụnụụjmi jẹ hebreo aaj:

—¡Raboni! (Ax jidụ'ụm tse'e kyạtsạpítsum jẹ Raboni, Yak'ixpạjkpa.)

17 Jẹtse'e jẹ Jesús ña'mụxji:
—Masọ'ọkụ ạts, kụx ka'anum xa ạtse'e nvimpijtni joma ve'e ạts jẹ nTee'. Ax nạjkxụts ạts jẹ n'utsạtạjk xnạạjmada: “Pẹjtnup ạtse'e joma ve'e y'it ạts jẹ nTee' jẹts miits jẹ mTee'da, ạts jẹ nNte'yam jẹts miits jẹ mNte'yamda.”
18 Ax ve'em tse'e jẹ María dụtuujn ax jo'n yaktukpavaajñ, ọjts tse'e dụvaajnjada jẹ ixpạjkpatạjk jẹts tạ ve'e dụ'íxnuva jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹ'ẹ ve'e tukpavaajnju jẹtse'e ve'em dụ'avánat.

Ku jẹ Jesús ñaajknụkẹ'xnatạjkiji jẹja jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinkujkta (Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 Jẹ xạạjjyam tse'e, muto'k xạạj jẹ semana, jẹ Jesús tyạjki joma ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ñay'amojkijidi jẹtse'e jẹja jẹ'ẹ y'itạkujkta ọjts ñapyụmjụ, tso'opani tse'e jẹ it vye'na jẹts atuke'e jẹ tạk'akạ'ạ dụjayẹpta kụx chạ'kidupe'e jẹ myu'israeejlit jáyuda. Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Jẹ ọy jọọt mạạt tse'e m'ijttinit.
20 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e dụtuk'ixti mẹjtsk jẹ kyạ'ạj jẹts jẹ kyach joma ve'e chaachi. Xọọjntktu tse'e jẹ ixpạjkpatạjk ku ve'e dụ'ixti jẹ Mạjạ Vintsạ́n. 21 Van'it tse'e jẹ Jesús ña'mụxjidinuva:
—Jẹ ọy jọọt mạạt tse'e m'ijttinit. Ve'em ax jo'n ạtse'e jẹ nTee' xkejx, nay ve'empats ạts miitse'e nkẹjxtuva.
22 Van'it tse'e ñụpiixtkijidi jẹtse'e jyaa'knạ'mụxjidi:
—Jayẹpta jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Espíritu Santo. 23 Pạn mvaandup xa ve'e jẹts mee'kxe'e jẹ jayu jẹ tyọkin, mee'kx tse'e y'it; ax pạn mvaandup tse'e jẹts ka'a ve'e jẹ jayu tyọkinmee'kxa, ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyọkinmee'kxa y'it.

Ku jẹ Tomás dụ'ix jẹ Mạjạ Vintsạ́n ku ve'e tạ́vani jyoojntykpạjknuva vye'na

24 Ax jẹ Tomás, Xeen Onụkts jẹ'ẹ ve'e yaktij y'ijt, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e nụto'k jẹ ixpạjkpa juu' ve'e nụmakmẹjtsk ijttu, ka'ijtpts jẹ'ẹ ve'e vye'na mạạt jẹ myu'ixpạjkpatạjk ku ve'e jẹ Jesús ñụjẹ'yjidi. 25 Ụx'ọọk tse'e jẹ viijnk ixpạjkpa ña'mụxjidi:
—Tạ xa ạạtse'e n'íxnuva jẹ Mạjạ Vintsạ́n.
Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Tomás y'atsọọjvjidi:
—Ka'a xa ạtse'e njaanchjáva. Kuunum ạtse'e n'íxụt mẹjtsk ado'om jẹ kyạ'ạj juu' ve'e jẹ clavos yakxạ'ạjkiju, jẹts ạtse'e yạ nkạ'ónụk n'akoo'pat joma ve'e jẹ clavos dụyakjujt, jẹts ạtse'e nyaktạ́kat yạ nkạ'ạj jẹp kyachụpajk akujkp joma ve'e xyạ'ạjki, van'ítnumts ạtse'e njaanchjávat —jidụ'ụm tse'e vyaajñ.
26 Kutoodojtụk xạạj tse'e jẹ ixpạjkpatạjk ñay'amojkijidinuva joma ve'e to'k jẹ tạjk. Jẹp tse'e vye'niva jẹ Tomás. Van'it tse'e jẹ Jesús tyạjki, jah'atúkame'e vye'na jẹ tạk'akạ'ạda, jẹtse'e jẹja jẹ'ẹ y'itạkujkta ñapyạạjmji. Van'it tse'e vyaajñ:
—Jẹ ọy jọọt mạạt tse'e m'ijttinit.
27 Van'it tse'e jẹ Tomás dụnụụjmi:
—Akoo'pa yaja jẹ mkạ'ónụk jẹts ixụ ạts yạ nkạ'ạj; yaktạka jẹ mkạ'ạj yap ạts nkachụpajk akujkp joma ạtse'e nxạ'ạjki. Kadi mạkk jẹ mkuvajk xpụm, kadi xkajaanchjáva jẹts joojntykpạjknuva ạtse'e, jaanchjáva ve'e.
28 Van'it tse'e jẹ Tomás y'atsọọjvji:

—¡Ạts jẹ nMạjạ Vintsạ́n! ¡Ạts jẹ nNte'yam!
29 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Tomás, ¿mjaanchja'vipe'e ụxyam jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e tụx'ix? Xọọn xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jaty ạtse'e xjaanchja'vidup ọ́yam ạts jẹ'ẹ ve'e xka'ixti.

Jẹ'ẹ pạn tyạjx kạjxe'e yạ nạk yakjaajy
30 Jyaa'ktoon tse'e jẹ Jesús may jẹ mújit nụja'vin jẹja jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinkujkta juu' ve'e yaja kayakjaayp; 31 ax juu' tse'e yaja ja'ani, jẹ'ẹ kạjx xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e xjaanchjávadat jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús, jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit, ve'em tse'e xjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹ'ẹ kạjx ku jẹ'ẹ ve'e xjaanchjávada.

21

Ku jẹ Jesús ñaajknụkẹ'xnatạjkiji jẹja nụvuxtojtụk jẹ y'ixpạjkpa vyinkujkta
1 Ku ve'e jẹ it ñajxy, van'it tse'e jẹ Jesús ñaajknụkẹ'xnatạjkijinuva joma ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹja mạjạ nạ'akạya pa'ayi juu' ve'e Tiberias dụxạạj. Jidụ'ụm tse'e dụtuujn. 2 Jẹm tse'e vyẹ'nada jẹ Simón Pedro, jẹ Tomás juu' ve'e tyijtup Xeen Onụk, jẹ Natanael juu' ve'e jẹ canaajit, galiléait jayu jẹ'ẹ ve'e, jẹmpa tse'e jẹ Zebedeo jẹ y'ónụkta jẹts janụmẹjtsk jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpada. 3 Van'it tse'e jẹ Simón Pedro ñạ'mụxjidi:
—Nạjkxụ ạts jẹ ajkx dụma'akyụ.
Jẹtse'e y'atsọọjvjidi:
—Nmạạdap ạạts mitse'e.
Nạjkxtu tse'e jẹtse'e jẹm barco jọọtm tyạjkidi. Tsonaxye'e dụjamaakti, ax ni vinxụpa tse'e dụkapạjkti. 4 Ku ve'e jyajviijv, jẹja tse'e nạpa'ayi jẹ Jesús tyena vye'na, ax ka'a tse'e dụnụjávada jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e. 5 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Mexta, ¿ka'a ve'e ti ajkx tụxpạkta?
Jẹtse'e y'atsọọjvjidi:
—Ni vinxúpase'e.
6 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Vạjta jẹ mxuum jẹja barco aka'yụn pa'ayi jẹtse'e jẹ ajkx xpạ́ktat.
Ku ve'e ve'em dụtoondi, ka'a tse'e y'uk'ọ'yixjidini vintsọ ve'e dụyakpítsumdat jẹ tyuk'ajkx'amaakin xuumda kụx jẹpe'e ọọy jẹ ajkx tụtyuntáñ. 7 Van'it tse'e jẹ ixpạjkpa juu' ve'e jẹ Jesús ọọy tyuntsọjk, jẹ'ẹ tse'e dụnụụjmi jẹ Pedro:
—¡Jẹ Mạjạ Vintsạ́n xa yạ'ạ!
Ku ve'e dụ'amọtunajxy jẹ Pedro jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ'ẹ ve'e, van'it tse'e dụpụụjm jẹ vyitạni'kx, kụx yakkẹẹke'e jẹ vyit, jẹtse'e y'ayẹjtsi jẹp nạjạạtp. 8 Jẹ viijnk ixpạjkpada tse'e jẹ'ydu jẹja nạpa'ayi jẹ barco mạạt jẹtse'e dụpavạạ'ndi jẹ tyuk'ajkx'amaakin xuum, va'ajts ojtsts jẹ'ẹ ve'e jẹ ajkx mạạt. Jẹ'ẹ kạjx tse'e dụpavạạ'nda kụx vụjxtkupxụk majk xajtụk jo'nji ve'e dụmujékumada jẹ nạpaa'v. 9 Ku ve'e jẹja naxkụjx jyẹ'ydi, van'it tse'e dụpaatti jẹ ju'u juu' ve'e jẹ jạạjn dụmạạt, jẹtse'e jẹñi'kxm to'k jẹ ajkx jẹts jẹ tsapkaaky. 10 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Yakminda ọyvinxụpa jẹ ajkx juu' ve'e tụxma'akta.
11 Jẹtse'e jẹ Simón Pedro tyạjki jẹm barco jọọtm jẹtse'e dụpavụụ'n jẹja nạpa'ayi paat jẹ tyuk'ajkx'amaakin xuum juu' ve'e ojts jẹ mújit ajkx mạạt. Mọ́kupx javụjxtkupxụk maktoojk tse'e jẹ ajkx y'ijt. Ọyam tse'e

ǫǫy tyunmaya, ka'a tse'e jẹ xyuum myupǫjti. 12 Van'it tse'e jẹ Jesús
ña'mụxjidi:
—Minụ m'ajǫ́pada.
Ax ni pạna tse'e juu' ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk kyanayja'viji jẹtse'e
dụ'amǫtutụ́vat pạn pạn jẹ'ẹ ve'e, kụx ñụja'vidupe'e jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́n
jẹ'ẹ ve'e. 13 Van'it tse'e jẹ Jesús vyinkutạ́mijidi, jẹtse'e dụkạạjn jẹ tsap-
kaaky, jẹtse'e dụmǫǫydi; ve'em tse'e dụtoompa mạạt jẹ ajkx.
14 Yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e mutoojk nax ku ve'e jẹ Jesús ñaajknụkẹ'xnatạjkijinuva
jẹja jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinkujkta ku ve'e tạ́vani y'uk'ạạ'k vye'na jẹtse'e
jyoojntykpạjknuva.

Ku jẹ Jesús dụmạạtnakyǫjtsji jẹ Simón Pedro

15 Tạ tse'e y'ajǫ́pada vye'na, van'it tse'e jẹ Jesús dụ'amǫtutụvi jẹ Simón
Pedro:
—Simón, jẹ Jonás jẹ myajntk, ¿xtsǫjkp ạtse'e nụyojk jẹts ka'a ve'e
yạ'ạda?
Jẹtse'e jẹ Pedro y'atsǫǫjvji:
—Ve'em, Mạjạ Vintsạ́n, mnụja'vinup xa mitse'e jẹts ntsạjkp ạts mitse'e.
Jẹtse'e jẹ Jesús ña'mụxji:
—Ix'itụ tse'e ạts jẹ njayu, ve'em ax jo'n jẹ carnero vinténiva dụ'ix'it jẹ
kyarneeroda.
16 Van'it tse'e mumẹjtsk nax jẹ Jesús y'amǫtutụ́vijinuva:
—Simón, jẹ Jonás jẹ myajntk, ¿xtsǫjkp ạtse'e?
Jẹtse'e jẹ Pedro y'atsǫǫjvjinuva:
—Ve'em, Mạjạ Vintsạ́n, mnụja'vinup xa mitse'e jẹts ntsạjkp ạts mitse'e.
Van'it tse'e ña'mụxjinuva:
—Ix'itụ tse'e ạts jẹ njayu, ve'em ax jo'n jẹ carnero vinténiva dụ'ix'it jẹ
kyarneeroda.
17 Van'it tse'e mutoojk nax jẹ Pedro yak'amǫtutụ́vinuva:
—Simón, jẹ Jonás jẹ myajntk, ¿xtsǫjkp ạtse'e?
Van'it tse'e jẹ Pedro chaachvinmapyạjkni jẹ'ẹ kạjx ku ve'e
y'amǫtutụ́viji mutoojk nax pạn tsǫjkjupe'e, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Mạjạ Vintsạ́n, nụjom xa mitse'e juu' xnụja'vikụ́x, mnụja'vinupts
mitse'e jẹts ntsạjkp ạts mitse'e.
Jẹtse'e jẹ Jesús ña'mụxjinuva:
—Ix'itụ tse'e ạts jẹ njayu, ve'em ax jo'n jẹ carnero vinténiva dụ'ix'it jẹ
kyarneeroda. 18 Tyụ́vam xa ạts mitse'e nnụụjma, vaampam ạtse'e,
ku ve'e mvajụtyạjki, mnaxyǫjxjup tse'e y'ijt jẹtse'e mnụjkx pạn joma
ve'e xtsạk; ax ku tse'e mmạj'ónụkinit, m'axájap tse'e jẹtse'e jẹ viijnk jayu
mxǫ́xjụt jẹtse'e myaknạjkxjụt joma ve'e mkanạjkxuva'añ.
19 Ku ve'e ve'em vyaajñ, jẹ'ẹ tse'e jẹ Jesús y'ava'ni pạn vintsǫ ve'e jẹ
Pedro jẹ Nte'yam jẹ myạjin jẹ jyaanchin dụyaknụkẹ'xnatạ́kat ku ve'e
y'ǫǫ'knit. Van'it tse'e jẹ Jesús jyaa'kvaajñ:
—¡Pamiinni ạts!

Jẹ ixpạjkpa juu' ve'e jẹ Jesús ǫǫy tyuntsǫjk

20 Ku ve'e jẹ Pedro y'ixụmpijt, van'it tse'e dụ'ix jẹts jẹpe'e pyamẹ́tsjada
jẹ ixpạjkpa juu' ve'e jẹ Jesús ǫǫy tyuntsǫjk, nay jẹ'ẹjyam juu' ve'e
namyạj'ạạ'kpẹjtju jẹja jẹ Jesús kyakụviijn van'it ku ve'e y'a'óxidi jẹtse'e
dụ'amǫtutụvi pạn pạn jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e pạ́mjup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu'
ve'e tso'oxpạjkjụdup. 21 Ku ve'e jẹ Pedro y'ixji, van'it tse'e dụ'amǫtutụvi
jẹ Jesús:

—Maja̱ Vintsá̱n, jẹ̱ts ya̱'a̱, ¿tits ya̱'a̱ ve'e játjup náxjup?
22 Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Pa̱n ntsa̱jkpts a̱tse'e jẹ̱tse'e jyoojntykat van'it paat ku a̱tse'e nmiinnuvat, ¿tits mits jẹ̱'ẹ̱ ve'e?, pamiinni a̱ts mits.
23 Van'it tse'e yakko̱jts'ukvaajñ jẹ̱ja uts ajch jẹ̱ts uts tsa̱'a̱ akujk jẹ̱ts ka'a ve'e y'o̱o̱'ku̱t jẹ̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e jẹ̱ Pedro jẹ̱ Jesús y'amo̱tutu̱vi pa̱n ti ve'e játjup náxjup. Ax jẹ̱ Jesús, ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e du̱nu̱u̱jmi jẹ̱ts ka'a jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'o̱o̱'ku̱t; jidu̱'u̱me'e du̱nu̱u̱jmi: “Pa̱n ntsa̱jkpts a̱tse'e jẹ̱tse'e jyoojntykat van'it paat ku a̱tse'e nmiinnuvat, ¿tits mits jẹ̱'ẹ̱ ve'e?”
24 Ax nmu̱ja'vinupts a̱a̱tse'e jẹ̱ts tyú̱vam jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n juu' ve'e pyu̱u̱mp jẹ̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e jẹ̱ Jesús o̱o̱y tyuntso̱jk.
25 Jẹ̱ja xa ve'e may viijn juu' jatye'e jẹ̱ Jesús tyoon kyo̱jts juu' ve'e kayakjaay yap na̱k ku̱jxp. Pa̱n ku̱yakjavye̱jtkú̱x tse'e to'k viijn jado'k viijn, nnasja'vipts a̱tse'e jẹ̱ts ka'a ve'e ku̱ñu̱paadi ya̱ naxviijnit it jẹ̱tse'e ku̱yakjavye̱jtkú̱x nu̱jom juu' jatye'e tyoon kyo̱jts.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'kxtk je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook

Ku je̱ Jesucristo vyaajñ je̱ts mínupe'e je̱ Espíritu Santo

1 Ñu̱májiva Teófilo, je̱ muto'k na̱k juu' a̱ts mitse'e ntuknu̱ja'yi, je̱mts
a̱tse'e njavye̱jtku̱jx nu̱jom juu' jatye'e je̱ Jesús tyon'ukvaan je̱ts juu'
jatye'e je̱ jayu tyukyak'ixpa̱jk'ukvaan. 2 Ve'em tse'e du̱ton'ukvaajñ
du̱ko̱jts'ukvaajñ van'it paat ku ve'e chajpe̱jtni, je̱ Espíritu Santo tse'e
puta̱jkijup vye'na namvaate'e du̱tuk'ix pa̱n ti ve'e tyóndap kyo̱tstap
je̱ kyuka̱tsivata̱jk juu' ve'e vyinko̱o̱n. 3 Ku ve'e je̱ jayu yak'o̱o̱'kjini,
van'it tse'e jyoojntykpa̱jknuva je̱tse'e va'ajts ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji may
nax, ñu̱ja'vidinup tse'e je̱ jayu juu' ve'e íxju̱du mo̱tuju̱du je̱ts joojn-
tykip je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. Vu̱jxtkupx xa̱a̱j tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱tse'e
du̱tukmuko̱jtsti vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m.
4 Je̱mna tse'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱dada vye'na ku ve'e ña̱'mu̱xjidi:
—Ka'a ve'e yaja Jerusalén mpítsumdat, yaja tse'e x'a'íxtat ku ve'e je̱ Dios
Tee' je̱ vyaandu̱k du̱kutyónu̱t, ve'em ax jo'n x'amo̱tunajxti ku a̱ts miitse'e
nvaajnjidi. 5 Tyu̱vam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱ tsoxk na̱a̱j ve'e je̱ Juan je̱ jayu
tyukyakna̱pe̱jt, ax ve̱e̱'nji tse'e ya̱ it ñáxu̱t, van'itts a̱tse'e je̱m mja'vin
ka̱jxmda ntukyakna̱pe̱ttat je̱ Espíritu Santo, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam je̱
vyaandu̱k du̱yaktaajñ.

Ku je̱ Jesús chajpe̱jtni

6 Ku ve'e je̱m je̱ Jesús du̱ma̱a̱tve̱'nada, van'it tse'e du̱'amo̱tutúvidi:
—Ma̱ja̱ Vintsa̱n, ¿myakvimpijtnuvape'e u̱xyam je̱ israeejlit jayu je̱ kyuto-
jku̱n?
7 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Ka'a xa miitse'e mtukka̱da'akjada je̱tse'e xnu̱jávadat pa̱n vin'ite'e
je̱ Dios Tee' nu̱pa̱a̱mdu̱ka du̱jayep je̱tse'e juu' du̱tónu̱t; 8 ax mjaye̱ptap
tse'e je̱ ma̱kkin ku ve'e je̱ Espíritu Santo mnu̱ka̱da'akjadat, van'it tse'e je̱
nu̱may jayu xvaajnjadat je̱ts pa̱n a̱tse'e. Yaja ve'e jerusaleenit kyajpu̱n
ku̱jx du̱'ukva'anu̱t, van'it tse'e nu̱jom yaja judéait y'it ja̱a̱t, je̱m samaari-
ait y'it jo̱o̱tm, je̱ts nu̱jom vinxu̱p to'k it to'k naxviijn.
9 Ku ve'e kyo̱jtsku̱jx, van'it tse'e je̱ Jesús pyata̱jkini je̱tse'e ña̱jkxni je̱m
tsapjo̱o̱tm. Íxju̱du tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Van'it tse'e to'k pa̱k je̱ vínu̱ts
myejts je̱tse'e je̱ Jesús du̱yo'tsni, ve'em tse'e du̱'ixto̱kidini. 10 Je̱mna tse'e
pyat'ixta vye'na je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, van'it tse'e tun to'mayji nu̱me̱jtsk je̱
ángeles pyaa'ténijidi po̱o̱'p xa̱xta, 11 je̱tse'e jidu̱'u̱m ña̱'mu̱xjidi:
—Galiléait jáyuda, ¿tise'e mtumpat'íxtup je̱m tsajm tso̱v? Ya̱ Jesús,
juu' ve'e u̱xyam tu̱chajpét, ya̱'a̱jyam tse'e miinnuvap jado'k nax ax jo'n
u̱xyam tu̱x'ixta tu̱chajpét.

Ku je̱ Matías je̱ Judas du̱kuteni

12 Van'it tse'e je̱ kuka̱tsivata̱jk cho̱o̱'ndi joma ve'e je̱ Olivos Ko̱pk je̱tse'e
vyimpijttinuva je̱m Jerusalén, ni ka'ajyji kojkm legua du̱mujékuma je̱
kajpu̱n. 13 Ku ve'e jye̱'ydi je̱m kajpu̱n ka̱jxm, van'it tse'e pye̱jtti je̱p
mume̱jtsk nu̱ka̱vyet ku̱jxp joma ve'e tu̱tyanda vye'na. Je̱me'e vye̱'nada

je̱ Pedro je̱ts je̱ Santiago, je̱ Juan je̱ts je̱ Andrés, je̱ Felipe je̱ts je̱ Tomás, je̱ Bartolomé je̱ts je̱ Mateo, je̱ Santiago juu' ve'e je̱ Alfeo je̱ myajntk, je̱ Simón juu' ve'e je̱ cananista partido du̱ma̱a̱t y'ijt, je̱ts je̱ Judas juu' ve'e je̱ Santiago je̱ y'ónu̱k. 14 Nu̱jomts je̱'e̱ ve'e ijtp ñay'amókajada je̱tse'e chapko̱tsta. Je̱'e̱ ma̱a̱tta tse'e je̱ Jesús je̱ y'utsa̱ta̱jk je̱ts je̱ María juu' ve'e je̱ Jesús je̱ tyaak. Je̱mpa tse'e je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jkta.

15 Tsapko̱jtsp je̱ts to'k muk tse'e y'ijtti, van'it tse'e je̱ Pedro tyeni je̱ja jaanchja'vivata̱jk akujk, nu̱mó̱kupx ja'ii'px jo'n tse'e vye̱'nada, je̱tse'e vyaajñ:

16 —Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e tyónju̱t juu' ve'e je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp ijtp, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Espíritu Santo je̱ David tyukko̱jtsnajx, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e y'ava'ni je̱ Judas ka̱jx, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu du̱vo̱vje̱'y je̱tse'e je̱ Jesús du̱mátstat. 17 U̱u̱'m ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱ Judas, ntukma̱a̱tjaye̱jpumduts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e ya̱ toonk. 18 (Ax je̱ meen juu' ve'e pya̱jk je̱ kyo̱'o̱y to'nu̱n ka̱jx, je̱'e̱ tse'e yaktukjooy to'k viijn je̱ naax. Je̱ Judas tse'e naxka̱daak je̱tse'e je̱ tyiints pya̱jva'kxy je̱tse'e pyítsumni je̱ jyo̱o̱t je̱ mye̱e̱'ts. 19 Ax nu̱jom tse'e du̱nu̱ja'vidi juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m Jerusalén, je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e yaktukxa̱a̱ji je̱ naax juu' ve'e yakjooy Acéldama, je̱ jerusaleenit ayookts je̱'e̱ ve'e. Nu̱u̱'pu̱n Naaxts je̱'e̱ ve'e kya̱tsa̱pítsum.) 20 Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e je̱p Salmo ku̱jxp vaamp jidu̱'u̱m:

Va'an je̱ tya̱jk du̱tañu̱ tukva'ajts,
ni pa̱na ve'e je̱m kyatsa̱a̱nat.
Vaampap tse'e jidu̱'u̱m:
Va'ane'e viijnk du̱kuténaja du̱kutsu̱u̱naja.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

21 'Ax ve'em tse'e, je̱ja xa ve'e u̱u̱'m ma̱a̱tta je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e tu̱y'it u̱u̱'m ma̱a̱tta nu̱jom vinxu̱pe'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús ñajxy tya̱jki u̱u̱'m ma̱a̱tta 22 van'ítani ku ve'e je̱ Juan je̱ Jesús du̱yakna̱pejt je̱ts van'it paat ku ve'e je̱ Jesús chajpe̱jtni. Tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nu̱to'k je̱ yaa'tya̱jk mpa̱'mumdat juu' ve'e du̱'ix je̱ Jesús ku ve'e tá̱vani jyoojntykpa̱jknuva vye'na, je̱'e̱ tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pá̱mup je̱ts ve'emam je̱'e̱ ve'e.

23 Van'it tse'e du̱pa̱a̱mdi nu̱me̱jtsk je̱tse'e to'k yakvinkó̱nu̱t: je̱ José juu' ve'e Barsabás yaktukxa̱a̱jivap, yaktijpap tse'e Justo, je̱ts je̱ Matías. 24 Van'it tse'e jidu̱'u̱m chapko̱jtsti:

—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, m'ixku̱jxp mnu̱ja'viku̱jxp xa mitse'e nu̱jom je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin je̱ts je̱ vyinma'yu̱n, tuk'ixu̱ a̱a̱ts to'k aaj pa̱n pa̱n mitse'e mvinko̱o̱n juu' ve'e ya̱ nu̱me̱jtskta 25 je̱tse'e du̱tónu̱t je̱ kuká̱tsiva toonk juu' ve'e je̱ Judas myaso̱o̱knu je̱ tyo̱kin ka̱jx je̱tse'e ña̱jkxni joma ve'e tyukka̱da'akyju̱ —jidu̱'u̱m tse'e chapko̱jtsti.

26 Van'it tse'e je̱ suerte du̱toondi je̱tse'e du̱nu̱jávadat pa̱n pa̱ne'e tukka̱da'akjup. Ax je̱ Matías tse'e o̱jts tyukka̱da'akyju̱. Van'it tse'e yaktukmupa̱'midini ma̱a̱t je̱ nu̱makto'k kuká̱tsivada.

2

Ku je̱ Espíritu Santo kya̱daaky

1 Ax ku tse'e du̱paaty je̱ pentecostés xa̱a̱j, je̱m tse'e vye̱'nada nu̱jom je̱ jaanchja'vivata̱jk to'k ka̱'a̱jyji amókada. 2 Van'it tse'e tun to'mayji du̱'amo̱tunajxti kya̱da'aky je̱m tsapjo̱o̱tm tso̱v ax jo'n je̱ ma̱kk po̱j y'amu'u, je̱tse'e je̱ ta̱jk du̱yaktukno̱jkiku̱jx joma ve'e vye̱'nada. 3 Je̱tse'e

yak'íxjidi ję jąn'ayęę'nst jo'n juu' ve'e naxkądaak ję̱m kyuvajkmda nu̱to'k
nu̱to'k. 4 Van'it tse'e ję Espíritu Santo ję mąkkin ję̱ts ję vinma'yu̱n
myǫǫjyjidi anañu̱joma pąn pąn jatye'e ję̱m ve'nidup ję̱tse'e du̱tóndat juu'
ve'e ję Nte'yam chąjkp, kyǫjtstu tse'e ję ayook juu' ve'e kyavinmǫ́tudup,
ve'em ax jo'n ję Espíritu Santo myǫ'ǫjada ję̱tse'e du̱kǫ́tstat.
5 Ję̱m tse'e Jerusalén vyę'nada ję israeejlit jáyuda juu' ve'e ję'ydu
xąąjiva, ję̱tse'e ję Nte'yam du̱vinjávadat du̱vintsą'ągadat; may viijn tse'e
ję kajpu̱n joma ve'e chǫǫ'ndi. 6 Ku ve'e du̱'amǫtunajxti juu' ve'e
mǫ́tup ax jo'n ję mąkk pǫj y'amu'u, van'it tse'e ñay'amojkijidi. Atu̱va
atǫki tse'e ję nu̱may jayu tyuntankąjxti ku̱x ję y'aajam ję y'ayookame'e
y'amǫtunajxtu to'k jado'k ku ve'e yakmukǫjtsti. 7 Atu̱va atǫki tse'e
tyuntaandi ję̱tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Tis, ka ję galiléait jáyuvap yą'ą vine'eda juu' ve'e u̱xyam kǫjtstup?
8 ¿Vintsǫse'e y'ǫya ję̱tse'e n'amǫtunajxumda kąkję'ę yą n'aajamda yą
n'ayookamda? 9 Ję̱ja xa ve'e yaja juu' ve'e tsǫǫ'ndu ję̱m paartiait ję̱ts
médiait y'it jǫǫtmda, ję̱m Elam ję̱ts ję̱m Mesopotamia, ję̱m Judea ję̱ts
ję̱m Capadocia, ję̱m Ponto ję̱ts ję̱m Asia, 10 ję̱m Frigia ję̱ts ję̱m Panfilia,
ję̱m Egipto ję̱ts juu' ve'e tsu̱u̱nidup ję̱m áfricait y'it jǫǫtm juu' ve'e najxp
javęę'n ję̱m Cirene. Jęjadava tse'e ję israeejlit jáyuda ję̱ts ję jayu juu' ve'e
ję israeejlit ję jyaanchja'vin du̱panąjkxtup juu' ve'e ję̱m Roma tsǫǫ'ndu.
11 Nay jęjadava tse'e juu' ve'e tsǫǫ'nduva ję̱m Creta ję̱ts ję̱m Arabia.
Ax nu̱jom tse'e n'amǫtunajxumda yą n'avintsǫ aajamda yą n'avintsǫ
ayookamda juu' ve'e xtukmukǫjtsumdup ję Nte'yam ję myąjin.
12 Atu̱va atǫki tse'e tyuntankąjxti, ka'a tse'e du̱'ukmutaayvaattini
vintsǫ ve'e jyátu̱kadat. Jidu̱'u̱m tse'e ñay'amǫtutú̱vajada vimpit atu̱j:
—¿Tis yą'ą vine'e tyijp? —nay ve'empa— ¿Tis yą'ą vine'e ñu̱kąjtsp?
13 Ax ję̱mpa tse'e juu' ve'e du̱nu̱xiiktu du̱tukxiiktu ję jaanchja'vivatąjk.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:
—Mookju̱dup xa yą'ą ve'e. Tą xa yą'ą ve'e du̱'oknaxta ję tsaaydum
pa'ajk nąąj.

Juu' ve'e ję Pedro vyaajnjidu ję jayu

14 Van'it tse'e ję Pedro tyeni mąąt ję viijnk kukątsivada juu' ve'e
nu̱makto'k ijttu, ję̱tse'e mąkk du̱mukąjts ję jayu. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, nu̱jom pąn pąn jatye'e yájada
Jerusalén, amǫtunaxta ǫy juu' ątse'e nkǫtsuvaampy. 15 Ka'a xa yą'ą ve'e
myo'okjada ax jo'n miitse'e mvinmayda, ajǫ́pum xąąjnume'e u̱xyam.
16 Yą'ą juu' ve'e u̱xyam toojnjup kǫjtsjup, yą'ąts ję'ę ve'e juu' ve'e ję
Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpa Joel jyaay ję̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp.
Jidu̱'u̱m tse'e du̱jaajy:
17 Vaamp xa ve'e ję Nte'yam:
"Ku ve'e tyąminit ję itąkąx,
mpąmupts ątse'e ję̱m jya'vin kąjxmda ję n'Espíritu nu̱jom ję jayu juu' ve'e
to'k it to'k naxviijn tsu̱u̱nidup,
kyǫjtsnáxtap tse'e ąts ję n'ayook ję mmajntktąjkta ję̱ts ję mnąąxtąjkta,
nyak'íxtapts ątse'e juu' ątse'e ntsąjkp ję mmuutskit ónu̱kta,
kuma'ajtap tse'e ję mmújit jáyuda.
18 Mpąmupts ątse'e ję̱m jya'vin kąjxmda ję n'Espíritu pąn pąn jaty ątse'e
xmutoondup xmupąjktup,
ję yaa'tyąjk ję̱ts ję tą'ąxtąjk,
ję̱tse'e du̱kǫjtsnáxtat ąts ję n'ayook.

19 Nyakjéjapts ątse'e jęm tsajviinm juu' jatye'e yaktuk'atúvap,
mpąmupts ątse'e ję nują'vin jęm naxviinm:
ję nuu'pun jęts ję jąąjn, jęts ooy ję jok.
20 Vinkoo'tsinup tse'e ję aampa xąąj,
jętse'e nuu'pun jo'n ję aampa po'o cháptsinit,
ka'ana ve'e dupaa'ty vye'nat ję xąąj ku ve'e ję Mąją Vintsąn kyądaaknit,
ję xąąj juu' ve'e dunumájap jętse'e dunuvinkópkat.
21 Nujom tse'e pąn pąn jatye'e ję Mąją Vintsąn dujaanchja'vidup,
ję'ę tse'e tso'oktap."
Jidu'um tse'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ.
22 Van'it tse'e ję Pedro jyaa'kvaajñ:
—Nmu'israeejlit jáyuda, amotunaxta yą ayook. Oy miitse'e xnujávada ję mąjin jęts ję mújit atuva jęts ję mújit nują'vin juu' ve'e jęja miits mvinkujkta ję Nte'yam ję kyutojkun kąjx tyoon ję Jesús, ję nazarétit jayu. 23 Ję Nte'yam tse'e dunupąąjmtki juu' ve'e ję Jesús játjup náxjup, ñują'vits ję'ę ve'e jęts yakpąmup ję'ę ve'e jęm ję jayu kyą'm juu' ve'e tso'oxpąjkjudup. Miits xa ję'ę ve'e myakjay'oo'kjudu. Ko'oy jáyuts ję'ę ve'eda juu' ve'e yakcruuzpęjtjudu. Ję'ę tse'e tyoondu juu' miitse'e mtsojktu. 24 Ax ję Nte'yamts ję'ę ve'e duyakjoojntykpąjknuva, ję oo'kune'e tuknuvaatsjinu, kux ka'a ve'e ję oo'kun ję kutojkun dujayep jętse'e ąą'k dutunyaktánut. 25 Ve'em xa ję'ę ve'e ax jo'n jujpani ję David dukojtsnajxy ję Jesús ję y'ayook. Jidu'um tse'e vyaajñ:
Nxą'ma'íxp ątse'e ję Mąją Vintsąn jęja ąts nvinkujk,
ję'ę mąątts ątse'e n'it,
ve'emts ątse'e nkativinmay,
26 ję'ę kąjx tse'e xyoondukąts yą njoot yą nja'vin jęts ąts mitse'e nyakmąja nyakjaancha.
Ję'ę kąjxts ątse'e to'k joot n'it,
kux óyam ątse'e n'oo'kut, joojntykpąjknuvapts ątse'e.
27 Ka'ats mitse'e ąts yą njoot yą nja'vin xmasoo'okut jęm ję oo'kun kyą'm,
ka'a ve'e xyakjajtpat jętse'e mya'atut ąts yą nni'kx yą nkopk, ąts, mits ję mVa'ajts Jayu.
28 Xtuk'ix ąts mitse'e ję too' juu' ątse'e nyo'oyup jęts ątse'e xą'ma kąjx njoojntykinit,
xyakxoondukupts ąts mitse'e ku ątse'e n'ijtnit mits mąąt.
Jidu'um tse'e ję David dukojtsnajxy ję Jesús ję y'ayook.
29 'Nmu'israeejlit jáyuda, va'ajts xa ve'e nnują'vimda jęts oo'ke'e ję nujpit jáyuvamda David, jętse'e ñaxtąjkini, kux jęęna ve'e ję it joma ve'e ñaxtąjki. 30 Ax ję David, ję Nte'yam ję y'ayookts ję'ę ve'e kyojtsnajx, ñują'vits ję'ę ve'e jęts tukvinva'niju ję'ę ve'e ję Nte'yam jęts to'ke'e ję chaan ję kyooj kyutę́najat kyutsąąnajat, ję'ęts ję'ę ve'e ję Cristo, juu' ve'e duyakkutojkjap ję Nte'yam ję jyayu ve'em ax jo'n ję David duyakkutojkji ję nujpit jáyuvamda. 31 Y'ixts ję'ę ve'e ję David jęts joojntykpąjknuvape'e ję Cristo, ve'eme'e vyaajñ jęts ka'a ve'e ję Cristo ję jyoot ję jya'vin tyuntánut jęm ję oo'kun kyą'm jęts ka'a ve'e ję ñi'kx ję kyopk mya'atut. 32 Ax ję Cristo, ję Jesuusjyamts ję'ę ve'e. Ję Nte'yamts ję'ę ve'e duyakjoojntykpąjknuva. Ję'ęts ąątse'e mpuump ję tuvąkojtsun jęts n'ix ąąts ję'ę ve'e ku ve'e tąvani jyoojntykpąjknuva vye'na. 33 Ax ję Nte'yamts ję'ę ve'e tuknumájijinu jęja y'aka'yun pa'ayi, jętse'e dumooyni ję kutojkun jętse'e dukę́xut ję Espíritu Santo, ve'em ax jo'n ję Nte'yam

tyukvinva'niji. Ax nu̱jomts ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e tu̱x'ixta tu̱x'amo̱tunaxta, je̱ Espíritu Saantots ya̱'a̱ ve'e du̱yakjéjip. 34 Ka je̱ Daviijape'e tsajpe̱jt. Jidu̱'u̱me'e viinm vyaajñ:

Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱nu̱u̱jmi a̱ts je̱ nMaja̱ Vintsá̱n:

"A̱jxtu̱ku̱ yaja a̱ts n'aka'yu̱n pa'ayi 35 namvaat a̱tse'e nyakvintó̱kida pa̱n
pa̱n jatye'e mtso'oxpa̱jkju̱dup."

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ David du̱'ava'ni juu' ve'e je̱ Nte'yam kyo̱jts.

36 'Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, ve'em xa ve'e du̱tsa̱k je̱tse'e va'ajts xnu̱jávadat je̱ts je̱ Jesús, juu' ve'e myakjacryuuzpe̱jtju̱du, je̱'e̱jyam tse'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m Maja̱ Vintsá̱n, je̱ Cristo, juu' ve'e vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit.

37 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e ñatyukja'vijidi je̱ tyo̱kin je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ myukuka̱tsivata̱jk:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ¿tis a̱a̱tse'e ntónup?

38 Van'it tse'e je̱ Pedro y'atso̱o̱jvjidi:

—Vinmayu̱mpijttini, maso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda, van'it tse'e mna̱pé̱ttat je̱'e̱ ka̱jx je̱tse'e nu̱java tyánu̱t je̱ts je̱ Jesucristo ve'e mpana̱jkxuvaandup, ve'em tse'e myakto̱kinme̱e̱'kxtat je̱tse'e tyá̱kat je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo. 39 Mtukvinva'nijidu xa miitse'e je̱ Nte'yam je̱ Espíritu Santo, yaktukvinva'niduva tse'e je̱ m'ónu̱kta je̱ts nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e jékumda, nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n vyinka̱a̱mp, u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda.

40 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ nu̱may jayu du̱jaa'kko̱jtsjidi, may viijn tse'e je̱ jayu du̱tukmuko̱jtsti. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Maso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda, ka'a tse'e xma̱a̱tvintó̱kidat ya̱ ko̱'o̱y jáyuda.

41 Ax nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱kuva̱jktu je̱'e̱ je̱ y'ayook, na̱pe̱jttu tse'e. Je̱ xa̱a̱j tse'e jyaa'knu̱yojkidi janu̱toojk miijl jo'n je̱ jáyuda pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidu je̱ Jesús. 42 Ijtp tse'e du̱'amo̱tunaxta juu' ve'e je̱ kuká̱tsivata̱jk tuk'íxju̱dup je̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t du̱jaye̱pta, ve'em tse'e chapko̱tsta je̱tse'e amoka je̱ chapkaaky du̱tojkva'kxta ax jo'n je̱ Jesús du̱tuujn ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ku ve'e jado'k nax du̱ma̱a̱t'a'óxini.

Vintso̱ je̱ jaanchja'vivata̱jk o̱y ja̱yu ñapya̱a̱jmjidi

43 Tsa̱'a̱gataandu tse'e nu̱jom je̱ jayu juu' ve'e du̱kakuva̱jktu je̱ ayook; ax je̱ kuka̱tsivata̱jk, o̱o̱y tse'e je̱ ma̱jin je̱ts je̱ mújit atu̱va du̱tuntoondi je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ka̱jx. 44 Nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidu je̱ Maja̱ Vintsá̱n, ijtpts je̱'e̱ ve'e ñay'amókajada, o̱y jayu tse'e ñapyá̱mjada ma̱a̱t je̱ myujaanchja'vivata̱jkta. Pa̱n pa̱n tse'e je̱p juu' du̱ma̱a̱t, tyuknu̱'ayo̱'vidup tse'e pa̱n pa̱n jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup, 45 je̱tse'e du̱to̱o̱'kta juu' jatye'e y'íxtup jyaye̱jptup je̱tse'e je̱ meen du̱yaktonda pa̱n vintso̱ ve'e juu' kya'ijtu̱xjada to'k jado'k. 46 Jó̱vum xa̱a̱j tse'e ñay'amókajada je̱p maja̱ tsaptu̱jkp je̱tse'e ta̱jkm ta̱jkm je̱ tsapkaaky du̱tojkva'kxta je̱tse'e to'k muk kyayda. Xo̱o̱ndu̱k aaj xo̱o̱ndu̱k jo̱o̱t tse'e ve'em du̱tonda, to'kji tse'e je̱ jya'vinda to'kji tse'e je̱ vyinma'yu̱nda. 47 Ijtp tse'e je̱ Nte'yam du̱jaa'myé̱tsta. O̱yja'vijidu tse'e anañu̱joma je̱ jayu juu' ve'e du̱kajaanchja'vidup je̱ Jesucristo. Jó̱vum xa̱a̱j tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n du̱jaa'kyaknu̱yóka pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesucristo du̱jaanchja'vidup je̱tse'e ve'em du̱jayé̱ptat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

3

Ku to'k ję jayu jyǫtkądaaky juu' ve'e ję tyek dụkatukyǫ'yp y'ijt

1 Toojk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e ję jayu chapkąts, van'it tse'e ję Pedro
mąąt ję Juan ñąjkxti ję̨p mąją tsaptụjkp. 2 Jǫ́vum xąąjts ję̨'ę̨ ve'e ję̨p mąją
tsaptąk'aagup y'it to'k ję̨ yaa'tyąjk juu' ve'e ka'ǫ'yixjup ję̨tse'e ję̨ tyek
dụtukyǫ'ǫyụt, ve'emam ję̨'ę̨ ve'e kye'x. Yakpatsąąmpts ję̨'ę̨ ve'e ję̨tse'e
nąjkx ję̨p yakjuk ję̨ja ję̨ mąją tsaptąk'akąą'ą vyinkujk juu' ve'e dụxąąj Tsoj.
Ję̨p tse'e ję̨ jayu ję̨ meen dụ'amǫtu pąn pąn jatye'e tąjkidup ję̨p mąją
tsaptụjkp. 3 Ku ve'e ję̨ yaa'tyąjk dụ'ix ję̨ts ję̨pe'e mąją tsaptụjkp ję̨ Pedro
mąąt ję Juan tyąkava'anda, ję̨tse'e dụ'uk'amǫtu ję̨ meen. 4 Van'it tse'e ję̨
Pedro mąąt ję Juan vyin'íxjidi, ję̨tse'e ję̨ Pedro ję̨ yaa'tyąjk dụnụụjmi:

—Vin'ixụ ąąts.

5 Van'itts ję̨'ę̨ ve'e dụ'a'ixtk ję̨ Pedro mąąt ję Juan, ve'emts ję̨'ę̨ ve'e
y'ukvinmaajy ję̨ts ję̨ meene'e yakmǫ'ǫvaamp. 6 Ax jidụ'ụm tse'e ję̨ Pedro
ñą'mụxji:

—Ka'a ątse'e ti oro ka'a ątse'e ti plata nmąąda. Juu'ts ątse'e
nmąąt, nyajkypts ątse'e. Ję̨ Jesucristo, ję̨ nazarétit jayu, ję̨'ę̨ tse'e
myakjǫtkądaakjinup. Tę̨na ję̨ts jaamni.

7 Van'it tse'e ję̨ Pedro ję̨ yaa'tyąjk ję̨ y'aka'yụn ką'ąj dụmajtsji
ję̨tse'e dụyakténini. Tun jatyji tse'e ję̨ tyekụyǫ'kt ję̨ts nụjom ję̨ tyek
myąkkpąjkni, 8 ję̨tse'e yęjtsụk. Van'it tse'e yǫ'y'ukvaanni, ję̨tse'e ję̨ Pedro
mąąt ję Juan dụmąąttąjkidi ję̨p mąją tsaptụjkp, yǫ'ynup, yęjtsụknup,
ję̨tse'e ję̨ Nte'yam dụtunyakmąjini dụtunyakjaanchini. 9 Nụjom tse'e ję̨
jayu y'ixji ku ve'e yǫ'yni ję̨tse'e dụtunyakmąjini dụtunyakjaanchini ję̨
Nte'yam. 10 Atụva atǫki tse'e tyuntaandi, ka'a tse'e dụ'ukmutaayvaattini
vintsǫ ve'e jyátụkadat kụx y'íxada ję̨'ę̨ ve'e ję̨ yaa'tyąjk juu' ve'e ję̨ tyek
dụkatukyǫ'yp y'ijt ję̨ts ñụja'vidinupe'e ję̨ts ję̨'ę̨ ję̨'ę̨ ve'e juu' ve'e ję̨ meen
dụ'amǫ́tup tụy'it ję̨ja ję̨ mąją tsaptąk'akąą'ą vyinkujk juu' ve'e dụxąąj
Tsoj.

Ku ję̨ Pedro kya'amaajy joma ve'e ję̨ ę̨pụtsǫǫktkụn juu' ve'e dụxąąj ję̨ Salomón Jyę̨'ę̨

11 Ję̨ yaa'tyąjk juu' ve'e ję̨ tyek dụkatukyǫ'yp y'ijt, ka'a tse'e dụmasąąk
ję̨ Pedro mąąt ję Juan. Nụjom tse'e ję̨ jayu atụva atǫki noomp ñąjkxti
joma ve'e ję̨ ę̨pụtsǫǫktkụn juu' ve'e dụxąąj ję̨ Salomón Jyę̨'ę̨. 12 Ku ve'e
ję̨ Pedro dụ'ix, van'it tse'e ję̨ nụmay jayu dụnụụjmidi:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ¿tyąjxse'e xtuk'atụ́vada? ¿Tyąjxts ąątse'e
xvin'ixta ax jo'n ąąts yą'ą ve'e kụnyakyǫ'pyụ́k ąąts yą n'avintsǫ mąkkin
kąjx ąąts yą n'avintsǫ va'ajts jǫǫt kąjx? 13 Ję̨ njụjpit jáyuvamda, ję̨
Abraham, ję̨ Isaac, mąąt ję̨ Jacob, ję̨'ę̨ ję̨ Ntye'yamda tse'e dụyakmąji
dụyakjaanchi ję̨ y'Onụk Jesús, ję̨'ę̨ juu' miitse'e mpąąmdinu ję̨m ję̨ Pilato
kyą'm. Ku ve'e ję̨ Pilato y'ukmasǫ'ǫkuvaajnji naspąka, ka'ats miitse'e
xyakjajtti. 14 Ñojk'ǫ́y xa ve'e kụx'amǫ́tudi ję̨tse'e kụyakmasąąk ję̨ Jesús,
va'ajts jayu ję̨'ę̨ ve'e ję̨ts tụv ję̨ jyáyuvin ję̨ jyoojntykin. Ax ka'a tse'e
ve'em xtoondi. Ję̨'ę̨ts miitse'e m'amǫ́tudu ję̨tse'e tyánụt naspąka to'k
ję̨ yakjayu'ǫǫ'kpa. 15 Ję̨'ę̨ts miitse'e myakjay'ǫǫ'kjụdu pąne'e ję̨ joojn-
tykin dụyajkp. Ax ję̨ Nte'yam tse'e yakjoojntykpąjkjinuva. Mpụụmpts
ąątse'e ję̨ tụvąkǫjtsụn ję̨ts n'ix ąąts ję̨'ę̨ ve'e ję̨ Jesús ku ve'e tą́vani
jyoojntykpąjknuva vye'na. 16 Ję̨ Jesuusjyam tse'e tụdụyakjǫtkądaakni,
tụdụmajumǫǫyni yą yaa'tyąjk juu' ve'e m'íxtup ję̨tse'e m'íxada. Ję̨'ę̨ kąjx

ku ąątse'e njaanchjáva ję Jesús, ję jaanchja'vin tse'e dụtoomp ję̱tse'e yą yaa'tyąjk tụchą'ąk, ve'em ax jo'n ụxyam x'ixta jo'n.

17 ’Miits, jáyuda, mąąt ję myakkutojkpada, myakjay'ǫǫ'kjụdu tse'e
ję Jesús. Ax nmụja'vipts ątse'e ję̱ts ka'a ve'e ǫy xnụja'vidi juu' ve'e
mtoondu. 18 Ve'em tse'e ję Nte'yam dụkutyuujn juu' ve'e y'ava'ni ję
y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta, ję'ę̱ts ję'ę ve'e ję̱ts tsaachpaa'tupe'e ję Cristo,
juu' ve'e ję Nte'yam vyinkǫǫn ję̱tse'e yakkutojknit. 19 Ję'ę kąjx tse'e,
vinmayụmpijttini, masǫǫktini ję mkǫ'ǫy joojntykinda, panąjkxtini ję
Nte'yam, ve'em tse'e ję Nte'yam mtǫkinmę̱ę'kxjadat ję̱tse'e xjayę́ptat ję̱m
mja'vin kąjxmda ję xǫǫjntkụn juu' ve'e ję Mąją Vintsą́n mmǫ'ǫjadap.
20 Ję Nte'yam tse'e dụkę̱jxnuvap ję Cristo, 21 ǫ́yame'e vinkǫpk ję̱tse'e
ụxyam ję Cristo ję̱m tsapjǫǫtm tyánụt. Ku ve'e ję Nte'yam nụjom juu' jaty
dụyak'ǫ'yikąxụt, van'it tse'e ję Cristo myiinnuvat jado'k nax, ve'em ax
jo'n jụjpani vyaandi ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta. 22 Jidụ'ụm
xa ve'e ję Moisés dụnụụjmi ję njụjpit jáyuvamda: “Vinką́nani xa ve'e ję
Mąją Vintsą́n, ję nNte'yamamda, dụjayep nụto'k ụụ'm ję njáyuvamda,
ve'em ax jo'n ątse'e xvinkąąjn, juu' ve'e mkǫjtsnajxụxjadap ję Nte'yam ję
y'ayook, ję'ę tse'e mkąts'amǫtunáxtap. 23 Pąn pąn tse'e dụkamąjąpąąmp
ję ayook juu' ję'ę ve'e kyǫ́tsup, ka'ats ję'ę ve'e y'ítụt ję Nte'yam ję jyayu.”
Jidụ'ụm tse'e ję Moisés vyaajñ.

24 Van'it tse'e ję Pedro jyaa'kvaajñ:

—Ax ve'em tse'e, van'ítani ku ve'e ję Samuel jyoojntyki ję̱ts pąn
pąn jatye'e jaa'kmiindu, ñụkǫjtstu tse'e nụjom ję Nte'yam ję y'ayook
kǫjtsnajxpatąjkta juu' ve'e ụxyam toojnjup kǫjtsjup. 25 Ụụ'm xa
ve'e xtsaanimdup xkǫǫjimdup ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta.
Xtukką́daakumdupts ụụ'm ję'ę ve'e juu' ve'e ję Nte'yam tyukvinva'nidu
ję njụjpit jáyuvamda. Jidụ'ụm tse'e ję Nte'yam dụnụụjmi ję Abraham:
“Mits ję mtsaan ję mkǫǫj kąjx tse'e dụpaa'ttat ję kunoo'kxụn ję jayu pąn
nụvinxụpe'e chąąnada to'k it to'k naxviijn.” 26 Ku ve'e ję Nte'yam ję
y'Onụk Jesús dụkejx yaja naxviijn, too'vąjkpts ụụ'me'e xtuknụkę̱jxumdi
ję̱tse'e xkunoo'kxumdat, ve'em tse'e nmasǫǫkumdinit nụjom juu' jatye'e
ka ǫ́yap.

4

Ku ję Pedro mąąt ję Juan dụvinténidi pąn pąn jatye'e dụnụmájidup ję̱p tsaptụjkp

1 Ję̱mna tse'e ję Pedro mąąt ję Juan dụmukǫtsta vye'na ję nụmay
jayu, van'it tse'e ñụję'yjidi ję tee'tąjk mąąt ję saduceotąjk ję̱ts ję
tsaptąkmutoompa juu' ve'e dụnụvintsą́nip ję tsaptąkmutoompatąjk,
2 ję'ę ve'e ę̱jkjụdup ku ve'e ję Pedro mąąt ję Juan ję jayu dụvaajnjada
ję̱ts joojntykpąjknuva ve'e ję Jesús, ję̱tse'e ję jayu dụvaajnjiduva
ję̱ts joojntykpąjknuvape'e ję jayu ję'ę kąjx ku ve'e ję Jesús jyoojn-
tykpąjknuva. 3 Van'it tse'e yakmajtsti ję̱tse'e yakpoxụntąkpąąmdi kụx
tánani ve'e van'it ję it vye'nini, ję kująpite'e dụyakpitsumuva'anda ję̱tse'e
dụtǫkimpayǫ'ǫydat. 4 Ax nụmay tse'e pąn pąn jatye'e dụ'amǫtunajxtu ję
ayook juu' ve'e ję Pedro tukka'amaajyjụdu, ję'ę tse'e dụjaanchja'vidu ję
Jesús. Tunjaa'knụma'yidu tse'e pąn pąn jatye'e ję Jesús dụjaanchja'vidu,
ax ve'em tse'e jyę'ydi nụmugǫǫxk miijl jo'n ję yaa'tyąjkta, apụk ję
tą'ąxtąjkta mąąt ję pi'k ónụkta.

5 Je̱ kujáp̱it tse'e ñay'amojkijidi je̱m Jerusalén je̱ israeejlit yakkutojk-
pada ma̱a̱t je̱ myújit jáyuda je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada. 6 Je̱'e̱ ma̱a̱t
tse'e vye'niva je̱ Anás, je̱ tee' je̱'e̱ ve'e juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱
tee'ta̱jkta, nay ve'empa je̱ Caifás, je̱ Juan, je̱ Alejandro, je̱ts nu̱jom je̱
tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda. 7 Ku ve'e ñay'amojkijidi, van'it tse'e du̱nu̱ke̱jxidi
je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan. Ku ve'e du̱yakmiindi, van'it tse'e je̱ja ita̱kujk
du̱pa̱a̱mdi, je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:

—¿Pa̱n tse'e tu̱mna̱'mu̱xjada je̱ts ya̱'a̱ ve'e xtóndat? ¿Pa̱ne'e ya̱ kutojku̱n
mmo̱o̱jyju̱dup?

8 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ Espíritu Santo myo̱o̱jyji je̱ ma̱kkin je̱ts je̱
vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱tse'e vyaajñ:

—Miitsta, je̱ kajpu̱n je̱ ñu̱vintsa̱nda, mújit jayuta̱jkta, 9 miits xa a̱a̱tse'e
x'amo̱tutú̱vidup je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e yaktoojnji to'k je̱ jayu juu' ve'e
pa̱jkjup tu̱y'it. Je̱'e̱ ve'e mnu̱javavaandup vintso̱ ve'e y'o̱'yini. 10 Yájats
a̱tse'e miits mvinkujkta n'avana je̱tse'e xnu̱jávadat vintso̱ ve'e ya̱ jayu
mvinté̱najada ma̱kka̱tso̱ts. Ax ka miitsjyap tse'e mnu̱jávadap, nay
ve'empa ve'e du̱nu̱ja'viduvat nu̱jom pa̱n joma jatye'e je̱ israeejlit jayu.
Je̱ Jesucristo, je̱ nazarétit jayu, je̱'e̱ juu' miitse'e myakjacryuuzpe̱jtju̱du
je̱tse'e je̱ Nte'yam yakjoojntykpa̱jkjinuva, je̱'e̱ tse'e je̱ kutojku̱n du̱yajk
je̱tse'e ve'em ya̱ ma̱jin yaktún. 11 Ve'em xa miitse'e xtonda ax jo'n je̱
po̱jtspata̱jk juu' ve'e du̱masoo̱ktu to'k je̱ o̱y tsaaj ku̱xe'e du̱ko̱'o̱yja'vidi.
Ax u̱x'o̱o̱k tse'e je̱ o̱y tsaaj yakpu̱u̱jm joma ve'e du̱nu̱vinko̱pkiku̱x je̱
ma̱ja̱ tsapta̱kpa̱ts. Ve'em tse'e xtonda ku̱xe'e xko̱'o̱yjávada je̱ Jesucristo,
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m je̱tse'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxnit nu̱jom juu'
jaty. 12 Je̱ Jesuusji tse'e o̱'yixjup je̱tse'e xmo̱'yumdat je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Ni pa̱na xa ve'e je̱ Nte'yam jado'k du̱katuknu̱vana
yaja tsajp pa'tki je̱tse'e je̱ ntó̱kinam xtuknu̱vaatsumdat —jidu̱'u̱m tse'e je̱
Pedro vyaajñ.

13 Ku ve'e du̱'ixti je̱ts ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱te'e je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan
kyo̱tsta, je̱tse'e du̱nu̱ja'vidi je̱ts ka'a ve'e y'ixpú̱kada, atu̱va ato̱ki tse'e
tyuntaandi. Van'it tse'e je̱ nu̱ja'vin du̱pa̱jkti je̱ts je̱'e̱da ve'e je̱ Jesús
du̱ma̱a̱tvíttu. 14 Je̱mpa tse'e vye'niva je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ tyek
du̱katukyo̱'yp y'ijt, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱ko̱o̱'kmutaayvaattini pa̱n vintso̱ ve'e
ku̱du̱nu̱vampe̱jtti. 15 Van'it tse'e yakke̱jxpítsumdi je̱tse'e aje̱'e̱jyji tyaandi
je̱tse'e du̱ko̱jtsmóktat. 16 Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi vimpit atu̱j:

—¿Tise'e nto'numdap ma̱a̱t ya̱ jáyuda? Ñu̱ja'vidinup xa ve'e nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup yaja Jerusalén je̱ts ta̱ ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu
du̱yakjo̱tka̱da'akta. Ka'a tse'e ñu̱n'o̱ya vintso̱ ve'e nva'numdat je̱ts ka'a
ya̱'a̱ ve'e je̱ ma̱jin tu̱du̱tonda. 17 Va'an tse'e du̱'atsa̱'kimda je̱tse'e ni pa̱na
du̱ko̱o̱'ktuknu̱ja'vidinit je̱ Jesús jye̱'e̱, ve'em tse'e kyajaa'kva'kxtu̱ku̱t ya̱
ayook —jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi.

18 Van'it tse'e du̱vatso̱o̱vdi je̱tse'e du̱tukpavaandi je̱ts ni vintso̱va ve'e
je̱ jayu du̱ko̱o̱'kvaajnjidinit ukpu̱ du̱ko̱o̱'ktuknu̱ja'vidinit je̱ Jesús jye̱'e̱.
19 Ax van'it tse'e je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan ña̱'mu̱xjidi:

—Payo̱'o̱yda n'it viinm pa̱n o̱y je̱'e̱ ve'e je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk je̱ts
miitse'e myakka̱tsa̱pá̱ktat je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam. 20 Ka'a xa ve'e
nvaat je̱ts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e nkah'avánat juu' a̱a̱tse'e n'ix je̱ts juu' a̱a̱tse'e
n'amo̱tunajx.

21 Ku ve'e du̱jaa'ktoondi vintso̱ ve'e du̱'atsa̱'a̱gadat, van'it tse'e
du̱masoo̱kti, ka'a tse'e du̱paatti ti ve'e tyukkutsaachpaadadap, ku̱x

nu̱jome'e je̱ jayu je̱ Nte'yam du̱yakmájidi du̱yakjaanchidi je̱'e̱ ka̱jx juu'
ve'e toojnju ko̱jtsju. 22 Je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e jo̱tka̱daaknu, vu̱jxtkupx
joojnt náxyanits je̱'e̱ ve'e vye'na.

Ku je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱ Nte'yam du̱'amo̱tudi je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t

23 Ku ve'e yakmaso̱o̱kti je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan, van'it tse'e ña̱jkxti
joma ve'e je̱ myujatyoo'ta̱jkta, je̱m tse'e du̱tukmumaajntykti vintso̱ ve'e
ña̱'mu̱xjidi je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda ma̱a̱t je̱ israeejlit je̱ myújit jáyuda.
24 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e nu̱jom chapko̱jtsti. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaandi:

—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, mits xa ve'e je̱ Nte'yam. Mits tse'e mpa̱a̱m ya̱ tsajp
ya̱ naax, je̱ maaxy na̱a̱j, je̱ts nu̱jom juu' jatye'e ijtp je̱m tsajviinm je̱ts
yaja naxviijn. 25 Myajk mitse'e ya̱ ayook juu' ve'e je̱ Espíritu Santo
tyukko̱jtsnajx je̱ David. Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e vyaajñ:

¿Tya̱jx tse'e ña̱ajkjo̱tma'atjada je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ israeejlitap
je̱tse'e je̱ israeejlit jayu du̱vinmayda je̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e
ka'o̱'yixju̱dup?
26 Nay'amojkijidu tse'e je̱ naxviijnit yakkutojkpada je̱tse'e
du̱tso'oxpá̱ktat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t je̱ Cristo.

Jidu̱'u̱m tse'e ya̱ ayook juu' ve'e je̱ Espíritu Santo je̱ David tyukko̱jtsnajx.
27 'Tyú̱vam xa ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e je̱ Espíritu Santo kyo̱jts. Navyaatju xa
ve'e je̱ Herodes ma̱a̱t je̱ Poncio Pilato je̱ vyinma'yu̱nda ma̱a̱t je̱ israeejlit
jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta, je̱'e̱ tse'e du̱tso'oxpa̱jktu je̱ mva'ajts
ónu̱k Jesús, juu' mitse'e mvinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit. 28 Ve'emts je̱'e̱
ve'e du̱toondi juu' ve'e mnu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e ve'em tyónju̱t kyo̱tsju̱t.
29 Ma̱ja̱ Vintsá̱n, amo̱tunaxu̱ to'k aaj u̱xyam vintso̱ ve'e vya'anda je̱ts
a̱a̱tse'e x'atsa̱'a̱gadat. Mo̱o̱yk a̱a̱ts mitse'e je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t
je̱ts a̱a̱tse'e ve'em je̱ jayu nvaajnjadat je̱ mka̱ts je̱ m'ayook kaja'vina
katsa̱'kina, a̱a̱ts, mits je̱ mmutoompa je̱ mmupa̱jkpa, 30 je̱ts a̱a̱tse'e mits je̱
mkutojku̱n ka̱jx je̱ pa'am jayu nyakjo̱tka̱da'aktat, je̱ts a̱a̱tse'e je̱ mva'ajts
ónu̱k Jesús je̱ ma̱kkin xmo̱'o̱t je̱ts a̱a̱tse'e ntónu̱t je̱ mújit atu̱va je̱ts je̱
ma̱jin.
31 Ku ve'e chapko̱jtska̱jxti, van'it tse'e y'ojxi je̱m joma ve'e vye̱'nada.
Nu̱jom tse'e je̱ Espíritu Santo myo̱o̱jyjidi je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n
je̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t tse'e je̱
Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook du̱ko̱jtsti.

Vintso̱ je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱tukjoojntykidi juu' ve'e y'ixtu jyaye̱jptu

32 Je̱ nu̱may jayu juu' ve'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vidu, to'kji tse'e je̱
jya'vinda to'kji tse'e je̱ vyinma'yu̱nda. Ni pa̱na tse'e kyava'añ je̱ts
y'avintso̱ je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e pa̱n tii, nu̱jom juu' ve'e y'íxtup jyaye̱jptup, ve'em
tse'e du̱jávada je̱ts nu̱jome'e du̱je̱'e̱da. 33 Je̱ kutojku̱n ma̱a̱t tse'e o̱o̱y je̱
kuka̱tsivata̱jk du̱tun'ava'nidi je̱ts joojntykpa̱jknuva ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
Jesús. O̱o̱y tse'e je̱ Nte'yam tyunkunoo'kxjada anañu̱joma. 34 Ka'a
ve'e pa̱n pa̱ne'e juu' nu̱nka'ijtu̱xju̱dup, ku̱x je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱
naax ukpu̱ je̱ ta̱jk du̱jaye̱jptup, tyo̱o̱'ktupts je̱'e̱ ve'e 35 je̱tse'e je̱ meen je̱
kuka̱tsivata̱jk du̱tukka̱tá̱kada, ve'em tse'e to'k jado'k yakma̱'a̱ pa̱n vintso̱
ve'e juu' kya'ijtu̱xjada.
36 Je̱m tse'e vye'na to'k je̱ jayu juu' ve'e je̱ Leví je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j,
Joseejts je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j, chípreit jayu, Bernabé je̱'e̱ ve'e je̱ kuká̱tsiva
tyijjada. (Jidu̱'u̱m tse'e kya̱tsa̱pítsum je̱ Bernabé, Yakjo̱t'amá̱jiva.) 37 Je̱

Bernabé tse'e to'k viijn je̱ naax du̱to̱o̱'k je̱tse'e je̱ meen du̱tukka̱ta̱jki je̱ kuká̱tsivata̱jk.

5

Je̱ to̱kin juu' ve'e tyoondu je̱ Ananías ma̱a̱t je̱ Safira

1 Ax je̱mpa tse'e jado'k je̱ jayu juu' ve'e Ananías du̱xa̱a̱j. Je̱'e̱ ma̱a̱t
je̱ ñu̱da̱'a̱x Safira, je̱'e̱ tse'e to'k viijn je̱ ñaax du̱to̱o̱'ktu. 2 Van'it tse'e
je̱ Ananías du̱pa̱jkva'kxy je̱ naxtso̱v je̱tse'e to'k viijn du̱tukka̱ta̱jki je̱
kuká̱tsivata̱jk, ve'em ax jo'n nu̱jom je̱ meen ku̱y'ijt. Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e
je̱ ñu̱da̱'a̱x je̱ts ve'eme'e du̱tonuva'añ. 3 Van'it tse'e je̱ Pedro du̱nu̱ujmi je̱
Ananías:

—Ananías, ¿tya̱jxts mitse'e je̱ Satanás tu̱x'itu̱ma̱'a̱ je̱tse'e tu̱tya̱ka
je̱m mja'vin ka̱jxm je̱tse'e ve'em xvin'a̱a̱'nuva'añ je̱ Espíritu Santo?
Mnapya̱a̱jmjup xa mitse'e ax jo'n to'k ka̱'a̱jyji je̱ mnaxtso̱v ta̱a̱
ku̱xyakmejts; ax ta̱ tse'e xpuká̱n. 4 ¿Ka mits je̱ mnaaxap je̱'e̱ ve'e tu̱y'it?
Ku tse'e tu̱xta̱a̱'k, ¿ka mits je̱ mmeenapts je̱'e̱ ve'e tu̱y'it? ¿Tya̱jxts mitse'e
ve'em tu̱mjátu̱ka? Ka je̱ jáyuvap xa mitse'e mvin'u̱u̱'mp; je̱ Nte'yame'e
mvin'a̱a̱'nuvaampy.

5 Ku tse'e je̱ Ananías du̱'amo̱tunajxy, a̱a̱'k tse'e ñaxka̱daaky. Ax
nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱mó̱tudu vintso̱ ve'e y'a̱a̱'k, o̱o̱y tse'e
tyuntsa̱'kipa̱jkka̱jxti. 6 Ku ve'e je̱ Ananías y'a̱a̱'k, van'it tse'e je̱
vaju̱tya̱jk tyénidi, je̱tse'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk du̱tukvimpitti je̱ vit, je̱tse'e
du̱yaknajkxtini naxta̱jkiva.

7 Ku ve'e toojk hora jo'n je̱ it ñaxy vye'na, van'it tse'e je̱ Ananías je̱
ñu̱da̱'a̱x jye̱'y. Ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱java ti ve'e toojnju ko̱jtsju. 8 Van'it
tse'e je̱ Pedro y'amo̱tutú̱viji:

—Vaajnja a̱ts, ¿vanxú̱pame'e tu̱myakmo̱'o̱da ku ve'e tu̱xto̱o̱'kta je̱
mnaax?

Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:

—Vanxú̱pam xa je̱'e̱ ve'e.

9 Van'it tse'e je̱ Pedro ña̱'mu̱xji:

—¿Tya̱jx tse'e tu̱xko̱jtsmókta je̱tse'e xvin'a̱a̱'ndat je̱ Espíritu Santo?, juu'
ve'e ijtp je̱m je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n jya'vin ka̱jxm. U̱xe̱p xa ve'e ta̱k'aagup
mye̱jtstini juu' ve'e o̱jts je̱ mnu̱yaa'y tu̱du̱yaknaxta̱jkidini. U̱xyamts mits
je̱'e̱ ve'e na̱jkx myaknaxta̱jkijidinuva —jidu̱'u̱m tse'e je̱ Pedro vyaajñ.

10 Tun je̱'yji tse'e ñaxvipp je̱ja je̱ Pedro vyinkujk je̱tse'e je̱ jya'vin
tyukvaatsjini. Ku ve'e tya̱jkidi je̱ vaju̱tya̱jkta, a̱a̱'kani tse'e du̱paattini.
Van'it tse'e du̱yakpítsumdini je̱tse'e o̱jts du̱yaknaxta̱jkidini je̱ja je̱ ñu̱yaa'y
pya'ayi. 11 Tsa̱'kipa̱jktu tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jkta je̱ts nu̱jom pa̱n pa̱n
jatye'e du̱mó̱tudu.

Ku o̱o̱y je̱ mújit nu̱ja'vin je̱ts je̱ mújit atu̱va yaktuujn

12 Tyoondu tse'e je̱ kuká̱tsivata̱jk je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk o̱o̱y
je̱ mújit nu̱ja'vin je̱ts je̱ mújit atu̱va je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Nte'yam je̱
kyutojku̱n myo̱o̱jyjidi. Je̱m tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk ña̱y'amókajada y'ijt
to'k ka̱'a̱jyjida joma ve'e je̱ e̱pu̱tso̱o̱ktku̱n juu' ve'e du̱xa̱a̱j je̱ Salomón
Jye̱'e̱, to'kji tse'e je̱ jyo̱o̱tta je̱ jya'vinda to'kji tse'e je̱ vyinma'yu̱nda.
13 Cha̱'kidup tse'e je̱ nu̱may jayu je̱tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk
du̱ma̱a̱tnay'amókajadat; ó̱yam tse'e vye'ema, vintsa̱'kijidup tse'e
anañu̱joma je̱ jayu. 14 Ax jaa'knu̱ma'yi'ata̱a̱tstinu tse'e je̱ jayu juu' ve'e
du̱jaanchja'vidup je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, je̱ yaa'tya̱jk je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk. 15 Je̱ jayu

juu' ve'e jẹmda, jẹ'ẹ tse'e dụyakpítsumdu jẹm maajntkụn kạjxm jẹ pya'am jáyuda jẹtse'e dụpạạmdi jẹja too' aajy joma ve'e jẹ Pedro ñaxuva'añ, ve'em tse'e ọyjẹ'ẹ jẹ y'akẹ'ẹxa pyaa'tjadat jẹtse'e jyọtkạda'aktat. 16 Jẹ'yduva tse'e nụmay jẹ jayu juu' ve'e jẹm viijnk kajpụn kạjxm tsọọ'ndu juu' ve'e jẹ Jerusalén dụmutạ́midup, yakjẹ'myojktu tse'e jẹ pya'am jáyuda mạạt jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e jẹm jya'vin kạjxmda jẹ kọ'ọyjáyuvap. Nụjom tse'e dụyakjọtkạdakkạjxtini.

Ku jẹ kukạtsivatạjk yakmajtsti

17 Van'it tse'e jyọtma'tti jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta mạạt jẹ saduceotạjk juu' ve'e myạạtve'nidup, 18 jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ kukạtsivatạjk dụyakjamyajtsjidi jẹtse'e dụyakjapyạạjmjidi jẹp poxụntụjkp. 19 Ax to'k tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ y'aangeles kọọ'ts jẹ poxụntạk'akạ'ạ dụyak'avaach jẹtse'e jẹ kukạtsivatạjk dụyakpítsumdi, jẹtse'e dụnụụjmidi:

20 —Nạjkxta jẹp mạjạ tsaptụjkp, jẹp tse'e jẹ nụmay jayu xvaajnjadat pạn vintsọ ve'e dụjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

21 Ku ve'e dụ'amọtunajxti, van'it tse'e jẹ kujạ́pit tyạjkidi jẹp mạjạ tsaptụjkp jẹtse'e jẹ jayu dụyak'ixpạjkti.

Ax jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta mạạt jẹ jayu pạn pạn jatye'e myạạtta vye'na, jẹ'ẹ tse'e dụvọmojktu pạn pạn jatye'e dụnụmájiduvap jẹp tsaptụjkp. Van'it tse'e dụnụkẹjxidi jẹ kukạ́tsivada jẹp poxụntụjkp. 22 Ku ve'e jẹ tsaptạkmutoompa jyẹ'ydi jẹp poxụntụjkp, ka'ats jẹpe'e dụpạmpaatti, van'it tse'e vyimpijttinuva jẹ kạts mạạt, 23 jẹtse'e vyaandi:

—Ọy atuk xa ạạtse'e jẹ poxụntạjk tụmpaa'ty. Jẹp tse'e vyintẹ́najada pạn pạn jatye'e dụ'ix'ijttup. Ax kuts ạạtse'e tụnyak'ava'ach, ka'ats ạạtse'e jẹp tụmpạmpaa'ty.

24 Ax ku tse'e dụ'amọtunajxti jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ tsaptạkmutoompa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip jẹ tsaptạkmutoompatạjk, ka'a tse'e dụvinmọ́tudi pạn vintsọ jẹ'ẹ ve'e nạjkx kyukạxa. 25 Van'it tse'e to'k jẹ jayu jyẹ'y juu' ve'e tuknụja'vijidu, jẹtse'e ñạ'mụxjidi jidụ'ụm:

—Jẹ yaa'tyạjkta juu' ve'e tụxpoxụntạkpạmda, jẹpts jẹ'ẹ ve'e jẹ nụmay jayu dụyak'ixpạkta mạjạ tsaptụjkp.

26 Van'it tse'e jẹ tsaptạkmutoompa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip jẹ tsaptạkmutoompatạjk mạạt jẹ jyayu, jẹ'ẹ tse'e ọjts dụmatsta jẹ kukạ́tsivada, ka'a tse'e dụjomtonda dụtitonda, jẹ'ẹ ve'e chạ'kidup kụx ku ve'e jẹ nụmay jayu chaka'atsjadat. 27 Ku ve'e dụyakmẹjtsti, van'it tse'e dụpạạmdi jẹja jẹ jayu vyinkujkta juu' ve'e dụnụmạ́jidup jẹp tsaptụjkp. Van'it tse'e ñạ'mụxjidi jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta:

28 —¿Ka mạ́kkap ạạts miitse'e ntukpavaandi jẹts ka'a ve'e jẹ jayu x'ukvaajnjidinit jẹ Jesús jyẹ'ẹ? Ax íxtats n'it juu' ve'e tụxtonda. Nụjom tse'e jẹ jayu juu' ve'e yaja Jerusalén, tạ tse'e dụnụjávada juu' miitse'e myak'ixpạjktup, jẹts ạạtse'e xtuktọkinava'anda ku ve'e jẹ Jesús y'ạạ'k.

29 Van'it tse'e jẹ Pedro mạạt jẹ viijnk kukạ́tsivada y'atsọọjvjidi:

—Tun vinkọpk xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ Nte'yam yakkạtsạpạ́kụt. Ax pạn pyavaampy tse'e jẹ jayu juu' ve'e kyapaatyp kyah'akẹẹguip mạạt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ka'a tse'e yaktónụt. 30 Jẹ njụjpit jáyuvamda jẹ Ntye'yamda, jẹ'ẹ tse'e dụyakjoojntykpạjknuva jẹ Jesús, jẹ'ẹ juu' miitse'e myakjay'ọọ'kjụdu ku ve'e xyakjacryuuzpẹjtjidi. 31 Jẹ Jesús tse'e tsajpẹjtnu jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn kạjx jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ mạjin

myǫǫjyjini ku ve'e jẹja y'aka'yụn pa'ayi dụpạạmni, ax ve'em tse'e jẹ Jesús y'it Yakkutojkpa jẹts Yaktsǫǫkpa, ve'em tse'e jẹ israeejlit jayu vyinmayụmpijttinit, jẹ kyǫ'ǫy joojntykin dụmasǫǫktinit, jẹtse'e jẹ tyǫkin yakmẹẹ'kxjadat. 32 N'ix nmǫtu ạạtse'e jẹ Jesús ku ve'e tą́vani jyoojntykpạjknuva vye'na. Ax jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e jẹ Nte'yam myǫǫyp pạn pạn jatye'e kạtsụpạjkjụdup, jẹ'ẹ tse'e jẹ tụvạkǫjtsụn dụpạạmpap jẹts ve'emam jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam dụtuujn —jidụ'ụm tse'e vyaandi.

33 Ku ve'e dụ'amǫtunajxti, ǫǫy tse'e tyun'ẹjkjidi tyunjǫt'aajnjidi, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụ'ukkǫjtsmojkti jẹtse'e kụdụyakjay'ǫǫ'kjidi jẹ kukạ́tsivada. 34 Ax jẹ jayu juu' ve'e dụnụmą́jidup jẹp tsaptụjkp, jẹja tse'e jẹ'ẹ y'akujkta vye'na to'k jẹ fariseo juu' ve'e Gamaliel dụxạạj. Jẹ pava'nụne'e tyukyak'ixpụjkp. Qǫy jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu tyunvintsạ'ạgaja. Jẹ'ẹ tse'e teni jẹtse'e dụpavaajñ jẹtse'e dụyakpítsumdat jẹ kukạ́tsivada namvaate'e vẹẹ'n jẹ it ñaxy. 35 Van'it tse'e dụnụụjmi jẹ myujatyoo'da:

—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, tumpayǫ'ǫyda ǫy pạn ti ve'e mtonuvaandup mạạt yạ'ạ yạ yaa'tyạjkta. 36 Jẹm xa ve'e to'k jẹ jayu y'ijt juu' ve'e Teudas dụxạạj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ñapyạạjmji ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dụnụmą́jip. Nụmaktaaxk mǫ́kupx jo'n tse'e jẹ jayu pyanạjkxji. Ku ve'e jẹ jayu yak'ǫǫ'kjidini, van'it tse'e yǫ'vya'kxkạjxtini nụjom pạn pạn jatye'e panạjkxjụdu. Jẹ vaatji tse'e kyukạjxini. 37 Ku ve'e jẹ it ñajxy, van'it ku ve'e jẹ jayu yaknụjaaydi, jẹmpa tse'e jẹ Judas, galiléait jayu. Nụmay tse'e jẹ jayu pyanạjkxji. Ax yak'ǫǫ'kjụduva tse'e jẹ jayu jẹtse'e yǫ'vya'kxkạjxtini nụjom pạn pạn jatye'e panạjkxjụdu. 38 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, kadi xvintsǫtonda yạ'ạ yạ yaa'tyạjkta, kadi xtso'oxpạ́kta. Kụx pạn jayu jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e yạ kutojkụn mǫǫjyjụdup jẹtse'e dụtóndat juu' ve'e tyoondup, kukạ́xapts yạ'ạ ve'e; 39 ax pạn jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e yạ kutojkụn mǫǫjyjụdup, ka'a tse'e m'ǫ'yixjada jẹtse'e x'amạạdaagadat. Nay'íxjada kụx ku ve'e jẹ Nte'yam xtso'oxpạ́ktat —jidụ'ụm tse'e jẹ Gamaliel vyaajñ.

40 Tuktạjkijidu tse'e jẹ kạts. Qyam tse'e vye'ema, ku tse'e dụnụkẹjxidi jẹ kukạ́tsivada, van'it tse'e dụvǫjpti, jẹtse'e dụpavaandi jẹts ka'a ve'e jẹ jayu dụ'ukvaajnjidinit jẹ Jesús jyẹ'ẹ. Van'it tse'e dụmasǫǫkti. 41 Van'it tse'e jẹ kukạ́tsivada dụvinva'kvaatsti jẹ jayu juu' ve'e dụnụmą́jidup jẹp tsaptụjkp; va'ajts xǫǫjntktup tse'e ñạjkxtini kụx yakjajtụxjụdu ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e yakviijnk'íxti jẹ Jesús kạjx. 42 Jǫ́vum xạạj tse'e dụyak'ixpạkta jẹtse'e dụkǫtsta jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkǫǫn jẹtse'e yakkutojknit. Ve'em tse'e dụtoondi jẹp mạjạ tsaptụjkp jẹts ve'empa tạjkm tạjkm.

6

Ku yakvinkǫǫndi nụvuxtojtụk jẹ patto'nivada

1 Ax ku tse'e ñụma'yi'atạ'ạtsta jẹ jayu juu' ve'e jẹ Jesús dụjaanchja'vidup, van'it tse'e chaachvinmapyạjkti jẹ'ẹ juu' ve'e dụkǫjtstup jẹ griego aaj. Ve'em tse'e vya'anda jẹts ka'a ve'e jẹ kyu'ạạ'k tạ'ạxtạjk yak'ixpaa'tta ku ve'e jǫ́vum xạạj jẹ kaaky jẹ nạạj vya'kxy. 2 Van'it tse'e jẹ nụmakmẹjtsk kukạ́tsiva dụyaknay'amojkijidi jẹ jaanchja'vivatạjkta, jẹtse'e jidụ'ụm dụnụujmidi:

—Ka'a xa ve'e y'ǫya jẹts ạạtse'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook ntukka'amay'atụ́vat jẹts ạạtse'e jẹ kaaky jẹ nạạj nyakva'kxụt. 3 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, utsta ajchta, vinkǫnda nụvuxtojtụk jẹ yaa'tyạjk amiitsjida juu' ve'e

ǫy yaknu̱kǫjtstup, juu' ve'e vijta kejta jẹ̱ts juu' ve'e jẹ̱ Espíritu Santo mǫǫjyju̱dup jẹ̱ mąkkin jẹ̱ts jẹ̱ vinma'yu̱n jẹ̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chąjkp, jẹ'ẹ̱ tse'e mtukpava'andap yą̱ toonk, 4 ax ve'emts ąątse'e ntsapkǫjtstẹ́nat jẹ̱ts ąątse'e ijtp jẹ̱ jayu ntukyak'ixpąkṵt jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyąts jẹ̱ y'ayook —jidṵ'ṵm tse'e vyaandi.

5 Y'ǫyja'vidu tse'e nujom jẹ̱ jaanchja'vivatąjk. Van'it tse'e du̱vinkǫǫndi jẹ̱ Esteban, to'k juu' ve'e to'k aaj to'k jǫǫt du̱jaanchja'vip jẹ̱ Jesucristo jẹ̱tse'e jẹ̱ Espíritu Santo myą'ąju̱ jẹ̱ mąkkin jẹ̱ts jẹ̱ vinma'yu̱n jẹ̱tse'e du̱tónu̱t juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chąjkp. Vyinkǫǫnduva tse'e jẹ̱ Felipe jẹ̱ts jẹ̱ Prócoro, jẹ̱ Nicanor jẹ̱ts jẹ̱ Timón mąąt jẹ̱ Parmenos, nay ve'empa jẹ̱ Nicolás, antioquíait jayu, to'k juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam du̱vinja'vip du̱vintsą'kip ax jo'n jẹ̱ israeejlit jáyuda. 6 Ku ve'e du̱yakmẹjtsti jẹ̱ja jẹ̱ kukątsivatąjk vyinkujkta, van'it tse'e jẹ̱ kukątsivatąjk jẹ̱ kyą'ąj tyuknu̱kǫǫjnjidi jẹ̱tse'e ñṵtsapkǫjtsjidi.

7 Yakkǫjtsva'kx'atąątsp tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyąts jẹ̱ y'ayook, nu̱ma'yi'atąątstuvap tse'e jẹ̱m Jerusalén jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱ Jesucristo du̱jaanchja'vidup. Nu̱may tse'e jẹ̱ israeejlit tee'tąjk du̱jaanchja'viduva jẹ̱ Jesús.

Ku jẹ̱ Esteban yakmajch

8 Jẹ̱ Esteban, jẹ'ẹ̱ tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ maa'yu̱n to'nu̱xju jẹ̱tse'e jẹ̱ mąkkin myǫǫjyji jẹ̱tse'e jẹ̱ja jẹ̱ nu̱may jayu vyinkujk du̱tuujn jẹ̱ mújit nu̱ja'vin jẹ̱ts jẹ̱ mújit atu̱va. 9 Van'it tse'e jẹ̱ Esteban du̱mąątnakyǫjtsvintsǫǫjvjidi juu' ve'e yaktukxąąjidup Tsaptu̱jkpit Naspąka Jayu, jẹ'ẹ̱ juu' jatye'e tsǫǫ'ndu jẹ̱m Cirene jẹ̱ts jẹ̱m Alejandría, nay ve'empa juu' ve'e tsǫǫ'ndu jẹ̱m cilíciait jẹ̱ts ásiait y'it jǫǫtmda. 10 Ax ka'a tse'e y'ǫ'yixjada vintsǫ ve'e jẹ̱ Esteban du̱'amąądaagadat ku̱x jẹ̱ vijin jẹ̱ kẹju̱n mąąte'e jẹ̱ Esteban du̱kąts juu' ve'e jẹ̱ Espíritu Santo mǫǫjyjup. 11 Van'it tse'e du̱mujooydi jẹ̱ jáyuda jẹ̱tse'e vya'andat jẹ̱ts y'amǫtunajxtu ve'e ku ve'e jẹ̱ Esteban du̱pakąjts jẹ̱ Moisés jẹ̱ pyava'nu̱n jẹ̱ts ku ve'e du̱vinkǫjtspejt jẹ̱ Nte'yam. 12 Ve'em tse'e du̱yakyoojmu̱kti du̱yak'ajxu̱kti jẹ̱ nu̱may jáyuda, jẹ'ẹ̱ mąątta tse'e jẹ̱ israeejlit jẹ̱ myújit jáyuda jẹ̱ts jẹ̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpąjkpada. Van'it tse'e jẹ̱ Esteban du̱majtsti jẹ̱tse'e du̱yaknąjkxtini joma ve'e ñay'amókajada jẹ̱ jayu juu' ve'e du̱nu̱májidup jẹ̱p tsaptu̱jkp. 13 Van'it tse'e du̱pąąmdi jẹ̱ jayu juu' ve'e tyuknu̱vampẹ́ttap jẹ̱ja jẹ'ẹ̱ vyinkujkta. Jidṵ'ṵm tse'e vyaandi:

—Ka'a xa yą'ą ve'e yą jayu du̱pakǫjts'atúva yą mąją tsaptąjk jẹ̱ts jẹ̱ Moisés jẹ̱ pyava'nu̱n. 14 Ve'em ąątse'e n'amǫtunaxy ku ve'e vyaajñ jẹ̱ts to'ke'e jẹ̱ nazarétit jayu juu' ve'e Jesús du̱xąąj, jẹ'ẹ̱k tse'e du̱yakkutǫ́kiyup yą mąją tsaptąjk jẹ̱tse'e du̱yaktiktskąxu̱t jẹ̱ costumbre juu' ve'e jẹ̱ Moisés xyaktaajnjimdu.

15 Tsu̱u̱nidup tse'e vyẹ'nada jẹ̱ jayu juu' ve'e nay'amojkijidup, jẹ̱tse'e du̱vin'ixti jẹ̱ Esteban. Ve'em tse'e jẹ̱ vyiijn jẹ̱ y'aaj kye'x ax jo'n jẹ̱ ángeles ku̱y'ijt jo'n.

7

Ku jẹ̱ Esteban du̱vinteni pąn pąn jatye'e du̱nu̱májidup jẹ̱p tsaptu̱jkp

1 Van'it tse'e jẹ̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsąnikąjxp jẹ̱ tee'tąjkta, jẹ'ẹ̱ tse'e du̱'amǫtutu̱vi jẹ̱ Esteban:

—¿Ve'emam mitse'e mva'añ ax jo'n yą'ą ve'e vya'anda?

2 Jẹ̱tse'e y'atsąąjv:

—Nmu'israeejlit jáyuda, mújit jayutąjkta, amǫtunaxta juu' ąts miitse'e
ntukmukǫtsuvaandup. Ję Nte'yam, juu' ve'e nujom dunumąjikąjxp, ję'ę
tse'e naajknukę'xnatąjkiju jęja ję njujpit jáyuvamda Abraham vyinkujk
ku ve'e jęm mesopotámiait y'it jǫǫtm vye'na, ka'anume'e ñujkx vye'na
tsuuniva jęm haraanit kyajpun kąjxm. 3 Jidu'um tse'e dunuujmi: "Tun-
masǫǫkni ję m'it ję mnaax jęts nujom ję mjayu, jęts nąjkxu joma ve'e
ję naax juu' ąts mitse'e ntuk'íxup." 4 Van'it tse'e ję Abraham chǫǫ'nni
jęm caldéait y'it jǫǫtm jętse'e ñujkx jęm Harán. Ku ve'e ję tyee' y'ǫǫ'kni,
van'it tse'e ję Nte'yam yakmiijnjini joma ve'e yą it yą naax, joma ve'e
n'ijtumda ntsuunimda. 5 Ka'a tse'e yaja dumǫǫjy ję Nte'yam yą naax ję
Abraham, ni ję'ę joma ve'e ñaxva'akut; tyukvinva'ni ve'e jęts myǫ'ǫpe'e
yą naax ję chaan ję kyǫǫj, óyame'e van'it ka'a pąn ję Abraham ję y'ónuk
vye'na. 6 Ną'muxjuva tse'e ję Nte'yam jęts jékumit jayu ve'e y'íttat ję
Abraham ję chaan ję kyǫǫj jętse'e chąąnadat joma ve'e dukanaaxada,
jęm tse'e maktaaxk mǫkupx joojnt ję jayu jyomtónjadat tyitónjadat jętse'e
akęę'y yaktónjadat. 7 Ną'muxjuva tse'e jidu'um ję Nte'yam: "Ąts xa
ve'e ntǫkimpayǫ'ǫyup ję jayu juu' ve'e ję mtsaan ję mkǫǫj akęę'y
duyaktóndap, van'it tse'e ję mtsaan ję mkǫǫj chǫǫ'ndinit jęm jęts ątse'e
yaja min xvinjávada xvintsą'ągada." Jidu'um tse'e ję Nte'yam vyaajñ.
8 Ję Nte'yam xa ve'e ję kojtstán duyaktaan mąąt ję Abraham. Ję'ę tse'e
tyukpavaan jętse'e ję Abraham mąąt nujom ję chaan ję kyǫǫj juu' ve'e
mix ónuukta, ję'ę tse'e yakpąąjmjadap ję ixta'nun jętse'e duni'kxmadat
dukojmadat, ve'em tse'e duyaknukę'xnatąkadat jęts kyuvąjktupe'e ję
kojtstán. Ax ku tse'e ję myajntk Isaac kye'x, kutoodojtuk xąąj tse'e
dupąąjmji ję ixta'nun, nay ve'empa tse'e ję Isaac dutoompa mąąt ję mya-
jntk Jacob. Ax ve'empa tse'e ję Jacob dutoompa mąąt ję myajntktąjkta,
uu'm ję njujpit jáyuvamda, ję'ę tse'e duyaktsǫǫ'ntktu ję makmejtsk jąką'ą
juu' ve'e ję israeejlit jáyuda.

9 'Ję Jacob ję myajntktąjkta, ję'ęda tse'e dumu'ejkjudu ję y'uts José,
jętse'e dutǫǫ'ktini. Ax jęm tse'e Egipto yaknąjkxjidini juu' ve'e joojyjudu.
Y'ix jyayejp tse'e ję Nte'yam ję José, 10 ję'ę tse'e tuknuvaatsju nujom
juu' ve'e tso'oxjajtuxju jętse'e ję vijin ję kejun myǫǫjyji. Ję Nte'yam
tse'e ję vinma'yun dumǫǫy ję faraón, ję egíptovit yakkutojkpa, jętse'e ję
José dujávat dutsǫ́kut. Ję faraón tse'e pąąjmju jętse'e ję egíptovit jayu
duyakkutojkjat, ję faraón ję jyąąjn ję tyąjk paat.

11 'Van'it tse'e ję mąkk yooj ñajxy jęm egíptovit y'it jǫǫtm jęts yaja
canaanit y'it jąąt. Qǫy tse'e ję jayu tyuntsaachpaatti van'it, ka'a tse'e
ję njujpit jáyuvamda dupaa'tta ti ve'e tyukjoojntykadap. 12 Ku ve'e
ję Jacob dumǫtu jęts jęme'e Egipto ję tukjoojntykin, van'it tse'e jęm
dupakejxti ję myajntktąjk, ję njujpit jáyuvamda, ję'ęts ję'ę ve'e ku ve'e
muto'k nax ñąjkxti. 13 Ku ve'e mumejtsk nax ñąjkxtinuva, van'it
tse'e ję José ñaajknukę'xnatąjkiji jęja ję y'uts ję y'ajch vyinkujk. Ax
ve'em tse'e ję egíptovit yakkutojkpa dunuja'vi jęts pąn jayu ję'ę ve'e
ję José. 14 Van'it tse'e ję José dunukejxini ję tyee' Jacob mąąt nujom
ję jyáyuda. Nutoogupxuk makmǫkxe'e y'ijtti. 15 Ve'em tse'e jyajty
jętse'e ję Jacob ñąjkxni tsuuniva jęm Egipto. Jęm tse'e y'ǫǫ'kni; nay
jęmpa tse'e y'ǫǫ'ktini ję myajntktąjkta, uu'm ję njujpit jáyuvamda. 16 Ku
tse'e ję Jacob ję ñi'kx ję kyǫpk duyaknąjkxtini jęm Siquem, jęm tse'e
duyaknaxtąjkidini jęp aajntkup joma ve'e ję naax juu' ve'e ję Abraham
jyooy ję plata mąąt, juu' ve'e ję Hamor ję myajntktąjk tukmutǫǫ'kjudu.

17 ’Ku ve'e tyámini vye'na jẹ xąąj ku ve'e dụyakpo'okụt jẹ joojnt juu' ve'e jẹ Nte'yam tukną'mụxju jẹ Abraham jẹts jẹ chaan jẹ
kyọọj ve'e tsąąnadap jẹm Egipto, nụmáyani ve'e ọọy jẹ israeejlit jayu
tyunvẹ'nada, 18 van'it tse'e jẹm Egipto yakkutojk'ukvaajñ to'k juu' ve'e
dụkanụja'vip jẹts pąn pąn jẹ'ẹ ve'e jẹ José y'ijt. 19 Jẹ yakkutojkpa tse'e
jẹ njáyuvamda dụvin'ąą'n jẹtse'e dụjomtuujn dụtituujn, jẹtse'e dụ'akẹẹ'yi
jẹtse'e dụmasọọktinit jẹ myix ónụkta juu' ve'e pi'k maaxna jẹtse'e ve'em
y'ọọ'ktinit. 20 Van'ítani tse'e kye'x jẹ Moisés; ọọye'e tyuntsoja y'ijt. Toojk
pọ'ọ tse'e jẹm jẹ tyee' jẹ tyaak tyąk'am yu'uts yak'ijtji. 21 Ax ku tse'e
kyọọ'k'ọ'yixjidini jẹtse'e yu'uts dụjaa'kyak'íttat, van'it tse'e jẹ yakkuto-
jkpa jẹ ñąąx pyaatji jẹtse'e dụyakyee'k ax jo'n jẹ y'avintsọ ónụk kụy'ijt
jo'n. 22 Jẹ'ẹ kąjx tse'e jẹ Moisés dụnụ'ixpąjki nụjom juu' ve'e jẹ egíptovit
jayu jyajttup, viji kej tse'e juu' dụtuujn dụkąjts.

23 ’Vụjxtkupx joojntani tse'e jẹ Moisés vye'na, van'it tse'e ọjts dụ'ix
jẹ jyáyuda. 24 Jẹm tse'e dụ'ix to'k jẹ egíptovit jayu ku ve'e dụjomtún
dụtitún to'k jẹ Moisés jẹ jyayu, van'it tse'e jẹ Moisés dụyak'ąą'k jẹ
egíptovit jayu jẹtse'e ve'em dụkuvaajñ jẹ jyayu. 25 Ve'eme'e jẹ Moisés
y'ukvinmaajy jẹts kụdụvinmọ́tudi ve'e jẹ jyáyuda jẹts vyinkọ́nup
jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ Moisés jẹtse'e ve'em dụtukyakpítsumdat jẹ
myu'israeejlit jayu; ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụvinmọ́tudi. 26 Jẹ ku'óxit
tse'e jẹ Moisés dụ'ix jẹts jẹme'e nụmẹjtsk jẹ myu'israeejlit jayu
ñachii'kjada. Y'ukyaknamyujọt'ọyavaajnjụdupts jẹ'ẹ ve'e dụ'uktij, jẹ'ẹ
kąjx tse'e jidụ'ụm dụnụụjmidi: “To'k jáyuji xa miitse'eda. ¿Tyąjxse'e
mnachii'kjada?” 27 Van'it tse'e jẹ nakyutsii'kjuva jẹ Moisés dụnasti'tsi,
jẹtse'e dụnụụjmi: “¿Pąnts mitse'e tụmpụmjụ jẹts ąątse'e xyakkutojkjat
jẹts ąątse'e xtọkimpayọ'ọyụt? 28 ¿Xyak'ọọ'kuvaampap ąts mitse'e ax
jo'n ox xyak'ąą'k jẹ egíptovit?” 29 Ku ve'e jẹ Moisés dụ'amọtunajxy,
van'it tse'e dụnụja'vi jẹts ñụja'vinup jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ
jayu tụdụyak'ąą'k, jẹ'ẹ kąjx tse'e kyeek jẹtse'e ñụjkx jẹm madiaanit y'it
jọọtm. Ax jékumit jayu tse'e y'ijt ku ve'e jẹm chụụni; jẹm tse'e jẹ Moisés
ñamyajntkiji nụmẹjtsk.

30 ’Vụjxtkupx joojnt tse'e jẹ it tụ́ñajxnuva vye'na, van'it tse'e to'k jẹ
ángeles yak'ixji jẹm jąnjọọtm jẹm ápit kụp akojkm jẹm vinva'ajts it kąjxm
joma ve'e jẹ Sinaí Kọpk. 31 Atụva atọki tse'e jẹ Moisés dụtuktaajñ juu' ve'e
yak'ixju. Ku ve'e dụmutąmi jẹtse'e dụ'ix'ọ́yat, van'it tse'e dụ'amọtunajxy
jẹ Mąją Vintsą́n myukątsjụ. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ: 32 “Ąts xa ve'e jẹ mjụjpit
jayu jẹ Ntye'yamda, jẹ Abraham, jẹ Isaac, mąąt jẹ Jacob jẹ Ntye'yamda.”
Van'it tse'e jẹ Moisés myippąjkni, tsą'ki tse'e jẹtse'e jẹ jąąjn dụjaa'k'íxụt.
33 Van'it tse'e jẹ Mąją Vintsą́n ñą'mụxji: “Napyakjẹnjụ kụx kunuu'kx
yą'ą ve'e yą naax juu' ve'e mtukténip. 34 Tą ątse'e n'ix vintsọ ve'e ąts jẹ
njayu yakjomtonda yaktitonda jẹm Egipto, tą ątse'e nmọtu vintsọ ve'e
jẹm ya'axta jẹtse'e ñañụtsaachvinmáyjada, jẹ'ẹts ątse'e tụnnụkąda'aky
jẹts ątse'e nyakpítsumdat. Mínụts n'it, mits ątse'e mpakẹ́xup jẹm Egipto.”

35 ’Ax jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e dụvinkọọn jẹ Moisés jẹtse'e dụyakkutojkjat
jẹ njụjpit jáyuvamda jẹtse'e dụyakpítsumdinit jẹm Egipto. Jẹ Moisés tse'e
jẹ Nte'yam kẹjxju ku ve'e to'k jẹ ángeles dụ'ix jẹm jąnjọọtm jẹm ápit kụp
akojkm. Jẹ Nte'yam tse'e jẹ Moisés dụtuknụkẹjx jẹ njáyuvamda, jẹ Moisés
juu' ve'e vyiijnk'íxtu ku ve'e vyaandi: “¿Pąn tse'e tụmpụmjụ jẹts ąątse'e
xyakkutojkjat jẹts ąątse'e xtọkimpayọ'ọyụt?” 36 Jẹ Moiseests jẹ'ẹ ve'e
juu' ve'e dụtoon jẹ mụ́jit nụja'vin jẹts jẹ mụ́jit atụva jẹm Egipto jẹts

joma ve'e jẹ Tsapts Maaxy Nạạj, jẹ'ẹ tse'e dụyakpítsumnu jẹm Egipto jẹ
njụjpit jáyuvamda jẹtse'e jẹ mạjin dụjaa'ktuujn jẹ vụjxtkupx joojnt ku
ve'e yọ'ydi jẹm vinva'ajts it kạjxm. 37 Jẹ Moiseests jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e
jẹ nmu'israeejlit jáyuvamda jidụ'ụm dụnụụjmidu: "Vinkạ́nani xa ve'e jẹ
Mạjạ Vintsạ́n, ụụ'm jẹ nNte'yamamda, dụjayep to'k ụụ'm jẹ njáyuvamda,
ve'em ax jo'n ạtse'e xvinkạạjn, jẹ'ẹ tse'e mkọjtsnajxụxjadap jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook." 38 Jẹ Moiseespats jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mukọjtsju jẹ ángeles
jẹm vinva'ajts it kạjxm joma ve'e jẹ Sinaí Kọpk, jẹtse'e dụkọjtsnajxji jẹ
njụjpit jáyuvamda. Jẹ Moisés tse'e yakmọọy jẹ ayook juu' kạjxe'e jẹ jayu
dụjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, yakmọọyts jẹ'ẹ ve'e
jẹtse'e xtuknụja'vimdat.

39 'Ax ka'a tse'e jẹ njụjpit jáyuvamda dụkạtsạpạjkti jẹ Moisés, ka'a ve'e
dụmạjạpạạmdi, jẹme'e Egipto vyimpituvaandinuva. 40 Van'it tse'e jẹ
Aarón jidụ'ụm dụnụụjmidi: "Pạạjmjikts ạạtse'e to'k aaj to'k jẹ apạmnax
juu' ve'e nyaknte'yamimdap jẹtse'e xvintoo'vạjkimdat, kụx ka'a xa ve'e
nnụja'vimda ti n'ite'e tụjyatyjụ tụñaxyjụ jẹ Moisés juu' ve'e jẹm Egipto
xyakpítsumumdu." Jidụ'ụm tse'e vyaandi. 41 Van'it tse'e to'k jẹ kaaj
ónụk dụ'apạmnajxti, jẹ tạ́nụk dụyak'ọọ'kti, jẹtse'e dụtukvintsạ'kidi. Ọọy
tse'e dụtuntukxọọjntkti juu' ve'e tyoondu. 42 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam
myasọọkjidi. Van'it tse'e dụvinja'vidi dụvintsạ'kidi juu' jatye'e ijtp jẹm
tsajviinm, jẹ maatsa, jẹ aampa xạạj, jẹts jẹ aampa pọ'ọ. Ve'em xa jẹ'ẹ
ve'e ax jo'n jatyáñ y'it jẹp nạk kụjxp juu' ve'e jyatyaandu jẹ Nte'yam jẹ
y'ayook kọjtsnajxpatạjkta. Jidụ'ụm tse'e jatyáñ y'it:

Miitsta, israeejlit jáyuda,

¿Myak'ọọ'ktu vine'e jẹ tạ́nụk jẹts ạtse'e xtukvintsạ'kidi ku ve'e xyọ'ydi
vụjxtkupx joojnt jẹ vinva'ajts it?

43 Ax ka'a tse'e,

mpakạạydu ve'e jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Moloc jẹ tyạjk apạmnax jẹts jẹ
Renfán jẹ myaatsa apạmnax,

miitsts jẹ'ẹ ve'e mpạạmdu jẹtse'e xyaktanda jẹm mja'vin kạjxmda jẹtse'e
xvinjávada xvintsạ'ạgada.

Jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e nyakpítsumdat joma ve'e jẹ m'itta jẹ mnaaxta
jẹtse'e mpakẹ́xtat jẹm Babilonia naxy.

Jidụ'ụm tse'e jatyáñ y'it.

44 Van'it tse'e jẹ Esteban jyaa'kvaajñ:

—Jẹm tse'e vinva'ajts it kạjxm dụjayẹjpti jẹ njụjpit jáyuvamda jẹ
tabernáculo joma ve'e jẹ Nte'yam dụvinjávadat dụvintsạ'ạgadat. Jẹm tse'e
dụkọọjnụkti jẹ tsatsets joma ve'e jẹ Nte'yam jẹ pyava'nụn dụjatyaajñ.
Ve'em tse'e jẹ tabernáculo dụpụm y'ijt ax jo'n jẹ Nte'yam dụtukpavaajñ jẹ
Moisés ku ve'e dụnụụjmi jẹts ve'eme'e dụnụpạmva'atsụt ax jo'n yak'ixji.
45 Ax ku tse'e jẹ Moisés y'ọọ'kni, jẹ Josué tse'e yaktukkạtạjkinu jẹ kuto-
jkụn, jẹ'ẹ tse'e dụyakjẹ'y jẹ njụjpit jáyuvamda joma ve'e ụxyam n'ijtumda
ntsụụnimda. Jẹ Nte'yam tse'e dụputạjki jẹ njụjpit jáyuvamda jẹtse'e
dụyakkutọ́kidi jẹ jayu juu' ve'e yaja tsụụnidup y'ijt. Jẹ njụjpit jáyuvamda
tse'e dụyakmẹjtstu jẹ tabernáculo, jẹ'ẹ mạạtta tse'e jẹ tabernáculo y'ijt
van'it paat ku ve'e jẹ yakkutojkpa David jyoojntyki. 46 Jya'vits jẹ'ẹ ve'e jẹ
Nte'yam jẹ David. Chọjk tse'e jẹ David jẹtse'e kụdụpạạmdi to'k jẹ tsaptạjk
joma ve'e chạạnat jẹ Jacob jẹ Ntye'yam. 47 Ax jẹ Salomoonts jẹ'ẹ ve'e juu'
ve'e dụpạạm jẹ Nte'yam jẹ chaptạjk, 48 ọ́yame'e jẹ Nte'yam kyatsụụna jẹp

tsaptu̱jkp juu' ve'e je̱ jayu pyu̱u̱mp, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa du̱tukko̱jtsnajxy jidu̱'u̱m:
49 Ve'em ax jo'n je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n,
ve'em tse'e yaja tsapja̱a̱t joma a̱tse'e ntsu̱u̱na.
Ve'em xa ve'e je̱m naxviinm ax jo'n je̱ va'kpe̱jtu̱n joma a̱tse'e ya̱ ntek
ku̱nyukká̱n.
¿Ti tsapta̱jkts je̱'e̱ ve'e juu' a̱ts miitse'e xpa̱a̱jmjavaandup,
ukpu̱ joma ve'e je̱ it joma a̱ts miitse'e ku̱xyakpo̱o̱'kxta?
50 A̱ts xa ve'e mpa̱mka̱jx nu̱jom juu' jaty.
51 Van'it tse'e je̱ Esteban jyaa'kna̱'mu̱xjidi:
—Miitsta, o̱o̱ye'e tyunma̱kka je̱ mkuvajk xpa̱mda, ve'em ax
jo'n je̱ tsaaj, ka'a ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook mtuktá̱kajada je̱tse'e
xkamo̱tuvuva'anda. Mxa̱'matso'oxpa̱jktup xa miitse'e je̱ Espíritu
Santo. Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ nju̱jpit jáyuvamda. 52 Je̱ nju̱jpit
jáyuvamda xa ve'e du̱jomtoondu du̱titoondu nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱'e̱ tse'e du̱yak'o̱o̱'ktu pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱ko̱jtstu
je̱ts mínupe'e je̱'e̱ pa̱ne'e tu̱v jáyuvip joojntykip. Ax kuts je̱'e̱ ve'e
myiijn, miitsts je̱'e̱ ve'e je̱m je̱ viijnk jayu kya̱'m mpa̱a̱mdinu je̱tse'e
xyakjay'o̱o̱'kjidini. 53 Yakmo̱'yumdu xa ve'e je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱
angelesta̱jk tukka̱ta̱jkiju je̱ Moisés; ax ka'a tse'e xkuva̱kta je̱ pava'nu̱n
—jidu̱'u̱m tse'e je̱ Esteban du̱nu̱ujmi je̱ jayu juu' ve'e du̱nu̱má̱jidup je̱p
tsaptu̱jkp.

Ku je̱ Esteban y'o̱o̱'kni

54 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxti, jo̱tma'ttu tse'e, je̱'e̱ ka̱jx tse'e o̱o̱y tyun-
natya̱tskaa'tjada, je̱ Estébane'e tyunmu'e̱jk'o̱o̱'kju̱dup. 55 Ax je̱ Esteban, je̱
Espíritu Santo tse'e mo̱o̱jyju je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tónu̱t
juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, pat'ix tse'e je̱m tsapjo̱o̱tm tso̱v je̱tse'e je̱
Nte'yam je̱ mya̱jin du̱'ix, je̱tse'e du̱'ixpa je̱ Jesús tyena je̱ja je̱ Nte'yam
y'aka'yu̱n pa'ayi. 56 Van'it tse'e je̱ Esteban vyaajñ:
—¡Ixta! N'ixp xa a̱tse'e je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, jé̱jats je̱'e̱ ve'e
tyena je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi.
57 Van'it tse'e du̱tuk'ayaaxti je̱ Esteban, je̱tse'e ñatyaatskmajtsjidi, je̱tse'e
du̱nu̱na̱jkxti. 58 Van'it tse'e du̱majtstini je̱tse'e du̱yakna̱jkxtini je̱p kajpu̱n
pa'ap. Je̱p tse'e o̱jts du̱yak'o̱o̱'ktini tsaka'achji. Pa̱n pa̱n jaty tse'e ve'em
játkidu, je̱p tse'e je̱ vyit du̱yaktaandi joma ve'e to'k je̱ mootsk ónu̱k juu'
ve'e Saulo du̱xa̱a̱j. 59 Namvaate'e du̱ka'atsta, van'it tse'e je̱ Esteban
chapka̱jts. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús, kuva̱ku̱ to'k aaj a̱ts ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin.
60 Van'it tse'e kyo̱xkteni je̱tse'e ma̱kk jidu̱'u̱m vyaajñ:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, kadi ya̱ to̱kin xtukkuve̱tta.
Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e y'o̱o̱'kni.

8

1 Y'o̱yja'vits je̱'e̱ ve'e je̱ Saulo ku ve'e je̱ Esteban du̱yak'o̱o̱'kti.

Ku je̱ Saulo du̱jomtuujn du̱tituujn je̱ jáyuda juu' ve'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vidup

Ax van'it tse'e o̱o̱y tyunyakjomton'ukvaandi tyunyaktiton'ukvaandi
je̱m Jerusalén je̱ jayu juu' ve'e du̱jaanchja'vidup je̱ Jesús. Nu̱jom
tse'e y'ayo̱'vya'kxka̱jxti je̱m judéait je̱ts samaariait y'it jo̱o̱tm, je̱

kukątsivatąjkji tse'e taandu jęm Jerusalén. 2 Jęme'e ję jayu juu' ve'e
dụvinja'vidup dụvintsą'kidup ję Nte'yam, ję'ę tse'e dụyaknaxtąjkidinu ję
Esteban jętse'e ǫǫy dụtunnụyaaxti. 3 Ax ję Saulo, y'íxtipts ję'ę ve'e vintsǫ
ve'e ję jayu dụkǫǫ'kjaanchja'vidinit ję Jesús, tąjkm tąjkm tse'e tyąka
jętse'e dụyakjavyąą'mpítsumjada jętse'e dụyakjapyoxụntąkpą́mjada pąn
pąn jatye'e dụjaanchja'vidup ję Jesucristo, ve'em ję yaa'tyąjk ve'em ję
tą'ąxtąjk.

Ku ję ǫy kąts ję ǫy ayook yaktukka'amaajy jęp samaariait kyajpụn kụjxp

4 Ax ję'ęda pąn pąn jatye'e yǫ'vya'kxtu, y'ava'nidupts ję'ę ve'e ję ǫy kąts
ję ǫy ayook nụjom pąn joma tsǫ ve'e ñąjkxta. 5 Ję Felipe tse'e ǫjts jęm
samaariait kyajpụn kąjxm jętse'e jęm ję jayu dụvaajnji ję Cristo jyę'ę.
6 Nay'amojkijidu tse'e nụmay ję jayu jętse'e to'k jǫǫt dụ'amǫtunaxta
juu' ję'ę ve'e kyąjtsp; y'íxtuvapts ję'ę ve'e ję mújit nụja'vin juu' ję'ę ve'e
tyuump. 7 Yakjǫtkądaaktinu tse'e nụmay ję jayu juu' ve'e jęm jya'vin
kąjxmda ję kǫ'ǫyjáyuvap, ayaaxp tse'e ję kǫ'ǫyjáyuvap tyukvaatsjidini;
yakjǫtkądaaktuva tse'e ję mojkpa jayu jęts ję ụxkę̨t jayu. 8 Ax ve'em tse'e
ję jayu ǫǫy tyunxǫǫjntkti jęm kajpụn kąjxm.

9 Jęm tse'e vye'na to'k ję maayva juu' ve'e Simón dụxąąj, ję'ę tse'e
ję samaariait jayu dụvin'ąą'n ku ve'e vyaajñ jęts ñụmą́jip ję'ę ve'e.
10 To'k jǫǫt ję'ę ve'e ję jayu y'amǫtunajxjụduva y'ijt, ję mújit ję muutskit.
Jidụ'ụm tse'e vyaandi:

—Ję Nte'yam ję myąją kutojkụn mąąt xa yą'ą ve'e yą yaa'tyąjk.

11 Myąjąpąąmdup tse'e kụx jeke'e tyunvin'ąą'njidi ję maayk kąjx. 12 Ku
ve'e ję Felipe tyukmukǫjtsjidi vintsǫ ję'ę ve'e ku ve'e ję jayu y'itta jęm
ję Nte'yam y'am kyą'm jętse'e vya'nụxjidi ję Jesucristo jyę'ę, nụmay
tse'e dụjaanchja'vidi ję Jesucristo jętse'e ñąpęjtti, ve'em ję yaa'tyąjk
ve'em ję tą'ąxtąjk. 13 Jyaanchja'viva tse'e ję Simón juu' ve'e ję Felipe
tukmukǫjtsju jętse'e ñąpęjtpa, jętse'e ję Felipe dụmąątnáxy dụmąątą́ka,
ję'ę ve'e tyuk'atụ́vip ję mąjin jęts ję mújit nụja'vin juu' ve'e toojnjup.

14 Ję kukątsivatąjk juu' ve'e jęm Jerusalén taandu, ku tse'e ję kąts
dụmǫ́tudi jęts kyuvąjktu ve'e ję samaariait jayu ję ǫy kąts ję ǫy ay-
ook, van'it tse'e jęm dụkę̨jxti ję Pedro mąąt ję Juan. 15 Ku ve'e
jyę'ydi, van'it tse'e dụnụtsapkǫjtsti ję samaariait jayu juu' ve'e ję Jesús
dụjaanchja'vidup jętse'e ve'em ję Espíritu Santo tyą́kat jęm jya'vin
kąjxmda, 16 kụx ni pąna ve'e jęm jya'vin kąjxmda kya'itna vye'na ję
Espíritu Santo, nąpetji ve'e vyę'nada ku ve'e vyaandi jęts ję Mąją Vintsą́n
Jesuuse'e pyanąjkxuvaandup. 17 Van'it tse'e ję Pedro mąąt ję Juan ję
kyą'ąj tyuknụkǫǫjnjidi. Ku ve'e ve'em dụtoondi, van'it tse'e ję Espíritu
Santo tyąjki jęm ję jayu jya'vin kąjxmda.

18 Ku ve'e ję Simón dụ'ix jęts tąjkipe'e jęm ję jayu jya'vin kąjxm ję
Espíritu Santo ku ve'e ję kukątsivada ję kyą'ąj tyuknụkǫǫjnjidi, van'it
tse'e ję meen dụjavampęjtjidi, 19 jętse'e vyaajñ:

—Mǫǫyduva ąts to'k aaj ję kutojkụn jęts ku ątse'e ǫpyąna yą nką'ąj
ntuknụkǫ́nụt, van'it tse'e ję Espíritu Santo tyą́kat jęm ję jayu jya'vin
kąjxmda.

20 Van'it tse'e ję Pedro ñą'mụxji:

—¡Kijpxe'e ję mmeen xmąątvintǫ́kiyụt ję'ę kąjx ku ve'e ve'em mvinmay
jęts ǫ'yipe'e jętse'e ję meen yaktukjóyụt juu' ve'e ję Nte'yam yajkyp ję

myaa'yu̱n ka̱jx! 21 Ka'a xa mits ya̱'a̱ ve'e mtukka̱da'akyju̱ je̱tse'e xtónu̱t
ya̱ toonk a̱a̱ts ma̱a̱t ku̱x ka'a ve'e je̱ mjo̱o̱t je̱ mja'vin y'o̱ya je̱ja je̱ Nte'yam
vyinkujk. 22 Vinmayu̱mpijtni, maso̱o̱kni je̱ mko̱'o̱y joojntykin, je̱ts
munoo'kxtu̱ku̱ je̱ Nte'yam. O̱yape'e mme̱e̱'kxu̱xju̱t je̱ ko̱'o̱y vinma'yu̱n
juu' ve'e mjayejpp, 23 ku̱x ta̱ a̱tse'e n'ix je̱ts o̱o̱ye'e je̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t xtunjayep,
je̱ to̱kin tse'e mka̱'mijup.
24 Van'it tse'e je̱ Simón y'atsa̱a̱jv:
—Nu̱tsapko̱tsta a̱ts to'k aaj, ve'emts a̱tse'e xkajátu̱t xkanáxu̱t juu' ve'e
tu̱xko̱tsta je̱ts a̱tse'e nkavintó̱kiyu̱t —jidu̱'u̱m tse'e y'atsa̱a̱jv.
25 Ku ve'e je̱ kuká̱tsivada je̱ jayu du̱vaajnjidi je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱
y'ayook je̱ts ti ve'e y'ixtu myó̱tudu ku ve'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱tvítti, van'it
tse'e vyimpijttini je̱m Jerusalén. Namvaate'e je̱m ña̱jkxtini, van'it tse'e
du̱'ava'nidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱m may kajpu̱n ka̱jxm juu' ve'e je̱m
samaariait y'it jo̱o̱tm.

Je̱ Felipe je̱ts je̱ etiopíait jayu

26 Ku ve'e ve'em jyajty, van'it tse'e to'k je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ y'aangeles
du̱muka̱jts je̱ Felipe. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Pojtu̱ku̱ je̱ts na̱jkxu̱ je̱m vinva'ajts it ka̱jxm, je̱'e̱ tse'e mpá̱kup je̱ too'
juu' ve'e tso̱o̱'mp je̱m Jerusalén je̱tse'e je̱m Gaza ñu̱jkx.
27 Van'it tse'e je̱ Felipe pyojtu̱k je̱tse'e ñu̱jkx. Je̱m tse'e ñu̱jkx vye'na ku
ve'e du̱ma̱a̱tnavyaatji to'k je̱ yaa'tya̱jk, etiopíait jayu je̱'e̱ ve'e; je̱ Candace,
to'k je̱ etiopíait yakkutojkpa ta̱'a̱xta̱jk, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ tyoompa, je̱'e̱
je̱ myeen tse'e kya̱'mip. Je̱mts je̱'e̱ ve'e Jerusalén je̱ yaa'tya̱jk y'a̱ts,
o̱jts je̱'e̱ ve'e je̱m je̱ Nte'yam du̱vinjava du̱vintsa̱'a̱ga, 28 vimpijtnup je̱'e̱
ve'e vye'na je̱m tya̱k'am. Je̱mts je̱'e̱ ve'e ña̱ku̱ka̱ts vye'na carreta jo̱o̱tm
juu' ve'e je̱ caballo pyavu̱u̱'mp, je̱'e̱ tse'e kya̱jtsp juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías jyaay. 29 Van'it tse'e je̱ Espíritu Santo du̱nu̱u̱jmi
je̱ Felipe:
—Muta̱ma xi carreta.
30 Ku ve'e ña̱ajktá̱miji je̱ Felipe, van'it tse'e du̱'amo̱tunajxy je̱ts je̱'e̱ ve'e
kya̱jtsp je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Isaías jyatyaan. Van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Mvinmó̱tupts ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e mka̱jtsp?
31 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—¿Vintso̱s a̱tse'e nvinmó̱tuvu̱t pa̱n ka'a ve'e pa̱n pa̱n pa̱n a̱tse'e xtukv-
inmó̱tuvup?
Je̱tse'e je̱ Felipe yak'amo̱tu je̱tse'e pyé̱tu̱t je̱m carreta jo̱o̱tm je̱tse'e
du̱paa'a̱jxtu̱kat.
32 Je̱ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e kya̱jtsp vye'na, jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e
vya'añ:
Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ carnero juu' ve'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n yaktuk'avo̱'vip,
ve'em ax jo'n je̱ carnero juu' ve'e ama̱'a̱t taamp ku ve'e yaknu̱kee'p,
ka'ats je̱'e̱ ve'e ti du̱ka̱ts ku ve'e je̱ jayu yak'o̱o̱'kuva'añju̱.
33 Je̱ naax je̱ po'ox jo'nts je̱'e̱ ve'e yakpu̱u̱jm je̱tse'e
kyayak'o̱tyo̱kimpayo̱'y.
¿Pa̱nts vine'e va'anup je̱ts je̱me'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j?
Yak'o̱o̱'kju̱du xa ve'e je̱ jayu yaja naxviijn.
Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ juu' ve'e kyo̱jts.
34 Van'it tse'e je̱ yakkutojkpa ta̱'a̱xta̱jk je̱ tyoompa du̱'amo̱tutu̱vi je̱
Felipe:

—Vaajnjikts ąts to'k aaj. ¿Viinme'e ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpa ñatyijjų ku yą'ą ve'e dujaajy, ukpų viijnk jayu ję'ę ve'e tyijp?

35 Van'it tse'e ję Felipe vya'nųxji ję ǫy kąts ję ǫy ayook, tyuknuja'vi ve'e ję yaa'tyąjk ję Jesús jyę'ę. Ję Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e y'ixtu jętse'e dųkǫjtsti, ję'ę tse'e kyǫjtsvaats too'vąjkp. 36 Ku tse'e ñaxta vye'na jęm too' am, jętse'e ję tsoxk nąąj dų'ixpaatti, van'it tse'e ję yaa'tyąjk vyaajñ:

—Ųxyaja xa ve'e ję tsoxk nąąj, ¿ax ti tse'e dųkayak'ǫ'yip jęts ątse'e nnąpętųt?

37 Van'it tse'e ję Felipe vyaajñ:

—Pąn to'k aaj to'k jǫǫt xa ve'e ję Jesucristo xjaanchjáva, ǫ'yip tse'e.

Van'it tse'e y'atsąąjv:

—Njaanchja'vip xa ątse'e jęts ję Nte'yam ję y'Onųk ję'ę ve'e ję Jesucristo.

38 Van'it tse'e ję tyoompa dųnųųjmi jętse'e dųyak'atúvat ję carreta. Ku ve'e y'atųvi, van'it tse'e vyajntkti ję Felipe mąąt ję yaa'tyąjk jętse'e dųyaknąpejt. 39 Ku ve'e pyítsumdini jęm nąjǫǫtm, van'it tse'e ję Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jęm ję Mąją Vintsą́n jya'vin kąjxm, ję'ę tse'e ję Felipe to'mayji dųyaknąjkx viijnk tsǫv, ka'a ve'e y'uk'íxjini ję yaa'tyąjk. Xǫǫjntkp tse'e ję yaa'tyąjk ñąjkxni. 40 Ax ję Felipe, jęmts ję'ę ve'e azótovit kyajpųn kąjxm ǫjts yak'ix, kajpųn kajpųn tse'e ñajxy jętse'e dų'ava'ni ję ǫy kąts ję ǫy ayook jęm Cesarea paat.

9

Ku ję Saulo dujaanchja'vi'ukvaajñ ję Jesús
(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

1 Ax vintsǫ tse'e ję it ñaxy, ka'ajyam tse'e ję Saulo dųtuk'atsą'ki'atúva ję ǫǫ'kųn pąn pąn jatye'e ję Mąją Vintsą́n dujaanchja'vidup. Ję'ę kąjx tse'e ǫjts dų'ix ję tee' juu' ve'e dųnųvintsąnikąjxp ję tee'tąjkta. 2 Ję'ę tse'e chąjkp jętse'e myǫ'ǫjųt ję nąk jętse'e ñąjkxųt jęm damaascovit kyajpųn kąjxm jętse'e jęp chaptujkpta dų'íxtat pąn pąn jatye'e dupanąjkxtup ję Mąją Vintsą́n, ve'em tse'e dųyakjamyátsjadat jętse'e jęm Jerusalén dųyaknąjkxtat, ve'em ję yaa'tyąjk ve'em ję tą'ąxtąjk. 3 Jęęna tse'e too' aajy vye'na, ję damaascovit kyajpųn mutą́mani, van'it tse'e tun to'mayji ję tsapjǫǫtmit ajajtk ǫǫy tyunnujajji tyunnutą'kxji. 4 Van'it tse'e ję Saulo ñaxvipp jętse'e dų'amǫtunajxy to'k ję ayook juu' ve'e vaan:

—Saulo, Saulo, ¿tyąjxts ątse'e xtso'oxpúk?

5 Van'it tse'e ję Saulo vyaajñ:

—¿Pąnts mitse'e?

Van'it tse'e yak'atsąąjv:

—Ąts xa ve'e ję Jesús, juu' ve'e mtuntso'oxpujkp. Viinm xa mitse'e mnakyǫ'ǫtyúnjų ku ątse'e ve'em xtun.

6 Van'it tse'e ję Saulo chą'kikujx jętse'e vyaajñ:

—Mąją Vintsą́n, ¿tise'e mtsąjkp jęts ątse'e ntónut?

Van'it tse'e yak'atsąąjv:

—Pojtukų jęts nąjkxu jęm kajpun kąjxm, ax jęm tse'e myakvaajnjat pąn ti ve'e mtónup.

7 Ję Saulo ję myujatyoo'da, va'ajts tsą'kidupts ję'ę ve'e kux myǫ́tudu ve'e ję ayook; ax ka'a tse'e pąn dų'ixti. 8 Van'it tse'e ję Saulo pyojtuk. Ku

ve'e jyavin'ixva'kxy, ka'a tse'e y'uk'ixni. Van'it tse'e jẹ̱ myujatyoo' mya-
jtsjidi jẹ̱m kya̱'m jẹ̱tse'e pyavijtsjidi jẹ̱m damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm.
9 Jẹ̱m tse'e y'ijt toojk xa̱a̱j, ka'a tse'e y'ix, ka'a tse'e kyay y'uu'k.
10 Jẹ̱m tse'e damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm y'ijt to'k jẹ̱ jaanchja'viva juu'
ve'e Ananías du̱xa̱a̱j, jẹ̱'ẹ̱ tse'e jẹ̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n yak'ixju jẹ̱tse'e ña̱'mu̱xji:
—¡Ananías!
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—U̱xyaja a̱ts, Ma̱ja̱ Vintsá̱n.
11 Van'it tse'e jẹ̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ña̱'mu̱xji:
—Pojtu̱ku̱ jẹ̱ts na̱jkxu̱ joma ve'e jẹ̱ too' juu' ve'e du̱xa̱a̱j Tu̱v, jẹ̱m tse'e
jẹ̱ Judas tya̱k'am x'amo̱tutú̱vat to'k jẹ̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e Saulo du̱xa̱a̱j,
tsapko̱jtspts jẹ̱'ẹ̱ ve'e. 12 Ta̱ jẹ̱'ẹ̱ ve'e yak'ixju̱ mta̱ka joma ve'e y'it jẹ̱tse'e
jẹ̱ mka̱'a̱j xtuknu̱ká̱n jẹ̱tse'e vyin'ixpa̱jknuva.
13 Ku ve'e jẹ̱ Ananías du̱'amo̱tunajxy, van'it tse'e vyaajñ:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, o̱o̱yani xa a̱tse'e jẹ̱ ka̱ts ntunmo̱tu vintso̱ jẹ̱'ẹ̱
ve'e jẹ̱ yaa'tya̱jk du̱tsaachtún jẹ̱ mjáyuda jẹ̱m Jerusalén; 14 ax yaja
tse'e tu̱myets jẹ̱ kutojku̱n ma̱a̱t juu' ve'e mo̱o̱jyju jẹ̱ tee'ta̱jk jẹ̱ vy-
intsa̱nda, jẹ̱tse'e du̱yakjamyátsju̱t du̱yakjachómju̱t nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
mjaanchja'vijidup.
15 Ax jidu̱'u̱m tse'e jẹ̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ña̱'mu̱xji:
—Na̱jkxu̱, ku̱x a̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e nvinko̱o̱n jẹ̱tse'e a̱ts nje̱'e̱ du̱vaajnjadat pa̱n
pa̱n jatye'e ka jẹ̱ israeejlit jáyuvap, jẹ̱ yakkutojkpada, jẹ̱ts jẹ̱ israeejlit
jáyuda. 16 A̱ts xa ve'e ntuknu̱jávap jẹ̱ts o̱o̱y a̱tse'e xtunkutsaachpaadat.
17 Van'it tse'e jẹ̱ Ananías ñu̱jkx jẹ̱m jẹ̱ jayu tya̱k'am joma ve'e jẹ̱
Saulo vye'na. Ku ve'e tya̱jki, van'it tse'e jẹ̱ kya̱'a̱j du̱tuknu̱ka̱a̱jn jẹ̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Uts Saulo, jẹ̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús, juu' ve'e myak'ixju jẹ̱ja too' aajy,
jẹ̱'ẹ̱ts a̱tse'e tu̱xkex jẹ̱tse'e mvin'ixpa̱jknuvat jẹ̱tse'e jẹ̱ Espíritu Santo
mmo̱'o̱ju̱t jẹ̱ ma̱kkin jẹ̱ts jẹ̱ vinma'yu̱n jẹ̱tse'e xtónu̱t juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam
cha̱jkp.
18 Tun jatyji tse'e jẹ̱ Saulo vyinvaatsji juu' ve'e ve'em íxuvip ax jo'n jẹ̱
ajkx na̱meen, jẹ̱tse'e vyin'ixpa̱jknuva. Van'it tse'e jẹ̱ Saulo tyeni jẹ̱tse'e
ña̱pejt. 19 Van'it tse'e kyaajy y'uuk jẹ̱tse'e myajuva̱jknuva. Jẹ̱m tse'e ve̱e̱'n
jẹ̱ it du̱yaknajxy damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm ma̱a̱t jẹ̱'ẹ̱da pa̱n pa̱n jatye'e
du̱jaanchja'vidup jẹ̱ Jesús.

Ku jẹ̱ Saulo kya'amaajy jẹ̱p Damasco

20 Jẹ̱m tse'e jẹ̱ Saulo kya'amay'ukvaajñ jẹ̱p jẹ̱ damaascovit chaptu̱jkpta,
jẹ̱'ẹ̱ tse'e y'ava'nip jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onu̱k jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Jesús. 21 Nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e amo̱tunajxju̱du, atu̱va ato̱ki tse'e tyuntaandi, jẹ̱tse'e
ña̱y'amo̱tutú̱vijidi vimpit atu̱j:
—¿Ka ya̱'a̱ap jẹ̱'ẹ̱ vine'e juu' ve'e jẹ̱m Jerusalén du̱jomtoomp du̱titoomp
tu̱y'it pa̱n pa̱n jatye'e jẹ̱ Jesús du̱jaanchja'vidup? ¿Ka jẹ̱'ẹ̱p ya̱'a̱
vine'e juu' ve'e yaja miimpa jẹ̱tse'e du̱yakjamyátsju̱t pa̱n pa̱n jatye'e
du̱jaanchja'viduvap jẹ̱ Jesús jẹ̱tse'e tsum du̱yakna̱jkxu̱t joma ve'e jẹ̱
tee'ta̱jk jẹ̱ vyintsa̱nda? —jidu̱'u̱m tse'e ña̱y'amo̱tutú̱vijidi.
22 Ax jẹ̱ Saulo, yakma̱kkpa̱jk'ata̱a̱tsnupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ kya'ama'yu̱n
jẹ̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱ka jẹ̱ts jẹ̱ Jesús jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Cristo, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e jẹ̱
Nte'yam vyinko̱o̱n jẹ̱tse'e yakkutojknit. Ka'a tse'e y'o̱'yixjada vintso̱ ve'e
y'ama̱a̱daagajadat jẹ̱ israeejlit jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup jẹ̱m Damasco.

Ku ję Saulo ję myu'israeejlit jayu dụkukeek

23 May xąąjani tse'e ję it ñaxy vye'na jętse'e ję israeejlit jayu
dụ'ukkọjtsmojkti jętse'e ję Saulo kụdụyak'ọọ'kti, 24 jóvum xąąj jóvum
tsooj tse'e ję Saulo yak'a'ix jeja kajpụn naa'pą́ts akąa'aajy jętse'e
kụdụyak'ọọ'kti. Ku ve'e ję Saulo dụnụja'vi ti ve'e tyonuvaandup, 25 van'it
tse'e ję jaanchja'vivatąjk pyąąjmjidi jęm tójum jętse'e kọọ'ts ñastą'yijidi
ję̨ja ne'ev viijn tsọv juu' ve'e ję kajpụn tuknaa'pąts'ijtp, ve'em tse'e ję
Saulo kyeek.

Ku ję Saulo ję̨p Jerusalén vye'na

26 Ku ve'e ję Saulo jyę̨'y jęm Jerusalén, jyamąątnay'amokavaajnjụdu
tse'e ję jaanchja'vivatąjkta; ax tsą'kidu tse'e nụjomda kụx ka'a ve'e
dụjaanchjávada jętsjyaanchja'vinup ję̨'ę̨ ve'e ję Jesús. 27 Ax ję Bern-
abé tse'e dụtuknụvọọv ję kuką́tsivada, van'it tse'e dụtukmumaajntykti
vintsọ ve'e ję Saulo dụ'ix ję Mąją Vintsą́n jęja too' aajy, vintsọ ve'e ję
Nte'yam myukọjtsji, jętsvintsọ ve'e ję Saulo mąkk aaj mąkk jọọt ję
Jesús jyę̨'ę̨ dụtukka'amaayni jęm damaascovit kyajpụn kąjxm. 28 Van'it
tse'e ję Saulo tyaajñ jęm Jerusalén, ję̨'ę̨ ve'e myąątnajxyp myąąttąjkip,
kaja'vina katsą'kina tse'e ję Mąją Vintsą́n jyę̨'ę̨ ję jayu dụtuknụjávada
29 jętse'e dụmąątnakyọjtsvintsą́vjụ ję israeejlit jayu juu' ve'e ję griego aaj
dụkọjtstup. Ax ka'a tse'e dụkuvąjkti ję ayook juu' ve'e ję Saulo kyọjts, ję̨'ę̨
kąjx tse'e dụ'uknụpąąjmtkidi jętse'e ję Saulo kụdụyak'ọọ'kti. 30 Ku tse'e
ję jaanchja'vivatąjk dụnụja'vidi, van'it tse'e ję Saulo dụyaknąjkxti jęm
Cesarea jętse'e dụpakę̨jxti jęm taarsovit kyajpụn kąjxm.

31 Van'it tse'e ọy jọọt chụụnidini nụjom pąn pąn jatye'e
dụjaanchja'vidu ję Jesucristo jęm judéait jęts galiléait jęts samaariait
y'it jọọtmda, ve'em tse'e ñụmáyada jętse'e ję jyọọt ję jya'vin
myąkkpąjk'atą'ątsta ję Jesús mąąt, vyinja'vidup vyintsą'kidupts ję̨'ę̨
ve'e ję Mąją Vintsą́n jętse'e ję Espíritu Santo yakjọt'amą́jajada.

Ku ję Eneas jyọtkądaaky

32 Nąjkx tse'e ję Pedro may viijn, ję̨'ę̨ tse'e nąjkx dụku'ixta ję utsta ję
ajchta jęts ję utsta ję tsą'ąda. Ọjts tse'e dụku'ixpa ję utsta ję ajchta jęts ję
utsta ję tsą'ąda juu' ve'e tsụụnidup jęm lídait kyajpụn kąjxm. 33 Jęm tse'e
dụpaaty to'k ję mojkpa jayu juu' ve'e Eneas dụxąąj, toodojtụk joojntanits
ję̨'ę̨ ve'e pya'amma'aj vye'na. 34 Van'it tse'e ję Pedro ñą'mụxji:

—Eneas, ję Jesucristo xa ve'e myakjọtkądaakjinup. Pojtụkni jęts
pąkmojkni yą mmaajntkụn.

Tun jatyji tse'e ję Eneas pyojtụkni. 35 Íxjụdu ve'e nụjom pąn pąn
jatye'e joojntykidup jęm lídait jęts saroonit kyajpụn kąjxmda, ve'em tse'e
dụmasọọkti ję kọ'ọy vinma'yụnda jętse'e ję Mąją Vintsą́n dụpanąjkxti.

Ku ję Dorcas jyoojntykpąjknuva

36 Jęm tse'e ję jópeit kyajpụn kąjxm y'ijt to'k ję tą'ąxtąjk juu' ve'e ję Jesús
dụjaanchja'vip, Tabita ję̨'ę̨ ve'e xyąąj, Dorcas ję̨'ę̨ ve'e kyątsąpítsum ję
griego aaj. Ję tą'ąxtąjk, ọọyts ję̨'ę̨ ve'e ję jayu ję maa'yụn dụtuntuujnja
jętse'e dụputąka pąn pąn jatye'e katih'ijtụxjụdup. 37 Ax ku tse'e ję
Pedro vye'na jęm lídait kyajpụn kąjxm, van'it tse'e ję Dorcas pya'ampejt
jętse'e y'ąą'k. Tą́vani tse'e dụyaktsi'ivda ję ñi'kx ję kọpk, van'it tse'e
dụpąąmdi jęp mumę̨jtsk nụkąvyet kụjxp. 38 Ję Jope, myutą́mipts ję̨'ę̨ ve'e
ję lídait kajpụn, jęm joma ve'e ję Pedro vye'na. Myọ́tuduts ję̨'ę̨ ve'e ję

jaanchja'vivatąjk jęts jęme'e vye'na, van'it tse'e dụtuknụkẹjxti nụmẹjtsk
jẹ yaa'tyąjk jętse'e dụmunoo'kxtụktat jidụ'ụm:
—Uk mtónupe'e jẹ maa'yụn jętse'e nja'mdat jẹm Jope.
39 Ku ve'e jẹ Pedro yakvaajnji, van'it tse'e tyeni jętse'e dụmąądi. Ku
ve'e jẹm jyẹ'y, van'it tse'e dụyaknąjkxti jẹp nụkąvyet kụjxp joma ve'e
vye'na jẹ ni'kx jẹ kọpk. Nụjom tse'e jẹ ku'ąą'k tą'ąxtąjkta nụnyaaxnup
dụtuk'ixti jẹ Pedro jẹ vit jẹ xọx juu' ve'e jẹ Dorcas pyąąm ku ve'e
dụmąątvẹ'nada. 40 Van'it tse'e jẹ Pedro jẹ jayu dụyakpitsumkụjx, jętse'e
kyọxkteni, jętse'e chapkąjts. Van'it tse'e jẹ ọọ'kpa dụvin'ix jętse'e
dụnụụjmi:
—Tabita, pojtụkni.
Van'it tse'e jẹ Dorcas vyin'ixva'kxni. Ku ve'e jẹ Pedro dụ'ix, van'it tse'e
y'ąjxtk. 41 Van'it tse'e jẹ Pedro myajtsji jẹm kyą'm jętse'e yakténiji. Van'it
tse'e jẹ Pedro dụyaaxji jẹ utsta jẹ ajchta jęts jẹ utsta jẹ tsą'ąda mąąt jẹ
ku'ąą'k tą'ąxtąjkta, jętse'e jẹja vyinkujkta joojntyk dụtuk'ixti jẹ Dorcas.
42 Yaknụja'vits yą'ą ve'e nụjom jẹm jópeit kyajpụn kąjxm; nụmay tse'e
dụjaanchja'vidi jẹ Mąją Vintsąn. 43 Jẹm tse'e jẹ Pedro tyaajñ jek jaty jẹm
jẹ akụkọọ'tspa Simón tyąk'am.

10

Jẹ Pedro mąąt jẹ Cornelio

1 Jẹm tse'e cesaréait kyajpụn kąjxm vye'na to'k jẹ tojpa juu' ve'e
dụnụvintsąnip nụmọ́kupx jẹ tojpatąjk, Cornelio jẹ'ẹ ve'e xyąąj. Itáliait
jẹ'ẹ ve'e xyąąj to'k jąką'ą jẹ tojpa juu' ve'e jẹ Cornelio kyą'mip.
2 Vyinja'vip vyintsą'kipts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam mąąt nụjom jẹ jyąąjn jẹ
tyąjk, yajkpap tse'e ọọy jẹ meen jętse'e jẹ israeejlit jayu yaktukputąka,
ijtpts jẹ'ẹ ve'e tyuntsapkąts. 3 To'k nax tse'e, toojk yaaxp jo'n vye'na
xụụjụn, jętse'e jẹ Cornelio yak'ixji to'k jẹ Nte'yam jẹ y'aangeles. Jẹ'ẹ tse'e
nụtąjkiju joma ve'e vye'na jętse'e ñą'mụxji:
—¡Cornelio!
4 Van'it tse'e jẹ Cornelio mąj dụvin'ix jẹ ángeles, ọọy tse'e tyuntsą'ki,
jętse'e dụ'amọtutụvi:
—¿Tise'e?
Van'it tse'e jẹ ángeles vyaajñ:
—Mkąts'amọtunajxjup xa ve'e jẹ Nte'yam ku ve'e mtsapkąts,
jaa'myéts jẹ'ẹ ve'e dụjayep vintsọ ve'e jẹ jayu xputąka pąn pąn
jatye'e katih'ijtụxjụdup. 5 Pakẹ́xụts n'it jẹ yaa'tyąjkta jẹm Jope jętse'e
dụyakmẹ́tstat jẹ Simón juu' ve'e dụxąąjivap Pedro. 6 Jẹme'e ñamyayjụ
jẹ akụkọọ'tspa Simón tyąk'am. Jẹm maaxy nąpa'am jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu
chụụna.
7 Ku ve'e jẹ ángeles ñąjkxni juu' ve'e mukọjtsju, van'it tse'e jẹ Cornelio
dụvatsąąjv nụmẹjtsk jẹ tyoompa jęts to'k jẹ tojpa juu' ve'e to'k aaj to'k
jọọt mutoojnjup. 8 Van'it tse'e dụtukmumaajntykti juu' ve'e toojnju
kọjtsju jętse'e dụpakẹjxti jẹm jópeit kyajpụn kąjxm.
9 Ax jẹ ku'óxit tse'e, jẹẹnats jẹ'ẹ ve'e too' aajy vyẹ'nada,
myutąmidinupe'e jẹm Jope, van'it tse'e jẹ Pedro pyejt jẹm azotea ni'kxm
tsapkọjtspa, 10 ọọye'e tyunyu'ąą'kjụ vye'na jętse'e tyunkayuva'añ. Ax
namvaat tse'e jẹ kaaky jẹ tọjkx y'avaada, van'it tse'e va'ajts yak'ixji
11 jẹ tsapjọọtmit it y'ava'ach jętse'e jẹm tsọ chąą'n jẹ'ẹ juu' ve'e kẹ'xp ax
jo'n to'k jẹ mąją vit, maktaaxk esquina tse'e tsum, jętse'e ñụkąda'akyjụ.

12 Jẹm tse'e vit jọọtm nụmay jẹ tạ́nụk, jẹ eey jẹ tíkụts: jẹm tse'e juu' ve'e
maktaaxk tékax, jẹmpa tse'e juu' ve'e jẹ tyiints dụtukyọ'ydup, nay jẹmpa
tse'e jẹ jẹyyva tạ́nụk. 13 Van'it tse'e to'k jẹ ayook dụmọtu:
—Pedro, pojtụkụ, yak'ọọ'kụ, jẹts jạ'kxụ.
14 Van'it tse'e jẹ Pedro y'atsạạjv:
—Ka'a, Majạ Vintsạ́n; ni vin'ita xa ạtse'e nkajụ'kx juu' ve'e ka va'ajtsap,
juu' ve'e jẹ Moisés jyatyaan jẹts ka'a ve'e jẹ jayu dụjạ'kxụt.
15 Van'it tse'e jẹ ayook dụmọ́tunuva, jẹtse'e yaknụụjmi:
—Juu' xa ve'e jẹ Nte'yam yakvaats, ka'ats mits jẹ'ẹ ve'e xtíjụt ka
va'ajtsap.
16 Toojk nax tse'e ve'em jyajty jẹẹjyji jẹẹjyji, van'it tse'e jẹ vit py-
atạjkinuva jẹtse'e ñạjkxnuva jẹm tsapjọọtm. 17 Pyayọ'yp tse'e jẹ Pe-
dro vye'na pạn ti ve'e ñụkạjtsp juu' ve'e yak'ixju, van'it tse'e jyẹ'ydi
jẹ yaa'tyạjkta juu' ve'e jẹ Cornelio kẹjxjụdu, y'amọtutụ́vidup tse'e jẹ
jayu vyẹ'nada jẹtse'e dụnụjávadat pạn joma ve'e chụụna jẹ akụkọọ'tspa
Simón. Ax ve'em tse'e jyẹ'ydi jẹ'ẹ tyạk'aajy. 18 Van'it tse'e dụ'amọtutụ́vidi
pạn jẹpe'e to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e Simón dụxạạj, juu' ve'e dụxạạjivap
Pedro. 19 Jẹ'ẹna tse'e jẹ Pedro pyayọ'yp vye'na juu' ve'e yak'ixju, van'it
tse'e jẹ Espíritu Santo ñạ'mụxji:
—Ixụ n'it, ụxẹp xa ve'e m'íxtajada nụtoojk jẹ yaa'tyạjk. 20 Tẹ́nats,
vánụkụ, jẹtse'e xmạạdadat. Ka'a tse'e xtivinmáyụt, ạts yạ'ạ ve'e tụnkẹxta.
21 Van'it tse'e jẹ Pedro vyajntyk joma ve'e vyẹ'nada jẹ yaa'tyạjkta juu'
ve'e jẹ Cornelio kẹjxjụdu, jẹtse'e jidụ'ụm dụnụụjmidi:
—Ạts xa jẹ'ẹ ve'e pạne'e m'íxtidup. ¿Tise'e tụxnụminda?
22 Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmọ́kupx jẹ tojpatạjk, juu' ve'e
Cornelio dụxạạj, jẹ'ẹts ạạtse'e xkẹjxp. Jẹ'ẹ tse'e jẹ Nte'yam dụvinja'vip
dụvintsạ'kip, tụvts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyáyuvin jẹ jyoojntykin, nụjom tse'e
jẹ israeejlit jayu jyávajada chọ́kjada. Jẹ Nte'yam jẹ y'aangeles tse'e
tụñạ'mụxjụ jẹtse'e mnụkẹ́xajat, ve'em tse'e dụ'amọtunáxụt juu' mitse'e
mtuknụjávap.
23 Van'it tse'e jẹ Pedro yaktạjkijidi jẹp tụjkp jẹtse'e jẹ tsooj jẹm my-
ataandi. Jẹ ku'óxit tse'e jẹ Pedro dụmạạdidi, jẹme'e jẹ utsta jẹ ajchta juu'
ve'e tsụụnidup jẹm jópeit kyajpụn kạjxm juu' ve'e mujatyoo'ijidu.
24 Jẹ ku'óxit tse'e jyẹ'ydi jẹm Cesarea. Jẹm tse'e jẹ Cornelio y'a'íxjada
vye'na jẹm tyạk'am mạạt jẹ jyuu'tta jẹ myugo'okta jẹts juu' ve'e
myạạtnayja'vijidup. 25 Ku ve'e jẹ Pedro jyẹ'y, van'it tse'e jẹ Cornelio
jẹ Pedro dụ'anạjkxi jẹtse'e dụvinkọxkteni, jẹtse'e dụ'ukvinjavavaajñ
dụ'ukvintsạ'ạgavaajñ. 26 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Pedro ñạ'mụxji:
—Tẹna, jáyuva xa ạtse'e ax jo'n mits.
27 Namvaate'e dụmạạtnakyạ́tsjụ, van'it tse'e dụyaktạjki jẹp tụjkp joma
ve'e amoka vyẹ'nada nụmay jẹ jayu. 28 Van'it tse'e jẹ Pedro ñạ'mụxjidi:
—Mnụja'vidinup xa miitse'e jẹts ka'a ve'e ạạts jẹ mpava'nụn
dụyakjaty jẹts ạạtse'e nku'íxtat ukpụ ạạtse'e n'ítụt jẹ'ẹ mạạtta juu' ve'e
ka jẹ israeejlit jáyuvap. Ax jẹ Nte'yamts ạtse'e xtuk'ix jẹts ni pạna ạtse'e
nkatíjụt ka va'ajtsap. 29 Paatyts ạtse'e jatyji tụnmín, ka'ats ạtse'e jẹ it
nyaknajxy jẹts ạtse'e too'vạjkp mpayọ'ọyụt, jẹ'ẹts ạtse'e nnụjavavaampy
pạn ti ạtse'e xtuknụkẹjxip.
30 Van'it tse'e jẹ Cornelio y'atsạạjv:

—Maktaxxąąj it ątse'e yaja nve'na ntąk'aajy, tsapkǫjtsp jęts ayoo-
jipts ątse'e nve'na. Toojk yaaxp jo'n tse'e vye'na ku ve'e ję jayu
chapkąts, ve'em ax jo'n ųxyam, van'itts ątse'e n'ix to'k ję ángeles,
va'ajts ajajp atą'kxp ję vyit ję xyǫx. 31 Jidų'ųmts ątse'e xnųųjmi:
"Cornelio, mkąts'amǫtunajxjup xa ve'e ję Nte'yam ku ve'e mtsapkąts,
jaa'myéts ję'ę ve'e dųjayep vintsǫ ve'e ję jayu xputąka pąn pąn jatye'e
katih'ijtųxjųdup. 32 Nųkę́xats jęm jópeit kyajpųn kąjxm ję Simón juu'
ve'e dųxąąjivap Pedro. Jęm tse'e ñamyayjų ję akųkǫǫ'tspa Simón tyąk'am,
jęm maaxy nąpa'am ję'ę ve'e chųųna." Jidų'ųmts ątse'e xnųųjmi. 33 Ax
paatyts ąts mitse'e jatyji nnųkę́jxi. Ǫy tse'e tųxtún ku ve'e to'k aaj
tųmmets. Ax ųxyamts ąątse'e yaja ję Nte'yam vyinkujk, ję'ę ąątse'e
n'amǫtunaxuvaampy pąn juu' ve'e ję Mąją Vintsą́n tųmtukpava'añjų jęts
ąątse'e xtuknujávat.

Ku ję Pedro kya'amaajy jęp ję Cornelio tyąk'ap

34 Van'it tse'e ję Pedro vyaajñ:

—Ųxyam ątse'e ǫy nmųjava jęts ka'a ve'e ję Nte'yam pąn dųviijnk'íx,
35 y'ǫyja'vip ję'ę ve'e ǫpyąna pąn pąne'e vinja'vijup vintsą'kijup jętse'e
dųtún juu' ję'ę ve'e chąjkp. 36 Ję Nte'yam xa ve'e ję y'ayook ję is-
raeejlit jayu dųtuknųkę́jx. Yą ǫy kąts yą ǫy ayookts ję'ę ve'e ku
ve'e ję jayu yakvaajñja ję Jesucristo jye'ę, ję'ę pąne'e nųjom ję jayu
dųnųvintsą́nip jętse'e ję jayu dųyaknamyujǫt'ǫ́yaja ję Nte'yam mąąt.
37 Ǫy miitse'e xnųjávada jęts yą ayooke'e va'kxtk jęm judéait y'it jǫǫtm,
jęme'e galiléait y'it jǫǫtm chǫǫ'ntk, tą́vani tse'e ję Yaknąpę́jtpa Juan
ję jayu dųvaajnjada vye'na jętse'e vyinmayųmpijttinit, ję kyǫ'ǫy joojn-
tykinda dųmasǫǫktinit, jętse'e ñąpę́ttat. 38 Ję Jesús, ję nazarétit jayu,
ję'ę tse'e ję Nte'yam vyinkǫǫn jętse'e dųjayę́jpnit ję Espíritu Santo jęts ję
kutojkųn, ję'ę tse'e ję y'ǫy ję'ę dųtoon jętse'e dųyakjǫtkądaakni nųjom
pąn pąn jatye'e ję kǫ'ǫyjáyuvap yaktsaachpaatjųdup vye'na. Ve'em ję'ę
ve'e dųtuujn kųx ijtpe'e ję Nte'yam ję'ę mąąt. 39 N'ixts ąąts ję'ę ve'e nųjom
juu' ve'e ję Jesús tyoon kyǫjts jęm judéait y'it jǫǫtm jęts jęm jerusaleenit
kyajpųn kąjxm. Van'it tse'e ję ję́mit jayu ję Jesús dųyakjay'ǫǫ'kjidi
ku ve'e dųyakjacryuuzpę́jtjidi. 40 Ax ję Nte'yamts ję'ę ve'e yakjoojn-
tykpąjkjinuva kutoojk xąąj jętse'e dųyaknųkę'xnatąjki joojntyk jęja ąąts
nvinkujk. 41 Ka ję́jap xa ję'ę ve'e dųyaknųkę'xnatąjki nųjom ję jayu
vyinkujk, jęęjyji ve'e ąąts nvinkujk, ję'ę ve'e ku ąątse'e ję Nte'yam
xvinkąąjn ję́mani jęts ąątse'e ję jayu nvaajnjadat juu' ąątse'e n'ix nmǫtu.
Nmąątkaay nmąąt'ook ąąts ję'ę ve'e ku ve'e tą́vani jyoojntykpąjknuva
vye'na. 42 Ję Nte'yam ąątse'e xtukpavaan jęts ąątse'e ję jayu nvaajnjadat
ję ǫy kąts ję ǫy ayook, jęts ąątse'e ję tųvąkǫjtsųn mpą́mųt jęts ję'ę
ve'e dųpąąm jęts ję Jesuusjyame'e dųtǫkimpayǫ'ynup pąn pąn jatye'e
joojntykidup jęts pąn pąn jatye'e ąą'kanda. 43 Ñųkǫjtstuts yą'ą ve'e
nųjom ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta, ve'eme'e vyaandi jęts
nųjom pąn pąn jatye'e dųjaanchja'vidup ję Jesús, yakmęę'kxjadapts ję'ę
ve'e ję tyǫ́kinda.

Ku ję Espíritu Santo tyąjki jęm jya'vin kąjxmda pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap

44 Kǫjtspna tse'e ję Pedro vye'na ku ve'e ję Espíritu Santo dųnųkądaaky
pąn pąn jatye'e dų'amǫtunajxtup vye'na. 45 Ję israeejlit jáyuda juu'
ve'e dųjaanchja'vidup ję Jesús jęts juu' ve'e ję Pedro myąątję'ydu,

atṵva atọki tse'e tyaandi kṵxe'e jẹ Nte'yam dṵpṵṵjm jẹ Espíritu Santo jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap,
46 y'amọtunajxtup tse'e ku ve'e dṵkọtsta jẹ ayook juu' ve'e kyavinmọ́tudup jẹtse'e jẹ Nte'yam dṵyakmạ́jada dṵyakjaanchada. 47 Van'it
tse'e jẹ Pedro vyaajñ:

—¿Pạn tse'e dṵkayakjátup jẹtse'e yạ jayu ñạpẹ́ttat? Tạ xa ve'e jẹ Espíritu Santo tyạka jẹm jya'vin kạjxmda, ve'em ax jo'n ṵṵ'mda.

48 Van'it tse'e jẹ Pedro dṵpavaajñ jẹtse'e ñạpẹ́ttat jẹ'ẹ kạjx jẹtse'e nṵjava tyánṵt jẹts jẹ Jesucristo jẹ'ẹ ve'e pyanạjkxuvaandup. Van'it tse'e
jẹ Pedro dṵmunoo'kxtkti jẹtse'e jamẹjtsk jatoojk xạạj jyaa'kmạạttánjadat.

11

Juu' ve'e jẹ Pedro tyukmumaajntyktu jẹ jaanchja'vivatạjk jẹp Jerusalén

1 Jẹ kukạ́tsivatạjk mạạt jẹ utsta jẹ ajchta jẹts jẹ utsta jẹ tsạ'ạda juu' ve'e
jẹm Judea ve'nidup, myọ́tuduts jẹ'ẹ ve'e jẹ kạts jẹts kyuvạjktuva ve'e jẹ
Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap. 2 Ku
ve'e jẹ Pedro vyimpijtnuva jẹm Jerusalén, kyọ'ọyja'vidu tse'e jẹ'ẹda pạn
pạn jatye'e dṵyakvinkọ́pkidup jẹtse'e jẹ jayu yakpạạjmjadat jẹ ixta'nṵn
jẹtse'e dṵni'kxmadat dṵkọjmadat ax jo'n jẹ israeejlit jayu dṵtonda,
ve'eme'e vyaandi jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e y'ọya juu' ve'e jẹ Pedro tyoon. 3 Jẹtse'e
jẹ Pedro dṵ'amọtutṵ́vidi:

—¿Tis, mitse'e ọjts xku'ix jẹtse'e xmạạtkaaydi pạn pạn jatye'e
kayakpạạjmjidu jẹ ixta'nṵn?

4 Van'it tse'e jẹ Pedro tyukmumaajntykjidi nṵjom juu' ve'e toojnju
kọjtsju. Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:

5 —Tsapkọjtsp ạtse'e nve'na jẹm jópeit kyajpṵn kạjxm, van'itts ạtse'e
xyak'ix jẹts jẹme'e tsapjọọtm chạạ'n to'k jẹ mạjạ vit jo'n juu' ve'e mak-
taaxk esquina tsum, jẹts ạtse'e xnṵkạdaaky. 6 Ku ạtse'e ọy n'ix pạn ti ve'e
myạạt jẹ vit, jẹm tse'e dṵmạạda may jẹ tạ́nṵk, jẹ eey jẹ tíkṵts: jẹm tse'e
juu' ve'e maktaaxk tékax, jẹmpa tse'e juu' ve'e jẹ tyiints dṵtukyọ'ydup,
nay jẹmpa tse'e jẹ jẹyyva tạ́nṵk. 7 Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy to'k jẹ
ayook juu' ve'e vaan: "Pedro, pojtṵkṵ, yak'ọọ'kṵ, jẹts jạ'kxṵ." 8 Van'itts
ạtse'e nvaajñ: "Ka'a, Mạjạ Vintsạ́n, ni vin'ita xa ạtse'e nkajṵ'kx juu' ve'e
ka va'ajtsap, juu' ve'e jẹ Moisés jyatyaan jẹts ka'a ve'e jẹ jayu dṵjạ'kxṵt."
9 Van'itts ạtse'e jẹ tsapjọọtmit ayook xnṵṵjminuva: "Juu' xa ve'e jẹ
Nte'yam yakvaats, ka'ats mits jẹ'ẹ ve'e xtíjṵt ka va'ajtsap." 10 Toojk
naxts yạ'ạ ve'e ve'em jyajty jẹẹjyji jẹẹjyji, van'it tse'e pyatạjkinuva jẹtse'e
ñạjkxnuva jẹm tsapjọọtm. 11 Van'it tse'e jyẹ'ydi nṵtoojk jẹ yaa'tyạjk juu'
ve'e jẹm Cesarea tsọọ'ndu, yaktukpavaandu ve'e jẹts ạtse'e ọjts x'íxtada.
12 Jẹ Espíritu Saantots ạtse'e xkẹjx mạạt jẹ'ẹda jẹts ạtse'e xnṵṵjmi jẹts
ka'a ạtse'e ntivinmáyṵt. Nmạạt'ọjtstuvats ạtse'e yạ nṵtojtṵk utsta ajchta.
Nṵjomts ạạtse'e ntạjki jẹp to'k jẹ jayu tyṵjkp, 13 jẹ'ẹts ạạtse'e xtukmu-
maajntyk vintsọ ve'e jẹp tyṵjkp dṵ'ix to'k jẹ Nte'yam jẹ y'aangeles juu'
ve'e nạ'mṵxju: "Nṵkẹxa jẹm Jope jẹ Simón juu' ve'e dṵxạạjivap Pedro,
14 jẹ'ẹ tse'e mva'nṵxjup pạn ti ve'e mtónup jẹtse'e xjayẹ́pṵt jẹ joojntykin
juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, nay ve'empa ve'e jẹ jayu juu' ve'e jẹp mjṵṵmp
mtṵjkp." 15 Ku ạts jẹ'ẹ ve'e nmukọjts'ukvaandi, van'it tse'e jẹ Espíritu
Santo ñṵkạdaakjidi, ve'em ax jo'n ṵṵ'me'e xnṵkạdaakumduva jo'n ku
ve'e too'vạjkp myiijn. 16 Van'itts ạtse'e njaa'myejts vintsọ ve'e jẹ Mạjạ
Vintsạ́n vyaajñ: "Tyṵ́vam xa ve'e jẹts jẹ tsoxk nạạj ve'e jẹ Juan jẹ jayu

tyukyaknąpęjt; ax ntukyaknąpéttapts ąts miitse'e ję Espíritu Santo jęm mja'vin kąjxmda.” Jidu̱'u̱m tse'e ję Mąją Vintsą́n vyaajñ. 17 Ax pąn
ję Nte'yam tse'e du̱kę̱jx ję Espíritu Santo, juu' ve'e tąjki jęm ję jayu
jya'vin kąjxmda, ve'em ax jo'n tyąjkiva yam u̱u̱'m nja'vin kąjxmamda,
u̱u̱'mda, pąn pąn jatye'e ję Mąją Vintsą́n Jesucristo du̱jaanchja'vidup,
¿pąnts ątse'e jętsątse'e nkayakjátu̱t juu' ve'e ję Nte'yam tyonuvaampy?
—jidu̱'u̱m tse'e ję Pedro vyaajñ.
18 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxti ję utsta ję ajchta juu' ve'e jęm Jerusalén,
ka'a tse'e du̱'ukko̱'o̱yja'vidini juu' ve'e ję Pedro tyoon, jętse'e ję Nte'yam
du̱yakmą́jidi du̱yakjaanchidi. Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:
—Pąn ve'em xa ve'e, to'nu̱xju̱dupts ję'ę ve'e ję Nte'yam ję maa'yu̱n
pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap jętse'e ve'em y'o̱'yixjada jętse'e
vyinmayu̱mpijttinit, ję kyo̱'o̱y joojntykinda du̱masoo̱ktinit, jętse'e
du̱jayęjptuvat ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp.

Ję jaanchja'vivatąjk juu' ve'e nay'amojkijidu jęp Antioquía

19 Ku ve'e du̱yak'oo̱'kti ję Esteban, van'it tse'e du̱jomtoondi
du̱titoondi ję jayu juu' ve'e du̱jaanchja'vidu ję Jesús, ję'ę kąjx tse'e
y'ayo̱'vya'kxkąjxti. Jęm tse'e pąn pąn jatye'e nąjkxtu jęm fenícia̱it jęts
chípreit y'it jo̱o̱tmda, jęmpa tse'e pąn pąn jatye'e nąjkxtu jęm antioquía̱it
kyajpu̱n kąjxm. Jęm tse'e du̱vaajnjidi ję o̱y kąts ję o̱y ayook ję'ęjyjida pąn
pąn jatye'e israeejlit jáyuda. 20 Ax jęm tse'e ję jaanchja'vivada juu' ve'e
jęm Chipre jęts Cirene tso̱o̱'ndu, ję'ę tse'e ję'ydu jęm Antioquía jętse'e
du̱tukmuko̱jtstuva pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap ję o̱y kąts ję
o̱y ayook, ję'ę ve'e ku ve'e ję jayu yakvaajñja ję Mąją Vintsą́n Jesús jyę'ę.
21 Putąjkijidu tse'e ję Mąją Vintsą́n, ve'em tse'e nu̱may ję jayu ję Jesús
du̱jaanchja'vidi.
22 Ku ve'e ję kąts du̱mó̱tudi ję jaanchja'vivatąjkta juu' ve'e jęm
Jerusalén, van'it tse'e du̱pakę̱jxti ję Bernabé jęm Antioquía. 23 Ku ve'e
ję Bernabé jyę'y jętse'e du̱'ix vintso̱ ve'e ję Nte'yam kyunoo'kxjidi, o̱o̱yts
ję'ę ve'e tyunxo̱o̱jntk jętse'e anañu̱joma du̱nu̱u̱jmidi jęts mąkk aaj mąkk
jo̱o̱te'e ję Mąją Vintsą́n du̱jaa'kpanąjkxtat, 24 ku̱x o̱y jayu ję'ę ve'e ję
Bernabé, to'k aaj to'k jo̱o̱t ję'ę ve'e du̱jaanchjáva ję Jesucristo jętse'e ję
Espíritu Santo myą'ą́ju̱ ję mąkkin jęts ję vinma'yu̱n jętse'e du̱tónu̱t juu'
ve'e ję Nte'yam chąjkp. Ve'em tse'e nu̱may ję jayu du̱jaanchja'vidi ję
Mąją Vintsą́n.
25 Van'it tse'e ję Bernabé ñu̱jkx jęm taarsovit kyajpu̱n kąjxm, ję Saulo
ve'e o̱jts du̱'ixta. Ku ve'e du̱paaty, van'it tse'e du̱vą̱ą̱jv jęm Antioquía.
26 Jęm tse'e y'ijtti to'k joojnt ję jaanchja'vivatąjk mą̱ą̱tta; nu̱may tse'e
ję jayu du̱yak'ixpąjkti. Jęm Antioquía tse'e ję jaanchja'vivatąjk yak-
tij'ukvaandi ję Cristo ję jyáyuda.
27 Ku ve'e jęm du̱yak'ixpąjkti, van'it tse'e jyę'ydi jęm Antioquía
ję Nte'yam ję y'ayook ko̱jtsnajxpatąjkta, jęme'e Jerusalén cho̱o̱'ndi.
28 Van'it tse'e nu̱to'k ję'ęda juu' ve'e Agabo du̱xą̱ąj, ję'ę tse'e teni jęja
uts ajch jęts uts tsą'ą akujkta, jętse'e vyaajñ jęts jéjape'e ję mąkk yooj
to'k it to'k naxviijn, ję Espíritu Santo tse'e ve'em ję vinma'yu̱n mo̱o̱jyju.
Ax ve'emam tse'e tyoojnji kyo̱jtsji van'it ku ve'e yakkutojkp vye'na
juu' ve'e du̱xą̱ąj Claudio. 29 Van'it tse'e ję antioquía̱it jaanchja'vivatąjk
du̱nu̱pą̱ąjmtkidi jętse'e ję putąjkin du̱tuknu̱ké̱xtat ję utsta ję ajchta mą̱ąt
ję utsta ję tsą'ąda juu' ve'e jęm Judea tsu̱u̱nidup, ve'em tse'e du̱ké̱xtat
pąn vintso̱ ve'e y'o̱'yixjada nu̱to'k nu̱to'k. 30 Tyoondu tse'e ve'em,

tyuknu̱ke̱jxtu tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱m Judea; je̱ Bernabé je̱ts je̱ Saulo, je̱'e̱ tse'e tyukmuke̱jxidu je̱ puta̱jkin.

12

Ku je̱ Santiago y'o̱o̱'kni je̱tse'e je̱ Pedro yakpoxu̱nta̱kpu̱u̱jm

1 Ax ve'emts je̱'e̱ ve'e jyajty van'it, je̱tse'e je̱m je̱ jaanchja'viva juu' ve'e je̱ yakkutojkpa Herodes yakjamyajtsju̱du; 2 je̱ tsojxts je̱'e̱ ve'e tyukyakjay'o̱o̱'kju je̱ Santiago, je̱ Juan je̱ y'ajch. 3 Ku ve'e je̱ Herodes du̱'ix je̱ts y'o̱yja'vidu je̱'e̱ ve'e je̱ israeejlit jáyuda, van'it tse'e je̱ Pedro du̱yakjamyajtsjuva. Van'it ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji ku ve'e je̱ tsapkaaky yakkay juu' ve'e je̱ levadura du̱kama̱a̱t. 4 Ax ku tse'e je̱ Pedro du̱yakjamyajtsji, van'it tse'e du̱yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmji. Je̱p tse'e je̱ tojpada nu̱maktojt juu' ve'e ix'ijtju̱dup, nu̱maktaaxk jatyts je̱'e̱ ve'e ñatyíku̱tsjada. Ve'eme'e je̱ yakkutojkpa du̱'uknu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e je̱ Pedro ku̱du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ja je̱ jayu vyinkujk ku ve'e je̱ pascua xa̱a̱j ñáxu̱t. 5 Ix'it tse'e je̱ Pedro vye'na je̱p poxu̱ntu̱jkp; ax to'k aaj to'k jo̱o̱t tse'e ñu̱tsapkó̱tsjada je̱ jaanchja'vivata̱jkta.

Ku je̱ Nte'yam je̱ Pedro du̱yakjapyítsumji je̱p poxu̱ntu̱jkp

6 Ax je̱ kuja̱pit tse'e je̱ Herodes du̱'uknu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e ku̱du̱yakjapyítsumji je̱ Pedro. Je̱ tsooj tse'e je̱ Pedro maap vye'na je̱ja nu̱me̱jtsk tojpa akujk je̱ts me̱jtsk je̱ cadena tuk'atsommuk je̱ kya̱'a̱j ado'om ado'om ma̱a̱t je̱ tojpa je̱ kya̱'a̱j. Je̱p tse'e vye'niduva nu̱me̱jtsk je̱ tojpa juu' ve'e je̱ poxu̱nta̱k'aka̱'a̱ du̱'ix'ijttup. 7 Tun to'mayji tse'e to'k je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ y'aangeles je̱ Pedro du̱vinkuva'ki, je̱tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp y'ajaj y'atu̱'kx. Van'it tse'e je̱ ángeles du̱ti'tsti je̱ Pedro to'k ado'om je̱tse'e du̱yakjo̱tvij. Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Pojtu̱ku̱ jatyji.

Van'it tse'e je̱ cadena je̱m je̱ Pedro kya̱'m kyu̱sta̱jkiku̱jx, 8 je̱tse'e je̱ ángeles ña̱'mu̱xji:

—Natyiintsómju̱ je̱ts pa̱mu̱ je̱ mka̱'a̱jk.

Ku ve'e je̱ Pedro ve'em du̱tuujn, van'it tse'e je̱ ángeles ña̱'mu̱xjinuva:

—Naxyo̱xju̱ je̱ts paminu̱ a̱ts.

9 Van'it tse'e je̱ Pedro du̱papítsum je̱ ángeles, ka'a ve'e du̱nu̱java pa̱n tyú̱vame'e juu' ve'e je̱ ángeles tyuump, ve'eme'e vyinmay je̱ts tónaji ve'e ve'em yak'ixju̱. 10 Van'it tse'e du̱vinnajxti je̱ muto'k tojpa juu' ve'e je̱ ta̱k'aka̱'a̱ du̱'ix'ijtp. Van'it tse'e je̱ mume̱jtsk ta̱k'aka̱'a̱ joma ve'e jado'k je̱ tojpa du̱'ix'ijtpa. Ax ku tse'e jye̱'ydi joma ve'e je̱ pojxu̱n zaguán joma tso̱ ve'e pyítsumdinit je̱m kajpu̱n jo̱o̱tm, viinm tse'e je̱ pojxu̱n zaguán y'aye̱'pvaach. Ku ve'e pyítsumdini je̱tse'e ve̱e̱'n yo̱'ydi, van'it tse'e je̱ ángeles myaso̱o̱kjini. 11 Van'it tse'e je̱ Pedro o̱y je̱ nu̱ja'vin du̱pu̱jk, je̱tse'e vyaajñ:

—U̱xyamts a̱tse'e tu̱u̱v nmu̱java je̱ts je̱ Maja̱ Vintsá̱ndame'e je̱ y'aangeles tu̱du̱kex je̱ts a̱tse'e je̱ Herodes tu̱xtukka̱va'ach, nay ve'empa ve'e juu' ve'e je̱ israeejlit jayu y'a'íxtup vintso̱ a̱tse'e xtóndat.

12 Pyayo̱'yp tse'e je̱ Pedro vye'na, je̱tse'e ñu̱jkx je̱m je̱ María tya̱k'am, je̱ Juan juu' ve'e du̱xa̱a̱jivap Marcos, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ tyaak. Je̱m tse'e nu̱may je̱ jayu ñay'amókajada tsapko̱jtspa. 13 Ku ve'e je̱ Pedro je̱ zaguán du̱yaknajk, van'it tse'e to'k je̱ ja̱jtspa pyítsum juu' ve'e Rode du̱xa̱a̱j je̱tse'e du̱'íxu̱t pa̱n pa̱n je̱pe'e. 14 Ku ve'e du̱yukmo̱tukajpy je̱ts je̱ Pedro

ve'e kǫjtsp, ka'a tse'e dụyak'avaach; ñojk'ǫ́ye'e va'ajts xǫǫjntkp noomp vyimpijtkǫjni jẹtse'e ǫjts dụvaajnjikạj jẹ jaanchja'vivatạjk jẹts jẹpe'e zaguán aagup jẹ Pedro tyena. 15 Van'it tse'e yaknụụjmi:

—¡Ka'a mits vine'e mvija!

Van'it tse'e y'atsạạjv jẹts vaampame'e. Van'it tse'e jyaa'kvaandi:

—Ka jẹ'ẹp jẹ'ẹ ve'e, jẹ y'aangeles xa jẹ'ẹ n'ite'e.

16 Jẹpna tse'e jẹ Pedro jẹ zaguán dụjaa'kyaknạ́k. Ku ve'e jẹ zaguán dụyak'avaatsti jẹtse'e dụ'ixti, atụva atǫki tse'e tyuntaandi. 17 Van'it tse'e jẹ Pedro jẹ kyạ'ạj dụkǫǫjnụk jẹtse'e y'amǫ'ǫttat. Van'it tse'e dụtukmumaajntykti vintsǫ ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n dụyakjapyítsumjụ jẹp poxụntụjkp. Van'it tse'e vyaajñ:

—Vaajnjada jẹ Santiago jẹts jẹ utsta jẹ ajchta.

Van'it tse'e pyítsum jẹtse'e viijnk tsǫ ñụjkx.

18 Ku ve'e jẹ it jyajtk, atụva atǫki tse'e jẹ tojpatạjk tyuntaandi kụx ka'a ve'e dụnụjávada pạn ti ve'e toojnju jẹ Pedro mạạt. 19 Van'it tse'e jẹ Herodes dụyakjay'íxtiji. Ku ve'e dụkapaatti, van'it tse'e jẹ tojpada dụtǫkimpayǫ'y jẹtse'e dụyakjay'ǫǫ'kjidini. Van'it tse'e jẹ Herodes chǫǫ'nni jẹm Judea jẹtse'e ñụjkx tsụụniva jẹm Cesarea.

Ku jẹ yakkutojkpa Herodes y'ǫǫ'kni

20 Myu'ẹjkjup tse'e jẹ Herodes jẹ jáyuda juu' ve'e tsụụnidup jẹm tiirovit jẹts sidoonit kyajpụn kạjxmda. Jẹ jayu tse'e dụkǫjtsmojktu vintsǫ ve'e nạjkx dụmukǫtsta jẹ Herodes, jẹ'ẹ tse'e tyoondu vintsǫ ve'e y'ǫyjávajadat jẹ Blasto juu' ve'e dụyakkutojkjip jẹ toompatạjk jẹp jẹ Herodes tyụjkp. Jẹ Blasto tse'e dụ'amǫtu jẹ yakkutojkpa jẹtse'e ǫy jǫǫt y'ítụt jẹ jayu mạạtta, kụx jẹ yakkutojkpa jẹ ñaax jẹ'ẹ ve'e tyukjoojntykidup. 21 Ku ve'e jẹ xạạj dụpaaty ku ve'e jẹ yakkutojkpa Herodes dụnụpạạjmtki jẹtse'e jẹ jayu dụmukǫ́tstat, van'it tse'e dụpụụjm jẹ y'ǫy vit, jẹtse'e y'ạjxtk jẹm joma ve'e tyǫkimpayǫ'ǫy, jẹtse'e jẹ jayu dụmukạjts. 22 Van'it tse'e jẹ nụmay jayu y'aa'mitaakti, mạkk tse'e vyaandi:

—¡Yạ'ạ juu' ve'e kǫjtsp, nte'yamts yạ'ạ ve'e, ka jáyuvap!

23 Tun jatyji tse'e to'k jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ y'aangeles jẹ Herodes dụyakpa'ampejt kụx ka'a ve'e jẹ Herodes jẹ Nte'yam dụyakmạji dụyakjaanchi; tạ́nụkinuts jẹ'ẹ ve'e, van'it tse'e y'ǫǫ'kni.

24 Ax jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook, jaa'kyakkǫjtsva'kx'atạạtspts jẹ'ẹ ve'e may viijn.

25 Ku ve'e jẹ Bernabé mạạt jẹ Saulo jẹ tyoonk dụyakkukạjxidi jẹm Jerusalén, van'it tse'e vyimpijttinuva jẹm Antioquía, myạạtnạjkxtuva ve'e jẹ Juan juu' ve'e Marcos dụxạạjivap.

13

Ku jẹ Bernabé jẹts jẹ Saulo ñạjkxti ka'amaayva

1 Jẹ jaanchja'vivatạjk juu' ve'e nay'amojkijidu jẹm Antioquía, jẹm tse'e ajẹ'ẹjyjida jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpatạjk jẹts jẹ yak'ixpạjkpatạjk. Jẹm tse'e jẹ Bernabé, jẹm tse'e jẹ Simón juu' ve'e yaktijpa Yạk Jayu, jẹm tse'e jẹ Lucio juu' ve'e ciréneit jayu, jẹmpa tse'e jẹ Manaén juu' ve'e kijpx dụmạạtyẹẹ'k jẹ Herodes juu' ve'e jẹ galiléait jayu dụyakkutojkji, nay jẹmpa tse'e jẹ Saulo. 2 Vyinja'vidup vyintsạ'kidupts jẹ'ẹ ve'e vyẹ'nada jẹ Nte'yam jẹtse'e y'ayoojada ku ve'e jẹ Espíritu Santo jidụ'ụm ñạ'mụxjidi:

—Yak'apúkada jẹ Bernabé jẹts jẹ Saulo jẹ toonk kạjx juu' ạts jẹ'ẹ ve'e ntuknụyaaxjidu.

3 Tạ́vani tse'e y'ayoojada jẹtse'e chapkọtsta vye'na, van'it tse'e jẹ kyạ'ạj dụtuknụkọọndi jẹ Bernabé mạạt jẹ Saulo, jẹtse'e dụmasọọkti.

Ku jẹ kukạ́tsiva kya'amaaydi jẹp Chipre

4 Van'it tse'e chọọ'ndi jẹ Bernabé mạạt jẹ Saulo, jẹ Espíritu Santo tse'e kẹjxjụdu, jẹtse'e ñạjkxti jẹm seléuciait kyajpụn kạjxm. Ax jẹm tse'e Seleucia dụpạjkti to'k jẹ barco jẹtse'e ñạjkxti jẹm Chipre, to'k jẹ naax juu' ve'e jẹm maaxy nạạj akojkm. 5 Ku ve'e jyẹ'ydi jẹm joma ve'e jẹ kajpụn dụxạạja Salamina, van'it tse'e dụtukka'amaaydi jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook jẹp jẹ israeejlit jayu chaptụjkpta, myạạdiduva tse'e jẹ Juan Marcos jẹtse'e pyutạ́kajadat. 6 Ax ku tse'e dụtukyọ'vyatskạjxti jẹ it jẹtse'e jẹ jayu dụvaajnjidi jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, van'it tse'e jyẹ'ydi jẹm páfosit kyajpụn kạjxm. Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ maayva juu' ve'e natyijjup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa, israeejlit jayu jẹ'ẹ ve'e, Barjesús jẹ'ẹ ve'e xyạạj. 7 Jẹm tse'e vye'niva to'k jẹ yakkutojkpa juu' ve'e Sergio Paulo dụxạạj, kuvijts jẹ'ẹ ve'e. Van'it tse'e jẹ Sergio Paulo dụyakjañụkẹjxiji jẹ Bernabé mạạt jẹ Saulo kụx jẹ'ẹ ve'e chạjkp jẹtse'e dụ'amọtunáxụt jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook. Jẹm tse'e jẹ Sergio Paulo dụmạạda vye'na jẹ maayva. 8 Ax jẹ maayva, yaktijpapts jẹ'ẹ ve'e Elimas, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụyakjatuva'añ jẹtse'e jẹ yakkutojkpa dụ'amọtunáxụt juu' jẹ'ẹ ve'e kyọjtstup. 9 Van'it tse'e jẹ Saulo, yaktijpapts jẹ'ẹ ve'e Pablo, jẹ'ẹ tse'e jẹ Espíritu Santo mọọjyju jẹ mạkkin jẹts jẹ vinma'yụn jẹtse'e dụtónụt juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jẹ'ẹ tse'e mạkk dụvin'ix jẹ maayva, 10 jẹtse'e dụnụụjmi:

—Mits, vin'ạạ'mpa, jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹ jyayu, mtso'oxpụjkp xa mitse'e nụjom jẹ y'ọy jẹ'ẹ, ¿vin'it tse'e xyakma't'atụ́vat jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ tyoo'? 11 Ụxyamts n'ite'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n mtukkuvẹ́tjụt, mtánup tse'e viints, jeke'e xkah'a'íxtụkụt jẹ xạạj jẹ y'ajajtk.

Ax tun jatyji tse'e tyaajñ viints jẹtse'e jẹ it kyọọ'tsixji. Van'it tse'e dụjatọọndi dụjamajtsti jẹm kyạ'm pạn pạne'e kụpyavijtsjini. 12 Ku ve'e jẹ yakkutojkpa dụ'ix ti ve'e toojnju, van'it tse'e dụjaanchja'vi jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook, atụva atọki tse'e dụtuktaajñ jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ y'ixpạjkụn.

Ku jẹ Pablo mạạt jẹ Bernabé vyẹ'nada jẹp Antioquía juu' ve'e

jẹp pisídiait y'it jạạtp

13 Ku ve'e jẹ Pablo mạạt jẹ myujatyoo' chọọ'ndi jẹm barco jọọtm jẹm Pafos, van'it tse'e jyẹ'ydi jẹm Perge, to'k jẹ kajpụn juu' ve'e jẹm panfíliait y'it jọọtm. Jẹm tse'e jẹ Juan Marcos myasọọkjidini jẹtse'e vyimpijtni jẹm Jerusalén. 14 Ax ku tse'e chọọ'ndi jẹ Pablo mạạt jẹ Bernabé jẹm Perge, van'it tse'e jyẹ'ydi jẹm Antioquía, to'k jẹ kajpụn juu' ve'e jẹm pisídiait y'it jọọtm. Ku ve'e jẹ pọọ'kxtkụn xạạj dụpaaty, van'it tse'e tyạjkidi jẹp jẹ israeejlit jayu chaptụjkp jẹtse'e y'ạjxtkti. 15 Ku ve'e yakkọjtskụjx jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹts juu' ve'e jyaaydu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, van'it tse'e jẹ tsaptụjkpit jẹ ñụvintsạnda yakjañạ'mụxjidi:

—Nmu'israeejlit jáyuda, pạn jẹm xa ve'e juu' ve'e mkọtsuvaandup, nvaat tse'e xkọ́tstat.

16 Van'it tse'e jẹ Pablo tyeni jẹtse'e jẹ kyạ'ạj dụyakpojtụk, jẹ jayu ve'e
yak'amạ'tp. Van'it tse'e vyaajñ:
—Nmu'israeejlit jáyuda, pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụvinja'vidup
dụvintsạ'kidup, amọtunaxta juu' ạtse'e nkọtsuvaampy. 17 Jẹ Nte'yam,
juu' ve'e nvinja'vimdup nvintsạ'kimdup, jẹ'ẹ tse'e dụvinkọọn ụụ'm jẹ
njujpit jáyuvamda jẹtse'e dụyaknụma'yidi ku ve'e chạạnadana vye'na
jẹm egíptovit y'it jọọtm. Ku ve'e máyani ọọy tyunvẹ'nada, van'it tse'e
jẹ kyutojkụn mạạt jẹm dụyakpítsumdini. 18 Vujxtkupx joojnt jo'n tse'e
jẹ Nte'yam dụmuteni vintsọ ve'e jẹ jayu jyáyuvada ku ve'e vyitti jẹm
vinva'ajts it kạjxm, 19 van'it tse'e dụyakkutọ́kidi vuxtojtụk viijn jẹ jayu
juu' ve'e dụvintsụụnidup y'ijt jẹ canaanit it jẹtse'e dụyakva'kxjidi jẹ
naax jẹ njụjpit jáyuvamda. 20 Ku ve'e jẹm chạạnada vye'na maktaaxk
mọ́kupx jagojkm joojnt jo'n, van'it tse'e jẹ Nte'yam myọọjyjidi pạn
pạne'e tọkimpayọ'ọyjadap. Ve'em tse'e dụtuujn van'it paat ku ve'e
jyoojntyki jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa Samuel. 21 Van'it tse'e jẹ
jayu jẹ Nte'yam dụ'amọ́tudi to'k jẹ yakkutojkpa. Van'it tse'e jẹ Nte'yam
dụvinkạạjn jẹ Saúl jẹtse'e yakkutojkụxjadat, jẹ Cis jẹ'ẹ ve'e jẹ myajntk, jẹ
Benjamín jẹ chaan jẹ kyọọj. Ax vujxtkupx joojnt tse'e jẹ Saúl yakkutujk.
22 Ku ve'e jẹ Nte'yam yakpítsumjini, van'it tse'e dụpụụjm jẹ David jẹtse'e
yakkutókụt, jẹ Isaí jẹ myajntk. Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Nte'yam ñụkọjtsiji:
"Tạ ạtse'e mpaa'ty pạne'e ạts yạ njọọt yạ nja'vin dụmạạtnavyaatjup,
jẹ'ẹ ve'e dụtónup nụjom juu' ạtse'e ntsạjkp, Daviijts jẹ'ẹ ve'e xyạạj,
jẹ Isaí jẹ myajntk." 23 Ax jẹ David tse'e jẹ chaan jẹ kyọọj jẹ Jesús,
juu' ve'e jẹ Nte'yam pyạạm jẹtse'e jẹ israeejlit jáyuda dụyaktsọ'ọkụt,
ve'em ax jo'n jẹ kạts dụyaktaajñ. 24 Ax ka'anum tse'e jẹ Jesús jẹ jayu
dụvinkunạjkxada vye'na, jẹtse'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan dụtukka'amaajy
jẹtse'e nụjom jẹ israeejlit jayu vyinmayụmpijttinit, jẹtse'e dụmasọọktinit
jẹ kyọ'ọy joojntykinda, jẹtse'e ñạpẹ́ttat. 25 Ax ku tse'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan
jẹ y'ọọ'kụn tyạ́mini, van'it tse'e jẹ jayu dụnụụjmidi: "Ka ạ́tsap xa jẹ'ẹ ve'e
pạn miitse'e mtijtup, miimpnum xa jẹ'ẹ ve'e pạne'e dụjaa'knụmạ́jip jẹts
ka'a ve'e ạts, ni jẹ'ẹts ạtse'e nkavinmachjụ jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ kyạ'ạjk jạạ'p
nmukẹ́jijat."
26 'Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, jẹ Abraham jẹ chaanda jẹ kyọọjta,
pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụvinja'vidup dụvintsạ'kidup, miitse'e
mtuknụkẹjxjụdup yạ ọy kạts yạ ọy ayook, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu
yakvaajñja vintsọ ve'e dụjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx
ijtp. 27 Kụx jẹ'ẹ juu' ve'e tsụụnidup jẹm Jerusalén mạạt jẹ vyintsạnda,
ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụnụjávada pạn pạn jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús. Ọyam tse'e
vye'ema, ku ve'e dụyakjay'ọọ'kjidi, kyutyoondu tse'e jẹ ayook juu' ve'e
jyatyaandu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, jẹ ayook juu' ve'e
jẹ israeejlit jayu kyọjtstup vimpọọ'kxtkụn xạạj jẹp chaptụjkpta. 28 Ku
ve'e jẹ jayu jẹ tọkin dụkapaatjidi jẹ Jesús jẹtse'e y'ọọ'kụt, y'amọ́tudu
tse'e jẹ Pilato jẹtse'e dụyakjay'ọọ'kjụt. 29 Ax ku tse'e dụkutyonkạjxti jẹ
ayook juu' ve'e javyétani ve'ninup jẹ Jesús kạjx, van'it tse'e dụyakvajntkti
jẹm cruz kạjxm jẹtse'e dụyaknaxtạjkidi. 30 Ax jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e
dụyakjoojntykpạjknuva. 31 Jẹ jayu juu' ve'e dụmujatyoo'idu jẹ Jesús ku
ve'e jẹm Galilea chọọ'ndi jẹtse'e ñạjkxti jẹm Jerusalén, jẹ'ẹ tse'e may
xạạj íxjidinuva joojntyk, jẹ'ẹ tse'e jẹ nụmay jayu dụtuknụja'vidu jẹts
joojntykpạjknuva jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús.
32 'Ax nay ve'empats ạạtse'e ụxyam n'ava'niva jẹ ọy kạts jẹ

ǫ̲y ayook juu' ve'e jẹ̲ Nte'yam tyukvinva'ni jẹ̲ nju̱jpit jáyuvamda.
33 Kyutyoonts jẹ̲'ẹ̲ ve'e u̱u̱'m ma̱a̱tta jẹ̲ ayook juu' ve'e tyukvinva'nidu,
u̱u̱'mda, jẹ̲'ẹ̲ jẹ̲ chaanda jẹ̲ kyǫ̲ǫ̲jta, jẹ̲'ẹ̲ tse'e kyutyoon ku ve'e jẹ̲
Jesús du̱yakjoojntykpa̱jknuva. Ve'emts jẹ̲'ẹ̲ ve'e ax jo'n javyet jẹ̲p
mumẹ̲jtsk salmo ku̱jxp: "A̱ts xa mitse'e xTee'ip, u̱xyamts a̱ts mitse'e
ntoonkma̱'a̱." Jidu̱'u̱mts jẹ̲'ẹ̲ ve'e javyet. 34 Ax jẹ̲'ẹ̲ ku ve'e jẹ̲ Nte'yam
du̱yakjoojntykpa̱jknuva jẹ̲ Jesús jẹ̲tse'e ve'em jẹ̲ ñi'kx jẹ̲ kyǫ̲pk ni jẹ̲
vin'ita kyama'atu̱t, jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ: "Nkunoo'kxtap xa a̱ts miitse'e,
ve'em ax jo'n a̱tse'e ntukvinva'ni jẹ̲ David." 35 Paaty tse'e vyaampa
jado'k jẹ̲ salmo: "Ka'a ve'e xyakjátu̱t jẹ̲tse'e jẹ̲ mVa'ajts Onu̱k jẹ̲ ñi'kx
jẹ̲ kyǫ̲pk mya'atu̱t." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 36 Ax ka jẹ̲ David ka̱jxapts
ya̱'a̱ ve'e yakka̱jts, ku̱x ǫ̲ǫ̲'knu ve'e jẹ̲ David, ve'em ax jo'n jẹ̲ jyu̱jpit
jayu y'ǫ̲ǫ̲'ktinuva, jẹ̲tse'e jẹ̲ ñi'kx jẹ̲ kyǫ̲pk mya'tni, tá̱vani tse'e du̱mutún
du̱mupu̱k vye'na jẹ̲ jyayu ax jo'n jẹ̲ Nte'yam du̱tsa̱k. 37 Ax ka'a tse'e
ve'em jẹ̲ Jesús jẹ̲ ñi'kx jẹ̲ kyǫ̲pk jyajty, ka'a tse'e mya'ty; jẹ̲ Nte'yame'e
yakjoojntykpa̱jkjinuva. 38 Nmu'israeejlit jáyuda, nu̱jávada tse'e jẹ̲ts jẹ̲
Jesuuse'e jẹ̲ jayu du̱tǫ̲kinmẹ̲ẹ̲'kxp. 39 Jẹ̲'ẹ̲ ka̱jx tse'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
jaanchja'vijidup, yakmẹ̲ẹ̲'kxjidupts jẹ̲'ẹ̲ ve'e jẹ̲ tyǫ́kinda; ax jẹ̲ Moisés
jẹ̲ pyava'nu̱n ka̱jx, ni pa̱na tse'e kyayaktǫ̲kinmee'kx. 40 Nay'íxjadats
miitse'e ku̱x ku ve'e mtukka̱da'akjadat juu' ve'e jẹ̲p Kunuu'kx Jatyán
ku̱jxp jyatyaandu jẹ̲ Nte'yam jẹ̲ y'ayook kǫ̲jtsnajxpata̱jkta. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱jatyaandi juu' ve'e jẹ̲ Nte'yam kyǫ̲jts:

41 Íxtats n'it, jáyuda juu' ve'e du̱kama̱j'íxtup du̱kajaanch'íxtup a̱ts jẹ̲
n'ayook,
tuk'atú̱vada jẹ̲ts vintǫ́kida.
Ku̱x juu' xa a̱tse'e ntónup van'it ku ve'e mjoojntykadat,
ka'ats miits jẹ̲'ẹ̲ ve'e xjaanchjávadat ǫ́yame'e mjayaktukmumaaydu̱ktat.

42 Ku ve'e jẹ̲ Pablo jẹ̲ts jẹ̲ jayu chǫ̲ǫ̲'ndi jẹ̲p tsaptu̱jkp, van'it tse'e
ña̱'mu̱xjidi jẹ̲'ẹ̲da pa̱n pa̱n jatye'e ka jẹ̲ israeejlit jáyuvap jẹ̲ts ku ve'e
jado'k jẹ̲ pǫ̲ǫ̲'kxtku̱n xa̱a̱j to'k aaj jyaa'ktukmukǫ́tsjadat jẹ̲ ayook juu'
ve'e tyukka'amaay. 43 Ku ve'e ñavya'kxjidini jẹ̲'ẹ̲da pa̱n pa̱n jatye'e
nay'amojkijidu jẹ̲p tsaptu̱jkp, nu̱may tse'e jẹ̲ jayu du̱pana̱jkxti jẹ̲ Pablo
ma̱a̱t jẹ̲ Bernabé, ve'em jẹ̲ israeejlit jáyuda ve'em pa̱n pa̱n jatye'e ka
jẹ̲'ẹ̲pta juu' ve'e jẹ̲ Nte'yam du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup ax jo'n jẹ̲
israeejlit jáyuda. Van'it tse'e jẹ̲ Pablo ma̱a̱t jẹ̲ Bernabé kyǫ̲jtsu̱xjidi,
ve'eme'e ña̱'mu̱xjidi jẹ̲ts to'k aaj to'k jǫ̲ǫ̲te'e ñaajk'ítjadat jẹ̲ Nte'yam ma̱a̱t,
ijtp tse'e du̱payǫ̲'ǫ̲ydat vintsǫ̲ ve'e jẹ̲ Nte'yam jẹ̲ jayu du̱toojnjada jẹ̲
maa'yu̱n.

44 Ax ku tse'e jẹ̲ pǫ̲ǫ̲'kxtku̱n xa̱a̱j du̱paatnuva, javẹ̲ẹ̲'n tse'e
kyanay'amojkika̱jxjidi jẹ̲ kajpu̱n, jẹ̲ Nte'yam jẹ̲ kya̱ts jẹ̲ y'ayook tse'e
y'amǫ̲tunaxuvaandup. 45 Ku tse'e jẹ̲ israeejlit jayu du̱'ixti jẹ̲ts va'ajts
nu̱maye'e jẹ̲ jayu tyunnay'amojkijidi, ẹ̲jkju̱du jǫ̲t'aajnju̱du tse'e. Van'it
tse'e du̱kǫ̲jtsvintsǫ̲ǫ̲vdi jẹ̲ Pablo jẹ̲tse'e du̱vinkǫ̲jtspẹ̲jtti. 46 Van'it tse'e jẹ̲
Pablo ma̱a̱t jẹ̲ Bernabé ma̱kk aaj ma̱kk jǫ̲ǫ̲t kyǫ̲jtsti, jẹ̲tse'e vyaandi:

—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, tun vinkǫ̲pk xa jẹ̲'ẹ̲ ve'e jẹ̲tse'e jẹ̲
Nte'yam jẹ̲ kya̱ts jẹ̲ y'ayook too'va̱jkp myakvaajnjadat. Ax jẹ̲'ẹ̲ ka̱jx tse'e
ku̱xe'e xkakuva̱kta jẹ̲tse'e mkanatyukvinmátsjada jẹ̲ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp, paatyts a̱a̱tse'e u̱xyam nmu̱nu̱jkx pa̱n pa̱n jatye'e ka jẹ̲
israeejlit jáyuvap. 47 Ku̱x ve'em a̱a̱tse'e xtukpavaajñ jẹ̲ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ku
ve'e vyaajñ:

Tą xa ąts miitse'e mpąmda ax jo'n ję kujajpa ję kutą'kxpa,
jętsmiitse'e xvaajnjadat ję jayu pąn nụvinxụpe'e chąąnada to'k it to'k naxviijn
jętsvintsọ ve'e dụjayęjptinit ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp.
48 Ku ve'e dụ'amọtunajxti pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap,
xọọjntktu tse'e jętse'e vyaandi jęts ọye'e ję Mąją Vintsą́n ję kyąts
ję y'ayook; jyaanchja'vidu tse'e ję Jesús nụjom pąn pąn jatye'e ję
Nte'yam vyinkọọn jętse'e dụjayęjptinit ję joojntykin juu' ve'e xą'ma
kąjx ijtp. 49 Ax ve'em tse'e yakkọjtsva'kxy ję Mąją Vintsą́n ję kyąts ję
y'ayook jęm nụjom pisídiait y'it jọọtm. 50 Ję israeejlit jayu juu' ve'e
dụkakuvąjktu juu' ve'e ję Pablo mąąt ję Bernabé kyọjtstu, ję'ę tse'e
dụmąątnakyọjtsjụdu ję tą'ąxtąjkta juu' ve'e jęm dụnụmą́jidup jętse'e ję
Nte'yam dụvinjávada dụvintsą'ągada; nay ve'empa tse'e ję yaa'tyąjkta
juu' ve'e dụnụkajpụnkuvajkidup, ję'ę tse'e dụ'akọjtsidu ję jayu jętse'e
dụtso'oxpą́ktat ję Pablo mąąt ję Bernabé. Ax yakvọjppítsumdu tse'e jęm.
51 Van'it tse'e ję Pablo mąąt ję Bernabé ję kyą'ąjkta dụvinxijtti, jętse'e
dụyakkęękti ję naxvay jętse'e dụyaknụkę'xnatą́kada jęts ka ọ́yap ję'ę
ve'e juu' ve'e ję jayu tyoondup. Van'it tse'e ñąjkxti jęm icóniovit kyajpụn
kąjxm. 52 Juu' ve'e ję Jesús dụjaanchja'vidu, xọọjntktuts ję'ę ve'e jętse'e
ję Espíritu Santo myọọjyjidi ję mąkkin jęts ję vinma'yụn jętse'e dụtóndat
juu' ve'e ję Nte'yam chąjkp.

14

Ku ję Pablo mąąt ję Bernabé vyę'nada jęp Iconio

1 Jęm tse'e Iconio ję Pablo mąąt ję Bernabé tyąjkidi jęp ję israeejlit
chaptụjkpta. Jęp tse'e kya'amaaydi. Ve'em tse'e nụmay dụjaanchja'vidi
ję Jesucristo, ve'em ję israeejlit jáyuda ve'em pąn pąn jatye'e ka ję'ępta.
2 Ax ję israeejlit jáyuda juu' ve'e dụkajaanchja'vidup ję ọy kąts ję ọy
ayook, ję'ę tse'e dụ'akọjtsidu pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap
jętse'e dụkọ'ọyjávadat ję jaanchja'vivatąjk. 3 Jek jaty tse'e jęm tyaandi
ję Pablo mąąt ję Bernabé, mąkk aaj mąkk jọọt tse'e ję jayu dụtuk'ixti
ję Mąją Vintsą́n ję y'ayook. Ję Mąją Vintsą́n tse'e ję mąkkin mọọjyjụdu
jętse'e dụtóndat ję mụ́jit nụja'vin jęts ję mụ́jit atụva, ve'em tse'e ję
jayu dụnụjávadat jęts tyụ́vam ję'ę ve'e juu' ve'e kyọjtstup; ję maa'yụn
juu' ve'e ję Nte'yam tyoojnjip ję jayu, ję'ę tse'e y'ava'nidup. 4 Ax ka'a
tse'e ję kukajpụnda kijpx ję vinma'yụn dụjayęjpti: jęm tse'e pąne'e
dụmąątnapyąjkjụdup ję israeejlit jayu juu' ve'e dụkajaanchja'vidup ję
ọy kąts ję ọy ayook, nay jęmpa tse'e pąne'e dụmąątnapyąjkjụduvap ję
Pablo mąąt ję Bernabé. 5 Van'it tse'e pąn pąn jatye'e israeejlit jáyuda jęts
pąn pąn jatye'e ka ję'ępta, ję'ę tse'e dụ'ukkọjtsmojktu mąąt ję yakkuto-
jkpada jętse'e kụdụjomtoondi kụdụtitoondi jętse'e kụdụka'ts'ọọ'kti. 6 Ax
ku tse'e dụnụja'vidi ję Pablo mąąt ję Bernabé, kęęktu tse'e jętse'e ñąjkxti
jęm Listra jęts jęm Derbe, mejtsk ję kajpụn juu' ve'e jęm licaóniait y'it
jọọtm, jętse'e ñąjkxtuva jęm kajpụn kąjxmda juu' ve'e myutą́mip. 7 Jęm
tse'e ję ọy kąts ję ọy ayook dụ'ava'niduva.

Ku ję Pablo yaktsaka'ch jęp Listra

8 Jęm tse'e liistrait kyajpụn kąjxm vye'na to'k ję yaa'tyąjk juu'
ve'e ka'ọ'yixjup jętse'e ję tyek dụtukyọ'ọyụt, tsụụnip tse'e tyun'it,
kụx ve'emam ję'ę ve'e kye'x, ni vin'ítam ję'ę ve'e kyayọ'ọy. 9 Ax

y'amǫtunajxypts jẹ'ẹ ve'e vye'na juu' ve'e jẹ Pablo kyąjtsp. Van'it tse'e
jẹ Pablo jẹ yaa'tyąjk dụ'ix jẹtse'e dụnụja'vi jẹts ǫ'yixjup jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ
jyaanchja'vin kąjx jyǫtkąda'akụt. 10 Van'it tse'e mąkk jidụ'ụm ña'mụxji:
—Tukténini jẹ mtek.
Van'it tse'e jẹ yaa'tyąjk jatyji tyeni jẹtse'e yǫ'pyąjkni. 11 Ku ve'e jẹ
nụmay jayu dụ'ixti juu' ve'e jẹ Pablo tyoon, van'it tse'e jẹ licaóniait aaj
mąkk dụkǫjtsti. Jidụ'ụm tse'e vyaandi:
—¡Nte'yamda xa yą'ą ve'eda juu' ụụ'me'e tụxnụkądaakumda jayu jo'n!
—jidụ'ụm tse'e vyaandi.
12 Vyinja'vidu vyintsą'kidu tse'e jẹ jáyuda may juu' ve'e ka jẹ
Nte'yamap. Mẹjtsk juu' ve'e vyinja'vidu vyintsą'kidu, Júpiter jẹts
Mercuuriots jẹ'ẹ ve'e dụtijta. Kụx jẹ Pablo ve'e nụyojk kǫjtsp,
jẹ'ẹ kąjx tse'e jẹ jayu dụtijta Mercurio. Ax jẹ Bernabé, jẹ'ẹ tse'e
tyijtup Júpiter. 13 Van'it tse'e jẹ tee' juu' ve'e toomp joma ve'e jẹ
Júpiter yakvinjava yakvintsą'ąga, joma ve'e jẹ tsaptąjk juu' ve'e
taamp jẹja kajpụn pa'ayi, jẹ'ẹ tse'e noomp ǫjts dụ'ixta jẹ pụj jẹts jẹ
tsapkaaj, jẹ'ẹ ve'e tyukvintsą'ągavaandup jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk.
14 Ku ve'e jẹ Pablo mąąt jẹ Bernabé jẹ kąts dụmǫ́tudi jẹts jẹ'ẹ ve'e
yaktukvintsą'ągavaandup, van'it tse'e jẹ vyit ñatyuknụkąą'tsvaatsjidi
jẹtse'e dụyaknụkẹ'xnatąkada jẹts ka ǫ́yap jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jayu
tyonuvaandup, jẹtse'e noomp tyąjkidi jẹja nụmay jayu akujk, mąkk
tse'e vyaandi:
15 —¿Tyąjxse'e ve'em mjátụkada? Jáyuva xa ąątse'e, yą'ąam xa ąątse'e
nnụmiimp jẹts ąąts miitse'e nnąąjmadat jẹtse'e xmasǫǫktinit yą'ą juu'
ve'e ni vinxụpa katoomp, van'it tse'e xpanąjkxtinit jẹ joojntyk Nte'yam,
juu' ve'e dụpąąm yą tsajmit it, yą naxviijnit it, jẹ maaxy nąąj, jẹts
nụjom juu' jatye'e ijtp. 16 Yakjajtụxjuts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jáyuda juu'
ve'e joojntykidu jụjpani jẹts juu' ve'e joojntykidup ụxyam paat, jẹ'ẹ
tse'e dụtóndap pąn juu' ve'e chojktup; 17 jyave'ema tse'e, xą'ma kąjx
tse'e jẹ Nte'yam ñaajknụkẹ'xnatąkaja jẹtse'e ve'em yak'íxat, jẹ'ẹ ve'e ku
ve'e jẹ y'ǫy jẹ'ẹ dụtún. Jẹ'ẹ xa ve'e xkẹjxjimdup jẹ tooj jẹtse'e jẹ naax
dụkunuu'kx jẹtse'e tyą'ma ku ve'e jẹ tą'ma aats dụpaa'ty, xmǫ'yumdupts
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nka'yumdup nją'kxumdup jẹts juu' jatye'e tsǫjkjup
jẹtse'e ntukxǫǫjntkumdat —jidụ'ụm tse'e jẹ jayu dụnụụjmidi.
18 Ǫyam tse'e jẹ Pablo mąąt jẹ Bernabé ve'em vyaandi, tso'ox tse'e
y'ijt jẹtse'e dụnaxkǫ́tstat jẹ jayu jẹtse'e dụkayak'ǫǫ'ktat jẹ tsapkaaj jẹtse'e
dụtukvintsą'ągadat.
19 Van'it tse'e jyẹ'ydi jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e tsǫǫ'ndu jẹm Antioquía
jẹts jẹm Iconio, jẹ'ẹ tse'e dụ'uk'akǫjtsidu jẹ nụmay jayu jẹtse'e jẹ Pablo
kụdụyak'ǫǫ'kti tsaka'achji. Ax kya'tstu tse'e. Ku ve'e dụnasja'vidi
jẹts tąvani ve'e dụyak'ǫǫ'kta, van'it tse'e dụvąą'mpítsumdi jẹm kajpụn
pa'am. 20 Ax ku tse'e jẹ jaanchja'vivatąjk ñaa'va'kvíttjidi, van'it tse'e
jẹ Pablo pyojtụk jẹtse'e kyajpụntąjkinuva. Jẹ ku'óxit tse'e jẹ Bernabé
dụmąątsąą'n jẹtse'e ñąjkxti jẹm deerbeit kyajpụn kąjxm.
21 Ku ve'e jẹ jayu dụvaajnjidi jẹ ǫy kąts jẹ ǫy ayook jẹm Derbe, van'it
tse'e nụmay dụjaanchja'vidi jẹ Jesús. Van'it tse'e jẹ Pablo mąąt jẹ
Bernabé vyimpijttinuva jẹm Listra, jẹm Iconio, jẹts jẹm Antioquía. 22 Jẹm
tse'e dụkǫjtsmąkkidi jẹ jaanchja'vivatąjk, ve'em tse'e dụnụụjmidi jẹts
mąkk aaj mąkk jǫǫte'e jẹ Jesucristo dụjaanchjávadat, ve'eme'e vyaandi
jẹts ǫǫye'e jẹ jayu tyuntsaachpaa'ttat pąn tąjkidupe'e jẹm jẹ Nte'yam

y'am kya̱'m. 23 Ku tse'e du̱pa̱a̱mdi pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinté̱nadap
je̱ jaanchja'vivata̱jk ka̱kto'k viijn joma ve'e ñay'amókajada, van'it tse'e
chapko̱jtsti je̱tse'e y'ayoojidi, je̱tse'e je̱m je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n y'am kya̱'m
du̱pa̱a̱mdi je̱ ñu̱vinténivata̱jkta.

Ku je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé vyimpijttinuva je̱p Antioquía juu' ve'e

je̱p siiriait y'it ja̱a̱tp

24 Van'it tse'e du̱tuknajxti je̱m pisídiait y'it jo̱o̱tm je̱tse'e jye̱'ydi je̱m
panfíliait y'it jo̱o̱tm. 25 Ku ve'e du̱tukka'amaaydi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook
je̱m peergeit kyajpu̱n ka̱jxm, van'it tse'e ña̱jkxti je̱m Atalia. 26 Je̱m tse'e
je̱ barco du̱pa̱jkti je̱tse'e ña̱jkxti je̱m Antioquía, je̱ kajpu̱n joma ve'e je̱
jaanchja'vivata̱jk pya̱a̱jmjidi je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m je̱ toonk ka̱jx
juu' ve'e tyoondu. 27 Ku ve'e je̱m jye̱'ydi, van'it tse'e du̱yaknay'amojkijidi
je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱tse'e du̱tukmumaajntykti nu̱jom juu' jatye'e ty-
oondu je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ka̱jx, vintso̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱
maa'yu̱n tyo'nu̱xjidi pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱tse'e
du̱jaanchjávadat je̱ Jesucristo. 28 Jek jaty tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé
je̱m du̱ma̱a̱ttaandi je̱ jaanchja'vivata̱jk.

15

Ku je̱ jaanchja'vivata̱jk ñay'amojkijidi je̱p Jerusalén

1 Van'it tse'e jye̱'ydi je̱m Antioquía je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e je̱m Judea
tso̱o̱'ndu je̱tse'e du̱tuk'ix'ukvaandi je̱ jaanchja'vivata̱jkta. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaandi:

—Pa̱n ka'a xa miitse'e myakpa̱a̱jmjada je̱ ixta'nu̱n je̱tse'e xni'kxmadat
xko̱jmadat ax jo'n je̱ Moisés du̱pavaajñ, ka'a tse'e m'o̱'yixjadat je̱tse'e
xjayé̱ptat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

2 Ax je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé, je̱'e̱ tse'e vaandu je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e ve'em
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ma̱kk du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi.
Ka'a tse'e du̱ko̱jts'o̱'yidi. Van'it tse'e yakpa̱a̱mdi je̱ Pablo ma̱a̱t
je̱ Bernabé ma̱a̱t je̱ utsta je̱ ajchta juu' ve'e vyinko̱o̱ndu, je̱tse'e
ña̱jkxtat je̱m Jerusalén je̱tse'e je̱m du̱ko̱jts'ó̱yadat, je̱'e̱ ve'e na̱jkx
du̱tukma̱a̱tko̱jtsmókta je̱ kuká̱tsivata̱jk ma̱a̱t je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e je̱mda. 3 Je̱'e̱da ve'e
pake̱jxju̱du je̱ jaanchja'vivata̱jk pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidup je̱m
Antioquía.

Ku ve'e ña̱jkxti, najxtu tse'e je̱m feníciait je̱ts samaariait y'it jo̱o̱tmda.
Je̱m tse'e du̱tukmumaajntykti vintso̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ is-
raeejlitap, je̱'e̱ tse'e du̱maso̱o̱ktu je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda je̱tse'e u̱xyam
du̱jaanchjávada je̱ Jesucristo. Nu̱jom tse'e je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta
je̱ tsa̱'a̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunajxtu, tyukxo̱o̱jntktuts je̱'e̱ ve'e.

4 Ku ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé jye̱'ydi je̱m Jerusalén, o̱y tse'e
kyuva̱jkjidi pa̱n pa̱n jatye'e je̱m nay'amojkijidup, je̱'e̱ ma̱a̱t tse'e
vye'niva je̱ kuká̱tsivata̱jk je̱ts je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱
jaanchja'vivata̱jk. Van'it tse'e du̱tukmumaajntykti nu̱jom juu' ve'e je̱
Nte'yam tyoon je̱'e̱ ma̱a̱t. 5 Van'it tse'e tyénidi je̱ fariséoda juu' ve'e
du̱jaanchja'vidup je̱ Jesucristo, je̱tse'e vyaandi:

—Tun vinko̱pk xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjadat
je̱ jaanchja'viva pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, je̱tse'e

dṵni'kxmadat dṵkọjmadat, jẹtse'e yaktukpava'andat jẹtse'e
dṵkutyóndat jẹ Moisés jẹ pyava'nṵn.
6 Van'it tse'e ñay'amojkijidi jẹ kukątsivatąjk mąąt pąn pąn
jatye'e dṵnṵvinténidup jẹ jaanchja'vivatąjk jẹtse'e dṵkọjtsmóktat,
dṵpayọ'ọydat. 7 Jékani tse'e dṵkọtsta vye'na, van'it tse'e jẹ Pedro tyeni,
jẹtse'e vyaajñ:
—Utsta ajchta, mnṵja'vidup xa miitse'e jẹts jémani ątse'e jẹ Nte'yam
xvinkąn jẹts ątse'e nvaajnjadat yą ọy kąts yą ọy ayook jẹ'ẹda pąn
pąn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e dṵjaanchjávadat jẹ Je-
sucristo. 8 Jẹ Nte'yam, juu' ve'e dṵ'ixp dṵnṵja'vip jẹ jayu jẹ jyọọt
jẹ jya'vin, jẹ'ẹ tse'e dṵvinkọọmpa juu' ve'e ka jẹ israeejlit jáyuvap,
yaknṵkẹ'xnatąjki tse'e ku ve'e dṵpąąjmji jẹm jya'vin kąjxmda jẹ Espíritu
Santo, ve'em ax jo'n jẹ'ẹ ve'e dṵpṵṵjm yam ṵṵ'm nja'vin kąjxmamda jẹ
Espíritu Santo. 9 Tsọjkjṵduvap xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam, ve'em ax jo'n jẹ
Nte'yam ṵṵ'm xtsọjkumda jo'n. Jẹ'ẹ tse'e jẹ jya'vinda yakvaatsṵxjṵdu
kṵx jyaanchja'vidup jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesucristo, ve'em ax jo'n ṵṵ'm yą
nja'vinamda dṵyakvaach ku ve'e jẹ Jesucristo njaanchja'vi'ukva'numdi.
10 ¿Ax tyąjx tse'e x'ixuva'anda joma vaate'e jẹ Nte'yam juu' dṵkuvṵk,
jẹtse'e jẹ jaanchja'vivatąjk xtuknṵjokuva'anda juu' ve'e ni ṵṵ'ma
xka'ọ'yixumjṵdup jẹtse'e nkutyo'numdat jẹtse'e ni jẹ njṵjpit jáyuvamda
kya'ọ'yixjidi jẹtse'e kṵdṵkutyoondi? 11 Jẹ'ẹ tse'e njaanchja'vimdup jẹts jẹ
Mąją Vintsąn Jesucristo jẹ myaa'yṵn kąjxe'e njayẹjpumda jẹ joojntykin
juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp, jẹts nay jẹ'ẹ jẹ myaa'yṵn kąjxe'e dṵjayẹjptuvat jẹ
joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp pąn pąn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap.
12 Ku ve'e jẹ Pedro ve'em vyaajñ, van'it tse'e y'amọ'tkąjxti jẹtse'e
dṵ'amọtunajxti ku ve'e jẹ Bernabé mąąt jẹ Pablo tyukmumaajntykjidi jẹ
mújit nṵja'vin jẹts jẹ mújit atṵva juu' ve'e jẹ Nte'yam tyoon jẹ'ẹ mąątta ku
ve'e y'ọtsta jẹm jẹ jayu y'it jọọtmda pąn pąn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap.
13 Ku ve'e kyọjtskąjxti, van'it tse'e jẹ Santiago vyaajñ:
—Utsta ajchta, amọtunaxta ąts. 14 Tą xa ve'e jẹ Simón Pedro
xtukmumaajntykumda vintsọ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook yakvaa-
jnji'ukvaandi pąn pąn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e
dṵvinkọọnduva jẹtse'e y'ijttuvat jẹ'ẹ jẹ jyayu. 15 Navyaatjup yą'ą ve'e ax
jo'n dṵjatyaandi jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatąjkta. Jidṵ'ṵm tse'e
dṵjatyaandi:
16 Ku xa ve'e tyónjṵt jẹ ayook juu' ve'e jẹp Kunuu'kx Jatyán kṵjxp,
van'itts ątse'e nmiinnuvat.
Ve'em ax jo'n jẹ jayu dṵyakpojtṵknuva to'k jẹ tąjk juu' ve'e kitu,
ve'emts ątse'e mpąmṵt jẹts ątse'e jẹ jayu xvinjávadat xvintsą'ągadat
ax jo'n dṵtoondi ku ve'e jyoojntyki jẹ yakkutojkpa David.
17 Jẹ'ẹ kąjxts ątse'e ve'em ntónṵt
jẹts ątse'e jẹ jayu xjaanchjávadat juu' ve'e ka jẹ israeejlitap,
ve'emts ątse'e anañṵjoma xjaanchjávadat juu' ątse'e nvinkọọn.
18 Jidṵ'ṵm tse'e jẹ Mąją Vintsąn vyaajñ, juu' ve'e dṵkutyoomp ti ve'e
kyąjtsp.
Jṵjpanam tse'e jẹ jayu yaktuknṵja'vi'ukvaajñ.
19 Van'it tse'e jẹ Santiago jyaa'kvaajñ:
—Jẹ'ẹ kąjxts ątse'e nva'añ jẹts ka'a ve'e nyaktso'oxjajtumdat pąn
pąn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap juu' ve'e dṵmasọọktup jẹ kyọ'ọy
joojntykinda jẹtse'e dṵpanąjkxta jẹ Nte'yam. 20 Jẹ'ẹjyji ve'e chąjkp

jẹtse'e nnụja'yimdat jẹts ka'a ve'e dụjạ'kxtat jẹ tsu'uts juu' ve'e yaktukvintsạ'kip juu' ve'e ka jẹ Nte'yamap, ka'a ve'e jẹ kạts dụtukmạạtjayẹ́ptat jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap jyayẹjptup, ka'a ve'e dụjạ'kxtat jẹ tạ́nụk tsu'uts juu' ve'e yuktsum'ọọ'kp, jẹts ka'a ve'e dụjạ'kxtat jẹ nụụ'pụn.
21 Kụx jẹ́mani ve'e jyẹ́jada kạkkajpụn pạn pạn jatye'e dụ'ava'nidup jẹ Moisés jẹ jyatyán, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ nạk yaktukvinkọ́tsada jẹp tsaptụjkp vimpọọ'kxtkụn xạạj.

22 Van'it tse'e jẹ kukạtsivatạjk jẹts pạn pạn jatye'e dụnụvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjk mạạt nụjom pạn pạn jatye'e nay'amojkijidup, jẹ'ẹ tse'e dụvinkọọndu ajẹ'ẹjyjida jẹtse'e dụkẹjxti jẹm Antioquía, jẹtse'e dụmạạdadat jẹ Pablo mạạt jẹ Bernabé. Vyinkọọndu ve'e jẹ Judas juu' ve'e dụxạạjivap Barsabás, jẹts jẹ Silas, ñụmạ́jidup jẹ'ẹ ve'e jẹ jaanchja'vivatạjk mạạtta. 23 Jẹ'ẹ tse'e tyukmukẹjxidu jẹ nạk juu' ve'e jidụ'ụm vaamp: "Ạạts, jẹ Nte'yam jẹ kyukạ́tsivada jẹts pạn pạn jatye'e dụnụvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjk, mạạt jẹ utsta jẹ ajchta, máyam ạạtse'e jẹ Dios ntuknụkex jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda juu' ve'e ka jẹ israeejlit jáyuvap jẹm Antioquía jẹts jẹm siiriait jẹts cilíciait y'it jọọtmda. 24 Nmọtu ạạtse'e jẹ kạts jẹts nạjkxtu ve'e jẹm jẹ jayu juu' ve'e yaja tsọọ'ndu. Akujạạxkup jẹ'ẹ ve'e ñạjkxti, ka'ats ạạts jẹ'ẹ ve'e nvintsọnụụjmidi. Jẹ'ẹ tse'e mvinma'yụnmọọjyjụdup jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e kyọjtstup jẹtse'e mkọjtsjọtmootskajada ku ve'e vya'anda jẹts tun vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e myakpạạjmjadat jẹ ixta'nụn jẹtse'e xni'kxmadat xkọjmadat jẹtse'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn xkutyóndat. 25 Jẹ'ẹ kạjx tse'e kụx ạạtse'e tụnkọjtsmúk, ọyts ạạtse'e njava jẹts a'ạạtsji ve'e tụnvinkạ́n jẹtse'e nạjkx mku'íxjada. Jẹ'ẹ tse'e dụmạạdadap jẹ Bernabé jẹts jẹ Pablo, jẹ utsta jẹ ajchta juu' ve'e ọọy ntuntsọjkumdup 26 jẹtse'e ñapyạạjmjidi jẹm kutsạ'ạga jọọtm jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo kạjx. 27 Ax ntuknụkẹjxtup tse'e jẹ Judas mạạt jẹ Silas, jẹ'ẹda ve'e aviinm ah'am mva'nụxjadap jẹtse'e mtukvinjávajadat. 28 Y'ọyja'vi xa ve'e jẹ Espíritu Santo jẹts ve'empa ạạts, jẹts ka'a ạạtse'e ntuknụjókụt jẹ cho'ox jẹ'ẹ, yạ'ạjyji ve'e chạjkp jẹtse'e yaktónụt: 29 Ka'a tse'e xjạ'kxtat juu' ve'e yaktukvintsạ'kip juu' ve'e ka jẹ Nte'yamap, ka'a tse'e xjạ'kxtat jẹ nụụ'pụn, ka'a tse'e xjạ'kxtat jẹ tạ́nụk tsu'uts juu' ve'e yuktsum'ọọ'kp, jẹts ka'a tse'e jẹ kạts xtukmạạtjayẹ́ptat jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap mjayẹjptup. Pạn ka'a tse'e xtonda yạ kyọ'ọy jẹ'ẹ, ọyts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mtoondup. Dios mạạte'e mtaandini."

30 Ku ve'e yakpakẹjxti, van'it tse'e ñạjkxti jẹm Antioquía. Jẹm tse'e dụyaknay'amojkijidi jẹ jaanchja'vivatạjk jẹtse'e jẹ nạk dụtukkạtạjkidi. 31 Ku ve'e jẹ nạk dụtukvinkọjtsidi jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda, ọọyts jẹ'ẹ ve'e tyunxọọjntkti jẹtse'e jyọt'amájidi. 32 Kyọjtsnajxtup tse'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹ Judas mạạt jẹ Silas, jẹ'ẹ tse'e dụkọjtsjidup jẹ jaanchja'vivatạjkta may viijn jẹtse'e dụkọjtsmạ́kkidi.

33 Ku ve'e jẹ it ñạjxy, van'it tse'e jẹ utsta jẹ ajchta yakmasọọktini jẹtse'e vyimpijttinit jẹm Jerusalén, ve'em tse'e dụnụụjmidi jẹts máyame'e jẹ Dios dụmọ'ọdat jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda juu' ve'e jẹmda. 34 Ax jẹ Silas, jẹm Antioquíaji tse'e tyaajñ mạạt jẹ Pablo jẹts jẹ Bernabé. 35 Jẹm tse'e jẹ jayu dụtuk'ixti dụtukka'amaaydi jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ kyạts jẹ y'ayook, nụmay tse'e juu' ve'e ve'em tukputạjkijidu, jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook dụtuk'íxtuva.

Ku jẹ Pablo mumẹjtsk nax ñụjkx ka'amaayva

36 Jaa'knajx tse'e jẹ it. Van'it tse'e jẹ Pablo dụnụụjmi jẹ Bernabé:
—Ja'mụs dụku'íxumnuva jẹ jaanchja'vivatạjkta nụjom jẹ kajpụn joma
ve'e n'ava'nim jẹ Majạ Vintsạ́n jẹ kyạts jẹ y'ayook jẹtse'e n'íxumụt pạn
vintsọ ve'e jẹmda.
37 Chọjkts jẹ'ẹ ve'e jẹ Bernabé jẹtse'e dụmạạdat jẹ Juan juu'
ve'e dụxạạjivap Marcos; 38 ax ka'a tse'e jẹ Pablo dụ'ọyjava jẹtse'e
dụmạạdadat kụx masọọkjidinu ve'e jẹm Panfilia jẹts ka'a ve'e
y'ukputạjkijidini. 39 Ka'a tse'e dụkọjts'ọ'yidi, jẹ'ẹ kạjx tse'e kạkjẹ'ẹ
jẹ tyoo' dụpạjkti. Jẹ Bernabé, myạạtnạjkxts jẹ'ẹ ve'e jẹ Juan Marcos
jẹtse'e jẹm barco jọọtm ñạjkxti jẹm Chipre; 40 jẹ Pablo, jẹ Sílasts jẹ'ẹ ve'e
vyọọv. Ku ve'e jẹ utsta jẹ ajchta dụmunoo'kxtkti jẹ Majạ Vintsạ́n jẹtse'e
dụyak'ítụt jẹ myaa'yụn mạạt, van'it tse'e jẹ Pablo mạạt jẹ Silas chọọ'ndi,
41 jẹme'e ñạjkxti siiriait jẹts cilíciait y'it jọọtmda. Jẹm tse'e jẹ Pablo jẹ
jaanchja'vivatạjk dụkọjtsmạ́kki.

16

Ku jẹ Timoteo dụmujatyoo'i jẹ Pablo mạạt jẹ Silas

1 Ku ve'e jẹ Pablo mạạt jẹ Silas jyẹ'ydi jẹm deerbeit jẹts liistrait
kyajpụn kạjxmda, jẹm tse'e dụmạạtnavyaatjidi to'k jẹ jaanchja'viva
juu' ve'e dụxạạj Timoteo, israeejlit jáyuts jẹ'ẹ ve'e tyaakip, jẹ'ẹ tse'e
dụjaanchja'viva jẹ Jesucristo. Ax ka jẹ israeejlit jáyuvapts jẹ'ẹ ve'e
tyee'ip. 2 ẹñukọjtsijidupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Timoteo jẹ utsta jẹ ajchta juu'
ve'e tsụụnidup jẹm Listra jẹts jẹm Iconio. 3 Chọjke'e jẹ Pablo jẹtse'e
jẹ Timoteo myujatyoo'ajat. Van'it tse'e jẹ ixta'nụn dụpạạjmji jẹtse'e
dụni'kxmat dụkọjmat ax jo'n jẹ Moisés jẹ pyava'nụn vya'añ. Jẹ'ẹ kạjx
tse'e ve'em dụtuujn jẹtse'e kyakọ'ọyjávajadat jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e
jẹm tsụụnidup, kụx ñụja'vidinup jẹ'ẹ ve'e anañụjoma jẹts ka jẹ israeejlit
jáyuvap jẹ'ẹ ve'e tyee'ip. 4 Ax nụjom tse'e jẹ it joma ve'e ñạjkxti, vyaajnjidu
tse'e jẹ jaanchja'vivatạjkta jẹ'ẹ juu' ve'e ñụpạạjmtkidu jẹ kukạ́tsivada
mạạt jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e dụnụvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjk juu'
ve'e jẹm Jerusalén. 5 Ve'em tse'e dụkọjtsmạ́kkidi pạn pạn jatye'e
dụjaanchja'vidup jẹ Jesucristo; jọ́vum xạạj tse'e ñụma'yi'atạ'ạtsta.

Ku jẹ Pablo yak'ixji to'k jẹ macedóniait yaa'tyạjk

6 Ka'a tse'e jẹ Espíritu Santo yakjajtụxjidi jẹtse'e jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook
dụ'avánadat jẹm ásiait y'it jọọtm, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụtuknajxti jẹm frígiait
jẹts galáciait y'it jọọtmda, 7 ve'em tse'e jyẹ'ydi jẹm to'k ado'om mísiait
y'it jọọtm. Jẹm tse'e tyạkava'anda bitíniait y'it jọọtm. Ax ka'a tse'e
yakjajtụxjụduva jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Jesús jya'vin kạjxm.
8 Van'it tse'e jẹm mísiait chọva am ñajxti jẹtse'e jyẹ'ydi jẹm trooasit
kyajpụn kạjxm. 9 Jẹm tse'e jẹ Pablo kọọ'ts yak'ixji to'k jẹ macedóniait
yaa'tyạjk tyena, jẹtse'e myunoo'kxtkji: "Minụ to'k aaj yaja macedóniait
y'it jạạt jẹts ạạtse'e xputạ́kat."
10 Tun kọọjyji tse'e jẹ Pablo jẹ'ẹ yak'ixji, van'itts ạạtse'e n'apạạjmtki
jẹts ạạtse'e jẹm Macedonia nnạjkxụt, nnụja'vinup ạạtse'e jẹts jẹ Nte'yam
ạạtse'e xkẹjxp jẹts ạạtse'e jẹm nvaajnjadat jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook.

Ku jẹ Pablo mạạt jẹ Silas vyẹ'nada jẹp Filipos

11 Jẹmts ạạtse'e Troas jẹ barco mpụjk jẹts ạạtse'e tụvji nnụjkx
jẹm Samotracia. Jẹ ku'óxitts ạạtse'e njẹ'y jẹm Neápolis. 12 Jẹmts
ạạtse'e ntsạạ'n jẹts ạạtse'e jẹm Filipos nmụjkx, to'k jẹ kajpụn juu' ve'e

dṵnṵmájip jẹm macedóniait y'it jọọtm. Jẹ rómait yakkutojkpa juu' ve'e jẹ mạjạ kutojkṵn dṵkạ'mip, jẹ'ẹ tse'e dṵyakjajtji jẹ filíposit jáyuda jẹtse'e dṵtóndat juu' ve'e jẹ jayu tyoondup jẹm rómait cyiudaaj kạjxm. Jẹmts ạạtse'e Filipos jẹ it nyaknajxy.

13 Ku ve'e jẹ pọọ'kxtkṵn xạạj dṵpaaty, van'itts ạạtse'e nkajpṵmpítsum jẹja mạjạ nạpa'ayi, jẹja joma ạạtse'e nnasja'vi jẹtse'e jẹ jayu chapkạts. Van'itts ạạtse'e n'ạjxtk jẹts ạạtse'e nvaajnjidi jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook jẹ tạ'ạxtạjkta juu' ve'e jẹja nay'amojkijidup. 14 Nṵto'k jẹ tạ'ạxtạjkta, vyinja'vip vyintsạ'kipts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam, Lidia ve'e xyạạj, tiatiirait jayu jẹ'ẹ ve'e, jẹ ọọjyit tso'ojmk vit jẹ'ẹ ve'e tyạạ'kp. Ku ve'e jẹ Lidia dṵ'amọtunajxy juu' ve'e jẹ Pablo kyạjtsp, van'it tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n yak'avaatsṵxji jẹ jya'vin jẹtse'e dṵkuvạ́kṵt jẹ Pablo jẹ y'ayook. 15 Ku ve'e ñạpejt mạạt nṵjom jẹ jayu juu' ve'e jẹp jyṵṵmp tyṵjkp, van'itts ạạtse'e xmunoo'kxtk jidṵ'ṵm:

—Pạn ve'em xa ve'e xpayọ'ọyda jẹts njaanchja'vip ạtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n, tándats jẹm ạts ntạk'am.

Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e kṵx ạạtse'e xmunoo'kxtk, paatyts ạạtse'e nnṵjkx.

16 To'k nax ku ạạtse'e nnṵjkx joma ve'e jẹ jayu chapkạts, van'itts ạạtse'e nmạạtnavyaatji to'k jẹ kiixṵtạ'ạx juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e jẹ jayu dṵyakmaayp; ọọy jẹ'ẹ ve'e tyunnṵmeempạ́kjada jẹ vyintsạnda ku ve'e myay. 17 Jẹ kiixṵtạ'ạxts ạạtse'e xpa'ṵx'ọọki jẹtse'e mạkk vyaajñ:

—Yạ yaa'tyạjkta, jẹ Nte'yam yạ'ạ ve'e myutoondup myupạjktup, yạ'ạ tse'e jẹ jayu dṵvaajnjidup vintsọ ve'e dṵjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

18 Ve'em tse'e jyátṵka y'ijt may xạạj. Ku ve'e jẹ Pablo ñuu'kx kṵxe'e ve'em vane'em yakkạts, van'it tse'e vyimpijt jẹtse'e dṵnṵujmi jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e jẹm jẹ kiixṵtạ'ạx jya'vin kạjxm. Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ:

—Jẹ Jesucristo kạjx xa ạts mitse'e ntukpava'añ jẹtse'e mpítsumnit jẹm yạ'ạ jya'vin kạjxm.

Tun jatyji tse'e pyítsumni jẹ kọ'ọyjáyuvap.

19 Ku ve'e jẹ kiixṵtạ'ạx jẹ vyintsạ́n dṵ'ixti jẹts ka'a ve'e y'uk'ọ'yini jẹtse'e dṵnṵmeempạ́ktat, van'it tse'e jẹ Pablo mạạt jẹ Silas dṵmajtsti jẹtse'e dṵyaknạjkxti jẹm kumoon. 20 Ku ve'e jyẹ'ydi jẹm, van'it tse'e jẹja jẹ tọkin payọ'yva vyinkujkta dṵpạạmdi jẹtse'e vyaandi:

—Yạ israeejlit jáyuda xa ve'e dṵyakyoojmṵktup dṵyak'ajxṵktup jẹ njáyuvamda, 21 jẹ'ẹ ve'e tyuk'íxtup jẹ costumbre juu' ve'e kyapaatyp kyah'akẹẹguip jẹtse'e nkuvạjkumdat ukpṵ nkutyo'numdat, kṵx rómait jayu ṵṵ'me'eda.

22 Ku ve'e jẹ nṵmay jayu ñṵpojtṵkjidi, van'it tse'e jẹ tọkin payọ'yva dṵpavaandi jẹtse'e yaknṵjẹ́ndat jẹtse'e yakvọ́ptat jẹ kṵp mạạt. 23 Tạ́vani tse'e ọọy tyunyakvọpta vye'na, van'it tse'e dṵyakjapyoxṵntạkpạạjmjidi jẹtse'e dṵpavaandi jẹ poxṵntạk'ix'ijtpa jẹtse'e ọy dṵ'ix'íttat. 24 Ku ve'e ve'em yaknṵujmi, jẹp tse'e dṵyaktạjkidi joma ve'e dṵnṵkạạka jẹp poxṵntujkp jẹtse'e jẹ tyekta dṵpạạmdi jẹp pu'u tukpaajva'ach akujkp, vimpẹnmúk tse'e jẹ tyek tyaandi.

25 Ax tso'm jo'n tse'e vye'na ku ve'e jẹ Pablo mạạt jẹ Silas chapkọjtsti jẹtse'e y'ạạvdi, myọ́tudu tse'e jẹ myupoxṵntạkjáyuda, 26 van'it tse'e to'mayji ọjts mạkk tyun'ojxa, xyijte'e jẹ poxṵntạkne'ev jẹp naaxyp paat.

Van'it tse'e nu̱jom je̱ poxu̱nta̱k'aka̱'a̱ y'avaach je̱tse'e myuke̱jiku̱jx nu̱jom je̱ poxu̱nta̱kjayu je̱ kyadénada. 27 Ku ve'e jyo̱tvij je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa, je̱tse'e du̱'ix je̱ts tá̱vani ve'e je̱ poxu̱nta̱k'aka̱'a̱ y'avatsku̱x, van'it tse'e du̱'ukyakpítsum je̱ chojx je̱tse'e ku̱ñaajk'o̱o̱'kji, ve'eme'e vyinmay je̱ts tá̱vani ve'e je̱ poxu̱nta̱kjayu kye̱kka̱jxtini. 28 Ax van'it tse'e je̱ Pablo ma̱kk myuko̱jtsji:

—Kadi mnavyintso̱tunju̱, u̱xyap xa a̱a̱tse'e nu̱jom.

29 Van'it tse'e je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱ ta̱'kxpa du̱'amo̱tu je̱ tyoompa je̱tse'e kya̱kno'mi. O̱o̱y tse'e tyuntsa̱'ki je̱tse'e tyunmipp. Van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas du̱vinko̱xkteni je̱tse'e je̱ vyiijn je̱ y'aaj je̱ naax du̱tukpaaty je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t. 30 Van'it tse'e du̱yakpítsumdi je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:

—¿Tise'e tso̱jkjup je̱ts a̱tse'e ntónu̱t je̱ts a̱tse'e ntso̱'o̱ku̱t?

31 Van'itts je̱'e̱ ve'e y'atso̱o̱vdi:

—Jaanchjáva je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, ve'em tse'e xjayé̱pu̱t je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Ax pa̱n jyaanchja'viduvap tse'e je̱ jayu juu' ve'e je̱p mju̱u̱mp mtu̱jkp, jyaye̱jptuvapts je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykimpa juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

32 Van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas du̱jaa'ktukmuko̱jtsti je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ jayu juu' ve'e je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp. 33 Van'it tse'e je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas je̱ xya̱'a̱jka du̱puj. Van'itts je̱'e̱ ve'e ña̱pejt ma̱a̱t nu̱jom je̱ jayu juu' ve'e je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp. 34 Van'it tse'e je̱m tya̱k'am du̱vo̱o̱vdi kaayva; o̱o̱y tse'e je̱ jyayu du̱tunma̱a̱ttukxo̱o̱jntk ku̱xe'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vidi.

35 Je̱ kujápit tse'e je̱ to̱kin payo̱'yva du̱ke̱jxti je̱ kutoonkta̱jkta je̱tse'e du̱na̱a̱jmadat je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱tse'e du̱maso̱'o̱ktat je̱ jayu. 36 Van'it tse'e je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa du̱nu̱u̱jmi je̱ Pablo:

—Ta̱ xa a̱tse'e xtukpava'anda je̱ to̱kin payo̱'yvada je̱ts a̱ts miitse'e nmaso̱o̱ktinit. Nvaatts miitse'e mna̱jkxtinit to'k aaj to'k jo̱o̱t.

37 Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmidi je̱ kutoonkta:

—O̱yam a̱a̱tse'e rómait jayu je̱ts a̱a̱tse'e nkayakto̱kimpayo̱'o̱y, jé̱jats a̱a̱tse'e je̱ nu̱may jayu vyinkujk tu̱nyakva̱p; ¿ax ayu'utsjits a̱a̱tse'e xmaso̱'o̱kuva'anda? ¡Ka'a xa je̱'e̱ ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga! Va'ane'e viinm du̱me̱tsta je̱ts a̱a̱tse'e xyakpítsumdat.

38 Tyukmumaajntyktuts ya̱'a̱ ve'e je̱ kutoonkta je̱ to̱kin payo̱'yvada. Van'it tse'e o̱o̱y tyuntsa̱'kidi ku ve'e je̱ ka̱ts du̱mó̱tudi je̱ts rómait jayu je̱'e̱ ve'eda, 39 paaty tse'e o̱jts je̱ me̱e̱'kxu̱n du̱'amó̱tuda je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas, je̱tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp du̱yakpítsumdini, je̱tse'e du̱munoo'kxtkti je̱tse'e je̱ kajpu̱n du̱tukvaatstinit. 40 Ku tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp pyítsumdini, van'it tse'e ña̱jkxti je̱m je̱ Lidia tya̱k'am. Ku ve'e du̱ku'ixti je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da je̱tse'e du̱ko̱jtsjidi je̱ts ma̱kke'e ñaajk'ijtjidinit to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t, van'it tse'e cho̱o̱'ndini.

17

Ku je̱ nu̱may jayu yoojmu̱kti y'ajxu̱kti je̱p Tesalónica

1 Ku ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas cho̱o̱'ndi je̱m Filipos, van'it tse'e ñajxti je̱m anfípolisit je̱ts apolóniait kyajpu̱n ka̱jxmda, je̱tse'e jye̱'ydi je̱m tesalónicait kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱m tse'e y'ijt to'k je̱ tsaptajk juu' ve'e je̱ israeejlit jayu jye̱'e̱da. 2 Van'it tse'e je̱ Pablo ñu̱jkx je̱p tsaptu̱jkp, ve'em ax jo'n du̱tún ku ve'e jyajuu'kajpu̱nku̱jxa jye'ya. Toojk náxani

tse'e jẹ Pablo dụyaknajxy jẹ pọọ'kxtkụn xạạj jẹp tsaptụjkp jẹtse'e jẹ jayu dụmạạtnakyạ́tsjụ jẹ Kunuu'kx Jatyán kạjx, 3 jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu dụtukvinja'vidup, va'ajts tse'e dụtuk'ixta jẹts tun vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e chaachpaa'tụt jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit, ax ku tse'e ạạ'kani vyẹ'nat, van'it tse'e jyoojntykpạjknuvat. Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:

—Jẹ Jesús, juu' ạts miitse'e ntuknụja'vidup, jẹ'ẹjyamts jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo.

4 Jẹme'e jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e dụkuvạjktu jẹ Pablo mạạt jẹ Silas jẹ y'ayookta jẹtse'e jẹ Cristo dụjaanchja'vidi, jyaanchja'viduva tse'e nụmay jẹ jayu juu' ve'e ka jẹ israeejlitap jẹtse'e jẹ Nte'yam dụvinjávada dụvintsạ'ạgada, nay ve'empa ve'e nụmay jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e dụnụmájidup jẹm kajpụn kạjxm. 5 Ax jẹ́mdava tse'e jẹ israeejlit jayu juu' ve'e dụkakuvạjktu jẹ'ẹ jẹ y'ayookta jẹtse'e dụmujọtma'tti jẹ Pablo mạạt jẹ Silas mạạt jẹ jayu juu' ve'e amọtunajxjụdup. Jẹ'ẹ tse'e dụvọmojktu jẹ kọ'ọy jáyuda juu' ve'e nooxvíttup jẹtse'e jẹ jayu dụyakyoojmụkti dụyak'ajxụkti. Jẹm jẹ Jasón tyạk'am tse'e dụ'íxtidi jẹ Pablo mạạt jẹ Silas, yakpitsumuvaandup jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụpạ́mdat jẹm jẹ yakkutojkpa kyạ'm jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk.

6 Ax ku tse'e dụkapaatti, van'it tse'e dụvạạ'njátsụndi jẹ Jasón jẹts jẹ viijnk jaanchja'vivada jẹja jẹ yakkutojkpa vyinkujkta. Van'it tse'e dụnụxạ'ạidi jidụ'ụm:

—Jẹ jayu juu' ve'e yạ naxviijnit it dụtukvittkạjxtup jẹtse'e jẹ jayu dụyakvinmamya'atta, tạ tse'e yaja myẹjtstuva. 7 Jẹ'ẹ tse'e vaandup jẹts jẹ́jake'e jado'k jẹ yakkutojkpa, Jesuusụk jẹ'ẹ ve'e xyạạj. Ax ve'em tse'e dụkakuvạkta jẹ rómait yakkutojkpa jẹ pyava'nụn. Yạ Jasón tse'e tụyakmatánjada.

8 Ku ve'e dụ'amọtunajxti, ọọy tse'e dụtunvinmaaydi jẹ nụmay jáyuda jẹts pạn pạn jatye'e jẹ kajpụn dụyakkutojkjidup. 9 Van'it tse'e dụnụụjmidi jẹ Jasón jẹts jẹ myujatyoo'da jẹtse'e jẹ meen dụpạ́mdat. Jidụ'ụm tse'e vyaandi:

—Ku ve'e jẹ jayu ñạjkxtinit juu' ve'e jẹ'ydu, van'itts ạạts miitse'e jẹ meen nmọyụmpijtnit.

Ax ku tse'e jẹ meen dụpạạmdi, van'it tse'e yakmasọọktini.

Ku jẹ Pablo mạạt jẹ Silas vyẹ'nada jẹp Berea

10 Van'it tse'e jẹ jaanchja'vivatạjk jatyji dụpakẹjxti kọọ'ts jẹ Pablo mạạt jẹ Silas jẹm Berea. Ku ve'e jẹm kajpụn kạjxm jyẹ'ydi, van'it tse'e ñạjkxti jẹp jẹ israeejlit jayu chaptụjkp. 11 Nụyojk ọy jáyuts jẹ'ẹ ve'eda jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e jẹm tsụụnidup jẹts ni ka'a ve'e juu' ve'e jẹm Tesalónica tsụụnidup, kụx to'k jọọte'e dụkuvạjkti jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook jẹtse'e jọ́vum dụ'íxtada jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp pạn pyaatyp y'akẹẹguipe'e juu' ve'e yaktukmukọjtstup. 12 Ax ve'em tse'e nụmay jẹ israeejlit jayu dụjaanchja'vidi jẹ Jesucristo, jyaanchja'viduva tse'e jẹ jayu juu' ve'e ka jẹ israeejlitap, ve'em tse'e jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e dụnụmájidup, nay ve'empa tse'e jẹ yaa'tyạjkta. 13 Ax ku tse'e dụnụja'vidi jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e jẹm Tesalónica tsụụnidup jẹts jẹme'e beréait kyajpụn kạjxm jẹ Pablo dụtukka'amáy jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook, van'it tse'e jẹm dụnụnạjkxti jẹtse'e jẹ Pablo dụtso'oxpạjkti. 14 Ku ve'e ve'em jyajty, jatyji tse'e jẹ jaanchja'vivada jẹ Pablo dụkẹjxti jẹja maaxy nạpa'ayi namvaate'e jẹ Silas mạạt jẹ Timoteo tyaandi jẹm Berea. 15 Pạn pạn

jaty tse'e dṵmujatyoo'idu jẹ̱ Pablo, jẹ̱m tse'e aténasit kyajpṵn kạ̱jxm dṵyaknạ̱jkxti. Van'it tse'e jẹ̱ Pablo ñạ̱'mṵxjidi jẹ̱ts jatyji ve'e jẹ̱ Silas mạ̱ạ̱t jẹ̱ Timoteo ñṵnạ̱jkxjadat jẹ̱m Atenas.

Ku jẹ̱ Pablo vye'na jẹ̱p Atenas

16 Namvaate'e jẹ̱ Pablo dṵ'a'ix jẹ̱ Silas mạ̱ạ̱t jẹ̱ Timoteo jẹ̱m Atenas, o̱o̱y tse'e tyunnavyinma'yṵnmo̱o̱jyji ku ve'e dṵ'ix jẹ̱ts o̱o̱ye'e jẹ̱m jẹ̱ apạ̱mnax. 17 Jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx tse'e dṵmạ̱ạ̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi jẹ̱p tsaptṵjkp jẹ̱ israeejlit jáyuda jẹ̱ts pạ̱n pạ̱n jatye'e ka jẹ̱'ẹ̱pta juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam dṵvinja'vidup dṵvintsạ̱'kidup; jó̱vum xạ̱ạ̱j tse'e dṵmạ̱ạ̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvjṵduva jẹ̱m maa'y jo̱o̱tm pạ̱n pạ̱n jatye'e jẹ̱m ve'nidup. 18 Jẹ̱me'e jẹ̱ yaa'tyạ̱jkta juu' ve'e yaktijtup epicuureoda, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵtoonkidup jẹ̱ ixpạ̱jkṵn juu' ve'e jẹ̱ Epicuro yaktaan. Jẹ̱mpa ve'e jẹ̱ yaa'tyạ̱jkta juu' ve'e yaktijtup estoícada, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵtoonkidup jẹ̱ ixpạ̱jkṵn juu' ve'e jẹ̱ Zeno yaktaan. Jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵmạ̱ạ̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvjṵdup jẹ̱ Pablo. Jẹ̱m tse'e juu' ve'e vaandu:

—¿Tis yạ̱'ạ̱ ve'e kyạ̱jtsp yạ̱ apajkxṵn?

Jẹ̱m tse'e viijnk juu' ve'e vaanduvap:

—Yạ̱'ạ̱ xa n'ite'e dṵ'ava'nip viijnk juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsạ̱'kip.

Jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx tse'e ve'em vyaandi kṵx tukmuko̱jtsjṵdupe'e jẹ̱ Pablo jẹ̱ o̱y kạ̱ts jẹ̱ o̱y ayook, jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku ve'e jẹ̱ jayu yakvaajñja jẹ̱ Jesús jyẹ̱'ẹ̱, y'ava'nivap jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts joojntykpạ̱jktinuvape'e jẹ̱ jayu jado'k nax ku ve'e ạ̱ạ̱'kani vyẹ̱'nadat. 19 Van'it tse'e dṵvo̱o̱vdi joma ve'e to'k jẹ̱ it juu' ve'e dṵxạ̱ạ̱j Areópago, jẹ̱m jẹ̱'ẹ̱ ve'e ñay'amókajada y'ijt ku ve'e juu' dṵko̱jtsmokuva'anda. Van'it tse'e jẹ̱ Pablo dṵnṵṵjmidi:

—Nvaate'e jẹ̱ts ạ̱ạ̱tse'e nnṵjávat ti nam ixpạ̱jkṵne'e myakmiimp myakjẹ̱'yp. 20 Ka'ana ạ̱ạ̱tse'e n'amo̱tunaxy vintso̱ mitse'e xkạ̱ts, jẹ̱'ẹ̱ ạ̱ạ̱tse'e nnṵjavavaampy pạ̱n ti yạ̱'ạ̱ ve'e tyijp.

21 Jidṵ'ṵme'e vyaandi kṵx nṵjome'e pạ̱n pạ̱n jatye'e kukajpṵnidup jẹ̱m Atenas jẹ̱ts pạ̱n pạ̱n jatye'e jẹ̱m jẹ̱'ydu tsṵṵniva, jẹ̱'ẹ̱jyjits jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyonuvaandup jẹ̱tse'e dṵkó̱tstat jẹ̱tse'e dṵ'amo̱tunáxtat juu' jatye'e nam ixpạ̱jkṵn.

22 Van'it tse'e jẹ̱ Pablo tyeni jẹ̱m jẹ̱'ẹ̱ vyinkojkmda jẹ̱m Areópago, jẹ̱tse'e vyaajñ:

—Miitsta, aténasit yaa'tyạ̱jkta, nṵjom juu' jaty ạ̱tse'e yaja tṵn'ix mkajpṵn kṵjxta, jẹ̱'ẹ̱ts ạ̱tse'e xtuknṵja'vip jẹ̱ts o̱o̱ye'e jẹ̱ vintsạ̱'kin xtunmo̱'o̱da juu' jatye'e mvinja'vidup mvintsạ̱'kidup. 23 Kṵx ku xa ạ̱tse'e nnaxy ntạ̱ka, jẹ̱ts ạ̱tse'e n'ix joma jatye'e mvinjávada mvintsạ̱'ạ̱gada, jẹ̱mts ạ̱tse'e to'k jẹ̱ yo̱jxpẹ̱jtṵn mpaaty juu' ve'e jidṵ'ṵm nṵja'a: "Jẹ̱ Nte'yam Juu' ve'e Kayak'ixa." Ax jẹ̱'ẹ̱ tse'e juu' ve'e mvinja'vidup mvintsạ̱'kidup, ó̱yame'e xka'íxada, jẹ̱'ẹ̱ts ạ̱ts miitse'e ntukmuko̱jtstup.

24 'Jẹ̱'ẹ̱ pạ̱ne'e yạ̱ naxviijnit it dṵpạ̱ạ̱m jẹ̱ts nṵjom juu' jaty jẹ́jip, jẹ̱ Nte'yamts jẹ̱'ẹ̱ ve'e, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵkạ̱'mip yạ̱ tsajmit it jẹ̱ts yạ̱ naxviijnit it. Ka'a jẹ̱'ẹ̱ ve'e chṵṵna jẹ̱p tsaptṵjkp juu' ve'e jayu pṵm, 25 ka'a jẹ̱'ẹ̱ ve'e kyatih'ijtṵxjṵ jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jayu jẹ̱ maa'yṵn tyo'nṵxjṵt, jẹ̱'ẹ̱ ve'e viinm jẹ̱ jayu dṵjoojntykinmo̱o̱yp, jẹ̱'ẹ̱ tse'e jẹ̱ jayu dṵyakxẹ̱jp jẹ̱tse'e xmo̱'yumda nṵjom juu' jaty.

26 'Jẹ̱ Nte'yam tse'e to'k jẹ̱ jṵjpit jayu kạ̱jx dṵyakjẹ̱ji nṵjom jẹ̱ jayu, ve'em tse'e dṵyakvintojkkạ́xtat vinxṵp to'k it to'k naxviijn, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵnṵpạ̱ạ̱jmtki jẹ̱ xạ̱ạ̱j ku ve'e jyoojntykadat jẹ̱ts jẹ̱ it joma ve'e chạ̱ạ̱nadat. 27 Ve'em tse'e dṵtuujn jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu dṵ'íxtadat vintso̱ ve'e

jẹ̱ Nte'yam dṵ'íxtat jẹ̱tse'e dṵpaa'ttat, ǫ́yame'e xkamujékumimda to'k jado'k, 28 kṵx jẹ̱'ẹ̱ ve'e xmǫ'yumdup jẹ̱ njoojntykinamda, jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e nnaxyi'numjada jẹ̱tse'e n'ijtumda. Ve'em xa ya̱'a̱ ve'e ax jo'n vyaanduva juu' ve'e pítsumdu jẹ̱ja miits mvij jayu akujkta: "Jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ chaan jẹ̱ kyǫǫj xa ṵṵ'me'eda." Jidṵ'ṵm tse'e vyaandi.

29 'Ax pa̱n jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ chaan jẹ̱ kyǫǫjts ṵṵ'me'eda, ka'a tse'e nvaat nvinma'yumdat jẹ̱ts ve'eme'e jẹ̱ Nte'yam ax jo'n jẹ̱ apa̱mnax juu' ve'e oro, juu' ve'e plata, ukpṵ tsaaj, juu' ve'e ve'em pṵm ax jo'n jẹ̱ jayu dṵmutaayvaa'ty. 30 Ka'a tse'e jẹ̱ jayu jṵjpani dṵnṵja'vidi jẹ̱ts ǫǫy jẹ̱'ẹ̱ ve'e kyatun'ǫya juu' ve'e tyoondu kyǫjtstu. Ve'emji ve'e jẹ̱ Nte'yam dṵyaknajxy ku ve'e jẹ̱ jayu ve'em dṵtoondi; ax ṵxyam, jẹ̱'ẹ̱ tse'e nṵjom jẹ̱ jayu tyukpavaampy jẹ̱tse'e vyinmayṵmpijttinit, jẹ̱ kyǫ'ǫy joojntykin dṵmasǫǫktinit, jẹ̱tse'e jẹ̱ tṵvṵtoo' dṵpana̱jkxtinit. 31 Jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e ve'em dṵtsa̱k kṵx to'ke'e jẹ̱ xa̱a̱j dṵnṵpa̱a̱jmtki ku ve'e jẹ̱ jayu dṵtǫkimpayǫ'ynit vintsǫ ve'e dṵpaa'ty dṵ'akẹ̱ẹ̱ga. To'k tse'e jẹ̱ jayu ka̱jx ve'em dṵtónṵt juu' ve'e vyinkǫǫn. Va'ajts tse'e jẹ̱ Nte'yam ya̱'a̱ dṵyaknṵkẹ̱'xnata̱jki ku ve'e dṵyakjoojntykpa̱jknuva —jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ Pablo vyaajñ.

32 Ku ve'e dṵ'amǫtunajxti jẹ̱ts joojntykpa̱jktinuvape'e jẹ̱ ǫǫ'kpata̱jk jado'k nax, jẹ̱m tse'e juu' ve'e dṵnṵxiiktup dṵtukxiiktup. Jẹ̱mpa tse'e juu' ve'e vaanduvap:

—Van'it a̱a̱tse'e n'amǫtunajxnuvat jado'k nax ku a̱a̱ts mitse'e xtukvinkǫjtsinuvat.

33 Van'it tse'e jẹ̱ Pablo myasǫǫkjidi. 34 Jẹ̱m tse'e jẹ̱ jayu juu' ve'e dṵma̱a̱tnapya̱jkjṵdu jẹ̱ Pablo jẹ̱tse'e dṵjaanchja'vidi jẹ̱ Jesús. Dionisio ve'e to'k xya̱a̱j, kuvijts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e jẹ̱ myujatyoo' dṵma̱a̱tnay'amókaja jẹ̱m joma ve'e jẹ̱ Areópago. Jẹ̱mpa tse'e to'k jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e dṵxa̱a̱j Dámaris. Nay jẹ̱mpa tse'e juu' ve'e viijnktava.

18

Ku jẹ̱ Pablo vye'na jẹ̱p Corinto

1 Van'it tse'e jẹ̱ Pablo jẹ̱m Atenas cha̱a̱'n jẹ̱tse'e ñṵjkx jẹ̱m coriintovit kyajpṵn ka̱jxm. 2 Jẹ̱m tse'e dṵma̱a̱tnavyaatji to'k jẹ̱ israeejlit jayu juu' ve'e Aquila dṵxa̱a̱j. Póntovit jayu jẹ̱'ẹ̱ ve'e. Nam je'yanume'e jẹ̱ Aquila ma̱a̱t jẹ̱ ñṵda̱'a̱x Priscila. Jẹ̱m Italia ve'e pyítsumdi kṵx jẹ̱ yakkutojkpa Claudio ve'e dṵpavaan jẹ̱tse'e pyítsumdinit jẹ̱m rómait cyiudaaj ka̱jxm nṵjom pa̱n pa̱n jatye'e israeejlit jayu. Ǫjts tse'e jẹ̱ Pablo kyu'íxjada. 3 Jẹ̱ vit juu' ve'e yaktukta̱knṵpa̱a̱mp, jẹ̱'ẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e yak'ǫ'yidup, jẹ̱ toonkjyam juu' ve'e jẹ̱ Pablo tyuump. Jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx tse'e jẹ̱m dṵma̱a̱ttaandi jẹ̱tse'e kijpx jẹ̱ vit dṵyak'ǫ'yidi. 4 Vimpǫǫ'kxtkṵn xa̱a̱j tse'e jẹ̱ Pablo jẹ̱p tsaptṵjkp ñṵjkx, jẹ̱p tse'e dṵmuka̱ts jẹ̱ israeejlit jáyuda jẹ̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka jẹ̱'ẹ̱pta, ve'em tse'e dṵjaanchjávadat jẹ̱ Jesucristo.

5 Ku ve'e jẹ̱ Silas ma̱a̱t jẹ̱ Timoteo chǫǫ'ndi jẹ̱m macedóniait y'it jǫǫtm jẹ̱tse'e jyẹ̱'ydi jẹ̱m Corinto, jẹ̱'ẹ̱jyji tse'e jẹ̱ Pablo tyukka'amaay jẹ̱ ǫy ka̱ts jẹ̱ ǫy ayook, va'ajts tse'e dṵvaajñja jẹ̱ israeejlit jáyuda jẹ̱ts jẹ̱ Jesús jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Cristo, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam vyinkǫǫn jẹ̱tse'e yakkutojknit. 6 Ku ve'e jẹ̱ Pablo dṵtso'oxpa̱jk'ukvaandi jẹ̱tse'e dṵvinkǫjtspẹ̱jt'ukvaandi, van'it tse'e jẹ̱ Pablo jẹ̱ vyit dṵvinxijt jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu dṵnṵṵjmidi:

—Viinm xa miitse'e xtǫ́kinadat ku ve'e xa̱'ma ka̱jx mtsaachpaattinit, ka'ats a̱tse'e ntǫ́kinat; jẹ̱'ẹ̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e ṵxyam nmasǫ'ǫkta jẹ̱ts

ą̱tse'e nvaajnjadat ję̱ o̱y kąts ję̱ o̱y ayook pąn pąn jatye'e ka ję̱ israeejlit jáyuvap.
7 Van'it tse'e pyítsum ję̱p tsaptu̱jkp jętse'e ñu̱jkx jęja to'k ję̱ yaa'tyąjk tyąk'aajy juu' ve'e Justo du̱xąąj, to'k ję'ę̱ ve'e y'ijt juu' ve'e ję̱ Nte'yam du̱vinja'vip du̱vintsą'kip, tun jęęjyji ję'ę̱ ve'e tsaptąkpa'ayi chu̱u̱na. 8 Ję̱ Crispo, ję̱ tsaptu̱jkpit ję̱ ñu̱vintsą́n, mąąt nu̱jom ję̱ jayu juu' ve'e ję̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp, ję'ę̱ tse'e du̱jaanchja'viduva ję̱ Mąją Vintsą́n. Jyaanchja'viduva tse'e nu̱may ję̱ coriintovit jáyuda ku ve'e du̱'amo̱tunajxti ję̱ o̱y kąts ję̱ o̱y ayook, van'it tse'e ñąpę̱jtti. 9 To'k tse'e ję̱ tsooj van'it ję̱ Pablo yak'ixji ję̱ Mąją Vintsą́n, jętse'e ñą'mu̱xji:
—Kadi mtsą'ąga. Jaa'kka'amáyu̱ mits. Ka'a tse'e m'amo̱'o̱tu̱t. 10 Ą̱ts mitse'e n'ixp njayejpp, ni pąna ve'e kya'o̱'yixju̱ jętse'e vintso̱ mtónju̱t. Nu̱may xa yą'ą ve'e yą jáyuda juu' ą̱tse'e xjaanchjávadap yaja kajpu̱n ku̱jx.
11 Ax ve'em tse'e ję̱ Pablo chu̱u̱ni to'k joojnt jagojkm ję̱m Corinto jętse'e o̱o̱y du̱tunjaa'ktukyak'ixpąjkti ję̱ jayu ję̱ Nte'yam ję̱ kyąts ję̱ y'ayook.
12 Yakkutojkp tse'e vye'na ję̱ Galión ję̱m acáyait y'it jo̱o̱tm. Van'it tse'e ję̱ israeejlit jáyuda du̱ko̱jtsmojkti jętse'e ję̱ Pablo du̱tso'oxpą́ktat, jętse'e du̱yaknąjkxti ję̱m ję̱ yakkutojkpa Galióṇ vyinkojkm. 13 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi ję̱ Galióṇ:
—Yą'ą xa ve'e ję̱ jayu du̱yakvinmamya'ttup, ve'eme'e ję̱ jayu du̱tukjaanchjávada jęts jéjake'e jado'k viijn vintso̱ ve'e ję̱ Nte'yam yakvinjávat yakvintsą'ągat; ax ka'a tse'e du̱paa'ty du̱'akę̱ęga mąąt ję̱ pava'nu̱n.
14 Ko̱tsuvaamp tse'e ję̱ Pablo vye'na ku ve'e ję̱ Galióṇ jidu̱'u̱m du̱nu̱u̱jmi ję̱ israeejlit jáyuda:
—Israeejlit jáyuda, pąn ka ó̱yap ję'ę̱ ve'e juu' ve'e ku̱du̱túṇ, uk pąn ję̱ mąją tó̱kine'e ku̱y'it, xtukkąda̱akpts ą̱tse'e jęts ą̱tse'e miits ję̱ m'ayookta nmutę́nat jęts ą̱ts miitse'e n'amo̱tunáxtat. 15 Ax ję'ę̱ kąjx tse'e ku̱xe'e xyaktso'oxada ję̱ mką́tsjida ję̱ m'ayookjida jęts ję̱ mpava'nu̱njida, ko̱jts'ó̱yadats amiitsjida; ą̱ts, ka'ats ą̱tse'e ntituktą́kat.
16 Van'it tse'e yakpavo̱jptini. 17 Van'it tse'e nu̱jom juu' ve'e ka ję̱ israeejlit jáyuvap, ję'ę̱ tse'e du̱majtstu ję̱ Sóstenes, ję̱ tsaptu̱jkpit ję̱ ñu̱vintsą́n, jętse'e jęja ję̱ Galióṇ vyinkujk du̱vo̱jpti; ax ka'ats ję'ę̱ ve'e ję̱ Galióṇ du̱mąjąpu̱u̱jm.

Ku ję̱ Pablo vyimpijtnuva ję̱p Antioquía jętse'e chąą'n mutoojk nax ka'amaayva

18 May xąąj ve'e ję̱ Pablo ję̱m Corinto jyaa'k'ijt. Van'it tse'e kyo̱jtskukąjxi joma ve'e ję̱ jaanchja'vivatąjk jętse'e ñu̱jkx ję̱m Cencrea. Ję̱mts ję'ę̱ ve'e Cencrea vye'na ku ve'e yakkukę̱ę'pku̱jx. Ję'ę̱ kąjx tse'e ve'em yaktuujn ku̱xe'e ję̱ vaandu̱k du̱pu̱u̱jm ję̱ Nte'yam mąąt jętse'e juu' du̱tónu̱t. Ax ję'ę̱ kąjx tse'e jętse'e nu̱java tyánu̱t jętse'e ję̱ vaandu̱k du̱pu̱u̱jm, ka'a tse'e ję̱ vyaajy du̱kee'p vi'name'e du̱kakutyúṇ juu' ve'e ję̱ Nte'yam tyukvinva'ni. Van'it tse'e tyąjki ję̱m barco jo̱o̱tm jętse'e ñu̱jkx ję̱m siiriait y'it jo̱o̱tm. Myąątnąjkxtu ve'e ję̱ Priscila mąąt ję̱ Aquila.
19 Namvaate'e ñąjkxti, van'it tse'e jyę'ydi ję̱m éfesovit kyajpu̱n kąjxm. Ję̱me'e tyaandi ję̱ Priscila jęts ję̱ Aquila. Van'it tse'e ję̱ Pablo ñu̱jkx ję̱p tsaptu̱jkp jętse'e o̱jts du̱mąątnakyą́tsju̱ ję̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e ję̱p nay'amojkijidup. 20 Ję'ę̱ tse'e munoo'kxtkju̱du jętse'e ję̱m du̱jaa'kmąąttándat; ax ka'a tse'e du̱kuvu̱jk. 21 Van'it tse'e kyo̱jtskukąjxini jidu̱'u̱m:

—Tun vinkǫpk jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e nxạạjat jẹm Jerusalén; ax pạn vaamp tse'e jẹ Nte'yam, mínupts ạts miitse'e nku'íxtinuva.

Van'it tse'e jẹ barco dụpụjk jẹtse'e chǫǫ'nni jẹm Éfeso. 22 Ku ve'e jẹm Cesarea jyẹ'y, van'it tse'e jẹ Pablo vyimpejt jẹm Jerusalén jẹtse'e ǫjts dụkǫjtspạạ'kx jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda. Van'it tse'e kyạdaaky jẹm Antioquía. 23 Jẹm tse'e jẹ it dụyaknajxy. Van'it tse'e ñạjkxnuva, jẹtse'e ǫjts dụ'ayǫ'ǫy to'k jado'k jẹ it joma ve'e jẹ jaanchja'vivatạjk ñay'amókajada jẹm galáciait jẹts frígiait y'it jǫǫtmda, jẹtse'e ǫjts dụkǫjtsmạ́kkada jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda juu' ve'e jẹmda.

Ku jẹ Apolos kya'amaajy jẹp Éfeso

24 Jẹ'y tse'e jẹm Éfeso to'k jẹ israeejlit jayu juu' ve'e Apolos dụxạạj, jẹm Alejandría ve'e kyukajpụna. Ǫy ka'amaayvats jẹ'ẹ ve'e y'ijt jẹts ǫy tse'e dụnụjava juu' ve'e jatyáñ ijtp jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp, 25 ñụ'ixpạjkip jẹ'ẹ ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jyẹ'ẹ, to'k aaj to'k jǫǫt tse'e jẹ jayu dụtuk'ix, va'ajts tse'e jẹ y'ixpạjkụn dụpụụjm jẹ Jesús kạjx, ǫ́yame'e jẹ'ẹjyji dụnụjava juu' ve'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan tyukka'amaay. 26 Kaja'vina katsạ'kina tse'e jẹ Apolos kyạjts jẹp tsaptụjkp. Ku ve'e jẹ Priscila jẹts jẹ Aquila y'amǫtunajxjidi, van'it tse'e dụvǫǫvdi jẹm tyạk'amda jẹtse'e dụjaa'kkǫjtsvaach jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ. 27 Nạjkxuvaan tse'e jẹ Apolos jẹm acáyait y'it jǫǫtm. Ku ve'e jẹ jaanchja'vivatạjk dụnụja'vidi, van'it tse'e dụnụụjmidi jẹts ǫy jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹm ñạjkxụt. Van'it tse'e dụnụja'yidi jẹ jaanchja'vivatạjk juu' ve'e jẹmda jẹtse'e ǫy yakxǫ́n dụkuvạ́ktat. Ku tse'e jẹ Apolos jẹm jyẹ'y, ǫǫy tse'e dụtumputạjki jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam jẹ myaa'yụn kạjx dụjaanchja'vidup jẹ Jesucristo. 28 Ǫǫy tse'e dụtumputạjkidi kụx yaknụkẹ'xnatạjkipe'e jẹja nụjom jẹ jayu vyinkujk joma ve'e jẹ israeejlit jayu tyoo'tǫ́kida, ka'a tse'e pạn y'ǫ'yixjada jẹtse'e dụnụnkakuvạ́ktat jẹts tyúvam jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e kyǫjts, jẹ Kunuu'kx Jatyán kạjx tse'e dụtuk'ix jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkǫǫn jẹtse'e yakkutojknit.

19

Ku jẹ Pablo vye'na jẹp Éfeso

1 Jẹm tse'e Corinto jẹ Apolos vye'na ku ve'e jẹ Pablo ñajxy jẹm ton'am tsǫv jẹtse'e jyẹ'y jẹm éfesovit kyajpụn kạjxm. Jẹm tse'e dụmạạtnavyaatji jẹ jaanchja'vivada, 2 jẹtse'e dụ'amǫtutụ́vidi:

—¿Tạjki ve'e jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Espíritu Santo ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi jẹ Jesucristo?

Van'it tse'e y'atsǫǫvdi:

—Ni jẹ'ẹ xa ạạtse'e nkamǫtu jẹts jẹja ve'e jẹ Espíritu Santo.

3 Van'it tse'e jẹ Pablo y'amǫtutụ́vijidi:

—¿Pạn kạjxts miitse'e mnạpẹjtti?

Van'it tse'e y'atsǫǫvdi:

—Ve'em ạạtse'e nnạpet ax jo'n jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ jayu dụtuk'ix.

4 Van'it tse'e jẹ Pablo ñạ'mụxjidi:

—Yaknạpẹjt xa ve'e jẹ Juan jẹ jayu ku ve'e vyinmayụmpijtti jẹtse'e dụmasǫǫkti jẹ kyǫ'ǫy joojtykinda; ax ñụụjmi tse'e jẹ nụmay jayu jẹts jyaanchjávadape'e jẹ'ẹ pạne'e pa'ụx'ǫǫkijup, jẹ Jesuusts jẹ'ẹ ve'e, jẹ Cristo.

5 Ku ve'e dṵ'amǫtunajxti, nąpẹjttu tse'e jẹ Mąjąą Vintsąn Jesús kąjx.
6 Ku ve'e jẹ Pablo jẹ kyą'ąj tyuknṵkǫǫjnjidi, van'it tse'e jẹ Espíritu Santo
ñṵkądaakjidi, kyǫjtstup tse'e jẹ ayook juu' ve'e kyavinmǫ́tudup, jẹtse'e
jẹ Nte'yam jẹ y'ayook dṵkǫjtsnáxta. 7 Nṵmakmẹjtsk jo'ne'e jẹ yaa'tyąjk
y'ijtti.
8 Toojk pǫ'ǫ tse'e jẹ Pablo ñąjkxténi jẹp tsaptṵjkp. Jẹp tse'e kaja'vina
katsą'kina dṵtuk'ix vintsǫ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'it jẹm jẹ Nte'yam
y'am kyą'm. Ve'em tse'e dṵkąjts jẹtse'e jẹ jayu dṵjaanchjávadat jẹ Jesu-
cristo. 9 Ax jẹm tse'e juu' ve'e jẹ vyinma'yṵn dṵmąkkpąąmdu jẹtse'e
dṵkakuvąjkti jẹ ǫy kąts jẹ ǫy ayook. Van'it tse'e jẹ nṵmay jayu juu'
ve'e jẹm nay'amojkijidup, jẹja tse'e vyinkujkta vyaandi jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e
y'ǫya jẹ ayook juu' ve'e jẹ Pablo tukmukǫjtsjṵdup. Van'it tse'e jẹ Pablo
dṵvąąjv pąn pąn jatye'e dṵkuvąjktu jẹ y'ayook jẹtse'e dṵyaknṵjkx joma
ve'e jẹ Tiranno jẹ jayu dṵyak'ixpṵk. Jẹm tse'e jẹ Pablo jẹ jayu dṵtuk'ix
jǫ́vum xąąj. 10 Ve'em tse'e mẹjtsk joojnt dṵtuujn; y'amǫtunajxtu tse'e jẹ
Mąjąą Vintsąn Jesús jẹ kyąts jẹ y'ayook nṵjom pąn pąn jatye'e tsṵṵnidup
jẹm ásiait y'it jǫǫtm, ve'em tse'e jẹ israeejlit jáyuda ve'em tse'e pąn pąn
jatye'e ka jẹ'ẹpta. 11 Jẹ mújit atṵva tse'e jẹ Pablo tyoon jẹ Nte'yam jẹ
kyutojkṵn kąjx, 12 jẹ paayu paat tse'e ukpṵ jẹ viijnk vit juu' ve'e jẹ
ñi'kx jẹ kyǫpk tyukpaatyp, jẹ'ẹ tse'e yaknąjkxtup joma ve'e jẹ pa'am
jáyuda. Ku ve'e ve'em dṵtonda, van'it tse'e jyǫtkądaaktini pąn pąn jatye'e
pąjkjṵdup jẹtse'e tyukvaatsjidini jẹ kǫ'ǫyjáyuvap pąn pąn jatye'e jẹm
jya'vin kąjxmda jẹ kǫ'ǫyjáyuvap.
13 Jẹm tse'e jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e muxim muyam dṵyakpítsumdu
jẹ kǫ'ǫyjáyuvap jẹm jẹ jayu jya'vin kąjxmda, jẹ'ẹ tse'e dṵ'uknṵpąąjmtkidu
jẹtse'e jẹ Mąjąą Vintsąn Jesús jẹ xyąąj dṵkǫjtspaa'ttat jẹtse'e
dṵyakpítsumdat. Jidṵ'ṵm tse'e dṵnąąjmada jẹ kǫ'ǫyjáyuvap:
—Jẹ Jesús, juu' ve'e jẹ Pablo tyukka'amaayp, jẹ'ẹ kąjxts ąts miitse'e
ntukpava'anda jẹtse'e jẹm yą jayu jya'vin kąjxm mpítsumdinit.
14 Ve'eme'e jyátṵkada y'ijt jẹ Esceva nṵvuxtojtṵk jẹ myajntkta. Jẹ
Esceva, jẹ israeejlit jáyuts jẹ'ẹ ve'e, jẹ tee'tąjk jẹ vyintsąn. 15 Ku ve'e ve'em
jyátkidi to'k nax, van'it tse'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap y'atsǫǫjvjidi:
—N'ixa xa ąts jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús, nnṵja'vivapts ątse'e jẹts pąn jẹ'ẹ ve'e jẹ
Pablo, jẹts miits, ¿tits miitse'e mnatyijjada?
16 Van'it tse'e ñṵyẹjtsṵkjidi jẹ jayu juu' ve'e jẹm jya'vin kąjxm jẹ
kǫ'ǫyjáyuvap, jẹtse'e tyuntsii'kjidini jẹtse'e y'amąądaaguijidi; ax ve'em
tse'e kyẹẹktini nṵva'ajts ąxva'ajts jẹts tum tsaachada tum xą'ąjkada.
17 Ñṵja'vidupts yą'ą ve'e nṵjom pąn pąn jatye'e jẹm Éfeso tsṵṵnidup, jẹ
israeejlit jáyuda jẹts pąn pąn jatye'e ka jẹ'ẹpta. Ax ve'em tse'e jẹ jayu ǫǫy
tyuntsą'kidi jẹtse'e dṵyakmąjidi dṵyakjaanchidi jẹ Mąjąą Vintsąn Jesús.
18 Nay ve'empa nṵmay pąn pąn jatye'e dṵjaanchja'vidu jẹ Jesús,
y'ava'niduts jẹ'ẹ ve'e jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ juu' ve'e tyoondup y'ijt. 19 Nṵmayda
tse'e juu' ve'e maaydup y'ijtti, jẹ'ẹ tse'e dṵyaknąjkxtu jẹ ñąkta joma
ve'e dṵtoonkada y'ijt jẹ maayk jẹtse'e dṵyaktǫǫydini jẹ ñąkta jẹja jẹ
nṵmay jayu vyinkujk. Ku ve'e yakpayǫ'y pąn vinxṵp jẹ'ẹ ve'e dṵtsǫva
jẹ ñąkta, mǫ́kupx jatoogupx joojnt nṵmutún jo'n tse'e vyinjajty to'k
ką'ąjyji jẹ ñąkta. 20 Ax ve'em tse'e jẹ Mąjąą Vintsąn jẹ kyąts jẹ y'ayook
vya'kxtk'atṵ'ṵts jẹtse'e myąkkpąjk'atṵ'ṵts.
21 Ax ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e jẹ Pablo dṵnṵpąąjmtki jẹtse'e
nąjkx dṵku'íxnuva jẹ jaanchja'vivatąjkta juu' ve'e jẹm macedóniait jẹts

acáyait y'it jǫǫtmda jętse'e ux'ǫǫk ñąjkxut jęm Jerusalén. Ve'em tse'e vyaampa jęts ku ve'e jęm Jerusalén ñąjkxut, jęts vinkǫpk ję'ę ve'e jętse'e ñąjkxpat jęm Roma. 22 Van'it tse'e dunukęjxidi jęm macedóniait y'it jǫǫtm numęjtsk ję pyatto'niva, Timoteo jęts Erasto ję'ę ve'e xyąąjta, namvaat ję'ę ve'e javęę'n jyaa'któñ jęm ásiait y'it jǫǫtm.

Ku ję jayu yoojmukti y'ajxukti jęp Éfeso

23 Ax ve'em tse'e tyoojnji kyǫjtsji van'it, jętse'e ję jayu yoojmukti y'ajxukti, jǫtma'ttu ve'e ję'ę kąjx ku ve'e numay ję jayu ję Jesucristo dujaanchja'vidi. 24 Jęm tse'e vye'na to'k ję yaa'tyąjk juu' ve'e Demetrio duxąąj, ję platero toonk ję'ę ve'e tyukjoojntykip. Ję Diana juu' ve'e vyinja'vidup vyintsą'kidup, ję'ę tse'e ję chaptąjk y'apąmnajxyp ję plata mąąt. Qǫyts ję'ę ve'e dutuntoonkmą'ą ję'ę juu' ve'e du'apąmnajxtuvap ję tsaptąjk. 25 Ję Demetrio tse'e duyaknay'amojkijidu pąn pąn jatye'e nay ję'ę ję toonk dutoonduvap, jętse'e dunuujmidi:

—Yaa'tyąjkta, mnuja'vidup xa miitse'e jęts yą toonk ję'ę ve'e juu' ve'e ję jayu nuyojk duyakmeempaatp. 26 M'íxtup mmǫ́tudup xa miitse'e ti ve'e ję Pablo tyuump kyąjtsp. Ve'em tse'e vya'añ jęts ka'a ve'e ję vintsą'kin dujayępta juu' jatye'e ję jayu y'apąmnajxyp. Numay tse'e ję jayu dutukvin'uu'n jętse'e dutukkuvuk juu' ve'e kyąjtsp. Ka yaajyap tse'e éfesovit kyajpun kujx ve'em jyátuka, ve'empa ve'e yaja nujom ásiait y'it jąąt. 27 Kutsą'ągats yą'ą ve'e jęts yą ntoonkamda vyintǫ́kinit; ka yą'ąjyap tse'e, nay ve'empa ve'e vyintǫ́kivat ję vintsą'kin juu' ve'e yakmǫǫyp ję Diana juu' ve'e nvinja'vimdup nvintsą'kimdup, ve'em tse'e yakviijnk'íxnit ję'ę juu' ve'e ję jayu vyinja'vidup vyintsą'kidup yaja nujom ásiait y'it jąąt jęts vinxup to'k it to'k naxviijn.

28 Ku ve'e du'amǫtunajxti, ęjkjudu jǫt'aajnjudu tse'e ǫǫy, jętse'e mąkk vyaandi:

—¡Ñumąjip xa ve'e ję Diana juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsą'kip yaja Éfeso!

29 Nujom tse'e ję jayu jęm kajpun kąjxm yoojmukti y'ajxukti. Tun to'mayji tse'e ñay'amojkijidi jęp kumoon tujkp. Jęp tse'e dupavąą'ndi ję Gayo jęts ję Aristarco, macedóniait jáyuda ję'ę ve'e, ję Pablo ję myujatyoo'da. 30 Jyatuktąkavaants ję'ę ve'e ję Pablo, ax ka'a tse'e ję jaanchja'vivatąjk duyakjajtti. 31 Nay ve'empa tse'e ję ásiait yakkutojkpada juu' ve'e ję Pablo myąątnayja'vijidup, ję'ę tse'e ję Pablo ję kąts dutuknukęjxtu jęts ka'a ve'e tyąkat jęp kumoon tujkp. 32 Jęp tse'e yoojmukti y'ajxukti joma ve'e ñay'amojkijidi. Jęp tse'e to'k viijn juu' ve'e mąkk kojtstup, nay jęppa tse'e jado'k viijn juu' ve'e mąkk kojtstuvap, ax numay tse'e ję jáyuda juu' ve'e dukanuja'vidup pąn tyąjxe'e ñay'amojkijidi. 33 Ax jęppa tse'e ję jáyuda juu' ve'e ję Alejandro duvaajnjidu. Van'it tse'e ję israeejlit jayu duti'tspítsumdi jęja ję numay jayu vyinkujk. Tukvinja'vijidu tse'e ję Alejandro ję kyą'ąj mąąt jętse'e y'amǫ'ǫttat kux kyukǫtsuvaampye'e ję israeejlit jáyuda jęja ję numay jayu vyinkujk. 34 Ku ve'e dunuja'vidi jęts israeejlit jayu ję'ę ve'e, van'it tse'e męjtsk hora jo'n mąkk vyaandi:

—¡Ñumąjip xa ve'e ję Diana juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsą'kip yaja Éfeso!

35 Van'it tse'e ję jaayva ję numay jayu duyak'amą't, jętse'e vyaajñ:

—Éfesovit yaa'tyąjkta, ¿pąnts vine'e dụkanụja'vip jẹts yą éfesovit kajpụne'e tukkądaakjup jẹtse'e dụ'ix'ijtnit jẹ Diana jẹ chaptąjk jẹts jẹ kunuu'kx tsaaj juu' ve'e jẹm tsapjọọtm kądaak? 36 Ka'a tse'e pąn y'ọ'yixjụ jẹtse'e dụnụnkakuvą́kụt. Jẹ'ẹ kąjxts ątse'e nva'añ jẹts yaknaxkąda'akta jẹ m'aajta jẹ mjọọtta jẹtse'e ọy xpayọ'ọydat juu' ve'e mtonuvaandup. 37 Kụx yą yaa'tyąjkta juu' ve'e tụxyakmẹtsta, ka'ats yą'ą ve'e dụvinkọjtspẹ́tta jẹ Diana juu' ve'e nvinja'vimdup nvintsą'kimdup, ni ka'a tse'e juu' dụmẹẹ'tsta joma ve'e yakvinjava yakvintsą'ąga. 38 Pąn nụxą'ąavaajnjụdup tse'e jẹ Demetrio jẹts pąn pąn jatye'e myąątoondup, va'an tse'e dụnụxą'ąada. Jẹ'ẹ kąjx tse'e jyẹja jẹ tọkin payọ'yvada jẹts pąn pąn jatye'e yakkutojktup, jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta tse'e dụkọ́tstat kąkjẹ'ẹ pąn ti jatye'e natyuknụxą'ąijidup. 39 Pąn viijnkts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e m'amọ́tudup, kọjts'ọ́ya tse'e dụtsąk jẹp kumoon ku ve'e kątsani jẹtse'e jẹ jayu ñay'amókajadat. 40 Ka'a tse'e y'ọya jẹts ụụ'me'e ụxyam nyoojmụkumdat n'ajxụkumdat. Pąn myọ́tudup xa jẹ'ẹ ve'e pąn pąn jatye'e jẹ mąją kutojkụn dụjayẹjptup jẹtse'e xvatsọ'vumdat, tso'oxpaatumdap tse'e, kụx ka'a xa ve'e tii ti ve'e nvaajnjimdap.

41 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e jẹ jayu dụnụụjmidi jẹtse'e ñąjkxtinit.

20

Ku jẹ Pablo ñụjkx jẹp Macedonia jẹts jẹp Acaya

1 Ku ve'e ñąjxy jẹ yoojmụk jẹ ajxụk, van'it tse'e jẹ Pablo dụyaxmujk jẹ jaanchja'vivatąjk jẹtse'e dụkọjtsmą́kki. Van'it tse'e ñachẹẹ'njidi jẹtse'e ñavya'kxjidi. Van'it tse'e ñụjkx jẹm macedóniait y'it jọọtm. 2 Ku ve'e jẹm vye'na, ọọy tse'e dụtunkọjtsmą́kkidi jẹ jaanchja'vivatąjk, van'it tse'e ñąjkxpa jẹm acáyait y'it jọọtm. 3 Jẹm tse'e chụụni toojk pọ'ọ. Van'it tse'e jẹ barco dụ'ukpąkuvaanni jẹtse'e jẹm siiriait y'it jọọtm vyimpijtnuvat. Ku ve'e dụnụja'vi jẹts tą ve'e jẹ israeejlit jayu dụ'ukkọjtsmókta jẹts yak'ọọ'kuvaampye'e, van'it tse'e dụnụpąąjmtkitíktsnuva jẹtse'e jẹ tyoo' dụ'avimpijtinuvat, jẹ macedóniait it dụtuknajxnuvat. Ax ve'em tse'e dụtuujn. 4 Mujatyoo'ijidu tse'e jẹ beréait Sópater, jẹ tesalónicait Aristarco, jẹ tesalónicait Segundo, jẹ deerbeit Gayo, jẹ Timoteo, jẹ ásiait Tíquico, jẹts jẹ ásiait Trófimo. 5 Jẹ'ẹda tse'e too'vąjktu jẹts ąątse'e x'a'ix jẹm Troas. 6 Ku ve'e ñąjxy jẹ xąąj ku ve'e yakkay jẹ tsapkaaky juu' ve'e jẹ levadura dụkamąąt, van'itts ąątse'e jẹm Filipos ntsąą'n jẹm barco jọọtm jẹts ąątse'e kumugọxxąąj nmaspaadi jẹ'ẹda jẹm Troas. Vuxtojtụk xąąjts ąątse'e jẹm n'ijt.

Ku jẹ Pablo y'ąts jẹp Troas

7 Domingo tse'e vye'na, muto'k xąąj jẹ semana, jẹts ąątse'e nnay'amojkiji jẹts ąątse'e jẹ tsapkaaky ntojkva'kxụt, van'it tse'e jẹ Pablo dụyak'ixpụjk jẹ jaanchja'vivatąjk. Jẹ kująpit tse'e jẹ Pablo chọọ'nuva'añ vye'na, jẹ'ẹ kąjx tse'e kya'amaajy tso'm jo'n paat. 8 Jẹmts ąątse'e nnay'amojkiji jẹp mutoojk nụkąvyet kụjxp joma ve'e vye'na may jẹ tą'kxpa. 9 Jẹm tse'e chụụna vye'na ventana am to'k jẹ mootsk ónụk juu' ve'e Eutico dụxąąj. Paatjinu tse'e jẹ tsooj ku ve'e jẹ Pablo jek tyunkọjtsni, van'it tse'e myanajxy jẹtse'e kyụstąjki jẹm ventana am jẹp mutoojk nụkąvyet kụjxp. Van'it tse'e dụvijtsụkti ąą'kani. 10 Ku tse'e jẹp

ñu̱ka̱daakji je̱ Pablo je̱tse'e yakpojtu̱kji, je̱tse'e che̱e̱'nu̱kji, van'it tse'e vyaajñ:
—Kadi mtsa̱'a̱gada, joojntykip xa ya̱'a̱.
11 Van'it tse'e je̱ Pablo pye̱jtnuva, je̱tse'e du̱tojkva'kxy je̱ tsapkaaky, je̱tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱ma̱a̱tkaajy. Ve'em tse'e du̱tuujn ax jo'n je̱ Jesús du̱tuujn ku ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk jado'k nax du̱ma̱a̱t'a'óxidi. Van'it tse'e jyaa'kka̱jts je̱ kuja̱pit paat. Ku ve'e kyo̱jtsku̱jx, van'it tse'e cho̱o̱'nni.
12 Je̱ mootsk ónu̱k juu' ve'e ku̱sta̱jki, joojntykts je̱'e̱ ve'e du̱yakna̱jkxtini, jo̱t'ama̱j tse'e nu̱jom tyaandini.

Ku cho̱o̱'ndi je̱p Troas je̱tse'e jye̱'ydi je̱p Mileto

13 Van'itts a̱a̱tse'e je̱m barco jo̱o̱tm ntsa̱a̱'n je̱ts a̱a̱tse'e nnu̱jkx je̱m asoonit kyajpu̱n ka̱jxm, je̱mts a̱a̱tse'e je̱ Pablo nma̱a̱tnavyaa'tju̱t ku̱x ve'em a̱a̱tse'e tu̱nko̱jtsmúk, tékum je̱'e̱ ve'e ñu̱jkx. 14 Ku a̱a̱tse'e nma̱a̱tnavyaatji je̱m Asón, van'itts a̱a̱tse'e nma̱a̱tnu̱jkx je̱m barco jo̱o̱tm je̱m mitiléneit kyajpu̱n ka̱jxm. 15 Je̱mts a̱a̱tse'e ntsa̱a̱'n je̱ts a̱a̱tse'e je̱ ku'óxit nmajxy je̱ja quíovit myu'avinkujk, to'k je̱ naax juu' ve'e je̱m maaxy na̱a̱j akojkm. Je̱ kumaaxkitts a̱a̱tse'e nje̱'y je̱m Samos. Je̱ kumadookitts a̱a̱tse'e nje̱'y je̱m Mileto. 16 Ka'a tse'e je̱ Pablo jek y'ituvaajñ je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kyanu̱jkx je̱m Éfeso, jatyji ve'e jye̱'yavaajñ je̱m Jerusalén ku̱x cha̱jkpe'e je̱tse'e je̱m du̱yaknáxu̱t je̱ pentecostés xa̱a̱j.

Ku je̱ Pablo du̱muka̱jts pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup vye'na je̱ éfesovit jaanchja'vivata̱jk

17 Ku a̱a̱tse'e nje̱'y je̱m milétovit kyajpu̱n ka̱jxm, van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱ke̱jxi pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup vye'na je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱m Éfeso. 18 Ku ve'e jye̱'ydi, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Mnu̱ja'vidinup xa miitse'e vintso̱ a̱tse'e juu' ntuujn nka̱jts, van'ítani a̱tse'e ve'em nton'ukvaajñ nko̱jts'ukvaajñ ku a̱tse'e yaja ásiait y'it ja̱a̱t nje̱'y. 19 Nmutoon nmupa̱jkts a̱tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ nu̱u̱'k aaj je̱ nu̱u̱'k jo̱o̱t ma̱a̱t, je̱ jayu a̱tse'e nnu̱yaaxtu ku̱xe'e du̱kakuva̱kta je̱ Nte'yam je̱ y'ayook; juu'ts a̱tse'e ntoon nko̱jts, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e je̱ israeejlit jayu o̱o̱y xtunyaktsaachpaatti. 20 Ax ijtpts a̱ts miitse'e nvaajnjidi juu' ve'e mtuk'o̱'yidup, je̱ja a̱tse'e je̱ nu̱may jayu vyinkujk je̱ts je̱p mtu̱jkpta je̱ jayu nyak'ixpa̱jkti, 21 ve'em je̱ israeejlit jáyuda ve'em pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta. Ve'em a̱tse'e nnu̱u̱jmidi je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e vyinmayu̱mpijttinit, je̱tse'e du̱masoo̱ktinit je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda, je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱pana̱jkxtinit, je̱tse'e du̱jaanchja'vidinit je̱ nMaja̱ Vintsá̱namda Jesucristo. 22 U̱xyamts a̱tse'e je̱m Jerusalén nmu̱jkx, je̱ Espíritu Santo tse'e a̱ts ya̱ nja'vin du̱vo̱o̱p, ka'ats a̱tse'e nnu̱java vintso̱ a̱tse'e je̱m je̱ jayu xtóndat, 23 je̱'e̱jyji a̱tse'e nnu̱ja'vip, pa̱n joma a̱tse'e nnu̱jkx, ve'emts a̱tse'e xnu̱u̱jma je̱ Espíritu Santo je̱ts je̱ poxu̱nta̱jk a̱tse'e n'a'ixp je̱ts je̱ tsaachpaatu̱n. 24 Ax ni tíats a̱tse'e nkavinmay, ni viinma a̱ts ya̱ njoojntykin, je̱'e̱jyji ve'e je̱ts a̱tse'e nyakpooknit je̱ toonk juu' a̱tse'e xtukno̱va'ni je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesús, a̱tse'e n'ijtnit ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e too'va̱jkp tu̱jye'ya joma ve'e kyuka̱xa je̱ noomk, a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu yakvaajñja vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n tyo'nu̱xjada.
25 'Ntukka'amaayduts a̱ts miitse'e anañu̱joma vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m. Ax nmu̱ja'vipts a̱tse'e je̱ts

ka'a ạtse'e x'uk'íxtinuvat yaja naxviijn. 26 Pạn mtsaachpaattinup tse'e
xạ'ma kạjx jyapạna miitsta, yaja ạts miitse'e mvinkujkta nnạạjmada
jẹts ka'a ạtse'e ntọ́kinat, kụx nvaajnjidu xa ạts miitse'eda vintsọ ve'e
xjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, 27 ntuknụja'viduts
ạts miitse'e nụjom juu' ve'e jẹ Nte'yam ñụpạạjmtki, ka'a ve'e tii juu'
ạts miitse'e nkavaajnjidu. 28 Naajkkọ́pkajada viinm jẹts ix'itta nụjom jẹ
Nte'yam jẹ jyayu juu' ve'e jẹ Espíritu Santo mpạạjmjidu jẹtse'e x'ix'íttat,
jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam natyukjẹ'ẹiju ku ve'e jẹ y'Onụk kyu'ọọ'kijidi.
29 Nnụja'vip xa ạtse'e jẹts ku ạtse'e yaja nkọọ'k'ijtnit, mnụjẹ'yajadapts
miitse'e jẹ viijnk jayu jẹtse'e mtónjadat ax jo'n jẹ mu'uk lobo dụtonda jo'n
jẹ carneeroda. 30 Jẹja tse'e miitsam m'akujkta jyéjat pạn pạn jatye'e jẹ
jayu jẹ taay dụtukyak'ixpạ́ktap, jẹ'ẹ tse'e chọ́ktap jẹtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n
jẹ jyayu pyanạjkxjadat. 31 Mnay'íxjadap tse'e jẹ'ẹ kạjxta, jaa'myẹ́tsta jẹts
toojk joojnt ạts miitse'e nụnyaaxnup jọ́vum xạạj jọ́vum tsooj to'k jado'k
ntuk'ixti.

32 ’Utsta ajchta, ụxyamts ạts miitse'e mpạmda jẹm jẹ Nte'yam y'am
kyạ'm jẹts jẹ mạjạ maa'yụn mạạt juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu tyoojnjip,
jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ ayook juu' ve'e jẹ jayu yakvaajnjip jẹtse'e y'ọ'yixjụ
jẹtse'e dụmạkkpạạmnit jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda, ve'em tse'e xjayẹjptinit
jẹ pụk jẹm tsapjọọtm mạạt nụjom jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam
apụk pyạạm jẹtse'e y'ijttinit jẹ'ẹ jẹ jyayu. 33 Ka'a ạtse'e tụnnas'ayọva
jẹ viijnk jayu jẹ myeen ukpụ jẹ viijnk jayu jẹ vyit jẹ xyọx. 34 Va'ajts xa
miitse'e xnụjávada jẹts yạ nkạ'ạjam ạtse'e ntuktoon jẹtse'e jyẹji juu' ạtse'e
xka'ijtji jẹts juu' ve'e ka'ijtụxjụdu ạts jẹ nmujatyoo'da. 35 Ve'emam xa
ạts miitse'e ntukyak'ixpạkta jẹtse'e jẹ jayu tyónụt jẹtse'e yakputạ́kadat
pạn pạn jatye'e katih'ijtụxjụdup, jẹtse'e yakjaa'myẹ́tsụt juu' ve'e jẹ Mạjạ
Vintsạ́n Jesús kyọjts ku ve'e vyaajñ: “Nụyojk tse'e jẹ xọọnduk jọọt
njayẹjpumda ku ve'e jẹ jayu nmọ'yumda juu' jẹts ka'a ve'e ku ve'e jẹ jayu
juu' xmọ'yumda.”

36 Ku ve'e ve'em vyankụjx, van'it tse'e kyọxkténidi jẹ Pablo jẹts nụjom
jẹ'ẹda, jẹtse'e chapkọjtsti. 37 Ọọy tse'e anañụjoma dụtunnụyaaxti jẹ
Pablo, jẹtse'e dụtsẹẹ'ndi, jẹtse'e dụtsoo'kxti, 38 ọọy tse'e tyuntsaachv-
inmapyạjkti kụx ve'eme'e ñạ'mụxjada jẹts ka'a ve'e dụ'uk'íxtinit yaja
naxviijn. Van'it tse'e ọjts dụnasvọ'vidini joma ve'e jẹ barco.

21

Ku jẹ Pablo ñụjkx jẹp Jerusalén

1 Ku ạạtse'e nmasạạk jẹ jaanchja'vivatạjk jẹm Mileto, van'itts ạạtse'e
nnụjkx jẹm barco jọọtm ix jatyụv jẹts ạạtse'e njẹ'y joma ve'e jẹ it dụxạạja
Cos. Jẹ ku'óxitts ạạtse'e njẹ'y jẹm Rodas. Jẹmts ạạtse'e ntsạạ'n jẹts ạạtse'e
Pátara nnụjkx. 2 Jẹmts ạạtse'e Pátara mpaaty to'k jẹ barco juu' ve'e jẹm
fenícíait y'it jọọtm tsọ nạjkxp, jẹ'ẹts ạạtse'e xyaknạjkx. 3 Mpaa'najxts
ạạtse'e jẹm Chipre, anajts ạạts jẹ'ẹ ve'e nmasạạk, jẹts ạạtse'e nnụjkx jẹm
siiriait y'it jọọtm. Jẹmts ạạtse'e njẹ'y tiirovit kyajpụn kạjxm, jẹ'ẹ kạjx ku
ve'e jẹm jẹ barco jẹ tsụm dụmasọ'ọkụt. 4 Van'itts ạạtse'e n'ixti jẹ utsta jẹ
ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda juu' ve'e jẹm, jẹ'ẹts ạạtse'e nmạạttsụụnidu
vuxtojtụk xạạj. Ax jẹ'ẹda tse'e jẹ Espíritu Santo kạjx dụnụụjmidu jẹ
Pablo jẹts ka'a ve'e ñạjkxụt jẹm Jerusalén. 5 Ku ve'e ñajxy jẹ vuxtojtụk
xạạj, tsọọ'nnuts ạạtse'e. Nụjom jẹ jaanchja'vivatạjk mạạt jẹ y'ónụkta

je̱ ñu̱da̱'a̱xta, je̱'e̱ts a̱a̱tse'e o̱jts xnasvo̱'vidini je̱m kajpu̱n pa'am. Je̱mts a̱a̱tse'e nko̱xkteni je̱ts a̱a̱tse'e ntsapka̱jts. 6 Van'itts a̱a̱tse'e xnu̱u̱jmidini:
—Dioose'e mma̱a̱dajadap.
Je̱ts a̱a̱tse'e n'atso̱o̱vdinuva:
—Nay ve'empa miitsta, Dios ma̱a̱te'e mtaandini.
Van'itts a̱a̱tse'e je̱m barco jo̱o̱tm nta̱jki je̱ts je̱'e̱ ve'e vyimpijttini je̱m tya̱k'am.
7 Van'itts a̱a̱tse'e ntsa̱a̱'n je̱m Tiro je̱ts a̱a̱tse'e nje̱'y je̱m Tolemaida. Ku a̱a̱tse'e je̱ barco ntukvaach, van'itts a̱a̱tse'e nko̱jtspa̱a̱'kx je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da juu' ve'e je̱mda, je̱ts a̱a̱tse'e nma̱a̱txa̱najxti. 8 Je̱ ku'óxitts a̱a̱tse'e ntso̱o̱'nnuva je̱ts a̱a̱tse'e nje̱'y je̱m cesaréait kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱mts a̱a̱tse'e nnu̱jkx je̱ Felipe tya̱k'am, to'k je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu du̱vaajnjip je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ ve'e nu̱to'k je̱ nu̱vuxtojtu̱k yaa'tya̱jkta juu' ve'e yakvinko̱o̱ndu je̱tse'e du̱putá̱kadat je̱ kuká̱tsivada. Je̱mts a̱a̱tse'e nmataajñ. 9 Je̱ Felipe, nu̱maktaaxk tse'e je̱ ña̱a̱x, tum kiixu̱ta̱'a̱x je̱'e̱ ve'eda, je̱'e̱ tse'e du̱ko̱jtsnajxtup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook. 10 Ku a̱a̱tse'e me̱jtsk toojk xa̱a̱j je̱m nve'na, van'it tse'e jye̱'y to'k je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa, Agabo je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j, je̱mts je̱'e̱ ve'e Judea cha̱a̱'n. 11 Je̱'e̱ts a̱a̱tse'e o̱jts xku'ix. Van'it tse'e du̱ka̱a̱jn je̱ Pablo je̱ tyiintsóm je̱tse'e ñatyukka̱tsoojmji ñatyukpaktsoojmji. Van'it tse'e vyaajñ:
—Ve'em xa ve'e vya'añ je̱ Espíritu Santo je̱ts je̱me'e Jerusalén je̱ israeejlit jáyuda jidu̱'u̱m du̱tsómdat pa̱n pa̱n ya̱'a̱ ve'e jye̱'e̱ ya̱ tiintsóm, je̱tse'e je̱m je̱ viijnk jayu kya̱'m du̱pá̱mdat.
12 Kuts a̱a̱tse'e n'amo̱tunajxy, van'itts a̱a̱tse'e je̱ Pablo nmunoo'kxtk je̱ts ka'a ve'e ña̱jkxu̱t je̱m Jerusalén. Munoo'kxtkju̱duva tse'e je̱ cesaréait jayu. 13 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:
—¿Tya̱jxse'e mya'axta je̱ts a̱tse'e xyaktsaachvinmapya̱kuva'anda? Pa̱n vaamp xa ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús, nnayja'vijinupts a̱tse'e je̱ts a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t je̱'e̱ ka̱jx je̱m Jerusalén, ka ko̱o̱jyape'e je̱ts a̱tse'e nyaktsómu̱t je̱'e̱ ka̱jx.
14 Ax kuts a̱a̱tse'e xka'o̱'yixju̱ je̱ts a̱a̱tse'e nnaxkó̱tsu̱t, van'itts a̱a̱tse'e nmaso̱o̱kni. Jidu̱'u̱mts a̱a̱tse'e nvaajñ:
—Va'an ve'em du̱tunju̱ pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱tsa̱k.
15 Van'itts a̱a̱tse'e nnay'apa̱a̱jmtkiji je̱ts a̱a̱tse'e nnu̱jkx je̱m Jerusalén. 16 Xmujatyoo'iduts a̱a̱tse'e je̱ cesaréait jaanchja'vivada je̱m je̱ Mnasón tya̱k'am paat, chípreit yaa'tya̱jk je̱'e̱ ve'e juu' ve'e jékani du̱jaanchja'vi'ukvaan je̱ Jesucristo, je̱'e̱ts a̱a̱tse'e xyakmatánup.

Ku je̱ Pablo o̱jts du̱ku'ix je̱ Santiago

17 Ku a̱a̱tse'e nje̱'y je̱m Jerusalén, va'ajts xo̱o̱jntkpts a̱a̱tse'e je̱ uts je̱ ajch ma̱a̱t je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ xkuva̱jkti. 18 Je̱ ku'óxitts a̱a̱tse'e je̱ Pablo o̱jts ntukma̱a̱tku'íx je̱ Santiago, je̱mpa tse'e vye̱'nada nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱m Jerusalén. 19 Van'it tse'e je̱ Pablo kyo̱jtspo̱o̱'kxjidi je̱tse'e tyukmumaajntykjidi ti jatye'e je̱ Nte'yam tyoon je̱'e̱ ka̱jx joma ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvapta. 20 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxti, yakmá̱jidu yakjaanchiduts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmidi:
—M'ixp xa mitse'e je̱ts miijl ámani ve'e je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e du̱jaanchja'vidup je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, ax nu̱jom tse'e vya'anda je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e yakkutyónu̱t je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n. 21 Ta̱ tse'e je̱ ka̱ts du̱mó̱tuda je̱ts je̱'e̱ mitse'e mtuk'ixp

je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup joma ve'e du̱ka'itjo̱o̱tmada, ve'eme'e xnu̱u̱jma je̱ts ka'a ve'e du̱ma̱ja̱pá̱mdat juu' ve'e je̱ Moisés pyavaan, ka'a ve'e du̱pa̱a̱jmjadat je̱ ixta'nu̱n je̱ y'ónu̱kta, je̱ts ni ka'a ve'e du̱tóndat ax jo'n je̱ israeejlit jayu je̱ kyostuumbreda. 22 ¿Tise'e yaktónup? Nay'amókajadap xa n'ite'e je̱ nu̱may jayu ku ve'e du̱mó̱tudat je̱ts yaja mitse'e tu̱mje'ya. 23 Nu̱yojk o̱y xa ya̱'a̱ ve'e xtónu̱t. Je̱ja xa ve'e yaja a̱a̱ts ma̱a̱t nu̱maktaaxk je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ vaandu̱k du̱pa̱a̱mdu je̱ Nte'yam ma̱a̱t. 24 Ma̱a̱tna̱jkxtats n'it je̱tse'e xma̱a̱tnaajkva'atsjadat. Mits tse'e mkujóyup je̱ tá̱nu̱k je̱ts juu' jatye'e tso̱jkjup je̱tse'e yakyó̱xu̱t je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, ve'em tse'e y'o̱'yixjadat je̱tse'e yakkuke̱e̱'pxtat. Pa̱n mtuump tse'e ve'em, van'it tse'e je̱ israeejlit jayu du̱nu̱jávadat je̱ts ka'a mitse'e ve'em mjátu̱ka ax jo'n je̱ ka̱ts du̱mó̱tuda, je̱'e̱ ve'e je̱ts viinme'e xkutyún juu' ve'e je̱ Moisés pyavaan. 25 Ax pa̱n pa̱n jaty tse'e ka je̱ israeejlit jáyuvap juu' ve'e je̱ Jesucristo du̱jaanchja'vidup, nnu̱ja'yiduts a̱a̱tse'e je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e du̱tivinmáydat, je̱'e̱jyji ve'e tyóndap je̱tse'e du̱kaja̱'kxtat juu' ve'e yaktukvintsa̱'kidup juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap, je̱tse'e du̱kaja̱'kxtat je̱ nu̱u̱'pu̱n, je̱tse'e du̱kaja̱'kxtuvat je̱ tá̱nu̱k tsu'uts juu' ve'e yuktsum'o̱o̱'kp, je̱tse'e ni pa̱na je̱ ka̱ts du̱katukma̱a̱tjayé̱ptat je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup.

Ku je̱ Pablo yakmajch je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp

26 Van'it tse'e je̱ Pablo du̱ma̱a̱tnu̱jkx je̱ nu̱maktaaxk yaa'tya̱jkta. Je̱ ku'óxit tse'e du̱ma̱a̱tna̱jkvats'ukvaajnjidi. Van'it tse'e tya̱jki je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp je̱tse'e du̱'avánat vin'ite'e kyuká̱xat je̱ xa̱a̱j ku ve'e ñaajkva'atsjada, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ ya̱x du̱pá̱mdat ka̱kje̱'e̱.

27 Ax ka̱xuvaannup tse'e je̱ vuxtojtu̱k xa̱a̱j vye'na ku ve'e ñaajkva'atsjada, van'it tse'e je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm tso̱o̱'ndu, je̱'e̱ tse'e du̱'ixtu je̱ Pablo je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp. Van'it tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱yakyoojmu̱kti du̱yak'ajxu̱kti, je̱'e̱ tse'e je̱ Pablo du̱majtstu 28 je̱tse'e ma̱kk vyaandi:

—¡Israeejlit jáyuda, putá̱kada a̱a̱ts! Ya̱'a̱ xa ve'e je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e nu̱jom je̱ it du̱tukvittp je̱tse'e je̱ nu̱may jayu du̱yak'ixpu̱k, ve'em tse'e du̱tuk'ix juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ jaanchja'vin juu' u̱u̱'me'e njaye̱jpumdup, ni ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱paatpa du̱'ake̱e̱guiva ma̱a̱t je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n ukpu̱ je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e nmo̱'yumdup ya̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk. Ax ka je̱'e̱jyap tse'e, ta̱ xa ve'e du̱yakta̱jkiva yaja ma̱ja̱ tsaptu̱jk pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e tu̱du̱yakvintsa̱'kintó̱ki ya̱ it.

29 Je̱'e̱ ka̱jxe'e ve'em vyaandi ku̱x y'ixtu ve'e je̱ Pablo ku ve'e je̱m kajpu̱n jo̱o̱tm du̱ma̱a̱tve'na je̱ Trófimo, to'k je̱ éfesovit jayu. Ve'em tse'e vyinmaaydi je̱ts je̱ Pablo ve'e yakta̱jkiju je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp.

30 Ku ve'e yoojmu̱kti y'ajxu̱kti nu̱jom je̱ jayu, van'it tse'e noomp je̱ Pablo du̱nu̱na̱jkxti. Van'it tse'e du̱majtsti je̱tse'e du̱va̱a̱'mpítsumdini je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp. Ku tse'e du̱va̱a̱'mpítsumdi, van'it tse'e je̱ tsapta̱jk du̱yak'atojkti. 31 Yak'o̱o̱'kuvaandinup tse'e vye'na ku ve'e je̱ ka̱ts du̱mo̱tu je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk je̱ts yoojmu̱ktup ajxu̱ktupe'e nu̱jom je̱ jayu je̱m Jerusalén. 32 Van'it tse'e du̱yaknay'amojkijidi je̱ tyojpada je̱ts je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vintsá̱nidup nu̱mó̱kupx jaty je̱ tojpata̱jkta, je̱tse'e noomp ña̱jkxti joma ve'e je̱ jáyuda. Ku tse'e je̱ jayu du̱'ix je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk ma̱a̱t je̱ tyojpada, van'it tse'e du̱tsii'k'atú̱vidi je̱

Pablo. 33 Van'it tse'e jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n jẹ Pablo dụvinkunạjkxi
jẹtse'e dụyakjamyajtsji, jẹtse'e dụyakjachoojmji mẹjtsk jẹ cadena mạạt.
Van'it tse'e dụ'amọtutụvi pạn pạne'e jẹ Pablo jẹts pạn ti ve'e tụdụtún.
34 Ax mạkk tse'e jẹ jayu kyọtsta, kọjtsp tse'e to'k kọjtsp tse'e jado'k, jẹ'ẹ
kạjx tse'e kya'ọ'yixjụ jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n jẹtse'e juu' dụvinmọ́tuvụt.
Van'it tse'e jẹ Pablo dụyakjapyavijtsji joma ve'e jẹ tojpa chạạnada.
35 Ku ve'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ escalera, van'it tse'e jẹ Pablo jẹ tojpa
pyatsạạjmjidi kụx yak'ọọ'kuvaajnjupe'e jẹ nụmay jáyuda. 36 Jidụ'ụm tse'e
mạkk vyaandi:

—¡Va'an dụ'ạạ'kụ!

Ku jẹ Pablo ñakyukọjtsji jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk

37 Ku ve'e jẹ Pablo dụyaktạkavaandi jẹp joma ve'e jẹ tojpa chạạnada,
van'it tse'e dụnụụjmi jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ toj-
patạjk:

—¿Nvaat ạts mitse'e nmukọ́tsụt?

Van'it tse'e jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n y'atsọọjvji:

—¿Tis, mkạjtsp mitse'e jẹ griego aaj? 38 ¿Ka jẹ'ẹp mitse'e to'k jẹ
egíptovit jayu juu' ve'e jẹ jayu dụyakpojtụk jẹtse'e nụmaktaaxk miijl jẹ
yakjayu'ọọ'kpa dụyaknụjkx joma ve'e jẹ jayu kyatsụụna?

39 Van'it tse'e jẹ Pablo y'atsạạjv:

—Israeejlit jayu xa ạtse'e, jẹm ạtse'e Tarso nkukajpụna, ñụmájip tse'e
jẹ kajpụn jẹm cilíciait y'it jọọtm. Toojnjik ạts to'k aaj jẹ maa'yụn jẹts ạtse'e
yạ jayu dụmukọtsta.

40 Masọọkju tse'e jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n. Ténip tse'e jẹ Pablo vye'na
jẹja escalera kụjx, van'it tse'e jẹ kyạ'ạj mạạt jẹ nụmay jayu dụyak'amạ't.
Ku tse'e y'amọ'tkạjxti, van'it tse'e dụtukmukạjts jẹ hebreo aaj. Jidụ'ụm
tse'e dụnụụjmi:

22

1 —Nmu'israeejlit jáyuda, mụ́jit jayutạjkta, amọtunaxta juu' ạtse'e
nkọtsuvaampy.

2 Ku ve'e dụ'amọtunajxti jẹts jẹ hebreo aaj ve'e myukọ́tsjada,
jaa'k'amọ'ttu tse'e. Van'it tse'e jẹ Pablo jyaa'kvaajñ:

3 —Israeejlit jayu xa ạtse'e. Jẹm ạtse'e Tarso nke'x, jẹm cilíciait y'it
jọọtm. Ax yájats ạtse'e Jerusalén tụnyee'k, jẹ Gamaliel ạtse'e xyak'ixpạjk,
ve'em ạtse'e pu'ukam xtuk'ix xtuknụja'vi jẹ njụjpit jáyuvamda jẹ
pyava'nụn. To'k aaj to'k jọọt ạtse'e jẹ Nte'yam nmutún nmupụk, ve'em ax
jo'n miitsta ụxyam jẹ Nte'yam xmutonda xmupạkta jo'n. 4 Njomtoondup
ntitoondup xa ạtse'e y'ijt pạn pạn jatye'e jẹ Jesús dụjaanchja'vidup jẹts
ạtse'e n'ix vintsọ ve'e y'ọọ'ktat. Nyakjamyajtsjụduts ạtse'e jẹ yaa'tyạjk
jẹts jẹ tạ'ạxtạjk, jẹts ạtse'e nyakjapyoxụntạkpạạjmjidi. 5 Jẹ tee' juu'
ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta jẹts nụjom jẹ jáyuda juu' ve'e
dụnụmájiduvap jẹp tsaptụjkp, ñụja'vidupts jẹ'ẹ ve'e ọy jẹts jẹ'ẹ ạtse'e
xmọọydu jẹ nạk jẹts ạtse'e ntukkạtạ́kadat jẹ nmu'israeejlit jáyuvamda
juu' ve'e tsụụnidup jẹm damaascovit kyajpụn kạjxm. Jẹ'ẹ ạtse'e jẹm
nạjkx n'íxtada pạn pạn jatye'e jẹ Jesús dụjaanchja'vidup jẹts ạtse'e
kụnyakmẹjtsti yaja Jerusalén jẹtse'e kụchaachpaatti.

Ku jẹ Pablo dụmaajntyk vintsọ ve'e jẹ Jesucristo dụjaanchja'vi'ukvaajñ (Hch. 9.1-19; 26.12-18)

6 ’Ax jẹmts ạtse'e n'uknụnụjkx vye'na, jẹẹna tse'e too' aajy, jẹ damaas-
covit kajpụn mutá́mani, kujk xạạj jo'n, van'itts ạtse'e tun to'mayji jẹ
tsapjọọtmit ajajtk ọọy xtunnụjaj xtunnụtụ'kx. 7 Van'itts ạtse'e nnaxvipp
jẹts ạtse'e n'amọtunajxy to'k jẹ ayook juu' ve'e vaan: “Saulo, Saulo,
¿tyạjxts ạtse'e xtso'oxpú́k?” 8 Van'itts ạtse'e n'amọtutụvi: “¿Pạnts
mitse'e?” Van'it tse'e y'atsạạjv: “Jẹ Jesús xa ạtse'e, jẹ nazarétit jayu juu'
ve'e mtuntso'oxpụjkp.” Jidụ'ụmts ạtse'e xnụụjmi. 9 Jẹ'ẹda juu' ạtse'e
nmạạtve'nidup, y'íxtuts jẹ'ẹ ve'e ku ạtse'e ọọy xtunnụjaj xtunnụtụ'kx,
jẹtse'e chạ'kidi, ax ka'a tse'e dụvinmọ́tudi jẹ ayook juu' ạtse'e xtuk-
mukọjts. 10 Van'itts ạtse'e nvaajñ: “¿Tis ạtse'e ntónup?, Mạjạ Vintsạ́n.”
Van'itts ạtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n xnụụjmi: “Pojtụkụ jẹts nạjkxụ jẹm Dam-
asco, jẹm tse'e myakvaajnjat nụjom pạn ti ve'e mtónup.” 11 Xyakviintsits
ạtse'e ku ạtse'e jẹ ajajtk n'ix, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e xmajtsti jẹ nmujatyoo' yam
ạts nkạ'm jẹts ạtse'e pavits xyaknạjkxti jẹm Damasco.

12 ’Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ jayu juu' ve'e Ananías dụxạạj, vyinja'vip
vyintsạ'kipts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam ax jo'n jẹ Moisés jẹ pyava'nụn vya'añ,
ọñụkọjtsijidupts jẹ'ẹ ve'e nụjom jẹ jáyuda juu' ve'e tsụụnidup jẹm Dam-
asco. 13 Jẹ Ananíasts ạtse'e ọjts xku'ix. Ku ve'e jyẹ'y, van'itts ạtse'e
xnụụjmi: “Uts Saulo, vin'ixpạjknuva.” Tun játyjits ạtse'e nvin'íxnuva jẹts
ạts jẹ'ẹ ve'e n'ix. 14 Van'itts ạtse'e xnụụjmi: “Jẹ Nte'yam, juu' ve'e jẹ
njụjpit jáyuvamda vyinja'vidup vyintsạ'kidup y'ijt, jẹ'ẹ tse'e mvinkọọjnju
jẹtse'e x'íxụt jẹ Jesús, tụv jẹ'ẹ ve'e jẹ jyáyuvin jẹ jyoojntykin, jẹtse'e
x'amọtunáxụt ku ve'e viinm kyọ́tsụt. 15 Mpạạjmjap mits jẹ'ẹ ve'e jẹ
tụvạkọjtsụn jẹ'ẹ kạjx jẹja nụjom jẹ jayu vyinkujk, jẹtse'e x'avánat juu'
ve'e tụx'ix tụxmọtu. 16 ¿Ax tits mitse'e m'a'ixp? Pojtụkụ jẹts nạpẹtụ,
amọ́tuvụ jẹ Nte'yam jẹtse'e jẹ mtọkin mtuknụvaatsjinit.”

Ku jẹ Pablo dụ'ava'ni vintsọ ve'e yaktuknụkejx pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap

17 ’Ku ạtse'e nvimpijt yaja Jerusalén, tsapkọjtspts ạtse'e nve'na jẹp
mạjạ tsaptụjkp, 18 jẹts ạtse'e xyak'ix jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹts ạtse'e
xnụụjmi: “Jatyji ve'e mpítsumụt yaja Jerusalén, ka'a ve'e yaja jẹ
jayu dụmạjạpạ́mdat juu' ve'e mkạjtsp ạts kạjx.” 19 Van'itts ạtse'e
nnụụjmi: “Mạjạ Vintsạ́n, ọy xa yạ'ạ ve'e dụnụjávada jẹts nạjkxp ạtse'e
n'ijt jẹp tsaptụjkp, jẹts ạtse'e nyakjamyátsjada pạn pạn jaty mitse'e
mjaanchja'vijidup, jẹts ạtse'e nyakjapyoxụntạkpạ́mjada, jẹts ạtse'e
nyakjavyọ́pjada. 20 Ku ve'e jẹ Esteban y'ạạ'k, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ tụvạkọjtsụn
dụpạạm mits kạjx jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk, jẹmts ạtse'e nténiva
vye'na, n'ọyja'vits ạtse'e ku ve'e dụyak'ọọ'kti, ạts tse'e n'ix'ijt jẹ vyitta
pạn pạn jatye'e dụyak'ọọ'ktu.” 21 Ax jidụ'ụmts ạtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n
xnụụjmi: “Nạjkxụ, ntuknụkẹ́xtapts ạts mitse'e pạn pạn jatye'e ka jẹ
israeejlit jáyuvap.”

Ku jẹ Pablo jẹm jẹ tojpa kyạ'm tyaajñ

22 Jẹ vaatji tse'e jẹ Pablo yak'amọtunajxy. Van'it tse'e mạkk vyaandin-
uva:
—¡Va'an dụ'ạạ'kụ! ¡Ka'a xa ve'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga jẹtse'e
y'ukjoojntykinit!
23 Mạkk tse'e jyaa'kkọjtsti, jẹtse'e jẹ vyit dụjẹẹndi jẹtse'e dụ'ọjtkti,
jẹtse'e jẹ naax dụtsajvinvạjti jẹtse'e jyạjk, kụx mạkk ạạ'ke'e
dụtunmu'ẹ́kjada jẹ Pablo. 24 Van'it tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip

nu̱miijl je̱ tojpata̱jk, je̱'e̱ tse'e du̱yakjatya̱jkiju je̱ Pablo je̱p joma ve'e je̱ tojpa cha̱a̱nada. Je̱p tse'e du̱'ukyakjavyo̱puvaajnji ku̱x je̱'e̱ ve'e cho̱jk je̱tse'e je̱ Pablo du̱'avánat pa̱n tya̱jxe'e je̱ nu̱may jayu ma̱kk vyaandi, pa̱n tya̱jxe'e ma̱kk cho'oxpá̱kjada. 25 Tsúmani tse'e je̱ Pablo vye'na je̱tse'e yakvó̱pu̱t, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱mó̱kupx je̱ tojpata̱jk:

—¿Yakjajtype'e je̱ pava'nu̱n je̱tse'e xvó̱ptat to'k je̱ rómait jayu pa̱n ka'anume'e yakto̱kimpayo̱'o̱y?

26 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxy je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱mó̱kupx je̱ tojpata̱jk, van'it tse'e o̱jts du̱vaajñja je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Tun ixu̱ juu' ve'e mtonuvaampy, ku̱x rómait jáyudam xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ yaa'tya̱jk.

27 Van'it tse'e je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱na̱jkx je̱ Pablo je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi:

—¿Tyú̱vame'e je̱ts rómait jayu mitse'e?

Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:

—Je̱'e̱ xa a̱tse'e.

28 Van'it tse'e je̱ tojpa vyaannuva:

—Va'ajts tsó̱vax xa a̱tse'e xpítsumji je̱ts a̱tse'e nromaitjáyuva.

Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:

—Je̱ nke̱'xtku̱n ka̱jxts a̱tse'e rómait jayu.

29 Van'it tse'e du̱vinva'kvaatsti je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Pablo du̱'ukvo̱puvaandu; tsa̱'ki tse'e je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk ku ve'e du̱nu̱ja'vi je̱ts rómait jayu je̱'e̱ ve'e je̱ Pablo je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱yakjachoojmju.

Ku je̱ Pablo du̱vinteni pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jidup je̱p tsaptu̱jkp

30 Je̱ ku'óxit tse'e je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk, je̱'e̱ tse'e du̱yakjamyukéjiju je̱ Pablo ku̱x je̱'e̱ ve'e ñu̱javavaampy pa̱n ti ve'e yaktukkumajtsip. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱yaknay'amojkiji je̱ tee' je̱ ñu̱vintsa̱nta̱jk ma̱a̱t nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jiduvap je̱p tsaptu̱jkp. Van'it tse'e je̱ Pablo du̱yakjapyítsumji joma ve'e je̱ tojpa cha̱a̱nada je̱tse'e du̱yakjaña̱jkxji je̱ja je̱ tsaptu̱jkpit jayu vyinkujkta.

23

1 Van'it tse'e je̱ Pablo du̱vin'ix je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jidup je̱p tsaptu̱jkp, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ka'a a̱tse'e ti nnatyukjávaja je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk u̱xyam paat.

2 Van'it tse'e je̱ tee' Ananías juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ tse'e du̱tukpavaan pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Pablo paa'ténijidup je̱tse'e du̱'akupa̱'kxadat. 3 Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:

—¡Je̱ Nte'yam xa mitse'e myaktsaachpaa'tjup! Ve'em xa mitse'e ax jo'n to'k je̱ ne'ev juu' ve'e po̱o̱'p, ka'a tse'e kye'ex pa̱n ti ve'e je̱p akujkp. ¿Je̱'e̱ ka̱jx mits je̱'e̱ ve'e mtsu̱u̱na je̱tse'e mnatyijju̱ je̱ts a̱tse'e xto̱kimpayo̱'o̱yu̱t ax jo'n je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n? ¿Ax tya̱jxts a̱tse'e xyakjay'akupa̱'kxava'añju̱?, ka'a xa ve'e ve'em pyu̱ma je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n ku̱jxp.

4 Van'it tse'e vyaandi pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Pablo du̱paa'ténidup:

—¿Ve'eme'e xvinkǫjtspét yą tee' juu' ve'e dụnụvintsąnikąjxp jẹ tee'tąjkta jẹtse'e jẹ Nte'yam dụmutún dụmupụk?
5 Van'it tse'e jẹ Pablo vyaajñ:
—Nmu'israeejlit jáyuda, ka'a ątse'e nnụjava jẹts tee'dam yą'ą ve'e juu' ve'e dụnụvintsąnikąjxp jẹ tee'tąjkta, kụx jidụ'ụme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ka'a tse'e xkǫ'ǫñụkǫ́tsadat pąn pąn jatye'e myakkutojkụxjụdup."
6 Van'it tse'e jẹ Pablo jẹ nụja'vin dụpụjk jẹts jẹme'e juu' ve'e jẹ saduceotąjk jẹts jẹme'e juu' ve'e jẹ fariseotąjk, jẹ'ẹ kąjx tse'e jidụ'ụm mąkk vyaajñ:
—Nmu'israeejlit jáyuda, fariseo xa ątse'e, fariséovats ątse'e jẹ chaan jẹ kyǫǫj. Jẹ'ẹ kąjxts ątse'e nyaktǫkimpayǫ'ǫy kụx njaanchja'vip ątse'e jẹts joojntykpąjktinuvape'e jado'k nax jẹ ǫǫ'kpatąjkta.
7 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e jẹ fariseotąjk jẹts jẹ saduceotąjk ñakyǫjtsvintsǫv'ukvaajnjidi, ka'a tse'e kijpx jẹ vinma'yụn dụjayẹjpti. 8 Ve'eme'e jẹ saduceotąjk vya'anda jẹts ka'a ve'e jẹ ǫǫ'kpatąjk y'ukjoojntykpąjktinuvat, jẹts ka'a ve'e pąn ángeles, jẹts ka'a ve'e pąn kǫ'ǫyjáyuvap; ax jẹ fariseotąjkta, jyaanchja'vidupts jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹme'e jẹ ángeles, jẹts jẹme'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap, jẹts joojntykpąjktinuvape'e jado'k nax jẹ ǫǫ'kpatąjk. 9 Van'it tse'e mąkk ñañẹ'mjidi, jẹtse'e tyénidi jẹ tsaptụjkpit yak'ixpąjkpada juu' ve'e fariséoda, jẹtse'e vyaandi:
—Ka'a xa ąąts yą'ą ve'e ti tǫkin mpaatyja. Jẹts pąn jẹ ángeles ijk yą'ą ve'e tụmyukątsjụ, kadi jẹ Nte'yam ntso'oxpąjkumda —jidụ'ụm tse'e vyaandi.
10 Ax nụyojk mąkk tse'e ñakyǫjtsvintsǫǫjvjidi. Tsą'kipe'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsąnip nụmiijl jẹ tojpatąjk kụx ku ve'e jẹ Pablo mąkk dụyaktsaachadat. Jẹ'ẹ kąjx tse'e dụnụkẹjxi jẹ tyojpatąjk jẹtse'e jẹp dụyakpítsumdat jẹtse'e dụyaknąjkxtinuvat joma ve'e jẹ tojpa chąąnada.
11 Jẹ tsooj tse'e jẹ Pablo yak'ixji jẹ Mąją Vintsąn, jẹtse'e ñą'mụxji:
—Pablo, jǫt'amąja. Ve'em ax jo'n jẹ tụvąkǫjtsụn tụxpụm ąts kąjx yaja Jerusalén, tun vinkǫpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ve'em nąjkx jẹ tụvąkǫjtsụn xpąąmpa ąts kąjx jẹm Roma.

Ku jẹ israeejlit jayu dụ'ukkǫjtsmojkti pąn vintsǫ ve'e jẹ Pablo kụdụyak'ǫǫ'kti

12 Jẹ ku'óxit tse'e jẹ israeejlit jayu dụ'ukkǫjtsmojkti pąn vintsǫ ve'e jẹ Pablo kụdụyak'ǫǫ'kti. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:
—Va'an jẹ Nte'yam xyaktsaachpaatumda pąn ka'yumdup ookumdupe'e ku ve'e jẹ Pablo kya'ąą'kna.
13 Nụvụjxtkupx naxye'e jẹ yaa'tyąjkta juu' ve'e ve'em vaandu. 14 Van'it tse'e ǫjts dụ'ixta jẹ tee'tąjk jẹ vyintsąnda mąąt jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda, jẹtse'e vyaandi:
—Tą xa ąątse'e nva'añ jẹts ka'ajam ąątse'e nkáyụt n'oo'kụt vi'name'e jẹ Pablo kya'ąą'k. Pąn ntuumpts ąątse'e ve'em, va'ants ąątse'e jẹ Nte'yam xyaktsaachpaatni. 15 Nąjkxtats n'it miitse'e jẹts pąn pąn jatye'e dụnụmájiduvap jẹp tsaptụjkp, nąjkxụ x'amǫ́tuda jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsąnip nụmiijl jẹ tojpatąjk jẹtse'e kep dụyakmẹ́tsụt jẹ Pablo, jẹ'ẹ ve'e mtuk'akǫ́tstap jẹts mjaa'knụjavavaandupe'e ti jẹ'ẹ ve'e tyoon. Apąąmdụkanits ąątse'e nvẹ'nat jẹja too' aajy jẹts ąątse'e nyak'ǫǫ'kụt.
16 To'k jẹ mix ónụk juu' ve'e jẹ Pablo dụ'ąmip jẹ tyaak kąjx, jẹ'ẹ tse'e dụmǫtu ti ve'e tyonuvaandup. Van'it tse'e ñụjkx joma ve'e jẹ tojpa chąąnada jẹtse'e dụvaajnji jẹ Pablo. 17 Van'it tse'e jẹ Pablo dụnụkẹjxi

to'k jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmọ́kupx jẹ tojpatạjk, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Yaknạjkxụ to'k aaj yạ mix ónụk joma ve'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ tojpatạjk, kụx jẹpe'e juu' ve'e tyukmukọtsuvaampy.
18 Van'it tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmọ́kupx jẹ tojpatạjk, jẹ'ẹ tse'e jẹ mix ónụk dụmạạdi jẹtse'e dụnụụjmi jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ tojpatạjk:
—Jẹ Pablo juu' ve'e nmajtsumdu, jẹ'ẹts ạtse'e tụxnụụjma jẹts ạtse'e yạ mix ónụk nmạạtmínụt kụx jẹ́pụke'e juu' ve'e mtukmukọtsuvaajnjup.
19 Van'it tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ tojpatạjk, jẹ'ẹ tse'e jẹ mix ónụk dụmajts jẹm kyạ'm jẹtse'e apụk dụvạạjv, jẹtse'e dụ'amọtutụvi:
—¿Tits ạtse'e xtukmukọtsuvaamp?
20 Van'it tse'e jẹ mix ónụk y'atsạạjv:
—Tạ xa ve'e jẹ israeejlit jayu dụkọjtsmókta jẹtse'e myaknạạjmat jẹts kepe'e xyaknạjkxụt jẹ Pablo joma ve'e ñay'amókajada pạn pạn jatye'e dụnụmạ́jidup jẹp tsaptụjkp. Ax jẹ'ẹ tse'e tyuk'akọ́tstap jẹts jyaa'knụjavavaandupe'e pạn ti ve'e jẹ Pablo tyoon. 21 Kádits xjaanchjáva, kụx naxy jẹ'ẹ ve'e nụvụjxtkupxta jẹ yaa'tyạjk y'a'íxtat jẹja too' aajy. Tạ xa ve'e vya'anda jẹts ka'ajam jẹ'ẹ ve'e kyáydat y'oo'ktat vi'name'e jẹ Pablo kya'ạạ'k. Pạn tyoondupts jẹ'ẹ ve'e ve'em, y'amọ́tuduts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e yaktsaachpaatjidinit. Jẹ'ẹjyji tse'e y'a'íxtup pạn vintsọ mitse'e mva'añ.
22 Van'it tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ tojpatạjk, jẹ'ẹ tse'e dụpakẹjxnu jẹ mix ónụk jẹtse'e dụnụụjmi jẹts ni pạna ve'e dụkavaajnjat jẹts tạ́vani ve'e dụ'avana.

Ku jẹ Pablo yakpakejx jẹja jẹ yakkutojkpa Félix vyinkujk

23 Van'it tse'e dụnụkẹjxi nụmẹjtsk jẹ tyojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nidup kạkmọ́kupx jaty jẹ tojpatạjk jẹtse'e dụtukpavaajñ jẹtse'e dụ'apạạmdụkadat nụmẹjtsk mọ́kupx jẹ tojpada juu' ve'e tékum, nụtoogupxụk majk juu' ve'e jẹm caballo ni'kxmda, jẹts nụmẹjtsk mọ́kupx juu' ve'e jẹ lansa dụpakajptup, ve'em tse'e ñạjkxtat jẹm cesaréait kyajpụn kạjxm kọọ'ts taaxtojtụk yaaxp. 24 Yakjay'apạạjmtkiju tse'e jẹ caballo juu' ve'e jẹ Pablo tyuktsạạnap jẹtse'e dụpavaajñ jẹtse'e mạkkạtsọts jẹ Pablo dụyaknạjkxtat jẹja jẹ yakkutojkpa Félix vyinkujk. 25 Tyukmukẹjxidu tse'e jẹ nạk juu' ve'e jidụ'ụm vaamp: 26 "Ạts, jẹ Claudio Lisias, nvinkukọjtsip ạts mitse'e, ñụmạ́jiva yakkutojkpa Félix. 27 Jẹ israeejlit jayu ve'e dụmajtstu yạ yaa'tyạjk jẹtse'e dụ'ukyak'ọọ'kuvaandi. Ku ạtse'e nnụja'vi jẹts rómait jayu yạ'ạ ve'e, van'itts ạtse'e nmạạdi jẹ ntojpatạjk jẹts ạạtse'e ọjts nyaktsạ'ạk. 28 Nnụjavavaampyts ạtse'e pạn ti ve'e tyukkuyak'ọọ'kavaandup, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nyaknụjkx jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta pạn pạn jatye'e dụnụmạ́jidup jẹp tsaptụjkp. 29 Jẹ'ẹdam tse'e tyuknụxạ'ạidup jẹ kạts juu' ve'e jẹ'ẹ jẹ pyava'nụn kạjxta. Ax ka'a tse'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga jẹts yạ'ạ ve'e y'ọọ'kụt, ni jẹ'ẹ jẹtse'e pyoxụntạktsạạnat. 30 Nnụja'vi ạtse'e jẹts y'ukkọjtsmojktu ve'e jẹ israeejlit jáyuda jẹtse'e kụdụyak'ọọ'kti, jẹ'ẹ kạjxts ạts mits yạ'ạ ve'e ntuknụkex. Tạts ạts jẹ'ẹ ve'e nnạạjmada jẹts jẹja ve'e mits mvinkujk nạjkx dụkọtsta pạn ti ve'e tyuktso'oxpạjktup. Vanxụ́pjits jẹ'ẹ ve'e juu' ạts mitse'e ntuknụja'yip. Jẹ nnavyaatumjụt."

31 Van'it tse'e jẹ tojpa dụyaknạjkxti kọọ'ts jẹ Pablo jẹm Antípatris, ve'em
ax jo'n yaktukpavaandi. 32 Jẹ ku'óxit tse'e vyimpijttini jẹ tojpatạjk juu'
ve'e tékum; pạn pạn jaty tse'e jẹm caballo ni'kxmda, jyaa'kmạạtnạjkxtu
tse'e jẹ Pablo. 33 Ku ve'e jyẹ'ydi jẹm Cesarea, van'it tse'e dụmọọydi jẹ nạk
jẹ yakkutojkpa jẹtse'e dụtukkạtạjkidi jẹ Pablo. 34 Ku ve'e jẹ yakkutojkpa
jẹ nạk dụkọjtskụjx, van'it tse'e dụ'amọtutụvi jẹ Pablo pạn jómit jayu jẹ'ẹ
ve'e. Ku ve'e dụnụja'vi jẹts cilíciait jayu jẹ'ẹ ve'e, 35 van'it tse'e dụnụụjmi:
—Van'it xa ạts mitse'e n'amọtunáxụt ku ve'e myẹ́tstat pạn pạn jatye'e
mnụxạ'ạijidup.
Van'it tse'e dụpavaajñ jẹtse'e yakpạ́mụt joma ve'e yak'ix'ítụt jẹm tạjkm
juu' ve'e ijt jẹ yakkutojkpa Herodes jyẹ'ẹ.

24

Ku jẹ Pablo dụvinteni jẹ Félix

1 Kumugọxxạạj tse'e jẹ Ananías, jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ
tee'tạjkta, jẹ'ẹ tse'e jẹ'y jẹm Cesarea mạạt jẹ israeejlit jẹ myụ́jit jáyuda jẹts
to'k jẹ kojtstạạva juu' ve'e Tértulo dụxạạj, jẹ'ẹ tse'e nạjkxtu jẹja jẹ yakku-
tojkpa vyinkujk jẹtse'e dụnụxạ'ạadat jẹ Pablo. 2 Ku ve'e dụyakjẹ'ydi jẹ
Pablo, van'it tse'e jẹ Tértulo ñụxạ'ạiji. Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmi jẹ Félix:
—Ñụmạ́jiva yakkutojkpa, mits kạjx xa ạạtse'e n'it ọy jọọt, ka'a
ti muvaampa ka'a ti tso'oxpạjkpa, ọy tse'e ntsụụnimda kụxe'e ạạts
xyakkutujkja jẹ vijin jẹ kẹjụn mạạt. 3 Ñụmạ́jiva Félix, ọọyts ạạtse'e
ntunkẹjxtụk yạ maa'yụn juu' ạạts mitse'e xtoojnjip. 4 Ax ka'ats ạts
mitse'e nyak'atanuva'añ jek, jẹ'ẹ kạjxts ạạts mitse'e nmunoo'kxtụk
jẹts ạạtse'e to'k mẹjtsk aaj xkạts'amọtunáxụt. 5 Ve'em ạạtse'e mpaa'ty
jẹts yaknacho'oxpạjkjup yạ'ạ ve'e jẹ jayu. Nụjom pạn vinxụpe'e jẹ
it jẹ naax joma ve'e jẹ israeejlit jayu chạạnada, ve'em tse'e jẹ jayu
dụyaknapyạjkva'kxyjụ, ñụkuvajkip tse'e jẹ jáyuda juu' ve'e yaktijtup
nazarétit jáyuda. 6 Y'ukyakvintsạ'kintọkiyuvaan tse'e jẹ mạjạ tsaptạjk,
jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e nmajch jẹts ạạtse'e ntọkimpayọ'ọyụt ax jo'n ạạts
jẹ mpava'nụn vya'añ. 7 Ax jẹ tojpa juu' ve'e Lisias dụxạạj, juu' ve'e
dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ tojpatạjk, jẹ'ẹ tse'e dụtuktạjki jẹts ạạtse'e
akẹẹ'y xpạjkji, 8 jẹtse'e vyaajñ jẹts pạn pạn jaty ạạts yạ'ạ ve'e nnụxạ'ạip,
jẹts yaja ạạtse'e nmẹ́tsụt mits mvinkujk. Viinm tse'e m'ọ'yixjụ jẹtse'e
x'amọtutụ́vat, ve'em tse'e xnụjávat jẹts tyụ́vam jẹ'ẹ ve'e juu' ạạtse'e
ntuknụxạ'ạip.
9 Jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e jẹm ve'nidup, ñụkọjtspẹjttu tse'e jẹ Tértulo
jẹ y'ayook, ve'eme'e vyaandi jẹts ve'emam jẹ'ẹ ve'e. 10 Van'it tse'e jẹ
yakkutojkpa jẹ Pablo dụtukvinja'vi jẹtse'e kyọ́tsụt. Van'it tse'e jẹ Pablo
vyaajñ:
—N'ọyja'vip ạtse'e jẹts ạtse'e nnakyukọ́tsjụt yaja mits mvinkujk, kụx
nmụja'vinup ạtse'e jẹts may joojntani mitse'e myakkutojkpatsụụna
yaja naxkụjx kajpụn kụjx. 11 Pạn mtsạjkp, m'ọ'yixjupts mitse'e
jẹtse'e xnụjávat jẹts ụxyaanume'e makmẹjtsk xạạj y'it ạtse'e nje'ya jẹm
Jerusalén, jẹ Nte'yam ạtse'e nvinjavavaan nvintsạ'ạgavaan, 12 ka'ats
ạtse'e pạn nmạạtnakyọjtsvintsọọjvji, ni ka'ats ạtse'e jẹ jayu nyakyoo-
jmụk nyak'ajxụk jẹp mạjạ tsaptụjkp, ni jẹm kajpụn jọọtma. 13 Ka'a
xa yạ'ạ ve'e y'ọ'yixjada jẹtse'e dụtuk'íxtat jẹts tyụ́vam jẹ'ẹ ve'e juu'
ạtse'e xtuknụxạ'ạidup. 14 Ax juu'ts ạtse'e nkuvụjkp, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e
jẹts nvinja'vip nvintsạ'kip ạtse'e jẹ Nte'yam, juu' ve'e ạạts jẹ njụjpit

jayu vyinja'vidup vyintsą'kidup y'ijt, ję Jesús ję tyoo' ątse'e nyǫ'ǫy, juu' yą'ą ve'e tyijtup viijnk ixpąjkụn, kụx njaanchja'vip ątse'e nụjom juu' ve'e jyatyaandu jęp Kunuu'kx Jatyán kụjxp ję Moisés jęts ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta. 15 Ve'emts ątse'e ję Nte'yam njaanchjáva ax jo'n yą'ąda, njaanchja'vivapts ątse'e jęts joojntykpąjktinuvape'e jado'k nax ję ǫǫ'kpatąjkta, ve'em tse'e juu' ve'e tụv jáyuvidu joojntykidu, nay ve'empa tse'e juu' ve'e jomjáyuvidu tijáyuvidu jętse'e jyomjoojntykidi tyi-joojntykidi. 16 Ję'ę kąjxts ątse'e juu' ntun vintsǫ ątse'e ti nkanatyukjávajat jęja ję Nte'yam vyinkujk jęts jęja ję jayu vyinkujk.

17 'May joojnt ątse'e n'ijt joma viijnk it viijnk naax, van'itts ątse'e nvimpijtnuva jęm Jerusalén, nmǫ'ǫvaampyts ątse'e ję ayǫǫva jayu ję putąjkin, nay ve'empats ątse'e n'ukpąmuvaajñ ję yąx. 18 Ję'ęts ątse'e ntuump vye'na ku ątse'e jęp mąją tsaptụjkp xpaatti ję israeejlit jáyuda juu' ve'e jęm Asia tsụụnidup, tą́vani ątse'e nnaajkva'achjụ vye'na, ka ję nụmay jayu mąątap, jęts ka'a ve'e ję jayu yoojmụkti y'ajxụkti. 19 Pąn jęp xa ve'e ąts ję ntǫkin kụy'it, tukkądaakjụdupts ję'ę ve'e jętse'e yaja kụy'itta pąn pąn jaty ątse'e x'ixtu jęp mąją tsaptụjkp jęts ątse'e xnụxą'ąadat. 20 Pąn jęp tse'e ąts ję ntǫkin kụy'it, va'ants yą'ąda juu' ve'e yájada dụnụkǫtsta pąn ti tǫkin ątse'e xpaatjidu ku ątse'e nve'na jęja ję'ę vyinkujkta juu' ve'e dụnụmą́jidup jęp tsaptụjkp. 21 Ukpụ nụnjajtp tse'e jętse'e jęm ję jáyuda juu' ve'e vaandup jęts njayejpp ątse'e ję tǫkin ku ątse'e mąkk jidụ'ụm nvaajñ jęja ję'ę vyinkujkta: "Ję'ę xa ąts miitse'e xtuktǫkimpayǫ'ydup kụxe'e ąts njaanchjáva jęts joojntykpąjktinuvape'e jado'k nax ję ǫǫ'kpatąjkta."

22 Ku ve'e ję Félix dụ'amǫtunajxy, van'it tse'e vyaajñ jęts ụx'ǫǫknume'e ję Pablo dụjaa'ktǫkimpayǫ'ǫyụt, kụx ñụja'vip ję'ę ve'e ǫy vintsǫ ve'e dụjaanchjávada pąn pąn jatye'e ję Cristo dụpanąjkxtup. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

—Ku ve'e myę́tsụt ję tojpatąjk ję vyintsą́n juu' ve'e Lisias dụxąąj, van'itts ątse'e njaa'knụjávat vintsǫ ve'e yą mkąts xyak'íxuvada.

23 Van'it tse'e ję Félix dụpavaajñ to'k ję tojpa juu' ve'e dụnụvintsą́nip nụmǫ́kupx ję tojpatąjk jętse'e ję Pablo dụjaa'kyakjay'ix'ítjụt jętse'e dụ'itụmǫ'ǫt pąn pąn jatye'e myąątnayja'vijup jętse'e kyu'íxjụt jętse'e pyattónajat.

24 Vęę'n tse'e ję it ñajxy ku ve'e jyę'y ję Félix mąąt ję ñụdą'ąx Drusila, israeejlit tą'ąxtąjk ję'ę ve'e y'ijt, van'it tse'e ję Félix dụnụkęjxi ję Pablo jętse'e ję Pablo vya'nụxji vintsǫ ję'ę ve'e ku ve'e ję Jesucristo yakjaanchjáva. 25 Ku ve'e ję Pablo dụ'ava'ni ję tụv joojntykin, ję nay'akuvąą'nin, jęts ję tǫkin payǫ'yụn juu' ve'e miinnup, tsą'kipąjk tse'e ję Félix jętse'e vyaajñ:

—Nvaatani vanxụp. Ku ątse'e ję tiempo njayę́pụt, van'itts ąts mitse'e nnụkęjxinuvat.

26 Ję'ę tse'e ję Félix chąjkp jętse'e ję Pablo ję meen myǫ'ǫjụt jętse'e dụmasǫ'ǫkụt, ję'ę kąjx tse'e may nax dụyaxtsąąjv jętse'e dụjaa'kmąątnakyǫ́tsjụt. 27 Ję'ę tse'e ję Félix chǫjk jętse'e ję israeejlit jayu y'ǫyjávajat, ję'ę kąjx tse'e ję Pablo pąkmuk dụyaktaajñ. Męjtsk joojnt tse'e ve'em ję it ñajxy, van'it tse'e ję Félix pyítsumni jęp kyutojkụn jąątp jętse'e tyąjki ję Porcio Festo.

25

Ku jẹ Pablo dụvinteni jẹ Festo

1 Ku ve'e jẹ Festo tyạjki yakkutojkpa, kutoojk xạạjts jẹ'ẹ ve'e jẹm
Cesarea chạạ'n jẹtse'e ñụjkx jẹm Jerusalén. 2 Jẹm tse'e jẹ tee' jẹ
ñụvintsạntạjkta jẹts jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e dụnụmájidup, jẹ'ẹ tse'e
dụnụxạ'ạidinuva jẹ Pablo. 3 Jẹ'ẹ ve'e y'amọ́tudu jẹ maa'yụn jẹtse'e jẹ
Pablo dụnụkẹ́xat jẹtse'e ñạjkxụt jẹm Jerusalén, y'ukyak'ọọ'kuvaandu
ve'e jẹja too' aajy. 4 Van'it tse'e jẹ Festo y'atsạạjv jẹts jẹme'e Cesarea
jẹ Pablo y'it pạkmuk jẹts viinme'e jẹ Festo ñạjkxụt jẹm. 5 Jidụ'ụm tse'e
vyaajñ:

—Miitsta, pạn pạn jatye'e yakkutojktup, kijpx tse'e nja'mdat jẹm
Cesarea. Pạn jyayejppe'e jẹ yaa'tyạjk jẹ tọkin, m'ọ'yixjadapts miitse'e
jẹtse'e jẹm jẹ tyọkin xyaknụkẹ'xnatạ́kadat.

6 Toodojtụk uk majk xạạj jo'n tse'e jẹ Festo y'ijt jẹm Jerusalén, van'it
tse'e vyimpijtnuva jẹm Cesarea. Jẹ ku'óxit tse'e y'ạjxtk joma ve'e yakku-
tuk jẹtse'e jẹ Pablo dụnụkẹjxi. 7 Ku ve'e jẹ Pablo tyạjki, van'it tse'e
ñaajktạ́mijidi jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e jẹm Jerusalén tsọọ'ndu jẹtse'e
mạkk tyuknụxạ'ạijidi may viijn, ka'a tse'e tii ti ve'e tyuktọkimpạ́mdap.
8 Jidụ'ụm tse'e jẹ Pablo ñakyukạtsjụ:

—Ka'a xa ạtse'e ti tọkin ntun. Ka'a ạtse'e nyakvintsạ'kintọ́ki jẹ
israeejlit jayu jẹ pyava'nụn jẹts ka'ava jẹ mạjạ tsaptạjk, ni jẹ rómait
yakkutojkpa.

9 Jẹ'ẹ tse'e jẹ Festo chạjkp jẹtse'e jẹ israeejlit jayu dụ'ọyjávat vintsọ jẹ'ẹ
ve'e juu' dụtún, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụ'amọtutụvi jẹ Pablo:

—¿Mtsạjkpe'e jẹtse'e mnạjkxụt jẹm Jerusalén jẹts ạts mitse'e jẹm
ntọkimpayọ'ọyụt?

10 Van'it tse'e jẹ Pablo y'atsạạjv:

—Yaja xa ve'e dụtsạk jẹts ạtse'e nyaktọkimpayọ'ọyụt joma ve'e jẹ
rómait yakkutojkpa tyọkimpayọ'ọy, ka jẹ́map Jerusalén. Ọy xa mitse'e
xnụjava jẹts ka'a ạtse'e nmutọkintún jẹ israeejlit jayu. 11 Pạn jẹp xa
ve'e ạts jẹ ntọkin kụy'it juu' ve'e jẹ ọọ'kụn dụvinmajtsjup, nvaatts ạtse'e
n'ọọ'kụt; ax pạn taayts jẹ'ẹ ve'e juu' ạts yạ'ạ ve'e xtuknụxạ'ạidup, ni
pạna tse'e kyatukkạda'akyjụ jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e xtukkạtạ́kadat. Jẹ'ẹ ạtse'e
n'amọ́tup jẹts ạtse'e jẹ yakkutojkpa César viinm xtọkimpayọ'ọyụt.

12 Ku ve'e jẹ Festo dụkọjtsmojkti mạạt jẹ jyayu, van'it tse'e jẹ Pablo
dụnụụjmi:

—Pạn jẹ'ẹ xa ve'e mtsạjkp jẹtse'e jẹ yakkutojkpa César
mtọkimpayọ'ọyjụt, mtọkimpayọ'ọyjupts mits jẹ'ẹ ve'e.

Ku jẹ Pablo dụvinteni jẹ yakkutojkpa Agripa

13 Ku ve'e vẹẹ'n jẹ it ñajxy, van'it tse'e jyẹ'y jẹ yakkutojkpa Agripa mạạt
jẹ Berenice jẹm Cesarea, jẹ Festo ve'e ọjts dụku'ixta. 14 Ku ve'e jẹm y'ijtti
mẹjtsk toojk xạạj, van'it tse'e jẹ Festo tyukmumaajntykjidi jidụ'ụm:

—Jẹja xa ve'e yaja to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e jẹ Félix myasọọk pạkmuk.
15 Ku ạtse'e jẹm Jerusalén nve'na, jẹmts ạtse'e x'amọ́tudi jẹ tee'tạjk
jẹ vyintsạnda mạạt jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda jẹts ạtse'e jẹ Pablo
nyakjay'ọọ'kjụt. 16 Van'itts ạtse'e n'atsọọvdi jẹts ka'a ve'e jẹ rómait
yakkutojkpa pạn dụyakjay'ạạ'kjụ pạn ka'a ve'e jẹ yaknụxạ'ạiva aviinm
ah'am dụmạạtnavyinténaja jẹja jẹ yakkutojkpa vyinkujk, ve'em tse'e
y'ọ'yixjụt jẹtse'e ñakyukọ́tsjụt. 17 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ku jẹ'ẹ ve'e myẹjtsti,

ka'ats ątse'e jẹ tiempo nyakvintǫki. Jẹ ku'óxitts ątse'e n'ąjxtk joma ątse'e nyakkutuk jẹts ątse'e nnụkẹjxi jẹ yaa'tyąjk. 18 Ax jẹ'ẹda juu' ve'e ǫjts ñụxą'ąajada, ni vinxụpa tse'e dụkatuknụxą'ąidi juu' ątse'e n'ukvinmaay;
19 jẹ'ẹjyji ve'e tyuktso'oxpąjktup juu' ve'e jyaanchja'vidup, jẹts to'k jẹ jayu juu' ve'e Jesús dụxąąj, juu' ve'e ǫǫ'k, juu' ve'e jẹ Pablo tyijp jẹts joojntykpąjknuva ve'e jado'k nax. 20 Ka'a ątse'e nnụjava pąn ti ątse'e ntónup, jẹ'ẹ kąjxts ątse'e jẹ Pablo n'amǫtutụvi pąn chąjkpe'e jẹtse'e jẹm Jerusalén ñąjkxụt jẹts ątse'e jẹm ntǫkimpayǫ'ǫyụt. 21 Ax ku tse'e dụ'amǫtu jẹtse'e jẹ yakkutojkpa César tyǫkimpayǫ'ǫyjụt, jẹ'ẹ kąjxts ątse'e pąkmuk nyaktaannuva van'it paat ku ve'e y'ǫ́yat jẹts ątse'e ntuknụkẹ́xụt jẹ yakkutojkpa.

22 Van'it tse'e jẹ Agripa dụnụụjmi jẹ Festo:

—N'amǫtunaxuvaampap xa ątse'e jẹ yaa'tyąjk.

Van'it tse'e jẹ Festo y'atsǫǫjvji:

—Kep xa ve'e x'amǫtunáxụt.

23 Jẹ ku'óxit tse'e jẹ Agripa mąąt jẹ Berenice tyąjkidi jẹp jẹ yakkutojkpa tyụjkp, ǫǫy tse'e dụtunyaknụkẹ'xnatąjkidi jẹ mąjin juu' ve'e jyayẹjptup. Jẹ'ẹ mąąt tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsą́nidup kąkmiijl jẹ tojpatąjk, jẹts jẹ viijnk jayu juu' ve'e jẹm dụnụmą́jidup kajpụn kąjxm. Van'it tse'e jẹ Festo dụnụkẹjxi jẹ Pablo. 24 Ku ve'e dụyakmẹjtsti, van'it tse'e jẹ Festo vyaajñ:

—Yakkutojkpa Agripa, jẹts miitsta, jáyuda, pąn pąn jatye'e yaja tụmnay'amókajada, ụxyájats jẹ'ẹ ve'e jẹ yaa'tyąjk, máyani xa ve'e jẹ israeejlit jayu, ve'em tse'e jẹm Jerusalén ve'em tse'e yaja Cesarea, jẹ'ẹts ątse'e mąkk xnụụjmidup jẹts vyinmajtsjupe'e jẹtse'e y'ǫǫ'kụt. 25 Ax ve'emts ątse'e mpaa'ty jẹts ka'a yą'ą ve'e dụvinmachjụ jẹtse'e y'ǫǫ'kụt. Kụx ąts yą'ą ve'e x'amǫtu jẹtse'e tyǫkimpayǫ'ǫyjụt jẹ yakkutojkpa César, jẹ'ẹ kąjxts ąts jẹ'ẹ ve'e ntuknụkẹxava'añ. 26 Ax ka'ats ątse'e mpaa'ty ti ątse'e ntuknụjáyap jẹ yakkutojkpa yą'ą kąjx. Jẹ'ẹ kąjxts ątse'e yaja miits mvinkujkta mpụm, jẹts vinkǫpke'e yaja mits mvinkujk yakpụm, yakkutojkpa Agripa, jẹtse'e to'k aaj x'amǫtutụ́vadat jẹtse'e yak'íxụt pąn yakpaatpe'e jẹ tyǫkin jẹtse'e y'ǫ́yat vintsǫ ątse'e nnụjáyat jẹ yakkutojkpa juu' ve'e jẹ mąją kutojkụn dụką'mip. 27 Ve'em ątse'e njava jẹts ni vinxụpa ve'e dụkapaa'ty dụkah'akẹẹga jẹts ątse'e nkẹ́xụt to'k jẹ jayu juu' ve'e pąkmuk ijtp jẹts ątse'e nkah'avánat pąn ti tǫ́kine'e tụdụtún.

26

Ku jẹ Pablo dụtuknụja'vi jẹ yakkutojkpa Agripa jẹts ti ve'e yaktuktso'oxpąjkp

1 Van'it tse'e jẹ yakkutojkpa Agripa dụnụụjmi jẹ Pablo:

—Ǫ'yip xa ve'e jẹtse'e mnakyukǫ́tsjụt.

Van'it tse'e jẹ Pablo jẹ kyą'ąj dụyakpojtụk, jẹtse'e vyaajñ:

2 —Yakkutojkpa Agripa, xǫǫjntkp xa ątse'e nnayjávaja ku ątse'e yaja mits mvinkujk nmakyukǫ́tsjụt jẹts ąts mitse'e ntuk'íxụt jẹts xnụvampẹjttup ątse'e jẹ israeejlit jáyuda ku ątse'e xnụxą'ąada, 3 kụx mnụja'vinup xa mitse'e nụjom jẹ israeejlit jayu jẹ kyostuumbreda jẹts jẹ'ẹ juu' ąątse'e nnatyukkǫjtsvintsǫǫjvjup. Jẹ'ẹ kąjxts ątse'e to'k aaj n'amǫtu jẹtse'e x'amǫtunáxụt joma vaat ątse'e nkąts.

Vintsǫ jẹ Pablo jyoojntyki ku ve'e ka'anum jẹ Jesucristo dụjaanchjáva vye'na

4 ’Van'ítani ku ạtse'e pi'knum nve'na, ñụja'vidup xa jẹ'ẹ ve'e nụjom jẹ
israeejlit jayu vintsǫ ạtse'e njoojntyki joma ve'e ạts jẹ n'it jẹ nnaax jẹts
jẹm Jerusalén. 5 Pạn jẹ'ẹ ve'e kụdụkǫtsuva'anda, kụdụ'avánadats jẹ'ẹ ve'e
jẹts fariséovam ạtse'e van'ítani ku ạtse'e mootsknum nve'na; jẹ ixpạjkụn
juu' ve'e pyanạjkxtup, jẹ'ẹ tse'e dụnụtso'oxikạjxp juu' ve'e jẹ israeejlit
jayu jyaanchja'vidup. 6 Ax jẹ'ẹts ạtse'e ụxyam yaktuktǫkimpayǫ'yp
kụx njaanchja'vip ạtse'e jẹts jẹ Nte'yame'e dụyakjoojntykpạjknuvap
jẹ ǫǫ'kpatạjkta, ve'em ax jo'n dụtukvinva'ni ạạts jẹ njụjpit jayu.
7 Jẹ'ẹ ạạtse'e n'a'ixp jẹtse'e tyónjụt kyǫ́tsjụt juu' ạạtse'e jẹ Nte'yam
xtukvinva'ni, ạạts, jẹ makmẹjtsk jạkạ'ạ juu' ve'e jẹ israeejlit jáyuda.
Jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e jẹ Nte'yam jǫ́vum xạạj jǫ́vum tsooj nvinjava
nvintsạ'ạga. Yakkutojkpa Agripa, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e ụxyam xnụxạ'ạada
jẹ israeejlit jáyuda kụxe'e ạts n'avana jẹts joojntykpạjktinuvape'e jẹ
ǫǫ'kpatạjk jado'k nax. 8 ¿Jadi ka'a mitse'e xjaanchjáva jẹts jẹ Nte'yame'e
dụyakjoojntykpạjknuvap jẹ ǫǫ'kpatạjkta?

Ku jẹ Pablo dụjomtún dụtitún y'ijt jẹ jaanchja'vivatạjk

9 ’Viinm ạtse'e nnasja'vi jẹts pyaatyp y'akẹẹguip jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e
njomtónụt ntitónụt jẹ jayu juu' ve'e dụjaanchja'vidup jẹ Jesús, jẹ nazarétit
jayu. 10 Ve'em ạtse'e ntun y'ijt jẹm Jerusalén. Jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda
ạtse'e xmǫǫydu jẹ kutojkụn jẹts ạtse'e nyakjapyoxụntạkpạạjmjidi
nụmay jẹ jayu juu' ve'e dụjaanchja'vidup jẹ Jesús. Ku ạạts jẹ'ẹ ve'e
ntǫkimpayǫ'ydi, vaants ạtse'e jẹtse'e y'ǫǫ'ktat. 11 May naxts ạtse'e
ntsaachtoondi jẹtse'e ve'em vya'andat jẹts ka'a ve'e dụ'ukjaanchja'vidini
jẹ Jesús. To'k tsaptạjkm jado'k tsaptạjkmts ạtse'e ve'em njátụka y'ijt.
Ǫǫyts ạtse'e ntuntukmu'ẹjkjidi ntuntukmujǫt'aajnjidi, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e
njomtonda ntitonda y'ijt yaja jẹts joma ve'e viijnk tsǫ́vit it viijnk tsǫ́vit
naax.

Ku jẹ Pablo dụ'ava'ninuva vintsǫ ve'e jẹ Jesucristo dụjaanchja'vi'ukvaajñ

(Hch 9:1-19, 22.6-16)

12 ’Ve'em ạtse'e mpayǫ'ǫy vye'na ku ạtse'e nnụjkx jẹm Damasco jẹ
kutojkụn mạạt juu' ạtse'e xmǫǫydu jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda. 13 Mits,
yakkutojkpa, ku ạtse'e jẹja too' aajy nve'na, kujk xạạj jo'n, van'itts
ạtse'e n'ix jẹ tsapjǫǫtmit ajajtk, jẹ'ẹts ạtse'e mạạt ạts jẹ nmujatyoo'da
ǫǫy xtunnụjaj xtunnụtụ'kx, va'ajts mạkkts ạạts jẹ'ẹ ve'e xtunnụjaj
xtunnụtụ'kx jẹts ka'a ve'e jẹ aampa xạạj jẹ tyạ'kxụn. 14 Van'itts ạạtse'e
nụjom nmaxvippkụjx jẹts ạtse'e n'amǫtunajxy to'k jẹ ayook juu' ạtse'e
jidụ'ụm xnụụjmi jẹ hebreo aaj: “Saulo, Saulo, ¿tyạjxts ạtse'e xtso'oxpú́k?
Viinm xa mitse'e mnakyǫ'ǫtyúnjụ ku ạtse'e ve'em xtun.” 15 Van'itts
ạtse'e n'atsạạjv: “¿Pạnts mitse'e?” Van'itts ạtse'e xnụụjmi: “Ạts xa jẹ'ẹ
ve'e jẹ Jesús, juu' ve'e mtuntso'oxpụjkp. 16 Pojtụkụ. Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e
tụnnaajknụkẹ'xnatạ́kaja yaja mits mvinkujk jẹts ạts mitse'e xmutónụt
xmupạ́kụt jẹtse'e jẹ tụvạkǫjtsụn xpạ́mụt juu' ve'e ụxyam tụx'ix jẹts jẹ'ẹ
juu' ạts mitse'e ntukyaknụkẹ'xnatạ́kap ụx'ǫǫk. 17 N'íxup njayẹ́pupts ạts
mitse'e ku ve'e m'ítụt joma ve'e jẹ israeejlit jáyuda jẹts pạn pạn jatye'e
ka jẹ'ẹpta, jẹ'ẹda juu' ạts mitse'e ụxyam ntuknụkejxp. 18 Jẹ'ẹ kạjxts ạts
mits jẹ'ẹ ve'e ntuknụkex jẹtse'e dụnujávadat jẹts ka ǫ́yap jẹ'ẹ ve'e juu'
ve'e tyoondup jẹts jẹme'e jẹ Satanás kyạ'm y'itta. Ve'emts ạtse'e ntsạk

jẹtse'e dụmasọọktinit jẹ kyọ'ọy joojntykinda jẹtse'e pyítsumdinit joma ve'e jẹ Satanás yak'ítjada jẹtse'e tyạjkidinit jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm, ntsạjkpts ạtse'e jẹts ạtse'e xjaanchja'vidinit, ve'em tse'e jẹ Nte'yam tyọkinmẹẹ'kxjadat jẹtse'e y'ijttinit jẹ'ẹ jẹ jyayu, jẹ jayu juu' jẹ'ẹ ve'e vyinkọọn jẹtse'e dụjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e ijttu jẹja akọọ'ts it jạạt jẹtse'e tụtyạ́kada jẹja ajajtk it jạạt." Jidụ'ụmts ạtse'e nyaknụụjmi.

Ku jẹ Pablo dụkutyuujn juu' ve'e yak'ixju

19 'Yakkutojkpa Agripa, ku ạtse'e ve'em xyak'ix jẹ tsapjọọtmit nụja'vin, ka'ats ạts jẹ'ẹ ve'e nvintsạạjv juu' ạtse'e n'ix nmọtu, 20 ñojk'ọ́y ạtse'e ntukka'amay'ukvaajñ jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook jẹm Damasco, van'itts jẹm Jerusalén, jẹts jẹm nụjom jẹ israeejlit jayu y'it jọọtmda, nay ve'empa ve'e joma ve'e chạạnada pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, jẹ'ẹ ạtse'e nvaajnjidup jẹtse'e dụmasọọktinit jẹ kyọ'ọy joojntykinda, jẹtse'e jẹ Nte'yam dụpanạjkxtinit, ve'em tse'e dụyaknụkẹ'xnatạ́kadat jẹts tạ ve'e vyinmayụmpijttini. 21 Yạ'ạ kạjxts ạtse'e jẹ israeejlit jayu xmajtsti jẹp mạjạ tsaptụjkp jẹts ạtse'e x'ukyak'ọọ'kuvaandi. 22 Ax jẹ Nte'yamts ạtse'e xputạjkip ụxyam paat, nvaajnjidupts ạtse'e nụjom jẹ jayu, jẹ mújit jẹ muutskit, juu' ve'e y'ava'nidu jẹ Moisés jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, ve'emts jẹ'ẹ ve'e vyaandi jẹts ve'eme'e tyónjụt kyọ́tsjụt ax jo'n ạtse'e nkạts. 23 Jẹ'ẹ tse'e vaandu jẹts tsaachpaa'tupe'e jẹ Cristo jẹtse'e muto'k y'ítụt pạne'e joojntykpạjknuvap ku ve'e tạ́vani y'ạạ'k vye'na, yaknụkẹ'xnatạ́kapts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ tyoo' jẹja jẹ israeejlit jayu vyinkujkta jẹts jẹ'ẹ vyinkujktava pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta.

Ku jẹ Pablo dụnụujmi jẹ yakkutojkpa Agripa jẹtse'e jẹ Jesús dụjaanchjávat

24 Ku ve'e jẹ Pablo ve'em kyạjts, van'it tse'e jẹ Festo mạkk vyaajñ:

—¡Ka'a xa mitse'e mvija, Pablo! Jẹ'ẹ ve'e ku ve'e ọọy mtunnạkụtoonka, jẹ'ẹ kạjx tse'e mkọọ'kvíjini.

25 Van'it tse'e jẹ Pablo y'atsạạjv:

—Ka'a xa ạtse'e nkavija, ñụmájiva Festo, juu' xa ạtse'e nkạjtsp, ọy payọ'ọyani jẹts tyụ́vamts jẹ'ẹ ve'e. 26 Ụxyaja xa yạ'ạ ve'e yạ yakkutojkpa Agripa juu' yạ'ạ ve'e nụjom dụnụja'vikạjxp, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e to'k aaj to'k jọọt yaja yạ'ạ vyinkujk nkạts, vinjávani xa ạtse'e jẹts nụjom yạ'ạ ve'e dụnụja'viva, kụx ka'a yạ'ạ ve'e y'ayu'utspụ́ma. 27 Yakkutojkpa Agripa, ¿mjaanchja'vipts mitse'e juu' ve'e kyọjtstu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta? Nnụja'vip xa ạtse'e jẹts mjaanchja'vip mits jẹ'ẹ ve'e.

28 Van'it tse'e jẹ Agripa y'atsạạjv:

—Ve'em xa mitse'e xnasjava jẹts tun jatyji ạtse'e njaanchjávat jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, ¿ve'em xaja, kadi?

29 Van'it tse'e jẹ Pablo y'atsạạjv:

—Pạn jatyji, uk pạn ka'a tun jatyji, jẹ Nte'yam xa ve'e va'anup jẹts ka mítsjyape'e, ve'empa ve'e nụjom pạn pạn jaty ạtse'e ụxyam x'amọtunajxtup, ve'emts jẹ'ẹ ve'e kụy'ijttuva ax jo'n ạts, jẹ'ẹjyji ve'e ku ve'e cadena tsum kya'íttat.

30 Ku ve'e ve'em jẹ Pablo vyaajñ, van'it tse'e tyénidi jẹ yakkutojkpa Agripa mạạt jẹ Festo jẹts jẹ Berenice mạạt nụjom pạn pạn jatye'e jẹm tsụụnidup vye'na. 31 Apụk tse'e ñạjkxti jẹtse'e dụkọjtsmojkti. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:

—Ka'a xa yạ'ạ ve'e yạ jayu tụdụtitún juu' ve'e kyu'ọọ'kap ukpụ juu' ve'e kyupoxụntạktsạạnap.

32 Van'it tse'e jẹ Agripa dụnụụjmi jẹ Festo:

—Kụyakmasạạk xa yạ'ạ ve'e yạ jayu pạn viinme'e kụdụkah'amọtu jẹtse'e jẹ yakkutojkpa César tyọkimpayọ'ọyjụt.

27

Ku jẹ Pablo yakpakejx jẹp Roma

1 Ku ve'e dụnụpạạjmtkidi jẹtse'e jẹ Pablo dụpakẹ́xtat jẹm itáliait y'it jọọtm, van'it tse'e jẹ Pablo mạạt jẹ viijnk jáyuda pạn pạn jatye'e pạkmuk ijttuvap, jẹ'ẹ tse'e yakpạạmdu jẹm jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n kyạ'm juu' ve'e Julio dụxạạj, nụmọ́kupx jẹ'ẹ ve'e jẹ tojpa dụnụvintsạna, jẹ'ẹ tse'e dụnụvintsạ́nip to'k jạkạ'ạ jẹ tojpa juu' ve'e jẹ yakkutojkpa Augusto César jyẹ'ẹ. Nmạạdi ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ Pablo. 2 Tạjkits ạạtse'e jẹm adramítiovit byaarco jọọtm juu' ve'e tsọọ'mp vye'na, jẹme'e ásiait y'it jọọtm ñụjkx. Jẹmts ạạtse'e nmạạtve'niva jẹ Aristarco, jẹm Tesalónica jẹ'ẹ ve'e kyukajpụna jẹm macedóniait y'it jọọtm. 3 Jẹ ku'óxitts ạạtse'e njẹ'y jẹm sidoonit kyajpụn kạjxm. Jẹm tse'e jẹ Julio ọy jayu ñapyạạjmji mạạt jẹ Pablo. Van'it tse'e dụmasạạk jẹtse'e jẹ Pablo nạjkx dụku'ix pạn pạn jatye'e myạạtnayja'vijup jẹtse'e pyutạ́kajadat. 4 Kuts ạạtse'e jẹm Sidón ntsạạ'n, anajts ạạtse'e nmasạạk jẹ Chipre, to'k jẹ naax juu' ve'e jẹm maaxy nạạj akojkm taamp, kụx xvinkumi'nip ạạtse'e jẹ pọj. 5 Nnajxts ạạtse'e jẹm maaxy nạjọọtm jẹm cilíciait jẹts panfíliait myu'avinkojkm. Van'itts ạạtse'e njẹ'y jẹm Mira, to'k jẹ kajpụn juu' ve'e jẹm líciait y'it jọọtm.

6 Jẹm tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmọ́kupx jẹ tojpatạjk, jẹ'ẹ tse'e dụpaat to'k jẹ alejandríait barco, jẹm Italia jẹ'ẹ ve'e ñụjkx, jẹmts ạạtse'e xyaktạjki. 7 May xạạjts ạạtse'e ọtyún nyọ'y, jẹts ạạtse'e akẹẹ'y njẹ'y jẹm gnídovit myu'avinkojkm. Xvinkumi'nipnats ạạtse'e jẹ pọj, jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e nnajxy jẹm salmoonit myu'avinkojkm, naa'najxts ạạtse'e jẹ crétait naax juu' ve'e jẹm maaxy nạạj akojkm. 8 Tso'oxts ạạtse'e mpaa'yọ'y jẹ it, van'itts ạạtse'e njẹ'y joma ve'e to'k jẹ it juu' ve'e dụxạạj Buenos Puertos, jẹ laséait kajpụn mutạm.

9 Jékani tse'e jẹ it ñaxy vye'na, kutsạ'ạgani ve'e jẹtse'e jẹ jayu jẹm maaxy nạjọọtm yọ'ọyụt kụx tạ́minupe'e jẹ to'aats jẹ pọj aats, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Pablo jidụ'ụm ñạ'mụxjidi:

10 —Miits, yaa'tyạjkta, nnụja'vip xa ạtse'e jẹts ọọye'e ntuntsaachpaatumdat pạn jaa'kja'mdupe'e; ka yạ baarcojyap ka yạ tsụ́mjyap tse'e vintọ́kiyup, nay ve'empa ụụ'me'e nvintọ́kimduvat.

11 Ax munụyojkts jẹ'ẹ ve'e jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n dụmạjạpụụjm jẹ barco jẹ vyintsạ́n jẹts jẹ barco jẹ yakyọ'yva jẹ ñụvintsạ́n jẹts ni ka'a ve'e jẹ Pablo. 12 Ka'a tse'e dụ'ọyja'vidi jẹ it jẹtse'e jẹm dụyaknáxtat jẹ xox aats, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụ'ukvinmaaydi jẹtse'e jẹm Fenice kụjyẹ'ydi, jẹm jẹ'ẹ ve'eva crétait y'it jọọtm. Jẹ mạjạ nạ'akạya juu' ve'e kuyọ'yip jẹ maaxy nạạj jẹm tsọ joma ve'e jẹ xạạj pyítsum, jẹja jẹ'ẹ ve'e jẹ'ẹ pya'ayi jẹ feníceit kyajpụn tyañ.

Ku jẹ mạkk pọj jyẹ'y joma ve'e ñaxta vye'na jẹm barco jọọtm

13 Ku ve'e vẹẹ'n pyọj'ukvaajñ, noortets jẹ'ẹ ve'e jẹ pọj ñụjkx, jẹ naaxe'e vyinkunạjkxip, van'it tse'e y'ukvinmaaydi jẹts kụy'ọ'yixjidi ve'e jẹtse'e kụñạjkxti jẹm Fenice. Tsọọ'nts ạạtse'e jẹm jẹts ạạtse'e njaa'knụjkx jẹm

crétait ñaxpa'am. 14 Ku ve'e vẹẹ'n jẹ it ñajxy, van'it tse'e tun to'mayji
mạkk tyumpạj juu' ve'e yaktijp Nordeste, jẹja jẹ'ẹ ve'e naxkụjx chạạ'n
jẹ pọj. 15 Kụx tse'e jẹ pọj dụkayak'ọ'yi jẹtse'e jẹ barco yọ'ọyụt joma
ve'e jẹ naax dụmutạma, jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e nyakjajty jẹts ạạtse'e jẹ pọj
xyaknạjkxụt pạn joma ve'e dụtsạk. 16 Najxts ạạtse'e jẹp cláudait y'it
jạnaadup juu' ve'e jẹm maaxy nạạj akojkm, joma ve'e mạkk kyatumpạj.
Mạnụtsaachts ạạtse'e jẹ barco ónụk nyaktạjki jẹp mạjạ barco jạạtp. 17 Ku
ạạtse'e nyaktạjki jẹ barco ónụk, van'it tse'e jẹ mạjạ barco dụmutso'midi
dụmujojkidi. Tsạ'kidup tse'e kụx ku ve'e jẹ barco chạ'kxnit jẹp po'o
jạạtp, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụyakvajntkti jẹ vit juu' ve'e jẹ barco yakyọ'yjup ku
ve'e tyukpọja jẹts ạạtse'e ve'emji mpapọ́jụt. 18 Jẹ ku'óxit tse'e mạkkna
pyạj, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ barco jẹ chụm dụnạvạji'ukvaandi jẹm maaxy
nạjọọtm jẹtse'e ve'em dụyaktạạ'tkadat jẹ barco. 19 Kutoojk xạạjts ạạtse'e
ntuktsạmvatskụjx jẹ barco jẹ pyạạmdụk. 20 May xạạj tse'e kyọọ'kkẹ'xni
ni jẹ xạạja ni jẹ maatsa, jẹ mạkk pọj jẹ mạkk toojts ạạtse'e xtukkoo'yip,
ve'emts ạạtse'e n'ukvinmay jẹts ka'a ạạtse'e kụntsạạk.

21 Jékanits ạạtse'e nkakay, van'it tse'e jẹ Pablo dụvinkuva'ki jẹ jáyuda
jẹtse'e vyaajñ:

—Miitsta, yaa'tyạjkta, nụyojk ọy ạtse'e kụxkạts'amọtunajxti jẹtse'e
jẹm Creta kụnkatsọọ'numdi. Pạn kụnta'numdi ve'e jẹm, ka'a tse'e
ụxyam jẹ xyụp njomjajtumda ntijajtumda. 22 Ax kádits mtsaachv-
inmáyda, ọ́yame'e yạ barco vyintọ́kiyụt, ni pạna tse'e kya'ọọ'kụt.
23 Tsuuj ạtse'e tụxyak'ix to'k jẹ Nte'yam jẹ y'aangeles, jẹ Nte'yam, juu'
ạtse'e jẹ jyayu, jẹ'ẹ juu' ạtse'e nvinja'vip nvintsạ'kip. 24 Jidụ'ụmts
ạtse'e tụxnụụjma: "Kadi mtsạ'ạga Pablo, tun vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
jẹja jẹ rómait yakkutojkpa vyinkujk nạjkx xvintena. Jẹ Nte'yam
tse'e tụmto'nụxjụ jẹ maa'yụn jẹtse'e ni pạna kya'ọọ'kụt juu' ve'e
ijttup mits mạạt jẹm barco jọọtm." Jidụ'ụmts ạtse'e tụxnụụjma.
25 Miitsta, yaa'tyạjkta, jọt'amájadats. To'k aaj to'k jọọt ạtse'e jẹ Nte'yam
njaanchjáva jẹts ve'eme'e tyónjụt kyọ́tsjụt ax jo'n ạtse'e jẹ ángeles
tụxnụụjma. 26 Ax jẹ'yumdapts ụụ'me'e joma ve'e to'k jẹ it yam maaxy
nạạj akojkm —jidụ'ụm tse'e jẹ Pablo vyaajñ.

27 To'k tse'e jẹ tsooj ku ve'e tso'm jo'n vye'na, may xạạjani ạạtse'e
nyọ'ọy vye'na, jẹm ạạtse'e Adria maaxy nạjọọtm nve'na jẹts ạạtse'e
jẹ pọj xtukkoo'ya, van'it tse'e jẹ barco yakyọ'yva dụnụja'vidi jẹts yak-
mutạ́minupe'e jẹ naax. 28 Ku ve'e dụkijpxti jẹ tụjpx mạạt vinxụpe'e
kyạạka jẹ nạạj, van'it tse'e dụ'ixti jẹts ii'px xajtụk jo'ne'e kyạạka. Ku ve'e
javẹẹ'n jyaa'kyọ'y jẹ barco, van'it tse'e dụkijpxtinuva, makmọkx xajtụk
jo'n tse'e y'ijt. 29 Tsạ'kidup tse'e ku ve'e jẹ barco myạjtạ'tspẹ́tụt joma ve'e
jẹ tsaaj, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụnastạ'yidi maktaaxk jẹ pojxụn jọ'kụn jẹp barco
naadup jẹtse'e dụvạạ'ntánụt. Van'it tse'e dụ'a'ixti ku ve'e jẹ it jyajtụkụt.
30 Van'it tse'e jẹ barco yakyọ'yva y'ukkẹ'ẹkuvaandini, jẹ'ẹ kạjx tse'e
dụkụstạy'ukvaandi jẹ barco ónụk, ve'em tse'e jẹ jayu dụyakvinmayda
jẹts jẹ pojxụn jọ'kụne'e yakvajntktup jẹja jẹ barco vyinkujk tsọv. 31 Van'it
tse'e jẹ Pablo dụnụụjmi jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n mạạt jẹ tyojpada:

—Pạn ka'a xa ve'e jẹ barco yakyọ'yva tyanda yam barco jọọtm, yam
tse'e maaxy nạjọọtm n'ọọ'kumdat.

32 Van'it tse'e jẹ tojpatạjk dụmutsojkidi jẹ tụjpx juu' ve'e
tyukkụstạaydup vye'na jẹ barco ónụk jẹtse'e dụyakkụstạjkidini jẹm
nạjọọtm jẹ barco ónụk.

33 Je̱ kujá̱pit tse'e ku ve'e jajviinup vye'na, van'it tse'e je̱ Pablo
ña̱'mu̱xjidi je̱tse'e kyáydat. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Makmo̱kx xa̱a̱jani xa ve'e mkakayda mkama'ajta. 34 Tonda je̱
maa'yu̱n, kayda, ve'em tse'e mmajuvá̱ktat, ku̱x ni pa̱na ve'e kya'o̱o̱'ku̱t,
ni tía ve'e mkajátjadat mkanáxjadat.
35 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je̱ Pablo je̱ tsapkaaky du̱ka̱a̱jn
je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji je̱ja nu̱jom je̱ jayu vyinkujkta. Van'it tse'e
du̱tojkva'kxy je̱tse'e kyay'ukvaajñ. 36 Van'it tse'e nu̱jom jyo̱t'amá̱jidi
je̱tse'e kyaaydi. 37 Nu̱me̱jtsk mó̱kupx jatoogupxu̱k maktojt jáyuts
a̱a̱tse'e nve'na je̱m barco jo̱o̱tm. 38 Ku a̱a̱tse'e nkooxji, van'it tse'e je̱
barco du̱tuktsa̱mvaatsti, du̱jaa'kyakta̱a̱'tkidi, je̱tse'e je̱ trigo je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm du̱nasjojkidi.

Ku je̱ barco vyinto̱ki

39 Ku ve'e je̱ it jyajtk, ka'a tse'e je̱ barco yakyo̱'yva du̱'ixkajpti je̱
it; ax y'ixtu tse'e to'k je̱ ava'ajts it je̱ja maaxy na̱pa'ayi juu' ve'e
o̱o̱y je̱ po'o du̱tunma̱a̱t. Van'it tse'e du̱'uknu̱pa̱a̱jmtkidi je̱tse'e je̱m
po'o jo̱o̱tm ku̱du̱yakta̱jkidi je̱ barco. 40 Van'it tse'e du̱mutsojkidi je̱
tu̱jpx juu' ve'e je̱ pojxu̱n jo̱'ku̱n ma̱a̱t je̱tse'e du̱maso̱o̱ktini je̱m maaxy
na̱jo̱o̱tm. Van'it tse'e je̱ ku̱p du̱muké̱jidi juu' ve'e je̱ barco du̱too'mo̱o̱yp,
je̱tse'e du̱yakpojtu̱kti je̱ vit juu' ve'e je̱ja je̱ barco vyinkujk je̱tse'e
du̱yakpapó̱ju̱t, ve'em tse'e je̱ barco tya̱mi'ukvaajñ je̱ja maaxy na̱pa'ayi.
41 Ka'anumts a̱a̱tse'e nje'ya vye'na je̱ja maaxy na̱pa'ayi, van'it tse'e
je̱ barco ja̱jp cha̱'kxni je̱p maaxy na̱pa'tkup, ka'a ve'e y'ukyoo'kxni.
Van'it tse'e je̱ barco a̱jx cha'px'ukvaanni ku̱x va'ajts ma̱kke'e je̱ maaxy
na̱a̱j yakna̱pe̱'tsji. 42 Van'it tse'e je̱ tojpata̱jk du̱'ukyak'o̱o̱'kuvaandi je̱
jáyuda juu' ve'e pa̱kmuk ijttup, je̱'e̱ ve'e vyinmaaydup ku ve'e na̱va̱a̱'mp
ku̱kye̱e̱ktini. 43 Ax je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱mó̱kupx je̱
tojpata̱jk, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ Pablo y'o̱o̱'ku̱t, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e du̱kamasa̱a̱k je̱tse'e ve'em du̱tóndat, ñojk'ó̱ye'e du̱pavaajñ je̱ts
too'va̱jkpe'e ña̱tá̱kadat je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ na̱va̱a̱'nk du̱jajttup,
44 u̱x'o̱o̱k tse'e je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e vintaandup, je̱'e̱ tse'e du̱tuknáxtap
je̱ ku̱p ukpu̱ je̱ barco pu'u tukta̱ja. Ve'emts a̱a̱tse'e nu̱jom nje̱'y joma ve'e
je̱ naax.

28

Ku je̱ Pablo vye'na je̱p maaltait y'it ja̱a̱tp

1 Ku a̱a̱tse'e je̱m naxka̱jxm nje̱'y, van'itts a̱a̱tse'e nnu̱ja'vi je̱ts Malta je̱'e̱
ve'e je̱ it du̱xa̱a̱ja. 2 Juu' ve'e je̱ jé̱mit jáyuda, o̱y jayu tse'e ñapya̱a̱jmjidi
a̱a̱ts ma̱a̱t, pya̱a̱mdu ve'e je̱ ja̱a̱jn ku̱x o̱o̱ye'e je̱ it tyuntu'uj tyunxux,
je̱ts a̱a̱tse'e xyaaxjidi xaampa. 3 Van'it tse'e je̱ Pablo o̱jts du̱pa̱kmuk je̱
ta̱'a̱jts ja'axy. Jya̱nkajpip tse'e vye'na ku ve'e to'mayji o̱jts to'k je̱ tsaa'n
pyítsum je̱p ja'axy ja̱a̱tp ku ve'e je̱ ja̱a̱jn du̱kuke'ek, je̱tse'e o̱jts je̱ Pablo
je̱ tsaa'n kya̱mutso'otsaja, ka'a tse'e je̱ tsaa'n jatyji myaso̱o̱kji. 4 Ku ve'e
je̱ maaltait jayu du̱'ixti je̱ts ka'a ve'e je̱ Pablo je̱ tsaa'n myasa̱'a̱kju̱, van'it
tse'e ñavyaajnjidi:
—Yakjayu'o̱o̱'kpadam xa ya̱'a̱ n'ite'e ya̱ jayu; ó̱yam ya̱'a̱ ve'e
du̱jakuke'ek je̱ maaxy na̱a̱j, ka'a tse'e je̱ Nte'yam yakjajtu̱xju̱ je̱tse'e
jyaa'kjoojntykat.

5 Van'it tse'e jẹ Pablo jẹ tsaa'n dụkụsxijt jẹtse'e dụjạnvippi, ka'a tse'e
vyintsọtoojnji. 6 Jẹ'ẹ tse'e nụjom y'a'íxtup jẹtse'e jẹ Pablo jẹ kyạ'ạj kyi'ixụt
ukpụ jatyji y'ọọ'kụt. Ku ve'e dụ'ixta jẹts ka'a ve'e vyintsọjaty ku ve'e
jékani dụjah'a'ixta vye'na, van'it tse'e vyinmatyiktsti jẹtse'e vyaandi jẹts
jẹ'ẹ ve'e to'k juu' ve'e yakvinjávap yakvintsạ'ạgap.

7 Jẹ it mutạm tse'e vye'na jẹ naax juu' ve'e jẹ Publio jyẹ'ẹ, ñụmájip
jẹ'ẹ ve'e jẹm. Jẹ'ẹ tse'e ọy jayu napyạạjmju ạạts mạạt jẹts ạạtse'e toojk
xạạj jẹm tyạk'am xyaktsụụni. 8 Jẹm tse'e jẹ Publio jẹ tyee' vye'na,
jạmpa'am jẹts nụụ'pụn pa'amts jẹ'ẹ ve'e pạjkjup. Van'it tse'e ọjts jẹ
Pablo kyu'ixjụ jẹtse'e dụnụtsapkạjts, jẹtse'e jẹ kyạ'ạj dụtuknụkạạjn.
Ku ve'e ve'em dụtuujn, van'it tse'e jẹ Publio jẹ tyee' jyọtkạdaakni.
9 Van'it tse'e jyẹ'yduva pạn pạn jatye'e pạjkjụdup jẹm jẹtse'e jẹ Pablo
yakjọtkạdaakjụduva. 10 Ọọyts ạạtse'e jẹ jayu xtunyakmájidi may viijn.
Ku ạạtse'e jẹ barco mpạjknuva, xmọọyduts ạạtse'e juu' ạạtse'e n'ajọọtap
jẹja too' aajy.

Ku jẹ Pablo jyẹ'y jẹp Roma

11 Toojk pọ'ọts ạạtse'e ntsụụni jẹm maaltait y'it jọọtm. Van'itts ạạtse'e
mpạjknuva to'k jẹ barco juu' ve'e jẹm jẹ xox aats dụyaknajx, alejandríait
barco jẹ'ẹ ve'e. Jẹme'e dụmạạda jẹ xeen ónụk jẹ y'apạmnaxta. Jẹ xeen
ónụk, mẹjtsk jẹ'ẹ ve'eda juu' ve'e jẹ jayu vyinja'vidup vyintsạ'kidup:
to'k juu' ve'e dụxạạj Cástor jẹts jado'k juu' ve'e dụxạạj Pólux. 12 Van'itts
ạạtse'e njẹ'y jẹm Siracusa. Jẹmts ạạtse'e ntaajñ toojk xạạj. 13 Kuts ạạtse'e
jẹm ntsạạ'n, jéjats ạạtse'e nnụjkx maaxy nạpa'ayi jẹts ạạtse'e njẹ'y jẹm
Regio. Jẹ ku'óxit tse'e jyẹji jẹ pọj juu' ạạtse'e xputạjki, noortets jẹ'ẹ ve'e
ñụjkx, ve'emts ạạtse'e kumẹjtsxạạj njẹ'y jẹm Puteoli. 14 Jẹmts ạạtse'e
nmạạtnavyaatji jẹ utsta jẹ ajchta jẹts jẹ utsta jẹ tsạ'ạda, jẹ'ẹ ạạtse'e
x'amọ́tudu jẹts ạạtse'e ntánụt jẹ'ẹ mạạt vuxtojtụk xạạj. Ku ve'e pyuuk jẹ
vuxtojtụk xạạj, van'itts ạạtse'e ntsọọ'nni jẹts ạạtse'e nnụjkx jẹm rómait
cyiudaaj kạjxm. 15 Jẹ utsta jẹ ajchta pạn pạn jatye'e jẹmda Roma, jẹ'ẹ
tse'e dụmọ́tudu jẹts jẹ'yap ạạtse'e, jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e x'amẹjtsidi jẹ vaat
joma ve'e dụtijta Foro de Apio jẹts jẹ it juu' ve'e dụxạạj Tres Tabernas.
Ku ve'e jẹ Pablo dụ'ix jẹ utsta jẹ ajchta, kyukọjtsji tse'e jẹ Nte'yam
jẹtse'e jyọt'amạji. 16 Ku ạạtse'e jẹm Roma njẹ'y, yakjajttuts jẹ'ẹ ve'e jẹ
yakkutojkpada jẹtse'e jẹ Pablo apụk chạạnat, jẹ'ẹjyji ve'e to'k jẹ tojpa
ix'ijtju.

Ku jẹ Pablo kya'amaajy jẹp Roma

17 Kutoojk xạạj tse'e jẹ Pablo dụnụkẹjxi jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e
dụnụmájidup jẹm Roma. Ku ve'e ñay'amojkijidi, van'it tse'e jẹ Pablo
ñạ'mụxjidi:

—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, ọ́yam ạtse'e nkamutọkintún
jẹ njáyuvamda jẹts ạtse'e nkayakvintsạ'kintọ́ki jẹ njụjpit jáyuvam
jẹ pyava'nụnda, yakmajtsts ạtse'e jẹm Jerusalén jẹts ạtse'e jẹm
jẹ rómait jayu kyạ'm nyakpụụjm. 18 Ku ạtse'e nyaktọkimpayọ'y,
x'ukmasọ'ọkuvaanduts ạtse'e kụx ka'a ve'e dụpaatti pạn ti ạtse'e
xtukkuyak'ọọ'kadap. 19 Ax ka'a tse'e ve'em dụtsọjkti jẹ njáyuvamda, jẹ'ẹ
kạjxts ạtse'e n'amọtu jẹts ạtse'e jẹ yakkutojkpa César xtọkimpayọ'ọyụt.
Ka jẹ'ẹ kạjxapts ạtse'e nmin jẹts ạtse'e nnụxạ'ạadat ụụ'm jẹ njáyuvamda.
20 Jẹ'ẹ kạjx ạts miitse'e tụnnụkẹ́xada jẹts ạts miitse'e n'íxtat jẹtse'e

nmukǫ́tstat, kux jẹ'ẹ kąjx ątse'e uxyam cadena tsum n'it kuxe'e jẹ
Nte'yam njaanchja'vimda, uu'm, jẹ israeejlit jáyuda.
21 Van'it tse'e vyaandi:
—Ka'a xa ąątse'e ti nąk xjẹ'yja juu' ve'e jẹm Judea tsǫǫ'mp jẹtse'e
dukąts mits kąjx, jẹts ąąts jẹ njáyuda juu' ve'e jẹm tuchǫǫ'nda
jẹtse'e yaja jyẹ'yada, ni pąnats ąątse'e xkavintsǫnuujma mits kąjx.
22 N'amǫtunaxuvaampy xa ąątse'e pąn ti mitse'e mjaanchja'vip, kux
nmuja'vinup ąątse'e jẹts ǫyjoma ve'e yaktso'oxpúk yą nam ixpąjkun.
23 Ñupąąjmtkidu tse'e to'k jẹ xąąj ku ve'e jẹ Pablo myukǫ́tsjadat.
Van'it tse'e numay jẹ jayu ñay'amojkijidi joma ve'e jẹ Pablo vye'na.
Tun jąpyji tse'e jẹ Pablo tyukmukǫjts'ukvaajnjidi vintsǫ jẹ'ẹ ve'e ku
ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ Nte'yam y'am kyą'm, tąka xąąj paat tse'e
tyukmukǫjtsjidi, tyuk'ixtu tse'e juu' ve'e jyatyaandu jẹp Kunuu'kx Jatyán
kujxp jẹ Moisés jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta. Ve'em tse'e
jẹ Pablo dutuujn jẹtse'e jẹ jayu dujaanchja'vidinit jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e
jẹ Cristo, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkǫǫn jẹtse'e yakkutojknit. 24 Jẹm
tse'e juu' ve'e dukuvąjktup juu' ve'e jẹ Pablo kyǫjts; jẹmpa tse'e juu' ve'e
dukakuvąjktup. 25 Ku tse'e ñakyǫjtsvintsǫǫjvjidi ajẹ'ẹjyjida, van'it tse'e
chǫǫ'ndini, tąvani ve'e jẹ Pablo jidu'um ñą'muxjada vye'na:
—Ǫy xa ve'e jẹ Espíritu Santo dutukkǫjtsnajxy jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kǫjtsnajxpa Isaías ku ve'e jẹ njujpit jáyuvamda dunuujmi. Jidu'um tse'e
vyaajñ:
26 Nąjkxu xnąąjmada jẹ numay jayu:
Mjah'amǫtunáxtap xa miitse'eda,
ka'a tse'e xvinmǫ́tudat;
mja'íxtapts miitse'eda,
ka'a tse'e xvinjávadat.
27 Jẹ'ẹ kąjx ku ve'e mąkk jẹ vyinma'yunda tuvyimpijtni,
ka'a tse'e dumǫtuvuva'anda jẹtse'e jẹ vyiijn duyakpi'itsta.
Ve'em tse'e dutonda jẹtse'e duka'íxtat,
jẹtse'e jẹ tyaatsk dukatuk'amǫtunáxtat jẹtse'e jẹm jya'vin kąjxm
dukavinmǫ́tudat.
Jẹ'ẹ kąjx tse'e ve'em dutonda kuxe'e ąts xkah'aminava'anda jẹts ątse'e
nyaktsǫ'ǫktat.
Jidu'um tse'e jẹ Espíritu Santo jẹ Isaías tyukkǫjtsnajxji.
28 'Nujávadats n'it jẹts yakvaajnjadape'e yą ǫy kąts yą ǫy ayook pąn
pąn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e jẹ Nte'yam myǫ'ǫjadat jẹ
joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp ku ve'e jẹ Jesucristo dujaanchjávada,
jẹ'ẹ tse'e tuuv du'amǫtunáxtap.
29 Ku tse'e ve'em vyaajñ jẹ Pablo, van'it tse'e jẹ israeejlit jayu ñąjkxtini
jẹtse'e ǫǫy tyunnakyǫjtsvintsǫǫjvjidi.
30 Jẹm tse'e jẹ Pablo chuuni mẹjtsk joojnt joma ve'e tyąk'ajotyujk,
kyuvujkp tse'e nujom pąn pąn jatye'e nąjkx kyu'íxjada, 31 jẹ'ẹ tse'e jẹ
jayu duvaajnjip vintsǫ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ Nte'yam y'am
kyą'm, tyuk'ixp tse'e jẹ jayu jẹ Mąją Vintsą́n Jesucristo jyẹ'ẹ. Ka'a tse'e
pąn pąne'e nunkayakjajtuxjup jẹtse'e ve'em dutónut.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Roma

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Jesucristo je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e apu̱k xpu̱u̱jm je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱ kyuká̱tsiva, je̱ts a̱tse'e ntukka'amáyu̱t je̱ y'o̱y ka̱ts je̱ y'o̱y ayook. 2 Ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam ju̱jpani vyaajntk je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jk ka̱jxta, ve'em ax jo'n y'it je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp. 3 Ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook ka̱jx tse'e yaknu̱java je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo jye̱'e̱, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k. Jayu je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ ku ve'e y'it je̱ yakkutojkpa David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. 4 Ax je̱'e̱ ku ve'e Ntye'yama, yaknu̱ke̱'xnata̱jkits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ts je̱ y'Onu̱k je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ ku ve'e je̱ mya̱kkin ka̱jx du̱yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k. 5 Je̱ y'Onu̱k ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n xtoojnji je̱ts a̱a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva n'it, je̱ts a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjat ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook je̱tse'e ve'em to'k it to'k naxviijn je̱ jayu je̱ Jesucristo du̱ka̱tsa̱pá̱ku̱t je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e jyaanchjávajada. 6 Ax je̱'e̱ ma̱a̱tts miitse'eda, je̱ Nte'yam tse'e myaaxu̱xju̱duva je̱tse'e m'ijttinit je̱ Jesucristo je̱ jyayu.

7 Jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m rómait cyiudaaj ka̱jxm, mtso̱jkju̱dupts miits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱ tse'e myaaxu̱xju̱du je̱tse'e m'ijttinit je̱'e̱ je̱ jyayu. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo ña̱jkxuvaajñ je̱p Roma

8 Je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e to'k muk n'it je̱ Jesucristo ma̱a̱t, too'va̱jkpts a̱tse'e je̱ Nte'yam nkuka̱jtsja ku̱x ñu̱ja'vipe'e je̱ jayu nu̱vinxu̱p yaja natyo'k naxviijn vintso̱ ve'e xjaanchjávada je̱ Jesucristo. 9 Je̱ Nte'yam a̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t nmutuump nmupu̱jkp je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ve'em tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k du̱'íxadat. Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ts ijtp a̱ts miitse'e njaa'myé̱tsta ku a̱tse'e ntsapka̱ts, 10 je̱'e̱ a̱tse'e n'amó̱tup mpa̱ktsa̱ap je̱ts a̱ts miitse'e na̱jkx nku'ixta ku ve'e je̱ Nte'yam vya'anu̱t. To'mayji a̱tse'e tso̱jk x'o̱'yixju̱t. 11 O̱o̱y a̱tse'e ntuntsa̱k je̱ts a̱ts miitse'e nku'íxtat, ve'em tse'e je̱ Espíritu Santo mmo̱'o̱jadat je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin ku̱xe'e a̱ts ve'em ntun je̱tse'e ma̱kk m'ijttinit to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t, 12 je̱'e̱ts a̱tse'e ntijp je̱ts namya̱kkinmo̱'yumjadape'e to'k jado'k je̱ jaanchja'vin ka̱jx juu' ve'e njaye̱jpumdup.

13 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ntsa̱jkp a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts may náxani a̱ts miitse'e na̱jkx njaku'ixuva'anda, ax u̱xyam paatnats a̱tse'e xka'o̱'yixju̱. Ukna̱jkxuvaan a̱tse'e, ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kunoo'kxu̱t juu' a̱tse'e ntónup nkó̱tsup miits ma̱a̱tta, ve'em ax jo'n du̱kunuu'kx juu' a̱tse'e tu̱ntún tu̱nka̱ts viijnk tso̱v joma ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. 14 Nmuyó̱jip a̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu, je̱ griego jayu je̱ts ka je̱ griego jáyuvap, je̱ kuvij jayu je̱ts ka je̱ kuvij jáyuvap. 15 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e ntsa̱k je̱ts a̱ts miitse'e nvaajnjiduvat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, miits, jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m rómait cyiudaaj ka̱jxm.

Je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱ mya̱kkin

16 Ka'a xa a̱tse'e ntuktso̱'o̱tyún je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook, ku̱x je̱ Nte'yam je̱ mya̱kkin ya̱'a̱ ve'e je̱ts ya̱'a̱ ka̱jx tse'e je̱

jayu jẹ̱ tyǫ̱kin ñṵvaˈachjṵ ku veˈe jẹ̱ Jesucristo dṵjaanchjáva, tooˈvạ̱jkp
tseˈe pạ̱n pạ̱n jatyeˈe israeejlit jayu, nay veˈempa tseˈe pạ̱n pạ̱n jatyeˈe
ka jẹ̱ˈẹ̱pta. 17 Yạ̱ ǫ̱y kạ̱ts yạ̱ ǫ̱y ayook jẹ̱ˈẹ̱ veˈe juuˈ veˈe xtukˈíxumdup
xtuknṵjaˈvimdup jẹ̱ts kaˈa veˈe jẹ̱ Nteˈyam xtǫ̱kimpạ̱ˈmumda, jẹ̱ˈẹ̱ kạ̱jx
tseˈe veˈem dṵtún kṵxeˈe njaanchjaˈvimda. Veˈem xa yạ̱ˈạ̱ veˈe ax joˈn jẹ̱
Kunuuˈkx Jatyán vyaˈañ: “Pạ̱n pạ̱n xa veˈe jẹ̱ Nteˈyam kyatǫ̱kimpṵṵmp
kṵxeˈe jyaanchjávaja, joojntykapts jẹ̱ˈẹ̱ veˈe.”

Myuˈẹ̱jkjupeˈe jẹ̱ Nteˈyam pạ̱n pạ̱n jatyeˈe tǫ̱kintoondup

18 Nṵkẹ̱ˈxnatạ́ka xa veˈe tyañ jẹ̱ts myuˈẹ̱jkjupeˈe jẹ̱ Nteˈyam jẹ̱ jayu
pạ̱n pạ̱n jatyeˈe kavintsạ̱ˈkijidup jẹ̱tseˈe tyǫ̱kintonda. Jẹ̱ ka ǫ́yap juuˈ
veˈe tyoondup, jẹ̱ˈẹ̱ tseˈe dṵyaktsoˈoxjajtp jẹ̱tseˈe jẹ̱ jayu dṵnṵjávadat
jẹ̱ tyṵv jẹ̱ˈẹ̱. 19 Pạ̱n vintsǫ̱ veˈe jẹ̱ Nteˈyam yakˈixa, vaˈajts xa yạ̱ˈạ̱
veˈe jẹ̱ Nteˈyam dṵyaknṵkẹ̱ˈxnatạ̱jki jẹ̱ja jẹ̱ˈẹ̱ vyinkujkta. 20 Ǫyameˈe
kyayakˈix vintsǫ̱ veˈe jẹ̱ Nteˈyam Ntyeˈyama, jẹ̱ˈẹ̱ vintsǫ̱ veˈe yˈit jẹ̱ts jẹ̱
mạ̱kkin juuˈ veˈe jyayejpp xạ̱ˈma kạ̱jx, yaknṵjaˈvipts jẹ̱ˈẹ̱ veˈe vanˈítani
ku veˈe yạ̱ it chǫ̱ǫ̱ˈntk jẹ̱ts ṵxyam paat jẹ̱ˈẹ̱ kạ̱jx juuˈ veˈe tyoon.
Ax kaˈa tseˈe dṵnṵnkakuvạ́ktat jẹ̱ts kaˈa veˈe yˈǫ̱ˈyixjidi vintsǫ̱ veˈe
kṵdṵnṵjaˈvidi. 21 Jyanṵjaˈvidupts jẹ̱ˈẹ̱ veˈe jẹ̱ts jẹ̱meˈe jẹ̱ Nteˈyam, ax kaˈa
tseˈe dṵvintsạ̱ˈạ̱gada ax joˈn dṵvinmachjṵ joˈn, kaˈa tseˈe jẹ̱ kukǫ̱jtsṵn
dṵmǫ̱ǫ̱yduva, jẹ̱ˈẹ̱ veˈe vyinmaaydup pyayǫ̱ˈydup juuˈ jatyeˈe katoomp,
vimpijttinu tseˈe jẹ̱ jyaˈvinda ka ǫ́yap, kaˈa tseˈe dṵˈukvinmǫ́tudini jẹ̱ yˈǫ̱y
jẹ̱ˈẹ̱. 22 Viji kej veˈe jyanatyijjada, ax kaˈa tseˈe dṵnṵjávada juuˈ veˈe ǫ̱y.
23 Kaˈa tseˈe dṵyakmájada dṵyakjaanchada jẹ̱ Nteˈyam, juuˈ veˈe ni jẹ̱
vinˈita kaˈǫ̱ǫ̱ˈkup; jẹ̱ apạ̱mnax tseˈe tyukvintíktstup. Yˈapạ̱mnajxtup tseˈe
jẹ̱ jayu, juuˈ veˈe ǫ̱ǫ̱ˈktup, jẹ̱ jẹ̱yyva tạ́nṵk, jẹ̱ tạ́nṵk juuˈ veˈe maktaaxk
tékax, jẹ̱ts jẹ̱ tsaaˈn, jẹ̱ˈẹ̱ tseˈe vyinjaˈvidup vyintsạ̱ˈkidup.

24 Jẹ̱ˈẹ̱ kạ̱jx tseˈe jẹ̱ Nteˈyam myasǫ̱ǫ̱kjidini jẹ̱tseˈe dṵtóndat jẹ̱ ka ǫ́yap
juuˈ veˈe chǫ̱jktup; ax viijnkts jẹ̱ˈẹ̱ veˈe juuˈ veˈe tyoondup toˈk jadoˈk.
25 Veˈem tseˈe dṵtonda kṵxeˈe dṵkatsǫ̱kta jẹ̱tseˈe dṵnṵjávadat jẹ̱ Nteˈyam
jẹ̱ tyṵv jyẹ̱ˈẹ̱, jẹ̱ˈẹ̱ tseˈe jyaanchjaˈvidup juuˈ veˈe taay jẹ̱tseˈe dṵvinjávada
dṵvintsạ̱ˈạ̱gada juuˈ jatyeˈe jẹ̱ Nteˈyam pyạ̱ạ̱m, kaˈa tseˈe jẹ̱ Nteˈyam
viinm dṵvinjávada dṵvintsạ̱ˈạ̱gada, jẹ̱ˈẹ̱ juuˈ veˈe dṵvinmajtsjup jẹ̱tseˈe
xạ̱ˈma kạ̱jx yakmạ̱ja yakjaancha yˈijtnit. Amén.

26 Jẹ̱ˈẹ̱ kạ̱jx tseˈe jẹ̱ Nteˈyam myasǫ̱ǫ̱kjidini jẹ̱tseˈe yakkutojkṵxjadat
jẹ̱ ka ǫ́yap juuˈ veˈe chǫ̱jktup, jẹ̱ tạ̱ˈạ̱xtạ̱jk paat tseˈe jẹ̱ vyinmaˈyṵn
dṵyaktiktsnu ax joˈn pyṵma jẹ̱tseˈe tyạ̱ˈạ̱xtạ̱jkat, jẹ̱tseˈe dṵpanạ̱jkxta juuˈ
jatyeˈe veˈem ka pṵ́map. 27 Nay veˈempa tseˈe jẹ̱ yaaˈtyạ̱jk dṵmasǫ̱ǫ̱ktuva
ax joˈn pyṵma jẹ̱tseˈe jẹ̱ tạ̱ˈạ̱xtạ̱jk dṵmạ̱ạ̱tˈíttat, aamp tǫ̱ǫ̱ypts jẹ̱ˈẹ̱ veˈe jẹ̱m
jyaˈvin kạ̱jxmda jẹ̱tseˈe ñamyạ̱ạ̱tˈítjadat ayaaˈtyạ̱jk. Ax tsǫ̱ˈǫ̱tyoˈnṵnts jẹ̱ˈẹ̱
veˈe juuˈ veˈe jẹ̱ yaaˈtyạ̱jk natyoˈnṵxjṵdup vimpit atṵj. Jẹ̱ tyǫ̱kin kạ̱jxta
tseˈe ñaajkvintǫ́kijada.

28 Kṵx tseˈe dṵkatsǫ̱kta jẹ̱tseˈe jẹ̱ Nteˈyam dṵjaaˈmyẹ́tstat, jẹ̱ˈẹ̱ kạ̱jx
tseˈe jẹ̱ Nteˈyam myasǫ̱ǫ̱kjidini jẹ̱tseˈe viinm ñaajkkutojkṵxjada pạ̱n vintsǫ̱
veˈe jẹ̱ kyǫ̱ˈǫ̱y vinmaˈyṵn ñạ̱ˈmṵxjada, veˈem tseˈe dṵtonda juuˈ veˈe
kyapaatyp kyahˈakẹ̱ẹ̱guip. 29 Tum tǫ̱kintoondup tseˈe, tum ka ǫ́yap tseˈe
juuˈ veˈe pyanạ̱jkxtup, ñasˈayǫ̱ˈvidup tseˈe juuˈ, ñṵkǫ̱ˈǫ̱vyinmaˈyidup tseˈe
jẹ̱ myujayu, ẹ̱jkjṵdup jǫ̱tˈaajnjṵdup tseˈe ku veˈe juuˈ kyaˈǫ̱ˈyixjada ax joˈn
jẹ̱ viijnk jayu, yakjayuˈǫ̱ǫ̱ˈktup, nachoˈoxpạ̱jkjṵdup, vinˈạ̱ạ̱ˈndup, ijttup
tseˈe kutaay, akǫ̱tsṵtoonkidup, 30 pyakǫ̱jtstup tseˈe jẹ̱ jayu, jẹ̱ Nteˈyam

tse'e kyatsǫjktup, vinkǫjtspẹjttup, namyájijidup, natyijjụdup, myutaay-
vaattup tse'e jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ, ka'a tse'e jẹ tyee' ukpụ jẹ tyaak dụkạtsạpạkta,
31 ka'a tse'e dụvinmǫ́tuda juu' ve'e ǫy, ka'a tse'e dụkutyonda jẹ y'ayook,
ka'a tse'e juu' dụkǫjts'ǫyava'anda, nay ka'a tse'e jẹ tsǫjkụn ukpụ jẹ
tukmǫ'tụn dụjayẹpta. 32 Ñụja'vidupts jẹ'ẹ ve'e ǫy jẹts vyinmajtsjụdupe'e
jẹ ǫǫ'kụn jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e ve'em dụtoondup. Ǫyam tse'e vye'ema,
ka jẹ'ẹjyap tse'e tyoondup, tyukxǫǫjntktuvapts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ viijnk
jayu ve'em jyátkiduva.

2

Tǫkimpayǫ'yp xa ve'e jẹ Nte'yam pạn vintsǫ ve'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga

1 Nụnjajtpe'e ku ve'e nụto'k vya'anụt jẹts vyinmajtsjụdupe'e
jẹ tsaachpaatụn jẹ jayu juu' ve'e ka jẹ israeejlit jáyuvap. Mits,
jyapạna mitse'e, ku ve'e ve'em mva'añ, ka'a tse'e xnụnkakuvą́kụt
jẹts mkanụja'vipe'e. Ku ve'e mva'añ jẹts vyinmajtsjụdupe'e jẹtse'e
chaachpaattinit, mnatyǫkimpạạjmjuvap xa mitse'e, kụx nay vanxụppa
xa jẹ'ẹ ve'e juu' mitse'e mtuump. 2 Yaknụja'vinup xa ve'e jẹts
tǫkimpayǫ'ype'e jẹ Nte'yam ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga, tyukkuvẹ́tupts
jẹ'ẹ ve'e pạn pạne'e jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ dụtoomp. 3 Ax mits tse'e mvaamp
jẹts vyinmajtsjụdupe'e jẹ tsaachpaatụn pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit
jáyuvap, jẹtse'e ve'em mjátkiva, ¿ve'eme'e mvinmay jẹts ka'a ve'e jẹ
Nte'yam mtukkuvẹ́tjụt? 4 ¿Uk mkǫ'ǫyja'vipe'e jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ
Nte'yam mto'nụxjup jẹtse'e dụmutena jẹ ka ǫ́yap juu' ve'e mtuump?
¿Ka'a ve'e xnụjava jẹts jẹ'ẹ kạjxe'e jẹ Nte'yam jẹ maa'yụn mto'nụxjụ
jẹtse'e xmasǫǫknit jẹ mkǫ'ǫy joojntykin? 5 Ax ka'a tse'e xmasạ'ạk,
mạkke'e ǫǫy jẹ mkuvajk xtumpụm. Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e ve'em xtun,
ǫǫy tse'e jẹ tsaachpaatụn mtunyakmǫǫynit ku ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu
jẹ tyǫkin dụtukkuvẹ́tụt jẹ xạạj ku ve'e ñụkẹ'xnatą́kat jẹts tǫkimpayǫ'yp
jẹ'ẹ ve'e pạn vintsǫ ve'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga. 6 Myǫǫynupts jẹ'ẹ ve'e
to'k jado'k pạn vintsǫ ve'e juu' jaty tụdụtún tụdụkạts: 7 myǫǫynupe'e jẹ
joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e kanoo'kxtup
jẹtse'e dụtóndat juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp. Ve'em tse'e dụtonda
kụx chǫjktupe'e jẹtse'e jẹ Nte'yam chǫ́kjadat, jẹtse'e y'ǫtyo'nụxjadat,
jẹtse'e xạ'ma kạjx jyoojntykidinit. 8 Ax myǫǫynup tse'e jẹ tsaachpaatụn
jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ y'avintsǫ vinma'yụn dụyaktoondup, pạn pạn
jatye'e dụkakuvạjktup juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, jẹts pạn pạn jatye'e
dụpanạjkxtup jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ. 9 Tsaachpaattinupts jẹ'ẹ ve'e nụjom pạn
pạn jatye'e dụtoondup juu' ve'e ka ǫ́yap, too'vạjkp tse'e jẹ israeejlit jayu,
nay ve'empa tse'e pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta. 10 Ax y'ǫyja'vipts jẹ'ẹ ve'e
jẹ Nte'yam jẹtse'e ǫy dụtoojnjinit jẹ'ẹ juu' ve'e dụtoondup jẹ y'ǫy jẹ'ẹ, ǫy
jǫǫt tse'e y'ijttinit jẹ'ẹ mạạt, too'vạjkp tse'e jẹ israeejlit jayu, nay ve'empa
tse'e pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta. 11 Kụx jẹ Nte'yam, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu
dụviijnk'íx to'k jado'k.

12 Nụjom xa ve'e pạn pạn jatye'e tǫkintoondup jẹtse'e dụkajayẹpta
jẹ Moisés jẹ pyava'nụn, vintǫ́kidapts jẹ'ẹ ve'e ǫ́yame'e dụkajayẹpta jẹ
pava'nụn; jẹts pạn pạn jatye'e tǫkintoondup, ǫ́yam tse'e dụjajayẹpta
jẹ Moisés jẹ pyava'nụn, yaktǫkimpayǫ'ydinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ pava'nụn
kạjx. 13 Kụx ka'a ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu dụkatǫkimpụm pạn pạn
jatye'e dụ'amǫtunajxtup jẹ pava'nụn jẹtse'e dụkakutyonda; jẹ'ẹda ve'e
kyatǫkimpụump pạn pạn jatye'e dụkutyoondup. 14 Ax jẹ'ẹda pạn pạn

jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap jẹts ka jẹ pava'nụn mạạtap, kuts jẹ'ẹ
ve'e dụtonda ax jo'n jẹ pava'nụn vya'añ, jẹm tse'e jya'vin kạjxmda
jẹ pava'nụn y'it, 15 jẹ jyoojntykin kạjx tse'e dụyaknụkẹ'xnatą́kada jẹts
jyayẹjptupe'e javyet jẹ pava'nụn jẹm jya'vin kạjxmda, jẹ vyinma'yụn
kạjx tse'e dụnụjávada pạn ọy jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tyoondup uk pạn ka'a.
16 Ve'em tse'e jyátụt jẹ xạạj ku ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu jẹ Jesucristo kạjx
dụtọkimpayọ'ynit jẹ ka ọ́yap kạjx juu' ve'e yu'uts yak'ijttup jẹm jya'vin
kạjxmda. Tyoonnupts yạ'ạ ve'e ve'em ax jo'n y'íxuva jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook
juu' ạtse'e ntukka'amaayp.

Jẹ israeejlit jayu jẹts jẹ Moisés jẹ pyava'nụn

17 Ax mits tse'e mvaamp jẹts israeejlit jayu mitse'e jẹts ọye'e mnayjávaja
jẹ Moisés jẹ pyava'nụn kạjx, mnamyą́jijup tse'e kụxe'e jẹ Nte'yam
mvinkọọjnji jẹtse'e m'ijtnit jẹ'ẹ jẹ jyayu. 18 Ve'em tse'e mnayjávaja jẹts
mnụja'vinupe'e juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jẹtse'e mnayjávaja jẹts jẹ
pava'nụn kạjxe'e xnụjava juu' ve'e ọy jẹts juu' ve'e ka ọ́yap. 19 Vinjava
tse'e mtañ jẹts ọọye'e juu' xtunnụjava jẹts jẹ'ẹ kạjxe'e mnayjávaja jẹts
m'ọ'yixjupe'e jẹtse'e jẹ jayu xtuknụjávat juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp,
ve'em tse'e kyọọ'k'ijttinit ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e ijttup jẹja kupi'ijts
kukọọ'ts it jạạt. 20 Mnayja'vijupe'e jẹts m'ọ'yixjupe'e jẹtse'e xtuk'íxtat
jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e dụkatinụja'vidup. Ve'emts mitse'e mnayjávaja
ax jo'n jẹ yak'ixpạjkpa kụm'ijt juu' ve'e dụyak'ixpạjkp jẹ pi'k ónụkta.
Mjaanchja'vip tse'e jẹts jẹ pava'nụn kạjxe'e yaknụjava nụjom juu' jatye'e
tyụ́vam. 21 Mtuk'ixp xa mitse'e jẹ viijnk jayu. ¿Tyạjx tse'e viinm
mkanatyuk'ixjụ? Mtukka'amaayp xa ve'e jẹts ka'a ve'e y'ọya jẹtse'e
jẹ jayu myẹẹ'tsụt. ¿Ax mmẹẹ'tspts mitse'e? 22 Mvaamp xa ve'e jẹts
ka'a ve'e y'ọya jẹtse'e jẹ jayu jẹ navyạjkụn dụyakvintsạ'kintọ́kidat.
¿Ax myakvintsạ'kintọ́kipts mitse'e jẹ navyạjkụn? Mkọ'ọyja'vip xa
ve'e jẹ apạmnaxta juu' ve'e jẹ jayu vyinja'vidup vyintsạ'kidup. ¿Ax
myakpítsumpts mitse'e juu' ve'e yọjxtup jẹp tụjkp joma ve'e yakv-
intsạ'ạgada? 23 Mnamyą́jijup xa mitse'e kụx mjayejppe'e jẹ pava'nụn, ax
yakvintsạ'kintọ́kidup tse'e jẹ jayu jẹ Nte'yam kụxe'e mits xkakutyún jẹ
pava'nụn. 24 Vaamp xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán: "Pạn pạn jaty xa ve'e ka
jẹ israeejlit jáyuvap, vyinkọjtspẹjttupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ'ẹ kạjx juu'
ve'e mtoondup mkọjtstup ka ọ́yap." Jidụ'ụm tse'e vya'añ.

25 Pạn mkutyuump xa mitse'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn, mto'nụxjup
tse'e ku ve'e jẹ ixta'nụn myakpạạjmji jẹtse'e xni'kxmat xkọjmat jẹtse'e
nụjava tyánụt jẹts israeejlit jayu mitse'e; ax pạn ka'a tse'e xkutyún,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ ixta'nụn kụmkayakpạạjmji. 26 Ax pạn
pạn tse'e jẹ ixta'nụn kayakpạạjmjip jẹtse'e dụkutyún juu' jatye'e ijtp
jẹp jẹ Moisés pyava'nụn kụjxp, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ ixta'nụn
kụyakpạạjmji jo'n jẹtse'e dụni'kxmat dụkọjmat. 27 Jẹ'ẹ juu' ve'e
jẹ ixta'nụn dụkani'kxmip dụkakọjmip jẹtse'e dụkutyún jẹ Moisés jẹ
pyava'nụn, jẹ'ẹ tse'e dụyaknụkẹ'xnatą́kap jẹts mvinmajtsjup mitse'e
jẹ tsaachpaatụn, kụx ọ́yame'e jẹ pava'nụn jatyáñ xjajayep jẹtse'e jẹ
ixta'nụn xjani'kxma xjakọjma, ka'a tse'e jẹ pava'nụn xkutyún. 28 Ka'a
xa jẹ'ẹ ve'e y'israeejlitjáyuvada pạn pạn jatye'e jẹ ixta'nụn dụni'kxmidup
dụkọjmidup; 29 jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e ve'em ijttup jẹp ñi'kx kyọpk akujkp,
pạn pạn jatye'e jẹ ixta'nụn mạạt jẹm jya'vin kạjxm, jẹ ixta'nụn juu' ve'e jẹ
Espíritu Santo pạ'mụxjụdu jẹm jya'vin kạjxm, ka jẹ ixta'nụnap juu' ve'e

je̱ jayu du̱ni'kxmidup du̱ko̱jmidup ku̱x ve'eme'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ. Je̱ jayu juu' ve'e je̱ ixta'nu̱n ma̱a̱t je̱m jya'vin ka̱jxm, o̱yts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ñu̱ko̱tsaja, je̱ jayu je̱'e̱ ve'e juu' ve'e ko̱'o̱ñu̱ko̱jtsijup.

3

1 Ku̱x tse'e ve'em, ¿tits je̱'e̱ ve'e ñu̱nva'anu̱t ku ve'e je̱ jayu y'it israeejlit jayu, ukpu̱ jómats je̱'e̱ ve'e, tyo'nu̱xju̱t ku ve'e je̱ jayu du̱jani'kxma du̱jako̱jma je̱ ixta'nu̱n? 2 Toomp xa ve'e o̱o̱y, may viijn tse'e tyun. Muto'k viijn, je̱ israeejlit jayu xa ve'e je̱ Nte'yam tyukka̱ta̱jki je̱ kya̱ts je̱ y'ayook. 3 Ax pa̱n je̱m tse'e je̱ israeejlit jayu juu' ve'e du̱kakutyoondu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook juu' ve'e natyukpa̱jkju̱du je̱tse'e du̱kutyóndat, ¿je̱'e̱ ka̱jxts vine'e je̱ Nte'yam du̱kakutyoompat je̱ vaandu̱k juu' ve'e pya̱a̱m? 4 ¡Ka'a xa je̱'e̱ ve'e du̱nu̱nkakutyónu̱t, kyutyónup je̱'e̱ ve'e! O̱yame'e to'k ka̱'a̱jyji je̱ jayu tyaaya, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam tyaaya. Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Ni pa̱na xa ve'e kyava'anu̱t je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'o̱y ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga,
nu̱jom tse'e du̱kuvą́ktat je̱ts tu̱v je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam tyo̱kimpayo̱'o̱y.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

5 Ax pa̱n nto'numdup tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e nyaknu̱ke̱'xnata̱jkimda je̱ts tu̱v je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump, ¿va'numdapts vine'e je̱ts ka ó̱yap je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱tún ku ve'e xyaktsaachpaatumda? (Ve'em a̱ts ya̱'a̱ ve'e n'amo̱tutu̱va ax jo'n je̱ jayu vyinmay.) 6 ¡Ni vintso̱va xa ve'e ve'em nkava'numdat! Ku̱x pa̱n ku̱du̱kapaa'ty ku̱du̱kah'ake̱e̱ga xa ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump, ka'a tse'e ku̱y'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t anañu̱joma je̱ jayu. 7 Ax pa̱n je̱me'e je̱ jayu juu' ve'e vaamp: Pa̱n taayimdup tse'e je̱tse'e ve'em o̱y ñu̱ke̱'xnatą́kat je̱ts kyutyuumpe'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook je̱tse'e je̱ Nte'yam nu̱yojk yakma̱ja yakjaancha y'ijtnit, ¿tya̱jx tse'e je̱ Nte'yam xtukkuve̱jtumdat ya̱ to̱kin? 8 Je̱ts jidu̱'u̱mpa: "¿Tya̱jx tse'e nkato'numda je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e jyéjat je̱ y'o̱y je̱'e̱?" Ax je̱m tse'e je̱ jayu juu' a̱a̱tse'e ve'em xtukpako̱jtstup, ve'eme'e vya'anda je̱ts ya̱'a̱ a̱a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ixp. Ax pa̱n pa̱n jaty tse'e ve'em vaandup, tsaachpaa'ttapts je̱'e̱ ve'e, ve'em ax jo'n du̱vinmátsjada.

Tum tó̱kinax xa ve'e je̱ jayu anañu̱joma

9 ¿Vintso̱se'e? U̱u̱'mda, je̱ israeejlit jáyuda, ¿nu̱yojk o̱y u̱u̱'me'eda je̱ts ka'a ve'e je̱ viijnk jáyuda? ¡Ni vintso̱va xa ve'e nu̱yojk o̱y nka'ijtumda! Ta̱ xa a̱ts miitse'e va'ajts ntuk'ixta je̱ts je̱ja ve'e to̱kin ja̱a̱t y'itta pa̱n pa̱n jatye'e israeejlit jáyuda je̱ts nay ve'empa pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta. 10 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Ka'a xa ve'e pa̱n ni pa̱na juu' ve'e tu̱v jáyuvip joojntykip, ni to'ka.
11 Ka'a tse'e pa̱n kya̱tsu̱vinmo̱tuvuva'añ,
ni pa̱na ve'e je̱ Nte'yam du̱ka'ixta,
12 anañu̱joma tse'e du̱masoo̱ktini je̱ Nte'yam je̱ tyoo',
anañu̱joma xa ve'e je̱ Nte'yam du̱katoojnjada,
ka'a ve'e pa̱n pa̱ne'e je̱ y'o̱y je̱'e̱ du̱toomp, ni pa̱na.
13 Ve'em ax jo'n je̱ o̱o̱'kpa jot xyuu'k axa̱a̱'kp juu' ve'e ava'ajts,
nay ve'empa tse'e axa̱a̱'kp tyunyakmo̱tu juu' ve'e kyo̱jtstup.
Je̱ tyo̱o̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu tyukvin'a̱a̱'ndup,
je̱ xa̱vat jo'nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kyo̱jtstup,

14 mąkk tse'e ję jayu dụtukyaktsaachada ję kyątsta ję y'ayookta,
15 mąkk tse'e ję tyek dụtuknomda jętse'e ję jayu dụyak'ǫǫ'ktat,
16 yakma'ttup xa ję'ę ve'e ję jayu ję ñąą' ję tyoo',
tsaachvinmaayp tse'e ję jayu dụyaktanda.
17 Ka'a tse'e dụnụjávada vintsǫ ve'e ǫy jǫǫt jyoojntykadat,
18 ka'a tse'e ję Nte'yam dụtsą'ągada.
Jidụ'ụm tse'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ.
19 Nnụja'vimdup xa ve'e jęts nụjom juu' jatye'e ijtp jęp ję Moisés pyava'nụn kụjxp, ję jayu kąjxtats ję'ę ve'e pąn pąn jatye'e ijttup jęp pava'nụn pa'tkup, ax ve'em tse'e nụjom ję jayu y'amǫ'tkąjxtinit jętse'e to'k ką'ąjyji ję jayu dụnụ'atsǫ́vadat jęm ję Nte'yam vyinkojkm ti ve'e tụdụtonda tụdụkǫtsta. 20 Ka'a xa ve'e pąn pąne'e dụkutyoomp ję pava'nụn, paaty tse'e, ka'a ve'e pąn pąne'e ję Nte'yam ñụnkatǫkimpụụmp ję pava'nụn kąjx, kụx ję pava'nụn kąjxe'e yaknụjava jęts tǫ́kinax jayu ụụ'me'eda.

Ka'ats ję'ę ve'e ję Nte'yam dụtǫkimpụm ję jayu juu' ve'e ję Jesús dụjaanchja'vip

21 Ax ụxyam tse'e nụkę'xnatą́ka tyañ vintsǫ ve'e ję Nte'yam ję jayu dụkatǫkimpụm ka ję'ę kąjxap ku ve'e ję pava'nụn yakkutyún. Pyaatyp y'akęęguipts yą'ą ve'e ax jo'n vya'añ jęp ję Moisés pyava'nụn kụjxp jęts juu' ve'e jyavyęjttu ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta. 22 Nụjom tse'e pąn pąn jatye'e dụjaanchja'vidup ję Jesucristo, ka'ats ję'ę ve'e ję Nte'yam tyǫkimpą́mjada; ni pą́nats ję'ę ve'e kyaviijnk'íxjụ. 23 Tą xa ve'e nụjom ję jayu tyǫkintonda, ni pąna tse'e dụkah'amąądaaga jętse'e dụtónụt juu' ve'e ję Nte'yam chąjkp, nụjom tse'e dụmujékumada ję Nte'yam ję myąjin ję jyaanchin. 24 Ax ję Nte'yam tse'e ję jayu ję maa'yụn dụtoojnjip, ję Cristo Jesús kąjxts ję'ę ve'e ję jayu dụkatǫkimpụm kụx ję Cristo ve'e dụtuknụvaats ję jayu ję tyǫkin. 25 Ję Nte'yam tse'e dụyaknụkę'xnatąjki jęja ję jayu vyinkujk ję Cristo, juu' ve'e uk'ǫǫ'k ję jayu ję tyǫkin kąjx, ve'em tse'e ję Nte'yam ję jyǫt'a'nụn ñáxụt ku ve'e ję Jesucristo yakjaanchjáva. Ve'em tse'e dụtuujn jętse'e ję jayu dụnụjávadat jęts tyuumpe'e ję Nte'yam juu' ve'e pyaatyp y'akęęguip, myuteni tse'e ję tǫkin juu' ve'e ję jayu tyoondu, ka'a tse'e jatyji dụtukkuvejt. 26 Ax ụxyam tse'e, ję'ę ve'e ku ve'e ję Cristo y'uk'ąą'k, nụkę'xnatą́ka tse'e tyañ jęts ję'ę ve'e dụkuvęjt nụjom ję jayu ję tyǫkin. Tǫkimpayǫ'yp xa ję'ę ve'e ję Nte'yam ax jo'n dụpaa'ty dụ'akęęga, ka'ats ję'ę ve'e dụtǫkimpụm ję jayu pąn pąn jatye'e dụjaanchja'vidup ję Jesús.
27 Kụx tse'e ve'em, ¿vintsǫse'e y'ǫ́yat jętse'e ję jayu ñamyą́jajat? ¡Ni vintsǫva xa ję'ę ve'e kya'ǫya! ¿Ax tyąjxts ję'ę ve'e kya'ǫya? Ję'ę kąjx tse'e ku ve'e ję jayu dụkakutyún ję pava'nụn, ję jaanchja'vin kąjxji ve'e ję Nte'yam ję jayu dụkatǫkimpụm. 28 Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e ję Nte'yam dụtǫkimpụm ję jayu juu' ve'e ję jaanchja'vin dụjayęjptup, ka'ats ję'ę ve'e tyun ku ve'e ję jayu dụkutyonuva'anda ję Nte'yam ję pyava'nụn jęts ję'ę kąjxe'e ję Nte'yam kyatǫkimpą́mjadat. 29 ¿Tis, ję israeejlit jáyuji n'ite'e ję Nte'yam dụNte'yamidup? ¿Ka'ats ję'ę vine'e dụNte'yamiduva pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap? Va'ajts xa ve'e yaknụjava jęts ve'empa ve'e, 30 to'kji xa ve'e ję Nte'yam. Ka'ats ję'ę ve'e ję jayu dụtǫkimpụm juu' ve'e dụni'kxmip dụkǫjmip ję ixta'nụn jętse'e ję Jesucristo dụjaanchjáva, ni ka'avats ję'ę ve'e ję jayu dụtǫkimpąąmpa juu' ve'e dụkani'kxmip dụkakǫjmip ję ixta'nụn jętse'e ję Jesucristo dụjaanchjáva. 31 ¿Ve'emts

yą'ą vine'e dụtij ję̣ts ka'a ve'e dụ'uktsọjkni ję̣tse'e nkutyo'numdat ję̣ pava'nų̣n juu' ve'e ję̣ Moisés yakmọọy? ¡Ni vintsọva xa ję̣'ę̣ ve'e ve'em kyayaktij! Ku xa ve'e ję̣ Jesucristo njaanchja'vimda, ntuk'íxumdupts ų̣ų̣'me'e ję̣ts ọy ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Moisés ję̣ pyava'nų̣n.

4

Ję̣ nų̣'ixvaatsų̣n juu' ve'e ję̣ Abraham yaktaan

1 Pą̨n ve'em xa ję̣'ę̣ ve'e, ¿tyą̨jx tse'e ję̣ Nte'yam dų̣katọkimpų̣ų̣jm ję̣ njų̣jpit jáyuvamda Abraham? 2 Pą̨n ję̣ Nte'yam xa ve'e kų̣kyatọkimpą̨ą̨jmji ję̣'ę̣ ką̨jx ku ve'e dų̣tuujn juu' ve'e ọy, kų̣ñamyą́jiji tse'e ję̣ Abraham. Ax ka'a tse'e tii juu' ve'e ję̣ Abraham tyoon juu' ką̨jxe'e kų̣ñatyukmą́jiji ję̣ja ję̣ Nte'yam vyinkujk. 3 Kų̣x jidų̣'ų̣me'e vya'añ ję̣ Kunuu'kx Jatyán: "Jyaanchja'vi xa ve'e ję̣ Abraham ję̣ Nte'yam, ax ję̣'ę̣ tse'e kų̣xe'e dų̣jaanchja'vi, ję̣'ę̣ ką̨jx tse'e ję̣ Nte'yam kyatọkimpą̨ą̨jmji." 4 Pą̨n ję̣m xa ve'e ję̣ toompa juu' ve'e tų̣tyún ję̣tse'e yakmujoy, ka nų̣nve'emjyapts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ jyo'yų̣n yakmą̨'ą̨, ję̣'ę̣ ką̨jxe'e yakmą̨'ą̨ kų̣xe'e yaktukmuyọja. 5 Ax pą̨n ka'a tse'e ję̣ jayu ti dų̣tún ję̣tse'e ję̣ tyọkin ñų̣va'atsjų̣t, ję̣'ę̣ ve'e ję̣tse'e ję̣ Nte'yam dų̣jaanchjáva, ję̣ jyaanchja'vin ką̨jx tse'e ję̣ Nte'yam kyatọkimpų̣mjų̣, ję̣ Nte'yam, juu' ve'e dų̣katọkimpą̨ą̨mp ję̣ tọ́kinax jayu. 6 Yą̨'ą̨ts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ David tyij ku ve'e dų̣'ava'ni ję̣ xọọjntkų̣n juu' ve'e ję̣ jayu jyayejpp pą̨n pą̨ne'e ję̣ Nte'yam kyatọkimpą̨ą̨m ka ję̣'ę̣ ką̨jxap ku ve'e dų̣tuujn juu' ve'e ọy. 7 Jidų̣'ų̣m tse'e vyaajñ:

Xọọn ję̣'ę̣ ve'eda pą̨n pą̨n jatye'e ję̣ Nte'yam tyọkinmee'kxp,
ję̣'ę̣da pą̨n pą̨n jatye'e ję̣ tyọ́kinda ve'emji yaknajxų̣xjų̣dup;
8 ve'em tse'e, xọọn xa ję̣'ę̣ ve'eda pą̨n pą̨n jatye'e ję̣ tyọkin ję̣ Nte'yam
katukkuvę̣jtjų̣dup.
Jidų̣'ų̣m tse'e ję̣ David vyaajñ.

9 ¿To'k ję̣'ę̣jyjidats yą̨'ą̨ vine'e yą̨ xọọjntkų̣n pą̨n pą̨n jatye'e ję̣ ixta'nų̣n dų̣ni'kxmidup dų̣kọjmidup? Ax ka'a tse'e, nay ve'empa ve'e pą̨n pą̨n jatye'e ję̣ ixta'nų̣n dų̣kani'kxmidup dų̣kakọjmidup. Tą̨ts ą̨tse'e nja'a juu' ve'e vaamp ję̣p Kunuu'kx Jatyán kų̣jxp jidų̣'ų̣m: "Jyaanchja'vi xa ve'e ję̣ Abraham ję̣ Nte'yam, ax ję̣'ę̣ tse'e kų̣xe'e dų̣jaanchja'vi, ję̣'ę̣ ką̨jx tse'e ję̣ Nte'yam kyatọkimpą̨ą̨jmji." 10 ¿Ax vin'it tse'e kyatọkimpą̨ą̨jmji, ku ve'e tą́vani ję̣ Abraham ję̣ ixta'nų̣n yakpų̣ų̣jmja vye'na, ukpų̣ ka'anume'e? Ka'anum xa ve'e ję̣ ixta'nų̣n yakpų̣ų̣jmja vye'na. 11 Ų̣x'ọọk tse'e ję̣ ixta'nų̣n yakpą̨ą̨jmji ję̣tse'e ve'em nų̣java tyaajñ ję̣ts ję̣'ę̣ ką̨jxe'e ję̣ Nte'yam kyatọkimpą̨ą̨jmji kų̣xe'e dų̣jaanchja'vi. Ax ve'em tse'e, ję̣ jayu pą̨n pą̨n jatye'e ję̣ ixta'nų̣n dų̣kani'kxmidup dų̣kakọjmidup ję̣tse'e dų̣jaanchjávada ję̣ Nte'yam, ję̣'ę̣ tse'e dų̣tee'ja'vidup ję̣ jų̣jpit jayu Abraham ję̣'ę̣ ką̨jx ku ve'e ję̣ Nte'yam dų̣jaanchja'vi. 12 Nay ve'empa tse'e ję̣ jayu pą̨n pą̨n jatye'e ję̣ ixta'nų̣n dų̣ni'kxmidup dų̣kọjmidup ję̣tse'e dų̣jaanchjávada ję̣ Nte'yam, ję̣'ę̣da tse'e dų̣tee'ja'viduvap ję̣ Abraham ję̣'ę̣ ką̨jx ku ve'e ję̣ Nte'yam dų̣jaanchja'viduva ax jo'n ję̣ Abraham jyaanchja'viji jo'n ku ve'e ka'anum dų̣ni'kxma dų̣kọjma vye'na ję̣ ixta'nų̣n.

Ję̣ vaandų̣k juu' ve'e ję̣ Nte'yam yaktaan kų̣xe'e ję̣ Abraham jyaanchja'viji

13 Ję̣ Nte'yam xa ve'e dų̣tukvinva'ni ję̣ Abraham ję̣ts jyę̣'ę̣dape'e ję̣ chaan ję̣ kyọọj nų̣jom yą̨ naxviijnit it. Ax ję̣ vaandų̣k tse'e juu' ve'e ję̣ Nte'yam yaktaan, ka ję̣'ę̣ ką̨jxapts ję̣'ę̣ ve'e dų̣yaktaajñ kų̣xe'e ję̣

Abraham kṵdṵkutyuujn jẹ̱ pava'nṵn, jẹ'ẹ̱ ka̱jxe'e kṵxe'e jẹ̱ Nte'yam
dṵjaanchja'vi. Jẹ̱ts kṵx tse'e dṵjaanchja'vi, paaty tse'e kyatọ̱kimpa̱a̱jmji.
14 Va'an n'it dṵnṵnyaktiju̱ jẹ̱ts jẹ'ẹ̱ pa̱n pa̱n jatye'e dṵpana̱jkxtup jẹ̱
pava'nṵn, pa̱n jẹ'ẹ̱jyji xa ve'e kṵdṵjẹ'ẹ̱ikáxta nṵjom ya̱ naxviijnit it, ni
vinxṵ́pats jẹ'ẹ̱ ve'e kyatúⁿ ku ve'e jẹ̱ Nte'yam yakjaanchjáva, ni vinxṵ́pats
jẹ'ẹ̱ ve'e kyatoompa juu' ve'e jẹ̱ jayu jẹ̱ Nte'yam tyukvinva'ni. 15 Kṵx pa̱n
jẹ̱me'e jẹ̱ pava'nṵn, jẹ̱mpa tse'e jẹ̱ tsaachpaatṵn pa̱n ka'a ve'e yakkutyúⁿ;
ax pa̱n joma tse'e jẹ̱ pava'nṵn kya'it, ka'a tse'e jẹ̱ jayu dṵkakutyúⁿ jẹ̱
pava'nṵn.
16 Ax jẹ'ẹ̱ tse'e kṵxe'e njaanchja'vimda jẹ̱ Nte'yam, jẹ'ẹ̱ ka̱jx tse'e
jẹ̱ Nte'yam xtukmuta'numda jẹ̱ maa'yṵn juu' ve'e jẹ̱ Abraham tyukv-
inva'ni. Nṵnve'emji tse'e jẹ̱ Nte'yam xtoojnjimda ya̱ maa'yṵn. Ax ka
jẹ'ẹ̱ ka̱jxjyapts ya̱'a̱ ve'e ya̱ maa'yṵn jẹ'ẹ̱da pa̱n pa̱n jatye'e dṵpana̱jkxtup
jẹ̱ Moisés jẹ̱ pyava'nṵn, tyoojnjipe'e jẹ̱ maa'yṵn nṵjom jẹ'ẹ̱da pa̱n pa̱n
jatye'e jaanchja'vijidup, ve'em ax jo'n jẹ̱ Abraham dṵtoojnji kṵxe'e
jyaanchja'viji. Ax ve'em tse'e, jẹ̱ jaanchja'vin ka̱jx tse'e jẹ̱ jayu y'itta
jẹ̱ Abraham jẹ̱ chaanda jẹ̱ kyọ̱ọ̱jta. 17 Ve'em xa jẹ'ẹ̱ ve'e ax jo'n jẹ̱
Kunuu'kx Jatyáⁿ vya'añ: “Ta̱ xa a̱ts mitse'e mpṵm jẹ̱tse'e nṵmay jẹ̱
jayu xtsaanat xkọ̱ọ̱jat juu' ve'e dṵvintsa̱a̱nadap may viijn jẹ̱ naax jẹ̱
kajpṵn.” Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ. Ntee'ja'vimdupe'e jẹ̱ Abraham jẹ̱ja jẹ̱
Nte'yam vyinkujk, jẹ̱ Abraham juu' ve'e dṵjaanchja'vi jẹ̱ Nte'yam, juu'
ve'e dṵyakjoojntykpa̱jknuvap jẹ̱ ọ̱ọ̱'kpata̱jk jẹ̱tse'e dṵyakjẹ̱ja juu' ve'e
ka'ijtp.
18 Ax ọ́yam tse'e ve'em kye'ex jẹ̱ts ka'a ve'e y'uk'ọ̱'yixjini vintsọ̱
ve'e jẹ̱ Abraham dṵjayẹ́pṵt jẹ̱ chaan jẹ̱ kyọ̱ọ̱j, jyaanchja'vits jẹ'ẹ̱
ve'e jẹ̱ Nte'yam, ve'em ax jo'n yaktukvinva'ni ku ve'e yaktuknṵṵjmi
jẹ̱ts jẹ̱ chaan jẹ̱ kyọ̱ọ̱j ve'e dṵvintsa̱a̱nadap may viijn jẹ̱ naax jẹ̱
kajpṵn. 19 Ax ma̱kk tse'e jẹ̱ Abraham jẹ̱ Nte'yam dṵjaanchja'vi.
Ọyame'e jẹ̱ jayu vyinmaaydi jẹ̱ts ka'a ve'e y'uk'ọ̱'yixjini jẹ̱tse'e jẹ̱
ónṵk dṵjayẹ́ptat, jẹ'ẹ̱ ve'e ku ve'e na'avani ọ̱ọ̱y tyunve'na, mọ́kupx
joojnt jo'n, jẹ̱ts nay ve'empa ve'e amájani ọ̱ọ̱y jẹ̱ ñṵda̱'a̱x Sara
vye'na, 20 ka'a tse'e myẹ̱jtsvinmaajy jẹ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ vyaandṵk
dṵnṵnkakutyónṵt, yakma̱kkpa̱jk'ata̱a̱ts tse'e jẹ̱ jyaanchja'vin jẹ̱tse'e jẹ̱
Nte'yam dṵyakma̱ji dṵyakjaanchi, 21 vinjava tse'e tyaajñ jẹ̱ts ọ̱'yixjupe'e
jẹ̱ Nte'yam jẹ̱tse'e dṵkutyónṵt juu' ve'e tukvinva'niju. 22 Ax ve'em
tse'e, jẹ'ẹ̱ ka̱jx tse'e jẹ̱ Nte'yam dṵkatọ̱kimpṵṵjm jẹ̱ Abraham kṵxe'e
jyaanchja'viji. 23 Ax ka jẹ̱ Abraham ka̱jxjyapts ya̱'a̱ ve'e yakjatyáñ
jẹ̱tse'e kyayaktọ̱kimpṵṵjm, 24 nay ve'empa ve'e ṵṵ'm ka̱jxamda. Jẹ̱
Nte'yam tse'e xkatọ̱kimpa̱'mumdup kṵxe'e njaanchja'vimda, jẹ'ẹ̱ pa̱ne'e
dṵyakjoojntykpa̱jknuva jẹ̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesús, 25 juu' ve'e jẹ̱m
jẹ̱ jayu kya̱'m yakpa̱a̱mnu jẹ̱tse'e xku'ọ̱ọ̱'kimdi jẹ̱ ntọ̱kin ka̱jxamda. Jẹ̱
Nte'yamts jẹ'ẹ̱ ve'e dṵyakjoojntykpa̱jknuva jẹ̱tse'e ọ̱y jọ̱ọ̱t n'ijtumdinit
jẹ̱ Nte'yam ma̱a̱t.

5

Jẹ'ẹ̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e n'ijtumda ọ̱y jọ̱ọ̱t jẹ̱ Nte'yam ma̱a̱t

1 Jẹ'ẹ̱ ka̱jx tse'e kṵxe'e njaanchja'vimda, ka'a tse'e jẹ̱ Nte'yam
xtọ̱kimpa̱'mumda, ijtumdup tse'e ọ̱y jọ̱ọ̱t jẹ'ẹ̱ ma̱a̱t jẹ̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx. 2 Jẹ̱ Nte'yam tse'e xtoojnjimdup jẹ̱
maa'yṵn kṵxe'e jẹ̱ Cristo njaanchja'vimda, xọ̱ọ̱jntkumdup tse'e kṵx

nmu̱ja'vimdinupe'e je̱tse'e ntukma̱a̱tjaye̱jpumdinit je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin. 3 Ax ka ya̱'a̱jyap tse'e ntukxo̱o̱jntkumdup, xo̱o̱jntkumduvape'e je̱ tsaachpaatu̱n ka̱jx juu' ve'e nyaknajxumdup, ku̱x nmu̱ja'vimdinupe'e je̱ts ku ve'e je̱ tsaachpaatu̱n nyaknajxumda, nmuténimdup tse'e juu'; 4 ax ku tse'e juu' nmuténimda, je̱ o̱y jáyuvin tse'e njaye̱jpumdup; je̱ts ku ve'e njaye̱jpumda je̱ o̱y jáyuvin, njaanchja'vimdup tse'e je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam xtoojnjimdinup. 5 Ax ka taayapts je̱'e̱ ve'e je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam xtoojnjimdinup, nnu̱ja'vimdinupe'e je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e ku̱xe'e je̱ Nte'yam xmo̱'yumda je̱ Espíritu Santo, juu' ka̱jxe'e xpa̱a̱jmjimdi je̱ cho̱jku̱n yam nja'vin ka̱jxmamda.

6 Ax u̱u̱'mda, ni vin'ita tse'e xka'o̱'yixumjada je̱tse'e viinm nmaajktso̱o̱kumjadat. Ax paaty tse'e, ku ve'e je̱ xa̱a̱j du̱paaty, van'it tse'e je̱ Cristo myiijn je̱tse'e xku'o̱o̱'kimdi, u̱u̱'mda, tó̱kinax jáyuda. 7 O̱o̱ye'e tyuntso'oxa yaknasjava je̱tse'e je̱ jayu du̱ku'o̱o̱'kat to'k juu' ve'e tu̱v jáyuvip joojntykip, ¡ukpu̱ nu̱njajtp tse'e je̱tse'e je̱m to'k je̱ jayu juu' ve'e nayja'vijup je̱tse'e du̱ku'o̱o̱'kat to'k je̱ o̱y jayu! 8 Ax yaknu̱ke̱'xnata̱jki tse'e je̱ Nte'yam je̱ts o̱o̱ye'e xtuntso̱jkumda, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Cristo xku'o̱o̱'kimdi ku ve'e tó̱kinax jáyuna nve'nimda. 9 Ku̱xe'e je̱ ñu̱u̱'pu̱n ve'em du̱masa̱a̱k, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam xkato̱kimpa̱'mumda je̱tse'e o̱y nmu̱ja'vimda je̱ts je̱ Cristo ka̱jxe'e xtuknu̱vaatsumdinit je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e miinnup. 10 Xtso'oxpa̱jkumdu tse'e je̱ Nte'yam ku̱xe'e je̱p to̱kin ja̱a̱tp n'ijtumdi; ax je̱'e̱ tse'e du̱toon je̱tse'e n'ijtumdinit o̱y jo̱o̱t je̱'e̱ ma̱a̱t je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ y'Onu̱k xku'o̱o̱'kimdi. Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e o̱y jo̱o̱t n'ijtumda je̱ Nte'yam ma̱a̱t, nnu̱ja'vimdinup tse'e je̱ts xyaktso̱o̱kumdape'e je̱ Cristo ku̱xe'e jyoojntyka. 11 Ax ka je̱'e̱jyap tse'e, xyakxo̱o̱jntkumdupe'e je̱ Nte'yam je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx, je̱'e̱ pa̱n ka̱jxe'e n'ijtumda o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam ma̱a̱t.

Je̱ Adán je̱ts je̱ Cristo

12 Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ve'em ax jo'n je̱ to̱kin jye̱ji yaja naxviijn ku̱xe'e to'k je̱ yaa'tya̱jk tyo̱kimpu̱jk, je̱ts je̱ tyo̱kin ka̱jx tse'e y'a̱a̱'k, nay ve'empa tse'e je̱ o̱o̱'ku̱n to'k ka̱'a̱jyji je̱ jayu tyukka̱daakjini, ku̱x to'k ka̱'a̱jyji ve'e je̱ jayu tum tó̱kinax. 13 Ka'anume'e je̱ pava'nu̱n yakma̱'a̱ vye'na je̱ Moisés, je̱tse'e je̱ to̱kin jye̱ji yaja naxviijn. Ax ka'a tse'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin yaktukkuvet ku ve'e je̱ pava'nu̱n kya'it. 14 O̱yam tse'e vye'ema, o̱o̱'kka̱jxtinu tse'e je̱ jayu ku ve'e je̱ Adán jyoojntyki, o̱o̱'ktuva tse'e je̱ jayu juu' ve'e joojntykidu ka'anume'e je̱ Moisés jyoojntyka vye'na, ó̱yame'e du̱kakutyoondi je̱ pava'nu̱n juu' ve'e ku̱yakmo̱o̱ydi ax jo'n je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱ Adán yakmo̱o̱y.

Je̱ Adán, ve'em jaty je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e myínu̱t yaja naxviijn. 15 Ax ka'a tse'e y'akijpxada, ku̱x je̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu tyoojnjip, ka'ats je̱'e̱ ve'e vye'ema ax jo'n je̱ to̱kin juu' ve'e je̱ Adán tyoon. Tyú̱vam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts nu̱maye'e je̱ jayu y'o̱o̱'kti je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk tyo̱kimpu̱jk. Ax jado'kpa tse'e je̱ yaa'tya̱jk, je̱ Jesucristo, juu' ka̱jxe'e je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n du̱tún, je̱'e̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts o̱o̱ye'e du̱tunnu̱ma̱ja je̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam nu̱may je̱ jayu tyoojnjip. 16 Nay ka'ava tse'e y'akijpxa je̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu tyoojnjip je̱ts je̱ to̱kin juu' ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk tyoon. Ku̱x ku xa ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk tyo̱kimpu̱jk, to̱kimpa̱a̱jmjuts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. Ax ku tse'e nu̱may je̱ jayu o̱o̱y tyunto̱kintuujn, van'it tse'e myiijn jado'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ka̱jxe'e je̱

Nte'yam nu̱may je̱ jayu du̱kato̱kimpu̱m. 17 Nu̱jom tse'e je̱ jayu y'o̱o̱'kta
ku̱xe'e to'k je̱ yaa'tya̱jk tyo̱kimpu̱jk. Ax juu' tse'e jado'k je̱ yaa'tya̱jk
tyoon, nu̱yojk májumts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y je̱ts ka'a ve'e juu' ve'e je̱ Adán tyoon.
Nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱kuva̱jktup je̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱
Nte'yam je̱ jayu tyoojnjip, je̱ Cristo ka̱jxts je̱'e̱ ve'e du̱jaye̱pta je̱ joojntykin
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.
18 Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam du̱to̱kimpu̱m nu̱jom je̱ jayu
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk tyo̱kimpu̱jk, nay ve'empa tse'e, ku ve'e
jado'k je̱ yaa'tya̱jkpa du̱tuujn je̱ tyu̱v je̱'e̱, o̱'yipts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nu̱jom
je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tuknu̱vaatsnit je̱tse'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu'
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 19 Ku̱x ve'em ax jo'n nu̱may je̱ jayu tyo̱kintonda
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk je̱ Nte'yam du̱kaka̱tsa̱pu̱jk, nay ve'empa
tse'e je̱ Nte'yam du̱kato̱kimpu̱m nu̱may je̱ jayu je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e jado'k je̱
yaa'tya̱jk je̱ Nte'yam du̱ka̱tsa̱pu̱jk.
20 Ku ve'e je̱ Moisés yakmo̱o̱jy je̱ pava'nu̱n, nu̱yojk tse'e je̱ jayu
tyo̱kinton'ukvaandi. Ax ku tse'e je̱ jayu o̱o̱y tyunto̱kintoondi, nu̱yojk
tse'e je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n je̱ jayu du̱tuntuujnja. 21 Ax ve'em tse'e, ve'em
ax jo'n je̱ to̱kin du̱yakje̱ji je̱ o̱o̱'ku̱n, nay ve'empa tse'e je̱ maa'yu̱n juu'
ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu tyoojnjip, je̱'e̱ tse'e du̱yakjé̱jip je̱ o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam
ma̱a̱t, ve'em tse'e je̱ jayu du̱jaye̱pta je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp
je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx.

6

Je̱ o̱o̱'kpa jo'n je̱ja je̱ to̱kin vyinkujk je̱ts joojntyk je̱ Cristo ma̱a̱t

1 ¿Vintso̱ts n'ite'e nva'numdat? ¿Tunjaa'kto̱kinto'numdap vine'e je̱tse'e
ve'em je̱ Nte'yam nu̱yojk je̱ maa'yu̱n xtoojnjimdat? 2 ¡Ni vintso̱va
xa ve'e ve'em nkava'numdat! Je̱ o̱o̱'kpa jo'n xa ve'e n'ijtumda je̱ja
je̱ to̱kin vyinkujk. Ax pa̱n ve'em tse'e n'ijtumda, ¿vintso̱se'e ntun-
jaa'kto̱kinton'ata̱a̱tsumdat? 3 Nu̱jom u̱u̱'mda juu' ve'e na̱pet je̱tse'e
ve'em to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t, ve'emts u̱u̱'me'eda ax jo'n to'k
muk je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱n'o̱o̱'kumdi. 4 Ax ve'em tse'e, ku ve'e nna̱pe̱jtumdi,
ijtumdu tse'e ax jo'n kijpx je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱n'o̱o̱'kumdi je̱tse'e kijpx je̱'e̱
ma̱a̱t ku̱nnaxta̱jkimdi; je̱ts ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ mya̱kkin ka̱jx
du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱ Cristo ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, nay ve'empa tse'e
nko̱o̱'kjoojntykimdinit ax jo'n njoojntykimda y'ijt, o̱ye'e je̱tse'e va'ajts
njoojntykimdinit.
5 Ax je̱'e̱ tse'e ku ve'e n'ijtumda ax jo'n je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱n'o̱o̱'kumdi
ku̱xe'e to'k muk n'ijtumda je̱'e̱ ma̱a̱t, nay ve'em tse'e n'ijtumda ax
jo'n je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱njoojntykpa̱jkumdinuva ku̱xe'e to'k muk n'ijtumda
je̱'e̱ ma̱a̱t. 6 Nnu̱ja'vimdup xa u̱u̱'me'e je̱ts juu' ve'e n'ijtumdi
ku ve'e nko̱'o̱yjoojntykimdi, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Cristo
ku̱du̱ma̱a̱tcruuzpejt, ax ve'em tse'e ya̱ nko̱'o̱y vinma'yu̱namda
xko̱o̱'kyakkutojkjimdinit, je̱ to̱kin xko̱o̱'kka̱'mimdinit, je̱tse'e je̱
to̱kin kyo̱o̱'k'ijtnit ax jo'n je̱'e̱ ve'e ku̱nvintsá̱nimda. 7 Ku̱x ku xa
ve'e je̱ jayu y'it ax jo'n ku̱y'a̱a̱'k je̱ Cristo ma̱a̱t, o̱'yixjupts je̱'e̱
ve'e je̱tse'e kyo̱o̱'kto̱kintoonnit. 8 Ax pa̱n ijtumdup tse'e ax jo'n je̱
Cristo ma̱a̱t ku̱n'o̱o̱'kumdi, njaanchja'vimdup tse'e je̱ts je̱'e̱ ma̱a̱te'e
njoojntykimda 9 je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Cristo y'uk'a̱a̱'k je̱tse'e je̱ Nte'yam
yakjoojntykpa̱jkjinuva. Ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kyo̱o̱'k'o̱o̱'knit, ka'a ve'e
je̱ o̱o̱'ku̱n y'ukka̱'mijini, 10 to'k naxji tse'e du̱ku'o̱o̱'ki je̱ jayu je̱ tyo̱kin

kąjxta. Ax ku tse'e ụxyam jyoojntyka, jẹ Nte'yam kąjxts jẹ'ẹ ve'e. 11 Ax
nay ve'empa tse'e miitsta, jávada tse'e ax jo'n ąą'k kụm'ijtti jẹja jẹ tọkin
vyinkujk jẹts joojntykada vintsọ ve'e jẹ Nte'yam yakmąja yakjaancha
y'ijtnit jẹ'ẹ kąjx ku ve'e to'k muk m'itta jẹ nMąją Vintsą́namda Cristo
Jesús mąąt.
12 Jẹ'ẹ kąjx tse'e, ka'a tse'e xyakjáttat jẹtse'e jẹ tọkin
dụjaa'kyakkutojkjat jẹ mni'kxta jẹ mkọpkta jẹtse'e ve'em xyaktóndat
jẹ m'avintsọ vinma'yụnda, jẹ mni'kxta jẹ mkọpkta juu' ve'e ọọ'kp. 13 Jẹ
mviijn, jẹ mtaatsk, jẹ m'aaj, ukpụ to'k viijn jado'k viijn jẹ mni'kxta
jẹ mkọpkta, ka'ats miits jẹ'ẹ ve'e xtukkątákadat jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹtse'e
mtọkintóndat; napyą́mjada ve'e jẹm jẹ Nte'yam y'am kyą'm ve'em ax
jo'n jẹ jayu juu' ve'e joojntykpąjknuva ku ve'e ąą'kani y'ukve'na, ve'em
tse'e jẹ Nte'yam dụtónụt juu' ve'e chąjkp miits kąjxta. 14 Ax ve'em tse'e,
ka'a tse'e jẹ tọkin m'ukyakkutojkụxjidinit, kụx ka'a ve'e mką'majada jẹ
Moisés jẹ pyava'nụn, jẹ Nte'yam jẹ myaa'yụn mąąt xa miitse'e m'itta.

Nvintsą́nimdup jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nmuto'numdup nmupąjkumdup

15 ¿Ax vintsọ tse'e? ¿Tunjaa'ktọkinto'numdap vine'e jẹ'ẹ kąjx ku ve'e
xkaką'mimda jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹtse'e n'ijtumda jẹ Nte'yam
jẹ myaa'yụn mąąt? ¡Ni vintsọva xa ve'e ve'em nkato'numdat!
16 Mnụja'vidup xa miitse'e jẹts pąn mnapyąąjmjụdupe'e jẹm to'k jẹ
jayu kyą'm jẹtse'e xkątsąpą́ktat, jẹ'ẹ tse'e mvintsą́nidup. Nay ve'empa
tse'e, pąn mnapyąąjmjụdup xa ve'e jẹm jẹ tọkin kyą'm jẹtse'e xtóndat
jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, m'ọọ'ktap tse'e; ax pąn mnapyąąjmjụdup tse'e jẹm jẹ
Nte'yam y'am kyą'm jẹtse'e xkątsąpą́ktat, ọy jọọt tse'e m'íttat jẹ'ẹ mąąt.
17 Nkukọjtsjipts ąątse'e jẹ Nte'yam, kụx ọ́yame'e jẹ tọkin mką'majada
y'ijt, ka'a tse'e m'ukką'mijidini, jẹ'ẹ kąjx tse'e mkọọ'kką'mijidini kụx to'k
aaj to'k jọọte'e xkuvąjkti jẹ ayook juu' ve'e myaktuk'ixtu. 18 Jẹ Nte'yam
tse'e mtọkinmẹẹ'kxjụdu jẹtse'e ve'em jẹ'ẹ xmutoondinit xmupąjktinit
jẹtse'e xtoondinit jẹ tyụv jẹ'ẹ. 19 Ve'emts ąts yą'ą ve'e nkąts ax jo'n jẹ
jayu vyinmay jẹtse'e ọy xvinmọ́tudat, kụx ka'a ve'e ọy xvinmọ́tuda jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook. Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n mnapyąąjmjidi jẹm jẹ
tọkin kyą'm jẹtse'e xtóndat juu' ve'e ka ọ́yap, nay ve'em tse'e dụtsọjkpa
jẹtse'e mnapyąąjmjidinit jẹm jẹ Nte'yam y'am kyą'm jẹtse'e xtóndat jẹ
tyụv jẹ'ẹ, ve'em ax jo'n jẹ Nte'yam dụtsąk.
20 Ku ve'e jẹ tọkin mką'majada y'ijt, ka'a tse'e m'ọ'yixjidi jẹtse'e xtóndat
juu' ve'e jẹ Nte'yam chąjkp. 21 ¿Ax vintsọ tse'e mto'nụxjidi jẹ'ẹ juu' ve'e
ụxyam mtuktsọ'ọtyoondup? Ku ve'e jẹ jayu ve'em jyoojntykada ax jo'n
mjoojntykada y'ijt, tsaachpaattinupts jẹ'ẹ ve'e xą'ma kąjx. 22 Ax ụxyam
tse'e, jẹ'ẹ ku ve'e jẹ Jesús jẹ mtọkin mtuknụvaatsjidi jẹtse'e xmutonda
xmupąkta jẹ Nte'yam, mnatyukkątąjkijidu tse'e jẹtse'e va'ajts aaj va'ajts
jọọt mjoojntykidinit. Ku ve'e jẹ jayu ve'em dụtonda, joojntykidinupts
jẹ'ẹ ve'e xą'ma kąjx. 23 Ax ve'em tse'e, ku xa ve'e jẹ jayu tyọkintonda,
yaktukkuvẹ́ttapts jẹ'ẹ ve'e jẹ tyọ́kinda, xą'ma kąjx tse'e chaachpaattinit;
ax jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu nụnve'emji tyoojnjip, jẹ'ẹ kąjx
tse'e dụjayẹpta jẹ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp, to'k muk tse'e y'itta
jẹ nMąją Vintsą́namda Cristo Jesús mąąt.

7

Jẹ tukmu'a'ixmojkin juu' ve'e jẹ navyąjkụn kąjx

1 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, jidu̱'u̱m a̱ts miitse'e ntuknu̱jáyada ku̱x
mnu̱ja'vidup xa ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n. Yakkutojku̱xju̱dup tse'e je̱
jayu je̱ pava'nu̱n namvaate'e je̱ jayu jyoojntyka. 2 Pa̱n yaa'vyú̱kani tse'e
to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk, pava'añ tse'e y'it je̱ts ka'a ve'e je̱ ñu̱yaa'y du̱masǫ̱'ǫ̱ku̱t
pa̱n vinxu̱pe'e jyoojntyka. Ax pa̱n ǫ̱ǫ̱'kp tse'e je̱ ñu̱yaa'y, ka'a tse'e je̱
pava'nu̱n y'uktoonni juu' ve'e vaamp je̱ts ka'a ve'e du̱masǫ̱'ǫ̱ku̱t. 3 Ax
ve'em tse'e, pa̱n tyukma̱a̱tjayejppts je̱'e̱ ve'e je̱ ka̱ts je̱ viijnk yaa'tya̱jk ku
ve'e joojntykipna je̱ ñu̱yaa'y, yakvintsa̱'kintǫ́kipts je̱'e̱ ve'e je̱ navya̱jku̱n.
Ax pa̱n ǫ̱ǫ̱'knup tse'e je̱ ñu̱yaa'y, yakjajtyp tse'e je̱ pava'nu̱n je̱tse'e je̱
viijnk yaa'tya̱jk du̱pá̱ku̱t, ka'a tse'e je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintǫ́ki ku
ve'e yaa'vya̱jktíktsnuva.
4 Nay ve'empats miitse'eda, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ ǫ̱ǫ̱'kpa jo'n
tse'e m'itta je̱ja je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n vyinkujk je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k muk
m'itta je̱ Cristo ma̱a̱t, ve'em tse'e m'itta ax jo'n je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱m'ǫ̱ǫ̱'kti. Je̱'e̱
xa ve'e je̱ Nte'yam yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, mje̱'e̱ijidupts
miits je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em je̱ Nte'yam xmutoondinit xmupa̱jktinit.
5 Ku̱x namvaate'e njoojntykimdi je̱tse'e nyakto'numdi ya̱ n'avintsǫ̱
vinma'yu̱namda, nu̱yojk tse'e ntuntǫ̱kintonuva'numdi ku̱x je̱me'e je̱
Moisés je̱ pyava'nu̱n, je̱ tsaachpaatu̱nts je̱'e̱ ve'e yakjé̱jip nu̱jom juu' ve'e
nto'numdup y'ijt. 6 Ax u̱xyam tse'e, ka'a xa ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
x'ukyakkutojkjimdini. Ǫyam tse'e xyakkutojkjimda y'ijt, ijtumdup
tse'e ax jo'n ku̱n'ǫ̱ǫ̱'kumdini je̱ja je̱ pava'nu̱n vyinkujk, nmuto'numdup
nmupa̱jkumdup tse'e je̱ Nte'yam je̱ joojntykin ka̱jx juu' ve'e je̱ Espíritu
Santo yajkyp, ka'a tse'e y'ukve'emini ax jo'n je̱ Nte'yam nmuto'numdi
nmupa̱jkumdi je̱ ju̱jpit pava'nu̱n ka̱jx juu' ve'e javyet.

"Je̱'e̱jyamts a̱tse'e ntuump je̱ kyǫ'ǫ̱y je̱'e̱ juu' a̱tse'e nkatonuvaampy"

7 ¿Ax vintsǫ̱ tse'e ku̱nva'numda? ¿Jadi tǫ̱kin je̱'e̱ vine'e je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n? ¡Ni vintsǫ̱va xa ve'e ve'em nkava'numdat! Je̱ pava'nu̱n
ka̱jxts a̱tse'e nnu̱java je̱ts ti je̱'e̱ ve'e je̱ tǫ̱kin. Ka'a a̱tse'e ku̱nnu̱ja'vi
pa̱n ti je̱'e̱ ve'e juu' ve'e yaktijp nas'ayǫ̱va pa̱n ka'a ve'e je̱ pava'nu̱n
vya'añ: "Ka'a tse'e ti xnas'ayǫ́vadat." 8 Ax ku̱x tse'e je̱ pava'nu̱n ve'em
vya'añ, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ tǫ̱kin du̱paaty vintsǫ̱ a̱tse'e xtukmutsǫ́ku̱t juu'
jatye'e ka ǫ́yap. Pa̱n ka'a xa ve'e je̱ pava'nu̱n ku̱y'it, ka'a tse'e je̱ tǫ̱kin
ti ma̱kkin du̱jayep. 9 Joojntykip a̱tse'e nve'na ku a̱tse'e nkanu̱jávana
vye'na je̱ pava'nu̱n juu' a̱tse'e xtuk'ixp je̱ts a̱tse'e nkatónu̱t je̱ kyǫ̱'ǫ̱y
je̱'e̱. Ax kuts a̱tse'e nnu̱java je̱ts je̱ Nte'yame'e vaamp je̱ts ka'a a̱tse'e
ntónu̱t juu' ve'e ka ǫ́yap, van'it tse'e je̱ tǫ̱kin ñaajkma̱kkpa̱jkji je̱ts a̱tse'e
n'ijt ax jo'n a̱tse'e ku̱n'a̱a̱'k jo'n. j 10 Je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam
ñu̱pa̱a̱jmtki je̱ts a̱tse'e xa̱'ma ka̱jx njoojntykinit, je̱ pava'nu̱n ka̱jxts a̱tse'e
nyakpu̱u̱jm je̱ts a̱tse'e xa̱'ma ka̱jx ntsaachpaatnit. 11 Je̱ pava'nu̱n ka̱jx
tse'e je̱ tǫ̱kin du̱paaty vintsǫ̱ a̱tse'e xvin'a̱a̱'nu̱t, je̱ pava'nu̱n ka̱jxts a̱tse'e
je̱ tǫ̱kin xyaktaajñ ax jo'n a̱tse'e a̱a̱'k ku̱n'ijt. 12 Ax ve'em tse'e, va'ajts xa
je̱'e̱ ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n. Nu̱jom tse'e je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n,
va'ajtsts je̱'e̱ ve'e, ǫ̱y, pyaatyp y'ake̱e̱guip. 13 ¿Ax vintsǫ̱ tse'e? ¿Ya̱ y'ǫ̱y je̱'e̱
a̱ts vine'e xyaktaan ax jo'n a̱tse'e a̱a̱'k ku̱n'ijt? ¡Ni vintsǫ̱va xa a̱tse'e ve'em
nkayaktaajñ! Je̱ tǫ̱kin a̱tse'e ve'em xyaktaan. Ku̱x a̱tse'e nkakutyuujn je̱
y'ǫ̱y je̱'e̱, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e je̱ tǫ̱kin xyaktaajñ ax jo'n a̱tse'e a̱a̱'k ku̱n'ijt
je̱tse'e nu̱ke̱'xnatá̱ka tyánu̱t je̱ts ti je̱'e̱ ve'e je̱ tǫ̱kin. Ax ve'em tse'e, je̱
pava'nu̱n ka̱jx xa ve'e nu̱ke̱'xnatá̱ka tyañ je̱ts ǫ̱ǫ̱y je̱'e̱ ve'e kyatun'ǫ̱ya je̱
tǫ̱kin.

14 Yaknu̱ja'vip xa ve'e je̱ts je̱ Nte'yam ka̱jx je̱'e̱ ve'e je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n. Ax a̱ts, jayu juu' ve'e o̱o̱'kp, je̱ to̱kin a̱tse'e xka̱'mip. 15 Ka'a xa
a̱tse'e nnu̱java ti a̱tse'e ntuump. Ka'ats a̱tse'e ntun juu' a̱tse'e njatsa̱jkp
je̱ts a̱tse'e ntónu̱t; je̱'e̱ a̱tse'e ntuump juu' a̱tse'e nkatsa̱jkp. 16 Ax pa̱n
je̱'e̱ts a̱tse'e ntuump juu' a̱tse'e nkatsa̱jkp, nkuvu̱jkpts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ts
o̱y je̱'e̱ ve'e je̱ pava'nu̱n. 17 Ax ve'em tse'e, ka á̱tsapts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e
ntuump, je̱ to̱kin juu' ve'e ijtp yam a̱ts nja'vin ka̱jxm, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
du̱toomp. 18 Nnu̱ja'vip a̱tse'e je̱ts je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ ve'e ijtp yap a̱ts nmi'kx
nko̱pk akujkp, je̱'e̱ts a̱tse'e ntijp a̱ts ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n. O̱yam a̱tse'e
njatonuva'añ je̱ y'o̱y je̱'e̱, ka'ats a̱tse'e x'o̱'yixju̱. 19 Njatonuvaampyts
a̱tse'e je̱ y'o̱y je̱'e̱, ax je̱'e̱jyamts a̱tse'e ntuump je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' a̱tse'e
nkatonuvaampy. 20 Ax pa̱n ntuumpts a̱tse'e juu' a̱tse'e njakatonu-
vaampy, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'uk'á̱tsini juu' ve'e ve'em du̱toomp, je̱ to̱kine'e
juu' ve'e ijtp yam a̱ts nja'vin ka̱jxm.
21 Ax ve'em tse'e, jidu̱'u̱m xa a̱tse'e njaty. Ku xa a̱tse'e njatonuva'añ je̱
y'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱jyamts a̱tse'e ntuump je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. 22 Yam a̱ts njo̱o̱t nja'vin
ka̱jxm, ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n. 23 Ax n'ixpts a̱tse'e je̱ts
je̱pe'e a̱ts nmi'kx nko̱pk akujkp juu' ve'e du̱tso'oxpa̱jkp je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu'
a̱tse'e nnu̱ja'vip yam nvinma'yu̱n ka̱jxm. Je̱'e̱ juu' a̱tse'e njayejpp yap
nmi'kx nko̱pk akujkp, je̱'e̱ts a̱tse'e xka̱'mip je̱ts a̱tse'e nto̱kintónu̱t.
24 ¡Ayo̱o̱v xa ve'e a̱ts ya̱ njo̱o̱t! ¿Pa̱nts a̱ts vine'e xtuknu̱va'atsup ya̱
ni'kx ya̱ ko̱pk juu' a̱tse'e je̱ o̱o̱'ku̱n xtuk'ana̱jkxip? 25 ¡Nkuko̱jtsjip xa
a̱tse'e je̱ Nte'yam! O̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e xtuknu̱va'atsu̱t je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx. Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e, jidu̱'u̱m a̱tse'e n'it. To'k
viijn, yam nvinma'yu̱n ka̱jxm a̱tse'e nnu̱java vintso̱ a̱tse'e je̱ Nte'yam
nmutónu̱t nmupá̱ku̱t; jado'k viijn, tó̱kints je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e ntuump ya̱
n'avintso̱ winma'yu̱n ka̱jx.

8

Je̱ joojntykin juu' ve'e njayejpumdup je̱ Espíritu Santo ka̱jx

1 Ax ve'em tse'e, ka'a xa ve'e je̱ Nte'yam du̱to̱kimpu̱m pa̱n pa̱n jatye'e
ijttup to'k muk je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t. 2 Ku̱x je̱ Espíritu Santo, juu'
ve'e je̱ jayu du̱mo̱o̱yp je̱ joojntykin ku̱xe'e to'k muk y'itta je̱ Cristo
Jesús ma̱a̱t, je̱'e̱ts a̱tse'e xka̱'mip je̱ts a̱tse'e ve'em x'o̱'yixju̱ je̱ts a̱tse'e
nko̱o̱'kto̱kintoonnit je̱ts a̱tse'e nkatsaachpaa'tu̱t xa̱'ma ka̱jx. 3 Ax juu'
tse'e ka'o̱'yixjup je̱tse'e yaktónu̱t je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n ka̱jx, je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ to̱kin kya̱'m, je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam tyoon je̱
y'Onu̱k ka̱jx. Kye̱jx tse'e je̱ y'Onu̱k yaja naxviijn jayu ni'kxax kó̱pkax,
ve'em ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e to̱kintoondup je̱ ñi'kxta je̱ kyo̱pkta. Ku ve'e
y'ijt yaja naxviijn jayu ni'kxax kó̱pkax, je̱'e̱ tse'e du̱kuve̱jt je̱ nu̱may jayu
je̱ tyo̱kin. 4 Ve'em tse'e je̱ Nte'yam du̱tuujn je̱tse'e nto'numdat juu' ve'e
pyaatyp y'ake̱e̱guip, ve'em ax jo'n je̱ pava'nu̱n vya'añ, u̱u̱'mda, juu' ve'e
joojntykidup ax jo'n je̱ Espíritu Santo du̱tsa̱k, ka'a ve'e nyakto'numda ya̱
n'avintso̱ vinma'yu̱namda.
5 Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱yaktoondup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱nda,
yakvinkó̱pkidupts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e cho̱jktup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n
ka̱jxta; ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidup ax jo'n je̱ Espíritu Santo
du̱tsa̱k, yakvinkó̱pkidupts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Espíritu Santo cha̱jkp. 6 Je̱
jayu juu' ve'e joojntykidup je̱tse'e du̱tóndat je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱nda,
y'ana̱jkxidupts je̱'e̱ ve'e je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup;

ax jẹ jayu juu' ve'e joojntykidup jẹtse'e dụtóndat juu' ve'e jẹ Espíritu
Santo chạjkp, y'anạjkxidupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ọy jọọt jẹts jẹ joojntykin juu'
ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 7 Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ y'avintsọ vinma'yụn
dụyakvinkópkidup, cho'oxpạjktupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam kụx ka'a ve'e
ñapyámjada jẹp jẹ Nte'yam pyava'nụn pa'tkup, ni ka'a tse'e y'ọ'yixjada.
8 Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e y'ọ'yixjada jẹtse'e dụtóndat juu' ve'e jẹ Nte'yam
chạjkp jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dụyaktoondup jẹ y'avintsọ vinma'yụnda.
9 Ax miitsta, ka'a tse'e mjoojntykada jẹtse'e xyaktóndat jẹ m'avintsọ
vinma'yụnda; jẹ'ẹ kạjxe'e jẹtse'e xtóndat juu' ve'e chạjkp jẹ Espíritu Santo,
juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam jya'vin kạjxm, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ Espíritu
Santo y'ijtpa jẹm mja'vin kạjxmda. Pạn pạn tse'e dụkajayẹjpp jẹm
jya'vin kạjxm jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Cristo jya'vin kạjxm,
ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo dụjáyuva. 10 Jẹts pạn joojntykipts jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo
jẹm mja'vin kạjxmda, óyame'e jẹ mni'kxta jẹ mkọpkta y'ọọ'kụt jẹ tọkin
kạjx, joojntykipts jẹ'ẹ ve'e jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda jẹ'ẹ kạjx ku ve'e ọy
jọọt m'itta jẹ Nte'yam mạạt. 11 Pạn ijtpe'e jẹ Espíritu Santo jẹm mja'vin
kạjxmda, van'it tse'e jẹ Nte'yam, juu' ve'e dụyakjoojntykpạjknuva jẹ
Jesús ku ve'e y'uk'ạạ'k, jẹ'ẹ tse'e dụmọọynuvap jẹ joojntykin jẹ mni'kxta
jẹ mkọpkta juu' ve'e ọọ'kp. Jẹ Espíritu Santo kạjx tse'e ve'em dụtónụt, juu'
ve'e ijtp jẹm mja'vin kạjxmda.
12 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsạ'ạda, jẹp xa ve'e juu' ve'e tun
vinkọpk jẹtse'e nto'numdat, ka jẹ'ẹp tse'e nyakto'numdap yạ n'avintsọ
vinma'yụnamda. 13 Pạn mjoojntykidupe'e ax jo'n xtsọkta jẹ m'avintsọ
vinma'yụn kạjxta, xạ'ma kạjx tse'e mtsaachpaattinit. Ax pạn jẹ Espíritu
Santo kạjx tse'e xkatonda jẹ tọkin juu' ve'e mtonuvaandup jẹ m'avintsọ
vinma'yụn kạjxta, xạ'ma kạjx tse'e mjoojntykidinit. 14 Jẹ'ẹda pạn pạn
jatye'e dụkạtsụpạjktup jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam
jya'vin kạjxm, jẹ Nte'yam jẹ y'ónụktats jẹ'ẹ ve'eda. 15 Kụx jẹ Espíritu
Santo, juu' ve'e jẹ Nte'yam mpạ'mụxjụdu jẹm mja'vin kạjxmda, ka'a jẹ'ẹ
ve'e m'akẹẹ'yajada jẹtse'e m'íttat jado'k nax jẹ tsạ'ạga mạạt; jẹ Espíritu
Santo kạjxe'e n'ijtumda jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta, jẹ'ẹ tse'e xputạjkimdup
jẹtse'e jẹ Nte'yam nmukọjtsumda jidụ'ụm: "Tata." 16 Jẹ Espíritu Santo
tse'e xtuknụja'vimdinup yam nja'vin kạjxmamda jẹts jẹ Nte'yam jẹ
y'ónụk ụụ'me'eda. 17 Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e ku ve'e n'ijtumda jẹ Nte'yam jẹ
y'ónụkta, njayẹjpumdinup tse'e nụjom jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam
tyukmutsạjkp jẹ jyáyuda, ntukmạạtjayẹjpumduvap tse'e jẹ Cristo jẹ
y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam xtukmutsọjkumdup: kụx pạn tsaachpaa-
tumdupe'e ax jo'n jẹ Cristo chaachpaaty, ntukmạạtjayẹjpumdinup tse'e
jẹ myạjin.

Jẹ mạjin juu' ve'e miimp

18 Nnụja'vinupts ạtse'e jẹts pạn vinxụpe'e ụxyam jẹ tsaachpaatụn
nyaknajxumda, ka'ats jẹ'ẹ ve'e tii ku ve'e ntukmu'a'ixmojkimdat mạạt
jẹ mạjin juu' ve'e njayẹjpumdinup ụx'ọọk. 19 Nụjom juu' jatye'e jẹ
Nte'yam pyạạm, ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ọọy kụdụtuntsọjkti jẹtse'e
myiinnit jẹ xạạj ku ve'e jẹ Nte'yam dụyaknụkẹ'xnatákat pạn pạn jatye'e
y'ónụkip. 20 Ñụpạạjmtki tse'e jẹ Nte'yam jẹtse'e kyato'nụxjụt juu' ve'e
pyạạm. Jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e viinm dụnụpạạjmtki vintsọ ve'e y'ítụt juu'
ve'e pyạạm; juu' ve'e jẹ Nte'yam pyạạm, ka'ats jẹ'ẹ ve'e ñañụpạạjmtkiji
vintsọ ve'e y'ítụt. Ọyam tse'e vye'ema, ñụpạạjmtkits jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam

21 ję̣ xą̨ą̨j ku ve'e kyǫǫ'kma'tnit juu' ve'e pyą̨ą̨m, ję̣ xą̨ą̨j ku ve'e ję̣ y'ónu̱kta
ję̣ mą̨jin ǫǫy du̱tunjayę́ptat ję̣tse'e kyǫǫ'k'ijttinit joma ve'e ję̣ tǫ̨kin.
22 Ve'em ax jo'n ję̣ tą̨'ą̨xtą̨jk y'u̱j ya'axy ku ve'e ję̣ y'ónu̱k jyẹjava'añ, nay
ve'empa tse'e u̱xyam paat nu̱jom juu' ve'e ję̣ Nte'yam pyą̨ą̨m, ję̣'ę̣ tse'e
ijtp ax jo'n ję̣ pą̨jkpa ję̣ aampa ku̱du̱jayejp. 23 Ax ka ję̣'ę̣jyap tse'e ve'em
jajtp, ve'em u̱u̱'me'e nyaknajxumduva ję̣ tsaachvinma'yu̱n, ǫǫy tse'e
ntuntsǫjkumda ję̣tse'e jyę̣'yat ję̣ xą̨ą̨j ku ve'e tyiktskąxu̱t yą̨ nni'kxamda
yą̨ nkǫ́pkamda, u̱u̱'mda, juu' ve'e du̱jayę̣jptup ję̣m jya'vin kąjxmda ję̣
Espíritu Santo. Ku ve'e ję̣ Espíritu Santo tyą̨jki yam nja'vin kąjxmamda,
ję̣'ę̣ tse'e ję̣ mutoo'vąjkp maa'yu̱n juu' ve'e ję̣ Nte'yam xtoojnjimdu ku
ve'e njaanchja'vi'ukva'numdi. 24 Ję̣ Nte'yam tse'e xmǫ'yumdu ję̣ joojn-
tykin juu' ve'e xą̨'ma kąjx ijtp ku̱xe'e njaanchja'vimda ję̣ts tónjup kǫ́tsjup
ję̣'ę̣ ve'e juu' ve'e ję̣ Nte'yam kyǫjts. Ax pą̨n tą̨ tse'e ku̱tyunju̱ juu' ve'e
ję̣ Nte'yam kyǫjts, ka'a tse'e ku̱n'uk'a'íxumdini ję̣ts tónjupnum ję̣'ę̣ ve'e. Ni
pą̨na ve'e ti du̱kǫǫ'k'a'íxnit ku ve'e tą́vani du̱'ix juu' ve'e kya'ixpna. 25 Ax
ku tse'e n'a'íxumda juu' ve'e nka'íxumdup, ve'em tse'e du̱tsą̨k ję̣tse'e to'k
aaj to'k jǫǫt nmuténimdat ję̣ tsaachpaatu̱n van'it paat ku ve'e tyoojnjinit
juu' ve'e n'a'íxumdup.

26 Nay ve'empa tse'e, ǫ́yame'e nkah'amą̨ą̨daaguimda ję̣tse'e mą̨kk
aaj mą̨kk jǫǫt ję̣ Nte'yam nmukǫjtsumdat, ku̱x ka'a ve'e nnu̱ja'vimda
vintsǫ ve'e ntsapkǫjtsumdat ax jo'n du̱paa'ty du̱'akę̣ę̣ga, viinm tse'e ję̣
Espíritu Santo ję̣ Nte'yam du̱munoo'kxtu̱k u̱u̱'m kąjxta ję̣ ayook mą̨ą̨t
juu' ve'e xka'ǫ'yixumju̱dup vintsǫ ve'e nkǫjtsvaatsumdat. 27 Ax ję̣
Nte'yam, juu' ve'e ję̣ jayu ję̣ jya'vin du̱tuk'ixnajxp, ñu̱ja'vipts ję̣'ę̣ ve'e
pą̨n ti vinma'yu̱ne'e ję̣ Espíritu Santo jyayejpp, ku̱x ję̣ Espíritu Santo,
myunoo'kxtkpts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam ję̣ jyayu kąjxta, ve'em ax jo'n ję̣
Nte'yam du̱tsą̨k jo'n.

28 Nnu̱ja'vimdinupe'e ję̣ts pą̨n ti ve'e toojnjup kǫjtsjup, tyuumpts ję̣'ę̣
ve'e ję̣ Nte'yam vintsǫ ve'e du̱yakję́jinit ję̣ y'ǫy ję̣'ę̣ ję̣'ę̣ kąjxta pą̨n
pą̨n jatye'e tsǫjkju̱dup ję̣tse'e du̱yaaxjidi, ve'em ax jo'n du̱nu̱pą̨ą̨jmtki
ję̣tse'e y'ijttinit ję̣'ę̣ ję̣ jyáyuda. 29 Ję̣ Nte'yam tse'e du̱nu̱ja'vip pą̨n pą̨ne'e
ijttinup ję̣'ę̣ ję̣ y'ónu̱kta ka'anume'e yą̨ it chǫǫ'ndu̱k vye'na, ję̣'ę̣ tse'e
du̱nu̱pą̨ą̨jmtki ję̣tse'e y'ijttinit ax jo'n ję̣ y'Onu̱k, ve'em tse'e ję̣ y'Onu̱k
du̱nu̱mą́jinit du̱nu̱jaanchinit ję̣ja nu̱may y'uts akujkta. 30 Ax ję̣'ę̣ juu'
ve'e ję̣ Nte'yam ñu̱pą̨ą̨jmtki ję̣tse'e y'ijttinit ję̣ y'ónu̱kta, ję̣'ę̣ tse'e yaaxji;
ję̣ts ję̣'ę̣ juu' ve'e yaaxji, ję̣'ę̣ tse'e kyatǫkimpą̨ą̨m; ję̣ts ję̣'ę̣ juu' ve'e
kyatǫkimpą̨ą̨m, ję̣'ę̣ tse'e ñu̱pą̨ą̨jmtki ję̣tse'e ję̣ mą̨jin du̱jayẹjptinit.

31 Pą̨n ve'em xa ve'e, ¿vintsǫse'e nva'numdat? Pą̨n ję̣ Nte'yame'e
u̱u̱'m mą̨ą̨tta, ¿pą̨nts u̱u̱'m n'ite'e xtso'oxpą̨jkumdap? 32 Ka'a tse'e ję̣
Nte'yam du̱kayakjajty ję̣tse'e ję̣ y'Onu̱k y'ǫǫ'ku̱t, yakjajte'e, ję̣ y'Onu̱k
tse'e vaan ję̣ vintsą̨'kin ku ve'e xku'ǫǫ'kimdi. Ję̣'ę̣ kąjx tse'e ku
ve'e ve'em du̱tuujn, ¿vintsǫts u̱u̱'me'e ję̣'ę̣ mą̨ą̨t xkamǫ'yumdat nu̱jom
ję̣ y'ǫy ję̣'ę̣? 33 ¿Pą̨nts vine'e va'anup ję̣ts tǫkin mą̨ą̨t ję̣'ę̣ ve'eda
pą̨n pą̨n jatye'e ję̣ Nte'yam vyinkǫǫndu? ¡Ję̣ Nte'yam tse'e viinm
katǫkimpą̨ą̨jmju̱du! 34 ¿Pą̨n tse'e ǫ'yixjup ję̣tse'e du̱tǫkimpą́mu̱t ję̣
Nte'yam ję̣ jyayu? Ję̣ Cristo xa ve'e ku'ǫǫ'kijidu, ję̣'ę̣ juu' ve'e ję̣ Nte'yam
yakjoojntykpą̨jkjinuva ję̣tse'e y'it ję̣ja ję̣ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi joma
ve'e xnu̱noo'kxtkimda. 35 Ka'a xa ve'e pą̨n juu' ve'e ǫ'yixjup ję̣tse'e
juu' du̱tónu̱t ję̣tse'e xkǫǫ'ktsǫjkumdinit ję̣ Cristo. Ǫyam tse'e ntsaach-
paatumda, ntsaachvinma'yumda, ję̣ jayu xjomto'numda xtito'numda,

xkatih'ijtjimda juu' ve'e nka'yumdap n'ookumdap, xkatih'ijtjimda juu'
ve'e nnatyukxǫjxumjadap, yaja kutsą'ąga jąąt n'ijtumda, ukpų ję jayu
xyak'ǫǫ'kuva'numda, xtsǫjkumdupts ųų'm ję'ę ve'e ję Cristo. 36 Ve'em
xa ję'ę ve'e ax jo'n ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Kųx njaanchja'vip ąąts mitse'e,
ję'ę kąjxts ąątse'e ję jayu xyak'ǫǫ'kuva'anda,
ve'em xa ąątse'e ax jo'n ję carnero juu' ve'e nąjkx dųyak'ǫǫ'kta.
Jidų'ųm tse'e vya'añ.
37 Pąn ti ve'e toojnjup kǫjtsjup, n'amąądaaguimdup tse'e kųx
xputąjkimdup ųų'm ję'ę ve'e ję Cristo, juu' ve'e ǫǫy xtuntsǫjkumdup.
38 Ax ve'em tse'e, vinjávani xa ątse'e jęts ka'a ve'e tii juu' ve'e ǫ'yixjup
jętse'e xpąjkjimdat ję Nte'yam ję chǫjkųn. Xtsǫjkumdupts ųų'm
ję'ę ve'e ję Nte'yam pąn ti tsaachpaatųne'e nyaknajxumdup ku ve'e
njoojntykimda nnaxviijnimda uk pąn ǫǫ'kumdupe'e. Ka'a tse'e
y'ǫ'yixjada ję ángeles, ni ję kǫ'ǫyjáyuvapta, ni ję'ę juu' ve'e ųxyam
toojnjup kǫjtsjup, ni ję'ę juu' ve'e miimpnum, 39 ni ję'ę juu' ve'e jęm
kąjxm tsǫǫ'mp, ni ję'ę juu' ve'e jęp naxviijnit itųpa'tkup tsǫǫ'mp, ni ti
viijnka xa ve'e kya'ǫ'yixjų juu' ve'e pųm jętse'e xpąjkjimdat ję Nte'yam
ję chǫjkųn juu' ve'e jyayejpp ųų'm kąjxamda kųx ijtumdupe'e to'k muk
ję nMąją Vintsą́namda Cristo Jesús mąąt.

9

Ję Nte'yam tse'e dųvinkǫǫn ję israeejlit jáyuda

1 To'k muk ątse'e n'it ję Cristo mąąt. Tyǫ́vamts ąts yą'ą ve'e nkąts,
ka'ats ątse'e ntaaya. Ąts yą nvinma'yųn, juu' ve'e ję Espíritu Santo yakku-
tojkųxjup, ję'ęts ątse'e xtuknųja'vip jęts tyǫ́vam ątse'e nkąts. 2 Ǫǫyts
ątse'e ntunnavyinma'yųnmą'ąjų, ǫǫyts ątse'e ntunnųtsaachvinmáyda
ąts ję nmu'israeejlit jáyuda, juu' ve'e ijttup to'k tsu'uts to'k nųų'pųn ąts
mąąt. 3 Njatsąjkpts ątse'e jęts ątse'e xą'ma kąjx ntsaachpaatnit, ątse'e
nka'ítųt ję Cristo mąąt, pąn ve'eme'e kųdujayę́pta ję joojntykin juu' ve'e
xą'ma kąjx ijtp. 4 Ję Israel xa ję'ę ve'e ję chaanda ję kyǫǫjta, ve'em
ax jo'n ąts. Ję Nte'yam tse'e vinkǫǫjnjųdu jętse'e y'ijttinit ję'ę ję jyayu
jętse'e dųtukmąątjayę́jpti ję myąjin, ję kyǫjtstán tse'e yakta'nųxjųdu
jętse'e tyukkątąjkijidi ję pyava'nųn, tyuknųja'vidu tse'e vintsǫ ve'e vy-
injávajadat vyintsą'ągajadat jętse'e ję vaandųk dupųujm ję'ę mąątta.
5 Ję'ę ję jyųjpit jáyuda tse'e dųtsaanidup dųkǫǫjidup ję israeejlit jayu.
Ax vintsǫ tse'e ję Cristo dujáyuva, ję israeejlit ję jyųjpit jayu tse'e
dųtsaaniduva dųkǫǫjiduva ję Cristo. ¡Yakmąja tse'e y'ijtnit ję Nte'yam
xą'ma kąjx, ję'ę juu' ve'e nujom dunumąjikąjxp! Amén.
6 Ka ję'ęp xa ątse'e ntijp jęts ję Nte'yame'e dukakutyoomp juu' ve'e
vyaajntk ję israeejlit jayu kąjxta, kųx ka'a ve'e ję Nte'yam dųvinkąąjn
jętse'e y'ijttinit ję jyáyuda to'k ką'ąjyji ję Israel ję chaan ję kyǫǫj. 7 Ni
ka'a tse'e y'itta ję Nte'yam ję y'ónųkta nujom pąn pąn jatye'e ijttup ję
Abraham ję chaan ję kyǫǫj. Kųx jidų'ųme'e ję Nte'yam dunuujmi ję
Abraham: "Ję Isaac kąjx tse'e xjayę́pųt ję tsaan ję kǫǫj." 8 Yą'ą tse'e
tyijp jęts ka'a ve'e nujom ję Abraham ję chaan ję kyǫǫj y'itta ję Nte'yam
ję y'ónųkta, ję'ę ve'eda pąn pąn jatye'e kę'xtup ax jo'n ję Nte'yam ję
vaandųk dųyaktaajñ ję'ę kąjxta. 9 Kųx jidų'ųme'e ję Nte'yam ję Abraham
dųtukvinva'ni: "Mę́jtsnuvap ątse'e ku ve'e ję xąąj dupaa'tųt, van'it tse'e
ję Sara dujayę́pųt to'k ję mix ónųk."

10 Ax ka yą'ąjyap tse'e, tyukmąątjayęjp tse'e ję Rebeca ję jųjpit jayu
Isaac ję xeen ónųkta. 11 Ax ję Nte'yam tse'e nųto'k dųvinkǫǫn ka'anume'e
kyę'ęxta vye'na jęts ka'a ve'e ti dųtoondi juu' ve'e ǫy juu' ve'e ka'ǫy.
Ve'em tse'e ję Nte'yam dųtuujn ax jo'n dųnųpąąjmtki. Ka'a tse'e to'k
dųvinkąąjn ję'ę kąjx ku ve'e juu' dųtuujn, ję'ę kąjxe'e kųxe'e ve'em
dųtsąk. 12 Kųx jidų'ųme'e ję Rebeca yaknųųjmi: "Juu' ve'e kę'xtoo'vąkup,
ję'ę tse'e dųpattónap dųpatpąkap juu' ve'e kę'x'ųx'ǫǫkap." 13 Vaampap
tse'e jęp Kunuu'kx Jatyán kųjxp: "Ntsąjkp ątse'e ję Jacob jęts ka'a ve'e ję
Esaú."
14 ¿Vintsǫse'e nva'numdat? ¿Ka'a ję'ę vine'e y'ǫya juu' ve'e ję Nte'yam
tyuump? ¡Ni vintsǫva xa ve'e ve'em nkava'numdat! 15 Kųx jidų'ųme'e
dųnųųjmi ję Moisés: "Ntuknų'ixkądaakyp ątse'e pąn pąn ątse'e ntsąjkp,
ntukmą'tpts ąts ję'ę ve'e." 16 Ax ve'em tse'e, ka'a xa ve'e ję Nte'yam ję
jayu dųvinkąn ję'ę kąjx ku ve'e ję jayu ve'em dųtsąk ukpų juu' ve'e ję
jayu tyuump, ję tukmǫ'tųn kąjxjits ję'ę ve'e ve'em dųtún. 17 Vaampap
tse'e ję faraón kąjx ję Kunuu'kx Jatyán: "Mitsts ątse'e mpųump yakku-
tojkpa jęts ątse'e mits kąjx nyaknųkę'xnatąkat ąts ję nmąjin, ve'em
tse'e nųjom ję jayu dųnųjávadat ję mąjin juu' ątse'e njayejpp." 18 Ax
ve'em tse'e, tyukmą'tpts ję'ę ve'e ję Nte'yam pąn pąne'e chąjkp, jęts pąn
pąn tse'e tyukmutsąjkp jętse'e dųmąkkpąmųt ka ǫyap ję vyinma'yųn,
tyukmąkkpųumpts ję'ę ve'e.
19 Nųnjajtp tse'e ku ve'e nųto'k vya'anųt: "Pąn ve'em xa ję'ę ve'e,
¿vintsǫts vine'e ję Nte'yam y'ǫ'yixjųt jętse'e ję jayu dųtǫkimpąmųt?, kųx
ni pąna ve'e kya'ǫ'yixjų jętse'e dųtónųt juu' ve'e ję Nte'yam kyatsąjkp."
20 Mits, jayu, mnųpąnipts mitse'e jętse'e ję Nte'yam xkǫjtsvintsǫvųt.
¿Va'anup n'ite'e to'k ję naxto'ts, ję to'tspąąmpa dųnąąjmat: "¿Tyąjxts
ątse'e jidų'ųm tųxpųm?" 21 Ǫ'yixjupts ję'ę ve'e ję to'tspąąmpa jętse'e
dųpąmųt ję naax pąn vintsǫ ve'e dųtsąk, ǫ'yixjupts ję'ę ve'e jętse'e to'k
ję to'ts dųpąmųt juu' ję'ę ve'e ję mąjin mąąt yaktuump jętse'e jado'k
dųpąmųt juu' ve'e ǫyvintsǫva yaktuump.
22 Ve'emts yą'ą ve'e ax jo'n ję Nte'yam dųtún. Chąjkpts ję'ę ve'e
jętse'e dųyaknųkę'xnatąkat ję myąkkin jęts vintsǫ ve'e ję jayu ję tyǫkin
dųtukkuvet ję ęjkųn mąąt. Kųx ve'eme'e dųtsąk, ję'ę kąjx tse'e
dųmuteni ję'ęda pąn pąn jatye'e ję tsaachpaatųn dųvinmajtsjųdup,
ję'ęda pąn pąn jatye'e ñųpąąjmtki jętse'e vyintǫkidinit. 23 Nay ve'empa
tse'e dųtún jętse'e dųyaknųkę'xnatąkat ję mąjin juu' ve'e ǫǫy tyun-
jayejpp jęts juu' ve'e ñųpąąjmtki jętse'e ntukmąątjayęjpumdinit, ųų'me'e
xtukmǫ'tumdup. 24 Ax ję Nte'yam tse'e xyaaxjimdu, ka ųų'mjyape'eda,
ję israeejlit jayu, nay ve'empa ve'e pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap.
25 Ve'em xa ję'ę ve'e ax jo'n ję Nte'yam ję Oseas dųtukkǫjtsnajxy jidų'ųm:
Ję'ęda pąn pąn ątse'e nkajáyuvidup y'ijt,
ųxyamts ątse'e nva'añ jęts ąts ję'ę ve'e ję njáyuda.
26 Ax jęm tse'e joma ve'e ję jayu yaknųųjmidi:
"Ka'a xa ąts miitse'e njáyuvada",
nay jęmjyam tse'e ję joojntyk Nte'yam ñą'mųxjadat:
"Ątsts miitse'e ję n'ónųkta."
Jidų'ųm tse'e ję Nte'yam ję Oseas dųtukkǫjtsnajxy.
27 Ax juu' tse'e ję israeejlit jayu kąjxta, jidų'ųm tse'e vyaajñ ję Isaías:
"Ǫyame'e ję israeejlit jayu ǫǫy tyunnųmáyada, ve'em ax jo'n ję po'o
juu' ve'e jęja maaxy nąpa'ayi, nų'eejyjits ję'ę ve'e juu' ve'e tsǫ'ǫktap.

28 Ka'a tse'e tyánat jętse'e ję Nte'yam dutǫkimpayǫ'ynit ję jayu pąn
nuvinxupe'e to'k it to'k naxviijn chąąnada." Jidu'um tse'e vyaajñ. 29 Ax
yą Isaías tse'e too'vąjkp tuvya'añ vye'na: "Ję Nte'yam, juu' ve'e nujom
duką'mikąjxp, ję'ę tse'e xtukmǫ'tumdu, uu'mda, nu'eejyji ję Israel ję
chaanda ję kyǫǫjta. Pąn ka'a tse'e ve'em kudutuujn, kuxjajtumdi tse'e
ax jo'n jyajtjidi ję jáyuda juu' ve'e tsuunidu ję̨m sodómait jętsgomoorrait
kyajpun kąjxmda." Jidu'um tse'e vyaajñ.

Ję̨ israeejlit jáyuda jętsję ǫy kątsję ǫy ayook

30 Pąn ve'em xa ję'ę ve'e, ¿vintsǫse'e nva'numdat? Jidu'um xa ję'ę ve'e.
Ję'ę pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap, juu' ve'e dukaíxtidu vintsǫ
ve'e ǫy jǫǫt y'íttat ję Nte'yam mąąt, ję Nte'yam tse'e katǫkimpąąjmjudu
ję'ę kąjx ku ve'e jyaanchja'vijidi. 31 Ax ję'ęda juu' ve'e ję israeejlit jáyuda,
juu' ve'e dukutyonuvaandup ję pava'nun jętse'e ve'em y'ijttinit ǫy jǫǫt ję
Nte'yam mąąt, ję'ę tse'e ję Nte'yam tǫkimpąąjmjudu. 32 ¿Ax tyąjx tse'e ję
Nte'yam tyǫkimpąąjmjidi? Ję'ę kąjx tse'e kuxe'e dutsǫkta jętse'e y'ijttinit
ǫy jǫǫt ję Nte'yam mąąt ję'ę kąjx juu' ve'e tyoondu, ka'a tse'e dutsǫkta
jętse'e y'íttat ǫy jǫǫt ję Nte'yam mąąt ję jaanchja'vin kąjx. Ka'a tse'e
dutsǫkta jętse'e ję Jesucristo dujaanchjávadat, ję'ę kąjx tse'e y'itta ax jo'n
ję jayu juu' ve'e kítudup ku ve'e ję̨ja tsakujx kyutę'pxada. 33 Ve'em xa ję'ę
ve'e ję Jesucristo ax jo'n ję tsaaj juu' ve'e ję jayu tyukkutę'pxip, ve'em ax
jo'n ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Mpąmupts ątse'e ję̨m jerusaleenit kyajpun kąjxm to'k pąne'e ítup ax jo'n
ję tsaaj juu' ve'e yakkutę'pxip jętse'e ję jayu duyakkitu,
pąn pąnts ję'ę ve'e dujaanchja'vip,
ka'ats ję'ę ve'e chaachvinmáyut kuxe'e ve'em dutún.
Jidu'um tse'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ.

10

1 Utsta ajchta utsta tsą'ąda, ntsąjkpts ątse'e ǫǫy yam nja'vin kąjxm
jętse'e ąts ję nmu'israeejlit jayu dujayęjptinit ję joojntykin juu' ve'e
xą'ma kąjx ijtp. ¡Ǫǫy ąts ję'ę ve'e ntunnutsapkǫtsta! 2 Tyúvamts ątse'e
nkąts jęts to'k aaj to'k jǫǫte'e ję Nte'yam dumutonda dumupąkta. Ǫyam
tse'e ve'em dujatonda, ka'a tse'e dunujávada vintsǫ ve'e ję Nte'yam
dutsąk jętse'e myutónjadat myupąkjadat. 3 Ka'a tse'e dunujávada vintsǫ
ve'e ję Nte'yam ję jayu dukatǫkimpum, ję'ę ve'e chǫjktup jętse'e ję
Nte'yam kyatǫkimpąmjadat ję'ę kąjx ku ve'e dutonda juu' ve'e ję̨p
y'avintsǫ vinma'yun kujxp pyayǫ'ydup. Ax ve'em tse'e dukakuvąkta
vintsǫ ve'e ję Nte'yam dunupąąjmtki jętse'e ję jayu dukatǫkimpąmut.
4 Ję jáyuda juu' ve'e dujaanchja'vidup ję Cristo, ję'ę tse'e ję Nte'yam
katǫkimpąąjmjudup, ka'a tse'e tyun ku ve'e ję jayu dukutyonuva'añ ję
Moisés ję pyava'nun jętse'e ve'em ję Nte'yam kyatǫkimpąmjadat.

5 Jidu'um tse'e ję Moisés dunukąjts vintsǫ ve'e ję Nte'yam ję jayu
dukatǫkimpum ję pava'nun kąjx: "Pąn pąn xa ve'e dukutyoomp nujom
ję pava'nun, joojntykapts ję'ę ve'e." 6 Ax jidu'um tse'e yaknukąts
vintsǫ ve'e ję Nte'yam ję jayu dukatǫkimpum ję jaanchja'vin kąjx:
"Ka'a tse'e mvinmáyut ję̨m mja'vin kąjxm: ¿Pąnts vine'e tsajpętup?"
(Ję'ę yą'ą ve'e tyijp jętse'e ję Cristo duyakvánukut.) 7 Jaa'kvaamp tse'e
jidu'um: "Ka'a tse'e jidu'um mvinmaayvat: ¿Pąnts vine'e vánukup
joma ve'e ję ǫǫ'kpatąjk?" (Ję'ę yą'ą ve'e tyijp jętse'e ję Cristo
duyakjoojntykpąjknuvat.) 8 Jidu'um xa ve'e vya'añ: "Mmutąmipts

mitse'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook, jẹm jẹ'ẹ ve'e m'am jẹts mja'vin
kạjxm." Jidụ'ụm tse'e vya'añ. Yạ kạts yạ ayook, jẹ jaanchja'vints jẹ'ẹ ve'e
juu' ạạtse'e ntukka'amaayp. 9 Pạn mtukkạjtsp xa ve'e jẹ m'aaj jẹts jẹ Mạjạ
Vintsạ́n jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús, jẹtse'e jẹm mja'vin kạjxm xjaanchjáva jẹts jẹ
Nte'yame'e yakjoojntykpạjkjinuva ku ve'e y'uk'ạạ'k, mjayẹ́pupts mitse'e
jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 10 Kụx yame'e nja'vin kạjxmam
njaanchja'vimda, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam xkatọkimpạ'mumda; jẹts yạ
n'aajamda tse'e ntukkọjtsumdup, jẹ'ẹ kạjx tse'e njayẹjpumda jẹ joojn-
tykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

11 Vaamp tse'e jẹ Kunuu'kx Jatyán: "Pạn pạnts jẹ'ẹ ve'e dụjaanchja'vip,
ka'ats jẹ'ẹ ve'e chaachvinmáyụt kụxe'e ve'em dụtún." 12 Ax ve'em tse'e,
anañụjoma kạjx yạ'ạ ve'e, pạn pạn jatye'e israeejlit jayu jẹts pạn pạn
jatye'e ka jẹ'ẹpta; jẹ Nte'yam, ka'a xa jẹ'ẹ ve'e pạn dụviijnk'íx. Kụx
jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹ'ẹ ve'e dụnụvintsạnikạjxp to'k kạ'ạjyji, ọọyts jẹ'ẹ
ve'e dụtunkunuu'kx pạn pạne'e amọ́tujup jẹ maa'yụn. 13 Ve'em xa
jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pạn pạn tse'e jẹ Nte'yam
dụ'amọ́tup jẹtse'e yaktsọ'ọkjụt, yaktsọ'ọkjupts jẹ'ẹ ve'e." Jidụ'ụm tse'e
vya'añ. 14 ¿Ax vintsọts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam juu' dụ'amọ́tudat pạn ka'a
ve'e dụjaanchjávada? ¿Jẹts vintsọ tse'e dụjaanchjávadat pạn ka'ana ve'e
dụ'amọtunaxta jẹ Nte'yam jẹ y'ayook? ¿Jẹts vintsọ tse'e dụ'amọtunáxtat
jẹ Nte'yam jẹ y'ayook pạn ka'a ve'e pạn vya'nụxjada? 15 ¿Jẹts vintsọ tse'e
dụ'avánadat pạn ka'a ve'e jẹ Nte'yam kyẹ́xjada? Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n
jẹ Kunuu'kx Jatyán vyaampa: "Ọọye'e tyuntsoja ku ve'e jẹ jayu jye'ya
jẹtse'e jẹ jayu dụvaajnjada jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook." Jidụ'ụm tse'e vya'añ.

16 Ax ka'a tse'e to'k kạ'ạjyji dụmạjạpạmda jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook.
Ve'em xa yạ'ạ ve'e ax jo'n jẹ Isaías vyaajñ: "Mạjạ Vintsạ́n, ¿pạnts n'ite'e
dụjaanchja'vidup jẹ ayook juu' ạtse'e jẹ jayu nvaajnjip?" Jidụ'ụm tse'e
vyaajñ. 17 Ax ve'em tse'e, ku ve'e jẹ jayu dụ'avánada jẹ Cristo jyẹ'ẹ,
y'amọtunajxtup tse'e jẹ jayu jẹ ayook. Jẹts ku ve'e jẹ jayu dụ'amọtunaxta
jẹ ayook, van'it tse'e jẹ jaanchja'vin tyukjẹ'yajada.

18 N'amọtutụ́vipts ạtse'e, ¿ka'a vine'e jẹ jayu dụmọ́tudi yạ ayook?
Ve'em, myọ́tudu xa jẹ'ẹ ve'e. Kụx jidụ'ụme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Yaktaan xa ve'e vinxụp to'k it to'k naxviijn juu' jẹ'ẹ ve'e y'ava'nidu,
jẹts jẹ myạjin, jẹ'ypts jẹ'ẹ ve'e vinxụp to'k it to'k naxviijn jẹts jẹ vaat joma
ve'e yạ tsajmit it kyukạxa.

Jidụ'ụm tse'e vya'añ. 19 N'amọtutụ́vinuvapts ạtse'e, ¿ka'a vine'e jẹ is-
raeejlit jayu dụvinmọ́tudi ti ve'e tyijp juu' ve'e y'ixtu myọ́tudu? Ve'em,
vyinmọ́tudu xa ve'e. Muto'k viijn, vyinmọ́tudu tse'e pạn pạn jatye'e ka
jẹ israeejlit jáyuvap. Kụx jidụ'ụme'e jẹ Nte'yam dụnụụjmi jẹ israeejlit
jáyuda, jẹ Moisés tse'e tyukkọjtsnajx:

Ẹjkjup ạts miitse'e nyaktándat jẹ jayu kạjxta juu' ạtse'e nkajáyuvidup,
ve'emts ạts miitse'e ntoojnjadat jẹ jayu kạjxta juu' ve'e ọy
dụkapayọ'ydup.

20 Nay ve'empa jẹ Isaías, nayja'vijuts jẹ'ẹ ve'e jẹts yạ'ạ ve'e va'ajts
dụ'avánat. Jidụ'ụm tse'e jẹ Nte'yam jẹ Isaías dụtukkọjtsnajxy:

Xpaattuts ạtse'e jẹ'ẹda pạn pạn jaty ạtse'e xka'íxtidup vye'na,
naajknụkẹ'xnatạjkijuts ạtse'e jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta pạn pạn jatye'e
dụkah'amọtutụ́vidu ạts kạjx.

21 Ax ku tse'e jẹ Nte'yam dụnụkạjts jẹ israeejlit jayu, jẹ Isaías tse'e
tyukkọjtsnajx, jidụ'ụm tse'e vyaajñ: "Jọ́vum xạạj ạtse'e n'ix vintsọ

ve'e jẹ̱ israeejlit jayu kṵvyinmayṵmpijttini, kṵdṵmasǫ̣ǫ̣ktini jẹ̱ kyǫ̣'ǫ̣y
joojntykinda, jẹ̱tse'e kṵy'itta ǫ̣y jǫ̣ǫ̣t ạ̱ts mạạ̱t, jẹ̱'ẹ̱da pạ̱n pạ̱n jatye'e
kakạ̱tsṵpạ̱jktup jẹ̱tse'e kyakạ̱tsṵvinmọ́tuda."

11

Tyukmạ'tp tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ israeejlit jayu

1 N'amǫ̣tutṵ́vipts ạ̱tse'e: ¿Tyunmasǫ̣ǫ̣ktinuts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱
jyáyuda? ¡Ni vintsǫ̣va xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ve'em dṵkatuujn! Á̱tsam xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e
israeejlit jayu, jẹ̱ Abraham xa ạ̱tse'e jẹ̱ chaan jẹ̱ kyǫ̣ǫ̣j, jẹ̱'ẹ̱ ạ̱tse'e nṵto'k jẹ̱
Benjamín jẹ̱ chaan jẹ̱ kyǫ̣ǫ̣j. 2 Ka'a xa ve'e jẹ̱ Nte'yam dṵmasạ̱'ạ̱k jẹ̱ jyayu
juu' ve'e jṵjpani vyinkǫ̣ǫ̣n. Mnṵja'vidup xa miitse'e vintsǫ̣ ve'e vya'añ
jẹ̱p Kunuu'kx Jatyán kṵjxp jẹ̱p joma ve'e jẹ̱ Elías dṵnṵ'ạ̱ạ̱'ni jẹ̱ israeejlit
jayu jẹ̱ja jẹ̱ Nte'yam vyinkujk. Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ: 3 "Mạ̱jạ̱ Vintsạ̱́n,
yak'ǫ̣ǫ̣'ktinu xa ve'e jẹ̱ m'ayook kǫ̣jtsnajxpatạ̱jkta jẹ̱tse'e dṵjaavdini jẹ̱
yǫ̣jxpẹ̱jtṵn joma ve'e myakvinja'vi myakvintsạ̱'ki. Ạ̱tsji xa ve'e jado'k
taannu juu' ve'e mvinja'vijup mvintsạ̱'kijup, ax xyak'ǫ̣ǫ̣'kuvaanduvapts
ạ̱tse'e." 4 Ax jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ Nte'yam y'atsǫ̣ǫ̣jvji: "Ka mítsjyap xa
ve'e to'k juu' ạ̱tse'e xtaajnjip, xtaajnjipnum xa ạ̱tse'e nṵvuxtojtṵk miijl
jẹ̱ yaa'tyạ̱jk juu' ve'e dṵkavinkǫ̣xkténidup jẹ̱ apạ̱mnax juu' ve'e Baal
dṵxạ̱ạ̱j." Jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ Elías yaknṵṵjmi. 5 Nay ve'empa tse'e ṵxyam
y'ijtpa. Nṵ'eejyjits jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam vyinkǫ̣ǫ̣jnjidi jẹ̱ myaa'yṵn kạ̱jx.
6 Jẹ̱ myaa'yṵn kạ̱jx tse'e jẹ̱ Nte'yam vyinkǫ̣ǫ̣jnjidi; ka jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jxape'e ku
ve'e dṵtoondi juu' ve'e ǫ̣y. Kṵx pạ̱n jẹ̱ Nte'yame'e jẹ̱ jayu kṵdṵvinkạ̱ạ̱jn
jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx ku ve'e dṵtonda juu' ve'e ǫ̣y, ka'a tse'e maa'yṵn kṵyaktij juu'
ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jayu tyoojnjip.

7 ¿Ax vintsǫ̣ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e? Ka'a tse'e jẹ̱ israeejlit jayu dṵpaatti juu'
ve'e jya'íxtidup; jẹ̱ nṵ'eejyjida pạ̱ne'e jẹ̱ Nte'yam vinkǫ̣ǫ̣jnjṵdu, jẹ̱'ẹ̱ tse'e
dṵpaattu juu' ve'e jẹ̱ israeejlit jayu jya'íxtidup. Ax jẹ̱ nṵmay jayu, mạ̱kk
tse'e vyimpijttini jẹ̱ vyinma'yṵnda. 8 Ve'em xa yạ̱'ạ̱ ve'e ax jo'n jẹ̱
Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Jẹ̱ Nte'yam tse'e mạ̱kk pạ̱'mṵxjṵdu jẹ̱ vy-
inma'yṵnda, ṵxyam paat tse'e dṵkavinjávada juu' ve'e jya'íxtup jẹ̱tse'e
dṵkavinmọ́tuda juu' ve'e jyamọ́tudup." 9 Vaampa xa ve'e jẹ̱ David
jidṵ'ṵm:

Ǫ̣ǫ̣y tyunkayda tyun'oo'kta jẹ̱ jayu.
Va'an jẹ̱ Nte'yam tyoojnjidini ax jo'n jẹ̱ tạ̱́nṵk juu' ve'e taamp jẹ̱p kutyạ̱y
jạ̱ạ̱tp
kṵxe'e dṵkanṵjava jẹ̱ts jẹ̱ y'ǫ̣ǫ̣'kṵn jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'anạ̱jkxip,
ve'em ax jo'n jẹ̱ jayu kyutẹ̱'pxa jẹ̱tse'e kyitu.
10 Va'an viints dṵvimpijttini,
va'an dṵtsaachpaattini xạ̱'ma kạ̱jx jẹ̱ jayu juu' ve'e ve'em dṵtoondup.
Jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ.

Jẹ̱ Nte'yam tse'e dṵyaktsǫ̣ǫ̣kp pạ̱n pạ̱n jatye'e ka jẹ̱ israeejlit jáyuvap

11 N'amǫ̣tutṵ́vinuvapts ạ̱tse'e, ku ve'e jẹ̱ israeejlit jayu kya'adi jẹ̱p
tǫ̣kin jạ̱ạ̱tp, ¿tunvintọ́kiduts jẹ̱'ẹ̱ vine'e? ¡Ni vintsǫ̣va xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ve'em
dṵkatuujn! Ku xa ve'e jẹ̱ israeejlit jayu tyǫ̣kintoondi, jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx tse'e
tyukkạ̱daakjidi jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xạ̱'ma kạ̱jx ijtp pạ̱n pạ̱n jatye'e
ka jẹ̱ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e jẹ̱ israeejlit jayu myu'ẹ́kjadat ku ve'e
dṵ'ixta jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yame'e jẹ̱ maa'yṵn to'nṵxjṵdup pạ̱n pạ̱n jatye'e ka jẹ̱
israeejlit jáyuvap. 12 Ax ve'em tse'e, jẹ̱ israeejlit jayu jẹ̱ tyǫ̣kin kạ̱jx tse'e jẹ̱

Nte'yam ǫǫy dụtunkunuu'kx pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap. ¿Ax vintsǫts jẹ'ẹ n'ite'e nụyojk jẹ kunoo'kxụn dụkamǫ'ǫt jẹ israeejlit jayu ku ve'e dụjaanchja'vidinuvat jẹ Nte'yam?

13 Miitsta, ka jẹ israeejlit jáyuvapta, jẹp xa ve'e juu' ạts miitse'e ntukmukǫtsuvaandup. Jẹ Nte'yam ạtse'e xvinkǫǫn jẹts ạtse'e n'ítụt jẹ'ẹ jẹ kyukáạtsiva, jẹ'ẹ ạtse'e xkẹjxp jẹts ạtse'e jẹ ǫy kạts jẹ ǫy ayook nvaajnjadat pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e ǫǫy ntunyakvinkǫpka yạ toonk. 14 Ntsạjkpts ạtse'e jẹtse'e ạts jẹ nmu'israeejlit jayu dụ'íxtat jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam mto'nụxjụdup, ve'emts jẹ'ẹ ve'e dụ'íxtiduvat vintsǫ ve'e jẹ Nte'yam jẹ maa'yụn tyo'nụxjadat jẹtse'e ve'em dụjayẹjptuvat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 15 Kụx ku xa ve'e jẹ Nte'yam dụmasạạk jẹ israeejlit jayu, van'it tse'e dụmujǫt'ǫ'yi juu' ve'e ka jẹ israeejlit jáyuvap. Ax ku tse'e jẹ Nte'yam dụkuvạjknuvat jẹ israeejlit jayu, ve'em tse'e y'íttat ax jo'n kụjyoojntykpạjknuva jẹ ǫǫ'kpatạjk. 16 Pạn yaktukmuyǫjxp xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ jụts juu' ve'e too'vạjkp yakjạjtsp, jyẹ'ẹikạjxpapts jẹ'ẹ ve'e nụjom jẹ jụts juu' ve'e ụx'ǫǫk yakjạjtsp. Pạn yaktukmuyǫjxp tse'e jẹ Nte'yam jẹ kụp aa'ts, jyẹ'ẹikạjxpapts jẹ'ẹ ve'e nụjom jẹ kụp axén.

17 Miitsta, ka jẹ israeejlit jáyuvapta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k jẹ yukjǫǫtmit olivos kụp axén. Jẹts jẹ israeejlit jayu, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ olivos kụp axén juu' ve'e kạyu'uj kạtún. Ve'em xa ve'e jẹ Nte'yam dụtún ax jo'n kụdụkụspujx to'k jẹ axén jẹ olivos kụp juu' ve'e kạyu'uj kạtún jẹtse'e jẹm dụpạạjmji to'k jẹ axén juu' ve'e yukjǫǫtmit olivos kụp jẹtse'e to'k muk y'it mạạt jẹ olivos kụp juu' ve'e kạyu'uj kạtún. Ax ve'em tse'e, jẹ olivos kụp juu' ve'e kạyu'uj kạtún, ve'em ax jo'n jẹ'ẹ jẹ ñạạj dụmǫǫjy jẹ axén juu' ve'e jẹm ijt jẹtse'e yakkụspujx, jẹtse'e ve'em ax jo'n jẹ olivos kụ́pjyam jẹ ñạạj dụmạ'ạ jẹ yukjǫǫtmit kụp jẹ y'axén juu' ve'e jẹm yaktukmupạ'mi, nay ve'empats miitse'e jẹ kunoo'kxụn xjayẹpta jẹ kunoo'kxụn kạjx juu' ve'e jẹ israeejlit jayu jyayẹjptu. 18 Ax ka'a tse'e xkǫ'ǫyjávadat jẹ israeejlit jáyuda. ¿Vintsǫse'e mnamyájajadat? Ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k jẹ kụp axén. Ax ka'a tse'e jẹ kụp axén jẹ ñạạj dụmạ'ạ jẹ kụp aa'ts, jẹ kụp aa'ts tse'e dụmǫǫyp jẹ kụp axén jẹ ñạạj.

19 Nụnjajtp tse'e ku ve'e nụto'k vya'anụt: "Jẹ'ẹ kạjx xa ve'e jẹ kụp axén yakkụspujx jẹts ạtse'e jẹm nyakpụụjm." 20 Ve'emam xa jẹ'ẹ ve'e. Jẹ'ẹ kạjx tse'e y'itta ax jo'n jẹ kụp axén juu' ve'e yakkụspojx jẹtse'e kyǫǫ'k'ijtni jẹ kụp mạạt juu' ve'e kạyu'uj kạtún, kụx ka'a ve'e dụjaanchjávada jẹ Nte'yam. Miits tse'e m'ijttup ax jo'n jẹ axén juu' ve'e to'k muk ijtp jẹ kụp mạạt juu' ve'e kạyu'uj kạtún, kụxe'e xjaanchjávada. Ka'a tse'e mnamyájajadat jẹ'ẹ kạjx; nay'ix'ítjada ve'e jẹts ka'a ve'e m'íttat ax jo'n to'k jẹ axén juu' ve'e jẹ kụp yaktukmupạ'mi jẹtse'e yakkụspojxnuva. 21 Kụx pạn ka'a xa ve'e jẹ Nte'yam dụtukmạ't jẹ israeejlit jayu juu' ve'e ijttup ax jo'n jẹ avintsǫ kụp axén, ¿vintsǫse'e xnasjávada jẹts miitse'e mtukmǫ'ǫtjadat pạn ka'a ve'e xjaanchjávada? 22 Yạ'ạ kạjx tse'e n'íxumda vintsǫ ve'e jẹ Nte'yam va'ajts ǫy jǫǫt ñapyụmjụ jẹts nay ve'empa vintsǫ ve'e jẹ mạkk tsaachpaatụn dụpụm. Mạkk tse'e jẹ tsaachpaatụn dụpụụjmja pạn pạn jatye'e ijttup jẹp tǫkin jạạtp; ax va'ajts ǫy jǫǫt tse'e ñapyụmjụ miits mạạtta, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e mnaajk'ítjada ǫy jayu jẹ Nte'yam mạạt. Pạn ka'a tse'e ve'em xtonda, ve'em tse'e mjajttuvat ax jo'n jẹ'ẹ jyajtti. 23 Ax pạn jẹ israeejlit jayu tse'e dụjaanchja'vidinuvap jẹ Nte'yam, yakpạạmdinuvapts jẹ'ẹ ve'e jómam y'ijtti, kụx ǫ'yixjup jẹ'ẹ

ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e jado'k nax jẹm dụpạạmnuvat. 24 Miitsta, ka jẹ
israeejlit jáyuvapta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n jẹ olivos kụp axén juu' ve'e
yẹẹ'k jẹm yukjọọtm, van'it tse'e yakkụspujx jẹtse'e yakpạạjmji juu' ve'e
kyah'avintsọkúpip, jẹ olivos kụp juu' ve'e kạyu'uj kạtún. ¿Vintsọts n'ite'e
kya'ọ'yinuvat jẹtse'e yakpạạmnuvat jado'k nax joma ve'e y'ijt jẹ israeejlit
jayu? Jẹ'ẹ tse'e ijttup ax jo'n jẹ avintsọ kụp axén.

Ku jẹ israeejlit jayu y'ijttinit jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm

25 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, ntsạjkp ạtse'e jẹtse'e xnụjávadat juu'
ve'e jẹ Nte'yam ñụpạạjmtki jẹtse'e kyayaknụjava y'ijt, ve'em tse'e
mkanayjávajadat jẹts ọọye'e juu' xtunnụjávada. Ka'a xa ve'e jẹ israeejlit
jayu mạkk jẹ vinma'yụn dụjayẹpta xạ'ma kạjx, van'it paatji ve'e ku ve'e
pyo'okụt pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, jẹ'ẹ tse'e dụjaanchjávadap
jẹ Nte'yam. 26 Ax ve'em tse'e nụjom jẹ israeejlit jayu dụjayẹjptinit jẹ
joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Nte'yam
vyaajñ jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp:

Yakjéjap tse'e jẹ Yaktsọọkpa jẹm jerusaleenit kyajpụn kạjxm,
jẹ'ẹ tse'e dụtuknụvaatsnup jẹ israeejlit jayu jẹ tyọ́kinda.
27 Yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ kọjtstán juu' ạts jẹ'ẹ ve'e nmasọọkjadap ku ạtse'e jẹ
tyọkin ntuknụvaatstinit.
Jidụ'ụm tse'e vyaajñ.

28 Cho'oxpụjkpts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ israeejlit jáyuda kụxe'e
dụkajaanchjávada jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. Miits jẹ m'ọ'yinda xa jẹ'ẹ
ve'e ku ve'e dụkajaanchjávada. Ọyam tse'e vye'ema, tyukkọnvaatsts
jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹts jẹ'ẹ ve'e dụjáyuvat, chạjkpts jẹ'ẹ ve'eda jẹ
jyụjpit jayu kạjxta, jẹ Abraham, jẹ Isaac, mạạt jẹ Jacob. 29 Ka'a xa
ve'e jẹ Nte'yam dụvinmatyíkụts pạn pạn jẹ'ẹ ve'e vyinkạạmp jẹtse'e
dụkunuu'kx. 30 Miitsta, ka jẹ israeejlit jáyuvapta, ka'a tse'e xkạtsụpạjkti
jẹ Nte'yam; ax ụxyam tse'e jẹ Nte'yam mtukmọ'ọtjada kụx ka'a ve'e jẹ
israeejlit jayu kyạtsạpạkta. 31 Ax nay ve'empa tse'e, ọ́yame'e jẹ israeejlit
jayu dụkakạtsạpạkta jẹ Nte'yam, tukmọ'ọtjadapts jẹ'ẹ ve'e, ve'em ax jo'n
miitse'e ụxyam mtukmọ'ọtjada jo'n. 32 Jẹ Nte'yam xa ve'e nụjom jẹ jayu
dụyaktaan jẹp tọkin jạạtp kụxe'e kyakạtsạpạ́kjada. Ve'em tse'e dụtuujn
jẹtse'e to'k kạ'ạjyji dụtukmọ'ọtụt.

"¡Ọọy xa ve'e jẹ Nte'yam dụtunnụmạja dụtunnụjaancha!"

33 ¡Ọọy xa ve'e jẹ Nte'yam dụtunnụmạja dụtunnụjaancha! ¡Va'ajts
kuvij ạạ'k xa jẹ'ẹ ve'e jẹts ọọy tse'e juu' dụtunnụjava! ¿Pạnts n'ite'e
ọ'yixjup jẹtse'e dụvinmọ́tuvụt pạn tyạjxe'e jẹts vintsọ ve'e juu' dụtún?
34 Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

¿Pạnts jẹ'ẹ n'ite'e dụnụja'vip ti vinma'yụne'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jyayejpp,
pạnts jẹ'ẹ n'ite'e ọ'yixjup jẹtse'e jẹ Nte'yam dụkọjtsvíjụt?
35 ¿Pạnts jẹ'ẹ n'ite'e too'vạjkp juu' tụdụmạ'ạ jẹtse'e ụx'ọọk kyuvẹjtụxjụt?
Jidụ'ụm tse'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ. 36 Jẹ Nte'yam xa ve'e nụjom juu'
jaty dụpạạm, jẹ'ẹ jẹ chọjkụn kạjx tse'e nụjom juu' jaty dụyakjẹji, jẹ'ẹ jẹ
myạjin kạjx tse'e nụjom juu' jaty y'it. ¡Yakmạja yakjaanchats jẹ'ẹ ve'e jẹ
Nte'yam y'ijtnit xạ'ma kạjx! Amén.

12

Vintsọ jẹ Nte'yam dụtsạk jẹtse'e jẹ jayu jyoojntykat

1 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ku̱xe'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
du̱nu̱'ixka̱da'aky, je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e nmunoo'kxtu̱kta je̱ts je̱'e̱
ve'e mnatyukvintsa̱'a̱gajadat, je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e joojntykidup,
juu' ve'e je̱ Nte'yam natyukka̱ta̱jkijup je̱ts juu' je̱'e̱ ve'e y'o̱yja'vip.
Pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em je̱ Nte'yam xvinjávadat
xvintsa̱'a̱gadat. 2 Ka'a tse'e m'ukjoojntykidinit ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱
mvinma'yu̱n xyaktíktstinit, ve'em tse'e o̱y xnu̱jávadat pa̱n ti ve'e je̱
Nte'yam cha̱jkp, pa̱n ti ve'e y'o̱yja'vip, pa̱n ti ve'e o̱y je̱ts va'ajts.

3 Je̱ maa'yu̱n ka̱jx juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnji, je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e
nvaajnjada: Ka'a tse'e nu̱yojk ma̱j mnayjávajadat je̱ts juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip; je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nu̱to'k nu̱to'k o̱y xpayo̱'o̱ydat je̱tse'e
xtóndat juu' ve'e mtukka̱daakju̱dup, ve'em ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga
ma̱a̱t je̱ jaanchja'vin juu' ve'e je̱ Nte'yam mmo̱o̱jyju̱du. 4 May viijn xa
ve'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk du̱ma̱a̱da, je̱m tse'e je̱ kya̱'a̱j, je̱m tse'e je̱ tyek, nay
je̱mpa tse'e juu' jaty viijnk. Ax juu' tse'e to'k ni'kx to'k ko̱pk, ka̱kje̱'e̱ tse'e
je̱ tyoonk tyukka̱da'akyju̱. 5 Nay ve'empa tse'e, nu̱may xa u̱u̱'me'eda,
ax to'k muk tse'e n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t je̱ts to'k muk tse'e n'ijtumda
nu̱to'k nu̱to'k, ve'em ax jo'n ku̱n'ijtumdi to'k ni'kx to'k ko̱pk je̱ Cristo
ma̱a̱t.

6 Ax ve'em tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e juu' nto'numdat vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam
je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin xmo̱'yumda to'k jado'k, ve'em ax jo'n xtuk-
mutso̱jkumda. Pa̱n yakmo̱'yumdu tse'e pa̱n vintso̱ ve'e nko̱jtsnajxumdat
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ve'em tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e nko̱jtsnajxumdat ax
jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga ma̱a̱t je̱ jaanchja'vin juu' ve'e njaye̱jpumdup.
7 Pa̱n yakmo̱'yumdu tse'e vintso̱ ve'e je̱ jayu mpatto'nimdat, ve'em tse'e
nto'numdat. Pa̱n yakmo̱'yumdu tse'e vintso̱ ve'e je̱ jayu ntuk'íxumdat
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ve'em tse'e nto'numdat. 8 Pa̱n yakmo̱'yumdu
tse'e vintso̱ ve'e je̱ jayu nyakjo̱t'amájimdat, ve'em tse'e nto'numdat. Pa̱n
yakmo̱'yumdu tse'e vintso̱ ve'e mputa̱jkimdat je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e
katih'ijtu̱xju̱dup, ve'em tse'e o̱y mputa̱jkimdat. Pa̱n yakmo̱'yumdu
tse'e vintso̱ ve'e je̱ jayu nyakkutojkjimdat, o̱y tse'e nto'numdat. Pa̱n
yakmo̱'yumdu tse'e vintso̱ ve'e o̱y jayu nnapya̱'mumjadat je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱n
pa̱n jatye'e tsaachvinmaaydup, xo̱o̱ndu̱k aaj xo̱o̱ndu̱k jo̱o̱t tse'e ve'em
nto'numdat.

9 Nacho̱kjada to'k jado'k to'k aaj to'k jo̱o̱t. Ka'a tse'e xtso̱ktat je̱
ka óyap; to'k aaj to'k jo̱o̱te'e mnaajk'ítjadat je̱ y'o̱y je̱'e̱ ma̱a̱t. 10 O̱o̱y
tse'e mtunnacho̱kjadat, ve'em ax jo'n du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu
ñacho̱kjadat. Íxtada vintso̱ ve'e mnavyintsa̱'a̱gajadat vimpit atu̱j.

11 O̱o̱y tse'e xtuntso̱ktat je̱tse'e mtóndat; ka'a tse'e mnoox'o̱o̱'ktat.
Mutonda mupa̱kta je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n to'k aaj to'k jo̱o̱t. 12 Xo̱o̱jntkpe'e
mnaajk'ítjadat je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n x'a'ixta. Muté̱nada tse'e
ku ve'e mtsaachpaa'tta. Ijtp tse'e mtsapko̱tstat.

13 Putá̱kada je̱ Nte'yam je̱ jyayu pa̱n pa̱n jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup.
Napyá̱mjada o̱y jayu ma̱a̱t je̱ je̱'yva jayu.

14 Amó̱tuda je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱kunoo'kxu̱t pa̱n pa̱n jatye'e mjom-
toojnju̱dup mtitoojnju̱dup, ka'a tse'e x'amó̱tudat je̱tse'e je̱ tyo̱kin yak-
tukkuvé̱ttat.

15 Xo̱o̱ndu̱kta je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e xo̱o̱jntktup. Ya'axta je̱'e̱ ma̱a̱t
pa̱n pa̱n jatye'e yaaxtup.

16 To'kji jẹ vinma'yụn xjayẹ́ptat nụjom jẹ jayu jẹ y'ọ'yin kạjxta.
Ka'a tse'e mnamyạ́jajadat; jẹ'ẹ ve'e mmạạtnayjávajadap jẹ jayu juu'
ve'e kayakvintsạ'kidup. Ka'a tse'e mnapyạ́mjadat jẹts ọọye'e juu'
xtunnụjávada.
17 Ka'a tse'e jẹ jayu xtonụmpijtjadat juu' ve'e ka ọ́yap pạn pạn jatye'e
ti ka ọ́yap mto'nụxjụdup. Íxtada jẹtse'e xtóndat juu' ve'e anañụjoma
jẹ jayu y'ọyja'vidup. 18 Tonda pạn joma vaate'e m'ọ'yixjada jẹtse'e
ọy jọọt mjoojntykadat mạạt anañụjoma. 19 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda,
juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, ka'a tse'e xtukkuvẹ́ttat pạn pạn jatye'e
mto'nụxjụdup juu' ve'e ka ọ́yap. Kụx jidụ'ụme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ: "Jẹ Mạjạ Vintsạne'e vaamp: Xtukkạdaakp xa ạtse'e jẹts ạtse'e
jẹ jayu mpạạjmjadat jẹ tsaachto'nụn, ntukkuvẹ́ttapts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ
tyọ́kinda." 20 Vaampap tse'e jidụ'ụm: "Pạn yu'ọọ'kjup xa ve'e juu' ve'e
mtso'oxpạjkjup, myakkáyup tse'e; ax pạn tạạtsip tse'e, myak'oo'kup tse'e.
Kụx ku xa ve'e ve'em xtónụt, natyukjávajap tse'e jẹ tyọkin." Jidụ'ụm tse'e
vya'añ. 21 Ka'a tse'e mnamyasọ'ọkjadat jẹtse'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ myakku-
tojkụxjadat; ñojk'ọ́ye'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ xyakkutojkjadat jẹ'ẹ kạjx ku ve'e
xtonda jẹ y'ọy jẹ'ẹ.

13

Vyinmajtsjup tse'e jẹtse'e nnapyạ'mumjadat jẹp jẹ yakkutojkpa kyạ'p pya'tkup

1 Ve'em xa ve'e dụtsạk jẹtse'e to'k kạ'ạjyji jẹ jayu ñapyạ́mjụt jẹp jẹ'ẹ
kyạ'p pya'tkup juu' ve'e yakkutojktup, kụx ka'a ve'e pạn yakkutojkpa jẹ
kutojkụn dụjayep pạn ka'a ve'e jẹ Nte'yam myạ'ạjụ. Nụjom tse'e pạn pạn
jatye'e yakkutojktup, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e pạạjmjụdu. 2 Ax ve'em tse'e,
pạn pạn xa ve'e jẹ yakkutojkpa dụtso'oxpạjkp, cho'oxpạjkpapts jẹ'ẹ ve'e
jẹ Nte'yam kụx ka'a ve'e dụkuvụk juu' ve'e jẹ Nte'yam pyavaampy. Pạn
pạn tse'e dụtso'oxpạjkp jẹ Nte'yam, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e tukkuvẹ́tjadap.
3 Kụx ka jẹ'ẹ kạjxap xa ve'e jẹ yakkutojkpa y'itta jẹtse'e dụ'atsạ'ạgadat
pạn pạn jatye'e dụtoondup juu' ve'e ọy, jẹ'ẹ kạjxe'e jẹtse'e dụ'atsạ'ạgadat
pạn pạn jatye'e dụtoondup juu' ve'e ka ọ́yap. Pạn mtsọjktup tse'e
jẹtse'e jẹ yakkutojkpa mkah'atsạ'ạgajadat, tonda tse'e juu' ve'e tum
ọy, ve'em tse'e jẹ yakkutojkpa myakmạ́jajadat, 4 kụx jẹ Nte'yam jẹ'ẹ
ve'e tyoojnjip miits jẹ m'ọ'yin kạjxta. Ax pạn jẹ'ẹ tse'e mtoondup juu'
ve'e ka ọ́yap, tsạ'ạgada tse'e, kụx ka kọọjyap xa ve'e jẹ yakkutojkpa jẹ
kutojkụn dụjayep jẹtse'e jẹ tsaachto'nụn dụpạ́mụt, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e
mọọjyju jẹ kutojkụn jẹtse'e dụyaktsaachpaa'tụt jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e
dụtoondup juu' jatye'e ka ọ́yap. 5 Jẹ'ẹ kạjx tse'e dụtsạk jẹtse'e jẹ jayu jẹp
kutojkụn pa'tkup ñaajk'ítjụt, ka jẹ'ẹ kạjxjyap tse'e jẹtse'e jẹ tsaachpaatụn
kyapaa'tjụt, jẹ'ẹ kạjxpa ve'e jẹtse'e jẹ va'ajts vinma'yụn dụjayẹ́pụt. 6 Jẹ'ẹ
kạjxpats miitse'e xmọ'ọda jẹ kupạ'mụn jẹ yakkutojkpa, kụx jẹ Nte'yam
jẹ'ẹ ve'e tyoojnjidup, jẹ'ẹjyam jẹ'ẹ ve'e jẹp ñụ'ijtp jẹtse'e yakkutókụt.
7 Kuvẹtta juu' ve'e myọ́jidup. Pạn pạn xa ve'e tukkạdaakjup jẹ
kupạ'mụn, ax mmọ'ọdap tse'e. Pạn pạn tse'e tukkạdaakjup jẹtse'e
xyakmạ́jadat, ax myakmạ́jadap tse'e. 8 Ni pạna tse'e xkamuyọ́jadat;
jẹ'ẹjyji ve'e jẹ tsọjkụn juu' ve'e mnatyukmuyọ́jijidup to'k jado'k. Pạn
pạn xa ve'e dụtsọjkp jẹ myujayu, ve'em tse'e dụkutyún jẹ Moisés jẹ
pyava'nụn. 9 Kụx jidụ'ụme'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn vya'añ: "Ka'a tse'e
xyakvintsạ'kintọ́kidat jẹ navyạjkụn, ka'a tse'e myakjayu'ọọ'ktat, ka'a

tse'e mmęę'tstat, ka'a tse'e ti xnas'ayǫ́vadat.” Ax yą'ą jęts nujom ję viijnk
pava'nun, akojtsmúk tse'e tyañ jidu'um: “Tsǫkta ję mmująntąmda ję
mmutąktąmda ve'em ax jo'n viinm mnachǫ́kjada.” 10 Pąn pąn xa ve'e
dujayęjpp ję tsojkun, ka'a tse'e ti ka ǫ́yap dutuujnja ję myujayu. Ax ve'em
tse'e, ję tsojkun kąjx xa ve'e ję jayu dukutyún ję pava'nun.
11 Ję'ę kąjx tse'e ję Nte'yam dutsąk jętse'e ve'em xtóndat kux
mnuja'vidupe'e jęts najxpe'e ję it. Ve'em tse'e m'ijttinit ax jo'n ję jayu
juu' ve'e pojtuktup ku ve'e mya'ajta jętse'e ję chooj duyakkę'ękta,
mnuja'vidupe'e jęts tą́mani ve'e ję xąąj ku ve'e myiinnuvat ję
nYaktsǫǫkpamda Jesucristo, tą tse'e jyaa'ktą́mini ję xąąj ku ve'e
myiinnuvat jęts ka'a ve'e ku ve'e njaanchja'vi'ukva'numdi. 12 Ve'em
xa ve'e uxyam yą it ax jo'n ję it kǫǫ'tsna jętse'e javęę'n yak'a'ix jętse'e
ję xąąj pyítsumut. Va'an tse'e dukǫǫ'kto'numdini ję kyǫ'ǫy ję'ę, ję'ę juu'
ve'e ję jayu tyoondup juu' ve'e ijttup ax jo'n ję'ęda juu' ve'e ijttup jęja
akǫǫ'ts it jąąt; ję'ę ve'e nto'numdinup vintsǫ ve'e n'amąądaaguimdat
ję kyǫ'ǫy ję'ę ję mąkkin kąjx juu' ve'e ję Nte'yam xmǫ'yumdup, ve'em
tse'e n'ijtumdinit ax jo'n ję'ęda juu' ve'e ijttup jęja ajajtk it jąąt. 13 Va'an
tse'e dujoojntykimda ax jo'n dupaa'ty du'akęęga, ve'em ax jo'n ję jayu
juu' ve'e joojntykidup jęja ajajtk it jąąt. Ka'a tse'e ve'em nto'numdat
ax jo'n ję'ęda pąn pąn jatye'e ooktup mookjudup, pąn pąn jatye'e juu'
dujomtoondup dutitoondup, pąn pąn jatye'e ję kąts dutukmąątjayęjptup
ję yaa'y ję tą'ąx juu' ve'e ka pǘkap jyayęjptup, pąn pąn jatye'e dutoondup
juu' ve'e kyapaatyp kyah'akęęguip, pąn pąn jatye'e nacho'oxpąjkjudup,
jęts pąn pąn jatye'e ęjkjudup jǫt'aajnjudup ku ve'e juu' kya'ǫ'yixjada
ax jo'n ję viijnk jayu. 14 Jęme'e ję Mąją Vintsą́n Jesucristo y'am kyą'm
nmapyą'mumjadat. Ję'ę mąąt tse'e n'ijtumdinit ve'em ax jo'n ję jayu
dujayępta ję vit juu' ve'e natyukxǫjxjudup. Ka'a tse'e nto'numdat juu'
ve'e ntsojkumdup yą n'avintsǫ vinma'yun kąjxamda.

14

Ka'a tse'e ntǫkimpayǫ'yumdat ję nmujaanchja'vivamda

1 Kuvąkta ję mmujaanchja'vivada pąn pąn jatye'e duka'ǫynuja'vidup
pąn ti ve'e ję Nte'yam chąjkp; ax ka'a tse'e xkojtsvintsǫ́vdat ku
ve'e ǫy dukavinmǫ́tuda. 2 Jęm xa ve'e ję jaanchja'vivada juu' ve'e
nayja'vijidup jętse'e dują'kxtat to'k ką'ąjyji ti jaty, jęmpa tse'e vi-
ijnktava juu' ve'e duka'ǫynuja'vidup ti ve'e ję Nte'yam chąjkp, tum
ję aajy ję ojts tse'e jyą'kxtup. 3 Ję jaanchja'vivada pąn pąn jatye'e
dują'kxtuvap ję tsu'uts, ka'a tse'e duviijnk'íxtat ję myujaanchja'vivada
juu' ve'e ję'ęjyji dują'kxtup ję aajy ję ojts; jęts ję jaanchja'vivada juu'
ve'e ję'ęjyji dują'kxtup ję aajy ję ojts, ka'ats ję'ę ve'e duviijnk'íxtuvat ję
myujaanchja'vivada juu' ve'e dują'kxtuvap ję tsu'uts, kux kuvąjkjudu
ję'ę ve'e ję Nte'yam. 4 Nunjajtp tse'e ku ve'e vinkex ñunva'anut jęts ka'a
ję'ę ve'e vye'ema. Jidu'umts ątse'e n'atsąv: ¿Pąnts mitse'e tumpumju
jętse'e xtǫkimpayǫ'ǫyut ję viijnk jayu ję tyoompa? Ję vyintsą́n xa ję'ę ve'e
va'anup pąn ǫy ję'ę ve'e juu' ve'e tyuump uk pąn ka'a. Ax tyónupts ję'ę
ve'e juu' ve'e ǫy, kux ǫ'yixjup ję'ę ve'e ję Mąją Vintsą́n jętse'e ję jayu ję
y'ǫy ję'ę dutónut.
5 Jęm xa ve'e ję jaanchja'vivada juu' ve'e vinjava taandup jęts
ñumą́jipe'e to'k ję xąąj jęts ka'a ve'e jado'k ję xąąj. Jęmpa tse'e ję
viijnk jaanchja'vivada juu' ve'e vinjava taandup jęts akijpxa ve'e

dụnụmájada nụjom jẹ xạạj. To'k jado'k tse'e vinjava tyándat pạn
vintsọ ve'e ọy dụpaa'tụt dụ'akẹẹgat. 6 Jẹ'ẹ juu' ve'e dụ'amaa'yidup
to'k jẹ xạạj jẹts ka'a ve'e jado'k jẹ xạạj, ve'emts jẹ'ẹ ve'e dụtonda
jẹtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n dụyakmájadat dụyakjaanchadat; jẹts jẹ
jaanchja'vivada juu' ve'e dụkah'amaa'yidup jẹ xạạj juu' ve'e jẹ
myujaanchja'viva y'amaa'yidup, ve'em tse'e dụtonda jẹtse'e jẹ Mạjạ
Vintsạ́n dụyakmájiduvat dụyakjaanchiduvat. Jẹ jaanchja'vivada
juu' ve'e dụjạ'kxtuvap jẹ tsu'uts, ve'em tse'e dụtonda jẹtse'e jẹ Mạjạ
Vintsạ́n dụyakmájadat dụyakjaanchadat, kụx kyukọjtsjidup jẹ'ẹ ve'e
jẹ Nte'yam jẹ'ẹ juu' ve'e kyaaydup y'ooktup. Jẹ jaanchja'vivada juu'
ve'e dụkajạ'kxtup jẹ tsu'uts, ve'em tse'e dụtonda jẹtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n
dụyakmájiduvat dụyakjaanchiduvat, kyukọjtsjiduvapts jẹ'ẹ ve'e juu'
ve'e kyaaydup y'ooktup.
7 Ni pạ́nats ụụ'me'eda juu' ve'e kajoojntykip jẹ y'avintsọ jẹ'ẹ kạjx,
jẹts ni pạ́nats ụụ'me'eda juu' ve'e ka'ọọ'kp jẹ y'avintsọ jẹ'ẹ kạjx. 8 Pạn
joojntykimdup xa ve'e, jẹ Nte'yam kạjxts ụụ'me'e njoojntykimda; jẹts
pạn ọọ'kumdup tse'e, jẹ Nte'yam kạjxpats ụụ'me'e n'ọọ'kumduva. Ax
ve'em tse'e, pạn joojntykimdup tse'e uk pạn ọọ'kumdup tse'e, jẹ Nte'yam
jẹ jyáyuts ụụ'me'eda. 9 Jẹ'ẹ kạjx xa ve'e jẹ Cristo y'uk'ạạ'k jẹtse'e
jyoojntykpạjknuva jẹtse'e dụnụvintsạnikạ́xụt nụjom pạn pạn jatye'e
joojntykidup jẹts nụjom pạn pạn jatye'e ọọ'ktu.
10 Kụx tse'e ve'em, ¿tyạjxts miitse'e jẹmda juu' ve'e vaandup jẹts ka'a
jẹ'ẹ ve'e y'ọya juu' ve'e tyoondup jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ
chạ'ạ? ¿Jẹts tyạjxts miitse'e jẹ́mdava juu' ve'e dụkọ'ọy'íxtup jẹ y'uts jẹ
y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ? Ka'a tse'e xtukkạdaakumda jẹts jẹ'ẹ ve'e
ntọkimpayọ'yumdat, to'k jado'k ụụ'me'e njẹ'yumdinit jẹm jẹ Nte'yam
vyinkojkm, ax jẹ'ẹts ụụ'me'e xtọkimpayọ'yumdap. 11 Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e
ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Vaamp xa ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n:
"Tyụ́vam ạtse'e nva'añ jẹts nụjom ạtse'e jẹ jayu xvinkọxktẹ́nadat,
nụjom tse'e vya'andat jẹts pyaatyp y'akẹẹguip jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e ntu-
ump."
Jidụ'ụm tse'e vya'añ. 12 Ax ve'em tse'e, nụto'k jaty ụụ'me'e jẹ
cuenta jẹ Nte'yam nmọ'yumdinit pạn vintsọ ve'e juu' jaty tụnto'numda
tụnkọjtsumda.

Ka'a tse'e jẹ jayu ntukmasọọkumdat jẹ Nte'yam jẹ tyoo'

13 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ka'a tse'e n'uktọkimpayọ'yumdinit to'k jado'k, jẹ'ẹ
ve'e mpayọ'yumdap vintsọ ve'e jẹ n'útsamda jẹ n'ajchamda jẹts jẹ
n'útsamda jẹ ntsạ'ạamda nkatukmasọọkumdat jẹ Nte'yam jẹ tyoo'. 14 Kụx
ạtse'e to'k muk n'it jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesús mạạt, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e vinjava
ntañ jẹts ka'a ve'e tii ni tía juu' ve'e yaktọkintoomp jẹ y'avintsọ jẹ'ẹ.
Ax pạn jẹ jayu tse'e dụnasja'vip jẹts jẹme'e juu' ve'e yaktọkintoomp,
yaktọkintoompts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu dụtún juu' jẹ'ẹ ve'e ñasja'vip
jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e y'ọya. 15 Ax pạn ñasja'vidup tse'e jẹ m'utsta jẹ m'ajchta
ukpụ jẹ m'utsta jẹ mtsạ'ạda jẹts ka ọ́yap jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mtoondup,
jẹ'ẹ kạjx ku ve'e dụ'ixta juu' ve'e mjạ'kxtup, mkatsọjktup tse'e jẹ m'utsta
jẹ m'ajchta ukpụ jẹ m'utsta jẹ mtsạ'ạda ku ve'e ve'em xtonda. Ka'a
tse'e xyakvintọ́kidat jẹ jayu juu' ve'e jẹ Cristo kyu'ọọ'ki, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e
xjạ'kxta juu' jẹ'ẹ ve'e ñasja'vip jẹts yaktọkintoomp jẹ'ẹ ve'e. 16 Ọyame'e
xnụjávada jẹts nvaat jẹ'ẹ ve'e xtóndat juu' ve'e mtoondup, ka'a tse'e

ve'em xtóndat pạn jẹ jayu ve'e dụnasja'vidup jẹts tọkin jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mtoondup. 17 Kụx ku xa ve'e jẹ jayu y'it jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm, ka'a tse'e dụyakvinkọ́pkada juu' ve'e kyaaydup y'ooktup, jẹ'ẹ ve'e yakvinkọ́pkidup jẹtse'e dụtóndat juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, jẹ ọy jọọt dụjayẹ́ptat, jẹtse'e xyọọndụktat jẹ Espíritu Santo kạjx. 18 Pạn pạn xa ve'e jẹ Cristo ve'em dụmutoomp dụmupạjkp, ọy jọọtts jẹ'ẹ ve'e y'it jẹ Nte'yam mạạt, íxjụduvapts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹts vintsọ ve'e dụtún juu' ve'e ọy.

19 Ax ve'em tse'e, ve'em xa ve'e dụtsạk jẹtse'e nto'numdinit nkọjtsumdinit vintsọ ve'e ọy jọọt nmamyu'ijtumjidinit to'k jado'k jẹtse'e mạkk aaj mạkk jọọt n'ijtumdinit to'k muk jẹ Cristo mạạt. 20 Jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam tyoon, ka'ats miits jẹ'ẹ ve'e xyakvintọ́kidat jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e mkaaydup m'ooktup. Nvaat tse'e jẹ jayu dụkáyụt dụ'oo'kụt jyajuu' kaakyạnạạja; ax tọ́kints jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu dụkay dụ'uu'k juu' ve'e jẹ viijnk jayu tukmasọọkjup jẹ Nte'yam jẹ tyoo'. 21 Pyaatyp y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e jẹts ka'a miitse'e jẹ tsu'uts xjạ'kxtat, ka'a ve'e jẹ tsaaydum pa'ajk nạạj x'oo'ktat, ni ti viijnka ve'e xkatóndat pạn jẹ'ẹ kạjxe'e jẹ m'utsta jẹ m'ajchta ukpụ jẹ m'utsta jẹ mtsạ'ạda dụmasọ'ọkta jẹ Nte'yam jẹ tyoo'. 22 Pạn ti ve'e mjaanchja'vidup jẹtse'e xtóndat yạ'ạ kạjx, jẹja tse'e jẹ Nte'yam vyinkujkji dụtsạk jẹtse'e ve'em xjaanchjávadat. Xọọn jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu juu' ve'e dụnụja'vip jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tyuump. 23 Ax jẹ jayu juu' ve'e mẹjtsvinmaayp, tọkintoompts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e juu' dụkay dụjụ'kx jẹtse'e dụkajaanchjáva jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e ku ve'e ve'em dụtún. Kụx pạn ti ve'e jẹ jayu tyoondup jẹtse'e dụkajaanchjávada jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e, tọ́kints jẹ'ẹ ve'e ku ve'e ve'em dụtonda.

15

Va'an dụto'numda pạn vintsọ ve'e jẹ viijnk jayu dụ'ọyjávadat

1 Ụụ'mda, pạn pạn jatye'e dụnụja'vidinup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ve'em tse'e dụtsạk jẹtse'e mputạjkimdat pạn pạn jatye'e dụka'ọynụja'vidup ti ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ka'a tse'e nto'numdat vintsọ ve'e viinm n'ọyja'vimda, 2 jẹ'ẹ ve'e nto'numdap juu' ve'e jẹ nmujaanchja'vivamda y'ọyjávadap jẹtse'e y'ítụt jẹ'ẹ jẹ y'ọ'yin kạjxta, ve'em tse'e jẹ Jesucristo nụyojk dụjaanchjávadat. 3 Kụx ni jẹ Criistova ve'e dụkatuujn vintsọ ve'e viinm dụ'ọyjava, ve'em ax jo'n dụnụụjmi jẹ Tyee', ve'em ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ jo'n: "Ku tse'e jẹ jayu mvinkọjtspẹjtjidi, ạts tse'e xtukkạdakkạjx." Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmi. 4 Nụjom tse'e juu' jatye'e jatyáñ ijtp jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp, jẹ'ẹ kạjxts jẹ'ẹ ve'e yakjatyaajñ jẹtse'e xtuk'íxumdat, jẹtse'e mạkk aaj mạkk jọọt nmuténimdat juu' jatye'e nyaknajxumdap, jẹtse'e jẹ jọt'amạjin njayẹjpumdat van'it paat ku ve'e ve'em tyoojnjinit kyọjtsjinit ax jo'n jẹp javyet. 5 Jẹ Nte'yam, juu' ve'e jẹ jayu dụmạkkinmọọyp jẹtse'e juu' dụmutẹ́nat jẹtse'e dụyakjọt'amạja, jẹ'ẹ tse'e dụtónup vintsọ ve'e kijpx jẹ vinma'yụn xjayẹ́ptat, ve'em ax jo'n jẹ vinma'yụn juu' ve'e jẹ Cristo Jesús jyayejpp. 6 Ax ve'emts miitse'e to'k kạ'ạjyji to'k aaj to'k jọọt xyakmạ́jadat xyakjaanchadat jẹ Dios Tee' jẹts jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo.

Yakvaajnjidu ve'e jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap

7 Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n jẹ Cristo mkuvạ́kjada, ve'em tse'e mnakyuvạ́kjadat to'k jado'k, ve'em tse'e xyakmạ́jadat xyakjaanchadat

jẹ̱ Nte'yam. 8 Kṵx juu' xa ạ̱ts miitse'e nvaajnjidup, yạ̱'ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e:
Miine'e jẹ̱ Cristo jẹ̱tse'e dṵmutónṵt dṵmupạ́kṵt jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ israeejlit
jayu jẹ̱ y'ọ̱'yin kạ̱jxta. Ku ve'e ve'em dṵtuujn, yaknṵkẹ̱'xnatạ̱jkits jẹ̱'ẹ̱
ve'e jẹ̱ts kyutyuumpe'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook jẹ̱tse'e ve'em tyónjṵt juu'
ve'e jẹ̱ Nte'yam tyukvinva'ni jẹ̱ jṵjpit jáyuda, jẹ̱ Abraham, jẹ̱ Isaac, mạ̱ạ̱t
jẹ̱ Jacob. 9 Jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx tse'e myiimpa jẹ̱ts pạ̱n pạ̱n jatye'e ka jẹ̱ israeejlit
jáyuvap, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵyakmạ́jidinup dṵyakjaanchidinup jẹ̱ Nte'yam kṵxe'e
tyukmọ̱'tjṵduva, ve'em ax jo'n jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Nyakmạ́jap nyakjaanchapts ạ̱ts mitse'e jẹ̱ nṵmay jayu mạ̱ạ̱t juu' ve'e ka
jẹ̱ israeejlitap,
ạ́vupts ạ̱tse'e mits jẹ̱ mmạ̱jin jẹ̱ mjaanchin kạ̱jx.

10 Jado'k nax tse'e jidṵ'ṵm vyaampa:

Miitsta, pạ̱n pạ̱n jatye'e ka jẹ̱ israeejlit jáyuvapta,
xọ̱ọ̱ndṵkta mạ̱ạ̱t jẹ̱'ẹ̱da juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam vinkọ̱ọ̱jnjṵdu.

11 Vaampap tse'e jidṵ'ṵm:

Nṵjome'e pạ̱n pạ̱n jatye'e ka jẹ̱ israeejlit jáyuvap,
yakmạ́jada yakjaanchada jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n,
ve'em tse'e, yakmạ́jada yakjaanchada jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n nṵjom jẹ̱ jáyuda.

12 Jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ Isaías jẹ̱p Kunuu'kx Jatyán kṵjxp dṵjatyaampa:

Yakjéjap xa ve'e to'k jẹ̱ Isaí jẹ̱ chaan jẹ̱ kyọ̱ọ̱j pạ̱ne'e dṵyakkutojkjap
vinxṵp to'k it to'k naxviijn,
jẹ̱m tse'e jẹ̱ Isaí jẹ̱ chaan jẹ̱ kyọ̱ọ̱j y'am kyạ̱'m ñapyạ̱ạ̱jmjidinit juu' ve'e ka
jẹ̱ israeejlit jáyuvapta.
Jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ Isaías dṵjatyaajñ.

13 Jẹ̱ Nte'yam, juu' kạ̱jxe'e n'a'íxumda jẹ̱ y'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e miimp-
num, jẹ̱'ẹ̱ tse'e xọ̱ọ̱jntkp myak'ítjadap jẹ̱ts jẹ̱ ọ̱y jọ̱ọ̱t mạ̱ạ̱t kṵxe'e jẹ̱'ẹ̱
xjaanchjávada, ve'em tse'e jẹ̱ Espíritu Santo jẹ̱ myạ̱kkin kạ̱jx nṵyojk ọ̱y
xnṵja'vi'atạ̱'ạ̱tstat jẹ̱ts tyṵ́vam jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ y'ọ̱y jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e m'a'íxtup.

14 Utsta ajchta utsta tsạ̱'ạ̱da, nnṵja'vip ạ̱tse'e jẹ̱ts ọ̱y jayu miitse'eda
jẹ̱ts ọ̱ọ̱ye'e juu' xtunnṵjávada, jẹ̱ts m'ọ̱'yixjṵdupe'e jẹ̱tse'e mnatyuk'íxjadat
to'k jado'k. 15 Ọ̱yam tse'e vye'ema, yap ạ̱tse'e nạ̱k kṵjxp nnayjávaja jẹ̱ts
ạ̱ts miitse'e juu' ntukjaa'myẹ́tstat. Jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jxts ạ̱tse'e ve'em nmayjávaja
kṵxe'e ạ̱ts jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ maa'yṵn xtoojnji 16 jẹ̱ts ạ̱tse'e jẹ̱ Cristo Jesús
nmutónṵt nmupạ́kṵt jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱ y'ọ̱'yin kạ̱jxta pạ̱n pạ̱n jatye'e ka jẹ̱ israeejlit
jáyuvap. Nvaajnjidupts ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ ọ̱y kạ̱ts jẹ̱ ọ̱y ayook juu' ve'e
jẹ̱ Nte'yam yakmiin yaja naxviijn, ve'em tse'e y'ijttinit jẹ̱ vintsạ̱'kin
juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam y'ọ̱yja'vip, ve'em ax jo'n ạ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam
kṵntukvintsạ̱'kidi, ve'em tse'e y'ijttinit jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jyayu jẹ̱ Espíritu
Santo kạ̱jx.

17 Ax ve'em tse'e, ọ̱ọ̱y ạ̱tse'e ntuntukxọ̱ọ̱ndṵk juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam
tyoon kyọ̱jts ạ̱ts kạ̱jx, ạ̱ts, nṵto'k juu' ve'e ijtp to'k muk jẹ̱ Cristo Jesús
mạ̱ạ̱t. 18 Nayja'vijup ạ̱tse'e jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱jyji ạ̱tse'e nkọ́tsup juu' ve'e jẹ̱ Cristo
tyoon kyọ̱jts ạ̱ts kạ̱jx jẹ̱ts ve'em pạ̱n pạ̱n jatye'e ka jẹ̱ israeejlit jáyuvap,
jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵkạ̱tsạ̱pạ́ktap jẹ̱ Nte'yam, ve'em juu' jatye'e tyoon kyọ̱jts ạ̱ts
kạ̱jx 19 ku ve'e jẹ̱ mṵ́jit nṵja'vin jẹ̱tse'e jẹ̱ mạ̱jin dṵtuujn jẹ̱ts ku ạ̱tse'e jẹ̱
Espíritu Santo xyakmạ̱kkpṵjk. Ax ve'emts ạ̱tse'e jẹ̱ jayu nvaajnjikṵjx jẹ̱
ọ̱y kạ̱ts jẹ̱ ọ̱y ayook jẹ̱m jerusaleenit kyajpṵn kạ̱jxm jẹ̱tse'e jẹ̱m paat jye'ya
iliiricovit y'it jọ̱ọ̱tm. 20 Ijtpts ạ̱tse'e ntsạ̱k vintsọ̱ ạ̱tse'e jẹ̱ jayu nvaajnjadat
jẹ̱ ọ̱y kạ̱ts jẹ̱ ọ̱y ayook joma ve'e jẹ̱ Cristo jyẹ̱'ẹ̱ kyayaknṵjávana, ka'ats
ạ̱tse'e ve'em ntónṵt ax jo'n jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱ tạ̱jk dṵjaa'kyakvimpẹ̱jtp

joma ve'e jẹ viijnk jayu jẹ tạjk dụtsọọ'nduk. 21 Ve'em ạtse'e ntsạk jẹts
ạtse'e ntónụt ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e kayakvaajnjidupna,
y'íxtapts jẹ'ẹ ve'e,
jẹts jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dụkamọ́tudupna,
vyinmọ́tudapts jẹ'ẹ ve'e.
Jidụ'ụm tse'e vya'añ.

Ñụvinma'yi tse'e jẹ Pablo jẹtse'e ñạjkxụt jẹp Roma

22 Kụx ạtse'e ve'em ntun, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e xka'ọ'yixjụ jẹts ạts miitse'e
nạjkx nku'ixta, ọ́yam ạtse'e may náxani njanụpạạmdụka. 23 Ax ụxyam
tse'e, tạ ạtse'e nton'avaada yaja it jạạt joma ạtse'e tụnnaxy tụntạka.
Jékani jẹts ụxyam paat ạtse'e ọọy njatuntsạk jẹts ạtse'e n'ítụt miits mạạtta,
24 a'ixpts ạtse'e jẹts x'ọ'yixjup ạtse'e tsojk. Nku'ixuvaandup ạts miitse'e
naxyji ku ạtse'e nnạjkxụt jẹp espáñait y'it jạạtp. Ku ve'e vẹẹ'n jẹ it ñáxụt
jẹtse'e xyọọndụkụt ạts yạ n'aaj yạ njọọt ku ạtse'e n'ítụt miits mạạtta,
van'itts ạts miitse'e xputạ́kadat jẹts ạtse'e njaa'knạjkxụt jẹp España. 25 Ax
nạjkxpts ạạtse'e ụxyam jẹm Jerusalén jẹts ạạtse'e jẹ putạjkin nmọ'ọdat
jẹ Nte'yam jẹ jyayu juu' ve'e jẹm ijttup. 26 Kụxe'e jẹ jaanchja'vivatạjk
juu' ve'e tsụụnidup jẹm macedóniait y'it jọọtm jẹts yaja acáyait y'it jạạt,
jẹ'ẹ tse'e dụnụpạạjmtkidu jẹtse'e jẹ putạjkin dụtuknụkẹ́xtat jẹ Nte'yam
jẹ jyayu pạn pạn jatye'e ayọọvdup jẹm Jerusalén. 27 Y'ọyja'vidu tse'e
jẹtse'e ve'em dụtóndat, ax pyaatyp y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e, kụx ve'eme'e
tyukkạda'akjada. Kụx jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e ijttup ka jẹ israeejlit jáyuvap,
jẹ'ẹ tse'e dụjayẹjptup jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook mạạt jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e
israeejlit jayu jẹtse'e ve'em dụjayẹjptuvat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma
kạjx ijtp, pyaatyp y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ israeejlit jayu yak-
tukputạ́kadat juu' ve'e y'íxtup jyayẹjptup pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit
jáyuvap. 28 Ax ve'em tse'e, ku ve'e yaktukkạtạka vyẹ'nat yạ putạjkin
juu' ve'e yakmojktup, van'itts ạtse'e jẹp España nnạjkxụt, ve'emts ạts
miitse'e naxyji nku'íxtat. 29 Ọy xa ạtse'e nnụjava jẹts ọọye'e jẹ Cristo
xtunkunoo'kxumdat ku ạtse'e jẹm nmạjkxụt jẹts ạts miitse'e nvaajnjadat
jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook.

30 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo kạjx
jẹts jẹ tsojkụn kạjx juu' ve'e jẹ Espíritu Santo xmọ'yumdup, jẹ'ẹ
kạjxts ạts miitse'e nmunoo'kxtụkta jẹts ạtse'e to'k aaj xputạ́kadat,
ạtse'e xnụtsapkọ́tstat. 31 Amọ́tuda to'k aaj jẹ Nte'yam jẹts ạtse'e
xtuknụva'atsụt jẹ tsaachto'nụn juu' ạtse'e xtoojnjavaandup jẹ'ẹ pạn pạn
jatye'e dụkajaanchja'vidup jẹ Jesucristo jẹm Judea, jẹts nay ve'empa ve'e
ọy yakkuvạ́kụt jẹ putạjkin juu' ve'e yaktukkạtạ́kadap jẹ Nte'yam jẹ jyayu
juu' ve'e tsụụnidup jẹm Jerusalén. 32 Pạn vaamp tse'e jẹ Nte'yam, van'itts
ạtse'e njẹ'yat va'ajts xọọjntkp joma ve'e miitsta jẹts ạtse'e njọt'amạ́jat ku
ve'e nku'íxtat. 33 Jẹ Nte'yam, juu' ve'e dụyajkp jẹ ọy jọọt, jẹ'ẹ mạạt tse'e
m'ijttinit. Amén.

16

Ku jẹ Pablo máyam jẹ Dios dụkejx

1 Ọy jayu jẹ'ẹ ve'e jẹ Febe, nụto'k jẹ n'útsamda jẹ ntsạ'ạamda juu'
ve'e jẹ Nte'yam dụmutoomp dụmupạjkp jẹ jaanchja'vivatạjk mạạt juu'
ve'e nay'amojkijidup jẹm cencréait kyajpụn kạjxm. 2 Ọy yakxọ́n tse'e

xkuvą́ktat ję Mąją Vintsą́n kąjx, ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akę̱ęga ję̱tse'e
dụtóndat ję̱ Nte'yam ję̱ jyayu. Putą́kada to'k aaj yą Febe pąn ti jatye'e
ka'ijtụxjup, kụx nụmaye'e ję̱ jayu juu' ve'e pyutąjki, xputąjki ą̱tse'e
viinm.
3 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios xmǫ'ǫdat ję̱ Priscila ję̱ts ję̱ Aquila, ję̱'ę̱ juu'
ą̱tse'e ntukmą̱ą̱tmutoondup ntukmą̱ą̱tmupąjktup ję̱ Cristo Jesús. 4 Viinm
xa ję̱'ę̱ ve'e ję̱p kutsą'ą̱ga jąą̱tp ñaajktaajnjidi ą̱ts kąjx. Nkukǫjtsjidupts
ą̱tse'e, ax ka ą́tsjyap tse'e, ve'empa ve'e nụjom ję̱ utsta ję̱ ajchta ję̱ts
ję̱ utsta ję̱ tsą'ą̱da pąn pąn jatye'e ka ję̱ israeejlit jáyuvap. 5 Máyame'e
to'k aaj ję̱ Dios xmǫǫyduvat ję̱ utsta ję̱ ajchta ję̱ts ję̱ utsta ję̱ tsą'ą̱da juu'
ve'e nay'amojkijidup ję̱m ję̱ Priscila ję̱ts ję̱ Aquila tyą̱k'amda. Máyame'e
to'k aaj ję̱ Dios xmǫǫyduvat ję̱ Espaneto juu' ą̱tse'e nmą̱ą̱tnayja'vijup
ję̱ts ą̱tse'e ǫǫy ntuntsą̱k. Ję̱'ę̱ ve'e mutoo'vąjkp dụjaanchja'vi'ukvaan ję̱
Cristo yaja acáyait y'it jąą̱t. 6 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios xmǫǫyduvat ję̱
María juu' ve'e ǫǫyani tuntoomp miits mą̱ą̱tta. 7 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios
xmǫǫyduvat ję̱ Andrónico ję̱ts ję̱ Junias, ą̱ts ję̱ nmu'israeejlit jáyuda juu'
ą̱tse'e nmą̱ą̱tpoxụntą̱ktsụụnidu, ñụmájidup ję̱'ę̱ ve'e ję̱ kuką́tsiva mą̱ą̱tta
ję̱tse'e too'vąjkp to'k muk y'ijtti ję̱ Cristo mą̱ą̱t ję̱ts ka'a ve'e ą̱ts.
8 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios xmǫ'ǫdat ję̱ Amplias juu' ą̱tse'e ǫǫy
ntuntsąjkp ję̱ Mąją Vintsą́n kąjx. 9 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios xmǫǫyduvat
ję̱ Urbano juu' ve'e ntukmą̱ą̱tmuto'numdup ntukmą̱ą̱tmupąjkumdup
ję̱ Cristo Jesús, nay ve'empa ję̱ Estaquis juu' ą̱tse'e ǫǫy ntuntsǫjkpap.
10 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios xmǫǫyduvat ję̱ Apeles juu' ve'e ǫy
dụyaknụkę̱'xnatąjki ję̱ts jyaanchja'vipe'e ję̱ Cristo. Mǫǫyduva to'k aaj
máyam ję̱ Dios ję̱ jayu juu' ve'e tsụụnidup ję̱m ję̱ Aristóbulo tyą̱k'am.
11 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios xmǫǫyduvat ą̱ts ję̱ nmu'israeejlit jayu
Herodión, nay ve'empa ję̱ jayu juu' ve'e tsụụnidup ję̱m ję̱ Narciso
tyą̱k'am juu' ve'e ję̱ Mąją Vintsą́n dụjaanchja'vidup. 12 Máyame'e to'k aaj
ję̱ Dios xmǫǫyduvat ję̱ Trifena ję̱ts ję̱ Trifosa juu' ve'e ję̱ Mąją Vintsą́n
dụmutoondup dụmupąjktup, nay ve'empa ję̱ n'útsamda ję̱ ntsą'ą̱amda
Pérsida, juu' ve'e ǫǫy ntuntsǫjkumdup ję̱tse'e jékani ję̱ Mąją Vintsą́n
dụmutún dụmupụk. 13 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios xmǫǫyduvat ję̱ Rufo,
juu' ve'e ję̱ Mąją Vintsą́n vinkǫǫjnju, nay ve'empa ję̱ tyaak, juu' ą̱tse'e
ntaakja'vip. 14 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios xmǫǫyduvat ję̱ Asíncrito, ję̱
Flegonte, ję̱ Hermas, ję̱ Patrobas, ję̱ Hermes, ję̱ts ję̱ utsta ję̱ ajchta ję̱ts ję̱
utsta ję̱ tsą'ą̱da juu' ve'e ijttup ję̱'ę̱ mą̱ą̱tta. 15 Máyame'e to'k aaj ję̱ Dios
xmǫǫyduvat ję̱ Filólogo ję̱ts ję̱ Julia, ję̱ Nereo ję̱ts ję̱ chą'ą̱, ję̱ Olimpas, ję̱ts
nụjom ję̱ Nte'yam ję̱ jyayu juu' ve'e ijttup ję̱'ę̱ mą̱ą̱tta.
16 Nachę̱ę̱'njada to'k jado'k ję̱ tsǫjkụn mą̱ą̱t ję̱ Mąją Vintsą́n kąjx.
Joma jatye'e ñay'amókajada ję̱ jaanchja'vivatąjkta, to'k ką'ą̱jyji tse'e
mkę̱jxụxjada máyam ję̱ Dios.
17 Utsta ajchta utsta tsą'ą̱da, nmunoo'kxtktupts ą̱ts miitse'eda ję̱tse'e
xtun'íxtat ję̱'ę̱da pąn pąn jatye'e ję̱ jayu dụyaknavya'kxjụdup ję̱tse'e
dụtukmasǫ'ǫkta ję̱ Nte'yam ję̱ tyoo', kụx juu' ve'e ję̱ jayu tyuk'íxtup,
ka'ats ję̱'ę̱ ve'e ñavyaa'tyjụ ję̱ ixpąjkụn juu' ve'e ję̱ Nte'yam ję̱ jyayu
mva'nụxjụdu. Ka'a tse'e mnaajk'ítjadat ję̱'ę̱ mą̱ą̱t pąn pąn jatye'e ve'em
dụtoondup ję̱ ka ǫ́yap. 18 Ka ję̱ Cristo Jesuusap xa ję̱'ę̱ ve'e myutoondup
myupąjktup, ję̱ y'avintsǫ vinma'yụne'e yaktoondup, vyin'ą̱ą'ndupts ję̱'ę̱
ve'eda pąn pąn jatye'e ǫy dụkanụja'vidup ję̱ Nte'yam ję̱ y'ayook, ję̱'ę̱ ve'e
ku ve'e tsoj kyǫtsta ję̱ts ję̱'ę̱ juu' ve'e ję̱ jayu y'ǫyja'vip. 19 Anañụjoma xa

ve'e jẹ jayu dụnụjávada vintsọ miitse'e xkuvạkta jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nxọọnduk. Ntsạjkpts ạtse'e jẹtse'e vij m'íttat vintsọ ve'e xtóndat jẹ y'ọy jẹ'ẹ jẹts ka'a ve'e vij m'íttat vintsọ ve'e xtóndat jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ. 20 Ax jẹ Nte'yam, juu' ve'e jẹ ọy jọọt xmọ'yumdup, jẹ'ẹ tse'e dụyakvintọ́kiyup jẹ Satanás jẹtse'e y'ijtnit jẹp mtekụpa'tkupta. Jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap.

21 Máyame'e jẹ Dios mkẹjxụxjada yạ Timoteo juu' ạtse'e ntukmạạtmutuump ntukmạạtmupụjkp jẹ Cristo. Máyame'e jẹ Dios mkẹjxụxjụduva jẹ Lucio, jẹ Jasón, jẹts jẹ Sosipater, ạts jẹ nmu'israeejlit jáyuda.

22 Ạts, jẹ Tercio, jẹ'ẹts ạtse'e njaayp juu' ạtse'e ụxyam yaktuknụụjmip, nay ve'empats ạts miitse'e ntuknụkẹxta máyam jẹ Dios jẹ Mạjạ Vintsạ́n kạjx.

23 Máyame'e jẹ Dios jẹ Gayo mkẹjxụxjada, jẹ'ẹts ạtse'e tụxyak'itụpaa'ty yaja tyạk'aajy joma ve'e ñay'amókajada jẹ jaanchja'vivatạjkta. Mkẹjxụxjụduvap tse'e máyam jẹ Dios jẹ Erasto juu' ve'e jẹ kajpụn jẹ myeen dụkạ'mip. Máyame'e jẹ Dios mkẹjxụxjụduva jẹ uts jẹ ajch juu' ve'e dụxạạj Cuarto.

24 Jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap anañụjoma. Amén.

Ku jẹ Pablo kyọjtskukạjxini

25 Yakmạja yakjaancha tse'e jẹ Nte'yam y'ijtnit, jẹ'ẹ juu' ve'e ọ'yixjup jẹtse'e mạkk aaj mạkk jọọt myak'ijtjidinit, ve'em ax jo'n dụmạạtnavyaa'tyjụ jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook juu' ạtse'e ntukka'amaayp, jẹ Jesucristo jyẹ'ẹ, juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu tyuknụja'vi jẹtse'e jụjpani kyayaknụjava y'ijt. 26 Ax ụxyam tse'e, va'ajts nụjávats yạ'ạ ve'e tyañ jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e jyatyaandu jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, ve'em ax jo'n jẹ Nte'yam, juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu dụpavaan jẹtse'e dụ'avánadat yạ ayook pạn joma ve'e jẹ jayu chạạnada to'k it to'k naxviijn, ve'em tse'e jẹ Nte'yam dụjaanchjávadat jẹtse'e dụkạtsạpạ́ktat.

27 ¡Yakmạja yakjaancha tse'e jẹ Nte'yam y'ijtnit xạ'ma kạjx, jẹ'ẹjyji ve'e to'k nụjom dụnụja'vikạjxp! ¡Jẹ Jesucristo kạjx tse'e ve'em yaktoonnit! Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Corinto

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva. A̱ts je̱ts je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Sóstenes,
2 máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m coriintovit kyajpu̱n ka̱jxm. M'ijttupe'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k muk m'itta je̱ Cristo ma̱a̱t. Je̱ Nte'yam tse'e myaaxu̱xju̱du je̱tse'e mjoojntykidinit ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱tsa̱k. Máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱jxtuva anañu̱joma je̱ jayu juu' ve'e jyajoma'itu̱ku̱jxa du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ je̱ Mya̱ja̱ Vintsa̱nda je̱ts u̱u̱'m nje̱'e̱mdava. 3 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱'e̱ je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Njayejpumdupe'e je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin je̱ Cristo ka̱jx

4 Ijtp a̱tse'e je̱ Nte'yam nkuka̱jtsja miits ka̱jxta ku̱x mkunoo'kxju̱dup miits je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo Jesús ka̱jx. 5 Ku̱x tse'e m'itta to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam mmo̱'o̱jada to'k ka̱'a̱jyji je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin, ve'em tse'e xnu̱jávada juu' ve'e tyú̱vam je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mko̱jtstup. 6 Ma̱kk tse'e mtanda to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t ku̱xe'e xjaanchjávada je̱ Cristo jye̱'e̱ juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidu. 7 Ax ve'em tse'e, namvaat tse'e x'a'ixta je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, ka'a tse'e mka'ijtu̱xjada je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Nte'yam yajkyp. 8 Je̱'e̱ tse'e myak'ítjadap ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t, ve'em tse'e ni ti to̱kina mkayakpaatjadat ku ve'e je̱ Jesucristo myiinnuvat. 9 Je̱ Nte'yam, kyutyuumpts je̱'e̱ ve'e je̱'e̱ je̱ y'ayook, je̱'e̱ tse'e xvinko̱'numdu je̱tse'e n'ijtumdinit je̱ y'Onu̱k Jesucristo ma̱a̱t, u̱u̱'m je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda.

Ku je̱ jaanchja'vivata̱jk kijpx je̱ vinma'yu̱n du̱kajaye̱jpti

10 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx a̱ts miitse'e nmunoo'kxtu̱kta je̱tse'e kijpx je̱ vinma'yu̱n xjaye̱jptinit. Ka'a tse'e mnapya̱jkva'kxjadat; tsoj yakxo̱ne'e mjoojntykadat mnaxviijnadat, to'kji je̱ mvinma'yu̱nda to'kji je̱ mja'vinda. 11 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e ve'em nva'añ ku̱x ta̱ a̱tse'e je̱ ka̱ts nmo̱tu je̱ts mnapya̱jkva'kxju̱dupe'e. Je̱ Cloé je̱ jyáyuts a̱tse'e tu̱xna̱a̱jmada. 12 Je̱'e̱ts a̱tse'e ntijp je̱ts to'k jado'ke'e ka̱kje̱'e̱ je̱ vyinma'yu̱n du̱pa̱mda. Je̱m xa ve'e juu' ve'e vaandup: "Je̱ Pablo xa a̱tse'e mpanu̱jkxp." Je̱m tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Je̱ Apolos xa a̱tse'e mpanu̱jkxp." Je̱mpa tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Je̱ Pedro xa a̱tse'e mpanu̱jkxp." Nay je̱mpa tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Je̱ Cristo xa a̱tse'e mpanu̱jkxp." 13 ¿Jadi pa̱jkva'kxy vine'e je̱ Cristo y'it? ¿Ukpu̱ a̱ts, je̱ Pablo, a̱ts vine'e cruuzpe̱jt miits ka̱jxta? ¿Ukpu̱ a̱ts je̱ nxa̱a̱j ka̱jx miitse'e mna̱pe̱jtti? 14 Nkuko̱jtsjip xa a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ts ni pa̱na a̱ts miitse'e nkayakna̱pe̱jtti, je̱ Criispoji ve'e je̱ts je̱ Gayo, 15 ax ve'em tse'e ni pa̱na kyava'anu̱t je̱ts a̱ts je̱ nxa̱a̱j ka̱jxe'e mna̱pe̱jtti. 16 Nyakna̱pe̱jtpadamna a̱tse'e je̱ Estéfanas ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp. Ka'ats a̱tse'e n'ukjaa'mye̱jtsni ku a̱tse'e viijnk nyakna̱pe̱jtpa. 17 Ku̱x ka yakna̱pe̱jtpap xa a̱tse'e je̱ Cristo xkejx, je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱ Jesucristo jye̱'e̱,

jẹ'ẹ juu' ve'e xku'ọọ'kimdu jẹm cruz kạjxm jẹtse'e mạkk n'ijtumdinit to'k muk jẹ'ẹ mạạt. Ax ka'ats ạtse'e jẹ tsújit ayook nyaktún jẹtse'e jẹ jayu kọọjyji dụtsojjávadat jẹ ayook juu' ạtse'e nkạjtsp.

Jẹ ayook juu' ve'e jẹ Pablo jẹ jayu vyaajnji

18 Jẹ ayook juu' ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjip, yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e: Jẹ Cristo xa ve'e xku'ọọ'kimdu jẹm cruz kạjxm. Tukxi'ik kạtsts jẹ'ẹ ve'e yakjávajada pạn pạn jatye'e vintọ́kidup; ax ụụ'mda, juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktsọọkjụdup, jẹ Nte'yam jẹ myạ́kkints jẹ'ẹ ve'e. 19 Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Nyaknụkẹ'xnatạ́kap xa ạtse'e jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e tyun jẹ'ẹ jẹ y'ayook juu' ve'e natyijjụdup kuvij jáyuda,
ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyoompa jẹ'ẹ jẹ y'ayook pạn pạn jatye'e natyijjụdup vinmọ́tuva ónụkta.
Jidụ'ụm tse'e vya'añ.

20 Jẹja xa ve'e yaja naxviijn juu' ve'e yaktijtup kuvij jáyuda, yak'ixpạjkpada, jẹts pạn pạn jatye'e ọọy juu' dụtunnụja'vidup. Ax juu' tse'e yaja naxviijn yaktijp viji kej, yakxi'ikts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam dụjava. 21 Ñụja'vip xa ve'e jẹ Nte'yam juu' ve'e tyuump, jẹ'ẹ kạjx tse'e kyanamyasọọkji jẹtse'e jẹ jayu y'íxajat jẹ naxviijnit vijin kẹjụn kạjx, jẹ'ẹ ve'e chạjkp jẹtse'e chọ'ọktat jẹ kyạts jẹ y'ayook kạjx jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jaanchja'vijidup, ọ́yame'e yạ kạts yạ ayook yakxi'ik dụjávada jẹ jayu juu' ve'e dụkajaanchja'vidup.

22 Y'ixuvaandup tse'e jẹ israeejlit jayu jẹ mújit nụja'vin, y'amọtunaxuvaandup tse'e jẹ griego jayu jẹ vijin jẹ kẹjụn; 23 ax jẹ Cristo, juu' ve'e cruuzpẹjt, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jyẹ'ẹ juu' ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjip. Kyọ'ọyja'vidup tse'e yạ kạts yạ ayook jẹ israeejlit jáyuda, yakxi'ikts yạ'ạ ve'e dụjávada pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta; 24 ax ụụ'm kạjxamda, pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam vinkọọjnjụdu, jẹ israeejlit jáyuda jẹts pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta, jẹ Nte'yam jẹ myạkkin jẹts jẹ Nte'yam jẹ vyijin jẹ kyéjụnts yạ'ạ ve'e. 25 Yakxi'ikts jẹ'ẹ ve'e jẹ jáyuda dụjava ku ve'e jẹ Cristo jẹ jayu dụku'ọọ'ki jẹm cruz kạjxm. Ax ọ́yam tse'e jẹ jayu yakxi'ik dụjávada, ọyts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam dụnụjava ti ve'e tyuump. Juu' xa ve'e jẹ jayu tyijp jẹtse'e jẹ Nte'yam dụtuujn kụx ka'a ve'e jẹ mạkkin dụjayep, nụyojk mạkkts jẹ'ẹ ve'e jẹts ka'a ve'e to'k kạ'ạjyji jẹ jayu. 26 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, mnụja'vidinup xa miitse'e jẹts jẹ Nte'yame'e mvinkọọjnjụdu, nụ'eejyjits miitse'eda viji kej ax jo'n jẹ naxviijnit jayu dụtijta, nụ'eejyjits miitse'edava juu' ve'e yakkutojktup, nay nụ'eejyjits miitse'edava juu' ve'e dụjayẹjptup jẹ vintsạ'kin. 27 Vyinkọọnts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam pạn pạn jatye'e yaktijtup ka víjap ka kéjap yaja naxviijn, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹtse'e dụyaktsọ'ọtyónụt pạn pạn jatye'e yaktijtup viji kej; vyinkọọnts jẹ'ẹ ve'e pạn pạn jatye'e yaktijtup ka mạ́kkap yaja naxviijn, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹtse'e dụyaktsọ'ọtyónụt pạn pạn jatye'e yaktijtup mạkk. 28 Jẹ Nte'yame'e dụvinkọọn pạn pạn jatye'e kayakvintsạ'kidup jẹts pạn pạn jatye'e yakviijnk'íxtup, ve'em tse'e kyutọ́kiyụt jẹ mạjin juu' ve'e yakvinkọ́pkidup pạn pạn jatye'e dụjayẹjptup jẹ naxviijnit vinma'yụn. 29 Ax ve'em tse'e ni pạna kyanamyạ́jajat jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk. 30 Jẹ Nte'yam xa ve'e viinm ụụ'm xyakto'kmojkumdu jẹ Cristo Jesús mạạt. Jẹ Cristo kạjx tse'e nnụja'vimdini juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam xkatọkimpạ'mumda jẹtse'e va'ajts n'ijtumda, jẹ'ẹ tse'e xyakpítsumumdu jẹm jẹ Satanás y'am kyạ'm jẹtse'e n'ijtumda jẹm jẹ

Nte'yam y'am kyą'm. 31 Ve'emts ję'ę ve'e ax jo'n ję Kunuu'kx Jatyán
vya'añ: “Pąn pąn xa ve'e namyąjavaajnjup, nu̱yojk o̱yts ję'ę ve'e jętse'e
ję Nte'yam du̱yakmą́jat du̱yakjaanchat.”

2

1 Utsta ajchta utsta tsą'ąda, ku ątse'e nnu̱jkx jęts ąts miitse'e nvaajnjidi
ję Nte'yam ję y'ayook, ka'ats ątse'e ję mú̱jit ayook nyaktuujn ukpu̱ ję jayu
ję vyijin. 2 Ku xa ątse'e n'ijt miits mąątta, ka'ats ątse'e ntsąjk jęts ątse'e
viijnk nmu̱jávat, ję Jesucriistoji ve'e, juu' ve'e cruuzpę̱jt. 3 Ja'vip tsą'kipts
ątse'e nve'na jęm miits mvinkojkmda jęts yónu̱k aaj yónu̱k jo̱o̱t. 4 Ku ąts
miitse'e nmuko̱jtsti jętse'e ntuknu̱ja'vidi ję o̱y kąts ję o̱y ayook, ka'ats
ątse'e ntsąjk jętse'e ntukjaanchjávadat ję Jesucristo ję jayu ję vyijin kąjx,
ñojk'ó̱ye'e ntukjaanchja'vidi ję Espíritu Santo ję myąkkin kąjx, 5 ve'em
tse'e ję Jesucristo xjaanchjávadat ję Nte'yam ję myąkkin kąjx jęts ka ję
jayu ję vyijin kąjxap.

Ję Espíritu Santo kąjx tse'e ję Nte'yam ję vyijin yaknu̱java

6 O̱yam tse'e vye'ema, ję vijin mąątts ąątse'e ję jayu nmuko̱tsta juu'
ve'e mąkk naajk'ijtjidinup to'k muk ję Jesucristo mąąt. Yą vijin, ka
ję naxviijnit víjinapts yą'ą ve'e, nay ka ję víjinapts yą'ą ve'e juu' ve'e
yakkutojktup yaja naxviijn. Ję vijin juu' ve'e jyayę̱jptup, ję'yapts ję'ę
ve'e ję xąąj ku ve'e kyo̱o̱'k'ijtnit. 7 Ax ję ayook juu' ąątse'e nkąjtsp, ję
Nte'yam ję vyíjints ję'ę ve'e juu' ve'e kayaknu̱ja'vip y'ijt, ję'ę juu' ve'e ję
Nte'yam ñu̱pąąjmtki ka'anume'e yą it cho̱o̱'ndu̱k vye'na, ję'ęts ję'ę ve'e
ku ve'e ję Cristo xku'o̱o̱'kimdi jętse'e njayę̱jpumdinit ję joojntykin juu'
ve'e xą'ma kąjx ijtp. 8 Ni pą́nats yą'ą ve'e du̱kanu̱ja'vi juu' ve'e yakku-
tojktup yaja naxviijn, ku̱x pąn ku̱du̱nu̱ja'vidi xa ve'e, ka'ats ję'ę ve'e
ku̱du̱yakjacryuuzpę̱jtjidi ję nMąją Vintsą́namda Jesucristo. 9 Ve'emts
ję'ę ve'e ax jo'n ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Ję Nte'yam xa ve'e du̱'apąąjmtki may viijn ję y'o̱y ję'ę juu' ve'e
kayak'ixpna kayakmó̱tupna jęts ka'anume'e yakvinmay,
ję'ę kąjx tse'e du̱'apąąjmtkiji pąn pąn jatye'e ję Nte'yam du̱tso̱jktup.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 10 Ax yą'ą tse'e ję Nte'yam xtuknu̱ja'vimdu ję
Espíritu Santo kąjx, ku̱x ję Espíritu Santo, va'ajtsts ję'ę ve'e du̱nu̱java ti
vinma'yu̱ne'e ję Nte'yam jyayejpp.

11 Ni pąna xa ve'e du̱kanu̱java pąn vintso̱ ve'e to'k jado'k ję jayu
vyinmay jęm jya'vin kąjxm, ję jayu ję jya'vinji tse'e du̱nu̱ja'vip. Nay
ve'empa tse'e, ję Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jęm ję Nte'yam jya'vin
kąjxm, ję'ę̱jyji tse'e du̱nu̱ja'vip vintso̱ ve'e ję Nte'yam vyinmay. 12 Ax
ka'a tse'e nnu̱ja'vimda ję Nte'yam ję y'ayook ję naxviijnit vinma'yu̱n
kąjx, ję Espíritu Saantots ję'ę ve'e xtuknu̱ja'vimdup ję ayook jętse'e
nvinmó̱tumdat juu' ve'e ję Nte'yam ję myaa'yu̱n kąjx xmo̱'yumdu.
13 Juu'ts ąątse'e ję jayu ntuk'ixp, ka ję'ę̱pts ję'ę ve'e juu' ve'e ję jayu tyijtup
vijin, ję vijin ję'ę ve'e juu' ve'e ję Espíritu Santo ąąts xtuknu̱ja'vip. Ku
ąątse'e ve'em ntuk'ix, ñu̱ja'vidupts ję'ę ve'e pąn pąn jatye'e ję Espíritu
Santo du̱kuvąjktup jęts tyú̱vam ję'ę ve'e ję ayook juu' ąątse'e nkąjtsp.

14 Pąn pąn jaty xa ve'e jęm jya'vin kąjxmda ka'ijtp ję Espíritu Santo,
ka'a tse'e du̱kuvąkta juu' ve'e kyąjtsp ję Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jęm
ję Nte'yam jya'vin kąjxm, ku̱x yakxi'ike'e du̱jávada, ka'a tse'e y'o̱'yixjada
jętse'e du̱vinmó̱tudat juu' ve'e ję Espíritu Santo xtuk'íxumdup, ku̱x ję'ę
yą'ą ve'e juu' ve'e yaknu̱ja'vip ję Espíritu Santo kąjx. 15 Ję jayu juu'

ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ Espíritu Santo, ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
dụvinkọ́nụt juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, ax ka'a tse'e pạn y'ọ'yixjụ
jẹtse'e tyọkimpayọ'ọyjụt jẹ'ẹ kạjx. 16 Jidụ'ụm xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:
¿Pạnts jẹ'ẹ n'ite'e dụnụja'vip ti vinma'yụne'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jyayejpp?
¿Pạnts n'ite'e ọ'yixjup jẹts jẹ'ẹ ve'e dụyak'ixpạ́kụt?
Jidụ'ụm tse'e vya'añ. Ax ụụ'mda, to'kji tse'e jẹ vinma'yụn njayẹjpumda
jẹ Cristo mạạt.

3

Jẹ jayu juu' ve'e dụmutoondup dụmupạjktup jẹ Nte'yam

1 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, ka'a ạtse'e x'ọ'yixji jẹts ạts miitse'e
kụnmukọjtsti ax jo'n jẹ jáyuda juu' ve'e dụnụja'vidinup ti ve'e jẹ
Espíritu Santo chạjkp, vanxụpe'e nmukọjtsti ax jo'n jẹ jáyuda juu' ve'e
dụkakuvạjktup jẹ Espíritu Santo ukpụ ax jo'n jẹ'ẹda juu' ve'e námnum
to'k muk ijt'ukvaandu jẹ Jesucristo mạạt. 2 Ntuk'íxtuts ạts miitse'e juu'
ve'e ka tso'oxap jẹtse'e xvinmọ́tudat, kụx ka'anum xa ve'e apạạmdụka
mvẹ'nada jẹtse'e xvinmọ́tudat juu' ve'e tso'ox, ve'eme'e mvẹ'nada ax
jo'n jẹ pi'k ónụk juu' ve'e tsi'tspna, juu' ve'e kayakmọọypnum jẹ kaaky
jẹ tọjkx. Ax ka'anum tse'e ụxyam m'ọ'yixjada jẹtse'e xvinmọ́tudat juu'
ve'e tso'ox, 3 kụx ve'emna ve'e jẹ vinma'yụn xjayẹpta ax jo'n jẹ'ẹda juu'
ve'e dụkakuvạjktup jẹ Espíritu Santo. Jẹ'ẹ ve'e ku ve'e mnavyiijnk'íxjada,
mnamyu'ẹ́kjada jẹ'ẹ kạjx ku ve'e juu' mka'ọ'yixjada ax jo'n jẹ viijnk
jáyuda, jẹtse'e mnakyọjtsvintsọ́vjada, jẹ'ẹ tse'e dụyaknụkẹ'xnatạjkip jẹts
ve'eme'e m'itta ax jo'n jẹ jáyuda juu' ve'e dụkakuvạjktup jẹ Espíritu Santo,
ve'em ax jo'n jẹ'ẹda juu' ve'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ
kyọ'ọy jẹ'ẹ. 4 Kụx jẹm miitse'eda juu' ve'e vaandup: "Jẹ Pablo xa ạtse'e
mpanụjkxp." Jẹmpa tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Jẹ Apolos xa ạtse'e
mpanụjkxp." Ax ve'emam tse'e mnaajk'ítjada ax jo'n jẹ'ẹda juu' ve'e
dụkakuvạjktup jẹ Espíritu Santo.

5 ¿Pạnts jẹ'ẹ ve'e jẹ Pablo? ¿Pạnts jẹ'ẹ ve'e jẹ Apolos? Jẹ Nte'yam jẹ
myutoompa jẹ myupạjkpaji xa ạạtse'e n'it juu' kạjxe'e xjaanchjávada jẹ
Mạjạ Vintsạ́n. Kạkjẹ'ẹ xa ạạtse'e ntuujn juu' ạạtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n
xtukpavaan. 6 Ve'em ạtse'e ax jo'n jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ tạạmt dụniipp, ve'emts
jẹ'ẹ ve'e jẹ Apolos ax jo'n jẹ'ẹ juu' ve'e dụva'xp, ax jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ
ve'e dụyakyẹẹ'kp, jẹ'ẹ tse'e dụpạạmp jẹ jaanchja'vin jẹm jẹ jayu jya'vin
kạjxmda. 7 Ax nmụpạ́nipts ạạtse'e, ni ạtsa, ni jẹ Apólosa, jẹ Nte'yam jẹ'ẹ
ve'e to'k juu' ve'e dụnụmájip dụnụjaanchip. 8 Jẹ'ẹ juu' ve'e niipp jẹts jẹ'ẹ
juu' ve'e va'xp, akijpxats jẹ'ẹ ve'e, kujo'yụxjadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam
kạkjẹ'ẹ juu' ve'e tyoondup. 9 Jẹ Nte'yam jẹ myutoompa jẹ myupạjkpa xa
ạạtse'e; ve'em xa miitse'eda ax jo'n jẹ Nte'yam jẹ tyạjk kụm'ijtti.

10 Ve'em xa ạtse'e ax jo'n to'k jẹ tạkpạạmpa juu' ve'e ọy dụjajtp
jẹts kuvij, jẹ Nte'yamts ạtse'e xpạạm jẹts ạtse'e n'it ax jo'n jẹ jayu
juu' ve'e jẹ tạjk dụyaktsọọ'ntkp. Ax juu' tse'e viijnkta, ve'emts jẹ'ẹ
ve'eda ax jo'n jẹ'ẹda juu' ve'e dụjaa'kkạjxmpojtụktup. Ax pạn pạn
jaty tse'e dụjaa'kyakvimpẹjttup jẹ tạjk, ọọy tse'e dụtun'íxtat vintsọ
ve'e kyavintọ́kiyụt jẹ tun. 11 Kụx ni pạna xa ve'e kya'ọ'yixjụ jẹtse'e
dụyaktsọọ'ntknuvat jẹ tạjk, jẹ'ẹjyji ve'e juu' ve'e tsọọ'ndụkani, jẹ'ẹts jẹ'ẹ
ve'e jẹ Jesucristo jyẹ'ẹ, juu' ạts miitse'e nvaajnjidu. 12 Ax ọ'yixjup tse'e
jẹ jayu jẹtse'e dụjaa'kyakvimpẹ́tụt jẹ tạjk, jẹ'ẹ ku ve'e dụpạạjmjat juu'

ve'e ijtp ax jo'n jẹ oro, jẹ plata, ukpṵ jẹ tsújit tsaaj, jẹ kṵp, jẹ páyṵts, ukpṵ jẹ mạạjy. 13 Jẹ toonk juu' ve'e to'k jado'k tyuump, van'itts jẹ'ẹ ve'e ọy ñṵkẹ'xnatạ́kat jẹ xạạj ku ve'e jẹ jayu yaktọkimpayọ'ynit. Kṵx juu' ve'e jẹ jayu tyoondup, yak'íxupts jẹ'ẹ ve'e pạn myuténipe'e jẹ jạạjn van'it. Ax jẹ jạạjn tse'e dṵyaknṵkẹ'xnatạ́kap pạn vintsọ ve'e to'k jado'k tyun. 14 Pạn pạn tse'e dṵtukpạạmp juu' ve'e katọ́yup, yakmọọynupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ọ'yin jẹ tyoonk kạjx. 15 Ax pạn pạn tse'e dṵtukpạạmp juu' ve'e tọ́yup, yaktọtyọkikạjxnup tse'e nṵjom, ọ́yame'e tsạ'ạk y'ijtnit jẹ jayu, ve'em ax jo'n jẹ'ẹ pạne'e jẹ jạạjn dṵkukẹẹkp. 16 ¿Tis, ka'a vine'e xnujávada jẹts jẹ Nte'yam jẹ chaptạjk ṵṵ'me'eda?, yam nja'vin kạjxmamda ve'e chṵṵna jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam jya'vin kạjxmpa. 17 Pạn pạn xa ve'e dṵyakvintsạ'kintọ́kip jẹ Nte'yam jẹ chaptạjk, tukkuvẹ́tjupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam, kṵx ọy jẹts va'ajts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ chaptạjk. Ṵṵ'mda tse'e jẹ'ẹ jẹ chaptạjk.

18 Ni pạna tse'e kyanavyin'ạạ'njṵt viinm. Pạn jẹm xa miitse'eda juu' ve'e nayja'vijup kuvij jẹ naxviijnit vijin kạjx, va'an tse'e dṵnapyṵmjṵ ax jo'n tii kṵdṵkanṵja'vi jo'n, ve'em tse'e tyṵ́vam y'ítṵt kuvij. 19 Kṵx jẹ naxviijnit vijin, ka'a jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam dṵvijjáva. Kṵx jidṵ'ṵme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ku ve'e jẹ taay mạạt juu' dṵtonda jẹ kuvij jáyuda, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e yaktánjadap ax jo'n jẹ tạ́nṵk juu' ve'e taamp jẹp kutyạy jạạtp kṵxe'e dṵkanṵjava jẹts jẹ y'ọọ'kṵn jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e y'anạjkxip." 20 Vaampap tse'e jidṵ'ṵm: "Ñṵja'vip xa ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹts ka'a ve'e tyun vintsọ ve'e vyinmayda jẹ kuvij jáyuda." 21 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ni pạna ve'e dṵkayakmạ́jat jẹ jayu juu' ve'e dṵtuk'íxtup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, kṵx nṵjom juu' jaty, miits jẹ m'ọ'yin kạjxtats jẹ'ẹ ve'e. 22 Ạts, nay ve'empa jẹ Apolos, jẹ Pedro, yạ naxviijn, jẹ joojntykin, jẹ ọọ'kṵn, jẹ'ẹ juu' ve'e ṵxyam, juu' ve'e miimpnum, nṵjom juu' jaty, miits jẹ m'ọ'yindats jẹ'ẹ ve'e. 23 Ax jẹ Criistots ṵṵ'me'e jyẹ'ẹda; jẹts jẹ Cristo, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e jyẹ'ẹ.

4

Juu' ve'e yaktukpavaan jẹ kukạ́tsivatạjk

1 ¿Vintsọ ve'e dṵtsạk jẹts ạạtse'e jẹ jayu xjávat? Jẹ Cristo jẹ myutoompa jẹ myupạjkpa xa ạạtse'e, yaktukkuva'ni ạạtse'e jẹts ạạtse'e jẹ jayu ntuk'íxṵt juu' ve'e jẹ Nte'yam yaknṵkẹ'xnatạjki. 2 Pạn pạn xa ve'e yaktukkuva'nip juu', yakvinkọ́pkapts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e yakkutyónṵt ax jo'n yaktukpava'añ. 3 ¿Pạnts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e vaamp jẹts ọy ukpṵ ka ọ́yap jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e ntuump nkạjtsp? Ka'ats ạtse'e nmạjạpṵm juu' miitse'e mkọjtstup ạts kạjx ukpṵ juu' ve'e jẹ viijnk jayu kyọjtstup ạts kạjx. Nay ka'ava tse'e tyun ku ạtse'e mpayọ'ọy jẹts ọy ukpṵ ka ọ́yap jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e ntuump nkạjtsp. 4 Ọyam ạtse'e ti nkanatyukjávaja jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk, ka jẹ'ẹ kạjxapts ạtse'e jẹp tọkin jạạtp nka'it; jẹ Mạjạ Vintsạne'e vaamp pạn ọy jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e ntuump uk pạn ka'a. 5 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ka'ats miitse'e pạn xtọkimpayọ'ọydat. A'ixta ku ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n myiinnuvat. Ku ve'e myiinnuvat, nṵkẹ'xnatạ́ka tse'e nṵjom y'ítṵt. Jẹ'ẹ tse'e dṵyaknṵkẹ'xnatạ́kap pạn ti jatye'e jẹ jayu vyinmaaydup jẹm jya'vin kạjxmda, ve'em tse'e dṵmọọynit kạkjẹ'ẹ jẹ jayu juu' ve'e vyinmajtsjṵdup.

6 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, miits jẹ m'ọ'yin kạjxta xa ạtse'e tṵntukmu'a'ixmoka vintsọ ạtse'e jẹts jẹ Apolos, ax ve'em tse'e

xnujávadat jets ka'a ve'e y'oya jetse'e xyaknuyókadat juu' ve'e javyet jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, ve'em tse'e to'k xkayakmájadat jetse'e jado'k xkaviijnk'íxtat. 7 Ax mits, jyapana, ¿vintsots mitse'e xtunjaa'knumája jets ka'a ve'e je viijnk jayu, ukpu ti ve'e m'ixp mjayejpp juu' ve'e je Nte'yam mkamoojyju? Ax pan je'e tse'e mmoojyju, ¿tyajx tse'e mnamyájaja ax jo'n je'e ve'e kumkamoojyji jo'n?

8 Ve'em xa miitse'e mnayjávajada jets ka'a ve'e ti mka'ijtuxjada. ¡Mnayja'vijidup tse'e ax jo'n va'ajts kumeen kum'ijtti jets ax jo'n kumyakkutojkti ka aats maatap! ¡ey je'e ve'e kuy'it jetse'e kumyakkutokta, ve'emts aats miitse'e kunmaatyakkutókta! 9 Ve'em xa ve'e jyava jets aats, je kukatsivatajk, tun ux'ook aatse'e je Nte'yam xyaktaajñ. Ve'em xa aatse'e ax jo'n je jayu juu' ve'e kutúkani je y'oo'kun, x'íxtupts aatse'e je jayu jets je aangelestajk, ve'em tse'e dunujávadat vintso aatse'e njátut. 10 Xtijtup xa aatse'e je jayu ka víjap kuxe'e aats je Cristo je y'ayook nyakva'kxtuk; ax ve'emts miitse'e mnatyijjada jets oye'e xnujávada juu' ve'e je Cristo chajkp. Ve'em xa aatse'e nnayjávaja jets je makkin aatse'e nkajayejpp, tum makk tum tsotsts miitse'e mnayjávajada. Xviijnk'íxp xa aatse'e je jayu; miits tse'e myakvintsa'kidup. 11 Uxyam paat xa aatse'e ntaatsa nyu'aa'kju, aatse'e je vit je xox xka'ijtja, aatse'e je jayu xjomtún xtitún, aatse'e njaajn ntajk kya'it, 12 aatse'e januu'kxji ntun ya nka'aj maat. Ku aatse'e je jayu xvinkojtspét, n'amótupts aatse'e je Nte'yam jetse'e je maa'yun tyo'nuxjadat. Ku aatse'e je jayu xjomtún xtitún, nmuténipts aatse'e. 13 Ku aatse'e nyaknuvampet, je oy kojtsun maatts aatse'e nkojtsumpít jets aatse'e n'ix vintso aatse'e nkojts'óyat. Uxyam paatts aatse'e nyakpum ax jo'n je naax je po'ox.

14 Ka miits je mtso'otyo'nun kajxaptats ats ya'a ve'e nja'a; je'e ve'e jets ats miitse'e nkojtsjadat ax jo'n ats je n'ónuk kum'ijtti. 15 Kuxjajayepta xa miitse'e je yak'ixpajkpada miijl am juu' ve'e mtuk'íxjudup je Cristo jye'e, tun to'kjits je'e ve'e juu' ve'e ijtp ax jo'n je mtee'da, ax je'ets atse'e, kux mjaanchja'vi'ukvaandu ve'e je Jesucristo ku ats miitse'e nvaajnjidi je oy kats je oy ayook. 16 Nmunoo'kxtktupts ats miitse'e jetse'e ve'em xtóndat xkótstat ax jo'n ats.

17 Je'e kajxts ats miitse'e ntuknukexta je Timoteo, juu' atse'e ooy ntuntsajkp. N'onukja'vipts ats je'e ve'e kuxe'e dujaanchja'vi'ukvaajñ je Jesucristo ku atse'e x'amotunajxy. Oyts je'e ve'e je Jesucristo dutuujnja. Je'e tse'e mtukjaa'myétsjadap vintso atse'e je Cristo mpanujkx, ve'emam ax jo'n atse'e je jayu ntuk'ix joma jatye'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada. 18 Jemts miitse'eda juu' ve'e namyájijidup ku ve'e vyinmayda jets ka'a ats miitse'e najkx nku'íxtinuva. 19 Ax pan vaamp tse'e je Maja Vintsán, ka'a tse'e vinjo'n ya it jyaa'knáxut jets ats miitse'e najkx nku'íxtinuva, van'itts atse'e nnujávat pan ti ve'e tyoondup pan pan jatye'e namyájijidup, ka je'e kajxjyap tse'e juu' ve'e kyojtstup, je'eva ve'e vintso ve'e je makkin dujayepta. 20 Kux je Nte'yam je kyutojkun, ka je kats ka je ayookjyapts je'e ve'e, je'e je'e ve'e ku ve'e je Nte'yam je jayu dumá'a je makkin jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp. 21 ¿Vintsose'e xtsokta jets ats miitse'e najkx nku'ixta, tsoj yakxón, ukpu ejkjup jot'aajnjup kuxe'e xkakutyonda je Maja Vintsán je pyava'nun, ats miitse'e n'anajkxadat ax jo'n je jayu du'anajkxa je y'ónuk je vojpun maat, ukpu ax jo'n du'anajkxa jetse'e duyak'anaa'kut?

5

Ǫǫye'e kyatun'ǫya ku ve'e jẹ jayu dụyakvintsạ'kintǫ́ki jẹ navyạjkụn

1 Va'ajtsts ạtse'e jẹ kạts nmǫtu jẹts jẹme'e miits mạạtta to'k juu' ve'e jẹ
kạts dụtukmạạtjayẹjpp to'k jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e ka pụ́kap jyayejpp. ¡Ni
ka'ats jẹ'ẹ ve'e ve'em jyátụkada juu' ve'e jẹ Nte'yam dụka'íxada, jẹ'ẹ tse'e
ku ve'e to'k dụmạạttsụụna jẹ kyutaak! 2 ¡Ve'em tse'e mjaa'knamyạ́jajada!
Vi'n kụmtsaachvinmáyda ku jẹ'ẹ ve'e jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ dụtún. Jẹ yaa'tyạjk
juu' ve'e ve'em játkip, vyinmajtsjup tse'e jẹtse'e xyakpítsumdat joma ve'e
mnay'amókajada. 3 Ǫyam xa ạtse'e nka'it miits mạạtta, jẹm tse'e ạts yạ
njǫǫt yạ nja'vin, ax tạts ạtse'e ntǫkimpayǫ'ǫy jẹ'ẹ juu' ve'e ve'em játkip,
ve'em ax jo'n ạtse'e jẹm kụn'ijt. 4 Kǫjtsmókta n'it jẹ nMạjạ Vintsạ́namda
Jesucristo kạjx, jẹm tse'e y'ítụt ạts yạ njǫǫt yạ nja'vin jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́n
Jesús jẹ myạkkin, 5 jẹtse'e xpạ́mdat jẹ yaa'tyạjk jẹm jẹ Satanás kyạ'm,
ve'em tse'e jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk chaachpaa'tụt jẹtse'e jẹ jyǫǫt jẹ jya'vin tsạ'ạk
y'ijtnit ku ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesús myiinnuvat.

6 Ka'a xa jẹ'ẹ ve'e y'ǫya jẹtse'e mnamyạ́jajadat jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e
mtoondup. ¿Ka'a vine'e xnụjávada jẹts ve'em jẹ'ẹ ve'e jẹ tǫkin ax jo'n
jẹ levadura?, jyavẹẹ'njya xa jẹ'ẹ ve'e, tyuktạjkikụjxpts jẹ'ẹ ve'e nụjom
jẹ jụts. 7 Yakkẹ'ẹktats nụjom juu' jatye'e myakma'tjụdup, juu' ve'e ijtp
ax jo'n jẹ levadura juu' ve'e náxyani, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n jẹ nam
tsapkaaky juu' ve'e yakkaayp pascua xạạj, ax jo'n jẹ nam jụts juu' ve'e
jẹ levadura dụkamạạt. Xku'ǫǫ'kimdu xa ve'e jẹ Cristo, jẹ'ẹ tse'e ijt ax
jo'n jẹ carnero juu' ve'e jẹ Nte'yam tyukvintsạ'kidup y'ijt pascua xạạj.
8 Va'an tse'e to'k aaj to'k jǫǫt dụjoojntykimda jẹ Cristo kạjx, va'an tse'e
dụ'ijtumda ax jo'n jẹ tsapkaaky juu' ve'e jẹ levadura dụkamạạt, ka'a
tse'e juu' n'ukto'numdinit ax jo'n jẹ jayu nkatsǫjkumda, va'an tse'e
dụmasǫǫkumdini nụjom juu' jatye'e ka ǫ́yap.

9 Nnụja'yidu xa ạts miitse'e jẹts ka'a ve'e m'íttat jẹ'ẹ mạạtta juu'
ve'e jẹ kạts dụtukmạạtjayẹjptup jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap
jyayẹjptup. 10 Ax ka jẹ'ẹpts ạtse'e ntijp jẹtse'e xtunkukẹẹktinit pạn pạn
jatye'e yaja naxviijn jẹ kạts dụtukmạạtjayẹjptup jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu'
ve'e ka pụ́kap jyayẹjptup, pạn pạn jatye'e jẹ meen dụnas'ayǫ'vidup,
pạn pạn jatye'e mẹẹ'tstup, pạn pạn jatye'e dụvinja'vidup dụvintsạ'kidup
juu' ve'e ka jẹ Nte'yamap; kụx pạn ka'a xa ve'e jẹ'ẹ mạạt m'ituva'anda,
kụmpítsumdats miitse'e yaja naxviijn. 11 Jẹ'ẹ ạtse'e ntijp jẹtse'e mka'íttat
jẹ'ẹ mạạtta juu' ve'e natyijjụdup utsta ajchta ukpụ utsta tsạ'ạda
jẹtse'e jẹ kạts dụtukmạạtjayẹ́pta jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap
jyayẹjptup, jẹ meen dụnas'ayǫ́vada, dụvinjávada dụvintsạ'ạgada juu'
ve'e ka jẹ Nte'yamap, y'akǫtsụtoonkada, y'oo'kta myo'okjada, jẹtse'e
myẹẹ'tsta. Ka'a tse'e xmạạtkáydat xmạạt'oo'ktat pạn pạn jatye'e ve'em
dụtoondup jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹp. 12-13 Ka'a xa ạtse'e xtukkạda'aky jẹts ạtse'e
ntǫkimpayǫ'ǫydat pạn pạn jatye'e dụkajaanchja'vidup jẹ Jesucristo, jẹ
Nte'yam jẹ'ẹ ve'e tǫkimpayǫ'ǫyjadap. Ax miits tse'e mtukkạdaakjụdup
jẹtse'e xtǫkimpayǫ'ǫydat pạn pạn jatye'e mmạạtnay'amojkijidup. Jẹ'ẹ
kạjxts ạtse'e nva'añ jẹts ka'a ve'e xjaa'kyakjáttat jẹtse'e jẹ tǫkin toompa
xmạạtnay'amókajadat.

6

Vintsǫ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jaanchja'vivatạjk ñañụxạ'ạajada

1 Pa̱n je̱m tse'e miitsta pa̱n pa̱ne'e du̱ko̱'o̱yja'vidup pa̱n ti ve'e
mtoondup, ¿vintso̱se'e mnayjávajada je̱tse'e na̱jkx mnañu̱xa̱'a̱ajada
je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta pa̱n pa̱n jatye'e du̱kajaanchja'vidup je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo? Ñojk'ó̱y xa je̱'e̱ ve'e ku̱y'it je̱tse'e amiitsji
ku̱xko̱jts'ó̱yada je̱ja je̱ mmujaanchja'vivata̱jk vyinkujkta. 2 ¿Ka'a
miitse'e xnu̱jávada je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu, je̱'e̱ tse'e
du̱to̱kimpayo̱'o̱ydap pa̱n pa̱n jatye'e tsa̱a̱nadap je̱m naxviijnit y'it
ka̱jxm? Ax pa̱n miits tse'e mto̱kimpayo̱'o̱ydap je̱ naxviijnit jayu, ¿ka'a
tse'e m'o̱'yixjada je̱tse'e xko̱jts'ó̱yadat juu' ve'e ve̱e̱'n ka̱tsji? 3 ¿Ka'a ve'e
xnu̱jávada je̱ts je̱ ángeles paat u̱u̱'me'e nto̱kimpayo̱'yumdap? ¿Vintso̱ts
n'ite'e xka'o̱'yixumjadat je̱tse'e juu' nko̱jts'o̱'yimdat juu' ve'e u̱xyam
toojnjup ko̱jtsjup? 4 Pa̱n je̱m xa ve'e pa̱n ti ve'e myaktso'oxidup, ¿tya̱jx
tse'e mnañu̱xa̱'a̱ajada je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta pa̱ne'e du̱kayakvinkó̱pkidup
je̱p tsaptu̱jkp? 5 Ve̱'e̱ xa a̱ts ya̱'a̱ ve'e nka̱ts je̱tse'e mtso̱'o̱tyóndat, ¿ka'a
miitse'e je̱mda o̱tyo'ka pa̱ne'e kuvij juu' ve'e myaknamyujo̱t'ó̱yajadap?
6 ¿Jadi pyaatyp y'ake̱e̱guip je̱'e̱ vine'e je̱tse'e a'uts ah'ajch ukpu̱ a'uts
atsa̱'a̱ mnañu̱xa̱'a̱ajadat je̱ja je̱ to̱kin payo̱'yva vyinkujkta juu' ve'e je̱
Nte'yam du̱kajaanchja'vidup?

7 Ku ve'e mnañu̱xa̱'a̱ajada, va'ajts tse'e xyaknu̱ke̱'xnatá̱kada je̱ts ka'a
je̱'e̱ ve'e y'o̱ya juu' ve'e mtoondup. ¿Tya̱jxse'e ñojk'ó̱y xkamuté̱nada je̱ ka
ó̱yap juu' ve'e myaktoojnjidup? ¿Tya̱jx tse'e ñojk'ó̱y xkamaso̱'o̱kta ku ve'e
juu' myakme̱e̱'tsjada? 8 Ax vimpitts miitse'e xtonda. Mko̱'o̱tyoondup
tse'e je̱tse'e mme̱e̱'tsta. ¡A'uts ah'ajch paat a'uts atsa̱'a̱ paat tse'e ve'em
mnatyónjada!

9 ¿Ka'a miitse'e xnu̱jávada je̱ts ka'a ve'e y'íttat je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e ka ó̱yap? Ka'a tse'e pa̱n
mvin'a̱a̱'njadat, ka'a xa ve'e je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m y'íttat pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jptup je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap
jyaye̱jptup, pa̱n pa̱n jatye'e du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup juu' ve'e ka
je̱ Nte'yamap, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintó̱kidup,
je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jptup je̱ myuyaa'tya̱jk
ku̱x aamp to̱o̱ype'e je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱tse'e ñamya̱a̱t'ítjadat, 10 ni
ka'ava tse'e je̱m y'íttat pa̱n pa̱n jatye'e me̱e̱'tstup, pa̱n pa̱n jatye'e juu'
du̱nas'ayo̱'vidup, pa̱n pa̱n jatye'e ooktup mookju̱dup, pa̱n pa̱n jatye'e
ko̱'o̱ñu̱ko̱jtsidup, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ myujayu du̱pa̱jkjidup juu' avin'a̱a̱'na.
11 Je̱m miitse'eda juu' ve'e ve'em joojntykidu; ax mto̱kinme̱e̱'kxju̱du
tse'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱ je̱ jyáyuts miitse'eda, je̱'e̱ tse'e mkato̱kimpa̱a̱jmju̱du.
Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesús je̱ts je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m je̱
Nte'yam jya'vin ka̱jxm, je̱'e̱ ka̱jxta tse'e ya̱ maa'yu̱n mto'nu̱xjada.

Yakmájada yakjaanchada je̱ Nte'yam je̱ mni'kx je̱ mko̱pk ka̱jxta

12 Vaamp xa ve'e je̱ jayu je̱ts yakjajtype'e je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ jayu
du̱tónu̱t to'k ka̱'a̱jyji juu' jaty. Tyú̱vamts je̱'e̱ ve'e; ó̱yam tse'e vye'ema,
ka'a tse'e to'k ka̱'a̱jyji y'o̱ya. Ka'a tse'e nvaat je̱ts a̱tse'e nnamyaso̱'o̱kju̱t
je̱ts a̱tse'e juu' xyakkutojkjat. 13 Vaamp xa ve'e je̱ jayu je̱ts je̱ jo̱o̱t ka̱jxe'e
je̱ kaaky je̱ na̱a̱j yakpu̱m je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ jo̱o̱t yakpu̱m je̱tse'e je̱ jayu
kyáyu̱t y'oo'ku̱t. Jidu̱'u̱m tse'e vya'anda. Ax yakkutó̱kiyupts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam je̱ kaaky je̱ na̱a̱j je̱ts je̱ jo̱o̱t. Ka je̱'e̱ ka̱jxap xa ve'e je̱ jayu
je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk yakpu̱m je̱tse'e je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjayé̱ptat je̱ yaa'y je̱
ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup; je̱ Nte'yam ka̱jx je̱'e̱ ve'e yakpu̱m.

14 Ve'em ax jo'n jẹ myąkkin kąjx jẹ Nte'yam dụyakjoojntykpąjknuva jẹ
nMąją Vintsą́namda Jesucristo, nay jẹ myąkkin kąjxpa tse'e xyakjoojn-
tykpąjkumdinuvat.
15 ¿Tis, ka'a vine'e xnụjávada jẹts ve'eme'e ụụ'm yą nni'kxamda yą
nkọ́pkamda ax jo'n to'k jado'k viijn jaty kụn'ijtumdi to'k ni'kx to'k kọpk
jẹ Cristo mąąt? ¿Mpąjkjap ąts n'ite'e to'k viijn juu' ve'e ijtp jẹ Cristo mąąt
jẹts ątse'e ntukmąątnamyókjụt jẹ kọ'ọtyą'ąxap? ¡Ni vintsọva xa ątse'e
nkapąjkjat jẹts ątse'e ve'em ntónụt! 16 ¿Mkanụja'vidupe'e jẹts ku ve'e to'k
jẹ yaa'tyąjk dụmąątnamyúkjụ jẹ kọ'ọtyą'ąxap, ve'emts jẹ'ẹ ve'e nụmẹjtsk
jyajttini ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kụy'ijtti? Kụx jidụ'ụm xa ve'e jẹ
Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ve'em tse'e nụmẹjtsk jyajttini ax jo'n to'k ni'kx
to'k kọpk kụy'ijtti." 17 Nay ve'empa tse'e ku ve'e jẹ jayu y'it to'k muk jẹ
Mąją Vintsą́n mąąt, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n to'k jọọt to'k ja'vin kụy'ijtti.
18 Ni vintsọva xa ve'e jẹ kąts xkatukmąątjayẹ́ptat jẹ yaa'y jẹ tą'ąx juu'
ve'e ka pụ́kap mjayẹjptup. May viijn xa ve'e jẹ tọkin juu' ve'e jẹ jayu
tyuump; ax jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ kąts dụtukmąątjayẹjpp jẹ yaa'y jẹ tą'ąx juu'
ve'e ka pụ́kap jyayejpp, yakma'typts jẹ'ẹ ve'e jẹ ñi'kx jẹ kyọpk. 19 ¿Ka'a
ve'e xnụjávada jẹts jẹ Espíritu Santo jẹ'ẹ ve'e jẹ chaptąjk jẹ mni'kxta jẹ
mkọpkta jẹts jẹme'e mja'vin kąjxmda chụụna jẹ Espíritu Santo?, juu'
ve'e jẹ Nte'yam mmọọjyjụdu. Jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ xa miitse'eda, 20 va'ajts
tsọ́vaxts jẹ'ẹ ve'e mkujoojyjidi. Jẹ'ẹ kąjx tse'e dụtsąk jẹtse'e jẹ Nte'yam
xyakmą́jadat xyakjaanchadat jẹ mni'kx jẹ mkọpk mąątta.

7

Jẹ kọjtsvíjin jẹ navyąjkụn kąjx

1 Ụxyamts ątse'e n'atsọ́vụt juu' ve'e m'amọtutụ́vidu ku ątse'e
xnụja'yidi. Ọy xa jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu kyatą'ąxpụ́k. 2 Ax jẹ'ẹ kąjx
tse'e kụxe'e jẹ jayu ñamyąąt'ituva'anjada, kąkjẹ'ẹ tse'e jẹ jayu dụjayẹ́pụt
jẹ ñụdą'ąx, kąkjẹ'ẹ tse'e jẹ jayu dụjayẹ́pụt jẹ ñụyaa'y. 3 Ku ve'e jẹ tą'ąxtąjk
ñaajk'ituva'añjụ mąąt jẹ ñụyaa'y, jẹ ñụyaa'y tse'e dụkutyónup jẹ tą'ąxtąjk
jẹ chọjkụn; nay ve'empa tse'e ku ve'e jẹ yaa'tyąjk ñaajk'ituva'añjụ
mąąt jẹ ñụdą'ąx, jẹ ñụdą'ąx tse'e dụkutyónup jẹ yaa'tyąjk jẹ chọjkụn.
4 Ku ve'e jẹ tą'ąxtąjk yaa'vyụ́k, ka'a tse'e naaydum jẹ ñi'kx jẹ kyọpk
dụ'ukyakkutojkjini, jẹ ñụyaa'ye'e jẹ kutojkụn tyukmąątjayejpp; nay
ve'empa tse'e ku ve'e jẹ yaa'tyąjk tyą'ąxpụ́k, ka'a tse'e naaydum jẹ ñi'kx
jẹ kyọpk dụ'ukyakkutojkjini, jẹ ñụdą'ąxe'e jẹ kutojkụn tyukmąątjayejpp.
5 Ka'a tse'e jẹ yaa'tyąjk jẹ ñụdą'ąx dụkamąąt'ítụt, nay ve'empa tse'e jẹ
tą'ąxtąjk, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ ñụyaa'y dụkamąąt'ítụt, jẹ'ẹjyji ve'e jẹtse'e
mkanamyąąt'ítjadat ku ve'e tụx'akọjtstókta jẹtse'e kąk'apụk m'íttat jẹtse'e
mtsapkọ́tstat. Ku ve'e jẹ it ñáxụt pąn vinxụpe'e tụx'akọjtstókta, van'it
tse'e mnamyojkjidinuvat, ve'em tse'e mkaka'adat jẹm jẹ kọ'ọyjáyuvap
kyą'm.
6 Ka'ats ątse'e mpava'añ jẹtse'e mkanavyą́kjadat, nyakjajtyp ątse'e.
7 Ve'em ątse'e ntsąk jẹtse'e ve'em nụjom jẹ jayu kụy'it ax jo'n ąts. Ax jẹ
Nte'yam tse'e kąkjẹ'ẹ jẹ jayu jẹ maa'yụn jẹ putąjkin dụmọọyp pąn vintsọ
ve'e to'k uk pąn vintsọ ve'e jado'k.
8 Jẹ naaydum jayu jẹts jẹ ku'ąą'k tą'ąxtąjk, jẹ'ẹts ątse'e nnụụjmidup jẹts
ọye'e kụy'it jẹtse'e naaydum kụtyanda, ve'em ax jo'n ąts; 9 ax pąn ka'a
tse'e dụmutẹ́nada, ñojk'ọ́y tse'e ñavyą́kjadat jẹts ka'a ve'e ku ve'e kọojyji
jẹ y'aaj jẹ jyọọt y'ampą́kjadat.

10 Ax pa̱n pa̱n tse'e yaa'vyṵ́kani ta̱'a̱xpṵ́kani, tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e kyanamyaso̱'o̱kjadat. Ka á̱tsap xa ya̱'a̱ ve'e je̱ mpava'nṵn, je̱ Maja̱
Vintsá̱n je̱ pyava'nṵn ya̱'a̱ ve'e. 11 Pa̱n myaso̱o̱knup tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk
je̱ ñṵyaa'y, ka'a tse'e y'ukyaa'vya̱jknit, o̱'yip tse'e je̱tse'e je̱ ñṵyaa'y
dṵma̱a̱tnakyo̱jts'o̱'yijinuvat. Ax nay ve'empa tse'e je̱ yaa'tya̱jk, ka'a tse'e
dṵmaso̱'o̱kṵt je̱ ñṵda̱'a̱x.

12 Juu'ts a̱tse'e njaa'kkó̱tsup, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n dṵka̱jts,
a̱ts ya̱'a̱ ve'e nka̱jtsp. Pa̱n je̱ uts je̱ ajch je̱ ñṵda̱'a̱x tse'e dṵkajaanchja'vip
je̱ Jesucristo je̱tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk ñayjávaja je̱tse'e dṵjaa'kma̱a̱ttsa̱a̱nat
je̱ ñṵyaa'y, ka'a tse'e je̱ ñṵyaa'y myaso̱'o̱kjṵt. 13 Je̱ts pa̱n je̱ uts
je̱ tsa̱'a̱ je̱ ñṵyaa'y tse'e dṵkajaanchja'vip je̱ Jesucristo, je̱tse'e je̱
yaa'tya̱jk ñayjávaja je̱tse'e dṵjaa'kma̱a̱ttsa̱a̱nat je̱ ñṵda̱'a̱x, ka'a tse'e
je̱ ñṵda̱'a̱x myaso̱o̱kjuvat. 14 Kṵx je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ Jesucristo
dṵkajaanchja'vip, kunoo'kxjupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ ñṵda̱'a̱x ka̱jx juu'
ve'e je̱ jaanchja'vin dṵjaye̱jpp; je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ Jesucristo
dṵkajaanchja'vip, kunoo'kxjupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ ñṵyaa'y ka̱jx
juu' ve'e je̱ jaanchja'vin dṵjaye̱jpp. Pa̱n ka'a xa ve'e kṵvye'ema, ve'em
tse'e je̱ m'ónṵk kṵy'itta ax jo'n je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ tyee' je̱ tyaak
je̱ jaanchja'vin dṵkajaye̱jptup. Ax je̱ m'ónṵkta, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e
dṵkunoo'kxp. 15 Ax je̱ jayu tse'e juu' ve'e kajaanchja'vip, pa̱n je̱'e̱
tse'e dṵmaso̱'o̱kuvaannup je̱ ñṵda̱'a̱x ukpṵ je̱ ñṵyaa'y, maso̱'o̱kta je̱tse'e
ve'em dṵtóndat. Ku ve'e ve'em jyátṵt, naspa̱ka tse'e tyánṵt je̱ uts je̱ ajch
ukpṵ je̱ uts je̱ tsa̱'a̱, kṵx je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ Nte'yam xyaaxjimdi je̱tse'e o̱y aaj
o̱y jo̱o̱t ntsṵṵnimdinit. 16 Je̱ts mits, ta̱'a̱xta̱jk, ka'a xa ve'e xnṵjava pa̱n
jyaanchjávape'e je̱ mnṵyaa'y je̱ Jesucristo mits ka̱jx. Uk mits, yaa'tya̱jk,
ka'a tse'e xnṵja'viva pa̱n jyaanchjávape'e je̱ mnṵda̱'a̱x je̱ Jesucristo mits
ka̱jx.

17 Va'an tse'e anañṵjoma je̱ jayu dṵtsṵṵna ax jo'n jyoojntykidi ku
ve'e je̱ Nte'yam yaaxṵxjidi je̱tse'e y'ijttinit je̱'e̱ je̱ jyayu, ve'em ax jo'n
je̱ Nte'yam dṵnṵpa̱a̱jmtki je̱tse'e jyoojntykadat. Ve'emts a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjada pa̱n joma jatye'e je̱ jaanchja'vivata̱jk ñay'amókajada. 18 Pa̱n
je̱ Nte'yam xa ve'e dṵyaaxjip to'k juu' ve'e je̱ ixta'nṵn dṵni'kxmip
dṵko̱jmip, ve'em tse'e dṵni'kxmat dṵko̱jmat je̱ ixta'nṵn je̱tse'e nṵjava
tyánṵt je̱ts israeejlit jayu je̱'e̱ ve'e. Ax pa̱n yaaxjip tse'e to'k juu' ve'e je̱
ixta'nṵn dṵkani'kxmip dṵkako̱jmip, ka'a tse'e je̱ ixta'nṵn yakpa̱a̱jmjat.
19 Ka'a xa je̱'e̱ ve'e vyinko̱pka pa̱n ñi'kxmip kyo̱jmipe'e je̱ ixta'nṵn uk pa̱n
ka'a, je̱'e̱ ve'e vinko̱pk je̱tse'e je̱ jayu dṵkutyónṵt je̱ Nte'yam je̱ pyava'nṵn.
20 Ka̱kje̱'e̱ xa ve'e je̱ jayu tyánṵt ve'em ax jo'n vye'na ku ve'e je̱ Nte'yam
yaaxṵxji je̱tse'e y'ijtnit je̱'e̱ je̱ jyayu. 21 Pa̱n je̱ joyṵtoompa ve'e m'ijt ku
ve'e myakyaaxji, ka'a tse'e mnavyinma'yṵnmo̱'o̱jṵt; ax pa̱n m'o̱'yixjup
tse'e je̱tse'e naspa̱ka m'ítṵt, ve'em tse'e xtónṵt, 22 kṵx je̱'e̱ juu' ve'e ijt
je̱ joyṵtoompa ku ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n yaaxṵxji, naspa̱ka tse'e y'ijtni je̱
jayu, kṵx naspa̱ka je̱'e̱ ve'e je̱ja je̱ Maja̱ Vintsá̱n vyinkujk. Nay ve'empa
tse'e pa̱n pa̱ne'e ijt naspa̱ka ku ve'e yakyaaxji, je̱ Cristo tse'e ṵxyam
myutoonnup myupa̱jknup. 23 Je̱ Nte'yam xa ve'e mkujoojyjṵdu va'ajts
tsó̱vax. Kṵx tse'e ve'em, ka'a tse'e xyakjáttat je̱tse'e pa̱n mviijnkvó̱vjadat
je̱tse'e ve'em je̱ Nte'yam xkamutóndat xkamupá̱ktat. 24 Ax ve'em tse'e,
utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, jaa'k'ítta je̱ Nte'yam ma̱a̱t to'k jado'k, ve'em ax
jo'n mve̱'nada ku je̱'e̱ ve'e myaaxṵxjidi.

25 Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e naaydum jáyuda, ka'a a̱tse'e ti pava'nṵn

nmąąda ję Mąją Vintsąn kąjx; ax yą nvinma'yunts ątse'e nkąjtsp, to'k
juu' ve'e ję Mąją Vintsąn tyukmǫ't, ǫ'yip xa ve'e jętse'e xjaanchjávadat
juu' ątse'e nkąjtsp. 26 Ve'em ątse'e nvinmay jęts ǫye'e jętse'e ję jayu ve'em
tyánut ax jo'nam y'it, ję'ę kąjx ku ve'e tso'ox ux̨yam yą tiempo juu' ve'e
ntuktsuunimdup. 27 Pąn tą'ąxpúkani xa mitse'e, ka'a tse'e x'íxtat vintsǫ
ve'e xmasǫǫknit ję mnudą'ąx; ax pąn ka'a tse'e mtą'ąxpúka, ka'a tse'e
x'íxtat pąn pąne'e mnudą'ąxap. 28 Ax pąn mtą'ąxpąjkpts mitse'e, ka'ats
ję'ę ve'e tyǫ́kina. Jęts pąn to'ke'e ję kiixutą'ąx yaa'vyúk, ka'avats ję'ę ve'e
tyǫ́kina. Ax pąn pąn jaty tse'e yaa'vyąjkp tą'ąxpąjkp, chąmkojkipts ję'ę
ve'e juu' ve'e nuyojk tso'ox ku ve'e jyoojntykada yaja naxviijn; ax ję'ęts
ąts miitse'e nkatukmutsǫjktup.

29 Utsta ajchta utsta tsą'ąda, yą'ą xa ątse'e ntijp, javęę'njits ję'ę ve'e
ję tiempo njayęjpumda. Uxyam xa ve'e du'ukva'añ ku ję'ęda pąn
pąn jatye'e tą'ąxpúk, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n kukyatą'ąxpujk;
30 pąn pąn tse'e tsaachvinmaayp, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n
kukyatsaachvinmaajy; pąn pąn tse'e xǫǫjntkp, ve'em tse'e ñayjávajat
ax jo'n kukyaxǫǫjntk; pąn pąn tse'e jooyp, ve'em tse'e dujávat jęts
ka'a ve'e duję'ę juu' jatye'e jyooyp; 31 pąn pąn tse'e ję naxviijnit ǫ'yin
dujayęjpp, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n ję naxviijnit ǫ'yin kudukajayejp
jo'n, kux tąminupe'e ję xąąj ku ve'e yą naxviijnit it kyǫǫ'k'ijtnit.

32 Ję'ę xa ątse'e ntsąjkp jętse'e xkativinmáydat. Ku xa ve'e ję jayu ky-
ątą'ąxpúk, vyinmaayp tse'e ję Mąją Vintsąn jyę'ę jętse'e dutún juu' ve'e ję
Mąją Vintsąn chąjkp; 33 ax ję jayu juu' ve'e tą'ąxpúkani, jaa'knuyojkipts
ję'ę ve'e ję vyinma'yun pąn ti jatye'e ijtp yaja naxviijn jętse'e dutún juu'
ve'e ję ñudą'ąx chąjkp. 34 Nay ve'empa tse'e ku ve'e ję jayu kyayaa'vyúk,
vyinmaayp tse'e ję Mąją Vintsąn jyę'ę jęts vintsǫ ve'e va'ajts aaj va'ajts
jǫǫt y'ítut ję Nte'yam mąąt, ve'em ję ñi'kx ję kyǫpk, nay ve'empa ję y'aaj
ję jyǫǫt; ax juu' tse'e yaa'vyúkani, vyinmaaypts ję'ę ve'e pąn ti jatye'e ijtp
yaja naxviijn jętse'e dutún juu' ve'e ję ñuyaa'y chąjkp.

35 Miits ję m'ǫ'yin kąjxta xa ąts yą'ą ve'e nkąts; ka ję'ępe'e jęts ąts
miitse'e nkayakjajtjadat juu' ve'e mtonuvaandup, ję'ę kąjxe'e jęts tsoj
yakxǫne'e mjoojntykadat mnaxviijnadat, ję Mąją Vintsąn xmutóndat
xmupąktat to'k aaj to'k jǫǫt.

36 Ax pąn jęm tse'e to'k ję vajutyąjk juu' ve'e duvinmaayp jęts nuyojk
ǫy ję'ę ve'e jętse'e dupąkut ję kiixutą'ąx juu' ve'e chąjkp, kux ka'a ve'e
tyunmootska ję kiixutą'ąx jęts ka'a ve'e ję vajutyąjk dumutena jętse'e
naaydum chąąnat, nvaat tse'e ñavyąkjadat, ka'a ję'ę ve'e tyǫ́kina. 37 Ax
pąn jęm tse'e viijnk juu' ve'e mąkk ję vyinma'yun dupąąmp jętse'e
dumutena jętse'e naaydum chąąnat, jętse'e y'ǫ'yixju jętse'e dutún juu'
ve'e chąjkp, pąn pyayǫ'yts ję'ę ve'e jęts ka'a ve'e dupąkut ję kiixutą'ąx
juu' ve'e chąjkp, ǫyts ję'ę ve'e jętse'e kyanavyąkjadat. 38 Ax ve'em tse'e,
ję'ę juu' ve'e dupąjkp ję kiixutą'ąx juu' ve'e chąjkp, ǫyts ję'ę ve'e juu'
dutún. Ax ję'ę juu' ve'e dukapąjkp ję kiixutą'ąx juu' ve'e chąjkp, nuntun
ǫyts ję'ę ve'e juu' dutún.

39 Ję tą'ąxtąjk juu' ve'e yaa'vyúk, pava'añ tse'e y'it jętse'e dumąąt'ítut
ję ñuyaa'y pąn vinxupe'e jyoojntyka; ax pąn ǫǫ'kp tse'e ję ñuyaa'y,
ǫ'yip tse'e jętse'e dupąkut pąn pąne'e chąjkp, ję'ęjyji ve'e tuuv juu' ve'e
jaanchja'viva jayu. 40 Ve'em ątse'e nvinmay jęts jyayępupe'e nuyojk ję
xǫǫjntkun pąn ka'a ve'e y'ukyaa'vyąjkni. Ax nayja'vijinupts ątse'e jęts

ạtse'e ve'em nkạts jẹ Espíritu Santo kạjx, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam jya'vin kạjxm.

8

Jẹ tsu'uts juu' ve'e jẹ jayu tyukvintsạ'ki jẹ apạmnax

1 Va'ants ạtse'e ụxyam dụkọjtspa jẹ tsu'uts kạjx juu' ve'e jẹ jayu tyukvintsạ'kidup jẹ apạmnax. Nnụja'vimdup xa ụụ'me'e jẹts ka'a ve'e jẹ apạmnax jyoojntyka. Ku ve'e jẹ jayu ñayjávajada jẹts ọọye'e juu' dụtunnụjávada, namyájijidupts jẹ'ẹ ve'e. Ax ku tse'e jẹ jayu jẹ tsọjkụn dụjayẹpta, pyutạjkidupts jẹ'ẹ ve'e jẹ y'utsta jẹ y'ajchta jẹts jẹ y'utsta jẹ chạ'ạda vintsọ ve'e jẹ Jesucristo nụyojk dụjaanchjávadat. 2 Pạn pạn xa ve'e dụvinmaayp jẹts ñụja'vipe'e juu', ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụtinụjava ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga. 3 Ax pạn pạn tse'e jẹ Nte'yam dụtsọjkp, íxajats jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.

4 Ax jẹ'ẹ ve'e ku ve'e yakjụ'kx juu' ve'e jẹ jayu tyukvintsạ'kidup jẹ apạmnax, nnụja'vimdupts ụụ'me'e jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e ti vya'añ jẹ apạmnax, jẹ Nte'yamji ve'e to'k dụnụmájip dụnụjaanchip. 5 Ve'em tse'e dụkọtsta jẹts may jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nte'yam jẹts juu' jatye'e yakvinja'vip yakvintsạ'kip, ve'em juu' ve'e yaja naxviijn jẹts ve'em juu' ve'e jẹm tsajvi-inmpa. 6 Nnụja'vimdinupts ụụ'me'e jẹts to'kji jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam, jẹ Dios Tee'. Jẹ'ẹ tse'e dụpạmkạjx nụjom juu' jaty, jẹ'ẹ kạjx tse'e n'ijtumda; ax jẹmpa tse'e to'kji jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹ Jesucristo, jẹ'ẹ mạạt tse'e jẹ Nte'yam nụjom juu' jaty dụpụụjm, jẹ'ẹ tse'e xmọ'yumdup yạ njoojntykinamda.

7 Ax ka'ats yạ'ạ ve'e anañụjoma jẹ jayu dụnụjávada. Jẹm xa ve'e pạn pạn jatye'e yujta ku ve'e dụvintsạ'ạgada y'ijt jẹ apạmnax. Jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e dụka'ọynụjávada ti ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, tọkintoondupts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e dụjạ'kxta jẹ tsu'uts juu' ve'e jẹ jayu tyukvintsạ'kidup jẹ apạmnax. 8 Jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk xa ụụ'me'eda ka jẹ'ẹ kạjxap ku ve'e juu' nka'yumda njạ'kxumda. Akijpxa xa ve'e jẹ Nte'yam dụjava pạn nka'yumdup njạ'kxumdupe'e uk pạn ka'a ve'e nka'yumda njạ'kxumda. 9 Pạn mnayja'vijidup tse'e jẹts nvaate'e xjạ'kxtat juu' ve'e jẹ jayu tyukv-intsạ'kidup jẹ apạmnax, myakkọ́pkadap tse'e ọọy jẹts ku ve'e ve'em xjạ'kxtat jẹts ka jẹ'ẹ kạjxape'e xtukmasọ'ọktat jẹ Nte'yam jẹ tyoo' pạn pạn jatye'e dụjaanchja'vidup jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e y'ọya ku ve'e jẹ jayu ve'em dụjụ'kx. 10 Pạn mits xa ve'e mnụja'vip jẹts nvaate'e jẹ jayu ti dụkáyụt dụjạ'kxụt, jẹtse'e m'ạjxtụk kaayva jẹm joma ve'e jẹ apạmnax yakvinjava yakvintsạ'ạga, jẹtse'e m'ixjụ nụto'k jẹ m'uts jẹ m'ajch ukpụ nụto'k jẹm m'uts jẹ mtsạ'ạ juu' ve'e dụka'ọynụja'vip ti ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, nayja'vijuvapts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụjạ'kxụt jẹ tsu'uts juu' ve'e tyukvintsạ'kidup jẹ apạmnax. 11 Ku ve'e ve'em xtun, ọ́yame'e xnụjava jẹts nvaate'e jẹ jayu ti dụkáyụt dụjạ'kxụt, myakvintọ́kipts mitse'e jẹ m'uts jẹ m'ajch ukpụ jẹ m'uts jẹ mtsạ'ạ juu' ve'e dụka'ọynụja'vip juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ax ku'ọọ'kijuvats jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo. 12 Ax pạn miits tse'e myakvintọ́kidup jẹ m'utsta jẹ m'ajchta ukpụ jẹ m'utsta jẹ mtsạ'ạda, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e dụtonda juu' ve'e ñasja'vidup jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e y'ọya juu' ve'e tyoondup, mmutọkintoonduvapts miitse'e jẹ Cristo. 13 Ax ve'em tse'e, pạn ạts tse'e nyaktọkintuump nụto'k jẹ n'uts jẹ n'ajch ukpụ nụto'k jẹ n'uts jẹ ntsạ'ạ jẹ'ẹ kạjx pạn juu' ạtse'e njụ'kxp, ni jẹ vin'ita xa ạtse'e nkajạ'kxụt jẹ tsu'uts.

9

Juu' jatye'e tukkądaakju ję kukątsiva

1 ¿Ka'a ąts vine'e x'ǫ'yixjų ję̨ts ątse'e ntónųt juu' ątse'e ntsąjkp? ¿Ka
ję̨ kukątsivap ąts vine'e? ¿Ka'a ąts vine'e n'ix ję̨ nMąją Vintsąnamda
Jesucristo? ¿Ka'a miits vine'e xjaanchjávada ję̨ Mąją Vintsąn kųx ąts ję̨'ę̨
ve'e jyę̨'ę̨ nvaajnjidu? 2 Pąn ję̨m xa ve'e juu' ve'e dųkakuvąjktup ję̨ts
ję̨ kukątsiva ątse'e, ǫyts miitse'e xnųjávada ję̨ts ję̨'ę̨m ątse'e. Ję̨'ę̨ ve'e
ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi ję̨ Jesucristo ku ątse'e x'amǫtunajxti, ję̨'ę̨
tse'e dųyaknųkę̨'xnatąjkip ję̨ts ję̨ kukątsiva ątse'e.

3 Jidų'ųmts ątse'e n'atsǫvda pąn pąn jaty ątse'e xtǫkimpayǫ'ydup.
4 ¿Ka'a ąts vine'e nvinmachjų ję̨ts ątse'e ję̨ jayu xyakkáyųt xyak'oo'kųt?
5 ¿Ka'a ąts vine'e x'ǫ'yixjų ję̨ts ątse'e ję̨ tą'ąxtąjk nmąątvídųtųt juu' ve'e
ję̨ Jesucristo dųjaanchja'vip?, ve'em ax jo'n ję̨ ñųdą'ąx dųmąątvídųtta
ję̨ viijnk kukątsivada ję̨ts ję̨ Mąją Vintsąn ję̨ y'utsątąjk mąąt ję̨ Pedro.
6 Ąts mąąt ję̨ Bernabé, ¿ąątsji vine'e xtukkądaakp ję̨ts ąątse'e nka-
masǫ'ǫkųt ję̨ ką'm toonk ję̨ts ąątse'e ję̨ ǫy kąts ję̨ ǫy ayook n'avánat?
7 ¿Ję̨m vine'e ję̨ tojpa juu' ve'e viinm nakyą'íxjup ję̨tse'e kyajo'yųmpǫ́k?
¿Ukpų ję̨́mpats vine'e pąne'e ję̨ chaaydum dųnųyo'oip ję̨tse'e ję̨ tyąąjm
dųkajų'kx? ¿Ukpų nay ję̨mpa vine'e pąne'e ję̨ kyarneero dųyaktsųųnip
ję̨tse'e dųka'uu'k ję̨ carnero ję̨ lyeche? 8 Ka'a xa ve'e ątsji ve'em nva'añ
ję̨ts tyukjoojntykidup ję̨'ę̨ ve'e ję̨ jayu ję̨'ę̨ ję̨ tyoonk, ve'em tse'e vyaampa
ję̨ Moisés ję̨ pyava'nųn. 9 Jidų'ųm tse'e vya'añ: “Ka'a xa ve'e ję̨ kaaj ję̨
y'ajǫ́n xpąąjmjadat juu' ve'e dųvintę̨ę̨'mp ję̨ trigo juu' ve'e tsúkani.” ¿Ję̨
tsapkaaj kąjx vine'e ję̨ Nte'yam ve'em vyaajñ, 10 ukpų ųų'm kąjxamda
vine'e? Ųų'm kąjxamda xa ję̨'ę̨ ve'e ve'em vyaajñ. Ję̨'ę̨ juu' ve'e yoop,
ve'em ax jo'n ję̨'ę̨ juu' ve'e ję̨ tąąjm dųpąkmojkp, ve'emts ję̨'ę̨ ve'e
dǫtonda kųx y'ajǫǫtidup ję̨'ę̨ ve'e juu' ve'e tukkądaakjųdup ku ve'e ję̨
trigo tąąjm yakpąkmuk. 11 Ąąts xa miitse'e ntuk'ixtu ję̨ Nte'yam ję̨ kyąts
ję̨ y'ayook, ¿mayts miits ję̨'ę̨ ve'e mtunyakjávajada ku ąątse'e xmǫ'ǫdat
juu' ąątse'e ntukjoojntykap? 12 Pąn ję̨m xa ve'e ję̨ viijnk jayu juu'
ve'e dųvinmajtsjųdup ję̨tse'e xyakjoojntykadat, ¿ka'ats n'ite'e nųyojk
vyinkǫpka ję̨ts ąątse'e xyakjoojntykat?

Ax ka'ats ąąts miitse'e n'amǫ́tuda ję̨ts ąątse'e xyakjoojntykadat; ǫ́yam
xa ąątse'e xkatih'ijtja, nmutenikųjxpts ąątse'e nųjom ję̨'ę̨ kąjx ję̨tse'e
nųyojk ję̨ jayu yakvaajnjadat ję̨ ǫy kąts ję̨ ǫy ayook. 13 Mnųja'vidup
xa miitse'e ję̨ts pąn pąn jatye'e toondup ję̨p mąją tsaptųjkp, ję̨'ę̨ tse'e
tyukjoojntykidup juu' ve'e ję̨p pyąjktup; ję̨ts ję̨'ę̨ pąne'e dųmutoondup
dųmupąjktup ję̨ Nte'yam joma ve'e ję̨ yǫjxpę̨jtųn, tukkądaakjųdup
tse'e ję̨tse'e dųją'kxtat ję̨ tą́nųk tsu'uts juu' ve'e ję̨m ję̨ Nte'yam tyukv-
intsą'kidup. 14 Nay ve'empa tse'e ję̨ Mąją Vintsąn dųnųpąąjmtki ję̨ts
ję̨'ę̨ pąn pąn jatye'e ję̨ jayu dųvaajnjidup ję̨ ǫy kąts ję̨ ǫy ayook, ję̨'ę̨
tse'e tyukjoojntykiduvap. 15 Ax ǫ́yamts ątse'e xjatukkąda'aky ję̨ts ątse'e
ję̨ jayu xmǫ'ǫt ąts ję̨ ntukjoojntykin, ni vin'ítats ątse'e ję̨ jayu ve'em
nkah'amǫtu. Ka ję̨'ę̨ kąjxapts ąts miitse'e ve'em nmųjáyada ję̨ts ąts mi-
itse'e juu' xmǫ'ǫdat. Nųyojk ǫy xa ątse'e nnayjávaja ję̨ts ątse'e n'ǫǫ'knit
ję̨ts ka'a ve'e ku ve'e ję̨ jayu vya'andat ję̨ts kuvana ąts miitse'e xyakjoo-
jntykidi.

16 Pąn ąts yą n'avintsǫ vinma'yųn kąjx xa ąts miitse'e kųnvaajnjada ję̨
ǫy kąts ję̨ ǫy ayook, kųnnamyájajats ątse'e. Ax ka yą n'avintsǫ vinma'yųn
kąjxapts ątse'e ve'em ntun, ję̨ Nte'yam ątse'e xtukkuva'ni ję̨ts ątse'e

ve'em ntun. 17 Pạn ạts yạ n'avintsọ vinma'yụn kạjx xa ạtse'e ve'em
kụntún, kụn'a'ixts ạtse'e jẹ n'ọ'yin. Ax jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e jẹ Nte'yam yạ
toonk xtukkuva'ni, xtukkạdaakpts ạtse'e jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e ntónụt. 18 Ax
ve'em tse'e jẹ ọ'yin juu' ạtse'e njayejpp, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ xọọjntkụn ku
ạtse'e nụnve'emji ntukka'amáy jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. Jẹ'ẹts ạtse'e ntijp,
ka'a ạtse'e mpụk mpaa'ty juu' ạtse'e xjatukkạdaakp jẹts ạtse'e jẹ jayu
xyakjoojntykat jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e ntuk'ix jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook.

19 Ọyam ạtse'e jẹ jayu nkavintsạna, ve'emts ạtse'e nnapyụmjụ ax
jo'n ạtse'e kụn'ijt nụjom jẹ jayu jẹ jyoyụtoompa. Ve'emts ạtse'e ntun
jẹtse'e jyaa'knụmáyadat jẹ jayu juu' ve'e jẹ Jesucristo dụjaanchja'vidup.
20 Ku ạtse'e n'it jẹ nmu'israeejlit jayu mạạtta, ve'emts ạtse'e nnapyụmjụ
ax jo'n jẹ'ẹda kụx jẹ'ẹ ạtse'e ntsạjkp jẹtse'e jẹ Cristo dụjaanchjávadat.
Ku ạtse'e n'it jẹ'ẹ mạạtta pạn pạn jatye'e dụpanạjkxtup jẹ Moisés jẹ
pyava'nụn, ve'emts ạtse'e nnapyạạjmjuva ax jo'n jẹ'ẹda kụx jẹ'ẹ ạtse'e
ntsạjkp jẹtse'e jẹ Cristo dụjaanchja'viduvat. Ve'emts ạtse'e ntun ọ́yam
ạtse'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn xkayakkutujkja. 21 Ax kuts ạtse'e n'it
jẹ'ẹ mạạtta pạn pạn jatye'e dụkapanạjkxtup jẹ Moisés jẹ pyava'nụn,
ve'emts ạtse'e nnapyạạjmjuva ax jo'n jẹ'ẹda kụx jẹ'ẹ ạtse'e ntsạjkp
jẹtse'e jẹ Cristo dụjaanchjávadat. Ka jẹ'ẹp ạtse'e ntijp jẹts ạtse'e nka'it
jẹp jẹ Nte'yam kyạ'p pya'tkup, jẹp ạtse'e n'it jẹ'ẹ kyạ'p pya'tkup kụx
ạtse'e jẹ Cristo jẹ pyava'nụn mpanụjkxp. 22 Ku ạtse'e n'it jẹ'ẹ mạạtta
pạn pạn jatye'e dụka'ọynụja'vidup ti ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ve'emts
ạtse'e nnapyạạjmjuva ax jo'n jẹ'ẹda kụx jẹ'ẹ ạtse'e ntsạjkp jẹtse'e jẹ
Cristo mạkk dụjaanchjávadat. Ve'emts ạtse'e nnapyụmjụ ax jo'n to'k
jado'k jẹ jayu jẹts ạtse'e ve'em jẹ jayu mputạ́kadat jẹtse'e dụjayẹjptinit jẹ
joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 23 Ve'em ạts yạ'ạ ve'e ntun jẹ ọy kạts jẹ
ọy ayook kạjx jẹts ạtse'e ve'em jẹ jayu ntukmạạtjayẹjptinit jẹ xọọjntkụn
juu' ve'e yạ ọy kạts yạ ọy ayook yajkyp.

24 Mnụja'vidup xa miitse'e jẹts ku ve'e jẹ jayu ñañomkijpxjada, ọ́yame'e
anañụjoma ñomda, to'kjits jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mạạdaakp jẹtse'e yakmạ'ạ jẹ
pụk juu' ve'e ñụnoomdup. Íxtiduvats miitse'e vintsọ ve'e mmạạda'aktat
jẹtse'e xjayẹjptinit juu' ve'e jẹ Nte'yam mtukmutsọjkjụdup. 25 Pạn pạn
jaty xa ve'e ñañomkijpxuvaajnjụdup, nay'akuvạạ'nijidupts jẹ'ẹ ve'e jẹts
apạạmdụka ve'e tyun'a'íxtini ku ve'e tyukkạda'akjadat jẹ xạạj ku ve'e
ñañomkijpxjadat. Jẹ'ẹ kạjxts jẹ'ẹ ve'e ve'em dụtonda jẹtse'e dụpạ́ktat
to'k jẹ pi'k ojts aajy ta'aky juu' ve'e jẹ corona jo'n pụm pạn pạne'e
mạạdaakp; ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e jyek, nii'kxnup jẹ'ẹ ve'e. Ax ụụ'mda, jẹ'ẹts
ụụ'me'e nnụto'numdup jẹtse'e nyakmọ'yumdinit jẹ pụk juu' ve'e ijtp
xạ'ma kạjx. 26 Ve'em xa ạtse'e ntun ax jo'n jẹ'ẹ juu' ve'e dụ'ixtạạp joma
vaate'e kyukạxa jẹ noomk. Ka'a xa ạtse'e ve'em ntun ax jo'n jẹ'ẹ juu'
ve'e kọọjyji jẹ pọj dụ'apạ'kxnajxp ku ve'e jẹ myujayu dụmạạtnachii'kjụ;
27 nyaktsaachpaatyp xa ạtse'e yạ nni'kx yạ nkọpk jẹts ạtse'e akẹẹ'y
nyakkutujkja. Ka'ats ạtse'e ntsạk jẹts ạtse'e viinm nkakutyónụt jẹ ọy kạts
jẹ ọy ayook juu' ạtse'e jẹ jayu ntuk'ixp jẹts ạtse'e ve'emji ntaannit; jẹ'ẹ
ạtse'e ntsạjkp jẹts ạtse'e jẹ Nte'yam xnụụjminit jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e
ntuump nkạjtsp.

10

Jẹ kojtsvíjin ku ve'e jẹ jayu jẹ apạmnax dụvintsạ'ạga

1 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e xnu̱jávadat vintso̱
ve'e jyajtti a̱a̱ts je̱ nju̱jpit jáyuda. Anañu̱joma tse'e y'ijtti je̱m vínu̱ts
pa'tkum, anañu̱joma tse'e du̱tinajxti je̱ Tsapts Maaxy Na̱a̱j. 2 Ax ku
tse'e y'ijtti je̱m vínu̱ts pa'tkum je̱ nu̱may jayu ma̱a̱t je̱ Moisés, je̱tse'e
to'k ka̱'a̱jyji je̱ Tsapts Maaxy Na̱a̱j du̱tinajxti, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n
ku̱ña̱pe̱jtti, yakto'kidu tse'e je̱ vyinma'yu̱nda je̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e
je̱ Moisés kya̱jtsp. 3 Je̱ Nte'yam tse'e je̱m vinva'ajts it ka̱jxm mo̱o̱jyju̱du
juu' ve'e kyaaydu y'ooktu, anañu̱joma tse'e du̱kaaydi je̱ tsapjo̱o̱tmit
tsapkaaky. 4 Je̱m tse'e anañu̱joma du̱'ooktuva je̱ tsoxk na̱a̱j juu' ve'e
je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱du, je̱pts je̱'e̱ ve'e tsah'akujkp pyítsum. Ax je̱ tsaaj,
je̱ Criistots je̱'e̱ ve'e yaktukmu'a'ixmojkip, je̱'e̱ tse'e a̱a̱ts je̱ nju̱jpit
jayu mya̱a̱tnajxtu mya̱a̱tta̱jkidu je̱m vinva'ajts it ka̱jxm. 5 O̱yam tse'e
vye'ema, nu̱mayts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e du̱toondu du̱ko̱jtstu juu'
ve'e ka ó̱yap, ax je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam kyo̱'o̱yja'vi, je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱may
tyun'o̱o̱'ktini.

6 Je̱'e̱ ka̱jx xa ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji je̱tse'e nu̱java tyaannit je̱ts
ka'a ve'e n'ana̱'mumdat n'atso̱jkumdat juu' jatye'e ka ó̱yap, ax jo'n je̱'e̱
ve'e du̱'ana̱a̱mdi du̱'atso̱jkti jo'n. 7 Je̱ Nte'yamji ve'e to'k mvinjávadap
mvintsa̱'a̱gadap, ka'a tse'e xtóndat ax jo'n je̱'e̱da juu' ve'e je̱ apa̱mnax
du̱vinja'vidu du̱vintsa̱'kidu. Ku̱x jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán
vya'añ: "A̱jxtktu tse'e je̱ jayu kaayva ookpa, van'it tse'e tyénidi je̱tse'e
jyomjátkidi tyijátkidi." 8 Ka'a tse'e je̱ ka̱ts ntukma̱a̱tjaye̱jpumdat je̱ yaa'y
je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap njaye̱jpumdup, ve'em ax jo'n je̱'e̱ ve'eda
je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jpti je̱ kiix ónu̱kta juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptu
je̱tse'e y'o̱o̱'ktini nu̱'ii'px toojk miijl to'k xa̱a̱j. 9 Ka'a xa ve'e n'íxumdat
pa̱n joma vaate'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n juu' du̱kuvu̱k, ve'em ax jo'n je̱'e̱ ve'e
jyátkidi pa̱n pa̱n jatye'e o̱o̱'ktinu ku ve'e je̱ tsaa'n cho'tsjidi. 10 Ka'a tse'e
je̱ Nte'yam xvinko̱jtspé̱ttat, ve'em ax jo'n je̱'e̱ ve'e nu̱may je̱ Nte'yam
du̱vinko̱jtspe̱jtti je̱tse'e yak'o̱o̱'kjidini je̱ yak'o̱o̱'kpa ángeles.

11 Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji je̱tse'e je̱p Kunuu'kx Jatyán
ku̱jxp yakpu̱u̱jm je̱tse'e je̱ nu̱ja'vin njaye̱jpumdinit anañu̱joma u̱u̱'m
nu̱vinxu̱pe'e njoojntykimda ya̱ kuka̱xa aats. 12 Ax ve'em tse'e, pa̱n
pa̱n tse'e nañasja'vijup je̱ts ka'a ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e tyo̱kintónu̱t, va'an
tse'e o̱o̱y du̱tunnay'ixju̱ ku ve'e ñu̱nka'at je̱p to̱kin ja̱a̱tp. 13 Ku
ve'e myakto̱kintonuva'anjada, vanxu̱p tse'e mjajttuva ax jo'n jyajttuva
o̱pya̱na. Ax je̱ Nte'yam, tyuumpts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kya̱jtsp, ka'ats je̱'e̱
ve'e du̱yakjaty je̱tse'e xyakto̱kinto'numdat pa̱n ka'a ve'e x'o̱'yixumjada
je̱tse'e n'ama̱a̱daaguimdat, ku̱x je̱ Nte'yame'e xputa̱jkimdup vintso̱ ve'e
nkakuva̱jkumdat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e nkaka'amdat je̱p to̱kin ja̱a̱tp, ax
ve'em tse'e nmuténimdat.

14 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, miits, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, kuke̱'e̱kta joma
ve'e je̱ jayu du̱vinjávada du̱vintsa̱'a̱gada juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap.
15 Ve'em xa a̱ts miitse'e nmuko̱tsta ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e viji kej, ax
payo̱'o̱yda tse'e o̱y juu' a̱tse'e nka̱jtsp. 16 Ku ve'e ntuk'a'ooguimda je̱
tuk'a'ooguin juu' ka̱jxe'e nkuko̱jtsjimda je̱ Nte'yam, n'apaatumdup tse'e
je̱ Cristo je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ ñu̱u̱'pu̱n du̱masa̱a̱k.
Je̱ts ku ve'e nka'yumda je̱ tsapkaaky juu' ve'e ntojkva'kxumdup,
n'apaatumdupts u̱u̱'me'e je̱ Cristo je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ ve'e
ku ve'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk tya̱a̱jy je̱m cruz ka̱jxm. 17 O̱yamts u̱u̱'me'e
nu̱mayda, anañu̱jómats u̱u̱'me'eda nka'yumda nay je̱'e̱jyam to'kji je̱ tsap-

kaaky, ve'emts ṵṵ'me'eda mạạt jẹ Cristo ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kṵn'ijtumdi.
18 Ixta juu' ve'e jẹ israeejlit jayu tyoondup. Ku ve'e juu' jẹ Nte'yam dṵtukvintsạ'ạgada jẹm yọjxpẹjtṵn kạjxm, nṵjom pạn pạn jatye'e dṵjạ'kxtup jẹ vintsạ'kin, jẹ vintsạ'kinjyam tse'e y'apaattup. 19 Juu'ts ạtse'e nkạjtsp, ka jẹ'ẹpts ạtse'e ntijp jẹts ñṵmájipe'e jẹ apạmnax, ni ka jẹ'ẹpts ạtse'e ntijp jẹts tiktspe'e jẹ tsu'uts juu' ve'e tyukvintsạ'kidup jẹ apạmnax. 20 Jẹ'ẹ ạtse'e ntijp jẹts ku ve'e jẹ vintsạ'kin dṵpạmda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dṵka'íxada, jẹ kọ'ọyjáyuvapts jẹ'ẹ ve'e tyukvintsạ'kidup, ka jẹ Nte'yamap; ax ka'ats ạtse'e ntsạk jẹts miitse'e xmạạtnavyạạ'njadat jẹ kọ'ọyjáyuvap. 21 Ka'a xa ve'e m'ọ'yixjada jẹtse'e jẹ Jesús xvinjávadat xvintsạ'ạgadat kijpx mạạt jẹ kọ'ọyjáyuvap, ka'a tse'e m'ọ'yixjada jẹtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n xyakmájadat xyakjaanchadat pạn m'ooktupe'e jẹ tsaaydum pa'ajk nạạj jẹtse'e xkayda jẹ tsapkaaky juu' ve'e jẹ Mạjạ Vinsạ́n yaktukjaa'myẹjtsp, jẹtse'e jẹ jayu xtukmạạtjạ'kxta jẹ tsu'uts juu' ve'e yaktukvintsạ'kip jẹ kọ'ọyjáyuvap. 22 ¿Ukpṵ ntsọjkumdup ṵṵ'm vine'e jẹtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n nyakjọtma'tumdat? ¿Ṵṵ'mda vine'e nṵyojk mạkk jẹts ni ka'a ve'e jẹ'ẹ?

Ve'em tse'e nṵjom nto'numdat nkọjtsumdat ax jo'n jẹ Nte'yam yakmạja yakjaancha y'ijtnit

23 Yakjajtyp xa ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e jẹ jayu dṵtónṵt to'k kạ'ạjyji juu' jaty; ax ka'a tse'e to'k kạ'ạjyji tyun'ọya. Yakjajtyp xa ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e jẹ jayu dṵtónṵt to'k kạ'ạjyji juu' jaty; ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e to'k kạ'ạjyji jẹ jayu dṵputạka jẹtse'e jẹ Jesucristo nṵyojk dṵjaanchjávat. 24 Ka'ats miitse'e x'íxtadat kạkjẹ'ẹ jẹ m'ọ'yinda, m'íxtiduvape'e juu' ve'e jẹ viijnk jayu tyuk'ọ'yiduvap.
25 Nvaat xa ve'e xkáydat xjạ'kxtat pạn ti jatye'e tọọ'kjup jẹp maa'y jạạtp. Ka'a tse'e x'amọtutṵ́vadat pạn jẹ vintsạ'kin jẹ'ẹ ve'e uk pạn ka jẹ vintsạ'kinap, ve'em tse'e kyayakjávat jẹts tọkin jẹ'ẹ ve'e ku ve'e xjạ'kxta, 26 kṵx yạ naxviijnit it jẹts nṵjom juu' jatye'e myạạt, jẹ Mạjạ Vintsạnts jẹ'ẹ ve'e jyẹ'ẹ.
27 Uk pạn jẹm tse'e jẹ jayu juu' ve'e dṵkajaanchja'vidup jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹtse'e mvọ́vjada kaayva, nvaat tse'e mnạjkxtat. Pạn mnạjkxtup tse'e, kayda oo'kta juu' ve'e myakmọọydup, ka'a tse'e x'amọtutṵ́vadat ni tía, ve'em tse'e kyayakjávat jẹts tọkin jẹ'ẹ ve'e ku ve'e xjạ'kxtat. 28 Ax pạn mnạ'mṵxjṵdup tse'e jẹ jayu jidṵ'ṵm: "Jẹ apạmnax yạ'ạ ve'e tṵyaktukvintsạ'ạga yạ tsu'uts", ka'a tse'e xjạ'kxtat kṵx ku ve'e jẹ jayu jẹ tọkin xtoojnjadat juu' ve'e tṵmva'nṵxjada, ve'em tse'e kyayakjávat jẹts tọkin jẹ'ẹ ve'e ku ve'e xjạ'kxta. 29 Jẹ'ẹ ạtse'e ntijp jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e dṵtọkinjávadat juu' ve'e mvọọjvjṵdup, ka jẹ'ẹpts ạtse'e ntijp jẹts miitse'e xtọkinjávadat.
Nṵnjajtp xa ve'e jẹts miitse'e jẹmda juu' ạtse'e x'amọtutṵ́vidup: "Ọyame'e jẹ viijnk jayu dṵkọ'ọyjávada juu' ạtse'e ntuump, ¿tyạjxts ạtse'e xka'ọ'yixjṵ jẹts ạtse'e ntónṵt juu' ạtse'e xyakjajtjip jẹ Nte'yam? 30 Pạn nkukọjtsjip xa ạtse'e jẹ Nte'yam jẹ nkaaky jẹ ntọjkx kạjx, ¿tyạjxts ạts vine'e jẹ jayu x'ṵxkọjtsnit xpakọjtsnit ku ạtse'e juu' nkay njṵ'kx?" 31 Jidṵ'ṵmts ạtse'e n'atsạv: Pạn ti ve'e mkaaydup m'ooktup uk pạn ti jatye'e mtoondup mkọjtstup, tonda kọtsta nṵjom ax jo'n jẹ Nte'yam xyakmájadat xyakjaanchadat. 32 Ka'ats jẹ'ẹ ve'e xyaktọkintóndat juu' ve'e israeejlit jayu, ni jẹ'ẹ juu' ve'e ka jẹ'ẹpta, ni jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ

jyayu. 33 Tonda kǫtsta ax jo'n ąts. Ve'em ątse'e ntonuva'añ nkǫtsuva'añ
juu' ax jo'n nu̱jom je̱ jayu du̱'ǫyjávada. Ka'a ątse'e n'ixta je̱ n'avintsǫ
ǫ'yinji, je̱'ę̱va ve'e pąn pąn jatye'e je̱ viijnk jayu je̱ y'ǫ'yinda, ve'em tse'e
anañu̱joma je̱ jayu du̱jayę̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp.

11

1 Tonda je̱ vinma'yu̱n juu' ątse'e njayejpp, ve'em ax jo'n ątse'e ntun je̱
vinma'yu̱n juu' ve'e je̱ Cristo jyayejpp.

Vintsǫ je̱ tą'ąxtąjk ñaajk'ítjadat joma ve'e je̱ jaanchja'vivatąjk
ñay'amókajada

2 N'ǫñu̱kǫjtsidupts ąts miitse'e ku̱xe'e ąts xą'ma xjaa'myę́tsta je̱tse'e
xpanąjkxta je̱ ixpąjku̱n juu' ve'e ntuk'ixtu. 3 Je̱'ę̱ ątse'e ntsąjkp je̱tse'e
xnu̱jávadat je̱ts je̱ Cristo ve'e to'k jado'k je̱ yaa'tyąjk je̱ kyuvajk; je̱ts
je̱ yaa'tyąjk, je̱'ę̱ tse'e du̱nu̱kuvajkip je̱ tą'ąxtąjk, ve'em ax jo'n je̱
Nte'yam du̱nu̱kuvajka je̱ Cristo. 4 Ku ve'e to'k je̱ yaa'tyąjk kujópax
ukpu̱ kumǫ́tsax chapkąts ukpu̱ du̱kǫjtsnáxy je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, yakv-
intsą'kintǫ́kipts je̱'ę̱ ve'e je̱ Cristo. 5 Ax pąn ka'a tse'e je̱ tą'ąxtąjk
ñakyujuu'xju̱ ku ve'e chapkąts ukpu̱ du̱kǫjtsnáxy je̱ Nte'yam je̱ y'ayook,
yakvintsą'kintǫ́kivapts je̱'ę̱ ve'e je̱ ñu̱yaa'y, ve'emts je̱'ę̱ ve'e ax jo'n
kukee'p ku̱y'ijt. 6 Pąn ka'a xa ve'e ñakyujuu'xju̱ je̱ tą'ąxtąjk, va'an tse'e
nu̱jom je̱ vyaajy du̱ku̱skę̱e'pkú̱xu̱. Ax pąn tsǫ'ǫtyo'nu̱nts je̱'ę̱ ve'e ku
ve'e je̱ tą'ąxtąjk ve'em kukee'p y'it, va'an tse'e du̱nakyujuu'xju̱. 7 Ka'a
xa ve'e je̱ yaa'tyąjk kujópax ukpu̱ kumǫ́tsax chapkąts ukpu̱ du̱kǫjtsnáxy
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ku̱x je̱'ę̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'apąmnax je̱ts nay
ve'empa ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnatą́ka je̱ Nte'yam je̱ myąjin. Ax je̱ tą'ąxtąjk,
je̱ yaa'tyąjk je̱ myąjints je̱'ę̱ ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnatąjkip. 8 Ku̱x ku xa ve'e je̱
Nte'yam du̱pu̱u̱jm je̱ yaa'tyąjk, ka je̱ tą'ąxtąjk je̱ ñi'kx je̱ kyǫpk kąjxapts
je̱'ę̱ ve'e du̱pu̱u̱jm; je̱ yaa'tyąjk je̱ ñi'kx je̱ kyǫpk kąjxe'e du̱pu̱u̱jm je̱
tą'ąxtąjk. 9 Nay ve'empa tse'e, yakpąąm je̱'ę̱ ve'e je̱ tą'ąxtąjk je̱ yaa'tyąjk
je̱ myąjin kąjx; ka je̱ yaa'tyąjkap tse'e yakpąąm je̱ tą'ąxtąjk je̱ myąjin
kąjx. 10 Ax yą'ą kąjxts ątse'e nva'añ je̱ts vinkǫpk je̱'ę̱ ve'e je̱tse'e je̱
tą'ąxtąjk ñakyujoo'xju̱t je̱tse'e ve'em nu̱ke̱'xnatą́ka tyánu̱t je̱ts je̱p je̱'ę̱ ve'e
je̱ ñu̱yaa'y kyą'p pya'tkup y'it. Xǫǫjntktup tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'aangeles
ku ve'e ve'em. 11 Ǫyam tse'e vye'ema, je̱ Nte'yam tse'e du̱nu̱pąąjmtki
je̱ts ka'a ve'e je̱ yaa'tyąjk y'ítu̱t ka je̱ tą'ąxtąjk kąjxap. 12 Ku̱x pąn tyú̱vam
je̱'ę̱ ve'e je̱ts je̱ yaa'tyąjk je̱ ñi'kx je̱ kyǫpk kąjxe'e yakpu̱u̱jm je̱ tą'ąxtąjk,
tyú̱vamts je̱'ę̱ ve'eva je̱ts je̱ yaa'tyąjk, je̱ tą'ąxtąjk je̱'ę̱ ve'e yakke̱'xjup; ax
je̱ Nte'yam tse'e nu̱jom juu' jaty du̱yakje̱ji.

13 Payǫ'ǫyda n'it pąn ǫy je̱'ę̱ ve'e ku ve'e je̱ tą'ąxtąjk chapkąts ka
kujuu'xąp. 14 Yaknu̱ja'vip xa ve'e je̱ts tsǫ'ǫtyo'nu̱n je̱'ę̱ ve'e ku ve'e je̱
yaa'tyąjk je̱ vyaajy du̱yakyą́n. 15 Ax je̱ tą'ąxtąjk, vintsą'kinmǫǫjyjupts
je̱'ę̱ ve'e ku ve'e yąn je̱ vyaajy du̱jayep, ku̱x je̱'ę̱ kąjxe'e je̱ Nte'yam
myǫǫjyji yąn je̱ vyaajy je̱tse'e kyujoo'xju̱t. 16 Ax pąn pąn tse'e
du̱kakuvąkuvaamp yą ayook, nnu̱ja'vimdinup tse'e je̱ts ka'a ve'e je̱
viijnk ixpąjku̱n mpanąjkxumda, je̱ts ka'ava ve'e joma ve'e ñay'amókajada
je̱ Nte'yam je̱ jyayu.

Je̱'ę̱da pąn pąn jatye'e du̱yakvintsą'kintǫ́kidup je̱ Mąją Vintsą́n je̱ y'a'ox

17 Je̱p tse'e jado'k viijn juu' ąts miitse'e ntuknu̱ja'yidup, ax ka'ats
ąts miitse'e n'ǫñu̱kǫ́tsada je̱'ę̱ kąjx. Ku ve'e mnay'amókajada, ka'a tse'e

mnapyutąkajada jętse'e nuyojk xjaanchjávadat ję Jesucristo, nuyojk
tse'e mnaajkvintǫkijada. 18 Muto'k viijn, ve'emts ątse'e ję kąts
tunmǫtu jęts mnapyąjkva'kxjudupe'e joma ve'e mnay'amókajada, ax
ve'emts ątse'e njava jęts ve'em játyam ję'ę ve'e juu' ve'e kyǫjtstup.
19 ¡Mnapyąjkva'kxjudup xa n'ite'e! Ję'ę kąjxts ątse'e ve'em nva'añ kux
nukę'xnatąjkipe'e ǫy pąn pąne'e ję Nte'yam tyúvam dupanąjkxp. 20 Ax
ku tse'e mnay'amókajada jętse'e m'a'óxada, ka ję Mąją Vintsąnapts mi-
itse'e mnu'a'óxidup. 21 Ku ve'e m'a'óxada, ka'a tse'e mnay'a'íxjada, kąkję'ę
ve'e xkayda x'oo'kta ję m'a'oxta. Jęm xa ve'e juu' ve'e ayooj taandup,
jęmpa tse'e juu' ve'e ǫǫy tunkaaydup tun'ooktup jętse'e ñaajkmo'okjada.
22 ¿Jadi ka'a ve'e ti mjąąjnda mtąjkta joma ve'e mkáydat m'oo'ktat?
¿Uk mtsǫjktupe'e nuyojk jętse'e xviijnk'íxtat ję Nte'yam ję jyayu jętse'e
xyaktsǫ'ǫtyóndat pąn pąn jatye'e katih'ijtuxjudup? ¿Vintsǫts ąts miitse'e
nnąąjmadat? ¿N'ǫñukǫ́tsadap ąts miits vine'e ku ve'e ve'em xtonda? Ax
yą'ą kąjx, ka'ats ąts miitse'e n'ǫñukǫ́tsada.

Ję Mąją Vintsąn ję y'a'ox

23 Ję Mąją Vintsąne'e viinm ąts xmǫǫy ję ixpąjkun juu' ąts miitse'e
ntuk'ixtu. Yą'ąts ję'ę ve'e: Ka'anume'e ję Mąją Vintsąn Jesús yakpum
vye'na jęm ję jayu kyą'm juu' ve'e tso'oxpąjkjudup, ję tsooj tse'e dukąąjn
ję tsapkaaky 24 jętse'e ję Nte'yam dukukǫjtsji, van'it tse'e dutojkva'kxy
jętse'e vyaajñ: "Kayda, yą'ą xa ję'ę ve'e ąts ję nni'kx ję nkǫpk juu' ątse'e
nmasąąkp miits ję m'ǫ'yin kąjxta ku ątse'e n'ǫǫ'kut. Tonda tse'e ve'em
jęts ątse'e xjaa'myętstat." 25 Nay ve'empa tse'e, ku ve'e tąvani y'a'óxada
vye'na, van'it tse'e dukǫǫmpa to'k ję tuk'a'ooguin jętse'e vyaajñ: "Juu'
tse'e yą tuk'a'ooguin myąąt, yą'ąts ję'ę ve'e ąts ję nnuu'pun juu' kąjxe'e
ję nam kǫjtstán tyun. Vinxup nax tse'e x'oo'kta, jaa'myętstats jęts
nmasąąkp ątse'e yą nnuu'pun miits kąjxta ku ątse'e n'ǫǫ'kut." Jidu'um
tse'e vyaajñ. 26 Ax ję'ę kąjx tse'e, vinnaajknáxe'e xkayda ję tsapkaaky
jętse'e x'oo'kta juu' ve'e ję tuk'a'ooguin myąąt, m'ava'nidupts miitse'e ję
Mąją Vintsąn ję y'ǫǫ'kun van'it paat ku ve'e myiinnuvat.

Vintsǫ ve'e yakpąkut ję Mąją Vintsąn ję y'a'ox
(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

27 Ax ve'em tse'e, jyapąna pąn pąne'e ǫyvintsǫva dukaayp ję tsap-
kaaky ukpu ǫyvintsǫva du'uu'k juu' ve'e ję tuk'a'ooguin myąąt, jępts
ję'ę ve'e tǫkin jąątp kuxe'e dukavintsą'ąga ję Mąją Vintsąn ję ñi'kx ję
kyǫpk jęts ję ñuu'pun. 28 Ni pąna xa ve'e dukakáyut ję tsapkaaky ukpu
duka'oo'kut ję uu'k pąn ka'ana ve'e ǫy dupayǫ'ǫy juu' ve'e tyuump.
29 Kux pąn pąn jatye'e dukamąjąpąąmp ję Mąją Vintsąn ję ñi'kx ję
kyǫpk ku ve'e dukay du'uu'k, viinm tse'e ję chaachpaatun dunukaya
dunu'ooga. 30 Ję'ę kąjx tse'e numay miitsta ję pa'am mkanuva'atsjada
jętse'e mąkkątsǫts mka'itta, jęmpa tse'e pąn pąne'e duku'ǫǫ'kiva. 31 Ax
pąn ǫy tse'e kumpayǫ'yumda juu' ve'e nto'numdup, ka'a tse'e ję Nte'yam
xtǫkimpayǫ'yumdat. 32 Ax xtǫkimpayǫ'yumdupts uu'me'e ję Nte'yam
jętse'e xyaktsaachpaatumda ję'ę kąjx jętse'e nkatsaachpaatumdat xą'ma
kąjx ję'ę mąąt pąn pąn jatye'e dumąątnavyąą'njudup ję naxviijnit ję
kyǫ'ǫy ję'ę.

33 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsą'ąda, ku ve'e mnay'amókajadat
jętse'e ję Mąją Vintsąn ję y'a'ox x'apaa'tuva'andat, mnay'a'íxjadap
tse'e vimpit atuj, van'it tse'e mkáydat. 34 Pąn jęm tse'e juu' ve'e

yu'o̱o̱'kju̱dup, va'an tse'e je̱m tya̱k'ámam du̱kayda, ax ve'em tse'e je̱ Nte'yam mkayaktsaachpaa'tjadat je̱ ka ó̱yap ka̱jx juu' ve'e mtoondup ku ve'e mnay'amókajada. Je̱'e̱ juu' jaty a̱tse'e tu̱nkaka̱ts, viinmts a̱tse'e nnu̱ko̱tsu̱t ku a̱ts miitse'e na̱jkx nku'íxtinuva.

12

Je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo to'k jado'k je̱ jayu myo̱o̱yp

1 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱p xa ve'e jado'k viijn juu' a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e xnu̱jávadat, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo to'k jado'k je̱ jayu myo̱o̱yp je̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp.

2 Mnu̱ja'vidinup xa miits je̱'e̱ ve'e je̱ts ku ve'e je̱ Jesucristo xka'íxadana vye'na, mvinja'vidu mvintsa̱'kidu tse'e je̱ apa̱mnax juu' ve'e ni to'k aaja kako̱jtsp. 3 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm, ni pá̱nats je̱'e̱ ve'e je̱ vinma'yu̱n du̱kama̱'a̱ je̱tse'e vya'anu̱t: "¡Ko̱'o̱y nu̱ko̱tsa tse'e y'ijtnit je̱ Jesús!" Ntso̱jkpapts a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts je̱ Espíritu Santo ve'e du̱mo̱o̱yp je̱ vinma'yu̱n nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e vaandup: "¡Je̱ Jesús, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n!"

4 May viijn xa je̱'e̱ ve'e je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo je̱ jayu myo̱o̱yp pa̱n vintso̱ ve'e to'k pa̱n vintso̱ ve'e jado'k juu' du̱tóndat; ax to'kji tse'e je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ve'em du̱mo̱o̱yp. 5 May viijnts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ jayu du̱mutonda du̱mupa̱kta je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n; ax to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, juu' ve'e yakmutoomp yakmupa̱jkp. 6 May viijnts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e juu' jaty yaktúnn, ax to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam juu' ka̱jxe'e je̱ jayu ve'em du̱túnn. 7 Je̱ Espíritu Santo xa ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin to'k jado'k je̱ jayu ka̱jxta je̱tse'e ve'em y'ó̱yat anañu̱joma pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesucristo du̱jaanchja'vidup. 8 Je̱m tse'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱dup je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin je̱ Espíritu Santo ka̱jx pa̱n vintso̱ ve'e juu' du̱kó̱tstat je̱ vijin je̱ kejun ma̱a̱t, apu̱k tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin vintso̱ ve'e du̱ko̱jtsva'atstat juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, 9 apu̱k tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkimpa pa̱n vintso̱ ve'e je̱ jaanchja'vin du̱jayéptat, apu̱k tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱yduvap pa̱n vintso̱ ve'e je̱ pa'am jayu du̱yakjo̱tka̱da'aktat, 10 apu̱k tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e je̱ ma̱jin du̱tóndat, apu̱k tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e du̱ko̱jtsnáxtat je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, apu̱k tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e du̱nu̱jávadat pa̱n je̱ Nte'yam je̱ y'ayooke'e y'amo̱tunajxtup ukpu̱ je̱ ko̱'o̱yjáyuvap jye̱'e̱, apu̱kpa tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e du̱kó̱tstat je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tudup, nay apu̱kpa tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e du̱ko̱jtsva'atstat je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup. 11 Ax to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin du̱yajkp, je̱'e̱ pa̱ne'e to'k jado'k je̱ jayu du̱'amo̱vya'kxp pa̱n vintso̱ ve'e je̱ jayu du̱tukmutsa̱k.

12 May viijn xa je̱'e̱ ve'e du̱ma̱a̱da to'k je̱ ni'kx je̱ ko̱pk, je̱m tse'e je̱ kya̱'a̱j, je̱m tse'e je̱ tyek, je̱mpa tse'e juu' jaty viijnk. O̱yam tse'e may viijn du̱ma̱a̱da, to'k ni'kx to'k kó̱pkjits je̱'e̱ ve'e. Nay ve'empa tse'e je̱ Cristo y'it ma̱a̱t je̱ jyayu. 13 Xtukyakna̱pe̱jtumdu xa ve'e je̱ Espíritu Santo ku ve'e xpa̱'mumdi to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t. Ve'emts u̱u̱'me'eda ax jo'n may

viijn juu' ve'e jẹ jayu jẹ ni'kx jẹ kọpk dụmạạt, ụụ'm, jẹ israeejlit jáyuda jẹts pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta, jẹ joyụtoompa jayu jẹts jẹ naspạka jayu, tạjki tse'e jẹ Espíritu Santo yam nụjom nja'vin kạjxmamda, ve'em ụụ'me'eda ax jo'n kụn'ijtumdi to'k ni'kx to'k kọpk jẹ Cristo mạạt.

14 Ka'a xa ve'e to'k ni'kx to'k kọpk to'k viijnji dụmạạda, may viijne'e.
15 Pạn jẹ tek xa ve'e kụvya'añ: "Ka kạ'ạjap xa ạts, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nka'it
jẹ ni'kx jẹ kọpk mạạt." Ọyam tse'e jidụ'ụm kụvya'añ, ka jẹ'ẹ kạjxap tse'e
kya'it jẹ ni'kx jẹ kọpk mạạt. 16 Uk pạn jẹ taatsk tse'e kụvya'añ: "Ka viijnap
xa ạts, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nka'it jẹ ni'kx jẹ kọpk mạạt." Ọyam tse'e jidụ'ụm
kụvya'añ, ka jẹ'ẹ kạjxap tse'e kya'it jẹ ni'kx jẹ kọpk mạạt. 17 Kụx pạn jẹ
viijn xa ve'e kụy'it nụjom jẹ ni'kx jẹ kọpk, ¿vintsọ tse'e x'ọ'yixumjadat
jẹtse'e juu' n'amọtunajxumdat? Pạn jẹ taatsk xa ve'e kụy'it nụjom jẹ
ni'kx jẹ kọpk, ¿vintsọ tse'e x'ọ'yixumjadat jẹtse'e juu' nxoo'kpaatumdat?
18 Ax jẹ Nte'yam tse'e dụpạạm to'k viijn jado'k viijn juu' ve'e jẹ ni'kx jẹ
kọpk jyẹ'ẹ pạn vintsọ ve'e dụtsạk. 19 Pạn nụjom xa ve'e kụy'it tun to'k
viijnji, ¿joma tse'e kụy'it jẹ ni'kx jẹ kọpk? 20 Jéjam xa ve'e may viijn juu'
ve'e jẹ ni'kx jẹ kọpk jyẹ'ẹ, ax to'k ni'kx to'k kọ́pkjits jẹ'ẹ ve'e.

21 Ka'a xa ve'e nvaat jẹ viijn dụnạạjmat jẹ kạ'ạj: "Ka'a xa ạts mitse'e
xtuujnja", ka'ava tse'e nvaat jẹ kuvajk dụnụụjmivat jẹ tek: "Ka'a xa
ạts mitse'e xtuujnja." 22 Ax vimpit tse'e, to'k viijn jẹ ni'kx jẹ kọpk juu'
ve'e kayakmạkkja'vip, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nụyojk tsọjkjup. 23 Nay
jado'k viijn jẹ ni'kx jẹ kọpk juu' ve'e ka mạ́jap mpạ'mumdup, jẹ'ẹ tse'e
nụyojk yak'ix'ijtp. Ax jẹ'ẹ juu' ve'e nnasja'vimdup ka'ixna kakẹ'xna, jẹ'ẹ
tse'e nụyojk yakyo'tsp yaknụpẹ'mp; 24 jẹts jẹ'ẹ juu' ve'e nnasja'vimdup
ixna kẹ'xna, ka'ats jẹ'ẹ ve'e chạkjụ jẹtse'e yakyo'otsụt yaknụpẹ'ẹnụt. Ax
ve'em tse'e jẹ Nte'yam dụpụụjm jẹ jayu jẹ ñi'kx jẹ kyọpk jẹtse'e ve'em jẹ
mạjin dụjayẹ́pụt to'k kạ'ạjyji juu' ve'e jẹ ni'kx jẹ kọpk myạạt. 25 Ax ve'em
tse'e jẹ ni'kx jẹ kọpk kyanavyiijnk'íxjụt; jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e to'k viijn jado'k
viijn ñaajkkọ́pkajat. 26 Pạn tsaachpaatp xa ve'e to'k viijn jẹ ni'kx jẹ kọpk,
anañụjoma tse'e jẹ ni'kx jẹ kọpk chaachpaatpat; jẹts pạn to'k viijn tse'e jẹ
ni'kx jẹ kọpk yakmạjạpụm, anañụjoma tse'e jẹ ni'kx jẹ kọpk xyọọnduụkụt.

27 Ve'em xa ụụ'me'eda ax jo'n kụn'ijtumdi to'k ni'kx to'k kọpk jẹ
Cristo mạạt, kạkjẹ'ẹ tse'e n'ijtumda ax jo'n to'k viijn jaty jẹ ni'kx
jẹ kọpk. 28 Ax jẹ Nte'yam tse'e dụmọọyp jẹ maa'yụn jẹ putạjkin
pạn ti jatye'e tyóndap kyọ́tstap to'k jado'k juu' ve'e jaanchja'vijidup.
Muto'k viijn tse'e dụpụụjm kukạ́tsivada, mumẹjtsk viijn tse'e jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook kọjtsnajxpada, mutoojk viijn tse'e yak'ixpạjkpada, van'it
tse'e jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ mạjin dụtoondup, pạn pạn jatye'e jẹ
pa'am jayu dụyakjọtkạdaaktup, pạn pạn jatye'e jẹ jayu dụputạjkidup,
pạn pạn jatye'e dụ'ix'ijttup jẹ jaanchja'vivatạjkta, pạn pạn jatye'e
dụkọjtstup jẹ ayook juu' ve'e kyavinmọ́tudup. 29 ¿Jadi jẹ kukạ́tsivada
jẹ'ẹ n'ite'e anañụjoma, ukpụ jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa jẹ'ẹ
n'ite'e anañụjoma, ukpụ jẹ yak'ixpạjkpa jẹ'ẹ n'ite'e anañụjoma, ukpụ
tyoondup jẹ'ẹ n'ite'e jẹ mạjin anañụjoma, 30 ukpụ yakjọtkạdaaktup jẹ'ẹ
n'ite'e jẹ pa'am jayu anañụjoma, ukpụ kyọjtstup jẹ'ẹ n'ite'e jẹ ayook
juu' ve'e kyavinmọ́tudup anañụjoma? Ax ka'a tse'e. 31 Ve'emts ạts
miitse'e nnạạjmada: Jẹ'ẹ ve'e mtóndap mkọ́tstap vintsọ ve'e jẹ Nte'yam
mmọ'ọjadat jẹ maa'yụn jẹ putạjkin juu' ve'e dụnụmạ́jip; ax ạtsts miitse'e
ntuk'íxtap juu' ve'e nụyojk ọy.

13

Jẹ tsọjkụn

1 Pạn ạts xa ve'e kụnkạts nụjom jẹ jayu jẹts jẹ ángeles jẹ y'aaj jẹ y'ayook,
pạn ka'ats ạtse'e jẹ tsọjkụn njayep, ve'em xa ạtse'e ax jo'n jyatipojxụna
juu' ve'e kọọjyji mạkk yaaxp ukpụ juu' ve'e kọọjyji tunkivvp. 2 Pạn
kụnkọjtsnáxy xa ạtse'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, jẹts ạtse'e kụnnụja'vikứx
pạn juu' ve'e kayaknụja'vip y'ijt, jẹts ạtse'e kụnnụjava nụjom juu'
jaty, pạn kụnjayepts ạtse'e nụjom jẹ jaanchja'vin jẹts ạtse'e ve'em
kụnyakke'ek jẹ kọpk jẹ kẹẹts, ax pạn ka'ats ạtse'e jẹ tsọjkụn njayep, ni
vinxứpats ạts jẹ'ẹ ve'e xkatuujnja. 3 Pạn kụn'amọvya'kxy ạtse'e jẹ ayọọva
jayu nụjom juu' ạtse'e n'ixp njayejpp, jẹts pạn ạtse'e kụnmasạ'ạk ạts yạ
nni'kx yạ nkọpk paat jẹtse'e tyọ́yụt, ax pạn ka'ats ạtse'e jẹ tsọjkụn njayep,
ni vinxứpats ạts jẹ'ẹ ve'e xkatuujnja.
4 Pạn pạn xa ve'e jẹ tsọjkụn dụjayẹjpp, myuténip tse'e juu',
napyạạjmjup tse'e ọy jayu, ka'a tse'e juu' dụnas'ama'ata, ka'a tse'e
dụnụtụva, ka'a tse'e ñamyậjaja, 5 ka'a tse'e jyomjáyuva tyijáyuva, ka'a
tse'e jẹ y'ọ'yinji dụ'ixta, ka'a tse'e jatyji jyọtma'aty, ka'a tse'e jẹ ẹjkụn
dụyaktáñ jẹm jya'vin kạjxm, 6 ka'a tse'e dụtukxọọndụk jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ,
jẹ'ẹ ve'e tyukxọọjntkp jẹ tyụv jẹ'ẹ, 7 chạjkpts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu pạn ti ve'e
toojnjup kọjtsjup, chạjkpts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụjaanchjávat jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e
juu' ve'e jẹ viijnk jayu tyoondup, y'a'ixpts jẹ'ẹ ve'e ve'em, jẹtse'e nụjom
juu' jaty dụ'amạạdaaga ku ve'e yakjomtún yaktitún. Ijtpts jẹ'ẹ ve'e jẹ
myujayu dụtsạk.
8 Jẹ tsọjkụn, xạ'ma kạjxts jẹ'ẹ ve'e y'it. Jẹ'yap xa ve'e jẹ xạạj ku ve'e jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook kyọọ'kyakkọjtsnajxnit, ka'a tse'e jẹ jayu jẹ may aaj jẹ
may ayook dụ'ukkọjtsnit, ka'a tse'e jẹ jayu y'ukyaktuknụja'vidinit juu'.
9 Ka'a xa ve'e pu'uk jẹ nụja'vin juu' ve'e njayẹjpumdup jẹts ka'ava ve'e
pu'uk jẹ Nte'yam jẹ y'ayook yakkọjtsnáxy. 10 Ax ku tse'e jẹ xạạj jyẹ'ynit ku
ve'e juu' jaty va'ajts nvinmọ́tumdinit, ka'a tse'e y'uk'ijtnit ax jo'n ụxyam
ku ve'e yụụ'n vẹẹ'n jẹ nụja'vin njayẹjpumda.
11 Ku xa ạtse'e pi'knum nve'na, ve'emts ạtse'e juu' nkạjts, juu' mpayọ'y,
jẹtse'e juu' nvinmaajy ax jo'n jẹ pi'k ónụk; ax kuts ạtse'e nyẹẹ'kni, ka'ats
ạtse'e n'ukve'emini ax jo'n jẹ pi'k ónụk. 12 Nay ve'empa tse'e ụxyam,
yụụ'n vẹẹ'nts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nnụja'vimdup, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n
jạạ'x juu' jaty kụn'íxumda; ax ku tse'e jẹ xạạj myiinnit, van'it tse'e ọy jẹts
va'ajts nmụja'vimdat juu'. Vẹẹ'nji xa ve'e juu' ạtse'e ụxyam nmụja'vip,
ax van'itts ạtse'e ọy va'ajts juu' nnụjávat, ve'em ax jo'n ạtse'e jẹ Nte'yam
x'ix xnụjava jo'n. 13 Ax toojk viijnts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e taamp xạ'ma
kạjx: jẹ jaanchja'vin, jẹ a'ix'ijtụn, jẹts jẹ tsọjkụn. Ax jẹ tsọjkụn tse'e
dụnụmạjikạjxp.

14

Ku jẹ jayu dụkạts jẹ ayook juu' ve'e kyavinmọ́tup

1 Tóndats vintsọ ve'e xyak'ijttinit jẹm mja'vin kạjxmda jẹ tsọjkụn jẹts
vintsọ ve'e xjayẹjptinit jẹ maa'yụn jẹ putạjkin juu' ve'e jẹ Espíritu Santo
yajkyp, jẹ'ẹ ve'e vinkọpk jẹtse'e xkọjtsnajxtinit jẹ Nte'yam jẹ y'ayook.
2 Jẹ jayu juu' ve'e dụkọjtsp jẹ ayook juu' ve'e kyavinmọ́tup, jẹ Nte'yamts
jẹ'ẹ ve'e myukạjtsp, ka jẹ jáyuvap, jẹ jyọọt jẹ jya'vin mạạt jẹ'ẹ ve'e juu'
dụkạts, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu dụvinmọtu. 3 Ax jẹ jayu pạn pạn jatye'e
dụkọjtsnajxtup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu dụputạjkidup

jẹtse'e jẹ Jesucristo nụyojk dụjaanchjávadat, kyọjtsmą́kkidupts jẹ'ẹ ve'e
jẹtse'e dụyakjọt'amą́jada. 4 Pạn pạn xa ve'e dụkọjtsp jẹ ayook juu' ve'e
kyavinmọ́tup, putạjkijupts jẹ'ẹ ve'e viinm jẹtse'e jẹ Jesucristo nụyojk
dụjaanchjávat. Ax jẹ'ẹ pạne'e dụkọjtsnajxp jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, jẹ'ẹ
tse'e jẹ jayu dụputạjkip jẹtse'e jẹ Jesucristo nụyojk dụjaanchjávadat.

5 Ọy xa jẹ'ẹ ve'e kụy'it ku miitse'e to'k kạ'ạjyji kụxkọtsta jẹ ayookta
juu' ve'e mkavinmọ́tudup, ax nụyojk ọy tse'e kụy'it jẹtse'e xkọjtsnáxtat
jẹ Nte'yam jẹ y'ayook. Nụyojk xa jẹ'ẹ ve'e dụnụmạja jẹ jayu juu' ve'e
dụkọjtsnajxp jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹts ni ka'a ve'e jẹ jayu juu' ve'e jẹ
ayook dụkọjtsp juu' ve'e kyavinmọ́tup, van'itji tse'e nụyojk dụkanụmạja
ku ve'e jẹp jẹ jayu juu' ve'e dụkọjtsvaatsp jẹ ayook juu' ve'e kayakv-
inmọ́tup, ax ve'em tse'e jẹ jayu yakputạka jẹtse'e jẹ Jesucristo nụyojk
dụjaanchjávadat. 6 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, utsta ajchta utsta tsạ'ạda, pạn nạjkxp
xa ạts miitse'e nku'ixta jẹtse'e nmukọ́tstat mạạt jẹ ayook juu' ve'e
kayakvinmọ́tup, ni vinxụ́pats miits jẹ'ẹ ve'e mkato'nụxjadat; van'itji jẹ'ẹ
ve'e mto'nụxjadat pạn ntuknụja'vidup ạts miitse'e juu' ạtse'e jẹ Nte'yam
xtuknụja'vi uk pạn nkọjtsnajxyp ạtse'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook ukpụ pạn
ntuk'íxtup ạts miitse'e juu' ve'e jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ.

7 Ọyam xa ve'e kyajoojntyka jẹ xooxụn jẹts jẹ kọv, yakmọ́tupts jẹ'ẹ
ve'e ku ve'e yaktukxu'ux yaktukkạv. Ax pạn ka'a tse'e ọy yaktukxu'ux
yaktukkạv, ¿vintsọse'e yakvinmọ́tuvụt pạn ti ve'e xyooxtup kyọọvdup?
8 Ax ku tse'e jẹ atso'ox tyunjụ, pạn ka'a xa ve'e va'ajts yaktukxu'ux
jẹ trompeta, ni pạna tse'e kyanay'apạạmdụkajat jẹtse'e y'atso'oxtónụt.
9 Nay ve'empa tse'e juu' jyajtpa miits mạạtta. Pạn ka'a xa ve'e jẹ
mtọọts xtukkọtsta jẹ kạts jẹ ayook juu' jatye'e yakvinmọ́tup, ¿vintsọ tse'e
yaknụjávat pạn ti ve'e mkọjtstup? Ụxpọjp xa jẹ'ẹ ve'e. 10 Jẹ́jam xa ve'e
may viijn jẹ aaj jẹ ayook yaja naxviijn; ax nụjom yạ aaj yạ ayook, jyayejpp
tse'e jẹ vinma'yụn. 11 Ax pạn ka'ats ạtse'e nvinmọtu jẹ aaj jẹ ayook juu'
ạtse'e jẹ jayu xtukmukọjtsp, ve'emts ạtse'e n'it ax jo'n jẹ jékumit jayu jẹ'ẹ
mạạt, nay ve'empats jẹ'ẹ ve'e jẹ jékumit jayu jo'n y'it ạts mạạt. 12 Jẹ'ẹ kạjx
tse'e, jẹ'ẹ ve'e ku miitse'e ọọy xtuntsọkta jẹtse'e xjayẹjptinit jẹ maa'yụn
jẹ putạjkin juu' ve'e jẹ Espíritu Santo jẹ jayu myọọyp, jẹ'ẹ tse'e nụyojk
m'íxtidinup vintsọ ve'e jẹ Espíritu Santo mmọọjyjidinit jẹ maa'yụn jẹ
putạjkin jẹtse'e ve'em jẹ jayu xputą́kadat jẹtse'e nụyojk dụjaanchjávadat
jẹ Jesucristo.

13 Jẹ jayu juu' ve'e dụkọjtsp jẹ ayook juu' ve'e kyavinmọ́tup, va'an tse'e
jẹ Nte'yam dụ'amọ́tuvụ vintsọ ve'e dụkọjtsva'atsụt jẹ ayook juu' ve'e
kyạjtsp. 14 Kụx pạn tsapkọjtsp xa ạtse'e jẹ ayook mạạt juu' ạtse'e nkav-
inmọ́tup, yạ njọọt yạ nja'vin mạạtts ạtse'e ntsapkạts, ax ni vinxụ́pats ạts
jẹ'ẹ ve'e xkaputạka jẹts ạtse'e juu' nụyojk ọy nvinmọ́tuvụt. 15 ¿Ax tits
ạtse'e ntónup? Tsapkọ́tsup xa ạtse'e mạạt yạ njọọt yạ nja'vin jẹts nay
ve'empa mạạt yạ nvinma'yụn. Ku ạtse'e n'ụv, ą́vupts ạtse'e mạạt yạ njọọt
yạ nja'vin jẹts nay ve'empa mạạt yạ nvinma'yụn. 16 Kụx pạn jẹm xa ve'e
nụto'k miitsta juu' ve'e jẹ Nte'yam dụyakmą́jip dụyakjaanchip jẹ jyọọt
jẹ jya'vin mạạtji, ka'a tse'e y'ọ'yixjadat pạn pạn jatye'e dụ'amọtunajxtup
jẹtse'e dụnụkọjtspẹ́ttat jẹ'ẹ jẹ y'ayook jẹtse'e vya'andat amén, kụx ka'a
ve'e dụvinmọ́tuda pạn ti ve'e jẹ jayu tụdụkạts. 17 Kụjyatun'ọ́yam xa jẹ'ẹ
ve'e dụkukạjtsja jẹ Nte'yam, ni vintsọ́vats jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu dụkaputạka
jẹtse'e jẹ Jesucristo nụyojk dụjaanchjávadat. 18 Nkukọjtsjip xa ạtse'e
jẹ Nte'yam jẹts nụyojk jẹ aaj jẹ ayook ạtse'e nkạts jẹts ni ka'a ve'e

pa̱n miitsta. 19 Ǫyam tse'e vye'ema, ku a̱tse'e nma̱a̱tnay'amókajada je̱
jaanchja'vivata̱jk, nu̱yojkts a̱tse'e ntsa̱k je̱ts a̱tse'e je̱ jayu ntukmuko̱tstat
mugǫǫxk je̱ ayookji juu' ve'e yakvinmǫ́tup je̱ts a̱tse'e ve'em ntuk'íxtat
je̱ts ka'a ve'e ku a̱tse'e ntukmuko̱tstat majk miijl je̱ ayook juu' ve'e
kayakvinmǫ́tup.
20 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ka'a tse'e je̱ vinma'yu̱n xjayéptat ax jo'n
je̱ pi'k ónu̱k, je̱'e̱jyji ve'e ku ve'e xka'ǫynu̱jávada je̱tse'e xtóndat juu' ve'e
ka ǫ́yap. Ax ku tse'e juu' jaty xpayǫ'ǫyda, pu'uk tse'e je̱ vinma'yu̱n
xjayéptat. 21 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n vya'añ, ve'em ax jo'n
javyet y'it je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: “Ntukmuko̱tstap xa a̱tse'e ya̱
jayu je̱ viijnk aaj je̱ viijnk ayook ma̱a̱t je̱ts je̱ jékumit jayu je̱ y'ayook
ma̱a̱t, ax ka'ajyamts a̱tse'e xma̱ja̱pá̱mdat.” Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 22 Ku
ve'e je̱ Nte'yam je̱ viijnk aaj je̱ viijnk ayook ka̱jx du̱muka̱jts je̱ jayu
juu' ve'e kajaanchja'vijidup, ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e kya̱tsa̱pá̱kjadat.
Ax ku tse'e je̱ Nte'yam du̱muka̱ts je̱ jayu juu' ve'e jaanchja'vijidup, je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jk ka̱jxtats je̱'e̱ ve'e ve'em du̱tún. Ax ve'em tse'e,
yaktoomp xa ve'e je̱ viijnk aaj je̱ viijnk ayook je̱'e̱ ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Nte'yam du̱kajaanchja'vidup, ka je̱'e̱ ka̱jxapta pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
du̱jaanchja'vidup. 23 Ǫyam tse'e vye'ema, ku ve'e mnay'amókajada
je̱tse'e anañu̱joma xko̱tsta je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmǫ́tup, je̱tse'e
tyá̱kada je̱ jayu juu' ve'e du̱kanu̱ja'vidup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ukpu̱
du̱kajaanchja'vidup je̱ Jesucristo, ¿ka'ats n'ite'e vya'andat je̱ts ka víjape'e
tu̱mvimpijttini? 24 Ax pa̱n anañu̱jómats miitse'e xko̱jtsnáxta je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, je̱tse'e tya̱ka nu̱to'k juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vip
ukpu̱ juu' ve'e du̱kanu̱ja'vip je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, kyuvá̱kupts je̱'e̱ ve'e je̱
tyǫkin ku ve'e viinm du̱payǫ'ǫyu̱t, van'it ku ve'e du̱'amǫtunáxu̱t juu' mi-
itse'e anañu̱joma mko̱jtstup. 25 Je̱ Nte'yam tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kap je̱
tyǫkin juu' ve'e yu'uts yak'ijtp je̱m jya'vin ka̱jxm, van'it tse'e kyǫxkté̱nat
je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmá̱jat du̱yakjaanchat je̱tse'e vya'anu̱t je̱ts
tyú̱vame'e m'itta je̱ Nte'yam ma̱a̱t.

“Tonda ko̱tsta tse'e nu̱jom ax jo'n du̱vinmachju̱”

26 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ku ve'e mnay'amókajada, je̱m tse'e juu'
ve'e a̱vuvaandup, je̱m tse'e juu' ve'e du̱tso̱jktup je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook je̱ jayu du̱tuk'íxtat, je̱m tse'e juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
du̱ko̱jtsnaxuvaandup, je̱mpa tse'e juu' ve'e du̱tso̱jktup je̱tse'e du̱kó̱tstat
je̱ ayook juu' ve'e kyavinmǫ́tudup, nay je̱mpa tse'e juu' ve'e du̱tso̱jktup
je̱tse'e du̱ko̱jtsva'atstat je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmǫ́tup. Ax nu̱jom
juu' jatye'e mko̱jtstup, íxtada tse'e vintso̱ ve'e je̱ jayu xputá̱kadat je̱tse'e
je̱ Jesucristo nu̱yojk du̱jaanchjávadat. 27 Pa̱n kyǫjtstup xa ve'e je̱ ayook
juu' ve'e kayakvinmǫ́tup, nu̱me̱jtsk jáyuji tse'e kyǫ́tstat, too'va̱jkp to'k,
van'it tse'e jado'k, ukpu̱ nu̱toojk, je̱ vaatji tse'e. Van'itji ve'e du̱kó̱tstat je̱
ayook juu' ve'e kayakvinmǫ́tup pa̱n je̱me'e to'k juu' ve'e du̱ko̱jtsva'atsup
juu' jatye'e kyǫjtstup. 28 Ax pa̱n ka'a tse'e pa̱n pa̱ne'e du̱ko̱jtsva'atsup,
ñojk'ǫ́y tse'e kyayakkó̱tsu̱t je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmǫ́tup ku ve'e
mnay'amókajada. Pa̱n je̱m xa ve'e pa̱ne'e du̱tso̱jkp je̱tse'e du̱kó̱tsu̱t je̱
ayook juu' ve'e kayakvinmǫ́tup je̱ts ka'a ve'e pa̱n pa̱ne'e du̱ko̱jtsva'atsup
juu' ve'e kya̱jtsp, va'an tse'e ve'em du̱ka̱tsu̱ ku ve'e naaydum y'it je̱
Nte'yam ma̱a̱t je̱ts ka'a ve'e ku ve'e y'it je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk.
29 Nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱ko̱jtsnajxtup je̱ Nte'yam je̱
y'ayook, va'an tse'e du̱ko̱tsta nu̱me̱jtsk nu̱toojk jáyuji namvaat je̱'e̱ ve'e

dṵpayǫ'ǫyda pạn pạn jatye'e dṵ'amǫtunajxtup juu' ve'e kyǫjtstup. 30 Ax
pạn to'k tse'e jẹ jayu juu' ve'e tsṵṵnip, jẹtse'e jẹ Nte'yam tyuknṵjávaja
juu' ve'e chạjkp jẹtse'e yakkǫ́tsṵt, va'an tse'e dṵ'amạ'ạtṵ jẹ'ẹ juu' ve'e
kǫjtsp jẹts jẹ'ẹ ve'e kyǫ́tsṵt juu' ve'e dṵnṵja'vip. 31 Nvaatts miitse'eda
anañṵjoma nṵto'k nṵto'k xkǫjtsnáxtat jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ax ve'em
tse'e nṵjom pạn pạn jatye'e m'amǫtunajxjṵdup, jẹ'ẹ tse'e dṵvinmǫ́tudap
ti ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jẹtse'e jyǫt'amạ́jadat. 32 Pạn pạn jatye'e
dṵkǫjtsnajxtup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, va'an tse'e dṵ'a'ixta jẹtse'e nṵto'k
jaty dṵkǫjtsnáxtat, 33 kṵx ka'a ve'e jẹ Nte'yam juu' ǫyvintsǫva dṵtún, tsoj
yakxǫne'e juu' dṵtún.

Tonda tse'e ve'em ax jo'n nṵjom jẹ Nte'yam jẹ jyayu joma ve'e
ñay'amókajada. 34 Ku ve'e jẹ jaanchja'vivatạjk ñay'amókajada, ka'a tse'e jẹ
tạ'ạxtạjk kyǫ́tstat, ve'em ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ jẹts jẹpe'e jẹ
yaa'tyạjk kyạ'p pya'tkup y'íttat. 35 Pạn y'amǫtutṵvavaandup xa ve'e juu',
va'an tse'e dṵ'amǫtutṵ́vada jẹ ñṵyaa'y ku ve'e jyẹ'yadat jẹm tyạk'amda,
kṵx ka'a xa ve'e dṵpaa'ty dṵ'akẹẹga jẹtse'e jẹ tạ'ạxtạjk kyǫ́tstat ku ve'e jẹ
jaanchja'vivatạjk ñay'amókajada.

36 ¿Tis, miits jẹ'ẹ vine'eda joma ve'e yaknṵja'vi'ukvaajñ jẹ Nte'yam jẹ
y'ayook, uk miitsji vine'e myaktukmukǫjtstu? 37 Pạn jẹm xa ve'e juu' ve'e
nañasja'vijup jẹts jẹ'ẹ ve'e dṵkǫjtsnajxp jẹ Nte'yam jẹ y'ayook ukpṵ viijnk
jẹ maa'yṵn jẹ putạjkin mạạt juu' ve'e jẹ Espíritu Santo mǫǫjyjup, va'an
tse'e dṵnṵjava jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́n yạ'ạ ve'e dṵpavaamp juu' ạts miitse'e
ntuknṵja'yidup. 38 Ax pạn ka'a tse'e jẹ jayu dṵkuvṵk juu' ạts miitse'e
ntuknṵja'yidup, va'an tse'e ve'em dṵ'itṵ.

39 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsạ'ạda, tonda tse'e vintsǫ ve'e
xkǫjtsnajxtinit jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ka'a tse'e xkayakjajttuvat jẹtse'e
yakkǫ́tsṵt jẹ ayook juu' ve'e kayakvinmǫ́tup. 40 Ax nṵjom juu' jatye'e
mtoondup mkǫjtstup, tonda kǫtsta tse'e ve'em ax jo'n dṵvinmachjṵ jẹts
vintsǫ ve'e dṵpaa'ty dṵ'akẹẹga.

15

Joojntykpạjknuva ve'e jẹ Cristo

1 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, ṵxyamts ạtse'e ntsạk jẹtse'e xjaa'myẹ́tstat
jẹ ǫy kạts jẹ ǫy ayook juu' ạts miitse'e nkǫjtsjidu, jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e
mkuvạjktu jẹtse'e myak'ítjada mạkk aaj mạkk jǫǫt to'k muk jẹ Cristo
mạạt. 2 Yạ ǫy kạts yạ ǫy ayook kạjxpa tse'e xjayẹpta jẹ joojntykin juu'
ve'e xạ'ma kạjx ijtp pạn mpanạjkxtupe'e juu' ạts miitse'e nkǫjtsjidu;
kṵx pạn mmasǫǫktup xa ve'e, ni vinxṵpa tse'e mkato'nṵxjadat juu' ve'e
mjaanchja'vidup.

3 Juu' xa ve'e dṵnṵvinkǫpkikạjxp jẹ ixpạjkṵn juu' ạtse'e yakmǫǫy
jẹts ạts miitse'e nvaajnjidi, yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e: Xku'ǫǫ'kimdu ve'e jẹ Cristo
ṵṵ'm jẹ ntǫkin kạjxamda, ve'em ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ.
4 Naxtạjkits jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jyoojntykpạjknuva kutoojk xạạj, ve'em
ax jo'n vyaampa jẹ Kunuu'kx Jatyán. 5 Naajknṵkẹ'xnatạjkijuts jẹ'ẹ
ve'e jẹja jẹ Pedro vyinkujk jẹts ṵx'ǫǫk jẹja jẹ kukạ́tsiva vyinkujktava.
6 Ṵx'ǫǫk tse'e ñaajknṵkẹ'xnatạjkiji jẹja jẹ uts jẹ ajch jẹts jẹ uts jẹ tsạ'ạ
vyinkujkta juu' ve'e nṵmugǫǫxk mǫ́kupx naxy ijttu. Nṵmayts jẹ'ẹ ve'e
jyaa'kjoojntykadana, ǫ́yame'e jẹm juu' ve'e tṵy'ǫǫ'ktini. 7 Ṵx'ǫǫk tse'e
jẹja jẹ Santiago vyinkujk ñaajknṵkẹ'xnatạjkiji, van'it tse'e jẹja anañṵjoma
jẹ kukạtsivatạjk vyinkujkta.

8 Tun ux'ookani tse'e jeja ats nvinkujk ñaajknukẽ'xnatajkijuva, óyam
atse'e n'it ax jo'n to'k je pi'k maax ónuk juu' ve'e tun to'mayji kẽ'xp ku
ve'e kyapo'opaa'tyna. 9 Ats xa ve'e je kukátsiva juu' ve'e dunupi'kikajxp,
ni jẽ'ẽts atse'e nkavinmachju jets atse'e nyaktíjut kukátsiva, jẽ'ẽ kajx ku
atse'e njomtuujn ntituujn je Nte'yam je jyáyuda. 10 Ax jẽ'ẽts atse'e juu'am
ats je majá maa'yun kajx juu' atse'e je Nte'yam xtoojnji. Ax je majá
maa'yun juu' atse'e xtoojnji, ka'ats jẽ'ẽ ve'e koojyji vyintoki. Nuyojkts
atse'e tuntún jets ni ka'a ve'e nuto'k je viijnk kukátsiva; óyam xa atse'e
viinm jẽ'ẽ tunkatún, je Nte'yamts jẽ'ẽ ve'e tudutún je myaa'yun kajx.
11 Ax ka'ats jẽ'ẽ ve'e vyinkopka pan ats jẽ'ẽ ve'e ntuump uk pan je viijnk
kukátsiva jẽ'ẽ ve'e dutoondup, jẽ'ẽts jẽ'ẽ ve'e juu' aatse'e n'ava'nip, jẽ'ẽts
jẽ'ẽ ve'e juu' miitse'e mjaanchja'vidup.

Joojntykpajktinuvap tse'e je oo'kpatajk

12 Ax pan jẽ'ẽts aatse'e n'ava'nip jets joojntykpajknuva ve'e je Cristo
ku ve'e y'uk'aa'k, ¿vintsots miitse'e jemda juu' ve'e vaandup jets
ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat? 13 Kux pan tyúvam
jẽ'ẽ ve'e jets ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat, ka'a
tse'e je Cristo kujyoojntykpajknuva. 14 Jets pan ka'a tse'e je Cristo
kujyoojntykpajknuva, ka'a tse'e tyun je kats juu' aatse'e n'ava'nip,
nay ka'a tse'e tyoompa juu' miitse'e mjaanchja'vidup. 15 Pan ka'a
xa ve'e je Cristo kujyoojntykpajknuva, taayts jẽ'ẽ ve'e je tuvakojtsun
juu' aatse'e mpuump, jẽ'ẽ kajx ku aatse'e nva'añ jets je Nte'yame'e
duyakjoojntykpajknuva je Cristo. Kux pan taayts jẽ'ẽ ve'e kuy'it
jets joojntykpajktinuvape'e je oo'kpatajk, taayvats jẽ'ẽ ve'e jets je
Nte'yame'e duyakjoojntykpajknuva je Cristo. 16 Pan ka'a xa ve'e jyoojn-
tykpajktinuvat je oo'kpatajk, ka'ava tse'e je Cristo kujyoojntykpajknuva;
17 jets pan ka'a ve'e je Cristo kujyoojntykpajknuva, ni vinxupa tse'e
je xyup mkato'nuxjada ku ve'e je Cristo xjaanchjávada, jep tse'e tokin
jaatp je xyup mjaa'k'ítta. 18 Nay ve'empa tse'e, pan pan jatye'e to'k muk
ijttu je Cristo maat jetse'e y'oo'ktini, kuvyintókidits jẽ'ẽ ve'eda. 19 Pan
jẽ'ẽjyji tse'e kutyún je a'ix'ijtun juu' ve'e njayejpumdup je Cristo kajx
ku ve'e njoojntykimda yaja naxviijn, tun nuyojk ayoova tse'e uu'm ya
njootamda jets ni ka'a ve'e pan viijnk jayu.

20 Ax je Cristo, joojntykpajknuvats jẽ'ẽ ve'e, jẽ'ẽ tse'e mutoo'vajkp
joojntykpajk ku ve'e y'uk'aa'k, ve'emts jẽ'ẽ ve'e ax jo'n juu' ve'e
ta'mitoo'vajkp. 21 Ve'em ax jo'n je oo'kun jyeji jẽ'ẽ kajx juu' ve'e to'k je
yaa'tyajk tyoon, nay ve'empa tse'e je jayu jyoojntykpajktinuvat jẽ'ẽ kajx
juu' ve'e jado'k je yaa'tyajk tyoon. 22 Jets ve'em ax jo'n anañujoma je
jayu y'oo'kta kuxe'e je Adán je chaan je kyooj y'itta, nay ve'empa tse'e
anañujoma je jayu jyoojntykpajktinuvat je Cristo kajx. 23 Ax ka'a tse'e
nujom jyoojntykpajktinuvat to'k naxji, jẽ'ẽ ve'e ax jo'n tyukkada'akjada:
too'vajkpe'e je Cristo jyoojntykpajknuva ax jo'n juu' ve'e ta'mitoo'vajkp,
jets ku ve'e je Cristo myiinnuvat, van'it tse'e jyoojntykpajktinuvat pan
pan jatye'e je Cristo je jyayu. 24 Ku ve'e tun ux'ookani, van'it tse'e je Cristo
dutukkatákat je kutojkun je Dios Tee', távani tse'e duyakvintokikajxni
vye'na nujom pan pan jatye'e je Nte'yam dutso'oxpajktup. 25 Kux
vinkopk jẽ'ẽ ve'e jetse'e je Cristo yakkutókut van'it paat ku ve'e je
Nte'yam duyakvintókinit pan pan jatye'e tso'oxpajkjudup. 26 Ax je
tso'oxpajkpa juu' ve'e tun ux'ookani kutókinup, jẽ'ẽts jẽ'ẽ ve'e je oo'kun,

kux ka'a ve'e je jayu van'it y'uk'oo'ktinit. 27 Kux ve'eme'e je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ jets je Nte'yame'e dupaamnup nujom juu' jaty jep je Cristo
kya'p pya'tkup. Ax ku tse'e vya'añ jets nujome'e dupaamnit jep je
Cristo kya'p pya'tkup, va'ajts tse'e yakvinmotu jets ka'a ve'e je Nte'yam
viinm yakpámut jep je Cristo kya'p pya'tkup, kux je'e je'e ve'e juu' ve'e
pa'muxjinup nujom juu' jaty jep je Cristo kya'p pya'tkup. 28 Ax ku tse'e
távani nujom juu' jaty tyañ vye'na jep je Cristo kya'p pya'tkup, van'it
tse'e je'e, je Nte'yam je y'Onuk, ñapyámjut jep je Nte'yam kya'p pya'tkup,
ax ve'em tse'e je Nte'yam dunumajikajxnit dunujaanchikajxnit nujom
juu' jaty.
29 Jado'k viijn, jem xa ve'e pan pan jatye'e dukunapejtidup je jayu pan
pan jatye'e oo'ktu jañapet. ¿Tyajxts je'e ve'e ve'em dutonda pan ka'a ve'e
dujaanchjávada jets joojntykpajktinuvape'e jado'k nax?
30 ¿Ukpu tyajxts atse'e jóvum xaaj nmaajk'ítju jem je oo'kun y'am kya'm
pan ka'a atse'e ti o'yin n'uk'a'ixni? 31 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ve'em
ax jo'n atse'e nxoondukk miits kajxta kuxe'e xjaanchjávada je nMaja
Vintsánamda Cristo Jesús, tyúvamts atse'e nva'añ jets jóvum xaaj atse'e
n'it jem je oo'kun y'am kya'm. 32 ¿Tits ats je'e ve'e xtoojnjip ku atse'e
nmuteni je mu'uk jayu juu' atse'e xtso'oxpajktu yaja éfesovit kyajpun
kujx ku atse'e n'ava'ni je Nte'yam je y'ayook? Pan tyúvam xa ve'e kuy'it
jets ka'a ve'e je oo'kpataajk y'ukjoojntykpajktinuvat, óyvats je'e ve'e
juu' ve'e vaandup: "Va'an tse'e duka'yumda du'ookumda kux tsojke'e
n'oo'kumdinit."
33 Ka'a tse'e mnamyasoo'okjadat jetse'e je jayu mvin'aa'njadat. Tyúvam
xa je'e ve'e juu' ve'e vaandup: "Je koo'oy mujatyoo' tse'e duyakma'tp je
jayu juu' ve'e dutoomp je y'oy je'e." 34 Vijta kejta, masooktini je mkoo'oy
joojntykinda, kux jem miitse'eda pan pan jatye'e je Nte'yam duka'íxada.
Miits je mtsoo'otyo'nun kajxta xa ats ya'a ve'e ve'em nkats.

Vintso je jayu jyoojntykpajktinuvat

35 Jem xa n'ite'e juu' ve'e du'amotutúvap: "¿Vintsose'e jyoojn-
tykpajktinuvat je oo'kpataajk? ¿Vintsose'e y'íxuvat je ñi'kxta je kyopkta?"
36 Jidu'umts atse'e n'atsav: ¡Jayu juu' ve'e oy juu' dukapayoo'yp! Ku xa ve'e
je taamt yakni'ip ukpu yakvuj, vintókiyupts je'e ve'e je taamt je ñi'kx je
kyopk ku ve'e myux. 37 Juu' xa ve'e yakniipp juu' xa ve'e yakvajp, ka je
ojts aajyapts je'e ve'e juu' ve'e ux'ook jéjap, je taamte'e juu' ve'e yakniipp
juu' ve'e yakvajp, je trigo taamt ukpu je viijnk taamt. 38 Van'it tse'e je
Nte'yam duyakyee'k je taamt pan vintso ve'e dutsak, je'e tse'e dumooyp
je ñi'kx je kyopk pan vintso ve'e tyukkada'akyju. 39 Ka'a xa ve'e ve'em
je jayu je ñi'kx je kyopk ax jo'n je naxvinyo'yva tánuk jye'e, ka'a tse'e
ve'em je naxvinyo'yva tánuk je ñi'kx je kyopk ax jo'n je jeyyva tánuk
jye'e, ka'a tse'e ve'em je jeyyva tánuk je ñi'kx je kyopk ax jo'n je ajkx
jye'e, tum tiktspe'e je ñi'kxta je kyopkta. 40 Nay ve'empa tse'e jyéjiva
juu' jatye'e ijttup jem tsajviinm jetse'e jyéjiva je ni'kx je kopk juu' jatye'e
yaja naxviijn. Ax ka'a tse'e y'akijpxa je chojin juu' jatye'e ijttup jem
tsajviinm jets je ni'kx je kopk je chojin juu' jatye'e yaja naxviijn. 41 Ka'a
tse'e y'akijpxada je chojin je aampa xaaj je tya'kxun maat je aampa
poo'o je tya'kxun ukpu je maatsa je tya'kxun, ni ka'a tse'e y'akijpxada
je chojin je maatsa je tya'kxunda, tum tíktstupe'e to'k jado'k je tya'kxun
je chojin. 42 Nay ve'empa uu'mda, ku ve'e njoojntykpajkumdinuvat
jado'k nax, ka'a tse'e y'akijpxa je ni'kx je kopk juu' ve'e njayejpumdinup

van'it ax jo'n yą ni'kx yą kǫpk juu' ve'e ǫxyam njayę́jpumdup. Ku
xa ve'e ję jayu y'ąą'k, pootsnup tse'e ję ñi'kx ję kyǫpk; ax ku tse'e
jyoojntykpąjknuvat, ni ję vin'ítats ję'ę ve'e kyǫǫ'k'ǫǫ'knit. 43 Ku ve'e
ję jayu y'ąą'k, yak'ayǫǫv tse'e ñaxtąka; ku tse'e jyoojntykpąjknuvat, ję
mąjin mąąt tse'e y'ijtnit. Ka'a tse'e ję mąkkin dǫjayep ku ve'e ñaxtąka;
ax ku tse'e jyoojntykpąjknuvat, ǫǫy tse'e ję mąkkin dǫtunjayę́jpnit.
44 Naxtąjkip xa ve'e yą nni'kxamda yą nkǫ́pkamda ku ve'e n'ǫǫ'kumda
yaja naxviijn; ax ku tse'e njoojntykpąjkumdinuvat, ka'a tse'e ję ǫǫ'kǫn
x'uknǫmi'numdinit. Kǫx ve'em ax jo'n jyę́ja ję ni'kx ję kǫpk juu' ve'e
ǫǫ'kp, ję́jiva tse'e ję ni'kx ję kǫpk juu' ve'e ni ję vin'ita kǫǫ'k'ǫǫ'knup.
45 Ve'eme'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ jęts ję muto'k yaa'tyąjk, ję Adán,
ję Nte'yam ję'ę ve'e dǫyakjoojntykpąjk. Ax ję'ę pąn ǫx'ǫǫk, ję Criistots
ję'ę ve'e, ję'ę tse'e ję jayu dǫmǫǫyp ję joojntykin. 46 Ax ję ni'kx ję kǫpk
juu' ve'e ni ję vin'ita kǫǫ'k'ǫǫ'knup, ka'ats ję'ę ve'e dǫvintoo'vąka ję ni'kx
ję kǫpk juu' ve'e ǫǫ'kp; ję'ę ve'e too'vąjkp ję́ji ję ni'kx ję kǫpk juu' ve'e
ǫǫ'kp, van'it tse'e ję ni'kx ję kǫpk juu' ve'e ni ję vin'ita kǫǫ'k'ǫǫ'knup.
47 Ję muto'k yaa'tyąjk, naaxts ję'ę ve'e y'ijt; jęts ję jado'k yaa'tyąjk, ję Mąją
Vintsąnts ję'ę ve'e, ję tsapjǫǫtmitts ję'ę ve'e. 48 Ję ñi'kxta ję kyǫpkta pąn
pąn jatye'e yaja naxviijn, ve'emts ję'ę ve'eda ax jo'n ję yaa'tyąjk juu' ve'e
naax ijt, jęts ję ñi'kxta ję kyǫpkta pąn pąn jatye'e jęm tsapjǫǫtm, ve'emts
ję'ę ve'eda ax jo'n ję yaa'tyąjk juu' ve'e ję tsapjǫǫtmit. 49 Ax ve'em tse'e,
ve'em ax jo'n nmajxumda ję yaa'tyąjk juu' ve'e naax ijt, nay ve'empa
tse'e nnajxumduvat ję yaa'tyąjk juu' ve'e ję tsapjǫǫtmit.
50 Utsta ajchta utsta tsą'ąda, ve'em xa ąts miitse'e nvaajnjada jęts
juu' jatye'e pǫm ję tsu'uts jęts ję pajk mąąt, ka'ats ję'ę ve'e y'ǫ'yixjǫ
jętse'e y'ítǫt joma ve'e ję Nte'yam xą'ma kąjx yakkutuk, ka'a xa ve'e
nvaat jętse'e y'ítǫt ję'ę mąąt juu' ve'e vintǫ́kip jęts juu' ve'e xą'ma kąjx
ijtp. 51 Ntsąjkp xa ątse'e jętse'e xnǫjávadat juu' ve'e kayaknǫja'vip
y'ijt. Ka'a tse'e anañǫjoma n'ǫǫ'kumdat, ax nǫjom tse'e ntíktsumdinit,
52 jaty ąą'k, to'k vinmi'kxtkumji xa ję'ę ve'e, van'it ku ve'e xyo'oxǫt
ję trompeta juu' ve'e ǫx'ǫǫkani. Xo'oxup xa ve'e ję trompeta jętse'e
jyoojntykpąjktinuvat ję ǫǫ'kpatąjk, ni ję vin'ita tse'e kyǫǫ'k'ǫǫ'ktinit; jęts
ǫǫ'm, xyaktíktsumdinup tse'e. 53 Kǫx yą ni'kx yą kǫpk juu' ve'e ǫxyam
njayę́jpumdup, vintǫ́kiyupts yą'ą ve'e, yą'ą tse'e vimpijtnup ni'kxǫkǫpk
juu' ve'e ni ję vin'ita kǫǫ'k'ǫǫ'knup. 54 Ax ku tse'e yą ni'kx yą kǫpk
juu' ve'e njayę́jpumdup, juu' ve'e vintǫ́kip jętse'e y'ąą'k, kuts yą'ą ve'e
tǫvyimpijtni ję ni'kx ję kǫpk juu' ve'e ni ję vin'ita kǫǫ'kvintǫ́kinup
jętse'e xą'ma kąjx y'ijtnit, van'it tse'e tyónjǫt ję Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e
vaamp: "Tą xa ve'e ję ǫǫ'kǫn kyutǫ́kini, tą xa ję'ę ve'e yak'amąądaaga.
55 ǫǫ'kǫn, ¿joma tse'e y'it ję mtuktsaachto'nǫn? ¿Joma tse'e y'it ję kutojkǫn
jętse'e ję jayu xyaktsaachpaa'tǫt?" Jidǫ'ǫm tse'e vya'añ. 56 ǫǫ'kp xa
ve'e ję jayu ję tǫkin kąjx, jęts ję pava'nǫn kąjx tse'e ję tǫkin ję mąkkin
dǫjayep. 57 Ax kukąjtsja tse'e y'ijtnit ję Nte'yam, juu' ve'e xmǫ'yumdup
ję mąądaakǫn ję nMąją Vintsą́namda Jesucristo kąjx, ax ve'em tse'e ję
ǫǫ'kǫn xkah'amąądaaguimda.
58 Ję'ę kąjx tse'e, utsta ajchta utsta tsą'ąda, juu' ątse'e ǫǫy ntuntsǫjktup,
pąmda tse'e ję mąkk aaj ję mąkk jǫǫt to'k muk ję Cristo mąąt, xą'ma kąjx
tse'e xyaknǫyókadat vintsǫ ve'e xmutóndat xmupąktat ję Mąją Vintsą́n,
kǫx mnǫja'vidinup xa miitse'e jęts ję'ę juu' ve'e mtoondup mkǫjtstup
to'k muk ję Mąją Vintsą́n mąąt, ka kǫǫjyap tse'e xtonda xkǫtsta.

16

Jẹ meen juu' ve'e jẹ jaanchja'vivatạjk yakmojktu

1 Ax jẹ'ẹ tse'e ku ve'e jẹ meen xyakmokta jẹtse'e xputạ́kadat jẹ
Nte'yam jẹ jyayu, tonda tse'e ve'em ax jo'n ạtse'e ntukpavaandi jẹ
jaanchja'vivatạjk juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm galáciait y'it jọọtm.
2 Vindomiingo, muto'k xạạj jẹ semana, mkọntóktap tse'e to'k viijn pạn
vinxụpe'e xpạkta ku ve'e tụmnay'ajátjada jẹtse'e xyakmóktat. Ve'em
tse'e ka van'ítnumap xyakmóktat jẹ meen ku ạtse'e njẹ'yat joma ve'e
miitsta. 3 Ax kuts ạtse'e njẹ'yat, nkẹ́xtapts ạtse'e jẹm Jerusalén jẹ nạk
mạạt jẹ'ẹ pạn pạn jaty miitse'e mvinkọ́ndap jẹtse'e dụyaknạjkxtat jẹ
meen juu' ve'e myakmóktap. 4 Ax pạn ọyts jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e nnạjkxpat,
nmạạdadapts ạts jẹ'ẹ ve'e.

Ku jẹ Pablo dụnụpạạjmtki jẹtse'e ñạjkxụt jẹp Corinto

5 Ku xa ạts miitse'e nạjkx nku'ixta, náxupts ạtse'e jẹm macedóniait y'it
jọọtm, van'itts ạtse'e njẹ'yat joma ve'e miitsta. 6 To'mayji ạts miitse'e
jek jaty jẹ it ntukmạạtyaknáxtat, to'mayji nụjom jẹ xox aats, van'itts
ạts miitse'e xputạ́kadat pạn joma ạtse'e nnụjkx. 7 Ka'a xa ạtse'e ntsạk
jẹts ạts miitse'e nku'íxtat naxyji, tanavaamp ạtse'e jek jaty miits mạạtta
pạn vaampe'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n. 8 Ax jaa'ktánapts ạtse'e yaja éfesovit
kyajpụn kụjx jẹ pentecostés xạạj paat, 9 kụx x'ọ'yixjup ạtse'e jẹts ạtse'e jẹ
tụvạkọjtsụn mpạ́mụt jẹ Mạjạ Vintsạ́n kạjx, ọ́yame'e jyẹja nụmay jẹ jayu
juu' ve'e dụtso'oxpạjktup jẹ ayook juu' ạtse'e jẹ jayu nvaajnjidup.

10 Pạn jẹ'yp tse'e jẹm jẹ Timoteo, íxtadats jẹtse'e ọy jọọt m'íttat jẹ'ẹ mạạt
kụx myutuump myupụjkp jẹ'ẹ ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n, ve'em ax jo'n ạtse'e
ntun. 11 Ni pạna tse'e miitsta jẹ'ẹ xkaviijnk'íxụt. Ax ku tse'e chọọ'nụt,
putạ́kada jẹtse'e xọọjntkp xmasọọktinit jẹts ạtse'e xnụmínụt, kụx n'a'ixp
ạts jẹ'ẹ ve'e mạạt jẹ utsta jẹ ajchta.

12 Jado'k viijn, tạ ạtse'e ọọy njatunmunoo'kxtụk jẹ n'útsamda jẹ
n'ajchamda Apolos jẹtse'e nạjkx kụmku'íxjada mạạt jẹ utsta jẹ ajchta juu'
ve'e yájada; ka'a tse'e ụxyam ñạjkxuva'añ, van'it tse'e ñạjkxụt ku ve'e
y'ọ'yixjụt.

Ku jẹ Pablo máyam jẹ Dios dụkejx

13 Nakyujoojntykajada, mạkk tse'e xjaanchjávadat jẹ Jesucristo, ka'a
tse'e mtsạ'ạgadat, mạkk tse'e mnapyạ́mjadat. 14 Nụjome'e pạn juu'
jatye'e mtoondup mkọjtstup, jẹ tsọjkụn mạạt tse'e xtóndat xkọ́tstat.

15 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, mnụja'vidinupts miitse'e jẹts jẹ jáyuda
juu' ve'e tsụụnidup jẹm jẹ Estéfanas tyạk'am, jẹ'ẹ tse'e mutoo'vạjkp jẹ
ọy kạts jẹ ọy ayook dụjaanchja'vidu jẹm acáyait y'it jọọtm, ax jẹ'ẹ tse'e
dụmutoondup dụmupạjktup pạn pạn jatye'e ijttup jẹ Nte'yam jẹ jyayu.
16 Ntsạjkpts ạtse'e jẹtse'e mnapyạ́mjadat jẹp jẹ'ẹ kyạ'p pya'tkupta, nay
ve'empa anañụjoma pạn pạn jatye'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n dụmutoondup
dụmupạjktup. 17 Xọọjntkp xa ạtse'e ku ve'e myẹtsta jẹ Estéfanas, jẹ
Fortunato, jẹts jẹ Acaico, kụx jẹ'ẹ xa ve'e dụtoondup juu' miitse'e
mka'ọ'yixjụdup kụxe'e yaja mka'itta. 18 Xyakjọt'amạ́jidu xa ạts jẹ'ẹ ve'e,
myakjọt'amạ́jijiduvats miits jẹ'ẹ ve'e. Vintsạ'ạgada jẹ jayu ax jo'n jẹ'ẹda.

19 Máyame'e jẹ Dios mkẹjxụxjada jẹ jaanchja'vivatạjkta pạn pạn
jatye'e nay'amojkijidup yaja ásiait y'it jạạt. Máyame'e jẹ Dios jẹ Mạjạ
Vintsạ́n kạjx mkẹjxụxjụduva jẹ Aquila jẹts jẹ Priscila, nay ve'empa
jẹ jaanchja'vivatạjkta juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm jẹ'ẹ tyạk'amda.

20 Máyame'e jẹ̱ Dios mkẹ̱jxu̱xju̱duva anañu̱joma jẹ̱ utsta jẹ̱ ajchta jẹ̱ts
anañu̱joma jẹ̱ utsta jẹ̱ tsa̱'a̱da. Nachẹẹ̱'njada to'k jado'k jẹ̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t
jẹ̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx.
21 A̱ts, jẹ̱ Pablo, viinm a̱tse'e nja'a ya̱ máyam jẹ̱ Dios juu' a̱ts miitse'e
ntuknu̱kẹ̱jxtup.
22 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱katso̱jkp jẹ̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, ko̱'o̱y
nu̱kó̱tsats jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'ijtnit. ¡Ma̱ja̱ Vintsá̱n, miinni to'k aaj!
23 Jẹ̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús tse'e mkunoo'kxjadap. 24 Ntso̱jktupts a̱ts
miitse'e anañu̱joma pa̱n pa̱n jatye'e jẹ̱ Cristo Jesús du̱jaanchja'vidup.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Corinto

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱on je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva. A̱ts je̱ts je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Timoteo, máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m coriintovit kyajpu̱n ka̱jxm, je̱ts nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e ijttup je̱m acáyait y'it jo̱o̱tm. 2 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo chaachpaaty

3 Yakma̱ja yakjaancha tse'e y'ijtnit je̱ Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je̱ Tyee', je̱ nTee'amda, juu' ve'e xnu̱'ixka̱daakumdup je̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jimda. 4 Je̱'e̱ts a̱a̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jip pa̱n ti tsaachpaatu̱n a̱a̱tse'e nyaknajxyp, ax ve'emts a̱a̱tse'e nyakjo̱t'amá̱jiduvat pa̱n pa̱n jatye'e tsaachpaattup je̱ jo̱t'ama̱jin ma̱a̱t juu' a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xmo̱o̱yp ku a̱a̱tse'e ntsaachpaa'ty. 5 Ku a̱a̱tse'e ntsaachpaa'ty ax jo'n je̱ Cristo chaachpaaty jo'n, je̱'e̱ ka̱jx ku a̱a̱tse'e to'k muk n'it je̱'e̱ ma̱a̱t, nay ve'empats a̱a̱tse'e je̱ Cristo xyakjo̱t'ama̱ja je̱'e̱ ka̱jx ku a̱a̱tse'e to'k muk n'it je̱'e̱ ma̱a̱t. 6 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱a̱tse'e ntsaachpaa'ty je̱tse'e xjaye̱jptinit je̱ jo̱t'ama̱jin je̱ts je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Je̱ Nte'yam a̱a̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jip, ve'emts miitse'e a̱a̱ts ka̱jx mjo̱t'amá̱jiduvat je̱tse'e xmuté̱nadat je̱ tsaachpaatu̱n, ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n nmutena. 7 To'k aaj to'k jo̱o̱tts a̱a̱tse'e njava je̱ts ta̱m miitse'e mnaajk'ítjada je̱ Nte'yam ma̱a̱t. Ku̱x ku xa miitse'e je̱ tsaachpaatu̱n xyaknaxta, ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n nyaknajxpa, myakjo̱t'amá̱jijiduvapts miitse'e je̱ Nte'yam, ve'em ax jo'n a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e xyakjo̱t'ama̱ja.

8 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ntsa̱jkp xa a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat vintso̱ a̱tse'e ntsaachpaaty je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm, va'ajts ma̱kk xa je̱'e̱ ve'e tyun'ijt, ve'emts a̱tse'e n'ukvinmaajy je̱ts ka'a a̱tse'e ku̱n'ama̱a̱daagui je̱ tsaachpaatu̱n, ku̱nku'o̱o̱'ki a̱tse'e. 9 Ve'em a̱tse'e nnayja'viji ax jo'n je̱ jayu pa̱n pa̱ne'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n kutúkani. Ni vinxú̱pats a̱tse'e xka'o̱'yixji je̱ts a̱tse'e ku̱nkukeek je̱ tsaachpaatu̱n. Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji je̱ts a̱tse'e viinm nkanayjávajat, je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e to'k ka̱'a̱jyji nnapyá̱mju̱t je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, juu' ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk du̱yakjoojntykpa̱jknuvap. 10 Je̱ Nte'yam xa a̱tse'e x'ix xjaye̱jp ku a̱tse'e ma̱kk je̱ aja'vin je̱ atsa̱'kin nyaknajxy, je̱'e̱ts a̱tse'e xjaa'k'íxup xjaa'kjayé̱pup ku a̱tse'e je̱ aja'vin je̱ atsa̱'kin njaa'kyaknáxu̱t. To'k aaj to'k jo̱o̱tts a̱tse'e vinjava ntañ je̱ts a̱tse'e xjaa'k'íxu̱t xjaa'kjayé̱pu̱t 11 je̱'e̱ ka̱jx ku a̱ts miitse'e xputá̱kada ku a̱tse'e xnu̱tsapko̱tsta. Ax pa̱n nu̱mayts a̱tse'e je̱ jayu xnu̱tsapko̱tsta, ve'em tse'e nu̱may je̱ jayu je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsjadat je̱ maa'yu̱n ka̱jx juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnjip.

Pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ Pablo kyanu̱jkx je̱p Corinto

12 Je̱ja xa ve'e to'k viijn juu' a̱tse'e ntukxo̱ojntkp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e nkatinatyukjávaja je̱ts a̱tse'e va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱t je̱ts to'k aaj to'k jo̱o̱t ntsu̱u̱na yaja naxviijn, ax nu̱yojkts a̱tse'e nxo̱o̱ndu̱k ku

ạtse'e ve'em nmaajk'ítjṵ miits mạạtta. Jẹ̱ Nte'yam ạtse'e xtoojnjip jẹ̱
maa'yṵn jẹ̱ts ạtse'e ve'em njoojntyka; ka'a ạtse'e njoojntyka jẹ̱ naxviijnit
jayu jẹ̱ vyinma'yṵn kạjx. 13 Jẹ̱'ẹjyjits ạts miitse'e ntuknṵja'yidup juu'
ve'e m'ọ'yixjṵdup jẹ̱tse'e xkọ́tstat jẹ̱tse'e xvinmọ́tudat, n'a'ixpts ạtse'e
jẹ̱ts va'ajtse'e xvinmọtukạ́xtat, 14 ve'em tse'e mxọọnduṵktat ạts kạjx ku
ve'e myiinnuvat jẹ̱ nMạjạ Vintsạ́namda Jesús, nay ve'empats ạtse'e
nxọọjntkpat miits kạjxta van'it.

15 Kṵx ạtse'e nnasja'vi jẹ̱ts mjayẹjptupe'e jẹ̱ vinma'yṵn ạts kạjx, ve'em
ax jo'n ạtse'e jẹ̱ vinma'yṵn njayep miits kạjxta, jẹ̱'ẹ̱ kạjxts ạts miitse'e ọjts
n'ukku'ixuva'anda jẹ̱tse'e ve'em kṵmxọọjntkti ku ạts miitse'e mẹjtsk nax
ọjts kṵnku'ixta. 16 Njatsọjk xa ạtse'e jẹ̱tse'e kṵnku'ixti naxyji ku ạtse'e
nmiijn yaja macedóniait y'it jạạt, jẹ̱tse'e ṵx'ọọk kṵn'avimpijtidinuva,
van'itts ạtse'e xputạ́kadat ku ạtse'e nnạjkxṵt jẹ̱m judéait y'it jọọtm.
17 ¿Ka'a ạts vine'e ọy mpayọ'y ku ạtse'e ve'em nmṵpạạjmtki? ¿Ve'eme'e
mvinmayda jẹ̱ts ve'em ạtse'e juu' nnṵpạạmdṵka ax jo'n jẹ̱ jayu juu'
ve'e dṵyaktoondup jẹ̱ y'avintsọ vinma'yṵn?, juu' ve'e vaandup jẹ̱ts
ve'em, óyame'e ve'em dṵkakutyonuva'anda. 18 Ax ñṵja'vipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ts ka'a ạts miitse'e nnạạjmada "ve'em" ku ạtse'e nkaku-
tyonuva'añ jẹ̱ n'ayook. 19 Kṵx jẹ̱ Jesucristo, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onṵk, jẹ̱'ẹ̱
juu' ve'e jyẹ̱'ẹ̱ ạạts miits ntuknṵja'vidu, ạts mạạt jẹ̱ Silas jẹ̱ts jẹ̱ Timoteo,
ni vin'ítats jẹ̱'ẹ̱ ve'e kyava'añ "ve'em" ukpṵ "ka'a" jẹ̱tse'e dṵkakutyún
jẹ̱ y'ayook, kyutyuump xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e kyạjtsp. 20 Kṵx nṵjom
jẹ̱ vaandṵk juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam myasọọk, jẹ̱ Cristo kạjx xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e
yakkutyún. Jẹ̱'ẹ̱ kạjx tse'e nyakmạ́jimda nyakjaanchimda jẹ̱ Nte'yam
ku ve'e nva'numda "Amén", ve'em tse'e nnṵkọjtspẹjtumda juu' ve'e jẹ̱
Nte'yam tyuump kyạjtsp jẹ̱ Jesucristo kạjx. 21 Ax jẹ̱ Nte'yamts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
juu' ạtse'e mạkk xyak'ijtp to'k muk jẹ̱ Cristo mạạt, jẹ̱'ẹ̱ts ạtse'e xvinkọọn
22 jẹ̱tse'e dṵkejx jẹ̱ Espíritu Santo jẹ̱tse'e y'ijtnit yam ạts nja'vin kạjxm,
ve'emts ạtse'e xtuknṵja'vi jẹ̱ts njayẹjpnup ạtse'e jẹ̱ y'ọy jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e
miinnup.

23 Ñṵja'vipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ts ka'anum ạts miitse'e nku'ixta,
kṵx jẹ̱'ẹ̱ ạtse'e ntsọjk jẹ̱tse'e xmasọọktinit jẹ̱ mtọ́kinda, ve'emts ạts
miitse'e nkayaktsaachpaa'ttat. 24 Ka jẹ̱'ẹpts ạtse'e n'íxtip vintsọ ạts
miitse'e juu' akẹ̱ẹ̱'y ntukjaanchjávadat, kṵx jẹ̱ jaanchja'vin kạjxe'e mạkk
mnaajk'ítjada to'k muk jẹ̱ Jesucristo mạạt. Jẹ̱'ẹ̱ ạtse'e n'íxtip vintsọ ạts
miitse'e mputạ́kadat jẹ̱tse'e ọọy jẹ̱ xọọjntkṵn xtunjayẹ́ptat.

2

1 Jẹ̱'ẹ̱ kạjxts ạtse'e mpayọ'y jẹ̱ts ka'a ạts miitse'e nyaktsaachvinmaay-
dinuvat ku ạts miitse'e nạjkx nku'íxtinuva. 2 Kṵx pạn ạts miitse'e
kṵnyaktsaachvinmáyda, ¿pạnts jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ạtse'e xyakxọọndṵkup?
Miitsjyam xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda juu' ạtse'e kṵnyaktsaachvinmaaydi. 3 Jẹ̱'ẹ̱
kạjxts ạts miitse'e ve'em nmṵja'yidi kṵx ka'a ạtse'e nnạjkxuvaajñ joma
ve'e miitsta jẹ̱ts ạts miitse'e kṵnku'íxtinuva jẹ̱ tsaachvinma'yṵn mạạt,
miitsta, juu' ạtse'e kṵxyakxọọjntkti. Nayja'vijinup ạtse'e tyṵva jẹ̱ts ku
ạtse'e nxọọndṵk, mxọọjntktuvapts miitse'eda. 4 Kṵx ku xa ạts miitse'e
nnṵja'yidi, va'ajts tsaachvinmaaypts ạtse'e nve'na jẹ̱ts ạtse'e ọọy ntun-
navyinma'yṵnmọọjyji, yaaxts ạtse'e. Ax ka jẹ̱'ẹ̱ kạjxapts ạts miitse'e
nnṵja'yidi jẹ̱tse'e nyaktsaachvinmáydat; jẹ̱'ẹ̱ kạjxe'e jẹ̱tse'e xnṵjávadat
jẹ̱ts ọọy ạts miitse'e ntuntsọkta.

Ku jẹ Pablo vyaajñ jẹtse'e jẹ jayu yaktọkinmẹẹ'kxụt

5 Ax pạn jẹm tse'e juu' ve'e jẹ tsaachvinma'yụn dụyakjẹ́jidu, ka
ạ́tsjyapts jẹ'ẹ ve'e xyaktsaachvinmaaydu, nay ve'empa ve'e anañụjoma
miitsta. 6 Jẹ tsaachpaatụn juu' ve'e mpạạjmjidu jẹ jayu juu' ve'e myakt-
saachvinmaaydu, va'ants vanxụpji dụ'itụ; 7 ñojk'ọ́y mẹẹ'kxjada jẹ tyọkin
jẹtse'e xyakjọt'amájadat kụx ku ve'e jẹ tsaachvinma'yụn dụkamutẹ́nat.
8 Jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e nmunoo'kxtụkta jẹtse'e xtuknụja'vidinuvat
jẹts mtsọjktup miits jẹ'ẹ ve'e. 9 Jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e nnụja'yidi
jẹts ạtse'e nnụjávat pạn mkạtsụpạjktup ijke'e. 10 Jẹ jayu juu' mi-
itse'e mtọkinmẹẹ'kxtup, ntọkinmẹẹ'kxpapts ạts jẹ'ẹ ve'e. Jẹts jẹ'ẹ
juu' ạtse'e tụntọkinmee'kx, pạn jẹme'e jẹ tyọkin jẹts ạtse'e nmẹẹ'kxụt,
miits kạjxtats ạtse'e ve'em tụntún jẹja jẹ Cristo vyinkujk, 11 ve'em
tse'e jẹ Satanás nka'itụmọ'yumdat jẹtse'e xkah'amạạdaaguimdat, kụx
nmụja'vimdup xa ụụ'me'e jẹts ti ve'e ñụpạạjmtkip.

Ku jẹ Pablo ñavyinma'yụnmọojyji jẹp Troas

12 Ku ạtse'e njẹ'y jẹm trooasit kyajpụn kạjxm, ọọyts ạtse'e xtun'ọ'yixji
jẹts ạtse'e jẹ jayu nvaajnjidi jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, 13 ax ka'ats ạtse'e to'k
aaj to'k jọọt n'ijt kụxe'e ạts nkapaaty jẹ n'útsamda jẹ n'ajchamda Tito. Jẹ'ẹ
kạjxts ạtse'e jẹm ntsọọ'nni jẹts ạtse'e njẹ'y yaja macedóniait y'it jạạt.

Juu' ve'e mạạdaaktup jẹ Cristo kạjx

14 Kukạjtsja tse'e jẹ Nte'yam dụtsạk, jẹ'ẹ ạạtse'e xạ'ma kạjx
xyakmạạdaakp jẹ Cristo Jesús kạjx. Ijtpts ạạtse'e ve'em ax jo'n jẹ pa'ajk
xoo'kpa juu' ve'e dụyakpa'ajkxoo'kpạjkkạjxp to'k jẹ tạjk, ijtpts ạạtse'e
jẹ jayu ntuknụjava jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook vinxụp to'k it to'k
naxviijn. 15 Kụx ve'em xa ạạtse'e jẹ Nte'yam xjayep ax jo'n ạạtse'e kụn'ijt
jẹ pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e jẹ Cristo kụdụjayep, ntuknụja'vipts ạạtse'e
jẹ kyạts jẹ y'ayook pạn pạn jatye'e jẹ tyọkin nụvaatsjụdup jẹts nay
ve'empa pạn pạn jatye'e vintọ́kidup. 16 Jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e vintọ́kidup,
ve'emts ạạts jẹ'ẹ ve'e xjávada ax jo'n juu' ve'e ọọ'k jẹtse'e xyuu'k, jẹ
chaachpaatụnts ạạtse'e n'ava'nip; ax jẹ'ẹ tse'e pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam
yaktsọọkjụdup, ve'emts ạạts jẹ'ẹ ve'e xjávada ax jo'n jẹ pa'ajk xoo'kpa,
xạ'ma kạjx tse'e jyoojntykidinit jẹ'ẹ kạjx juu' ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjidup.
¿Ax pạnts n'ite'e ọ'yixjup jẹtse'e yạ toonk dụtónụt? 17 Ax ka'ats ạạtse'e
nve'ema ax jo'n jẹ nụmay jayu juu' ve'e dụtukmeempạjktup jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook; to'k mukts ạạtse'e n'it jẹ Cristo mạạt, to'k aaj to'k jọọtts ạạtse'e
jẹ jayu juu' nvaajñja jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk, juu' ạạtse'e xkẹjxp.

3

Ñụmájip tse'e ọọy jẹ nam kọjtstán

1 Ku ạtse'e ve'em nva'añ, ¿jidụ'ụme'e mvinmayda: "Jado'k nax tse'e jẹ
Pablo ñay'ọñụkọ́tsaja"? ¿Ukpụ tsọjkjup vine'e jẹts ạạts miitse'e ntuk'íxtat
jẹ nạk joma ạạts miitse'e x'ọñụkọ́tsada ku ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjada jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook, ukpụ jẹ nạk joma ạạtse'e jẹ jayu x'ọñụkọ́tsada ku
ạạts miits jẹ'ẹ ve'e nvaajnjada? 2 Ax ka'a tse'e. Miits xa ve'e viinmda ax
jo'n jẹ nạk joma ạạtse'e nyak'ọñụkọtsa. Jyapạna pạn pạne'e dụ'ixp vintsọ
ve'e jẹ Nte'yam mạạt mnapyạạjmjidini jẹtse'e xmasọọktini jẹ mkọ'ọy
joojntykinda, ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụnụjávat jẹts jẹ Nte'yam kạjx
ạạtse'e juu' ntuujn nkạjts ku ạạtse'e n'ijt miits mạạtta. 3 Miitsta xa ve'e ax
jo'n jẹ nạk juu' ve'e jẹ Cristo viinm kụdụjaajy ạạts kạjx, ka'a tse'e jẹ tinta

mąąt jya'a ukpu̱ jẹm tsatsets kąjxm yukja'a, jẹm tse'e mja'vin kąjxmda jẹ Nte'yam jẹ y'ayook tyañ jẹ Espíritu Santo kąjx, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ joojntyk Nte'yam jya'vin kąjxmpa.

4 To'k aaj to'k jǫǫt ątse'e ve'em nva'añ ku̱xe'e ąts jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk njaanchjáva jẹts jẹ Cristo kąjx ąątse'e juu' ntuujn nkąjts ku ąątse'e n'ijt miits mąątta. 5 Ka'a ąątse'e x'ǫ'yixju̱ jẹts ąątse'e yą toonk ntónu̱t ąąts yą n'avintsǫ vinma'yu̱n kąjx, jẹ Nte'yam kąjx jẹ'ẹ ve'e juu' ąątse'e ntuump nkąjtsp.

6 Jẹ Nte'yam kąjx xa ąątse'e x'ǫ'yixju̱ jẹts ąątse'e jẹ jayu nvaajnjada jẹ nam kǫjtstán juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktaan. Ka'a tse'e yą nam kǫjtstán ax jo'n jẹ pava'nu̱n juu' ve'e jẹ Moisés yakmǫǫy. Ku̱x jẹ pava'nu̱n juu' ve'e jẹ Moisés yakmǫǫy, jẹ'ẹ tse'e du̱'ava'ni jẹ tsaachpaatu̱n ku̱xe'e jẹ jayu du̱kakutyún jẹ pava'nu̱n. Ax yą nam kǫjtstán, jẹ ǫy kąts jẹ ǫy ayookts yą'ą ve'e juu' ąątse'e jẹ Espíritu Santo xmǫǫyp, jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e jẹ jayu du̱joojntykinmǫǫyp. 7 Ku ve'e jẹ Moisés vyajntyk jẹm kǫpk kąjxm mąąt jẹ pava'nu̱n juu' ve'e jẹm tsatsets kąjxm yukja'a, ka'a tse'e jẹ israeejlit jayu du̱muténidi jẹtse'e du̱'íxtat jẹ Moisés jẹ vyiijn jẹ y'aaj ku̱xe'e ǫǫy tyun'ajaj tyun'atu̱'kx. Ǫyame'e ǫǫy tyun'ajaj tyun'atu̱'kx, vintǫki tse'e jẹ y'ajajtk. Ǫyame'e jẹ mąjin mąąt ǫǫy tyun'ijt jẹ pava'nu̱n juu' ve'e jẹ tsaachpaatu̱n du̱'ava'nip ku̱xe'e jẹ jayu du̱kakutyonda, 8 ¿ax vintsǫts jẹ'ẹ vine'e nu̱yojk du̱kajaa'knu̱mąjat jẹ ǫy kąts jẹ ǫy ayook juu' ąątse'e jẹ Espíritu Santo xmǫǫyp? 9 Ǫyam tse'e jẹ mąjin mąąt ǫǫy tyun'ijt jẹ pava'nu̱n juu' ve'e jẹ tsaachpaatu̱n du̱'ava'nip, nu̱yojkts jẹ'ẹ ve'e ǫǫy jẹ mąjin du̱tunjayep jẹ kąts jẹ ayook juu' ąątse'e jẹ jayu nvaajnjip, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e vintsǫ ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu du̱katǫkimpu̱m. 10 Ku̱x jẹ pava'nu̱n, jẹ mąjin mąąt jẹ'ẹ ve'e y'ijt; ax ka'a tse'e u̱xyam jẹ mąjin du̱'ukjayẹjpni ku̱x nu̱yojke'e ǫǫy jẹ mąjin du̱tunjayep jẹ nam kǫjtstán. 11 Ax ve'em tse'e, óyame'e ñu̱mąja y'ijt juu' ve'e najx, ax nu̱yojkts jẹ'ẹ ve'e ǫǫy du̱tunjaa'knu̱mąja juu' ve'e taannup xą'ma kąjx.

12 Jẹ'ẹ kąjx tse'e, ku̱xe'e ąąts jẹ Nte'yam xyaktaajnji jẹ nam kǫjtstán juu' ve'e jẹ mąjin ǫǫy du̱tunjayẹjpp, to'k aaj to'k jǫǫtts ąątse'e jẹ jayu nvaajnjada jẹ ǫy kąts jẹ ǫy ayook. 13 Ka'a ąątse'e ve'em njátu̱ka ax jo'n jẹ Moisés jyatki ku ve'e ñavyinvąjji jẹtse'e jẹ israeejlit jayu du̱ka'íxtat ku ve'e kyǫǫ'k'ajajni kyǫǫ'k'atą'kxni jẹ vyiijn jẹ y'aaj. 14 Ax ka'a tse'e jẹ israeejlit jayu du̱vinmǫ́tudi ti ve'e jẹ Nte'yam chąjkp. U̱xyam paatna tse'e du̱kavinmǫ́tuda ku ve'e du̱kǫtsta jẹ ju̱jpit kǫjtstán, ku̱x mąkke'e jẹ kyuvajkta, ve'em tse'e y'itta ax jo'n vinjuu'x jẹ jya'vinda ku̱y'ijt. Ax ku tse'e jẹ jayu to'k muk y'itta jẹ Cristo mąąt, ve'em tse'e y'itta ax jo'n ku̱yakvinjoo'xvaatstini. 15 Ku̱x ve'em jẹ'ẹ ve'e jẹ israeejlit jáyuda ax jo'n vinjuu'x jẹ jya'vinda ku̱y'ijt, u̱xyam paatna tse'e du̱kavinmǫ́tuda jẹ Moisés jẹ jyatyán ku ve'e du̱kǫtsta. 16 Ax ku tse'e jẹ jayu vyinmayu̱mpitta jẹtse'e ñapyąmjada jẹm jẹ Mąją Vintsąn y'am kyą'm, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ku̱yakvinjoo'xvaatstini, vyinmǫ́tudinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ǫy kąts jẹ ǫy ayook. 17 Jẹ Mąją Vintsąn jẹts jẹ Espíritu Santo, to'kjits jẹ'ẹ ve'e jẹ vyinma'yu̱nda. Ax ku tse'e jẹ Espíritu Santo jẹm jẹ jayu jya'vin kąjxm y'it, ǫ'yixjup tse'e jẹ jayu jẹtse'e du̱tónu̱t juu' ve'e jẹ Nte'yam chąjkp. 18 Jẹ'ẹ kąjx tse'e n'ijtumda ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e kavinjuu'xap, n'íxumdup tse'e jẹ Mąją Vintsąn jẹ myąjin, jẹts vintsǫ ve'e yą it ñaxy, ve'em tse'e xyaktikts'atąątsumda jẹtse'e ve'em n'ijtumdinit ax jo'n jẹ Mąją Vintsąn. Jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e tyuump jẹ Espíritu Santo.

4

1 Ax jẹ'ẹ̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e jẹ̱ myaa'yu̱n ka̱jx a̱a̱tse'e jẹ̱ Nte'yam
xmo̱o̱jy ya̱ toonk jẹ̱ts a̱a̱tse'e jẹ̱ jayu ntukṉujávadat jẹ̱ o̱y ka̱ts jẹ̱ o̱y
ayook, ni vin'ítats a̱a̱tse'e nkajo̱tmootska. 2 Ka'a a̱a̱tse'e ntun nka̱ts
juu' ve'e ayu'uts ukpu̱ juu' ve'e kutso̱'o̱y, ka'ats a̱a̱tse'e juu' ntun jẹ̱ts
a̱a̱tse'e jẹ̱ jayu nvin'a̱a̱'nu̱t, ni ka'ats a̱a̱tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook
nyaktíku̱ts; jẹ̱'ẹ̱ a̱a̱tse'e n'ava'nip juu' ve'e tyú̱vam jẹja jẹ̱ jayu vyinkujk
jẹ̱ts jẹja jẹ̱ Nte'yam vyinkujk. Ve'em a̱a̱tse'e njoojntyka jẹ̱tse'e jẹ̱
jayu du̱nu̱jávadat jẹ̱ts pyaatyp y'akẹẹguip jẹ'ẹ̱ ve'e a̱a̱ts ya̱ njoojntykin
ma̱a̱t jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook. 3 Ax pa̱n jẹ̱m tse'e jẹ̱ jayu juu' ve'e
du̱kavinmó̱tudup jẹ̱ o̱y ka̱ts jẹ̱ o̱y ayook juu' a̱a̱tse'e n'ava'nip, jẹ̱'ẹ̱ts
jẹ'ẹ̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e du̱'ana̱jkxidup jẹ̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtnup. 4 Jẹ̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱yakkutojkjip jẹ̱ jayu
juu' ve'e du̱tso'oxpa̱jktup jẹ̱ Nte'yam, jẹ'ẹ̱ tse'e du̱yakvinmamya't pa̱n
pa̱n jatye'e du̱kajaanchja'vidup jẹ̱ o̱y ka̱ts jẹ̱ o̱y ayook, ve'em tse'e jẹ̱
ayook kyatá̱kat jẹ̱m jya'vin ka̱jxmda jẹ̱tse'e du̱kavinmó̱tudat jẹ̱ts o̱o̱ye'e
jẹ̱ ma̱jin du̱tunjayep jẹ̱ Cristo, mya̱a̱tnavyaatjupts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam
viinm. 5 Ax juu'ts a̱a̱tse'e jẹ̱ jayu nvaajnjidup, ka'ats a̱a̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e ve'em
ntun jẹ̱ts a̱a̱tse'e jẹ̱ jayu xyakmá̱jat; jẹ̱ Jesucristo jyẹ'ẹ̱ts a̱a̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱
jayu nvaajnjip, jẹ'ẹ̱ tse'e jẹ̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda, jẹ̱ts a̱a̱ts, nmutoondup
nmupa̱jktupts a̱a̱ts miitse'e jẹ̱tse'e nu̱yojk xjaanchjávadat jẹ̱ Jesucristo.
6 Ku̱x nay jẹ'ẹ̱jyam jẹ̱ Nte'yam, juu' ve'e du̱pavaan jẹ̱tse'e jẹ̱ ajajtk
jyẹ́jat joma ve'e jẹ̱ ako̱o̱'ts it, jẹ'ẹ̱ tse'e du̱kujajp du̱kuta̱'kxp yam nja'vin
ka̱jxmamda, ve'em tse'e nnu̱ja'vimda jẹ̱ts o̱o̱ye'e jẹ̱ ma̱jin du̱tunjayep jẹ̱
Nte'yam. Jẹ̱ Jesucristo ka̱jx tse'e ya̱ nu̱ja'vin njayẹjpumda, jẹ'ẹ̱ tse'e jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ mya̱jin jẹ̱ jyaanchin du̱yaknu̱kẹ'xnata̱jkip.

Y'a'ixts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Pablo ku ve'e du̱jayẹjpnit jẹ̱ nam ni'kxu̱ko̱pk

7 Ax ya̱ nu̱ja'vin juu' ve'e njayẹjpumdup, jẹ̱ o̱y ka̱ts jẹ̱ o̱y ayookts ya̱'a̱
ve'e, ya̱'a̱ tse'e du̱nu̱'o̱yika̱jxp. Jẹ̱'ẹ̱ ka̱jxts a̱a̱tse'e jẹ̱ Nte'yam xtukka̱ta̱jki
ya̱ ayook jẹ̱tse'e o̱y kyẹ'ẹ̱xu̱t jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyutojku̱n ka̱jx a̱a̱tse'e
juu' ntun nka̱ts, ka a̱a̱ts ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxape'e, a̱a̱ts, juu'
ve'e ve'em ijttup ax jo'n jẹ̱ naxto'ts. 8 Ax ve'em tse'e, ó̱yam a̱a̱tse'e
ntsaachpaa'ty, ka'ats a̱a̱tse'e ntsaachvinmáy; ó̱yam a̱a̱tse'e nkanu̱java ti
a̱a̱tse'e ntónup, ka'ats a̱a̱tse'e nmay ntaj; 9 ó̱yam a̱a̱tse'e jẹ̱ jayu xjomtún
xtitún, ka'ats a̱a̱tse'e jẹ̱ Nte'yam xmasa̱'a̱k; ó̱yam a̱a̱tse'e n'it ax jo'n
jẹ̱ jayu juu' ve'e naxka̱da'akyani, ka'ats a̱a̱tse'e nvinto̱ki. 10 O̱yjoma
pa̱n joma a̱a̱tse'e nnu̱jkx, jẹ̱mts a̱a̱tse'e kutsa̱'a̱ga jo̱o̱tm n'it jẹ̱ts a̱a̱tse'e
n'o̱o̱'ku̱t. Ve'em ax jo'n jẹ̱ Jesús jẹ̱m kutsa̱'a̱ga jo̱o̱tm y'ijt, nay ve'emts
a̱a̱tse'e jẹ̱m kutsa̱'a̱ga jo̱o̱tm n'it, ve'em tse'e nu̱kẹ'xnatá̱ka tyánu̱t a̱a̱ts
ka̱jx jẹ̱ts joojntykipe'e jẹ̱ Jesús. 11 Ku̱x namvaat a̱a̱tse'e njoojntyka yaja
naxviijn, xa̱'ma ka̱jxts a̱a̱tse'e jẹ̱ o̱o̱'ku̱n nvintena jẹ̱ Jesús ka̱jx, ve'em
tse'e nu̱kẹ'xnatá̱ka tyánu̱t a̱a̱ts ka̱jx jẹ̱ts joojntykipe'e jẹ̱ Jesús. 12 Ax ve'em
tse'e, jẹ̱m a̱a̱tse'e kutsa̱'a̱ga jo̱o̱tm n'it jẹ̱ts a̱a̱tse'e n'o̱o̱'knit; ax miitsta, jẹ̱
Cristo ka̱jx tse'e mjoojntykada ku̱xe'e a̱a̱ts ve'em ntun.

13 Jidu̱'u̱m tse'e jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Njaanchja'vi a̱tse'e,
jẹ'ẹ̱ ka̱jxts a̱tse'e nka̱jts.” Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. Nay ve'empa a̱a̱ts,
njaanchja'vip a̱a̱tse'e, jẹ'ẹ̱ ka̱jxts a̱a̱tse'e nka̱ts. 14 Ve'emts a̱a̱tse'e
nnu̱java jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yam, juu' ve'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva jẹ̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n Jesús, jẹ'ẹ̱ts a̱a̱tse'e xyakjoojntykpa̱jknuvap jẹ̱ Jesús ka̱jx, nay
ve'empats miitse'e myakjoojntykpa̱jkjidinuvat, jẹ̱tse'e xyakjẹ'yumdinit

jẹm jẹ'ẹ vyinkojkm. 15 Nụjom yạ'ạ ve'e, miits jẹ m'ọ'yin kạjxtats jẹ'ẹ
ve'e. Kụx ve'em ax jo'n ọọy tyunnụyoka jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam
jẹ jayu tyoojnjip, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e ọọy tyunnụyoka jẹ jayu juu' ve'e
jẹ Nte'yam dụjaanchja'vidup, nụmay tse'e jẹ Nte'yam dụkukọjtsjadat
jẹtse'e dụyakmájadat dụyakjaanchadat.
16 Jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e jọt'amạjạ n'it; óyam xa ve'e ạạts yạ nni'kx yạ
nkọpk myạj'onụki'atạạtsni, mạkkpạjk'atạạtsp tse'e ạạts yạ njọọt yạ
nja'vin jóvum xạạj. 17 Juu' jaty tsaachpaatụn ạạtse'e nyaknajxyp ku
ạạtse'e njoojntyka yaja naxviijn, vẹẹ'njits jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jatyji ñaxy; ax
nụyojk tse'e ọọy jẹ mạjin juu' ạạtse'e njayẹ́pup ku ạạtse'e n'ijtnit jẹ Cristo
mạạt xạ'ma kạjx. 18 Ka'a xa ạạtse'e nyakvinkọpka juu' ve'e yak'ixp, jẹ'ẹ
ve'e juu' ve'e kayak'ixp. Kụx juu' xa ve'e yak'ixp, kutọ́kiyupts jẹ'ẹ ve'e;
ax juu' tse'e kayak'ixp, xạ'ma kạjxts jẹ'ẹ ve'e y'it.

5

1 Kụx nmụja'vinup ạạtse'e jẹts ku ve'e ạạts yạ nni'kx yạ nkọpk
kyutọ́kiyụt, ve'em ax jo'n to'k jẹ tạjk kyutọki jo'n, xmọọynupts ạạtse'e
jẹ Nte'yam jẹ ni'kx jẹ kọpk joma ạạtse'e ntsạạnat, juu' ve'e ka jẹ jayu
pụ́map, juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup jẹm tsapjọọtm. 2 Namvaat ạạtse'e
njayep yạ ni'kx yạ kọpk juu' ve'e ụxyam, ve'emts ạạtse'e ax jo'n jẹ
tạ'ạxtạjk y'ụj ya'axy ku ve'e jẹ y'ónụk dụyakkẹ'ẹxuva'añ, ọọyts ạạtse'e
ntuntsạk jẹts ạạtse'e jẹ Nte'yam xmọọynit jẹ ni'kx jẹ kọpk juu' ạạtse'e
njayẹjpnup jẹm tsapjọọtm 3 jẹts ạạtse'e ve'em nka'ítụt ax jo'n jẹ jayu
juu' ve'e nụva'ajts ạxva'ajts. 4 Tsaachvinmaaypts ạạtse'e kụxe'e ạạts
yạ naxviijnit ni'kxụkọpk njayep, ntsaachja'vipts ạạtse'e ax jo'n ạạtse'e
yaja n'it; ka jẹ'ẹpts ạạtse'e ntsạjkp jẹts ạạtse'e jẹ Nte'yam yạ pak
ni'kxụkọpk xyakkẹẹkjat, jẹ'ẹ ạạtse'e ntsạjkp jẹts ạạtse'e xmọọynit jẹ nam
ni'kxụkọpk. Ve'em tse'e yạ ni'kx yạ kọpk juu' ạạtse'e njayejpp, juu' ve'e
ọọ'kp, ve'em tse'e vyimpijtnit to'k jẹ ni'kx jẹ kọpk juu' ve'e ni jẹ vin'ita
kọọ'k'ọọ'knup. 5 Jẹ Nte'yam tse'e viinm dụnụpạạjmtki jẹtse'e ve'em
tyónjụt kyọ́tsjụt, jẹ'ẹ tse'e dụkẹjx jẹ Espíritu Santo jẹtse'e y'ijtnit yam ạạts
nja'vin kạjxm jẹts ạạts yạ'ạ ve'e xtuknụjava.
6 Jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e xạ'ma kạjx n'it to'k aaj to'k jọọt jẹts ạạtse'e nnụjava
jẹts namvaat ạạtse'e yạ ni'kx yạ kọpk njayep, ka'ats ạạtse'e n'it jẹm jẹ
Mạjạ Vintsạ́n vyinkojkm; 7 kụx jẹ'ẹ xa ạạtse'e n'a'ixp juu' ve'e kayak'ixp,
ka jẹ'ẹp juu' ve'e yak'ixp. 8 To'k aaj to'k jọọt ạạtse'e n'it, njatsạjkpts
ạạtse'e jẹts ạạtse'e yạ nni'kx yạ nkọpk nmạạtnavya'kxjụt jẹts ạạtse'e
n'ijtnit joma ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n. 9 Jẹ'ẹ ạạtse'e nyakvinkọ́pkip jẹts
ạạtse'e ntónụt juu' ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n chạjkp, pạn njayejpp ạạtse'e
yạ nni'kx yạ nkọpk uk pạn ka'a. 10 Kụx to'k kạ'ạjyji ve'e jẹ jayu
dụvinténidinit jẹ Cristo jẹtse'e yaktọkimpayọ'ydinit, ve'em tse'e to'k
jado'k yakmọọydinit juu' ve'e tukkạdaakjụdup, pạn ọy uk pạn ka ọy jẹ'ẹ
ve'e juu' ve'e tụdụtonda tụdụkọtsta ku ve'e jẹ ni'kx jẹ kọpk mạạt tụy'itta.

Vintsọ jẹ jayu jẹ ọy jọọt dụjayẹ́ptat jẹ Nte'yam mạạt

11 Kụx ạạtse'e nnụjava vintsọ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ Nte'yam yaktsạ'ạga,
jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e n'ix pạn vintsọ ạạtse'e jẹ jayu ntukpạ́kụt jẹ tụvụtoo'.
Ñụja'vip tse'e jẹ Nte'yam vintsọ ạạtse'e njáyuva njoojntyka, n'a'ixpts
ạtse'e jẹts mnụja'vidupe'e jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e juu' ạạtse'e ntuump nkạjtsp.
12 Ka'ats ạtse'e ve'em nva'añ jẹts ạạtse'e nnamyạ́jajat, jẹ'ẹ ạtse'e ntsạjkp
jẹtse'e xnụjávadat jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e juu' ạạtse'e ntuump nkạjtsp, ve'em

tse'e m'ǫ'yixjadat jẹtse'e xyak'amǫ'ǫttat jẹ jáyuda juu' ve'e namyáǰijidup
jẹ'ẹ kạjxta pạn pạn jatye'e dụtoondup juu' ve'e jẹ nụmay jayu choǰktup
jẹtse'e dụkayakvinkǫ́pkada vintsǫ ve'e jẹ jayu jẹ jyǫǫtta jẹ jya'vinda.
13 Jẹme'e jẹ jayu juu' ạạtse'e xtijtup ka víjap. Ax pạn ka víjapts ạạtse'e,
jẹ Nte'yam kạjxts jẹ'ẹ ve'e; ax pạn vijts ạạtse'e, miits kạjxta tse'e. 14 Jẹ
tsǫjkụn juu' ve'e jẹ Cristo pyạạm yam ạạts nja'vin kạjxm, yạ'ạts ạạtse'e
xkạ'mip, kụx nmụja'vinup ạạtse'e jẹts jẹ'ẹ ve'e to'k xku'ǫǫ'kimdu. Ax
jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e to'k kạ'ạjyji jẹ jayu dụku'ǫǫ'ki, to'k kạ'ạjyji tse'e jẹ
jayu y'it jẹm jẹ ǫǫ'kụn kyạ'm. 15 Ax jẹ'ẹ tse'e uk'ǫǫ'k anañụjoma jẹ jayu
kạjx jẹtse'e jyoojntykidinit ka jẹ y'avintsǫ vinma'yụn kạjxapta, jẹ Cristo
kạjxe'e, jẹ'ẹ juu' ve'e uk'ǫǫ'k jẹ'ẹ kạjxta jẹtse'e jyoojntykpạjknuva. 16 Ka'a
tse'e jẹ jayu dụnụjávada vintsǫ ve'e jẹ jayu jẹ jyáyuvinda jẹ jyoojntykinda
ku ve'e kǫojyji jẹ jayu dụ'a'íxtụkta. Ve'em ạạtse'e nnasja'vi jẹts ve'eme'e
jẹ Cristo ax jo'n jyapạna; ax kuts ạạts jẹ'ẹ ve'e n'ixa, ka'ats ạạtse'e ve'em
n'ukvinmaayni. 17 Ax ve'em tse'e, pạn pạn tse'e ijtp to'k muk jẹ Cristo
mạạt, jẹ nam joojntykints jẹ'ẹ ve'e jyayejpp, tạ xa ve'e ñaxy juu' ve'e tụy'it,
tum namts jẹ'ẹ ve'e juu' jaty tụtyaanni.

18 Ax jẹ Nte'yamts yạ'ạ ve'e nụjom dụtonkạjx, jẹ'ẹ tse'e
xmujǫt'ǫ'yimdinu jẹ'ẹ mạạt jẹ Cristo kạjx, jẹ'ẹts ạạtse'e xmǫǫy jẹ toonk
jẹts ạạtse'e jẹ jayu ntuknụjávadat vintsǫ ve'e y'íttat ǫy jǫǫt jẹ Nte'yam
mạạt. 19 Jẹ maa'yụn kạjx juu' ve'e jẹ Cristo tyoon, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ
Nte'yam jẹ jayu dụkǫǫ'kmujǫt'aajnjini, ax ve'em tse'e jẹ Nte'yam jẹ jayu
dụkatukkuvet jẹ tyǫkin jẹts ạạtse'e xtukkạtạjki yạ ǫy kạts yạ ǫy ayook
jẹts ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjadat. 20 Jẹ'ẹ ạạtse'e xpạạm jẹts ạạtse'e n'it jẹ
Cristo jẹ kyukạ́tsiva. Nmunoo'kxtktupts ạts miitse'eda, ve'em ax jo'n
jẹ Nte'yam viinm kụmmunoo'kxtkjidi jo'n, jẹ Cristo kạjxts ạts miitse'e
nmunoo'kxtụkta jẹtse'e mnamyujǫt'ǫ́yajadat mạạt jẹ Nte'yam. 21 Ka'a
xa ve'e jẹ Cristo tyǫkintuujn; ax ụụ'm kạjxta tse'e jẹ Nte'yam pyạạjmji
ax jo'n jẹ tǫ́kinax jayu kụy'ijt jo'n. Ve'em tse'e dụtuujn jẹtse'e to'k muk
jẹ Cristo mạạt ǫy jǫǫt n'ijtumdinit jẹ Nte'yam mạạt.

6

1 Ax ve'em tse'e, miits, juu' ạạtse'e jẹ Nte'yam ntukmạạtmutoondup
ntukmạạtmupạjktup, nmunoo'kxtktup tse'e jẹts ka'a ve'e
xkamạjạpạ́mdat jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam xtoojnjimdup. 2 Kụx
jidụ'ụme'e jẹ Nte'yam vya'añ, ve'em ax jo'n jatyáñ y'it jẹp Kunuu'kx
Jatyán kụjxp: "Jẹji xa ve'e jẹ xạạj ku ạts miitse'e nkạts'amǫtunajxti,
ku ạts miitse'e mputạjkidi jẹtse'e nyaktsǫǫkti." Jidụ'ụm tse'e vya'añ.
Ụxyam tse'e jẹ xạạj juu' ve'e jẹ Nte'yam ñụkǫjts ku ve'e y'ǫya jẹtse'e jẹ
mtǫ́kinda mtuknụvaatsjidinit jẹtse'e xjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e
xạ'ma kạjx ijtp.

3 Ka'a ạạtse'e ntun pạn vintsǫ ve'e jẹ jayu dụkajaanchjávadat jẹ Jesu-
cristo, ve'em tse'e jẹ jayu kyava'anụt jẹts ka ǫ́yap jẹ'ẹ ve'e juu' ạạtse'e
ntuump nkạjtsp. 4 Nụjom juu' jaty ạạtse'e ntuump, ve'emts ạạts jẹ'ẹ
ve'e ntun jẹtse'e jẹ jayu dụnụjávadat jẹts jẹ Nte'yam ạạtse'e nmutuump
nmupụjkp. Nụụ'k aaj nụụ'k jǫǫtts ạạtse'e nmutena jẹ tsaachpaatụn,
nmuténipts ạạtse'e ku ạạtse'e juu' xka'ijtja jẹts ku ạạtse'e nyaknaxy jẹ
cho'ox jẹ'ẹ, 5 yakvǫjppts ạạtse'e jẹtse'e nyakpoxụntạkpụm, ntuknajxypts
ạạtse'e ku ve'e jẹ jayu yoojmụkta y'ajxụkta, mạkk toonkts ạạtse'e nyak-
najxyp, ka'ats ạạtse'e nma'aj n'it jẹts ayoojip axạạjipts ạạtse'e. 6 Va'ajts

aaj va'ajts jo̱o̱tts a̱a̱tse'e njáyuva njoojntyka, nnu̱ja'vinupts a̱a̱tse'e je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook, nmuténipts a̱a̱tse'e juu', napya̱a̱jmjupts a̱a̱tse'e o̱y jayu
ma̱a̱t anañu̱joma je̱ jayu, je̱ Espíritu Santo tse'e ijtp yam a̱a̱ts nja'vin
ka̱jxm, to'k aaj to'k jo̱o̱tts a̱a̱tse'e je̱ jayu ntsa̱k, 7 tyúvamts je̱'e̱ ve'e
juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ixp, yaknu̱ke̱'xnata̱jkipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱
mya̱kkin a̱a̱ts ka̱jx. Je̱m tse'e je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e du̱tso'oxpa̱jktup
je̱ ayook juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjidup; nay je̱mpa tse'e pa̱n pa̱n
jatye'e du̱kuva̱jktup. Ax pa̱n xtso'oxpa̱jkpts a̱a̱tse'e je̱ jayu uk pa̱n
x'o̱yja'vip a̱a̱tse'e, je̱'e̱ts a̱a̱tse'e n'íxtip pa̱n vintso̱ a̱a̱tse'e juu' ntónu̱t
nkó̱tsu̱t ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k jo'n. 8 Je̱m tse'e je̱ jayu juu' a̱a̱tse'e
xvintsa̱'kidup, nay je̱mpa tse'e juu' a̱a̱tse'e xvinko̱jtspe̱jttup, je̱me'e juu'
a̱a̱tse'e x'o̱ñu̱ko̱jtsidup, nay je̱mpa tse'e juu' a̱a̱tse'e xko̱'o̱ñu̱ko̱jtsidup.
O̱yame'e je̱ jayu vya'anda je̱ts taayip a̱a̱tse'e, je̱'e̱ts a̱a̱tse'e nka̱jtsp je̱ tyu̱v
je̱'e̱. 9 Je̱m tse'e juu' a̱a̱tse'e xviijnk'íxtup, nay je̱mpa tse'e juu' a̱a̱tse'e
xyakmájidup. Je̱m a̱a̱tse'e kutsa̱'a̱ga jo̱o̱tm n'it je̱ts a̱a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t, ax
joojntykipts a̱a̱tse'e; xyaktsaachpaatp a̱a̱tse'e je̱ jayu, ax ka'ats a̱a̱tse'e
xyak'a̱a̱'k; 10 tsaachvinmaayp a̱a̱tse'e, ax xa̱'ma ka̱jxts a̱a̱tse'e njayep juu'
a̱a̱tse'e ntukxo̱o̱jntkp; ayo̱o̱p a̱a̱tse'e, ax nu̱may tse'e je̱ jayu du̱tuk'o̱ya
juu' a̱a̱tse'e ntuump nka̱jtsp; ka'a a̱a̱tse'e ti n'ix njayep, ax nu̱jom juu'
jatye'e ijtp, a̱a̱ts je̱ n'o̱'yin ka̱jxts je̱'e̱ ve'e.

11 Miitsta, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup je̱m
Corinto, to'k aaj to'k jo̱o̱t xa a̱ts miitse'e nmuko̱tsta, nu̱jomts a̱a̱ts miitse'e
nmo̱'o̱da ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin, 12 ka'a ve'e tii ni tía juu' a̱a̱ts miitse'e
nkavaajnjidup; miits xa ve'e viinm mkapa̱a̱mdup je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda
a̱a̱ts ma̱a̱t. 13 Nmunoo'kxtktup xa a̱ts miitse'e, ve'em ax jo'n je̱ ónu̱k tee'
du̱munoo'kxtu̱k je̱ y'ónu̱k, yak'ava'atsta to'k aaj je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda.
Mo̱'o̱da a̱a̱ts to'k aaj je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda, ve'em ax jo'n a̱a̱ts miitse'e
nmo̱'o̱da ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin.

14 Ka'a tse'e m'íttat je̱'e̱ ma̱a̱tta pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
du̱kajaanchja'vidup, ve'em ax jo'n nu̱me̱jtsk je̱ tsapkaaj y'it je̱p kuka̱'a̱j
pa'tkup. Ku̱x, ¿ti je̱'e̱ ve'e tyukma̱a̱tjayejpp je̱'e̱ juu' ve'e je̱ y'o̱y je̱'e̱
du̱toomp ma̱a̱t je̱'e̱ juu' ve'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱toomp, ukpu̱ tits je̱'e̱ ve'e
tyukma̱a̱tjayejpp je̱ ajajtk it ma̱a̱t je̱ ako̱o̱'ts it, 15 ukpu̱ je̱ Cristo ma̱a̱t je̱
Satanás, ukpu̱ je̱'e̱ juu' ve'e du̱jaanchja'vip je̱ Maja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t je̱'e̱ juu'
ve'e du̱kajaanchja'vip? 16 ¿Pyaatyp y'ake̱e̱guip je̱'e̱ vine'e je̱tse'e je̱ jayu
du̱vinjávadat du̱vintsa̱'a̱gadat je̱ apa̱mnax joma ve'e je̱ joojntyk Nte'yam
je̱ chapta̱jk? Miits xa ve'e m'ijttup je̱ Nte'yam je̱ chapta̱jk, ku̱x je̱me'e
mja'vin ka̱jxmda y'it, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam viinm vyaajñ:

Tsa̱a̱nap je̱ts joojntykap xa a̱tse'e je̱'e̱ ma̱a̱tta,
a̱ts tse'e xNte'yamadap,
je̱'e̱ts a̱tse'e njáyuvadap.

Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ. 17 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e n'ijtumda je̱ Nte'yam je̱
jyayu, va'an tse'e du̱to'numda ax jo'n je̱ Maja̱ Vintsá̱n vyaampa jidu̱'u̱m:

“Pítsumda joma ve'e je̱'e̱ je̱ts na̱jkxta viijnk tso̱v,
ka'a tse'e je̱ jayu xtukma̱a̱ttóndat juu' ve'e ka ó̱yap,
van'itts a̱ts miitse'e nkuvá̱ktat,
18 a̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ mTee'da,
miitsts a̱tse'e je̱ n'ónu̱kta.”

Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ je̱ Maja̱ Vintsá̱n, juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp.

7

1 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, miitsta, juu' ạạtse'e ọọy ntuntsọjktup, kụxe'e jẹ Mạjạ
Vintsạ́n jẹ vaandụk ve'em dụyaktaajñ, va'an tse'e dụnaajk'ijtumjada
va'ajts, ve'em yạ nni'kxamda yạ nkọ́pkamda jẹts ve'em yạ njọọtamda
yạ nja'vinamda, va'an tse'e dụmasọọkumdini nụjom juu' jatye'e ka ọ́yap
jẹtse'e nvinja'vimdinit nvintsạ'kimdinit jẹ Nte'yam.

Kyuvạjktu tse'e jẹ coriintovit jayu juu' ve'e jẹ Pablo jyaay

2 ¡Yak'ava'atsta to'k aaj jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda jẹts ạạtse'e jẹm n'ítụt!
Ni pạna xa ạạtse'e nkamutọkintún, ni pạ́nats ạạtse'e nkayakma'aty jẹ
vyinma'yụn, ni pạ́nats ạạtse'e nkakọ'ọtyún. 3 Ka jẹ'ẹ kạjxapts ạts yạ'ạ
ve'e nkạts jẹts ạts miitse'e ntọkimpạ́mdat, jẹ'ẹ kạjxe'e kụxe'e ạts miits
ọọy ntuntsọkta. Tạ ạtse'e nva'añ jẹts yam ạts miitse'e nja'vin kạjxm
nyak'itta, pạn joojntykip ạtse'e uk pạn ọọ'kp ạtse'e. 4 To'k aaj to'k
jọọt xa ạts miitse'e njávada, ọọyts ạts miitse'e ntunyakmạ́jada, miits xa
ạtse'e xyakjọt'amạ́jidup. Ọyam ạtse'e ntsaachpaa'ty, ọọyts ạts miitse'e
xtunyakxọọnduk̦ta.

5 Van'ítani ku ạtse'e njẹ'y yaja macedóniait y'it jạạt, ka'ats ạtse'e
mpạạ'kx, may viijn jẹ'ẹ ve'e vintsọ ạtse'e ntsaachpaaty, nañụpojtụkjụdu
tse'e jẹ jayu muxim muyam kụx ka'a ve'e jẹ ọy kạts jẹ ọy ay-
ook dụkuvạkuvaandi, ọọyts ạtse'e jẹ vinma'yụn ntunjayejp. 6 Ax
jẹ Nte'yam, juu' ve'e dụyakjọt'amạ́jip pạn pạne'e tsaachpaatp, jẹ'ẹts
ạtse'e xyakjọt'amạji ku ve'e jẹ Tito jyẹ'y. 7 Ax ka jẹ'ẹ kạjxjyapts
ạtse'e xyakjọt'amạji ku ve'e jyẹ'y, jẹ'ẹ kạjxpa ve'e ku miits jẹ'ẹ ve'e
xyakjọt'amạ́jidi, ve'em ạtse'e xnụụjmi jẹts x'ixuvaandup ạts miitse'e,
jẹts mtsaachvinmaaydupe'e, jẹts xvinmaaydup ạtse'e, yạ'ạ kạjxts ạtse'e
nụyojk ntunjaa'kxọọnduk̦.

8 Ọyam ạtse'e nviijnkja'vi ku ạtse'e nnụja'vi jẹts myaktsaachvinmaa-
jyjụdu ve'e jẹ nạk juu' ạts miitse'e ntuknụkẹjxtu, ka'ats ạts jẹ'ẹ ve'e
n'ukviijnkja'vini. 9 Xọọjntkpts ạtse'e ụxyam, ka jẹ'ẹ kạjxap tse'e kụxe'e
mtsaachvinmaaydi, jẹ'ẹ kạjxe'e kụxe'e jẹ tsaachvinma'yụn myakvin-
mayụmpijtjidi jẹtse'e xmasọọkti jẹ mkọ'ọy joojntykinda, ve'em ax jo'n
jẹ Nte'yam dụtsạk jo'n. Ax ka'a tse'e mtijajtjidi juu' ve'e ka ọ́yap
ạts kạjx. 10 Kụx ku xa ve'e jẹ jayu chaachvinmáy ax jo'n jẹ Nte'yam
dụ'ọyjava jo'n, ka'ats jẹ'ẹ ve'e ñaajk'ítju̱ jẹp tọkin jạạtp jẹtse'e dụ'ix
vintsọ ve'e dụjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. Ax
ku tse'e jẹ jayu ve'em vyinmayụmpit, ka'a tse'e ụx'ọọk chaachvinmáy
kụx tyoone'e ve'em. Ax ku tse'e jẹ jayu chaachvinmáyda ax jo'n jẹ
jayu juu' ve'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, jẹ'ẹ
tse'e jẹ jyọọt jẹ jya'vin dụyakvintọ́kinup xạ'ma kạjx. 11 Íxtats n'it
vintsọ ve'e tụmto'nụxjada ku ve'e mtsaachvinmaaydi ax jo'n jẹ Nte'yam
dụ'ọyjava jo'n, mkuvạjktu tse'e juu' ạts miitse'e ntuknụja'yidu jẹtse'e ọy
mtanuva'anda ạts mạạt, m'ẹjkjụdu tse'e jẹ tọkin kạjx juu' ve'e yaktoon,
mtsạ'kidu tse'e kụx ku ve'e mka'adat jẹp tọkin jạạtp, x'ixuvaanduts
ạtse'e, ọọy tse'e xtuntsọkta jẹtse'e xtóndat juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip.
Tum ọy tse'e xtoondi nụjom juu' ạts miitse'e ntuknụụjmidu. 12 Ax ve'em
tse'e, ku ạts miitse'e nnụja'yidi, ka jẹ'ẹ kạjxapts ạts jẹ'ẹ ve'e ntuujn jẹ jayu
kạjx juu' ve'e tọkintoon, ni jẹ'ẹva tse'e juu' ve'e yakmutọkintoon, jẹja ạts
miitse'e jẹ Nte'yam vyinkujk nmụja'yidi jẹtse'e nụkẹ'xnatạ́ka tyánụt jẹts
ọọye'e xtuntsọkta jẹtse'e ọy mtaandinit ạts mạạt. 13 Jẹ'ẹ kạjxts ạạtse'e
jọt'amạja n'it.

Ax ka jẹ'ẹ̱ kạjxjyapts ạtse'e njọt'amạji jẹ̱ ayook kạjx juu' ạtse'e jẹ̱ Tito xyakjẹ'yji, nụyojkts ạtse'e njaa'kxọọjntk ku ạtse'e n'ix jẹts va'ajts xọọjntkpe'e jẹ̱ Tito kụxe'e miits jẹ'ẹ̱ anañụjoma xyakxọọjntkti. 14 Nyakmạ́jidu ạts miitse'e ku ạtse'e jẹ̱ Tito nnụụjmi vintsọ̱ ve'e mnaajk'ítjada jẹ̱ Nte'yam mạạt, ax ka'ats ạtse'e kutsọ'ọy xyaktaandi, kụxe'e ve'em myakpaatti. Tyụ́vam xa jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ kạts jẹ̱ ayook juu' ạạts miitse'e nvaajnjidu. Nay ve'empa tse'e, tyụ́vamts jẹ'ẹ̱ ve'e pyítsumpa jẹ̱ ayook juu' ạtse'e ntuknụụjmi jẹ̱ Tito ku ạts miitse'e nyakmạ́jidi. 15 Ax ve'em tse'e, nụyojk tse'e jẹ̱ Tito mjaa'ktsọ́kjada ku ve'e dụjaa'myéts vintsọ̱ ve'e apạạmdụka m'itta jẹtse'e xkạtsạpạ́ktat jẹ̱ Nte'yam jẹts vintsọ̱ ve'e jẹ̱ Tito viinm xkuvạjkti jẹ̱ vintsạ'kin mạạt. 16 Xọọjntkpts ạtse'e n'it kụx vinjava ạtse'e ntañ jẹts mtoondupe'e juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chạjkp.

8

Juu' ve'e yajktup to'k aaj to'k jọọt

1 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, ntsạjkp xa ạtse'e jẹtse'e xnụjávadat vintsọ̱ ve'e nụkẹ'xnatạ́ka tyañ jẹ̱ maa'yụn juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam tyoojnjip jẹ̱ jaanchja'vivatạjkta juu' ve'e nay'amojkijidup yaja macedóniait y'it jạạt. 2 Qọyts jẹ'ẹ̱ ve'e tyuntsaachpaatti, ax myuténidu tse'e. Qyam tse'e ayọọva jáyuda, ọọy tse'e tyunxọọjntkti, ve'em tse'e jẹ̱ putạjkin dụyajkti ax jo'n jẹ̱ kumeen jayu kụy'ijtti jo'n. 3 Nvaajnjidup ạts miitse'e jẹts to'k aaj to'k jọọte'e dụyajkti nụjom juu' jatye'e ọ'yixjụdup, jẹtse'e nụyojk. 4 Qọy ạạtse'e xtunmunoo'kxtkti jẹts ạạtse'e nyakjátụt jẹtse'e dụputạjkiduvat jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jyayu juu' ve'e tsụụnidup jẹm Judea. 5 Ax nụyojk tse'e dụtoondi jẹts ka'a ve'e juu' ạạtse'e n'uk'a'ix. Too'vạjkpts jẹ'ẹ̱ ve'e ñapyạạjmjidi jẹm jẹ̱ Mạjạ Vintsạ́n y'am kyạ'm, van'it tse'e ạạts mạạt ñapyạạjmjụduva ax jo'n jẹ̱ Nte'yam dụtsạk jo'n. 6 Kụxts jẹ'ẹ̱ ve'e ve'em dụtoondi, ọyts ạtse'e nja'vi jẹts ạtse'e jẹ̱ Tito nmunoo'kxtk jẹtse'e mputạ́kajadat ku ve'e jyaa'kyakpạkmókụt jẹ̱ meen juu' miitse'e mpạạmdup, ve'em tse'e xyakkukạ́xadat ax jo'n xtsọọ'ntkti jo'n. 7 Mnụmạ́jidup xa miitse'e nụjom, ni ka to'k viijnjyap. Ve'em xa miitse'e mva'anda jẹts ọọye'e xtunjaanchjávada jẹ̱ Jesucristo, ọọye'e jẹ̱ nụja'vin xtunjayẹpta, ọọye'e xtunkọjtsnáxta jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook, ọọye'e xtuntonuva'anda juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chạjkp, jẹts ọọy ạạts miitse'e xtuntsọkta. Ax ve'emts ạtse'e ntsạk jẹtse'e xnụmạ́jiduvat ku ve'e xputạ́kada jẹ̱ nmujaanchja'vivatạjkamda juu' ve'e tsụụnidup jẹm Judea.

8 Ka'ats ạts miits yạ'ạ ve'e ntukpava'anda, jẹ'ẹjyji ạtse'e ntsạjkp jẹtse'e nụkẹ'xnatạ́ka tyánụt jẹ̱ tsọjkụn juu' ve'e mjayẹjptup ku ve'e xtoonduvat ax jo'n jẹ̱ viijnk jaanchja'vivatạjk dụtonda jo'n. 9 Kụx mnụja'vidinup xa miitse'e vintsọ̱ ve'e jẹ̱ Mạjạ Vintsạ́n Jesucristo jẹ̱ maa'yụn xtoojnjimdi. Jyayẹjp tse'e ọọy jẹ̱ mạjin, ax ayọọp tse'e vyimpijt ụụ'm kạjxamda jẹtse'e ve'em ntukmạạtjayẹjpumdinit jẹ̱ myạjin.

10 Jidụ'ụm xa ạtse'e nvinmay: Miits jẹ̱ m'ọ'yin kạjxta xa jẹ'ẹ̱ ve'e jẹtse'e xyakkukạ́xadat juu' ve'e mton'ukvaandu juktụ'ụj, miits tse'e too'vạjkp jẹ̱ meen mpạkmojk'ukvaandu jẹtse'e xtuntsọjkti jẹtse'e ve'em xtóndat. 11 Ve'em ax jo'n ọọy xtuntsọjkti jẹtse'e jẹ̱ putạjkin xtóndat juktụ'ụj, ve'em tse'e xyakkukạjxiduvat, to'k jado'k miitse'e xpạ́mdat pạn vintsọ̱ ve'e juu' x'ixta xjayẹpta. 12 Kụx pạn yakuvaampjyam xa ve'e jẹ̱ jayu juu', kuvạjkụxjupts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam ku ve'e dụmạ'ạ pạn vintsọ̱ ve'e juu' dụ'ix dụjayep; ka'a tse'e jẹ̱ Nte'yam x'amọ́tumda juu' ve'e xka'ijtjimdup.

13 Ka jẹ'ẹpts ạtse'e ntijp jẹts miitse'e xvin'ayọ́vdat jẹtse'e jẹ viijnk
jayu munụyojk dụjayẹ́ptat; 14 jẹ'ẹ ve'e yaktsọjkp jẹtse'e juu' y'akijpxat.
Mjayẹjptup xa miitse'e ụxyam juu' ve'e mtukyakpo'oktap juu' jẹ'ẹ ve'e
ka'ijtụxjụdup; ax ku tse'e jado'k naxpa, van'itts jẹ'ẹ ve'e dụjayẹjptuvat
juu' ve'e mtukyakpookụxjadap ku miitse'e juu' mka'ijtụxjụduvat. Ax
ve'em tse'e juu' y'akijpxat, 15 ve'em ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vyaampa:
"Jẹ'ẹ pạne'e ọọy juu' dụtumpạkmojk, ka'a tse'e kyunajxụxji; jẹts jẹ'ẹ
pạne'e yụụ'n vẹẹ'n juu' dụpạkmojk, ka'a tse'e kyanụpaadụxji."

Jẹ Tito mạạt jẹ myujatyoo'da

16 Nkukọjtsjipts ạtse'e jẹ Nte'yam ku ve'e dụpụụjm jẹm jẹ Tito jya'vin
kạjxm nay jẹ'ẹjyam jẹ vinma'yụn juu' ạtse'e njayejpp miits kạjxta.
17 Ka jẹ'ẹjyape'e kyuvạjk juu' ạts jẹ'ẹ ve'e n'amọtu, viinm jẹ'ẹ ve'e ọọy
mtumputạkava'anjada, jẹ chọjkụn kạjxam miits jẹ'ẹ ve'e ụxyam nạjkx
mku'íxjada.
18 Jẹ Tito mạạtts ạạtse'e nkex to'k jẹ n'útsamda jẹ n'ajchamda juu' ve'e
ọy yaknụkọjtsp ọyjoma joma ve'e ñay'amókajada jẹ jaanchja'vivatạjkta,
kụx ọọye'e jẹ jayu dụtuntuknụjava jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. 19 Ax ka
jẹ'ẹjyap tse'e ku ve'e ọy yaknụkạts, jẹ jaanchja'vivatạjke'e vinkọọjnjụdu
jẹts ạạtse'e xmujatyoo'at jẹtse'e xtukputạjkimdat yạ maa'yụn juu' ve'e
nto'numdup, ve'em tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n yakmạja yakjaancha y'ítụt
jẹtse'e nyaknụkẹ'xnatạjkimdat jẹts ọọye'e ntuntsọjkumda jẹ n'útsamda jẹ
n'ajchamda jẹts jẹ n'útsamda jẹ ntsạ'ạamda jẹm Judea. 20 Ve'emts ạạtse'e
ntun jẹts ạạtse'e ni pạna xkapakọ́tsụt ku ve'e vya'anụt jẹts ka'a ạạtse'e
ntukkạtạjkikụ́x jẹ may meen juu' miitse'e tụxyakta, ve'em miitsta ve'em
jẹ viijnk jaanchja'vivatạjkta. 21 Ve'emts ạạtse'e ntonuva'añ juu' ve'e
pyaatyp y'akẹẹguip, ka jẹẹjyap tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n vyinkujk, ve'empa
ve'e jẹja jẹ jayu vyinkujk.
22 Jẹ'ẹ mạạttats ạạtse'e nkẹjxpa jado'k jẹ n'útsamda jẹ n'ajchamda juu'
ve'e dụyaknụkẹ'xnatạjki jẹts ọye'e dụkutyún may viijn. Ax nụyojk
tse'e ụxyam dụtsạk jẹtse'e ọy dụkutyónụt yạ toonk ku ve'e dụmọtu
juu' ve'e mtonuvaandup. 23 Pạn jẹm xa ve'e juu' ve'e dụ'amọtutụ́vip
pạn pạn jẹ'ẹ ve'e jẹ Tito, ve'em tse'e xnạạjmadat jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ
nmujatyoo' jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e nmạạttuump jẹts miitse'e mputạ́kajadat.
Uk pạn y'amọtutụ́vidup tse'e pạn pạn jẹ'ẹ ve'eda jẹ utsta jẹ ajchta
juu' ve'e myạạtta, ve'em tse'e xnạạjmadat jẹts jẹ jaanchja'vivatạjk
jẹ'ẹ ve'e kẹjxjụdup jẹts jẹ Cristo jẹ'ẹ ve'e yakmạ́jidup yakjaanchidup.
24 Yaknụkẹ'xnatạ́kada jẹja jẹ jaanchja'vivatạjk vyinkujkta jẹts ọọy miits
jẹ'ẹ ve'e xtuntsọkta, ve'em tse'e jẹ viijnk jaanchja'vivatạjk dụnụjávadat
jẹts tyụ́vam ạạtse'e nva'añ ku ạạts miitse'e nyakmạ́jada.

9

Juu' ve'e yakpạkmojk jẹ uts jẹ ajch kạjxta jẹts jẹ uts jẹ tsạ'ạ kạjxta

1 Ka'a tse'e vyinkọpka jẹts ạts miitse'e nnụjáyadat jẹtse'e xpạkmóktat
jẹ meen jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ jyayu xputạ́kadat, 2 kụx nmụja'vinup
ạtse'e jẹts ve'eme'e xtonuva'anda. Nyakmạ́jidu ạts miitse'eda ku ạtse'e
nnụụjmidi jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e tsụụnidup yaja macedóniait y'it jạạt
jẹts myakuvaandupe'e jẹ putạjkin, juktụ'ụjani tse'e xnụpạạmdụkada.
Ax nụmay tse'e yạ macedóniait jayu ñaajkxọọjntkpạ́kjada ku ve'e
dụ'amọtunaxta vintsọ ve'e juu' xtonuva'anda. 3 Ọyam tse'e vye'ema,

nkẹjxtupts ạtse'e yạ utsta yạ ajchta kụx kadi ạtse'e ntañ ka óyap jẹ'ẹ kạjx juu' ạtse'e nkọjts ọy miits kạjxta, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e tyúvam mnay'apạạmdụkajadat ax jo'n ạtse'e nvaajñ jo'n. 4 To'mayji xa ạtse'e jẹm nmạạdadat yạ macedóniait jayu jẹtse'e to'mayji jay'apạạmdụka mvẹ'nadat. Pạn ve'em xa ve'e kụy'it, xyaktsọ'ọtyóndapts ạạtse'e jẹ'ẹ kạjx ku ạạtse'e to'k jọọt n'avana jẹts mtoondupe'e juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ka kạ́tsumts jẹ'ẹ ve'e jẹ tsọ'ọtyo'nụn juu' miitse'e viinm mjayẹ́ptap. 5 Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e vinkọpk njava jẹts ạtse'e tụnnạạjmada jẹ utsta jẹ ajchta jẹts too'vạjkpe'e nạjkx mku'íxjada jẹtse'e mputạ́kajadat jẹtse'e xyakpo'oktat jẹ may meen juu' ve'e mnụpạạjmtkidu jẹtse'e xyakmóktat. Ax ve'em tse'e, jẹ may meen juu' miitse'e mpạkmojktup, apạạmdụkanits jẹ'ẹ ve'e vyẹ'nat kụx ve'eme'e xtsọkta, ka jẹ'ẹ kạjxape'e ku ve'e xyáktat ka to'k jọọtap.

6 Jaa'myẹ́tsta jẹts pạn pạne'e vẹẹ'nji niipp, vẹẹ'nji tse'e dụpạkmuk; ax pạn pạn tse'e may niipp, ve'empa tse'e may dụpạkmojkpa. 7 Ve'em xa ve'e to'k jado'k juu' dụyákụt ax jo'n ọy dụpayọ'ọy, ka mẹjtsjọọtap jẹts ka akẹẹ'yap, kụx tsọjkjup jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam pạn pạne'e xọọndụk jọọt juu' dụyajkp. 8 Ọ'yixjup xa ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e jẹ maa'yụn ọọy mtunto'nụxjadat, ve'em tse'e xạ'ma kạjx xjayẹ́ptat juu' ve'e mtukjoojntykadap jẹtse'e xjaa'kjayẹ́ptat may juu' ve'e jẹ jayu mtukputạ́kadap. 9 Ve'em ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Ọọy xa ve'e juu' jẹ ayọọva jayu dụtunmạ'ạ,
ka'a tse'e jẹ Nte'yam jyaa'tyọ́kijụ jẹ y'ọy jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e tyuump.
Jidụ'ụm tse'e vya'añ.

10 Ax jẹ'ẹ pạne'e dụmọọyp jẹ jayu jẹ tạạmt jẹtse'e dụni'ip, jẹtse'e jẹ y'ajọp jẹ y'a'ox dụmạ'ạ jẹtse'e dụtukjoojntykada, jẹ'ẹ tse'e mmọ'ọjadap nụjom juu' ve'e mka'ijtụxjụdup jẹtse'e dụyaknụyókat juu' ve'e m'íxtup mjayẹjptup, ve'em tse'e xjayẹjptuvat vintsọ ve'e xtóndat jẹ y'ọy jẹ'ẹ. 11 Nụjom juu' jatye'e mtoondup mkọjtstup, mkunoo'kxjadap tse'e jẹ Nte'yam, ax ve'em tse'e m'ọ'yixjadat jẹtse'e jẹ jayu ọọy jẹ putạjkin xtunmọ'ọdat. Ku tse'e ve'em nto'numdat, ụụ'm kạjxamda tse'e jẹ n'útsamda jẹ n'ajchamda jẹts jẹ n'útsamda jẹ ntsạ'ạamda jẹ Nte'yam dụkukọjtsjadat. 12 Kụx ku xa ve'e mputạjkimda jẹ Nte'yam jẹ jyayu, ka jẹ'ẹjyap tse'e nmọ'yumdup juu' ve'e ka'ijtụxjụdup, nay ve'empa ve'e jẹ Nte'yam ọọy dụtunkukọjtsjadat. 13 Ku miitse'e xputạ́kada jẹ Nte'yam jẹ jyayu juu' ve'e tsụụnidup jẹm Judea, yaknụkẹ'xnatạ́ka tse'e tyánụt jẹts mjaanchja'vidupe'e jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, jẹ Jesucristo jyẹ'ẹ, jẹ m'ọy jáyuvin kạjxta tse'e jẹ'ẹ mạạtta xtukmạạtjayẹ́pta juu' ve'e m'íxtup mjayẹjptup jẹts anañụjoma jẹ jayu mạạtpa. 14 Ax mnụtsapkọ́tsjadapts miits jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ọọy mtuntsọ́kjadat ku ve'e dụ'íxtat jẹ mạjạ maa'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam tụtyo'nụxjada miits kạjxta. 15 ¡Yakkukọjtsjip xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ mạjạ maa'yụn kạjx juu' ve'e xtoojnjimdu, jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ ayook kayakpaatp vintsọ ve'e yakkọjtsva'atsụt!

10

Jẹ kutojkụn juu' ve'e jẹ Pablo jyayẹjp kụx jẹ kukạ́tsiva jẹ'ẹ ve'e

1 Ạts, jẹ Pablo, ve'em ax jo'n jẹ Cristo jẹ nụụ'k aaj jẹ nụụ'k jọọt dụjayep jo'n, ve'emts ạts miitse'e nmunoo'kxtụkta. Ve'eme'e jẹ jayu vya'añ jẹts ja'vip tsạ'kip ạtse'e ku ạtse'e n'it miits mạạtta; ax kuts ạtse'e jékum n'it, van'itji ạtse'e nnayjávaja jẹts ạts miitse'e juu' ntuknạạjmada.

2 Nmunoo'kxtktupts ąts miitse'e jęts ka'a ątse'e x'akęę'yadat jęts ątse'e
nyaknukę'xnatąkat vintsǫ ątse'e ję mąkk aaj ję mąkk jǫǫt njayep ku
ąts miitse'e nąjkx nku'ixta, ve'em ax jo'n ątse'e nvinmay jęts ątse'e
n'ítut jęja ję jayu vyinkujk pąn pąn jaty ątse'e xnuvampęjttup, juu'
ve'e vaandup jęts ve'em ątse'e juu' jaty ntun nkąts ax jo'n pąn pąn
jatye'e ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę dumąątnavyąą'njudup. 3 Ǫyam
ąątse'e njoojntyka yaja naxviijn, n'amąądaaguipts ąątse'e pąn pąn
jaty ąątse'e xtso'oxpąjktup, ka ve'emap ax jo'n pąn pąn jatye'e ję
naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę dumąątnavyąą'njudup. 4 Kux ję'ę juu' ąątse'e
ntuk'atso'oxtuump, ka ję naxviijnit ję'ępts ję'ę ve'e, ję Nte'yam ąątse'e
ję mąkkin xmǫǫyp jęts ąątse'e nyakkutǫki nujom juu' jatye'e ję Nte'yam
dutso'oxpąjktup, 5 ntuk'ixpts ąątse'e ję jayu joma ve'e dukapaa'ty
dukah'akęęga ję vinma'yun juu' ve'e ka ve'emap, nyakvintǫ́kip ąątse'e
juu' jatye'e dunupojtuktup jętse'e ję Nte'yam kyayak'íxat. Nujom juu'
jaty vinma'yun ąątse'e mpuump jęm ję Cristo y'am kyą'm, ve'em tse'e
yakkątsąpąkut. 6 Ax ku tse'e ǫy mkątsąpąktat, apąądmdukanits ąątse'e
n'it jęts ąątse'e ję tsaachpaatun mpąąjmjadat anañujoma pąn pąn jatye'e
kakątsupąjktup.

7 Tun kǫǫjyji xa ve'e juu' myakjávajada pąn vintsǫ ve'e juu' x'a'íxtukta.
Pąn jęm xa ve'e juu' ve'e nayja'vijup jęts ję Cristo ję jyayu ję'ę ve'e, va'an
tse'e dupayǫ'ǫyu jęts ve'em ax jo'n ję'ę, nay ve'empats ąątse'e n'ijtpa ję
Cristo ję jyayu. 8 Ax ǫ́yamts ątse'e njaa'knatyukmąjaja ję kutojkun juu'
ątse'e njayejpp, ka'ats ąts ję'ę ve'e ntuktsǫ'ǫtyún, kux ję Mąją Vintsąn
ąątse'e xmǫǫy yą kutojkun ję'ę kąjx jętse'e ję jayu myąkkpąktat ję
jaanchja'vin kąjx, ka ję'ę kąjxap jęts ąątse'e ję jayu nyakvintǫ́kidat. 9 Ka'a
tse'e xvinmáydat jęts n'atsą'ągavaandup ąts miitse'e ku ve'e nnujáyada.
10 Jęm xa ve'e juu' ve'e vaandup jęts mąkk ątse'e ję kutojkun mpum jęts
ję ǫy vinma'yun mąąt ątse'e ku ątse'e ję jayu nnujaya, ax kuts ątse'e
n'it ję jayu mąąt, yónuk aaj yónuk jǫǫtts ątse'e jęts kǫ'ǫy jávum ję'ę ve'e
vintsǫ ątse'e nkąts. 11 Ax ję jayu pąn pąne'e ve'em vaandup, va'an tse'e
dunujávada jęts ve'em ax jo'n ąts miitse'e nnujáyada ku ątse'e nka'it miits
mąątta, nay ve'empats ątse'e nkǫjtspat ku ątse'e n'it miits mąątta.

12 Ka'a xa ątse'e nnayjávaja jęts ątse'e nnatyukmu'íxajat mąąt pąn
pąn jatye'e viinm nakyukǫjtsijidup. Tyuktoonduvamts ję'ę ve'e ku
ve'e juu' dukavinmǫ́tuda, ję'ę kąjx tse'e ñatyukmu'íxajada to'k jado'k
jętse'e ñaajk'akijpxajada. 13 Ka'a xa ątse'e nnatyukmąjaja juu' ątse'e
xkatukkądaakp; ję Nte'yam ątse'e xkijpxjip joma vaat ątse'e juu' ntun,
ax jęm paatpats ątse'e xmǫǫjy jęts ątse'e ntónut joma ve'e miitsta.
14 Ku ątse'e ve'em nxǫǫnduk, ka'ats ątse'e mpítsum joma vaat ątse'e
xtukkąda'aky, kux ąts miitse'e mutoo'vąjkp nyaknąjkxjidu ję ǫy kąts
ję ǫy ayook, ąts tse'e mutoo'vąjkp nvaajnjidu ję Cristo jyę'ę. 15 Ka'ats
ąts ję'ę ve'e nnatyukmąjaja juu' ve'e ję viijnk jayu tudutonda, ve'em
ax jo'n ąts ję'ę ve'e viinm kuntuujn jo'n; ax ję'ęts ątse'e n'a'ixp jęts
namvaate'e ję mjaanchja'vinda ñuyoka, ve'em tse'e ñuyókat joma vaat
ątse'e njaa'któnut, 16 ątse'e n'avánat ję ǫy kąts ję ǫy ayook ję itta juu' ve'e
nuntun jékum jęm tsǫv joma ve'e miitsta. Ku ątse'e ve'em ntónut, ka'ats
ątse'e nnatyukmąjajat ję'ę juu' ve'e ję viijnk jayu tudutonda.

17 Pąn pąn tse'e namyąjavaajnjup, nuyojk ǫyts ję'ę ve'e jętse'e ję Mąją
Vintsąn duyakmąjat duyakjaanchat. 18 Kux ję jayu juu' ve'e kuvuk

taamp jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk, ka jẹ'ẹpts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e viinm nay'ọñụkọjtsijup, jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Maja Vintsán ọñụkọjtsijup.

11

Jẹ Pablo jẹts jẹ'ẹda pan pan jatye'e natyijjụdu kukátsivada

1 ¡Nvaat xa miits jẹ'ẹ ve'e xmutẹ́nadat ku atse'e vẹẹ'n nkats juu' ve'e ka víjap! Pan ọyvintsọva xa atse'e juu' nkats, mmutẹ́nadapts miitse'e to'k aaj. 2 Ẹjkjup xa atse'e miits kajxta, jẹ ẹjkụn juu' ve'e jẹ Nte'yam kajx. Ve'em xa atse'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e to'k jẹ kiixụta'ax dụyajkp jẹtse'e dụpákụt to'kji jẹ vajụtyajk. 3 Jẹ'ẹts atse'e nvinmaayp ku ve'e mnụnyakvinmamya'atjadat jẹtse'e to'k aaj to'k jọọt xkọọ'ktsọjktinit jẹ Cristo, ve'eme'e mjajttuvat ax jo'n jyajty jẹ Eva ku ve'e jẹ tsaa'n vyin'aa'nji. 4 Mkuvajktup xa ve'e pan pan jatye'e jẹ'ydup jẹtse'e mva'nụxjada juu' ve'e tyijtup jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e jyẹ'ẹ. To'k jọọt tse'e xkuvakta juu' ve'e tyijtup jẹts jẹ Espíritu Santo jẹ'ẹ ve'e jyẹ'ẹ jẹts jẹ ayook juu' ve'e tyijtup jẹts jẹ ọy kats jẹ ọy ayook jẹ'ẹ ve'e. Ax jẹ'ẹ juu' ve'e tyun'ava'nidup, ka jẹ'ẹpts jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús jyẹ'ẹ, ka jẹ'ẹpts jẹ'ẹ ve'e jẹ Espíritu Santo jyẹ'ẹ, nay ka'avats jẹ'ẹ ve'e jẹ ọy kats jẹ ọy ayook. Jẹ Jesús jyẹ'ẹ, jẹts jẹ Espíritu Santo jyẹ'ẹ, jẹts jẹ ọy kats jẹ ọy ayook, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' miitse'e mkuvajktu ku aats miits jẹ'ẹ ve'e nvaajnjidi. 5 Ve'em xa atse'e njanayjávaja jẹts ka'a atse'e nkatunnụmájiva ax jo'n jẹ'ẹ juu' miitse'e mtijtup maja kukátsivada. 6 Ọyam xa atse'e nyaktij jẹts ka'a atse'e juu' n'ọkyats, nnụja'vinupts atse'e juu' atse'e nkajtsp. Nyaknụkẹ'xnatajki aats ya'a ve'e anañụjoma kajx juu' aatse'e ntoon nkọjts ku aatse'e n'ijt miits maatta.

7 ¿Jadi tọkin ats vine'e ntoon ku ats miitse'e nvaajnjidi jẹ ọy kats jẹ ọy ayook jẹts ka'a ats miitse'e jẹ putajkin n'amọ́tudi jẹ'ẹ kajx? Naajkpi'kiju xa atse'e jẹts miitse'e ve'em yakmaja m'íttat. 8 Nkuvajk xa atse'e jẹ meen juu' atse'e jẹ viijnk jaanchja'viva xmọọydu jẹts atse'e ve'em nyaktónụt ku ats miitse'e nvaajnjidi jẹ ọy kats jẹ ọy ayook. 9 Ku atse'e n'ijt miits maatta jẹts atse'e xkatih'ijtja vye'na, ni tíats ats miitse'e nkah'amọ́tudi jẹts atse'e juu' xmọ'ọdat. Ya utsta ya ajchta juu' ve'e yaja macedóniait y'it jaat tsọọ'ndu jẹtse'e jẹm jyẹ'ydi, ya'ats atse'e xmọọydu juu' atse'e xka'ijtji, ax ve'emts atse'e x'ọ'yixji jẹts ats miitse'e nkah'atsooxti. Ve'emts atse'e njaa'któnụt. 10 Ve'em ax jo'n atse'e jẹ Cristo xtuknụjava jẹ tyụv jẹ'ẹ, ni pánats atse'e xkapajkjat ya xọọjntkụn jẹm nụjom acáyait y'it jọọtm. 11 ¿Tyajxts ats vine'e ve'em nkats? ¿Jadi ka'a ats miits vine'e ntsọkta? Ñụja'vip xa ve'e jẹ Nte'yam jẹts ntsọjktup ats miitse'eda.

12 Juu'am atse'e ntuump, njaa'któnupts ats jẹ'ẹ ve'e, ve'em tse'e kya'ọ'yixjadat jẹ'ẹ pan pan jatye'e dụ'íxtidup pan ti ve'e tyuk'akọ́tstap jẹtse'e ñatyijjadat jẹts ve'eme'e tyoonduva ax jo'n ats. 13 Taayts jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ kukátsiva jẹ'ẹ ve'eda, jẹ vin'aa'mpa xa jẹ'ẹ ve'eda, ve'eme'e ñapyámjada ax jo'n jẹ Cristo jẹ kyukátsiva kụy'ijtti jo'n. 14 Ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyuk'atúvụma, kụx viinme'e jẹ Satanás ñapyụmjụ ax jo'n jẹ Nte'yam jẹ y'aangeles kụy'ijt jo'n. 15 Ax jẹ'ẹ kajx tse'e kyayaktuk'atụva ku ve'e jẹ'ẹ pan pan jatye'e ijttup jẹm jẹ Satanás y'am kya'm, jẹ'ẹ tse'e napyaajmjụdup ax jo'n jẹ'ẹ juu' ve'e dụtoondup jẹ y'ọy jẹ'ẹ. Tsaachpaattinupts jẹ'ẹ ve'eda, ve'em ax jo'n dụvinmátsjada, jẹ'ẹ kajx juu' jatye'e tyoondup kyọjtstup ka óyap.

Vintsǫ jẹ Pablo chaachpaaty

16 Jadoˈk nax xa ạtseˈe nvaˈañ: Ni pạna veˈe kyavinmáyụt jẹts ka víjap ạtseˈe. Ax pạn veˈemts miitseˈe mvinmayda, masǫˈǫktats ạts toˈk aaj jẹts ạtseˈe nkǫ́tsụt ax joˈn toˈk juuˈ veˈe ka víjap, veˈemts ạtseˈe vẹẹˈn nmamyáj̨ijuvat. 17 Ka jẹ Majạ Vintsán̨apts ạtseˈe jẹ vinmaˈyụn veˈem xmǫǫyp ku ạtseˈe veˈem nkạts, veˈem ạtseˈe nkạts ax joˈn toˈk juuˈ veˈe ka víjap ku ạtseˈe nnamyáj̨aja. 18 Jẹja xa veˈe nụmay pạn pạn jatyeˈe namyáj̨ijidup jẹ naxviijnit jyẹˈẹ kạjx. Vaˈants ạtseˈe dụnamyáj̨ijuva. 19 Kuvijts miitseˈe mnayjávajada. ¡Mnayjaˈvijidup tseˈe jẹtseˈe xmutẹ́nadat pạn pạn jatyeˈe ka víjap! 20 Mkuvạjktup xa miitseˈe pạn pạn jatyeˈe mˈakẹẹˈyijidup, pạn pạn jatyeˈe mpạjkụxjụdup juuˈ, pạn pạn jatyeˈe mmuˈukvinˈíxjụdup, pạn pạn jatyeˈe namyáj̨ijidup, pạn pạn jatyeˈe mjomtoojnjụdup mtitoojnjụdup. 21 Pạn miitsts ạtseˈe xtuknạạjmavaandup jẹˈẹ kạjx ku ạtseˈe veˈem nkatuujn ku ạtseˈe nveˈna miits mạạtta, nkuvụjkpts ạtseˈe jẹts ạtseˈe nkatuujn ax joˈn jẹˈẹda. Kaˈa ạtseˈe veˈem ntuujn jẹˈẹ kạjx ku ạtseˈe veˈem nkanayjávaja.

Ax pạn vintsǫ tseˈe jẹ viijnk mạkk aaj mạkk jǫǫt ñayjávajada jẹtseˈe ñamyáj̨ajadat, veˈemts ạtseˈe nnayjaˈvijuva, ǫ́yam ạtseˈe nkạts ax joˈn toˈk juuˈ veˈe ka víjap. 22 ¿Hebreo jayu jẹˈẹ veˈeda? Hebréovit jáyuvats ạtseˈe. ¿Israeejlit jayu jẹˈẹ veˈeda? Israeejlit jáyuvats ạtseˈe. 23 ¿Myutoondup myupạjktupts jẹˈẹ veˈe jẹ Cristo? Ax nụyojkts ạtseˈe jẹ Cristo nmutún nmupụk jẹts ni kaˈa veˈe jẹˈẹda. Ku ạtseˈe veˈem nkạts, veˈemts ạtseˈe nkạts ax joˈn toˈk juuˈ veˈe ka víjap. Nụyojk xa ạtseˈe ntun jẹts nụyojkts ạtseˈe nyakpoxụntạkpụm jẹ Cristo kạjx jẹts kaˈa veˈe jẹˈẹda. May náxanits ạtseˈe nyakvạp jẹts may náxani ạtseˈe jẹm ǫǫˈkụn am nˈit. 24 Mugǫǫxk naxts ạtseˈe jẹ israeejlit jayu xmǫǫjy jẹ tsaachpaatụn ku veˈe jẹ jayu yakvạp iiˈpx maktaaxtojt kạˈạj. 25 Toojk naxts ạtseˈe nyakkụp vạjp, toˈk naxts ạtseˈe nyaktsakaˈch, toojk nax tseˈe ñạjạạˈnjini jẹ baarcoda joma ạtseˈe nveˈna jẹts ạtseˈe toˈk xạạj toˈk tsooj nˈijt jẹm maaxy nạjǫǫtm, 26 may naxts ạtseˈe jẹja nạˈaajy tooˈ aajy nˈijt, nmuténits ạtseˈe jẹ ajaˈvin jẹ atsạˈkin jẹm mạjạ nạjǫǫtm, nmuténivats ạtseˈe jẹ ajaˈvin jẹ atsạˈkin joma veˈe jẹ mẹẹˈtspa, nmuténivats ạtseˈe jẹ ajaˈvin jẹ atsạˈkin jẹja ạts nmuˈisraeejlit jayu akujk jẹts jẹja jẹˈẹ akujk pạn pạn jatyeˈe ka jẹˈẹpta, nmuténivats ạtseˈe jẹ ajaˈvin jẹ atsạˈkin jẹm kajpụn kạjxm, jẹm vinvaˈajts it kạjxm, jẹts jẹm maaxy nạjǫǫtm, nay veˈempa tseˈe jẹja jayu akujkta pạn pạn jatyeˈe natyijjụdup utsta ajchta jẹts utsta tsạˈạda. 27 Nmuténits ạtseˈe jẹ toonk jẹts jẹ tsaachpaatụn, may naxts ạtseˈe nkamaaj, nmuténits ạtseˈe jẹ yooj jẹts jẹ tạạtsa, may naxts ạtseˈe nˈayooji nˈaxạạji, nmuténits ạtseˈe jẹ xox, nmuténivats ạtseˈe ku ạtseˈe jẹ vit jẹ xǫx xkaˈijtji.

28 Ax ka tun jẹˈẹjyap tseˈe, xạˈma kạjxts ạtseˈe nvinmayda nụjom pạn pạn jatyeˈe dụjaanchjaˈvidup jẹ Jesucristo. 29 Pạn jẹm xa veˈe jẹ jayu juuˈ veˈe jẹ yónụk aaj jẹ yónụk jǫǫt dụjayẹjptup, veˈemts ạtseˈe njava jẹts viinm ạtseˈe jẹ yónụk aaj jẹ yónụk jǫǫt njayep; pạn yaktǫkintoondup tseˈe jẹ jayu, ǫǫyts ạtseˈe ntunˈekjụ. 30 Pạn namyáj̨aja tseˈe dụtsạk, namyáj̨ajapts ạtseˈe jẹˈẹ kạjx juuˈ veˈe dụyaknụkẹˈxnatạjkip vintsǫ ạtseˈe jẹ yónụk aaj jẹ yónụk jǫǫt njayep. 31 Jẹ Nteˈyam, jẹ Majạ Vintsán̨ Jesucristo jẹ Tyeeˈ, juuˈ veˈe xạˈma kạjx yakmạja yakjaancha ijtp, ñụjaˈvipts jẹˈẹ veˈe jẹts tyụ́vam ạtseˈe juuˈ nkạts. 32 Ku xa ạtseˈe nˈijt jẹm damaascovit kyajpụn kạjxm, vanˈit tseˈe jẹ kajpụn yakkutojkpa juuˈ veˈe jẹ yakkutojkpa Aretas kyạˈmip, jẹˈẹ tseˈe dụpạạm jẹ tojpa jẹtseˈe dụˈixˈijtti jẹ kajpụn naaˈpạ́ts

akạ'ạ jẹ̱ts ạtse'e kụxmajtsti. 33 Ax jẹm tójumts ạtse'e jẹ̱ jaanchja'vivatạjk
xnastạ'yidi jẹm ventana am tsọv joma ve'e jẹ̱ kajpụn naa'pą́ts, jẹ̱ts ạtse'e
nkeek.

12

Juu' ve'e jẹ̱ Pablo yak'ixju

1 Ka'a xa ve'e jẹ̱ jayu tyo'nụxjụ ku ve'e jẹ̱ jayu viinm ñay'ọ̱ñụkọ́tsaja.
Ọyam tse'e vye'ema, nkọ́tsupts ạtse'e juu' ạtse'e jẹ̱ Mạjạ Vintsą́n xtuk'ix
jẹ̱ts juu' ạtse'e xtukyaknụkẹ'xnatạjki. 2 N'ixa xa ạtse'e to'k jẹ̱ yaa'tyạjk
juu' ve'e to'k muk ijtp jẹ̱ Cristo mạạt. Makmajkts joojnt ítanits jẹ̱'ẹ̱ ve'e
yakvạv jẹm mutoojk tsapjọọtm. (Ka'ats ạtse'e nnụjava pạn jẹ̱ ñi'kx
jẹ̱ kyọpk mạạt yakvạạjv uk pạn ka'a, jẹ̱ Nte'yame'e dụnụja'vip.) 3 Ax
nmụja'vipts ạtse'e jẹ̱ts jẹ̱ yaa'tyạjk, ka'a ạtse'e nnụjava pạn jẹ̱ ñi'kx jẹ̱
kyọpk mạạt uk pạn ka'a, jẹ̱ Nte'yame'e dụnụja'vip, 4 jẹ̱'ẹ̱ tse'e yakvọọv
joma ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jyayu dụjạạjna dụtạjka jẹ̱tse'e dụ'amọtunajxy
jẹ̱ kạts jẹ̱ ayook juu' ve'e ka'ọ'yip jẹ̱tse'e yakkọjtsva'atsụt jẹ̱ts ka'a ve'e
jẹ̱ Nte'yam dụyakjaty jẹ̱tse'e dụ'avánat. 5 Kụnnamyą́jaja xa ạtse'e to'k
jẹ̱ yaa'tyạjk kạjx ax jo'n jẹ̱'ẹ̱, ax ka'ats ạtse'e viinm nmamyą́jaja, jẹ̱'ẹ̱
kạjxji ve'e vintsọ ạtse'e jẹ̱ yónụk aaj jẹ̱ yónụk jọọt njayep. 6 Pạn ạts tse'e
kụntsạk jẹ̱ts ạtse'e nnay'ọ̱ñụkọ́tsajat, ka tónajyapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e, kụx jẹ̱'ẹ̱jyji
ạtse'e kụnkạts juu' ve'e tyụ́vam. Ax ka'ats ạtse'e ve'em ntun, ve'em tse'e
ni pạna kyavinmáyụt jẹ̱ts njaa'knụmą́jip ạtse'e nụyojk jẹ̱ts ka'a ve'e ax
jo'n ạtse'e x'ix ukpụ dụ'amọtunaxy juu' ạtse'e nkạjtsp.

7 Ax ạts tse'e jẹ̱ yaa'tyạjk juu' ve'e yakvọọv jẹm mutoojk tsapjọọtm. Kụx
ọọye'e dụtunnụmạja juu' ạtse'e xyak'ix, jẹ̱'ẹ̱ kạjxts ạtse'e nyakpạạjmji
juu' ve'e ạts yạ nni'kx yạ nkọpk mạkk dụyaktsaachpaatp, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e
jẹ̱ Nte'yam yakjajtyp jẹ̱ts ạtse'e jẹ̱ Satanás xyaktsaachpaa'ty, ve'emts
ạtse'e nkanamyą́jajat viinm. 8 Toojk náxanits ạtse'e n'amọtu jẹ̱ Mạjạ
Vintsą́n jẹ̱ts ạtse'e xpạjkjat juu' ve'e ạts yạ nni'kx yạ nkọpk mạkk
dụyaktsaachpaatp. 9 Ax jidụ'ụmts ạtse'e jẹ̱ Mạjạ Vintsą́n xnụụjmi:
"Mtukjọtkạda'akup xa ve'e jẹ̱ maa'yụn juu' ạts mitse'e ntoojnjip, kụx
nụyojk ọy xa ve'e ñụkẹ'xnatą́ka ạts jẹ̱ nmạkkin ku ve'e jẹ̱ jayu jẹ̱ yónụk
aaj jẹ̱ yónụk jọọt dụjayep." Jidụ'ụmts ạtse'e xnụụjmi. Jẹ̱'ẹ̱ kạjxts ạtse'e
nụyojk nxọọndụk ku ạtse'e jẹ̱ yónụk aaj jẹ̱ yónụk jọọt njayep, kụx ku xa
ạtse'e jẹ̱ yónụk aaj jẹ̱ yónụk jọọt njayep, van'it tse'e jẹ̱ Cristo jẹ̱ myạkkin
y'it yam ạts nja'vin kạjxm. 10 Jẹ̱'ẹ̱ kạjxts ạtse'e nxọọndụk ku ạtse'e jẹ̱
yónụk aaj jẹ̱ yónụk jọọt njayep, ku ạtse'e jẹ̱ jayu xvinkọjtspét, ku ạtse'e
juu' xka'ijtja, ku ạtse'e jẹ̱ jayu xjomtún xtitún, ku ạtse'e juu' nmutena.
Nụjomts ạts yạ'ạ ve'e xọọndụk jọọt nyaknaxy jẹ̱ Cristo kạjx. Kụx ku xa
ạtse'e njayep jẹ̱ yónụk aaj jẹ̱ yónụk jọọt, nụyojkts ạtse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱
mạkkin xmạ'ạ.

Ku jẹ̱ Pablo dụvinmaajy jẹ̱ y'utsta jẹ̱ y'ajchta mạạt jẹ̱ y'utsta jẹ̱ chạ'ạda jẹ̱p Corinto

11 Ka víjap xa ạtse'e ku ạtse'e viinm nmay'ọ̱ñụkọ́tsaja; ax miitsts ạtse'e
tụx'akẹẹ'yada jẹ̱ts ạtse'e ve'em ntun. Miits xa ạtse'e kụx'ọ̱ñụkọ́tsada,
kụx ka'a ạtse'e nkatunnụmą́jiva ax jo'n jẹ̱'ẹ̱da juu' ve'e mtijtup mạjạ
kuką́tsivada, ọ́yamts ạts miitse'e xjávada jẹ̱ts nmụpą́nip ạtse'e. 12 Jẹ̱'ẹ̱ juu'
ạtse'e ntoon ku ạtse'e nve'na miits mạạtta, jẹ̱ mụ́jit nụja'vin, jẹ̱ mạjin,
jẹ̱ts jẹ̱ mụ́jit atụva, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dụyaknụkẹ'xnatạjkip jẹ̱ts jẹ̱ kuką́tsiva ạtse'e.
Ve'emts ạtse'e jẹm ntuujn ọ́yame'e jẹ̱ jayu dụtso'oxpụjk jẹ̱ ayook juu'

ạtse'e jẹ jayu nvaajnjip. 13 Vanxṵpam ạts miitse'e ntoojnjidi ku ạtse'e
n'ijt miits mạạtta ax jo'n ạtse'e ntoojnjada jẹ viijnk jaanchja'vivatạjkta;
jẹ'ẹjyji ve'e ka'a ạts miitse'e ti putạjkin xmọọydi. ¡Mẹẹ'kxjadats ạtse'e to'k
aaj ku ạts miitse'e jẹ putạjkin nkah'amọ́tudi!
14 Apạạmdụkats ạtse'e ụxyam jẹts ạts miitse'e mutoojk nax nạjkx
nku'ixta, ax ni vinxṵpats ạts miitse'e nkah'atso'oxtat. Ka jẹ'ẹpts ạtse'e
n'íxtip juu' miitse'e m'íxtup mjayẹjptup, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ọy m'ijttinit jẹ
Cristo mạạt. Ve'em xa ạtse'e ax jo'n jẹ mtee'da kụy'ijt jo'n, jẹ'ẹ kạjx ku
ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi jẹ Jesucristo ku ạts miitse'e ntukmukọjtsti jẹ
ọy kạts jẹ ọy ayook. Ve'eme'e dụtsạk jẹtse'e jẹ ónụk tee' jẹ ónụk taak
dụyakjoojntykadat jẹ y'ónụk, ka jẹ'ẹpe'e jẹtse'e jẹ pi'k ónụk jẹ tyee' jẹ
tyaak dụyakjoojntykadat. 15 Ax ve'em tse'e, to'k aaj to'k jọọt ạtse'e
n'ixta vintsọ ạts miitse'e mputạ́kadat, nayja'vijupts ạtse'e jẹts ạts miitse'e
nku'ọọ'kadat pạn miits jẹ m'ọ'yin kạjxta ve'e kụy'it. Ve'emts ạtse'e
nnayjávaja ọ́yam tse'e kye'ex jẹts ku ạts miitse'e nụyojk ntsọkta, vẹẹ'njits
ạts miitse'e xtsọkta.
16 Ax mnụja'vidupts miitse'e jẹts ni pạna ve'e miitsta ạts nkah'atsuux.
Ax to'mayji tse'e jẹm juu' ve'e vaandup jẹts va'ajts kutaay ạtse'e jẹts ạts
miitse'e tụnvin'ạạ'nda. 17 ¿Nvin'ạạ'ndu ạts miits vine'e jẹ jayu kạjxta
juu' ạts miitse'e ntuknụkẹjxtu? 18 Nmunoo'kxtk xa ạtse'e jẹ Tito jẹtse'e
nạjkx mku'íxjada, jẹts ạtse'e nkejx to'k jẹ n'útsamda jẹ n'ajchamda juu' ve'e
myạạdi. ¿Mvin'ạạ'njụdu vine'e jẹ Tito? ¿Jadi ka'a ạạts vine'e nụmẹjtsk
kijpx jọọt kijpx ja'vin juu' ntun nkạts?
19 ¿Ve'em miitse'e mvinmayda jẹts nay'ọñụkọjtsijup ạtse'e jẹja mi-
its mvinkujkta? Ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e vye'ema. Ve'emts ạtse'e nkạts
to'k muk jẹ Cristo mạạt jẹts jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk. Miitsta, juu'
ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, ve'em ạtse'e nkạts jẹtse'e nụyojk xjaanchjávadat
jẹ Jesucristo. 20 Jẹ'ẹ xa ạtse'e nvinmaayp ku ạts miitse'e nạjkx
nku'íxtinuva, to'mayji ạts miitse'e nkapaa'ttat ax jo'n ạtse'e ntsạk,
van'itts ạts miitse'e jẹ tsaachpaatụn mpạạjmjadat jẹ ka ọ́yap kạjx
juu' ve'e mtoondup, ve'emts ạts miitse'e xkapaattuvat ax jo'n miitse'e
xtsọkta. Nvinmaayp xa ạtse'e ku ve'e to'mayji nakyọjtsvintsọọjvjup
mvẹ'nadat ku ạtse'e jẹm njẹ'yat, namyu'ẹjkjụdup, mkanachọjkjụdup,
pạjkva'kxy mvẹ'nadat, akọtsụtoonkidup, napyakọjtsjụdup, nụtṵ́vidup,
mjomtsụụnidup mtitsụụnidup mvẹ'nadat. 21 Nvinmaayvap xa ạtse'e
ku ạts miitse'e nạjkx nku'íxtinuva jẹts ạtse'e to'mayji jẹ Nte'yam xyak-
tsọ'ọtyónụt miits kạjxta jẹts ạts miitse'e nụmay nmụya'axtat, jẹ'ẹ ve'e
ku miitse'e jẹm nụmay juu' ve'e tọkintoondu jẹtse'e dụkaton'atṵ́vada
jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e tyoondup, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ navyạjkụn
dụyakvintsạ'kintọ́kida, ku ve'e jẹ kạts dụtukmạạtjayẹ́pta jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx
juu' ve'e ka pṵ́kap jyayẹjptup, jẹts ku ve'e juu' ọyvintsọva dụtonda
dụkọtsta.

13

Juu' ve'e jẹ Pablo kyọjtsjidu jẹ jaanchja'vivatạjk jẹp Corinto

1 Yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e ku ạts miitse'e nạjkx nku'ixta mutoojk nax. Ax kuts
ạtse'e njẹ'yat, van'itts ạtse'e juu' jaty n'íxụt nmụjávat, ve'em vintsọ ve'e
yakkạts ku ve'e nụmẹjtsk ukpụ nụtoojk dụnụkọjtspẹ́tta jẹ ayook. 2 Ku
ạts miitse'e ọjts nku'ixta mumẹjtsk nax, juu'ts ạtse'e nvaajnjidu pạn pạn
jatye'e tọkintoondup jẹts nụvinxụpe'e jẹm jyaa'k'ítta, nay vanxṵpjyamts

ą̱ts miitse'e nvaajnjidinuva. Ku ą̱ts miitse'e jado'k nax nąjkx nku'íxtinuva, ka'ats ą̱tse'e ntukmǫ̱'ǫ̱ttat pąn pąn jatye'e katǫ̱kinton'atǘvidup. 3 Van'it tse'e x'íxtat xnu̱jávadat jẹ̱ts kǫjtspe'e jẹ̱ Cristo ą̱ts kąjx. Ax jẹ̱ Cristo, ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ yónu̱k aaj jẹ̱ yónu̱k jǫ̱ǫ̱t mtukpayǫ̱'ǫ̱yjada, mąkkts jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'it miits mąą̱tta. 4 Ǫyam xa ve'e jẹ̱ Jesucristo du̱kayaknu̱kẹ̱'xnatąjki jẹ̱ts ǫ̱ǫye'e jẹ̱ mąkkin du̱tunjayep ku ve'e cryuuzpejt, joojntykipts jẹ̱'ẹ̱ ve'e u̱xyam jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ myąkkin kąjx. Nay ve'empats ą̱tse'e, jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku ą̱tse'e to'k muk n'it jẹ̱ Cristo mąą̱t, ka'ats ą̱tse'e nyaknu̱kẹ̱'xnatą́ka jẹ̱ mąkkin juu' ą̱tse'e njayejpp. Ǫyam tse'e vye'ema, jẹ̱ Cristo jẹ̱ myąkkin kąjxts ą̱tse'e njoojntyka jẹ̱ts ą̱tse'e ntónu̱t nkǫ́tsu̱t juu' ve'e tsǫjkjup miits mąą̱tta.

5 Payǫ̱'ǫ̱yda miitse'e viinm pąn tyǘvame'e xjaanchjávada jẹ̱ Jesucristo. ¿Ka'a miitse'e xnu̱jávada jẹ̱ts jẹ̱ Jesucristo ve'e ijtp jẹ̱m mja'vin kąjxmda?, jẹ̱'ẹ̱jyji jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts ka'a ve'e kǫ̱ǫjyji mnatyijjada jẹ̱ts mjaanchja'vidupe'e. 6 N'a'ixpts ą̱tse'e jẹ̱tse'e xnu̱jávadat jẹ̱ts ntuump nkąjtsp ąą̱tse'e juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chąjkp. 7 Nmunoo'kxtkpts ą̱tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ts ka'a miitse'e xtóndat juu' ve'e ka ǫ́yap; ka jẹ̱'ẹ̱ kąjxap jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e tyunkẹ̱'xu̱ku̱t jẹ̱ts ntuump nkąjtsp ą̱tse'e juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chąjkp, jẹ̱'ẹ̱ ą̱tse'e ntsąjkp jẹ̱tse'e xtóndat juu' jatye'e ǫ̱y, ǫ́yame'e jẹ̱ jayu vya'añ jẹ̱ts ka'a ą̱tse'e ntun nkąts juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chąjkp. 8 Ku̱x ka'a xa ve'e n'amąą̱daaguimdat pąn ntso'oxpąjkumdupe'e jẹ̱ tyu̱v jẹ̱'ẹ̱, n'amąą̱daaguimdapts u̱u̱'me'e ku ve'e nto'numda jẹ̱ tyu̱v jẹ̱'ẹ̱. 9 Paatyts ą̱tse'e nxǫ̱ǫ̱ndu̱k ku ą̱tse'e n'it yónu̱k aaj yónu̱k jǫ̱ǫ̱t jẹ̱ts miitse'e mąkk m'itta to'k muk jẹ̱ Cristo mąą̱t. Ijtpts ą̱tse'e jẹ̱ Nte'yam nmunoo'kxtu̱k jẹ̱tse'e m'ijttinit tum ǫ̱y tum va'ajts. 10 Jidu̱'u̱m xa ą̱ts miitse'e nnu̱jáyada namka'ana ą̱ts miitse'e nąjkx nku'ixta. Ax kuts ą̱tse'e jẹ̱m njẹ̱'yat, ve'emts ą̱tse'e yą̱ nkutojku̱n nkamąkkpą́mu̱t, yą̱ kutojku̱n juu' ą̱tse'e xmǫ̱ǫ̱y jẹ̱ Mąjąą̱ Vintsą́n jẹ̱ts ą̱ts miitse'e mąkk nyak'ijttinit to'k muk jẹ̱ Cristo mąą̱t, ka jẹ̱'ẹ̱ kąjxapts ą̱tse'e xmǫ̱ǫjy jẹ̱ts ą̱ts miitse'e nyakvintǫ́kidat.

Ku jẹ̱ Pablo kyǫjtskukąjxini

11 Utsta ajchta utsta tsą̱'ą̱da, kǫjtskukąjxinupts ą̱tse'e. Jẹ̱ Dios mąą̱t tse'e mtaandini. Íxtada jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e myaktánjadap ǫ̱y jẹ̱ts va'ajts, kutyonda juu' ą̱ts miitse'e ntuknu̱ja'yidup, nayjávajada to'k jado'k, joojntykada ǫ̱y jǫ̱ǫ̱t. Pąn mtoondup tse'e ve'em, m'ijttinupts miitse'e jẹ̱ Nte'yam mąą̱t. 12 Nachẹ̱ẹ̱'njada to'k jado'k jẹ̱ tsǫjku̱n mąą̱t jẹ̱ Mąjąą̱ Vintsą́n kąjx. 13 Máyame'e jẹ̱ Dios mkẹ̱jxu̱xjada jẹ̱ utsta jẹ̱ ajchta jẹ̱ts jẹ̱ utsta jẹ̱ tsą̱'ą̱da anañu̱joma.

14 Jẹ̱ Mąjąą̱ Vintsą́n Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap, jẹ̱ Nte'yam tse'e du̱pą́mup jẹ̱m mja'vin kąjxmda jẹ̱ tsǫjku̱n, jẹ̱ Espíritu Santo mąą̱t tse'e m'ijttinit nu̱to'k nu̱to'k anañu̱joma miitsta.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Galacia

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ka je̱ jáyuvap xa a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva
n'ítu̱t, ka je̱ jáyuvapts a̱tse'e ya̱ toonk xtukka̱ta̱jki, je̱ Dios Tee' je̱ts je̱
Jesucristo, juu' ve'e je̱ Dios Tee' yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k,
je̱'e̱ tse'e viinm a̱ts xvinko̱o̱ndu je̱ts a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva n'ítu̱t. 2 A̱ts
je̱ts nu̱jom je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da juu' ve'e a̱ts ma̱a̱t,
máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta nu̱jom je̱ jaanchja'vivata̱jk pa̱n pa̱n
jatye'e nay'amojkijidup je̱m galáciait y'it jo̱o̱tm. 3 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e
nTee'imdup, je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱da tse'e mkunoo'kxjadap
je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta, 4 je̱ Jesucristo, juu' ve'e xku'o̱o̱'kimdu
je̱ nto̱kin ka̱jxamda je̱tse'e ve'em xtuknu̱vaatsumdinit ya̱ ko̱'o̱y tiempo
juu' ve'e nyaknajxumdup. Ve'em tse'e du̱tuujn ax jo'n du̱tsa̱k je̱
nNte'yamamda, juu' ve'e nTee'imdup. 5 ¡Xa̱'ma ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
du̱nu̱má̱jinit du̱nu̱jaanchinit! Amén.

Ka'a xa ve'e ti jado'k o̱y ka̱ts o̱y ayook

6 Atu̱va ato̱ki xa a̱tse'e xyaktanda ku ve'e je̱ Nte'yam tun jatyji
xmaso̱o̱kti je̱tse'e xpana̱jkxta je̱ viijnk ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ jayu tyijtup o̱y
ka̱ts o̱y ayook, je̱ Nte'yam, juu' ve'e myaaxu̱xju̱du je̱ Cristo je̱ myaa'yu̱n
ka̱jx. 7 Ka'a xa ve'e jye̱ja je̱ viijnk o̱y ka̱ts o̱y ayook, je̱'e̱ ve'e ku ve'e
je̱m je̱ jayu juu' ve'e myakvinmamya'tju̱dup je̱tse'e du̱yaktiku̱tsuva'anda
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 8 Ax jya'á̱tsam, ukpu̱ jya'aangelesam juu' ve'e
je̱m tsapjo̱o̱tm ku̱kya̱da'aky, pa̱n ku̱myaktuk'ixta xa ve'e je̱ ka̱ts je̱ ayook
juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' a̱ts
miitse'e ntuk'ixtu, ko̱'o̱y nu̱kó̱tsats je̱'e̱ ve'e y'ijtnit. 9 Ta̱ xa a̱tse'e nva'añ,
vaannuvapts a̱tse'e jado'k nax, pa̱n je̱m xa ve'e juu' ve'e mtuk'íxju̱dup
je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook juu' ve'e mkuva̱jktu, ko̱'o̱y nu̱kó̱tsats je̱'e̱ ve'e y'ijtnit.
10 ¿Juu'ts a̱tse'e ntsa̱jkp ku a̱tse'e ve'em nva'añ, ku a̱tse'e je̱ jayu
x'o̱yjávat, ukpu̱ ku a̱tse'e je̱ Nte'yam x'o̱yjávat, ku a̱tse'e je̱ja je̱ jayu
vyinkujk o̱y ntánu̱t, ukpu̱ ku a̱tse'e je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk o̱y ntánu̱t?
Pa̱n ku̱ntsa̱k xa a̱tse'e je̱ts a̱tse'e je̱ja je̱ jayu vyinkujk o̱y ntánu̱t, ka je̱
Jesucriistovapts a̱tse'e ntoojnjip.

Je̱ Jesucristo ve'e du̱vinko̱o̱n je̱ Pablo je̱tse'e y'ítu̱t je̱ kyuká̱tsiva

11 Ax nu̱jávadats ya̱'a̱, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook
juu' a̱ts miitse'e nvaajnjidu, ka je̱ jáyuvapts je̱'e̱ ve'e je̱ vyinma'yu̱n,
12 ka je̱ jáyuvapts a̱ts je̱'e̱ ve'e xtukka̱ta̱jki, ka je̱ jáyuvapts a̱ts je̱'e̱ ve'e
xtukyak'ixpa̱jk, je̱ Jesucristo, je̱'e̱ xa ve'e viinm a̱ts xtuk'ix xtuknu̱ja'vi.
13 Mmó̱tudu xa ve'e je̱ ka̱ts vintso̱ a̱tse'e njáyuva y'ijt ku a̱tse'e
njaanchjáva y'ijt juu' ve'e jyaanchja'vidup a̱ts je̱ nmu'israeejlit jayu,
je̱ts vinxu̱p a̱tse'e nmu'e̱jkji pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Cristo du̱jaanchja'vidup,
je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e njomtoondi ntitoondi je̱ts a̱tse'e ntukmaso̱'o̱ktat juu'
ve'e jyaanchja'vidup. 14 Nu̱yojk xa a̱tse'e nkutyún y'ijt juu' ve'e je̱
israeejlit jayu jyaanchja'vidup je̱ts ni ka'a ve'e nu̱may a̱ts je̱ njayu juu'
a̱tse'e nmu'akijpxada, nu̱yojk a̱tse'e nkutyún y'ijt a̱a̱ts je̱ nju̱jpit jayu je̱
pyava'nu̱nda je̱ts ni ka'a ve'e je̱'e̱da. 15 Ax je̱ ma̱ja̱ maa'yu̱nts a̱tse'e

je̱ Nte'yam xtoojnji je̱ts a̱tse'e xvinka̱a̱jn ka'anum a̱tse'e nke'ex vye'na.
Ve'em tse'e du̱tuujn je̱ts a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva n'ítu̱t. 16 Ax ku tse'e du̱'o̱yja'vi,
van'itts a̱tse'e xtuk'ix je̱ y'Onu̱k, ve'emts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. Ku ve'e ve'em
jyajty, ni pá̱nats a̱tse'e juu' nkah'amo̱tutu̱vi je̱ts a̱tse'e nnu̱jávat ti a̱tse'e
ntónup, 17 ni ka'ats a̱tse'e je̱m Jerusalén nma̱jkxpa je̱ts a̱tse'e n'íxtat pa̱n
pa̱n jatye'e too'va̱jkp ijttu je̱ kuká̱tsivada je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ñojk'ó̱y a̱tse'e
tun jatyji nnu̱jkx je̱m arábiait y'it jo̱o̱tm, u̱x'o̱o̱kts a̱tse'e nvimpijtnuva je̱m
Damasco.
18 Kutoojk joojntnumts a̱tse'e n'a̱ts je̱m Jerusalén je̱ts a̱tse'e je̱ Pedro
nma̱a̱tnakyo̱jtsji; ax je̱'e̱ ma̱a̱tts a̱tse'e n'ijt makmo̱kx xa̱a̱j. 19 Ax ka'ats
a̱tse'e jado'k je̱ kuká̱tsiva n'ix, je̱ Santiágoji ve'e, je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ y'uts.
20 Yájats a̱tse'e nva'añ je̱ Nte'yam vyinkujk je̱ts tyú̱vam ya̱'a̱ ve'e juu' a̱ts
miitse'e ntuknu̱ja'yidup. 21 Van'itts a̱tse'e nnu̱jkx je̱m siiriait je̱ts cilíciait
y'it jo̱o̱tmda. 22 Ka'ats a̱tse'e x'íxada y'ijt pa̱n pa̱n jatye'e to'k muk ijttup
je̱ Cristo ma̱a̱t je̱tse'e ñay'amókajada je̱m judéait y'it jo̱o̱tm, 23 je̱'e̱jyji ve'e
y'amo̱tunajxtup y'ijt: "Je̱'e̱ pa̱ne'e xjomto'numdup xtito'numdup y'ijt,
je̱'e̱ tse'e u̱xyam je̱ jayu du̱vaajnjip je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ Jesucristo,
ka'a tse'e du̱'uktso̱jkni je̱tse'e du̱jaanchja'vi'atú̱vadat je̱ Jesús." 24 Ax
ve'em tse'e du̱yakmájidi du̱yakjaanchidi je̱ Nte'yam je̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n
ka̱jx juu' a̱tse'e xtoojnji.

2

Ku je̱ viijnk kuká̱tsiva du̱kuva̱jkti je̱ Pablo

1 Kumakmajkts joojntnumts a̱tse'e nna̱jkxnuva je̱m Jerusalén, nma̱a̱di
a̱tse'e je̱ Bernabé, nvo̱o̱vts a̱tse'e je̱ Tito. 2 Ojtsts a̱tse'e je̱m ku̱x je̱ Nte'yam
a̱tse'e xtuk'ix xtuknu̱ja'vi. Ku a̱a̱tse'e je̱m Jerusalén nve'na, van'itts
a̱a̱tse'e juu' nko̱jtsmúk apu̱k ma̱a̱t je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱májidup.
Je̱mts a̱tse'e n'ava'ni je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ve'em ax jo'n a̱tse'e u̱xyam
paat nvaajnjada je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. Ve'emts
a̱tse'e ntuujn ku̱x je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e kyavintó̱kiyu̱t juu' a̱tse'e
ntoon je̱ts juu' a̱tse'e ntuumpna. 3 Ax ó̱yam tse'e kya'israeejlitjáyuva
je̱ Tito, ka'a tse'e du̱tuk'ake̱e̱'yidi je̱tse'e je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjat je̱tse'e
du̱ni'kxmat du̱ko̱jmat. 4 Ax je̱m tse'e pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱dup utsta
ajchta, je̱'e̱ tse'e du̱'uktso̱jktu je̱tse'e je̱ Tito ku̱yakpa̱a̱jmji je̱ ixta'nu̱n.
Je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e ñay'amojkijidi a̱a̱ts ma̱a̱t je̱ ixpookpa jo'nda, je̱tse'e
du̱'íxtat joma vaate'e juu' yakkuvu̱k ku ve'e je̱ jayu y'it to'k muk je̱
Jesucristo ma̱a̱t, y'uktso̱jktuts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱a̱tse'e ku̱x'ake̱e̱'yidi je̱ts
a̱a̱tse'e mpana̱jkxnuvat je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n. 5 Ax ni vinxú̱pats a̱a̱tse'e
nkanamyaso̱o̱kji je̱ts a̱a̱tse'e ntónu̱t juu' ve'e y'uktso̱jktu, ku̱x je̱'e̱ a̱a̱tse'e
ntsa̱jkp je̱tse'e xjaa'kjayé̱ptat je̱ tyu̱v je̱'e̱, ve'em ax jo'n y'íxuva je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayook.
6 Ka'ats a̱tse'e je̱ viijnk ko̱jtsvíjin xmo̱o̱ydi je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
yakko̱jtstup je̱ts ñu̱májidup je̱'e̱ ve'e. Ax ka'ats a̱ts je̱'e̱ ve'e ntoonka pa̱n
ti je̱'e̱ ve'e y'ijtti, ku̱x ka'a ve'e je̱ Nte'yam du̱yakvinko̱pka vinxu̱pe'e
je̱ ma̱jin du̱jaye̱pta to'k jado'k. 7 Kyuva̱jktuts je̱'e̱ ve'eda je̱ts a̱tse'e je̱
Nte'yam xtukka̱ta̱jki je̱ toonk je̱ts a̱tse'e nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook
pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ Pedro
du̱tukka̱ta̱jki je̱ toonk je̱tse'e du̱vaajnjadat nay je̱'e̱jyam je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook pa̱n pa̱n jatye'e israeejlit jayu. 8 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱ Pedro

duputajki jetse'e dutónut je kukátsiva toonk joma ve'e je israeejlit jayu, je'ejyamts je'e ve'e juu' atse'e xputajkiva jets atse'e ntónut je kukátsiva toonk joma ve'e ka je israeejlit jáyuvap.
9 Ax je Santiago maat je Pedro jets je Juan, je'e juu' ve'e yakkojtstup jets ñumájidup je'e ve'e, ku ve'e dunuja'vidi jets je Nte'yam atse'e ya toonk xmooy je myaa'yun kajx, van'itts aatse'e xkavaa'ndi, ats maat je Bernabé, ve'em tse'e duyaknuke'xnatajkidi juu' aatse'e tunkojtsmúk, ve'em tse'e vyaandi jets ntukmaatjayejptup aatse'e ya toonk je'e maatta. Oy tse'e dujávada jets aatse'e najkx njaa'któn joma ve'e ka je israeejlit jáyuvap jets je'e ve'e jyaa'któndat joma ve'e je israeejlit jayu. 10 Je'ejyjits aatse'e x'amótudu jets aatse'e njaa'myétsut je ayooova jáyuda. Je'emts atse'e ntuump vye'na jets atse'e ntunyakvinkopka jets atse'e njaa'któnut.

Ku je Pablo duvintso'y je Pedro jep Antioquía

11 Ax ku tse'e je Pedro jye'y jem Antioquía, ntuknuujmits ats je'e ve'e aviinm ah'am kux tokin je'e ve'e juu' ve'e tyoon. 12 Myaatkaayp myaat'uukp tse'e vye'na je utsta je ajchta pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ax ku tse'e jye'ydi je utsta je ajchta juu' ve'e tsoo'ndu jem joma ve'e je Santiago, van'it tse'e mejts'aaj mejtsjoot je Pedro apuk ñapyaajmji jetse'e dukoo'kmaatkaayni dukoo'kmaat'ookni. Je'e kajx tse'e ve'em jyatki kux cha'kipe'e pan pan jatye'e vaandup jets ixta'numpuujmja ve'e dutsak je utsta je ajchta pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvapta. 13 Van'it tse'e je viijnk israeejlit jayu juu' ve'e dujaanchja'vidup je Jesucristo, je'e tse'e je mejts'aaj je mejtsjoot dujayejptu maat je Pedro, je Bernabé paat tse'e ve'em jyátkiva. 14 Ax kuts atse'e n'ix jets ka'a ve'e dupaa'ty du'akeega juu' ve'e tyoondup maat je tyuv je'e, ve'em ax jo'n y'íxuva je oy kats je oy ayook, van'itts atse'e jeja je numay jayu vyinkujk ntuknuujmi je Pedro. Jidu'umts atse'e nvaajñ: "Mits, óyam mitse'e mja'israeejlitjáyuva, ve'em xa mitse'e mjoojntyka ax jo'n pan pan jatye'e ka je'epta, ka ve'emape'e ax jo'n je israeejlit jayu. ¿Tyajx tse'e x'akee'yava'añ juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvapta, jetse'e dukutyóndat je israeejlit jayu je pyava'nunda? 15 Je ke'xtkun kajx xa uu'me'e n'israeejlitjáyuvimda, ka'ats uu'me'e nyaktíjumda tókinax jayu, ve'em ax jo'n pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. 16 Nnuja'vimdinupts uu'me'e jets ka'a ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum je Moisés je pyava'nun kajx, je'e ve'e ku ve'e je Jesucristo yakjaanchjáva. Je'e kajx tse'e je Jesucristo njaanchja'vimda jetse'e je Nte'yam xkatokimpa'mumdat, ka'a tse'e n'íxtimda vintso ve'e nkutyo'numdat je Moisés je pyava'nun jets je'e kajxe'e je Nte'yam xkatokimpa'mumdat, kux je Nte'yam, tyumtokimpuump je'e ve'e je jayu je Moisés je pyava'nun kajx."

17 Pan n'íxtimdup tse'e jetse'e je Nte'yam xkatokimpa'mumdat kuxe'e to'k muk n'ijtumda je Cristo maat, yaknukke'xnatajkipts je'e ve'e jets tókinax jayu uu'me'eda. ¿Yaktíjupts je'e vine'e jets uu'me'e je Cristo xyaktokinto'numdup? ¡Ni vintsova xa ve'e ve'em kyayaktij! 18 Ax pan ats tse'e je jayu kuntuk'ix jetse'e dukutyóndat je pava'nun juu' atse'e uxyam je jayu nvaajnjidup jets ka je'e kajxape'e je jayu yaktokinmee'kx, kunyaknukke'xnatákats atse'e jets tokin maat atse'e je'e kajx ku atse'e nkakutyún je pava'nun. 19 Ve'em xa atse'e ax jo'n atse'e aa'k kun'ijt jeja je Moisés je pyava'nun vyinkujk, je pava'nun juu' atse'e xtuk'ix jets nvinmajtsjup atse'e je oo'kun kuxe'e ats nkakutyuujn. Je pava'nunti atse'e ve'em xyaktaan jets atse'e njoojntykat vintso ve'e je Nte'yam

yakmąja yakjaancha y'ijtnit. 20 Ve'em xa ątse'e ax jo'n ątse'e kụn'ąą'k
ję̨m cruz kąjxm ję̨ Cristo mąąt. Ję̨'ę̨ kąjxts ątse'e nkǫǫ'kjoojntykini
ję̨ts ątse'e nyaktónụt yą n'avintsǫ vinma'yụn, ję̨ Cristo ve'e joojntykip
yam ąts nja'vin kąjxm, ję̨ts namvaat ątse'e yą naxviijnit ni'kxụkǫpk
njayep, ję̨ Nte'yam ję̨ y'Onụk kąjxts ątse'e njoojntyka kụxe'e ąts ję̨'ę̨
njaanchjáva, ję̨'ę̨ juu' ątse'e ǫǫy xtuntsǫjkp ję̨ts ątse'e xku'ǫǫ'ki. 21 Ka'a xa
ątse'e nkakuvụk ję̨ maa'yụn juu' ve'e ję̨ Nte'yam xtoojnjimdup ję̨ Cristo
kąjx. Kụx pąn ję̨ Nte'yam xa ve'e ję̨ jayu kụdụkatǫkimpụm ję̨ Moisés
ję̨ pyava'nụn kąjx, ve'emts ję̨'ę̨ ve'e ax jo'n kụkyatih'ijt ku ve'e ję̨ Cristo
y'uk'ąą'k.

3

Ję̨ pava'nụn ję̨ts ję̨ jaanchja'vin

1 Miits, galáciait jáyuda, ka'a ve'e ǫy juu' xpayǫ'ǫyda. ¿Pąne'e
mkǫ'ǫyvin'íxjụdu ję̨tse'e xkǫǫ'kjaanchja'vidini ję̨ tyụv ję̨'ę̨? Va'ajts
xa ąts miitse'e nvaajnjidi ję̨tse'e xnụja'vidi vintsǫ ve'e ję̨ Cristo
dụyakcruuzpę̨jtti, ve'em ax jo'n viinm kụx'ixti jo'n. 2 To'k viijnji
ątse'e nnụjavava'añ ję̨tse'e xnụkǫ́tstat, ¿mkutyoondu vine'e ję̨ Moisés ję̨
pyava'nụn ję̨ts ję̨'ę̨ kąjxe'e ję̨ Espíritu Santo tyąjki ję̨m mja'vin kąjxmda,
ukpụ ję̨'ę̨ kąjxe'e kụxe'e xjaanchja'vidi ję̨ ǫy kąts ję̨ ǫy ayook juu' ve'e
m'amǫtunajxtu? 3 ¿Vintsǫ ve'e m'ǫ'yixjada ję̨tse'e mnapyąmjada va'ajts
ka víjap? Mton'ukvaandu xa ve'e juu' ve'e ję̨ Nte'yam chąjkp kụxe'e ję̨
Espíritu Santo mputąjkijidi. ¿Ve'eme'e ụxyam xtsǫkta ję̨tse'e m'íttat ǫy
ję̨ts va'ajts ję̨ m'avintsǫ kutojkụn kąjxta? 4 ¿Ka'a vine'e mto'nụxjada ni
vinxụpa nụjom ję̨ tsaachpaatụn juu' ve'e myaknajxtu? ¡Óyap ijk ję̨'ę̨
vine'e mto'nụxjada! 5 Ku ve'e ję̨ Nte'yam dụkejx ję̨ Espíritu Santo ję̨tse'e
y'ítụt ję̨m mja'vin kąjxmda ję̨tse'e ję̨ Nte'yam dụtún ję̨ mąjin joma ve'e
miitsta, ¿ti kąjxts ję̨'ę̨ ve'e ve'em dụtún? ¿Ję̨'ę̨ kąjx vine'e ku ve'e x'íxtada
vintsǫ ve'e xkutyóndat ję̨ Moisés ję̨ pyava'nụn, ukpụ ję̨'ę̨ kąjx vine'e ku
ve'e xjaanchjávada ję̨ ǫy kąts ję̨ ǫy ayook juu' ve'e m'amǫtunajxtu?

6 Jyaanchja'vits ję̨'ę̨ ve'e ję̨ Abraham ję̨ Nte'yam. Ax kụx tse'e
dụjaanchja'vi, ję̨'ę̨ kąjx tse'e ję̨ Nte'yam kyatǫkimpąąjmji. 7 Ax ve'em
tse'e, nụjávada tse'e ję̨ts ję̨'ę̨da pąn pąn jatye'e dụjaanchja'vidup ję̨
Nte'yam, ję̨ jaanchja'vin kąjxts ję̨'ę̨ ve'e y'itta ję̨ Abraham ję̨ chaanda
ję̨ kyǫǫjta. 8 Ku ve'e kyatúnjụna vye'na, y'ava'nits ję̨'ę̨ ve'e ję̨ Kunuu'kx
Jatyán ję̨ts ję̨ jaanchja'vin kąjxe'e ję̨ Nte'yam dụkatǫkimpąmụt pąn pąn
jatye'e ka ję̨ israeejlit jáyuvap, tyukmukǫjts tse'e ję̨ Nte'yam ję̨ Abraham
jụjpani ję̨ ǫy kąts ję̨ ǫy ayook ku ve'e dụnụụjmi: "Mits kąjx xa ve'e
dụpaa'ttat ję̨ kunoo'kxụn ję̨ jayu pąn nụvinxụpe'e chąąnada to'k it
to'k naxviijn." 9 Ax ve'em tse'e, ję̨'ę̨da pąn pąn jatye'e ję̨ Nte'yam
dụjaanchja'vidup, kunoo'kxjụdupts ję̨'ę̨ ve'e ję̨ Nte'yam, ve'em ax jo'n
dụkunuu'kx ję̨ Abraham, juu' ve'e jaanchja'viju.

10 Nụjom tse'e pąn pąn jatye'e dụmąkkip ję̨ Moisés ję̨ pyava'nụn, kǫ'ǫy
nụkǫtsa tse'e y'itta, kụx jidụ'ụm xa ve'e ję̨ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
"Kǫ'ǫy nụkǫtsa tse'e y'itta to'k ką'ąjyji pąn pąn jatye'e dụkakutyoondup
nụjom juu' jatye'e javyet yap pava'nụn kụjxp." Jidụ'ụm tse'e vya'añ.
11 Va'ajts tse'e yaknụjava ję̨ts ka'a ve'e pąn pąne'e ję̨ Nte'yam ky-
atǫkimpụụmp ję̨ Moisés ję̨ pyava'nụn kąjx, kụx jidụ'ụm xa ve'e vyaampa
ję̨ Kunuu'kx Jatyán: "Pąn pąn xa ve'e ję̨ Nte'yam kyatǫkimpụụmp ję̨'ę̨
kąjx ku ve'e jyaanchjávaja, joojntykapts ję̨'ę̨ ve'e." Jidụ'ụm tse'e vya'añ.

12 Pạn kụdụkutyún xa ve'e jẹ jayu jẹ Moisés jẹ pyava'nụn, ọ'yipts jẹ'ẹ
ve'e jẹtse'e ve'em dụkutyóndat ǫ́yame'e dụkajaanchjávada jẹ Nte'yam.
Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pạn pạn xa ve'e
dụkutyoomp nụjom jẹ pava'nụn, joojntykapts jẹ'ẹ ve'e."
13 Ax ve'em tse'e, kọ'ọy nụkọtsa tse'e n'ijtumdi kụxe'e nkakutyo'numdi
jẹ Moisés jẹ pyava'nụn. Ax ka'a tse'e ụxyam n'uk'ijtumdini kọ'ọy
nụkọtsa, jẹ Cristo ve'e xtuknụvaatsumdu jẹ ntǫ́kinamda, jẹ'ẹ tse'e kọ'ọy
nụkọtsa ijt ụụ'm kạjxamda ku ve'e xku'ọọ'kimdi, ve'em ax jo'n jẹ
Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Kọ'ọy nụkọtsa xa ve'e nụjom pạn pạn jatye'e
jẹm kụp kạjxm ọọ'ktup." Jidụ'ụm tse'e vya'añ. 14 Xtuknụvaatsumdu tse'e
jẹ ntǫ́kinamda, ax ve'em tse'e jẹ Cristo kạjx jẹ Nte'yam dụkunoo'kxụt
pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, ve'em ax jo'n jẹ Abraham
yakkunuu'kx, xku'ọọ'kimdu ve'e jẹtse'e to'k kạ'ạjyji jẹ jaanchja'vin kạjx
njayẹjpumdinit yam nja'vin kạjxmamda jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e jẹ
Nte'yam vyaajntk jẹtse'e myiinnit yaja naxviijn.

Jẹ pava'nụn jẹts jẹ vaandụk

15 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, jidụ'ụm xa ve'e jẹ jayu yuj dụjayẹpta
yaja naxviijn. Ku xa ve'e jẹ jayu to'k jẹ nạk dụyak'ǫ́yada pạn vintsọ
ve'e juu' dụkọjts'ǫ́yada, ni pạna tse'e kya'ọ'yixjụ jẹtse'e dụyakpuva'atsụt
ukpụ dụyaknụyókat. 16 Nay ve'em tse'e jyajtpa ku ve'e jẹ Nte'yam jẹ
vaandụk dụyaktaajñ mạạt jẹ Abraham jẹts jẹ chaan jẹ kyọọj. Ka'a tse'e
jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ jẹts jẹ Nte'yame'e jẹ Abraham dụnụụjmi: "jẹ
mtsaanda jẹ mkọọjta", ve'em ax jo'n nụmay jẹ tsaan jẹ kọọj kụy'ijtti;
jidụ'ụme'e dụnụụjmi: "jẹ mtsaan jẹ mkọọj". Ax jẹ'ẹts yạ'ạ ve'e tyijp
to'kji jẹ chaan jẹ kyọọj, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo. 17 Yạ'ạ xa ạtse'e ntijp.
Ku ve'e jẹ Nte'yam dụmukạjts jẹ Abraham, tyukvinva'nits jẹ'ẹ ve'e jẹts
kyutyónupe'e jẹ y'ayook. Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn juu'
ve'e maktaaxk mǫ́kupx ja'ii'px majk joojnt ụx'ọọk jẹ'y, ka'ats jẹ'ẹ ve'e
y'ọ'yixjụ jẹtse'e dụnụnkayakjátụt jẹtse'e tyónjụt kyǫ́tsjụt jẹ ayook juu'
ve'e jẹ Nte'yam jẹ Abraham tyukvinva'ni. 18 Ax pạn van'itji tse'e jẹ
Nte'yam kụdụkutyún jẹ y'ayook ku ve'e jẹ jayu dụkutyún jẹ Moisés jẹ
pyava'nụn, ka'a tse'e tyun jẹ ayook juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ Abraham
tyukvinva'ni jẹts tyónupe'e jẹ myaa'yụn kạjx.
19 Ax ve'em tse'e, ¿tits jẹ'ẹ ve'e vya'añ jẹ Moisés jẹ pyava'nụn?
Yakmọọy xa ve'e jẹ Moisés jẹ pava'nụn jẹtse'e ve'em jẹ jayu jẹ tyọkin
yaknụkẹ'xnatạ́ka y'ítụt, tạ́vani ve'e jẹ Nte'yam jẹ vaandụk dụyaktáñ
vye'na jẹ Abraham mạạt. Jẹ vaat xa ve'e jyejk jẹ pava'nụn ku ve'e myiijn
jẹ Abraham jẹ chaan jẹ kyọọj, jẹ'ẹ pạne'e jẹ Nte'yam vyaajntk jẹtse'e
myínụt. Jẹ ángeles kạjxta xa ve'e jẹ Moisés yakmọọjy jẹ pava'nụn, van'it
tse'e jẹ Moisés jẹ pava'nụn dụkọjtsnajxy jẹja jẹ jayu vyinkujkta. 20 Ax
viinm tse'e jẹ Nte'yam jẹ kọjtstán dụyaktaajñ jẹ Abraham mạạt, ka'a
tse'e pạn viijnk yaktsạjk juu' ve'e jẹ Abraham kụdụnụụjmi vintsọ ve'e
jẹ Nte'yam vyaajñ.

Juu' ve'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn tyuump

21 ¿Jẹ'ẹts yạ'ạ vine'e tyijp jẹts cho'oxpụjkpe'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn
jẹ Nte'yam jẹ vyaandụk? ¡Ni vintsọva xa ve'e ve'em kyayaktij! Kụx
pạn jẹja xa ve'e kụy'it jẹ pava'nụn juu' kạjxe'e jẹ Nte'yam dụyaky jẹ
joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹ pava'nụn kạjx tse'e jẹ Nte'yam jẹ
jayu kụdụkatọkimpụm. 22 Ax vaamp xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán jẹts to'k

kạ'ạjyji ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ tọkin kyạ'm. Jẹ'ẹ kạjx xa yạ'ạ ve'e ve'em
jẹtse'e jẹ jaanchja'vin kạjx yakmọọydinit jẹ Nte'yam jẹ vyaanduṵk jẹ'ẹda
pạn pạn jatye'e jẹ Jesucristo dụjaanchja'vidup.
23 Ka'anume'e jẹ Jesús myin vye'na yaja naxviijn, ijtumdu tse'e jẹp
jẹ Moisés pyava'nụn pa'tkup. Ve'em tse'e n'ijtumdi van'it paat ku
ve'e jẹ jayu yakvaajnji'ukvaandi vintsọ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ Jesucristo
yakjaanchjáva. 24 Ax ve'em tse'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn xkạ'mimda
y'ijt ax jo'n jẹ pi'k ónụk kụn'ijtumdi, xtuk'íxumdu tse'e pạn ti jẹ'ẹ ve'e jẹ
tọkin. Ve'em tse'e dụtuujn van'it paat ku ve'e jẹ Cristo myiijn jẹtse'e jẹ
jaanchja'vin kạjx jẹ Nte'yam xkatọkimpạ'mumdat. 25 Ax ụxyam tse'e,
ku ve'e njaanchja'vimda jẹ Cristo, ka'a tse'e n'uk'ijtumdini jẹp jẹ Moisés
pyava'nụn pa'tkup.
26 Kụxe'e jẹ Jesucristo xjaanchjávada, jẹ'ẹ kạjx tse'e m'itta jẹ Nte'yam jẹ
y'ónụk. 27 Nụvinxụpts miitse'e m'itta to'k muk jẹ Cristo mạạt jẹ nạpẹjtụn
kạjx, ve'em xa ve'e m'itta ax jo'n jẹ Cristo kụmnatyukxọjxjidi jo'n. 28 Ka'a
xa ve'e vyinkọpka pạn jẹ jayu ve'e y'it israeejlit jayu uk pạn pạn jatye'e
ka jẹ'ẹpta, joyụtoompa jayu ukpụ naspạka jayu, yaa'tyạjk ukpụ tạ'ạxtạjk,
kụx ku xa ve'e to'k muk n'ijtumda jẹ Cristo Jesús mạạt, ve'em tse'e nụjom
n'ijtumda ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kụn'ijtumdi. 29 Ax pạn ve'em tse'e
n'ijtumda jẹ Cristo mạạt, jẹ Abraham jẹ chaan jẹ kyọọjts ụụ'me'eda,
xtukkạdaakumdupts ụụ'me'e jẹ vaanduṵk juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktaan.

4

1 Yạ'ạ xa jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e ntijp: Namvaat xa ve'e jẹ jayu jẹ y'ónụk
pi'knum juu' ve'e jẹ pụk tukkạda'akjup, ọ́yame'e jẹ pụk dụjẹ'ẹikáxụt
nụjom, vanxụpts jẹ'ẹ ve'e y'it ax jo'n jẹ joyụtoompa. 2 Jẹm xa ve'e jẹ
jayu juu' ve'e íxjụdup jẹtse'e kyạ'majada van'it paat ku ve'e jyẹ'yat jẹ xạạj
juu' ve'e jẹ tyee' ñụpạạjmtki. 3 Ve'emts ụụ'me'e njajtumduva. Namvaat
xa ve'e n'ijtumdi ax jo'n jẹ pi'k ónụk, ọọy tse'e ntuntsọjkumdi jẹtse'e
mpanạjkxumdat jẹ kọ'ọy costumbre juu' ve'e jẹ jayu pyanạjkxtup yaja
naxviijn. 4 Ax ku tse'e jẹ xạạj jyẹ'yni juu' ve'e jẹ Nte'yam ñụpạạjmtki,
van'it tse'e jẹ Nte'yam dụkejx jẹ y'Onụk, jẹ tạ'ạxtạjkts jẹ'ẹ ve'e yakkẹ'xju,
jẹtse'e y'ijt jẹp jẹ Moisés pyava'nụn pa'tkup. 5 Ve'em tse'e dụtuujn
jẹtse'e xpạjkụmpijtumdinuvat, ka'a tse'e n'uk'ijtumdinit jẹp jẹ Moisés
pyava'nụn pa'tkup, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e n'ijtumdinit jẹ Nte'yam mạạt ax jo'n
jẹ'ẹ jẹ y'ónụk.
6 Kụx jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk miitse'eda, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam
dụpụụjm jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtpap jẹm
jẹ Nte'yam jya'vin kạjxm, jẹ Espíritu Santo, juu' kạjxe'e jẹ Nte'yam
nmukọjtsumda jidụ'ụm: “Tata, ạạts jẹ nTee'.” 7 Ax ve'em tse'e, jẹ Nte'yam
jẹ y'ónụk xa miitse'eda, ka'a tse'e m'uk'ijttini ax jo'n jẹ joyụtoompa. Ax
jẹ'ẹ tse'e kụxe'e m'itta jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Cristo kạjx
mmọọjyjidinit nụjom jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e mtukkạda'akjadap kụx jẹ'ẹ jẹ
y'ónụk miitse'eda.

Ku jẹ Pablo dụvinmaajy jẹ jaanchja'vivatạjk jẹp Galacia

8 Ku miitse'e jẹ Nte'yam xka'íxadana vye'na, mmutoonduts miitse'e
may juu' ve'e ka jẹ Nte'yamap. 9 Ax ụxyam tse'e, jẹ'ẹ ve'e kụxe'e
jẹ Nte'yam x'íxaidini, ukpụ ñojk'ọ́y yakkạts, jẹ'ẹ ve'e kụxe'e jẹ
Nte'yam m'íxaijidini, ¿vintsọse'e mnayjávajada jẹtse'e jado'k nax
x'avimpijtidinuva jẹtse'e mkạ'mijidinuvat jẹ costumbre juu' ve'e

katoomp jẹ̱ts tukma̱'a̱tum? 10 ¡Jẹ̱m tse'e jẹ̱ xa̱a̱j, jẹ̱ po̱'o̱, jẹ̱ aats, jẹ̱ts jẹ̱
joojnt juu' ve'e m'amaa'yidup! 11 Jẹ̱'ẹ̱ts a̱tse'e nvinmaayp ku ve'e ni
vinxu̱pa mkato'nu̱xjadat juu' a̱ts miitse'e ntuk'ixtu.

12 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, nmunoo'kxtktup xa ve'e jẹ̱tse'e
mnapyá̱mjadat a̱ts ma̱a̱t, ve'em ax jo'n a̱tse'e nnapyu̱mju̱ miits ma̱a̱tta.
Ka'a xa a̱ts miitse'e xmuto̱kintoondi. 13 Ax jo'n xnujávada jo'n, jẹ̱ pa'am
ka̱jx a̱tse'e muto'k nax n'ijt miits ma̱a̱tta jẹ̱tse'e nvaajnjidi jẹ̱ o̱y ka̱ts jẹ̱ o̱y
ayook. 14 O̱yam tse'e mtso'oxjajtu̱xjidi ku a̱tse'e pa̱jkjup nve'na van'it,
ka'ats a̱ts miitse'e xviijnk'íxti, ni ka'ats a̱tse'e xko̱'o̱yja'vidi, ñojk'ó̱y a̱tse'e
xkuva̱jkti ax jo'n a̱tse'e ku̱n'ijt jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'aangeles ukpu̱ a̱tse'e ku̱n'ijt
jẹ̱ Jesucristo viinm. 15 ¿Jómase'e y'it jẹ̱ xo̱o̱jntku̱n juu' ve'e mjayẹ̱jptu
van'it? Ve'em xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada jẹ̱ts pa̱n ku̱m'o̱'yixjidi ve'e jẹ̱ts
a̱tse'e xyakjo̱tka̱daakti, jẹ̱ mviijn paat tse'e ku̱xyakpítsumdi jẹ̱ts a̱tse'e
ku̱xmo̱o̱ydi. 16 Ax u̱xyam, ¿jẹ̱ mtso'oxpa̱jkpada a̱ts vine'e tu̱nvimpijtni
jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx ku a̱ts miitse'e nvaajnjidi jẹ̱ tyu̱v jẹ̱'ẹ̱?

17 O̱o̱y xa miitse'e mtunvinmáyjada jẹ̱'ẹ̱da pa̱n pa̱n jatye'e
du̱yaktiku̱tsuvaandup jẹ̱ o̱y ka̱ts jẹ̱ o̱y ayook; ax jẹ̱ kyo̱'o̱y jẹ̱'ẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e
juu' ve'e mtukmutso̱jkju̱dup. Jẹ̱'ẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e cho̱jktup jẹ̱ts a̱ts miitse'e
xmaso̱o̱ktinit jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e xpana̱jkxtinit. 18 O̱y xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku ve'e jẹ̱ jayu
jẹ̱ viijnk jayu du̱vinmay pa̱n o̱y jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e yaktukmutso̱jktup.
Xa̱'ma ka̱jx tse'e ve'em yaktónu̱t, ka van'ítjyap ku a̱tse'e n'it miits ma̱a̱tta.
19 Miits, juu' a̱tse'e n'onu̱kja'vidup, jado'k nax xa a̱tse'e jẹ̱ tsaachpaatu̱n
nyaknaxy miits ka̱jxta, ve'em ax jo'n jẹ̱ ónu̱k taak jẹ̱ tsaachpaatu̱n
du̱yaknaxy ku ve'e jẹ̱ y'ónu̱k du̱yakkẹ̱'ẹ̱xuva'añ. Ax jaa'ktsaachpaa'tupts
a̱tse'e van'it paat ku ve'e m'ijttinit ax jo'n jẹ̱ Cristo du̱tsa̱k. 20 O̱o̱y
a̱tse'e njatuntsa̱k jẹ̱ts a̱tse'e u̱xyam ku̱n'it miits ma̱a̱tta, ve'emts a̱tse'e
ku̱nyaknu̱kẹ̱'xnatá̱ka jẹ̱ts o̱o̱y a̱ts miitse'e ntuntso̱kta. O̱o̱y a̱ts miitse'e
xtunvinma'yu̱nmo̱'o̱da.

Jẹ̱ Agar jẹ̱ts jẹ̱ Sara tukmu'a'ixmojkin

21 Miitsta, pa̱n pa̱n jatye'e jẹ̱p jẹ̱ Moisés pyava'nu̱n pa'tkup
napya̱muvaajnju̱dup, nu̱ko̱̱tstats n'it, ¿ka'ana miitse'e x'amo̱tunaxta
vintso̱ ve'e vya'añ jẹ̱ pava'nu̱n? 22 Ve'em xa ve'e vya'añ jẹ̱ts
nu̱mẹ̱jtske'e jẹ̱ y'ónu̱k y'ijt jẹ̱ Abraham, to'k juu' ve'e tyukma̱a̱tjayẹ̱jp
jẹ̱ ja̱jtspa jẹ̱ts jado'k juu' ve'e tyukma̱a̱tjayẹ̱jp jẹ̱ ñu̱da̱'a̱xam. 23 Jẹ̱
ja̱jtspa, jẹ̱ Agar, ve'emts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ y'ónu̱k kye'x áxam jo'n o̱pyá̱n
pi'k ónu̱ka. Ax jẹ̱ Abraham jẹ̱ ñu̱da̱'a̱x, jẹ̱'ẹ̱ tse'e to'k jẹ̱ pi'k ónu̱k
du̱yakkẹ̱'x jẹ̱tse'e ve'em tyónju̱t juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ Abraham
tukvinva'niju. 24 Ya̱ nu̱mẹ̱jtsk ta̱'a̱xta̱jkta, mẹ̱jtsk jẹ̱ ko̱jtstánts jẹ̱'ẹ̱
ve'e juu' ve'e yaktukmu'a'ixmojkidup. To'k jẹ̱ ko̱jtstán, jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e
jẹ̱ jayu yakmo̱o̱ydu joma ve'e jẹ̱ Sinaí Ko̱pk, jẹ̱ Agaarts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱
ko̱jtstán yaktukmu'a'ixmojkip. Pa̱n pa̱n jaty tse'e jẹ̱p ko̱jtstánu̱pa'tkup
ijttup, jẹ̱pts jẹ̱'ẹ̱ ve'e pava'nu̱n pa'tkup y'itta. 25 Jẹ̱ Agar, juu' ve'e
yaktukmu'a'ixmojkip jẹ̱ ko̱jtstán juu' ve'e jẹ̱ jayu yakmo̱o̱ydu joma
ve'e jẹ̱ Sinaí Ko̱pk juu' ve'e jẹ̱m arábiait y'it jo̱o̱tm, ve'em xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax
jo'n jẹ̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam tsu̱u̱nidup jẹ̱m Jerusalén, jẹ̱'ẹ̱ tse'e ijttup ax
jo'n jẹ̱ joyu̱toompada, nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e napya̱a̱jmju̱dup
jẹ̱p pava'nu̱n pa'tkup jẹ̱'ẹ̱ ma̱a̱tta. 26 Ax jẹ̱ tsapjo̱o̱tmit Jerusalén, ka'ats
jẹ̱'ẹ̱ ve'e vye'ema ax jo'n jẹ̱ joyu̱toompada, ve'em jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax jo'n u̱u̱'me'e
ku̱ntaakimdi. 27 Ku̱x jidu̱'u̱me'e vya'añ jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán:

Xǫǫn xa mitseʼe, tạʼạxtạjk juuʼ veʼe jẹ yʼónụk dụkayakjéjip,
juuʼ veʼe jẹ ónụk dụkajayẹjpp jẹtseʼe dụkanụjava jẹ tsaachpaatụn ku veʼe jẹ tạʼạxtạjk jẹ yʼónụk dụyakjẹja,
kǫtsụ tseʼe mạkk jẹ mxǫǫjntkụn kạjx,
kụx jẹ tạʼạxtạjk juuʼ veʼe yakmasǫǫk,
jaaʼkjéjapts jẹʼẹ veʼe jẹ yʼónụk nụyojk jẹts kaʼa veʼe jẹʼẹ juuʼ veʼe jẹm jẹ ñụyaaʼy.
Jidụʼụm tseʼe vyaʼañ.

28 Utsta ajchta utsta tsạʼạda, jẹ Abraham jẹ yʼónụk jẹʼẹ veʼe jẹ Isaac jẹʼẹ kạjx ku veʼe jẹ Nteʼyam tyukvinvaʼniji, nay veʼempa tseʼe nʼijtumda jẹ Nteʼyam jẹ yʼónụkta jẹ Nteʼyam jẹ vyaandụk kạjx. 29 Ax veʼem tseʼe, veʼem ax joʼn vanʼit jyajty ku veʼe jẹ ónụk juuʼ veʼe kẹʼx ax joʼn jẹ piʼk ónụk kyẹʼẹxta, jẹʼẹ tseʼe dụjomtoon dụtitoon jẹ ónụk juuʼ veʼe kẹʼx jẹ Espíritu Santo jẹ myạkkin kạjx, nay veʼempa tseʼe ụxyam jyajtpa. 30 ¿Ax vintsǫ tseʼe vyaʼañ jẹ Kunuuʼkx Jatyán? Vaamp xa veʼe jidụʼụm: “Pavǫjpni jẹ jạjtspa mạạt jẹ yʼónụk, kụx kaʼa veʼe jẹ jạjtspa jẹ yʼónụk dụtukmạạtjayépụt jẹ pụk jẹ ónụk juuʼ veʼe jẹ tyaak jẹm jẹ ñụyaaʼy.” 31 Ax veʼem tseʼe, utsta ajchta utsta tsạʼạda, kaʼa xa ụụʼmeʼe nveʼemamda ax joʼn jẹ jạjtspa jẹ yʼónụk, veʼem ụụʼmeʼeda ax joʼn jẹ ónụk juuʼ veʼe jẹ tyaak jẹm jẹ ñụyaaʼy.

5

“Naajkʼítjada naspạka”

1 Jẹ Cristo xa veʼe xyaktaʼnumdup naspạka. Veʼem tseʼe dụtuujn jẹtseʼe nkǫǫʼkʼijtumdinit ax joʼn jẹ joyụtoompada. Naajkʼítjada naspạka, kaʼa tseʼe mʼuknapyạạjmjidinuvat jẹp kutojkụn paʼtkup juuʼ veʼe myaktaajnjidinuvap ax joʼn jẹ joyụtoompa kụmʼijtti.

2 Amǫtunaxta. Ạts, jẹ Pablo, vaamp xa ạtseʼe jẹts pạn myakpạạjmjidupeʼe jẹ ixtaʼnụn jẹtseʼe xniʼkxmadat xkǫjmadat, ni vinxúpats jẹʼẹ veʼe mkatoʼnụxjadat juuʼ veʼe jẹ Cristo tyoon. 3 Nnụụjmidinuvap xa ạts miitseʼe jadoʼk nax: Pạn pạn jatyeʼe jẹ ixtaʼnụn yakpạạjmjidup jẹtseʼe dụniʼkxmadat dụkǫjmadat, tun vinkǫpkts jẹʼẹ veʼe jẹtseʼe dụkutyóndat nụjom jẹ Moisés jẹ pyavaʼnụn. 4 Miitsta, pạn nụvinxụpeʼe xʼíxtada vintsǫ veʼe jẹ Nteʼyam mkatǫkimpạ́mjadat kụxeʼe xpanạjkxta jẹ Moisés jẹ pyavaʼnụn, apụk tseʼe mnapyạ́mjada ka jẹ Cristo mạạtap, mnapyạạjmjụdup tseʼe joma veʼe mkapaaʼtjadat jẹ Nteʼyam jẹ myaaʼyụn. 5 Ax ạạts, jẹ Espíritu Santo kạjxts ạạtseʼe nnụjaʼvini jẹts jẹ Nteʼyam ạạtseʼe xkatǫkimpạạmp jẹʼẹ kạjx ku ạạtseʼe jẹ Jesucristo njaanchjáva. 6 Ax ku tseʼe nʼijtumda toʼk muk jẹ Cristo Jesús mạạt, kaʼa tseʼe vyinkǫpka ku veʼe nniʼkxmimda nkǫjmimda jẹ ixtaʼnụn uk pạn kaʼa; juuʼ xa veʼe vinkǫpk, jẹʼẹts jẹʼẹ veʼe jẹtseʼe njaanchjaʼvimdat jẹ Jesucristo jẹtseʼe veʼem nụkẹʼxnatạ́ka tyánụt jẹʼẹ kạjx ku veʼe jẹ jayu ntsǫjkumda.

7 Ǫy xa miitseʼe xpanạjkxʼukvaandi jẹ Nteʼyam. ¿Pạn tseʼe tụmtukmasǫʼǫkjada jẹ tyụv jẹʼẹ? 8 Ka jẹ Nteʼyamap xa jẹʼẹ veʼe, jẹʼẹ juuʼ veʼe myaaxụxjụdu. 9 Veʼem xa jẹʼẹ veʼe jẹ kyǫʼǫy jẹʼẹ juuʼ veʼe tyoondup ax joʼn jẹ kạts vyaʼañ: “Tyuktạjkikụjxpts jẹʼẹ veʼe jyayụụʼnama jẹ levadura nụjom jẹ jụts.” Jidụʼụm tseʼe vyaʼañ. 10 Ax vinjávats ạtseʼe ntañ, jẹʼẹ kạjx ku ạtseʼe toʼk muk nʼit jẹ Mạjạ Vintsạ́n mạạt, jẹts kijpxeʼe jẹ

vinma'yu̱n njaye̱jpumda. Je̱ Nte'yam tse'e du̱yaktsaachpaa'tup je̱ jáyuda
juu' ve'e myakjomvinmaajyju̱dup myaktivinmaajyju̱dup, jyapa̱na je̱'e̱.
11 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, pa̱n ku̱njaa'kvaajñna xa a̱tse'e
je̱ jayu je̱tse'e je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjadat je̱tse'e du̱ni'kxmadat
du̱ko̱jmadat, ka'ats a̱tse'e ku̱xjomtonda ku̱xtitonda je̱ israeejlit jáyuda
je̱ts ka'a tse'e ku̱du̱ko̱'o̱yjávada ku a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjada pa̱n
ti ve'e kyu'o̱o̱'ki je̱ Cristo je̱m cruz ka̱jxm. 12 Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e mvinma'yu̱nmo̱o̱jyju̱dup, ¡o̱y tse'e ku̱y'it je̱tse'e nu̱jómam
ku̱yakku̱stsojkkú̱x joma ve'e je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjidi!
13 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ Nte'yam xa ve'e myaaxu̱xju̱du
je̱tse'e naspa̱ka m'ijttinit. Ax ka je̱'e̱pts a̱tse'e ntijp je̱ts naspa̱ka ve'e
m'íttat je̱tse'e xyaktóndat je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱nda, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
mnapyutá̱kajadat to'k jado'k je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e o̱o̱y mtunnachó̱kjada.
14 Nvaate'e nu̱jom je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n yakvinmo̱tumóku̱t ma̱a̱t
ya̱'a̱: “Tso̱kta je̱ mmuja̱nta̱mda je̱ mmuta̱kta̱mda ve'em ax jo'n viinm
mnachó̱kjada.” Jidu̱'u̱m tse'e yakvinmo̱tumuk. 15 Ax pa̱n mtoondup
tse'e ax jo'n je̱ mu'uk tá̱nu̱k juu' ve'e nacho'tsju̱dup navya̱jtsju̱dup vimpit
atu̱j, nay'íxjadats ku̱x ku ve'e mnaajkvintó̱kijadat vimpit atu̱j.

Je̱ jayu je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n je̱ts je̱ Espíritu Santo

16 Jidu̱'u̱mts a̱tse'e nva'añ: Joojntykada ax jo'n je̱ Espíritu Santo
mtuknu̱jávajada, ve'em tse'e xkayaktóndat je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱nda.
17 Ku̱x ku xa ve'e je̱ jayu du̱yaktún je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n, cho'oxpu̱jkpts
je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu Santo; ax je̱ Espíritu Santo, cho'oxpu̱jkpts je̱'e̱ ve'e
je̱ jayu juu' ve'e je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n du̱yaktoomp; ax ve'em tse'e
ñacho'oxpá̱kjada vimpit atu̱j. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku ve'e xtonda juu' ve'e je̱
Espíritu Santo cha̱jkp, ka'a tse'e xyaktonda je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱nda.
18 Ax pa̱n je̱ Espíritu Santo tse'e mtuk'íxju̱dup juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp,
ka'a tse'e m'itta je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n pa'tkup.
19 Ixna ke̱'xna xa je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱yaktoondup je̱ y'avintso̱
vinma'yu̱n: ka'a tse'e du̱vintsa̱'a̱gada je̱ navya̱jku̱n, tyukma̱a̱tjaye̱jptup
tse'e je̱ ka̱ts je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup, ka ó̱yap
ka va'ajtsap tse'e juu' ve'e tyoondup kyo̱jtstup, 20 vyinja'vidup vy-
intsa̱'kidup tse'e juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap, po̱jktup, jo̱t'aajnju̱dup,
e̱jkju̱dup, ka'a tse'e juu' du̱kuva̱kta, namyá̱jijidup, napya̱jkva'kxju̱dup,
nay'apu̱ku̱pa̱a̱jmju̱dup, 21 ñas'ayo̱'vidup tse'e juu', ooktup mookju̱dup,
kañajxtup oknajxtup, axa̱a̱'kp tse'e juu' jaty du̱tonda ku ve'e xa̱a̱j tyunju̱.
Tyoondup tse'e nu̱jom juu' ve'e ve'em. Nnu̱u̱jmidup xa a̱ts miitse'e,
ve'em ax jo'n a̱ts miitse'e nvaajnjidi jo'n, je̱ts je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e ve'em
játkidup, ka'a tse'e y'íttat je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m.
22 Ax juu' tse'e je̱ Espíritu Santo yakjé̱jip, ka'ats je̱'e̱ ve'e vye'ema,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ jayu je̱ tso̱jku̱n du̱jaye̱pta, je̱ xo̱o̱jntku̱n, je̱ o̱y
jo̱o̱t, juu' du̱muté̱nada, o̱y jayu ñapyá̱mjada je̱ viijnk jayu ma̱a̱t, je̱ jayu
du̱putá̱kada, du̱tonda ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga, 23 je̱ nu̱u̱'k aaj je̱ nu̱u̱'k
jo̱o̱t du̱jaye̱pta, je̱tse'e ñay'akuva̱a̱'najada. Ka'a xa ve'e ti pava'nu̱n juu'
ve'e du̱kayakjajtp je̱tse'e ve'em yaktún. 24 Ax je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e ijttup
je̱ Cristo je̱ jyayu, ka'a tse'e du̱yaktonda je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n, ve'em
xa ve'e je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱nda y'it ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e a̱a̱'kani je̱m
cruz ka̱jxm. 25 Je̱ Espíritu Santo tse'e xmo̱'yumdu je̱ njoojntykinamda, ax
ve'em tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e nyo̱'yumdat je̱ too' juu' je̱'e̱ ve'e xtuk'íxumdup.

26 Ka'a xa ve'e nnamyąąguęjxumjadat, ka'a tse'e juu' jaty nto'numdat
jętse'e n'íxumdat joma vaate'e ję jayu juu' dụkuvąkta, ka'a tse'e
n'ęjkumjadat ku ve'e nkajayęjpumda juu' ve'e ję viijnk jayu jyayęjptup.

6

Napyutąkajada to'k jado'k

1 Utsta ajchta utsta tsą'ąda, pąn jęm xa ve'e juu' ve'e jęp tǫkin jąątp
tụkya'a, miits tse'eda pąn pąn jatye'e tąm mnaajk'ijtjidinup ję Espíritu
Santo mąąt, mputąkadap tse'e jętse'e y'ijtnuvat ǫy jǫǫt ję Nte'yam mąąt.
Nụụ'k aaj nụụ'k jǫǫt tse'e ve'em xtóndat jętse'e ǫǫy mtunnay'íxjadat
vintsǫ ve'e mkaka'aduvat jęp tǫkin jąątp. 2 Napyutąkajada pąn ti ve'e
to'k jado'k jajtjup najxjup, ve'em tse'e xkutyóndat ję Cristo ję pyava'nụn.
3 Pąn pąn xa ve'e mąj nayja'vijup ǫyame'e dụkanụpąna, viinm
tse'e ñavyin'ụụ'njụ. 4 Kąkję'ę tse'e xpayǫ'ǫydat vintsǫ ve'e juu'
xtóndat xkǫ́tstat. Pąn ǫy ję'ę ve'e juu' ve'e mtoondup, jęp xa ve'e
juu' kąjxe'e mnatyukxǫǫndụkjadat, ka'a xa ve'e vyinkǫpka jętse'e
xnatyukmu'a'ixmókajadat juu' ve'e ję viijnk jayu tyoondup kyǫjtstup.
5 Kąkję'ę ve'e xtóndat juu' ve'e mtukkądaakjụdup.
6 Pąn pąn xa ve'e yaktuk'ixp ję ǫy kąts ję ǫy ayook, tukkądaakjupts ję'ę
ve'e jętse'e dụyakva'kxụt mąąt ję yak'ixpąjkpa nụjom juu' jatye'e ǫy.
7 Ka'a tse'e mnavyin'ąą'njadat, ka'a xa ve'e pąn ję Nte'yam
dụkakątsąpụk jętse'e kyatukkuvę́tjụt. Pąn vintsǫ ve'e ję jayu juu'
tụdụni'ip, ve'em tse'e dụtsíkụt. 8 Pąn ję jayu ve'e juu' dụtoomp kụxe'e
dụtsąk jętse'e dụtónụt ję y'avintsǫ vinma'yụn, ję y'avintsǫ vinma'yụn
kąjxts ję'ę ve'e vyintǫ́kinit ję jayu; ax pąn ję jayu tse'e juu' dụtoomp
kụxe'e dụtsąk jętse'e dụtónụt ję Espíritu Santo ję vyinma'yụn, ję Espíritu
Santo kąjxts ję'ę ve'e dụjayęjpnit ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp.
9 Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e nnoo'kxumdat jętse'e nto'numdat ję y'ǫy
ję'ę, kụx pąn ka'a xa ve'e nton'atụ́vimda ję y'ǫy ję'ę, pyaatnupts ję'ę
ve'e ję xąąj jętse'e mpąjkumdat ję y'ǫy ję'ę juu' ve'e n'a'íxumdup. 10 Ję'ę
kąjx tse'e, vinxụp naxe'e x'ǫ'yixumjada, ntoojnjimdap tse'e anañụjoma
ję jayu ję y'ǫy ję'ę, ję'ę ve'e vinkǫpk ję n'útsamda ję n'ajchamda jętsję
n'útsamda ję ntsą'ąamda ję jaanchja'vin kąjx.

Juu' ve'e ję Pablo kyǫjtsjidu ję jaanchja'vivatajk jęp Galacia

11 Ixta vinxụp ję mụ́jit letra ątse'e nja'a ku ąts miitse'e nnụjáyada,
nką'mam ąts yą'ą ve'e nja'a. 12 Ję'ę pąn pąn jatye'e m'akęę'yavaajnjụdup
jętse'e myakpąąjmjadat ję ixta'nụn, ję'ę kąjxji tse'e ve'em dụtonda
jętse'e ǫy ñaajktánjadat jęja ję jayu vyinkujk, ka'a tse'e dụkuvąkta
pąn ti ve'e kyu'ǫǫ'ki ję Cristo jęm cruz kąjxm, kụx ñụja'vidupe'e ku
ve'e ve'em yakkuvụk, yaktsaachpaa'tjadapts ję'ę ve'e ję jayu. 13 Ję'ę
pąn pąn jatye'e dụkuvąjktup jętse'e ję ixta'nụn yakpąąjmjadat jętse'e
dụni'kxmadat dụkǫjmadat ax jo'n ję Moisés ję pyava'nụn vya'añ jo'n, ni
ję'ę tse'e dụkakutyonda ję Moisés ję pyava'nụn, ję'ę ve'e chǫjktup jętse'e
ję ixta'nụn myakpąąjmjadat jętse'e ve'em dụtukxǫǫndụktat ku ve'e
m'akęę'yajada jętse'e myakpąąjmjadat ję ixta'nụn. 14 Ax ąts, ję'ęjyjits
ątse'e ntukxǫǫjntkp kụxe'e xku'ǫǫ'kimdi ję nMąją Vintsą́namda Jesu-
cristo jęm cruz kąjxm. Kụx tse'e jęm y'uk'ąą'k, ję'ę kąjx tse'e ję naxviijnit
ję kyǫ'ǫy ję'ę y'it ax jo'n kụy'ąą'k yaja ąts nvinkujk, jętsję ątse'e n'it ax jo'n
ątse'e kụn'ąą'k jęja ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę vyinkujk. 15 Ni vinxụpa xa

ve'e kyatún pa̱n yakpa̱a̱jmji ve'e je̱ jayu je̱ ixta'nu̱n uk pa̱n ka'a. Juu' xa
ve'e toomp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ nam joojntykin
du̱ma̱'a̱. 16 Je̱ Nte'yam tse'e du̱mo̱o̱ynup je̱ o̱y jo̱o̱t je̱ts je̱ tukmo̱'tu̱n
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidup ax jo'n a̱tse'e tu̱nva'añ, nu̱jom pa̱n
pa̱n jatye'e vyinko̱o̱n.
17 Ax ve'em tse'e, ka'ats a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e a̱ts je̱ ntoo' pa̱n
du̱yak'atóku̱t, ku̱x ya̱ tay juu' jaty a̱tse'e njayejpp yam nmi'kxm
nko̱jm, ya̱'a̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesús a̱tse'e
nmutuump nmupu̱jkp.
18 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucriistots mi-
itse'e anañu̱joma mkunoo'kxjadap. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Éfeso

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyuka̱tsiva. Máyam a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e je̱m éfesovit kyajpu̱n ka̱jxm. Mtoondupe'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱eguip je̱ts to'k muke'e m'itta je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t. 2 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Cristo ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam xkunoo'kxumda

3 ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e y'ijtnit je̱ Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je̱ Tyee'! Ku̱x tse'e to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱'e̱ ka̱jx tse'e xmo̱'yumdi nu̱jom je̱ kunoo'kxu̱n juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. 4 Je̱ Cristo ka̱jx tse'e xvinko̱'numdi van'ítani ku ve'e ya̱ it kyatso̱o̱'ndu̱kna vye'na, ve'em tse'e je̱ja je̱'e̱ vyinkujk n'ijtumdinit va'ajts je̱ts ka'a ti to̱kin. 5 Ku̱xe'e ve'em je̱ vinma'yu̱n du̱jayep je̱tse'e du̱'o̱yjava, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e n'ijtumdinit je̱'e̱ je̱ y'ónu̱kta je̱ Jesucristo ka̱jx. 6 ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e je̱ Nte'yam y'ijtnit ku̱xe'e xtoojnjimdi ya̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n je̱ y'Onu̱k ka̱jx, juu' ve'e o̱o̱y tyuntsa̱jkp! 7 Ya̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam xkujocho̱o̱kumdi, je̱'e̱ ku ve'e je̱ y'Onu̱k xku'o̱o̱'kimdi je̱tse'e xto̱kinme̱e̱'kxumdi. 8 Ku̱x tse'e je̱ Nte'yam o̱o̱y xtuntso̱jkumda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e ya̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n xtoojnjimdi. Je̱'e̱ tse'e nu̱jom xmo̱'yumdup je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n je̱tse'e nu̱jom juu' xtukvinmó̱tumda 9 je̱tse'e ve'em xtuknu̱ja'vimdat ti ve'e ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e du̱tónu̱t je̱ Cristo ka̱jx, ve'em ax jo'n du̱'o̱yjava. 10 Ñu̱pa̱a̱jmtkits je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nu̱jom juu' jatye'e pya̱a̱m, ve'em juu' ve'e ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ts juu' ve'e ijtp yaja naxviijn, je̱'e̱ tse'e nay'amojkika̱jxjinup je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup ku ve'e je̱ xa̱a̱j du̱paatnit je̱tse'e ve'em tyoojnjinit kyo̱jtsjinit.

11 Je̱ Cristo ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xvinka̱a̱jn je̱ts a̱a̱tse'e n'ítu̱t je̱'e̱ je̱ jyayu, ve'em ax jo'n du̱nu̱pa̱a̱jmtki. Je̱'e̱ tse'e nu̱jom juu' jaty du̱toomp ax jo'n du̱'o̱yjava. 12 Xvinko̱o̱nts a̱a̱tse'e je̱ts a̱a̱tse'e njoojntykat vintso̱ a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e nyakmájat nyakjaanchat, a̱a̱tse'e mutoo'va̱jkp njaanchja'vi'ukvaan je̱ Cristo. 13 Nay ve'empats miitse'eda, ku ve'e x'amo̱tunajxti je̱ tyu̱v je̱'e̱, je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ka̱jxe'e xjaye̱pta je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, van'it tse'e xjaanchja'viduva je̱ Cristo, to'k muk tse'e myakpa̱a̱mduva je̱'e̱ ma̱a̱t je̱tse'e tya̱jkiva je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo je̱tse'e nu̱java tyánu̱t je̱ts je̱ Nte'yam je̱ jyayu miitse'eda, je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyaajntk je̱tse'e myínu̱t yaja naxviijn. 14 Je̱ Nte'yam tse'e du̱pa̱a̱m je̱ Espíritu Santo yam nja'vin ka̱jxmamda je̱tse'e nu̱java tyánu̱t je̱ts xmo̱'yumdinupe'e je̱ Nte'yam nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e xtukvinva'nimdu. ¡Je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin ka̱jx tse'e ve'em tyónju̱t kyó̱tsju̱t! ¡O̱o̱y xa ve'e je̱ ma̱jin je̱ jaanchin du̱tunjayep!

Ku je̱ Pablo du̱'amo̱tu je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n du̱mo̱'o̱t je̱ jaanchja'vivata̱jk

15 Jẹ'ẹ̱ kạ̱jx tse'e, ku ạ̱tse'e jẹ̱ kạ̱ts nmọ̱tu jẹ̱ts mjaanchja'vidupe'e
jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n Jesús jẹ̱ts vintsọ̱ ve'e xtsọ̱kta anañụ̱joma jẹ̱ Nte'yam
jẹ̱ jyayu, 16 ijtp xa ạ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam nkukạ̱jtsja miits kạ̱jxta,
njaa'myẹ̱jtstupts ạ̱ts miitse'e ku ạ̱tse'e ntsapkạ̱ts. 17 N'amọ́tupts
ạ̱tse'e jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n Jesucristo jẹ̱ Ntye'yam, jẹ̱ Dios Tee', juu' ve'e
nụ̱jom dụ̱nụ̱mạ̱jikạ̱jxp, jẹ̱tse'e jẹ̱ nụ̱ja'vin dụ̱pạ́mụ̱t jẹ̱m mja'vin
kạ̱jxmda jẹ̱tse'e dụ̱yaknụ̱kẹ̱'xnatạ́kat juu' jẹ'ẹ̱ ve'e chạ̱jkp, ve'em
tse'e jẹ̱ Nte'yam nụ̱yojk ọ̱y x'íxadat. 18 N'amọ́tupts ạ̱tse'e jẹ̱tse'e
dụ̱yak'ava'atsụ̱t jẹ̱ mvinma'yụ̱nda, ve'em tse'e ọ̱y xnụ̱jávadat jẹ̱ y'ọ̱y
jẹ'ẹ̱ juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam ñụ̱pạ̱ạ̱jmtki jẹ̱tse'e xjayẹ̱jptinit, jẹ̱tse'e ọ̱y
xnụ̱jávadat vinxụ̱pe'e dụ̱tunnụ̱mạ̱ja jẹ̱ pụ̱k juu' ve'e jyayẹ̱jptinup jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ jyáyuda, 19 jẹ̱tse'e ọ̱y xnụ̱ja'viduvat jẹ̱ mạ̱kkin juu' ve'e ọ̱ọ̱y
tyunjayejpp jẹ̱ts juu' kạ̱jxe'e xputạ̱jkimda, ụ̱ụ̱'mda, juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam
dụ̱jaanchja'vidup. 20 Nay jẹ'ẹ̱jyam tse'e yạ̱ mạ̱kkin juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱
Cristo tyukyakjoojntykpạ̱jknuva ku ve'e y'uk'ạ̱ạ̱'k jẹ̱tse'e dụ̱yak'ạ̱jxtkni
jẹ̱ja y'aka'yụ̱n pa'ayi jẹ̱m tsapjọ̱ọ̱tm. 21 Kạ̱jxm tse'e ọ̱ọ̱y dụ̱tumpụ̱ụ̱jm jẹ̱ts
ka'a ve'e pạ̱n pạ̱n pạ̱n jaty viijnk juu' ve'e dụ̱nụ̱mạ́jidup, yakkutojktup,
vinténidup, vintsạ́nidup, jẹ̱ts nụ̱jom juu' jatye'e ijttup, ka ụ̱xyam yạ̱
xạ̱ạ̱jjyap tse'e, nay ve'empa ve'e juu' ve'e miimpnum. 22 Pyạ̱ạ̱me'e
nụ̱jom juu' jaty jẹ̱p jẹ̱ Cristo kyạ̱'p pya'tkup. Jẹ̱ Nte'yam tse'e dụ̱mọ̱ọ̱ynu
jẹ̱ Cristo jẹ̱ kutojkụ̱n jẹ̱tse'e dụ̱nụ̱kuvajkinit to'k kạ̱'ạ̱jyji juu' jaty. Jẹ̱
jaanchja'vivatạ̱jk jẹ̱ y'ọ̱'yin kạ̱jxta tse'e ve'em dụ̱tuujn. 23 Ve'em ax
jo'n jẹ̱ jayu to'k ni'kx to'k kọ̱pk dụ̱jayep, ve'em tse'e jẹ̱ Cristo y'it jẹ̱
jaanchja'vivatạ̱jk mạ̱ạ̱tta, ijtpts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jyayu mạ̱ạ̱tta pạ̱n joma tsọ̱
ve'e y'itta, jẹ̱ Cristo, juu' ve'e ijtp anañụ̱joma kạ̱jx.

2

Jẹ̱ maa'yụ̱n kạ̱jx xa ve'e jẹ̱ jayu dụ̱jayẹ̱pta jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xạ̱'ma kạ̱jx ijtp

1 Ax miitsta, ka'a xa ve'e xjayẹ̱jpti jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xạ̱'ma
kạ̱jx ijtp, jẹ̱ ọ̱ọ̱'kpa jo'ne'e m'ijtti kụ̱xe'e xkakạ̱tsụ̱pạ̱jkti jẹ̱ Nte'yam
jẹ̱tse'e mtọ̱kintoondi. 2 Mpanạ̱jkxtu tse'e jẹ̱ naxviijnit jẹ̱ kyọ̱'ọ̱y
jẹ'ẹ̱, mtoondu ve'e juu' ve'e chạ̱jkp jẹ'ẹ̱ juu' ve'e dụ̱yakkutojkjip jẹ̱
kọ̱'ọ̱yjáyuvap juu' ve'e víttup jẹ̱m pọ̱j jọ̱ọ̱tm jẹ̱tse'e dụ̱kạ̱'ma jẹ̱ jayu juu'
ve'e dụ̱kakạ̱tsụ̱pạ̱jktup jẹ̱ Nte'yam. 3 Ve'emam xa ụ̱ụ̱'me'e nụ̱jom njoo-
jntykimda y'ijt, nyakto'numdu tse'e yạ̱ n'avintsọ̱ vinma'yụ̱namda jẹ̱ts
vintsọ̱ ve'e viinm nmayja'vimjidi. Ijtumduva tse'e jẹ̱p jẹ̱ Nte'yam y'ẹ̱jkụ̱n
jạ̱ạ̱tp, ve'em ax jo'n jyapạ̱na.

4 Ax jẹ̱ Nte'yam, juu' ve'e ọ̱ọ̱y jẹ̱ tukmọ̱'tụ̱n dụ̱tunjayẹ̱jpp jẹ̱tse'e ọ̱ọ̱y
xtuntsọ̱jkumda, 5 ku ve'e jẹ̱ ọ̱ọ̱'kpa jo'n n'ijtumdi kụ̱xe'e jẹ̱ Nte'yam
nkakạ̱tsụ̱pạ̱jkumdi, jẹ̱ Cristo kạ̱jx tse'e xmọ̱'yumdi jẹ̱ joojntykin juu' ve'e
xạ̱'ma kạ̱jx ijtp. Jẹ̱ myaa'yụ̱n kạ̱jx tse'e xyaktsọ̱ọ̱kumdi. 6 Kụ̱xe'e to'k
muk n'ijtumda jẹ̱ Cristo mạ̱ạ̱t, ve'em xa ve'e n'ijtumda ax jo'n jẹ̱ Nte'yam
kụ̱xyakkạ̱jxmpojtụ̱kumdi jẹ̱tse'e jẹ̱m tsapjọ̱ọ̱tm kụ̱xyak'ạ̱jxtkumdini jẹ̱
Cristo mạ̱ạ̱t. 7 Ve'em tse'e dụ̱tuujn jẹ̱tse'e dụ̱yaknụ̱kẹ̱'xnatạ́kat van'it ku
ve'e jyẹ'yat jẹ̱ tiempo juu' ve'e miimpnum, jẹ̱ts ọ̱ọ̱ye'e xtuntsọ̱jkumda
jẹ̱tse'e jẹ̱ mạ̱jạ̱ maa'yụ̱n xtoojnjimdi jẹ̱ Cristo Jesús kạ̱jx. 8 Jẹ̱ myaa'yụ̱n
kạ̱jx tse'e jẹ̱ Nte'yam xyaktsọ̱ọ̱kumdi jẹ'ẹ̱ kạ̱jx ku ve'e njaanchja'vimda.
Ni pạ̱na xa ve'e viinm kya'ọ̱'yixjụ̱ jẹ̱tse'e ñaajktsọ̱'ọ̱kjụ̱t, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱
myaa'yụ̱n kạ̱jxts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e tsạ̱'ạ̱k n'ijtumda. 9 Ka jẹ'ẹ̱ kạ̱jxap xa

ve'e jẹ Nte'yam xyaktsọọkumdi kụxe'e nto'numdi juu' ve'e ọy, ve'em tse'e ni pạna kyanamyájajat. 10 Jẹ Nte'yame'e xpạ'mumdu to'k muk jẹ Cristo mạạt jẹtse'e nto'numdat jẹ y'ọy jẹ'ẹ, ve'em ax jo'n dụnụpạajmtki jẹtse'e nto'numdat.

To'k muk tse'e n'ijtumda jẹ Cristo mạạt

11 Ax ve'em tse'e, jaa'myẹ́tsta vintsọ miitse'e m'ijtti. Ka'a xa ve'e m'israeejlitjáyuvada, jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ ixta'nụn dụni'kxmidup dụkọjmidup. Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ israeejlit jáyuda mtijjada ka jẹ ixta'nụn mạạttap. 12 Jaa'myẹ́tsta jẹts ka'a miitse'e m'ijtti jẹ Cristo mạạt ukpụ jẹ israeejlit jayu mạạt, ka'a tse'e mtukkạdaakjidi jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam tyukvinva'ni jẹ jyáyuda, ka'a tse'e ti ọ'yin x'a'ixti, apụk tse'e m'ijtti ka jẹ Nte'yam mạạtap. 13 Jékum xa miitse'e mvẹ'nada; ax ụxyam tse'e, kụxe'e to'k muk m'itta jẹ Cristo mạạt, jẹ Nte'yam tse'e myakjẹ'yjụdu jẹtse'e tạmji m'itta jẹ'ẹ mạạt jẹ Cristo jẹ y'ọọ'kụn kạjx. 14 Jẹ Cristo tse'e dụyakkutọki juu' ve'e xtso'oxpạjkumdup y'ijt, jẹ'ẹ tse'e dụpạạm jẹtse'e ọy jọọt n'ijtumdat to'k jado'k, to'k kajpụnji, jẹ israeejlit jayu jẹts pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta. 15 Jẹ Cristo tse'e jẹ y'ọọ'kụn kạjx dụyakkutọki jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹtse'e ve'em xyaknamyujọt'ọ'yimjidini, ụụ'mda, juu' ve'e dụpanạjkxtup y'ijt mẹjtsk jẹ ñạạ'da jẹ tyoo'da. Ve'em tse'e dụtuujn jẹtse'e n'ijtumdinit to'k nam kajpụn jẹ'ẹ kạjx ku ve'e to'k muk n'ijtumda jẹ Cristo mạạt. Ax ve'em tse'e n'ijtumda ọy jọọt. 16 Jẹ y'ọọ'kụn kạjx tse'e dụyakkutọki jẹ ẹjkụn juu' ve'e nayjayẹjpụxumjụdup y'ijt, jẹ israeejlit jayu jẹts pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta; kụx tse'e y'uk'ạạ'k jẹm cruz kạjxm, jẹ'ẹ kạjx tse'e xyakto'kmojkumdi ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kụn'ijtumdi jẹtse'e xyakvimpijtumdi jẹ Nte'yam mạạt.

17 Miin xa ve'e jẹ Cristo jẹtse'e dụ'ava'ni jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook jẹtse'e njayẹjpumdat jẹ ọy jọọt. Miits kạjxtats jẹ'ẹ ve'e ve'em dụtuujn, jẹ Nte'yam tse'e mmujékumidu; nay ve'empa ve'e ạạts kạjx dụtoompa, ạạts, jẹ israeejlit jayu, juu' ve'e jẹ Nte'yam dụmutạ́midu. 18 Ax ụxyam tse'e, jẹ Cristo kạjx tse'e jẹ Espíritu Santo xputạjkimda jẹtse'e nmutạ́mimda jẹ Dios Tee'. Ax to'kjyamts jẹ'ẹ ve'e jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e xputạjkimdup, ụụ'm, jẹ israeejlit jayu jẹts pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta. 19 Yạ'ạ kạjx tse'e, ka'ats miitse'e m'ukviijnkjáyuvidini, ka'a miitse'e m'ukjekumitjáyuvidini, m'ijttupe'e to'k kajpụn mạạt jẹ Nte'yam jẹ jyáyuda, ijtumdupe'e jẹ Nte'yam mạạt ax jo'n jẹ'ẹ mạạt kụntsụụnimda to'k jạạjn to'k tạjk. 20 Juu' xa ve'e kyọjtstu jẹ kukạ́tsivatạjk jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ tsaptạkne'ev chọọ'ndụk. Jẹts miitsta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n jẹ tsaaj juu' ve'e jyaa'ktukvimpejtp jẹ tsaptạkne'ev. Ax jẹ Jesucristo, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ tsaaj juu' ve'e dụnụmạjikạjxp joma ve'e jẹ tsaptạjk. 21 Jẹ jaanchja'vivatạjk, ijttupts jẹ'ẹ ve'e to'k muk jẹ Cristo mạạt. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ tsaaj juu' ve'e mạkk nay'amajtsmojkjup mạạt jẹ tsaaj juu' ve'e dụnụmạjikạjxp. Ax ve'em tse'e jẹ tsaptạjk y'ọ'yi'atụ'ụts joma ve'e jẹ Nte'yam yakvinjava yakvintsạ'ạga. 22 Ax nay ve'emts miitse'e m'ijttuva ax jo'n jẹ tsaaj juu' ve'e yakpạạmp jẹtse'e dụyak'ọya jẹ tsaptạjk joma ve'e jẹ Nte'yam chụụna jẹ Espíritu Santo kạjx.

3

Pạn tyạjxe'e jẹ Pablo dụvaajnji jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap

1 Ạts, jẹ Pablo, jẹ Cristo Jesús jẹ myutoompa jẹ myupạjkpa, yap ạtse'e
poxụntụjkp n'it kụxe'e ạts miits nvaajnjidi jẹ ọy kạts jẹ ọt ayook, miitsta,
ka jẹ israeejlit jáyuvapta. 2 Mmọ́tudu xa miitse'e jẹ mạjạ maa'yụn juu'
ạtse'e jẹ Nte'yam xtoojnji jẹts ạtse'e xtukkạtạjki yạ toonk miits jẹ m'ọ'yin
kạjxta. 3 Jẹ Nte'yamts ạtse'e xtuknụja'vi juu' ve'e ñụpạạjmtki jẹtse'e
kyayaknụjava y'ijt, ve'em ax jo'n ạts miitse'e vẹẹ'n tụnnụjáyada. 4 Ku
ve'e yạ nạk xkọ́tstat, ve'em tse'e xvinmọ́tudat jẹts nmụja'vip ạtse'e
juu' ve'e jẹ Nte'yam tyoon jẹ Cristo kạjx. 5 Ax ka'ats yạ'ạ ve'e jẹ
Nte'yam jẹ jayu dụtuknụja'vi ve'em ax jo'n ụxyam jẹ Espíritu Santo
kạjx tyuknụjávajada jẹ kyunuu'kx kukạ́tsivada jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kọjtsnajxpatạjkta. 6 Jẹ'ẹts ạtse'e ntijp, jẹ jayu pạn pạn jatye'e ka jẹ
israeejlitap, tyukmạạtjayẹjptupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyunoo'kxụn jẹ
israeejlit jáyuda, kijpxts jẹ'ẹ ve'e y'itta to'k muk jẹ Cristo mạạt, kijpxts jẹ'ẹ
ve'e tyukkạda'akjada jẹ vaandụk juu' ve'e jẹ Nte'yam pyạạm. Nụjomts
yạ'ạ ve'e tyonkụxjụ ku ve'e jẹ jayu y'it to'k muk jẹ Cristo mạạt jẹ ọy kạts
jẹ ọy ayook kạjx.

7 Jẹ Nte'yamts ạtse'e jẹ maa'yụn xtoojnji jẹts ạtse'e jẹ myạkkin kạjx
xtukkạtạjki yạ toonk. 8 Ax ạts, ọ́yam ạtse'e nnụpi'kikụ́x nụjom jẹ
Nte'yam jẹ jyayu, jẹ'ẹts ạtse'e xtoojnji yạ maa'yụn jẹts ạtse'e nvaajn-
jadat pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap pạn vintsọ ve'e jẹ Cristo
ọọy jẹ mạjin dụtunjayep, 9 jẹ'ẹts ạtse'e xtoojnji yạ maa'yụn jẹts ạtse'e
nụjom jẹ jayu ntuknụjávadat juu' ve'e jẹ Nte'yam jụjp xụp ñụpạạjmtki
jẹts juu' ve'e námnum yaknụkẹ'xnatạjki, jẹ Nte'yam, juu' ve'e nụjom
dụpạmkạjx. 10 Chọjk xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ụxyam dụ'íxtat nụjom jẹ yakku-
tojkpa jẹts pạn pạn jatye'e dụnụmájidup jẹm tsapjọọtm vintsọ ve'e yạ
mạjạ maa'yụn dụtuujnja pạn pạn jatye'e jaanchja'vijidup, ax ve'em tse'e
dụnụjávadat jẹ Nte'yam jẹ vyijin jẹ kyẹjụn juu' ve'e may viijn. 11 Jụjp
xụ́pani tse'e dụnụpạạjmtki jẹtse'e ve'em jyátụt juu' ve'e toojnju kọjtsju
jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Cristo Jesús kạjx. 12 Kụxe'e to'k muk n'ijtumda jẹ
Cristo mạạt jẹts jẹ'ẹ ve'e njaanchja'vimda, ọ'yip tse'e jẹtse'e jẹ Nte'yam
nmutạ́mimdat to'k aaj to'k jọọt. 13 Jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e n'amọ́tuda
jẹts ka'a ve'e mtsaachvinmáydat kụxe'e ạts ntsaachpaa'ty miits kạjxta.
Tsaachpaatpts ạtse'e jẹtse'e ọy mtaandinit jẹ Nte'yam mạạt.

Jẹ tsọjkụn juu' ve'e jẹ Cristo jyayejpp

14 Yạ'ạ kạjxts ạtse'e nvinkọxktena jẹ Dios Tee', 15 juu' kạjxe'e jẹ
xyạạj dụjayẹpta nụjom juu' ve'e jẹm tsapjọọtm, ve'em ax jo'n yaja
naxviijmpa. 16 N'amọ́tupts ạts jẹ'ẹ ve'e, ve'em vintsọ ve'e jẹ mạjin
ọọy dụtunjayep, jẹtse'e jẹ Espíritu Santo kạjx mpạ'mụxjadat jẹ mạkkin
jẹm mja'vin kạjxmda, 17 ve'em tse'e jẹ Cristo jẹm jyoojntykat jẹ'ẹ
kạjx ku ve'e xjaanchjávada. N'amọ́tupts ạtse'e jẹtse'e ọọy jẹ tsọjkụn
mtumpạ'mụxjadat jẹm mja'vin kạjxmda jẹtse'e ve'em myak'ijtjidinit ax
jo'n jẹ kụp jẹ y'aa'ts yak'itjụ mạkk, 18 ve'em tse'e m'ọ'yixjadat jẹtse'e
xvinmọ́tudat ọy, miits jẹts nụjom pạn pạn jatye'e ijttuvap jẹ Nte'yam jẹ
jyayu, vinxụp mạjạ viijn, vinxụp yạn, vinxụp kạjxm, jẹts vinxụp kạạk
jẹ'ẹ ve'e jẹ tsọjkụn juu' ve'e jẹ Cristo jyayejpp. 19 N'amọ́tupts ạtse'e
jẹtse'e ọy xnụjávadat jẹ tsọjkụn juu' ve'e jẹ Cristo jyayejpp, ọ́yame'e jẹ
jayu kyamạạda'aky jẹtse'e dụnụja'vikạ́xụt, ax ve'em tse'e pu'uk avaada
jẹ Nte'yam ñaajk'ítjụt jẹm miits mja'vin kạjxmda.

20 Ax jẹ'ẹ pạne'e ọ'yixjup jẹtse'e dụtónụt ọọy nụyojk jẹts ka jẹ'ẹjyape'e
juu' ve'e n'amọ́tumdup ukpụ juu' ve'e nvinma'yumdup, ve'em ax jo'n
dụtún jẹ mạkkin kạjx juu' ve'e xmọ'yumdup, 21 jẹ'ẹ tse'e yakmạja yak-
jaancha ijtnup jẹ jaanchja'viva kạjxta jẹts jẹ Cristo Jesús kạjx. ¡Ax ve'em
tse'e y'ijtnit xạ'ma kạjx! Amén.

4

To'k muk n'ijtumda jẹ Espíritu Santo kạjx

1 Ax ve'em tse'e, ạts, jẹ poxụntạkjayu jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n
nmutún nmupụk, nmunoo'kxtktupts ạts miitse'eda jẹts tsoj yakxọne'e
mjáyuvadat mjoojntykadat, ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga jo'n, jẹ'ẹ
kạjx ku ve'e jẹ Nte'yam myaaxụxjidi. 2 Jẹ nụụ'k aaj jẹ nụụ'k jọọt
mạạte'e m'íttat. Namyuténixjada juu' vimpit atụj jẹ tsọjkụn mạạt. 3 Jẹ'ẹ
tse'e tonda vintsọ ve'e jẹ Espíritu Santo kạjx mnaajk'ítjadat tum jẹ ọy
jọọt mạạt to'k jado'k. 4 To'k ni'kx to'k kọpk jo'n tse'e n'ijtumda jẹts
to'ke'e jẹ Espíritu Santo, ve'em ax jo'n to'kji jẹ a'ix'ijtụn juu' ve'e jẹ
Nte'yam xtuknụyaaxjimdu. 5 To'kji xa ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n, to'kji tse'e
jẹ jaanchja'vin, to'kji tse'e jẹ nạpẹjtụn, 6 to'kji tse'e jẹ Nte'yam, juu' ve'e
anañụjoma nTee'imdup, juu' ve'e nụjom dụkạ'mikạjxp, juu' ve'e nụjom
juu' jaty dụyak'ijtp—jẹts nụjom juu' jatye'e ijtp, jẹ'ẹ mạạtts jẹ'ẹ ve'e y'it.
7 Ax kạkjẹ'ẹ tse'e jẹ maa'yụn jẹ putạjkin nyakmọ'yumdi, ve'em ax jo'n
jẹ Cristo xtukmutsọjkumda. 8 Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ:
Ku ve'e chajpẹjtni,
yaknạjkxts jẹ'ẹ ve'e jẹ jáyuda juu' ve'e jẹ tọkin kạ'mijup y'ijt
jẹtse'e jẹ jáyuda dụmọọjy jẹ y'ọọjyit jẹ'ẹ.
Jidụ'ụm tse'e vya'añ.
9 ¿Tis jẹ'ẹ ve'e tyijp ku ve'e vya'añ jẹts tsajpẹjtnu ve'e? Jẹ'ẹ xa
ve'e tyijp jẹts too'vạjkpe'e kyạdaaky yaja naxviijn. 10 Jẹ'ẹ pạne'e
kạdaak, jẹ'ẹjyamts jẹ'ẹ ve'e pạne'e pẹjtnu jẹm tsapjọọtm jẹtse'e y'ijtnit
anañụjoma it. 11 Jẹ'ẹ tse'e jẹ maa'yụn jẹ putạjkin dụyajkp. Jẹm
tse'e pạne'e yakmọọydup jẹtse'e jẹ kukạ́tsiva y'íttat, jẹm tse'e pạne'e
yakmọọydup jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa y'íttat, jẹm
tse'e pạne'e yakmọọydup jẹtse'e jẹ jayu dụvaajnjadat jẹ ọy kạts jẹ
ọy ayook, nay jẹmpa tse'e pạne'e yakmọọydup jẹtse'e dụ'ix'íttat jẹ
jaanchja'vivatạjk jẹtse'e dụtuk'íxtat jẹ Nte'yam jẹ y'ayook. 12 Ve'em
tse'e dụtuujn jẹts jẹ'ẹ ve'e dụkọ́tstat dụka'amáydat jẹ Nte'yam jẹ
jyayu, jẹtse'e dụmutóndat dụmupạ́ktat jẹ Nte'yam jẹtse'e jẹ jayu
nụyojk jẹ Jesucristo dụjaanchjávadat. 13 Jẹ vaat tse'e ve'em dụtóndat
ku ve'e jẹ njaanchja'vinamda vyimpítụt to'kji jẹtse'e n'íxaimdinit jẹ
Nte'yam jẹ y'Onụk, jẹtse'e ọy jẹts va'ajts n'ijtumdinit, ve'em ax jo'n
jẹ Cristo y'it ọy jẹts va'ajts; 14 ka'a tse'e n'uk'ijtumdinit ax jo'n jẹ pi'k
ónụkta juu' ve'e dụka'ọynụja'vidup ti ve'e vinkọpk jẹtse'e yaktónụt,
juu' ve'e dụpanạjkxtup ọyjuu' ixpạjkụna, ve'em tse'e vyin'ạạ'njada
jẹ jayu juu' ve'e chọjktup jẹtse'e dụpanạjkxtat jẹ taay juu' ve'e
tuk'íxjụdup. 15 Ñojk'ọ́ye'e nkọjtsumdat jẹ tyụv jẹ'ẹ jẹ tsọjkụn mạạt
jẹtse'e ọy n'ijtumdinit jẹ Cristo mạạt, jẹ'ẹ juu' ve'e dụnụkuvajkip jẹ
jaanchja'vivatạjk, ve'em tse'e n'ijtumdinit ax jo'n jẹ jayu yẹẹ'k'apẹ́tta
jẹtse'e jyẹ'yada joma ve'e jẹ ọy vinma'yụn dụjayẹpta. 16 Ku ve'e
jẹ jayu jẹ ñi'kx jẹ kyọpk ọy pụm mạkk pụm, navyạạ'njup tse'e ọy

jẹ ee'm to'k kạ'ạjyji joma ve'e jẹ pajk ñamyukjụ, nụnạjkxjup tse'e jẹ y'uu'k jẹ jyụ'kx jẹtse'e dụyakmạkkpụk nụjom jẹ ñi'kx jẹ kyọpk. Nay ve'empa tse'e n'ijtumda jẹ Cristo mạạt. Ku tse'e to'k kạ'ạjyji nụto'k jaty ntsọjkumda jẹtse'e n'ijtumda jẹp jẹ Cristo kyạ'p pya'tkup, ve'em tse'e nnapyutạjkimjada jẹtse'e nụjom mạkk n'ijtumdinit to'k muk jẹ Cristo mạạt.

Vintsọ dụtsạk jẹtse'e jyoojntykadat jẹ jaanchja'vivatạjkta

17 Jẹja xa ạts miitse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n vyinkujk nmạạjmada jẹts ka'a ve'e m'ukjoojntykidinit ax jo'n jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụka'íxada jẹtse'e jẹ y'avintsọ vinma'yụn dụyaktonda, 18 juu' ve'e ijttup ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup kupi'ijts kukọọ'ts, juu' ve'e dụkajayẹjptup jẹ joojntykin juu' ve'e jẹ Nte'yam yajkyp, juu' ve'e dụkatinụja'vidup kụxe'e mạkk jẹ kyuvajk dụtumpạmda, 19 juu' ve'e kọọ'ktsọ'ọtyoondinup ku ve'e jẹ kạts dụtukmạạtjayẹ́pta jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap jyayẹjptup, juu' ve'e natyukkạtạjkijidup nụjom juu' jatye'e ka ọ́yap, ax nụyojk tse'e dụtsọjk'atạ'ạtsta juu' ve'e ka ọ́yap vintsọ ve'e yạ it ñaxy. 20 Ax ka'ats miitse'e jẹ Cristo jyẹ'ẹ ve'em myakvaajnjidi. 21 Mpanạjkxtup xa miitse'e jẹ Cristo kụx m'amọtunajxtu ve'e ku ve'e myakvaajnjidi, mtuk'íxjụdu tse'e jẹ tyụv jẹ'ẹ juu' ve'e ijtp jẹ Jesús kạjx. 22 Myaktuknụja'vidu tse'e jẹts ka'a ve'e ve'em m'ukjoojntykidinit ax jo'n mkọ'ọyjoojntykada y'ijt, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e xpanạjkxta y'ijt juu' ve'e ka ọ́yap, jẹtse'e ve'em myakvin'ạạ'ndi; 23 myaktuknụja'vidu ve'e jẹtse'e xyaktíktstinit jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda. 24 Joojntykada ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga mạạt jẹ nam jáyuvin juu' ve'e jẹ Nte'yam mmọọjyju, juu' ve'e pyạạm tụv jẹts va'ajts ku ve'e ñay'apạmnajxji.

25 Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e, ka'a tse'e m'uktaayidinit, tyụ́vame'e to'k jado'k xmukọ́tstat jẹ mmujáyuda, kụx anañụjoma ve'e n'ijtumda ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kụn'ijtumdi jẹ Cristo mạạt.

26 Ku ve'e m'ẹ́kjada, ka'a tse'e mtọkintóndat. Ka'a tse'e ẹjkjup mxạnáxtat. 27 Ka'a tse'e x'itụmọ'ọdat jẹ Satanás.

28 Jẹ'ẹ juu' ve'e mẹẹ'tsp tụy'it, ka'a tse'e y'ukmẹẹ'tsnit, jẹ ọy to'nụne'e jẹ kyạ'ạj tyuktónup, ve'em tse'e dụjayẹ́pụt juu' jẹtse'e dụputạ́kat pạn pạn jatye'e katih'ijtụxjụdup.

29 Ka'a tse'e ti ka ọ́yap xkọ́tstat; jẹ'ẹ ve'e mkọ́tstap juu' ve'e jẹ jayu mạkk dụyak'ijttinup to'k muk jẹ Cristo mạạt jẹts juu' jatye'e ọy to'nụxjadap pạn pạn jatye'e m'amọtunajxjụdup. 30 Ka'a tse'e xyaktsaachvinmáydat jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e tạjki jẹm mja'vin kạjxmda jẹtse'e m'íxjada mjayẹ́pjada van'it paat ku ve'e jẹ Nte'yam myaktaajnjidinit tum ọy jẹts tum va'ajts.

31 Masọkkạxta juu' jatye'e ka ọ́yap. Ka'a tse'e mjọtma'attat, m'ẹ́kjadat, mjọt'ánjadat, mạkk mtun'aajvụktat, mnavyinkọjtspẹ́tjadat, ka'a tse'e xnụkọ'ọvyinmáyadat jẹ mmujayu; 32 ñojk'ọ́ye'e ọy jayu mnapyạ́mjadat to'k jado'k, jẹtse'e mnatyukmọ'ọtjadat. Namyẹẹ'kxụxjada jẹ mtọ́kinda vimpit atụj, ve'em ax jo'n jẹ Nte'yam xtọkinmẹẹ'kxumdini jo'n jẹ Cristo kạjx.

5

1 Jẹ'ẹ ku ve'e n'ijtumda jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta jẹtse'e ọọy xtuntsọjkumda, jẹ'ẹ tse'e tonda jẹtse'e m'ijttinit ax jo'n jẹ Nte'yam. 2 Nachọ́kjada to'k jado'k, ve'em ax jo'n jẹ Cristo xtsọjkumdi jẹtse'e

xku'o̱o̱'kimdi. Ve'emts je̱'e̱ ve'e y'ijt ax jo'n je̱ tá̱nu̱k ya̱x juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktukvintsa̱'kip je̱tse'e du̱'o̱yjava.

3 Ku̱x je̱ Nte'yam je̱ jyayu miitse'eda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e vinko̱pk je̱ts ni pa̱na ve'e du̱kavinmáyu̱t je̱ts mtoondupe'e ax jo'n pa̱n pa̱n jatye'e je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintó̱kidup uk pa̱n pa̱n jatye'e je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jptup je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup. Ni pa̱na ve'e du̱kavinmaayvat je̱ts mtoondupe'e ax jo'n je̱ jayu ti du̱nas'ayó̱vada, 4 jyomva'anda tyiva'anda, o̱yvintso̱va juu' du̱ko̱tsta, kyatso̱'o̱tyónda ku ve'e du̱ko̱tsta juu' ve'e ka ó̱yap, ax ka'ats ya̱'a̱ ve'e du̱paa'ty du̱'akẹ̱ega; ñojk'ó̱ye'e je̱ Nte'yam xkuko̱jtsjadat je̱ maa'yu̱n juu' je̱'e̱ ve'e xtoojnjimdup. 5 Mnu̱ja'vidup xa miitse'e je̱ts ka'a ve'e je̱ ko̱'o̱yyaa'yap y'íttat je̱m je̱ Cristo je̱ts je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, nay ka'ava ve'e pa̱n pa̱n jatye'e kanaajk'ijtju̱dup va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱t; ka'a tse'e je̱m y'ijttuvat pa̱n pa̱n jatye'e juu' du̱nas'ayo̱'vidup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'eda juu' ve'e du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap. 6 Ka'ats miitse'e pa̱n mvin'a̱a̱'njadat ku ve'e vya'andat je̱ts ka'a ve'e vyinko̱pka je̱tse'e yaktónu̱t ax jo'n a̱tse'e tu̱nja'a, ku̱x ya̱ ka ó̱yap ka̱jx xa ve'e je̱ Nte'yam o̱o̱y du̱tunyaktsaachpaattinit je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e kaka̱tsu̱pa̱jkju̱dup. 7 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ka'a tse'e ve'em xtóndat ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e ve'em du̱toondup je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱.

8 Je̱p xa miitse'e to̱kin ja̱a̱tp m'ijtti, ve'em tse'e mtsu̱u̱nidi ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e ijttup je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t. Ax ka'ats miitse'e ve'em m'uk'ijttini, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Nte'yam mmo̱o̱jyjidi je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n. Joojntykada ve'em ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ajajtk it ja̱a̱t. 9 Ku̱x je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam yakvijp yakkejp, je̱'e̱ tse'e je̱ o̱y jáyuvin du̱jaye̱jpp, tyu-umpts je̱'e̱ ve'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ je̱tse'e jyoojntyka ax jo'n du̱paa'ty du̱'akẹ̱ega. 10 Payo̱'o̱yda o̱y vintso̱ ve'e xtóndat juu' ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n cha̱jkp. 11 Ka'a tse'e xtóndat ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱toondup juu' ve'e ni pa̱na kato'nu̱xjup, ve'em ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, ñojk'ó̱ye'e xyaknu̱ke̱'xnatá̱kadat je̱ts ka ó̱yap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tyoondup. 12 Ku̱x tso̱'o̱tyo'nu̱n je̱'e̱ ve'e ku ve'e yakka̱ts juu' jatye'e tyoondup ayu'uts. 13 Ku ve'e je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa kyujaj kyutu̱'kx je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, nu̱ke̱'xnatá̱ka tse'e nu̱jom tyanku̱x, 14 ku̱x je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa ve'e du̱kujajp du̱kuta̱'kxp nu̱jom juu' jaty. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ ka̱ts vya'añ:

Mits, ma̱kk maava, jo̱tviju̱,
pojtu̱ku̱ je̱tse'e mko̱o̱'k'ijtnit ax jo'n je̱ o̱o̱'kpa,
je̱tse'e je̱ Cristo mkujajju̱t mkuta̱'kxju̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ ka̱ts vya'añ.

15 Ax ve'em tse'e, o̱o̱ye'e mtunnay'íxjadat pa̱n vintso̱ ve'e juu' xtóndat xkó̱tstat, ka ve'emap ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱katinu̱ja'vidup; ve'eme'e xtóndat ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱nu̱ja'vidinup juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. 16 Nam m'o̱'yixju̱dup tse'e, je̱'e̱ tse'e mtóndap je̱tse'e je̱ jayu xtukpana̱jkxtat je̱ Nte'yam, ku̱x je̱ jayu juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, ko̱'o̱y jáyudats je̱'e̱ ve'e. 17 Ka'a tse'e o̱yvintso̱va juu' xtóndat; je̱'e̱ ve'e ixta o̱y je̱tse'e xnu̱jávadat pa̱n juu' ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n cha̱jkp. 18 Ka'a tse'e m'oo'ktat mmo'okjadat, ku̱x ku xa ve'e je̱ jayu y'uu'k myu'ukju̱, vintó̱kiyupts je̱'e̱ ve'e; ñojk'ó̱ye'e tonda juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp je̱ ma̱kkin ka̱jx je̱ts je̱ vinma'yu̱n ka̱jx juu' ve'e je̱ Espíritu Santo mmo̱o̱jyju̱dup. 19 Ko̱tsta to'k jado'k je̱ salmo ma̱a̱t je̱ u̱v ma̱a̱t juu' ve'e je̱

Nte'yam dụyakmájidup dụyakjaanchidup, yaknaxta jẹ ụv jẹ salmo jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ myạjin jẹ jyaanchin kạjx. 20 Pạn ti ve'e toojnjup kọjtsjup, xạ'ma kạjx tse'e xkukọjtsjadat jẹ Nte'yam, jẹ Dios Tee'. Jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo kạjx tse'e ve'em xtóndat.

Vintsọ dụtsạk jẹtse'e jyoojntykadat jẹp jyụụmp tyụjkp jẹ jaanchja'vivatạjkta

21 Kụx mvinja'vidup mvintsạ'kidupe'e jẹ Cristo, napyutạ́kajadats to'k jado'k.

22 Tạ'ạxtạjkta, napyạ́mjada jẹp jẹ mnụyaa'y kyạ'p pya'tkupta, ve'em ax jo'n jẹp jẹ Mạjạ Vintsạ́n kyạ'p pya'tkup kụm'ijtti. 23 Kụx jẹ yaa'tyạjk, jẹ'ẹ ve'e dụnụkuvajkip jẹ ñụdạ'ạx, ve'em ax jo'n jẹ Cristo dụnụkuvajka pạn pạn jatye'e jaanchja'vijidup, jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ jyayu dụyaktsọọkp jẹtse'e y'it jẹ'ẹ mạạtta ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kụy'ijtti. 24 Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n jẹ jaanchja'vivatạjk jẹp jẹ Cristo kyạ'p pya'tkup y'itta, nay ve'empa tse'e dụtsạk jẹtse'e jẹ tạ'ạxtạjk jẹp jẹ ñụyaa'y kyạ'p pya'tkup y'ítụt nụjom kạjx.

25 Yaa'tyạjkta, tsọkta jẹ mnụdạ'ạxta, ve'em ax jo'n jẹ Cristo dụtsạk jẹ jaanchja'vivatạjk jẹtse'e dụku'ọọ'ki, 26 ve'em tse'e y'ijttinit ọy jẹts va'ajts. Kụx jyaanchja'vidu ve'e jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, jẹ'ẹ kạjx tse'e tyuknụvaatsjidi jẹ tyọ́kinda. 27 Kyu'ọọ'kits jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹja vyinkujk dụpạạmnit jẹ mạjin mạạt, ve'em tse'e y'ijttinit ka tọkin mạạtap, ni pạna ve'e jẹ tọkin kyapaatụxjadat, ọy jẹts va'ajts jẹ'ẹ ve'e y'ijttinit. 28 Ax ve'em tse'e dụtsạk jẹtse'e jẹ yaa'tyạjk dụtsọ́kụt jẹ ñụdạ'ạx ve'em ax jo'n jẹ y'avintsọ ni'kxụkọpk dụtsạk jo'n. Pạn pạn xa ve'e jẹ ñụdạ'ạx dụtsọjkp, viinm tse'e ñachạkjụ. 29 Ka'a xa ve'e pạn juu' ve'e dụkatsọjkp jẹ y'avintsọ ni'kxụkọpk; ñojk'ọ́ye'e dụyakjoojntyka jẹtse'e dụ'ix'it. Nay ve'empa tse'e jẹ Cristo dụtún mạạt pạn pạn jatye'e jaanchja'vijidup, 30 jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e ijttup ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kụy'ijtti jẹ Cristo mạạt. 31 Ax yạ'ạ kạjx tse'e dụtsạk jẹtse'e jẹ yaa'tyạjk dụmasọọknit jẹ tyee' jẹ tyaak jẹtse'e jẹ ñụdạ'ạx dụmạạtnamyojkjinit, ax nụmẹjtsk tse'e jyajttinit ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kụy'ijtti. 32 Ọọy xa yạ'ạ ve'e tyunmạjạkạtsa, ka'ats yạ'ạ ve'e yaknụjava y'ijt, jẹ'ẹts ạtse'e ntijp pạn vintsọ ve'e jẹ Cristo y'it mạạt pạn pạn jatye'e jaanchja'vijidup. 33 Ọyam tse'e vye'ema, va'an tse'e jẹ yaa'tyạjk jẹ ñụdạ'ạx dụtsạkụ ax jo'n viinm ñachạkjụ jo'n; jẹts jẹ tạ'ạxtạjk, va'an tse'e jẹ ñụyaa'y dụvintsạ'ạga.

6

1 Pi'k ónụkta, kạtsạpạkta jẹ mtee'da jẹ mtaakta ax jo'n jẹ Mạjạ Vintsạ́n dụtsạk, kụx ve'eme'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga. 2 Kụx jẹ muto'k pava'nụn juu' ve'e jẹ vaandụk mạạt, jidụ'ụm tse'e vya'añ: "Vintsạ'ạgada jẹ mtee'da jẹ mtaakta, 3 ve'em tse'e ọy mtsạạnadat jẹtse'e may xạạj may joojnt mjoojntykadat yaja naxviijn." Jidụ'ụm tse'e jẹ pava'nụn vya'añ juu' ve'e jẹ vaandụk mạạt.

4 Onụk tee'da, ka'a tse'e xyakjọtma'attat jẹ m'ónụkta; ñojk'ọ́ye'e xkọ́tstat xka'amáydat jẹtse'e xtuk'íxtat vintsọ ve'e dụmutóndat dụmupạ́ktat jẹ Mạjạ Vintsạ́n.

5 Mutoompa jáyuda, kạtsạpạkta jẹ mvintsạnda yaja naxviijn jẹ vintsạ'kin mạạt, jẹ ja'vin mạạt jẹ tsạ'kin mạạt, to'k aaj to'k jọọt, ve'em ax jo'n jẹ Cristo viinm kụxkạtsụpạjkti jo'n.

6 Mutonda ka van'ítjyap ku ve'e m'íxjada jẹtse'e ve'em ọy mnaajk-
tanuva'anjada jẹ'ẹ mạạtta; ñojk'ǫ́ye'e mutonda ax jo'n jẹ Cristo jẹ myu-
toompa jẹ myupạjkpa, to'k aaj to'k jọọt ax jo'n jẹ Nte'yam dụtsạk jo'n.
7 To'k jọọte'e xmutóndat, ve'em ax jo'n jẹ Mạjạ Vintsạ́n kụxmutoondi
kụxmupạjkti jẹts ka'a ve'e jẹ jayu, 8 kụx mnụja'vidup miitse'e jẹts
mọ'ọjadap jẹ'ẹ ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n juu' ve'e tukkạda'akjup to'k jado'k
pạn vintsọ ve'e juu' ve'e ọy juu' ve'e ka ọy tụdụtonda tụdụkọtsta, jẹ
mutoompa jẹts jẹ yaktoompa.
9 Jẹts miitsta, yaktoompa jáyuda, nay ve'empats miitse'e xtoonduvat
mạạt jẹ mtoompada, mukọtsta ọy aaj ọy jọọt, ka'a tse'e jẹ atsạ'kin mạạt
xmukǫ́tstat, kụx mnụja'vidupe'e jẹts ve'em miitse'eda ax jo'n jẹ'ẹda,
m'ijttuvape'e jẹp jẹ Mạjạ Vintsạ́n kyạ'p pya'tkup, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹm
tsapjọọtm ijtp. Ni pạ́nats jẹ'ẹ ve'e dụkaviijnk'íx.

Juu' ve'e tyukmạạdaaktup pạn pạn jatye'e jẹ Cristo dụjaanchja'vidup

10 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, ax juu'ts ạtse'e nkọjtskukạjxip, jẹ'ẹts
jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e mạkk mnaajk'ijtjidinit to'k muk jẹ Mạjạ Vintsạ́n mạạt
jẹ mạkkin kạjx juu' ve'e jẹ Nte'yam mmọọjyjụdup. 11 Ve'em ax jo'n
jẹ tojpa mạkk aaj mạkk jọọt y'it ku ve'e tụñaxyạxjụ ax jo'n jẹ tojpa
ñaxyạxjụ ku ve'e y'atso'oxtonuva'añ, nay ve'empats miitse'eda mạkk
aaj mạkk jọọt m'ijttinit jẹ'ẹ kạjx ku ve'e xjayẹpta nụjom juu' ve'e jẹ
Nte'yam mmọọjyjụdup jẹtse'e x'amạạdaagadat jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e
dụnụvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjạyuvaptạjkta jẹtse'e mvin'ạạ'nuva'anjada.
12 Kụx ka jẹ'ẹp xa ụụ'me'e nmạạtnacho'oxpạjkumjụdup jẹ
nmujáyuvamda juu' ve'e tsu'utsax juu' ve'e nụụ'pụnax, jẹ'ẹ ve'e
jẹ kọ'ọyjáyuvapta pạn pạn jatye'e yakkutojktup jẹm pọj jọọtm,
pạn pạn jatye'e dụnụmájidup jẹtse'e dụkạ'mada jẹ'ẹda juu' ve'e
dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ. 13 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ve'em ax jo'n
jẹ tojpa mạkk ñaajk'ítjụ ku ve'e tụñaxyạxjụ ax jo'n jẹ tojpa ñaxyǫ́xjada,
nay ve'empats miitse'e mạkk aaj mạkk jọọt mnaajk'ijtjidinit jẹ'ẹ kạjx
ku ve'e xjayẹpta nụjom juu' ve'e jẹ Nte'yam mmọọjyjụdup, ax ve'em
tse'e juu' xmutẹ́nadat van'it ku ve'e jẹ kọ'ọyjáyuvap mvinkumínajadat.
Ax kuts yạ'ạ ve'e ñáxụt, ọy tse'e mtándat. 14 Ve'em ax jo'n jẹ tojpa jẹ
tyiintsóm ñapyạ'mụxjụ, ve'empats miitse'e tyụ́vam juu' xkǫ́tstat. Jẹts
ve'em ax jo'n ñatyukxạxjụ jẹ pojxụn ax jo'n jẹ nụxoya, ve'empats miitse'e
xtoonduvat xạ'ma juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip. 15 Ve'em ax jo'n jẹ tojpa
ñay'apạạmdụkaja jo'n ku ve'e jẹ tyukva'kụn dụtukva'aga, ve'empats
miitse'e mnay'apạạmdụkajadat jẹtse'e jẹ jayu xvaajnjadat jẹ ọy kạts jẹ
ọy ayook, ve'em tse'e dụnụjávadat vintsọ ve'e y'íttat ọy jọọt jẹ Nte'yam
mạạt. 16 Jẹts ve'em ax jo'n jẹ tojpa jẹm kyạ'm dụmats'it to'k jẹ escudo
juu' ve'e natyukkuvaajnjup jẹtse'e jẹm dụyakpi'its nụjom jẹ ko'mụn juu'
ve'e tọọyp jẹtse'e yaktuknụkuj, ve'empats miitse'e mạkk xjaanchjávadat
jẹ Nte'yam, ve'em tse'e mkah'amạạdaagajadat jẹ kọ'ọyjáyuvap juu'
ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjayuvaptạjkta. 17 Ve'em ax jo'n jẹ
tojpa dụjayep jẹ pyojxụn kujop, nay ve'empats miitse'e xnụja'vidinit
jẹts jẹ Nte'yame'e jẹ mtọkin mtuknụvaatsjụdu; jẹts ve'em ax jo'n jẹ
tojpa jẹ yajkxy tsojx dụyaktún, nay ve'empa tse'e jẹ jayu xvaajnjadat jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook juu' ve'e jẹ Espíritu Santo mmọọjyjụdu. 18 Ijtp tse'e
mtsapkǫ́tstat pạn ti vinma'yụne'e jẹ Espíritu Santo mmọ'ọjadap. Jẹ'ẹ
kạjx tse'e, nakyujoojntykajada, xạ'ma kạjx tse'e xnụtsapkǫ́tstat nụjom
jẹ Nte'yam jẹ jyayu. 19 Ve'empats ạtse'e to'k aaj xnụtsapkọjtstuvat,

ve'emts ạtse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ aaj jẹ̱ ayook xmọ̱'ọ̱t vintsọ̱ ạtse'e to'k aaj to'k jọ̱ọ̱t juu' nkọ́tsụ̱t, ve'emts ạtse'e jẹ̱ jayu nvaajnjadat jẹ̱ ọ̱y kạ̱ts jẹ̱ ọ̱y ayook juu' ve'e kayaknụja'vip y'ijt. 20 Yạ̱ ayook kạ̱jxts ạtse'e jẹ̱ Nte'yam xvinkạ̱ạ̱jn jẹ̱ts ạtse'e jẹ̱ kukạ́tsiva n'ítụ̱t. Ax yapts ạtse'e poxụ̱ntụ̱jkp ụ̱xyam n'it kụ̱xe'e ạts yạ̱ ayook jẹ̱ jayu nvaajñja. Nụ̱tsapkọ̱tsta ạts to'k aaj jẹ̱ts ạtse'e yạ̱ ọ̱y kạ̱ts yạ̱ ọ̱y ayook jẹ̱ jayu va'ajts nvaajnjadat, ve'em ax jo'n dụ̱vinmachjụ̱ jo'n.

Ku jẹ̱ Pablo kyojtskukạ̱jxini

21 Yạ̱ n'útsamda yạ̱ n'ajchamda Tíquico, juu' ve'e ọ̱ọ̱y ntuntsọ̱jkumdup jẹ̱tse'e to'k aaj to'k jọ̱ọ̱t xputạ̱jkimda jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n jẹ̱ tyoonk kạ̱jx, yạ̱'ạ̱ tse'e mtuknụjávajadap nụ̱jom pạ̱n vintsọ̱ ạtse'e ụ̱xyam n'it jẹ̱ts juu' ạtse'e ntuump. 22 Jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jxts ạts miits yạ̱'ạ̱ ve'e ntuknụ̱kẹ̱xta jẹ̱tse'e mva'nụ̱xjadat pạ̱n vintsọ̱ ạ̱ạtse'e ụ̱xyam n'it jẹ̱tse'e myakjọ̱t'amáj̨ajadat.

23 Jẹ̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jẹ̱ts jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n Jesucristo, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dụ̱pạ́mdap jẹ̱ ọ̱y jọ̱ọ̱t, jẹ̱ tsọ̱jkụ̱n, jẹ̱ts jẹ̱ jaanchja'vin jẹ̱m jẹ̱ utsta jẹ̱ ajchta mạ̱ạ̱t jẹ̱ utsta jẹ̱ tsạ̱'ạ̱da jya'vin kạ̱jxmda. 24 Jẹ̱ Nte'yam tse'e dụ̱kunoo'kxup to'k kạ̱'ạ̱jyji pạ̱n pạ̱n jatye'e ijtp dụ̱tsọ̱jktup jẹ̱ nMạ̱jạ̱ Vintsạ́namda Jesucristo.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Filipos

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ma̱a̱t je̱ Timoteo, je̱ Nte'yam je̱ myutoompada je̱
myupa̱jkpada. Máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntukna̱ke̱xta pa̱n pa̱n jatye'e je̱
jaanchja'vivata̱jk dna̱na̱vinténidup ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e yakpa̱a̱mdup
je̱tse'e pyutá̱kajadat, nay ve'empa anañu̱joma je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu'
ve'e ijttup to'k muk je̱ Jesucristo ma̱a̱t je̱m filíposit kyajpu̱n ka̱jxm. 2 Je̱
Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e
mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo du̱nu̱tsapka̱jts je̱ jaanchja'vivata̱jk

3 Ijtp a̱tse'e je̱ Nte'yam nkuka̱jtsja ku a̱ts miitse'e njaa'myétsta.
4 Vinnaajknáx a̱tse'e ntsapka̱ts, nnu̱tsapko̱jtstupts a̱ts miitse'e je̱
xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t 5 ku̱x mnapya̱a̱jmju̱dupe'e a̱ts ma̱a̱t je̱tse'e ve'em
vya'kxtu̱ku̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. Ve'em tse'e xtoondi je̱ muto'k xa̱a̱j ku
a̱tse'e x'amo̱tunajxti je̱tse'e ve'em xtonda u̱xyam paat. 6 Vinjávats a̱tse'e
ntañ je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e du̱yakje̱ji je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱m mja'vin ka̱jxmda,
ve'em tse'e du̱jaa'któnu̱t van'it paat ku ve'e m'ijttinit o̱y je̱ts va'ajts je̱ xa̱a̱j
ku ve'e je̱ Jesucristo myiinnuvat. 7 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup,
pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱ts miitse'e ve'em njávadat ntsó̱ktat,
ku̱x pa̱n yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp n'it ukpu̱ naspa̱ka a̱tse'e n'it je̱ts a̱tse'e
je̱ jayu ntuk'ix je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, miitsts
a̱tse'e ntukma̱a̱tjaye̱jptup je̱ maa'yu̱n juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnji.
8 Ñu̱ja'vip xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ts o̱o̱y a̱ts miitse'e anañu̱joma ntuntso̱kta,
nyak'ana̱a̱'ktup a̱ts miitse'e je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Jesucristo pya̱a̱m
yam a̱ts nja'vin ka̱jxm. 9 Nnu̱tsapko̱jtstupts a̱ts miitse'e je̱tse'e je̱ tso̱jku̱n
juu' ve'e mjaye̱jptup, je̱'e̱ tse'e nu̱yojki'ata̱'a̱tsup je̱ nu̱ja'vin ma̱a̱t je̱ts
je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n ma̱a̱t, 10 ve'em tse'e m'o̱'yixjadat je̱tse'e xvinkóndat je̱
y'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e m'ijttinit o̱y je̱ts va'ajts, ka to̱kin ma̱a̱tap, van'it paat tse'e
ve'em m'ijttinit ku ve'e je̱ Cristo myiinnuvat. 11 Ku ve'e xvinko̱nda je̱
y'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Jesucristo mputá̱kajada, mjoojntykidup tse'e
ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga je̱tse'e o̱y nu̱ko̱tsa je̱ts yakma̱ja yakjaancha
je̱ Nte'yam y'ijtnit.

"A̱ts ka̱jx, je̱ Criistots je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykin"

12 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ntsa̱jkp xa a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts
nu̱yojke'e je̱ jayu du̱nu̱jávada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e
pa̱kmuk n'it. 13 Ax ve'em tse'e je̱ tojpata̱jk juu' ve'e ijttup je̱ja je̱ yakku-
tojkpa vyinkujk juu' ve'e je̱ ma̱ja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip, je̱ts nu̱jom je̱ jayu,
je̱'e̱ tse'e du̱nu̱ja'vidup je̱ts yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp n'it ku̱xe'e a̱ts je̱ Cristo
nmutún nmupu̱k. 14 Nay ve'empa tse'e ku ve'e du̱'ixta je̱ts yap a̱tse'e
poxu̱ntu̱jkp, nu̱may tse'e je̱ utsta je̱ ajchta to'k aaj to'k jo̱o̱t ñapyámjada
je̱m je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n y'am kya̱'m, nu̱yojk ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱tts je̱'e̱ ve'e
du̱ko̱tsta je̱ Nte'yam je̱ y'ayook.

15 Je̱ja xa ve'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Cristo jye̱'e̱ je̱ jayu du̱vaajnjidup ku̱x
cho̱jktupe'e je̱tse'e je̱ jayu vyintsa̱'a̱gajadat je̱ts ka'a ve'e a̱ts. Ax jéjadava
tse'e juu' ve'e o̱y aaj o̱y jo̱o̱t je̱ jayu du̱vaajnjidup ku̱x nma̱a̱tnayja'vijidup
a̱tse'e, 16 xtso̱jktup a̱tse'e ku̱x ñu̱ja'vidupe'e je̱ts je̱'e̱ ka̱jx a̱tse'e yaja n'it

kṵxe'e ạ̱ts jẹ̱ jayu ntuk'ix jẹ̱ts tyṵ́vam jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ o̱y kạ̱ts jẹ̱ o̱y ayook. 17 Jẹ̱
jayu juu' ve'e dṵtso̱jktup jẹ̱tse'e vintsạ̱'ạ̱ga y'íttat, jẹ̱ y'avintso̱ o̱'yinjits
jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'íxtidup ku ve'e jẹ̱ jayu dṵvaajnjada jẹ̱ Cristo jyẹ̱'ẹ̱. Ka to'k
jo̱o̱tap tse'e ve'em dṵtonda, ñasja'vidupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts nṵyojk ạ̱tse'e
ntsaachpaa'tṵt yap poxṵntṵjkp kṵxe'e ve'em dṵtonda. 18 Ax pạ̱n to'k aaj
to'k jo̱o̱t tse'e dṵtonda ukpṵ ka to'k aaj to'k jo̱o̱tape'e, xo̱o̱jntkpts ạ̱tse'e
ku ve'e jẹ̱ jayu yakvaajñja jẹ̱ Cristo jyẹ̱'ẹ̱.

Ax xo̱o̱jntkpts ạ̱tse'e njaa'k'ítṵt 19 kṵx nmṵja'vinup ạ̱tse'e jẹ̱ts o̱y ạ̱ts
yạ̱'ạ̱ ve'e ntuknáxṵt jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx ku ạ̱ts miitse'e xnṵtsapko̱tsta jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx
ku ạ̱tse'e xputạ̱ka jẹ̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹ̱m jẹ̱ Jesucristo jya'vin
kạ̱jxm. 20 Juu'ts ạ̱tse'e ntsạ̱jkp jẹ̱ts ạ̱tse'e n'a'ix, jẹ̱'ẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts ạ̱tse'e
to'k aaj to'k jo̱o̱t nkutyónṵt jẹ̱ toonk juu' ạ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam xmo̱o̱y, ve'em
tse'e ṵxyam jẹ̱ts vintso̱ ve'e yạ̱ it ñaxy jẹ̱ Cristo yakmạ̱ja yakjaancha
y'ijtnit ạ̱ts yạ̱ nni'kx yạ̱ nko̱pk kạ̱jx, pạ̱n joojntykip ạ̱tse'e uk pạ̱n o̱o̱'kp
ạ̱tse'e. 21 Ạ̱ts kạ̱jx, jẹ̱'ẹ̱jyjits ạ̱tse'e ntsạ̱jkp jẹ̱tse'e jẹ̱ Cristo yakmạ̱ja
yakjaancha y'ijtnit. Ax pạ̱n o̱o̱'kpts ạ̱tse'e, ạ̱ts jẹ̱ n'o̱'yints jẹ̱'ẹ̱ ve'e.
22 Ax pạ̱n jaa'kjoojntykipts ạ̱tse'e yaja naxviijn, o̱'yip tse'e jẹ̱ts ạ̱tse'e jẹ̱
Cristo njaa'kmutónṵt njaa'kmupạ́kṵt. Ka'a xa ạ̱tse'e nnṵjava pạ̱n juu'
ạ̱tse'e kṵnvinkạ́n. 23 Tso'oxts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts ạ̱tse'e nnṵjávat juu' ạ̱tse'e
ntsạ̱jkp. Muto'k viijn, ntsạ̱jkpts ạ̱tse'e jẹ̱ts ạ̱tse'e n'o̱o̱'kṵt jẹ̱ts ạ̱tse'e ve'em
n'ijtnit jẹ̱ Cristo mạ̱ạ̱t, ạ̱ts jẹ̱ n'o̱'yine'e ve'em kṵy'it. 24 Ax jado'k viijn,
miits jẹ̱ m'o̱'yindats jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts ạ̱tse'e njaa'kjoojntykat yaja naxviijn.
25 Kṵx ạ̱tse'e ve'em vinjava ntañ, nnṵja'vipts ạ̱tse'e jẹ̱ts njaa'kmạ̱ạ̱ttándap
ạ̱ts miitse'e jẹ̱tse'e nṵyojk o̱y mtaandinit jẹ̱ Cristo mạ̱ạ̱t jẹ̱tse'e nṵyojk
mxo̱o̱jntktinit jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx ku jẹ̱'ẹ̱ ve'e xjaanchjávada, 26 ax ve'em tse'e o̱o̱y
mtunxo̱o̱ndṵktat jẹ̱ Mạ̱jạ̱ Vintsạ́n Jesucristo kạ̱jx ku ạ̱tse'e jado'k nax
n'ijtnuvat miits mạ̱ạ̱tta.

27 Pạ̱n ti ve'e toojnjup ko̱jtsjup, joojntykada ve'em ax jo'n dṵpaa'ty
dṵ'akẹ̱ẹ̱ga mạ̱ạ̱t jẹ̱ o̱y kạ̱ts jẹ̱ o̱y ayook, jẹ̱ maa'yṵnts jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu'
ve'e jẹ̱ Cristo tyoojnjip jẹ̱ jayu. Ax pạ̱n nạ̱jkxpts ạ̱ts miitse'e nku'ixta
uk pạ̱n jékum ạ̱tse'e, ntsạ̱jkpts ạ̱tse'e jẹ̱ts ạ̱tse'e jẹ̱ kạ̱ts nmọ́tuvṵt jẹ̱ts
mạ̱kke'e mnaajk'ítjada to'k jẹ̱ ja'vin mạ̱ạ̱t jẹ̱ts to'k jẹ̱ vinma'yṵn mạ̱ạ̱t,
mạ̱kk aaj mạ̱kk jo̱o̱te'e xtonda vintso̱ ve'e nṵyojk jẹ̱ o̱y kạ̱ts jẹ̱ o̱y
ayook yakjaanchjávat 28 jẹ̱ts ka'a ve'e xtsạ̱'ạ̱gada ni vintso̱va pạ̱n pạ̱n
jatye'e mtso'oxpạ̱jkjṵdup. Pạ̱n ve'em tse'e xtonda ax jo'n ạ̱tse'e tṵnja'a,
myaknṵkẹ̱'xnatạ́kadap tse'e jẹ̱ts vintọ́kidap jẹ̱'ẹ̱ ve'eda jẹ̱ts miitse'e
mtso̱'o̱ktat jẹ̱'ẹ̱ kạ̱jx ku ve'e jẹ̱ Nte'yam mputạ́kajada. 29 Jẹ̱ Nte'yam tse'e
mmo̱o̱jyjṵdu jẹ̱ xo̱o̱jntkṵn ka ko̱o̱jyape'e jẹ̱tse'e xjaanchjávadat jẹ̱ Cristo,
ve'empa ve'e jẹ̱tse'e xkutsaachpaadiduvat. 30 Ṵxyam tse'e m'o̱'yixjada
jẹ̱ts ạ̱tse'e xputạ́kadat jẹ̱tse'e kijpx n'amạ̱ạ̱daaguimdat jẹ̱ kyo̱'o̱y jẹ̱'ẹ̱.
M'ixtu tse'e juu' ạ̱tse'e ntoon jẹ̱ts ạ̱tse'e nyakvintọki jẹ̱ kyo̱'o̱y jẹ̱'ẹ̱, nay
jẹ̱'ẹ̱jyam jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ạ̱tse'e ṵxyam ntuump, ve'em ax jo'n jẹ̱ kạ̱ts
xmọ́tuda.

2

Jẹ̱ Nte'yam tse'e dṵyakmạ̱ji dṵyakjaanchi jẹ̱ Cristo

1 Ax ve'em tse'e, jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku ve'e mnaajkmạ̱kkpákjada kṵxe'e to'k
muk m'itta jẹ̱ Cristo mạ̱ạ̱t, ku ve'e mjo̱t'amạ́jada jẹ̱ tso̱jkṵn kạ̱jx, ku
ve'e xjayẹ̱pta jẹ̱ Espíritu Santo jẹ̱m mja'vin kạ̱jxmda, ku ve'e jẹ̱ jayu
x'ama'atjada ku ve'e chaachpaa'ty, jẹ̱ts ku ve'e jẹ̱ tukmo̱'tṵn xjayẹ̱pta,

2 yakpo'okta to'k aaj ąts yą nxǫǫjntkụn jẹ'ẹ kąjx ku ve'e xjayẹpta
to'k jẹ vinma'yụn, to'k jẹ tsǫjkụn, jẹts to'k jẹ jǫǫt to'k jẹ ja'vin.
3 Ka'a tse'e ti xtóndat jẹ m'avintsǫ ǫ'yin kąjxji ukpụ jẹ'ẹ kąjx ku ve'e
mnamyąjava'anjada, nụụ'k aaj nụụ'k jǫǫte'e to'k jado'k xjávadat juu'
ve'e viijnkta, ve'em ax jo'n jẹ'ẹ ve'e nụyojk kụdụnụmájidi jẹts ka'a ve'e
miitsta. 4 Ni pąna ve'e jẹ y'avintsǫ ǫ'yinji dụka'íxtat, jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e
tyuk'ǫ'yiduvap jẹ viijnk jayu.

5 Ve'em xa ve'e dụtsąk jẹtse'e jẹ vinma'yụn xjayẹ́ptat ax jo'n jẹ
vinma'yụn juu' ve'e jẹ Cristo Jesús jyayejpp. 6 Ǫyam jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam,
kyuvąjkts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụkayaktónụt jẹ mąjin jẹ jaanchin juu' ve'e
jyayejpp kụx jẹ Nte'yam jẹ'ẹ ve'e, 7 ñojk'ǫ́ye'e dụmasąąk nụjom juu'
ve'e y'ix jyayẹjp jẹtse'e jyayuvimpijt, ve'em tse'e ñapyąąjmji ax jo'n jẹ
jayu juu' ve'e patto'nip. 8 Ax ku tse'e ñapyąąjmji ax jo'n jẹ patto'niva,
va'ajts nụụ'k va'ajts naxkąda'akyts jẹ'ẹ ve'e ñapyąąjmji jẹtse'e jẹ Dios Tee'
dụkątsąpụjk van'it paat ku ve'e y'uk'ąą'k jẹm cruz kąjxm, ve'em ax jo'n
jẹ mąją tǫkin kụdụtuujn. 9 Jẹ'ẹ kąjx tse'e ǫǫy jẹ Nte'yam tyunyakmájiji
tyunyakjaanchiji, jẹm tse'e kąjxm ǫǫy dụtumpụụjm jẹtse'e myǫǫjyji jẹ
xąąj juu' ve'e dụnụmąjikąjxp dụnụjaanchikąjxp, 10 ve'em tse'e ku ve'e
yak'amǫtunáxụt jẹ Jesús jẹ xyąąj, kǫxkt́ẹnadap tse'e nụjom pąn pąn
jatye'e ijttup jẹm tsapjǫǫtm, yaja naxviijn, jẹts pąn pąn jatye'e ijttup jẹp
naxviijnit itụpa'tkup, 11 anañụjoma tse'e vya'andat jẹts jẹ Jesucristo jẹ'ẹ
ve'e jẹ Mąją Vintsąn. Jẹ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jẹ'ẹ jẹ myąjin jẹ
jyaanchin kąjx tse'e ve'em dụtóndat dụkǫ́tstat.

Ve'em xa ve'e jẹ jaanchja'vivatąjkta ax jo'n may jẹ kujajpa jẹ kutą'kxpa

12 Jẹ'ẹ kąjx tse'e, miitsta, juu' ątse'e ǫǫy ntuntsǫjktup, ve'em ax jo'n
xkutyoondi jẹ ayook juu' ąts miitse'e nvaajnjidu ku ątse'e n'ijt miits
mąątta, nụyojkts jẹ'ẹ ve'e ụxyam dụtsąk jẹtse'e xkutyóndat ku ątse'e
jékum n'it. Tonda vintsǫ ve'e ǫy m'ijttinit jẹ Nte'yam mąąt. Ja'vip
tsą'kip tse'e ve'em xtóndat, 13 kụx jẹ Nte'yam jẹ'ẹ ve'e mmǫǫjyjụdup ka
jẹ'ẹjyap jẹ vinma'yụn jẹtse'e xtsǫ́ktat juu' jẹ'ẹ ve'e chąjkp, nay ve'empa
ve'e jẹ mąkkin jẹtse'e ve'em xtóndat xkǫ́tstat. 14 Nụjom juu' jatye'e
mtoondup mkǫjtstup, ǫy yakxǫ́n tse'e xtóndat xkǫ́tstat, ka'a tse'e to'k
jado'k xpakǫ́tstat uk mnakyǫjtsvintsǫ́vjadat, 15 ve'em tse'e ni pąna jẹ
tǫkin mkapaatụxjadat, ni tía ve'e juu' ve'e ka ǫ́yap, jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk
tse'e m'íttat juu' ve'e va'ajts aaj va'ajts jǫǫt joojntykidup jẹja nụmay
jayu akujk juu' ve'e kǫ'ǫyjoojntykidup jẹts ka vintụ́vap juu' dụtonda.
Ve'em tse'e m'íttat yaja naxviijn ax jo'n may jẹ maatsa juu' ve'e yą
naxviijnit it dụkujajp dụkutą'kxp, 16 mtuknụjávadap tse'e jẹ jayu vintsǫ
ve'e dụjayẹ́ptat jẹ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp. Pąn mtoondup
tse'e ve'em, ǫǫyts ątse'e ntunxǫǫndụkụt miits kąjxta jẹ xąąj ku ve'e jẹ
Cristo myiinnuvat, jẹ'ẹ kąjx tse'e kụxe'e kyavintǫki juu' ątse'e ntoon
nkǫjts ku ątse'e n'ijt miits mąątta. 17 ẹǫ'ktu ve'e jẹ tąnụk ku ve'e jẹ
Nte'yam yaktukvintsą'ki jẹm yǫjxpẹjtụn kąjxm jẹtse'e jẹ jayu ǫy y'íttat
jẹ Nte'yam mąąt. Nay ve'empats ątse'e, pąn ǫǫ'kp ątse'e jẹts jẹ'ẹ kąjxe'e
to'k aaj to'k jǫǫt xjaanchjávadat jẹ Jesucristo, xǫǫjntkpts ątse'e n'it. 18 Nay
ve'emts ątse'e ntsąk jẹtse'e mxǫǫndụktat ąts mąąt.

Jẹ Timoteo mąąt jẹ Epafrodito

19 Pąn vaamp tse'e jẹ Mąją Vintsąn Jesús, tsǫjk ątse'e nkẹ́xụt jẹ Timoteo
jẹtse'e nąjkx mku'íxjada, ve'emts ątse'e nxǫǫndụkụt ku ątse'e nnụjávat

pa̱n vintso̱ miitse'e je̱mda. 20 Je̱'e̱jyji ve'e to'k je̱ vinma'yu̱n du̱jaye̱jpp
a̱ts ma̱a̱t. Ve'em ax jo'n a̱ts miitse'e o̱o̱y ntunvinmayda, nay ve'empats
je̱'e̱ ve'e o̱o̱y mtunvinmaajyju̱duva. 21 Nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e viijnkta,
y'íxtidupts je̱'e̱ ve'e je̱ y'avintso̱ o̱'yinji, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱tonuva'anda
juu' ve'e je̱ Cristo Jesús cha̱jkp. 22 Ax mnu̱ja'vidup tse'e vintso̱ ve'e
je̱ Timoteo du̱yaknu̱ke̱'xnata̱ka je̱ts tyuumpe'e je̱ y'o̱y je̱'e̱. Ve'em ax
jo'n je̱ jayu je̱ y'ónu̱k pyuta̱kaja, xputa̱jkipts a̱ts je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e je̱
jayu nvaajnjada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 23 Ku̱x tse'e ve'em, je̱'e̱ ka̱jxts
a̱tse'e n'a'ix je̱ts a̱ts miitse'e ntuk'aké̱xadat je̱tse'e na̱jkx mku'íxjada tun
jatyji ku a̱tse'e nnu̱jávat pa̱n jaa'kpoxu̱nta̱ktsa̱a̱nap a̱tse'e uk pa̱n ka'a.
24 Nayja'vijinupts a̱tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx je̱ts tso̱jk a̱tse'e viinm miits
na̱jkx nku'ixta.
25 Ve'em a̱tse'e nnasjava je̱ts vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱ts miitse'e u̱xyam
ntuknu̱ké̱xtat ya̱ n'útsamda ya̱ n'ajchamda Epafrodito, ya̱'a̱ juu' a̱tse'e
ya̱ toonk ntukma̱a̱ttuump je̱tse'e ntukma̱a̱t'ama̱a̱daaga je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱,
juu' a̱ts miitse'e xtuknu̱ke̱jxtu je̱ts a̱tse'e xmutónu̱t. 26 O̱o̱yts ya̱'a̱ ve'e
du̱tuntsa̱k je̱tse'e y'ítu̱t anañu̱joma miits ma̱a̱tta, o̱o̱y tse'e du̱tunvinmay
ku̱xe'e xmó̱tudi je̱ ka̱ts je̱ts pa̱jkju ya̱'a̱ ve'e. 27 Tyú̱vam xa ve'e je̱ts ma̱kk
ya̱'a̱ ve'e o̱o̱y tyumpa̱jkji, o̱o̱'ku̱n ámani ya̱'a̱ ve'e vye'na. Ax je̱ Nte'yam
tse'e tukmo̱'tju. Ka ya̱'a̱jyap tse'e tyukmo̱'t, xtukmo̱'tpa a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ts
a̱tse'e nkatsaachvinmañáxu̱t. 28 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e nu̱yojk ntsa̱k je̱ts a̱ts mi-
its ya̱'a̱ ve'e ntuknu̱ké̱xtat je̱tse'e ve'em mxo̱o̱ndu̱ktat ku ve'e x'íxtinuvat,
ve'emts a̱tse'e vinjo'n nko̱o̱'knavyinma'yu̱nmo̱o̱jyjinuvat. 29 Ku ve'e
jye̱'yat, kuvá̱ktats ya̱'a̱ ve'e je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t ku̱x mnay'útsijidup
mnay'ajchijidup mnay'útsijidup mnacha̱'a̱ijidupe'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx.
Vintsa̱'a̱gada je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e ve'em ax jo'n ya̱'a̱, 30 ku̱x
o̱o̱'ku̱n ámani ya̱'a̱ ve'e vye'na ku ve'e je̱ Cristo du̱mutuujn du̱mupu̱jk,
napya̱a̱jmju tse'e je̱m je̱ o̱o̱'ku̱n y'am kya̱'m ku a̱tse'e xtoojnji juu' miitse'e
mka'o̱'yixju̱du je̱ts a̱tse'e xtoojnjadat.

3

Je̱ Cristo ka̱jx tse'e je̱ jayu kyayaktokimpu̱m

1 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, xo̱o̱ndu̱kta ku̱xe'e to'k
muk m'itta je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t. Ka'ats a̱tse'e nko̱'o̱yjáva ku a̱tse'e
njaaynuva juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'vidu, ku̱x miits je̱ m'o̱'yin ka̱jxta
xa je̱'e̱ ve'e. 2 Nay'íxjada je̱'e̱ ka̱jxta juu' ve'e du̱toondup je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱,
juu' ve'e du̱tso̱jktup je̱tse'e je̱ jayu je̱ ixta'nu̱n du̱ni'kxmadat du̱ko̱jmadat.
3 U̱u̱'mda xa je̱'e̱ ve'eda juu' ve'e je̱ ixta'nu̱n ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam
y'o̱yja'vip ku̱x nvinja'vimdup nvintsa̱'kimdupe'e je̱ Nte'yam je̱ Espíritu
Santo ka̱jx je̱tse'e nxo̱o̱jntkumda ku̱xe'e to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo
Jesús ma̱a̱t. Ka'a tse'e njaanchja'vimda je̱ts njaye̱jpumdupe'e je̱ joojn-
tykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e n'ijtumda to'k jayu je̱
naxviijnit je̱'e̱ ka̱jx je̱ts ka'a ve'e jado'k jayu. 4 Pa̱n jyaanchja'vidup tse'e
jyapa̱na je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱jaye̱jpp je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e y'it to'k jayu je̱ naxviijnit je̱'e̱ ka̱jx je̱ts ka'a ve'e jado'k
jayu, nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e ku̱njaanchjáva je̱ts njayejppts a̱tse'e
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e n'it to'k jayu
je̱ naxviijnit je̱'e̱ ka̱jx je̱ts ka'a ve'e jado'k jayu. 5 Yakpa̱a̱jmjits a̱tse'e je̱
ixta'nu̱n kutoodojtu̱k xa̱a̱j ke'ex, israeejlit jáyuts a̱tse'e, je̱ Benjamín je̱
jya̱ka̱'a̱, hebreo jáyuts a̱tse'e, je̱'e̱vats a̱ts je̱ ntee' je̱ ntaak. Pa̱n vintso̱

ve'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn yakkutyún, jẹ fariseo jẹ y'ixpạjkụnts ạtse'e
mpanụjkxp y'ijt, 6 ve'emts ạtse'e nnayja'viji jẹts ọy ạtse'e nkutyún y'ijt jẹ
pava'nụn, ve'emts ạtse'e njomtonda ntitonda y'ijt jẹ jaanchja'vivatạjk,
ọọyts ạtse'e ntun'ix vintsọ ạtse'e nkutyonkạ́xụt nụjom jẹ Moisés jẹ
pyava'nụn. 7 Ax nụjomts yạ'ạ ve'e juu' jaty ạtse'e ọọy ntuntuknụmạ́jip
y'ijt, jẹ Cristo kạjxts ạts jẹ'ẹ ve'e njava jẹts ni vinxụpa ạts jẹ'ẹ ve'e
xkatuujnja. 8 Ax ka yạ'ạjyap tse'e, ve'em ạtse'e njava jẹts ni tía ạts jẹ'ẹ
ve'e xkatuujnja, tun to'kji jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e nja'vip jẹts ọọy jẹ'ẹ ve'e
dụtunnụmạja, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ạtse'e va'ajts n'íxat ạts jẹ nMạjạ Vintsạ́n,
jẹ Cristo Jesús, juu' kạjx ạtse'e nụjom juu' jaty nmasọọkni. Jẹ naax jẹ
po'ox jo'nts ạtse'e juu' nja'vini jẹ'ẹ kạjx jẹts ạtse'e n'ijtnit jẹ Cristo mạạt,
9 ạtse'e to'k muk n'ijtnit jẹ'ẹ mạạt. Ax ve'emts ạtse'e ọy ntaannit jẹ
Nte'yam mạạt ka jẹ'ẹ kạjxap ku ạtse'e kụn'ix vintsọ ạtse'e nkutyónụt jẹ
Moisés jẹ pyava'nụn, jẹ'ẹ kạjxe'e kụxe'e ạts jẹ Nte'yam xkatọkimpụm
kụxe'e ạts jẹ Cristo njaanchjáva. 10 Ntsạjkpts ạtse'e jẹts ạtse'e va'ajts
n'íxainit jẹ Cristo, ạtse'e ntukmạạtjayẹjpnit jẹ mạkkin juu' ve'e jyayejpp
ku ve'e jyoojntykpạjknuva. Ntsạjkpts ạtse'e jẹts ạtse'e ntsaachpaa'tụt
ve'em ax jo'n jẹ'ẹ ve'e chaachpaaty, jẹts ạtse'e ve'em n'ítụt ax jo'n jẹ'ẹ
ku ve'e y'uk'ạạ'k, 11 ntsọjkpapts ạtse'e jẹts ạtse'e njoojntykpạjknuvat ku
ạtse'e ạạ'kani nvẹ'nat.

Jẹm tsapjọọtm ụụ'm nkukajpụnimda

12 Ka jẹ'ẹp xa ạtse'e ntijp jẹts tạ́vani ạts yạ'ạ ve'e n'amạạdaaguikụ́x
ukpụ ạtse'e n'it ọy jẹts va'ajts. Jẹ'ẹ ạtse'e ntuump jẹts ạtse'e nkutyónụt
nụjom jẹ vinma'yụn juu' ve'e jẹ Cristo Jesús jyayẹjp ạts kạjx ku ạtse'e
xjẹ'ẹi'ukvaajñ. 13 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, viinm ạtse'e nnayjávaja
jẹts ka'anum ạts yạ'ạ ve'e n'amạạdaaga. Juu' ạtse'e tụụv ntuump,
nyaktankụjxpts ạtse'e juu' ve'e náxyani jẹts ạtse'e jẹ nmạkkin nyaktún
pạn joma vaat ạtse'e x'ọ'yixjụ jẹts ạtse'e n'amạạdaagat juu' ve'e miimp-
num, 14 jẹts ạtse'e n'ijtnit ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e mạkk noomp jẹtse'e
too'vạjkp jyẹ'yat joma ve'e kyukạxa jẹ noomk, jẹts ạtse'e njoojntykinit
jẹm tsapjọọtm, jẹ joojntykin juu' ạtse'e jẹ Nte'yam xtuknụyaaxji kụxe'e
ạts to'k muk n'it jẹ Cristo Jesús mạạt.

15 Nụjom pạn nụvinxụp ụụ'me'e nnụja'vimdini jẹ Nte'yam jẹ y'ayook,
ve'em tse'e dụtsạk jẹtse'e jẹ vinma'yụn ve'em njayẹjpumdat. Ax
pạn jẹm tse'e juu' ve'e viijnk dụvinmọ́tudup, jẹ Nte'yamts yạ'ạ ve'e
tuknụjávajadap. 16 Pạn joma vaate'e jẹ Nte'yam xtuknụja'vimda jẹ tyụv
jẹ'ẹ, va'an tse'e dụjoojntykimda ax jo'n xtuknụja'vimda.

17 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, joojntykada ax jo'n ạts,
yakvinkọ́pkiduvats jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e joojntykidup ve'em. 18 May
náxani xa ạts miitse'e nvaajnjada, ax ụxyamts ạts miitse'e nụnyaaxnup
njaa'kvaajnjada, jẹts jẹja ve'e nụmayda pạn pạn jatye'e dụtso'oxpạjktup
jẹ Cristo, ka'a tse'e dụnụjavava'anda pạn tyạjxe'e y'uk'ạạ'k jẹm cruz
kạjxm. 19 Ax vintọ́kidapts jẹ'ẹ ve'e, jẹ tyiints tse'e vyinmaaydup jẹtse'e
dụkayakvinkọ́pkada juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, natyukmạ́jijidupts
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e kụdụtuktsọ'ọtyónda, jẹ'ẹjyji ve'e vyinmaaydup juu'
jatye'e ijtp yaja naxviijn. 20 Ax ụụ'mda, jẹmts ụụ'me'e tsapjọọtm
nkukajpụnimda, n'a'íxumdupts ụụ'm jẹ'ẹ ve'e jẹ Yaktsọọkpa, juu' ve'e
jẹm tsọọ'nup jẹtse'e yaja kyạdaaknit, jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesucristo. 21 Jẹ'ẹ
xa ve'e dụyaktíktsnup ụụ'm yạ nni'kxamda yạ nkọ́pkamda, juu' ve'e
ayonụktạka, juu' ve'e ọọ'kup, jẹtse'e ve'em y'ijtnit ax jo'n jẹ y'avintsọ

ni'kxu̱ko̱pk juu' ve'e je̱ ma̱jin o̱o̱y du̱tunjaye̱jpp. Ve'em tse'e du̱tónu̱t je̱ ma̱kkin ka̱jx juu' ve'e yaktoomp je̱tse'e du̱yakkutojkjikáxu̱t nu̱jom juu' jaty.

4

Xo̱o̱jntkp mnaajk'ítjadat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx

1 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t miits ma̱a̱tta, xyakxo̱o̱jntktupts a̱ts miitse'e je̱ts a̱tse'e xmo̱'o̱da je̱ ma̱jin. Ijtp tse'e xtóndat juu' a̱ts miitse'e tu̱ntuknu̱jáyada, ma̱kk tse'e mnaajk'ítjadat to'k muk je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t.

2 Nmunoo'kxtktupts a̱tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk Evodia je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk Síntique je̱tse'e ñamyujo̱t'ó̱yajadat, ve'em ax jo'n du̱tsa̱k pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidup je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n. 3 Je̱ts mits, juu' a̱tse'e ntukma̱a̱tmutuump ntukma̱a̱tmupu̱jkp je̱ Nte'yam, n'amó̱tupts a̱ts mitse'e je̱tse'e xputá̱kat ya̱ nu̱me̱jtsk ta̱'a̱xta̱jkta. O̱o̱y a̱ts je̱'e̱ ve'e xtumputa̱jkidi ku a̱tse'e ntukka'amaajy je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, xputa̱jkiduvats a̱tse'e je̱ Clemente je̱ts je̱ viijnk jáyuda juu' a̱tse'e nma̱a̱ttoonduva, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ xya̱a̱jta javyétani ijtp je̱p libro ku̱jxp joma ve'e javyet y'itta je̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidinup xa̱'ma ka̱jx.

4 Ijtp tse'e mnaajkxo̱o̱ndu̱kjadat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx. Vaannuvap a̱tse'e jado'k nax je̱tse'e mxo̱o̱ndu̱ktat. 5 Va'an tse'e je̱ jayu anañu̱joma du̱nu̱jávada vintso̱ ve'e o̱y jayu mnapyá̱mjada. Ta̱mji ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n. 6 Ni tía ve'e xkavinmáydat, ñojk'ó̱ye'e, pa̱n ti ve'e toojnjup ko̱jtsjup, tsapko̱tsta, je̱tse'e je̱ Nte'yam juu' x'amó̱tudat, vaajnjikáxta nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ kuko̱jtsu̱n ma̱a̱t. 7 Ku ve'e ve'em xtonda, van'it tse'e je̱ Nte'yam mmo̱'o̱jadat je̱ y'o̱y jo̱o̱t, juu' ve'e du̱jaa'knu̱májip je̱ts ka'a ve'e juu' ve'e je̱ jayu vyinmó̱tudup, to'k viijn tse'e y'ítu̱t je̱ mja'vinda je̱ts je̱ mvinma'yu̱nda je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t.

"Payo̱'o̱yda nu̱jom juu' ve'e o̱y"

8 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, juu'ts a̱tse'e nko̱jtskuka̱jxinup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xpayo̱'o̱ydat nu̱jom juu' ve'e tyú̱vam, nu̱jom juu' ve'e vyinmajtsjup je̱tse'e yakvintsa̱'a̱gat, nu̱jom juu' ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ tu̱v jáyuvin je̱ tu̱v joojntykin, nu̱jom juu' ve'e va'ajts, nu̱jom juu' ve'e du̱yakjé̱jip je̱ tso̱jku̱n, je̱ts nu̱jom juu' ve'e yak'o̱yja'vip. Payo̱'o̱yda nu̱jom juu' ve'e o̱y je̱ts juu' ve'e vyinmajtsjup je̱tse'e yak'o̱ñu̱kó̱tsat.

9 Je̱'e̱ tse'e tonda juu' a̱ts miitse'e ntuk'ixtu, juu' ve'e ntukka̱ta̱jkidu, juu' ve'e m'amo̱tunajxtu ku a̱tse'e nka̱jts, je̱ts juu' ve'e mnu̱'ixvaatstu vintso̱ a̱tse'e juu' ntun. Pa̱n mtoondup tse'e ve'em, ijtnupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam miits ma̱a̱tta, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ o̱y jo̱o̱t du̱yajkp.

Je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ filíposit jayu tyuknu̱ke̱jxtu je̱ Pablo

10 O̱o̱y a̱tse'e ntunxo̱o̱ndu̱k je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx ku̱xe'e a̱ts miits xjaa'mye̱jtstinuva; ka je̱'e̱pts a̱tse'e ntijp je̱ts xjaa'tyó̱kidinu a̱ts miitse'e, je̱'e̱ ve'e ku̱xe'e mka'o̱'yixjidi je̱ts a̱tse'e ku̱xputa̱jkidi. 11 Ka'ats a̱tse'e ve'em nva'añ ku̱xe'e a̱ts juu' xka'ijtja, ku̱x yuj a̱tse'e je̱ts a̱tse'e ntukjo̱tka̱da'aky juu' a̱tse'e n'ixp njayejpp. 12 Nnu̱ja'vip a̱tse'e vintso̱ ve'e juu' y'it kya'it. Ixtañts a̱tse'e njayep pa̱n ku'ux a̱tse'e n'it uk pa̱n ayooj a̱tse'e n'it, pa̱n n'ixp njayejpp a̱tse'e o̱o̱y juu' uk pa̱n vin'it a̱tse'e

juu' xka'ijtja. 13 Nu̱jom xa a̱tse'e juu' x'o̱'yixju̱ ku̱x je̱ Cristo a̱tse'e
xma̱kkinmo̱o̱yp. 14 O̱yam tse'e vye'ema, o̱yts miitse'e xtoondi ku a̱tse'e
je̱ puta̱jkin xke̱jxjidi ku a̱tse'e yaja ntsaachpaa'ty.
15 Nay ve'empa tse'e, filíposit jáyuda, ku a̱ts miitse'e ntuk-
muko̱jts'ukvaandi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱ts ku a̱tse'e ntsa̱a̱'n je̱m
macedóniait y'it jo̱o̱tm, ax xnu̱jávada jo'n, miitsjits je̱'e̱ ve'eda juu' a̱tse'e
je̱ puta̱jkin xmo̱o̱ydu. 16 Ku̱x namvaat a̱tse'e je̱m tesalónicait kyajpu̱n
ka̱jxm nve'na, xtuk'ake̱jxiduts a̱ts miitse'e ka to'k náxap vinxu̱p a̱tse'e
juu' xka'ijtji. 17 Ax ka je̱'e̱pts a̱tse'e n'íxtip je̱ts a̱ts miitse'e juu' xmo̱'o̱dat,
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ñu̱yókat je̱ o̱'yin juu' ve'e mjaye̱jptup je̱m je̱ Nte'yam
vyinkojkm. 18 Njayejpp xa a̱tse'e nu̱yojk, ka'a a̱tse'e xkatih'ijtja. Je̱
puta̱jkin juu' a̱ts miitse'e xtuknu̱ke̱jxtu ya̱ Epafrodito ma̱a̱t, jé̱mani
tse'e tyunjajtjini. Ve'emts ya̱'a̱ ve'e ya̱ puta̱jkin ax jo'n je̱ ya̱x juu' ve'e
xoo'kp pa'ajk je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱'o̱yjava. 19 Ax a̱ts je̱ nNte'yam tse'e
mmo̱'o̱jadap nu̱jom pa̱n ti ve'e mka'ijtu̱xju̱dup. Ve'em tse'e du̱tónu̱t
je̱ Jesucristo ka̱jx, ve'em ax jo'n o̱o̱y je̱ ma̱jin je̱ jaanchin du̱tunjayep.
20 ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e y'ijtnit xa̱'ma ka̱jx u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda,
juu' ve'e nTee'imdup! Amén.

Ku je̱ Pablo máyam je̱ Dios du̱kejx

21 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo ka̱jx a̱tse'e máyam je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta
añu̱joma pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱ Nte'yam je̱ jyayu. Ya̱ utsta ya̱ ajchta
juu' ve'e ijttup a̱ts ma̱a̱t, ya̱'a̱ tse'e máyam je̱ Dios mtuknu̱ke̱jxju̱duva.
22 Nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e yaja ijttup, vinko̱pk pa̱n pa̱n
jatye'e je̱m je̱ yakkutojkpa César tya̱k'am, je̱'e̱ tse'e máyam je̱ Dios
mtuknu̱ke̱jxju̱duvap.
23 Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucriistots miitse'e añu̱joma
mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Colosas

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱on je̱ts a̱tse'e je̱ Jesucristo je̱
kyuká̱tsiva n'ítu̱t. A̱ts ma̱a̱t je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Timoteo, 2 máyam
a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e nay'amojku̱du̱p
je̱m colósasit kyajpu̱n ka̱jxm. Mtoondupe'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip
ku̱xe'e to'k muk m'itta je̱ Cristo ma̱a̱t. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup,
je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'oy jo̱o̱t ma̱a̱t.

Ku je̱ Pablo du̱nu̱tsapko̱jtsti je̱ jaanchja'vivata̱jk.

3 Ku a̱a̱ts miitse'e nnu̱tsapko̱tsta, xa̱'ma ka̱jxts a̱a̱tse'e nkuka̱jtsja je̱
Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je Tyee', 4 nkuko̱jtsjipts a̱a̱ts
je̱'e̱ ve'e ku̱xe'e je̱ ka̱ts nmo̱tu vintso̱ ve'e je̱ Cristo Jesús xjaanchjávada
je̱ts vintso̱ ve'e xtso̱ktu̱ nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu. 5 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e
ve'em xtonda ku̱x m'a'íxtupe'e je̱ o̱'yin je̱m tsapjo̱o̱tm. M'amo̱tunajxtuts
miits ya̱'a̱ ve'e ku ve'e myakvaajnjidi je̱ ayook juu' ve'e tyú̱vam, 6 je̱
o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e mnu̱je̱'yju̱du̱ je̱ts juu' ka̱jxe'e jye̱ja je̱ y'o̱y
je̱'e̱. Ya̱ ayook tse'e va'kxtk'ata̱a̱tsp je̱tse'e mya̱kkpa̱jk'atu̱'u̱ts to'k it to'k
naxviijn, ve'em ax jo'n jyajt'ukvaajñ miits ma̱a̱tta ku ve'e x'amo̱tunajxti
vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ maa'yu̱n du̱tuujnja je̱tse'e xnu̱ja'vidi je̱ts
tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ ayook. Ax u̱xyam paat tse'e ve'em jyaty miits ma̱a̱tta.
7 Mva'nu̱xju̱du tse'e ya̱ ayook je̱ Epafras, je̱'e̱ juu' a̱a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp
je̱ts a̱a̱tse'e nma̱a̱ttún, to'k je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa
juu' ve'e du̱kutyoomp je̱ toonk juu' ve'e yaktukka̱ta̱jki miits je̱ m'o̱'yin
ka̱jxta. 8 Je̱'e̱ xa a̱a̱tse'e xtuknu̱ja'vi vintso ve'e xyaknu̱ke̱'xnatá̱kada je̱
tso̱jku̱n juu' ve'e je̱ Espíritu Santo pya̱a̱m je̱m mja'vin ka̱jxmda.

9 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, van'it paatani ku a̱a̱tse'e je ka̱ts nmo̱tu vintso̱ ve'e
xjaanchjávada je̱ Jesucristo, ijtpts a̱a̱ts miitse'e nnu̱tsapko̱tsta, je̱'e̱ts
a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam n'amó̱tup je̱ts o̱ye'e mtuknu̱jávadat juu' je̱'e̱ ve'e
cha̱jkp. Ve'emts ya̱'a̱ ve'e du̱tónu̱t nu̱jom je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n ka̱jx je̱ts nu̱jom
je̱ vinmó̱tuvin ka̱jx juu' ve'e yajkyp je̱ Espíritu Santo. 10 Ve'emts a̱a̱tse'e
n'amo̱tu je̱tse'e mjoojntykadat vintso̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱nu̱má̱jat
du̱nu̱jaanchat je̱tse'e du̱'o̱yjávat nu̱jom juu' ve'e mtoondup mko̱jtstup,
ve'em vintso̱ ve'e ñu̱yojki'ata̱'a̱tsu̱t nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ miits ka̱jxta je̱tse'e
nu̱yojk o̱y x'ixai'ata̱'a̱tstat je̱ Nte'yam. 11 N'amó̱tupts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e,
ve'em ax jo'n o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjayep, je̱tse'e myakma̱kkpá̱kjadat je̱
mya̱kkin ma̱a̱t, ve'em tse'e mkanoo'kxtat je̱tse'e ijtp xtóndat je̱ y'o̱y je̱'e̱,
12 xo̱o̱ndu̱k jo̱o̱t tse'e je̱ kuko̱jtsu̱n xmo̱'odat je̱ Dios Tee', juu' ve'e je̱
maa'yu̱n mto'nu̱xju̱du je̱tse'e ve'em y'o̱ya je̱tse'e xtukma̱a̱tjayá̱pta je̱
jyayu nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtukmutso̱jkju̱dup, ve'em tse'e m'íttat
ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ajajtk it ja̱a̱t. 13 Ku ve'e n'ijtumdi ax
jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, van'it tse'e je̱ Nte'yam
xyakpítsumumdi je̱m je̱ Satanás y'am kya̱'m je̱tse'e xpa̱'mumdi je̱m je̱
Nte'yam je̱ y'Ónu̱k y'am kya̱'m, juu' ve'e o̱o̱y tyuntsa̱jkp, 14 je̱'e̱ pa̱ne'e
je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx xyakta'numdu naspa̱ka, xto̱kinme̱e̱'kxumduts u̱u̱'m je̱'e̱
ve'e.

O̱y jo̱o̱t tse'e n'ijtumda je̱ Nte'yam ma̱a̱t ku̱xe'e je̱ Cristo xku'o̱o̱'kimdi

15 To'kji xa ve'e jẹ Cristo, jẹ'ẹ tse'e dụnụmájip jẹts ka'a ve'e ti jaty
juu' ve'e yakpạạm, jạ'ạ tse'e dụyaknụkẹ'xnatạjki jẹ Nte'yam, juu' ve'e
kayak'ixp. 16 Jẹ Cristo mạạt tse'e jẹ Nte'yam dụpạmkụjkx nụjom
juu' jatye'e ijtp jẹm tsapjọọtm jẹts yaja naxviijmpa, ve'em juu' ve'e
kayak'ixp jẹts ve'em juu' ve'e yak'ixp, juu' ve'e yakkutojktụp jẹts juu' ve'e
dụnụvintsạ́nidup, juu' ve'e dụnụvinténidup jẹts juu' ve'e dụkạ'midup.
Jẹ Cristo mạạt jẹts jẹ Cristo jẹ myạjin kạjx tse'e jẹ Nte'yam nụjom juu'
jaty dụpạmkụjx. 17 Ijtpamts jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo ka'anume'e juu' jaty
chọọ'ndụk vye'na. Jẹ Cristo tse'e nụjom juu' jaty dụyak'ijtp. 18 Jẹ'ẹ tse'e
dụnụkuvajkip jẹ jaanchja'vivatạjk, ve'em tse'e y'it jẹ'ẹ mạạtta ax jo'n
to'k ni'kx to'k kọpk kụy'ijtti. 19 Y'ọyja'vi tse'e jẹ Nte'yam jẹtse'e jẹ Cristo
y'it nay vanxụpyjyam ax jo'n viinm jẹ Dios Tee'. 20 Jạ Nte'yam tse'e
dụnụpạạjmtki jẹtse'e dụmạạtnamyujọt'ọ'yijinit nụjom juu' jaty, ve'em
juu' ve'e yaja naxviijn jẹts juu' ve'e jẹm tsajọọtm, ve'em tse'e ọy jọọt
dụyaktaajñ jạ'ạ kạjx ku ve'e jẹ Cristo y'uk'ạạ'k jẹm cruz kạjxm.
21 Mmujékumidup xa miitse'e y'ijt jẹ Nte'yam jẹtse'e xtso'oxpạjkti jạ'ạ
kạjx ku ve'e xtonda xkọtsta y'ijt jẹ kyo'oy jạ'ạ; 22 ax ụxyam, jẹ Nte'yamts
miitse'e tụmmujọt'ọ'yijidini jẹ ọọ'kụn kạjx juu' ve'e jẹ Cristo yaknajx
jẹm cruz kạjxm. Ve'emts jẹ'ẹ ve'e dụtuujn jẹtse'e mpạạjmjidinit jẹm
jẹ'ẹ vyinkojkm va'ajts aaj va'ajts joot jẹts ka tọkin mạạtap, 23 jẹ'ẹ ve'e
ku ve'e mạkk aaj mạkk jọọt mnaajk'ítjada to'k muk jẹ Cristo Jesús mạạt,
ve'em ax jo'n jẹ kụp jẹ y'aa'ts mạkk yak'ijtjụ ku ve'e kyạạktạ́ka, jẹtse'e
xkamasọ'ọktat jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e m'a'íxtup jạ'ạ kạjx ku ve'e xkuvạjkti jẹ
ọy kạts jẹ ọy ayook juu' ve'e m'amọtunajxtu. Yạ ọy kạts yạ ọy ayookts jẹ'ẹ
ve'e juu' ve'e to'k it to'k naaxviijn yaktukka'amaayp jẹts juu kạjx ạtse'e
nyakpụụjm jẹts ạtse'e ntukka'amaayvat.

Jạ Nte'yame'e dụpạạm jẹ Pablo jẹtse'e dụputạ́kat jẹ jaanchja'vivatạjkta

24 Ax xọọjntkpts ạtse'e ụxyam jẹ'ẹ kạjx ku ạts miitse'e nkutsaach-
paadada. Kụx ku ạtse'e ntsaachpaa'ty jẹtse'e ọy tyaandinit jẹ Nte'yam
mạạt jẹ Cristo je jyayu, ve'emts ạtse'e ntun ax jo'n jẹ Cristo ku ve'e jẹ
jyayu dụkutsaachpaadi, 25 jẹ'ẹda juu' ạtse'e nmutoondup nmupạjktup
jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e jẹ Nte'yam xtukkạtạjki yạ toonk, ạts miitse'e pu'uk
avaada nvaajnjadat jẹ'ẹ jẹ y'ayook. 26 Ka'a tse'e jẹ jayu yạ ayook
dụnụja'vidi jụjp xụp, ụxya námnum tse'e je Nte'aym dụtuknụjava jẹ
jyayu, 27 jạ'ạ tse'e dụnụpạạjmtki jẹtse'e dụnụjávadat jẹ mạjạ maa'yụn
juu' ve'e kayaknụja'vip y'ijt jẹtse'e ụxyam dụtuujnja anañụjoma jẹ jayu.
Ax jẹ'ẹ juu' ve'e kayaknụja'vip y'ijt, yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e: Jẹ Cristo ve'e ijtp
jẹm mja'vin kạjxmda, ve'emts miitse'e jẹ Nte'yam xtukmạạtjayẹjptinit
jẹ myạjin. 28 Jẹ Cristo jyẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjip jẹts
ạạtse'e jẹ jayu nkọjtsvij, nụjom ạạtse'e jẹ jayu ntuk'ixta jẹtse'e ve'em ọy
dụvinmọ́tudat juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ve'em tse'e y'ijttinit jẹm jẹ
Nte'yam vyinkojkm ọy, va'ajts, jẹts to'k muk jẹ Cristo mạạt. 29 Ve'emts ạts
yạ'ạ ve'e ntun pạn joma vaat ạtse'e x'ọ'yixjụ jẹ mạkkin kạjx juu' ạtse'e jẹ
Cristo ọọy xtunmọọyp.

2

1 Ntsạjkp ạtse'e jẹtse'e xnụjávadat jẹts ọọy ạts miitse'e
ntunnụtsapkọtsta, nay ve'empa jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹm Laodicea
jẹts pạn pạn jaty ạtse'e viinm xka'íxada. 2 Ntsọjkpapts ạtse'e jẹtse'e
mjọt'amạ́jadat jẹtse'e to'k jado'k mnachọ́kjadat jẹtse'e ọy xnụjávadat

juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijt, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo jyẹ'ẹ. 3 Jẹ Cristo kạjx
tse'e yaknujava nujom jẹ Nte'yam jẹ vyijin jẹ kyẹjụn jẹts jẹ ñụja'vin.
4 Ve'emts ạts miits yạ'ạ ve'e nvaajnjada jẹtse'e ni pạna mkavin'ạạ'njadat
mạạt jẹ tsújit kạts. 5 Qyam ạtse'e nka'it miits mạạtta, jẹm tse'e ạts yạ
njọọt yạ nja'vin miits mạạtta. Xọọjntkpts ạtse'e kụxe'e ạts nmụjava
jẹts ọy yakxọne'e mnaajk'ítjada jẹts mạkk aaj mạkk jọọte'e jẹ Cristo
xjaanchjávada. 6 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ve'em ax jo'n xkuvạjkti jẹm mja'vin
kạjxmda jẹ Majạ Vintsạ́n Cristo Jesús, jaa'kjoojntykadats miitse'e to'k
muk jẹ'ẹ mạạt. 7 Ve'em ax jo'n jẹ kụp jẹ y'aats yak'itjụ mạkk, ve'empa
tse'e dụtsạk jẹtse'e mạkk mnaajk'ítjadat to'k muk jẹ Jesucristo mạạt.
Yakmạkkpạjk'atạ'ạtsta jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda jẹ'ẹ kạjx ku jẹ'ẹ ve'e
xjaanchjávada, ve'em ax jo'n myaktuk'ixti; ọọy tse'e xtunkukọjtsjadat jẹ
Nte'yam kụxe'e jẹ maa'yụn mto'nụxjada.

Jẹ Cristo kạjxts jẹ'ẹ ve'e jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp

8 Ka'a tse'e mnamyasọ'ọkjadat jẹtse'e myakviijnkvọ́vdat ku ve'e
myakvin'ạạ'nuva'andat mạạt jẹ ixpạjkụn juu' ve'e ka tụ́vap jẹtse'e ky-
atún. Ka jẹ Criistovap jẹ'ẹ ve'e dụyakjẹji jẹ ixpạjkụn juu' ve'e tyuk'ixtup,
jẹ jụjpit jayu jẹ ñụpạạmdụkada jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ kọ'ọy costumbre juu' ve'e
ijtp yaja naxviijn.

9 Ka'a tse'e pạn mvin'ạạ'njadat, jẹ Cristo ve'e jayuvimpijt, jẹ Nte'yam
jẹ'ẹ ve'e nay vanxụ́pjyam ax jo'n viinm jẹ Dios Tee'. 10 Ax miitsta, jẹ Cristo
kạjx tse'e xjayẹpta nụjom juu jatye'e jẹ Nte'yam mtukmutsọjkjụdup
kụxe'e m'itta to'k muk jẹ Cristo mạạt, juu' ve'e dụkạ'mip nụjom pạn
pạn jatye'e yakkutojktup jẹts pạn pạn jatye'e dụnụmájidup. 11 Nay
ve'empa tse'e, kụxe'e to'k muk m'itta jẹ Cristo mạạt, jẹ ixta'nụn tse'e
mjayẹjptup juu' ve'e jyayẹjptup jẹ Nte'yam jẹ jyayu. Ka jẹ ixta'nụnapts
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ israeejlit jayu ñi'kxmidup kyọjmidup, jẹ ixta'nụn
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Cristo mpạ'mụxjụdu jẹm mja'vin kạjxmda, ve'em
tse'e xkọọ'ktoondinit jẹ m'avintsọ vinma'yụnda. 12 Ku ve'e mnạpẹjtti,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Cristo kụxmạạtnaxtạjkidini jẹts ax jo'n
jẹ'ẹ ve'e kụxmạạtjoojntykpạjktiniva jẹ'ẹ kạjx ku ve'e xjaanchjávada
jẹts ọọye'e jẹ Nte'yam jẹ mạkkin dụtunjayep, jẹ'ẹ pạne'e jẹ myạkkin
kạjx jẹ Cristo dụyakjoojntykpạjknuva ku ve'e y'uk'ạạ'k. 13 Jẹ ọọ'kpa
jo'n tse'e m'ijtti jẹ mtọkin kạjxta jẹts kụxe'e mkayakpạạjmjada vye'na
jẹm mja'vin kạjxmda jẹ ixta'nụn. Ax jẹ Nte'yam tse'e mmọojyjụdu
jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹ Cristo mạạt, jẹ Nte'yam tse'e
xtọkinmẹẹ'kxumdinu. 14 Nụjom jẹ tọkin juu' ụụ'me'e kụnkuvẹjtumda,
ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n javyétani kụy'ijt jẹm nạk kạjxm jẹtse'e jẹ
Nte'yam jẹ nạk kụdụmạjvọjppẹjtni jẹm jẹ Cristo cryuuz kạjxm, jẹ Cristo
tse'e dụkuvẹjt jẹ tọkin juu' ụụ'me'e kụnkuvẹjtumdi. 15 Ku ve'e jẹ Crsito
y'uk'ạạ'k jẹm cruz kạjxm, yakvintọ́kits jẹ'ẹ ve'e jẹ kọ'ọyjáyuvapta jẹts pạn
pạn jatye'e jẹ ka ọ́yap dụtoondup juu' ve'e yakkutojktup jẹm pọj jọọtm,
ve'em tse'e dụtuujn ax jo'n jẹ jayu y'atso'oxtún jẹtse'e myạạda'aky, van'it
tse'e dụtsum juu' ve'e yakvintọki jẹtse'e dụyaknụjkx jẹja jẹ nụmay jayu
vyinkujk, ve'em tse'e chọ'ọtyóndat ku ve'e jẹ nụmay jayu dụ'íxtat jẹts tạ
ve'e vyintọ́kida.

Ixtadats jẹ tsapjọọtmit jẹ'ẹ

16 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ka'a tse'e nvaat pạn mtuktọkimpayọ'ọyjadat pạn
ti ve'e mkaaydup m'ooktup uk pạn ti xạạj ve'e m'amaa'yidup, ni jẹ

nam pǫ'ǫa, ni jẹ pǫǫ'kxtkụn xạạja. 17 Juu' jatye'e pyavaandup, jẹ'ẹjyji
tse'e toomp y'ijt ku ve'e jẹ Crsito kyaminna vye'na, ka'a tse'e ụxyam
y'uktoonni. 18 Ka'a tse'e xmạjạpạ́mdat pạn pạn jatye'e vaandup jẹts
jẹpe'e tǫkin jạạtp m'itta kụxe'e xkatonda juu' ve'e tyijtup jẹts jẹ'ẹ
ve'e dụyaknụkẹ'xnatạjkip jẹts mjayẹjptupe'e jẹ nụụ'k aaj jẹ nụụ'k
jǫǫt, vaandup tse'e jẹts vinkǫpke'e jẹtse'e jẹ angelestạjk yakvinjávat
yakvintsạ'ạgat. Tyijtup xa ve'e jẹts yak'íxjụdu ve'e juu'; ax jẹ'ẹ tse'e
yakvinkǫ́pkidup. Namyájijidup tse'e kụx jyayẹjptupe'e jẹ vinma'yụn
juu' ve'e jẹ jayu jyayẹjptup juu' ve'ẹ dụmạạtnjavtyạạ'njụdup jẹ naxvi-
ijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ. 19 Ka'a tse'e to'k muk y'itta jẹ Cristo mạạt, jẹ'ẹ
juu' ve'e ijtp ve'em ax jo'n jẹ ni'kx jẹ kǫpk jẹ kyuvajk. Ve'em ax
jo'n jẹ ee'm mạkk dụyak'it jẹtse'e ñavyụụ'njụ to'k jẹ ni'kx jẹ kǫpk
joma ve'e jẹ pajk ñamyukjụ, ve'em tse'e n'ijtumda to'k muk jẹ Crsito
mạạt, ve'em tse'e nmạkkpạjk'atạạtsumda to'k muk jẹ'ẹ mạạt ax jo'n
jẹ Nte'yam dụtsạk. 20 Kụx ve'em miitse'e m'itta ax jo'n kụm'ǫǫ'kti jẹ
Criso mạạt, ¿tyạjx tse'e jẹp jẹ'ẹ kyạ'm pya'tkup mnapyạ́mjada juu ve'e
dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ?, ve'em ax jo'n jẹ'ẹ ve'e
kụxjaa'kmạạtnavyạạ'njidi. 21 Ax ve'emts jẹ'ẹ ve'e jẹ pyava'nụnda: “Ka'a
tseẹ yạ'ạ xtǫ́nụt, ka'a tse'e yạ'ạ xjạ'kxụt, ka'a tse'e yạ'ạ xnụxájat.” 22 Jẹ
jayu xa ve'e dụmutaayvaattu yạ ixpạjkụn. Juu' ve'e tyumpavaandup
jẹts ka'a ve'e yakkáyụt yakjạ'kxụt, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e dụpạạmp jẹtse'e
vyintǫ́kiyụt ku ve'e yakkay yakjụ'kx. 23 Ve'em yạ'ạ ve'e kye'ex jẹts ǫy yạ'ạ
ve'e ku ve'e yaktún ax jo'n dụtumpava'anda, jẹ'ẹ ku ve'e dụtonda vintsǫ
ve'e dụtijta jẹtse'e jẹ Nte'yam yakvinjava yakvintsạ'ạga; nụụ'k aaj nụụ'k
jǫǫt tse'e jyanatyijjada, jẹtse'e vya'anda jẹts nụyojk ǫye'e jẹ Nte'yam
yakmutún yakmupụk ku ve'e jẹ jayu jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk dụyaktsaachpaa'ty.
Ax ni vinxụ́pats yạ'ạ ve'e jẹ jayu kyaputạ́kaja jẹtse'e dụ'amạạdaagat jẹ
kyǫ'oy jẹ'ẹ juu' ve'e chǫjktup jẹ y'avintsǫ vinma'yụn kạjxta.

3

1 Jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e m'itta ax jo'n jẹ Cristo
kụxmạạtjoojntykpạktinuva, íxtada tse'e jẹ tsajǫǫtmit jẹ'ẹ, jẹm joma
ve'e jẹ Cristo chụụna jẹja jẹ Nte'yam y'aka'yụn pa'ayi. 2 Jẹ'ẹ tse'e
mvinmáydap juu' jatye'e jẹm tsapjǫǫtm, ka jẹ'ẹpe'e juu' ve'e yaja
naxviijn. 3 M'ijttup xa ve'e ax jo'n jẹ Cristo kụxmạạt'ǫǫ'kti. Jẹ joojntykin
juu' ve'e mjayẹjptup, mjayẹjptupts miits jẹ'ẹ ve'e kụxe'e to'k muk m'itta
jẹ Cristo mạạt, jẹ'ẹ juu' ve'e ijtp joma ve'e jẹ Nte'yam y'it. 4 Ax ku tse'e jẹ
Cristo myiinnuvat, jẹ'ẹ pạn kạjxe'e xtukmạạtjayẹ́pta yạ joojntykin, jẹ'ẹ
mạạtpa tse'e m'ijttinit jẹtse'e xtukmạạtjayẹjptinit jẹ myạjin.

Ka'a tse'e ve'em n'ukjoojntyimdinit ax jo'n njoojntykimda y'ijt

5 Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e vinkǫpk jẹtse'e xyakkutǫ́kinidinit jẹ naxviijnit jẹ
kyǫ'ǫy jẹ'ẹ juu' ve'e mjayẹjptup jẹm mja'vin kạjxmda. Ax jẹ naxviijnit
jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu jẹ kạts dụtukmạạtjayẹ́pta
jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap jyayẹjptup, ku ve'e dụtonda juu'
ve'e ka ǫ́yap ka va'ajtsap, ku ve'e dụyaktonda jẹ y'avintsǫ vinma'yụnda,
ku ve'e dụtsǫkta juu' jatye'e ka ǫ́yap, jẹts ku ve'e juu' dụnas'ayǫ́vada.
Kụx jẹ'ẹ juu' ve'e ti dụnas'ayǫ'vip, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam dụvinjava
dụvintsạ'ạga, vyinja'vip vyintsạ'kipts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jayu y'ixp
jyayejpp. 6 Yạ'ạ kạjx tse'e jẹ Nte'yam dụyaktsaachpaa'tụt jẹ'ẹ pạn pạn

jatye'e kakạtsụpạjkjụdup. 7 Ax ve'emts miitse'e mjoojntykada mnaxviij-
nada y'ijt. 8 Ax ụxyam, ve'em tse'e dụtsọjkpa ję̣ts yạ'ạ ve'e xmasọǫ̣ktinit:
ję̣ jǫ̣t'a'nụn, ję̣ ẹjkụn, juu' ve'e dụkọ'ọñụvinma'yip ję̣ myujayu, ję̣
vinkọjtspẹjtụn, ję̣ pakọjtsụn, ję̣ts ję̣ jomkọjtsụn ję̣ tikkọjtsụn. 9 Ka'a tse'e
mnavyin'ạạ'njadat to'k jado'k, kụx mmasọǫ̣ktinu ve'e juu' jatye'e ka
ọ́yap mtoondup y'ijt. 10 Ku ve'e xmasọǫ̣ktini, mton'ukvaandinu tse'e ax
jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga mạạt ję̣ nam jáyuvin juu' ve'e ję̣ Nte'yam pyạạm
ję̣tse'e mmọọjyjidi, ję̣'ę̣ tse'e ję̣ Nte'yam yakvimpijtp ję̣tse y'ijtnit ax jo'n
viinm. Ve'em tse'e dụtónụt van'it paat ku ve'e ję̣ Nte'yam ọy x'ixaidinit.
11 Ka'a xa ve'e tii pạn israeejlit jayu ụụ'me'eda uk pạn pạn jatye'e ka
ję̣'ę̣pta, pạn nni'kxmimdup nkọjmimdupe'e ję̣ ixta'nụn uk pạn ka'a, pạn
jékumit jayu ve'e n'ijtumda uk pạn pạn jatye'e dų̣katinụja'vidup, pạn
joyụtoompa jayu ve'e n'ijtumda uk pạn naspạka jayu. Ję̣'ę̣ ve'e vinkọpk
ję̣se'e ję̣ jayu to'k muk y'it ję̣ Cristo mạạt, juu' ve'e nụjom dụnụmạjikạjxp.
12 Kụx ję̣ Nte'yame'e mvinkọǫ̣njụdu ję̣tse'e m'ijttnit ję̣ jyayu ję̣tse'e
mtsọ́kjada, ję̣'ę̣ kạjx tse'e dụtsạk ję̣ts yạ'ạ ve'e xjayẹjptinit, ve'em ax
jo'n yạ'ạ mạạt kụmnatyukxọjxjidi: ję̣ tukmọ'tụn, ję̣ ọy jáyuvin, ję̣ nụụ'k
aaj ję̣ nụụ'k jọọt, ję̣ts ku ve'e juu' jaty yakmutenikụx. 13 Pạn ję̣p xa
ve'e pạn ti ve'e mnatyuknụ'ạạ'nijidup, namyuténixjada tse'e to'k jado'k
ję̣ts namyẹẹ'kxụxjada ję̣ mtọkin vimpit atụj. Ve'em ax jo'n ję̣ Crsito
mtọkinmẹẹ'kxjidi, nay ve'empats miitse'e mnatyọkinmẹẹ'kxjụduvat
to'k jado'k. 14 Ax juu' tse'e dụnụvinkọpkikạjxp, ję̣'ę̣ts ję̣'ę̣ ve'e ję̣tse'e
ję̣ tsọjkụn xjayẹ́ptat. Kụx ku xa ve'e ję̣ jayu ję̣ tsọjkụn dụjayep, to'k
muk tse'e juu' jaty y'it tsoj yakxọ́n, ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga.
15 Yak'itta ję̣m mja'vin kạjxmda ję̣ Cristo ję̣ y'oy jọọt ję̣tse'e myakkuto-
jkụxjadat. Kụx yạ ọy jọọt kạjxe'e ję̣ Nte'yam myaaxụxjidi ję̣tse'e to'k muk
m'ijttinit, ve'em ax jo'n to'k ni'kx to'k kọpk kụm'ijtti. Ijtp tse'e Nte'yam
xkukọjtsjadat. 16 Qọye'e xtunyak'íttat ję̣ Cristo ję̣ kyạts ję̣ y'ayook
ję̣m mja'vin kạjxmda. Natyuk'íxjada juu' ve'e ję̣ Nte'yam chạjkp ję̣ts
nakyọjtsvijjada to'k jado'k nụjom ję̣ vijin ję̣ kẹjụn mạạt. Ạvda ję̣ salmos,
ję̣ himnos, ję̣ts ję̣ ụv juu' ve'e ję̣ Nte'yam dụyakmájip dụyakjaanchip.
17 Pạn ti jatye'e mtoondup mkọjtstup, nụjom tse'e xtóndat xkọ́tstat ję̣ Mạjạ
Vintsạ́n Jesús kạjx, ję̣tse'e ję̣ kukọjtsụn xmọ'ọdat ję̣ Nte'yam ję̣'ę̣ kạjx.

Vintsọ dụvinmachjụ ję̣tse'e ję̣ jaanchja'vivatạjk jyoojntykadat mạạt ję̣ myujayu

18 Tạ'ạxtạjkta, napyạ́mjada ję̣p ję̣ mnụyaa'y kyạ'p pya'tkupta, kụx
ve'eme'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga ku ve'e ję̣ jayu to'k muk y'it ję̣ Mạjạ Vintsạ́n
mạạt. 19 Yaa'tyạjkta, tsọkta ję̣ mnụdạ'ạxta, ka'a tse'e xmujọtma'attat.
20 Pi'k ónụkta, kạtsạpạkta ję̣ mtee'da ję̣ mtaakta, kụx ve'eme'e ję̣ Mạjạ
Vintsạ́n dụ'oyjava. 21 Onụk tee'da, ka'a tse'e ję̣ m'ónụkta xyakjọtma'attat,
kụx ku ve'e dụkọọ'ktoondinit ję̣ y'oy ję̣'ę̣. 22 Mutoompatạjkta, kạtsạpạkta
ję̣ mvintsạnda juu' ve'e yaja naxviijn nụjom pạn ti jatye'e mtukpavaa-
jnjụdup, ka van'ítjyape'e ku ve'e m'íxjada ję̣tse'e ve'em ọy ję̣ja ję̣'ę̣
vyinkujk mtanuva'anda, to'k aaj to'k jọọte'e xkạtsạpạ́ktat ję̣'ę̣ kạjx
ku ve'e ję̣ Nte'yam xvintsạ'ạgada. 23 Pạn ti ve'e mtoondup, to'k aaj
to'k jọọt tse'e xtóndat, ve'em ax jo'n ję̣ Mạjạ Vintsạ́n dụtsạk, ka ję̣'ę̣
kạjxape'e ku ve'e ję̣ jayu ve'em dụtsọkta, 24 kụx mnụja'vidup xa ve'e ję̣ts
mmọ'ọjadape'e ję̣ ọ'yin ję̣ Mạjạ Vintsạ́n. Mmutoondup mmupạjktụp xa
miitse'e ję̣ Jesucristo. 25 Ax ję̣'ę̣ pạn pạn jatye'e dụtoondup juu' ve'e ka

ǫ́yap, tukkuvę́tjadapts ję'ę ve'e ję Nte'yam. Ję Nte'yam, ka'ats ję'ę ve'e ję jayu dụviijnk'íx, myǫǫynupts ję'ę ve'e ję tsaachpaatụn pạn pạn jatye'e ję kyǫ'ǫy ję'ę tụdutonda.

4

1 Yaktoompa tụjkta, tonda ax jo'n dụpaa'ty dụ'akęęga mạạt ję mtoompada. Jaa'myę́tsta jętsjęme'e to'k juu' ve'e ijtp jęm tsapjǫǫtm, ax jęp tse'e ję'ę kyạ'p pya'tkup m'itta.

2 Ijtp tse'e mtsapkǫ́tstat, viji kej tse'e mnaajk'ítjadat jętse'e ję kukǫjtsụn ję Nte'yam xmǫ'odat. 3 Nụtsapkǫjtstuva ạạts, ve'emts ạạtse'e ję Nte'yam ję too' xyak'avaatsjat vintsǫ ạạtse'e ntukka'amáyụt ję ǫy kạts ję ǫy ayook, juu' ve'e kayaknụja'vip yijt, ję'ę ję'ę ve'e ku ve'e ję jayu yakvaajñja ję Cristo jyę'ę. Ję'ę kạjxts ạtse'e yap poxụntụjkp n'it. 4 Nụtsapkǫtsta ạts to'k aaj jętsạtse'e yạ ǫy kạts yạ ayook ję jayu va'ajts nvaajnjadat, ve'em ax jo'n chạkjụ.

5 Viji kej tse'e juu' xtóndat xkǫ́tstat ję'ę mạạt pạn pạn jatye'e dụkajaanchja'vidup ję Jesucristo, xạ'ma kạjx tse'e xtóndat xkǫ́tstat jętse'e dụjaanchjávadat. 6 Kǫtsta tse'e juu ve'e dụyaknụkę'xnatạjkip ję m'ǫy jáyuvinda jętse'e ję jayu dụtuk'óyadat, ve'em tse'e xnụjávadat vintsǫ ve'e to'k jado'k x'atsǫvụmpíttat, ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akęęga.

Ku ję Pablo máyam je Dios dụkejx

7 Yạ n'útsamda yạ n'ajchamda Tíquico, juu' ve'e ǫǫy ntuntsǫjkumdup jętsạtse'e ǫy ntukmạạtmutún ntukmạạtmupǫ́k ję Mạjạ Vintsạ́n, yạ'ạ tse'e mva'nụxjadap pạn vintsǫ ạtse'e ụxyam n'it. 8 Ję'ę kạjx ạts miits yạ'ạ ve'e ntuknụkęxta jętse'e xnụjávadat vintsǫ ạạtse'e ụxyam n'it, jętse'e mjǫt'amạ́jadat. 9 Myạạdivape'e yạ Onésimo yạ uts yạ ajch juu' ve'e ǫǫy ntuntsǫjkumduvap jętse'e ǫy juu' jaty dụtún dụkạts, yạ'ạ juu' ve'e ijtp nụto'kta miits, mva'nụxjadapts yạ'ạ ve'eda nụjom juu' jatye'e yaja toojnjup kǫjtsjup.

10 Máyame'e ję Dios mkęjxụxjada yạ Aristarco, ạts yạ nmupoxụntạkjayu. Máyame'e ję Dios mkęjxụxjụduva ję Marcos, ję Bernabé ję myugo'ok. Tạ tse'e myakvaajnjada jętsạ pạn nạjkxpe'e mku'íxjada ję Marcos, kuvạkta tse'e tsoj yakxǫ́n. 11 Máyame'e ję Dios mkęjxụxjụduva ję Jesús juu' ve'e Justo dụxạạjiva. Yạ'ạjyjida xa ję'ę ve'e ję israeejlit jayu juu' ạtse'e ję jayu ntukmạạtvaajnjidup vintsǫ ję'ę ve'e ku ve'e ję jayu y'itta jęm ję Nte'yam y'am kyạ'm, xyakjǫt'amạ́jidupts ạts ję'ę ve'e. 12 Mạyame'e ję Dios mkęjxụxjada ję Epafras, jado'k ję'ę ve'e juu' ve'e nụto'kta miits jętse'e ję Jesucristo dụmutún dụmupụk. Ijtp tse'e to'k aaj to'k jǫǫt mnụtsapkǫ́tsjada, ve'em tse'e ję Nte'yam dụ'amǫtu jętse'e mạkk m'ijttinit to'k muk ję Jesucrsito mạạt jętse'e ǫy xnụjávadat juu' ve'e ję Nte'yam chạjkp. 13 Ạts tse'e ję tụvạkǫjtsụn mpụụmp vintsǫ ve'e ję Epafras ǫǫy mtunnụtsapkǫ́tsjada, nay ve'empa ję'ęda pạn pạn jatye'e ijttup jęm laodicéait jętsạ hierápolisit kyajpụn kạjxmda. 14 Máyame'e ję Dios mkạjxụxjụduva ję Lucas, ję tsǫ'yiva juu' ve'e ǫǫy ntuntsǫjkumdup, jętsạ ję Demas.

15 Máyame'e to'k aaj ję Dios xmǫ'ǫdat ję utsta ję ajchta mạạt ję utsta ję tsạ'ạda juu' ve'e ijttup jęm Laodicea. Máyame'e to'k aaj ję Dios xmǫǫyduvat ję Ninfas jętsạ ję jaanchja'vivatạjk juu' ve'e nay'amojkijidup jęm tyạk'am. 16 Ku ve'e xkǫjtskạjxtat yạ nạk, kę́xtats jętse'e yakkǫjtspat joma ve'e ję jaanchja'viva tụjk ñay'amókajada jęm Laodicea, kǫjtstuvats

miitse'e jẹ nạk juu' ạts jẹ'ẹ ve'e ntuknụja'yidu. 17 Jidụ'ụm tse'e
xnạạjmadat jẹ Arquipo: “Tun'ixụ jẹtse'e xkutyónput jẹ toonk juu' ve'e jẹ
Mạjạ Vintsạ́n mmọojyju.”
18 Ạ́ts, jẹ Pablo, nkạ'mam ạts miitse'e ntuknụjáyada yạ máyam jẹ
Dios. Jaa'myẹ́tstats jẹts yap ạtse'e poxụntụjkp. Jẹ Nte'yam tse'e
mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Tesalónica

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ma̱a̱t je̱ Silas je̱ts je̱ Timoteo, máyam a̱a̱tse'e je̱
Dios ntukna̱ke̱xta je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m
tesalónicait kyajpu̱n ka̱jxm. M'ijttupe'e je̱m je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n Jesucristo jya'vin ka̱jxmda. Je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e
m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ nu̱'ixvaatsu̱n juu' ve'e pya̱a̱mdu je̱ tesalónicait jáyuda

2 Nkuko̱jtsjip xa a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xa̱'ma ka̱jx anañu̱joma miits ka̱jxta,
nnu̱tsapko̱jtstupts a̱a̱ts miitse'e ku a̱a̱tse'e ntsapka̱ts. 3 Je̱ Nte'yam, juu'
ve'e nTee'imdup, jé̱jats a̱a̱tse'e je̱'e̱ vyinkujk nxa̱'majaa'myéts juu' ve'e
mtoondup. Ax juu' tse'e mtoondup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip
je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e mjaye̱jptup je̱ts vintso̱ ve'e xjaanchjávada je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo, nay ve'empa vintso̱ ve'e to'k aaj to'k jo̱o̱t x'a'ixta
ku ve'e myiinnuvat. 4 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, o̱o̱y xa ve'e je̱ Nte'yam
mtuntsó̱kjada, nnu̱ja'vipts a̱a̱tse'e je̱ts je̱'e̱ ve'e mvinko̱o̱jnju̱du. 5 Ku̱x ku
xa a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ka'a tse'e nvaajnjidi
tun je̱ ka̱ts ma̱a̱tji, je̱ Espíritu Santo je̱ mya̱kkin ma̱a̱tpa ve'e, je̱'e̱ a̱a̱tse'e
xtukvinja'vi je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ ayook juu' ve'e nvaajnjidu. O̱y xa
ve'e xnu̱jávada vintso̱ a̱a̱tse'e njáyuva miits je̱ m'o̱'yin ka̱jxta ku a̱a̱tse'e
n'ijt miits ma̱a̱tta.

6 Ax mnu̱'ixvaatstu tse'e vintso̱ a̱a̱tse'e juu' ntuujn nka̱jts, ve'em ax
jo'n a̱a̱tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n xtukmutsa̱jk; ó̱yame'e je̱ jayu o̱o̱y mtunyak-
tsaachpaatjidi, mkuva̱jktu tse'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t
juu' ve'e je̱ Espíritu Santo mmo̱o̱jyju̱du. 7 Ax ve'em tse'e mnu̱'ixvaatsjidi
je̱ jaanchja'vivata̱jk pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup je̱m macedóniait y'it jo̱o̱tm
je̱ts yaja acáyait y'it ja̱a̱t. 8 Ax ka jé̱mjyap tse'e macedóniait y'it jo̱o̱tm je̱ts
ka yaajyap tse'e acáyait y'it ja̱a̱t yaknu̱java je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ kya̱ts je̱
y'ayook, ñu̱ja'viduvap je̱'e̱ ve'e je̱ jáyuda o̱yjoma tso̱va vintso̱ ve'e je̱ Jesu-
cristo xjaanchjávada. Ka'a tse'e y'ukvinkó̱pkini je̱ts a̱a̱tse'e juu' nko̱tsu̱t.
9 Je̱ jayu xa ve'e viinm du̱maajntyktup vintso̱ a̱a̱ts miitse'e o̱y yakxó̱n
xkuva̱jkti ku a̱a̱tse'e n'ijt miits ma̱a̱tta, myaajntyktuva tse'e vintso̱ ve'e
xvintsa̱'ki'atú̱vidi juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap je̱tse'e xvinja'vi'ukvaandi
xvintsa̱'ki'ukvaandi je̱ joojntyk Nte'yam, juu' ve'e tyú̱vam. 10 Nay
myaajntyktuvapts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e x'a'ixta je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k ku
ve'e cho̱o̱'nu̱t je̱m tsapjo̱o̱tm je̱tse'e kya̱daaknit. Je̱ Jesuusts je̱'e̱ ve'e,
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k je̱tse'e
xtuknu̱vaatsumda je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n juu' ve'e miimp.

2

Juu' ve'e je̱ Pablo tyoon je̱p Tesalónica

1 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, mnu̱ja'vidinup xa ve'e je̱ts ka ko̱o̱jyap
a̱a̱tse'e n'ijt miits ma̱a̱tta. 2 O̱yam a̱a̱tse'e je̱ jayu xyaktsaachpaaty je̱m
filíposit kyajpu̱n ka̱jxm je̱ts a̱a̱tse'e je̱m nyakjomtuujn nyaktituujn, ax
jo'n xnu̱jávada jo'n, ku a̱a̱tse'e nje̱'y joma ve'e miitsta, je̱ Nte'yamts a̱a̱tse'e

je̱ ma̱kkin xmo̱o̱y je̱ts a̱a̱ts miitse'e je̱ja nu̱may tso'oxpa̱jkpa akujk nvaa-
jnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 3 O̱y xa a̱a̱tse'e nnu̱java je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e nvaajnjidu, ka'a a̱a̱tse'e juu' nka̱ts je̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t ukpu̱ juu'
a̱a̱tse'e je̱ jayu ntukvin'u̱u̱'mp. 4 Je̱ Nte'yam a̱a̱tse'e xtukka̱ta̱jki ya̱ o̱y ka̱ts
ya̱ o̱y ayook ku̱x y'ixp je̱'e̱ ve'e je̱ts ntuump a̱a̱tse'e juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp.
Ka ve'emapts a̱a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ix je̱tse'e je̱ jayu du̱'o̱yjávat juu' a̱a̱tse'e
ntuump nka̱jtsp, ve'eme'e ax jo'n je̱ Nte'yam du̱'o̱yjávat, je̱'e̱ pa̱ne'e a̱a̱ts
ya̱ nja'vin ya̱ nvinma'yu̱n du̱tuk'ixnajxp. 5 Ax jo'n xnu̱jávada jo'n, ka'a
xa a̱a̱ts miitse'e nvintaayidi nvinxo̱o̱nidi ku ve'e nvaajnjidi je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook. Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ts ka'a a̱a̱tse'e ti nka̱jts juu' a̱a̱tse'e
ntukmeempá̱kup. 6 Ni vin'ita xa a̱a̱tse'e nka'ixta je̱ts a̱a̱tse'e je̱ jayu
xyakmá̱jat, du̱miitsada, du̱viijnkjáyuvada. 7 O̱yam a̱a̱tse'e xja'o̱'yixji je̱ts
a̱a̱ts miitse'e ku̱n'amo̱tudi je̱ puta̱jkin ku̱xe'e a̱a̱ts je̱ Cristo je̱ kyuká̱tsiva
n'it, ka'ats a̱a̱tse'e ve'em ntuujn, nu̱u̱'k aaj nu̱u̱'k jo̱o̱t a̱a̱tse'e n'ijt miits
ma̱a̱tta, ve'em ax jo'n je̱ ónu̱k taak du̱yak'anu̱u̱'k je̱ y'ónu̱k. 8 Ku̱x o̱o̱y
a̱a̱ts miitse'e ntuntso̱kta, je̱'e̱ ka̱jxts a̱a̱tse'e nnayja'viji je̱ts ka je̱'e̱jyape'e
nvaajnjadap je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, nay ve'empa ve'e je̱tse'e nku'o̱o̱'kadat
ku a̱a̱tse'e ve'em ntun. 9 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, mjaa'mye̱jtstup xa
ve'e vintso̱ a̱a̱tse'e ntuujn mpu̱jk jó̱vum xa̱a̱j jó̱vum tsooj, ve'emts a̱a̱tse'e
ni pa̱na miits nkah'atsuux ku a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook.

10 Mnu̱ja'vidinup xa miitse'e, nay ve'empa je̱ Nte'yam, je̱ts pyaatyp
y'ake̱e̱guip je̱'e̱ ve'e juu' a̱a̱tse'e ntoon nko̱jts je̱ts je̱ va'ajts jo̱o̱t ma̱a̱t
a̱a̱tse'e n'ijt miits ma̱a̱tta. Ka'ats a̱a̱tse'e pa̱n n'itu̱ma̱'a̱ je̱ts a̱a̱tse'e pa̱n
xtuktó̱kinat o̱tyía. 11 Mnu̱ja'viduvapts miitse'e vintso̱ ve'e nko̱jtsmá̱kkidi
je̱ts a̱a̱tse'e nu̱to'k nu̱to'k miits nyakjo̱t'amá̱jidi, ve'em ax jo'n je̱ ónu̱k tee'
du̱tún je̱ y'ónu̱k. 12 Nmunoo'kxtktu tse'e je̱tse'e ve'em mjoojntykadat ax
jo'n du̱vinmachju̱ je̱tse'e jyoojntykadat pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam ma̱a̱t
napya̱a̱jmju̱dup, je̱ Nte'yam, juu' ve'e myaaxu̱xju̱du je̱tse'e m'ijttinit je̱m
kyutojku̱n jo̱o̱tm je̱ts joma ve'e je̱ mya̱jin.

13 Nkuko̱jtsjivapts a̱a̱tse'e xa̱'ma ka̱jx je̱ Nte'yam ya̱'a̱ ka̱jx. Ku̱x ku
xa miitse'e x'amo̱tunajxti je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, ka'a tse'e
xkuva̱jkti ax jo'n je̱ jayu je̱ kya̱ts je̱ y'ayook ku̱y'ijt jo'n, mkuva̱jktu
ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, ax je̱'e̱mts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱.
Ax myaayp tse'e ku̱xe'e xjaanchjávada. 14 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da,
ku xa ve'e je̱ mmukukajpu̱n myaktsaachpaatjidi, ve'em tse'e mjajttuva
ax jo'n jyajtti je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e je̱m Judea, juu' ve'e to'k
muk ijttup je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t, ve'eme'e jyajtti ku ve'e je̱ myu'israeejlit
jayu yaktsaachpaatjidi. 15 Je̱ israeejlit jayu tse'e du̱kajaanchja'vidu je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús je̱tse'e du̱yakjay'o̱o̱'kjidi, ve'em ax jo'n du̱yak'o̱o̱'kti
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, xjomtoonduva xtitoonduvats
a̱a̱tse'e, cho'oxpa̱jktupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱
israeejlit jáyuvap. 16 Ku̱x ku xa a̱a̱tse'e nmuko̱tsta pa̱n pa̱n jatye'e ka
je̱ israeejlit jáyuvap je̱tse'e ve'em du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp, ka'ats a̱a̱tse'e xyakjajtjava'anda, ve'em tse'e je̱ tyo̱kin
du̱yakma'yi'ata̱'a̱tsta. Ax ta̱ tse'e tyukje̱'yjidini je̱ Nte'yam je̱ y'e̱jku̱n.

Ku je̱ Pablo du̱ku'ixuvaannuva je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Tesalónica

17 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ku xa a̱a̱tse'e ntso̱o̱'nni joma miitse'eda
je̱tse'e je̱ it ñajxy, ó̱yamts a̱a̱tse'e nka'ijt miits ma̱a̱tta, yam tse'e

ąąts nja'vin kąjxm m'ijtti, ǫǫyts ąątse'e njatuntsąjk ję̱tse'e nku'íxtat.
18 Janąjkxuvaan xa ąątse'e, ukpu̱ jyatun'ątsjya, ję̱ Pablo, may naxts
ątse'e njanąjkxuvaajñ, ax ję̱ Satanás tse'e du̱kaxą'mayak'ǫ'yip. 19 Miitsts
ąątse'e ntukxǫǫjntktup ję̱ts ąątse'e ję̱ mąjin xmǫ'ǫda, n'a'ixp xa ąątse'e
ję̱tse'e n'ijtumdinit ję̱m ję̱ Mąją Vintsą́n Jesucristo vyinkojkm ku ve'e
myiinnuvat. 20 Miitstats ję̱'ę̱ ve'e juu' ąątse'e xmǫǫydup ję̱ mąjin ję̱ts
ąątse'e xtukxǫǫndu̱kta.

3

1 Ax ję̱'ę̱ kąjx tse'e, ku ątse'e nkǫǫ'kmuténini ku̱xe'e ąts nkanu̱java
vye'na pąn vintsǫ miitse'e ję̱mda, nnayja'vijuts ątse'e ję̱ts ątse'e ntaajñ
ję̱m aténasit kyajpu̱n kąjxm 2 ję̱ts ąts miitse'e ntuknu̱ke̱jxti ję̱ n'útsamda
ję̱ n'ajchamda Timoteo. Ję̱'ę̱ xa ve'e ję̱ Nte'yam du̱mutoomp du̱mupąjkp
ję̱ts ąątse'e ntukka'amáy ję̱ ǫy kąts ję̱ ǫy ayook, nke̱jxjiduts ąts ję̱'ę̱ ve'e
ję̱tse'e mąkk aaj mąkk jǫǫt xjaanchjávadat ję̱ Jesucristo, 3 ve'em tse'e ni
pąna kyavinmamya'atu̱t ku ve'e ję̱ tsaachpaatu̱n mtukję̱'yajadat, ku̱x
mnu̱ja'vidup xa miitse'e ję̱ts xyaktsaachpaatumdape'e ję̱ jayu ku ve'e ję̱
Cristo mpanąjkxumda. 4 Ku ąątse'e nve'na miits mąątta, nvaajnjidu tse'e
ję̱ts xyaktsaachpaatumdape'e ję̱ jayu. Ax ve'em tse'e tyoojnji kyǫjtsji, ax
jo'n xnu̱jávada jo'n. 5 Ax ję̱'ę̱ kąjx tse'e ku ątse'e nkajǫt'amąji, ję̱'ę̱ kąjxts
ąts miitse'e ntuknu̱ke̱jxti ję̱ Timoteo, ve'emts ąątse'e nnu̱jávat pąn vintsǫ
miitse'e ję̱m m'itta ję̱ mjaanchja'vin kąjxta, ku̱x ję̱'ę̱ ątse'e nvinmaay ku
ve'e to'mayji ję̱ Satanás ku̱myakvinmamya'tjidi ję̱tse'e ve'em ku̱vyintǫki
juu' ąątse'e ntoon nkǫjts.
6 Ax tą tse'e ję̱ Timoteo vyimpijtnuva, ję̱'ę̱ts ątse'e xvaajnjip
vintsǫ miitse'e ję̱m mnaajk'ítjada ję̱ jaanchja'vin mąąt ję̱ts ję̱ tsǫjku̱n
mąąt, ve'em tse'e vya'añ ję̱ts xǫǫndu̱k aaj xǫǫndu̱k jǫǫt ąts miitse'e
xxą'majaa'myétsta ję̱ts ǫǫy ątse'e xtun'ixuva'anda, nay ve'empa ax jo'n
ąts miitse'e n'ixuvaanduva. 7 Ax ję̱'ę̱ kąjx tse'e, utsta ajchta utsta tsą'ąda,
ǫ́yam ąątse'e ntsaachvinmaajy ję̱ts ąątse'e ję̱ jayu xyaktsaachpaaty,
jǫt'amájits ąątse'e ku̱x nmu̱ja'vip ąątse'e ję̱ts to'k aaj to'k jǫǫte'e
xjaanchjávada ję̱ Jesucristo. 8 Ǫǫy ąątse'e ntunxǫǫndu̱k ku̱xe'e to'k
aaj to'k jǫǫt m'itta ję̱ Mąją Vintsą́n mąąt. 9 ¡Ka'a ąątse'e mpaa'ty vintsǫ
ąątse'e ję̱ Nte'yam nkukǫjtsjat nu̱jom ję̱ xǫǫjntku̱n kąjx juu' ąątse'e
njayejpp ję̱ja ję̱ Nte'yam vyinkujk miits kąjxta! 10 Jǫ́vum xąąj jǫ́vum
tsooj ąątse'e ję̱ Nte'yam nmunoo'kxtu̱k ję̱ts ąąts miitse'e nku'íxtinuvat
ję̱tse'e pu'uk avaada ję̱ mjaanchja'vinda y'ítu̱t.
11 Ję̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, ję̱ts ję̱ nMąją Vintsą́namda Je-
sucristo, ję̱'ę̱ tse'e va'andap ję̱ts ąąts miitse'e nąjkx nku'íxtinuva. 12 Ję̱
Mąją Vintsą́n tse'e ǫǫy du̱tunjaa'kyakmáyap du̱tunjaa'kyakmąjap ję̱
mtsǫjku̱nda juu' ve'e mnayjaye̱jpu̱xju̱dup to'k jado'k ję̱ts anañu̱joma
ję̱ jayu mąąt, ve'em ax jo'n ąąts miitse'e ntsǫkta. 13 Ję̱ Nte'yam tse'e
myak'ítjadap to'k aaj to'k jǫǫt, va'ajts, ję̱ts ka'a ve'e ti tǫkin mąąt ję̱m ję̱'ę̱
vyinkojkm ku ve'e myiinnuvat ję̱ nMąją Vintsą́namda Jesús mąąt nu̱jom
pąn pąn jatye'e jye̱'ę̱ip.

4

Vintsǫ ję̱ Nte'yam du̱tsąk ję̱tse'e ję̱ jayu jyoojntykadat

1 U̱xyam tse'e, utsta ajchta utsta tsą'ąda, ję̱ Mąją Vintsą́n Jesús kąjx xa
ąąts miitse'e nmunoo'kxtu̱kta ję̱tse'e mjoojntykadat ax jo'n ąąts miitse'e

ntukˈixti, veˈem ax joˈn ję Nteˈyam dụtsạk. Ax nụyojk tseˈe veˈem
xjaaˈktóndat vintsọ veˈe yạ it ñaxy.
2 Mnụjaˈvidup xa veˈe jẹts ti ạạts miitseˈe ntukpavaandu ję Majạ
Vintsạ́n Jesús kạjx. 3 Juuˈ xa veˈe ję Nteˈyam chạjkp, yạˈạts ję́ę veˈe: Joo-
jntykada vintsọ veˈe ję Nteˈyam yakmạja yakjaancha yˈijtnit. Kaˈa tseˈe
ję kạts xtukmạạtjayę́ptat ję yaaˈy ję tạˈạx juuˈ veˈe ka pụ́kap mjayę́jptup,
4 toˈk jadoˈkeˈe dụjayę́pụt ję ñụdạˈạx ję vaˈajts jọọt mạạt jẹts ję vintsạˈkin
mạạt. 5 Kaˈa tseˈe ję kạts xtukmạạtjayę́ptat ję yaaˈy ję tạˈạx kụx aamp
tọọypeˈe ję́m mjaˈvin kạjxmda jẹtseˈe mnamyạạtˈítjadat, veˈem ax joˈn
jyátụkada pạn pạn jatyeˈe ję Nteˈyam dụkaˈíxada. 6 Ni pạna veˈe ję yˈuts
ję yˈajch dụkamutọkintónụt ukpụ dụkavinˈạạˈnụt ję́ę kạjx ku veˈe ję kạts
dụtukmạạtjayę́p ję yˈuts ję yˈajch ję ñụdạˈạx. Ọọy xa veˈe ję Majạ Vintsạ́n
ję tsaachpaatụn dụtumpụm ku veˈe veˈem yaktún ję ka ǫ́yap, veˈem ax
joˈn nvaajnjidi joˈn. 7 Ka ję́ˈę́p xa veˈe ję Nteˈyam xtuknụyaaxjimdu jẹtseˈe
njoojntykimdat ję kọˈọy jọọt mạạt, ję́ˈę veˈe jẹtseˈe njoojntykimdat ję
vaˈajts jọọt mạạt. 8 Ax veˈem tseˈe, pạn pạn xa veˈe dụkamạjạpạạmp yạ
pavaˈnụn, ka ję jáyuvapts ję́ˈę veˈe kyamạjạpụụmp, ję Nteˈyameˈe, juuˈ
veˈe xmọˈyumdu ję yˈEspíritu Santo.
9 Ax ję́ˈę pạn vintsọ veˈe mnachǫ́kjadat aˈutsta ahˈajchta aˈutsta
atsạˈạda, kaˈats ję́ˈę veˈe vyinkọpka jẹtseˈe ti ntuknụjáyadat, kụx viinmeˈe
ję Nteˈyam mtukˈíxjada jẹtseˈe mnachǫ́kjadat vimpit atụj, 10 veˈemam ax
joˈn xtonda mạạt nụjom ję utsta ję ajchta mạạt ję utsta ję tsạˈạda juuˈ
veˈe tsụụnidup ję́m macedóniait yˈit jọọtm. Ax nmunooˈkxtktupts ạạts
miitseˈe jẹtseˈe nụyojk mtunjaaˈknachǫ́kjadat vimpit atụj vintsọ veˈe yạ
it ñaxy. 11 Pạkmuk xa veˈe mnaajkˈítjadat jẹts tonda kạkję́ˈę ję mtoonk,
veˈem ax joˈn ntukpavaandi joˈn, 12 veˈem tseˈe mvintsạˈạgajadat pạn pạn
jatyeˈe dụkajaanchjaˈvidup ję Majạ Vintsạ́n jẹtseˈe veˈem xkatukjoojn-
tykadat juuˈ veˈe ję viijnk jayu jyę́ˈę.

Ku ję Majạ Vintsạ́n myiinnuvat

13 Utsta ajchta utsta tsạˈạda, ntsạjkp xa ạạtseˈe jẹtseˈe xnụjávadat vintsọ
veˈe jyaty ję jaanchjaˈvivatạjk juuˈ veˈe ạạˈkanda, veˈem tseˈe mkat-
saachvinmáydat ax joˈn ję́ˈęda pạn pạn jatyeˈe dụkahˈaˈíxtup ję Jesucristo.
14 Kụx veˈem ax joˈn njaanchjaˈvimda jẹts ukˈọọˈkeˈe ję Jesús jẹtseˈe
jyoojntykpạjknuva jadoˈk nax, nay veˈempa tseˈe njaanchjaˈvimda jẹts ję
Jesús kạjxeˈe ję Nteˈyam dụyakjoojntykpạjknuvat jadoˈk nax ję jayu pạn
pạn jatyeˈe manaxy ijttup jẹtseˈe yˈitta ję Jesús mạạt.
15 Ję́ˈę kạjxts ạạts miitseˈe nnạạjmada ję Majạ Vintsạ́n ję yˈayook
kạjx, jẹts pạn nụvinxụpeˈe njoojntykimda vanˈit ku veˈe ję Majạ Vintsạ́n
myiinnuvat, kaˈats ụụˈmeˈe nmạạtnavyaatumjadat ję Majạ Vintsạ́n
tooˈvạjkp jẹtseˈe ụxˈọọk dụmạạtnavyaaˈtjadat ję jaanchjaˈvivatạjk pạn
pạn jatyeˈe ạạˈkanda. 16 Kụx viinmeˈe ję Majạ Vintsạ́n kyạdaaknit ku
veˈe ję́m tsapjọọtm chọọˈnụt, ję kutojkụn mạạt tseˈe kyǫ́tsụt, ję ángeles
juuˈ veˈe dụnụvintsạnikạjxp ję aangelestạjkta, ję́ˈę tseˈe kǫ́tsup, xoˈoxup
tseˈe ję Nteˈyam ję tryompeta, vanˈit tseˈe jyoojntykpạjktinuvat tooˈvạjkp
pạn pạn jatyeˈe toˈk muk ijttu ję Cristo mạạt ku veˈe yˈọọˈktini. 17 Ax
ụxˈọọk tseˈe, nụvinxụpeˈe njoojntykimda vanˈit, xyaktsọọˈnumdinup
tseˈe ję́m vínụts jọọtm mạạt ję́ˈęda pạn pạn jatyeˈe ạạˈkanda jẹtseˈe
nmạạtnavyaatumjidinit ję Majạ Vintsạ́n ję́m poj jọọtm, veˈem tseˈe
nˈijtumdinit mạạt ję Majạ Vintsạ́n xạˈma kạjx. 18 Ax yạˈạ kạjx tseˈe,

naajkjǫt'amą́jajada to'k jado'k mąąt yą kąts yą ayook juu' ąts miitse'e tụntuknụjáyada.

5

1 Utsta ajchta utsta tsą'ąda, ax jẹ'ẹ pąn vinxụpe'e yą it jyaa'knáxụt
ukpụ ti ve'e too'vąjkp tónjup kǫ́tsjup, ka'a tse'e vyinkǫpka jẹts ąts miitse'e
nnụjáyadat, 2 kụx va'ajtse'e xnụjávada jẹts jẹ xąąj ku ve'e jẹ Mąją Vintsą́n
myiinnuvat, ve'emts jẹ'ẹ ve'e myínụt ax jo'n jẹ mẹẹ'tspa jye'ya kǫǫ'ts,
van'it ku ve'e jẹ jayu kavinmaayp vyẹ'nat. 3 Ku xa ve'e jẹ jayu vya'anụt:
"Ka'a xa ve'e ti muvaampa tso'oxpąjkpa, ǫy jǫǫte'e ntsụụnimda", van'it
tse'e tun to'mayji jẹ vintǫ́kiyụn tyukjẹ'yajadat, ve'em ax jo'n jẹ pąjkpa
jẹ aampa tyukje'yaja jẹ tą'ąxtąjk ku ve'e jẹ y'ónụk dụyakkẹ'ẹxuva'añ,
ax ka'a tse'e y'ǫya jẹtse'e dụkukẹ'ẹktat. 4 Ax miitsta, utsta ajchta utsta
tsą'ąda, ka'a tse'e ve'em m'itta ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup kupi'ijts
kukǫǫ'ts, ka'a tse'e kavinmaayp mvẹ'nadat jẹ xąąj ku ve'e jẹ Mąją
Vintsą́n myiinnuvat. 5 Ve'em xa miitse'e anañụjoma m'itta ax jo'n jẹ jayu
juu' ve'e tsụụnidup jẹja ajajtk it jąąt; ka'a xa ve'e n'ijtumda ax jo'n jẹ
jayu juu' ve'e tsụụnidup kupi'ijts kukǫǫ'ts. 6 Jẹ'ẹ kąjx tse'e, va'an tse'e
dụnaajk'ijtumjada joojntyk jẹts viji kej, apąąmdụka ve'e n'ijtumdinit
van'it paat ku ve'e jẹ Mąją Vintsą́n myiinnuvat, ka'a ve'e ax jo'n jẹ viijnk
jayu juu' ve'e dụkah'apąąjmtkidup. 7 Jẹ'ẹ pąn pąn jatye'e ijttup ax jo'n
jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup kupi'ijts kukǫǫ'ts, ve'emts jẹ'ẹ ve'e y'ijttuva
ax jo'n jẹ jáyuda pąn pąn jatye'e mąkk maadup. Jẹ'ẹ pąn pąn jatye'e
ooktup mookjụdup, jẹja tse'e akǫǫ'ts it jąąt y'oo'kta myo'okjada. 8 Ax pąn
nụvinxụp tse'e n'ijtumda ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup jẹja ajajtk
it jąąt, va'an tse'e dụnay'akuvąą'nimjada, va'an tse'e dụnaajk'ijtumjada
ax jo'n to'k jẹ tojpa juu' ve'e naajk'ijtjup apąąmdụka. Ve'em ax jo'n jẹ
tojpa mąkk ñaajk'ítjụ ku ve'e tụñatyukxąxjụ jẹ pojxụn xǫx, ve'em tse'e
dụtsąk jẹtse'e mąkk njaanchja'vimdat jẹ Nte'yam jẹtse'e ǫǫy jẹ tsǫjkụn
ntunjayẹjpumdat. Jẹts ve'em ax jo'n jẹ tojpa ñapyą'mụxjụ jẹ pojxụn
kujop, ve'em tse'e dụtsǫjkpa jẹtse'e apąąmdụka n'a'íxumdat jẹ Cristo ku
ve'e myiinnuvat jẹtse'e xyaktsǫǫkumdinit. 9 Kụx ka jẹ'ẹp xa ve'e jẹ
Nte'yam xtuknụpąąjmtkimdu jẹtse'e ntsaachpaatumdinit xą'ma kąjx,
jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e njayẹjpumdinit jẹ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp
jẹ nMąją Vintsą́namda Jesucristo kąjx. 10 Jẹ'ẹ kąjx xa ve'e jẹ Jesu-
cristo xku'ǫǫ'kimdi jẹtse'e nmąątjoojntykimdinit xą'ma kąjx, pąn joojn-
tykimdupe'e uk pąn ąą'kanda ve'e. 11 Jẹ'ẹ kąjx tse'e, naajkjǫt'amą́jajada
jẹts nakyǫjtsmą́kkajada to'k jado'k, ve'em ax jo'n xtonda.

Ku jẹ Pablo dụkǫjtsji jẹ utsta jẹ ajchta mąąt jẹ utsta jẹ tsą'ąda

12 Utsta ajchta utsta tsą'ąda, nmunoo'kxtktup xa ąąts miitse'e jẹtse'e
xvintsą'ągadat pąn pąn jatye'e toondup miits mąątta, pąn pąn jatye'e
mnụvinténijidup jẹ Mąją Vintsą́n kąjx jẹtse'e mkǫjtsụxjada jẹ Nte'yam
jyẹ'ẹ. 13 Mjávadap mtsǫ́ktape'e ǫǫy jẹ'ẹ jẹ tyoonk kąjxta. Naajk'ítjada ǫy
jǫǫt to'k jado'k.

14 Utsta ajchta utsta tsą'ąda, nvaajnjidupts ąąts miitse'e jẹtse'e
xtuknąąjmadat jẹ'ẹ pąn pąn jatye'e nooxtsụụnidup. Kǫjtsjǫt'amą́jada
jẹ'ẹ pąn pąn jatye'e jǫtmootsk ijttup. Putą́kada jẹ'ẹ pąn pąn jatye'e
dụka'ǫynụja'vidup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook. Mutẹ́nada vintsǫ ve'e to'k
jado'k jẹ jyáyuvinda.

15 Ixta ję̣ts ni pą̣na ve'e dų̣katukkuvẹ́tų̣t jado'k pą̣n vintsǫ̣ ve'e ję̣ ka
óyap tų̣tyo'nų̣xjų̣, ñojk'óye'e xą̣'ma ǫ̣y jayu mnapyạ́mjadat to'k jado'k ję̣ts
anañų̣joma ję̣ jayu mą̣ą̣t.
16 Xą̣'ma ką̣jx tse'e mxǫ̣ǫ̣nduk̦tat. 17 Ijtp tse'e mtsapkọ́tstat.
18 Kukǫ̣jtsjada ję̣ Nte'yam pą̣n ti ve'e toojnjup kǫ̣jtsjup, kų̣x ję̣'ę̣ ve'e
ję̣ Nte'yam chą̣jkp ję̣tse'e xtóndat xkọ́tstat ku ve'e m'itta to'k muk ję̣
Cristo Jesús mą̣ą̣t.
19 Mą̣ją̣pą̣mda juu' ve'e ję̣ Espíritu Santo mtuknų̣ja'vijidup. Pą̣n
ka'a tse'e ve'em xtonda, mą̣kk tse'e vyimpítų̣t ję̣ mja'vinda ję̣tse'e
xkakuvạ́ktat juu' ję̣'ę̣ ve'e kyą̣jtsp. 20 Ka'a tse'e xkǫ̣'ǫ̣yjávadat juu' ve'e
mkǫ̣jtsų̣xjų̣dup pą̣n pą̣n jatye'e vaandup ję̣ts ję̣ Nte'yam ję̣ y'ayooke'e
kyǫ̣jtsnajxtup. 21 Payǫ̣'ǫ̣yda ǫ̣y juu' jatye'e kyǫ̣jtstup. Yaktanda ję̣m
mja'vin ką̣jxmda ję̣ y'ǫ̣y ję̣'ę̣ juu' ve'e kyǫ̣jtstup; 22 ka'a tse'e xkuvạ́ktat
ję̣ kyǫ̣'ǫ̣y ję̣'ę̣ juu' ve'e kyǫ̣jtstup.
23 Ję̣ Nte'yam, juu' ve'e ję̣ ǫ̣y jǫ̣ǫ̣t dų̣yajkp, ję̣'ę̣ tse'e myak'ijtjidinup
ǫ̣y ję̣ts va'ajts, ję̣'ę̣ tse'e nų̣jom ję̣ mjǫ̣ǫ̣tta ję̣ mja'vinda dų̣yak'ijtnup
ję̣ts nų̣jom ję̣ mni'kxta ję̣ mkǫ̣pkta, ve'em vintsǫ̣ ve'e ni ti tọ́kina mka-
pą̣atų̣xjadat. Ve'em tse'e dų̣tónų̣t van'it paat ku ve'e myiinnuvat ję̣ nMą̣ją̣
Vintsạ́namda Jesucristo. 24 Ję̣ Nte'yam, juu' ve'e myaaxų̣xjų̣du ję̣tse'e
dų̣kutyún juu' ve'e kyą̣jtsp, ję̣'ę̣ tse'e myak'ijtjidinup ǫ̣y ję̣ts va'ajts.

Ku ję̣ Pablo kyǫ̣jtskuką̣jxini

25 Utsta ajchta utsta tsą̣'ą̣da, nų̣tsapkǫ̣tsta ą̣ą̣ts to'k aaj.
26 Nachę̣ę̣'njada to'k jado'k ję̣ tsǫ̣jkų̣n mą̣ą̣t ję̣ Mą̣ją̣ Vintsạ́n ką̣jx.
27 Ję̣ja ą̣ts miitse'e ję̣ Mą̣ją̣ Vintsạ́n vyinkujk ntukpava'anda ję̣tse'e
xtukvinkọ́tsadat yą̣ ną̣k anañų̣joma ję̣ utsta ję̣ ajchta mą̣ą̣t anañų̣joma
ję̣ utsta ję̣ tsą̣'ą̣da.
28 Ję̣ nMą̣ją̣ Vintsạ́namda Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Tesalónica

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ma̱a̱t je̱ Silas je̱ts je̱ Timoteo, máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntukna̱ke̱xta je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m tesalónicait kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱me'e je̱'e̱ jya'vin ka̱jxmda m'itta. 2 Je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Nte'yame'e du̱to̱kimpayo̱'ynup anañu̱joma ku ve'e je̱ Cristo myiinnuvat

3 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, pyaatyp y'ake̱e̱guip xa je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱a̱tse'e xa̱'ma nkuko̱jtsjat je̱ Nte'yam miits ka̱jxta ku̱x nu̱yojke'e xjaanchjávada je̱ Jesucristo je̱ts nu̱yojke'e mnachó̱kjada to'k jado'k vintso̱ ve'e ya̱ it ñaxy. 4 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e nyakmájada joma ve'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu ñay'amókajada, ku̱x ó̱yame'e je̱ jayu mjomtónjada mtitónjada, ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t tse'e xjaanchjávada je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱tse'e xmuté̱nada je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e myaknajxtup. 5 Ax ya̱'a̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts to̱kimpayo̱'ype'e je̱ Nte'yam ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam du̱'o̱yjava je̱tse'e m'íttat je̱m je̱'e̱ y'am kya̱'m juu' ka̱jxe'e je̱ jayu u̱xyam myaktsaachpaa'tjada.

6 Pyaatpap y'ake̱e̱guivap xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump, je̱'e̱ tse'e du̱tonu̱mpijtjap je̱ tsaachpaatu̱n je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e u̱xyam myaktsaachpaatju̱dup. 7 O̱yame'e u̱xyam mtsaachpaa'tta, myakjo̱t'amájajadapts miitse'e je̱ Nte'yam, ve'empats a̱a̱tse'e xyakjo̱t'amájivat, van'it ku ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkijinit ku ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm cho̱o̱'nu̱t, je̱m tse'e ja̱n'aye̱e̱'nst jo̱o̱tm kya̱daaknit ma̱a̱t je̱ mya̱kk angelesta̱jkta. 8 Je̱'e̱ ve'e ñu̱mínup je̱tse'e du̱tukkuve̱jtnit je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada je̱tse'e du̱kakuva̱kta je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 9 Tsaachpaattinupts je̱'e̱ ve'eda, xa̱'ma ka̱jx tse'e vyintó̱kidinit, ka'a ve'e y'íttat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t, je̱m joma ve'e je̱ ma̱jin je̱ jaanchin o̱o̱y du̱tunjayep. 10 Ve'eme'e jyáttat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n myiinnuvat, ku ve'e yakmájijidinit yakjaanchijidinit je̱ jyayu je̱tse'e tyuk'atú̱vajadat pa̱n pa̱n jatye'e jaanchja'vijidup. Jé̱mpats miitse'e mve'nidinit je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaanchjávada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidu.

11 Ax je̱'e̱ ka̱jxts a̱a̱ts miitse'e ijtp nmu̱tsapko̱tsta, ve'em tse'e je̱ nNte'yamamda du̱'o̱yjávat je̱tse'e m'ijttinit je̱'e̱ je̱ jyayu. N'amó̱tup a̱a̱tse'e je̱tse'e je̱ mya̱kkin ka̱jx xtóndat nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtso̱jktup je̱ts je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtoondup ku̱xe'e je̱ Jesucristo xjaanchjávada. 12 Nu̱tsapko̱jtstupts a̱a̱ts miitse'e je̱tse'e yakma̱ja yakjaancha y'ijtnit je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo miits ka̱jxta, nay ve'empa miits je̱'e̱ ve'e myakmájijidinit. Je̱ nNte'yamamda je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo je̱ myaa'yu̱n ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e nu̱jom tyónju̱t.

2

Jẹ kạtsụkutẹẹ'mpa

1 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, ax jẹ'ẹ pạn vin'ite'e myiinnuvat jẹ nMạjạ
Vintsạ́namda Jesucristo, ku ve'e xyaknay'amojkimjidinit jẹ'ẹ mạạt,
nmunoo'kxtktup tse'e jẹts 2 ka'a ve'e jẹ mvinma'yụn xyaktiktskọjtat,
ka'a tse'e mnavyinma'yụnmọ'ọjadat ku ve'e xmọ́tudat jẹts tạ́vani ve'e
jẹ Mạjạ Vintsạ́n jye'ya. Ka'a tse'e xjaanchjávadat pạn ve'eme'e yakkạts,
pạn vaandupe'e jẹ jayu jẹts jẹ Espíritu Santo kạjxe'e ve'em kyọtsta, ni
ka'a tse'e xjaanchja'viduvat pạn vaandupe'e jẹts jẹp ạạts jẹ'ẹ ve'e nạk
kụjxp nmụja'yidi. 3 Ka'a tse'e pạn mvin'ạạ'njadat. Too'vạjkp xa ve'e jẹ
Nte'yam ọọy tyunyaktso'oxpạ́kụt jẹtse'e ñụkẹ'xnatạ́kat jẹts pạn jẹ'ẹ ve'e
jẹ kạtsụkutẹẹ'mpa, jẹ'ẹ juu' ve'e nụpạạmdụkani ijtp jẹtse'e vyintọ́kiyụt.
Tạ́vani tse'e ñụkẹ'xnatạ́ka vye'na, van'ítnum tse'e myiinnuvat jẹ nMạjạ
Vintsạ́namda Jesucristo. 4 Ax jẹ kạtsụkutẹẹ'mpa tse'e dụtso'oxpạ́kup
nụjom juu' ve'e jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ jẹts juu' jatye'e yakvinja'vip yakv-
intsạ'kip, jẹ'ẹ paat tse'e dụtónụt jẹtse'e y'ạjxtụkụt jẹp jẹ Nte'yam myạjạ
tsaptụjkp. Viinm tse'e ñatyijjụt Nte'yam.

5 ¿Ka'a ve'e xjaa'myẹ́tsta jẹts nvaajnjidu ạts miits yạ'ạ ve'e ku ạtse'e
nve'na miits mạạtta? 6 Ax mnụja'vidup tse'e juu' jẹ'ẹ ve'e ụxyam
yak'ataajnjup. Ku ve'e yakpạjkjat juu' ve'e yak'ataajnjup, van'it tse'e
nụkẹ'xnatạ́ka tyánụt jẹts jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e jẹ kạtsụkutẹẹ'mpa. 7 Kụx ku
xa ve'e jẹ Nte'yam ọọy tyunyaktso'oxpạ́kụt, ton'ukvaajnjup tse'e. Ax
ka'anum tse'e y'ọya jẹtse'e jyẹ'yat jẹ kạtsụkutẹẹ'mpa, van'ítnume'e ku
ve'e yakpạjkjat juu' ve'e yak'ataajnjup. 8 Tạ́vani tse'e yakpụjkja vye'na,
van'it tse'e ñụkẹ'xnatạ́kat jẹ kạtsụkutẹẹ'mpa. Yakvintọ́kijupts jẹ'ẹ ve'e
jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesús mạạt jẹ pyiixtụk ku ve'e myiinnit jẹ y'ajajtk jẹ
y'atạ'kxtk mạạt. 9 Jẹ Satanás xa ve'e dụyakjẹ́jap jẹ kạtsụkutẹẹ'mpa jẹtse'e
dụmọ'ọt jẹ kyutojkụn. Jẹ kạtsụkutẹẹ'mpa tse'e jẹ jayu dụvin'ạạ'ndap
ku ve'e dụtún jẹ mújit nụja'vin jẹts juu' jatye'e mújit atụva juu' ve'e
jẹ Nte'yam kyajẹ'ẹip; 10 jẹ tun jẹ kạts juu' ve'e ka ọ́yap, jẹ'ẹ tse'e
tyukvin'ạạ'ndap jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e vintọ́kidinup. Ve'eme'e jyajt-
tinit kụx ka'a ve'e dụkuvạjkti jẹ tyụv jẹ'ẹ juu' kạjxe'e kụchọọkti.
11 Kụxe'e dụkakuvạkta jẹ tyụv jẹ'ẹ, jẹ Nte'yam tse'e pạ́mjadap vintsọ ve'e
yakvin'ạạ'ndat, ve'em tse'e dụjaanchjávadat jẹts jẹ Nte'yam kạjx jẹ'ẹ ve'e
myin jẹ kạtsụkutẹẹ'mpa. 12 Ax ve'em tse'e yakmọọydinit jẹ tsaachpaatụn
juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp nụjom pạn pạn jatye'e dụkajaanchjavavaandup
jẹ tyụv jẹ'ẹ, jẹ'ẹda juu' ve'e naajk'ituvaajnjụdup jẹp tọkin jạạtp.

Pạn pạn jatye'e vinkạnda jẹtse'e dụjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp

13 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, ka'a xa miitse'e ve'em mjáttat,
mtuntsọjkjụdup xa miitse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n. Pyaatyp y'akẹẹguipts
jẹ'ẹ ve'e jẹts ạạts jẹ'ẹ ve'e xạ'ma nkukọjtsjat miits kạjxta. Ka'anume'e
yạ it chọọ'nduk vye'na jẹtse'e jẹ Nte'yam mvinkọọjnjidi jẹtse'e tsạ'ạk
m'ijttinit kụxe'e jẹ Espíritu Santo mpạạjmjidi jẹ Nte'yam mạạt jẹts
jẹ'ẹ kạjx ku ve'e xjaanchjávada jẹ tyụv jẹ'ẹ. 14 Myaaxụxjụdu xa ve'e
jẹ Nte'yam jẹtse'e myaktsọọkjidi jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook kạjx juu' ạạts
miitse'e nvaajnjidu, ve'em tse'e jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo
xtukmạạtjayẹjptinit jẹ myạjin.

15 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, naajk'ítjada ma̱kk aaj
ma̱kk jo̱o̱t je̱ts ka'a tse'e xmaso̱'o̱ktat je̱ ixpa̱jku̱n juu' a̱a̱ts miitse'e
ntukna̱ja'vidu, pa̱n nvaajnjiduts a̱a̱ts miits je̱'e̱ ve'e uk pa̱n a̱tsts mi-
itse'e ntukna̱ja'yidu. 16 NTee'imdup xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ts o̱o̱y tse'e
xtuntso̱jkumda, je̱'e̱ je̱ myaa'yu̱n ka̱jx tse'e xyakjo̱t'amájimda xa̱'ma ka̱jx
je̱tse'e xtukna̱ja'vimda je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e juu' ve'e xtoojnjimdap ku ve'e je̱
Jesucristo myiinnuvat. 17 Je̱ Nte'yam je̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesu-
cristo, je̱'e̱ tse'e myakjo̱t'amájajadap je̱tse'e myakma̱kkpá̱kjadat, ve'em
tse'e xtóndat xkó̱tstat juu' ve'e tum o̱y.

3

"Nu̱tsapko̱tsta a̱a̱ts to'k aaj"

1 U̱xyam tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, nu̱tsapko̱tsta a̱a̱ts to'k aaj
je̱tse'e ve'em anañu̱joma je̱ jayu du̱nu̱jávadat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ kya̱ts
je̱ y'ayook je̱tse'e o̱y yakxó̱n yakkuvá̱ku̱t, ve'em ax jo'n tyoojnji kyo̱jtsji
miits ma̱a̱tta. 2 Tsapko̱jtstuva je̱ts a̱a̱tse'e je̱ jayu xkah'ama̱a̱daagadat
juu' ve'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱muyo̱'ydup je̱tse'e o̱yvintso̱va juu' du̱tonda
du̱ko̱tsta, ku̱x ka'a xa ve'e anañu̱joma du̱jaanchjávada je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n.
3 Ax je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, kyutyuumpts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kya̱jtsp, je̱'e̱ tse'e je̱
ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t mmo̱'o̱jadap je̱tse'e m'íxjadat mjayé̱pjadat, ve'em
tse'e mkapaa'tjadat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. 4 Ax je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jxts a̱a̱tse'e
vinjava ntañ je̱ts mtóndape'e juu' ve'e ntukpavaandup, ve'em u̱xyam,
je̱ts ve'em vintso̱ ve'e ya̱ it ñaxy. 5 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n tse'e du̱pá̱mup je̱m
mja'vin ka̱jxmda je̱ Nte'yam je̱ cho̱jku̱n, je̱ts je̱ Cristo je̱ mya̱kkin ka̱jx
tse'e xjaye̱jptinit je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t.

Vinko̱pke'e je̱tse'e je̱ jayu tyónu̱t

6 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ntukpavaandup xa a̱a̱ts miitse'e je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx je̱tse'e xka'íttat je̱ uts je̱ ajch ukpu̱ je̱ uts
je̱ tsa̱'a̱ ma̱a̱t juu' ve'e nooxtsu̱u̱nip je̱tse'e du̱kakutyún je̱ ixpa̱jku̱n
juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidu. 7 Mnu̱ja'vidup xa miitse'e vintso̱ ve'e
du̱tsa̱k je̱tse'e xnu̱'ixva'atstat juu' a̱a̱tse'e ntoon nko̱jts, ka'a a̱a̱tse'e
nnooxtsu̱u̱ni ku a̱a̱tse'e n'ijt miits ma̱a̱tta, 8 ka'a a̱a̱tse'e ve'emji nkaajy
n'uuk, toonu̱pa̱jk a̱a̱tse'e jóvum xa̱a̱j jóvum tsooj, ve'emts a̱a̱tse'e ni pa̱na
miitsta nkah'atsuux. 9 O̱yam a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e xjatukka̱daaky je̱ts a̱a̱ts mi-
itse'e ku̱xputa̱jkidi, ka'ats a̱a̱tse'e ti n'amo̱tu, ve'em tse'e xnu̱'ixva'atstat
vintso̱ a̱a̱tse'e juu' ntun. 10 Ku̱x ku xa a̱a̱tse'e nve'na miits ma̱a̱tta, jidu̱'u̱m
tse'e ntukpavaandi: Pa̱n pa̱n xa ve'e katonuvaamp, ka'a tse'e kyáyu̱t.
11 Ta̱ xa a̱a̱tse'e je̱ ka̱ts nmo̱tu je̱ts je̱m miitse'eda juu' ve'e nooxtsu̱u̱nidup,
je̱'e̱ ve'e tyukta̱jkidup juu' ve'e kyatoonkidup, ni tía tse'e du̱katonda.
12 Ax je̱'e̱ts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e ntukpavaandup je̱ts a̱a̱tse'e nko̱jtsjada je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx, je̱ts to'k aaj to'k jo̱o̱te'e du̱nu̱tóndat juu' ve'e
tyukjoojntykadap.

13 Utsta ajchta, utsta tsa̱'a̱da, ka'a tse'e mnoo'kxtat, ijtpe'e
xtóndat xkó̱tstat je̱ y'o̱y je̱'e̱. 14 Pa̱n je̱m xa ve'e pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kama̱ja̱pa̱a̱mdup juu' a̱tse'e nka̱jtsp yam na̱k ka̱jxm, íxtats pa̱n
pa̱n je̱'e̱ ve'eda, ka'a tse'e je̱'e̱ ma̱a̱t m'uknapya̱a̱jmjidinit, ve'em tse'e
cho̱'o̱tyóndat. 15 Ax ka'a tse'e xtso'oxpá̱ktat, ve'eme'e xko̱jtsjadat juu' ax
jo'n to'k uts to'k ajch ukpu̱ ax jo'n to'k uts to'k tsa̱'a̱.

Ku je̱ Pablo kyo̱jtskuka̱jxini

16 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, juu' ve'e je̱ o̱y jo̱o̱t du̱yajkp, je̱'e̱ tse'e viinm ijtp
mmo̱'o̱jadap je̱ y'o̱y jo̱o̱t pa̱n ti ve'e toojnjup ko̱jtsjup. Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
tse'e ijtnup miits ma̱a̱tta anañu̱joma.
17 A̱ts, je̱ Pablo, viinm a̱tse'e nja'a ya̱ máyam je̱ Dios juu' a̱ts miitse'e
ntuknu̱ke̱jxtup. Jidu̱'u̱m tse'e je̱ jayu du̱nu̱jávada to'k ka̱'a̱jyji je̱ na̱k juu'
jaty a̱tse'e nkejxp ku ve'e du̱'ixta je̱ letra juu' a̱tse'e njaayp, jidu̱'u̱m
a̱tse'e nja'a. 18 Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucriistots miitse'e anañu̱joma
mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ Timoteo

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva, ve'em ax jo'n a̱tse'e
xtukpavaandi je̱ Nte'yam, je̱ nYaktso̱o̱kpamda, je̱ts je̱ Jesucristo, juu' ve'e
xmo̱'yumdap je̱ y'o̱y je̱'e̱ ku ve'e myiinnuvat. 2 Timoteo, n'onu̱kja'vipts
a̱ts mitse'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je̱ Jesucristo ku
a̱tse'e x'amo̱tunajxy. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Cristo Jesús, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijtnit je̱
tyukmo̱'tu̱n ma̱a̱tta je̱ts je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo du̱pavaajñ je̱tse'e kyayakkuvá̱ku̱t je̱ taay ixpa̱jku̱n

3 Tanu̱ to'k aaj je̱m éfesovit kyajpu̱n ka̱jxm, ve'em ax jo'n a̱ts mitse'e
n'amo̱tu ku a̱tse'e je̱m ntsa̱a̱'n je̱ts a̱tse'e nnu̱jkx Macedonia. Je̱m
tse'e je̱ jayu xtukpava'andat je̱ts ka'a ve'e du̱tuk'íxtat je̱ taay ixpa̱jku̱n,
4 ka'a tse'e du̱ma̱ja̱pá̱mdat je̱ ka̱ts juu' ve'e je̱ jayu myutaayvaattu,
ka'a tse'e du̱ma̱ja̱pa̱a̱mduvat je̱ may na̱k juu' jatye'e tyijtup je̱ts vaamp
je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ ju̱jpit jayu jyoojntykidi. Ko̱o̱jyji xa je̱'e̱ ve'e je̱
jayu du̱yakme̱jtsvinmáy pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ tyoo' y'íxuva; ni
vinxú̱pats je̱'e̱ ve'e kyaputá̱kajada je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook. 5 Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e ya̱ pava'nu̱n juu' a̱ts mitse'e u̱xyam
ntuknu̱ja'yip, je̱tse'e je̱ jayu to'k aaj to'k jo̱o̱t du̱jaanchjávadat je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, je̱tse'e je̱ jayu du̱jayé̱ptat je̱ va'ajts aaj je̱ va'ajts jo̱o̱t je̱ts
je̱ va'ajts vinma'yu̱n; je̱ tso̱jku̱nts je̱'e̱ ve'e yakjé̱jip. 6 Je̱m xa ve'e je̱
jayu juu' ve'e je̱ tu̱vu̱too' du̱maso̱o̱ktinu, je̱'e̱ tse'e myaajntyktup juu'
ve'e katoomp, 7 cho̱jktupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱
jayu du̱tukyak'ixpá̱ktat, ax ni viinma tse'e du̱kavinmó̱tuda juu' ve'e
kyo̱jtstup, nay ka'ava tse'e du̱nu̱jávada ti ve'e tyijp je̱ ixpa̱jku̱n juu' ve'e
tyun'ava'nidup je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e.

8 Nnu̱ja'vimdup xa u̱u̱'me'e je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
ku ve'e yaktún ax jo'n pyu̱ma. 9 Nnu̱ja'vimduvap tse'e je̱ts ka'a
ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n yakpu̱m je̱tse'e du̱yakkutojkjat je̱ jayu
juu' ve'e tu̱v jáyuvidup joojntykidup, je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e
jomjáyuvidup tijáyuvidup, jomjoojntykidup tijoojntykidup, pa̱n pa̱n
jatye'e kaka̱tsu̱pa̱jktup, je̱ Nte'yam du̱kavintsa̱'kidup, to̱kintoondup,
du̱kama̱ja̱pa̱a̱mdup je̱ Nte'yam ukpu̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam jye̱'e̱, je̱
tyee' ukpu̱ je̱ tyaak ukpu̱ je̱ viijnk jayu du̱yak'o̱o̱'ktup, 10 je̱ navya̱jku̱n
du̱yakvintsa̱'kintó̱kidup, je̱ ko̱'o̱yyaa'yapta, je̱ jayu me̱e̱'tspada, pa̱n
pa̱n jatye'e taayidup, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱yaknajxtup je̱ taay
ka̱jx. Yakpa̱a̱mpa tse'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n jyajuu'a juu' jatye'e
viijnk juu' ve'e du̱tso'oxpa̱jkp je̱ va'ajts ixpa̱jku̱n. 11 Je̱ va'ajts ixpa̱jku̱n
tse'e du̱ma̱a̱tnavyaatjup du̱ma̱a̱tnay'ake̱e̱guijup je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook
juu' ve'e o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjaye̱jpp je̱ts a̱tse'e je̱ Kunuu'kx Nte'yam
xtukka̱ta̱jki.

Ku je̱ Pablo je̱ Jesucristo du̱kuko̱jtsji ku̱xe'e yaktukma̱'t

12 Nkuko̱jtsjipts a̱tse'e je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ku̱xe'e a̱ts
xtukka̱ta̱jki je̱ toonk je̱ts a̱tse'e je̱ mya̱kkin ka̱jx je̱ jayu nvaajnjadat je̱

o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. Ve'em tse'e du̱tuujn ku̱x ñu̱ja'vip je̱'e̱ ve'e je̱ts nku-
tyuump a̱tse'e juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp. 13 Nu̱jom a̱tse'e ya̱ maa'yu̱n xtoojnji
ó̱yam a̱ts je̱'e̱ ve'e nyakvintsa̱'kintó̱ki ku a̱ts je̱'e̱ ve'e nkajaanchjávana
vye'na. Ax xtukmo̱'tts a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e ka'anum
nmu̱java vye'na ti a̱tse'e ntoon nko̱jts. 14 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱nts a̱tse'e xtoojnji
ya̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n, je̱'e̱ a̱tse'e xmo̱o̱yva je̱ jaanchja'vin je̱ts je̱ tso̱jku̱n juu'
ve'e njaye̱jpumdup ku̱xe'e to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t.

15 Tyú̱vam xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ ka̱ts, pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
anañu̱joma je̱ jayu du̱jaanchjávadat, je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ Cristo Jesús myiijn
yaja naxviijn je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱ku̱t je̱ tó̱kinax jáyuda, a̱ts tse'e nu̱yojk
tó̱kinax jayu. 16 Ax je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e je̱ Nte'yam xtukma̱'t ku̱x je̱'e̱ ve'e
cha̱jkp je̱ts a̱tse'e nyaknu̱ke̱'xnatá̱kat nu̱yojk je̱ts ka'a ve'e je̱ viijnk jayu
joma vaate'e je̱ Jesucristo juu' du̱kuvu̱k, je̱'e̱ juu' a̱tse'e ntuntso'oxpa̱jk,
je̱'e̱ ve'e cha̱jkp je̱ts a̱tse'e je̱ nu̱'ixvaatsu̱n nyaktánu̱t je̱'e̱ ka̱jxta pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Jesús du̱jaanchjávadap, ve'em tse'e du̱jaye̱jptuvat je̱ joojntykin
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 17 ¡Yakma̱ja yakjaancha je̱ts vintsa̱'a̱ga tse'e
y'ijtnit xa̱'ma ka̱jx je̱ tun to'k Nte'yam, juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx yakkuto-
jknup, juu' ve'e ni vin'ita kavintó̱kip, juu' ve'e kayak'ixp! Amén.

18 Timoteo, n'onu̱kja'vipts a̱ts mitse'e. Ya̱'a̱ juu' a̱ts mitse'e
tu̱ntukpava'añ, pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
juu' ve'e je̱ utsta je̱ ajchta kyo̱jtsnajxtu mits ka̱jx. Mputá̱kajapts je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e mko̱jtsu̱xju̱du je̱tse'e o̱y xmutónu̱t xmupá̱ku̱t je̱ Jesucristo
je̱tse'e x'ama̱a̱daagat nu̱jom juu' jatye'e ka ó̱yap. 19 Tonu̱ tse'e ve'em
je̱ jaanchja'vin ma̱a̱t je̱ts je̱ va'ajts vinma'yu̱n ma̱a̱t. Je̱me'e juu' ve'e
du̱kajaanchja'vidup ku̱xe'e du̱kama̱ja̱pa̱a̱mdi juu' ve'e je̱ Espíritu Santo
kya̱jtsp. 20 Ve'em xa ve'e jyajtti je̱ Himeneo je̱ts je̱ Alejandro, je̱'e̱da juu'
a̱tse'e mpa̱a̱mdu je̱m je̱ Satanás kya̱'m je̱tse'e yaktsaachpaa'tjadat, ve'em
tse'e du̱nu̱jávadat je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam du̱vinko̱jtspé̱ttat.

2

Je̱'e̱ pa̱n vintso̱ ve'e chapkó̱tstat

1 Muto'k viijn, je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e je̱ jayu je̱ Nte'yam du̱'amó̱tudat
anañu̱joma je̱ jayu ka̱jxta, je̱ Nte'yam du̱mukó̱tstat, du̱munoo'kxtu̱ktat,
je̱tse'e du̱kuko̱jtsjadat. 2 Ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱tse'e du̱nu̱tsapkó̱tstat pa̱n
pa̱n jatye'e yakkutojktup je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e je̱ kajpu̱n du̱nu̱vinténidup,
ax ve'em tse'e o̱y aaj o̱y jo̱o̱t njoojntykimdat, o̱y nmaajk'ijtumjadat je̱
Nte'yam ma̱a̱t, je̱tse'e nto'numdat juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip. 3 O̱y
xa je̱'e̱ ve'e ku ve'e ve'em yaknu̱tsapka̱ts, y'o̱yja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ nYak-
tso̱o̱kpamda Nte'yam, 4 ku̱x je̱'e̱ ve'e cha̱jkp je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu
du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱tse'e du̱nu̱jávadat je̱
tyu̱v je̱'e̱. 5 To'kji xa je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, to'kjivats je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e o̱'yixjup
je̱tse'e du̱yaknamyujo̱t'ó̱yajat je̱ jayu je̱ts je̱ Nte'yam, je̱ jayu Jesucriistots
je̱'e̱ ve'e. 6 Namyaso̱o̱kjuts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e y'uk'a̱a̱'k, ve'em tse'e du̱kuvejt
anañu̱joma je̱ jayu je̱ tyo̱kin. Ya̱'a̱ tse'e nu̱java taan ku ve'e je̱ Nte'yam
du̱tsa̱jk. 7 Ku̱x cha̱jkpe'e je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu du̱jaye̱jptinit je̱ joojn-
tykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e nyakpu̱u̱jm ka'amaayva
je̱ts kuká̱tsiva. Tyú̱vamts ya̱'a̱ ve'e juu' a̱tse'e nka̱jtsp, ka'a a̱tse'e ntaaya,
kuká̱tsiva a̱tse'e nyakpu̱u̱jm je̱ts a̱tse'e ntukyak'ixpá̱ktat je̱ tyu̱v je̱'e̱ pa̱n
pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ Cristo.

8 Ntsǫjkpapts ątse'e jętse'e ję yaa'tyąjk chapkǫ́tstat pąn joma
ve'e ję jaanchja'vivatąjk ñay'amókajada, ję kyą'ąj dụyakpojtụktat ję
va'ajts aaj ję va'ajts jǫǫt mąąt, ję jayu dụkamu'ę́kjadat jętse'e ję jayu
dụkamąątnakyǫjtsvintsǫ́vjadat. 9 Ntsǫjkpapts ątse'e jętse'e ję tą'ąxtąjk
ñaxyǫ́xjadat ǫy yakxǫ́n ax jo'n dụpaa'ty dụ'akę́ęga ax jo'n dụvinmachjụ;
ka ję'ę́pe'e ku ve'e ję namyąjin kąjx dụpąmda ję vyaajy ję chojin ukpụ ję
namyąjin kąjx dụjayę́pta ję oro, ję perlas, ukpụ ję tsǫ́vax vit; 10 ję'ę́
ve'e jętse'e ję y'ǫy ję'ę́ dụtóndat, ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akę́ęga
jętse'e dụtóndat ję tą'ąxtąjkta pąn pąn jatye'e vaandup jęts vyinja'vidup
vyintsą'kidupe'e ję Nte'yam. 11 Va'an tse'e ję tą'ąxtąjk dụnaajk'ítjada jęp
kutojkụn pa'tkup jętse'e amą'ąt dụ'amǫtunáxtat ję ka'ama'yụn. 12 Ka'a
xa ątse'e nyakjaty jętse'e ję tą'ąxtąjk dụyak'ixpą́kụt ję yaa'tyąjk ukpụ
dụyakkutojkjat, amą'ąte'e y'ítụt. 13 Kụx too'vąjkpe'e ję Nte'yam dụpụụjm
ję Adán, van'it tse'e ję Eva. 14 Ax ję Adán, ka ję'ę́p tse'e yakvin'ąą'n, ję
tą'ąxtąjke'e. Ax ku tse'e yakvin'ụụ'n, van'it tse'e tyǫkimpụjk. 15 Ax
xǫǫndụk jǫǫt tse'e y'íttat ję tą'ąxtąjk, ję'ę́ ve'e ku ve'e ję ónụk dụjayę́pta
jętse'e dụyakyę́ę'kta, ku ve'e ñaajk'ítjada ję jaanchja'vin mąąt jęts ję
tsǫjkụn mąąt, va'ajts, jętse'e tsoj yakxǫ́n jyáyuvada jyoojntykada.

3

Vintsǫ ve'e jyoojntykadat pąn pąn jatye'e dụnụvinténidup ję jaanchja'vivatąjk

1 Tyụ́vam xa yą'ą ve'e yą kąts: Ǫy xa ję'ę́ ve'e ku ve'e ję jayu dụtsąk
jętse'e ję jaanchja'vivatąjk dụnụvintę́nat. 2 Ax ve'em tse'e, pąn pąn
tse'e dụnuvinténip ję jaanchja'vivatąjk, tun vinkǫpkts ję'ę́ ve'e jętse'e
ti tǫkin kyayakpaatjat, to'kji ję ñụdą'ąx dụjayę́pụt, ñay'akuvąą'najat,
ñaajk'ítjụt viji kej, yakxǫ́n jyáyuvat, ǫy jayu ñapyą́mjụt mąąt ję ję'yva jayu,
ję yak'ixpąjkk dụjátụt, 3 juu' jaty dụmutę́nat, kya'oo'kụt kyamo'okjụt, ję
jayu dụkatsii'kụt, ję jayu dụkatso'oxpą́kụt, ję meen dụkakáxjụt, 4 dụjátụt
vintsǫ ve'e ǫy yakkutókụt jęp jyụụmp tyụjkp, jęts vintsǫ ve'e ję y'ónụk
anañụjoma kąjx kyątsąpą́kjadat jętse'e vyintsą'ągajadat. 5 Kụx pąn ka'a
xa ve'e dụjaty vintsǫ ve'e jęp jyụụmp tyụjkp yakkutókụt, ¿vintsǫts ję'ę́ ve'e
y'ǫ'yixjụt jętse'e dụ'ix'ítụt ję Nte'yam ję jyayu joma ve'e ñay'amókajada?
6 Ka'ats ję'ę́ ve'e ję jaanchja'vivatąjk dụnụvintę́nat pąn pąne'e tun
vę́ę'nnum ijtp ku ve'e jyaanchja'vi'ukvaajñ, kụx pąn ve'eme'e, to'mayji
tse'e ñamyą́jajat jętse'e kya'at jęp tǫkin jąątp jętse'e yakmǫǫynit ję
tsaachpaatụn juu' ve'e xą'ma kąjx ijtnup, ve'em ax jo'n ję kǫ'ǫyjáyuvap
kya'a jęp tǫkin jąątp jętse'e yakmǫǫynit ję tsaachpaatụn juu' ve'e xą'ma
kąjx ijtnup. 7 Tun vinkǫ́pkpats ję'ę́ ve'e jętse'e ti tǫkin kyapaatụxjadat
pąn pąn jatye'e dụkajaanchja'vidup ję Jesucristo. Kụx pąn yakpaatjip
xa ve'e ję tǫkin ję jayu juu' ve'e dụnụvinténip ję jaanchja'vivatąjk,
nụnjajtpe'e ku ve'e ję Nte'yam dụkǫǫ'kmutoonnit dụkǫǫ'kmupąjknit ax
jo'n dụpaa'ty dụ'akę́ęga jętse'e ve'em kya'at jęm ję kǫ'ǫyjáyuvap kyą'm.

Vintsǫ ve'e jyoojntykadat pąn pąn jatye'e patto'nidup

8 Nay ve'empa tse'e, pąn pąne'e dụpatto'nidup ję jayu juu' ve'e
dụnụvinténidup ję jaanchja'vivatąjk, tun vinkǫpkts ję'ę́ ve'e jętse'e
ñaajk'ítjadat pąn vintsǫ ve'e yakvintsą'ągadat, ję jayu dụkavin'ąą'ndat,
kya'oo'ktat kyamo'okjadat, ję meen dụkakáxjadat, 9 jętse'e ñaajk'ítjadat
pąn vintsǫ ve'e ję va'ajts vinma'yụn mąąt dụjaanchjávadat ję ǫy kąts ję

o̱y ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam xtuknu̱ja'vimdu. 10 Va'an tse'e too'va̱jkp
du̱yakpayo̱'o̱yda pa̱n o̱ye'e juu' du̱tonda. Ax pa̱n ka'a tse'e ti to̱kin
yakpaatjada, van'ítnum tse'e yakpá̱mdat patto'nivada. 11 Nay ve'empa
tse'e je̱ ñu̱da̱'a̱xta, ve'em tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e ñaajk'ítjadat vintso̱ ve'e
je̱ jayu vyintsa̱'a̱gajadat, ñay'akuva̱a̱'najadat, du̱tóndat nu̱jom ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga. Ka'a tse'e y'ako̱tsu̱toonkadat. 12 Ax je̱ patto'niva,
to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱jayé̱pu̱t, ñu̱jávapts je̱'e̱ ve'e o̱y vintso̱ ve'e je̱
kutojku̱n du̱pá̱mu̱t je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp je̱tse'e je̱ y'ónu̱k du̱yakkutojkjat.
13 Ku̱x je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e o̱y yakxó̱n patto'nidup, yakvintsa̱'a̱gadapts
je̱'e̱ ve'e, ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t tse'e du̱jayé̱ptat je̱ jaanchja'vin juu' ve'e
yakjaye̱jpp ku ve'e je̱ jayu to'k muk y'it je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t.

O̱o̱ye'e du̱tunnu̱ma̱ja juu' ve'e je̱ Nte'yam xtuknu̱ja'vimdu

14 Ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱ts a̱ts mitse'e tso̱jk na̱jkx nku'ix. Ax ntuknu̱ja'yipts
a̱ts mitse'e ya̱ na̱k, 15 ku̱x pa̱n ta'nip a̱tse'e, mnu̱ja'vinupts mits je̱'e̱ ve'e
vintso̱ ve'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu ñaajk'ítjadat, je̱'e̱da pa̱ne'e
du̱jaanchja'vidup je̱ joojntyk Nte'yam, je̱'e̱da pa̱ne'e ijttup ax jo'n je̱ xen
je̱ts je̱ pa̱ts juu' ve'e tso̱o̱'ntkp je̱p naaxyp, ku̱x yakpojtu̱ktupe'e je̱tse'e
ma̱kk du̱yak'itta je̱ tyu̱v je̱'e̱. 16 Ka'a xa ve'e ñu̱nkayakkuvá̱ku̱t je̱ts o̱o̱ye'e
du̱tunnu̱ma̱ja juu' ve'e je̱ Nte'yam xtuknu̱ja'vimdu. Ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e:

Yaknu̱ke̱'xnata̱jki xa ve'e je̱ Jesucristo je̱ jayu ni'kxax kó̱pkax,
je̱ Espíritu Santo tse'e je̱ jayu du̱tuknu̱ja'vi je̱ts pyaatyp y'ake̱e̱guip je̱'e̱
ve'e juu' ve'e tyoon kyo̱jts,
íxju̱du tse'e je̱ ángeles,
yaknu̱ko̱jts tse'e joma ve'e may itu̱naax,
yakjaanchja'vi tse'e yaja naxviijn,
tsajpe̱jtnuts je̱'e̱ ve'e.

4

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱maso̱'o̱ktap je̱ tu̱v jaanchja'vin

1 Ax je̱ Espíritu Santo, va'ajtsts je̱'e̱ ve'e du̱'avana je̱ts ku ve'e
tyá̱minit je̱ ita̱ka̱x, je̱m tse'e pa̱ne'e du̱ko̱o̱'kjaanchja'vidinup je̱ tyu̱v
je̱'e̱ je̱tse'e du̱pana̱jkxtat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱ y'ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ jayu
tyukvin'a̱a̱'ndup, 2 mya̱ja̱pá̱mdapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e taayidup, je̱
jayu juu' ve'e du̱ko̱o̱'kto̱kinja'vidinup je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup.
3 Ax je̱ jayu tse'e va'andap je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam du̱tsa̱k je̱tse'e je̱
jaanchja'vivata̱jk je̱ ta̱'a̱xta̱jk ukpu̱ je̱ yaa'tya̱jk du̱jayé̱ptat, pyavaan-
duvap tse'e je̱ jayu je̱ts je̱me'e je̱ kaaky je̱ ju̱'kx juu' ve'e kyakáydap
kyaja̱'kxtap. Ve'em tse'e du̱pava'andat ó̱yame'e je̱ Nte'yam du̱pu̱u̱jm je̱
kaaky je̱ ju̱'kx je̱tse'e je̱ kuko̱jtsu̱n ma̱a̱t du̱káydat du̱ja̱'kxtat je̱'e̱da pa̱n
pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidup je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱nu̱jávada je̱ tyu̱v je̱'e̱.
4 Ku̱x nu̱jome'e juu' jatye'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m, o̱yts je̱'e̱ ve'e, ni tía ve'e
juu' ve'e nu̱nkayakkuvá̱kup ku ve'e je̱ jayu du̱maa'yu̱nja̱va, 5 ku̱x va'ajts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ka̱jx je̱ts je̱ tsapka̱ts ka̱jx.

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ Jesucristo o̱y du̱mutoomp du̱mupa̱jkp

6 Pa̱n mtuk'ixp xa mitse'e ya̱ ixpa̱jku̱n je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱
utsta je̱ tsa̱'a̱da, o̱yts mitse'e ve'em je̱ Jesucristo xmutún xmupu̱k;
je̱ts je̱ ayook juu' ve'e njaanchja'vimdup je̱ts je̱ o̱y ixpa̱jku̱n juu' ve'e
mpana̱jkxumdup, je̱'e̱ tse'e mputá̱kajap je̱tse'e ma̱kk m'ijtnit to'k muk
je̱ Jesucristo ma̱a̱t. 7 Ax ka'a tse'e xma̱ja̱pá̱mu̱t je̱ ka̱ts juu' ve'e je̱

jayu myutaayvaattup jẹtse'e japyayọ'ọy juu' dụkọtsta, jẹ'ẹ ve'e mtónup
mkọ́tsup vintsọ ve'e jẹ Nte'yam ijtp xvintsạ'ạgat. 8 To'nụxjup tse'e jẹ jayu
ku ve'e jẹ ñi'kx jẹ kyọpk dụyak'ampụk ax jo'n tyun ax jo'n kyoo'ya, ax
anañụjoma kạjx tse'e jẹ jayu tyo'nụxjụ ku ve'e dụtoonka vintsọ ve'e jẹ
Nte'yam yakmạja yakjaancha y'ijtnit, to'nụxjupts jẹ'ẹ ve'e yạ joojntykin
kạjx juu' ve'e ụxyam jẹtse'e tyo'nụxjụt jẹ joojntykin kạjx juu' ve'e miimp-
num. 9 Tyụ́vam xa yạ'ạ ve'e yạ kạts juu' ạts mitse'e nvaajnjip, pyaatyp
y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e anañụjoma dụjaanchjávadat. 10 Jẹ'ẹts jẹ'ẹ
ve'e juu' ve'e nnụto'numdup jẹtse'e jẹ vinma'yụn njayẹjpumda, jẹts jẹ'ẹ
kạjxe'e n'a'íxumda jẹ joojntyk Nte'yam, juu' ve'e anañụjoma jẹ jayu kạjxta
jẹ nụtsọọkụn dụyakmiin yaja naxviijn, vinkọpk jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e
jaanchja'vijidup.
11 Jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu mtukpava'anup jẹtse'e jẹ jayu xtuk'íxụt. 12 Ka'a
tse'e pạn mviijnk'íxjụt kụx mitse'e mootsknum, jẹ nụ'ixvaatsụne'e m'ítụt
jẹja jẹ jaanchja'vivatạjk vyinkujk pạn vintsọ ve'e mkạts, pạn vintsọ ve'e
mnaajk'ítjụ, pạn vintsọ ve'e jẹ tsojkụn jẹts jẹ jaanchja'vin xjayep, jẹts pạn
vintsọ ve'e va'ajts mjoojntyka. 13 Namvaat ạtse'e nje'ya, tukvinkọ́tsats
jẹ jayu jẹ Kunuu'kx Jatyán, jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu mtukka'amáydap jẹtse'e
xtukyak'ixpạ́ktat. 14 Yakvinkọpka jẹ maa'yụn jẹ putạjkin juu' ve'e
jẹ Nte'yam mmọojyju ku ve'e jẹ kyạ'ạj mtuknụkọojnjidi jẹ'ẹ pạne'e
dụnụvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjk jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
dụkọjtsnajxti mits kạjx, jẹ maa'yụn jẹ putạjkints jẹ'ẹ ve'e juu' kạjxe'e
m'ọ'yixjụ jẹtse'e jẹ jayu xtuknụjávat jẹ Nte'yam jẹ y'ayook.
15 To'k aaj to'k jọọte'e ve'em tonụ jẹts mạjạpạmụ, ve'em tse'e
anañụjoma jẹ jayu dụ'íxụt vintsọ ve'e jyaa'knụyóka jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e
mtuump mkạjtsp. 16 Xạ'ma tse'e ọy x'íxụt juu' ve'e mtuump mkạjtsp jẹts
juu' ve'e jẹ jayu mtuk'ixp. Pạn mtuump xa ve'e ve'em, mjayẹ́pup tse'e
viinm jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, nay ve'empa jẹ'ẹda pạn pạn
jatye'e m'amọtunajxjụdup.

5

Vintsọ ve'e jẹ Timoteo ñaajk'ítjụt mạạt jẹ jaanchja'vivatạjk

1 Ka'a tse'e jẹ na'avtạjk ọyvintsọva xnạạjmat, ñojk'ọ́ye'e tsoj yakxọ́n
xtukvinjávat juu', ve'em ax jo'n jẹ mtee' kụy'ijt jo'n. Ve'em tse'e jẹ
vajụtyạjkta xjávat ax jo'n jẹ m'utsta kụy'ijt jo'n. 2 Nay ve'em tse'e jẹ
amạjạtạjk xjávat ax jo'n jẹ mtaak kụy'ijt jo'n; jẹtse'e ve'em xjávat jẹ
kiixụtạ'ạxta ax jo'n jẹ m'utsta kụy'ijt jo'n, jẹ va'ajts aaj jẹ va'ajts jọọt mạạt
jẹts jẹ va'ajts vinma'yụn mạạt.
3 Ixụ vintsọ ve'e yakputạ́kat jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk pạn pạne'e
kọọ'k'ijtụxjinup pạn pạn jatye'e putạ́kajap. 4 Ax pạn jẹm tse'e jẹ
ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹm jẹ y'ónụk ukpụ jẹ y'ap jẹ y'ọk, va'an
tse'e jẹ muutskit ónụk too'vạjkp jẹ myújit jayu dụ'ix'itta. Va'an tse'e
dụtonụmpijtjidinuva jẹ tsojkụn jẹts jẹ maa'yụn juu' ve'e jayẹjpụxjụdu
ku ve'e mạkkna tsọtsna vyẹ'nada, ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga
ku ve'e jẹ Nte'yam yakvinjava yakvintsạ'ạga, kụx jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam
y'ọyja'vip. 5 Ax jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk pạn pạne'e katuntih'ijtụxjup jẹtse'e
naaydum tụtyaanni, jẹ Nte'yam tse'e y'ajọọtip, jọ́vum xạạj jọ́vum tsooj
tse'e dụmunoo'kxtụk jẹtse'e chapkạts. 6 Ax jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu'
ve'e jẹm xọojntkụn jọọtm naajk'ituvaajnjup, ọ́yam tse'e jyajoojntyka,
jẹm tse'e jẹ tọkin kyạ'm ñaajk'ítjụ. 7 Juu'ts ạts mitse'e ntuknụja'yip,

jẹ'ẹ tse'e mtukpava'andap jẹ jaanchja'vivatạjk, ve'em tse'e ti tọkin kyayakpaatjadat. 8 Pạn jẹm xa ve'e pạne'e natyijjup jaanchja'viva jẹtse'e dụka'ix'it jẹ jyayu, vinkọpkts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹp jyụụmp tyụjkp, ka'a tse'e dụkuvụk jẹ tụv jaanchja'vin, nụyojk jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e ve'em dụtún jẹts ka'a ve'e jẹ'ẹ juu' ve'e tyoondup pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụkajaanchja'vidup, y'ix'ijttupts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyáyuda.

9 Ku ve'e yakjavyẹ́ttat jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' jatye'e jẹ jaanchja'vivatạjk pyutạ́kadap, jẹ'ẹjyji tse'e jyavyẹjtjadap jẹ xyạạj pạn pạn jatye'e toogupx joojnt tụtyạ́kada, juu' ve'e to'kji jẹ yaa'tyạjk dụjayẹjptu, 10 jẹtse'e yaknụjava jẹ y'ọy jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e tyoondu, ve'em ax jo'n jẹ ónụk dụyakyẹẹ'kti, ọy jayu ñapyạajmjidi mạạt jẹ jẹ'yva jayu, dụpakpojti jẹ Nte'yam jẹ jyayu, jẹtse'e dụputạjkidi pạn pạn jatye'e tsaachpaattup, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e nụjom jẹ y'ọy jẹ'ẹ dụtoondi.

11 Ax ka'a tse'e yakjavyẹ́tụt jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjkta juu' ve'e dụkatạjkipna toogupx joojnt. Kụx ku xa ve'e jẹ yaa'y kax dụjayẹpta, ka'a tse'e dụ'ukkuvạjktini juu' ve'e vyaajntktu vintsọ ve'e dụmutóndat dụmupạ́ktat jẹ Cristo, yaa'vyạkuvaandinuvape'e. 12 Ku ve'e ve'em dụtonda, tukkuvẹ́tjadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ'ẹ kạjx ku ve'e dụkakutyonda juu' ve'e ñụ'atsọ'vidu. 13 Nooxjajttup tse'e kụxe'e jẹ tyoonk kya'ijtụxjada, ax ka nooxjyap tse'e, tạjkm tạjkme'e tyạjkiduva jẹtse'e y'akọtsụtoonkada, dụtuktạ́kada juu' ve'e kapaatjụdup, jẹtse'e jyomva'anda tyiva'anda. 14 Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e ntsạk jẹtse'e jẹ muutskit ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk yaa'vyạjktinuvat, jẹ ónụk dụjayẹ́ptat, jẹtse'e jẹ jyạạjn jẹ tyạjk dụ'ix'íttat. Ax ve'em tse'e kya'ọ'yixjadat vintsọ ve'e jẹ tọkin xpaatjimdat yạ'ạ kạjx jẹ jayu juu' ve'e dụtso'oxpạjktup jẹ Nte'yam. 15 Kụx jẹme'e jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ tụvụtoo' dụmasọọktu jẹtse'e jẹ Satanás dụpanạjkxti.

16 Pạn jẹm xa ve'e jẹ jaanchja'viva, jẹ yaa'tyạjk ukpụ jẹ tạ'ạxtạjk, jẹtse'e jẹm jẹ jyayu juu' ve'e ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk, va'an tse'e dụputạ́kada, ve'em tse'e jẹ jaanchja'vivatạjk kyatso'oxjajtụxjadat jẹtse'e y'ọ'yixjadat jẹtse'e dụputạ́kadat jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjkta pạn pạn jatye'e katuntih'ijtụxjụdup.

17 Jẹ jayu pạn pạn jatye'e dụnụvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjkta, jẹ'ẹ tse'e yakmọ'ọdap nụyojk jẹ vintsạ'kin jẹts jẹ putạjkin, vinkọpk jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e ka'amaaydup jẹtse'e yak'ixpạkta. 18 Kụx jidụ'ụme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ka'a tse'e jẹ y'ajẹ́n xpạạjmjat jẹ tsapkaaj juu' ve'e dụvintẹẹ'mp jẹ trigo.” Vaampap tse'e jidụ'ụm: “Jẹ toompa jayu, vyinmajtsjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e yakmujóyụt.” Jidụ'ụm tse'e vya'añ.

19 Ka'a tse'e xmạjạpạ́mụt jẹ jayu juu' ve'e dụnụ'ạạ'nip ukpụ dụnụvampẹjtp to'k jẹ jayu juu' ve'e dụnụvinténip jẹ jaanchja'vivatạjk, van'ítnume'e pạn jẹme'e nụmẹjtsk ukpụ nụtoojk juu' ve'e dụnụkọjtspẹjttup jẹ y'ayook. 20 Ax jẹ jayu juu' ve'e dụnụvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjk jẹtse'e tyọkintonda, mtuknạạjmap tse'e jẹja anañụjoma jẹ jayu vyinkujk, ve'em tse'e jẹ viijnk jayu chạ'ạgadat jẹtse'e ve'em kyajátkiduvat. 21 Jẹ Nte'yam jẹts jẹ Jesucristo mạạt jẹ y'aangeles, jẹ́jats ạts mitse'e jẹ'ẹ vyinkujkta ntukpava'añ jẹts yạ'ạ ve'e xkutyónụt. Ni to'k ni jado'k tse'e xkaviijnk'íxụt. 22 Payọ'ọyụ ọy pạn pạne'e ọy dụ'ix'ijttup jẹ Nte'yam jẹ jyayu, van'ítnum tse'e jẹ mkạ'ạj xtuknụkọ́nụt. Kụx pạn mtuknụkạạmpe'e jẹ mkạ'ạj jẹ jayu juu' ve'e dụka'ọy'ix'ijttup jẹ Nte'yam jẹ jyayu, mtukpaatjupts mits jẹ'ẹ ve'e jẹ tyọkin. Va'ajtsts mitse'e mnaajk'ítjụt.

23 Jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e vane'em mpụkjụ jẹtse'e jẹ jọtpa'am xjayep,
kádits tun jẹ tsoxk nạạjji x'uu'k, ookpa ve'e vẹẹ'n jẹ tsaaydum pa'ajk nạạj.
24 Jẹ'ẹ kạjx tse'e payọ'ọyụ ọy kụx jẹme'e juu' ve'e ixna kẹ'xna
tọkintoondup, ka'a tse'e vyinkọpka jẹtse'e jẹ viijnk jayu ọy dụpayọ'ọyụt
jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e y'ọya juu' ve'e tyoondup. Jẹmpa tse'e pạne'e jẹ
tyọ́kinda kanụkẹ'xnatạjkip jatyji, ụx'ọọknume'e. 25 Nay ve'empa tse'e,
yaknụja'vivap xa ve'e juu' ve'e jẹ jayu ọy tyuump. Ax pạn ka'a tse'e jatyji
yaknụjava, ụx'ọọknum tse'e yaknụjava. Ka'a xa ve'e juu' yu'uts ñaxy.

6

1 Nụjom pạn pạn jatye'e mutoondup, va'an tse'e dụvintsạ'ạgada jẹ
vyintsạnda, ve'em tse'e jẹ Nte'yam kyayakvinkọjtspẹ́tụt jẹtse'e jẹ jayu
dụkapakọ́tsụt jẹ n'ixpạjkụnamda. 2 Ax pạn jẹ jaanchja'viva jáyuts jẹ'ẹ
ve'e jẹ vyintsạnda, ka'a tse'e dụyakvintsạ'kintọ́kidat jẹ vyintsạnda kụx
y'utsta y'ajchta jẹ'ẹ ve'e, nụyojk ọye'e dụtoojnjadat juu' ve'e ọy, kụx jẹ
vyintsạnda, pyutạjkidupts jẹ'ẹ ve'e pạn pạn jatye'e yaktsọjktup jẹtse'e
jẹ Jesucristo dụjaanchjávada. Tukyak'ixpạkụ ve'em jẹ jayu jẹtse'e ve'em
xtukka'amáyụt.

Jẹ tuk'ọ'yin jẹts jẹ tukjọtkạdaakụn

3 Pạn jẹm xa ve'e jẹ jayu juu' ve'e dụtuk'íxtup jẹ viijnk ixpạjkụn jẹtse'e
dụkakuvạkta jẹ va'ajts ixpạjkụn juu' ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesucristo jyẹ'ẹ,
jẹ va'ajts ixpạjkụn juu' ve'e dụmạạtnavyaatjup dụmạạtnay'akẹẹguijup
jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ, 4 ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụtinụjávada, namyạ́jijidup jẹ'ẹ
ve'e, jẹ'ẹjyji ve'e tyoonkidup juu' ve'e jẹ jayu natyukkọjtsvintsọọjvjup.
Ax ku tse'e jẹ jayu ñakyọjtsvintsạ́vjụ, jẹ'ẹ tse'e dụyakjẹ́jip jẹ ẹjkụn,
jẹ tso'oxpạjkụn, jẹ vinkọjtspẹjtụn, jẹ kọ'ọy vinma'yụn, 5 ka'a tse'e
ñayjávajada jẹ jayu. Ka'a xa ve'e y'ọya jẹ vyinma'yụnda pạn pạne'e
ve'em játkidup, ka'a tse'e dụnụjávada jẹ tyụv jẹ'ẹ, ve'eme'e vyinmayda
jẹts jẹ y'avintsọ ọ'yin jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu jẹ Nte'yam dụvinjava
dụvintsạ'ạga. 6 Ax mạjạ ọ'yints jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu jẹ Nte'yam
dụvinjava dụvintsạ'ạga, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e yaktukjọtkạda'aky vinxụpe'e
juu' yak'ix yakjayep. 7 Ni tía xa ve'e nkayakjẹ'yumdi yaja naxviijn ku
ve'e nkẹ'xumdi, ni tía tse'e nkayaktsọọ'numduvat ku ve'e n'ọọ'kumdinit.
8 Ax pạn njayẹjpumdup tse'e jẹ kaaky jẹ nạạj jẹts jẹ vit jẹ xọx,
ntukjọtkạdaakumdapts ụụ'm jẹ'ẹ ve'e. 9 Jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e naa-
jkkumeenavaajnjụdup, ka'ats jẹ'ẹ ve'e cho'oxa vintsọ ve'e kya'adat jẹp
tọkin jạạtp, y'ajọọtidup tse'e may viijn juu' ve'e ka víjap ka kéjap jẹts
juu' ve'e yaktọkintoojnjụdup. Ax jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu dụyakma'tp jẹtse'e
dụtukmasạ'ạk jẹ Nte'yam jẹ tyoo'. 10 Ku xa ve'e jẹ jayu dụnas'ayọva jẹ
meen, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e dụyakjẹ́jip jẹ kọ'ọy vinma'yụn jẹts jẹ kọ'ọy to'nụn.
Jẹmda tse'e juu' ve'e jẹ tụv jaanchja'vin dụkọọ'kmạjạpạạmdinup kụx
ọọye'e dụtuntsọkta jẹtse'e kyumeenadat, ve'em tse'e tyoo'tọ́kida jẹtse'e
jẹ jyọọt jẹ jya'vin ọọy tyunyaktsaachpaa'tjada.

Ku jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ yak'amạạdaaga

11 Ax mits, jẹ Nte'yam jẹ jyayu, ka'a tse'e x'itụmọ'ọt yạ kọ'ọy too'; jẹ'ẹ
ve'e mtónup mkọ́tsup jẹ tyụv jẹ'ẹ, vinjava vintsạ'ạga jẹ Nte'yam, jayẹpụ
jẹ jaanchja'vin jẹts jẹ tsọjkụn, mutẹna juu' jaty, naajk'ítjụ nụụ'k aaj nụụ'k
jọọt, 12 jẹts amạạdaaga jẹ jaanchja'vin kạjx jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ. Tun'ixụ vintsọ
ve'e xjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ

Nte'yam mtuknu̱yaaxu̱xju je̱ts juu' ka̱jxe'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n o̱y xpu̱u̱jm je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e mnay'ava'niji vintso̱ ve'e mjaanchjáva.
13 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱ joojntykin du̱yajkp, je̱ts je̱ Jesucristo, juu' ve'e je̱m je̱ Poncio Pilato vyinkojkm o̱y je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pa̱a̱m, jé̱jats a̱ts mitse'e je̱'e̱ vyinkujkta ntukpava'añ 14 je̱tse'e xkutyónu̱t je̱ toonk juu' ve'e je̱ Nte'yam mmo̱o̱jyju, ve'em tse'e je̱ jayu va'ajts du̱nu̱jávadat je̱ts pa̱n ti je̱'e̱ ve'e je̱ to̱kin je̱tse'e ñaajk'ítjadat o̱y je̱ts va'ajts. Tonu̱ ve'em van'it paat ku ve'e myiinnuvat je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo. 15 Ax miinnuvapts je̱'e̱ ve'e, ve'em ax jo'n du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱ Kunuu'kx Tee', je̱'e̱jyji ve'e nu̱jom juu' jaty du̱ka̱'mika̱jxp, je̱ Yakkutojkpa juu' ve'e du̱yakkutojkjip je̱ yakkutojkpata̱jk je̱ts je̱ Vintsá̱n juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip je̱ vintsántja̱jk. 16 Je̱'e̱ xa ve'e tun to'kji juu' ve'e du̱ka̱'mip juu' jatye'e kavintó̱kip, joojntykipts je̱'e̱ ve'e je̱ja ajajtk it ja̱a̱t joma ve'e ni pa̱na kyanaajktá̱maja. Ni pa̱na xa ve'e kya'ixju̱, ni pa̱na xa ve'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e y'íxju̱t. ¡Je̱'e̱ tse'e xa̱'ma ka̱jx du̱nu̱má̱jinup du̱nu̱jaanchinup je̱tse'e je̱ kutojku̱n du̱jaye̱jpnit! Amén.
17 Na̱a̱jmada pa̱n pa̱n jatye'e kumeenda yaja naxviijn je̱ts ka'a ve'e ñamyá̱jajadat je̱ts ka'a ve'e je̱m je̱ meen kya̱'m ñapyá̱mjadat, ku̱x ka'a ve'e du̱nu̱jávada vinxu̱pe'e ya̱ it jyaa'knáxu̱t ku ve'e du̱jaa'kjayé̱ptat je̱ myeen, ñojk'ó̱ye'e je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m ñapyá̱mjadat, je̱'e̱ juu' ve'e o̱o̱y xtunmo̱'yumdup nu̱jom juu' jaty je̱'e̱ ka̱jx je̱tse'e ntukxo̱o̱jntkumdat. 18 Na̱a̱jmada je̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e o̱y je̱ts juu' ve'e y'íxtup jyaye̱jptup, je̱'e̱ tse'e tyukputá̱kadap je̱ viijnk jáyuda. 19 Ku tse'e ve'em du̱tóndat, y'apa̱a̱mdu̱kadapts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e miimpnum je̱tse'e du̱yakvinkó̱pkadat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

Juu' ve'e je̱ Pablo tyukpavan'u̱x'o̱o̱kinu je̱ Timoteo

20 Timoteo, va'ajts tse'e xyak'ítu̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e myaktukka̱ta̱jki. Ka'a tse'e x'itu̱mo̱'o̱t je̱tse'e jyé̱jat je̱ ko̱'o̱y ayook je̱ts je̱ ka̱ts juu' ve'e tyijtup nu̱ja'vin, ax ka'a tse'e je̱ ka̱ts du̱ma̱a̱tnavyaa'tyju̱ du̱ma̱a̱tnay'ake̱e̱gaja je̱ Nte'yam je̱ y'ayook. 21 Je̱me'e je̱ jayu juu' ve'e ve'em yak'ixpa̱jktup, ve'eme'e vya'anda je̱ts y'íxada ve'e je̱ Nte'yam; ax ka'a tse'e du̱'íxada, myaso̱o̱ktinuts je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱v jaanchja'vin.

Je̱ Nte'yam tse'e mkunoo'kxjup.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ Timoteo

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yamts a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyuka̱tsiva je̱'e̱ ka̱jx je̱ts a̱tse'e n'avánat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱'e̱ tse'e xtukvinva'nimdu ya̱ joojntykin juu' ve'e yakjaye̱jpp ku ve'e je̱ jayu y'it to'k muk je̱ Jesucristo ma̱a̱t. 2 Timoteo, o̱o̱y a̱ts mitse'e ntuntsa̱k, n'onu̱kja'vipts a̱ts mitse'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je̱ Jesucristo ku a̱tse'e x'amo̱tunajxy. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Cristo Jesús, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijtnit je̱ tyukmo̱'tu̱n ma̱a̱tta je̱ts je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Vaajnja tse'e anañu̱joma je̱ jayu je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook

3 Je̱ va'ajts vinma'yu̱n ma̱a̱t a̱tse'e nvinjava nvintsa̱'a̱ga je̱ Nte'yam, ve'em ax jo'n du̱toonduva u̱u̱'m je̱ nju̱jpit jáyuvamda. Jó̱vum xa̱a̱j jó̱vum tsooj a̱tse'e je̱ Nte'yam nkuka̱jtsja mits ka̱jx ku a̱tse'e ntsapka̱ts. 4 Njaa'myejtsp a̱tse'e vintso̱ ve'e je̱ mvinna̱a̱j vyajntyk. O̱o̱yts a̱tse'e ntuntsa̱k je̱ts a̱ts mitse'e n'íxnuvat je̱ts a̱tse'e ve'em o̱o̱y ntunxo̱o̱ndu̱ku̱t. 5 Njaa'myejtsp a̱tse'e vintso̱ ve'e to'k jo̱o̱t xjaanchjáva je̱ Nte'yam, ve'em ax jo'n du̱toonduva je̱ m'o̱k Loida je̱ts je̱ mtaak Eunice. Vinjava a̱tse'e ntañ je̱ts ve'emna mitse'e xjaanchjáva u̱xyam paat. 6 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts mitse'e ntukjaa'myéts je̱tse'e xjaa'kyaknu̱yókat je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin je̱tse'e ve'em je̱ jayu xjaa'ktuknu̱ja'vi'ata̱'a̱tsu̱t je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Nte'yam mmo̱o̱jyju ku a̱ts mitse'e ya̱ nka̱'a̱j ntuknu̱ka̱a̱jn. 7 Ku̱x je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e je̱ Nte'yam xmo̱'yumdu, ka je̱'e̱ ka̱jxapts je̱'e̱ ve'e xmo̱'yumdi je̱tse'e je̱ jayu x'atsa̱'kimdat, je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱tse'e njaye̱jpumdinit je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t je̱ts je̱ tso̱jku̱n, je̱tse'e nnay'akuva̱a̱'nimjidinit. 8 Ka'a tse'e xtuktso̱'o̱tyónu̱t je̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n xpá̱mu̱t je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jxamda. Ka'ats a̱ts mitse'e xtuktso̱'o̱tyoompat ku a̱tse'e yap poxu̱ntu̱jkp n'it je̱'e̱ ka̱jx, ñojk'ó̱ye'e je̱ Nte'yam je̱ mya̱kkin ka̱jx xtukma̱a̱tjayé̱pu̱t je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e jé̱jip ku ve'e je̱ jayu yakvaajñja je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 9 Je̱ Nte'yam xa ve'e xyaktso̱o̱kumdu, xyaaxjimduts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e je̱tse'e njoojntykimdat vintso̱ ve'e yakma̱ja yakjaancha y'ijtnit. Ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e xyaktso̱o̱kumdi ku̱xe'e juu' nto'numdi, je̱'e̱ ve'e ku ve'e ve'em viinm du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱ts je̱'e̱ ka̱jxpa ve'e ku̱xe'e je̱ maa'yu̱n xtoojnjimda je̱ Cristo Jesús ka̱jx, je̱ maa'yu̱n juu' ve'e xtuknu̱pa̱a̱jmtkimdu van'ítani ku ve'e ya̱ it kyatso̱o̱'ndu̱kna vye'na. 10 Ax ya̱ maa'yu̱n tse'e nu̱ke̱'xnata̱jki ku ve'e myiijn je̱ nYaktso̱o̱kpamda Jesucristo, je̱'e̱ tse'e du̱yakkuto̱ki je̱ o̱o̱'ku̱n je̱tse'e je̱ jayu du̱tuknu̱ja'vi je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ka̱jx xa ve'e nnu̱ja'vimda vintso̱ ve'e njaye̱jpumdinit ya̱ joojntykin. 11 Nay je̱'e̱ ka̱jxpats a̱tse'e je̱ Nte'yam xpu̱u̱jm ka'amaayva, kuka̱tsiva, je̱ts yak'ixpa̱jkpa. 12 Je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayookts a̱tse'e nkutsaachpaadip, ax ka'ats a̱tse'e ntuktso̱'o̱tyún, ku̱x tyu̱va a̱tse'e nnayja'vijini je̱ts je̱m a̱tse'e je̱ Jesucristo y'am kya̱'m nmapya̱a̱jmji, nay tyú̱vats a̱tse'e nnayja'vijini je̱ts jyayejpp je̱'e̱ ve'e je̱ kutojku̱n je̱tse'e du̱'ix'ijtnit juu' a̱ts je̱'e̱ ve'e xtukka̱ta̱jki. Van'it paat tse'e ve'em du̱tónu̱t ku ve'e myiinnuvat.

13 Panąjkxu̱ jẹ̱ tu̱v ixpąjku̱n, ve'em ax jo'n ątse'e x'amǫ̱tunajxy. Ve'em
tonu̱ jẹ̱ jaanchja'vin mąąt jẹ̱ts jẹ̱ tsǫ̱jku̱n mąąt juu' ve'e jẹ̱ Cristo Jesús
xmǫ̱'yumdup. 14 Va'ajts tse'e xyak'ítu̱t jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu xtuk'íxu̱t jẹ̱ tu̱v
ixpąjku̱n juu' ve'e myakmǫ̱ǫ̱y. Jẹ̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp yam nja'vin
kąjxmamda, jẹ'ẹ̱ tse'e mputąkajap jẹ̱tse'e ve'em xtónu̱t.
15 Xmasǫ̱ǫ̱ktinuts ątse'e nu̱jom pąn pąn jatye'e tsu̱u̱nidup jẹ̱m ásiait y'it
jǫ̱ǫ̱tm, ax xnu̱java jo'n, nu̱mẹjtsk jẹ'ẹ̱ ve'eda juu' ve'e du̱xąąjidup Figelo
jẹ̱ts Hermógenes. 16 Jẹ̱ Mąją Vintsąne'e du̱tukmǫ̱'ǫ̱tup jẹ̱ Onesíforo mąąt
pąn pąn jatye'e tsu̱u̱nidup jẹ̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp, ku̱x may nax ąts jẹ'ẹ̱ ve'e
xyakjǫ̱t'amąji jẹ̱ts ątse'e xkatuktsǫ̱'ǫ̱tyuujn ku ątse'e yap poxu̱ntu̱jkp n'it.
17 To'k aaj to'k jǫ̱ǫ̱tts ątse'e x'ixti ku ve'e vye'na yaja rómait cyiudaaj ku̱jx,
ka'ajam ątse'e x'ixti'atu̱vi vi'nam ątse'e xkapaa'ty. 18 Jẹ̱ Mąją Vintsą́n
tse'e tukmǫ̱'ǫ̱tjup jẹ̱ xąąj ku ve'e myiinnuvat. Ǫ̱y xa mits jẹ'ẹ̱ ve'e xnu̱java
jẹ̱ts jẹ'ẹ̱ ątse'e ǫ̱ǫ̱y xtumpatto'ni jẹ̱m éfesovit kyajpu̱n kąjxm.

Jẹ'ẹ̱ pąne'e jẹ̱ Jesucristo ǫ̱y du̱mutoomp du̱mupąjkp

2

1 Jẹ̱ts mits, juu' ątse'e n'onu̱kja'vip, pąmu̱ jẹ̱ mąkk aaj jẹ̱ mąkk jǫ̱ǫ̱t
jẹ̱ maa'yu̱n kąjx juu' ve'e jẹ̱ Cristo Jesús xtoojnjimdup. 2 Jẹ̱ ayook juu'
ve'e m'amǫ̱tunajx jẹ̱ts ątse'e jẹ̱ja jẹ̱ nu̱may jayu vyinkujk ntuk'ix, jẹ'ẹ̱ts
mitse'e jẹ̱ jayu mtuk'íxup pąn pąn jatye'e jẹ̱ tyu̱v jẹ'ẹ̱ du̱toondup jẹ̱tse'e
du̱jajttuvat vintsǫ̱ ve'e jẹ̱ viijnk jayu du̱tuk'íxtuvat.
3 Ve'em ax jo'n to'k jẹ̱ ǫ̱y tojpa du̱mutena jẹ̱ tsaachpaatu̱n, nay
ve'empats mitse'e xmuténivat jẹ̱ tsaachpaatu̱n jẹ̱ Cristo Jesús kąjx. 4 Jẹ̱ to-
jpa juu' ve'e jẹ̱p tyoonk jąątp ijtp, ka'a tse'e du̱tuktąka jẹ̱ toonk juu' ve'e jẹ̱
tojpa kyajẹ'ẹ̱ip, ve'eme'e du̱tún ax jo'n y'ǫ̱yjávajat jẹ'ẹ̱ juu' ve'e yaktąjkiju
tojpa. 5 Nay ve'empa tse'e, pąn pąn jatye'e noomdup, nachǫ̱ts'íxju̱dup,
ukpu̱ viijnk du̱koo'yidup, ǫ́yame'e myąąda'akta, ka'a tse'e du̱pąkta pąn
ti ve'e ñu̱koo'yidup pąn ka'a ve'e kyoo'yada ax jo'n tukpava'añ y'it jẹ̱tse'e
kyoo'yadat. 6 Jẹ̱ yoova jayu, paatjupts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e mutoo'vąjkp
tyukkąda'akjadat jẹ̱ trigo tąąjm. 7 Payǫ̱'ǫ̱yu̱ ǫ̱y juu' ątse'e nkąjtsp; jẹ̱ Mąją
Vintsą́n tse'e mtukvinjávajap nu̱jom.
8 Jaa'myétsu̱ jẹ̱ts jẹ̱ Jesucristo ve'e du̱yaknu̱kẹ'xnatąjki jẹ̱ts jẹ̱
Nte'yam jẹ'ẹ̱ ve'e, jẹ'ẹ̱ ve'e ku ve'e jyoojntykpąjknuva ku ve'e y'uk'ąą'k.
Yaknu̱kẹ'xnatąjkiva tse'e jẹ̱ts jayu jẹ'ẹ̱ ve'e, jẹ'ẹ̱ ve'e ku ve'e y'it jẹ̱
yakkutojkpa David jẹ̱ chaan jẹ̱ kyǫ̱ǫ̱j. Yą'ą xa ve'e jẹ̱ ǫ̱y kąts jẹ̱ ǫ̱y
ayook juu' ątse'e jẹ̱ jayu nvaajnjidup. 9 Yą ǫ̱y kąts yą ǫ̱y ayook kąjx ątse'e
nmutena jẹ̱ tsaachpaatu̱n, jẹ'ẹ̱ paat jẹ̱ts ątse'e yap poxu̱ntu̱jkp n'it ax jo'n
ątse'e ku̱n'ijt to'k juu' ve'e jẹ̱ mąją tǫ̱kin du̱toomp y'ijt. Ax jẹ̱ Nte'yam jẹ̱
kyąts jẹ̱ y'ayook, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jayu to'k viijn du̱yak'it ax jo'n ątse'e
to'k viijn nyak'it, va'kxtk'atąątspts jẹ'ẹ̱ ve'e may viijn. 10 Nu̱jom juu'
jaty ątse'e nmuténip jẹ'ẹ̱ jẹ̱ y'ǫ̱'yin kąjxta pąn pąn jatye'e jẹ̱ Nte'yam
vyinkǫ̱ǫ̱n, ax ve'em tse'e jẹ̱ Jesucristo yaktsǫ̱'ǫ̱kjadat, to'k muk tse'e
y'ijttinit jẹ'ẹ̱ mąąt jẹ̱tse'e xą'ma kąjx jyoojntykidinit joma ve'e jẹ̱ mąjin.
11 Tyúvamts yą'ą ve'e yą kąts juu' ve'e njaanchja'vimdup:
Pąn ijtumdup tse'e ax jo'n ku̱n'ǫ̱ǫ'kumdi jẹ̱ Cristo mąąt jẹ'ẹ̱ kąjx ku ve'e
to'k muk n'ijtumda jẹ'ẹ̱ mąąt,
xą'ma kąjxts u̱u̱'m jẹ'ẹ̱ ve'e nmąątjoojntykimdinit;
12 pąn jẹ'ẹ̱ mąątts u̱u̱'me'e ntsaachpaatumda,
jẹ'ẹ̱ mąątts u̱u̱'me'e nyakkutojkumduvat;

pa̱n ka'ats u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e nnatyukpa̱jkumjada,
ka'ats u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e xnatyukpa̱jkumju̱duvat;
13 pa̱n ka'a tse'e nkutyo'numda je̱ y'ayook,
kyutyuumpts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kya̱jtsp,
ku̱x ka'a xa ve'e nvaat vimpit du̱tónu̱t juu' ve'e kya̱jtsp.
Jidu̱'u̱m xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ ka̱ts.

Je̱ mutoompa je̱ mupa̱jkpa juu' ve'e je̱ Nte'yam y'o̱yja'vip

14 Tukjaa'myé̱tsta je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' a̱tse'e tu̱nja'a. Tukpava'anda je̱ja je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n vyinkujk je̱ts ka'a ve'e ñatyukko̱jtsvintsó̱vjadat o̱yjuu' ka̱ts ayooka juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ tyu̱v je̱'e̱, ni vinxu̱pa xa je̱'e̱ ve'e kyato'nu̱xjada ku ve'e ñakyo̱jtsvintsó̱vjada, ko̱o̱jyji ve'e je̱ jayu du̱yakme̱jtsvinmáyda pa̱n pa̱ne'e amo̱tunajxtup. 15 Pa̱n vinxu̱pe'e m'o̱'yixju̱, je̱'e̱ tse'e mtónup juu' ve'e je̱ Nte'yam y'o̱yja'vip, ve'em ax jo'n to'k je̱ toompa juu' ve'e du̱toomp juu' ve'e je̱ vyintsá̱n y'o̱yja'vip je̱ts ka'a tse'e tii juu' ve'e tyuktso̱'o̱tyuump. O̱y yakxo̱ne'e xko̱jtsva'atsu̱t je̱ tu̱vu̱ka̱ts je̱ tu̱v ayook. 16 Ka'a tse'e x'itu̱mo̱'o̱t je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ tyu̱v je̱'e̱, ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e ve'em du̱ko̱jtstup, yakvintsa̱'kinto̱ki'ata̱a̱tstupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. 17 Juu' jaty tse'e je̱ jayu tyuk'ixpa̱jktup, ve'em tse'e yo̱'o̱y ax jo'n je̱ pa'am juu' ve'e je̱ jayu du̱yakma'tp. Nu̱me̱jtsk je̱'e̱da juu' ve'e ve'em du̱yakva'kxtktup je̱ ayook, je̱ Himeneo je̱ts je̱ Fileto. 18 Too'tó̱kidu xa je̱'e̱ ve'eda, ve'em tse'e je̱ jayu du̱tuk'ixta je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk y'ukjoojntykpa̱jktinuvat. Ax je̱m tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e yakvinmamya'ttu ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jku̱nda. 19 Ax je̱ Nte'yam tse'e xpa̱a̱jmjimdu yam nja'vin ka̱jxmamda je̱ jaanchja'vin juu' ve'e ta̱m xyak'ijtumdup je̱'e̱ ma̱a̱t. Ve'em xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ jaanchja'vin ax jo'n je̱ ayook juu' ve'e vaamp: "Y'ixa xa ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n pa̱n pa̱n jatye'e jye̱'e̱ip", je̱ts nay jidu̱'u̱mpa: "Nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱'ava'nidup je̱ts je̱ Cristo je̱ jyayu je̱'e̱ ve'eda, va'an tse'e du̱masoo̱ktini nu̱jom juu' jatye'e ka ó̱yap." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

20 Joma ve'e je̱ o̱y ta̱jk, ka je̱ apa̱jkinjyapts je̱pe'e juu' ve'e oro je̱ts juu' ve'e plata, je̱ppa ve'e juu' ve'e ku̱p je̱ts juu' ve'e naax, je̱p tse'e juu' ve'e je̱ ñu̱ma̱jin ma̱a̱t yaktuump, nay je̱ppa tse'e juu' ve'e ka je̱ ñu̱ma̱jin ma̱a̱tap yaktuump. 21 Ve'em xa u̱u̱'me'e n'ijtumda ax jo'n je̱ apa̱jkin juu' ve'e ijtp joma ve'e je̱ o̱y ta̱jk. Pa̱n naajkvaatsumju̱dupts u̱u̱'me'e je̱tse'e nmaso̱o̱kumda nu̱jom juu' jatye'e ka ó̱yap, ve'em tse'e n'ijtumdat ax jo'n je̱ apa̱jkin juu' ve'e je̱ jayu je̱ ñu̱ma̱jin ma̱a̱t yaktuump, apa̱a̱mdu̱ka tse'e n'ijtumdat je̱tse'e nto'numdat pa̱n ti ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n cha̱jkp.

22 Ka'a tse'e mnamyaso̱'o̱kju̱t je̱tse'e myakkutojku̱xju̱t je̱ vinma'yu̱n juu' ve'e je̱ muutskit ónu̱k jyaye̱jptup ku ve'e jyomvinmayda tyiv-inmayda; pana̱jkxu̱ je̱ tyu̱v je̱'e̱, je̱ jaanchja'vin, je̱ tso̱jku̱n, je̱ts je̱ o̱y jo̱o̱t. Pana̱jkxu̱ je̱'e̱ ma̱a̱t nu̱jom je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱t du̱jaanchja'vidup je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n. 23 Ka'a tse'e x'itu̱mo̱'o̱t pa̱n pa̱n jatye'e nakyo̱jtsvintso̱o̱jvju̱dup je̱ ayook ka̱jx juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip, mnu̱ja'vip xa mitse'e je̱ts ko̱o̱jyji ve'e je̱ jayu du̱yaknacho'oxpú̱kju̱. 24 Ku̱x je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa, ka'ats je̱'e̱ ve'e pa̱n du̱ma̱a̱tnacho'oxpú̱kju̱, o̱y jayu ve'e ñapyu̱mju̱ anañu̱joma je̱ jayu ma̱a̱t, jyajtype'e je̱ yak'ixpa̱jkk, myuténipe'e juu', 25 nu̱u̱'k aaj nu̱u̱'k jo̱o̱te'e du̱tukma̱a̱tko̱jts'ó̱ya pa̱n pa̱n jatye'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, je̱tse'e du̱'ix vintso̱

ve'e jẹ Nte'yam yakvinmayụmpítjụt, vintsọ ve'e dụkuvą́kụt jẹ tyụv jẹ'ẹ,
26 jẹtse'e vyíjụt kyę́jụt, ve'em tse'e dụtukva'atsụt joma ve'e jẹ kọ'ọyjáyuvap
yak'ituva'añjụ jẹtse'e tyuktonuva'añjụ juu' jẹ'ẹ ve'e chąjkp.

Vintsọ jẹ jayu vyẹ'nat ku ve'e jẹ Cristo myiinnuvat

3

1 Nụjava yą'ą, ọọye'e jẹ jayu tyuntso'oxpaa'ttat ku ve'e tyą́minit
jẹ itąkąx. 2 Viinmji ve'e jẹ jayu ñachọ́kjadat, ñas'ayọ́vadap tse'e juu',
namyą́jajadap, natyijjadap, kọjts'anáxtap, ka'a tse'e dụ'ukkątsụpąjktinit
jẹ tyee' jẹ tyaak, ka'a tse'e dụ'ukkẹjxtktinit, ka'a tse'e jẹ Nte'yam
dụvinjávadat dụvintsą'ągadat, 3 ka'a tse'e dụjayę́ptat jẹ tsọjkụn, ka'a
tse'e jyọt'ọyava'andat, nụvampę́ttap tse'e, ka'a tse'e ñay'akuvąą'najadat,
mu'ukivimpíttap, cho'oxpą́ktap tse'e nụjom juu' jatye'e ọy, 4 pyą́mdap
tse'e jẹ jayu juu' ve'e tsọjkjụdup jẹm jẹ'ẹ kyą'mda juu' ve'e
tso'oxpąjkjụdup, ka vintụ́vap tse'e juu' dụtóndat dụkọ́tstat, ñụtụ́vadap,
ka'a tse'e jẹ Nte'yam dụtsọ́ktat, jẹ'ẹ ve'e pyanąjkxtap vintsọ ve'e viinm
ñatyukxọọndụkjadat, 5 naajkkẹ'ẹxuva'anjadap tse'e ax jo'n jẹ Nte'yam
kụdụvinja'vidi kụdụvintsą'kidi, ax ka'a tse'e jẹm jẹ Nte'yam y'am kyą'm
ñapyą́mjadat.

Ka'a tse'e m'ítụt jẹ'ẹ mąątta pąn pąn jatye'e ve'em. 6 Kụx jẹme'e
juu' ve'e jẹ taay dụmutąjkidup joma ve'e jẹ jayu ñay'amókajada,
tyukvin'ąą'ndup tse'e jẹ y'ixpąjkụn jẹ tą'ąxtąjk juu' ve'e ọy
dụkanụja'vidup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹtse'e y'itta tọkin mąąt. 7 Jẹ
tą'ąxtąjkta, xą'ma tse'e dụtoonkada juu' ve'e y'ixpąjktup, ax ni vin'ita
tse'e dụkatukjẹ'yada jẹ tyụv jẹ'ẹ. 8 Ve'em ax jo'n jẹ Janes jẹts jẹ Jambres
dụtso'oxpąjkti jẹ Moisés, nay ve'empa tse'e jẹ jayu dụtso'oxpąjktuva
jẹ tyụv jẹ'ẹ, ka'a tse'e jẹ ọy vinma'yụn dụjayẹpta jẹts ka'a tse'e jẹ
jyaanchja'vin dụpaa'ty dụ'akẹẹga mąąt jẹ tụv jaanchja'vin. 9 Ax ka'a
tse'e xą'ma y'ọ́yadat, kụx nụkẹ'xnatą́ka ve'e tyánụt vintsọ ve'e jẹ jayu
dụvin'ąą'nda, ve'em ax jo'n jyajtti jẹ Janes jẹts jẹ Jambres juu' ve'e jẹ
Moisés dụtso'oxpąjktu.

Juu' ve'e jẹ Pablo tyukpavan'ụx'ọọkinu jẹ Timoteo

10 Ax mnụja'vipts mitse'e juu' ątse'e jẹ jayu ntuk'ixp, vintsọ ątse'e
njáyuva njoojntyka, vintsọ ątse'e nụjom jẹ jayu ntsąk, juu' ątse'e ntonu-
vaampy nkọtsuvaampy, juu' ątse'e njaanchja'vip, juu' ątse'e nmuténip,
11 juu' kąjx ątse'e nyakjomtún nyaktitún, juu' ątse'e nkutsaachpaadip.
Mnụja'vivapts mitse'e nụjom vintsọ ątse'e jẹ jayu xjomtuujn xtituujn
jẹm toojk kajpụn kąjxm, jẹm Antioquía, jẹm Iconio, jẹts jẹm Listra, jẹts
vintsọ ątse'e ntsaachpaaty ku ątse'e jẹm nyakjomtuujn nyaktituujn. Ax
jẹ Mąją Vintsąnts ąts yą'ą ve'e nụjom xtuknụvaats. 12 Tyụ́vam xa ve'e
jẹts nụjom pąn pąn jatye'e joojntykavaandup va'ajts aaj va'ajts jọọt jẹ
Cristo Jesús kąjx, yakjomtoondup yaktitoondupts jẹ'ẹ ve'eda. 13 Jẹ jayu
juu' ve'e kọ'ọyjoojntykidup jẹtse'e jẹ jayu dụvin'ąą'nda, ve'emts jẹ'ẹ
ve'e ñąjkxtat ñáxtat, ve'eme'e jẹ jayu dụvin'ąą'ndat ve'em tse'e jẹ jayu
vyin'ąą'njụduvat.

14 Ax mits, pąmụ jẹ mąkk aaj jẹ mąkk jọọt jẹ'ẹ kąjx juu' jatye'e
mnụ'ixpąjki jẹtse'e xjaanchjáva. Mnụja'vipts mits jẹ'ẹ ve'e jẹts
pąne'e mtuk'ixju. 15 Van'ítani ku ve'e pi'knum mve'na, van'it tse'e
xnụja'vi'ukvaajñ juu' ve'e ijtp jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp, ax jẹ Kunuu'kx

Jatyán kąjx tse'e m'ǫ'yixjų jętse'e mvíjųt mkę́jųt, ve'em tse'e xnųjávat vintsǫ ve'e yakjayę́pųt ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp, ję joojntykin juu' ve'e yakjayę́jpp ku ve'e ję Cristo Jesús yakjaanchjáva. 16 Nųjom ję Kunuu'kx Jatyán, ję Nte'yamts ję'ę ve'e ję jayu ję vinma'yųn dųmǫǫy, toompts ję'ę ve'e jętse'e ję jayu yaktuk'íxųt ję tųv jaanchja'vin jętse'e yaktuknąąjmat ku ve'e dųtún juu' ve'e ka ǫ́yap. Toompapts ję'ę ve'e jętse'e yaktukvinjávat ję tyǫkin jętse'e yaktuk'íxųt vintsǫ ve'e tųv jyoojntykat, 17 ve'em tse'e ję Nte'yam ję myutoompa ję myupąjkpa pu'uk avaada y'ijtnit jętse'e ve'em dųtónųt dųkǫ́tsųt nųjom juu' jatye'e ǫy.

4

1 Ję Nte'yam jęts ję Jesucristo, ję Jesucristo, juu' ve'e miinnup yakkutojkpa jętse'e ję jayu dųtǫkimpayǫ'ynit juu' ve'e joojntykidup jęts juu' ve'e ąą'kanda, jéjats ąts mitse'e ję'ę vyinkujkta ntukpava'añ: 2 Tukka'amáyų ję Nte'yam ję kyąts ję y'ayook. Pąn y'amǫtunaxuvaandup tse'e, uk pąn ka'a, ni vin'ítats mits ję'ę ve'e xkatukka'amay'atǫ́vat. Kǫjtsvíjų ję jáyuda juu' ve'e ję Nte'yam ję y'ayook dųkakuvąkuvaandup, tuknąąjma ję jáyuda juu' ve'e ję Nte'yam dųyakvintsą'kintǫ́kidup, kǫjtsja ję jáyuda jętse'e to'k aaj to'k jǫǫt dųjaanchjávadat ję Mąją Vintsą́n, jęts mutenikąxų nųjom juu' jaty ku ve'e ijtp xtuk'ix ję ǫy kąts ję ǫy ayook. 3 Kųx ję'yape'e ję xąąj ku ve'e ję jayu dųkǫǫ'kmuténidinit ję va'ajts ixpąjkųn, y'íxtadapts ję'ę ve'eda pąn pąn jatye'e tuk'íxjadap juu' ve'e y'amǫtunaxuvaandup, 4 ka'a tse'e dų'amǫtunaxuva'andat ję tyųv ję'ę, ję'ę ve'e myąjąpąmdap juu' ve'e ję jayu myutaayvaattup. 5 Ax mits, viji kej tse'e xą'ma mnaajk'ítjųt, mutęna ję tsaachpaatųn, tukka'amáyų ję ǫy kąts ję ǫy ayook, tonkąxų ǫy ję mtoonk.

6 Ax ąts, ję yąx jo'nts ątse'e nyakpąm'ukvaanni, tąminupe'e ąts ję n'ǫǫ'kųn, 7 tąvani ątse'e nmąąda'aky, ve'em ątse'e ax jo'n ję jayu juu' ve'e tųjye'ya joma ve'e kyukąxa ję noomk, ka'ats ątse'e tųnmasą'ąk ję tųv jaanchja'vin. 8 Ax ųxyam, ję ǫ'yints ątse'e n'a'ixp jęm tsapjǫǫtm kųx tųv ątse'e tųnjáyuva tųnjoojntyka, ję ǫ'yin juu' ątse'e xmǫǫynup ję Mąją Vintsą́n ku ve'e myiinnuvat, ję'ę juu' ve'e tǫkimpayǫ'yp ax jo'n dųpaa'ty dų'akę́ega. Ax ka ątsjyapts ję'ę ve'e xmǫ'ǫp, yakmǫǫyduvap ję'ę ve'e nųjom pąn pąn jatye'e dųtsǫjktuvap jętse'e myiinnuvat.

Juu' ve'e ję Pablo chǫjk jętse'e ję Timoteo dųtónųt

9 Yakvinkǫpka jęts ąts mitse'e tsǫjk min xku'ix. 10 Xmasǫǫknu ątse'e ję Demas kųx ję'ę ve'e chǫjk ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę, jęm Tesalónicats ję'ę ve'e ñąjkxni. Ax ję Crescente, jęmts ję'ę ve'e galáciait y'it jǫǫtm ñųjkx; ję Tito, jęmts ję'ę ve'e dalmáciait y'it jǫǫtm ñųjkx. 11 Yą Lúcasji ve'e yam ąts mąąt. Nąjkxų xvąvų ję Marcos jętse'e xmąątmínųt, kųx xputąjkip ąts ję'ę ve'e jęja ję Nte'yam tyoonk jąąt. 12 Ję Tíquico, jęm ątse'e éfesovit kyajpųn kąjxm nkejx. 13 Ku ve'e mmę́tsųt, myakmínup tse'e to'k aaj ję vitųni'kx juu' ątse'e nmasǫǫk jęja ję Carpo tyąk'aajy jęm trooasit kyajpųn kąjxm, nay ve'empa ąts ję nnąk jęts ąts ję n'ak axaa'ch joma ve'e juu' jaty javyet, vinkǫpk ję ak axaa'ch.

14 Ǫǫy xa ątse'e ję pojxųn ka'tspa Alejandro xtuntsaachtuujn. Ję Mąją Vintsąnts ję'ę ve'e tukkuvę́tjup ję ka ǫ́yap kąjx juu' ve'e tyoon. 15 Nay'ixjų mits ję'ę kąjx, kųx ǫǫye'e dųtuntso'oxpųjk ję ǫy kąts ję ǫy ayook juu' ve'e n'ava'nimdup.

16 Ku xa ạtse'e muto'k nax nmakyukọjtsji jẹja jẹ yakkutojkpa vyinkujk,
ni pạ́nats ạtse'e xkaputạjki, nụjom ạtse'e xmasọkkạjxti. N'a'ixpts
ạtse'e jẹtse'e jẹ Nte'yam kyatukkuvẹ́tjadat jẹ'ẹ kạjx. 17 Ax jẹ Mạjạ
Vintsạnts ạtse'e xputạjki, jẹ'ẹts ạtse'e jẹ mạkkin xmọọy, ve'emts ạtse'e
jẹ jayu va'ajts nvaajnjidi jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook, jẹ'ẹ paat jẹtse'e
dụ'amọtunajxtuva nụjom jẹ jayu juu' ve'e ka jẹ israeejlitap. Jẹ Mạjạ
Vintsạnts ạtse'e xjayẹjp x'axajtojk jẹts ạtse'e ve'em nkatsaachpaaty juu'
ạtse'e x'uktukmutsọjktu pạn pạn jaty ạtse'e xtso'oxpạjktu. 18 Jẹ'ẹts ạtse'e
xjayẹ́pup x'axajtókup pạn ti ve'e tónjup kọ́tsjup, ve'emts ạtse'e xyakjẹ'ynit
joma ve'e yakkutuk jẹm tsapjọọtm. ¡Yakmạja yakjaancha tse'e y'ijtnit
xạ'ma kạjx!

Ku jẹ Pablo máyam jẹ Dios dụkejx

19 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmọ'ọt jẹ Prisca jẹts jẹ Aquila mạạt jẹ'ẹda
pạn pạn jatye'e tsụụnidup joma ve'e jẹ Onesíforo jẹ jyạạjn jẹ tyạjk. 20 Jẹm
xa ve'e Corinto tyaajñ jẹ Erasto. Jẹ Trófimo, pạjkjupts ạtse'e nmasạạk jẹm
Mileto. 21 Yakvinkọpka jẹtse'e mmínụt namka'ana jẹ xox aats dụpaa'ty.
Máyame'e jẹ Dios mkẹjxụxjada jẹ Eubulo, jẹ Pudente, jẹ Lino, jẹ Claudia,
jẹts anañụjoma jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda.
22 Jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesucristo tse'e y'ijtnit mits mạạt jẹts miitse'e
anañụjoma mkunoo'kxjadat.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ Tito

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa je̱ts je̱
Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva. Je̱'e̱ a̱tse'e xtuknu̱ke̱jxtu je̱ts a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ve'em tse'e ñapya̱a̱jmjidinit je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m pa̱n pa̱n jatye'e vinko̱o̱jnju̱du je̱tse'e du̱nu̱jávadat
je̱ tyu̱v je̱'e̱, 2 je̱tse'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp. Je̱ Nte'yam, je̱ nYaktso̱o̱kpamda, juu' ve'e ni vin'ita kataayip, je̱'e̱
tse'e ya̱ joojntykin du̱vaajntk ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na. 3 Ax
u̱xyam tse'e xtuknu̱ja'vimda, ve'em ax jo'n du̱nu̱pa̱a̱jmtki, vintso̱ ve'e
njaye̱jpumdinit ya̱ joojntykin je̱ ka̱ts je̱ ayook ka̱jx juu' a̱tse'e xtukka̱ta̱jki
je̱ts a̱tse'e xtukpavaajñ je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat. 4 Tito, n'onu̱kja'vip
xa a̱ts mitse'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je̱ Jesucristo ku a̱tse'e
x'amo̱tunajxy. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nYaktso̱o̱kpamda
Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijtnit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Tito je̱ tyoonk je̱p Creta

5 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts mitse'e nmasa̱a̱k je̱m crétait y'it jo̱o̱tm je̱tse'e
xtónu̱t xkó̱tsu̱t juu' ve'e toonkip ko̱jtskip ma̱a̱t je̱ jaanchja'vivata̱jk,
kajpu̱n kajpu̱ne'e xpá̱mu̱t pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinté̱nadap je̱
jaanchja'vivata̱jkta ax jo'n a̱ts mitse'e ntukpavaajñ. 6 Je̱'e̱ juu' ve'e
yakpá̱mup, je̱'e̱ tse'e juu' ve'e ti to̱kin kayakpaatjip, juu' ve'e to'kji je̱
ñu̱da̱'a̱x du̱jaye̱jpp, juu' ve'e je̱ y'ónu̱k du̱jaanchja'vidup je̱ Jesucristo,
je̱ jayu kyava'anup je̱ts viinme'e je̱ y'ónu̱k ñaajkkutojku̱xjada ukpu̱
kyaka̱tsa̱pa̱kta. 7 Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e du̱jaye̱jpp je̱ toonk je̱tse'e
je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱vinté̱nat, pava'añ tse'e y'it je̱tse'e ti to̱kin
kyayakpaatjat, je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n du̱kapá̱mu̱t, jatyji kya'é̱kju̱t,
kya'oo'ku̱t kyamo'okju̱t, je̱ jayu du̱katsii'ku̱t, je̱ meen du̱kakáxju̱t, 8 o̱y
jayu ñapyá̱mju̱t ma̱a̱t je̱ je̱'yva jayu, je̱ y'o̱y je̱'e̱ du̱tsó̱ku̱t, du̱payo̱'o̱yu̱t
vintso̱ ve'e du̱tónu̱t du̱kó̱tsu̱t juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip, je̱ va'ajts
jo̱o̱t du̱jayé̱pu̱t, je̱tse'e ñay'akuva̱a̱'najat. 9 Ve'eme'e du̱tsa̱k je̱tse'e o̱y
du̱pana̱jkxu̱t je̱ tu̱vu̱too' juu' ve'e yaktuk'ix, ve'em tse'e y'o̱'yixju̱t je̱tse'e
je̱ jayu du̱tukko̱jtsvíju̱t je̱ va'ajts ixpa̱jku̱n je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat
joma ve'e tyoo'tó̱kida pa̱n pa̱n jatye'e du̱ko̱jtsvintso̱o̱vdup je̱ va'ajts
ixpa̱jku̱n.

10 Ku̱x je̱ja xa ve'e nu̱may je̱ jayu, vinko̱pk je̱ israeejlit jáyuda, pa̱n pa̱n
jatye'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, tyuk'íxtupts je̱'e̱ ve'e je̱
utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip
je̱tse'e ve'em du̱tukvin'a̱a̱'nda. 11 Yak'ama̱'a̱t tse'e du̱tso̱kta ku̱x yakvin-
mamya'ttupe'e je̱ jayu juu' ve'e pu'ukta to'k ja̱a̱jn to'k ta̱jk, ve'em tse'e
du̱tonda du̱ko̱tsta je̱tse'e du̱tukmeempá̱ktat ku ve'e je̱ jayu du̱tuk'ixta
juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip.

12 Jidu̱'u̱m xa ve'e nu̱to'k je̱ crétait jayu vyaajñ, je̱'e̱ je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpada: "Xa̱'ma taayidup xa ve'e ya̱ crétait jayu, je̱ mu'uk
tá̱nu̱k jo'n tse'e y'itta, munu̱yojk tse'e tyunkayda tyun'oo'kta je̱tse'e
ñooxtsa̱a̱nada." 13 Ax tyú̱vam tse'e vyaajñ. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ma̱kk
xtukna̱a̱jmadat je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱kuva̱jktup je̱ jayu je̱ y'ixpa̱jku̱n

juu' ve'e ve'em dṵyak'ixpạjktup, ve'em tse'e dṵjaanchjávadat jẹ̱ tyṵv
jẹ'ẹ̱, 14 ve'em tse'e dṵkamạjạpạ́mdat jẹ̱ maaydṵk juu' ve'e jẹ̱ israeejlit
jayu myutaayvaattu, ve'em tse'e dṵkamạjạpạạmduvat pạn pạn jatye'e
dṵkakuvạjktup jẹ̱ tyṵv jẹ'ẹ̱ jẹtse'e dṵpava'anda jẹtse'e dṵpanạjkxtat jẹ̱
y'ixpạjkṵnda. 15 Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ̱ va'ajts aaj jẹ̱ va'ajts jọọt
dṵjayẹjptup, va'ajtsts jẹ'ẹ̱ ve'e dṵjávada nṵjom juu' jaty; ax jẹ'ẹda pạn
pạn jatye'e jẹ̱ va'ajts aaj jẹ̱ va'ajts jọọt dṵkajayẹjptup, ka va'ajtsapts
jẹ'ẹ̱ ve'e nṵjom dṵjávada, jẹ̱ jyọọt jẹts jẹ̱ vyinma'yṵn paatts jẹ'ẹ̱ ve'e
kyava'ajtsada. 16 Ve'em xa ve'e vya'anda jẹts y'íxada ve'e jẹ̱ Nte'yam;
ax ka'a tse'e dṵ'íxada, kṵx jẹ'ẹ̱ juu' jatye'e tyoondup kyọjtstup, jẹ'ẹ̱ tse'e
dṵyaknṵkẹ'xnatạjkip jẹts ka'a ve'e dṵ'íxada, axạạ'kp tse'e jyáyuvada jy-
oojntykada, ka'a tse'e kyạtsạpạkta, ni vinxṵpa ve'e kya'ọ'yixjada jẹtse'e
dṵtóndat dṵkọ́tstat jẹ̱ y'ọy jẹ'ẹ̱.

2

Jẹ̱ va'ajts ixpạjkṵn

1 Ax mits, jẹ'ẹ̱ xa mitse'e mkọ́tsup juu' ve'e va'ajts ixpạjkṵn.
2 Nạạjmada jẹ̱ na'avtạjk jẹtse'e ñay'akuvạạ'najadat, ñaajk'ítjadat jẹ̱
vintsạ'kin mạạt, dṵtóndat dṵkọ́tstat juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, mạkk
aaj mạkk jọọt dṵjaanchjávadat jẹ̱ tyṵv jẹ'ẹ̱, jẹ̱ jayu dṵjávadat dṵtsọ́ktat,
jẹtse'e juu' dṵmutẹ́nadat. 3 Nay ve'empa jẹ̱ amạjạtạjkta, nạạjmada
tse'e jẹtse'e ñaajk'ítjadat ax jo'n dṵvinmachjṵ jẹ̱ tạ'ạxtạjk juu' ve'e
dṵjaanchja'vidup jẹ̱ Nte'yam, jẹ̱ jayu dṵkanṵvampẹ́ttat, kya'oo'ktat
kyamo'okjadat, jẹ̱ ọy nṵ'ixvaatsṵn dṵpạ́mdat 4 jẹtse'e ve'em dṵtuk'íxtat
jẹ̱ muutskit tạ'ạxtạjkta jẹts chọ́ktape'e jẹ̱ ñṵyaa'y jẹts jẹ̱ y'ónṵkta,
5 dṵtuk'íxtat vintsọ ve'e ñay'akuvạạ'najadat, va'ajts jọọt ñaajk'ítjadat,
dṵ'íxtat dṵjayẹ́ptat jẹ̱ jyạạjn jẹ̱ tyạjk, ọy jayu ñapyạ́mjadat mạạt
anañṵjoma jẹ̱ jayu, jẹtse'e jẹp jẹ̱ ñṵyaa'y kyạ'p pya'tkup ñapyạ́mjadat,
ve'em tse'e ni pạna dṵkapakọ́tsṵt jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyạts jẹ̱ y'ayook.
6 Nay ve'empa jẹ̱ vajṵtyạjkta, kọjtsjada jẹtse'e ñay'akuvạạ'najadat.
7 Viinm mitse'e xpạ́mṵt jẹ̱ nṵ'ixvaatsṵn pạn vintsọ ve'e juu' jaty ọy
dṵtóndat. Ku ve'e xyak'ixpạ́ktat, jẹ̱ va'ajts vinma'yṵn mạạt tse'e xtónṵt
jẹts pạn vintsọ ve'e jẹ̱ jayu mvintsạ'ạgajat. 8 Ọy yakxọne'e xkọ́tsṵt jẹ̱
tyṵv jẹ'ẹ̱, ve'em ax jo'n jẹ̱ jayu anañṵjoma m'ọñṵkọ́tsajat, ve'em tse'e
chọ'ọtyónṵt ọpyạna pạn pạne'e mtso'oxpạjkjup, kṵx ka'a ve'e y'ọ'yixjṵt
jẹtse'e jẹ̱ kyọ'ọy jẹ'ẹ̱ xtuknṵ'ạạ'nimdat.
9 Kọjtsjada pạn pạn jatye'e mutoondup jẹtse'e dṵtóndat pạn ti ve'e jẹ̱ vy-
intsạ́n tukpavaajnjṵdup, jẹtse'e y'ọyjávajadat, dṵkakọjtsvintsọ́vdat, 10 ti
dṵkamẹẹ'tsjadat; jẹ'ẹ̱ ve'e y'íxtadap vintsọ ve'e dṵyaknṵkẹ'xnatạ́kadat
jẹts tyoondupe'e ax jo'n yaktukpava'anda, ve'em tse'e anañṵjoma jẹ̱
jyáyuvin jẹ̱ jyoojntykin kạjxta yak'íxṵt jẹts ọọye'e tyuntsoja jẹ̱ ixpạjkṵn
juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam jyẹ'ẹ̱, ṵṵ'm jẹ̱ nYaktsọọkpamda.
11 Jẹ̱ Nte'yam xa ve'e xtuk'íxumdu jẹ̱ myaa'yṵn juu' ve'e tyoon
anañṵjoma jẹ̱ jayu kạjxta, ve'em tse'e dṵjayẹjptinit jẹ̱ joojntykin juu'
ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 12 Yạ myaa'yṵn kạjx tse'e xtuknṵja'vimda jẹts ka'a
ve'e n'ukjoojntykimdinit vintsọ ve'e jẹ̱ Nte'yam dṵkatsạk, ka'a tse'e
n'ukmạạtnavyạạ'numjidinit jẹ̱ naxviijnit jẹ̱ kyọ'ọy jẹ'ẹ̱. Yạ myaa'yṵn
kạjxpa tse'e xtuknṵja'vimda jẹtse'e nnay'akuvạạ'nimjidinit jẹtse'e
nto'numdinit juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, jẹ̱ Nte'yam nvinja'vimdinit
nvintsạ'kimdinit. 13 Ve'em tse'e nto'numdat namvaate'e n'a'íxumda

jẹ xọọjntkụn juu' ve'e miimp, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ mạjin mạạt myiinnuvat jẹ nkạjxmit Nte'yamamda, jẹ nYaktsọọkpamda Jesucristo. 14 Jẹ'ẹ xa ve'e xku'ọọ'kimdu, jẹ'ẹ tse'e xkujochọọkumdu jẹtse'e xpạjkjimdinit yam nja'vin kạjxmamda nụjom jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, jẹtse'e xyakvaatsumdinit, jẹtse'e n'ijtumdinit jẹ'ẹ jẹ jyayu juu' ve'e ọọy dụtuntsọjktup jẹtse'e dụtóndat juu' ve'e tum ọy.

15 Jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jayu mtuk'íxup, mkọjtsjap, mtuknạạjmap nụjom jẹ kutojkụn mạạt. Ka'a tse'e x'itụmọ'ọt jẹtse'e pạn mviijnk'íxjụt.

3

Juu' ve'e vinkọpk jẹtse'e dụtóndat jẹ jaanchja'vivatạjk

1 Tukjaa'myẹ́tsta jẹ jaanchja'vivatạjk jẹtse'e ñapyạ́mjadat jẹp jẹ yakkutojkpa kyạ'p pya'tkup jẹts pạn pạn jatye'e jẹ kajpụn dụnụvinténidup, dụkạtsạpạ́ktat, apạạmdụka y'íttat jẹtse'e dụtóndat nụjom jẹ y'ọy jẹ'ẹ, 2 pạn dụkapakọ́tstat ukpụ dụkatso'oxpạ́ktat, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jayu dụmạạtnayjávajadat jẹtse'e nụụ'k aaj nụụ'k jọọt ñaajk'ítjadat anañụjoma jẹ jayu mạạt.

3 Ijtumdu tse'e ax jo'n jẹ viijnk jáyuda, ka'a tse'e ọy mpayọ'yumdi, ka'a tse'e jẹ Nte'yam nkạtsụpạjkumdi, xvin'ạạ'numdu tse'e jẹtse'e xkạ'mimdi jẹ kọ'ọy vinma'yụn jẹts jẹ naxviijnit xọọjntkụn, kọ'ọyjoojntykimdu, njayẹjpumdu tse'e jẹ ẹjkụn, ka'a tse'e ntukmutsọjkumdi ku ve'e jẹ viijnk jayu y'ọya, ka'a tse'e nnachọjkumjidi to'k jado'k. 4 Ax ku tse'e jẹ Nte'yam, jẹ nYaktsọọkpamda, dụyaknụkẹ'xnatạjki jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ jayu tyoojnjip jẹts vintsọ ve'e jẹ jayu anañụjoma dụtsạk, 5 xmọ'yumduts ụụ'm jẹ'ẹ ve'e jẹ nam joojntykin. Ka'a xa ve'e nto'numdi juu' ve'e ọy, ka'a tse'e njavinmajtsumjidi jẹtse'e njayẹjpumdat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, xmọ'yumduts ụụ'm jẹ'ẹ ve'e jẹ nam joojntykin jẹ'ẹ kạjx ku ve'e xtukmọ'tumdi, jẹ'ẹ kạjxe'e kụxe'e jẹ ntọ́kinamda xtuknụvaatsumdi jẹtse'e jẹ Espíritu Santo kạjx jẹ nam joojntykin xmọ'yumdi. 6 Jẹ nYaktsọọkpamda Jesucristo kạjx xa ve'e jẹ Nte'yam xmọ'yumdi jẹ Espíritu Santo. Jẹ myạjạ ọy jọọtin kạjxts jẹ'ẹ ve'e ve'em dụtuujn, 7 jẹ myaa'yụn kạjxts jẹ'ẹ ve'e xkatọkimpạ'mumdi jẹtse'e njayẹjpumdinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

8 Tyụ́vam xa jẹ'ẹ ve'e juu' ạts mitse'e nvaajnjip, jẹ'ẹts ạtse'e ntsạjkp jẹtse'e mạkk aaj mạkk jọọt xkọ́tsụt, ve'em tse'e jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụjaanchja'vidup, jẹ'ẹ tse'e dụyakvinkọ́pkadap jẹtse'e dụtóndat jẹ y'ọy jẹ'ẹ. Jẹ'ẹ juu' ạtse'e nkạjtsp, ọyts jẹ'ẹ ve'e, to'nụxjupts jẹ'ẹ ve'e añụjoma jẹ jayu. 9 Ax ka'a tse'e jẹ jayu xmạạtnakyọjtsvintsọ́vjụt jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e katoomp, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e dụtuk'akọtsta jẹ maaydụk juu' ve'e jẹ jayu myutaayvaattu vintsọ ve'e y'ijtti jẹ jụjpit jayu jẹ chaan jẹ kyọọj, ukpụ jẹ jayu jẹ Moisés jẹ pyava'nụn kạjx ñakyọjtsvintsọ́vjada jẹtse'e ñacho'oxpạ́kjada. Ni vinxụpa xa jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu kyato'nụxjada jẹtse'e jẹ Nte'yam dụpanạjkxtat ku ve'e ve'em jyátụkada.

10 Pạn jẹm xa ve'e pạne'e dụyaknavya'kxuvaajnjụdup jẹ jaanchja'vivatạjk, tuknạạjmats to'k nax uk mẹjtsk nax. Ax pạn ka'a tse'e mmạjạpụmjụ, tunmasọọknits mits jẹ'ẹ. 11 Mnụja'vinup xa mitse'e jẹts jẹ jayu juu' ve'e dụyaknavya'kxuvaajnjụdup jẹ jaanchja'vivatạjk, tọ́kinax jáyuts jẹ'ẹ ve'eda jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam dụpanạjkxuva'anda, ñụja'vidup tse'e jẹts tọkintoondup jẹ'ẹ ve'e.

Juu' ve'e jẹ Pablo tyukpavan'ụx'ọọkinu jẹ Tito

12 Ku xa ą̱ts mitse'e ntuknu̱ke̱xu̱t je̱ Artemas ukpu̱ je̱ Tíquico,
yakvinko̱pkats je̱ts ą̱tse'e xnu̱mínu̱t je̱m Nicópolis, ku̱x tą̱ ą̱tse'e
nnu̱pą̱ą̱mdu̱ka je̱ts ą̱tse'e je̱m je̱ xox aats nyaknáxu̱t. 13 Pą̱n joma
vaate'e m'o̱'yixju̱, putą̱ka je̱ Zenas juu' ve'e je̱ yakkutojkpa je̱ pyava'nu̱n
du̱nu̱'ixpą̱jki, je̱ts je̱ Apolos, je̱tse'e xmo̱'o̱dat nu̱jom juu' jatye'e je̱ja too'
aajy y'ajo̱o̱tadap. 14 Va'an tse'e je̱ njáyuvamda du̱jatta vintso̱ ve'e du̱tóndat
juu' ve'e tum o̱y je̱tse'e pyutą̱kadat ku ve'e juu' jaty chą̱kju̱, ve'em tse'e
kadi ko̱o̱jyji ñu̱njoojntykada.

Ku je̱ Pablo máyam je̱ Dios du̱kejx

15 Máyame'e je̱ Dios du̱ke̱xta nu̱jom pą̱n pą̱n jatye'e yamda ą̱ts mą̱ą̱t.
Máyame'e je̱ Dios to'k aaj xmo̱'o̱dat pą̱n pą̱n jatye'e xtso̱jkumdup je̱
jaanchja'vin ką̱jx. Je̱ Nte'yamts miitse'e anañu̱joma mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ Filemón

1 A̱tse'e je̱ Pablo, yap a̱tse'e n'it poxu̱ntu̱jkp ku̱xe'e a̱ts je̱ Jesucristo
jye̱'e̱ je̱ jayu nvaajnjada. Filemón, o̱o̱y a̱ts mitse'e ntuntsa̱k. A̱ts ma̱a̱t ya̱
n'útsamda ya̱ n'ajchamda Timoteo, máyam a̱a̱ts mitse'e je̱ Dios ntuknu̱kex.
2 Ntuknu̱ke̱jxpapts a̱a̱tse'e máyam je̱ Dios je̱ n'útsamda je̱ ntsa̱'a̱amda Apia
je̱ts je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Arquipo juu' ve'e xputa̱jkimdup je̱tse'e
n'ama̱a̱daaguimdat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. Nay ntuknu̱ke̱jxpapts a̱tse'e máyam je̱
Dios nu̱jom je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m mta̱k'am.
3 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱
tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Filemón je̱ cho̱jku̱n je̱ts je̱ jyaanchja'vin

4 Filemón, xa̱'ma ka̱jxts a̱tse'e je̱ Nte'yam nkuka̱jtsja mits ka̱jx ku
a̱tse'e ntsapka̱ts, 5 ku̱x nmó̱tup a̱tse'e je̱ ka̱ts vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱
jyayu o̱o̱y xtuntsa̱k je̱ts vintso̱ ve'e xjaanchjáva je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús.
6 Nmunoo'kxtkpts a̱tse'e je̱ Nte'yam mits ka̱jx je̱ts je̱ jaanchja'vin juu' ve'e
mjayejpp, je̱'e̱ tse'e mputá̱kajap je̱tse'e je̱ jayu xvaajnjadat ti ve'e tyijp ku
ve'e je̱ jayu to'k muk y'it je̱ Cristo ma̱a̱t, ve'em tse'e pu'uk du̱vinmó̱tudat
nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e njaye̱jpumdup je̱ Cristo ka̱jx. 7 Uts Filemón,
o̱o̱y a̱tse'e ntunxo̱o̱ndu̱k je̱ts jo̱t'ama̱j a̱tse'e n'it ku̱x nmó̱tup a̱tse'e je̱
ka̱ts je̱ts o̱o̱ye'e je̱ tso̱jku̱n xtunjayep je̱ts mits ka̱jxe'e jo̱t'ama̱ja̱ y'itta je̱
Nte'yam je̱ jyayu.

Ku je̱ Pablo je̱ Filemón je̱ maa'yu̱n du̱'amo̱tu je̱ Onésimo ka̱jx

8 Ax ya̱'a̱ ka̱jx tse'e, ó̱yam a̱tse'e xja'o̱'yixju̱ je̱ts a̱ts mitse'e ntuk-
pava'anu̱t je̱tse'e xtónu̱t juu' ve'e du̱vinmajtsjup, je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e
je̱ Cristo je̱ kyuká̱tsiva n'it, 9 ñojk'ó̱yts a̱tse'e njava je̱ts a̱ts mitse'e
nmunoo'kxtu̱ku̱t je̱tse'e juu' xtónu̱t ku̱x ve'eme'e xtsa̱k. A̱ts, je̱ Pablo, ma̱j
ónu̱kanits a̱tse'e, yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp n'it ku̱xe'e a̱ts je̱ jayu nvaajnjada
je̱ Cristo Jesús jye̱'e̱. 10 N'amó̱tupts a̱ts mitse'e je̱ maa'yu̱n ya̱ Onésimo
ka̱jx, ya̱'a̱ juu' a̱tse'e n'onu̱kja'vip je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e du̱jaanchja'vi'ukvaajñ
je̱ Jesucristo ku a̱tse'e nvaajnji je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ku a̱tse'e min xku'ix
yap poxu̱ntu̱jkp.

11 Mits je̱ mjoyu̱toompa xa ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e mkato'nu̱xjup y'ijt;
ax u̱xyam, xtoojnjimpts u̱u̱'m ya̱'a̱ ve'e, ve'em mits ve'em a̱ts.
12 Nke̱jxu̱mpijtjinuvapts a̱ts mits ya̱'a̱ ve'e, ve'emts ya̱'a̱ ve'e xkuvá̱ku̱t
ax jo'n a̱tse'e viinm ku̱n'ijt jo'n. 13 Njatsa̱jkpts a̱tse'e je̱ts a̱tse'e yaja
ku̱nma̱a̱ttáñ je̱ts a̱tse'e ve'em ku̱xmutún ku̱xmupu̱k mits ka̱jx namvaat
a̱tse'e n'it yap poxu̱ntu̱jkp je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ka̱jx. 14 Ax ni tíats a̱tse'e
nkatonuva'añ ma̱a̱t ya̱ Onésimo pa̱n ka'a mitse'e too'va̱jkp mva'añ. Je̱'e̱ts
a̱tse'e ntsa̱jkp je̱ts a̱tse'e xtoojnjat je̱ maa'yu̱n, ka je̱'e̱ ka̱jxap ku a̱ts
mitse'e n'ake̱e̱'ya, je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e viinm xtsa̱k. 15 To'mayji vine'e ya̱
Onésimo cha̱a̱'n je̱m mta̱k'am je̱tse'e mka'it je̱'e̱ ma̱a̱t ku ve'e ve̱e̱'n ya̱ it
ñaxy, ax ve'em tse'e m'avimpítajat je̱tse'e m'ijtnit je̱'e̱ ma̱a̱t xa̱'ma ka̱jx.
16 Ax ka'a tse'e ku̱y'uk'ijtni ax jo'n je̱ mjoyu̱toompa, je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx
tse'e x'útsiva ya̱ Onésimo, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp. Ax nu̱yojkts mits je̱'e̱

ve'e mtukkąda'akyjų jętse'e xtsǫjkpat ka ję'ę kąjxap ku ve'e mmutunjų, ję'ę kąjxe'e kųxe'e mnay'útsajada mnay'ajchajada ję Mąją Vintsąn kąjx.
17 Ax ve'em tse'e, pąn nmąątnayja'vijup xa ąts mitse'e, kuvąkųts to'k aaj yą Onésimo ax jo'n ątse'e viinm kųn'ijt jo'n. 18 Pąn mmutǫkintoojnju mits yą'ą ve'e uk pąn mmuyǫjijupe'e, ątsts ję'ę ve'e nkuvętup. 19 Ąts, ję Pablo, nką'mam ątse'e nja'a, nkuvętupts ąts ję'ę ve'e. Ǫyam tse'e vye'ema, xja'ǫ'yixjupts ątse'e jęts ąts mitse'e ntukjaa'myętsųt jęts xmuyǫjivap ąts mitse'e, ję mjǫǫt ję mja'vin paat xa ątse'e xmuyǫja. 20 Ve'em tse'e, uts Filemón, ję Mąją Vintsąn kąjx, toojnja ąts to'k aaj ję maa'yųn jętse'e xkuvąkųt yą Onésimo. Yakjǫt'amąja ąts to'k aaj ję Cristo kąjx.
21 Nnųja'yip xa ąts mitse'e kųx vinjava ątse'e ntañ jęts mkątsųpąjkpe'e. Ax ka ję'ęjyap tse'e mtónup juu' ąts mitse'e n'amǫ́tup, ję'ę ve'e jętse'e nųyojk xtoojnjat ję maa'yųn yą Onésimo. 22 Nay ve'empa tse'e, apąądųkats to'k aaj ję it joma ątse'e nmatánųt, kųx n'a'ixp ątse'e jęts ątse'e n'ítųt miits mąąt ję'ę kąjx ku ątse'e xnątsapkǫtsta.

Ku ję Pablo máyam ję Dios dųkejx

23 Máyame'e ję Dios mkęjxųxjada yą Epafras, juu' ątse'e nmąątpoxųntąktsųųnip kųxe'e ąąts ję Cristo Jesús jyę'ę ję jayu nvaajnjada. 24 Nay ve'empa tse'e máyam ję Dios mkęjxųxjųduva ję Marcos, ję Aristarco, ję Demas, jęts ję Lucas, ję'ęda juu' ątse'e ję Mąją Vintsąn ntukmąątmutoondup ntukmąątmupąjktup.
25 Ję nMąją Vintsąnamda Jesucristo ve'e mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ israeejlit jayu yaktuknu̱ja'yidu

Je̱ Nte'yame'e xmukojtsumdu je̱ y'Onu̱k ka̱jx

1 May viijnts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱tukmuka̱jts.
May nax tse'e ve'em du̱tuujn ju̱jpani je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa ta̱jk ka̱jxta.
2 Ax u̱xyam tse'e, ku ve'e je̱ ita̱ka̱x tyámini, je̱ y'Onu̱k ka̱jx tse'e
xmuko̱jtsumdi. Je̱ y'Onu̱k tse'e tyukka̱ta̱jkika̱jxnu nu̱jom juu' jaty, je̱
y'Onu̱k ma̱a̱t tse'e je̱ Nte'yam du̱pu̱u̱jm ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱ naxvi-
ijnit it. 3 Je̱ y'Onu̱k tse'e du̱kujajp du̱kuta̱'kxp je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin,
mya̱a̱tnavyaatjupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam viinm. Nu̱jom juu' jatye'e ijtp
je̱m tsajviinm je̱ts yaja naxviijn, yo̱'ypts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e y'it ax jo'n je̱'e̱
ve'e du̱pava'añ. Ku ve'e xtuknu̱vaatsumdi je̱ ntó̱kinamda, van'it tse'e
y'a̱jxtkni je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi je̱m tsapjo̱o̱tm.

Ñu̱májip je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k nu̱yojk

ni ka'a ve'e je̱ ángeles

4 Ve'em ax jo'n to'k je̱ jayu je̱ y'ónu̱k nu̱yojk du̱nu̱ma̱ja je̱ts ka'a
ve'e je̱ jayu je̱ kyexu̱yo̱'yva, ve'em tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k nu̱yojk
du̱nu̱ma̱ja je̱ts ka'a ve'e je̱ aangelesta̱jkta. 5 Ku̱x ni vin'ita ve'e je̱
Nte'yam du̱kanu̱u̱jmi jyajuu'aangelesa ax jo'n je̱ y'Onu̱k du̱nu̱u̱jmi ku
ve'e jidu̱'u̱m vyaajñ:
U̱xyam a̱tse'e nyaknu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ts a̱ts je̱ n'Onu̱k mitse'e.
Ni vin'ita ve'e jyajuu'aangelesa kyayaknu̱u̱jmiva:
A̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ Tyee',
a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ n'Onu̱k.
6 Ku ve'e je̱ Nte'yam du̱kejx je̱ y'Onu̱k yaja naxviijn, van'it tse'e vyaajñ:
Nu̱vinxu̱p a̱ts je̱ n'aangeles ta̱jkta,
va'an tse'e vyinjávajada vyintsa̱'a̱gajada.
7 Ax ku tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱ka̱jts je̱ y'aangeles, ve'em tse'e vyaajñ
je̱ts je̱'e̱ ve'e y'íttat je̱ kyexu̱yo̱'yvada je̱ts ve'em ax jo'n je̱ po̱j je̱ts je̱
ja̱n'aye̱e̱'nst. 8 Ax ku tse'e je̱ y'Onu̱k du̱nu̱ka̱jts, jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
Mits, Nte'yam, xa̱'ma ka̱jx tse'e je̱ kutojku̱n xjayep,
o̱y je̱'e̱ ve'e je̱ mkutojku̱n.
9 Mtsa̱jkp mitse'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip,
mko̱'o̱yja'vip mitse'e juu' ve'e ka ó̱yap,
paatyts a̱tse'e, mits je̱ mNte'yam, nu̱yojk je̱ xo̱o̱jntku̱n nmo̱o̱jy,
ka'a a̱tse'e o̱pya̱na ve'em nma̱'a̱ je̱ xo̱o̱jntku̱n.
10 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam ña̱'mu̱xjuva:
Mits, Ma̱ja̱ Vintsá̱n, mits tse'e mpa̱a̱m ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱ naxviijnit it.
11 Kuká̱xapts je̱'e̱ ve'e;
ax mits, xa̱'ma ka̱jxts mitse'e m'it.
Ve'em je̱'e̱ ve'e tyojknit ax jo'n je̱ vit,
12 m'ane̱'knupts mits je̱'e̱ ve'e ve'em ax jo'n je̱ jayu je̱ xyo̱x,
tíku̱tsupts je̱'e̱ ve'e ve'em ax jo'n je̱ vit;
ax mits, ni vin'ítats mitse'e mkatíku̱ts,
xa̱'ma ka̱jx mitse'e m'it.

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ y'Onu̱k du̱nu̱u̱jmi. 13 Ni vin'ita ve'e je̱ Nte'yam
du̱kanu̱u̱jmi o̱yjuu'aangelesa:
A̱jxtu̱ku̱ yaja a̱ts n'aka'yu̱n pa'ayi namvaat a̱tse'e nyakvinto̱ki pa̱n pa̱n
jatye'e mtso'oxpa̱jkju̱dup.
Ni vin'ita ve'e jidu̱'u̱m je̱ Nte'yam je̱ y'aangeles du̱kanu̱u̱jmi. 14 Nu̱jom
je̱ aangelesta̱jkta, jo̱o̱t ja'vints je̱'e̱ ve'eda, je̱ Nte'yam je̱ kyexu̱yo̱'yvada,
je̱'e̱ tse'e yakkejxtup je̱tse'e du̱putá̱kadat pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaye̱jptinit je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

2

Tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nma̱ja̱pa̱'mumdat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook

1 Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e nyakvinkó̱pkimdat je̱tse'e nvinmó̱tumdat juu'
ve'e n'amo̱tunajxumdu ku̱x ku ve'e ntoo'tó̱kimdat. 2 Pa̱n pa̱ne'e
du̱kaka̱tsu̱pa̱jktu je̱tse'e du̱kakutyoondi juu' ve'e je̱ aangelesta̱jk
kyo̱jtsnajxtu, je̱'e̱ tse'e je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydu, ve'em ax
jo'n du̱vinmátsjada. 3 Pa̱n ve'em xa je̱'e̱ ve'e, ¿vintso̱ts u̱u̱'me'e
nkatsaachpaatumdat pa̱n ka'a ve'e nma̱ja̱pa̱'mumda je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook juu' ve'e o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjaye̱jpp je̱tse'e xtuknu̱ja'vimda vintso̱
ve'e ntso̱o̱kumdat? Je̱'e̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n viinm y'ava'ni too'va̱jkp.
Pa̱n pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunajxtu, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱ja'vidu je̱ts tyú̱vam je̱'e̱
ve'e je̱ ayook je̱ts a̱a̱tse'e xvaajnjidi. 4 Je̱ Nte'yame'e du̱yakjañu̱ja'viju
je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kyo̱jtstu, je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱tuujn je̱
mú̱jit nu̱ja'vin je̱ts je̱ mú̱jit atu̱va ma̱a̱t may viijn je̱ ma̱jin, je̱tse'e
myo̱o̱jyjidi je̱ Espíritu Santo je̱ myaa'yu̱n je̱ pyuta̱jkin ax jo'n je̱ Nte'yam
tyukmutso̱jkjidi jo'n.

Ve'eme'e je̱ Jesús yakpu̱u̱jm

ax jo'n je̱ y'utsa̱ta̱jk

5 Ax je̱ nam it juu' ve'e miimpnum, je̱'e̱ juu' a̱a̱tse'e nnu̱ka̱jtsp, ka'a
tse'e je̱ Nte'yam du̱mo̱o̱jy je̱ y'aangelesta je̱tse'e je̱m yakkutóktat. 6 Ku̱x
jidu̱'u̱me'e to'k je̱ jayu je̱ Nte'yam du̱muka̱jts, ve'em ax jo'n y'it je̱p
Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp:
Nte'yam, ñu̱pá̱nip tse'e je̱ jayu je̱ts mits je̱'e̱ ve'e xjaa'myéts,
ñu̱pá̱nipts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e jo̱tmay xjayejpja.
7 Mits tse'e mpa̱a̱m je̱tse'e je̱ jayu du̱nu̱mootskat je̱tse'e je̱ ángeles
du̱nu̱má̱jat,
mtukka̱ta̱jki tse'e je̱ jayu je̱ ma̱jin je̱ jaanchin,
mits tse'e mmo̱o̱y je̱ kutojku̱n je̱tse'e du̱yakkutojkjat nu̱jom juu' jatye'e
mpa̱a̱m,
8 nu̱jome'e xpa̱mku̱jx je̱p kya̱'p pya'tkup.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam du̱muka̱jts.

Ku ve'e vya'añ je̱ts nu̱jome'e du̱pa̱mku̱jx je̱p je̱ jayu kya̱'p pya'tkup,
ka'a tse'e tii juu' ve'e je̱p je̱ jayu kya̱'p pya'tkup ñu̱nka'it. Ax u̱xyam
paatna tse'e, ka'a tse'e yak'ix je̱ts je̱pe'e je̱ jayu kya̱'p pya'tkup nu̱jom juu'
jaty y'it; 9 ax yam tse'e nvinma'yu̱n ka̱jxmamda njaye̱jpumda je̱ Jesús,
juu' ve'e je̱ Dios Tee' tun ko̱na it pya̱a̱m je̱tse'e du̱kanu̱má̱jat ax jo'n je̱
ángeles, je̱ Nte'yam tse'e mo̱o̱jyju je̱ vintsa̱'kin je̱ts je̱ ma̱jin je̱'e̱ ka̱jx ku
ve'e je̱ Nte'yam je̱ myaa'yu̱n ka̱jx anañu̱joma je̱ jayu du̱ku'o̱o̱'ki.

10 Je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin ka̱jx je̱ts je̱ kyutojku̱n ka̱jx tse'e nu̱jom juu' jaty
y'it. Pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱yakjajty je̱tse'e je̱ Jesucristo

chaachpaa'tu̱t je̱tse'e ve'em o̱y tyaannit je̱ Nte'yam ma̱a̱t, je̱ Yaktso̱o̱kpa,
juu' ve'e je̱ too' du̱yak'avaatsp je̱tse'e je̱ jayu du̱yakna̱jkxtat joma ve'e
je̱ Nte'yam, ve'em tse'e nu̱may je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k y'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t
joma ve'e je̱ mya̱jin. 11 Je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e yaktso̱o̱k je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e
yaktso̱o̱kju̱du, to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱ Tyee'da, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k du̱katuktso̱'o̱tyún je̱tse'e vya'anu̱t je̱ts x'útsimdup u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e,
12 ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Joma ve'e a̱ts je̱ n'utsa̱ta̱jk,
je̱mts a̱tse'e nva'anu̱t je̱ts pa̱n mitse'e,
n'a̱a̱jvjapts a̱ts mitse'e nu̱may je̱ jayu ma̱a̱t.
13 Vaampap tse'e jidu̱'u̱m:
Je̱m a̱tse'e je̱ Nte'yam y'am kya̱'m nmapyu̱mju̱.
Jado'k naxe'e vyaannuva:
U̱xyaja xa a̱tse'e ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta juu' a̱ts je̱'e̱ ve'e xmo̱o̱y.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
14 Ax u̱u̱'mda, je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta, to'kji je̱ tsu'uts to'kji je̱ nu̱u̱'pu̱nts
u̱u̱'me'eda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Jesús jyayuvimpijt je̱tse'e y'ijt ax jo'n
u̱u̱'mda. Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx du̱yakkutó̱kinit je̱
ko̱'o̱yjáyuvap je̱ kyutojku̱n, je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta je̱tse'e du̱ka̱'ma je̱ o̱o̱'ku̱n. 15 Miine'e je̱ Je-
sucristo yaja naxviijn je̱tse'e je̱ jayu kyo̱o̱'kmaaydinit kyo̱o̱'ktajtinit,
ve'em tse'e du̱ko̱o̱'ktsa̱'kidinit je̱ o̱o̱'ku̱n namvaate'e jyoojntykada. 16 Je̱
Jesús, ka je̱'e̱pts je̱'e̱ ve'e ñu̱miin je̱tse'e je̱ aangelesta̱jk du̱yaktso̱'o̱ku̱t,
je̱'e̱ ve'e ñu̱miin je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱ku̱t je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱jaanchja'vidup ax jo'n je̱ Abraham jyaanchja'viji. 17 Paaty tse'e ve'em
yakpu̱u̱jm anañu̱joma viijn ax jo'n je̱ y'utsta je̱tse'e y'ijtnit tee' juu'
ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, je̱ jayu du̱nu̱té́nat je̱m je̱ Nte'yam
vyinkojkm, je̱tse'e du̱tukmo̱'o̱tu̱t, je̱tse'e je̱ tyo̱kin du̱tuknu̱va'atsu̱t.
18 Viinm xa ve'e je̱ Jesús chaachpaaty ku ve'e y'ukyakto̱kimpa̱kuvaajnji je̱
ko̱'o̱yjáyuvap. Ku̱x tse'e mya̱a̱daaky, o̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱putá̱kat
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap yakto̱kintonuvaajnju̱dup.

3

Ñu̱májip je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús nu̱yojk ni ka'a je̱ Moisés

1 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ Nte'yam tse'e
mvinko̱o̱jnju̱du je̱tse'e m'ijttinit je̱ jyáyuda, je̱'e̱ tse'e myaaxu̱xju̱du
je̱tse'e m'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t je̱m tsapjo̱o̱tm. Yakvinkó́pkada o̱o̱y je̱ Cristo,
je̱'e̱ xa ve'e je̱ jayu du̱nu̱ténip je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm, tee' je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta je̱tse'e njaanchja'vimda. 2 O̱y tse'e
je̱ Jesús du̱kutyuujn je̱ toonk juu' ve'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju, ve'em ax jo'n
je̱ Moisés o̱y du̱kutyoompa je̱ toonk juu' ve'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju ku ve'e
vye'na je̱ Nte'yam je̱ jyayu ma̱a̱t. 3 Ve'em ax jo'n je̱ ta̱kpa̱a̱mpa du̱jayep
nu̱yojk je̱ ma̱jin je̱ts ka'a ve'e je̱ ta̱jk juu' ve'e yakpa̱a̱mp, vyinmajtsjuvap
xa je̱'e̱ ve'e nu̱yojk je̱ ma̱jin je̱ Jesús je̱ts ni ka'a ve'e je̱ Moisés. 4 Vinxu̱p je̱
ta̱jk, je̱m je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e du̱pa̱a̱m, ax je̱ Nte'yam tse'e du̱pa̱mka̱jx nu̱jom
juu' jatye'e ijtp. 5 Ve'em xa ve'e je̱ Moisés y'ijt ax jo'n je̱ toompa, o̱y tse'e
je̱ Nte'yam du̱mutuujn du̱mupu̱jk je̱tse'e du̱'ava'ni ti ve'e je̱ Nte'yam
kyó̱tsup u̱x'o̱o̱k. 6 Ax je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱kts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e o̱y du̱kutyoon je̱ toonk juu' ve'e je̱ Nte'yam
mo̱o̱jyju, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱ma̱jika̱jxp nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta. Je̱ts je̱

Nte'yam jẹ y'ónụk xa ụụ'me'eda pạn to'k aaj to'k jọọte'e njaanchja'vimda
van'it paat ku ve'e jẹ Jesucristo myiinnuvat.

Jẹ pọọ'kxtkụn juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jyayu

jyayẹjptup

7 Ve'em xa yạ'ạ ve'e ax jo'n jẹ Espíritu Santo vya'añ jẹp Kunuu'kx Jatyán
kụjxp:
Ụxyam, pạn m'amọtunajxtup xa ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam kyạjtsp,
8 ka'a tse'e mạkk jẹ mkuvajk xpạ́mdat
ax jo'n jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụtso'oxpạjktu,
jẹ'ẹda juu' ve'e dụ'ixtu joma vaate'e jẹ Nte'yam juu' dụkuvụk jẹm
vinva'ajts it kạjxm.
9 Jẹmts ạtse'e jẹ mjụjpit jayu xjọt'ixti,
jya'íxtuvamts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e ntoon vụjxtkupx joojnt,
10 paatyts ạtse'e nmujọtma'tti jẹ jáyuda jẹts ạtse'e nvaajñ:
"Xạ'ma kạjx xa ve'e jẹ viijnk vinma'yụn dụjayẹpta,
xạ'ma kạjx tse'e dụkatsọkta jẹtse'e dụ'íxtat dụnụjávadat jẹ too' juu' ạtse'e
ntuk'ixtu.
11 Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nmujọtma'tti jẹts ạtse'e ntukvinva'nidi jẹts ka'a ve'e
tyạ́kadat pọọ'kxpa ạts mạạt."
Jidụ'ụm tse'e jẹ Espíritu Santo vya'añ.
12 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, yakkọ́pkada ọọy jẹts ni pạna miitse'eda
dụkajayẹ́pụt jẹ kọ'ọy jọọt, ni pạna ve'e kyanay'apụkụpạ́mjụt jẹtse'e
kya'ítụt jẹ joojntyk Nte'yam mạạt kụxe'e dụkajaanchjáva. 13 Juu' xa ve'e
mtóndap, jẹ'ẹ tse'e jẹtse'e mnakyọjtsmạ́kkajadat to'k jado'k jọ́vum xạạj
namvaate'e ụxyam yạ xạạj ñaxy. Ve'em tse'e xtóndat jẹtse'e ni pạna
miitsta jẹ tọkin kyatukvin'ạạ'njụt jẹtse'e ve'em dụkakuvạ́kụt jẹ Nte'yam
jyẹ'ẹ. 14 Ax pạn mpanạjkxumdup tse'e jẹ Nte'yam jẹ tyoo' to'k aaj
to'k jọọt, njaanchja'vimdup tse'e ve'em ax jo'n njaanchja'vi'ukva'numdi
jẹtse'e n'ijtumdat jẹ Cristo mạạt ku ve'e myiinnuvat.
15 Jidụ'ụm tse'e jẹ Espíritu Santo vya'añ:
Ụxyam, pạn m'amọtunajxtup xa ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam kyạjtsp,
ka'a tse'e mạkk jẹ mkuvajk xpạ́mdat
ax jo'n jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụtso'oxpạjktu.
Jidụ'ụm tse'e vya'añ.
16 ¿Pạne'e dụ'amọtunajxtu ku ve'e jẹ Nte'yam myukọjtsjidi jẹtse'e
ụx'ọọk jẹ Nte'yam dụtso'oxpạjkti? Jẹ'ẹ xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e
jẹ Moisés yakpítsumjidinu jẹm Egipto, ¿ve'em xaja? 17 ¿Pạn mạạte'e jẹ
Nte'yam y'ijt ẹjkjup vụjxtkupx joojnt? Jẹ'ẹ xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e
tọkintoondu jẹtse'e tyaandini ạạ'k jẹm vinva'ajts it kạjxm, ¿ve'em xaja?
18 ¿Jẹts pạn jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam tukvinva'nijidu jẹts
ka'a ve'e tyạ́kadat pọọ'kxpa jẹ'ẹ mạạt? Jẹ'ẹ xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e
kakạtsụpạjkjụdu. 19 Ax ve'em tse'e n'íxumda jẹts ka'a ve'e y'ọ'yixjidi
jẹtse'e tyạ́kadat pọọ'kxpa kụx ka'a ve'e jẹ Nte'yam dụjaanchja'vidi.

4

1 Namvaat xa ve'e jẹ Nte'yam xtukmuta'numda jẹ vaandụk jẹtse'e
ntạjkimdat pọọ'kxpa jẹ'ẹ mạạt, nyakvinkọ́pkimdap tse'e ọọy, nụnjajtp
ku miitse'e jẹmda juu' ve'e nụnkatạ́kadap. 2 Yaktukmukọjtsumduva
xa ve'e jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, ve'em ax jo'n jẹ'ẹda. Ax ka'ats jẹ'ẹ
ve'e tyo'nụxjidi ni vinxụpa ku ve'e dụ'amọtunajxti, kụx ka'a ve'e

dṵjaanchja'vidi. 3 Ax tạjkimdupts ṵṵ'me'e pọọ'kxpa jẹ̱ Nte'yam mạạt
kṵx njaanchja'vimdupe'e. Ve'em xa yạ'ạ ve'e ax jo'n jẹ̱ Nte'yam vyaajñ:
Jẹ'ẹ̱ kạjxts ạtse'e nmujọtma'tti jẹts ạtse'e ntukvinva'nidi
jẹts ka'a ve'e tyạ́kadat pọọ'kxpa ạts mạạt.
Jẹm tse'e jẹ̱ Nte'yam vyaajñ jẹts ka'a ve'e pyọọ'kxtat jẹ'ẹ̱ mạạt,
jyayak'avaadi tse'e jẹ'ẹ̱ jẹ̱ tyoonk van'ítani ku ve'e yạ it chọọ'ntk. 4 Ax jẹp
tse'e to'k viijn Kunuu'kx Jatyán kṵjxp joma ve'e dṵkạts ti ve'e toojnju jẹ̱
muvuxtojtṵk xạạj. Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ:
Ku ve'e jẹ̱ Nte'yam nṵjom dṵyak'avaadikṵjx,
muvuxtojtṵk xạạj tse'e pyạạ'kx.
5 Jẹpe'e jado'k nax vyaannuva Kunuu'kx Jatyán kṵjxp:
Ka'a tse'e tyạ́kadat pọọ'kxpa ạts mạạt.
Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ. 6 Jyave'ema tse'e, jẹm tse'e pạn pạn jatye'e tạ́kadap
pọọ'kxpa. Pạn pạn jaty xa ve'e dṵ'amọtunajxtu too'vạjkp, ka'ats jẹ'ẹ̱
ve'e tyạjkidi pọọ'kxpa kṵxe'e dṵkakạtsṵpạjkti jẹ̱ Nte'yam. 7 Paaty tse'e
jẹ̱ Nte'yam dṵnṵpạạjmtki jado'k jẹ̱ xạạj. Jẹ̱ xạạj, ṵxyamts jẹ'ẹ̱ ve'e, kṵx
xtukmukọjtsumdupe'e jẹ̱ Nte'yam jẹ'ẹ̱ kạjx juu' ve'e jẹ̱ David jyatyaan,
náxyani ve'e vye'na may joojnt, ve'em ax jo'n ạtse'e jidṵ'ṵm tṵnja'a:
Ṵxyam, pạn m'amọtunajxtup xa ve'e juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam kyạjtsp,
ka'a tse'e mạkk jẹ̱ mkuvajk xpạ́mdat.
Jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ David dṵjatyaajñ. 8 Pạn kṵdṵmọọjy xa ve'e jẹ̱ Josué
jẹ̱ pọọ'kxtkṵn jẹ̱ israeejlit jayu, ka'a tse'e jẹ̱ Nte'yam kṵdṵ'uknṵkọjtsini
jado'k jẹ̱ xạạj. 9 Ax jẹja tse'e to'k jẹ̱ pọọ'kxtkṵn jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jyayu
kạjxta. 10 Kṵx pạn pạn xa ve'e tạjkip pọọ'kxpa jẹ̱ Nte'yam mạạt, ka'ats
jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ y'avintsọ vinma'yṵn dṵ'ukyaktoonni, ve'em tse'e pyạạ'kx ax
jo'n jẹ̱ Nte'yam pyạạ'kx ku ve'e jẹ̱ tyoonk dṵyak'avaadi. 11 N'íxumdap
tse'e pạn vintsọ ve'e ntạjkimdat pọọ'kxpa jẹ̱ Nte'yam mạạt, ve'em tse'e
ni to'ka ṵṵ'm nkavintsọjajtumdat ax jo'n jẹ'ẹ̱ pạn pạn jatye'e jẹ̱ Nte'yam
dṵkajaanchja'vidu.
12 Jẹ̱ y'ayook kạjx xa ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jayu dṵjoojntykinmạ'ạ.
Mạạdaakpts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ y'ayook jẹtse'e jẹ̱ jayu dṵtuktạjkikṵ́x jẹts ka'a ve'e
jyajuu'tsojxa juu' ve'e jạjpax mẹjtsk ado'om. Jẹ'yp jẹ'ẹ̱ ve'e joma ve'e
jẹ̱ jọọt jẹ̱ ja'vin jẹtse'e dṵyakjay'ixjṵ dṵyakjañṵjávaja ti vinma'yṵne'e jẹ̱
jayu jyayejpp. 13 Ka'a xa ve'e tii juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam kya'ixp kyanṵja'vip,
ixna kẹ'xnats jẹ'ẹ̱ ve'e tyankṵx jẹm jẹ'ẹ̱ vyinkojkm pạne'e jẹ̱ cuenta
nmọ'yumdap.

Jẹ̱ Jesuusts jẹ'ẹ̱ ve'e tee' juu' ve'e

dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ̱ tee'tạjkta

14 Jẹ̱ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onṵk, jẹ'ẹ̱ tse'e
tạjki jẹm tsapjọọtm jẹtse'e xnṵténimda jẹm jẹ̱ Nte'yam vyinkojkm, tee'ts
jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ̱ tee'tạjkta ṵṵ'm kạjxamda, paaty
tse'e tun vinkọpk jẹtse'e nkamasọọkumdat juu' ve'e njaanchja'vimdup.
15 Jẹ̱ tee' juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ̱ tee'tạjkta jẹtse'e njayẹjpumda,
ọ'yixjupts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹtse'e xtukmọ'tumdat kṵx ñṵja'vip jẹ'ẹ̱ ve'e ọy
vintsọ ve'e jẹ̱ yónṵk aaj jẹ̱ yónṵk jọọt njayẹjpumda. Nṵjom tse'e
dṵja'ix jẹ̱ kọ'ọyjáyuvap pạn vintsọ ve'e kṵyaktọkimpạjkji. 16 Jẹ'ẹ̱ kạjx
tse'e, va'an tse'e to'k aaj to'k jọọt dṵnaajktạ́mimjada jẹja jẹ̱ Jesucristo
vyinkujk, ve'em tse'e xtukmọ'tumdat jẹtse'e xputạjkimdat pạn vin'ite'e
jẹ̱ kọ'ọyjáyuvap xyaktọkintonuva'numda.

5

1 Nu̱jom je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup je̱ tee'ta̱jkta, jayu je̱'e̱
ve'eda, yakpa̱a̱mdupts je̱'e̱ ve'eda je̱tse'e je̱ jayu du̱nu̱té̱nadat je̱ja je̱
Nte'yam vyinkujk, je̱ to̱kin ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'a̱gadat
je̱ tá̱nu̱k je̱tse'e du̱tukvintsa̱'kivat juu' jatye'e je̱ jayu tyukmuyo̱jxtup
je̱ Nte'yam. 2 Je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, ku̱x
jayu je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tontó̱kip ko̱jtstó̱kip ax jo'n o̱pya̱na, o̱'yixjupts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱tukmo̱'o̱tu̱t pa̱ne'e du̱katih'ixp du̱katinu̱ja'vip je̱ts
pa̱ne'e tontó̱kip ko̱jtstó̱kip. 3 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e vinko̱pk je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱tukvintsa̱'a̱gat je̱ tá̱nu̱k je̱ y'avintso̱ to̱kin ka̱jx, ve'em ax jo'n je̱ tá̱nu̱k
du̱tukvintsa̱'kivat juu' ve'e je̱ viijnk jayu je̱ tyo̱kin ka̱jxta.

4 Ka'a xa ve'e pa̱n pa̱ne'e je̱ ma̱jin natyukje̱'e̱ijup je̱tse'e je̱ y'avintso̱
vinma'yu̱n ka̱jx y'ítu̱t tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta,
je̱'e̱jyji ve'e pa̱n pa̱ne'e je̱ Nte'yam vyinka̱a̱mp, ve'em ax jo'n je̱ Aarón
yakvinka̱a̱jn jo'n. 5 Ax ve'em tse'e jyajty ma̱a̱t je̱ Cristo, ka je̱ y'avintso̱
vinma'yu̱n ka̱jxapts je̱'e̱ ve'e ñatyukje̱'e̱iji je̱ ma̱jin ku ve'e yakpu̱u̱jm tee'
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, je̱ Nte'yam je̱'e̱ ve'e mo̱o̱jyju je̱
ma̱jin je̱tse'e tyee'at. Ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam ña̱'mu̱xji:

U̱xyam a̱tse'e nyaknu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ts a̱ts mitse'e je̱ n'Onu̱k.
6 Ve'em ax jo'n je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp vyaampa jado'k viijn:

Mits xa ve'e tee' xa̱'ma ka̱jx,

ve'em ax jo'n je̱ Melquisedec.

7 Ku ve'e je̱ Cristo y'ijt yaja naxviijn, myuko̱jts tse'e je̱ Nte'yam,
juu' ve'e o̱'yixjup je̱tse'e je̱ o̱o̱'ku̱n ku̱tyuknu̱vaatsji. O̱yame'e o̱o̱y
du̱jatunmunoo'kxtk je̱ts ka'a ve'e y'o̱o̱'ku̱t, je̱tse'e yaaxy, cho̱jkts je̱'e̱ ve'e
nu̱yojk je̱tse'e du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cho̱jk, je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam kya̱ts'amo̱tunajxji. 8 O̱yam je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k,
jyajt tse'e vintso̱ ve'e kya̱tsa̱pá̱ku̱t je̱ tsaachpaatu̱n ka̱jx juu' ve'e yaknajx.
9 Ku̱xe'e du̱tonku̱jx nu̱jom juu' jatye'e je̱ Nte'yam cho̱jk, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
y'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱ku̱t xa̱'ma ka̱jx pa̱n pa̱n jatye'e ka̱tsu̱pa̱jkjup.
10 Je̱ Nte'yam tse'e pa̱a̱jmju tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta,
ve'em ax jo'n je̱ Melquisedec.

Kutsa̱'a̱ga xa ve'e o̱o̱y ku ve'e yakmasa̱'a̱k

je̱ jaanchja'vin juu' ve'e je̱ Nte'yam ka̱jx

11 Jépnum xa ve'e may viijn juu' ve'e njaa'kvaajnjavaandup ya̱
vinma'yu̱n ka̱jx, ax tso'ox tse'e je̱tse'e ntukvinjávadat ku̱x ka'a ve'e
xvinmo̱tuvuva'anda. 12 O̱o̱yani xa ve'e ya̱ it tyunnaxy, ku̱xtuk'ixta xa
ve'e je̱ jayu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ax jado'k nax tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e
myaktukvinja'vidinuvat je̱ ixpa̱jku̱n juu' ve'e myaktuk'ixtu ku ve'e
xjaanchja'vi'ukvaandi je̱ Jesucristo. Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ pi'k
ónu̱k juu' ve'e tsi'tspna je̱ts ka'a ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e kaaynup
ooknup. 13 Ku̱x je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱tukjoojntykidup tum je̱ leche,
ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱ka'o̱ynu̱ja'vidup vintso̱ ve'e
jyoojntykadat ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga. 14 Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
ixtáñ du̱jaye̱jptup je̱tse'e juu' du̱káydat du̱ja̱'kxtat, ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax
jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱jajttup je̱tse'e du̱yaktándat je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱
y'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e du̱kakuvá̱ktat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱.

6

1 Jẹ'ẹ̱ kạjx tse'e, va'an tse'e dụtoonkimda jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook
jẹtse'e ve'em ọ̱y nmụja'vimdat juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chạjkp. Ka
jẹ'ẹ̱jyap tse'e ntoonkimdap juu' ve'e yaktuk'íxumdu ku ve'e jẹ̱ Cristo
njaanchja'vi'ukva'numdi, kụx jẹpe'e ọ̱ọ̱y juu' jatye'e tsọjkjup jẹtse'e
jyaa'kyaknụjávat. Ka jẹ'ẹ̱jyap tse'e ntoonkimdap vintsọ̱ ve'e dụtsạ̱k
jẹtse'e jẹ̱ jayu dụmasọ̱ọ̱ktinit jẹ̱ kyọ̱'ọ̱y joojntykinda jẹtse'e ve'em ky-
atsaachpaa'ttat xạ'ma kạjx, vintsọ̱ ve'e dụtsạ̱k jẹtse'e jẹ̱ Nte'yam yak-
jaanchjávat, 2 jẹ̱ jayu ñạpẹ́ttat, jẹts pạn pạn jatye'e dụnụvinténidup jẹ̱
jaanchja'vivatạjk, jẹ'ẹ̱ tse'e jẹ̱ jayu dụtuknụkọ́ndap jẹ̱ kyạ'ạj. Ka jẹ'ẹ̱jyap
tse'e njaanchja'vimdap jẹts joojntykpạjktinuvape'e jẹ̱ ọ̱ọ̱'kpatạjk jẹtse'e
yaktọ̱kimpayọ̱'ydinit, jẹme'e juu' ve'e yakmọ̱ọ̱ydinup jẹ̱ joojntykin juu'
ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹm tse'e juu' ve'e yakmọ̱ọ̱ydinup jẹ̱ tsaachpaatụn
juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup. 3 Va'an dụtoonkimda vintsọ̱ ve'e ọ̱y
nmụja'vimdat juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam chạjkp. Ax ve'em tse'e nto'numdat
pạn vaampe'e jẹ̱ Nte'yam.
4 Ka'a tse'e y'uk'ọ̱'yini jẹtse'e pạn dụyakvinmayụmpítụt jẹ̱ jayu juu'
ve'e jẹ̱ Nte'yam dụkọ̱ọ̱'kjaanchja'vidinup. Jẹ̱ Nte'yame'e jẹ̱ vinma'yụn
mọ̱ọ̱jyjụdu juu' ve'e tyụ́vam, ñụja'viduts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ maa'yụn juu' ve'e
jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jayu tyoojnjip, jyayẹ̱jptu tse'e jẹ̱ Espíritu Santo jẹm jya'vin
kạjxmda, 5 ñụja'viduts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹts ọ̱y jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyạts jẹ̱
y'ayook, tukkạdaakjụdu tse'e jẹ̱ mạkkin juu' ve'e miimpnum. 6 Pạn
kyọ̱ọ̱'kjaanchja'vidinup tse'e jẹ̱ Nte'yam, ka'a tse'e y'uk'ọ̱'yini jẹtse'e
pạn dụyakvinmayụmpijttinuvat jẹ̱ jayu, kụx jẹ'ẹ̱ ve'e viinm dụtoondup
ax jo'n kụdụyakcruuzpẹjttinuva jado'k nax jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onụk. 7 Jẹ̱
naax juu' ve'e dụ'oktạạtsp jẹ̱ nạạj vinnaajknáx tyu'uj jẹtse'e yakvinyu'uj
yakvintún jẹtse'e tyạ'mixjụ ọ̱y, jẹ̱ Nte'yamts jẹ'ẹ̱ ve'e dụkunoo'kxp. 8 Ax
pạn tum jẹ̱ ápit tse'e pojtụkp jẹts jẹ̱ viijnk aajy ojts, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e tyun,
naxtọ́yupts jẹ'ẹ̱ ve'e.

Jẹ̱ y'ọ̱y jẹ'ẹ̱ juu' ve'e n'a'íxumdup,

jẹ'ẹ̱ tse'e jẹ̱ nja'vinamda dụyak'ijtp

jẹ̱ Nte'yam mạạt

9 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, juu' ạtse'e ọ̱ọ̱y ntuntsọjktup, ọ́yam ạtse'e
ve'em tụnkạts, nayja'vijinupts ạtse'e tyụva jẹts nụyojk ọ̱y jẹ'ẹ̱ ve'e juu'
ve'e jẹ̱ Nte'yam mto'nụxjadap, ve'em ax jo'n dụtuujnja pạn pạn jatye'e
yaktsạạkp. 10 Pyaatyp y'akẹẹguip xa jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam tyu-
ump, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e dụjaa'tyọ́ki jẹ̱ y'ọ̱y jẹ'ẹ̱ juu' miitse'e mtoondu jẹtse'e
xtuknụja'vidi jẹts mtsọjktu ve'e jẹ̱ Nte'yam ku ve'e jẹ̱ jyayu xputạjkidi.
Ụxyam paat tse'e ve'em xtonda. 11 Ọ̱ọ̱y ạạtse'e ntuntsạ̱k jẹts miitse'e
nụto'k nụto'k ve'em xjaa'któndat van'it paat ku ve'e jẹ̱ Jesucristo myi-
innuvat. 12 Ka'ats ạạtse'e ntsạ̱k jẹtse'e mnoox'ọ̱ọ̱'ktat, jẹ'ẹ̱ ve'e mtóndap
ax jo'n jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ̱ Nte'yam dụjaanchja'vidup jẹtse'e tạm
ñaajk'ítjada jẹ'ẹ̱ mạạt, jẹ'ẹ̱ tse'e dụjayẹjptinup jẹ̱ ọ'yin juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam
tyukvinva'nip nụjom jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dụtoondup juu' jẹ'ẹ̱ ve'e
chạjkp.
13 Ku xa ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ vaandụk dụyaktaajñ mạạt jẹ̱ Abraham,
viinm tse'e ñaajknajxji kụx ka'a ve'e pạn viijnk dụnụmạja pạn kạjxe'e
kụdụpụụjm jẹ̱ vaandụk. 14 Jidụ'ụm tse'e vyaajñ: “Vaampam xa ạtse'e jẹts
ọ̱ọ̱y ạts mitse'e ntunkunoo'kxụt jẹtse'e nụmay jẹ̱ tsaan jẹ̱ kọ̱ọ̱j xjayẹ́pụt.”

Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ. 15 To'k aaj to'k jo̱o̱t tse'e je̱ Abraham du̱'a'ix je̱tse'e
je̱ Nte'yam du̱kutyónu̱t je̱ ayook juu' ve'e tukvinva'niju. Ax kyutyoon
tse'e. 16 Ku xa ve'e je̱ jayu pa̱n du̱yaknaxta, je̱'e̱ tse'e du̱yaknajxtup
pa̱ne'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e viinm. Ax ku tse'e pa̱n
tu̱du̱yaknaxta, ka'a tse'e je̱ viijnk ka̱ts y'ukyo̱o̱nnit. 17 Ku̱x tse'e je̱
Nte'yam du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ jayu va'ajts du̱nu̱jávadat je̱ts ni je̱ vin'ita ve'e
kyatíku̱tsu̱t juu' ve'e kyo̱jts, je̱'e̱ ka̱jx tse'e ñaajknajxji ku ve'e vyaajñ je̱ts
kyutyónupe'e. 18 Ya̱ me̱jtsk viijn tse'e juu' ve'e katiktsp, muto'k viijn ku
ve'e je̱ Nte'yam viinm vyaajñ, je̱ts mume̱jtsk viijn ku ve'e ñaajknajxji, ax
ka'a tse'e je̱ Nte'yam tyaaya, ya̱ me̱jtsk viijn tse'e yaktoon je̱tse'e o̱o̱y
ntunjo̱t'amájimdat, u̱u̱'mda, je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam y'ixp jyayejpp.
Njaanchja'vimdup tse'e je̱ts tónjup ko̱tsjup je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam
xtukvinva'nimdu. 19 Ku̱x ve'em ax jo'n je̱ pojxu̱n jo̱'ku̱n jye'ya joma
ve'e je̱ naax juu' ve'e je̱p na̱pa'tkup je̱tse'e to'k viijn du̱yak'it je̱ barco,
ve'em tse'e n'ijtumda je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e nnu̱ja'vimda je̱ts
xyaktso̱o̱kumdu ve'e je̱ Jesucristo, juu' ve'e ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm. 20 Je̱m
tse'e tya̱jki je̱tse'e y'it je̱ Nte'yam ma̱a̱t, je̱m joma ve'e xnu̱ténimda. Ax
ve'em tse'e tyee'ta̱jki, xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e tyee'init, tee' je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, ve'em je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Melquisedec.

7

Ve'eme'e je̱ Jesús tyee'a ax jo'n je̱ Melquisedec

1 Je̱ Melquisedec, saleemit yakkutojkpats je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱ts tee'va
juu' ve'e du̱mutoomp du̱mupa̱jkp je̱ Nte'yam, juu' ve'e nu̱jom
du̱nu̱ka̱jxmika̱jxp. Je̱'e̱ tse'e je̱ Abraham du̱'ana̱jkxi ku ve'e je̱
Abraham vyimpijtni atso'ox toompa joma ve'e o̱jts du̱yakvintó̱kida
je̱ yakkutojkpata̱jk ma̱a̱t je̱ jyáyuda, je̱tse'e je̱ Abraham du̱kunuu'kx.
2 Van'it tse'e je̱ Abraham myo̱o̱jyji to'k viijn ku ve'e majk viijn vya'kxy
je̱ pa̱a̱mdu̱k juu' ve'e pya̱jk ku ve'e o̱jts y'atso'oxtún. Ve'em tse'e je̱
Melquisedec kya̱tsa̱pítsum yakkutojkpa juu' ve'e o̱y du̱toomp du̱payo̱'yp.
Je̱ts je̱ Salem, ve'eme'e kya̱tsa̱pítsumpa o̱y aaj o̱y jo̱o̱t. Ku̱x tse'e yakkutujk
je̱m saleemit kyajpu̱n ka̱jxm, paaty tse'e yaktij yakkutojkpa juu' ve'e
je̱ o̱y aaj je̱ o̱y jo̱o̱t du̱jaye̱jpp. 3 Ka'a tse'e yaknu̱ka̱ts je̱ tyee' ukpu̱ je̱
tyaak, ni je̱ y'apa ni je̱ y'o̱ka tse'e kyayaknu̱ko̱jtspa, nay ka'ava tse'e je̱
kye̱'xtku̱n ni ka'ava tse'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n, ve'em tse'e yaktukmu'a'ixmoka je̱
Nte'yam je̱ y'Onu̱k, juu' ve'e tee'ip xa̱'ma ka̱jx.

4 Payo̱'o̱yda n'it vintso̱ ve'e du̱nu̱ma̱ja je̱ Melquisedec. Je̱ nju̱jpit
jáyuvamda Abraham tse'e mo̱o̱jyju je̱ diezmo, je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱mo̱o̱jy
to'k viijn ku ve'e majk viijn vya'kxy je̱ pa̱a̱mdu̱k juu' ve'e pya̱jkji je̱ viijnk
yakkutojkpada ku ve'e o̱jts du̱ma̱a̱t'atso'oxtún. 5 Ve'eme'e je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n vya'añ je̱ts je̱ Leví je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j juu' ve'e je̱ tee'ta̱jkta,
je̱'e̱ tse'e du̱tukpá̱mdap je̱ jayu je̱ diezmo, óyame'e je̱ Abraham du̱tsaana
du̱ko̱o̱ja je̱ jáyuda, nay ve'em ax jo'n je̱ tee'ta̱jkta. 6 Je̱ Melquisedec,
óyam je̱'e̱ ve'e je̱ Leví kyatsaanaja kyako̱o̱jaja, yakmo̱o̱yts je̱'e̱ ve'e je̱
diezmo juu' ve'e je̱ Abraham pya̱jk ku ve'e o̱jts y'atso'oxtún. Van'it
tse'e je̱ Melquisedec du̱kunuu'kx je̱ Abraham, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam
tukmuko̱jtsju je̱ vaandu̱k. 7 Ax ka'a tse'e nvaat pa̱n du̱kakuvá̱ku̱t, je̱
kunoo'kxpa, je̱'e̱ tse'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ka'a ve'e je̱ yakkunoo'kxpa.
8 Pa̱ne'e du̱pa̱jktup je̱ diezmo, o̱o̱'ktapts je̱'e̱ ve'e; juu' ve'e je̱ Melquisedec
ka̱jx, ve'em tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán ñu̱ka̱tsju̱ ax jo'n to'k juu' ve'e

joojntykipna. 9 Nvaat xa ve'e jẹ jayu vya'anụt jẹts jẹ Leví mạạt jẹ
chaanda jẹ kyọọjta, jẹ tee'tạjkta juu' ve'e dụpạjktup jẹ diezmo, jẹ'ẹ tse'e
dụmọọyduva jẹ Melquisedec jẹ diezmo jẹ jyụjpit jayu Abraham kạjx,
10 kụx jẹme'e jẹ Abraham jẹ ñi'kx jẹ kyọpk dụmạạda juu' ve'e dụyakjéjap
jẹ chaan jẹ kyọọj ku ve'e jẹ Melquisedec dụmạạtnavyaatji.
11 Tukkạdaakjụdu tse'e jẹtse'e tyee'adat jẹ Leví jẹ chaan jẹ kyọọj juu'
ve'e jẹ Aarón jẹ chaan jẹ kyọọjpa, jẹ'ẹ tse'e dụtuk'íxtap jẹ myu'israeejlit
jáyuda jẹ Moisés jẹ pyava'nụn. Ax ka'a tse'e n'ijtumda ọy jẹts va'ajts jẹ
tee'tạjk kạjx juu' ve'e jẹ Leví jẹ chaan jẹ kyọọj. Kụx pạn kụn'ijtumda ve'e
ọy jẹts va'ajts jẹ'ẹ kạjxta, ka'a tse'e y'ukvinkópkini jẹtse'e jyéjat jado'k jẹ
tee' ax jo'n jẹ Melquisedec jẹts ka'a ve'e ax jo'n jẹ Aarón. 12 Ax pạn ka'a
tse'e jẹ Aarón jẹ chaan jẹ kyọọj y'uktee'idinit, tíktspap tse'e jẹ pava'nụn
juu' ve'e vaamp jẹts jẹ'ẹ ve'e tee'adap. 13 Ax juu' tse'e jẹ Kunuu'kx
Jatyán vaamp jẹtse'e tyee'at, jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucriistots jẹ'ẹ ve'e.
Ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Leví dụtsaana dụkọọja, jẹ Leví jẹ y'uts jẹ chaan jẹ kyọọj
jẹ'ẹ ve'e, to'k jẹ jạkạ'ạ juu' ve'e ni vin'ita jẹ jyayu katee'idup ax jo'n jẹ
Moisés jẹ pyava'nụn vya'añ. 14 Yaknụja'vip xa ve'e va'ajts jẹts jẹ Judá
jẹ chaan jẹ kyọọj jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús. Ax ka'a tse'e jẹ Moisés dụtikạjts jẹts
tee'adape'e jẹ Judá jẹ chaan jẹ kyọọj.
15 Jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e jẹ Jesús tyee'a ax jo'n jẹ Melquisedec jẹts ka'a
ve'e ax jo'n jẹ Aarón, yaknụkẹ'xnatạjkipts jẹ'ẹ ve'e ọy jẹts ka'a ve'e
jẹ Aarón jẹ chaan jẹ kyọọj y'uktee'idinit. 16 Jẹ Jesús tse'e jẹ kutojkụn
dụjayẹjpp jẹtse'e tyee'at kụx joojntykip jẹ'ẹ ve'e xạ'ma kạjx; ka jẹ
pava'nụn kạjxape'e tyee'a juu' ve'e vaamp jẹts pạne'e jẹ chaan jẹ kyọọj
tee'adap. 17 Jidụ'ụm tse'e jẹ Nte'yam jẹ tụvạkojtsụn dụpụụjm jẹ Jesús
kạjx:
Mits xa ve'e tee' xạ'ma kạjx,
ve'em ax jo'n jẹ Melquisedec.
18 Ax ve'em tse'e, jẹ Nte'yame'e dụpạạm jẹtse'e kyọọ'ktoonnit jẹ
pava'nụn juu' ve'e myọọy jẹ Moisés. Jẹ'ẹ kạjx tse'e kyatún kụx ka'a ve'e
jẹ jayu jẹ pava'nụn kạjx myạạda'aky jẹtse'e y'íttat jẹ Nte'yam jẹ jyayu,
19 ka jẹ Moisés jẹ pyava'nụn kạjxape'e jẹ jayu y'ijt ọy jọọt jẹ Nte'yam
mạạt. Ax jẹ a'ix'ijtụn juu' ve'e ụxyam njayẹjpumdup, nụyojkts jẹ'ẹ ve'e
ọọy dụtunnụmạja, jẹ Jesucristo jẹ kyutojkụn kạjx tse'e nmutạ́mimda jẹ
Nte'yam.
20 Viinm xa ve'e jẹ Nte'yam ñaajknajxji jẹtse'e jẹ Jesús tyee'at. 21 Juu'
viijnk tee'da, ka'ats jẹ'ẹ ve'e vye'emada, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam
ñaajknajxji jẹtse'e tyee'adat. Ax jẹ'ẹ ku ve'e jẹ Nte'yam ñaajknajxji jẹtse'e
jẹ Jesús tyee'at, jidụ'ụm tse'e dụnụụjmi:
Ạts, jẹ Mạjạ Vintsạ́n, ka'a xa ạtse'e yạ nvinma'yụn nyaktíkụtsụt,
mits xa ve'e tee' xạ'ma kạjx,
ve'em ax jo'n jẹ Melquisedec.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi. 22 Ax nụyojk ọy xa ve'e jẹ nam kojtstán
jẹts ka'a ve'e jẹ kojtstán juu' ve'e jẹ Nte'yam myasọọkjidu jẹ njụjpit
jáyuvamda. Nnụja'vimdinup xa ụụ'me'e jẹts tyụ́vam jẹ'ẹ ve'e jẹ nam
kojtstán kụx ijtpe'e jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo jẹm tsapjọọtm jẹja
jẹ Nte'yam y'aka'yụn pa'ayi jẹtse'e xnụténimda.
23 Jẹ viijnk tee'da, nụmay tse'e y'ijtti; kụx tse'e y'ọọ'kti, ka'a tse'e
y'uk'ọ'yixjidini jẹtse'e kụjyaa'ktee'idi. 24 Ax jẹ Jesús, xạ'ma kạjxts jẹ'ẹ ve'e
jyoojntyka, ijtpamts jẹ'ẹ ve'e jẹ tyee'in. 25 Kụx ka'a ve'e y'ọọ'kụt, paaty

tse'e y'o̱'yixju̱, u̱xyam je̱ts xa̱'ma ka̱jx, je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱ku̱t pa̱n pa̱ne'e naajktá̱mijup je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk je̱ Jesús ka̱jx.
26 Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱m xa je̱'e̱ ve'e je̱ tee' juu' ve'e o̱o̱y tunyaktso̱jkp, o̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xputa̱jkimdat. Va'ajts jo̱o̱tts je̱'e̱ ve'e, ka'ats je̱'e̱ ve'e tyo̱kinma̱a̱ta, ka'ats je̱'e̱ ve'e tyo̱kinaxjáyuva ax jo'n u̱u̱'mda, ñu̱má̱jip ñu̱jaanchipts je̱'e̱ ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi. 27 Ka'a xa je̱'e̱ ve'e vye'ema ax jo'n je̱ viijnk tee'da juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup je̱ tee'ta̱jkta, juu' ve'e jó̱vum xa̱a̱j je̱ y'avintso̱ to̱kin ka̱jx je̱ tá̱nu̱k du̱yak'o̱o̱'ktup je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'a̱gada, van'it tse'e du̱tukvintsa̱'kiduva je̱ tá̱nu̱k je̱ viijnk jayu je̱ tyo̱kin ka̱jx. Je̱ Jesús, to'k náxjits je̱'e̱ ve'e viinm ñatyukvintsa̱'kiji je̱ Nte'yam anañu̱joma je̱ jayu ka̱jxta. 28 Y'ava'nipts je̱'e̱ ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱ts pa̱ne'e yakpá̱mdap tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e to̱kin ma̱a̱t je̱tse'e y'o̱o̱'kta ax jo'n o̱pya̱na. Ax je̱ Nte'yam tse'e viinm naajknajxju je̱tse'e tyee'at je̱ y'Onu̱k, juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp o̱y je̱ts va'ajts. Ve'em tse'e du̱tuujn tá̱vani ve'e je̱ Moisés yakma̱'a̱ vye'na je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n.

8

*Je̱ Jesucristo tse'e je̱ jayu du̱nu̱té*nip *je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm*

1 Juu' xa ve'e du̱nu̱vinko̱pkika̱jxp juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'yidup, ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e: Je̱ tee' juu' ve'e njaye̱jpumdup, je̱mts je̱'e̱ ve'e y'a̱jxtu̱k tsapjo̱o̱tm je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi, 2 tee'ipts je̱'e̱ ve'e joma ve'e je̱ kunuu'kx it juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m, ka'a je̱'e̱ ve'e tyee'a joma ve'e je̱ tabernáculo juu' ve'e je̱ jayu pya̱a̱mdu. 3 Nu̱jom je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup je̱ tee'ta̱jkta, vinká̱ndats je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'a̱gadat je̱ tá̱nu̱k je̱ts juu' jatye'e jyaa'kyo̱jxtup je̱ jáyuda. Paaty tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta je̱tse'e xnu̱ténimda, je̱'e̱ tse'e du̱jayépup pa̱n ti ve'e tyukvintsa̱'kivap je̱ Nte'yam. 4 Pa̱n yaja xa ve'e ku̱y'it naxviijn, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ xyu̱p tyee'a, ku̱x je̱mna ve'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'kidup je̱ ya̱xta ve'em ax jo'n je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ. 5 Je̱ tee'ta̱jkta juu' ve'e yaja naxviijn, je̱'e̱ tse'e toondup pa̱jktup joma ve'e je̱ kunuu'kx it juu' ve'e je̱ tsapjo̱o̱tmit jye̱'e̱ yaknu̱'ixvaats yaknu̱pa̱mvaats. Yaknu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ts nu̱'ixva'ach nu̱pa̱mva'ach je̱'e̱ ve'e. Ku̱x ku ve'e je̱ Moisés du̱kapa̱m'ukva'añna vye'na je̱ tabernáculo, van'it tse'e je̱ Nte'yam ña̱'mu̱xji: "Yakko̱pka o̱y je̱tse'e ve'em xpá̱mu̱t ax jo'n myaktuk'ix je̱m ko̱pk ka̱jxm." Jidu̱'u̱m tse'e ña̱'mu̱xji. 6 Ve'em ax jo'n du̱nu̱ma̱ja je̱ nam ko̱jtstán je̱ts ni ka'a ve'e je̱ ju̱jpit ko̱jtstán, ve'emts je̱'e̱ ve'e je̱ muto'nu̱n du̱nu̱ma̱ja juu' ve'e je̱ Nte'yam myo̱o̱y je̱ Jesús je̱ts ni ka'a ve'e je̱ muto'nu̱n juu' ve'e je̱ tee'ta̱jk jyaye̱jptup juu' ve'e yaja naxviijn. Je̱ nam ko̱jtstán ka̱jx tse'e je̱ Jesús du̱yaknamyujo̱t'ó̱yaja je̱ jayu je̱ts je̱ Nte'yam, je̱ nam ko̱jtstán ka̱jxpa ve'e je̱ Nte'yam je̱ vaandu̱k du̱yaktaajñ juu' ve'e nu̱yojk o̱y je̱ts ni ka'a ve'e je̱ vaandu̱k juu' ve'e yaktaan je̱ ju̱jpit ko̱jtstán ka̱jx.
7 Ku̱x pa̱n ku̱tyuujn xa ve'e je̱ muto'k ko̱jtstán, ka'a tse'e je̱ Nte'yam ku̱du̱pu̱u̱jm je̱ nam ko̱jtstán. 8 Ax ka'a tse'e je̱ Nte'yam du̱'o̱yja'vi je̱ jáyuda juu' ve'e myo̱o̱y je̱ ju̱jpit ko̱jtstán, ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱'e̱ ka̱jxta:
Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n vya'añ:

“Jẹ'yape'e jẹ xạạj jẹts ạtse'e jẹ nam kọjtstán nyaktánụt mạạt jẹ israeejlit
jáyuda,
9 ka ve'emap ax jo'n ạtse'e jẹ kọjtstán nyaktaajñ mạạt jẹ jyụjpit jáyuda ku
ạtse'e nyakpítsumdini jẹm Egipto;
ka'a ve'e dụkutyoondi ạts jẹ nkọjtstán,
jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nkọọ'kmạjạpạạmdini.
10 Ax jẹ nam kọjtstán juu' ạtse'e nyaktánup mạạt jẹ israeejlit jáyuda,
jẹmts ạtse'e jya'vin kạjxmda mpạ́mụt ạts jẹ mpava'nụn,
jẹmts ạts jẹ'ẹ ve'e nja'at vyinma'yụn kạjxmda,
ạtse'e xNte'yamadap,
ạtsts jẹ'ẹ ve'e njáyuvadap.
11 Ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụtuknụjávadat jẹ myujáyuda jẹts pạn ạtse'e, ni ka'a tse'e
dụtuknụja'viduvat jẹ y'utsta jẹ y'ajchta ukpụ jẹ y'utsta jẹ chạ'ạda,
kụx x'íxadap ạts jẹ'ẹ ve'e anañụjoma, jẹ mújit jẹ muutskit.
12 Nmẹẹ'kxjidinupts ạtse'e jẹ tyọ́kinda,
ni jẹ vin'ita xa ạtse'e jẹ tyọkin nkọọ'kjaa'myẹjtsnit.”
Jidụ'ụm tse'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ.
13 Ku ve'e jẹ Nte'yam vyaajñ jẹts jẹ'ẹ ve'e dụyaktónup jẹ nam kọjtstán,
jẹ'ẹ tse'e dụyaktaamp jẹtse'e kyọọ'ktoonnit jẹ kọjtstán juu' ve'e jụjpani.
Ax jẹ kọjtstán juu' ve'e jụjpani, najxpts jẹ'ẹ ve'e, vẹẹ'n tse'e yạ it ñáxụt
jẹtse'e kyutọ́kinit.

9

Jẹ kunuu'kx it juu' ve'e yaja naxviijn jẹts jẹ kunuu'kx it juu' ve'e jẹm tsapjọọtm

1 Jẹ muto'k kọjtstán juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktaan, jẹ Nte'yam tse'e
dụpavaan vintsọ ve'e jẹ jayu vyinjávajat vyintsạ'ạgajat jẹts vintsọ ve'e
to'k jẹ tabernáculo dụpạ́mdat joma ve'e ve'em dụtóndat. 2 Ku ve'e y'ọ'yi
jẹ tabernáculo, jidụ'ụm tse'e dụpạạmdi: jẹ muto'k it atạtyuk, jẹ kunuu'kx
itts jẹ'ẹ ve'e. Jẹp tse'e y'ijt to'k jẹ olivos aceite atọ'yin jẹts to'k jẹ mesa
joma ve'e dụpạạmdi jẹ kunuu'kx tsapkaaky. 3 Jẹ mumẹjtsk it atạtyuk, jẹ it
juu' ve'e jẹ kunoo'kxụn munụyojk dụmạạt, 4 jẹ'ẹ tse'e tukkạdaakju jẹ oro
yọjxpẹjtụn joma ve'e jẹ pọọm jyạk jẹts jẹ xiixt juu' ve'e jẹ oro tukyo'tskụ́x
y'ijt. Jẹp tse'e xiixtup to'k jẹ oro ọọ'y joma ve'e jẹ maná y'ijt jẹts jẹ Aarón jẹ
tyajk juu' ve'e pụj'oomi, mạạt jẹ tsatsets joma ve'e jatyán y'ijt jẹ Nte'yam
jẹ pyava'nụn, jẹ jụjpit kọjtstán. 5 Jẹm tse'e xiixt akạ'ạ ni'kxm y'ijt mẹjtsk jẹ
querubines apạmnax, jẹ tsapjọọtmit joojntykiva jẹ'ẹ ve'e jẹ querubines.
Joma ve'e jẹ xiixt akạ'ạ, jẹm tse'e jẹ Nte'yam dụtọkinmee'kx jẹ jáyuda. Ax
ụxyam, ka'a tse'e vyinkọpka jẹts ạts yạ'ạ ve'e nụyojk nkọjtsva'atsụt.
6 Ku ve'e ve'em dụtonda y'ijt, jọ́vum xạạj tse'e tyạ́kada y'ijt jẹ tee'tạjk
jẹp tabernáculo jạạtp joma ve'e jẹ muto'k it atạtyuk, jẹp tse'e jẹ Nte'yam
dụvinjávada dụvintsạ'ạgada y'ijt. 7 Jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp
y'ijt jẹ tee'tạjkta, jẹ'ẹjyji tse'e tạjki to'k nax vinjoojnt joma ve'e jẹ
mumẹjtsk it atạtyuk. Ku ve'e tyạjki, jẹ tạ́nụk nụụ'pụn tse'e jẹ Nte'yam
tyukvintsạ'kip y'ijt jẹ y'avintsọ tọkin kạjx, nay ve'empa jẹ jayu jẹ tyọkin
kạjxpa. Pạn ka'a ve'e kụdụyaknụjkx jẹ tạ́nụk nụụ'pụn, ka'a tse'e
kụtyạjki. 8 Jẹ'ẹ tse'e xtuknụja'vimdup jẹ Espíritu Santo jẹts namvaate'e
jẹ tee'tạjk jẹ Nte'yam dụmutonda dụmupạkta y'ijt joma ve'e jẹ muto'k
it atạtyuk, ka'ana tse'e ñụkẹ'xnatạ́ka vye'na jẹts nvaate'e jẹ jayu tyạ́kat
joma ve'e jẹ mumẹjtsk it atạtyuk. 9 Xtuknụja'vimduvapts yạ'ạ ve'e jẹts

jẹ tạ́nụk jẹts juu' jatye'e jẹ jayu jyaa'kyọjxtup y'ijt, ka jẹ'ẹ kạjxapts jẹ'ẹ
ve'e jẹ jayu jẹ vyinma'yụn tyándat ọy jẹts va'ajts. 10 Jẹ muto'k kọjtstán,
jẹ'ẹjyji jẹ'ẹ ve'e kyạjtsp juu' ve'e jẹ jayu kyáydap y'oo'ktap jẹts vintsọ
ve'e ñaajkva'atsjadat, jẹ pava'nụnts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jayu tyoondup
kyọjtstup. Toonts jẹ'ẹ ve'e van'it paat ku ve'e jẹ Nte'yam jẹ nam kọjtstán
dụyaktaajñ.

11 Ax jẹ Cristo, jẹ'ẹ tse'e miin jẹ y'ọy jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e jéjani, tee'
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta. Nụyojk ọyts jẹ'ẹ ve'e
jẹ muto'nụn juu' ve'e jyayejpp, jẹmts jẹ'ẹ ve'e tsapjọọtm jẹ Nte'yam
dụmutún dụmupụk joma ve'e jẹ kunuu'kx it juu' ve'e ka naxviijnit jayu
pụ́map. 12 Ka jẹ'ẹp xa jẹ'ẹ ve'e ñụtạjki jẹ it juu' ve'e jẹ kunoo'kxụn
munụyojk dụmạạt jẹtse'e jẹ Nte'yam dụtukvintsạ'ạgat jẹ chivo nụụ'pụn
jẹts jẹ tsapkaaj ónụk nụụ'pụn, jẹ'ẹ ve'e ñụtạjki jẹtse'e jẹ y'avintsọ
nụụ'pụn dụtukvintsạ'ki. To'k náxjits jẹ'ẹ ve'e ve'em dụtuujn, ve'em tse'e
myạạdaaky jẹtse'e njayẹjpumdinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.
13 Jẹ tsapkaaj nụụ'pụn jẹts jẹ chivo nụụ'pụn jẹts jẹ jaajm juu' ve'e jẹ
pi'k vaca ónụk jyẹ'ẹ juu' ve'e tọkyạjxp jẹm yọjxpẹjtụn kạjxm, jẹ'ẹ tse'e
jẹm jẹ jayu ñi'kxmda kyọjmda yakxijtva'kxp yakvạjva'kxp juu' ve'e ka
va'ajtsapta, jẹ'ẹ tse'e dụyakvaatsp jẹ ñi'kxta jẹ kyọpkta. 14 Ax nụyojk tse'e
ọọy jẹ Cristo jẹ ñụụ'pụn dụtunyakva'ach yạ nvinma'yụnamda jẹtse'e
jẹ joojntyk Nte'yam nvinja'vimda nvintsạ'kimda. Jẹ Espíritu Santo,
juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹ'ẹ jẹ pyutạjkin kạjx tse'e jẹ Cristo viinm
ñatyukvintsạ'kiji jẹ Nte'yam, jẹ Cristo jẹ ñụụ'pụn tse'e dụyakvaatsp yạ
nja'vinamda jẹts yạ nvinma'yụnamda jẹtse'e ve'em xạ'ma kạjx nkat-
saachpaatumdat. 15 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Cristo xnụténimda jẹm jẹ Nte'yam
vyinkojkm, jẹ'ẹ ve'e uk'ọọ'k jẹtse'e dụkuvejt jẹ ntọ́kinamda juu' ve'e
njayẹjpumdu ku ve'e tyuujn jẹ muto'k kọjtstán, ve'em tse'e njoojntykim-
dinit xạ'ma kạjx ax jo'n jẹ Nte'yam xtukvinva'nimda jo'n, ụụ'mda, pạn
pạn jatye'e jẹ Nte'yam yaxtsọọjvjụdu.

16 Pạn vaamp xa ve'e jẹ jayu vintsọ ve'e vya'kxụt jẹ pyạạmdụk juu' ve'e
y'ixp jyayejpp ku ve'e y'ọọ'knit, van'ítnum tse'e jẹ pyạạmdụk vya'kxni
ku ve'e yaknụjava jẹts tạ ve'e y'ọọ'kni jẹ kọjtstaampa. 17 Ax pạn joo-
jntykipna tse'e jẹ kọjtstaampa, ka'a tse'e jẹ viijnk jayu dụyakva'kxy jẹ
kọjtstaampa jẹ pyạạmdụk, van'ítnume'e jẹ kọjtstán tyun ku ve'e y'ọọ'kni.
18 Jẹ'ẹ kạjx tse'e nay ve'empa jẹ muto'k kọjtstán tyon'ukvaajñ jẹ nụụ'pụn
mạạt. 19 Ku ve'e jẹ Moisés anañụjoma jẹ jayu dụtukvinkọjtsikụjx nụjom
jẹ Nte'yam jẹ pyava'nụn, van'it tse'e jẹ tsapts uk jẹ lana mạạt to'k mats
jẹ aajy jẹ ojts juu' ve'e hisopo dụxạạj, jẹ'ẹ tse'e dụtukpapạjk jẹ carnero
nụụ'pụn, jẹ chivo nụụ'pụn, jẹts jẹ tsoxk nạạj, jẹ'ẹ tse'e tyuknụxijt jẹ
ak axaa'ch joma ve'e dụjatyaajñ jẹ Nte'yam jẹ pyava'nụn, tyuknụxijtpa
tse'e anañụjoma jẹ jayu. 20 Van'it tse'e vyaajñ: "Yạ nụụ'pụn tse'e
dụyaknụkẹ'xnatạjkip jẹts toompe'e jẹ kọjtstán juu' ve'e jẹ Nte'yam mtuk-
mutaajnjụdu." 21 Nay vanxụp tse'e jẹ Moisés dụtoompa jẹ tabernáculo
jẹts nụjom jẹ pạạmdụk juu' ve'e yaktoondu jẹm, nụjome'e dụtuknụxijtpa
jẹ tạ́nụk nụụ'pụn. 22 Ve'em tse'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn vya'añ jẹts jẹ
nụụ'pụn mạạte'e vyatskạ́xụt nụjom, vinkexji ve'e juu' ve'e vaatsp ka jẹ
nụụ'pụn mạạtap. Pạn ka'a xa ve'e tii juu' ve'e ọọ'kp jẹtse'e jẹ ñụụ'pụn
yọ'ọy, ni pạna tse'e kyatọkinmee'kxa.

Tyuknụvaachp tse'e jẹ jayu jẹ tyọkin

kuxe'e je Jesús ñatyukvintsa'kiji je Nte'yam

23 Ax ve'em tse'e, tun vinkopk je'e ve'e y'ijt jetse'e ve'em vyaach je'e
juu' ve'e yaknu'ixvaats yaknupamvaats juu' ve'e ijtp jem tsapjootm. Ax
je tsapjootmit jye'e, ka'ats je'e ve'e vyaach maat juu' jatye'e je Nte'yam
yaktukvintsa'kip yaja naxviijn, je vintsa'kin je'e ve'e chajkp juu' ve'e
nuyojk oy. 24 Je Cristo, ka'ats je'e ve'e tyajki jep tabernáculo jaatp juu'
ve'e jayu pum, juu' ve'e yaknu'ixvaats yaknupamvaats je tsapjootmit
jye'e, je'e ve'e tajki jem kunuu'kx it jootm juu' ve'e yaknu'ixvaats
yaknupamvaats, jem tse'e xnuténimda je Nte'yam vyinkojkm. 25 To'k
naxji xa ve'e je Cristo je Nte'yam ñatyukvintsa'kiji, ka may náxap. Ka'ats
je'e ve'e vye'ema ax jo'n je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta,
ka'ats je'e ve'e tyaka vinjoojnt jep joma ve'e je it juu' ve'e je kunoo'kxun
munuyojk dumaat jetse'e je Nte'yam dutukvintsa'aga je nuu'pun juu'
ve'e kyah'avintsonuu'punip. 26 Pan may nax tse'e je Cristo je Nte'yam
kuñatyukvintsa'kiji, may nax tse'e je Cristo kuchaachpaaty van'ítani ku
ve'e je jayu tyokimpajkti jets uxyam paat. Tun to'k naxji tse'e je Cristo
jyayuvimpijt jetse'e je jayu je tyokin dutuknuvaach, je'e ve'e ku ve'e
viinm je Nte'yam ñatyukvintsa'kiji. Jidu'um tse'e dutuujn ya kukaxa
ámani. 27 Ve'em ax jo'n nupaamduka jetse'e anañujoma je jayu y'oo'ktat
van'it tse'e yaktokimpayo'ydinit, 28 nay ve'empa tse'e je Cristo je Nte'yam
ñatyukvintsa'kiji to'k naxji jetse'e numay je jayu dutuknuvaatsnit je
tyokin. Ax ku tse'e mumejtsk nax myiinnuvat, ka je'e kajxapts je'e ve'e
myínut jetse'e je jayu je tyokin dutuknuva'atstat, je'e ve'e ñumínup jetse'e
duvoovnit pan pan jatye'e a'íxjidinup.

10

1 Je pava'nun juu' ve'e je Moisés yakmooy vintso ve'e je Nte'yam yakv-
injávat yakvintsa'agat, ake'exa jo'nts je'e ve'e; ax je y'oy je'e juu' ve'e mi-
impnum, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je'e juu' ve'e je ake'exa dupaamp. Je'e
kajx tse'e je vintsa'kin juu' ve'e je tee'tajk je Nte'yam tyukvintsa'kidup
vinjoojnt ax jo'n je Moisés je pyava'nun vya'añ, ni vin'ítats je'e ve'e
kya'oya jetse'e je jayu je'e kajx tyándat oy jets va'ajts. 2 Pan kuy'oya
xa ve'e jetse'e je Moisés je pyava'nun kajx je jayu tyánut oy jets va'ajts,
kudutukvintsa'ki'atúvidini tse'e je jayu je tánuk je Nte'yam. Kux pan
kutyanda xa ve'e oy jets va'ajts, ka'a tse'e kuñayjávajada jets tókinax je'e
ve'eda. 3 Je tánuk juu' ve'e je Nte'yam tyukvintsa'kidup, je'e tse'e tyuump
jetse'e je jayu je tyokin dutukjaa'myéts vinjoojnt, 4 kux ni vin'ita ve'e
kya'oya je tsapkaaj nuu'pun je chivo nuu'pun jetse'e je jayu je tyokin
dutuknuva'atsut. 5 Paaty tse'e ku ve'e je Cristo myiijn yaja naxviijn,
jidu'um tse'e je Nte'yam dunuujmi, ve'em ax jo'n vya'añ jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp:

Ka'a xa mitse'e xtsak je tánuk yax juu' ve'e yakja'kxp ukpu juu' jatye'e
paamduk yax,
mnupaajmtki tse'e jets atse'e n'ítut ni'kxax kópkax,
6 ka'a tse'e xtukjotkada'aky je tánuk yax juu' ve'e yaktooydup ukpu je
tánuk yax juu' ve'e pyaamdup je tyokin kajxta.
7 Van'itts atse'e nvaajñ:
"Nte'yam, uxyaja atse'e nmin jets atse'e ntónut juu' mitse'e mtsajkp,
ve'em ax jo'n javyet ats kajx."

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱ujmi. 8 Mutoo'va̱jkp xa ve'e vyaajñ je̱ts
ka'a ve'e je̱ Nte'yam du̱tsa̱k je̱ tánu̱k ya̱x juu' ve'e yakja̱'kxp ukpu̱ juu'
jaty pa̱a̱mdu̱k ya̱x, ka'a tse'e du̱tukjo̱tka̱da'aky je̱ tánu̱k ya̱x juu' ve'e
yakto̱o̱ydup ukpu̱ je̱ tánu̱k ya̱x juu' ve'e pya̱a̱mdup je̱ tyo̱kin ka̱jxta.
9 Vaampa tse'e: "Nte'yam, u̱xyaja a̱tse'e nmin je̱ts a̱tse'e ntónu̱t juu'
mitse'e mtsa̱jkp." Je̱ Jesucristo xa ve'e du̱yakkuka̱jxinu je̱ muto'k
ko̱jtstán. Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e tyaannit je̱ mume̱jtsk ko̱jtstán. 10 Je̱
Nte'yamts u̱u̱'me'e xyakvaatsumdu je̱tse'e je̱ va'ajts jo̱o̱t je̱ va'ajts ja'vin
xmo̱'yumda ku̱x tyoone'e je̱ Cristo juu' ve'e je̱ Nte'yam cho̱jk, je̱ ñi'kx je̱
kyo̱pk tse'e vaan je̱ vintsa̱'kin to'k naxji anañu̱joma je̱ jayu ka̱jxta.
11 Je̱ tee'ta̱jkta, jóvumts je̱'e̱ ve'e du̱mutonda du̱mupa̱kta je̱ Nte'yam
je̱tse'e du̱tukvintsa̱'a̱gada may nax je̱ ya̱xta juu' ve'e ni je̱ vin'ita je̱ jayu
je̱ tyo̱kin du̱katuknu̱va'atsup; 12 ax je̱ Jesucristo, to'k náxjits je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam ñatyukvintsa̱'kiji je̱tse'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tuknu̱vaach, van'it
tse'e o̱jts y'a̱jxtkni je̱eja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi. 13 Je̱m tse'e du̱'a'ix
kuunume'e je̱ Nte'yam du̱yakvintó̱kiyu̱t pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesucristo
du̱tso'oxpa̱jktup. 14 Tun to'k naxji xa ve'e je̱ Jesucristo je̱ Nte'yam
ñatyukvintsa̱'kiji, ka may náxap. Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx
y'ijttinit o̱y je̱ts va'ajts je̱ jayu pa̱n pa̱n jaty je̱'e̱ ve'e yaktso̱o̱k. 15 Nay
vanxu̱ppa tse'e je̱ Espíritu Santo du̱nu̱ko̱jtspe̱jtpa ku ve'e vyaajñ:
16 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n vya'añ:
"Je̱ nam ko̱jtstán juu' a̱tse'e nyaktánup ma̱a̱t je̱ israeejlit jáyuda,
je̱mts a̱tse'e jya'vin ka̱jxmda mpá̱mu̱t a̱ts je̱ mpava'nu̱n,
je̱mts a̱ts je̱'e̱ ve'e nja'at vyinma'yu̱n ka̱jxmda."
17 Van'it tse'e vyaajñ:
"Ni je̱ vin'ita xa a̱tse'e je̱ tyó̱kinda nko̱o̱'kjaa'mye̱jtsnit."
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ. 18 Ku ve'e je̱ jayu je̱ to̱kin ve'em yakmee'kxja, ka'ats
je̱'e̱ ve'e y'ukvinkó̱pkini je̱tse'e je̱ jayu ti du̱yó̱xtat je̱tse'e je̱ tyó̱kinda
yakme̱e̱'kxjat.

Va'an to'k aaj to'k jo̱o̱t je̱ Nte'yam

du̱mutá̱mimda

19 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ Jesús je̱ ñu̱u̱'pu̱n
ka̱jx tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t nta̱jkimdat je̱ it juu' ve'e je̱ kunoo'kxu̱n
munu̱yojk du̱ma̱a̱t. 20 Ku̱x tse'e xku'o̱o̱'kimdi, xyak'avaatsjimdu tse'e
je̱ ntoo'amda je̱tse'e n'ijtumdinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t. 21 Ku̱x je̱ Jesu-
use'e ijtp tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta je̱tse'e du̱nu̱tena
je̱ Nte'yam je̱ jyayu, 22 va'an tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t je̱ Nte'yam
du̱mutá̱mimda, o̱y tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts je̱ Jesucristo ka̱jxe'e je̱ Nte'yam
ya̱ nvinma'yu̱namda du̱yakva'ach je̱tse'e nko̱o̱'knatyo̱kinja'vimjidinit,
va'ajts tse'e n'ijtumda ax jo'n je̱ jayu ñaajkva'achju̱ je̱ va'ajts tsoxk
na̱ma̱a̱t. 23 Va'an tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t du̱jaa'kjaanchja'vimda juu'
ve'e n'ava'nimdup. Kyutyuumpts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam juu' ve'e xtukv-
inva'nimdu, ijtumdinupts u̱u̱'me'e je̱'e̱ ma̱a̱t xa̱'ma ka̱jx. 24 Va'an
du̱'íxtimda vintso̱ ve'e anañu̱joma je̱ jayu ntso̱jkumdat je̱tse'e nto'numdat
je̱ y'o̱y je̱'e̱. 25 Ka'a tse'e nto'numdat ax jo'n je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
kanay'amojkijidup, nakyo̱jtsmá̱kkimjadape'e to'k jado'k. Ax nu̱yojk
tse'e ya̱'a̱ nyakvinkó̱pkimdat ku̱x nmu̱ja'vimdupe'e je̱ts tá̱mani ve'e je̱
xa̱a̱j ku ve'e je̱ Cristo kya̱daaknuvat.

26 Pa̱n to̱kinto'numdup xa ve'e o̱y'avinmáyam, je̱tse'e njanu̱ja'vimda
juu' ve'e tyu̱va, ka'a tse'e ti viijnk vintsa̱'kin je̱tse'e je̱
Nte'yam xto̱kinme̱e̱'kxumdat, 27 nma'yumdap ntájumdape'e ku̱x
yakto̱kimpayo̱'yumdape'e, je̱ ja̱a̱jn tse'e n'a'íxumdup joma ve'e xa̱'ma
ka̱jx chaachpaattinit nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱ Nte'yam.
28 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e du̱kakuva̱jktu je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n, ve'em
tse'e kyutujk je̱ts ka'a ve'e ti tukmo̱'tu̱n, o̱o̱'ktuts je̱'e̱ ve'e je̱ jáyuda pa̱n
je̱pe'e nu̱me̱jtsk ukpu̱ nu̱toojk juu' ve'e du̱'ixtu du̱mó̱tudu je̱ ka ó̱yap
juu' ve'e tyoondu kyo̱jtstu, 29 ax nu̱yojk tse'e chaachpaattinit pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k du̱tso'oxpa̱jktup. Ve'em tse'e du̱jávada je̱ts
ve'em je̱'e̱ ve'e y'uk'a̱a̱'k ax jo'n o̱pya̱na y'a̱a̱'k, ve'em je̱'e̱ ve'e du̱jávada
je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e tyun ku ve'e je̱ Jesús je̱ Nte'yam ñatyukvintsa̱'kiji je̱ jayu
je̱ tyo̱kin ka̱jxta. Je̱ jayu tse'e du̱yakvintsa̱'kintó̱kidup je̱ Espíritu Santo,
juu' ka̱jxe'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ maa'yu̱n du̱tuujnja. 30 Nnu̱ja'vimdinup
xa ve'e vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam vyaajñ: "A̱ts xa ve'e xtukka̱daakp je̱
to̱kimpayo̱'yk, a̱ts tse'e ntukkuvé̱tup." Vaampap tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán
je̱ts je̱ Nte'yame'e je̱ jyayu du̱to̱kimpayo̱'o̱yup. 31 Pa̱n nmaso̱o̱kumdup
xa ve'e je̱ joojntyk Nte'yam, atsa̱'kip tse'e o̱o̱y je̱ tsaachpaatu̱n juu' je̱'e̱
ve'e xmo̱'yumdinup.
32 Ax jaa'myé̱tstats miits vintso̱ ve'e xmuténidi je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n
ku ve'e tá̱vani je̱ Nte'yam mtuknu̱jávajada je̱ tyu̱v je̱'e̱, 33 myakjomtoondu
myaktitoondu ve'e je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk je̱tse'e xtsaachja'vidi ax
jo'n je̱ jaanchja'vivata̱jk yaktoonduva. 34 Mtukmo̱'ttu miitse'e je̱ jayu
juu' ve'e poxu̱nta̱ktsu̱u̱nidu. Ku ve'e je̱ jayu mpa̱jku̱xjidi juu' jatye'e
m'ixtu mjaye̱jptu, o̱o̱y tse'e xtuntukxo̱o̱jntkti, ku̱x mnu̱ja'vidinupe'e
je̱ts je̱me'e tsapjo̱o̱tm je̱ o̱'yin juu' ve'e nu̱yojk o̱y je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx
y'it. 35 Ka'a tse'e xjaanchja'vi'atú̱vadat juu' ve'e mjaanchja'vidup, ku̱x
je̱ jaanchja'vin juu' ve'e mjaye̱jptup, munu̱yojk tse'e o̱o̱y je̱ Nte'yam
mtunmo̱yu̱mpijtjidinuvat je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱'e̱ ka̱jx. 36 Ka'a tse'e mnoo'kxtat
je̱tse'e xtóndat juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ve'em tse'e xpa̱jktinit juu' je̱'e̱
ve'e xtukvinva'nimdu. 37 Ku̱x jidu̱'u̱me'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Je̱'e̱ pa̱ne'e mínup,
tso̱jkts je̱'e̱ ve'e myiinnit,
ka'a tse'e y'ukta'ninit.
38 Ax je̱ jayu juu' ve'e tu̱v jáyuvip joojntykip,
joojntykapts je̱'e̱ ve'e je̱ jyaanchja'vin ka̱jx.
Pa̱n y'avimpijtinuvap tse'e ax jo'n y'ijt,
ka'ats a̱ts je̱'e̱ ve'e ntukxo̱o̱ndu̱ku̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ. 39 Ka'a xa u̱u̱'me'e ve'em
n'ijtumda ax jo'n je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱'avimpijtidinuvap ax jo'n
kyo̱'o̱yjoojntykidi je̱tse'e vyintó̱kida, je̱ jaanchja'vine'e njaye̱jpumdup
je̱ts xyaktso̱o̱kumdupe'e je̱ Nte'yam.

11

Je̱ jaanchja'vin

1 Je̱'e̱ xa je̱'e̱ ve'e je̱ jaanchja'vin ku ve'e nnu̱ja'vimda je̱ts tónjup kó̱tsjup
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e n'a'íxumdup, nnu̱ja'vimdup tse'e je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e
juu' jatye'e nka'íxumdup. 2 Y'o̱yja'vi ve'e je̱ Nte'yam u̱u̱'m je̱ nju̱jpit
jáyuvamda ku̱xe'e jyaanchja'vijidi.

3 Je̱ jaanchja'vin ka̱jx xa ve'e nnu̱ja'vimda je̱ts je̱ ka̱ts ka̱jxe'e je̱ Nte'yam
du̱pu̱u̱jm ya̱ naxviijnit it. Ax ve'em tse'e du̱pu̱u̱jm juu' ve'e u̱xyam
n'íxumdup, ka'anume'e ti vye'na juu' ve'e yak'ixp.
4 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Abel je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱mo̱o̱jy je̱
vintsa̱'kin juu' ve'e nu̱yojk o̱y je̱ts ka'a ve'e je̱ Caín jye̱'e̱, je̱ts je̱'e̱ ka̱jxpa
ve'e je̱ Nte'yam je̱ Abel du̱kato̱kimpu̱u̱jm je̱tse'e du̱kuvu̱jk je̱ vyintsa̱'kin.
O̱yamts je̱'e̱ ve'e a̱a̱'kani, je̱ Kunuu'kx Jatyán ka̱jx tse'e nnu̱ja'vimda
vintso̱ ve'e du̱tuujn ku̱xe'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vi.
5 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Enoc je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kya'a̱a̱'k,
ajoojntyk tse'e du̱tukvaatsni ya̱ naxviijnit it, ka'a ve'e y'ukyakpaatni ku̱x
je̱ Nte'yame'e yaktso̱o̱'njinu. Ve'em tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts
je̱ Enoc, cho̱jk, jyo̱tpaate'e je̱ Nte'yam ku ve'e yaana naxviijn vye'na.
6 Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vip, ko̱'o̱yja'vijupts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam. Nu̱jome'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱mutá̱midup, tun
vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ts je̱ja ve'e je̱ Nte'yam je̱ts
o̱ye'e tyo'nu̱xjada pa̱n pa̱n jatye'e to'k aaj to'k jo̱o̱t du̱'íxtidup je̱tse'e
y'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t.
7 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Noé je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱kuvu̱jk juu'
jatye'e je̱ Nte'yam va'nu̱xju ti ve'e tónjup kó̱tsjup juu' ve'e kayak'ixpna
vye'na, kya̱tsu̱pa̱jke'e je̱ Nte'yam je̱tse'e to'k je̱ arca du̱pu̱u̱jm joma
ve'e tsa̱'a̱k y'íttat ma̱a̱t je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. Jyaanchja'vi xa ve'e
je̱ Noé je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jxe'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts vyinmajt-
sju̱dupe'e je̱ tsaachpaatu̱n je̱ jáyuda juu' ve'e joojntykidu yaja naxviijn
van'it. Jyaanchja'vi je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
kyato̱kimpa̱a̱jmji.
8 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Abraham je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
du̱ka̱tsa̱pu̱jk ku ve'e vyo̱o̱jvjini je̱tse'e ñu̱jkx joma ve'e je̱ it juu' ve'e
je̱ Nte'yam tukvinva'niju. Ku ve'e tyoo'pu̱jk, ka'a tse'e du̱nu̱java pa̱n
joma ve'e ñu̱jkx. 9 Jyaanchja'vi je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e y'ijt ax
jo'n je̱ jékumit jayu ku ve'e du̱vintsu̱u̱ni je̱ it juu' ve'e tukvinva'niju, je̱pe'e
ak tu̱jkp chu̱u̱ni je̱ts nay ve'empa je̱ Isaac ma̱a̱t je̱ Jacob, je̱'e̱ juu' ve'e
yaktukvinva'niduva je̱ it je̱ naax. 10 Ax je̱'e̱ tse'e je̱ Abraham tyoon ku̱x
y'a'ixe'e je̱ kajpu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam kyijpx myoo'ts je̱tse'e du̱pu̱u̱jm.
11 Je̱ Sara, amájani ve'e o̱o̱y tyunve'na, o̱'yixjuts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
y'onu̱ktaaki ku̱x jyaanchja'vi ve'e je̱ts kyutyónupe'e je̱ Nte'yam juu' ve'e
tukvinva'niju. 12 Je̱ Abraham, óyame'e na'avani o̱o̱y tyun'ijt, jyaye̱jp
tse'e nu̱may a̱a̱'k je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j, ve'em ax jo'n je̱ maatsa juu' ve'e je̱m
tsajviinm je̱ts je̱ po'o juu' ve'e je̱ja maaxy na̱pa'ayi, kamacho̱o̱vna.
13 O̱o̱'kka̱jxtinuts je̱'e̱ ve'eda, ka'a tse'e tyukka̱daakjidi nu̱jom juu'
jatye'e je̱ Nte'yam uktukvinva'nijidu, nayja'vijidinupts je̱'e̱ ve'e tyu̱va
je̱ts kyutyónupe'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook. Ka'anume'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook du̱kutyún vye'na, tyuk'atú̱vidu tse'e je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t je̱tse'e
du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkidi je̱ts ve'em je̱'e̱ ve'eda yaja naxviijn ax jo'n je̱
jékumit jayu. 14 Ax je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jékumit jayu jo'n y'ijtti, va'ajts
tse'e yakvinmo̱tu je̱ts y'íxtidupnume'e je̱ it joma ve'e cha̱a̱nadat. 15 Pa̱n
ku̱du̱vinmaaydi ku̱du̱jaa'mye̱jtsti je̱ it juu' ve'e myaso̱o̱ktu, ku̱y'o̱'yi
tse'e je̱tse'e je̱m ku̱vyimpijttinuva. 16 Ax ka'a tse'e y'ukvimpijttini, ku̱x
to'ke'e je̱ it du̱tso̱jkti juu' ve'e nu̱yojk o̱y, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱ tsapjo̱o̱tmit
it, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam kyatuktso̱'o̱tyónjada je̱tse'e du̱Nte'yamadat,
apa̱a̱jmtkijidu tse'e to'k je̱ ciudad joma ve'e cha̱a̱nadat.

17 Jyaanchja'vi ve'e jẹ Abraham jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kạjx tse'e
kụdụyakvaajñ jẹ vintsạ'kin jẹ Isaac ku ve'e jẹ Nte'yam jyọt'ixji,
tun'a'ix'ijtnupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e kụdụyak'ạạ'k jẹ y'ónụk juu' ve'e jẹ
Nte'yam tukvinva'niju ku ve'e vyaajñ: 18 "Jẹ Isaac kạjx tse'e xjayẹ́pụt jẹ
tsaan jẹ kọọj." 19 Jyaanchja'vi tse'e jẹ Abraham jẹts ọ'yixjupe'e jẹ Nte'yam
jẹtse'e dụyakjoojntykpạjknuvat jẹ y'ónụk Isaac. Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e ku
ve'e tạ́vani jẹ Abraham dụnụpạạmdụka jẹtse'e dụyak'ọọ'kụt jẹ y'ónụk,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ y'ónụk kụy'ạạ'k jẹtse'e jyoojntykpạjknuva.
20 Jyaanchja'vi xa ve'e jẹ Isaac jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụtukmukạjts
jẹ Jacob mạạt jẹ Esaú jẹ kunoo'kxụn juu' ve'e mínupnum. 21 Ku ve'e
y'ọọ'kuvaanni jẹ Jacob, kụxe'e dụjaanchja'vi jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kạjx
tse'e dụmọọjy jẹ kunoo'kxụn nụmẹjtsk jẹ José jẹ y'ónụk, jẹ tyajk
natyukkutijjup jẹtse'e jẹ Nte'yam dụvinja'vi dụvintsạ'ki. 22 Ku ve'e jẹ José
y'ọọ'kuvaanni, kụxe'e dụjaanchja'vi jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụnụụjmi
jẹ njụjpit jáyuvamda ti ve'e tyóndap ku ve'e dụtukvaatstinit jẹ egíptovit it,
jẹ'ẹ kạjx tse'e dụpavaajñ ku ve'e chọọ'ndinit jẹtse'e dụyaktsọọ'ndinit jẹ
José jẹ pyajk.

23 Ku ve'e jẹ Moisés kye'x, kụxe'e jẹ tyee' jẹ tyaak jẹ Nte'yam
dụjaanchja'vidi, jẹ'ẹ kạjx tse'e yu'uts yak'ijtji toojk pọ'ọ, y'ixtu ve'e jẹts
va'ajts yakxọne'e jẹtse'e dụkatsạ'kidi jẹ egíptovit yakkutojkpa ku ve'e
dụpavaajñ jẹtse'e nụjom jẹ israeejlit maax ónụk dụyak'ọọ'kkạ́xtat juu'
ve'e pi'k mix ónụkta. 24 Ku ve'e jẹ Moisés vajụtyạjk vye'na, kụxe'e
dụjaanchja'vi jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụkatsạjk jẹtse'e yaktíjụt jẹts jẹ
egíptovit yakkutojkpa jẹ ñạạx jẹ'ẹ ve'e jẹ y'ónụk; 25 jẹ'ẹ ve'e chọjk jẹtse'e
yakjomtónụt yaktitónụt mạạt jẹ Nte'yam jẹ jyayu. Ka'a ve'e dụtsạjk jẹtse'e
xyọọnduḳụt jẹ tọkin kạjx, jẹ xọọjntkụn juu' ve'e vẹẹ'n ijtkọjp; 26 jẹ'ẹ ve'e
y'ọyja'vi jẹtse'e chaachpaa'tụt, yakviijnk'íxụt jẹ Cristo kạjx jẹts ka'a ve'e
ku ve'e kụdụjayejp jẹ egíptovit mạjin, kụx y'a'ixp jẹ'ẹ ve'e jẹ ọ'yin juu'
ve'e jẹ Nte'yam mọ'ọjup. 27 Jyaanchja'vi ve'e jẹ Moisés jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ
kạjx tse'e chọọ'nni jẹm Egipto ku ve'e myu'ekjụ jẹ yakkutojkpa, ka jẹ
tsạ'kin kạjxap, to'k aaj to'k jọọte'e y'ijt ax jo'n kụdụ'ix jẹ Nte'yam, juu'
ve'e kayak'ixp.

28 Jyaanchja'vi ve'e jẹ Moisés jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ pascua
xạạj dụtuujn, dụtukpavaajñ jẹ njụjpit jáyuvamda jẹtse'e jẹ nụụ'pụn
dụtukpaa'ttat jẹ tyạkkukạ'ạda jẹts jẹ tyạkpaa'tẹ́nada kụx kadi ve'e jẹ
yak'ọọ'kpa ángeles dụyak'ạạ'k jẹ kyọọp ónụkta juu' ve'e ijtp jẹp tụjkpta.
29 Jyaanchja'vidu xa ve'e jẹ njụjpit jáyuvamda jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kạjx tse'e
dụtuknajxti jẹ Tsapts Maaxy Nạạj ax jo'n jẹ tạ'ạjts it kụy'ijt; ku ve'e jẹ
egíptovit jayu ve'em dụ'uktonuvaanduva, naxji'kxkạjxjidinu tse'e.

30 Jyaanchja'vidu ve'e jẹ njụjpit jáyuvamda jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kạjxe'e
kyítuni jẹ jericoojit kajpụn jẹ ñaa'pạ́ts, tạ́vani ve'e dụnaa'vídụtta vye'na
vuxtojtụk xạạj. 31 Jyaanchja'vi xa ve'e jẹ kọ'ọtyạ'ạxap Rahab jẹ
Nte'yam, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụkuvụjk jẹm tyạk'am jẹ njụjpit jáyuvamda juu'
ve'e dụnụ'ixtu jẹ it, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụkamạạt'ạạ'k pạne'e jẹ Nte'yam
dụkajaanchja'vidu. 32 ¿Tis ạtse'e kụnjaa'knụkạ́ts? Ka'a xa ạtse'e
jẹ tiempo n'ukjaa'kjayẹjpni jẹts ạtse'e nkọ́tsụt juu' ve'e jẹ Gedeón
kạjx, jẹ Barac, jẹ Sansón, jẹ Jefté, jẹ David, jẹts jẹ Samuel, mạạt jẹ
Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta. 33 Jyaanchja'viduts jẹ'ẹ ve'e
jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụpạjkti jẹ it jẹ naax, ọy yakkutojkti,

dṵpaatti jẹ maa'yṵn juu' ve'e jẹ Nte'yam tukmutaajnjṵdu, jẹ león kyatso'oxpạjkjidi, 34 kyayaktọ̵ọjyjidi jẹ jạạjn juu' ve'e ọ̵ọy y'uktumpạạmdu, jẹ tsojx dṵkatuk'ọ̵ọ'kti, mạkk vyimpijtti pạne'e dṵkajayẹjptu jẹ maju, jẹ atso'ox dṵ'amạạdaaguidi, mạkk ñapyạạjmjidi, dṵyakvintọ́kidi jẹ cho'oxpạjkpada. 35 Jẹmpa tse'e jẹ tạ'ạxtạjkta juu' ve'e jẹ y'ónṵk yakmọ̵ọydinuva juu' ve'e ạạ'kanda ve'ni jẹtse'e jyoojntykpạjktinuva.

Ax jẹmpa tse'e pạne'e ọ̵ọ'ktu jẹm tsaachto'nṵn jọ̵ọtm, ka'a tse'e dṵkuvạjkti jẹtse'e naspạka y'íttat, jẹ'ẹ ve'e chọjktu jẹtse'e dṵpaattinit jẹ joojntykin juu' ve'e nṵyojk ọ̵y ku ve'e jyoojntykpạjktinuvat. 36 Jẹm tse'e juu' ve'e yak'anajxidu jẹtse'e yakvọ̵jpti, jẹm tse'e juu' ve'e yakcadenatsoomdu, yakpoxṵntạkpạạmdu, 37 yakka'ts'ọ̵ọ'ktu, kạkojk yakjạạ'tva'kxtu, jẹ tsojx tyukyak'ọ̵ọ'ktu, dṵkukẹẹktu jẹ nṵmay jayu, jẹ carnero ak jẹ chivo ak dṵtukyo'tstu jẹ ñi'kxta jẹ kyọpkta, ayọ̵ọp ijttu, yaktsaachtoondu, yakjomtoondu yaktitoondu. 38 Ka'a tse'e dṵvinmátsjada pạn pạn jatye'e jẹ naxviijnit jẹ kyọ̵'ọ̵y jẹ'ẹ dṵmạạtnavyạạ'njṵdup jẹtse'e y'íttat jẹ'ẹ mạạtta. 39 Nṵjom yạ'ạda, ọ́yame'e jẹ Nte'yam y'ọ̵yja'vijidi kṵxe'e dṵjaanchja'vidi, ka'a tse'e dṵpạjkti juu' ve'e jẹ Nte'yam uktukvinva'nijidu, 40 xjaa'myẹjtsumduts ṵṵ'm jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam ku ve'e xnṵpạạjmtkijimdi juu' ve'e nṵyojk ọ̵y, jẹ'ẹjyji ve'e íttap ọ̵y jẹts va'ajts ṵṵ'm mạạtta.

12

Jẹmji tse'e yạ nviijnamda nyak'ijtumdat joma ve'e jẹ Jesús

1 N'íxumdup xa ve'e jẹts y'ọ̵yja'vipe'e jẹ Nte'yam yạ nṵmay jayu juu' ve'e jaanchja'vijidu. Nay ve'emts ṵṵ'me'edava, va'an tse'e ọ̵y dṵto'numda juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ka'a tse'e n'ukto'numdinit jẹ tọ̵kin juu' ve'e x'atsooxumdup jẹtse'e xviijnkvọ̵'vumda, 2 jẹmji ve'e yạ nviijnamda nyak'ijtumdinit joma ve'e jẹ Jesús, jẹ'ẹ tse'e xtoo'mọ̵'yumdup jẹtse'e ve'em jẹ Nte'yam njaanchja'vimdat jẹtse'e jẹ njaanchja'vinamda dṵyakpo'okṵt. Ku ve'e chaachpaaty jẹm cruz kạjxm, ka'a tse'e dṵtuktsọ̵'ọ̵tyuujn jẹ ọ̵ọ'kṵn juu' ve'e pyaat, kṵx ñṵja'vip jẹ'ẹ ve'e jẹ xọ̵ọjntkṵn juu' ve'e jyayẹjpnup ku ve'e tạ́vani dṵyaknaxy vye'na jẹ tsaachpaatṵn. Ax ṵxyam, jẹmts jẹ'ẹ ve'e tsapjọ̵ọtm y'it joma ve'e jẹ Nte'yam yakkutuk, jéjats jẹ'ẹ ve'e y'aka'yṵn pa'ayi chṵṵna jẹ vintsạ'kin mạạt.

3 Payọ̵'ọ̵yda n'it vintsọ̵ ve'e jẹ Jesús dṵmuteni ku ve'e yaktsaachpaatjidi jẹ tọ́kinax jáyuda, ve'em tse'e jọ̵tmootsk mka'íttat jẹtse'e jẹ tsaachto'nṵn xkajávadat. 4 Ka'anum tse'e m'ọ̵ọ'kta kṵxe'e xkakuvạkta jẹtse'e myaktọ̵kintónjadat jẹ kọ̵'ọyjáyuvap. 5 ¿Mjaa'tyọ́kidinup miits vine'eda juu' ve'e jẹ Nte'yam mtukmukọjtsjṵdu?, ve'em ax jo'n jẹ y'ónṵk dṵmukạts. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Mits, ónṵk, kadi xtsaachjáva ku ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n mtsaachtúnjṵ,
viindṵk naxkạda'akye'e xkuvạ́kṵt ku ve'e myaktuknạạjmat jẹtse'e xkạtsạpạ́kṵt.
6 Pạn pạn jaty xa ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n chạjkp, jyọ̵tpaatyp,
yaktsaachpaatyp tse'e,
yaktsaachpaatypts jẹ'ẹ ve'e nṵjom pạn pạn jatye'e y'ónṵkip.
Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ.

7 Mmutẹ́nadap tse'e jẹ tsaachpaatṵn, kṵx jẹ Nte'yam jẹ y'ónṵk miitse'eda. ¿Jẹja vine'e jẹ pi'k ónṵk pạne'e jẹ tyee' ka'ọ̵ọjjup kavọ̵jpjup?

8 Myǫǫyp xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ tsaachpaatụn nụjom jẹ'ẹ jẹ y'ónụkta.
Ax pạn ka'ats miitse'e jẹ Nte'yam mtsaachtónjada, ka'a tse'e m'itta jẹ
Nte'yam jẹ y'ónụk. 9 Jẹ naxviijnit jayu juu' ve'e ntee'imdup ntaakimdup,
x'ǫǫjumdu xvǫjpumduts ụụ'm jẹ'ẹ ve'e, jẹtse'e nvintsạ'kimdi, ve'em
ax jo'n ụxyam paat nvintsạ'kimda jo'n; ax jẹ nTee'amda, juu' ve'e
jẹm tsapjǫǫtm, jẹ'ẹ tse'e nụyojk vyinmajtsjup jẹtse'e nkạtsụpạjkumdat
jẹtse'e njoojntykimdat. 10 Kǫna xa ve'e jẹ it y'ijt ku ve'e jẹ ntee'amda
jẹ ntaakamda x'ǫǫjumdi xvǫjpumdi pạn vintsǫ ve'e jẹ vyinma'yụnda;
ax jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ tse'e xmǫ'yumdup jẹ tsaachto'nụn juu' ve'e ụụ'm jẹ
n'ǫ'yin kạjxamda, kụx jẹ'ẹ ve'e chạjkp jẹtse'e n'ijtumdinit ǫy jẹts va'ajts
ax jo'n jẹ'ẹ. 11 Ni juu' tsaachpaatụna ve'e kyayaktsạk van'it jaty ku ve'e
nyakmǫ'yumda. Ax pạn ka ǫ́yapts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nto'numdup jẹtse'e
xyaktsaachpaatumda jẹ Nte'yam, xputạjkimdupts ụụ'm jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
nkạtsụpạjkumdinit jẹtse'e jẹ ǫy jǫǫt njayẹjpumdinit jẹtse'e njoojntykim-
dinit ax jo'n jẹ'ẹ ve'e dụtsạk jo'n.

Kutsạ'ạga xa ve'e ǫǫy ku ve'e

nkamạjạpạ'mumda jẹ Nte'yam

12 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, mạkkpạmda jẹ m'aajta jẹ mjǫǫtta jẹtse'e xpanạjkxtat
jẹ Nte'yam. 13 Payǫ'ǫyda jẹ y'ǫy jẹ'ẹ. Panạjkxta jẹ tyụv jẹ'ẹ. Ku ve'e jẹ
viijnk jayu dụ'íxtat vintsǫ ve'e mjoojntykada mnaxviijnada, nay ve'empa
tse'e dụtoonduvat.

14 Íxtada vintsǫ ve'e m'ijttinit ǫy jǫǫt tsoj jǫǫt anañụjoma jẹ jayu mạạt
jẹts vintsǫ ve'e mjoojntykidinit ǫy jẹts va'ajts; kụx ka'a xa ve'e pạn
jyẹ'yat jẹm tsapjǫǫtm jẹtse'e y'ítụt jẹ Nte'yam mạạt pạn pạne'e ka'ijtp ǫy
jẹts va'ajts. 15 Yakkǫ́pkada tse'e ǫǫy jẹts miitse'e anañụjoma xkuvạ́ktat
jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu tyoojnjip, ni pạ́nats miitse'e
mka'íttat ax jo'n jẹ ta'am ojts juu' ve'e pa'amtoomp jẹtse'e nụmay jẹ
jayu dụtukpaa'ty. 16 Ni pạna tse'e miitsta jẹ kạts dụkatukmạạtjayẹ́pụt
jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap jyayejpp. Ka'ats miitse'e xkamạj'íxtat
xkamạjjávadat jẹ Nte'yam, ve'em ax jo'n jẹ Esaú, juu' ve'e jẹ kyǫǫp ónụkin
dụtukvinkuyajknu jẹ tǫjkx juu' ve'e to'k naxji tyǫjkx. 17 Ụx'ǫǫk, ax jo'n
xnụjávada, ku ve'e dụjǫǫ'ktsǫjkni jẹtse'e jẹ tyee' myǫ'ǫjụt jẹ kunoo'kxụn,
ka'a tse'e y'ukyakmǫǫyni; jǫǫ'ktunyaaxnu ve'e, ka'a tse'e y'uk'ǫ'yini
vintsǫ ve'e dụyaktíkụtsụt juu' ve'e tyoon.

18 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, yạ nam kǫjtstán juu' ve'e jẹ Nte'yam
xyaktaajnjimdu, ka'ats yạ'ạ ve'e vye'ema ax jo'n jẹ kǫjtstán juu' ve'e
jẹ Nte'yam yaktaajnjidu jẹ njụjpit jáyuvamda, jẹm joma ve'e jẹ kǫpk
juu' ve'e yaja naxviijn, joma ve'e jẹ mạkk jạạjn tyǫǫjy, joma ve'e jẹ it
kyǫǫ'tsi, jẹ añu pyu'u myạạ't, tyunvitskni, 19 jẹ trompeta xyuux, jẹtse'e
jẹ Nte'yam jẹ y'aaj jẹ yǫ'kt jẹ jayu dụtukmukạjts. Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e
dụ'amǫtunajxtu, jẹ'ẹ tse'e jẹ Moisés dụmunoo'kxtktu jẹts kadi jẹ Nte'yam
y'ukjaa'kmukǫjtsjidini, 20 ka'a ve'e dụmuténidi jẹ pava'nụn ku ve'e
vyaajñ: "Kụjyatạ́nụka tse'e juu' ve'e dụtǫǫmp yạ kǫpk, yakka'ts'ǫǫ'kup
tse'e." 21 Ǫǫye'e dụtunyaknajxti jẹ atsạ'ạga juu' ve'e y'ixtu. Ku ve'e
viinm jẹ Moisés dụ'ix, jidụ'ụm tse'e vyaajñ: "Jẹ tsạ'ạga ạtse'e ụxyam
xyakmíppnup."

22 Nvinkunạjkximdupts ụụ'me'e jẹ kǫpk juu' ve'e Sión dụxạạj, jẹ
tsapjǫǫtmit Jerusalén, jẹ ciudad juu' ve'e jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ, joma ve'e
jẹ aangelestạjk kamachǫǫvna ñay'amókajada jẹtse'e jẹ joojntyk Nte'yam

dṵyakmą́jada dṵyakjaanchada jẹ̱ xo̱o̱jntkṵn mąą̱t. 23 Jẹ̱m tse'e jẹ̱
nṵmay jayu juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ónṵk, jẹ̱'ẹ̱ tse'e taandu javyet jẹ̱m
tsapjo̱o̱tm. Nvinkunąjkximdup tse'e jẹ̱ Nte'yam, juu' ve'e anañṵjoma
jẹ̱ jayu dṵto̱kimpayo̱'yp. Jẹ̱m tse'e jẹ̱ jayu jẹ̱ jyo̱o̱tta jẹ̱ jya'vinda juu'
ve'e tṵv jáyuvidu joojntykidu, juu' ve'e vaatstu jẹ̱tse'e y'it o̱y jẹ̱ts va'ajts.
24 Jẹ̱m tse'e jẹ̱ Jesús, juu' ve'e xnṵténimdup jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam vyinkojkm
jẹ̱ts pąn kąjxe'e jẹ̱ Nte'yam xyaktaajnjimdi yą nam ko̱jtstán. Jẹ̱ Nte'yam
tse'e xtoojnjimdup jẹ̱ maa'yṵn jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'o̱o̱'kṵn kąjx. Ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e
vye'ema jẹ̱ Abel jẹ̱ y'o̱o̱'kṵn, kṵx jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱ ñṵṵ'pṵne'e dṵyaknṵkẹ̱'xnatąjki
jẹ̱ts jẹ̱p jẹ̱'ẹ̱ ve'e to̱kin jąątp jẹ̱ y'ajch.
25 Payo̱'o̱yda o̱y, ka'a tse'e xkakuvą́ktat jẹ̱'ẹ̱ pąne'e ko̱jtsp. Pyaattu
xa ve'e jẹ̱ tsaachpaatṵn pąn pąn jatye'e dṵkakuvąjktu to'k jẹ̱ naxviijnit
jayu juu' ve'e dṵko̱jtsnajxp y'ijt jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook. Kṵx ve'em jẹ̱'ẹ̱
ve'e, ¿vintso̱se'e xkatukkuvẹjtumdat jẹ̱ Nte'yam pąn nmaso̱o̱kumdupe'e
jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱ y'ayook juu' ve'e tso̱o̱'mp jẹ̱m tsapjo̱o̱tm? 26 Ojxi tse'e jẹ̱ it ku
ve'e jẹ̱ Nte'yam dṵmukąjts jẹ̱ njṵjpit jáyuvamda joma ve'e jẹ̱ ko̱pk; ax yą
xąą̱j, juu' ve'e ṵxyam, jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ ko̱jtstán dṵyaktaajñ: “Ku ątse'e
jado'k nax jẹ̱ naxviijnit it nxit yo̱'o̱yṵt, ka jẹ̱ naxviijnit ítjyapts ątse'e
nxitṵyo̱'o̱yup, ve'empa ve'e jẹ̱ tsajmit it.” 27 Ku ve'e vyaajñ “jado'k nax”,
nṵjávanits jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts juu' ve'e yakpąą̱m, kutó̱kiyupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku ve'e
yakxitṵyo̱'o̱yṵt, ve'em tse'e tyaannit xą'ma kąjx juu' ve'e kaxiimp. 28 Jẹ̱
it joma ve'e jẹ̱ Nte'yam yakkutuk jẹ̱ts joma ve'e n'ijtumdat, ka'ats jẹ̱'ẹ̱
ve'e xyin, taannupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e xą'ma kąjx. Jẹ̱'ẹ̱ kąjx tse'e dṵtsąk jẹ̱tse'e
jẹ̱ Nte'yam nkuko̱jtsjimdinit jẹ̱tse'e nvinja'vimdinit nvintsą'kimdinit
nṵjom aaj nṵjom jo̱o̱t jẹ̱tse'e nyakmą́jimdat nyakjaanchimdat ax jo'n
dṵvinmachjṵ jo'n. 29 Atsą'kip xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e o̱o̱y ku ve'e nkamąjąpą'mumda
jẹ̱ Nte'yam, mąkk tse'e o̱o̱y jẹ̱ jayu jẹ̱ tyo̱kin dṵtuntukkuvet.

13

Juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam y'o̱yja'vip

1 Xą'ma kąjx tse'e mnachó̱kjadat to'k jado'k. 2 O̱y jayu mnapyą́mjadat
mąą̱t jẹ̱ jẹ̱'yva jayu. Jẹ̱me'e jẹ̱ jayu juu' ve'e ve'em dṵtoondu, ka'a tse'e
dṵnṵja'vidi jẹ̱ts jẹ̱ aangelestąjk jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e yakkaaydu juu' ve'e
yakmataandu.
3 Jaa'myẹ́tsta jẹ̱ poxṵntąkjayu, ve'em ax jo'n kṵm'ijtti jẹ̱p poxṵntṵjkp
jẹ̱'ẹ̱ mąątta. Ka'a tse'e xjaa'tyó̱kidat pąn pąn jatye'e yakjomtoondup
yaktitoondup, ve'eme'e myakjávajadat jẹ̱ts myakjomtoonduvap myakti-
toonduvap miitse'eda ax jo'n jẹ̱'ẹ̱da.
4 Vintsą'ągada jẹ̱ navyąjkṵn. Pąn pąne'e tą'ąxpṵ́kani pąn
pąne'e yaa'vyṵ́kani, myąj'íxup myąjjávap tse'e jẹ̱ navyąjkṵn.
To̱kimpayo̱'o̱yjadapts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam pąn pąn jatye'e
dṵyakvintsą'kintó̱kidup jẹ̱ navyąjkṵn jẹ̱ts pąn pąn jatye'e ko̱'o̱yyaa'yap.
5 Ka'a tse'e jẹ̱ meen xnas'ayó̱vadat, tukjo̱tkąda'akta pąn vinxṵpe'e juu'
x'ixta xjayẹpta, kṵx jidṵ'ṵme'e jẹ̱ Nte'yam vya'añ: “Ąts xa mitse'e n'íxup
njayẹ́pup, ni jẹ̱ vin'ítats ąts mitse'e nkamaso̱'o̱kṵt.” Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ.
6 Ve'eme'e y'o̱ya jẹ̱tse'e nva'numdat to'k aaj to'k jo̱o̱t:
Jẹ̱ Mąją Vintsą́n ątse'e xputąjkip,
ka'ats ątse'e ntsą'ąga pąn vintso̱ ątse'e jẹ̱ jayu xtun.
7 Jaa'myẹ́tsta jẹ̱'ẹda pąn pąn jatye'e mtuk'íxjṵdu mtuknṵja'vijidu jẹ̱
Nte'yam jẹ̱ y'ayook, payo̱'o̱yda jẹ̱ y'o̱y jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e tyoondu kyo̱jtstu

ku ve'e jyoojntykidi ję̣ts vintsǫ̣ ve'e mą̣kk aaj mą̣kk jǫ̣ǫ̣t ję̣ Nte'yam dų̣jaanchja'vidi. Ve'em tse'e xtoonduvat xkǫ̣jtstuvat.

8 Ję̣ Jesucristo, ka'a xa ję̣'ę̣ ve'e tyíkų̣ts, ve'em ax jo'n y'ijt, ve'emts ję̣'ę̣ ve'e y'it ję̣tse'e y'ijtnit xą̣'ma ką̣jx. 9 Ję̣ja tse'e ję̣ ixpą̣jkų̣n ka to'kap juu' ve'e viijnk, ka'ats miits ję̣'ę̣ ve'e xpaną̣jkxtat. Ję̣'ę̣ ve'e ǫ̣y ku ve'e nmą̣kkpą̣'mumdat yą̣ n'aajamda yą̣ njǫ̣ǫ̣tamda ję̣ Nte'yam ję̣ myaa'yų̣n ką̣jx, ka ję̣'ę̣ ką̣jxape'e juu' ve'e yakkaayp yak'ookp. Ję̣ ka'yų̣n ję̣ ookų̣n juu' ve'e ję̣ jayu pyavaandup ję̣tse'e ję̣ jayu dų̣kakáydat dų̣ka'oo'ktat, ni vinxụ́pats ję̣'ę̣ ve'e ję̣ jayu kyaputạ́kajada ję̣tse'e y'íttat ję̣ Nte'yam mą̣ą̣t.

10 Njayę̣jpumdup xa ų̣ų̣'me'e ję̣ yą̣x juu' ve'e katukką̣daakjų̣dup ję̣tse'e dų̣ją̣'kxtat ję̣'ę̣da pą̣n pą̣n jatye'e toondup joma ve'e ję̣ tabernáculo. 11 Ję̣ tạ́nų̣k juu' ve'e ję̣ Nte'yam tyukvintsą̣'kidup ję̣ jayu ję̣ tyǫ̣kin ką̣jx, ję̣'ę̣ ję̣ ñų̣ų̣'pų̣n tse'e ję̣ tee' juu' ve'e dų̣nų̣vintsą̣niką̣jxp ję̣ tee'tą̣jkta, ję̣'ę̣ tse'e yaktą̣jkip ję̣ it juu' ve'e ję̣ kunoo'kxų̣n munų̣yojk dų̣mą̣ą̣t, ję̣ tạ́nų̣k ję̣ ñi'kx ję̣ kyǫ̣pk, ję̣'ę̣ tse'e yakkajpų̣mpítsumdup ję̣tse'e dų̣yaknaxtǫ̣yda jékum. 12 Ax nay ve'empa tse'e ję̣ Jesús dų̣yakkajpų̣mpítsumduva, ję̣m tse'e ję̣ ñų̣ų̣'pų̣n dų̣masą̣ą̣k ku ve'e y'uk'ą̣ą̣'k. Ve'em tse'e dų̣tuujn ję̣tse'e ję̣ y'ǫ̣ǫ̣'kų̣n ką̣jx dų̣tuknų̣va'atstat ję̣ jayu ję̣ tyǫ̣kin. 13 Va'an tse'e dų̣'ijtumda ję̣ Jesús mą̣ą̣t ọ́yame'e ję̣ jayu xviijnk'íxumda ax jo'n ję̣ Jesús yakviijnk'íx ku ve'e ję̣ jayu yakcruuzpę̣jtjidi ję̣m kajpų̣n pa'am. 14 Va'an tse'e dų̣'ijtumda ję̣'ę̣ mą̣ą̣t, kų̣x n'a'íxumdupe'e ję̣ ciudad juu' ve'e miimpnum, ka'a xa ve'e ti it njayę̣jpumda joma ve'e xą̣'ma ką̣jx ntsų̣ų̣nimdinit yaja naxviijn. 15 Ax ję̣'ę̣ ką̣jx tse'e dų̣tsą̣k ję̣tse'e ijtp ję̣ Nte'yam nkukǫ̣jtsjimdat ję̣ Jesucristo ką̣jx. Ku ve'e ve'em nto'numdat, ję̣'ę̣ tse'e ję̣ vintsą̣'kin juu' ve'e vyinmajtsjup ję̣tse'e ję̣ Nte'yam nmǫ̣'yumdat. 16 Ka'a tse'e xjaa'tyọ́kidat ję̣tse'e xtóndat juu' ve'e ǫ̣y. Putạ́kada ję̣ jayu pą̣n pą̣ne'e katih'ijtų̣xjų̣dup. Ku ve'e ve'em xtonda, ję̣ vintsą̣'kints ję̣'ę̣ ve'e juu' ve'e ję̣ Nte'yam y'ǫ̣yja'vip.

17 Ką̣tsą̣pą̣kta pą̣n pą̣n jatye'e mtuk'íxjų̣dup ję̣ Nte'yam ję̣ y'ayook. Ję̣'ę̣ tse'e mtóndap juu' ję̣'ę̣ ve'e kyǫ̣jtstup, kų̣x ję̣'ę̣ ve'e chǫ̣jktup, pyayǫ̣'ydup vintsǫ̣ ve'e ǫ̣y m'ijttinit ję̣ Nte'yam mą̣ą̣t, ñų̣ja'vidupts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ts myǫ̣'ǫ̣dap ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam ję̣ cuenta pą̣n vintsǫ̣ ve'e juu' jaty tų̣dų̣tonda tų̣dų̣kǫ̣tsta. M'íxtap tse'e vintsǫ̣ ve'e ję̣ tyoonk dų̣tóndat ję̣ xǫ̣ǫ̣jntkų̣n mą̣ą̣t. Pą̣n ka'a xa miits ję̣'ę̣ ve'e xką̣tsą̣pą̣kta, ję̣ tsaachv-inma'yų̣n mą̣ą̣tts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ tyoonk dų̣tóndat. Ax ka'ats miits ję̣'ę̣ ve'e mto'nų̣xjadat ǫ̣y.

18 Nų̣tsapkǫ̣tsta ą̣ą̣ts to'k aaj. Ka'a ą̣ą̣tse'e ntinatyukjávaja ję̣ja ję̣ Nte'yam vyinkujk, ję̣'ę̣ ą̣ą̣tse'e ntsą̣jkp ję̣ts ą̣ą̣tse'e njaa'któnų̣t njaa'kkọ́tsų̣t juu' ve'e ǫ̣y ję̣ts va'ajts. 19 Ku ą̣tse'e xnų̣tsapkọ́tstat, ję̣'ę̣ ve'e vinkǫ̣pk ję̣tse'e ję̣ Nte'yam x'amọ́tudat ję̣ts ję̣'ę̣ ve'e dų̣tónup ję̣ts ą̣tse'e tsǫ̣jk nvimpítų̣t joma ve'e miitsta.

20 Ję̣ Nte'yam, juu' ve'e ję̣ ǫ̣y jǫ̣ǫ̣t dų̣yajkp ję̣tse'e dų̣yakjoojntykpą̣jknuva ję̣ nMą̣ją̣ Vintsạ́namda Jesucristo, juu' ve'e x'íxumdup xjayę̣jpumdup ve'em ax jo'n ję̣ ǫ̣y carnero vinténiva dų̣'ix'it ję̣ kyarneeroda, ję̣ Jesucristo, juu' ve'e ję̣ ñų̣ų̣'pų̣n ką̣jx ję̣ Nte'yam xtukmutaajnjimdu ję̣ kǫ̣jtstán juu' ve'e xą̣'ma ką̣jx tyoonnup, 21 ję̣ Nte'yam tse'e mmǫ̣'ǫ̣jadap ję̣ ǫ̣y aaj ję̣ ǫ̣y jǫ̣ǫ̣t ję̣tse'e ve'em xtoondinit xkǫ̣jtstinit juu' ję̣'ę̣ ve'e chą̣jkp. Ję̣ Jesucristo ką̣jx tse'e dų̣pạ́mų̣t yam nja'vin ką̣jxmamda juu' ve'e y'ǫ̣yja'vip. ¡Yakmą̣ja yakjaancha tse'e ję̣ Cristo y'ijtnit xą̣'ma ką̣jx! Amén.

22 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, nmunoo'kxtktupts a̱ts miitse'e je̱tse'e ya̱
ko̱jtsvíjin xkuva̱ktat juu' ve'e ntuknu̱ja'yidup, je̱'e̱ ve'e ku ve'e ve̱e̱'n
tu̱nnu̱jáyada. 23 N'ava'nipts a̱tse'e je̱ts ta̱ ve'e je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda
Timoteo naspa̱ka tyaanni. Pa̱n tso̱jke'e jye'ya, nma̱a̱dapts a̱ts je̱'e̱ ve'e
je̱ts a̱a̱ts miitse'e na̱jkx nku'íxtinuva.
24 Máyame'e to'k aaj je̱ Dios xmo̱'o̱dat je̱ jayu juu' ve'e du̱nu̱vinténidup
je̱ jaanchja'vivata̱jk, je̱ts nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu. Máyame'e je̱ Dios
mke̱jxu̱xjada je̱ itáliait jayu.
25 Je̱ Nte'yamts miitse'e anañu̱joma mkunoo'kxjadap.

Yạ'ạ tse'e jẹ nạk juu' ve'e jẹ Santiago jyaay

1 Ạtse'e jẹ Santiago, jẹ Nte'yam jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesucristo
jẹ myutoompa jẹ myupạjkpa. Máyam ạtse'e jẹ Dios ntuknụkẹxtụ
vannụmakmẹjtsk viijn jẹ Israel ja chaan jẹ kyọọ juu' ve'e tsụụnidup ka
to'k viijnap yaja naxviijn.

Jẹ vijin jẹ kejọn juu' ve'e jẹ Nte'yam yajkyp

2 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, xọọndụkta ku ve'e xyaknaxta oyjuu'
tsaachpaatụna. 3 Mnụja'vidup xa ve'e ku ve'e xmutẹ́nada jẹ tsaach-
paatụn jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ Jesucristo xjaanchjávada, ve'em tse'e
xjajt'atạ'ạtstat vintsọ ve'e juu xmutẹ́nadat. 4 Mutẹ́nada oy jạ tsaach-
paatụn juu' ve'e myaknajxtup pạn joma vaate'e kyukạxa, ve'em tse'e
mạkk m'ijttinit to'k muk jẹ Jesucristo mạạt, ka'a tse'e ti mka'ijtụxjadat.

5 Pạn jẹm xa ve'e nụto'k miitsta juu' ve'e ka'ijtụxjup jẹ vijin jẹ kẹjụn,
amọ́tuvụts jẹ Nte'yam jẹtse'e myo'ojụt, ax mọ'ọjupts jẹ'ẹ ve'e, kụx tyoo-
jnjip jẹ'ẹ ve'e jẹ maa'yụn anañụjoma, ka'a tse'e dụkọ'oyjáva ku ve'e jẹ
jayu juu y'amọ́tuxjụ. 6 Ax vinkọpkts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụjaanchjávat jẹts
tyónup jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam juu' ve'e y'amọ́tup, ka'a tse'e myẹjtsvinmáyụt.
Kụx jẹ'ẹ juu' ve'e mẹjtsvinmaayp, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ maaxy
nạạj juu' ve'e jẹ pọj yakpẹ'tsmiijnjup yakpẹ'tsxạjpjup. 7 Pạn pạn xa ve'e
mẹjtsvinmaayp, ka'a tse'e vyinmáyụt jẹts mọ'ọjup jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam
juu ve'e y'amọ́tup, 8 vinmamyiimp vinmaxyạjppts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e to'k aaj
to'k jọọt juu' dụkatún.

9 Jẹ uts jẹ ajch ukpụ jẹ uts jẹ tsạ'ạ juu' ve'e ayọọvdup, va'ants jẹ'ẹ ve'e
dụxọọndụkta kụx ñụmájidup jẹ'ẹ ve'e jạja jẹ Nte'yam vyinkujk. 10 Jẹts jẹ
uts jẹ ajch ukpụ jẹ uts jẹ tsạ'ạ juu' ve'e kumeen, va'an tse'e dụxọọndụkta
kụx ka ja myeen kạjxape'e jẹ Nte'yam yakmájajada. Najxp xa ve'e yam
yạ it ku ve'e jẹ jayu kyumeenada; ve'em xa jẹ'ẹ ve'e jạ kumeen jayu ax
jo'n jẹ yukjọọtmit pụj, ka'a tse'e jyek. 11 Ku ve'e jẹ pi'k ojts aajy jẹtse'e jẹ
pyụj vyinka'avaatsni, ka'a tse'e y'uktsójini. Nay ve'empa tse'e jẹ kummen
jayu vyintọ́kida ku ve'e nụyojk jyaa'knaajkkumeenava'anjada.

Ka'a ve'e pạn pạne'e jẹ Nte'yam yaktọkintonuvaampy

12 Xọọndup xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e oy dụmuténidup jẹ tsaach-
paatụn, kụx ku xa ve'e ọy dkụyaknaxta, jyayẹjptinupts jẹ'ẹ ve'e ja joojn-
tykin juu ve'e xạ'ma kạjx ijtp, juu' ve'e jẹ Nte'yam tyukvinva'nidup jẹ'ẹda
pạn pạn jatye'e tsọjkjụdup. 13 Ku xa ve'e jẹ jayu tyokintonuva'añ, ni pạna
tse'e kyava'anụt jẹts jẹ Nte'yame'e yaktọkintonuvaajnjup, kụx ka'a xa
ve'e pạn y'ọ'yixjụ jẹtse'e jẹ Nte'yam dụvinma'yụnmọ'ọt jẹtse'e dụtsọ́kụt
juu ve'e ka ọ́yap, jẹts ka'ava ve'e pạn pạne'e ja Nte'yam jẹ vinma'yụn
mọọjyjup jẹtse'e tyọkintónụt. 14 Juu' ve'e jẹ jayu yaktọkintonuvaajnjup,
jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu jẹ y'avintsọ vinma'yụn vyiijnkvạ́vjụ jẹtse'e
tyọkintónụt. 15 Ax ku tse'e jẹ jayu vyiijnkvạ́vjụ jẹtse'e tyọkintónụt, van'it
tse'e jẹ jayu tyọkintún; jẹts ku ve'e je jayu kyatọkinton'atụva, jẹ'yapts jẹ'ẹ
ve'e jẹ xạạj jẹtse'e je tyọkin yaktukkuvạjtnit xạ'ma kạjx, ka'ats jẹ'ẹ ve'e
jẹ Nte'yam mạạt y'ítụt.

16 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, ka'a tse'e
mnamyasọ'ọkjadat jẹtse'e pạn mvin'ạạ'njadat. 17 Nụjom juu' ve'e ọy

jẹts va'ajts, kạjxm tsọts jẹ'ẹ ve'e jẹ maa'yụn chạạ'n, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e dụyajkp, jẹ'ẹ pạne'e dụpạạm n0ụjom juu' jatye'e ajajp atạ'kxp jẹm tsajpọọtm. Ka'a tse'e jẹ Nte'yam tyíkụts, jyajtykutyuump jẹ'ẹ ve'e juu' jatye'e kyạjtsp. 18 Kụx ve'eme'e dụtsạk, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam jẹ nam joojntykin xmọ'yumdi jạ ayook kạjx juu' ve'e tyụ́vam. Ve'em tse'e dụtuujn jẹtse'e n'ijtumdinit ax jo'n juu' ve'e tạ'mitoo'vạjkp jẹtse'e jẹ Nte'yam yaktukmuyạx, ụụ'mda, juu' ve'e too'vạjkp dụjaanchja'vidu jẹ Jesucristo.

Jẹ'ẹ pạne'e dụvinja'vip dụvintsạ'kip jẹ Nte'yam ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga

19 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda juu' ạtse'e ọọy ntuntsojktup, yakvinkọ́pkada yụ'ụ: Kạts'amọtunaxta pạn pạn jatye'e mtuk'íxjụdup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ka'a tse'e jatyji juu' xkọ́tstat, jẹ'ẹ ve'e too'vạjkp ọy mpayọ'oydap juu' ve'e mkọtsuvaandup. Ka'a tse'e jatyji mjọtma'attat, 20 kụx ku xa ve'e jẹ jayu jyọtma'aty, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụtún juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp. 21 Jạ'ạ kạjx tse'e, ka'a tse'e x'uktoondinit juu' ve'e kyapaatyp kyah'akẹẹguip, jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e ọọy tun'ijtp yaja naxviijn. Nụụ'k aaj nụụ'k jọọte'e xkuvạ́ktat jẹ ayook juu' ve'e jẹ Nte'yam pyạạm jẹm mja'vin kạjxmda jẹts juu' kạjxe'e m'ọ'yuixjada jẹtse'e xjayẹjptinit jẹ joojntykin ju' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

22 Tonda vintsọ ve'e vya'añ jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ka'a tse'e mnavyin'ạạ'njadat, ka'a tse'e mvinmáydat jẹts nvaatani jẹ'ẹ ve'e ku ve'e x'amọtunaxta jẹtse'e xkakutyonda. 23 Jẹ'ẹ sxa ve'e juu' ve'e dụ'amọtunajxp jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹtse'e dụkakutyún, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ve'e jẹ vyi9ijn jẹ y'aaj dụkạk'íxip jẹp ixụn jạạtp, 24 y'ixpts jẹ'ẹ ve'e vintsọ ve'e y'íxuva. Ku tse'e dụvinva'kva'ach jẹ ixụn, van'it tse'e dụjaa'tyọki vintsẹ ve'e y'íxuva. 25 Ax jẹ'ẹ juu' ve'e ọy dụpayọ'yp vintsọ ve'e jẹ Nte'yam to'k aaj to'k jọọt dụmutún dụmupụk, jẹtse'e dụkutyún, ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e kyọọ'ktọkintoonnit. Pạn tyuumpts jẹ'ẹ ve'e ve'em jẹtse'e dụkajaa'tyọ́ki juu' ve'e tụdụ'amọtunaxy, kunoo'kxjupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.

26 Pạn pạn xa ve'e dụnasja'vip jẹts vyinja'vip vyintsạ'kip jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e ọyvintgsọva juu' dụkạts, viinm tse'e ñavyin'ụụ'jụ, ka'a tse'e tyo'nụxjụ vintsọ ve'e dụnasjava jẹtsz jẹ Nte'yame'e yakvinja'vip yakvintsạ'kip. 27 Jẹ'ẹ pạne'e ọy dụvinja'vip dụvintsạ'kip jẹ Nte'yam, jẹ Dios Tee', ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga, jẹ'ẹ tse'e dụku'ixp jẹ ku'ạạ'k ónụk jẹts jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' ve'e tsaachpaattup, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụmạạtnavyạạ'njada jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ.

2

Ka'a tse'e je jayu nviijnk'íxụmụt

1 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, mjaanchja'vidupe'e jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo, juu' ve'e jẹ mạjin ọọy dụtunjayẹjpp. Ni vin'ita xa ve'e jẹ jayu xkaviijnk'íxtat. 2 Va'an tse'e dụtíjumda jẹts jẹ'ydupe'e nụmẹjtsk jẹ jayu joma ve'e mnay'amókajada, to'k tse'e pạne'e kumeen jẹts oro kạkujạ́nax jẹtsz ọy vítax, jẹts jado'k pạne'e ayọọva jayu jẹts tum tókani jẹ pyi'k vit. 3 Ax pạn mvintsạ'kidup tse'e jẹ'ẹ juu' ve'e ọy vítax jẹtse'e xnạạjmadat: “Tsạạna yaja ọy tsụụjntkụn kụjx”, jẹtse'e xnạạjmada jẹ ayọọva jayu: “Jẹẹjyji tẹna”, ukpụ “Tsạạna yaja naxkụjx joma ve'e ạts yạ

ntsu̱u̱jntku̱n”, 4 pa̱n jidu̱'u̱m tse'e xna̱a̱jmada, mviijnk'íxtup tse'e je̱tse'e
je̱ ko̱'o̱y vinma'yu̱n xyaktonda, mvinko̱o̱ndup tse'e je̱ jayu juu' ve'e
mvintsa̱'kidup.
5 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, amo̱tunaxta.
Je̱ jayu juu' ve'e yaja naxviijn yaktijtup ayo̱o̱va jáyuda, je̱ Nte'yamts
je̱'e̱ ve'e vinko̱o̱jnju̱du je̱tse'e o̱o̱y tyunjaanchjávajadat je̱tse'e y'ijttinit
je̱m y'am kya̱'m, ja̱m joma ve'e y'ijttinit pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
du̱tso̱jktup. 6 Ax miitsta, mviijnk'íxtupts miitse'e je̱ ayo̱o̱va jayu
je̱tse'e xyakmájada je̱ kumeen jayu. Je̱ kumeen jayu xa ve'e
mnu̱pa̱jkvaatsju̱dup je̱tse'e mnu̱xa̱'a̱ajada je̱ja je̱ to̱kin payo̱'yva
vyinkujk, ¿ve'em xaja? 7 Je̱'e̱ tse'e du̱vinko̱jtspe̱jttup je̱ Cristo, juu' ve'e
myaaxu̱xju̱du je̱tse'e m'ijttinit je̱'e̱ je̱ jyayu.
8 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsán je̱ jayu du̱pava'añ, ve'em ax
jo'n vya'añ je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: “Tso̱kta je̱ mmuja̱nta̱mda je̱
mmuta̱kta̱mda ve'em ax jo'n viinm mnacho̱kjada.” Jidu̱'u̱m tse'e
du̱pavaajñ. Pa̱n mkutyoondup tse'e, o̱y tse'e xtonda. 9 Ax pu̱n mvi-
ijnk'íxtup tse'e je̱ jayu, to̱kints je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mtoondup je̱ts je̱
pava'nu̱n ka̱jxe'e o̱y yak'ix je̱ts ka'a ve'e xkutyonda je̱ pava'nu̱n. 10 Ku̱x
pa̱n je̱m xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e du̱kutoomp je̱ pava'nu̱n, tun to'k viijnji
tse'e je̱ pava'nu̱n du̱kakutyún, ax taamp tse'e je̱p to̱kin ja̱a̱tp, ve'em ax
jo'n ni to'ka ku̱du̱kakutyuujn jo'n. 11 Ku̱x je̱'e̱ pa̱ne'e vaamp: “Ka'a
tse'e xyakvintsa̱'kinto̱kidat je̱ navya̱jku̱n”, je̱'e̱ tse'e vaampap: “Ka'a
tse'e myakjayu'o̱o̱'ktat.” O̱yame'e xkayakvintsa̱'kinto̱kida je̱ navya̱jku̱n,
pa̱n myakjayu'o̱o̱'ktup tse'e, ka'a tse'e xkutyonda je̱ pava'nu̱n. 12 Tonda
je̱ts ko̱tsta juu' ve'e o̱y, juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip. Mnu̱ja'vidup
tse'e je̱tsz yakto̱kimpayo̱'yumdape'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e nkayakjajtumda
je̱tse'e je̱ Nte'yam xputa̱jkimdat je̱tse'e nko̱o̱'kto̱kinto'numdinit. 13 Ku̱x
ka'a xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱tukmo̱'o̱tu̱t pa̱n pa̱ne'e ja̱ myujayu
du̱katukmo̱'tp; je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱ne'e je̱ tukmo̱'tu̱n du̱jaye̱jpp.

Ku ve'e juu' yakjaanchjáva je̱tse'e juu' yaktún

14 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ¿vintso̱s je̱'e̱ ve'e tyun ku ve'e je̱ jayu vya'añ:
“Njaanchja'vip a̱tse'e je̱ Nte'yam”, pa̱n ka'a ve'e du̱tún ax jo'n je̱ Nte'yam
du̱tsa̱k? Ka'a xa je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱t je̱tse'e du̱jaye̱pu̱t je̱ joojntykin juu
ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp ku ve'e vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e, je̱tse'e du̱katún
ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k jo'n, ¿ve'em xaja? 15 Va'an tse'e du̱tíjumda je̱ts
je̱me'e nu̱to'k je̱ uts je̱ ajch ukpu̱ je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ juu' ve'e je̱ vit je̱4 xo̱x
ukpu̱ ke̱ kaaky je̱ na̱a̱j ka'ijtu̱xjup. 16 Pa̱n ka'a tse'e xmo̱'oda je̱ vit je̱
xo̱x je̱ts je̱ kaaky je̱ na̱a̱j juu' ve'e ka'ijtu̱xjup, ¿ti tse'e o̱y mtoondup pa̱n
mnu̱u̱jmidup: “Je̱ Nte'yam tse'e mkunoo'kxjup, jo̱kx tse'e mnaajk'ítju̱t
je̱tse'e o̱y mkaayvat”? 17 Ax ve'em tse'e, ka'ats je̱'e̱ ve'e tyun ku ve'e je̱
jayu vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱katún ax jo'n je̱
Nte'yam vya'añ.
18 Nu̱njajtp xa ve'e ku ve'e nu̱to'k vya'anu̱t: “To'k xa ve'e pa̱ne'e
je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vip, jado'k tse'e pa̱ne'e du̱toomp je̱ y'oy je̱'e̱.”
Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'atsa̱v: Yaknu̱ke̱'xnata̱kats n'it je̱tws mjaanchja'vipe'e
je̱ Nte'yam ku ve'e xkatún juu' ve'e cha̱jkp, ax nyaknu̱ke̱'xnata̱jkipts
a̱tse'e je̱ts njaanchja'vip a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e ntun juu'
je̱'e̱ ve'e cha̱jkp. 19 Mjaanchja'vipts mitse'e je̱ts je̱ja ve'e to'kji je̱ Nte'yam.
O̱yts je̱'e̱ ve'e ku ve'e xjaanchjáva. Ax ka je̱'e̱ ka̱jxyap tse'e ja̱ Nte'yam je̱
jayu du̱kato̱kimpu̱m. Jyaanchja'viduvap tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvapta je̱ts je̱ja

ve'e to'kji jẹ Nte'yam, jẹ tsạ'ạga kạjx tse'e myívupta. 20 Mits, jayu juu'
ve'e ve'em vinmaayp, ka'a xa ve'e ọy xpayọ'ọy. ¿Jẹ'ẹ ve'e mtsạjkp jẹts
ạts mitse'e ntuk'íxụt jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e tyun ku ve'e jẹ jayu vya'añ jẹts
jyaanchja'vipe'e jẹ Nte'yam ku ve'e dụkatún juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp?
21 Jẹ Nte'yam tse'e dụkatọkimpạạm jẹ njụjpit jáyuvamda Abraham jẹ'ẹ
kạjx juu' ve'e tyoon, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ y'ónụk dụpụụjm jẹm yọjxpẹjtụn
kạjxm jẹtse'e jẹ Nte'yam dụ'uktukvintsạ'ạgavaajñ. 22 ¿Kaạ ve'e xvinmọtu
jẹts juu' ve'e tyoon, jẹ'ẹ tse'e dụyakpook juu' ve'e jyaanchja'vi? Juu'
ve'e jẹ Abraham tyoon, jẹ'ẹ tse'e dụyaknụkẹ'xnatạjki jẹts jyaanchja'vi
ve'e jẹ Nte'yam. 23 Ax ve'em tse'e tyoojnji jẹ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e
vaamp: "Jyaanchja'vi ve'e jẹ Abraham jẹ Nte'yam. Ax jẹ jyaanchja'vin
kạjx tse'e jẹ Nte'yam kyatọkimpạạjmji." Vaampap xa ve'e jẹ Nte'yam:
"Nmạạtnayja'vijup ạtse'e jẹ Abraham." 24 Ax ve'em tse'e, yaknụja'vip xa
ve'e jẹts jẹ Nte'yame'e jẹ jayu dụkatọkimpạạmp jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e jẹ jayu
tyuump, ka jẹ'ẹ kạjxjyape'e ku ve'e vya'añ jẹts jyaanchja'vipe'e.

25 Nay ve'em tse'e jyajtpa mạạt jẹ kọ'ọtyạ'ạxap Rahab. Ka'a tse'e
jẹ Nte'yam tyọkimpạạjmji jạ'ạ kạjx juu' ve'e tyoon. Jẹ Rahab tse'e ọy
dụkuvạjk jẹ jayu juu' ve'e dụ'ixtu jẹ it jẹtse'e dụputạjki jẹtse'e ñạjkxtat
ku ve'e jẹ viijnk too' dụpạjktini. 26 Ve'em ax jo'n jẹ jayu jẹ ñi'kx jẹ kyọpk
kyatún ku ve'e jẹ jya'vin tyukva'achjụ, ve'em tse'e kyatoompa ku ve'e jẹ
jayu vya'anda jẹts jyaanchja'vidupe'e jẹ Nte'yam jẹtse'e dụkatonda ax
jo'n jẹ Nte'yam dụtsạk.

3

1 Utsta ajchta, ka'a xa miitse'e to'k kạ'ạjyji mnapyạ́mjadat juu' ve'e
jẹ jayu dụtuk'íxtup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk.
Mnụja'vidup xa ve'e jẹts nụvinxụp ụụ'me'e nyak'ixpạjkumda, nụyojk
mạkk tse'e jẹ Nte'yam xtọkimpayọ'yumdat jẹts ka'a ve'e jẹ'ẹ juu' ve'e
kayak'ixpạjktup. 2 Anañụjoma xa ve'e ntontọ́kimda nkọjtstọ́kimda. Jẹ
jayu juu' ve'e ni vin'ita kakạjtstọ́kip, ọy jẹts va'ajtsts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu,
ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ñaajkkutojkụxụ. 3 Mpạạjmjimdup xa ve'e jẹ
jaach jẹ y'ajẹ́n jẹp y'ávup jẹtse'e xkạtsụpạjkumdat, x'o'yixumjụdụp tse'e
jẹtse'e xyakja'mdat pụn joma ve'e ntsọjkumda. 4 Nay ve'empa jẹ barco,
ọ́yam jẹ'ẹ ve'e mạj jẹtse'e jẹ mạkk pọj tyi'itsjụ, ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e juu'
ve'e yakyọ'yjup jẹtse'e dụyaknạjkxụt pụn joma tsọ ve'e dụtsạk jẹ pi'k
kụpụkạjxji juu' ve'e yaktijp timón. 5 Nay ve'empa tse'e jyajtpa mạạt jẹ
tọọts, jyapi'ka tse'e, májum tse'e jẹ kạts dụyakvimpit. Ve'em ax jo'n
jẹm yukjọọtm, mạjạ ạạ'k, jẹtse'e jyatunyụụ'nama jẹ pi'k jạạjn myachjọu,
jẹtse'e jompaatji tyọya. 6 Ax jẹ tọọts, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ pi'k jạạjn
juu' ve'e ọ'yixjup jẹtse'e myạjivimpítụt. 11Ọọy xa ve'e kyatun'ọya juu'
ve'e yajéjip jạ tọọts kạjx. Jẹ tọọts kạjx tse'e nụjom jẹ jayu dụyaktáñ jạp
tọkin jạạtp. Ve'em xa ve'e jẹ tọọts ax jo'n kụyaknạ'k jẹ jạạjn joma ve'e jẹ
jayu xạ'ma kạjx chaachpaattinit jẹtse'e jạ jayu dụyakvintọki.

7 Ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹtse'e dụyakyójụt ọyjuu' tạnụka, jẹ
yukjọọtmit tạ́nụk, jẹ jẹyyva tạ́nụk, jẹ tsaa'n, jẹts jẹ nạtạ́nụk. Ax tạ tse'e
dụyakyuj. 8 Ax ni pạna tse'e kya'ọ'yuixjụ jẹtse'e jẹ tọọts dụyakyójụt,
ni pạna tse'e jẹ tooọts dụkayakkutujkja. ¡Ọọyts jẹ'ẹ ve'e kyatun'ọya!
Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ja tsaa'n jẹ xyạvat. 9 Jạ tọọts xa ve'e
ntuk'ọñụkọjtsimdup jẹ nMạjạ Vintsạ́namda, jẹ Dios Tee', jẹ tọọts tseẹ
ntukkọ'oñụkọjtsimdup jẹ nmujáyuvamda, juu' ve'e jẹ Nte'yam pyạạm ku

ve'e ñay'apąmnajxji. 10 Jęp xa ve'e ję jayu y'ávup pyítsum ję ayook juu'
ve'e ję Nte'yam dụ'ǫñụkǫjtsip, nay jépjyam tse'e y''ávup pyítsum ją ayook
juu' ve'e ję Nte'yam pyąąm ku ve'e ñay'apąmnajxji. 11 Ka'a xa ve'e nvaat
joma ve'e myu'ut ję tsęk nąąj jętse'e myo'tkǫjpat ję ta'mụts nąąj, ¿ve'em
xaja? 12 Ni ka'a tse'e nvaatpa jętse'e to'k ję higo kụp dụyaktą'mat ję
olivos tąąjm, kaą tse'e nvaatpa jętse'e ję tsaaydum aa'ts dụyaktą'mat ję
higo tąąjm, ¿ve'em xaja? Nay ka'a tse'e y'ǫ'yiva to'k ję mo'ot joma ve'e
pyuítsum ję ta'mụts nąąj jętse'e jęęjyam pyitsumkǫjpat ję tsęk nąąj.

Jję vijin ję kęjụn juu' ve'e ję Nte'yam yajkyp

13 Pąn jęm xa ve'e ję jayu juu' ve'e viji kej jętse'e ǫy juu' jaty dụvinmǫtu,
va'an tse'e dụyaknụkę'xnatą́ka jęts ve'em ję'ę ve'e ku ve'e jyoojntykat ax
jo'n dụpaa'ty dụ'akęęga, ku ve'e ję y'oy ję'ę dụtónụt ję nụụ'k aaj ję nụụ'k
jǫǫt mąąt jęts ję vijin ję kęjụn mąąt. 14 Ax pąn ję m'avintsǫ vinma'yụn
myaktonuvaajndup jęts pąn mtsǫjktupe'e jętse'e ję jayu dụtóndat ax jo'n
mva'anda, ka'a tse'e mnamyąjajadat jętse'e mva'andat jęts ka'a ję'ę ve'e
vye'ema. 15 Ku ve'e ję jayu ve'em ję kǫ'oy vinma'yụn dụjayep, ka'a tse'e
dụjayep ję vijin ję kęjụn juu' ve'e ję Nte'yam yajkyp; ją kǫ'oyjáyuvapts
ję'ę ve'e ję vinma'yụn dụyakjéjip, ve'emts ję'ę ve'e ję vinma'yụn juu' ve'e
jyayęjptup pąn pąn jatye'e dụmąątnavyąą'njụdup ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy
ję'ę. 16 Kụx joma xa ve'e ję jayu dụyaktonda ję y'avintsǫ vinma'yụnda
jętse'e y'ę́kjada ku ve'e ję viijnk jayu y'ǫ́yada, nay jąmjyam tse'e ję jayu
ǫyvintsǫva jyátụkada jętse'e dụtonda nụjom juu' jatye'e ka ǫ́yap. 17 Ax
ku tse'e ję jayu dụjayep ję vijin ję kęjụn juu' ve'e ję Nte'yam yajkyp,
too'vąjkpts ję'ę ve'e ję va'ajts aaj ję va'ajts jǫǫt dụjayep, chąjkpts ję'ę
ve'e jętse'e ję ǫy jǫǫt dụjayęjpnit mąąt anañụjoma ję jayu, ka'a tse'e ję
y'avintsǫ vinm'ayụnji dụpụm, napyąąjmjup tse'e jęp kutojkụn pa'tkup,
ǫǫy tse'e ję jayu dụtuntukmą'ąt, tum ǫyts ję'ę ve'e juu' ve'e tyuump
kyąjtsp. 18 Ję'ęda juu' ve'e dụ'íxtidup vintsǫ ve'e ję jayu chụụnidinit ǫy
aaj ǫy jǫǫt, ję'ę kąjx tse'e ję nụmay jayu jyoojntykada ax jo'n ję Nte'yam
dụtsąk.

4

Ku ję jayu dụmąątnavyụụ'njụ ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę

1 ¿Tis ję'ę ve'e juu' ve'e dụyakjéjip ję tso'oxpąjkụn jęts ję
kǫjtsvintsǫ'vụn juu' ve'e mjayęjptup? Ję m'avintsǫ vinma'yụn
xa ję'ę ve'e. Mtso'oxpąjktupe'e ję y'oy ję'ę kụxe'e xyaktonda ję
m'ąvintsǫ vinma'yụnda, ¿ve'em xaja? 2 Mtsǫjktupe'e jętse'e juu'
xjayę́ptat, ax ka'a tse'e m'ǫ'yixjada jętse'e xjayę́ptat, ję'ę kąjx tse'e
myakjayu'ǫǫ'kuva'anda. Mtsǫjktuvap tse'e jętse'e xjayę́ptat juu' ve'e
ję viijnk jayu jyayęjptup, ax ka'a tse'e m'ǫ'yixjada jętse'e xjayę́ptat,
ję'ę kąjx tse'e mnakyǫjktsvintsǫ́vjada. Ka'a tse'e xjayępta juu' ve'e
mtsǫjktup, kụx ka'a ve'e ję Nte'yam x'amǫ́tuda. 3 Ax ku tse'e ję Nte'yam
x'amǫ́tuda, ka'a tse'e myakmǫ'ǫda kụx ka'a ve'e ǫy jǫǫt x'amǫ́tuda;
m'amǫ́tudup xa ve'e juu' jętse'e xyaktóndat ję m'avintsǫ vinma'yụnda.
4 ¡Miitsta, jáyuda juu' ve'e ję Nte'yam dụmasǫǫktup, mnụja'vidup
xa ve'e jęts pąn pąne'e dụmąątnavyąą'njup ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy
ję'ę, ka'ats ję'ę ve'e dụmąątnayjávaja ję Nte'yam! Pąn pąn xa ve'e
dụmąątnavyąą'njup ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę, cho'oxpụjkpts ję'ę ve'e
ję Nte'yam. 5 Ka'a xa ve'e nụnkǫojyji ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ję
Espíritu Santo, juu' ve'e ję Nte'yam pyąąm yam nja'vin kąjxmamda,

o̱o̱yts je̱'e̱ ve'e du̱tuntsa̱k je̱tse'e pa̱n viijnk nkatso̱jkumdat ax jo'n je̱
Nte'yam." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 6 Ax ka vanxú̱pjyap tse'e, o̱o̱ye'e je̱
Nte'yam je̱ maa'yu̱n xtuntoojnjimda je̱tse'e xputa̱jkimda. Ve'em xa
je̱'e̱ ve'e du̱tún ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vyaampa: "Cho'oxpu̱jkp
xa ve'e je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e namyá̱jijidup; ax tyoojnjip tse'e
je̱ jayu je̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱ nu̱u̱'k aaj je̱ nu̱u̱'k jo̱o̱t du̱jaye̱jptup."
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 7 Ax ve'em tse'e, napyá̱mjada je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m. Ka'a tse'e mnamyaso̱'o̱kjadat je̱tse'e xtóndat xkó̱tstat
juu' ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap cha̱jkp. Ku ve'e ve'em xtóndat ax jo'n a̱tse'e
nva'añ jo'n, mkuke̱'e̱kjadap tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. 8 Mutá̱mada je̱
Nte'yam, je̱ts je̱'e̱ ve'e mmutá̱mijiduvat. To̱kin toompada, maso̱o̱ktini
je̱ mko̱'o̱y joojntykinda. Pa̱n pa̱n jatye'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nuvaajnju̱dup
je̱ Nte'yam je̱tse'e nay je̱'e̱jyji du̱tonuvaampa je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱,
naajkva'atsjada. 9 Ya'axta je̱ tsaachvinma'yuu̱n ma̱a̱t je̱ ka ó̱yap ka̱jx
juu' ve'e mtoondup. Mxiiktup xa ve'e u̱xyam, ñojk'ó̱y tse'e ku̱mya'axta;
mxoojntktup tse'e u̱xyam, ñojk'ó̱y tse'e ku̱mtsaachvinmáyda.
10 Naajkpi'kajada naajkmootskajada je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, van'it
tse'e myakmá̱jajadat.

Ka'a tse'e nnatyo̱kimpayo̱'yumjadat to'k jado'k

11 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ka'a tse'e to'k jado'k mnapyakó̱tsjadat,
vimpit atu̱j ve'e mnachó̱kjadat, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n
vya'añ. Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ y'uts je̱ y'ajch ukpu̱ je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱
du̱ko̱'o̱ñu̱ko̱jtsip ukpu̱ du̱to̱kimpayo̱'yp, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k
juu' ve'e vaamp je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n tyun. Ax mits,
jyapa̱na mitse'e, pa̱n mtuumpts mitse'e ve'em, ka'ats mitse'e xkutyún je̱
Nte'yam je̱ pyava'nu̱n, ve'em xa mitse'e ax jo'n je̱'e̱ juu v'e vaamp je̱ts
ka ó̱yap je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n. 12 Ja Nte'yam, juu' ve'e je̱
pava'nu̱n du̱yajk je̱tse'e je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'o̱y, je̱'e̱jyji tse'e to'k vaamp
je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e na̱jkx jyoojntykindini xa̱'ma ka̱jx je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
na̱jkx chaachpaattini xa̱'ma ka̱jx. ¿Pa̱nts mitse'e mnatyijju̱ je̱ts mitse'e
xto̱kimpayo̱'o̱y je̱ viijnk jayu?

Ka'a tse'e nnamyá̱jimjadat

13 Amo̱tunaxta, jyapa̱na miitsta. Mvaandup xa ve'e je̱ts u̱xyame'e
ukpu̱ kepe'e mna̱jkxtat je̱m kajpu̱n ka̱jxm je̱tse'e je̱m mtándat to'k joojnt
je̱tse'e o̱o̱y je̱ meen xtumpá̱ktat. 14 Ka'a xa miitse'e xnu̱jávada vintso̱ ve'e
kep juu' tyónju̱t kyó̱tsju̱t. Ka'a ve'e xnu̱jávada vinxu̱p xa̱a̱j ve'e mjoojn-
tykadat mnaxviijnadat. Ve'em xa u̱u̱'me'eda ax jo'n je̱ naxpúxux, ve̱e̱'nji
tse'e y'it je̱tse'e tyó̱kini. 15 Ñojk'ó̱y xa ve'e je̱tse'e jidu̱'u̱m nva'numdat:
"Pa̱n vaamp xa ve'e je̱ Nte'yam, joojntykimdap tse'e je̱tse'e nto'numdat
to'k viijn ukpu̱ jado'k viijn." 16 Ax mnayá̱jijidup tse'e. Ka'a xa je̱'e̱ ve'e
y'o̱ya ku ve'e ve'em xtonda. 17 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, je̱ jayu juu' ve'e du̱janu̱ja'vip
ti ve'e o̱y je̱tse'e du̱tónu̱t, je̱tse'e ve'em du̱katún, to̱kintoompts je̱'e̱ ve'e.

5

Je̱ ko̱jtsvíjin je̱'e̱ ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e kumeenda

1 Va'an tse'e du̱ya'axta pa̱n pa̱n jatye'e kumeenda, va'an tse'e
du̱tsaachvinmáyda je̱ tsaachpaatu̱n ka̱jx juu' ve'e tukka̱daakjidinup.
2 Juu' xa ve'e jyaye̱jptup, ve'emts je̱'e̱ ve'e je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk
ax jo'n ku̱vyinto̱kika̱jxni je̱ts ax jo'n je̱ vit je̱ xo̱x juu' ve'e je̱ to̱tuk

tu̱du̱tukka'yika̱jxni. 3 Je̱ts je̱ oro meen je̱ plata meen juu' ve'e jyaye̱jptup,
yaknu̱ke̱'xnatá̱kapts je̱'e̱ ve'e je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e y'o̱ya juu' ve'e ty-
oondup. Ve'emts je̱'e̱ ve'e je̱ myeen ax jo'n ku̱y'a̱a̱'tsni, je̱tse'e je̱
u̱u̱'ts ku̱y'it ax jo'n je̱ ja̱a̱jn juu' ve'e je̱ chu'uts du̱yakto̱o̱yp. Ta̱ tse'e
o̱o̱y je̱ myeen je̱ts je̱ pya̱a̱mdu̱k du̱tumpa̱kmokta; ax tá̱minup tse'e je̱
ita̱ka̱x. 4 Ka'a tse'e du̱mujooydi je̱ toompata̱jk juu' ve'e du̱pa̱kmojktu
je̱ trigo ta̱a̱jm. Va'an tse'e je̱ kumeen jayu du̱'amo̱tunaxta vintso̱ ve'e
je̱ toompa ñu̱'a̱a̱'najada. Ax ka̱ts'amo̱tunajxju̱dupts je̱'e̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n, juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp. 5 O̱o̱y tse'e je̱ kumeen jayu
du̱tuntukxo̱o̱ndu̱kta yaja naxviijnit itu̱ku̱jx je̱tse'e o̱o̱y du̱tunjaye̱pta juu'
ve'e cho̱jktup. Ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ tsapkaaj juu' ve'e ja̱ jayu
yakyee'kp je̱tse'e du̱yak'a̱a̱'k. 6 Tyo̱kimpa̱a̱mdu xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu'
ve'e kato̱kintoondup, je̱tse'e du̱yak'o̱o̱'kti, ax ka'a tse'e cho'oxpa̱jkjidi.

Ku je̱ jayu du̱muté̱nada juu' je̱tse'e chapko̱tsta

7 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, utsta jachta utsta tsa̱'a̱da, muté̱nada juu' van'it
paat ku ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n myiinnuvat. Yakkó̱pkada vintso̱ ve'e je̱
yoova toompa du̱'a'ix ku ve'e je̱ trigo je̱ tya̱a̱jm du̱yakje̱ja, y'a'ixpts
je̱'e̱ ve'e ku ve'e tyo'ukva'añ je̱ts nay ve'empa ku ve'e je̱ po̱o̱du̱n ñaxy.
8 Nay ve'empats miitse'eda, muté̱nada juu' jaty, je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t tse'e
x'a'íxtinit je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ku̱x tá̱minupe'e je̱ xa̱a̱j ku ve'e myiinnuvat.

9 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ka'a tse'e to'k jado'k xpakó̱tstat, ve'em
tse'e je̱ Nte'yam mkato̱kimpayo̱'o̱yjadat je̱'e̱ ka̱jx. Tá̱mani je̱'e̱ ve'e ku
ve'e je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'ynit. 10 Jaa'myé̱tsta je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta. Mnu̱ja'vidinup xa ve'e vintso ve'e juu' jaty du̱muténidi
ku ve'e chaachpaatti. 11 Ve'em xa u̱u̱'me'e nja'vimda je̱ts xo̱o̱n je̱'e̱ ve'eda
pa̱n pa̱n jatye'e du̱muténidu je̱ tsaachpaatu̱n. M'amo̱tunajxtu tse'e vintso̱
ve'e je̱ Job je̱ tsaachpaatu̱n du̱muteni je̱ts mnu̱ja'vidinupts miits je̱'e̱
ve'e vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n tyo'nu̱xji ku ve'e je̱ tsaachpaatu̱n
du̱yaknajxy. Ñu̱'ixka̱daakypts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱tse'e o̱o̱y
je̱ tukmo̱'tu̱n du̱tunjayep. 12 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ax juu' tse'e
du̱nu̱vinko̱pkika̱jxp, ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e: Ka'a tse'e je̱ Nte'yam xyaknáxtat.
Ka'a tse'e je̱ tsapjo̱o̱tmit it xyaknajxtuvat, ka'a tse'e ya̱ naxviijnit it
xyaknajxtuvat, ni ti viijnka tse'e xkayaknajxtuvat; ñojk'ó̱ye'e mva'andat
"ve'em" juu' ve'e ve'em, je̱ts "ka'a" juu' ve'e ka'a. Ax ve'em tse'e je̱
Nte'yam mkato̱kimpayo̱'oyjadat je̱'e̱ ka̱jx.

13 Pa̱n je̱m xa ve'e nu̱to'k miitsta juu' ve'e tsaachpaatp, va'an tse'e
du̱tsapka̱tsu̱. Pa̱n je̱m tse'e nu̱to'k miista juu' ve'e xo̱o̱jntkp, va'an
tse'e je̱ Nte'yam du̱vin'u̱vu̱. 14 Pa̱n je̱m tse'e nu̱to'k miitsta juu' ve'e
pa̱jkjup, va'an tse'e du̱vatsa̱vu̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱
jaanchja'vivata̱jk, je̱tsze'e ñu̱tsapkó̱tsjadat, je̱tse'e je̱ pa'am jayu je̱ olivos
aceite yakpa̱a̱jmjat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx. 15 Ax je̱ nu̱tsapko̱jtspada,
pa̱n jyaanchja'vidupe'e je̱ts je̱ Nte'yame'e du̱yakjo̱tkada'akup ja̱
pa'am jayu, jo̱tka̱da'akupts je̱'e̱ ve'e. Ax pa̱n to̱kintoonts je̱'e̱ ve'e je̱
pa'am jayu, to̱kinme̱e̱'kxjupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. 16 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e,
namyumavyátsjada vimpit atu̱j je̱ts nañu̱tsapkó̱tsjada, ve'em tse'e
mjo̱tka̱da'aktat. Ku ve'e je̱ jayu chapka̱ts juu' ve'e tu̱v jáyuvip joojntykip,
o̱o̱yts je̱'e̱ ve'e tyuntún. 17 Vanxu̱p xa ve'e je̱ Elías jyáyuviva jyoojntykiva
y'ijt ax jo'n u̱u̱'mda. To'k aaj to'k jo̱o̱t tse'e chapka̱jts je̱tse'e kyato'oju̱t,

ax ka'a tse'e tyuuj toojk joojnt jagojkm. 18 Van'it tse'e chapkǫjtsnuva,
jẹtse'e mạkk tyuntuuj jẹtse'e je naax dụyakjájinuva jẹ tukjoojntykin.
19 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, pạn jẹm xa ve'e nụto'k miitsta juu' ve'e
jẹ Nte'yam jẹ tyoo' dụmasǫǫkp jẹtse'e jado'k tyuk'avimpítaja, 20 va'an
tse'e dụnụjava jẹts jẹ'ẹ juu' ve'e to'k jẹ tǫkin toompa jẹ Nte'yam jẹ
tyoo' dụtuk'avimpijtip, tyuknụva'atsupts jẹ'ẹ ve'e jẹ tǫkin toompa jẹ
tsaachpaatụn juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup jẹtse'e jẹ Nte'yam myẹẹ'kxụxjụt
may jẹ tyǫkin.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Pedro jyaay

1 A̱tse'e je̱ Pedro, je̱ Jesucristo je̱ kyukátsiva. Máyam a̱tse'e je̱ Dios
ntuknu̱ke̱xta je̱ jayu juu' ve'e tso̱o̱'ndu je̱m ñaxka̱jxmda je̱tse'e pa̱jkva'kxy
cha̱a̱nada je̱m Ponto, je̱m Galacia, je̱m Capadocia, je̱m Asia, je̱ts je̱m Bi-
tinia. 2 Je̱ Dios Tee', ve'em ax jo'n du̱nu̱pa̱a̱jmtki, je̱'e̱ tse'e mvinko̱ojnju̱du
je̱tse'e va'ajts je̱ mjo̱o̱tta je̱ mja'vinda y'ijtnit je̱ Espíritu Santo ka̱jx,
je̱tse'e xka̱tsu̱pa̱jktinit je̱ Jesucristo, je̱tse'e je̱ mto̱kin mtuknu̱vaatsjidinit
je̱ Jesucristo je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx ku ve'e je̱ ñu̱u̱'pu̱n du̱masa̱a̱k. O̱oye'e
xtunjayépta̱t je̱ kunoo'kxu̱n je̱ts je̱ o̱y jo̱o̱t.

Ku je̱ jayu je̱ nam joojntykin du̱jaye̱pta, y'a'ixpts je̱'e̱ ve'e je̱ y'o̱y je̱'e̱

3 ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e y'ijtnit je̱ Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo je̱ Ntye'yam, je̱'e̱ je̱ Tyee'! Je̱'e̱ ve'e ku ve'e o̱o̱y je̱ tukmo̱'tu̱n
du̱tunjayep, je̱'e̱ ka̱jx tse'e xmo̱'yumdi je̱ nam joojntykin je̱ Jesucristo
ka̱jx, je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k. Ya̱
nam joojntykin ka̱jx tse'e n'a'íxumda je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e miinnup. 4 Ax
ve'em tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts yakmo̱'yumdinupe'e je̱ pu̱k juu' ve'e va'ajts
ijtp xa̱'ma ka̱jx, juu' ve'e je̱ Nte'yam yak'ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm, ka'ats je̱'e̱
ve'e vye'ema ax jo'n je̱'e̱ juu' ve'e vintó̱kip, ka'ats je̱'e̱ ve'e vye'ema ax
jo'n je̱'e̱ juu' ve'e nii'kxp. 5 Ku̱xe'e je̱ Nte'yam xjaanchjávada, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e je̱ mya̱kkin ka̱jx m'íxjada mjayépjada, apa̱a̱mdu̱kani tse'e du̱jayep
je̱ nu̱tso̱o̱ku̱n juu' ve'e yaknu̱ke̱'xnata̱jkinup ku ve'e tun tá̱mani vye̱'nat
je̱ ita̱ka̱x.

6 Mxo̱o̱jntktup tse'e ku̱xe'e ve'em x'a'ixta, ó̱yame'e u̱xyam mtsaach-
paa'tta ku ve'e ve̱e̱'n ya̱ it ñaxy je̱tse'e xyaknaxta je̱ cho'ox je̱'e̱ ka to'k viij-
nap. 7 Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e ve'em je̱tse'e yak'íxu̱t je̱ts mjaanchja'vidupe'e
je̱ Jesucristo, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e xmuté̱nadat je̱ cho'ox je̱'e̱. Je̱ oro,
ó̱yam je̱'e̱ ve'e kyutó̱kiyu̱t, van'ítnum tse'e kye'ex je̱ts oro je̱'e̱ ve'e ku
ve'e yakpu̱m je̱m ja̱njo̱o̱tm je̱tse'e jyu̱'u̱. Ax je̱ jaanchja'vin juu' ve'e
mjaye̱jptup, nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y du̱tunnu̱ma̱ja je̱ts ka'a ve'e je̱ oro,
ke̱'xpapts je̱'e̱ ve'e o̱y vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam xjaanchjávada ku ve'e
xmuté̱nada je̱ cho'ox je̱'e̱. Tá̱vani tse'e xmuté̱nada vye'na je̱ cho'ox
je̱'e̱, van'it tse'e je̱ Nte'yam m'o̱ñu̱kó̱tsajadat, myakmá̱jajadat, je̱tse'e
je̱ vintsa̱'kin mmo̱'o̱jadat. Ve'em tse'e du̱tónu̱t je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ Je-
sucristo ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkijinit. 8 O̱yame'e je̱ Jesucristo xka'ixti, o̱o̱y
tse'e xtuntso̱kta; ó̱yame'e u̱xyam xka'ixta, mjaanchja'vidupts miits je̱'e̱
ve'e je̱tse'e o̱o̱y mtunxo̱o̱ndu̱kta je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t juu' ve'e je̱ ayook
kayakpaatp je̱tse'e nko̱jtsvaatsumdat. 9 Ve'em tse'e xtonda ku̱x ku ve'e
xjaanchjávada je̱ Jesucristo, mjaye̱jptup tse'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma
ka̱jx ijtp.

10 Je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱'e̱ tse'e o̱o̱y
du̱tumpayo̱'ydu je̱tse'e du̱'íxtidi vintso̱ ve'e du̱nu̱jávadat ti ve'e tyijp
ku ve'e je̱ jayu du̱jaye̱pta ya̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱'e̱ tse'e
du̱'ava'nidu je̱ts mkunoo'kxjadape'e je̱ Nte'yam, 11 y'íxtiduts je̱'e̱ ve'e pa̱n
vin'ite'e je̱ts vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam ve'em du̱tónu̱t. Je̱ Espíritu Santo, juu'
ve'e ijtp je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm, je̱'e̱ tse'e ijtpa je̱m jya'vin ka̱jxmda,

tukʼíxjṵduts jẹʼẹ veʼe jẹtseʼe tooʼvạjkp vyaʼnṵxjidi jẹts ti tsaachpaatṵneʼe
jẹ Cristo yaknáxup jẹts jẹ mạjin juuʼ veʼe ṵxʼọọk jyayẹ́pup. 12 Jẹ Nteʼyam
tseʼe tuknṵjaʼvijidu jẹts ka jẹʼẹpeʼe viinm jẹ yʼọʼyin juuʼ veʼe yʼavaʼnidu,
ṵṵʼm jẹʼẹ veʼe jẹ nʼọʼyinamda, jẹʼẹ veʼe ku veʼe dṵnṵkọjtsti juuʼ veʼe jẹ
Espíritu Santo kạjx mvaʼnṵxjṵdu jẹ jáyuda juuʼ veʼe dṵʼavaʼnidup jẹ ọy
kạts jẹ ọy ayook, jẹ Espíritu Santo, juuʼ veʼe tsọọʼn jẹm tsapjọọtm jẹtseʼe
yakkex yaja naxviijn. Ax juuʼ tseʼe myaktuknṵjaʼvidu, jẹʼẹts jẹʼẹ veʼe juuʼ
veʼe jẹ aangelestạjk chọjktu jẹtseʼe dṵvinmọ́tudat.

13 Ax jẹʼẹ kạjx tseʼe, naajkʼítjada viji kej jẹts nayʼakuvạạʼnajada, jẹʼẹ tseʼe
myakkọ́pkadap jẹ mạjạ maaʼyṵn juuʼ veʼe jẹ Nteʼyam mtoʼnṵxjadap jẹ
xạạj ku veʼe jẹ Jesucristo ñaajknṵkẹʼxnatạjkijinit. 14 Veʼem xa veʼe dṵtsạk
jẹtseʼe mʼijttinit ax joʼn jẹ piʼk ónṵk juuʼ veʼe kạtsṵpạjktup, kaʼa tseʼe
mʼukjoojntykidinit ax joʼn mjoojntykidi ku veʼe xkanṵjaʼvidi jẹ Nteʼyam
jẹ yʼayook. 15 Jidṵʼṵm tseʼe mjoojntykadat: Pạn ti veʼe mtoondup
mkọjtstup, jẹ vaʼajts aaj jẹ vaʼajts jọọt mạạt tseʼe veʼem xtóndat xkọ́tstat,
veʼem ax joʼn jẹ Nteʼyam, juuʼ veʼe myaaxṵxjṵdu, jẹʼẹ tseʼe jẹ vaʼajts aaj jẹ
vaʼajts jọọt dṵjayẹjpp. 16 Kṵx jidṵʼṵm xa veʼe jẹ Kunuuʼkx Jatyán vyaʼañ:
“Jayẹpta jẹ vaʼajts aaj jẹ vaʼajts jọọt, veʼem ax joʼn ạtseʼe jẹ vaʼajts aaj jẹ
vaʼajts jọọt njayep.” Jidṵʼṵm tseʼe vyaʼañ.

17 Kṵxeʼe xmukọtsta jẹ Dios Teeʼ, jẹʼẹ pạneʼe nṵjom jẹ jayu
dṵtọkimpayọʼyp ax joʼn dṵpaaʼty dṵʼakẹẹga, veʼem ax joʼn toʼk jadoʼk
dṵtonda dṵkọtsta juuʼ veʼe ọy jẹts juuʼ veʼe ka ọ́yap, jẹʼẹ kạjx tseʼe tun
vinkọpk jẹtseʼe jẹ Nteʼyam xvinjávadat xvintsạʼạgadat pạn vinxṵp xạạj
pạn vinxṵp joojnteʼe mjoojntykada mnaxviijnada. 18 Mnṵjaʼvidinup xa
miitseʼe vintsọ veʼe myakkujochọọkti jẹtseʼe veʼem mkọọʼkjoojntykidinit
ax joʼn jyoojntykidi jẹ jṵjpit jáyuda; kaʼats jẹʼẹ veʼe tyoʼnṵxjidi vintsọ
veʼe jyoojntykidi. Juuʼts miitseʼe myaktukkujochọọktu, kaʼats jẹʼẹ
veʼe vyeʼema ax joʼn juuʼ veʼe kutọ́kiyup, ax joʼn jẹ plata ukpṵ jẹ oro.
19 Vaʼajts tsọ́vaxts miitseʼe myakkujochọọkti, jẹʼẹts jẹʼẹ veʼe ku veʼe jẹ
Cristo xkuʼọọʼkimdi ax joʼn jẹ carnero ónṵk juuʼ veʼe ọy jẹts tsoj jẹtseʼe
jẹ Nteʼyam yaktukvintsạʼki. 20 Kaʼanumeʼe yạ it chọọʼndṵk vyeʼna
jẹtseʼe jẹ Nteʼyam dṵnṵpạạjmtki jẹtseʼe jẹ Cristo xkuʼọọʼkimdat, ax ṵxya
námnum tseʼe, ku veʼe kukạxa ámani, miits jẹ mʼọʼyin kạjxtats jẹʼẹ veʼe
veʼem tyoojnji. 21 Kṵx toʼk mukeʼe mʼitta jẹ Cristo mạạt, jẹʼẹ kạjx tseʼe
xjaanchjávada jẹ Nteʼyam, juuʼ veʼe yakjoojntykpạjkju jẹtseʼe yakmạ́jiji
yakjaanchiji. Ax veʼem tseʼe xjaanchjávada jẹ Nteʼyam jẹtseʼe xʼaʼixta jẹ
yʼọy jẹʼẹ juuʼ veʼe miimpnum.

22 Mnaajkvaatsjṵdu xa veʼe ku veʼe xkạtsṵpạjkti jẹ tyṵv jẹʼẹ jẹtseʼe
veʼem xtsọkta jẹ jaanchjaʼvivatạjkta. Jẹʼẹ kạjx tseʼe, nachọ́kjada toʼk
jadoʼk toʼk aaj toʼk jọọt. 23 Jẹ Nteʼyam jẹ yʼayook kạjx tseʼe jẹ nam
joojntykin mmọọjyjidi, jẹ ayook juuʼ veʼe kakutọ́kip jẹtseʼe xạʼma kạjx
yʼit, juuʼ kạjxeʼe jẹ joojntykin jyẹja. 24 Veʼem xa yạʼạ veʼe ax joʼn jẹ
Kunuuʼkx Jatyán vyaʼañ:

Veʼem xa veʼe jẹ jayu ax joʼn jẹ yukjọọtmit aajy ojts,
veʼemts jẹʼẹ veʼe jẹ myạjin ax joʼn jẹ yukjọọtmit pṵj,
tạạtsnup tseʼe jẹ aajy jẹ ojts jẹtseʼe kyṵstạka jẹ pṵj,
25 ax jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ yʼayook,
xạʼma kạjxts jẹʼẹ veʼe yʼit.
Ax jẹʼẹts jẹʼẹ veʼe jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook juuʼ veʼe myakvaajnjidu.

2

1 Jẹ̱'ẹ̱ kạjx tse'e, masọ̱kkạjxtini nụ̱jom juu' jatye'e ka ọ́yap, ka'a tse'e
pạn x'ukvin'ạạ'ndinit, ka'a tse'e m'uktaayidinit, ka'a tse'e m'uk'ijttinit
mẹjts'aaj mẹjtsjọọt, ka'a tse'e m'uk'ẹjkjidinit ku ve'e juu' mka'ọ'yixjada
ax jo'n jẹ̱ viijnk jáyuda, ka'a tse'e pạn x'ukpakọjtstinit, ka'a tse'e pạn
x'ukvinkọjtspẹjttinit. 2 Ve'em ax jo'n jẹ̱ pi'k maax ónụ̱k ọọy dụ̱tuntsạ̱k
jẹ̱ tsi'tsk nạạj, ve'em tse'e dụ̱tsạ̱k jẹ̱tse'e xtsọjktuvat juu' ve'e tạm
myak'ijtjidinup jẹ̱ Nte'yam mạạt. 3 Tonda tse'e ve'em, kụ̱x tạ̱ xa ve'e
xnụ̱jávada vintsọ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ maa'yụ̱n jẹ̱ jayu dụ̱tuujnja.

Jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam dụ̱mutoondup dụ̱mupạjktup

4 Mutạ́madats jẹ̱ Mạjạ̱ Vintsạ́n, juu' ve'e joojntykip jẹ̱tse'e jẹ̱ joojn-
tykin dụ̱yaky. Ve'em xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax jo'n to'k jẹ̱ tsaaj juu' ve'e jẹ̱ jayu
myasọọktinu kụ̱xe'e dụ̱jávada jẹ̱ts ka'a jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyun, ax jẹ̱ Nte'yam
tse'e dụ̱vinkọọn jẹ̱ Mạjạ̱ Vintsạ́n jẹ̱tse'e dụ̱yakmạji dụ̱yakjaanchi.
5 Mmọọjyjụ̱duts miitse'e jẹ̱ joojntykin jẹ̱ Mạjạ̱ Vintsạ́n. M'ijttupe'e ax
jo'n jẹ̱ tsaaj juu' ve'e tyukyakpojtụ̱k jẹ̱ tsaptạjk joma ve'e jẹ̱ Nte'yam
yakvinjava yakvintsạ̱'ạ̱ga. Tee'tạjk xa miitse'eda juu' ve'e va'ajts aaj
va'ajts jọọt jẹ̱ Nte'yam dụ̱mutoondup dụ̱mupạjktup jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesucristo
kạjx dụ̱tukvintsạ̱'ạ̱gada jẹ̱ vintsạ̱'kin juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam y'ọyja'vip. Jẹ̱
Espíritu Santo tse'e mvinma'yụ̱nmọọjyjụ̱dup jẹ̱tse'e ve'em xtonda.

6 Ve'em xa yạ̱'ạ̱ ve'e ax jo'n jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Mpụ̱ụ̱mpts ạ̱tse'e jẹm jerusaleenit kyajpụ̱n kạjxm
to'k pạ̱ne'e ijtp ax jo'n jẹ̱ tsaaj juu' ve'e vinkạ́n jẹ̱ts ọ̱y,
pạ̱n pạ̱nts jẹ̱'ẹ̱ ve'e dụ̱jaanchja'vip,
ka'a tse'e chaachvinmáyụ̱t kụ̱xe'e ve'em dụ̱tún.
Jidụ̱'ụ̱m tse'e vya'añ.

7 Mjaanchja'vidup xa miitse'e jẹ̱ Mạjạ̱ Vintsạ́n jẹ̱tse'e xnụ̱ja'vidini jẹ̱ts
ọọy jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyun'ọya. Ax jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e kajaanchja'vijidup, ve'emts jẹ̱'ẹ̱
ve'e dụ̱kọ'ọyjávada jẹ̱ Mạjạ̱ Vintsạ́n ax jo'n jẹ̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Jẹ̱ tsaaj juu' ve'e jẹ̱ pọjtspatạjk myasọọktinu,
nay jẹ̱'ẹjyam tse'e yakpạạm vinkọpk joma ve'e jẹ̱ tsaptạjk.
8 Vaampap tse'e jidụ̱'ụ̱m:
Ve'em xa jẹ̱'ẹ̱ ve'e ax jo'n to'k jẹ̱ tsaaj juu' ve'e yakkutẹ̱'pxip jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu
dụ̱yakkitu.
Jidụ̱'ụ̱mts jẹ̱'ẹ̱ ve'e vyaampa. Jẹ̱ jayu tse'e ijttup ax jo'n jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱
tsaaj dụ̱tukkutẹ̱'pxidup jẹ̱tse'e kyítuda kụ̱xe'e dụ̱kakuvạ̱kta jẹ̱ Nte'yam jẹ̱
y'ayook, ve'em ax jo'n nụ̱pạạmdụ̱ka jẹ̱tse'e ve'em dụ̱tóndat.

9 Ax miitsta, tee'tạjk tse'e m'itta, mmutoondup mmupạjktupe'e jẹ̱
Nte'yam, jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱ jyáyuts miitse'eda, jẹ̱'ẹ̱ tse'e mvinkọọjnjụ̱du jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱
ve'e xyakmájidinit xyakjaanchidinit. Jẹ̱'ẹ̱ tse'e myaaxụ̱xjụ̱du jẹ̱tse'e
mpítsumdinit jẹ̱ja akọọ'ts it jạạt jẹ̱tse'e m'ijttinit jẹ̱'ẹ̱ mạạt jẹ̱ja ajajtk it jạạt
joma ve'e y'it jẹ̱ mạjin mạạt. 10 Ka'a miitse'e m'ijtti jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jyayu;
ax ụ̱xyam, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jyáyuvandats miitse'eda. Ka'a tse'e jẹ̱ Nte'yam
mtukmọ'tjidi; ax ụ̱xyam, mtukmọ'tjụ̱dupts miits jẹ̱'ẹ̱ ve'e.

Jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam natyukkạtạjkijidu

11 Miitsta, juu' ạ̱tse'e ọọy ntuntsọjktup, m'ijttup xa ve'e yaja naxviijn
ax jo'n jẹ̱ jékumit jayu jẹ̱ts jẹ̱ jayu juu' ve'e jẹ̱ it dụ̱kajayẹjptup joma
ve'e chạạnadat. Nmunoo'kxtktupts ạ̱ts miitse'e jẹ̱tse'e xkayaktóndat
jẹ̱ m'avintsọ vinma'yụ̱nda. Kụ̱x ku xa ve'e xyaktonda jẹ̱ m'avintsọ

vinma'yu̱nda, je̱'e̱ tse'e mtoondup je̱tse'e mka'íttat je̱ Nte'yam ma̱a̱t.
12 Je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada, ó̱yame'e vya'anda je̱ts ka
ó̱yap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mtoondup, joojntykada ax jo'n je̱ Nte'yam
du̱tsa̱k, ve'emts je̱'e̱ ve'e du̱'íxtat je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtoondup je̱tse'e
je̱ Nte'yam du̱yakmájadat du̱yakjaanchadat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu
yakto̱kimpayo̱'ydinit.
13 Je̱ Maja̱ Vintsá̱n ka̱jx tse'e mnapyá̱mjadat je̱p nu̱jom kutojku̱n
pa'tkup juu' ve'e je̱ jayu jyaye̱jptup, pa̱n je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ pa̱ne'e je̱ maja̱
kutojku̱n du̱ka̱'mip 14 uk pa̱n je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e yakkutojktup
je̱p je̱'e̱ kya̱'p pya'tkup. Je̱ Nte'yam tse'e pa̱a̱jmju̱du yakkutojkpa je̱tse'e je̱
tsaachpaatu̱n du̱pa̱a̱jmjadat pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e ka ó̱yap
je̱tse'e du̱'o̱ñu̱kó̱tsadat pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup je̱ y'o̱y je̱'e̱. 15 Ve'em
tse'e je̱ Nte'yam du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtoondup, je̱'e̱ tse'e
mtukyak'amo̱'o̱ttap je̱ jayu juu' ve'e du̱kapayo̱'ydup vintso̱ ve'e juu'
du̱ko̱tsta. 16 Je̱ Nte'yam tse'e myaktaajnju̱du je̱tse'e mko̱o̱'k'ijttinit je̱p
to̱kin ja̱a̱tp. Ni pa̱na tse'e kyato̱kintónu̱t je̱tse'e vya'anu̱t je̱ts yakjajtype'e
je̱ Nte'yam je̱tse'e ve'em du̱tónu̱t; je̱ Nte'yam je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa
xa miitse'eda, joojntykada ve'em. 17 Vintsa̱'a̱gada je̱ jayu anañu̱joma.
Tso̱kta je̱ jaanchja'vivata̱jk. Vintsa̱'a̱gada je̱ Nte'yam je̱ts je̱ yakkutojkpa
juu' ve'e je̱ maja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip.

Je̱ nu̱'ixvaatsu̱n je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ Cristo chaachpaaty

18 Mutoompa jáyuda, napyá̱mjada je̱p je̱ mvintsá̱n kya̱'p pya'tkupta
je̱tse'e xvintsa̱'a̱gadat. Ka je̱'e̱jyap tse'e ve'em mtoojnjadap pa̱n
pa̱n jatye'e o̱y jayu napya̱a̱jmju̱dup miits ma̱a̱t je̱tse'e je̱ tukmo̱'tu̱n
du̱jaye̱pta, nay ve'empa ve'e je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e mkatukmo̱'tju̱dup.
19 Pa̱n je̱ jayu xa ve'e du̱muténip je̱ tsaachpaatu̱n ku ve'e je̱ y'o̱y je̱'e̱ du̱tún
ku̱xe'e ñayjávaja je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, y'o̱yja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.
20 Ku̱x ¿ti o̱y je̱'e̱ ve'e mtoondup pa̱n mmuténidupe'e je̱ tsaachpaatu̱n ku
ve'e myaktukkuve̱tta juu' ve'e ka ó̱yap mtoondup? Ax pa̱n mmuténidup
tse'e je̱ tsaachpaatu̱n ku̱xe'e xtonda je̱ y'o̱y je̱'e̱, y'o̱yja'vipts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam. 21 Je̱ Nte'yam tse'e myaaxu̱xju̱du je̱tse'e mjoojntykadat ax
jo'n a̱tse'e tu̱nva'añ. Viinm xa ve'e je̱ Cristo xkutsaachpaadimdi je̱tse'e
xyaktaajnjimdi je̱ nu̱'ixvaatsu̱n, ve'em tse'e nto'numdat ax jo'n je̱'e̱ ve'e
du̱tuujn. 22 Ka'ats je̱'e̱ ve'e tyo̱kintuujn, ka'a tse'e tyaayi; 23 ku tse'e je̱
jayu vyinko̱jtspe̱jtji, ka'a tse'e du̱muko̱jtsu̱mpijt nay ve'empa; ku ve'e
chaachpaaty, ka'a tse'e je̱ jayu du̱yak'anoo'kxi; je̱m tse'e je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m ñapya̱a̱jmji, je̱'e̱ pa̱ne'e du̱to̱kimpayo̱'yp ax jo'n du̱paa'ty
du̱'ake̱e̱ga. 24 Viinm tse'e je̱ Cristo du̱kuvejt je̱ ntó̱kinamda je̱m cruz
ka̱jxm, ve'em tse'e n'ijtumdinit ax jo'n a̱a̱'k ku̱n'ijtumdi je̱ja je̱ to̱kin
vyinkujk je̱tse'e njoojntykimdinit ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga. Je̱'e̱ tse'e
xku'o̱o̱'kimdu je̱tse'e o̱y n'ijtumdinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t. 25 M'ijttu xa ve'e
ax jo'n je̱ carnero juu' ve'e yo̱'tyó̱kidu, ax mvimpijttinuva tse'e je̱tse'e je̱
Cristo xpayo̱'o̱yda, je̱'e̱ tse'e mvinténijidup je̱tse'e m'íxjada mjayé̱pjada.

3

Vintso̱ ve'e jyoojntykadat pa̱n pa̱n jatye'e tu̱ñavyá̱kjada

1 Nay ve'empa pa̱n pa̱n jatye'e je̱m je̱ ñu̱yaa'yda, napyá̱mjada je̱p je̱'e̱
kya̱'p pya'tkupta. Ax pa̱n ka'a tse'e je̱ mnu̱yaa'yda je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
du̱jaanchjávada, ó̱yame'e du̱katso̱kta je̱tse'e xvaajnjadat je̱ Nte'yam je̱

y'ayook, joojntykada vintsǫ ve'e jẹ Nte'yam dụjaanchjávadat jẹ m'ǫy
jáyuvin kạjxta, 2 y'íxtapts jẹ'ẹ ve'e jẹts va'ajts aaj va'ajts jǫǫte'e jẹ Nte'yam
xvinjávada xvintsạ'ạgada. 3 Ve'em tse'e dụtsạk jẹtse'e mnaajk'ǫ́yajadat
mnaajkpaadajadat. Ka jẹ tsójinap tse'e pạn vintsǫ ve'e jẹ mvaajy
xyak'ǫ́yada jẹm mkuvajkm uk pạn vintsǫ ve'e jẹ oro mnapyạ'mụxjada,
uk pạn vintsǫ ve'e jẹ tsújit vit xtuktạ́kada; 4 jẹ tsójine'e juu' ve'e
mjayẹ́ptap, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu jẹ ǫy jáyuvin dụjayẹpta, jẹ
tsojin juu' ve'e kanajxp, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu jẹ nụụ'k aaj jẹ nụụ'k
jǫǫt dụjayẹpta. Jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam y'ǫyja'vip. 5 Ve'emts
jẹ'ẹ ve'e ñaajktsojụpạ́kjada y'ijt jẹ tạ'ạxtạjkta pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam
dụvinja'vidu dụvintsạ'kidu, napyạajmjụdu tse'e jẹp jẹ ñụyaa'y kyạ'p
pya'tkupta. 6 Ve'em ax jo'n jẹ Sara jụjpani dụtuujn jo'n, kyạtsụpạjke'e jẹ
Abraham jẹtse'e dụtij "ạts jẹ nvintsạ́n". Pạn ka'a tse'e mtsạ'ạgada jẹtse'e
xtonda jẹ y'ǫy jẹ'ẹ, ve'em tse'e m'itta ax jo'n jẹ Sara kụxtaakidi jo'n.
7 Jẹts jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e jẹm jẹ ñụdạ'ạxta, nay ve'em tse'e dụtsojkpa
jẹtse'e xjaa'myẹ́tstat jẹts ka'a ve'e jẹ maju dụjayẹpta ax jo'n jẹ yaa'tyạjk,
jẹtse'e xvintsạ'ạgadat, kụx jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e mǫojyjụdu jẹ joojntykin
juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, ve'em ax jo'n miits jẹ'ẹ ve'e mmǫojyjụduva.
Tonda tse'e ve'em, ve'em tse'e ni tía mkatso'oxjajtụxjadat ku ve'e mt-
sapkǫ́tstat.

Ku jẹ jayu chaachpaa'ty kụxe'e dụtonda juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip

8 Ax ve'em tse'e, tun vinkǫpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e to'kji jẹ vinma'yụn
xjayẹ́ptat. Nachǫ́kjada to'k jado'k ve'em ax jo'n jẹ uts jẹ ajch ax jo'n jẹ
uts jẹ tsạ'ạ ñachǫ́kjada. Napyạ́mjada ǫy jayu to'k jado'k jẹts naajk'ítjada
jẹ nụụ'k aaj jẹ nụụ'k jǫǫt mạạt. 9 Ka'a tse'e jẹ jayu xtonụmpijtjadat
juu' ve'e ka ǫ́yap pạn ti ve'e ka ǫ́yap jẹ jayu mto'nụxjụdup, ni ka'a
tse'e xvinkǫjtspẹjttuvat pạn pạn jatye'e mvinkǫjtspẹjtjụdup; jẹ'ẹ ve'e
amǫ́tuda jẹ Nte'yam jẹtse'e kyunoo'kxjadat, kụx jẹ'ẹ kạjxe'e jẹ Nte'yam
myaaxụxjidi jẹtse'e mkunoo'kxjadat. 10 Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Pạn pạn xa ve'e dụtsojkp jẹtse'e ǫy jyoojntykat
jẹtse'e tsoj yakxǫ́n jẹ it dụyaknáxụt,
ka'a tse'e dụ'ukkojtsnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ,
ka'a tse'e y'uktaayinit,
11 ka'a tse'e dụ'uktoonnit juu' ve'e ka ǫ́yap,
tum jẹ'ẹ ve'e tyoonnup juu' ve'e ǫy.
Va'an tse'e dụ'ixta vintsǫ ve'e ǫy jǫǫt tsoj jǫǫt y'ijtnit mạạt anañụjoma.
12 Kụx y'ixp xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu juu' ve'e dụtoomp juu' ve'e
pyaatyp y'akẹẹguip,
kyạts'amǫtunajxypts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e chapkạts;
ax jẹpts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam y'ẹjkụn jạạtp y'itta nụjom pạn pạn jatye'e
dụtoondup juu' ve'e ka ǫ́yap.
Jidụ'ụm tse'e vya'añ.

13 ¿Pạn tse'e myaktsaachpaa'tjadap pạn ǫy jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e
mtoondup? 14 Ax pạn jẹ jayu tse'e myaktsaachpaatjụdup kụxe'e
xtonda juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, mkunoo'kxjadapts miits jẹ'ẹ ve'e
jẹ Nte'yam. Ka'ats miitse'e jẹ jayu xtsạ'ạgadat, ka'a tse'e mnụximkáptat.
15 Vinjávada vintsạ'ạgada jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Cristo, jẹ Mạjạ Vintsạ́n.
Ijtp tse'e apạạmdụka m'íttat jẹtse'e xvaajnjadat jẹ jayu pạn tyạjxe'e
xjaanchjávada jẹ Jesucristo. 16 Tonda kǫtsta ve'em jẹ nụụ'k aaj jẹ

nu̱u̱'k jo̱o̱t ma̱a̱t je̱ts je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t. Naajk'ítjada vintso̱ ve'e ti
xkanatyukjávajadat je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, ve'em tse'e cho̱'o̱tyóndat
pa̱n pa̱n jatye'e mpako̱jtsju̱dup je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e mjoojntykada ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga, ve'em ax jo'n pa̱n pa̱n jatye'e du̱pana̱jkxtup
je̱ Cristo. 17 Ku̱x pa̱n je̱ Nte'yam xa ve'e du̱tso̱jkp je̱tse'e je̱ jayu
chaachpaa'ttat, nu̱yojk o̱yts je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu du̱kutsaachpaada
juu' ve'e je̱ jayu tyuump o̱y je̱ts ka'a ve'e ku ve'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱tún.
18 Tonda tse'e ax jo'n a̱tse'e tu̱nja'a, ku̱x viinme'e je̱ Cristo
xku'o̱o̱'kimdi. To'k naxji tse'e je̱ to̱kin du̱kuvejt, to'k tse'e je̱ jayu juu'
ve'e ka tó̱kinaxap, je̱'e̱ts u̱u̱'me'e xku'o̱o̱'kimdu, u̱u̱'mda, je̱ tó̱kinax
jáyuda, je̱tse'e ve'em n'ijtumdinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t. Ku ve'e je̱ jayu
yak'o̱o̱'kjidi, uk'o̱o̱'k tse'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk; ax je̱ jya'vin, ka'ats je̱'e̱ ve'e
y'a̱a̱'k. 19 Je̱ Cristo je̱ jya'vin tse'e na̱jkx je̱tse'e o̱jts kya'amáy joma ve'e je̱
jayu je̱ jya'vinda juu' ve'e ijttup ax jo'n je̱p poxu̱ntu̱jkp ku̱y'ijtti, 20 je̱ jayu
je̱ jya'vinda juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱kaka̱tsu̱pa̱jktu ku ve'e je̱ Nte'yam
du̱jah'a'ix je̱tse'e du̱masoo̱ktinit je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda namvaate'e je̱
Noé to'k je̱ arca du̱pu̱m. Vinkexji ve'e cho̱o̱kti ku ve'e je̱ na̱a̱kukó̱ma
tyoojnji, je̱ nu̱toodojtu̱k jayu juu' ve'e ve'nidup je̱p arca ja̱a̱tp. 21 Ya̱'a̱
tse'e tyukmu'a'ixmojkip je̱ na̱pe̱jtu̱n juu' ka̱jxe'e tsa̱'a̱k m'itta. Ax ya̱
na̱pe̱jtu̱n, ka je̱ tsoxk na̱ma̱a̱tapts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e du̱yakvaatsp je̱ jayu
je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e juu' ve'e va'ajts du̱yaktaamp je̱ jayu je̱
vyinma'yu̱nda je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk. Ya̱ na̱pe̱jtu̱n ka̱jx tse'e tsa̱'a̱k
n'ijtumda je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e jyoojntykpa̱jknuva je̱ Jesucristo ku ve'e
y'uk'a̱a̱'k, 22 je̱'e̱ pa̱ne'e tsajpe̱jtnu je̱tse'e y'it je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n
pa'ayi. Je̱p tse'e je̱'e̱ kya̱'p pya'tkup y'itta je̱ ángeles, je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, je̱ts
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ kutojku̱n je̱ts je̱ ma̱kkin du̱jaye̱jptup.

4

Je̱ Nte'yam tse'e je̱ jayu je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin du̱mo̱o̱yp pa̱n vintso̱ ve'e to'k jado'k du̱puta̱ka

1 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ve'em ax jo'n je̱ Cristo chaachpaaty je̱ y'o̱y je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e du̱jayejp je̱ naxviijnit ni'kx ko̱pk, ma̱kk tse'e mnapyá̱mjadat
je̱tse'e mtsaachpaattuvat je̱ y'o̱y je̱'e̱ ka̱jx. Ku̱x ku xa ve'e je̱ jayu ve'em
chaachpaa'tta, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ to̱kin du̱'ukma̱a̱tnavya̱a̱'njidini. 2 Pa̱n
vinxu̱p xa̱a̱j pa̱n vinxu̱p joojnte'e jyoojntykada, y'íxtidupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
du̱tóndat juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ka je̱'e̱pe'e juu' ve'e cho̱jktup je̱
y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta. 3 Nvaatani ve'e vanxu̱p juu' ve'e mtoondu
ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱tonda juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada. Je̱ it xa
ve'e myaknajxtu ku ve'e mkanay'akuva̱a̱'nijidi, ku ve'e je̱ m'avintso̱
vinma'yu̱n xyaktoondi, m'ookti mmookjidi, munu̱yojk mkaaydi m'ookti,
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ xtoondi, je̱ts ku ve'e xvinja'vidi xvintsa̱'kidi juu' ve'e ka je̱
Nte'yamap. 4 Ax tyuk'atú̱vidupts je̱'e̱ ve'e u̱xyam juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱ka'íxada, ku̱x ka'a ve'e o̱yvintso̱va m'ukjoojntykidini ax jo'n je̱'e̱ ve'e
jyoojntykada, je̱'e̱ ka̱jx tse'e mvinko̱jtsp̱étjada je̱tse'e mpakó̱tsjada. 5 Ax
myoo̱ydinupts je̱'e̱ ve'e je̱ cuenta je̱ Nte'yam, juu' ve'e apa̱a̱mdu̱ka
du̱yak'ijtp je̱tse'e je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t, je̱ jayu juu' ve'e joojn-
tykidup, nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e o̱o̱'ktinu. 6 Ax ya̱'a̱ ka̱jx tse'e
yakvaajnjiduva je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n jatye'e o̱o̱'ktu, ve'em tse'e
je̱ jya'vin jyoojntykidinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t.

7 Kukąxa ámani tse'e ụxyam. Jẹ'ę̣ kąjx tse'e, naajk'ítjada viji kej jẹts
nay'akuvąą'najada. Ku ve'e ve'em xtóndat, mputąkajadapts miits jẹ'ę̣
ve'e jẹtse'e mtsapkọ́tstat. 8 Ax juu' tse'e dụnuvinkọpkikąjxp, yą'ąts
jẹ'ę̣ ve'e: Ọọy tse'e mtunnachọ́kjadat to'k jado'k. Kụx ku xa ve'e jẹ
jayu ve'em ñachọ́kjada, namyẹẹ'kxụxjụdup tse'e jẹ ka ọ́yap juu' ve'e
natyo'nụxjụdup. 9 Napyąmjada ọy jayu mąąt jẹ jẹ'yva jayu. Ka'a
tse'e xnụkọ'ọvyinmáyadat ku ve'e ve'em xtóndat. 10 Jẹ Nte'yam tse'e jẹ
maa'yụn jẹ putąjkin mmọọjyjụdu pąn vintsọ ve'e to'k pąn vintsọ ve'e
jado'k xputąkadat. Ọy tse'e xyaktóndat jẹ may viijn maa'yụn putąjkin
juu' ve'e jẹ Nte'yam mmọọjyjụdup. 11 Pąn pąn xa ve'e kọjtstup, va'an
tse'e dụkọtsta ax jo'n jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpada. Pąn pąn tse'e
jẹ jayu dụputąjkidup, va'an tse'e ve'em dụtonda jẹ mąkkin mąąt juu'
ve'e jẹ Nte'yam mọọjyjụdup, ve'em tse'e jẹ Nte'yam yakmąja yakjaan-
cha y'ijtnit jẹ Jesucristo kąjx pąn ti ve'e yaktoomp. ¡Jẹ Nte'yam tse'e
dụjayẹjpnup jẹ mąjin jẹ jaanchin jẹts jẹ mąkkin xą'ma kąjx! Amén.

Ku jẹ jayu chaachpaa'tta kụxe'e dụjaanchjávada jẹ Jesucristo

12 Ọọy ąts miitse'e ntuntsọkta. Ka'ats miitse'e xtuk'atụ́vadat jẹ tsaach-
paatụn juu' ve'e myaknajxtup, ka'a tse'e mvinmáydat jẹts ve'eme'e kya-
jatta juu' ve'e dụjaanchja'vidup jẹ Jesucristo. 13 Xọọndụkta ku ve'e ve'em
mjatta. Kụx ku xa ve'e mtsaachpaa'tta ax jo'n jẹ Cristo chaachpaaty jo'n,
ọọy tse'e mtunxọọndụktat jẹ xąąj ku ve'e jẹ Cristo ñaajknụkẹ'xnatąjkijinit
jẹ myąjin mąąt. 14 Xọọn xa miitse'eda pąn mvinkọjtspẹjtjụdupe'e jẹ
jayu kụxe'e xpanąjkxta jẹ Cristo, kụx yą'ą ve'e dụyaknụkẹ'xnatąjkip jẹts
m'ijttupe'e jẹ Espíritu Santo mąąt, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam jya'vin
kąjxm jẹtse'e ọọy jẹ mąjin dụtunjayep. 15 Pąn mtsaachpaattup tse'e,
va'an tse'e mtsaachpaa'tta ka jẹ'ę̣ kąjxap ku ve'e jẹ jayu xyak'ọọ'kta,
mmẹẹ'tsta, mtọkintonda, ukpụ xtuktąkada juu' ve'e mkapaatjụdup.
16 Ax pąn mtsaachpaattup tse'e jẹ'ę̣ kąjx ku ve'e xjaanchjávada jẹ Je-
sucristo, ka'a tse'e xtuktsọ'ọtyóndat, jẹ'ę̣ ve'e mọ'ọda jẹ kukọjtsụn jẹ
Nte'yam kụx jẹ Cristo jẹ jyayu miitse'eda.
17 Tą tse'e jẹ tiempo jyẹ'yni jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ jyayu
dụtọkimpayọ'ọyụt. Ax pąn ụụ'm tse'e xtọkimpayọ'y'ukva'numdup,
¿vintsọs jẹ'ę̣ ve'e kyukąjxinit mąąt jẹ'ẹda juu' ve'e dụkajaanchja'vidup jẹ
ọy kąts jẹ ọy ayook juu' ve'e jẹ Nte'yam yakmiin? 18 Ve'em xa jẹ'ę̣ ve'e ax
jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Pąn tso'ox xa jẹ'ę̣ ve'e jẹtse'e tsą'ąk y'íttat jẹ jayu juu' ve'e tụv jáyuvidup
joojntykidup,
¿tiinumts jẹ'ę̣ ve'e játjadap náxjadap jẹ'ę̣ juu' ve'e jẹ Nte'yam
dụkajaanchja'vidup jẹtse'e tyọkintonda?

Jidụ'ụm tse'e vya'añ. 19 Ax ve'em tse'e, jẹ'ẹda pąn pąn jatye'e tsaachpaat-
tup kụx chąjkpe'e jẹ Nte'yam jẹtse'e chaachpaa'ttat, va'an tse'e dụtonda
jẹ y'ọy jẹ'ę̣ jẹtse'e to'k aaj to'k jọọt ñapyąąjmjidinit jẹm jẹ'ę̣ y'am kyą'm
pąne'e pąąjmjụdu jẹtse'e xą'ma kąjx dụkutyún jẹ y'ayook.

5

"Ix'itta jẹ Nte'yam jẹ jyayu"

1 Ąts, jẹ mąj ónụk, to'k juu' ve'e dụnụvinténip jẹ jaanchja'vivatąjk.
N'ix ątse'e vintsọ ve'e jẹ Cristo chaachpaaty ku ve'e y'uk'ąą'k,
nụto'k ątse'e juu' ve'e jẹ Cristo mąąt dụjayẹjppap jẹ mąjin juu' ve'e

yaknukẹ'xnatąkap ux'ook. 2 Jidu'umts ątse'e nmunoo'kxtukta pąn pąn
jatye'e dunuvinténiduvap jẹ jaanchja'vivatąjkta: Ix'itta jẹ Nte'yam jẹ
jyayu. Tsokta jẹtse'e ve'em xtóndat, ve'em ax jo'n jẹ Nte'yam dutsąk.
Ka'a tse'e mmẹjts'aajadat ka'a tse'e mmẹjtsjootadat ku ve'e ve'em
xtóndat. Ka jẹ meen kąjxape'e xtóndat juu' ve'e mtukkądaakjudup, jẹ'ẹ
kąjxe'e kuxe'e xtsokta jẹtse'e jẹ jayu xputąkadat. 3 Ka'a tse'e x'íxtat
vintso ve'e xyakkutojkjadat jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam mtukkątąjkijidu
jẹtse'e x'ix'íttat, jẹ nu'ixvaatsune'e m'íttat jẹts jẹ'ẹ ve'e dunujávadat
vintso ve'e jẹ Nte'yam dutsąk jẹtse'e jyoojntykadat. 4 Ax ku tse'e jẹ
Mąją Vinténiva ñaajknukẹ'xnatąjkijinit, mmoojyjidinupts miits jẹ'ẹ ve'e
jẹ o'yin juu' ve'e ooy jẹ mąjin mąąt jẹtse'e xą'ma kąjx y'ijtnit, ka'ats jẹ'ẹ
ve'e vye'ema ax jo'n jẹ pi'k ojts aajy ta'aky juu' ve'e jẹ corona jo'n pum
jẹtse'e jatyji ñii'kxni, juu' ve'e yakmooyp pąne'e mąądaakp ku ve'e jẹ
jayu ñañomkijpxju.
5 Nay ve'empa jẹ muutskit ónukta, napyąmjada jẹp jẹ mújit ónuk kyą'p
pya'tkup. Va'an tse'e to'k jado'k xjayẹpta jẹ nuu'k aaj jẹ nuu'k joot
jẹtse'e mnapyutąkajadat. Kux jidu'ume'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
"Cho'oxpujkp jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam pąn pąn jatye'e namyájijup; ax ty-
oojnjip tse'e jẹ jayu jẹ maa'yun juu' ve'e jẹ nuu'k aaj jẹ nuu'k joot
dujayẹjptup." Jidu'um tse'e vya'añ. 6 Ax ve'em tse'e, napyąmjada nuu'k
aaj nuu'k joot jẹm jẹ Nte'yam y'am kyą'm, ve'em tse'e myakmájajadat jẹ
xąąj juu' ve'e jẹ Nte'yam ñupąąjmtki. 7 Pąmda jẹm jẹ Nte'yam y'am kyą'm
pąn ti ve'e mvinmaaydup, kux myakkópkijidup miits jẹ'ẹ ve'e.
8 Naajk'ítjada viji kej jẹts nakyujoojntykajada, kux jẹ mtso'oxpąjkpada,
jẹ ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsąnikąjxp jẹ ko'oyjayuvaptąjkta, ve'em
xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ león juu' ve'e yu'oo'kjup jẹtse'e yaaxp
tyunvídut, jẹ'ẹ tse'e tyun'íxtip vintso ve'e jẹ jayu duyakvintókidat.
9 Mąkk tse'e xjaanchjávadat jẹ Jesucristo, ka'a tse'e xkuvąktat juu' ve'e
jẹ ko'oyjáyuvap chąjkp, mnuja'vidinupe'e jẹts ve'empa ve'e chaach-
paa'tta pąn nuvinxupe'e chąąnada to'k it to'k naxviijn pąn pąn jatye'e
dujaanchja'vidup jẹ Jesucristo. 10 Jẹ'ẹ ve'e ku ve'e to'k muk m'itta jẹ
Cristo mąąt, jẹ'ẹ kąjx tse'e jẹ Nte'yam myaaxuxjidi jẹtse'e m'ijttinit joma
ve'e xą'ma kąjx jẹ mąjin dujayep. Ax ku tse'e jẹ tsaachpaatun xyaknáxtat
ku ve'e vẹẹ'n yą it jyaa'knáxut, van'it tse'e jẹ Nte'yam mąkk myaktaajnji-
dinit jẹ'ẹ mąąt, ve'em tse'e m'ijttinit ax jo'n jẹ tąjk jẹ tyuktsoo'ntkun juu'
ve'e ni vintsova kaxiimp. 11 ¡Jẹ Nte'yam tse'e dujayẹjpnup jẹ kutojkun
xą'ma kąjx! Amén.

Ku jẹ Pedro kyojtskukąjxini

12 Jẹ Silas juu' ątse'e n'útsip jẹ Mąją Vintsąn kąjx jẹtse'e oy dukutyún
juu' ve'e jẹ Mąją Vintsąn chąjkp, yą'ąts ątse'e xputąjkip jẹts ątse'e
vẹẹ'n nja'a. Nkojtsmąkkavaandup ąts miitse'eda. Jẹ tuvąkojtsun ątse'e
mpuump jẹts juu' ątse'e njaayp, jẹ maa'yunts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam
jẹ jayu tyoojnjip. Tąm tse'e mnaajk'ijtjidinit jẹ Nte'yam mąąt.
13 Máyame'e jẹ Dios mkẹjxuxjada jẹ jaanchja'vivatąjk juu' ve'e ijttup
Babilonia, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam vinkoojnjuduva. Máyame'e jẹ Dios
mkẹjxuxjuduva jẹ Marcos juu' ątse'e n'onukja'vip. 14 Nachẹẹ'njada to'k
jado'k jẹ tsojkun mąąt juu' ve'e mjayẹjptup kuxe'e xjaanchjávada jẹ
Jesucristo. Jyayẹjptinupe'e jẹ oy jooot nujom juu' ve'e to'k muk ijttup jẹ
Cristo mąąt.

Ya̱ꞌa̱ tseꞌe je̱ mume̱jtsk na̱k juuꞌ veꞌe je̱ Pedro jyaay

1 A̱tseꞌe je̱ Simón Pedro, je̱ Jesucristo je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa je̱ts je̱
kyuká̱tsiva. Máyam a̱ts miitseꞌe je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta. Je̱ nYaktso̱o̱kpamda
Jesucristo, je̱ Nteꞌyam, tyuumpts je̱ꞌe̱ veꞌe juuꞌ veꞌe pyaatyp yꞌake̱e̱guip,
je̱ꞌe̱ tseꞌe mmo̱o̱jyju̱du je̱ jaanchjaꞌvin, veꞌem ax joꞌn a̱atseꞌe xmo̱o̱yva.
¡O̱o̱yts je̱ꞌe̱ veꞌe tyunꞌo̱ya je̱ jaanchjaꞌvin juuꞌ veꞌe xmo̱ꞌyumdu!
2 O̱o̱yeꞌe xtunjayé̱ptat je̱ kunooꞌkxu̱n je̱ts je̱ o̱y jo̱o̱t je̱ꞌe̱ ka̱jx ku veꞌe
xꞌíxada je̱ Nteꞌyam je̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesús.

Tonda juuꞌ veꞌe du̱yaknu̱ke̱ꞌxnata̱jkip je̱ts mvinko̱o̱jnju̱du veꞌe je̱ Nteꞌyam

3 Je̱ Nteꞌyam tseꞌe xmo̱ꞌyumdu pa̱n ti veꞌe xkaꞌijtjimdup je̱tseꞌe njoojn-
tykimdinit ax joꞌn je̱ꞌe̱ veꞌe du̱tsa̱k. Veꞌem tseꞌe du̱tuujn je̱ nu̱jaꞌvin ka̱jx
juuꞌ veꞌe njaye̱jpumdup je̱ Cristo ka̱jx, je̱ꞌe̱ je̱ mya̱jin ka̱jx je̱ yꞌo̱y jo̱o̱tin
ka̱jxeꞌe xyaaxjimdi. 4 Ku veꞌe veꞌem du̱tuujn, xyaktaajnjimdu tseꞌe je̱
ma̱ja̱ vaandu̱k juuꞌ veꞌe o̱y je̱ts tsoj, veꞌem tseꞌe mko̱o̱ꞌkka̱ꞌmijidinit je̱
kyo̱ꞌo̱y je̱ꞌe̱ juuꞌ veꞌe ijtp yaja naxviijn je̱tseꞌe je̱ jayu du̱yakvinto̱ki, veꞌem
tseꞌe mꞌijttinit o̱y je̱ts vaꞌajts, veꞌem ax joꞌn je̱ Nteꞌyam yꞌit o̱y je̱ts vaꞌajts.
5 Je̱ꞌe̱ ka̱jx tseꞌe vinko̱pk je̱tseꞌe xjaanchjávadat je̱ Jesucristo; ax ka
je̱ꞌe̱jyap tseꞌe ku je̱ꞌe̱ veꞌe xjaanchjávadat, nay veꞌempa veꞌe je̱tseꞌe
xjaye̱jptuvat je̱ tsoj jáyuvin je̱ yakxó̱n jáyuvin; ax ka vanxú̱pjyap tseꞌe,
veꞌempa veꞌe je̱tseꞌe xnu̱jávadat ti veꞌe je̱ Nteꞌyam cha̱jkp; 6 nay veꞌempa
veꞌe je̱tseꞌe mnayꞌakuva̱a̱ꞌnajadat; ax ka je̱ꞌe̱jyap tseꞌeva, nay veꞌempa
veꞌe je̱tseꞌe ijtp xtóndat je̱ yꞌo̱y je̱ꞌe̱; je̱tspa veꞌe mjoojntykadat pa̱n vintso̱
veꞌe je̱ Nteꞌyam yakma̱ja yakjaancha yꞌijtnit; 7 ax ka vanxú̱pjyap tseꞌeva,
veꞌempa veꞌe je̱tseꞌe xma̱a̱tnachó̱kjadat je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta
je̱ tsa̱ꞌa̱da; ax ka je̱ vaatjyap tseꞌe yꞌatu̱va, nay veꞌempa veꞌe je̱tseꞌe
anañu̱joma je̱ jayu xjávadat xtsó̱ktat. 8 Pa̱n veꞌem tseꞌe xtonda je̱tseꞌe
xyaknu̱yojkiꞌata̱ꞌa̱tsta juuꞌ a̱tseꞌe tu̱nka̱ts, kaꞌa tseꞌe nu̱nko̱o̱jyji mjoo-
jntykadat, o̱y tseꞌe xꞌíxadat je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je̱tseꞌe je̱
jayu xputá̱kadat je̱ts je̱ꞌe̱ veꞌe du̱ꞌíxaiduvat. 9 Ax pa̱n pa̱n tseꞌe veꞌem
je̱ vinmaꞌyu̱n du̱kajaye̱jpp je̱tseꞌe veꞌem du̱katún, veꞌemts je̱ꞌe̱ veꞌe ax
joꞌn je̱ viints jayu ku̱yꞌijt, jyaaꞌtyó̱kits je̱ꞌe̱ veꞌe je̱ts je̱ Jesucristo veꞌe
tuknu̱vaatsju je̱ tyo̱kin.
10 Ax veꞌem tseꞌe, utsta ajchta utsta tsa̱ꞌa̱da, je̱ꞌe̱ tseꞌe mꞌíxtadap je̱tseꞌe
nu̱yojk xyaknu̱ke̱ꞌxnatá̱kadat je̱ts je̱ Nteꞌyameꞌe myaaxu̱xju̱du je̱tseꞌe
mvinko̱o̱jnjidi. Pa̱n veꞌem tseꞌe xtonda, ni je̱ vinꞌita tseꞌe mkakaꞌadat je̱p
to̱kin ja̱a̱tp, 11 májum tseꞌe myakꞌavaatsu̱xjadat je̱ it joma veꞌe mtá̱kadat
je̱m je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda kyutojku̱n jo̱o̱tm, je̱ nYaktso̱o̱kpamda Jesu-
cristo jye̱ꞌe̱, je̱ kutojku̱n juuꞌ veꞌe xa̱ꞌma ka̱jx ijtnup.
12 Xa̱ꞌma a̱ts miitseꞌe ntukjaaꞌmyé̱tsta juuꞌ a̱tseꞌe tu̱nka̱ts, ó̱yam je̱ꞌe̱ veꞌe
xnu̱jávada je̱tseꞌe toꞌk aaj toꞌk jo̱o̱t mnaajkꞌítjada je̱ tyu̱v je̱ꞌe̱ ma̱a̱t juuꞌ veꞌe
mkuva̱jktu. 13 Veꞌemts a̱tseꞌe njava je̱ts pa̱n vinxu̱p xa̱a̱j a̱tseꞌe njoojntyka
yaja naxviijn, pyaatyp yꞌake̱e̱guipts je̱ꞌe̱ veꞌe je̱ts a̱ts miitseꞌe nvaajnjadat
je̱tseꞌe veꞌem mjoojntykadat, 14 ku̱x nmu̱jaꞌvip a̱tseꞌe je̱ts tso̱jkeꞌe a̱ts ya̱
njaꞌvin du̱tukvaꞌatsu̱t a̱ts ya̱ nniꞌkx ya̱ nko̱pk juuꞌ veꞌe o̱o̱ꞌkup, veꞌem ax
joꞌn a̱tseꞌe je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo vaꞌajts xvaajnji. 15 Pa̱n joma

vaat a̱tse'e x'o̱'yixju̱, je̱'e̱ a̱tse'e ntuump je̱ts ya̱'a̱ ve'e je̱m mvinma'yu̱n ka̱jxm xa̱'ma xjayé̱ptat ku a̱tse'e a̱a̱'kani nve̱'nat.

Y'ix tse'e je̱ Pedro je̱ Cristo je̱ mya̱jin

16 Ka'a xa a̱a̱tse'e nmutaayvaaty je̱ maaydu̱k ku a̱a̱ts miitse'e
ntuknu̱ja'vidi je̱ ma̱kkin juu' ve'e jyayejpp je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo je̱ts ku ve'e myiijn, ya̱ n'avintso̱ viijnam a̱a̱tse'e ntuk'ix je̱
ma̱jin juu' ve'e jyayejpp. 17 Je̱m xa a̱a̱tse'e nve'na ku ve'e je̱ Nte'yam
je̱ vintsa̱'kin je̱ts je̱ ma̱jin myo̱o̱jyji ku ve'e to'k je̱ ayook yakmo̱tu, je̱
Nte'yam, juu' ve'e nu̱jom du̱nu̱ma̱jika̱jxp, je̱me'e cha̱a̱'n. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ: "Ya̱'a̱ xa ve'e a̱ts je̱ n'Onu̱k, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp, o̱o̱yts a̱ts
ya̱'a̱ ve'e ntuntukxo̱o̱ndu̱k." 18 N'amo̱tunajxts a̱a̱tse'e viinm je̱ ayook
juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm tso̱o̱'n ku a̱a̱tse'e mpejt je̱'e̱ ma̱a̱t joma ve'e je̱
kunuu'kx ko̱pk juu' ve'e ka̱jxm.
19 Ax ya̱'a̱ ka̱jx tse'e, nu̱yojk ma̱kkts a̱a̱tse'e njaanchjáva je̱ ayook juu'
ve'e xyaktaajnjimdu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. Ve'em
xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ax jo'n to'k je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa juu'
ve'e du̱kujajp du̱kuta̱'kxp je̱ja ko̱o̱'ts it ja̱a̱t van'it paat ku ve'e je̱ xa̱a̱j
pyítsumu̱t. O̱y xa ve'e xtóndat pa̱n myakvinkó̱pkadape'e ya̱ ayook van'it
paat ku ve'e o̱y xvinmó̱tudat, ve'eme'e mjáttat ax jo'n je̱ ma̱ja̱ maatsa
ku̱tya̱'kx'ukvaajñ je̱m mja'vin ka̱jxmda. 20 Ya̱'a̱ tse'e du̱nu̱vinko̱pkika̱jxp
je̱tse'e xjaa'myé̱tstat: Ni pa̱na xa ve'e je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx
kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱ko̱jtsva'atsu̱t je̱ Kunuu'kx Jatyán. 21 Ku̱x ka'a ve'e je̱
Nte'yam je̱ y'ayook je̱ jayu tyukje̱'yjidi ku̱x ve'eme'e je̱ jayu du̱tso̱kta, je̱
Espíritu Santo ve'e je̱ jayu je̱ vinma'yu̱n du̱mo̱o̱ydu je̱tse'e du̱ko̱jtsnáxtat
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook.

2

Je̱ yak'ixpa̱jkpada juu' ve'e taayidup
(Judas 4-13)

1 Ax je̱m tse'e y'ijt je̱ israeejlit jayu ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱dup je̱
Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpada, ve'em ax jo'n miits ma̱a̱t y'ijttuvat je̱'e̱
pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱duvap je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpada. Je̱'e̱
tse'e taayadap, tyukyak'ixpá̱ktap tse'e juu' ve'e je̱ jayu du̱yakvintó̱kip,
ka'a tse'e ñatyukpá̱kjadat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, juu' ve'e ku'o̱o̱'kijidu. Ku̱x
tse'e ve'em du̱tóndat, jatyji tse'e vyintó̱kidat. 2 O̱yam tse'e vye'ema,
nu̱may tse'e du̱pana̱jkxtat je̱ kyo̱'o̱y too', je̱ts je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e tyóndap,
kyo̱'o̱ñu̱kó̱tsadapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱ tyu̱v je̱'e̱. 3 Ku̱x o̱o̱ye'e je̱ meen
du̱tunnas'ayó̱vada, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ jayu juu' ve'e natyijju̱dup je̱ts je̱'e̱
ve'e je̱ jayu du̱tuk'íxtup je̱ tyu̱v je̱'e̱, je̱'e̱ tse'e mtukmumaaydu̱kjadap juu'
ve'e je̱ jayu myutaayvaattup. Ve'em tse'e du̱tóndat je̱tse'e mpa̱jku̱xjadat
je̱ meen juu' ve'e mjaye̱jptup. Ju̱jpani tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱pa̱a̱jmtki
je̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydinit, yakvintó̱kijadapts je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam.
4 Ka'a xa ve'e je̱ Nte'yam du̱to̱kinmee'kx je̱ aangelesta̱jk juu'
ve'e to̱kintoondu, y'avíppidinuts je̱'e̱ ve'e je̱m it jo̱o̱tm juu' ve'e
du̱nu̱'ava'tika̱jxp, je̱m tse'e du̱yak'itta ako̱o̱'ts it jo̱o̱tm van'it paat
ku ve'e je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydinit, ve'em je̱'e̱ ve'e y'itta ax jo'n
je̱ poxu̱nta̱kjayu juu' ve'e cadena tsum. 5 Ka'ava tse'e je̱ Nte'yam
du̱to̱kinme̱e̱'kxpa je̱ ju̱jpit jáyuda, kye̱jxe'e je̱ na̱a̱kuko̱ma je̱tse'e
du̱yakkutó̱kini je̱ ko̱'o̱y jáyuda, je̱ Noeejji ve'e yaktso̱o̱k, je̱'e̱ juu' ve'e

jẹ jayu dụvaajnji juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, jẹts janụvuxtojtụk
jẹ jayu. 6 Nay ka'ava tse'e jẹ Nte'yam dụtọkinmẹẹ'kxpa jẹ jayu juu'
ve'e tsụụnidup y'ijt jẹm sodómait jẹts gomoorrait kyajpụn kạjxmda,
jẹ jạạjn mạạt tse'e dụyakkutọ́kini, ve'em tse'e jẹ jayu dụnụjávadat jẹts
tyukkuvejtpe'e jẹ Nte'yam jẹ jayu jẹ tyọkin. 7 Jẹ Nte'yam tse'e dụyaktsọọk
jẹ Lot, to'k jẹ ọy jayu juu' ve'e tụv jáyuvip joojntykip y'ijt jẹtse'e ọọy
tyunvinma'yụnmọọjyji jẹ jayu jẹ kyọ'ọy joojntykin kạjxta juu' ve'e
dụkamạjạpạạmdu ti ve'e jẹ Nte'yam chạjkp. 8 Kụx ku ve'e jyoojntyki jẹ'ẹ
mạạt jẹ Lot, juu' ve'e tụv jáyuvip joojntykip y'ijt, y'ix myọ́tuts jẹ'ẹ ve'e juu'
ve'e tyoondu kyọjtstu ka ọ́yap, ọọy tse'e dụtunnụtsaachvinmaajy jẹ jayu
jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e tyoondu. 9 Ax ve'em tse'e jẹ Nte'yam dụnụjava
vintsọ ve'e dụputạ́kadat jẹ jayu juu' ve'e tụv jáyuvidup joojntykidup
jẹtse'e ve'em kyaka'adat jẹp tọkin jạạtp, ñụja'vivapts jẹ'ẹ ve'e vintsọ
ve'e apạạmdụkani dụjayep jẹtse'e dụmọọynit jẹ tsaachpaatụn jẹ tọkin
toompatạjkta, 10 jẹ'ẹ ve'e vinkọpk pạn pạn jatye'e dụyaktoondup jẹ
y'avintsọ vinma'yụnda jẹtse'e kyanapyạ́mjada jẹp kutojkụn pa'tkup.

Ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e chạ'ạgada jẹ jayu juu' ve'e natyijjụdup jẹ Nte'yam jẹ
y'ayook kọjtsnajxpada, mạj tse'e ñayjávajada, vyinkọjtspẹjttupts jẹ'ẹ ve'e
pạn pạn jatye'e ijttup jẹm tsapjọọtm. 11 Ax ka'a tse'e ve'em dụtonda jẹ
aangelestạjk. Ọyam tse'e nụyojk jẹ mạkkin jẹts jẹ kutojkụn dụjayẹpta jẹ
aangelestạjk jẹts ni ka'a ve'e jẹ jayu juu' ve'e ve'em natyijjụdup, ka'a tse'e
jẹ aangelestạjk dụnụxạ'ạada jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk pạn pạn jatye'e
ijttuvap jẹm tsapjọọtm.

12 Ax jẹ jayu tse'e juu' ve'e ve'em natyijjụdup, jẹ'ẹ tse'e dụtoondup
juu' ve'e chọjktup jẹ y'avintsọ vinma'yụn kạjxta, ve'em xa jẹ'ẹ ve'eda ax
jo'n jẹ tạ́nụk juu' ve'e dụkatipayọ'yp, juu' ve'e kẹ'xp jẹtse'e yakmátsụt
jẹtse'e y'ọọ'kụt, ka'a tse'e dụvinmọ́tuda jẹ mạjin juu' ve'e jyayẹjptup pạn
pạn jatye'e vyinkọjtspẹjttup. Vintọ́kidapts jẹ'ẹ ve'eda, ve'em ax jo'n jẹ
yukjọọtmit tạ́nụk ku ve'e jatyji jẹ y'ọọ'kụn yakmạ'ạ. 13 Tsaachpaa'ttapts
jẹ'ẹ ve'e ve'em ax jo'n jẹ viijnk jayu dụyaktsaachpaatti. Ọọy tse'e
dụtuntsọkta jẹtse'e xụụjụn dụtóndat jyatía juu' ve'e y'ọyja'vidup,
tsọ'ọtyo'nụnts jẹ'ẹ ve'e jẹts ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga juu'
ve'e tyoondup ku ve'e xmạạtkáyda xmạạt'oo'kta. Ọọyts jẹ'ẹ ve'e
dụtun'ọyjávada ku ve'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ dụtonda.

14 Ku ve'e jẹ tạ'ạxtạjk dụ'ixta, myạạtnayjayẹpuvaajnjụdupts jẹ'ẹ ve'e.
Ka'a tse'e dụmasọ'ọkta jẹ kyọ'ọy joojntykinda. Vyin'ạạ'ndupts jẹ'ẹ ve'e jẹ
jayu juu' ve'e dụka'ọynụja'vidup juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp. Yujta tse'e
jẹtse'e dụnas'ayọ́vada pạn ti jaty. Kọ'ọy nụkọtsa tse'e y'itta. 15 Myasọọktu
tse'e jẹ tụvụtoo' jẹtse'e tyoo'tọ́kidi, pyanạjkxtu tse'e jẹ too' juu' ve'e jẹ
Balaam pyạjk, jẹ Beor jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ meen dụ'ukpạkuvaan jẹ
kyọ'ọy jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e y'uktonuvaan. 16 Ax tuknạ'mụxju tse'e to'k jẹ
burra juu' ve'e mukọjtsju jẹ jayu jẹ y'aaj jẹ yọ'kt mạạt. Ọyame'e jẹ Balaam
dụkọjtsnajxy jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam dụyakjajty
jẹts jẹ'ẹ ve'e dụtónụt juu' ve'e ka víjap y'uktonuvaan.

17 Ve'em xa ve'e jẹ jáyuda ax jo'n jẹ mo'ot juu' ve'e tụtyạạtsni, ve'em
ax jo'n jẹ vínụts juu' ve'e jẹ mạkk pọj ọọy tunyakpapọjjup, ñụpạạjmtki
tse'e jẹ Nte'yam jẹtse'e y'ijttinit joma ve'e dụnụkọọ'tsikụ́x. 18 Namyạ́jijup
tse'e dụkọtsta juu' ve'e kyanụja'vidup, vaandupts jẹ'ẹ ve'e jẹts ka'a jẹ'ẹ
ve'e tyọ́kina ku ve'e jẹ jayu jẹ y'avintsọ vinma'yụn dụyaktún, ve'em
tse'e dụvin'ạạ'nda jẹ jayu juu' ve'e námnum dụmasọọktup jẹ kyọ'ọy

too'. 19 Tyukvinva'nidupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e naspạka y'íttat; ax viinm tse'e
y'itta jẹm jẹ tọkin kyạ'm. Kụx jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu myutuump myupụjkp
pạn ti ve'e kạ'mijup. 20 Kụx pạn tạ tse'e jẹ vin'ạạ'mpa dụnụjávada jẹ
nMạjạ Vintsạ́namda jyẹ'ẹ, jẹ nYaktsọọkpamda Jesucristo jyẹ'ẹ, jẹts jẹ'ẹ
kạjx tse'e dụmasọọkti jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e ijtp yaja naxviijn, pạn
myạạtnavyạạ'njidinuvapts jẹ'ẹ ve'e jado'k nax jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy
jẹ'ẹ, nụyojkts jẹ'ẹ ve'e jẹp tọkin jạạtp tyándat jẹ jáyuda jẹts ka'a ve'e ku
ve'e kụdụkanụja'vidi jẹ tyụv jẹ'ẹ. 21 Nụyojk ọy xa ve'e kụy'ijtụxjidi jẹ
jayu ku ve'e kụdụkanụja'vidi juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip jẹts ka'a ve'e
ku ve'e dụnụjávada jẹ kunuu'kx pava'nụn juu' ve'e yakvaajnjidu jẹtse'e
dụmasọọktini. 22 Ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n yạ kạts: "Y'avimpijtinuvapts
jẹ'ẹ ve'e jẹ ok juu' ve'e tụdụ'uk'ụụ'ts", nay ve'empa tse'e: "Jẹ kẹẹm juu'
ve'e tụy'uktsi'iv, namyọ'ọtspatạạ'pjinuvapts jẹ'ẹ ve'e jado'k nax".

3

Miinnuvap tse'e jado'k nax jẹ Mạjạ Vintsạ́n

1 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, yạ'ạ ve'e
jẹ mumẹjtsk nạk juu' ạts miitse'e ntuknụja'yidup. Yam ạtse'e mẹjtsk
nạk kạjxm mpụm jẹtse'e ntukjaa'myẹ́tstat juu' ve'e mnụja'vidup,
ve'em tse'e ọy xpayọ'ọydat juu' ve'e ọy jẹts va'ajts. 2 Ntsạjkp xa
ạtse'e jẹtse'e xjaa'myẹ́tstat juu' ve'e jụjpani y'ava'nidu jẹ Nte'yam jẹ
vya'ajts jọọt ayook kọjtsnajxpatạjkta, nay ve'empa jẹ pava'nụn juu'
ve'e myakta'nụxjụdu jẹ kyukạ́tsiva kạjxta jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹ nYak-
tsọọkpamda. 3 Muto'k viijn, nụjávada tse'e jẹts ku ve'e tyạ́minit jẹ itạkạx,
jẹm tse'e jẹ jayu vyẹ'nadat pạn pạn jatye'e dụtóndap jẹ ka ọ́yap juu' ve'e
chọjktup jẹ y'avintsọ vinma'yụn kạjx. Mtukxi'ikjadapts miits jẹ'ẹ ve'e,
4 jidụ'ụm tse'e vya'andat: "Ve'em xa miitse'e mva'anda jẹts yaktaane'e
jẹ Jesús jẹ kọjtstán jẹts miinnuvap jẹ'ẹ ve'e jado'k nax. ¿Ax jómats jẹ'ẹ
ve'e y'it? ẹọ'ktu xa ve'e jẹ jụjpit jáyuda. Ve'em ax jo'n y'ijt ku ve'e
yạ it chọọ'ntk, nay vanxụ́pjyamts jẹ'ẹ ve'e y'it ụxyam paat." Jidụ'ụm
tse'e vya'andat. 5 Ax akẹjxtkam tse'e dụkamạjạpạmda jẹts jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook kạjx tse'e jụjp xụp jyẹji yạ tsajmit it jẹts yạ naxviijnit it. Jẹ
nạạj kạjx tse'e jẹts jẹm nạạj itụkojkm jẹ naax yakpụụjm. 6 Jẹ nạạj kạjxpa
tse'e jẹ Nte'yam dụyakvintọki jẹ jụjpit naxviijnit it ku ve'e jẹ nạạkukọ́ma
tyoojnji. 7 Jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kạjxpa tse'e yạ tsajmit it jẹts yạ naxviijnit
it apạạmdụka dụyak'it jẹtse'e kyutọ́kiyụt jẹ jạạjn mạạt. Ve'em tse'e
dụyak'it van'it paat ku ve'e yaktọkimpayọ'ydinit jẹtse'e vyintọ́kidinit jẹ
jayu juu' ve'e kọ'ọyjoojntykidup.

8 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, jaa'myẹ́tsta
tse'e jẹts ve'eme'e jẹ Nte'yam dụjava to'k xạạj ax jo'n miijl joojnt kụy'ijt,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e dụja'viva miijl joojnt ax jo'n to'k xạạj kụy'ijt. 9 Ka'a xa
ve'e jẹ Nte'yam dụjakakutyonuva'añ juu' ve'e vyaajntk, ka'a tse'e jatyji
jẹ jayu jẹ tyọkin dụtukkuvet, ve'em jẹ'ẹ ve'e dụjatsạk jẹtse'e ni pạna
kụkyavintọki, jyatsạjkpts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e kụvyinmayụmpijttini jẹtse'e
kụdụmasọọktini jẹ kyọ'ọy joojntykinda.

10 Ve'em ax jo'n jẹ jayu kavinmaayp y'it ku ve'e jẹ mẹẹ'tspa jye'ya kọọ'ts
jẹtse'e myẹẹ'tsụt, nay ve'empa tse'e kavinmaayp jẹ jayu vyẹ'nadat jẹ xạạj
ku ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n myiinnuvat. Ve'emts jẹ'ẹ ve'e mạkk yakmọtu
van'it ax jo'n jẹ tọya pyụj cha'pxy, tọkyạ́xupts jẹ'ẹ ve'e pạn ti jatye'e ijtp
jẹm tsajviinm jẹts yaja naxviijn.

11 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, kụxe'e yạ'ạ nụjom kyutọkikáxụt, ¿vintsọs jẹ'ẹ ve'e
dụtsạk jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ myạjin kạjx njoojntykimdat nmaxviijnim-
dat? Ve'em tse'e dụtsạk jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ myạjin kạjx njoojntykim-
dinit 12 namvaate'e n'a'íxumda jẹ xạạj juu' ve'e jẹ Nte'yam ñụpạạjmtki.
Jẹ'ẹ tse'e mtóndap mkọ́tstap vintsọ ve'e jatyji jẹ xạạj myínụt. Jẹ xạạj
tse'e yạ tsajmit it tyọkyạjxnit, tukjạ'yikạjxnupts jẹ'ẹ ve'e juu' jatye'e ijtp
jẹm tsajviinm, kụx mạkke'e ọọy tyuntọ́yụt. 13 Ax jẹ Nte'yam tse'e vaan
jẹts jẹ́jape'e jẹ nam tsajp jẹ nam naax, jẹm joma ve'e yaktónụt juu' ve'e
pyaatyp y'akẹẹguip. Ax jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e n'a'íxumdup.
14 Ax ve'em tse'e, miitsta, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, a'ixta ku ve'e jẹ
xạạj jyẹ'ynit. Jẹ'ẹ tse'e mtóndap mkọ́tstap jẹtse'e jẹm jẹ Nte'yam vyinko-
jkm m'ijttinit ọy jẹts va'ajts, ka'a ve'e pạn jẹ tọkin mạạt mpaa'tjadat, ọy
jọọte'e m'ijttinit jẹ'ẹ mạạt. 15 Payọ'ọyda vintsọ ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu
jẹ tyọkin jatyji dụkatukkuvẹtta. Ve'em tse'e dụtún jẹtse'e dụjayẹjptinit
jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, ve'em ax jo'n jẹ n'útsamda jẹ
n'ajchamda Pablo mtuknụja'yijidi jẹ vijin jẹ kẹjụn mạạt juu' ve'e jẹ
Nte'yam mọọjyju. 16 Ve'em yạ'ạ ve'e ax jo'n jẹ Pablo vya'añ jẹm nụjom
nạk kạjxm juu' ve'e jyaayp. Jẹm xa ve'e juu' ve'e tso'ox yakvinmọ́tup
juu' ve'e jyaayp; ax jẹ jayu juu' ve'e dụka'ọynụja'vidup jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụyakkọ́pkada vintsọ ve'e juu' jaty y'íxuva,
kyọjtsvaatstupts jẹ'ẹ ve'e ve'em ax jo'n dụkapaa'ty dụkah'akẹẹga, ve'em
ax jo'n dụtonda mạạt jẹ viijnk nạk juu' ve'e ijttup jẹp Kunuu'kx Jatyán
kụjxp. ¡Naajkvintọ́kijidupts jẹ'ẹ ve'e kụxe'e ve'em dụtonda!
17 Ax miitsta, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, mnụja'vidinupts miits yạ'ạ
ve'e. Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ọ́yame'e tạm m'itta jẹ Nte'yam mạạt, naajk'ítjadats
viji kej jẹtse'e ve'em mkayakka'ajadat jẹp tọkin jạạtp jẹ jayu juu' ve'e
dụkamạjạpạạmdup juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jẹ jayu juu' ve'e jẹ
viijnk jayu dụtuk'íxtup juu' ve'e kyapaatyp kyah'akẹẹguip. 18 Pạn vintsọ
ve'e yạ it ñaxy, jẹ'ẹ tse'e mtóndap mkọ́tstap jẹtse'e nụyojk ọy x'íxadat
jẹ nMạjạ Vintsạ́namda, jẹ nYaktsọọkpamda Jesucristo, jẹtse'e nụyojk
mnaajk'ítjadat jẹ myaa'yụn mạạt. ¡Ụxyam jẹts xạ'ma kạjxts jẹ'ẹ ve'e
yakmạja yakjaancha y'ijtnit! Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Juan jyaay

Je̱ Ka̱ts je̱ Ayook tse'e je̱ joojntykin du̱ka̱'mip

1 Je̱ Ka̱ts je̱ Ayook ka̱jxts a̱ts miitse'e nnu̱jáyada. Je̱'e̱ tse'e je̱ joojntykin du̱ka̱'mip, je̱'e̱ tse'e ijt ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na. N'amo̱tunajxts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e, je̱ts a̱a̱tse'e ya̱ nviijn ntuk'ix, je̱ts a̱a̱tse'e ya̱ nka̱'a̱j ntukta̱a̱jn. 2 Je̱'e̱ tse'e jayuvimpijt je̱tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja a̱a̱ts nvinkujk. Ax je̱'e̱ pa̱n a̱a̱tse'e n'ix, je̱'e̱ tse'e jye̱'e̱ juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidup. Je̱'e̱ tse'e du̱ka̱'mip je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Je̱ Nte'yam ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja a̱a̱ts nvinkujk. 3 Ax je̱'e̱ pa̱n a̱a̱tse'e n'ix nmo̱tu, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidup je̱tse'e xjaye̱jptuvat a̱a̱ts ma̱a̱t je̱ joojntykin juu' je̱'e̱ ve'e yajkyp. Ax je̱ joojntykin juu' a̱a̱tse'e yakmo̱o̱y, njaye̱jppts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e ma̱a̱t je̱ Dios Tee' je̱ts ma̱a̱t je̱ y'Onu̱k Jesucristo. 4 Ntuknu̱ja'yidupts a̱ts miits ya̱'a̱ ve'e je̱tse'e pu'uk avaada nxo̱o̱jntkumdinit.

Tum je̱ ajajtk ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam

5 Je̱ ayook tse'e juu' a̱a̱tse'e xvaajnji je̱ts a̱a̱tse'e n'amo̱tunajxy, je̱'e̱ts a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidup. Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e vya'añ: Ni vinxu̱pa xa ve'e ko̱o̱'ts kya'it joma ve'e je̱ Nte'yam, tum je̱ ajajtk ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e. 6 Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts njaye̱jpumdupe'e ya̱ joojntykin je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱tse'e nto̱kinto'numda, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, taayimdupts u̱u̱'me'e je̱tse'e nkato'numda je̱ tyu̱v je̱'e̱. 7 Ax pa̱n nto'numdup tse'e je̱ tyu̱v je̱'e̱, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tún je̱ tyu̱v je̱'e̱, ijtumdup tse'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ajajtk it ja̱a̱t, njaye̱jpumdup tse'e ya̱ joojntykin je̱ Nte'yam ma̱a̱t, je̱ts je̱ y'Onu̱k Jesús je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx tse'e xtuknu̱vaatsumda nu̱jom je̱ ntó̱kinamda.

8 Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts ka'a ve'e je̱ to̱kin njaye̱jpumda, nnavyin'a̱a̱'numju̱dupts u̱u̱'me'e viinm je̱ts ka'a tse'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ y'it yam nja'vin ka̱jxmamda. 9 Ax pa̱n n'ava'nimdupts u̱u̱'me'e je̱ ntó̱kinamda, nnu̱ja'vimdup tse'e je̱ts tyuumpe'e je̱ Nte'yam juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip, xto̱kinme̱e̱'kxumdapts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xtuknu̱vaatsumdat nu̱jom juu' jatye'e ka ó̱yap. 10 Ax pa̱n va'numdup tse'e je̱ts ka'a ve'e tii je̱ ntó̱kinamda, ve'emts je̱'e̱ ve'e yakvinmo̱tu je̱ts taayipe'e je̱ Nte'yam, ka'a tse'e je̱ y'ayook n'itu̱mo̱'yumda je̱tse'e y'ítu̱t yam nja'vin ka̱jxmamda.

2

Xnu̱ténimdup tse'e je̱ Cristo

1 Miitsta, juu' a̱tse'e n'onu̱kja'vidup, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e ya̱ na̱k nja'a je̱tse'e mkato̱kintóndat. Ax pa̱n pa̱n tse'e nu̱nto̱kintoomp, njaye̱jpumdup tse'e to'k pa̱ne'e xnu̱ténimdup je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm, je̱ Jesucriistots je̱'e̱ ve'e, juu' ve'e du̱toomp du̱ko̱jtsp juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip. 2 Je̱'e̱ tse'e xku'o̱o̱'kimdu je̱tse'e je̱ ntó̱kinamda xtuknu̱vaatsumdinit; ka u̱u̱'mjyap tse'e je̱ ntó̱kinamda xtuknu̱vaatsumdap, nay ve'empa ve'e je̱tse'e du̱tuknu̱vaatstinit je̱ jayu je̱ tyo̱kin vinxu̱p to'k it to'k naxviijn.

3 Va'ajts tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts n'íxamda ve'e je̱ Nte'yam pa̱n nku-
tyo'numdupe'e je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱n. 4 Pa̱n vaamp xa ve'e je̱ jayu: “N'ixa
xa a̱ts je̱'e̱”, je̱tse'e du̱kakutyún je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱n, taayipts je̱'e̱ ve'e, ka'a
ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Nte'yam. 5 Ax pa̱n pa̱n tse'e du̱kutyoomp je̱'e̱
je̱ pyava'nu̱n, pu'uk avaada tse'e je̱m jya'vin ka̱jxm y'it je̱ Nte'yam je̱
cho̱jku̱n. Jidu̱'u̱m tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts ijtumdupe'e je̱m je̱ Nte'yam
jya'vin ka̱jxm: 6 Je̱'e̱ juu' ve'e vaamp je̱ts je̱m je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam jya'vin
ka̱jxm y'it, vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em jyoojntykat ax jo'n je̱ Jesús
jyoojntyki.

7 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, ka'a xa a̱ts miitse'e ntuknu̱jáyada
to'k je̱ nam pava'nu̱n, je̱'e̱ ve'e juu' ve'e m'amo̱tunajxtu je̱tse'e jé̱mani
xjaye̱jp'ukvaandi, je̱ ayookts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e myakvaajnjidu. 8 O̱yam
tse'e vye'ema, ntuknu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e to'k je̱ nam pava'nu̱n
juu' ve'e tyú̱vam, juu' ve'e je̱ Cristo du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts miitse'e
xyaknu̱ke̱'xnata̱jkiduva, ku̱x najxp xa ve'e ya̱ it ku ve'e je̱ jayu y'itta
kupi'ijts kuko̱o̱'ts, ajajnup ata̱'kxnupts je̱'e̱ ve'e u̱xyam je̱ tyu̱v je̱'e̱.

9 Pa̱n vaamp xa ve'e je̱ jayu je̱ts ve'em je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
yo̱'yp je̱ja ajajtk it ja̱a̱t, pa̱n ka'a tse'e du̱tsa̱k je̱ y'uts je̱ y'ajch ma̱a̱t je̱ y'uts
je̱ cha̱'a̱, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'yp je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t.
10 Pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp je̱ y'uts je̱ y'ajch ma̱a̱t je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱, ve'emts
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'yp je̱ja ajajtk it ja̱a̱t, ka'ats je̱'e̱ ve'e
ti ka ó̱yap du̱jayep juu' ve'e yakka'ajup je̱p to̱kin ja̱a̱tp. 11 Ax pa̱n pa̱n
tse'e du̱katso̱jkp je̱ y'uts je̱ y'ajch ma̱a̱t je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱, ve'emts je̱'e̱ ve'e
ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'yp je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱java
pa̱n joma ve'e ñu̱jkx, ku̱x je̱ viints jayu jo'n je̱'e̱ ve'e yo̱'o̱y.

12 Pi'k ónu̱kta, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱x je̱ Nte'yame'e
mto̱kinme̱e̱'kxju̱du je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaanchjávada je̱ Jesucristo.
13 Onu̱k tee'da, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e x'íxada je̱'e̱ pa̱ne'e ijtp
ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na je̱ts u̱xyam paat. Muutskit ónu̱kta,
nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e x'ama̱a̱daaguidi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu'
ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta.

Pi'k ónu̱kta, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e x'íxada je̱ Dios Tee'.
14 Onu̱k tee'da, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e x'íxada je̱'e̱ pa̱ne'e ijtp
ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na je̱ts u̱xyam paat. Muutskit ónu̱kta,
nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e to'k aaj to'k jo̱o̱t m'itta je̱ Nte'yam ma̱a̱t,
je̱me'e mja'vin ka̱jxmda je̱ Nte'yam je̱ y'ayook y'it je̱tse'e x'ama̱a̱daaguidi
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjáyuvapta̱jkta.

Ka'a tse'e xtsó̱ktat je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱

15 Ka'a tse'e xtsó̱ktat je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ni ka'a
tse'e xtonuva'andat juu' ve'e tyoondup pa̱n pa̱n jatye'e
du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. Pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp
je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ka'a tse'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Nte'yam je̱
cho̱jku̱n. 16 Ku̱x nu̱jom je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, je̱ ka ó̱yap juu' ve'e
je̱ jayu cho̱jktup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta, je̱ ka ó̱yap juu' ve'e
je̱ jayu cho̱jktup ku ve'e juu' du̱'ixta, je̱ts je̱ ka ó̱yap ku ve'e je̱ jayu
ñamyá̱jajada ku ve'e juu' du̱'ixta du̱jaye̱pta, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ya̱
ka ó̱yap du̱yakje̱ja, je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ ka̱jx ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e ijtp yaja naxviijn.
17 Tá̱minupts je̱'e̱ ve'e ku ve'e ya̱ it kya̱jxnit ma̱a̱t nu̱jom je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
juu' ve'e je̱ jayu cho̱jktup yaja naxviijn; ax je̱ jayu juu' ve'e du̱toondup

juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jyayejppts jẹ'ẹ ve'e jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

Jẹ tyụv jẹ'ẹ jẹts jẹ taay

18 Miitsta, juu' ạtse'e n'onụkja'vidup, kukạxa ámani xa ve'e ụxyam. Mmọ́tudu tse'e jẹts jéjape'e to'k juu' ve'e jẹ Cristo dụtso'oxpạ́kup; ax jẹja tse'e ụxyam nụmay jẹ jayu juu' ve'e jẹ Cristo dụtso'oxpạjktup. Kụx tse'e ve'em dụtonda, jẹ'ẹ kạjx tse'e nnụja'vimda jẹts kukạxa ámani ve'e ụxyam. 19 Ka'a tse'e jẹ jayu y'uknay'amojkijidini ụụ'm mạạtta, kụx ka'a ve'e y'itta jẹ njáyuvamda. Pạn kụy'itta xa ve'e jẹ njáyuvamda, kụtyaandits jẹ'ẹ ve'e ụụ'm mạạtta; ax kụx tse'e chọọ'ndi, jẹ'ẹ kạjx tse'e nụkẹ'xnatạ́ka tyañ jẹts ka'a ve'e jẹ njáyuvamda y'it.

20 Ax ka'ats miitse'e ve'em ax jo'n jẹ'ẹda, jẹ Cristo tse'e mpạ'mụxjụdu jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Espíritu Santo jẹtse'e xnụja'vikạ́xta jẹ tyụv jẹ'ẹ. 21 Ka'ats ạts miitse'e nnụjáyada ax jo'n to'k dụnụjaya pạn pạn jatye'e dụkanụja'vidup jẹ tyụv jẹ'ẹ, nnụja'yidup ạts miitse'e kụxe'e jẹ'ẹ xnụjávada. Ax mnụja'vidup tse'e jẹts ka'a ve'e jẹ tyụv jẹ'ẹ dụyakjẹja jẹ taay. 22 ¿Pạnts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e taayip? Taayip xa jẹ'ẹ ve'e pạn pạne'e vaamp jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam jẹ Jesús dụvinkạạjn jẹtse'e yakkutojknit. Pạn pạn tse'e vaamp jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam jẹ Jesús dụvinkạạjn jẹtse'e yakkutojknit, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e cho'oxpụjkp, ka'a tse'e dụkuvụk jẹ Dios Tee', ka'a tse'e dụkuvạjkpa jẹ y'Onụk. 23 Pạn pạn xa ve'e dụkakuvạjkp jẹ Dios Tee' jẹ y'Onụk, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ Dios Tee'. Pạn pạn tse'e dụ'ava'nip jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit, jẹmts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jya'vin kạjxm jẹ Dios Tee' jẹts jẹ y'Onụk.

24 Tun'ixta vintsọ ve'e jẹm mja'vin kạjxmda y'ijtnit jẹ Cristo jẹ y'ayook, juu' ve'e m'amọtunajxtu ku ve'e jẹ jayu mva'nụx'ukvaajnjidi. Pạn taampts jẹ'ẹ ve'e, m'ijttinup tse'e jẹm jẹ Dios Tee' jẹts jẹ y'Onụk jya'vin kạjxmda. 25 Ax yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Jesucristo xtukvinva'nimdu, jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

26 Ntuknụja'yidupts ạts miits yạ'ạ ve'e kụx jẹme'e jẹ jayu juu' ve'e dụ'íxtidup vintsọ ve'e mtukmasọ'ọkjadat jẹ Nte'yam. 27 Ax miits kạjxta, taampts jẹ'ẹ ve'e jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e jẹ Cristo jẹm pyạạm. Ka'a tse'e vyinkọpka jẹtse'e pạn juu' mjaa'ktuk'íxjadat; jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm mja'vin kạjxmda, jẹ'ẹ tse'e mtuk'íxjụdup, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyaaya. Ve'em ax jo'n jẹ Espíritu Santo mtuk'íxjidi, tanda tse'e jẹ Cristo mạạt.

Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e ijttup jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta

28 Ax ụxyam tse'e, miitsta, juu' ạtse'e n'onụkja'vidup, m'ijttinupts miitse'e jẹm jẹ Cristo jya'vin kạjxm, ax ve'em tse'e n'ijtumdinit mạkk aaj mạkk jọọt jẹtse'e nkatsọ'ọtyo'numdat jẹm jẹ'ẹ vyinkojkm ku ve'e myiinnuvat. 29 Mnụja'vidup xa miitse'e jẹts pyaatyp y'akẹẹguipe'e juu' ve'e jẹ Cristo tyuump kyạjtsp, ax ve'em tse'e xnụjávada jẹts nụjom pạn pạn jatye'e dụtoondup dụkọjtstup juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e jẹ nam joojntykin mọọjyjụdu.

3

1 Payọ'ọyda ọy vintsọ ve'e jẹ Dios Tee' ọọy xtuntsọjkumda, jẹ'ẹ ku ve'e vya'añ jẹts jẹ'ẹ jẹ y'ónụk ụụ'me'eda. ¡Ax jẹ'ẹ jẹ y'ónụktats ụụ'me'eda!

Jẹ'ẹ̱ kąjx tse'e xka'íxamda jẹ̱ jayu juu' ve'e dụmąątnavyąą'njụdup jẹ̱ naxviijnit jẹ̱ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ̱, kụx ka'a ve'e dụ'íxada jẹ̱ Dios Tee'. 2 Miitsta, juu' ątse'e ǫǫy ntuntsǫjktup, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ónụ̱kta xa ụụ'me'eda. Ǫyame'e kyanụ̱kẹ'xnatą́kanum jẹ̱ts ti ve'e n'ijtumdat, nnụja'vimdinup tse'e jẹ̱ts ku ve'e jẹ̱ Cristo myiinnuvat, ijtumdinup tse'e ax jo'n jẹ'ẹ̱, kụx n'íxumdap ụụ'm jẹ'ẹ̱ ve'e van'it ax jo'n y'it. 3 Anañụjoma pąn pąn jatye'e ve'em jẹ̱ jaanchja'vin dụjayẹjptup, y'íxtidupts jẹ'ẹ̱ ve'e vintsǫ ve'e y'ijttinit ǫy jẹ̱ts va'ajts, ve'em ax jo'n jẹ̱ Cristo y'it ǫy jẹ̱ts va'ajts.

4 Anañụjoma pąn pąn jatye'e tǫkintoondup, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e dụ̱kutyonda jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ pyava'nụ̱n, kụx jẹ̱ tǫkin, jẹ'ẹ̱ jẹ'ẹ̱ ve'e ku ve'e jẹ̱ jayu dụ̱kakutyún jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ pyava'nụ̱n. 5 Ax nmụja'vimdinup tse'e jẹ̱ts jẹ'ẹ̱ kąjxe'e jẹ̱ Cristo myiijn yaja naxviijn jẹ̱tse'e jẹ̱ ntǫ́kinamda xtuknụvaatsumdinit. Ǫyame'e y'ijt yaja naxviijn, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e ti tǫkin dụ̱jayep. 6 Pąn pąn xa ve'e jẹ̱m jya'vin kąjxm jẹ̱ Cristo, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e ñaajk'ítjụ jẹ̱p tǫkin jąątp; ax jẹ̱ jayu juu' ve'e tǫkintoomp, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Cristo dụ'ix, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Cristo dụ'ixa.

7 Miitsta, juu' ątse'e n'onụ̱kja'vidup, ka'a tse'e xyakjáttat jẹ̱tse'e pąn mtukmasǫ'ǫkjadat jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ tyoo'. Jẹ'ẹ̱ juu' ve'e dụ̱toomp juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹ̱guip, tụvts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jyáyuvin jẹ̱ jyoojntykin, ve'em ax jo'n jẹ̱ Cristo tụv jẹ̱ jyáyuvin jẹ̱ jyoojntykin. 8 Ax jẹ'ẹ̱ juu' ve'e tǫkintoomp, jẹ̱ kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e dụ̱nụvintsąnikąjxp jẹ̱ kǫ'ǫyjayuvaptąjkta, jẹ'ẹ̱ jẹ̱ jyayu xa jẹ'ẹ̱ ve'e, kụx jẹ̱ kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e dụ̱nụvintsąnikąjxp jẹ̱ kǫ'ǫyjayuvaptąjkta, tǫkin toompats jẹ'ẹ̱ ve'e van'ítani ku ve'e ka'anum yą it chǫǫ'ndụ̱k vye'na jẹ̱ts ụxyam paat. Jẹ'ẹ̱ kąjx tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onụ̱k myiijn yaja naxviijn jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu kyǫǫ'k'ijttinit jẹ̱m jẹ̱ kǫ'ǫyjáyuvap kyą'm. 9 Jẹ'ẹ̱ pąn pąn jatye'e ijttup jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ónụ̱kta, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e ñaajk'ítjada jẹ̱p tǫkin jąątp, kụx jẹ̱ Nte'yame'e jẹ̱ nam joojntykin mǫǫjyjụdu. Ax ka'a tse'e y'ǫ'yixjada jẹ̱tse'e ñaajk'ítjadat jẹ̱p tǫkin jąątp, kụx jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ónụ̱k jẹ'ẹ̱ ve'eda. 10 Jidụ'ụm xa ve'e nnụja'vimda pąn pąn jatye'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ónụ̱kta jẹ̱ts pąn pąn jatye'e jẹ̱ kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e dụ̱nụvintsąnikąjxp jẹ̱ kǫ'ǫyjayuvaptąjkta jẹ̱ y'ónụ̱kta. Pąn pąn xa ve'e dụ̱toomp juu' ve'e kyapaatyp kyah'akẹẹ̱guip, ka jẹ'ẹ̱pts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ónụ̱k, ka'ava jẹ'ẹ̱ juu' ve'e dụ̱katsǫjkp jẹ̱ y'uts jẹ̱ y'ajch mąąt jẹ̱ y'uts jẹ̱ chą'ą.

Nachǫ́kjada to'k jado'k

11 Yą'ą tse'e jẹ̱ ayook juu' ve'e m'amǫtunajxtu van'ítani ku ve'e jẹ̱ jayu mva'nụ̱x'ukvaajnjidi, jẹ'ẹ̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e nnachǫjkumjadat to'k jado'k. 12 Ka'a tse'e m'íttat ax jo'n jẹ̱ Caín, juu' ve'e ijt jẹ̱ kǫ'ǫyjáyuvap jẹ̱ jyayu jẹ̱tse'e jẹ̱ y'uts dụ̱yak'ąą'k. ¿Ax tyąjx tse'e dụ̱yak'ąą'k? Jẹ'ẹ̱ kąjxe'e kụx ka óyap jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e tyoon jẹ̱ts ǫyts jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e jẹ̱ y'uts tyoon. 13 Utsta ajchta utsta tsą'ąda, ka'a tse'e xtuk'atụ́vadat pąn mkatsǫjkjụdupe'e jẹ̱ jayu juu' ve'e dụmąątnavyąą'njụdup jẹ̱ naxviijnit jẹ̱ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ̱. 14 Ijtumdu tse'e ax jo'n ąą'k kụn'ijtumdi. Ax ka'a tse'e ve'em n'uk'ijtumdini, jẹ̱ nam joojntykin tse'e jẹ̱ Nte'yam xmǫ'yumdu. Jẹ'ẹ̱ kąjxts yą'ą ve'e nnụja'vimda kụx ntsǫjkumdupe'e jẹ̱ n'útsamda jẹ̱ n'ajchamda mąąt jẹ̱ n'útsamda jẹ̱ ntsą'ąamda. Pąn pąn xa ve'e jẹ̱ tsǫjkụn dụ̱kajayẹjpp, taampts jẹ'ẹ̱ ve'e ax jo'n ąą'k kụy'ijt. 15 Pąn pąn tse'e jẹ̱ y'uts jẹ̱ y'ajch ukpụ jẹ̱ y'uts jẹ̱ chą'ą dụ̱katsǫjkp, ve'emts jẹ'ẹ̱ ve'e ax jo'n jẹ̱ yakjayu'ǫǫ'kpa. Ax mnụja'vidinupts miitse'e jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ yakjayu'ǫǫ'kpa dụ̱jayep jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp.

16 Jidu̱'u̱m xa ve'e nnu̱ja'vimda ti je̱'e̱ ve'e je̱ tso̱jku̱n: Je̱ Jesucristo tse'e
xku'o̱o̱'kimdu. Ax ve'em tse'e, cho̱jkpapts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e mputa̱jkimdat
je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda ma̱a̱t je̱ n'útsamda je̱ ntsa̱'a̱amda je̱'e̱ paat
je̱tse'e nku'o̱o̱'kimdat. 17 Pa̱n pa̱n tse'e juu' du̱'ixp du̱jaye̱jpp je̱tse'e du̱'ix
je̱ y'uts je̱ y'ajch ukpu̱ je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱ juu' ve'e katih'ijtu̱xjup, je̱tse'e
du̱katukma̱'a̱t, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Nte'yam je̱ cho̱jku̱n.
18 Miitsta, juu' a̱tse'e n'onu̱kja'vidup, va'an tse'e du̱to'numda juu' ve'e
du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts to'k aaj to'k jo̱o̱te'e je̱ jayu ntso̱jkumda, ka
ko̱o̱jyap tse'e nva'numdat je̱ts ntso̱jkumdupe'e. 19-20 Jidu̱'u̱m xa ve'e
nnu̱ja'vimda je̱ts ijtumdupe'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ts to'k aaj to'k jo̱o̱te'e
n'ijtumda je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk ku ve'e nnayja'vimjada je̱ts to̱kin
ma̱a̱t u̱u̱'me'eda: Ñu̱ma̱jipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ts ka'a ve'e ya̱
nja'vinamda, ñu̱ja'viku̱jxpts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.
21 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, pa̱n ka'a xa ve'e
nnayja'vimjada je̱ts to̱kin ma̱a̱t u̱u̱'me'eda, nayja'vimju̱dupts u̱u̱'me'e
je̱tse'e ntsapko̱jtsumdat, 22 xmo̱'yumdup tse'e je̱ Nte'yam pa̱n ti ve'e
n'amó̱tumdup, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e nkutyo'numda je̱ pyava'nu̱n je̱tse'e
nto'numda juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp. 23 Ax je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱n, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e njaanchja'vimdinit je̱ y'Onu̱k Jesucristo je̱tse'e nnacho̱jkumjadat
to'k jado'k ax jo'n xtukpava'numdi. 24 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱kutyoomp
je̱ pyava'nu̱n, ijtpts je̱'e̱ ve'e je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm je̱tse'e je̱m
jya'vin ka̱jxm je̱ Nte'yam y'it. Ax jidu̱'u̱m tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts ijtp
je̱'e̱ ve'e yam nja'vin ka̱jxmamda, je̱ Espíritu Santo ka̱jx, juu' je̱'e̱ ve'e
xmo̱'yumdu.

4

Payo̱'o̱yda o̱y pa̱n juu' ve'e ijtp je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda

1 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, ka'a tse'e xjaanchjávadat nu̱jom
pa̱n pa̱n jatye'e vaandup je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa je̱'e̱
ve'eda. Payo̱'o̱yda o̱y pa̱n je̱ Nte'yam ka̱jx je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱m jya'vin
ka̱jxmda, uk pa̱n ka'a. Ku̱x je̱ja xa ve'e nu̱may je̱ jayu juu' ve'e natyi-
jju̱dup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpada, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu tyuk'íxtup
juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap jye̱'e̱. 2 Jidu̱'u̱m tse'e xnu̱jávadat pa̱n je̱m jya'vin
ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm: Nu̱jom
je̱ jayu juu' ve'e vaandup je̱ts je̱ Jesucristo ve'e miin yaja naxviijn je̱
jayu ni'kxax kó̱pkax, je̱ Nte'yam ka̱jxts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱m jya'vin
ka̱jxmda; 3 ax nu̱jom juu' ve'e vaandup je̱ts ka'a ve'e du̱jaanchjávada
je̱ Jesús, ka je̱ Nte'yam ka̱jxapts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxmda,
cho'oxpa̱jktupts je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo. Ax m'amo̱tunajxtu tse'e je̱ts je̱'yape'e
juu' ve'e je̱ Cristo du̱tso'oxpá̱kup, ax je̱ja tse'e u̱xyam yaja naxviijn juu'
ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup.
4 Miitsta, juu' a̱tse'e n'onu̱kja'vidup, je̱ Nte'yam je̱ jyayu xa miitse'eda
je̱tse'e x'ama̱a̱daaguidi pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Cristo du̱tso'oxpa̱jktup, ku̱x
ñu̱ma̱jip je̱'e̱ ve'e nu̱yojk pa̱ne'e je̱m mja'vin ka̱jxmda ijtp je̱ts ni ka'a
ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱yakkutojkjip je̱ jáyuda juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱tso'oxpa̱jktup. 5 Mya̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup tse'e je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kyo̱tsta je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱ts je̱'e̱ ka̱jxpa
tse'e y'amo̱tunáxjada pa̱n pa̱n jatye'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. 6 Je̱ Nte'yam je̱ jyáyuts u̱u̱'me'eda. Ax jidu̱'u̱m tse'e
nnu̱ja'vimda pa̱n pa̱ne'e ko̱jtsp je̱ Espíritu Santo ka̱jx je̱ts pa̱n pa̱ne'e

kǫjtsp ka ję̣ Espíritu Santo kąjxap: Ję̣ Espíritu Santo tse'e dụ'ava'nip ję̣ tyụv ję̣'ę̣. X'amǫtunajxumdupts ụụ'm ję̣'ę̣ ve'e pąn pąn jatye'e ję̣ Nte'yam dụ'íxada; ax ka'a tse'e x'amǫtunajxumda pąn pąn jatye'e ję̣ Nte'yam dụka'íxada.

Ję̣'ę̣ pąne'e ję̣ tsǫjkụn dụjayẹjpp

7 Miitsta, juu' ątse'e ǫǫy ntuntsǫjktup, va'an tse'e dụnachǫjkumjada to'k jado'k, kụx ję̣ Nte'yame'e dụyakjẹ́jip ję̣ tsǫjkụn. Pąn pąn xa ve'e ję̣ tsǫjkụn dụjayẹjpp, ję̣ nam joojntykints ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam mǫǫjyjụdu ję̣tse'e ję̣ Nte'yam dụ'ixa. 8 Ax pąn pąn tse'e ję̣ tsǫjkụn dụkajayẹjpp, ka'ats ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam dụ'ixa, kụx jyayejppe'e ję̣ Nte'yam ję̣ tsǫjkụn, ję̣'ę̣ tse'e ję̣ tsǫjkụn dụyakjẹ́jip. 9 Jidụ'ụm tse'e ję̣ Nte'yam dụyaknụkę̣'xnatąjki ję̣ts jyayejppe'e ję̣ tsǫjkụn, ję̣'ę̣ ku ve'e dụkejx ję̣ y'Onụk yaja naxviijn ję̣tse'e ję̣ joojntykin njayẹjpumdinit ję̣ y'Onụk kąjx. 10 Yą'ą xa ve'e dụyaknụkę̣'xnatąjkip ję̣ tsǫjkụn, ka ję̣'ę̣p kụxe'e ję̣ Nte'yam ntsǫjkumdi, ję̣'ę̣ ve'e kụxe'e xtsǫjkumdi ję̣tse'e ję̣ y'Onụk dụkejx yaja naxviijn ję̣tse'e ję̣ ntǫ́kinam xtuknụvaatsumdi. 11 Miitsta, juu' ątse'e ǫǫy ntuntsǫjktup, ję̣'ę̣ kąjx ku ve'e ję̣ Nte'yam ve'em xtsǫjkumda, tun vinkǫpkts ję̣'ę̣ ve'e ję̣tse'e nnachǫjkumjadat to'k jado'k. 12 Ka'a xa ve'e pąn ję̣ Nte'yam dụ'ix; ax pąn nnachǫjkumjụdup tse'e to'k jado'k, yam tse'e nja'vin kąjxmamda ję̣ Nte'yam y'it ję̣tse'e pu'uk avaada ję̣ chǫjkụn njayẹjpumda.

13 Kụx tse'e ję̣ Nte'yam xmǫ'yumdi ję̣ Espíritu Santo, ję̣'ę̣ kąjx tse'e nnụja'vimda ję̣ts ijtumdupe'e ję̣m ję̣ Nte'yam jya'vin kąjxm ję̣ts ję̣'ę̣ ve'e ijtpap yam ụụ'm nja'vin kąjxmamda. 14 N'ixts ąątse'e ję̣ Nte'yam ję̣ y'Onụk, mpụụmpts ąątse'e ję̣ tụvąkǫjtsụn ję̣ts ję̣ Nte'yame'e dụkẹjx ję̣ y'Onụk ję̣tse'e dụyaktsǫ'ǫktat nụjom ję̣ jayu pąn pąn jatye'e tsụụnidup to'k it to'k naxviijn. 15 Pąn pąn xa ve'e dụ'ava'nip ję̣ts ję̣ Jesús ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam ję̣ y'Onụk, ję̣m tse'e jya'vin kąjxm y'it ję̣ Nte'yam ję̣ts ję̣mts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam jya'vin kąjxm y'ijtpa. 16 Ax ve'em tse'e to'k aaj to'k jǫǫt nmụja'vimda ję̣ts xtsǫjkumdup ụụ'm ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam.

Jyayejpp tse'e ję̣ Nte'yam ję̣ tsǫjkụn. Pąn pąn tse'e ijtp ję̣ tsǫjkụn mąąt, ję̣mts ję̣'ę̣ ve'e ję̣ Nte'yam jya'vin kąjxm y'it ję̣ts ję̣mts ję̣'ę̣ ve'e jya'vin kąjxm ję̣ Nte'yam y'ijtpa. 17 Ję̣ Nte'yam tse'e dụyakpookp ję̣ tsǫjkụn juu' ve'e njayẹjpumdup ję̣tse'e to'k aaj to'k jǫǫt n'ijtumdinit ję̣'ę̣ mąąt ję̣ xąąj ku ve'e ję̣ jayu yaktǫkimpayǫ'ynit. Ve'emts yą'ą ve'e kụx ka'a ve'e nmąątnavyąą'numjada ję̣ naxviijnit ję̣ kyǫ'ǫy ję̣'ę̣, ve'em ax jo'n ję̣ Cristo dụkamąątnavyụụ'njụ ję̣ naxviijnit ję̣ kyǫ'ǫy ję̣'ę̣. 18 Ka'a tse'e ję̣ tsą'ąga dụmąątnavyụụ'njụ ję̣ tsǫjkụn. Pąn pu'uk avaada tse'e ję̣ jayu ję̣ tsǫjkụn dụjayẹpta, ka'a tse'e ję̣ tsą'ąga dụjayẹjptuva, kụx ku xa ve'e ję̣ jayu chą'ąga, ję̣'ę̣ kąjx tse'e chą'ąga ku ve'e ję̣ tsaachpaatụn tyukkąda'akjụt. Ję̣ jayu juu' ve'e ję̣ tsą'ąga dụjayẹjpp, ka'ats ję̣'ę̣ ve'e pu'uk avaada ję̣ tsǫjkụn dụjayep.

19 Njayẹjpumdup tse'e ję̣ tsǫjkụn kụxe'e ję̣ Nte'yam xtsǫjkumdi ku ję̣'ę̣ ve'e ka'anum ntsǫjkumda vye'na. 20 Pąn vaamp xa ve'e ję̣ jayu: "Ntsąjkp ątse'e ję̣ Nte'yam", taayipts ję̣'ę̣ ve'e pąn ka'a ve'e dụtsąk ję̣ y'uts ję̣ y'ajch mąąt ję̣ y'uts ję̣ chą'ą. Kụx pąn ka'a xa ve'e dụtsąk ję̣ y'uts ję̣ y'ajch ukpụ ję̣ y'uts ję̣ chą'ą juu' ve'e y'ixp, ¿ax vintsǫts ję̣'ę̣ ve'e dụtsǫ́kụt ję̣ Nte'yam?, juu' ve'e kya'ixp. 21 Yą'ąts ję̣'ę̣ ve'e juu' ve'e xtukpava'numdu: Pąn pąn tse'e ję̣ Nte'yam dụtsǫjkp, tun vinkǫpkts ję̣'ę̣ ve'e ję̣tse'e dụtsǫjkpat ję̣ y'uts ję̣ y'ajch mąąt ję̣ y'uts ję̣ chą'ą.

5

N'amąądaaguimdup tse'e ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę

1 Pąn pąn tse'e dujaanchja'vip jęts ję Jesús ję'ę ve'e ję Cristo, juu' ve'e ję Nte'yam vyinkǫǫn jętse'e yakkutojknit, ję nam joojntykints ję'ę ve'e ję Nte'yam mǫǫjyju. Pąn ntsǫjkumdup tse'e ję ntee'amda, ntsǫjkumduvapts ǫǫ'me'e ję n'útsamda ję n'ajchamda mąąt ję n'útsamda ję ntsą'ąamda. 2 Jidǫ'ǫm tse'e nnǫja'vimda jęts ntsǫjkumdupe'e ję Nte'yam ję y'ónǫkta, ję'ę ve'e ku ve'e ję Nte'yam ntsǫjkumda jętse'e nto'numda juu' ve'e xtukpava'numdup. 3 Jidǫ'ǫm xa ve'e ję Nte'yam ntsǫjkumda, ję'ę ve'e ku ve'e nkutyo'numda ję pyava'nǫn. Ax ka'a tse'e ntso'oxja'vimda jętse'e nkutyo'numdat ję pyava'nǫn. 4 Kǫx nǫjom pąn pąn jatye'e ję Nte'yam mǫǫjyjǫdu ję nam joojntykin, y'amąądaaguidupts ję'ę ve'e ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę. Ax juu' tse'e xtuk'amąądaaguimdup ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę, ję jaanchja'vints ję'ę ve'e juu' ve'e njayęjpumdup. 5 ¿Pąnts ję'ę ve'eda juu' ve'e dǫ'amąądaaguidup ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę? Ję'ęjyji ve'eda juu' ve'e dǫjaanchja'vidup jęts ję Jesús ję'ę ve'e ję Nte'yam ję y'Onǫk.

Juu' ve'e xtuknǫja'vimdup ję Jesucristo

6 Ję Jesucristo tse'e miin yaja naxviijn jętse'e yaknąpejt jętse'e xku'ǫǫ'kimdi. Ka kǫǫjyap tse'e ñąpejt, ve'empa ve'e y'uk'ąą'k. Ję Espíritu Santo tse'e xtuknǫja'vimdup jęts ję Jesús ję'ę ve'e ję Nte'yam ję y'Onǫk, ax ka'a tse'e ję Espíritu Santo tyaaya. 7 Toojk viijn ję'ę ve'e juu' ve'e xtuknǫja'vimdup jęts ję y'Onǫk ję'ę ve'e: 8 ję Espíritu Santo, ję Jesús ję ñąpęjtǫn, jęts ję Jesús ję y'ǫǫ'kǫn. Ǫyam tse'e toojk viijn, to'kji tse'e ję nǫja'vin juu' ve'e xmǫ'yumdup. 9 Njaanchja'vimdup tse'e juu' ve'e ję jayu kyǫjtstup, ax nǫyojk jaanchjávumts ję'ę ve'e ję tǫvąkǫjtsǫn juu' ve'e ję Nte'yam yaktaan, ję'ęts ję'ę ve'e juu' ve'e kyǫjts ję y'Onǫk kąjx. 10 Pąn pąn xa ve'e dǫjaanchja'vip ję Nte'yam ję y'Onǫk, ñǫja'vinupts ję'ę ve'e jęm jya'vin kąjxm jęts ję Nte'yam ję y'Onǫk ję'ę ve'e ję Jesús. Pąn pąn tse'e dǫkajaanchja'vip juu' ve'e ję Nte'yam kyąjtsp, ve'emts ję'ę ve'e yakvinmǫtu jęts taayipe'e ję Nte'yam, kǫx ka'a ve'e ję jayu dǫjaanchjáva juu' ve'e ję Nte'yam kyǫjts ję y'Onǫk kąjx. 11 Ax yą'ąts ję'ę ve'e juu' ve'e ję Nte'yam kyǫjts ję y'Onǫk kąjx: Xmǫ'yumduts ǫǫ'm ję'ę ve'e ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp, jęts ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp, njayęjpumdupts ǫǫ'm ję'ę ve'e ję y'Onǫk kąjx. 12 Pąn pąn xa ve'e jęm jya'vin kąjxm ję Nte'yam ję y'Onǫk, jyayejppts ję'ę ve'e ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp; ax pąn pąn tse'e jęm jya'vin kąjxm ka'ijtp ję Nte'yam ję y'Onǫk, ka'ats ję'ę ve'e dǫjayep ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp.

Ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp

13 Miitsta, pąn pąn jatye'e dǫjaanchja'vidup ję Nte'yam ję y'Onǫk, ję'ę kąjxts ąts miits yą'ą ve'e ntuknǫjáyada jętse'e xnǫjávadat jęts mjayęjptupe'e ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp. 14 Ję'ę kąjx tse'e to'k aaj to'k jǫǫt ntsapkǫjtsumda, kǫx nmǫja'vimdinupe'e jęts pąn n'amǫ́tumdupe'e juu' ve'e pyaatyp y'akęęguip mąąt ję Nte'yam ję vyinma'yǫn, xkąts'amǫtunajxumdupts ǫǫ'm ję'ę ve'e. 15 Ax pąn nnǫja'vimdupts ǫǫ'me'e jęts xkąts'amǫtunajxumdupe'e ję Nte'yam ku ve'e juu' n'amǫ́tumda, nnǫja'vimduvap tse'e jęts tyónup ję'ę ve'e pąn ti ve'e n'amǫ́tumdup.

16 Pa̱n y'ixp xa ve'e to'k je̱ jayu je̱ y'uts je̱ y'ajch ukpu̱ je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱
ku ve'e je̱ to̱kin du̱tún juu' ve'e o̱'yip je̱tse'e yakme̱e̱'kxjat, va'an tse'e
du̱nu̱tsapka̱tsu̱, van'it tse'e je̱ Nte'yam myo̱'o̱ju̱t je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp. Je̱'e̱ a̱tse'e ntijp je̱ to̱kin juu' ve'e je̱ Nte'yam myee'kxp.
Je̱ja xa ve'e je̱ to̱kin juu' ve'e je̱ Nte'yam kyamee'kxp; ka'ats a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada je̱tse'e x'amó̱tudat je̱ Nte'yam je̱tse'e yakto̱kinme̱e̱'kxu̱t je̱'e̱
ka̱jx. 17 Nu̱jom juu' jatye'e ka ó̱yap, tó̱kints je̱'e̱ ve'e; ax je̱ja tse'e je̱ to̱kin
juu' ve'e je̱ Nte'yam myee'kxp.
18 Nnu̱ja'vimdinup xa u̱u̱'me'e je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱ Nte'yam je̱
y'ónu̱k, ka'ats je̱'e̱ ve'e ñaajk'ítjada je̱p to̱kin ja̱a̱tp, ku̱x íxju̱dup jaye̱jpju̱dup
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap y'o̱'yixju̱
je̱tse'e vintso̱ tyónjadat.
19 Nnu̱ja'vimdinup tse'e je̱ts je̱ Nte'yam je̱ jyayu u̱u̱'me'eda; ax
je̱m tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap y'am kya̱'m y'itta nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱.
20 Nnu̱ja'vimduvap xa ve'e je̱ts miine'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k je̱tse'e je̱
vinma'yu̱n xmo̱'yumdi je̱tse'e ve'em n'íxaimdinit je̱'e̱ pa̱ne'e tyú̱vam ijtp.
Ax ijtumdup tse'e je̱m je̱'e̱ jya'vin ka̱jxm pa̱ne'e tyú̱vam ijtp, je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k Jesucriistots je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, juu' ve'e tyú̱vam
ijtp, je̱'e̱ tse'e du̱yajkp je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 21 Miitsta,
juu' a̱tse'e n'onu̱kja'vidup, ka'a tse'e xvinjávadat xvintsa̱'a̱gadat juu' ve'e
ka je̱ Nte'yamap. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Juan jyaay

Ku je̱ Juan du̱nu̱ja'yi to'k je̱ ta̱'a̱xtajk ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta

1 A̱ts, je̱ ma̱j ónu̱k, to'k juu' ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱vinténip, máyam a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup. Ax ka a̱tsjyapts miitse'e ntso̱jktup, mtso̱jkju̱duvapts miits je̱'e̱ ve'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱ja'vidup je̱ tyu̱v je̱'e̱. 2 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e nnacho̱jkumjada ku̱xe'e yam nja'vin ka̱jxmamda y'it je̱ tyu̱v je̱'e̱ je̱ts xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e yam nja'vin ka̱jxmamda y'ijtnit. 3 Je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱'e̱ tse'e xkunoo'kxumdap je̱tse'e n'ijtumdinit je̱ tyukmo̱'tu̱n ma̱a̱tta je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta, ve'em tse'e n'ijtumdinit je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t.

4 O̱o̱y xa a̱tse'e ntuntukxo̱o̱ndu̱k ku a̱tse'e nnu̱java je̱ts je̱me'e je̱ m'ónu̱kta juu' ve'e du̱pana̱jkxtup je̱ tyu̱v je̱'e̱, ve'em ax jo'n je̱ Dios Tee' xtukpava'numdi. 5 Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e, va'an tse'e du̱nacho̱jkumjada to'k jado'k. Ax je̱ pava'nu̱n juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'yidup, ka nam pava'nu̱napts je̱'e̱ ve'e, je̱ pava'nu̱n je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n kyo̱jts ku ve'e yak'ixpa̱jk'ukvaajñ. 6 Pa̱n nacho̱jkumju̱dup tse'e to'k jado'k, nkutyo'numdup tse'e je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n. Ax je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱n, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nnacho̱jkumjadat to'k jado'k, ve'em ax jo'n xnu̱jávada van'ítani ku ve'e x'amo̱tunajx'ukvaandi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook.

Je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e je̱ ja̱yu du̱vin'a̱a̱'ndup

7 May xa ve'e y'itta yaja naxviijn pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu du̱vin'a̱a̱'ndup, vaandupts je̱'e̱ ve'e je̱ts ka'a ve'e je̱ Jesucristo jyayuvimpijt. Vin'a̱a̱'mpats je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e ve'em vaandup, cho'oxpa̱jktupts je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo. 8 Nay'ix'ítjada ku̱x ku ve'e mkato'nu̱xjadat juu' ve'e mtoondup, je̱'e̱ tse'e mtóndap je̱tse'e pu'uk avaada xjaye̱jptinit je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam mtukmutso̱jkju̱dup.

9 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱yaknu̱yojkip je̱ Cristo je̱ y'ixpa̱jku̱n je̱tse'e je̱ jayu du̱tuk'ix ax jo'n du̱kapaa'ty du̱kah'ake̱e̱ga ma̱a̱t je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e je̱ Cristo yaktaan, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Nte'yam. Ax pa̱n pa̱n tse'e je̱ jayu du̱tuk'ixp juu' ve'e je̱ Cristo kyo̱jts, je̱mts je̱'e̱ ve'e jya'vin ka̱jxm y'itta je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ y'Onu̱k. 10 Pa̱n je̱m xa ve'e juu' ve'e mku'íxju̱dup je̱tse'e je̱ jayu du̱katuk'ix ya̱ ixpa̱jku̱n, ka'a tse'e xkuvá̱ktat je̱m mta̱k'am je̱ts ni ka'a tse'e x'o̱yvinkuko̱jtsiduvat. 11 Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e du̱'o̱yvinkuko̱jtsip, tyukma̱a̱ttuumpts je̱'e̱ ve'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱.

Ku je̱ Juan kyojtskuka̱jxini

12 Je̱p xa ve'e may viijn juu' a̱ts miitse'e ku̱njaa'ktuknu̱ja'yidi, ax ka'ats a̱tse'e yap na̱k ku̱jxp nja'ava'añ ku̱x ntsa̱jkp a̱tse'e je̱ts a̱ts miitse'e na̱jkx nku'ixta je̱tse'e aviinm ah'am nmukó̱tstat, ve'eme'e pu'uk avaada nxo̱o̱jntkumdat.

13 Je̱ n'útsamda je̱ ntsa̱'a̱amda juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n, je̱'e̱ je̱ y'ónu̱kta tse'e mke̱jxu̱xju̱dup máyam je̱ Dios. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mutoojk na̱k juu' ve'e je̱ Juan jyaay

Ku je̱ Juan du̱nu̱ja'yi je̱ Gayo

1 A̱ts, je̱ ma̱j ónu̱k, to'k juu' ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱vinténip, máyam a̱ts mitse'e je̱ Dios ntuknu̱kex, mits, Gayo, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp.

2 Nnu̱tsapka̱jtspts a̱ts mitse'e je̱tse'e nu̱jom ka̱jx m'ó̱yat je̱tse'e ma̱kka̱tso̱ts m'ijtnit, ve'em ax jo'n a̱tse'e nnu̱java je̱ts o̱ye'e je̱ mjo̱o̱t je̱ mja'vin y'it je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk. 3 O̱o̱y a̱tse'e ntuntukxo̱o̱jntk ku ve'e jye̱'ydi je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmidi vintso̱ ve'e to'k aaj to'k jo̱o̱t mnaajk'ítju̱ je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t, ve'em ax jo'n xa̱'ma ka̱jx mnaajk'ítju̱ je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t. 4 O̱o̱y xa a̱tse'e ntuntukxo̱o̱ndu̱k ku a̱tse'e nmo̱tu je̱ts je̱'e̱da pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e n'onu̱kja'vidup, naajk'ijtju̱dupts je̱'e̱ ve'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t. Ka'a tse'e ti viijnk juu' a̱tse'e ve'em ntukxo̱o̱jntkp.

Ku je̱ Gayo yak'o̱ñu̱ko̱jtsi

5 Mits, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp, o̱yts je̱'e̱ ve'e juu' mitse'e mtuump, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e xputa̱ka je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da, je̱'e̱ ve'e vinko̱pk juu' ve'e je̱'yva jayu. 6 Je̱ utsta je̱ ajchta juu' ve'e ve'nidup mits ma̱a̱t, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱ko̱jtstu je̱ja je̱ jaanchja'viva vyinkujk vintso̱ mits je̱'e̱ ve'e xputa̱jkidi. Ku tse'e ñajxtinuvat je̱m tso̱v, puta̱ka je̱'e̱da to'k aaj je̱tse'e xmo̱'o̱dat juu' ve'e y'ajo̱o̱tadap too' aajy, ve'eme'e xtónu̱t ax jo'n je̱ Nte'yam du̱'o̱yjávat. 7 Je̱'e̱ tse'e tso̱o̱'ndu je̱tse'e je̱ jayu du̱vaajnjada je̱ Cristo je̱ y'ayook. Ka'a tse'e du̱'amó̱tudi pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada je̱tse'e pyutá̱kajadat, je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱yojk vinko̱pk je̱tse'e xputá̱kadat. 8 Xtukka̱daakumdup xa u̱u̱'me'e je̱ts je̱'e̱ ve'e mputa̱jkimdat, ve'em tse'e ntukma̱a̱tmuto'numdat ntukma̱a̱tmupa̱jkumdat je̱ Nte'yam ku ve'e du̱'avánada je̱ tyu̱v je̱'e̱.

Vintso̱ je̱ Diótrefes du̱kakuvu̱jk je̱ Nte'yam je̱ jyayu

9 Ntuknu̱ja'yidu xa a̱tse'e to'k je̱ na̱k je̱ jaanchja'vivata̱jk, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Diótrefes du̱ma̱ja̱pu̱m vintso̱ a̱tse'e juu' nka̱ts, cha̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱nu̱má̱jat joma ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk ñay'amókajada.

10 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, pa̱n na̱jkxp a̱ts mitse'e nku'ix, nvaajnjap a̱ts mitse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tyuump, vintso̱ ve'e tyaaya je̱ts a̱a̱tse'e xpaka̱ts. Ax ka je̱'e̱jyap tse'e, ka'a tse'e du̱kuvu̱k je̱ utsta je̱ ajchta juu' ve'e je̱m je̱'ydup, ka'a tse'e du̱yakjaty je̱tse'e yakkuva̱jkjat je̱ viijnk jayu, je̱tse'e du̱pavo̱jpni joma ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk ñay'amókajada.

11 Mits, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp, ka'a tse'e xpana̱jkxu̱t je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱ ve'e mpana̱jkxup je̱ y'o̱y je̱'e̱. Pa̱n pa̱n tse'e du̱toomp je̱ y'o̱y je̱'e̱, y'íxats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam; ax pa̱n pa̱n tse'e du̱toomp je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱'ixa.

Ku je̱ Demetrio yak'o̱ñu̱ko̱jtsi

12 Anañu̱joma tse'e du̱'o̱ñu̱kó̱tsada je̱ Demetrio. Nay ve'empa a̱a̱ts, mpa̱a̱mpapts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tyuump kya̱jtsp. Ax mnu̱ja'vinupts mitse'e je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n juu' a̱a̱tse'e mpu̱u̱mp.

Ku jẹ Juan kyọjtskukạjxini

13 Jẹpe'e may viijn juu' ạts mitse'e kụnjaa'ktuknụja'yi, ax ka'ats ạtse'e
yap nạk kụjxp nja'ava'añ. 14 N'a'ixp xa ạtse'e jẹts tsọjk ạts mitse'e nạjkx
nku'ix, ve'em tse'e nnakyọjtsumjụt aviinm ah'am.

15 Jẹ Nte'yam tse'e myak'ijtjinup jẹ ọy jọọt mạạt. Máyame'e jẹ
Dios mkẹjxụxjada pạn pạn jatye'e yaja nmạạtnachọjkumjụdup.
Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmọ'ọdat to'k jado'k pạn pạn jatye'e
nmạạtnachọjkumjụdup joma ve'e mits. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Judas jyaay

1 A̱tse'e je̱ Judas, je̱ Jesucristo je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa, je̱ Santiago je̱ y'uts. Máyam a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ jayu juu' ve'e je̱ Dios Tee' vinko̱o̱jnju̱du je̱tse'e cho̱jkjidi, je̱ Dios Tee', juu' ve'e íxju̱dup jaye̱jpju̱dup je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k muk y'itta je̱ Jesucristo ma̱a̱t. 2 O̱o̱y tse'e xtunjayé̱ptat je̱ tukmo̱'tu̱n, je̱ o̱y jo̱o̱t, je̱ts je̱ tso̱jku̱n.

Je̱ yak'ixpa̱jkpada juu' ve'e taayidup
(2 Pedro 2.1-17)

3 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, njatso̱jk xa a̱tse'e je̱ts a̱ts miitse'e ku̱nnu̱ja'yidi je̱ joojntykin ka̱jx juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱tse'e njaye̱jpumda, ax ka'anumts a̱tse'e ve'em ntun. Nnayja'vijupts a̱tse'e je̱ts too'va̱jkp a̱ts miitse'e nko̱jtsmá̱kkadat je̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t mnaajk'ijtjidinit je̱ ayook ma̱a̱t juu' ve'e mjaanchja'vidup je̱tse'e je̱ Nte'yam to'k naxji du̱tukka̱ta̱jki je̱ jyáyuda. Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱yaktíku̱tsu̱t je̱ ayook juu' ve'e yaktaan. 4 Je̱m xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e je̱ vin'a̱a̱'nu̱n ka̱jx napya̱a̱jmju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jk ma̱a̱t, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱natyukpá̱kjada je̱ Jesucristo, je̱'e̱jyji ve'e to'k je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda. Ju̱jpani tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán du̱'ava'ni je̱ts vintó̱kidap je̱'e̱ ve'eda, ka'a tse'e je̱ Nte'yam du̱vintsa̱'a̱gada. Tyijtupts je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ maa'yu̱n du̱tuujnja, nvaat tse'e je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjayé̱ptat juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup.

5 Óyam miitse'e xnu̱jávada juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'yidup, ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱ts a̱ts miitse'e ntukjaa'myé̱tstat je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱ne'e du̱yakpítsumni je̱ jyayu je̱m Egipto. Óyam tse'e vye'ema, u̱x'o̱o̱kts je̱'e̱ ve'e du̱yakkutó̱kidini je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e kajaanchja'vijidu. 6 Jaa'myé̱tsta je̱ angelesta̱jk juu' ve'e kayakkutojktu ax jo'n je̱ Nte'yam tyukka̱ta̱jkijidi, myaso̱o̱ktinuts je̱'e̱ ve'e je̱ it juu' ve'e jyaye̱jptu, je̱ Nte'yam tse'e yak'ijtju̱dup je̱m ako̱o̱'ts it jo̱o̱tm juu' ve'e du̱nu̱'ava'tika̱jxp. Ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ poxu̱nta̱kjayu juu' ve'e cadena tsum. Je̱m tse'e ve'em y'ijttinit je̱ xa̱a̱j paat ku ve'e je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydinit. 7 Jaa'mye̱jtstuva je̱ sodómait je̱ts je̱ gomoorrait jáyuda je̱ts je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup y'ijt je̱m kajpu̱n ka̱jxmda juu' ve'e mutá̱mijidup, ka'a tse'e je̱ Nte'yam du̱ka̱tsu̱pa̱jktuva, tyukma̱a̱tjaye̱jptu tse'e je̱ ka̱ts je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup. Je̱'e̱ paat tse'e ko'o̱tyoondu ku ve'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jpti je̱ myuyaa'tya̱jk. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam yakkuto̱kika̱jxjidini ku ve'e je̱ ja̱a̱jn du̱yaknaxka̱daaky. Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu va'ajts du̱nu̱jávadat je̱tse'e ve'em du̱katoonduvat.

8 Ax nay ve'empa je̱ jayu juu' ve'e napya̱a̱jmju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jk ma̱a̱t, vaandupts je̱'e̱ ve'e je̱ts ti jatye'e yak'íxju̱du je̱ kuma'aj ka̱jx je̱tse'e ve'em du̱tóndat je̱ ka ó̱yap juu' ve'e tyonuvaandup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta. Ka'a tse'e du̱ma̱ja̱pa̱mda je̱ kutojku̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam jyayejpp, vyinko̱jtspe̱jttup tse'e pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱m tsapjo̱o̱tm. 9 Ax je̱ ángeles Miguel, juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ aangelesta̱jkta, ku ve'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvji je̱ Satanás je̱ts pa̱ne'e du̱jayé̱pup je̱ Moisés je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk, ka'ats je̱'e̱ ve'e ñayja'viji je̱tse'e du̱vinko̱jtspé̱tu̱t je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. Jidu̱'u̱me'e vyaajñ: "¡Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n

tse'e mtuknạ'mụxjup!” 10 Ax jẹ jayu juu' ve'e vin'ạạ'ndup, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e
kyọ'ọñụkọjtsidup juu' ve'e kyavinmọ́tudup, ve'em xa jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n
jẹ tánụk juu' ve'e dụka'ọypayọ'ydup juu', jẹ'ẹ tse'e tyoondup juu' ve'e
chọjktup jẹ y'avintsọ vinma'yụn kạjxta. Vintọ́kidapts jẹ'ẹ ve'eda.

11 ¡Ayọọv xa ve'e jẹ'ẹ jẹ jyọọtta, kụx jẹ'ẹ ve'e dụpanạjkxtup jẹ too'
juu' ve'e jẹ Caín pyạjk! Ve'em ax jo'n jẹ Balaam ñatyukkạtạjkiji jẹ
kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹtse'e ve'em kụmyeempụjk, nay ve'empa tse'e jyátkiduva.
Vintọ́kidapts jẹ'ẹ ve'eda kụxe'e jẹ Nte'yam dụkakạtsạpạkta, ve'em ax
jo'n jẹ Coré kyakạtsụpạjkji jẹtse'e vyintọ́kini. 12 Ku ve'e mnay'amókajada
kaayva jẹ tsọjkụn kạjx juu' ve'e mnayjayẹjpụxjụdup to'k jado'k, jẹ jayu
tse'e jomvaandup tivaandup ku ve'e xmạạtkáyda xmạạt'oo'kta ax jo'n
kụxtukmạạtjayẹjpti jẹ tsọjkụn. Ve'em tse'e ọy ñaajkkáyjada, ax ka'a tse'e
dụyakvinkọ́pkada jẹ jayu juu' ve'e katih'ijtụxjụdup. Ve'em tse'e y'itta ax
jo'n jẹ kụp juu' ve'e katạ'mip, ax jo'n jẹ kụp juu' ve'e yakvixp jẹ y'aa'ts
mạạt jẹtse'e tyạạtsni. 13 Ve'em ax jo'n jẹ maaxy nạạj ọọy tyumpojtụk
jẹtse'e jẹ y'ạạ'pk dụpụm, nay ve'em tse'e yaknụjava vintsọ ve'e jẹ jayu
jẹ jyáyuvinda jẹ ka ọ́yap kạjx juu' ve'e tyoondup kyọjtstup. Ve'em xa
jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ maatsa juu' ve'e too'tọ́kidup, yaknụpạạjmtkiduts
jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e xạ'ma kạjx y'ijttinit jẹm akọọ'ts it jọọtm juu' ve'e
dụnụkọọ'tsikạjxp.

14 Kyọjtsnajx xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹ Enoc juu' ve'e mu-
vuxtojtụk naskẹ'ẹxa ku ve'e jẹ Adán kụjx yakmachọvụtsạạ'n. Jẹ'ẹ tse'e
dụ'ava'ni vintsọ yạ'ạ ve'e yạ jáyuda. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ: “Myạạtmínup
xa ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n pạn pạn jatye'e jyẹ'ẹip ka jamachạ́vum, 15 jẹ'ẹ
tse'e nụjom jẹ jayu dụtọkimpayọ'kyạjxtinup, pyạạjmjidinupts jẹ'ẹ ve'e
jẹ tsaachpaatụn nụjom pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụkajaanchja'vidu
jẹtse'e dụkavintsạ'kidi, jẹtse'e dụvinkọjtspẹjtti, jẹtse'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ
dụtoondi.” Jidụ'ụm tse'e jẹ Enoc vyaajñ. 16 Ka'a tse'e jẹ jayu
juu' dụtukjọtkạda'akta, kyọ'ọyja'vidupe'e juu' jatye'e jẹ viijnk jayu ty-
oondup, pyanạjkxtup tse'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e chọjktup jẹ y'avintsọ
vinma'yụn kạjxta, namyạ́jijidup tse'e, y'íxtidupts jẹ'ẹ ve'e vintsọ ve'e jẹ
jayu tsoj dụjávadat juu' ve'e tuk'íxjụdup jẹtse'e ve'em dụjayẹ́ptat juu' ve'e
chọjktup.

Juu' ve'e tyóndap jẹ jaanchja'vivatạjkta

17 Miitsta, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, jaa'myẹ́tsta jẹ ayook juu'
ve'e jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo jẹ kyukạ́tsivada myakta'nụxjụdu.
18 Ve'em tse'e vyaandi jẹts ku ve'e tạ́mani jẹ itạkạx vyẹ'nat, tyukxi'iktapts
jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ, jẹ y'avintsọ vinma'yụn kạjx tse'e
dụtóndat jẹ ka ọ́yap juu' ve'e chọjktup. 19 Ax jẹ jáyuda, jẹ'ẹ tse'e jẹ
njáyuvamda dụyaknapyạjkva'kxuvaajnjụdup, chọjktupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
jẹ njáyuvam y'ijttinit to'k jẹ vinma'yụn jẹ'ẹ mạạt, jẹ'ẹjyji tse'e tyoondup
vintsọ ve'e jẹ kyọ'ọy vinma'yụn ñạ'mụxjada, ka'a tse'e jẹm jya'vin
kạjxmda y'it jẹ Espíritu Santo.

20 Miitsta, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, ijtp tse'e mnaajkmạkkpạ́kjadat
jẹ mva'ajts jaanchja'vin kạjxta. Tsapkọtsta jẹ mạkkin mạạt juu' ve'e jẹ
Espíritu Santo yajkyp. 21 Naajk'ítjada jẹ Nte'yam jẹ chọjkụn mạạt ku ve'e
x'a'ixta jẹ xạạj ku ve'e myiinnuvat jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo, jẹ'ẹ
juu' ve'e jẹ ñụ'ixkạdaakụn kạjx mmọọjyjidinup jẹ joojntykin juu' ve'e
xạ'ma kạjx ijtp.

22 Tukmo̱'o̱tta pa̱n pa̱n jatye'e me̱jtsvinmaaydup. 23 Putá̱kada tse'e
viijnkta, ve'em ax jo'n je̱ jayu ku̱yakputa̱ka juu' ve'e je̱m ja̱njo̱o̱tm
yakva̱a̱'mpítsump, je̱ts tukmo̱'ttuva juu' ve'e viijnktava. Ax nay'íxjada
tse'e je̱ts ka'a ve'e ve'em xtóndat ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱tonda, ko̱'o̱yjávada
tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup, je̱ts tsa̱'a̱gada ku̱x ku ve'e
mpaa'tjadat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup.

Ku je̱ Judas kyo̱jtskuka̱jxini

24 Ax je̱ tun to'k Nte'yam, je̱ nYaktso̱o̱kpamda, o̱'yixjup xa je̱'e̱
ve'e je̱tse'e du̱tónu̱t vintso̱ ve'e mkaka'adat je̱p to̱kin ja̱a̱tp je̱tse'e
myakje̱'yjidinit je̱m je̱'e̱ vyinkojkm joma ve'e o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjayep,
ve'em vintso̱ ve'e je̱ to̱kin mkapaa'tjadat je̱ts o̱o̱y je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t,
25 je̱'e̱ tse'e du̱jaye̱jpnup je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx je̱
vintsa̱'kin je̱ts je̱ ma̱jin, je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ kutojku̱n. Ve'em tse'e y'ijt
ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na, u̱xyame'e ve'em y'ijtpa, je̱tse'e xa̱'ma
ka̱jx ve'em y'ijtnit. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ Jesucristo tyuk'ix tyuknu̱ja'vi je̱ Juan je̱ts ti ve'e tónjup

Pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ Juan ya̱ na̱k du̱jaajy

1 Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱tuknu̱ja'vi je̱ Jesucristo ti ve'e tso̱jkji tónjup
kó̱tsjup je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱tuknu̱ja'vivat pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
du̱mutoondup du̱mupa̱jktup. To'k tse'e je̱ ángeles du̱kejx, je̱'e̱ts a̱tse'e
tu̱xtuk'ix tu̱xtuknu̱java. 2 A̱ts, je̱ Juan, mpu̱u̱mpts a̱tse'e ya̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
juu' jaty a̱tse'e tu̱n'ix, je̱ Nte'yam je̱ y'ayookts ya̱'a̱ ve'e juu' je̱'e̱ ve'e
myo̱o̱y je̱ Jesucristo je̱ts a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'viduvat.

3 Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e du̱kó̱tstap ya̱ na̱k. Xo̱o̱nduvapts
je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunáxtap ku ve'e yakka̱ts ya̱ ka̱ts ya̱ ayook
juu' ve'e je̱ Nte'yam yajk, je̱tse'e du̱ma̱ja̱pá̱mdat juu' jatye'e yaja javyet,
ku̱x tá̱mani xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e tyónju̱t kyó̱tsju̱t.

Ku je̱ Juan du̱nu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidu je̱p Asia

4 A̱ts, je̱ Juan, u̱xyamts a̱tse'e nnu̱jáyada je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e
nay'amojkijidup je̱m vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxm je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm. Je̱
Nte'yam, je̱ Espíritu Santo, je̱ts je̱ Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap
je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta; je̱ Nte'yam, juu' ve'e u̱xyam ijtp,
je̱'e̱ tse'e ijt, je̱'e̱m tse'e ijtnup; je̱ts je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ve'em
ax jo'n je̱ vuxtojtu̱k kujajpa kuta̱'kxpa je̱m je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm; 5 je̱ts je̱ Jesucristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
du̱ko̱jtsnajxp ve'em ax jo'n du̱'ix du̱mo̱tu, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e muto'k juu'
ve'e joojntykpa̱jknuva, je̱'e̱ tse'e du̱yakkutojkjip nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e
yakkutojktup yaja naxviijn. Ax je̱ Cristo tse'e xtuntso̱jk'o̱o̱'kumdup
je̱tse'e xtuknu̱vaatsumdi je̱ ntó̱kinamda ku ve'e xku'o̱o̱'kimdi, 6 je̱'e̱
tse'e xpa̱'mumdu je̱tse'e nyakkutojkumdat je̱tse'e tee'ta̱jk n'ijtumdat, ax
ve'em tse'e nvinja'vimdinit nvintsa̱'kimdinit je̱ Nte'yam, je̱'e̱ je̱ Tyee'. ¡Je̱
Cristo tse'e du̱jaye̱jpnup je̱ ma̱jin je̱ jaanchin je̱ts je̱ kutojku̱n xa̱'ma ka̱jx!
Amén.

7 ¡Amo̱tunaxta, je̱m je̱'e̱ ve'e vínu̱ts jo̱o̱tm myiinnit! Anañu̱jómats je̱'e̱
ve'e du̱'íxtat, je̱'e̱ paat pa̱n pa̱n jatye'e yakxa̱'a̱jkijidu. Nu̱jom tse'e je̱ jayu
yaja naxviijn chaachvinmapya̱jkká̱xtat je̱tse'e ya'axtat ku ve'e du̱'íxtat.
Ve'eme'e tyónju̱t kyó̱tsju̱t. Amén.

8 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Nte'yam vya'añ, je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, juu' ve'e nu̱jom
du̱ka̱'mika̱jxp: "A̱ts xa je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ it cho̱o̱'ntk, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ku
ve'e tyonká̱xju̱t kyo̱jtská̱xju̱t nu̱jom juu' jaty, a̱ts tse'e ax jo'n je̱ A je̱ts je̱
Z, a̱ts tse'e u̱xyam ijtp, a̱ts tse'e ijt, á̱tsam tse'e ijtnup."

Ku je̱ Juan du̱'ix je̱ Cristo je̱ ma̱jin ma̱a̱t

9 A̱ts, je̱ Juan, miits je̱ m'utsta je̱ m'ajchta, kijpx a̱ts miitse'e
ntukma̱a̱tyaknáxta je̱ tsaachpaatu̱n, ijtp a̱tse'e miits ma̱a̱tta je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m je̱tse'e ntukma̱a̱tmuté̱nada je̱ tsaachpaatu̱n. Je̱'e̱
ka̱jx ya̱'a̱ ve'e ku̱xe'e n'ijtumda to'k muk je̱ Jesucristo ma̱a̱t. Yakmajtsts
a̱tse'e je̱ts a̱tse'e yaja nyakpu̱u̱jm, to'k je̱ it juu' ve'e yaja maaxy na̱a̱j
akujk. Patmos ya̱'a̱ ve'e xya̱a̱j. Je̱'e̱ ka̱jxti̱ a̱tse'e ve'em nyaktuujn ku̱xe'e
a̱ts ntukka'amáy je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e je̱

tu̱va̱ko̱jtsu̱n mpu̱m je̱ Jesucristo ka̱jx. 10 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ xya̱a̱j tse'e
vye'na, van'itts a̱tse'e je̱m je̱ Espíritu Santo kya̱'m ntaajñ je̱ts a̱tse'e
nnaadup n'amo̱tunajxy to'k je̱ ayook va'ajts ma̱kk kya̱ts, ve'em ax jo'n
je̱ trompeta ma̱kk xyu'ux, 11 je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—A̱ts xa je̱'e̱ ve'e too'va̱jkp, a̱ts tse'e u̱x'o̱o̱k, ve'emts a̱tse'e ax jo'n je̱
A je̱ts je̱ Z. Jatyanu̱ je̱m na̱k ka̱jxm pa̱n juu' jatye'e m'ixp, je̱ts ke̱jxja
je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m vuxtojtu̱k kajpu̱n
ka̱jxm je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm. Je̱ kajpu̱n joma ve'e ña̱y'amókajada, ya̱'a̱ts je̱'e̱
ve'eda: je̱ Éfeso je̱ts je̱ Esmirna, je̱ Pérgamo je̱ts je̱ Tiatira, je̱ Sardis je̱ts je̱
Filadelfia, je̱ts je̱ Laodicea.
12 Van'itts a̱tse'e n'ixu̱mpijt je̱ts a̱tse'e n'íxu̱t pa̱n pa̱n a̱tse'e xmuko̱jtsp.
Ku a̱tse'e n'ixu̱mpijt, van'itts a̱tse'e n'ix vuxtojtu̱k je̱ tsinto̱vye̱jtu̱n juu'
ve'e tum je̱ oro. 13 Je̱mts a̱tse'e tsinto̱vye̱jtu̱n akojkm n'ix to'k pa̱ne'e
ve'em ke̱'xp ax jo'n je̱ yaa'tya̱jk, ya̱ne'e je̱ xyo̱x du̱jayep, je̱m tse'e tyek
ja̱jm paat kya̱da'aky, je̱tse'e to'k je̱ oro cinta du̱kak'ajenju̱. 14 Va'ajts
po̱o̱'pts je̱'e̱ ve'e je̱ vyaajy, ve'em ax jo'n je̱ po̱o̱'p lana ukpu̱ je̱ tsap'a̱a̱'pk.
Ve'em tse'e je̱ vyiijn ax jo'n je̱ ja̱n'aye̱e̱'nst. 15 Ve'em tse'e je̱ tyek y'ajaj
y'atu̱'kx ax jo'n je̱ bronce tyu̱'kx myátsu̱k ku ve'e va'ajts yakpa̱'a̱t, ve'em
ax jo'n je̱ bronce je̱m ja̱njo̱o̱tm vyinto̱y ku ve'e jyu̱'u̱. Ve'em tse'e je̱ y'aaj
je̱ yo̱'kt va'ajts ma̱kk tyunka̱ts, ve'em ax jo'n je̱ ma̱ja̱ na̱a̱j y'u̱u̱'ts tyinu̱n.
16 Je̱m tse'e y'aka'yu̱n ka̱'m du̱ma̱a̱da vuxtojtu̱k je̱ maatsa. Je̱p tse'e y'ávup
pyítsum to'k je̱ tsojx juu' ve'e me̱jtsk ado'om ja̱jpax. Ve'em tse'e je̱ vyiijn
je̱ y'aaj y'ajaj y'atu̱'kx ax jo'n je̱ aampa xa̱a̱j ku ve'e va'ajts ma̱kk y'añ.
17 Ku a̱tse'e n'ix, van'itts a̱tse'e ntunnaxvipp je̱ja je̱'e̱ vyinkujk ax jo'n
a̱tse'e a̱a̱'k ku̱n'ijt jo'n. Ax je̱'e̱ts a̱tse'e je̱ y'aka'yu̱n ka̱'a̱j xtuknu̱ko̱o̱n je̱ts
a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Kadi mtsa̱'a̱ga. A̱ts xa je̱'e̱ ve'e too'va̱jkp, a̱ts tse'e u̱x'o̱o̱k, 18 a̱ts
tse'e joojntykip. Uk'o̱o̱'k a̱tse'e; ax joojntykipts a̱tse'e xa̱'ma ka̱jx. A̱ts
xa je̱'e̱ ve'e je̱ avaatsu̱n nma̱a̱t juu' ve'e yaktuk'avaatsp joma ve'e je̱
o̱o̱'kpa y'itta. 19 Javyé̱tu̱ts n'it juu' ve'e tu̱x'ix, juu' ve'e u̱xyam ijtp, je̱ts
juu' ve'e u̱x'o̱o̱k ítup. 20 Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱ka̱ts juu' ve'e kayaknu̱ja'vip
y'ijt, je̱ vuxtojtu̱k maatsa juu' ve'e yam a̱ts n'aka'yu̱n ka̱'m tu̱x'ix je̱ts
je̱ vuxtojtu̱k tsinto̱vye̱jtu̱n juu' ve'e tum je̱ oro. Je̱ vuxtojtu̱k maatsa,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ yakka̱tsu̱yo̱'yvada juu' ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook du̱yakyo̱'ydup joma ve'e ña̱y'amókajada je̱ jaanchja'vivata̱jkta je̱m
vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxmda. Je̱ts je̱ vuxtojtu̱k tsinto̱vye̱jtu̱n, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
ñu̱ka̱jtsp je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e je̱m nay'amojkijidup.

2

Je̱ vuxtojtu̱k kajpu̱n joma ve'e ña̱y'amojkijidi je̱ jaanchja'vivata̱jk: Pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidu je̱p Éfeso

1 ’Nu̱jaya jidu̱'u̱m je̱ yakka̱tsu̱yo̱'yva joma ve'e ña̱y'amókajada je̱
jaanchja'vivata̱jk je̱m éfesovit kyajpu̱n ka̱jxm: “Jidu̱'u̱m xa ve'e vya'añ
je̱'e̱ pa̱ne'e du̱ma̱a̱t je̱ vuxtojtu̱k maatsa je̱m y'aka'yu̱n ka̱'m je̱tse'e ñaxy
tya̱ka je̱m je̱ vuxtojtu̱k oro tsinto̱vye̱jtu̱n y'akojkm: 2 Nnu̱ja'vinup xa
a̱tse'e pa̱n ti jatye'e mtoondup mko̱jtstup, vintso̱ ve'e ma̱kk mtonda a̱ts
ka̱jx je̱ts vintso̱ ve'e je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t xjaye̱pta, ka'a miitse'e
xkuva̱kta pa̱n pa̱n jatye'e ka ó̱yap jáyuvidup joojntykidup, je̱tse'e x'ixta
pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱dup kuká̱tsivada, ve'em tse'e je̱ nu̱ja'vin xpa̱jkti
je̱ts taayidup je̱'e̱ ve'e. 3 Ta̱ xa miitse'e je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t

xjayẹpta, tạ ve'e ọọy mtuntsaachpaa'tta jẹtse'e ọọy mtuntonda ạts kạjx, ka'a tse'e mnoo'kxta. 4 Ọyam tse'e vye'ema, jẹp tse'e to'k viijn juu' ạts miitse'e ntuknạạjmavaandup, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ạtse'e xkọọ'ktsọjktini ve'em ax jo'n ạtse'e xtsọjkti ku ạtse'e xjaanchja'vi'ukvaandi. 5 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, jaa'myẹ́tsta vintsọ ạts miitse'e xtsọjkti van'it, vinmayụmpijttini, masọọktini jẹ mkọ'ọy joojntykinda, jẹts toondinuva ve'em ax jo'n xtsọọ'ntkti. Pạn ka'a tse'e ve'em xtonda, nạjkxpts ạtse'e nyakkẹẹkni jẹ mtsintọvyẹjtụnda joma ve'e y'it. 6 Ax mputạjkijidupts yạ'ạ ve'e kụxe'e xkatsọkta jẹ'ẹ juu' jatye'e tyoondup jẹ jayu juu' ve'e dụpanạjkxtup jẹ Nicolás jẹ y'ixpạjkụn, ntso'oxpạjkpap ạts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tyoondup. 7 Pạn pạn jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e dụ'amọtunaxta juu' ve'e jẹ Espíritu Santo va'nụxjụdup jẹ jaanchja'vivatạjkta juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm vuxtojtụk kajpụn kạjxm: Pạn pạn tse'e mạạdaakp, nmọ'ọpts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụjạ'kxụt jẹ kụpụtạạjm juu' ve'e joojntykinyajkp, juu' ve'e jẹm ijtp joma ve'e jẹ Nte'yam jẹ jyayu jẹ jyạạjnda jẹ tyạjkta."

Pạn pạn jatye'e nay'amojkijidu jẹp Esmirna

8 'Nụja'yiva jidụ'ụm jẹ yakkạtsụyọ'yva joma ve'e ñay'amókajada jẹ jaanchja'vivatạjk jẹm esmiirnait kyajpụn kạjxm: "Jidụ'ụm xa ve'e vya'añ jẹ'ẹ pạne'e too'vạjkp jẹts ụx'ọọk, jẹ'ẹ pạne'e uk'ọọ'k jẹtse'e jyoojntykpạjknuva: 9 Nnụja'vinup xa ạtse'e pạn ti jatye'e mtoondup mkọjtstup, vintsọ ve'e mtsaachpaa'tta jẹtse'e m'ayọvda (ọ́yame'e may jẹ ọ'yin xjayẹpta). Nnụja'vinupts ạtse'e vintsọ ve'e mpakọ́tsjada jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e natyijjụdup israeejlit jáyuda, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e jyẹ'ẹda, jẹ Satanaasts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyáyuda. 10 Ka'ats miits jẹ'ẹ ve'e xtsạ'ạgadat vintsọ ve'e mtsaachpaa'ttat. Jẹm miitse'eda pạne'e jẹ kọ'ọyjáyuvap yakjapyoxụntạkpạ́mjadap, y'íxupts jẹ'ẹ ve'e vintsọ ve'e y'ọ́yat jẹts ạts miitse'e xkọọ'kjaanchja'vidinit. Majk xạạj ve'e ve'em myaktsaachpaa'tjadat. To'k aaj to'k jọọt tse'e m'íttat ạts mạạt van'it paat ku ve'e m'ọọ'ktat, ve'em tse'e xjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 11 Pạn pạn jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e dụ'amọtunaxta juu' ve'e jẹ Espíritu Santo va'nụxjụdup jẹ jaanchja'vivatạjkta juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm vuxtojtụk kajpụn kạjxm. Pạn pạn tse'e mạạdaakp, ka'a tse'e vyintsọtónjụt jẹ tsaachpaatụn juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup."

Pạn pạn jatye'e nay'amojkijidu jẹp Pérgamo

12 'Nụja'yiva jidụ'ụm jẹ yakkạtsụyọ'yva joma ve'e ñay'amókajada jẹ jaanchja'vivatạjk jẹm peergamovit kyajpụn kạjxm: "Jidụ'ụm xa ve'e vya'añ jẹ'ẹ pạne'e dụmạạt jẹ tsojx juu' ve'e mẹjtsk ado'om jạjpax: 13 Nnụja'vinup xa ạtse'e pạn ti jatye'e mtoondup mkọjtstup jẹtse'e mtsạạnada joma ve'e jẹ Satanás yakkutuk. Ọyamts jẹme'e mtsạạnada, to'k aaj to'k jọọtts ạtse'e xmutonda xmupạkta, ijtpts ạtse'e xjaanchjávada. Ọyame'e mạkk jẹ jayu myaktsaachpaatjidi ku ve'e jẹ Antipas dụyak'ọọ'kti, ka'ats ạtse'e xjaanchja'vi'atụ́vidi, jẹ Antipas juu' ve'e jẹ tụvạkọjtsụn dụpạạm ạts kạjx jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujkta ku ve'e vye'nana jẹm mkajpụn kạjxmda, jẹm joma ve'e jẹ Satanás chụụna. 14 Ax jẹp tse'e juu' ạts miitse'e ntuknạạjmavaandup, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹm miitse'eda pạn pạn jatye'e dụkamasọ'ọkuvaandup jẹ Balaam jẹ y'ixpạjkụn. Jẹ Balaam tse'e dụ'akọjtsi jẹ Balac vintsọ ve'e jẹ israeejlit

jayu dụyaktọkintóndat, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e dụjạ'kxta juu' jatye'e yaktukvintsạ'kidu jẹ y'apạmnaxta jẹts ku ve'e jẹ kạts dụtukmạạtjayẹjpti jẹ kiix ónụkta juu' ve'e ka púkap jyayẹjptup. 15 Jẹmts miitse'e xmạạdada pạn pạn jatye'e dụkamasọ'ọkuvaandup jẹ Nicolás jẹ y'ixpạjkụn, jẹ ixpạjkụn juu' ạtse'e nkatsạjkp. 16 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, vinmayụmpijttini, masọọktini jẹ mkọ'ọy joojntykinda. Pạn ka'ats miitse'e xmasọ'ọkta jẹ mkọ'ọy joojntykinda, nnụnạjkxtapts ạts miitse'e jẹts ạtse'e nạjkx n'atso'oxtún mạạt jẹ'ẹ juu' ve'e dụkamasọọktup jẹ Nicolás jẹ y'ixpạjkụn. Ve'emts ạtse'e ntónụt mạạt jẹ tsojx juu' ve'e yap ạts n'ávup pítsump. 17 Pạn pạn jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e dụ'amọtunaxta juu' ve'e jẹ Espíritu Santo va'nụxjụdup jẹ jaanchja'vivatạjkta juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm vuxtojtụk kajpụn kạjxm: Pạn pạn tse'e mạạdaakp, nmọ'ọpts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụkáyụt jẹ maná juu' ve'e yu'uts ijtp, jẹts ạtse'e nmọ'ọt to'k jẹ pi'k pọọ'p tsaaj joma ve'e javyet y'it to'k jẹ nam xạạj juu' ve'e ni pạna dụkanụja'vip, jẹ'ẹjyji ve'e pạn pạne'e yakmọ'ọp."

Pạn pạn jatye'e nay'amojkijidu jẹp Tiatira

18 'Nụja'yiva jidụ'ụm jẹ yakkạtsụyọ'yva joma ve'e ñay'amókajada jẹ jaanchja'vivatạjk jẹm tiatiirait kyajpụn kạjxm: "Jidụ'ụm xa ve'e vya'añ jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk, juu' ve'e jẹ vyiijn ax jo'n jẹ jạn'ayẹẹ'nst jẹts jẹ tyek ax jo'n jẹ bronce juu' ve'e va'ajts pạ'ạt: 19 Nnụja'vinup xa ạtse'e pạn ti jatye'e mtoondup mkọjtstup, jẹ tsọjkụn juu' ve'e mjayẹjptup, vintsọ ạtse'e xjaanchjávada, vintsọ ạtse'e xmutonda xmupạkta, jẹts vintsọ ve'e jẹ mạkk aaj jẹ mạkk jọọt xjayẹpta, nnụja'vivapts ạtse'e jẹts nụyojk miitse'e ụxyam mtonda ạts kạjx jẹts ka'a ve'e ku ạtse'e xjaanchja'vi'ukvaandi. 20 Ọyam tse'e vye'ema, jẹp xa ve'e juu' ạts miitse'e ntuknạạjmavaandup, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e xkuvạkta jẹ tạ'ạxtạjk Jezebel, jẹ'ẹ juu' ve'e natyijjup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa. Tónajits jẹ'ẹ ve'e jẹ y'ixpạjkụn dụtukvin'ụụ'n ạts jẹ njayu jẹtse'e ve'em jẹ kạts dụtukmạạtjayẹ́pta jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka púkap jyayẹjptup jẹtse'e dụjạ'kxta juu' ve'e yaktukvintsạ'kidup juu' ve'e ka jẹ Nte'yamap. 21 Tạ xa ạts jẹ'ẹ ve'e nja'itụmạ'ạ jẹtse'e vyinmayụmpítụt; ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e vyinmayụmpijt, ka'a tse'e dụmasạ'ạk jẹ kyọ'ọy too'. 22 Ax jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e panạjkxjụdup, pạn ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụmasọ'ọkta juu' jatye'e jẹ tạ'ạxtạjk tyuump, nyakpa'ampẹ́tupts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ tạ'ạxtạjk jẹts ạtse'e ọọy ntunyaktsaachpaa'ttat jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e tyukmạạttoondup jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, 23 nyak'ọọ'ktapts ạts jẹ'ẹ ve'e pạn pạn jatye'e jẹ tạ'ạxtạjk dụkạts'amọtunajxtup. Ax ve'em tse'e nụjom jẹ jaanchja'vivatạjk dụnụjávadat jẹts n'ixkụjxp nmụja'vikụjxp ạtse'e jẹ jayu jẹ jya'vin jẹts jẹ vyinma'yụn, ve'em ạts miitse'e to'k jado'k juu' nmọ'ọdat pạn vintsọ ve'e dụmạạtnavyaa'tyjụ dụmạạtnay'akẹẹgaja juu' jatye'e mtoondup mkọjtstup. 24 Ax miitsta pạn pạn jatye'e ijttup jẹm Tiatira jẹtse'e dụkapanạjkxta yạ kọ'ọy ixpạjkụn jẹtse'e dụkatonmatsta juu' jẹ'ẹ ve'e tyijtup jẹ Satanás jẹ myạjạ ixpạjkụn, ka'ats ạts miitse'e ti viijnk ntukpava'anda. 25 Ix'itta juu' ve'e mjayẹjptup van'it paat ku ạtse'e nmiinnuvat. 26 Pạn pạn tse'e mạạdaakp jẹtse'e dụtún juu' jaty ạtse'e ntsạjkp van'it paat ku ve'e y'ọọ'kụt, nmọ'ọpts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ kutojkụn jẹtse'e dụyakkutojkjat jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup joma ve'e may viijn jẹ it jẹ naax, 27 ve'em ax jo'n ạts jẹ nTee' xmọọjy jẹ kutojkụn. Pạn ka'a tse'e jẹ jayu kyạtsạpạ́kjada, ve'em tse'e dụtónụt ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ pojxụn dụkajp jẹtse'e dụtukpo'ova'kxy jẹ naxto'ts; 28 nmọọyvapts

ą̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ mąją̱ maatsa juu' ve'e jąpyji pítsump. 29 Pąn pąn jaty
xa ve'e jẹm jẹ̱ tyaatsk, va'an tse'e dụ'amǫtunaxta juu' ve'e jẹ̱ Espíritu
Santo va'nụxjụdup jẹ̱ jaanchja'vivatąjkta juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm
vuxtojtụk kajpụn kąjxm."

3

Pąn pąn jatye'e nay'amojkijidu jẹp Sardis

1 'Nụja'yiva jidụ'ụm jẹ̱ yakkąts̱ụyǫ'yva joma ve'e ñay'amókajada jẹ̱
jaanchja'vivatąjk jẹm saardisit kyajpụn kąjxm: "Jidụ'ụm xa ve'e vya'añ
jẹ̱'ẹ̱ pąne'e dụką'mip jẹ̱ Espíritu Santo jẹts jẹ̱ vuxtojtụk maatsa, jẹ̱ Espíritu
Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ̱ Nte'yam jya'vin kąjxm jẹtse'e yaktuknụkex jẹ̱
jaanchja'vivatąjk jẹm vuxtojtụk kajpụn kąjxm joma ve'e ñay'amókajada:
Nnụja'vinup xa ą̱tse'e pąn ti jatye'e mtoondup mkǫjtstup, nnụja'vinupts
ą̱tse'e jẹts ǫ́yam miitse'e mjajoojntykada, ni vinxụ́pats ą̱ts miitse'e xka-
toojnjada. 2 Vijta kẹ̱jta, mǫ'ǫda jẹ̱ mąkkin juu' jatye'e jaa'ktaampna, juu'
ve'e javẹẹ̱'n jẹtse'e kyutǫ́kiyụt, kụx tą̱ ą̱tse'e n'ix jẹts ka'a miitse'e xtonda
juu' ve'e ǫy juu' ve'e va'ajts jẹja jẹ̱ Nte'yam vyinkujk. 3 Jaa'myẹ́tsta
jẹts panąjkxta jẹ̱ ixpąjkụn juu' ve'e myakmǫǫydu, vinmayụmpijttini,
masǫǫktini jẹ̱ mkǫ'ǫy joojntykinda. Kụx pąn ka'a xa miitse'e xmasǫ'ǫkta
jẹ̱ mkǫ'ǫy joojntykinda, nnụnąjkxtapts ą̱ts miitse'e jẹts ą̱ts miitse'e nąjkx
nkupaadada. Ve'emts ą̱tse'e njẹ̱'yat ax jo'n jẹ̱ mẹẹ̱'tspa jye'ya jẹm jẹ̱
jayu tyąk'am, ka'a ve'e xnụjávada pąn vin'it. 4 Qyam tse'e vye'ema, jẹm
tse'e saardisit kyajpụn kąjxm miitsta pąn pąn jatye'e kanaajk'ijtjụdup
mą̱ą̱t jẹ̱ tǫkin, ax jẹ̱'ẹ̱ts ą̱tse'e nmą̱ą̱tvídụttap pǫǫ'p xą̱xta, kụx ve'em jẹ̱'ẹ̱
ve'e dụvinmátsjada. 5 Pąn pąn tse'e mą̱ą̱daakp, yakpǫǫ'pxǫ́xupts jẹ̱'ẹ̱
ve'e, ka'ats ą̱tse'e nyaktǫ́kiyụt jẹ̱ xyą̱ą̱j jẹp nąk kụjxp joma ve'e javyet jẹ̱
xyą̱ą̱jta pąn pąn jatye'e xą̱'ma kąjx joojntykidinup. Ą̱ts jẹ̱ nTee' jẹts jẹ̱
y'aangeles, jẹmts ą̱tse'e jẹ̱'ẹ̱ vyinkojkmda nva'anụt jẹts ą̱ts jẹ̱ njayu jẹ̱'ẹ̱
ve'eda. 6 Pąn pąn jaty xa ve'e jẹm jẹ̱ tyaatsk, va'an tse'e dụ'amǫtunaxta
juu' ve'e jẹ̱ Espíritu Santo va'nụxjụdup jẹ̱ jaanchja'vivatąjkta juu' ve'e
nay'amojkijidup jẹm vuxtojtụk kajpụn kąjxm."

Pąn pąn jatye'e nay'amojkijidu jẹp Filadelfia

7 'Nụja'yiva jidụ'ụm jẹ̱ yakkąts̱ụyǫ'yva joma ve'e ñay'amókajada jẹ̱
jaanchja'vivatąjk jẹm filadeejlfiait kyajpụn kąjxm: "Jidụ'ụm xa ve'e
vya'añ jẹ̱'ẹ̱ pąne'e va'ajts jẹts tyụ́vam, jẹ̱'ẹ̱ pąne'e dụmą̱ą̱t jẹ̱ yakkutojkpa
David jẹ̱ y'avaatsụn, jẹ̱'ẹ̱ pąne'e juu' dụyak'avaatsp, ni pąna xa ve'e
kya'ǫ'yixjụ jẹtse'e dụyak'atókụt, nay ve'empa pąne'e juu' dụyak'atojkp,
ni pąna tse'e kya'ǫ'yixjụ jẹtse'e dụyak'ava'atsụt: 8 Nnụja'vinup xa ą̱tse'e
pąn ti jatye'e mtoondup mkǫjtstup, mpą̱ą̱mts ą̱tse'e jẹja miits mvinku-
jkta to'k jẹ̱ tąk'aką̱'ą̱ juu' ve'e ava'ajts, juu' ve'e ni pąna ka'ǫ'yixjup jẹtse'e
dụyak'atókụt. Qyamts miitse'e vẹẹ̱'nji jẹ̱ mąkkin xjayẹpta, mkutyoon-
duts miitse'e ą̱ts jẹ̱ nkąts jẹ̱ n'ayook jẹtse'e mjaa'knapyą́mjada ą̱ts mą̱ą̱t.
9 Ax ve'em tse'e, jẹ̱'ẹda pąn pąn jatye'e jẹ̱ Satanás dụmą̱ą̱tnapyąjkjụdup
jẹts pąn pąn jatye'e taayidup ku ve'e vya'anda jẹts israeejlit jayu jẹ̱'ẹ̱
ve'eda, ntónupts ą̱tse'e jẹtse'e viindụk naxkąda'aky ñapyą́mjadat jẹm
miits mvinkojkmda jẹtse'e dụkuvą́ktat jẹts ǫǫy ą̱ts miitse'e ntuntsǫkta.
10 Kụx tse'e xmutẹ́nada ax jo'n ą̱tse'e nva'añ, jẹ̱'ẹ̱ kąjxts ą̱ts miitse'e
n'íxtat njayẹ́ptat ku ve'e anañụjoma jẹ̱ jayu ǫǫy tyuntsaachpaa'ttat yaja
naxviijn jẹtse'e ve'em ǫy yak'íxụt pąn pąn jaty ą̱tse'e xjaanchja'vidup.
11 Tsǫjk ą̱tse'e nmiinnuvat. Ix'itta juu' ve'e mjayẹjptup jẹtse'e ve'em

ni pa̱na mkapa̱jku̱xjadat je̱ o̱'yin juu' ve'e mjaye̱jptup je̱m tsapjo̱o̱tm.
12 Pa̱n pa̱n tse'e ma̱a̱daakp, ve'emts a̱ts je̱'e̱ ve'e mpá̱mu̱t ax jo'n to'k
je̱ ma̱kk patte̱na je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kyapítsumu̱t,
je̱mts a̱tse'e je̱'e̱ ñi'kxm nja'at a̱ts je̱ nNte'yam je̱ xya̱a̱j je̱ts je̱ Nte'yam
je̱ cyiudad je̱ xya̱a̱j, je̱ nam Jerusalén je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm
ka̱da'akup, je̱me'e cho̱o̱'nu̱t joma ve'e je̱ Nte'yam. Ntuknu̱jaayduvapts
a̱ts je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nnam xa̱a̱j. 13 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk,
va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta juu' ve'e je̱ Espíritu Santo va'nu̱xju̱dup je̱
jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m vuxtojtu̱k kajpu̱n
ka̱jxm.”

Pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidu je̱p Laodicea

14 ’Nu̱ja'yiva jidu̱'u̱m je̱ yakka̱tsu̱yo̱'yva joma ve'e ñay'amókajada je̱
jaanchja'vivata̱jk je̱m laodicéait kyajpu̱n ka̱jxm: “Jidu̱'u̱m xa ve'e vya'añ
je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook du̱ko̱jtsnajxp ve'em ax jo'n du̱'ix
du̱mo̱tu, je̱'e̱ pa̱ne'e du̱yakkutojkjip nu̱jom juu' jatye'e je̱ Nte'yam
pya̱a̱m: 15 Nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e pa̱n ti jatye'e mtoondup mko̱jtstup,
nnu̱ja'vinupts a̱tse'e je̱ts ka'a a̱tse'e xtuntso'oxpá̱kta je̱ts ni ka'a a̱tse'e
xtuntso̱jktuva. Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ tsoxk na̱a̱j juu' ve'e
pa̱'a̱jntkji, ka'a tse'e xyuxa ka'a tse'e y'ana. 16 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e
ve'em m'itta, ve'emts a̱ts miitse'e ntóndat ax jo'n je̱ jayu du̱'u̱u̱'ts juu'
ve'e je̱ jyo̱o̱t kyakuvu̱jkp. 17 Ve'em xa miitse'e mva'anda je̱ts ta̱ miitse'e
o̱o̱y mtun'ó̱yada, ka'a miitse'e ti mka'ijtu̱xjada; ax ka'a tse'e xnujávada
je̱ts m'ayo̱o̱vdup miitse'eda, m'ijttupts miitse'e ve'em ax jo'n je̱ viints
jayu je̱ts je̱ jayu juu' ve'e nu̱va'ajts a̱xva'ajts. 18 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts mi-
itse'e nko̱jtsjada je̱tse'e xjóydat juu' a̱tse'e nta̱a̱'kp: je̱ oro juu' ve'e je̱p
ja̱nja̱a̱tp tu̱y'o̱ya, ve'em tse'e tu̱u̱v je̱ o̱'yin xjayé̱ptat; je̱ts je̱ po̱o̱'p vit,
je̱tse'e mnatyukxó̱xjadat, ve'em tse'e mko̱o̱'k'ijttinit ax jo'n je̱ jayu juu'
ve'e nu̱va'ajts a̱xva'ajts; je̱ts je̱ vintso̱o̱jy, je̱tse'e je̱ mviijn xpa̱a̱jmjadat,
ve'em tse'e mko̱o̱'k'ijttinit ax jo'n je̱ viints jayu. 19 Ntuknu̱u̱jmidup
a̱ts je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e ntso̱jktup je̱tse'e nyaktsaachpaa'tta,
ve'emts a̱tse'e ntun je̱tse'e nu̱yojk o̱y du̱tóndat juu' a̱tse'e ntsa̱jkp; ax
tun vinko̱pk tse'e je̱tse'e mvinmayu̱mpijttinit, je̱tse'e xmaso̱o̱ktinit je̱
mko̱'o̱y joojntykinda. 20 Ve'em xa a̱tse'e ax jo'n to'k je̱ jayu juu' ve'e
ko̱jtspo̱o̱'kxp je̱ja ta̱k'aagui. Pa̱n pa̱nts a̱tse'e x'amo̱tunajxp je̱tse'e je̱
jya'vin du̱yak'ava'ach, tá̱kapts a̱tse'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t
je̱'e̱ ma̱a̱t ax jo'n a̱ts je̱'e̱ ve'e ku̱nma̱a̱tkaajy ku̱nma̱a̱t'uuk. 21 Pa̱n pa̱n
tse'e ma̱a̱daakp, nmo̱'o̱pts a̱tse'e je̱ kutojku̱n je̱tse'e cha̱a̱nadat a̱ts ma̱a̱t
je̱m a̱ts nkutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n ka̱jxm, ve'em ax jo'n a̱tse'e nma̱a̱daaky
je̱ts a̱tse'e ntsu̱u̱na a̱ts je̱ nTee' ma̱a̱t je̱m kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n ka̱jxm.
22 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk, va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta
juu' ve'e je̱ Espíritu Santo va'nu̱xju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e
nay'amojkijidup je̱m vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxm.”

4

Je̱ vinja'vin je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm

1 Ku ya̱'a̱ ve'e ñajxy, van'itts a̱tse'e n'ix je̱ tsapjo̱o̱tmit it y'ava'ach, ve'em
ax jo'n to'k je̱ ta̱k'aka̱'a̱ je̱m ku̱y'avaach. Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxnuva
je̱ ayook juu' a̱tse'e too'va̱jkp xmuko̱jts je̱ trompeta jo'n. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—Pe̱tu̱ yam je̱ts a̱ts mitse'e ntuk'íxu̱t juu' jatye'e tónjup ko̱tsjup.

2 Tun to'mayjits ạtse'e jẹ Espíritu Santo xyaknụjkx jẹm tsapjọọtm.
Jẹmts ạtse'e to'k jẹ kutojkụn tsụụjntkụn n'ix. Jẹm tse'e to'k chụụna.
3 Ve'emts jẹ'ẹ ve'e y'ajaj y'atụ'kx ax jo'n jẹ jaspe tsaaj ukpụ jẹ cornalina
tsaaj juu' ve'e tạ'kxp matskp. Jẹja kutojkụn tsụụjntkụn pa'ayi tse'e to'k
jẹ ii'tsụts juu' ve'e tsoxk ajajp atạ'kxp ax jo'n jẹ esmeralda tsaaj tyụ'kx
myátsụk. 4 N'ixts ạtse'e ii'px maktaaxk jẹ kutojkụn tsụụjntkụn juu'
ve'e dụnaa'víttup jẹ kutojkụn tsụụjntkụn. Jẹm tse'e chạạnada vye'na
nụ'ii'px maktaaxk jẹ mújit jáyuda, pọọ'p xạxta, jẹts jẹ oro corona juu' ve'e
jẹm kyuvajkmda. 5 Jẹ kutojkụn tsụụjntkụn juu' ve'e jẹm itụkojkm, jẹm
tse'e tyumpítsum jẹ vítsụk, jẹ añu tyumpụj tyuntsa'pxy, jẹ añu tyumpu'u
tyunmạạ't. Jẹm tse'e jẹ kutojkụn tsụụjntkụn vyinkojkm tyọy vuxtojtụk
jẹ kujajpa jẹ kutạ'kxpa, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ñụkạjtsp jẹ Espíritu Santo, juu'
ve'e ijtp jẹ jaanchja'vivatạjk mạạt jẹm vuxtojtụk kajpụn kạjxm joma ve'e
ñay'amókajada. 6 Jẹm tse'e jẹ kutojkụn tsụụjntkụn vyinkojkm vye'niva
to'k jẹ jọy it juu' ve'e kẹ'xp ax jo'n jẹ maaxy nạạj juu' ve'e jẹ ixụn jo'n,
tukkẹ'xnajxpts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ cristaajl.

Joma tse'e jẹ kutojkụn tsụụjntkụn, jẹ́java tse'e vídụta nụmaktaaxk jẹ
joojntykiva, tum jẹ viijn tse'e jyayẹjptup jẹ ñi'kx jẹ kyọpk, ve'em jẹp
ñaadup ve'em jẹja vyinkujk. 7 Muto'k jẹ joojntykiva, ve'em tse'e kye'ex
ax jo'n jẹ león; jẹ mumẹjtsk, ax jo'n jẹ tsapkaaj; jẹ mutoojk, ve'em tse'e jẹ
vyiijn jẹ y'aaj ax jo'n jẹ jayu; jẹ mumaktaaxk, ve'em tse'e kye'ex ax jo'n jẹ
vijtsụn ku ve'e jyẹyy. 8 Nụto'k jaty tse'e tojtụk jẹ kyẹẹkụn dụjayẹpta, tum
jẹ viijn tse'e jyayẹjptup jẹm ñi'kxmda kyọjmda jẹts jẹp kyẹẹkụn pa'tkup
paat. Ka'a tse'e kyọjts'atúvada jaxụụjụn jatso'p. Jidụ'ụm tse'e vya'anda:

Va'ajts, va'ajts, va'ajts,
Mạjạ Vintsạ́n, Nte'yam, mits tse'e nụjom mkạ'mikụjxp,
mits xa ve'e m'ijt, mits tse'e ụxyam m'ijtp, mítsam tse'e m'ijtnup.
Jidụ'ụm tse'e vya'anda.

9 Ax vinnaajknáxts jẹ joojntykiva dụmọ'ọda jẹ mạjin jẹ jaanchin,
jẹ vintsạ'kin, jẹts jẹ kukọjtsụn jẹ'ẹ pạne'e tsụụnip jẹm jẹ kutojkụn
tsụụjntkụn kạjxm jẹtse'e xạ'ma kạjx jyoojntyka, 10 vanxụp naxpa tse'e
jẹ nụ'ii'px maktaaxk mújit jayu dụvinkọxkt̨énada jẹtse'e dụvinjávada
dụvintsạ'ạgada jẹ'ẹ pạne'e joojntykip xạ'ma kạjx, jẹtse'e jẹ y'ooro
corónada dụpạmda jẹm jẹ kutojkụn tsụụjntkụn vyinkojkm jẹtse'e
jidụ'ụm vya'anda:

11 Mạjạ Vintsạ́n, Nte'yam,
mvinmajtsjup xa mitse'e jẹtse'e xjayẹjpnit jẹ mạjin jẹ jaanchin, jẹ
vintsạ'kin, jẹts jẹ kutojkụn,
mitse'e nụjom juu' jaty mpạạm;
kụx ve'eme'e xtsạk,
jẹ'ẹ kạjx tse'e nụjom juu' jaty jyẹja,
mits tse'e myakjẹji.
Jidụ'ụm tse'e vya'anda.

5

Jẹ nạk axaa'ch

1 Ax jẹ'ẹ pạne'e tsụụnip jẹm kutojkụn tsụụjntkụn kạjxm, jẹmts ạtse'e
n'ix y'aka'yụn kạ'm dụmats'it to'k jẹ nạk axaa'ch. Vinja'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ
nạk, ve'em jẹñi'kxm ve'em jẹp y'akujkp. Vuxtojtụk jẹ'ẹ ve'e jẹ tsa'yụn

tukˈanaˈach. 2 Nˈixts ạtseˈe toˈk jẹ mạkk ángeles juuˈ veˈe mạkk kọjts.
Jidụˈụm tseˈe vyaajñ:

—¿Pạn tseˈe dụvinmajtsjup jẹtseˈe jẹ nạk axaaˈch dụyakˈavaˈatsụt
jẹtseˈe jẹ chaˈyụn dụpạjkjat juuˈ veˈe tukˈanaˈach?

3 Ax juuˈ veˈe jẹm tsapjọọtm, ukpụ yaja naxviijn, ukpụ jẹp naxviijnit
itụpaˈtkup, ni pạna tseˈe kyaveˈna juuˈ veˈe ọˈyixjup jẹtseˈe jẹ nạk axaaˈch
dụyakˈavaˈatsụt ukpụ dụˈíxụt. 4 Ọọyts ạtseˈe ntunnañụyaaxji kụx ni pạna
veˈe kyayakpaaty juuˈ veˈe dụvinmajtsjup jẹtseˈe dụyakˈavaˈatsụt ukpụ
dụˈíxụt. 5 Vanˈitts ạtseˈe nụtoˈk jẹ mújit jayu xnụụjmi:

—Kadi myaˈaxy. Jẹˈẹ pạneˈe León yaktijp, jẹ Judá jẹts jẹ yakkutojkpa
David jẹ chaan jẹ kyọọj, jẹˈẹ tseˈe mạạdaak jẹtseˈe veˈem yˈọˈyixjụ jẹtseˈe
dụyakˈavaˈatsụt jẹ nạk axaaˈch jẹtseˈe jẹ chaˈyụn dụpạjkjat.

6 Vanˈitts ạtseˈe nˈix toˈk tyena. Carnero Onụkts jẹˈẹ veˈe yaktij. Jẹm
jẹˈẹ veˈe tyena joma veˈe jẹ kutojkụn tsụụjntkụn, jẹm nụmaktaaxk
joojntykiva jẹts mújit jayu akojkmda. Ax juuˈts jẹmeˈe ténip, veˈemts
jẹˈẹ veˈe kyeˈex jẹts tạ́vani veˈe yˈukˈạạˈk ku veˈe vyaajñ vintsạˈkin, vanˈit
tseˈe jyoojntykpạjknuva. Vuxtojtụk tseˈe jẹ vyaj vuxtojtụk tseˈe jẹ vyiijn.
Jẹ vyiijn, jẹˈẹts jẹˈẹ veˈe ñụkạjtsp jẹ Espíritu Santo, juuˈ veˈe ijtp jẹm jẹ
Nteˈyam jyaˈvin kạjxm jẹtseˈe yakkex toˈk it toˈk naxviijn. 7 Vanˈitts jẹˈẹ
veˈe ọjts dụtukkạkọnvaˈach jẹ nạk axaaˈch juuˈ veˈe jẹm yˈakaˈyụn kạˈm
myatsˈijtp jẹˈẹ pạneˈe tsụụnip jẹm kutojkụn tsụụjntkụn kạjxm. 8 Ku
veˈe dụkạạjn jẹ nạk axaaˈch, vanˈit tseˈe jẹ nụmaktaaxk joojntykiva jẹts
jẹ nụˈiiˈpx maktaaxk mújit jayu, jẹˈẹ tseˈe dụvinkọxkténidu jẹˈẹ pạneˈe
yaktijp Carnero Onụk. Kạkjẹˈẹ tseˈe jẹ mújit jáyuda jẹm dụmạạdada jẹ
arpa kọv jẹts jẹ oro apạjkin juuˈ veˈe ojtsta mạạt jẹ pọọm. Jẹ pọọm, jẹˈẹts
jẹˈẹ veˈe ñụkạjtsp jẹ Nteˈyam jẹ jyayu jẹ chapkạtsta. 9 Yạ nam ụv tseˈe
tyukvinˈạạvdu jẹˈẹ pạneˈe yaktijp Carnero Onụk. Jidụˈụm tseˈe yˈạạvdi:

Mits xa veˈe mvinmajtsjup jẹtseˈe xkọ́nụt jẹ nạk axaaˈch jẹtseˈe jẹ chaˈyụn
xpạjkjat,
kụx mitseˈe vintsạˈkin mvaan,
mits jẹ mˈọọˈkụn kạjx tseˈe xyaknatyukpitsumvaatsjidi jẹtseˈe yˈijttinit jẹ
Nteˈyam jẹ jyayu,
vinxụpeˈe jẹ kẹˈxpa,
nụvinxụpeˈe jẹ jayu juuˈ veˈe kọjtstup ọyjuuˈ ayooka,
nụvinxụpeˈe jẹ jayu chạạnada toˈk it toˈk naxviijn.
10 Jẹˈẹda veˈe tụxpụm yakkutojkpada jẹts teeˈtạjkta,
jẹˈẹ tseˈe jẹ Nteˈyam dụmutoondup dụmupạjktup,
yakkutojkjadapts jẹˈẹ veˈe jẹ jayu juuˈ veˈe toˈk it toˈk naxviijn tsụụnidup.
Jidụˈụm tseˈe yˈạạvdi.

11 Vanˈitts ạtseˈe nˈix nụmay ọọy jẹ ángeles, ñaaˈvíttupts jẹˈẹ veˈe jẹ
kutojkụn tsụụjntkụn, jẹ joojntykivada, jẹts jẹ mújit jáyuda. Millón amts
jẹˈẹ veˈe jẹ ángeles vyẹˈnada, nụtooj nụmaˈaj, 12 Nˈamọtunajx ạts jẹˈẹ veˈe
ku veˈe mạkk kyọtsta. Jidụˈụm tseˈe vyaandi:

Jẹˈẹ pạneˈe yaktijp Carnero Onụk,
jẹˈẹ tseˈe dụvinmajtsjup jẹtseˈe jẹ kutojkụn yakmọọynit jẹts jẹ ọˈyin, jẹ
vijin jẹ kẹjụn jẹts jẹ mạkkin, jẹ vintsạˈkin, jẹ mạjin jẹ jaanchin, jẹts
jẹ ọy nụkọjtsin.
Jidụˈụm tseˈe vyaandi.

13 N'amǫtunajxpats ą̱tse'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m
juu' ve'e ijttup je̱m tsapjǫǫtm, yaja naxviijn, je̱p naxviijnit itu̱pa'tkup,
je̱ts je̱m maaxy na̱jǫǫtm. Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:
Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n du̱tuktsu̱u̱nip
je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k,
je̱'e̱da tse'e du̱jaye̱jptinup je̱ o̱y nu̱ko̱jtsin, je̱ vintsa̱'kin, je̱ ma̱jin je̱
jaanchin, je̱ts je̱ kutojku̱n.
¡Ve'em tse'e y'ijtnit xa̱'ma ka̱jx!
Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi.
14 Je̱ nu̱maktaaxk joojntykiva, jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:
—¡Amén!
Van'it tse'e je̱ nu̱'ii'px maktaaxk mújit jayu kyǫxkténidi je̱tse'e
du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi je̱'e̱ pa̱ne'e joojntykip xa̱'ma ka̱jx.

6

Je̱ vuxtojtu̱k tsa'yu̱n

1 Van'itts ą̱tse'e n'ix je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱jkji
muto'k je̱ vuxtojtu̱k tsa'yu̱n. Van'itts ą̱tse'e n'amǫtunajxy je̱ muto'k
joojntykiva ma̱kk kya̱jts, ve'em ax jo'n je̱ añu ya'axy. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:
—¡Minu̱ je̱ts ixu̱!
2 Van'itts ą̱tse'e n'ix to'k je̱ pǫǫ'p caballo. Juu' tse'e tuktsu̱u̱nijup, je̱mts
je̱'e̱ ve'e du̱mats'it to'k je̱ arco. Van'it tse'e yakmǫǫjy to'k je̱ corona, je̱tse'e
ve'em ma̱a̱daakpa ñu̱jkx.
3 Ku ve'e je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱jkji je̱
mume̱jtsk tsa'yu̱n, van'itts ą̱tse'e n'amǫtunajxy je̱ mume̱jtsk joojntykiva
vyaajñ:
—¡Minu̱ je̱ts ixu̱!
4 Van'it tse'e pyítsum jado'k je̱ caballo, tsaptsts je̱'e̱ ve'e y'ijt.
Juu' tse'e tuktsu̱u̱nijup, yakmǫǫyts je̱'e̱ ve'e je̱ kutojku̱n je̱tse'e
du̱yak'atso'oxtóndat je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup to'k it to'k naxviijn
je̱tse'e ve'em du̱yaknaajk'ǫǫ'kjadat vimpit atu̱j. Yakmǫǫyts je̱'e̱ ve'e to'k
je̱ ma̱ja̱ tsojx.
5 Ku ve'e du̱pa̱jkji je̱ mutoojk tsa'yu̱n, van'itts ą̱tse'e n'amǫtunajxy je̱
mutoojk joojntykiva vyaajñ:
—¡Minu̱ je̱ts ixu̱!
Van'itts ą̱tse'e n'ix to'k je̱ ya̱k caballo. Juu' tse'e tuktsu̱u̱nijup, je̱mts je̱'e̱
ve'e kya̱'m du̱ma̱a̱da to'k je̱ ta̱'yu̱n. 6 Van'itts ą̱tse'e n'amǫtunajxy je̱m
joojntykiva akojkmda to'k je̱ ayook juu' ve'e vaan:
—To'k kíloji je̱ trigo ku ve'e to'k xa̱a̱j du̱nu̱tún je̱ts me̱jtsk kilo je̱ cebada
ku ve'e to'k xa̱a̱j du̱nu̱tún. Ax ka'a tse'e xyakvintǫ́kidat je̱ olivos aceite
je̱ts je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j.
7 Ku ve'e du̱pa̱jkji je̱ mumaktaaxk tsa'yu̱n, van'itts ą̱tse'e n'amǫtunajxy
je̱ mumaktaaxk joojntykiva vyaajñ:
—¡Minu̱ je̱ts ixu̱!
8 Van'itts ą̱tse'e n'ix to'k je̱ po'ts caballo. e̱ǫ'ku̱nts je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j juu'
ve'e tuktsu̱u̱nijup. Je̱mts je̱'e̱ ve'e pyametsju̱ je̱'e̱ juu' ve'e tyijp ǫǫ'kpa
it. Yakmǫǫyts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱yakkutojkjat to'k viijn je̱ jayu juu'
ve'e tsu̱u̱nidup yaja naxviijnit itu̱ku̱jx, je̱tse'e je̱ jayu du̱tukyak'ǫǫ'ku̱t je̱

atso'ox, je̱ yooj, je̱ pa'am, je̱ts je̱ mu'uk tá̱nu̱k. Juu' tse'e jatoojk viijn je̱
jayu, ax ka'a tse'e du̱yakkutojkjat.
9 Ku je̱'e̱ ve'e du̱pa̱jkji je̱ mumugo̱o̱xk tsa'yu̱n, van'itts a̱tse'e n'ix
je̱m yo̱jxpe̱jtu̱n pa'tkum je̱'e̱ je̱ jyo̱o̱tta je̱ jya'vinda juu' ve'e je̱ jayu
yak'o̱o̱'kju̱du ku ve'e je̱ Nte'yam du̱pana̱jkxti je̱tse'e je̱ y'ayook
du̱'ava'nidi, 10 ma̱kkts je̱'e̱ ve'e kyo̱jtsti, je̱tse'e vyaandi:
—Va'ajts Ma̱ja̱ Vintsá̱n, mkutyuump xa mitse'e juu' ve'e mka̱jtsp,
¿vin'ítnumts mits je̱'e̱ ve'e xtukkuvé̱ttat je̱ naxviijnit jayu juu' a̱a̱tse'e
xyak'o̱o̱'ktu?
11 Van'itts je̱'e̱ ve'e yakmo̱o̱ydi je̱ po̱o̱'p vit je̱tse'e yaknu̱u̱jmidi je̱ts
jave̱e̱'ne'e jyaa'k'a'íxtat, van'it paat ku ve'e pyo'oku̱t pa̱n nu̱vinxu̱pe'e
y'o̱o̱'ktat je̱ y'utsta je̱ y'ajchta je̱ts je̱ y'utsta je̱ cha̱'a̱da juu' ve'e je̱ Cristo
du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup, juu' ve'e je̱ jayu yak'o̱o̱'kjadap ax jo'n je̱'e̱
ve'e jyajtti.
12 Ku ve'e je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱jkji je̱
mutojtu̱k tsa'yu̱n, van'itts a̱tse'e n'ix je̱ts va'ajts ma̱kke'e tyun'ojxi. Ya̱k
tse'e vyimpijtni je̱ aampa xa̱a̱j, ve'em ax jo'n je̱ ya̱k vit juu' ve'e je̱ jayu
natyukxo̱jxjup ku ve'e kyu'o̱o̱'kjini. Je̱ nu̱u̱'pu̱n jo'n tse'e chaptsika̱jxni
je̱ aampa po̱'o̱. 13 Ku̱sta̱jkidu tse'e je̱ maatsa yaja naxviijn, ve'em ax jo'n
je̱ higo ku̱p du̱yakku̱sta̱ka je̱ tya̱a̱jm ku ve'e je̱ ma̱kk po̱j xyinu̱yo̱'o̱yju̱.
14 Ve'em tse'e ya̱ tsajmit it tyó̱kini, ve'em ax jo'n je̱ na̱k yak'axaa'tsni,
viijnk tso̱ ve'e yakpa̱a̱mni nu̱jom je̱ ko̱pk je̱ ke̱e̱ts je̱ts je̱ naax juu' ve'e
je̱m maaxy na̱a̱j akojkm. 15 Je̱ yakkutojkpata̱jk juu' ve'e yaja naxvi-
ijn, nayyo'tsjidinuts je̱'e̱ ve'e je̱p aajntkup je̱ts ko̱pk ke̱e̱ts akujkp, nay
vanxú̱pjidava juu' ve'e du̱nu̱má̱jidup, je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsa̱nda je̱ts je̱
kumeen jáyuda ma̱a̱t je̱ ma̱kk jáyuda, je̱ joyu̱toompa jáyuda je̱ts je̱ naspa̱ka
jáyuda. 16 Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi je̱ ko̱pk je̱ ke̱e̱ts:
—Naxka̱da'aku̱ yam a̱a̱ts nmi'kxm je̱ts a̱a̱tse'e xyo'otsu̱t, ve'emts
a̱a̱tse'e xkapaa'tu̱t je̱'e̱ pa̱ne'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n
je̱ts a̱a̱tse'e xkapaatpat je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n juu' ve'e yakjé̱jap je̱'e̱ je̱
y'e̱jku̱n ka̱jx pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, 17 ku̱x tá̱vani ve'e du̱paatni je̱
xa̱a̱j ku ve'e je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n jye̱ja. ¿Pa̱n tse'e nvaat du̱muté̱nap?

7

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e yaktukko̱nvaatstu je̱ israeejlit jáyuda

1 Van'itts a̱tse'e n'ix nu̱maktaaxk je̱ ángeles tyé̱nada maktaaxk esquina
yaja naxviijnit itu̱ku̱jx, ka'a tse'e du̱yakjatta je̱tse'e pyó̱ju̱t yaja naxvi-
ijn ukpu̱ je̱m maaxy na̱viinm, je̱tse'e ni to'ka je̱ ku̱p kyapo̱ju̱yo̱'o̱yu̱t.
2 N'íxpats a̱tse'e jado'k je̱ ángeles, je̱m je̱'e̱ ve'e myets joma ve'e je̱ xa̱a̱j
pyítsum. Je̱mts je̱'e̱ ve'e du̱ma̱a̱da je̱ tsa'yu̱n juu' ve'e je̱ joojntyk Nte'yam
jye̱'e̱. Je̱ ángeles tse'e ma̱kk du̱muko̱jts je̱ nu̱maktaaxk ángeles juu' ve'e
je̱ kutojku̱n yakmo̱o̱ydu je̱tse'e du̱yakvintó̱kidat ya̱ naxviijnit it je̱ts je̱
maaxy na̱a̱j. 3 Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Ka'a tse'e xyakvintó̱kidat je̱ naxviijnit it, je̱ maaxy na̱a̱j, ukpu̱ je̱ ku̱p,
van'ítnume'e ku a̱a̱tse'e mpa̱a̱jmjadat je̱ nNte'yamamda je̱ cha'yu̱n je̱m
vyimpó̱kkumda pa̱n pa̱n jatye'e mutoojnju̱dup mupa̱jkju̱dup.
4 Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy nu̱vinxu̱p je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ tsa'yu̱n yakpa̱a̱jmjidu. Nu̱mó̱kupx javu̱jxtkupxu̱k maktaaxk miijl
tse'e y'ijtti, yaktukko̱nvaatstu tse'e nu̱jom je̱ ja̱ka̱'a̱ juu' ve'e je̱ israeejlit
jáyuda. 5 Nu̱makme̱jtsk miijle'e je̱ tsa'yu̱n yakpa̱a̱jmjidi je̱ Judá je̱ chaan

je̱ kyo̱o̱j, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Rubén jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Gad
jye̱'e̱, 6 nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Aser jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Neftalí
jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Manasés jye̱'e̱, 7 nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Simeón
jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Leví jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Isacar jye̱'e̱,
8 nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Zabulón jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ José jye̱'e̱,
nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Benjamín jye̱'e̱va.

Je̱ nu̱may jayu juu' ve'e po̱o̱'p xa̱xta

9 Ku ya̱'a̱ ve'e ñajxy, van'itts a̱tse'e n'ix va'ajts nu̱may a̱a̱'k je̱ jayu,
kamacho̱o̱vna, je̱me'e tyénada je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm je̱ts
je̱m je̱'e̱ vyinkojkm pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k. To'k it to'k naxvi-
ijnts je̱'e̱ ve'e cho̱o̱'nda, anañu̱joma je̱ ke̱'xpa, anañu̱joma je̱ aaj je̱ ay-
ook, je̱ts anañu̱joma je̱ naax je̱ kajpu̱n. Po̱o̱'p xa̱xts je̱'e̱ ve'eda. Je̱m
tse'e du̱mats'itta je̱ tu̱u̱xu̱x aajy, 10 je̱tse'e ma̱kk kyo̱tsta. Jidu̱'u̱m tse'e
vya'anda:

—Je̱ Nte'yam, juu' ve'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n, je̱ts je̱'e̱
pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, xyaktso̱o̱kumduts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'eda.

11 Ax anañu̱joma je̱ ángeles, je̱mts je̱'e̱ ve'e vídu̱ta du̱naa'té̱nada je̱ kuto-
jku̱n tsu̱u̱jntku̱n je̱ts je̱ mú̱jit jáyuda ma̱a̱t je̱ nu̱maktaaxk joojntykivada,
je̱tse'e je̱ vyiijnda je̱ y'aajta du̱tukpaatti je̱ it juu' ve'e je̱m je̱ kutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm, je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi.
12 Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:

¡Amén! Je̱ o̱y nu̱ko̱jtsin, je̱ ma̱jin je̱ jaanchin, je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n, je̱ kuko̱jtsu̱n
je̱ts je̱ vintsa̱'kin, je̱ kutojku̱n je̱ts je̱ ma̱kkin,
je̱ nNte'yamamda tse'e du̱jaye̱jpnup nu̱jom ya̱'a̱ xa̱'ma ka̱jx. Amén.

13 Van'it tse'e nu̱to'k je̱ mú̱jit jayu a̱ts x'amo̱tutu̱vi:

—¿Pa̱nts ya̱'a̱ ve'eda juu' ve'e po̱o̱'p xa̱x? ¿Jomas ya̱'a̱ ve'e cho̱o̱'nda?

14 Van'itts a̱tse'e nnu̱u̱jmi:

—Ka'a a̱tse'e nnu̱java. Nvaat a̱tse'e xvaajnjat.

Van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:

—Je̱'e̱ xa ya̱'a̱ ve'eda juu' ve'e je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n du̱yaknajxtu, pa̱n
pa̱n jatye'e je̱ vyit du̱pojtu je̱tse'e du̱yakpo̱o̱'pidi je̱'e̱ je̱ ñu̱u̱'pu̱n ka̱jx
pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k. 15 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e y'itta je̱m je̱ Nte'yam
je̱ kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm je̱tse'e du̱vinjávada du̱vintsa̱'a̱gada
jóvum xa̱a̱j jóvum tsooj je̱m mya̱ja̱ tsapta̱jkm; je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e íxjidinup jaye̱jpjidinup je̱tse'e y'ijtnit je̱'e̱ ma̱a̱tta.
16 Ka'a tse'e je̱ yooj je̱ ta̱a̱tsa du̱'ukyaknajxtinit, ka'a tse'e je̱ aampa
xa̱a̱j y'ukyakto̱o̱jyjidinit, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ an y'ukpaatjidinit, 17 ku̱x
je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, juu' ve'e ijtp joma ve'e je̱ kuto-
jku̱n tsu̱u̱jntku̱n, je̱ carnero vinténiva jo'nts je̱'e̱ ve'e y'ix'ítjadat je̱tse'e
yakna̱jkxjadat joma ve'e je̱ tsoxk na̱a̱j myu'ut juu' ve'e joojntykinya-
jkp. Je̱ Nte'yam tse'e yakke̱e̱ku̱xjadap nu̱jom je̱ vyinna̱a̱jta, ka'a tse'e
y'ukyaaxtinit.

8

Je̱ muvuxtojtu̱k tsa'yu̱n je̱ts je̱ po̱o̱m ajo̱jkin juu' ve'e tum je̱ oro

1 Ku ve'e je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱jkji je̱ mu-
vuxtojtu̱k tsa'yu̱n, van'it tse'e je̱m tsapjo̱o̱tm nu̱jom juu' jaty y'amo̱'tku̱jx
kojkm hora jo'n. 2 Van'itts a̱tse'e n'ix je̱ nu̱vuxtojtu̱k aangelesta juu' ve'e
je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm ténidup, je̱'e̱da tse'e yakmo̱o̱ydu vuxtojtu̱k je̱

trompeta. 3 Van'it tse'e jyę'y jado'k ję ángeles mąąt to'k ję pǫǫm ajǫjkin
juu' ve'e tum ję oro. Van'it tse'e dụvinkuva'ki ję pǫǫm jǫjkpęjtụn jętse'e
yakmǫǫjy may ję pǫǫm jętse'e dụtukmąątvintsą'ągat ję tsapkąts juu' ve'e
ję Nte'yam ję jyayu kyǫjtstup, jęm tse'e dụvintsą'ągat joma ve'e ję pǫǫm
jǫjkpęjtụn juu' ve'e tum ję oro, juu' ve'e ijtp jęm ję kutojkụn tsụụjntkụn
vyinkojkm. 4 Van'it tse'e ję pǫǫm jǫk pyojtụk mąąt ję Nte'yam ję jyayu
ję chapkątsta juu' ve'e ję ángeles tyukvinjąjkp ję pǫǫm jǫjkpęjtụn juu'
ve'e tum ję oro, jętse'e jyąk jęm ję Nte'yam vyinkojkm. 5 Van'it tse'e ję
ángeles dụkąąjn ję pǫǫm ajǫjkin jętse'e dụyak'ujts mąąt ję yǫjxpęjtụn
jąmpajk. Van'it tse'e dụkụską'ą yaja naxviijn. Ku ve'e ve'em dụtuujn,
van'it tse'e ję vítsụk tyuntąą'pụk, ję añu tyumpụj tyuntsa'pxy, ję añu
tyumpu'u tyunmąą't, mąkk tyun'ojxini.

Ję trompétada

6 Van'it tse'e ñay'apąąjmtkijidi ję nụvuxtojtụk ángeles juu' ve'e
dụmąątta ję trompeta jętse'e dụtukxo'oxtat.
7 Ku ve'e ję muto'k ángeles dụtukxuux ję trompeta, van'it tse'e yaja
naxviijn jyęji ję tąąxt jęts ję jąąjn, ję nụụ'pụn mutąka. Tǫǫy tse'e to'k viijn
yą naxviijnit it; juu' tse'e jamęjtsk viijn, ka'a tse'e tyǫǫjy; tǫkyąjxpa tse'e
ję tsoxk kụp jęts nụjom ję aajy ję ojts.
8 Ku ve'e ję mumęjtsk ángeles dụtukxuux ję trompeta, van'it tse'e jęm
maaxy nąjǫǫtm yakkex to'k juu' ve'e ve'em íxuvip ax jo'n to'k ję mąją
kǫpk, tǫǫyp tse'e vye'na. Van'it tse'e to'k viijn ję maaxy nąąj nụụ'pụn
vyimpijtkụjx; juu' tse'e jamęjtsk viijn, ka'ats ję'ę ve'e nụụ'pụn vyimpijt.
9 ęǫ'kkąjxtu tse'e to'k viijn juu' ve'e jęm maaxy nąjǫǫtm joojntykidup;
juu' tse'e jamęjtsk viijn, ka'ats ję'ę ve'e y'ǫǫ'kti. Vintǫkikąjxtuva tse'e ję
barco juu' ve'e ijttu to'k viijn jęm maaxy nąjǫǫtm; juu' tse'e jamęjtsk viijn
ję maaxy nąąj, ka'a tse'e ję barco jęm vyintǫ́kidi.
10 Ku ve'e ję mutoojk ángeles dụtukxuux ję trompeta, van'it tse'e
to'k ję maatsa chąą'n jęm tsajviinm, ję kunǫ'kụn jo'n tse'e tyǫy, jętse'e
ñaxkądaaky joma ve'e to'k viijn ję mąją nąąj jęts ję mo'tpa nąąj; juu'
tse'e jamęjtsk viijn ję mąją nąąj jęts ję mo'tpa nąąj, ka'ats ję'ę ve'e jęm
ñaxkądaaky. 11 Ajénjots ję'ę ve'e xyąąj ję maatsa, ta'am ojts aajy ję'ę ve'e
kyątsąpítsum, ję'ę kąjx tse'e ję nąąj vyimpijtkụjx ta'am. Nụmay tse'e ję
jayu tyun'ǫǫ'kti kụx va'ajts ta'ame'e ję nąąj.
12 Ku ve'e ję mumaktaaxk ángeles dụtukxuux ję trompeta, van'it tse'e
vyintǫki to'k viijn ję aampa xąąj, ję aampa pǫ'ǫ, jęts ję maatsa; juu' tse'e
jamęjtsk viijn ję aampa xąąj, ję aampa pǫ'ǫ, jęts ję maatsa, ka'ats ję'ę ve'e
vyintǫki. Ve'em tse'e kyakujaj kyakutụ'kx ję aampa xąąj, ję aampa pǫ'ǫ,
ukpụ ję maatsa maktaaxk hora ku ve'e xyụụjụni jęts maktaaxk hora ku
ve'e cho'oini kyǫǫ'tsini.
13 Ku ątse'e n'ix, van'itts ątse'e n'amǫtunajxy to'k ję ángeles mąkk
jidụ'ụm vyaajñ, jęyyp tse'e vye'na jęm tsajm itụkojkm:
—¡Ayǫǫv xa ję'ę ve'e ję jyǫǫtta ka to'k náxap pąn pąn jatye'e tsụụnidup
jęm naxviijnit it kąjxm, kụx tun tąmani xa ję'ę ve'e jętse'e ję janụtoojk
ángeles dụtukxo'oxtat ję trompétada!

9

1 Ku ve'e ję mumugǫǫxk ángeles dụtukxuux ję trompeta, van'itts ątse'e
n'ix to'k ję maatsa juu' ve'e tsǫǫ'n jęm tsajviinm jętse'e ñaxkądaaky
yaja naxviijn, ję maatsa tse'e yakmǫǫy to'k ję avaatsụn ję jot jyę'ę

juu' ve'e ǫǫy tyunkąąka. 2 Van'it tse'e dụyak'avaach jẹ jot. Jẹp tse'e pyítsum jẹ jǫk, ve'em ax jo'n jẹ mąją ąntǫǫjntykụn jǫk. Jẹ jǫk tse'e dụyakkǫǫ'tsikąjx jẹ aampa xąąj jẹts yą tsajmit it. 3 Jẹm tse'e jǫk akojkm pyítsumdi jẹ tąnụkta juu' ve'e jẹ paach jo'n íxuvidup, jẹtse'e ñaxjẹyydi yaja nụjom naxviijnit itụkụjx. Yakmǫǫydu tse'e jẹ tąnụk jẹ kutojkụn vintsǫ ve'e jẹ jayu dụyaktsaachpaa'ttat, ve'em ax jo'n jẹ kaa'pyk jẹ jayu dụyaktsaachpaa'ty. 4 Yaknụụjmidu ve'e jẹts ka'a ve'e dụyakvintǫ́kidat jẹ aajy jẹ ojts juu' ve'e yaja naxviijnit itụkụjx, ni ti kụpa, jẹts ni tía juu' ve'e tsoxk, jẹ'ẹjyji ve'e yaktsaachpaa'ttap jẹ jayu juu' ve'e dụkajayẹjptup jẹ Nte'yam jẹ cha'yụn jẹm vyimpǫ́kkum. 5 Ax ka'a tse'e yakmasǫǫkti jẹtse'e jẹ jayu dụyak'ǫǫ'ktat, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jayu dụyaktsaachpaa'ttat mugǫǫxk pǫ'ǫ. Jẹ tsaachpaatụn juu' ve'e yakjẹ́jidu, ve'emts jẹ'ẹ ve'e yakjava ax jo'n jẹ jayu jẹ kaa'pyk tyụpjụ. 6 Ku ve'e ve'em tyónjụt kyǫ́tsjụt, jyǫǫ'k'íxtidinup tse'e jẹ jayu vintsǫ ve'e y'ǫǫ'ktat, ax ka'a tse'e y'ǫ'yixjadat; ja'ǫǫ'kuva'andap tse'e, ka'a tse'e y'ǫǫ'ktat.

7 Apąąmdụkada tse'e jẹ tąnụk ax jo'n nụmay ąą'k jẹ caballo juu' ve'e apąąmdụkada jẹtse'e y'atso'oxtóndat. Jẹm tse'e kyuvajkm dụjayẹpta juu' ve'e jẹ oro corona jo'n kẹ'xp; ve'em tse'e jẹ vyiijnda jẹ y'aajta ax jo'n jẹ jayu, 8 ve'em tse'e jẹ vyaajyta ax jo'n jẹ tą'ąxtąjk jẹ vyaajy, ve'em tse'e jẹ tyąątsta ax jo'n jẹ león jyẹ'ẹ. 9 Jẹ pojxụn tse'e natyukxǫjxjụdup ax jo'n jẹ nụxoya. Ve'em tse'e jẹ kyẹẹkụn dụyaknẹ'ẹmda ax jo'n myǫtu ku ve'e jẹ caballo may jẹ carro dụpavụụ'n ku ve'e jẹ atso'ox toonk dụ'anómada. 10 Jẹm tse'e tyo'xta jąjm dụmąądada jẹ tyąjpụn, ve'em ax jo'n jẹ kaa'pyk jyẹ'ẹ, juu' ve'e tyuktąptap jẹ jayu jẹtse'e mugǫǫxk pǫ'ǫ dụyaktsaachpaa'ttat. 11 Jyayẹjptup tse'e to'k juu' ve'e ką'mijidup, jẹ kǫ'ǫy aangelests jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹp kąąk jótup. Jẹ ángeles, Abadoonts jẹ'ẹ ve'e yaktij jẹ hebreo aaj. Yakvintǫ́kivats jẹ'ẹ ve'e kyątsąpítsum.

12 Najx tse'e jẹ muto'k tsaachto'nụn, ax miimpnum tse'e jamẹjtsk.

13 Van'it tse'e jẹ mutojtụk ángeles dụtukxuux jẹ trompeta. Van'itts ątse'e n'amǫtunajxy to'k jẹ ayook juu' ve'e pítsump jẹp maktaaxk esquina itąkujkp juu' ve'e jẹm pǫǫm jǫjkpẹjtụn kąjxm juu' ve'e tum jẹ oro jẹts juu' ve'e jẹm jẹ Nte'yam vyinkojkm ijtp. 14 Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmi jẹ ángeles juu' ve'e dụmąąt jẹ trompeta:

—Mukẹja jẹ nụmaktaaxk ángeles juu' ve'e mutsómada jẹm joma ve'e jẹ éufratesit mąją nąąj.

15 Ve'em tse'e yakmukẹ́jidi jẹ nụmaktaaxk ángeles jẹtse'e jẹ jayu dụyak'ǫǫ'kkąxtat to'k viijn; juu' tse'e jamẹjtsk viijn jẹ jayu, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụyak'ǫǫ'ktat. Yaktuknụpąąjmtkidu ve'e jẹ hora, jẹ xąąj, jẹ pǫ'ǫ, jẹts jẹ joojnt vin'ite'e yakmukẹ́jadat. 16 N'amǫtunajxts ątse'e nụvinxụpe'e y'ijtti jẹ tyojpatąjkta juu' ve'e jẹ caballo dụtuktsụụnidup, nụmẹjtsk mǫ́kupx milloonts jẹ'ẹ ve'e y'ijtti.

17 Jidụ'ụmts ątse'e xyak'ixti jẹ cabálloda. Juu' tse'e tuktsụụnijidup, jẹ pojxụn tse'e natyukxǫjxjụdup ax jo'n jẹ nụxoya, tsaptsts jẹ'ẹ ve'e jẹ pojxụn xǫx y'ijt, jẹtspa azuujl, jẹts po'ts. Jẹ cabálloda, ve'emts jẹ'ẹ ve'e jẹ kyuvajk y'ijtti ax jo'n jẹ león jẹ kyuvajk, jẹpts jẹ'ẹ ve'e y'ávup pyítsum jẹ jąąjn, jẹ jǫk, jẹts jẹ azufre. 18 To'k viijn jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup yaja naxviijnit itụkụjx, jẹ tsaachto'nụn tse'e yak'ǫǫ'kjụdu, jẹ jąąjn, jẹ jǫk, jẹts jẹ azufre juu' ve'e jẹp jẹ caballo y'ávup pítsump. Juu' tse'e jamẹjtsk viijn jẹ jayu, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụyak'ǫǫ'kti. 19 Jẹpe'e y'ávup jẹts jẹm tse'e tyo'xta kąjxm dụjayẹpta jẹ caballo jẹ kyutojkụnda; ve'em tse'e jẹ

tyo'xta y'íxuvada ax jo'n jẹ tsaa'n kuvajk, jẹ'ẹ tse'e tyukyaktsaachpaattup jẹ jáyuda.

20 Ax jẹ jáyuda juu' ve'e vintaandu ku ve'e jẹ tsaachto'nụn ñajxy, ka'a tse'e dụmasọọkti jẹ kyọ'ọy joojntykinda, ka'a tse'e dụvintsạ'ki'atụ́vidi jẹ kọ'ọyjáyuvapta ukpụ ti jatye'e y'apạmnajxtu jẹ oro mạạt, jẹ plata mạạt, jẹ bronce mạạt, jẹ tsaaj mạạt, ukpụ jẹ kụp mạạt, jẹ'ẹ juu' ve'e ka'íxtup kamọ́tudup jẹtse'e kyayọ'ọyda. 21 Ka'a tse'e vyinmayụmpijtti, ka'a tse'e dụmasọọktuva jẹ yakjayu'ọọ'kk, jẹ maayk, jẹts jẹ mẹẹ'tsk, jyaa'ktukmạạtjayẹjptuva tse'e jẹ kạts jẹ yaa'y jẹ tạ'ạx juu' ve'e ka pụ́kap jyayẹjptup.

10

To'k jẹ ángeles jẹ nạk dụkọn'ijt axaa'tsva'kxy

1 Van'itts ạtse'e n'ix jado'k jẹ mạkk ángeles jẹm tsapjọọtm chạạ'n, vínụts vimpídụt. Jẹm tse'e kyuvajkm jẹ ii'tsụts. Ve'em tse'e jẹ vyiijn jẹ y'aaj y'ajaj y'atụ'kx ax jo'n jẹ aampa xạạj, ve'em tse'e jẹ pyoojy jẹ tyek kye'ex ax jo'n jẹ jạạjn. 2 Jẹm tse'e to'k jẹ nạk dụkọn'it axaa'tsva'kxy, jẹtse'e jẹ y'aka'yụn tek dụpụụjm jẹm maaxy nạni'kxm jẹtse'e jẹ y'anajụtek dụpụụjm jẹja naxkụjx. 3 Van'it tse'e mạkk kyạjts, ve'em ax jo'n jẹ león y'akạạ'stụk. Ax ku tse'e mạkk kyạjts, van'it tse'e myọtu vuxtojtụk jẹ añu ya'axy. 4 Tạ́vani tse'e jẹ vuxtojtụk añu ya'axy vye'na, van'itts ạtse'e n'ukjavyẹtuvaajñ. Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy to'k jẹ ayook juu' ve'e jẹm tsapjọọtm tsọọ'mp. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

—Kadi x'avana juu' ve'e tụdụkọtsta jẹ vuxtojtụk añu, kadi xjavyet.

5 Van'it tse'e jẹ ángeles juu' ạtse'e n'ix tyena jẹm maaxy nạni'kxm jẹts jẹja naxkụjx, jẹ'ẹ tse'e jẹ y'aka'yụn kạ'ạj dụyakpojtụk jẹm tsajm tsọv, 6 jẹtse'e jẹ Nte'yam dụyaknajxy, jẹ'ẹ juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹtse'e dụpụụjm yạ tsajmit it, yạ naxviijnit it, jẹ maaxy nạạj, jẹts nụjom juu' jatye'e ijtp. Van'it tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ve'e y'ukta'ninit. 7 Ku xa ve'e dụpaatnit pạn vin'ite'e jẹ muvuxtojtụk ángeles dụtukxo'oxụt jẹ trompeta, tạ tse'e tyunjụ kyạtsjụ vye'na juu' ve'e jẹ Nte'yam ñụpạạjmtki jẹtse'e kyayaknụjava y'ijt, ve'em ax jo'n jẹ'ẹ ve'e dụtuknụja'vi jẹ myutoompada jẹ myupạjkpada, jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta.

8 Jẹ ayook juu' ạtse'e n'amọtunajx jẹtse'e jẹm tsapjọọtm kyạda'aky, xmukọjtsnuvats ạtse'e, jẹts ạtse'e xnụụjmi:

—Nạjkxụ xkạnụ jẹ nạk axaa'ch juu' ve'e myạạt jẹ ángeles juu' ve'e ténip jẹm maaxy nạni'kxm jẹts jẹm naxviinm.

9 Nạjkxts ạtse'e joma ve'e jẹ ángeles jẹts ạtse'e n'amọtu jẹ nạk. Van'itts ạtse'e xnụụjmi:

—Chaja jẹts jạ'kxụ. Jẹ po'ojk pa'ajk jo'n tse'e y'ítụt jẹp m'ávup; ax ku tse'e jẹm mjọọtm jyẹ'yat, ta'aminup tse'e.

10 Van'itts ạtse'e jẹ ángeles jẹ nạk ntukkạkọnvaach jẹts ạtse'e njụ'kx. Ve'em tse'e y'ijt yap ạts n'ávup ax jo'n jẹ po'ojk pa'ajk. Ax kuts ạtse'e njạ'kxkụjx, ta'aminu tse'e yam ạts njọọtm. 11 Van'itts ạtse'e xnụụjmi:

—Tun vinkọpk xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e xkọjtsnajxnuvat jẹ Nte'yam jẹ y'ayook nụmay jẹ jayu kạjxta, may jẹ naax jẹ kajpụn kạjxta, may jẹ aaj jẹ ayook kạjxta, jẹts nụmay jẹ yakkutojkpa kạjxta.

11

Je̱ nu̱me̱jtsk jayu juu' ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pá̱mdap

1 Van'itts a̱tse'e nyakmo̱o̱jy to'k je̱ kijpxu̱n ax jo'n to'k je̱ kapy, je̱ts a̱tse'e
nyaknu̱u̱jmi:
—Na̱jkxu̱ xkijpxu̱ je̱ Nte'yam je̱ mya̱ja̱ tsapta̱jk je̱ts je̱ yo̱jxpe̱jtu̱n.
Macho̱vu̱ pa̱n nu̱vinxu̱pta ve'e je̱p je̱ Nte'yam du̱vinjávada
du̱vintsa̱'a̱gada, 2 ax ka'a tse'e xkijpxu̱t je̱p tsapta̱ktaagujkp, ku̱x je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱du pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. Je̱'e̱
tse'e du̱tukte̱e̱'ndap je̱ va'ajts kajpu̱n vu̱jxtkupxu̱k me̱jtsk po̱'o̱. 3 A̱tsts
je̱'e̱ ve'e nké̱xtap nu̱me̱jtsk je̱ jayu juu' ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pá̱mdap
a̱ts ka̱jx, je̱'e̱ tse'e du̱ko̱jtsnáxtap je̱ Nte'yam je̱ y'ayook to'k miijl jame̱jtsk
mó̱kupx jatoogupx xa̱a̱j, je̱ ya̱k vitts je̱'e̱ ve'e natyukxó̱xjadap juu' ve'e je̱
jayu jyayejpp ku ve'e je̱ jayu kyu'o̱o̱'kjini.
4 Je̱ me̱jtsk olivos ku̱p je̱ts je̱ me̱jtsk tsinto̱vye̱jtu̱n juu' ve'e ijttup
je̱m je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n vyinkojkm, je̱'e̱ tse'e ñu̱ka̱jtsp nu̱me̱jtsk ya̱ jáyuda.
5 Pa̱n pa̱nts ya'a̱ ve'e o̱yvintso̱va tonuvaajnju̱dup, je̱pts je̱'e̱ ve'e y'ávup
pyítsumu̱t je̱ ja̱a̱jn je̱tse'e yaktó̱yjadat, ve'em tse'e y'o̱o̱'ktat o̱pya̱na pa̱n
pa̱ne'e o̱yvintso̱va tonuvaajnju̱dup. 6 Jyaye̱jptup tse'e je̱ kutojku̱n je̱tse'e
ya̱ tsajmit it du̱yak'atóktat, ve'em tse'e kyato'oju̱t namvaate'e je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook du̱ko̱jtsnáxta, jyaye̱jptuvapts je̱'e̱ ve'e je̱ kutojku̱n je̱tse'e je̱
tsoxk na̱a̱j du̱yakvimpíttat nu̱u̱'pu̱n, nay ve'empa ve'e je̱ tsaachto'nu̱n
du̱yakjé̱jadat yaja naxviijn. Ve'em je̱'e̱ ve'e du̱tóndat vinxu̱p naxe'e
du̱tso̱kta. 7 Ax ku tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱yak'avaadadat, van'it tse'e
cho'oxpá̱kjadat je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k juu' ve'e tso̱o̱'mp joma ve'e je̱ jot
juu' ve'e va'ajts ka̱a̱k, je̱tse'e yak'o̱o̱'kjadat. 8 Ku ve'e a̱a̱'kani vye̱'nadat,
van'it tse'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk tyándat je̱ja too' kujk je̱m kajpu̱n ka̱jxm joma
ve'e je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda cryuuzpejt. Yaktijpapts je̱'e̱ ve'e je̱ kajpu̱n
Sodoma, nay ve'empa Egipto. 9 Toojk xa̱a̱j jagojkm tse'e je̱ ñi'kxta je̱
kyo̱pkta tyánu̱t je̱m, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ jayu du̱yakjáttat je̱tse'e ñaxtá̱kadat
ku̱x y'ixuvaandup je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e tso̱o̱'ndup anañu̱joma je̱
naax, anañu̱joma je̱ kajpu̱n, anañu̱joma je̱ ke̱'xpa, je̱ts anañu̱joma je̱
aaj je̱ ayook. 10 Pa̱n pa̱n jaty tse'e joojntykadap to'k it to'k naxviijn,
tyukxo̱o̱ndu̱ktapts je̱'e̱ ve'e ku ve'e y'o̱o̱'kti, je̱ xo̱o̱jntku̱n ka̱jxts je̱'e̱ ve'e
ñamyo̱'o̱jadat je̱ vintsa̱'kin to'k jado'k ku̱x o̱o̱'ktu ve'e nu̱me̱jtsk je̱ jáyuda
juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook du̱ko̱jtsnajxtup y'ijt je̱tse'e pya̱'mu̱xjidi je̱
tsaachpaatu̱n. 11 Ax ku tse'e toojk xa̱a̱j jagojkm a̱a̱'k y'ijtti, van'it tse'e
je̱ Nte'yam yakjoojntykpa̱jkjidinuva, je̱tse'e tyénidi. Tsa̱'kipa̱jktuts je̱'e̱
ve'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e íxju̱du. 12 Van'it tse'e nu̱me̱jtsk je̱ jáyuda
du̱'amo̱tunajxti je̱m tsapjo̱o̱tm to'k je̱ ayook juu' ve'e ma̱kk ko̱jtsp je̱tse'e
ña̱'mu̱xjidi:
—¡Pe̱tta yam!
Van'it tse'e chajpe̱jtti je̱m vínu̱ts jo̱o̱tm, íxju̱duts je̱'e̱ ve'e je̱
cho'oxpa̱jkpada. 13 Tun je̱'yji tse'e ma̱kk tyun'ojxi je̱tse'e je̱ kajpu̱n
jyaavni to'k viijn, nu̱vuxtojtu̱k miijl tse'e je̱ jayu yak'o̱o̱'kjidi je̱ ma̱kk
ojx. Juu' tse'e jataaxtojtu̱k viijn, ka'ats je̱'e̱ ve'e na̱jkx ve'em jya'avy.
Tsa̱'kiduts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y je̱ jayu juu' ve'e vintaandu je̱tse'e du̱yakmá̱jidi
du̱yakjaanchidi je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.
14 Najx tse'e je̱ mume̱jtsk tsaachto'nu̱n; tun jéjani tse'e je̱ mutoojk.

Je̱ muvuxtojtu̱k ángeles ma̱a̱t je̱ trompeta

15 Ku ve'e jẹ muvuxtojtụk ángeles dụtukxuux jẹ trompeta, van'it tse'e
yakmọtu may jẹ aaj jẹ yọ'kt jẹm tsapjọọtm. Jidụ'ụm tse'e mạkk vyaandi:
Ụxyam tse'e jẹ Nte'yam jẹts jẹ Cristo dụyakkutojkjadat nụjom jẹ jayu pạn
nụvinxụpe'e to'k it to'k naxviijn,
jẹ'ẹ tse'e dụyakkutojkjadap xạ'ma kạjx.
16 Van'it tse'e jẹ nụ'ii'px maktaaxk mújit jáyuda juu' ve'e
dụtuktsụụnidup jẹ tsụụjntkụnda jẹm jẹ Nte'yam vyinkojkm, jẹ'ẹ tse'e jẹ
vyiijnda jẹ y'aajta dụtukpaattu jẹ it juu' ve'e jẹm jẹ Nte'yam vyinkojkm,
jẹtse'e jẹ Nte'yam dụvinja'vidi dụvintsạ'kidi, 17 jẹtse'e vyaandi:
Nkukọjtsjipts ạạts mitse'e, Mạjạ Vintsạ́n, Nte'yam,
mits tse'e nụjom mkạ'mikụjxp,
mits xa ve'e ụxyam m'ijtp, mítsam tse'e m'ijt,
kụx mkạ'mip mitse'e jẹ mạjạ kutojkụn jẹtse'e tụmyakkutojk'ukva'añ.
18 Jọtma'ttu xa jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu juu' ve'e mtso'oxpạjkjụdup to'k it to'k
naxviijn,
ax tạ tse'e jẹ tiempo dụpaatni ku mitse'e jẹ tsaachpaatụn xpạạmnit jẹ
m'ẹjkụn kạjx
jẹtse'e xmọọynit jẹ ọ'yin pạn pạn jatye'e mmutoojnjụdup
mmupạjkjụdup,
jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e dụkọjtsnajxtup jẹ m'ayook,
pạn pạn jatye'e mits jẹ mjáyuda,
pạn pạn jatye'e mvinja'vijidup mvintsạ'kijidup,
jẹ mújit jẹ muutskit,
tạ tse'e jẹ tiempo dụpaatni ku ve'e xtukkuvẹjtnit jẹ tyọkin pạn pạn jatye'e
tụdụyak'ọọ'kta jẹ jayu juu' ve'e jẹm naxviijnit it kạjxm.
Jidụ'ụm tse'e vyaandi.
19 Van'it tse'e y'avaach jẹ Nte'yam jẹ myạjạ tsaptạjk juu' ve'e jẹm
tsapjọọtm. Jẹm tse'e kye'ex jẹ xiixt joma ve'e kạạjyụk jẹ Nte'yam jẹ
kyọjtstán. Van'it tse'e jẹ vítsụk tyuntạạ'pụk, jẹ añu tyumpu'u tyunmạạ't,
jẹ añu tyumpụj tyuntsa'pxy, ojxi tse'e yạ naxviijnit it jẹtse'e ọọy
tyuntạạxti.

12

Jẹ tạ'ạxtạjk jẹts jẹ na'a kọ'ọtyạ́nụkap

1 Van'itts ạtse'e xyak'ix jẹm tsapjọọtm to'k jẹ mạjạ nụja'vin, to'k jẹ
tạ'ạxtạjk juu' ve'e dụjayẹjpp jẹ xyọx ax jo'n jẹ aampa xạạj. Jẹp tse'e
tyekụpa'tkup jẹ aampa pọ'ọ dụjayep, jẹme'e kyuvajkm dụjayep to'k jẹ
corona juu' ve'e makmẹjtsk jẹ maatsa dụmạạt. 2 Yakjẹjavaampy tse'e
jẹ tạ'ạxtạjk to'k jẹ pi'k ónụk, jẹ tsaachpaatụn yak'ụjjụ yakya'axyjụ jẹ'ẹ
kạjx ku ve'e jẹ y'ónụk dụyakkẹ'ẹxuva'añ. 3 Van'itts ạtse'e xyak'ixpa
jẹm tsapjọọtm jado'k jẹ mạjạ nụja'vin, to'k jẹ na'a kọ'ọtyạ́nụkap, mạj
jẹts tsapts, vuxtojtụk kuvajkax jẹts majk vájax, jẹme'e to'k jaty kyuva-
jkm dụmạạda jẹ corona. 4 Jẹ tyo'xta tse'e tyukkụsjo'p to'k viijn pạn
vinxụpe'e jẹ maatsa jẹtse'e yaja naxviijn dụyaknaxkạdaaky. Juu' tse'e
jamẹjtsk viijn jẹ maatsa, ka'a tse'e yaja naxviijn dụyaknaxkạdaaky.
Jẹ na'a kọ'ọtyạ́nụkap tse'e napyạạjmju jẹm jẹ tạ'ạxtạjk vyinkojkm,
jẹ'ẹ tse'e dụ'a'ix'ijt ku ve'e jẹ tạ'ạxtạjk jẹ y'ónụk kyẹ'ẹxụt jẹtse'e jatyji
dụtso'otsụt. 5 Yakkẹ'x tse'e to'k jẹ pi'k mix ónụk jẹ tạ'ạxtạjk, jẹ'ẹ tse'e
mạkk dụyakkutojkjap nụjom jẹ jayu pạn nụvinxụpe'e to'k it to'k naxviijn
chạạnada. Tun jatyji tse'e jẹ y'ónụk yakpạjkji jẹtse'e yakpụụjm joma ve'e

jẹ Nte'yam, jẹm joma ve'e jẹ kyutojkụn tsụụjntkụn. 6 Ax kẹẹk tse'e jẹ
tạ'ạxtạjk jẹtse'e ñụjkx jẹm vinva'ajts it kạjxm, jẹm joma ve'e jẹ Nte'yam
to'k jẹ it tyuknụpạạjmtkiji jẹtse'e jẹm jẹ tukjoojntykin yakmọ'ọt to'k miijl
jamẹjtsk mọ́kupx jatoogupx xạạj.
7 Van'it tse'e jẹ atso'ox tyoojnji jẹm tsapjọọtm; jẹ yakkutojkpa
ángeles juu' ve'e Miguel dụxạạj jẹts jẹ y'aangeles, jẹ'ẹ tse'e
dụmạạt'atso'oxtoondu jẹ na'a kọ'ọtyánụkap mạạt jẹ kyọ'ọy
aangelestạjkta. 8 Ax ka'a tse'e myạạdaakti jẹ na'a kọ'ọtyánụkap mạạt
jẹ kyọ'ọy aangelesta, ka'a ve'e y'uk'ijttini jẹm tsapjọọtm. 9 Ve'emts
jẹ'ẹ ve'e yakpavọjpni jẹ na'a kọ'ọtyánụkap, jẹ jụjpit tsaa'n juu' ve'e
dụnụvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjayuvaptạjkta, jẹ Satanás, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ
jayu dụvin'ạạ'mp to'k it to'k naxviijn. Jẹ'ẹ mạạt jẹ kyọ'ọy aangelestạjkta,
yakkụsvippkạjxtinuts jẹ'ẹ ve'e yaja naxviijnit itụkụjx.
10 Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy to'k jẹ ayook mạkk vya'añ jẹm
tsapjọọtm:
—Tạ xa jẹ'ẹ ve'e jẹ tiempo dụpaatni ku ve'e jẹ Nte'yam dụyaktsọ'ọkụt
jẹ jyayu, tạts jẹ'ẹ ve'e dụyaknụkẹ'xnatáka jẹ myạkkin jẹts jẹ kyuto-
jkụn, tạts jẹ'ẹ ve'e jẹ tiempo dụpaatni jẹtse'e jẹ Cristo viinm yakkuto-
jknit, kụx távani jẹ'ẹ ve'e yakpavạp pạne'e jẹ n'útsamda jẹ n'ajchamda
jẹts jẹ n'útsamda jẹ ntsạ'ạamda jọ́vum xạạj jọ́vum tsooj dụnụxạ'ạip
tụy'it jẹm ụụ'm jẹ nNte'yamamda vyinkojkm. 11 Tạ tse'e jẹ n'útsamda
jẹ n'ajchamda jẹts jẹ n'útsamda jẹ ntsạ'ạamda dụ'amạạdaagada jẹ
ñụxạ'ạiva. Ve'em tse'e myạạdaakti kụx jẹ'ẹ pạne'e yaktijp Carnero Onụk,
jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku'ọọ'kijidu jẹtse'e tyuknụvaatsjidi jẹ tyọkin, ax ka'ats
jẹ'ẹ ve'e chạ'kidi jẹtse'e dụ'avánadat jẹts jyaanchja'vidup jẹ'ẹ ve'e pạne'e
yaktijp Carnero Onụk, ka'ats jẹ'ẹ ve'e chạ'kidi jẹtse'e jẹ tụvạkọjtsụn
dụpámdat jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook kạjx óyame'e yak'ọọ'kjada pạn pạn
jatye'e dụkajaanchja'vidup juu' ve'e kyọjtstup. 12 Xọọnduktats n'it miits
pạn pạn jatye'e ijttup yaja tsapjạạt. ¡Ax ayọọv tse'e miits jẹ mjọọtta
pạn pạn jatye'e joojntykidup jẹm naxviijnit it kạjxm jẹts jẹm maaxy
nạjọọtm, kụx tạ ve'e kyạda'aky joma ve'e miitsta jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e
dụnụvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjayuvaptạjkta; ọọyts jẹ'ẹ ve'e tyun'ekjụ kụx
ñụja'vip jẹ'ẹ ve'e jẹts tsọjke'e vyintọ́kinit!
13 Ax ku tse'e jẹ na'a kọ'ọtyánụkap dụ'ix jẹts yaja ve'e naxviijn
yakkụsvipp, van'it tse'e dụjomtún dụtitún jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ pi'k
mix ónụk dụyakkẹ'x. 14 Ax jẹ tạ'ạxtạjk, yakmọọyts jẹ'ẹ ve'e mẹjtsk jẹ
kyẹẹkụn, ve'em ax jo'n jẹ vijtsụn jyẹ'ẹ, jẹtse'e y'ọ'yixjụt jẹtse'e jẹyyp
jẹm ñạjkxụt vinva'ajts it kạjxm, jékume'e dụkukẹ'ẹkụt jẹ tsaa'n, jẹme'e
ñạjkxụt joma ve'e jẹ tukjoojntykin yakmọ'ọt toojk joojnt jagojkm. 15 Jẹ
tsaa'n, jẹpts jẹ'ẹ ve'e y'ávup dụyakpítsum jẹ nạạj jẹtse'e dụtukpụụjm to'k
jẹ mạjạ nạạj, jẹ'ẹ tse'e jẹ tạ'ạxtạjk y'uktukyakjạ'ạtuvaan. 16 Van'it tse'e
jẹ naax dụputạjki jẹ tạ'ạxtạjk, kụx avaatse'e jẹ naax jẹtse'e dụnasjạạ'nni
jẹ mạjạ nạạj juu' ve'e jẹp jẹ na'a kọ'ọtyánụkap y'ávup ukpítsum. 17 Jẹ'ẹ
tse'e jẹ na'a kọ'ọtyánụkap ọọy tyuntukmujọtma't jẹ tạ'ạxtạjk jẹtse'e ọjts
dụtso'oxpúk jẹ tạ'ạxtạjk jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e vintaandu, jẹ'ẹda
juu' ve'e dụkutyoondup jẹ Nte'yam jẹ pyava'nụn jẹtse'e to'k aaj to'k jọọt
ñaajk'ítjada jẹ Jesucristo mạạt.

13

Jẹ nụmẹjtsk na'a atsạ'kip tạ́nụk

1 Ku ạtse'e nteni jẹm po'o jọọtm jẹja maaxy nạpa'ayi, van'itts ạtse'e
n'ix to'k jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk pyítsum jẹm maaxy nạjọọtm, vuxtojtụk
kuvajkax jẹts majk vájax. Jẹm tse'e to'k jaty vaj kạjxm dụjayep to'k jẹ
corona; ax jẹm tse'e kuvajk kạjxmda javyet to'k jẹ ayook juu' ve'e jẹ
Nte'yam ọọy dụtunvinkọjtspẹjtp. 2 Jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk juu' ạtse'e n'ix,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e kye'ex ax jo'n jẹ kuxyụpụj, ve'em tse'e jẹ tyek ax jo'n jẹ
oso jyẹ'ẹ, ve'eme'e jẹ y'aaj ax jo'n jẹ león jyẹ'ẹ. Jẹ na'a kọ'ọtyạ́nụkapts
jẹ'ẹ ve'e mọọjyju jẹ myạkkin jẹts ọọy jẹ kyutojkụn. 3 To'k jẹ na'a atsạ'kip
tạ́nụk jẹ kyuvajk, ve'emts jẹ'ẹ ve'e kye'ex ax jo'n kụy'ạạ'k kụxe'e mạjạ
xyạ'ạjki; ax taaynuts jẹ'ẹ ve'e jẹ xyạ'ạjka. Atụva atọki tse'e anañụjoma
jẹ jayu tyuntaandi juu' ve'e to'k it to'k naxviijn tsụụnidup jẹtse'e jẹ na'a
atsạ'kip tạ́nụk dụpanạjkxti 4 jẹtse'e dụvinja'vidi dụvintsạ'kidi, jẹtse'e
vyaandi:

—¿Pạnts vine'e ax jo'n jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk? ¿Pạn tse'e ọ'yixjup jẹtse'e
dụtso'oxpạ́kụt?

5 Yak'itụmọọyts jẹ'ẹ ve'e jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk jẹtse'e namyạ́jijup
kyọ́tsụt jẹtse'e jẹ Nte'yam dụvinkọjtspẹ́tụt, jẹtse'e dụjayẹ́pụt jẹ kutojkụn
vụjxtkupxụk mẹjtsk pọ'ọ. 6 Ax ve'emts jẹ'ẹ ve'e dụtuujn, vyinkọjtspẹjt
jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹts pạn pạn jatye'e ijttuvap jẹm tsapjọọtm,
kyọ'ọñụkọjtsiva tse'e jẹ it joma ve'e jẹ Nte'yam chụụna. 7 Yakmọọyvats
jẹ'ẹ ve'e jẹ kutojkụn jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ jyayu dụtso'oxpạ́kụt jẹtse'e
dụ'amạạdaagat. Nay yakmọọyvats jẹ'ẹ ve'e jẹ kutojkụn jẹtse'e
dụkạ'mikạ́xụt to'k kạ'ạjyji jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup to'k it to'k naxviijn,
anañụjoma jẹ kẹ'xpa, anañụjoma jẹ naax jẹ kajpụn, jẹts anañụjoma jẹ aaj
jẹ ayook. 8 Jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk tse'e vyinja'vidup vyintsạ'kidup nụjom
jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup to'k it to'k naxviijn, jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e jẹ
xyạạj ka'ijtp javyet jẹp nạk kụjxp joma ve'e javyet jẹ xyạạjta ka'anume'e
yạ it chọọ'ndụk vye'na pạn pạn jatye'e xạ'ma kạjx joojntykidinup. Jẹ'ẹ
pạne'e yaktijp Carnero Onụk, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e dụkạ'mip jẹ nạk.

9 ¡Pạn pạn jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e dụ'amọtunaxta!
10 Pạn pạn xa ve'e jẹ jayu dụmajtstup, mach tse'e y'ijttuvat; pạn pạn
tse'e jẹ tsojx mạạt yakjayu'ọọ'ktup, nay jẹ'ẹjyam tse'e tyuk'ọọ'ktinuvap.
Jẹ'ẹ kạjx tse'e, jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e ijttup jẹ Nte'yam jẹ jyayu, va'an
tse'e mạkk aaj mạkk jọọt dụyaknaxta pạn ti tsaachpaatụne'e juu' ve'e
tukkạda'akjadap jẹtse'e ijtp dụjaanchjávadat jẹ Nte'yam.

11 Van'itts ạtse'e n'ix jado'k jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk, naxviinmts jẹ'ẹ
ve'e pyítsum, mẹjtsk vájax, jẹ carnero ónụk vaj jo'n kye'ex. Ax vanxụp
tse'e kyọjtspa ax jo'n jẹ na'a kọ'ọtyạ́nụkap. 12 Ve'em tse'e jẹ kutojkụn
dụyaktún jẹ muto'k na'a atsạ'kip tạ́nụk kạjx, jẹtse'e dụtún jẹtse'e jẹ
jayu pạn nụvinxụpe'e chạạnada to'k it to'k naxviijn, jẹtse'e dụvinjávadat
dụvintsạ'ạgadat jẹ muto'k na'a atsạ'kip tạ́nụk, jẹ'ẹ juu' ve'e tsọọknu
jẹ myạjạ xạ'ạjka. 13 Tyoompa jẹ'ẹ ve'e jẹ mújit nụja'vin, jẹ'ẹ paat
tse'e ve'em dụtuujn jẹtse'e jẹ jạạjn dụyaktsạạ'n jẹm tsajviinm jẹtse'e
dụyaknaxkạda'aky yaja naxviijn jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk. 14 Ax
yakmọọy tse'e jẹ kutojkụn jẹtse'e jẹ mújit nụja'vin dụtónụt jẹja jẹ muto'k
na'a atsạ'kip tạ́nụk vyinkujk, jẹ'ẹ tse'e tyukvin'ạạ'ndu pạn pạn jatye'e
tsụụnidup to'k it to'k naxviijn jẹtse'e dụtukpavaandi jẹtse'e dụpạ́mdat
jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk jẹ y'apạmnax juu' ve'e dụjayẹjp jẹ mạjạ xạ'ạjka
juu' ve'e ku'ọọ'kum kụy'ijt jẹtse'e jyaa'kjoojntyki. 15 Jẹ mumẹjtsk na'a
atsạ'kip tạ́nụk tse'e jẹ kutojkụn yakmọọy jẹtse'e dụjoojntykinmọ'ọt jẹ

muto'k na'a atsą'kip tą́nu̱k je̱ y'apąmnax, ve'em tse'e je̱ apąmnax kyǫ́tsu̱t je̱tse'e du̱yakjay'o̱o̱'kju̱t pąn pąn jatye'e kavinja'vijup kavintsą'kijup. 16 Tyuumpts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e anañu̱joma, je̱ mújit je̱ muutskit, je̱ kumeen jayu je̱ts je̱ ayo̱o̱va jayu, je̱ naspąka jayu je̱ts je̱ joyu̱toompa jayu, je̱'e̱ tse'e yakpąąjmjadap to'k je̱ ixta'nu̱n je̱m y'aka'yu̱n ką'm ukpu̱ je̱m vyimpǫ́kkum. 17 Ni pąna tse'e kyo̱o̱'k'o̱'yixjinit je̱tse'e jyóyu̱t ukpu̱ tyo̱o̱'ku̱t pąn ka'a ve'e du̱jayep je̱ ixta'nu̱n, je̱ na'a atsą'kip tą́nu̱k je̱ xyąąj ukpu̱ je̱ na'a atsą'kip tą́nu̱k je̱ myacho̱'vu̱n. 18 Je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n xa yą'ą ve'e chąjkp je̱tse'e du̱vinmǫ́tuvu̱t pąn ti je̱'e̱ ve'e je̱ macho̱'vu̱n tyijp. Pąn pąne'e je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n o̱o̱y du̱tunjaye̱jpp, va'an tse'e du̱payo̱'o̱yu̱ je̱ macho̱'vu̱n. To'k je̱ yaa'tyąjk je̱ xyąąjts je̱'e̱ ve'e. Ve̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ macho̱'vu̱n, tojtu̱k mǫ́kupx jatoogupxu̱k tojtu̱k.

14

Ku y'ąąvdi je̱ nu̱mǫ́kupx javu̱jxtkupxu̱k maktaaxk miijl jáyuda

1 Van'itts ątse'e n'ix je̱'e̱ pąne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱mts je̱'e̱ ve'e tyena ko̱pk ką́jxm juu' ve'e Sión du̱xąąj. Je̱mts je̱'e̱ ve'e du̱mąądada vye'na nu̱mǫ́kupx javu̱jxtkupxu̱k maktaaxk miijl je̱ jáyuda juu' ve'e du̱jaye̱jptup je̱m vyimpǫ́kkum javyet je̱ xyąąj pąne'e yaktijp Carnero Onu̱k je̱ts je̱ Tyee' je̱ xyąąj. 2 Van'itts ątse'e n'amo̱tunajxy je̱ u̱v je̱m tsapjo̱o̱tm, ve'emts je̱'e̱ ve'e myo̱tu ax jo'n je̱ mąją nąąj y'u̱u̱'ts tyinu̱n je̱ts ax jo'n je̱ añu tyumpu'u tyunmąą't, ve'em ax jo'n je̱ nu̱may jayu kyo̱vda je̱ y'aarpa mąątta. 3 Je̱ nam u̱vts je̱'e̱ ve'e y'ąąvdup je̱m je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm, je̱m je̱ nu̱maktaaxk joojntykiva vyinkojkmda je̱ts je̱m je̱ mújit jayutąjk vyinkojkmda. Ni pąna tse'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱játu̱t je̱ u̱v; je̱ nu̱mǫ́kupx javu̱jxtkupxu̱k maktaaxk miijl jáyujida ve'e du̱jajttup je̱ u̱v, je̱ jayu pąn pąn jatye'e ve'nidu yaja naxviijn je̱tse'e je̱ tyo̱kin tyuknu̱vaatsjidi je̱'e̱ pąne'e yaktijp Carnero Onu̱k. 4 Je̱ jáyuts je̱'e̱ ve'eda juu' ve'e kanaajkjavyą́kijidu mąąt je̱ tą'ąxtąjkta, va'ajtsts je̱'e̱ ve'e ñaajk'ítjada je̱tse'e du̱panąjkxta je̱'e̱ pąne'e yaktijp Carnero Onu̱k o̱yjoma pąn joma je̱'e̱ ve'e ñu̱jkx. Je̱ jáyuda tse'e juu' ve'e je̱ tyo̱kin yaktuknu̱vaatstu, ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ tąąjm juu' ve'e tą'mitoo'vąjkp je̱tse'e yaktukmuyąx je̱ Nte'yam je̱ts je̱'e̱ pąne'e yaktijp Carnero Onu̱k, 5 ni vinxú̱pats je̱'e̱ ve'e kyataayada, va'ajts jo̱o̱t jáyuts je̱'e̱ ve'eda.

Juu' ve'e kyo̱jtstu je̱ nu̱toojk aangelesta

6 Van'itts ątse'e n'ix jado'k je̱ ángeles jye̱yy je̱m tsajviinm. Je̱m tse'e du̱mąąda je̱ o̱y ką́ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e xą'ma ką́jx ijtp je̱tse'e yaktukka'amáyu̱t pąn pąn jatye'e joojntykidup to'k it to'k naxviijn, anañu̱joma je̱ naax je̱ kajpu̱n, anañu̱joma je̱ ke̱'xpa, je̱ts anañu̱joma je̱ aaj je̱ ayook. 7 Jidu̱'u̱m tse'e mąkk vyaajñ:

—Vinjávada vintsą'ągada je̱ Nte'yam je̱ts yakmąjada yakjaanchada, ku̱x tą́vani je̱'e̱ ve'e je̱ tiempo du̱paatni pąn vin'ite'e je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'ynit. Vinjávada vintsą'ągada je̱'e̱ pąne'e du̱pąąm yą tsajmit it, je̱ naxviijnit it, je̱ maaxy nąąj, je̱ts joma jatye'e je̱ nąąj myu'ut.

8 Van'it tse'e pyanąjkxji jado'k je̱ ángeles juu' ve'e vaan:

—¡Tą́vani xa ve'e vyintǫ́kini! ¡Tą́vani xa ve'e vyintǫ́kini je̱ babilóniait ciudad, je̱'e̱ ką́jx ku ve'e du̱tuk'ix je̱ kyo̱'o̱y too' je̱ jayu pąn nu̱vinxu̱pe'e chąąnada to'k it to'k naxviijn je̱tse'e du̱tukpąjkti je̱ kyo̱'o̱y too'!

9 Van'it tse'e pyanąjkxji jado'k je̱ ángeles juu' ve'e mąkk jidu̱'u̱m vaan:

—Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱vinja'vip du̱vintsa̱'kip je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k je̱ts je̱ y'apa̱mnax, je̱tse'e ñamyasa̱'a̱kju̱ je̱tse'e yakpu̱u̱jmja je̱ y'ixta'nu̱n je̱m vyimpó̱kkum ukpu̱ je̱m kya̱'m, 10 je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e mo̱o̱jyjinup je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n juu' ve'e ñu̱pa̱a̱jmtki nu̱jom je̱'e̱da juu' ve'e je̱ ko̱'o̱y too' du̱pana̱jkxtup, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱mu'ekju̱; je̱ ja̱a̱jn ma̱a̱t je̱ azufre, je̱'e̱ tse'e tyukyaktsaachpaattinup je̱ja je̱ va'ajts jo̱o̱t ángeles vyinkujkta je̱ts je̱ja je̱'e̱ vyinkujk pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k. 11 Xa̱'ma ka̱jx tse'e pyojtu̱knit je̱ jo̱k joma ve'e chaachpaattinit, ni je̱ vin'ita ve'e je̱ po̱o̱'kxtku̱n du̱ko̱o̱'kjaye̱jptinit je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k je̱ts je̱ y'apa̱mnax, ukpu̱ yakpa̱a̱jmjada je̱ ixta'nu̱n, je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k je̱ xya̱a̱j. 12 Va'an tse'e je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t du̱jaye̱pta pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱ Nte'yam je̱ jyayu, je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱kutyoondup je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n je̱tse'e ijtp ñapyá̱mjada je̱ Jesucristo ma̱a̱t.

13 Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy to'k je̱ ayook juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm tso̱o̱'mp, je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:

—Javye̱tu̱ ya̱'a̱: "Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e u̱xyam o̱o̱'ktup je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e jaa'k'o̱o̱'ktap ku̱xe'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱jaanchjávada." Jidu̱'u̱m tse'e javye̱tu̱. "Xo̱o̱nduvam xa je̱'e̱ ve'eda, ku̱x ku ve'e ve'em y'o̱o̱'ktat, tá̱vani tse'e du̱tukva'atsta vye'na je̱ tsaachpaatu̱n je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kajaa'tyó̱ki je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ je̱ Espíritu Santo.

Je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam yakjé̱jap yaja naxviijn

14 Van'itts a̱tse'e n'ix to'k pa̱k je̱ po̱o̱'p vínu̱ts. Je̱m tse'e vínu̱ts ni'kxm to'k chu̱u̱na pa̱ne'e ke̱'xp ax jo'n je̱ yaa'tya̱jk, je̱mts je̱'e̱ ve'e kyuvajkm du̱jayep to'k je̱ oro corona je̱tse'e je̱m du̱mats'it to'k je̱ ja̱jpax hoz. 15 Van'it tse'e je̱m ma̱ja̱ tsapta̱jkm pyítsum jado'k je̱ ángeles juu' ve'e ma̱kk jidu̱'u̱m na̱'mu̱xjup:

—Yaktonu̱ je̱ mhooz ku̱x tá̱vani ve'e je̱ tiempo du̱paatni ku ve'e yakpa̱kmojknit juu' jatye'e tu̱tya̱'ma je̱m naxviijnit it ka̱jxm.

16 Van'it tse'e je̱'e̱ pa̱ne'e je̱m vínu̱ts ni'kxm tsu̱u̱nip, je̱'e̱ tse'e du̱yaknajx je̱ hyooz yaja naxviijnit itu̱ku̱jx je̱tse'e du̱pa̱kmojkni juu' jatye'e tu̱tya̱'ma.

17 Van'it tse'e jado'k je̱ ángeles pyítsum je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm, je̱m tse'e du̱ma̱a̱diva je̱ hoz. 18 Van'it tse'e pyítsumpa jado'k je̱ ángeles joma ve'e je̱ yo̱jxpe̱jtu̱n, je̱'e̱ tse'e je̱ ja̱a̱jn du̱yakkutojkjip je̱tse'e ma̱kk jidu̱'u̱m du̱nu̱u̱jmi je̱ ángeles juu' ve'e je̱ hoz du̱ma̱a̱t:

—Yaktonu̱ je̱ mja̱jpax hoz je̱ts pa̱kmojkni je̱ tsaaydum juu' ve'e tu̱tya̱'ma je̱m naxviijnit it ka̱jxm, ku̱x tá̱vani ve'e cha'amy.

19 Van'it tse'e je̱ ángeles du̱yaknajxy je̱ hyooz yaja naxviijnit itu̱ku̱jx je̱tse'e du̱tukpa̱kmojkni je̱ tsaaydum. Je̱m tse'e vye'na to'k je̱ ma̱ja̱ apa̱jkin. Van'it tse'e je̱ ángeles je̱ tsaaydum du̱pu̱u̱jm je̱m apa̱jkin jo̱o̱tm joma ve'e yakma̱a̱'kxu̱t. Je̱'e̱ts ya̱'a̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam yakjé̱jap je̱ jyo̱t'a'nu̱n ka̱jx. 20 Myujékumip tse'e je̱ kajpu̱n joma ve'e je̱ tsaaydum yakmu̱u̱'kx. Je̱m tse'e apa̱jkin jo̱o̱tm pyítsum je̱ nu̱u̱'pu̱n juu' ve'e je̱'yp je̱ vaat joma ve'e je̱ caballo je̱ y'ajé̱n yakpu̱u̱jmja, majktupx legua jo'n tse'e yo̱'o̱y je̱ nu̱u̱'pu̱n.

15

Je̱ aangelesta̱jk juu' ve'e du̱jaye̱jptup je̱ vuxtojtu̱k oro apa̱jkin

1 N'ixts a̱tse'e je̱m tsapjo̱o̱tm jado'k je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin juu' ve'e
tyuk'atú̱vip—nu̱vuxtojtu̱k je̱ ángeles juu' ve'e du̱jaye̱jptup je̱ vuxto-
jtu̱k tsaachto'nu̱n juu' ve'e u̱x'o̱o̱kip, u̱x'o̱o̱kipts je̱'e̱ ve'e ku̱x je̱'e̱ ve'e
tyukkuká̱xadap je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki
je̱ jyo̱t'a'nu̱n ka̱jx.
2 N'íxpats a̱tse'e juu' ve'e ke̱'xp ax jo'n je̱ maaxy na̱a̱j juu' ve'e je̱ ixu̱n
jo'n, je̱ ja̱a̱jn muta̱ka. Jé̱jats je̱'e̱ ve'e pya'ayi tyé̱nada vye'na je̱'e̱ pa̱n
pa̱n jatye'e du̱'ama̱a̱daaguidu je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k je̱ts je̱ y'apa̱mnax,
je̱'e̱ juu' ve'e du̱kakuva̱jktu je̱tse'e pya̱'mu̱xjadat je̱ xya̱a̱j ukpu̱ je̱ mya-
cho̱'vu̱n, je̱m tse'e du̱jaye̱pta je̱ arpa ko̱v juu' ve'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱du.
3 Y'a̱a̱vdupts je̱'e̱ ve'e to'k je̱ u̱v juu' ve'e je̱ Moisés je̱ y'u̱v je̱ts je̱'e̱ je̱ y'u̱v
pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k. Jidu̱'u̱m tse'e y'a̱vda:
Mnu̱má̱jip mnu̱jaanchip xa mitse'e je̱ts atú̱vats je̱'e̱ ve'e nu̱jom juu'
jatye'e mtuump mka̱jtsp,
Ma̱ja̱ Vintsá̱n, Nte'yam, mits tse'e nu̱jom mka̱'miku̱jxp.
Tu̱v je̱ts va'ajts tse'e je̱ mna̱a̱' je̱ mtoo',
mits tse'e nu̱jom je̱ naxviijnit jayu myakkutojkjiku̱jxp.
4 ¿Pa̱nts mitse'e mkayakmá̱jajap mkayakjaanchajap?, Ma̱ja̱ Vintsá̱n.
¿Pa̱nts mitse'e mkavinjávajap mkavintsa̱'a̱gajap?
Mitsji xa ve'e to'k mnu̱va'ajtsjo̱o̱tip,
míndap tse'e nu̱jom je̱ jayu pa̱n nu̱vinxu̱p to'k it to'k naxviijn je̱tse'e
mvinja'vijidinit mvintsa̱'kijidinit,
ku̱x ta̱ ve'e yak'ix je̱ts pyaatyp y'ake̱e̱guip je̱'e̱ ve'e juu' mitse'e mtuump
mka̱jtsp.
Jidu̱'u̱m tse'e y'a̱vda.
5 Van'itts a̱tse'e n'ix je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk y'ava'ach je̱m tsapjo̱o̱tm; yak'ixp
tse'e je̱m ma̱ja̱ tsapta̱jkm je̱ it juu' ve'e munu̱yojk je̱ kunoo'kxu̱n du̱ma̱a̱t.
6 Je̱m tse'e pyítsumdi je̱ nu̱vuxtojtu̱k ángeles juu' ve'e du̱jaye̱jptup je̱
javuxtojtu̱k tsaachto'nu̱n, je̱'e̱ tse'e xyo̱jxju̱dup je̱ va'ajts lino vit juu' ve'e
ajajp ata̱'kxp je̱tse'e to'k je̱ oro cinta du̱kak'ajenju̱. 7 Van'it tse'e nu̱to'k je̱
joojntykiva je̱ ángeles du̱mo̱o̱ydi ka̱kto'k je̱ oro apa̱jkin ojts ma̱a̱t je̱ ma̱kk
tsaachto'nu̱n juu' ve'e je̱ jyo̱t'a'nu̱n ka̱jx yakjé̱jip je̱ Nte'yam, juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx joojntykip. 8 Ax je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk, je̱ jo̱kts je̱'e̱ ve'e yak'ojtsju
juu' ve'e yakjé̱jip je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin je̱ jyaanchin ka̱jx je̱ts je̱ kyutojku̱n
ka̱jx. Ax ni pa̱na tse'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e je̱m tyá̱kat, van'ítnume'e ku ve'e
kyuka̱jxinit je̱ vuxtojtu̱k tsaachto'nu̱n juu' ve'e je̱ nu̱vuxtojtu̱k ángeles
yaknaxka̱da'aktap yaja naxviijn.

16

Je̱ vuxtojtu̱k apa̱jkin juu' ve'e je̱ ma̱kk tsaachto'nu̱n du̱ma̱a̱t

1 Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy to'k je̱ ma̱kk ayook juu' ve'e je̱m ma̱ja̱
tsapta̱jkm pyítsump je̱tse'e jidu̱'u̱m du̱nu̱u̱jmi je̱ nu̱vuxtojtu̱k ángeles:
—Na̱jkxtats xtukte̱mva'atsta je̱m naxviijnit it ka̱jxm je̱ vuxtojtu̱k
apa̱jkin juu' ve'e du̱ma̱a̱t je̱ ma̱kk tsaachto'nu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam
yakjé̱jip je̱ jyo̱t'a'nu̱n ka̱jx.
2 Van'it tse'e je̱ muto'k ángeles du̱tukte̱mvaach je̱ apa̱jkin yaja naxviijnit
itu̱ku̱jx. Van'it tse'e nu̱jom je̱ jáyuda juu' ve'e du̱jaye̱jptu je̱ na'a atsa̱'kip
tá̱nu̱k je̱ y'ixta'nu̱n je̱tse'e du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi je̱ y'apa̱mnax, je̱'e̱
tse'e pítsumu̱xju̱du je̱ ko̱'o̱pyo'ojtsap juu' ve'e ma̱kk tumpa̱jkp.

3 Van'it tse'e jẹ mumẹjtsk ángeles dụtuktẹmvaach jẹ apạjkin jẹm maaxy
nạjọọtm. Van'it tse'e jẹ maaxy nạạj nụụ'pụn vyimpijt, ve'em ax jo'n jẹ
ọọ'kpa jẹ ñụụ'pụn; nax'ọọ'kkạjxtu tse'e nụjom juu' jatye'e joojntykidup
jẹm maaxy nạjọọtm.
4 Van'it tse'e jẹ mutoojk ángeles dụtuktẹmvaach jẹ apạjkin jẹm mạjạ
nạjọọtm jẹts joma jatye'e jẹ nạạj myu'ut; nụụ'pụn tse'e vyimpijtkụjx
jẹ nạạj. 5 Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy jẹ ángeles juu' ve'e jẹ tsoxk nạạj
dụkạ'mip. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Mạjạ Vintsạ́n, va'ajts Nte'yam, mits xa ve'e ụxyam m'ijtp, mítsam
tse'e m'ijt, pyaatyp y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tụxtún ku ve'e jidụ'ụm
tụmtọkimpayọ'ọy, 6 kụx jẹ'ẹda ve'e dụyakyọ'ydu jẹ ñụụ'pụn jẹ mjayu
mạạt jẹ m'ayook kọjtsnajxpatạjkta. Ax tạts mits jẹ'ẹ ve'e xtuk'oo'kta jẹ
nụụ'pụn jẹ jáyuda juu' ve'e ve'em játkidu, kụx ve'eme'e dụvinmátsjada.
7 N'amọtunajxpats ạtse'e jẹ ayook jẹm joma ve'e jẹ yọjxpẹjtụn.
Jidụ'ụmts ạtse'e nmọtu:
—Ve'emam xa ve'e, Mạjạ Vintsạ́n, Nte'yam, mits xa ve'e nụjom
mkạ'mikụjxp, tụvts mitse'e mtọkimpayọ'ọy jẹts pyaatyp y'akẹẹguip jẹ'ẹ
ve'e juu' mitse'e mtuump mkạjtsp.
8 Van'it tse'e jẹ mumaktaaxk ángeles dụtuktẹmvaach jẹ apạjkin jẹm jẹ
aampa xạạj ñi'kxm; yakmọọy tse'e jẹ aampa xạạj jẹ kutojkụn jẹtse'e jẹ
y'anin jẹ jayu dụtukyaktóyụt. 9 Anañụjoma tse'e jẹ jayu ọọy tyuntọọydi.
Ka'a tse'e vyinmayụmpijtti, ka'a tse'e dụmasọọkti jẹ kyọ'ọy joojntykinda,
ka'a tse'e jẹ Nte'yam dụyakmájidi dụyakjaanchidi, vyinkọjtspẹjttu tse'e
jẹ Nte'yam, juu' ve'e dụkạ'mip jẹ vuxtojtụk tsaachto'nụn.
10 Van'it tse'e jẹ mumugọọxk ángeles dụtuktẹmvaach jẹ apạjkin
jẹm jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk kyutojkụn tsụụjntkụn kạjxm. Van'it
tse'e kyọọ'tsikụjx joma ve'e yakkutuk. Van'it tse'e jẹ jayu tyun-
natyọtstso'tspạjkjidini jẹ'ẹ kạjx ku ve'e ọọy tyuntsaachpaatti, 11 ax
ka'ajyam tse'e dụmasọọkti jẹ kyọ'ọy too'da, vyinkọjtspẹjttujyame'e jẹ
Nte'yam, juu' ve'e jẹm tsapjọọtm, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e chaachpaa'tta jẹtse'e
pyo'otsta.
12 Van'it tse'e jẹ mutojtụk ángeles dụtuktẹmvaach jẹ apạjkin jẹm
Éufrates mạjạ nạjọọtm; tạạtsnu tse'e jẹ mạjạ nạạj jẹtse'e jẹ too'
dụyaktaajnjidi joma ve'e ñáxtat jẹ yakkutojkpatạjk juu' ve'e tsọọ'ndup
jẹm joma ve'e jẹ xạạj pyítsum.
13 Van'itts ạtse'e n'ix nụtoojk jẹ kọ'ọyjáyuvapta, jẹ potyạ'ạv jo'n
y'íxuvada, jẹ'ẹ tse'e pítsumdu jẹp jẹ na'a kọ'ọtyạ́nụkap y'ávup, jẹp jẹ na'a
atsạ'kip tạ́nụk y'ávup, jẹts jẹp jẹ'ẹ y'ávup juu' ve'e natyijjup jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook kọjtsnajxpa. 14 Yạ kọ'ọyjáyuvapta tse'e jẹ mụ́jit nụja'vin
dụtoondup, jẹ'ẹ tse'e ñụpítsumdu jẹtse'e dụyaknay'amókajadat nụjom pạn
pạn jatye'e dụyakkutojkjidup jẹ jayu pạn nụvinxụpe'e to'k it to'k naxvi-
ijn chạạnada jẹtse'e y'atso'oxtóndat ku ve'e dụpaatnit jẹ xạạj juu' ve'e
ñụpạạjmtki jẹ Nte'yam, juu' ve'e nụjom dụkạ'mikạjxp. 15 Amọtunaxta
juu' ve'e jẹ Jesucristo kyạjtsp: “Tun to'mayji xa ạtse'e nmiinnuvat, ve'em
ax jo'n jẹ mẹẹ'tspa jye'ya ku ve'e jẹ jayu dụkanụjava. Xọọn xa jẹ'ẹ
ve'eda pạn pạn jatye'e nakyujoojntykijidup jẹtse'e jẹ vyit apạạmdụka
dụjayẹpta kụx kadi ve'e ve'em y'itta ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e ijttup
nụva'ajts ạxva'ajts jẹtse'e yakmu'ixta yakmupẹtta jẹtse'e chọ'ọtyónda.”
Jidụ'ụm tse'e vya'añ. 16 Yaknay'amojkijidu tse'e jẹ yakkutojkpatạjk jẹm
jẹ it juu' ve'e dụxạạj Armagedón. Hebreo aajts jẹ'ẹ ve'e.

17 Van'it tse'e jẹ muvuxtojtụk ángeles dụtuktẹmvaach jẹ apạjkin jẹm pọj
jọọtm. Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy to'k jẹ ayook jẹm mạjạ tsaptạjkm juu'
ve'e jẹm tsapjọọtm, jẹm joma ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn tsụụjntkụn.
Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

—¡Tạ́vani xa ve'e tyunjụ kyạtsjụ!

18 Van'it tse'e jẹ vítsụk tyuntạạ'pụkni, jẹ añu tyumpo'oni tyunmọọ'tni,
jẹ añu tyumpạjni tyuntsa'pxni, mạkk tse'e tyun'ojxini yạ naxviijnit it;
ni vin'ita xa ve'e jẹ ojx kyanaxy ve'em ax jo'n jẹ'ẹ ve'e ñajxy. 19 Jẹ
babilóniait ciudad, toojk viijnts jẹ'ẹ ve'e ñapyạạjmjini ku ve'e y'ojxi;
muja'vikạjxtinu tse'e nụjom jẹ kajpụn pạn vinxụp to'k it to'k naxvi-
ijn. Van'it tse'e jẹ Nte'yam dụjaa'myejts jẹ babilóniait ciudad jẹtse'e
dụyaknáxụt jẹ tsaachpaatụn juu' ve'e tyuknụkẹjx jẹ jyọt'a'nụn kạjx.
20 Kutọkikạjxnu tse'e nụjom jẹ kọpk jẹ kẹẹts jẹts jẹ naax juu' ve'e jẹm
maaxy nạạj akojkm. 21 Kụstạjkiva tse'e jẹ mújit tạạxt jẹm tsajviinm
jẹtse'e ñaxkạdaaky jẹ jayu ñi'kxm; toojk arroba naxyts jẹ'ẹ ve'e jyémụtsa
y'ijt to'k jaty. Vyinkọjtspẹjttu tse'e jẹ jayu jẹ Nte'yam jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ
tạạxt mạkk ọọy tyunyaktsaachijidini.

17

Ku yaktọkimpayọ'ynit jẹ ñụmájiva kọ'ọtyạ'ạxap

1 Van'itts ạtse'e xnụmiijn nụto'k jẹ ángeles juu' ve'e dụjayẹjptup tụy'it
jẹ vuxtojtụk apạjkin, jẹts ạtse'e xnụụjmi:

—Minụ jẹts ạts mitse'e ntuk'íxụt vintsọ ve'e chaachpaatnit jẹ ñụmájiva
kọ'ọtyạ'ạxap juu' ve'e tsụụnip jẹm maaxy nạni'kxm. 2 Jẹ naxviijnit
yakkutojkpatạjk, tạ tse'e jẹ kọ'ọtyạ'ạxap dụtukmạạttónda juu' ve'e ka
óyap; jẹts pạn pạn jatye'e joojntykidup yaja naxviijnit itụkụjx, tạ tse'e
ñatyukmo'okjada jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e tyoondup ku ve'e dụpanạjkxta jẹ
kọ'ọtyạ'ạxap jẹ tyoo'.

3 Van'itts ạtse'e jẹ ángeles xyaknụjkx jẹ Espíritu Santo jẹ kyutojkụn kạjx
jẹm vinva'ajts it kạjxm. Jẹmts ạtse'e xyak'ix to'k jẹ tạ'ạxtạjk dụtuktsụụna
to'k jẹ tsapts na'a atsạ'kip tạ́nụk. Jẹm tse'e jẹ tạ́nụk tuknụjakyụx ñi'kxm
kyọjm may jẹ ayook juu' ve'e jẹ Nte'yam dụvinkọjtspẹjtp, vuxtojtụk
kuvajkax jẹts majk vájax. 4 Jẹ tạ'ạxtạjk, jẹ tso'ojmk vit jẹts jẹ tsapts
vitts jẹ'ẹ ve'e jyayejpp; jẹ oro, jẹ tsújit tsaaj, jẹts jẹ perlas, jẹ'ẹ tse'e
natyuknaajktsojạpạjkjup. Jẹm tse'e kyạ'm dụmats'it to'k jẹ tuk'a'ooguin
juu' ve'e tum jẹ oro, ojtsts jẹ'ẹ ve'e mạạt juu' jatye'e axạạ'kp jẹts jẹ
kọ'ọtyạ'ạxap jẹ tyo'nụn. 5 Jẹmpa tse'e vyimpọ́kkum javyet to'k jẹ ayook
juu' ve'e jidụ'ụm vaamp: "Jẹ babilóniait ciudad, jẹ kọ'ọtyạ'ạxap juu'
ve'e to'k kạ'ạjyji jẹ naxviijnit jayu dụtuk'ixp jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹts nụjom
juu' jatye'e axạạ'kp ijtp yaja naxviijnit itụkụjx." 6 Van'itts ạtse'e n'ix
jẹts mookjup jẹ'ẹ ve'e jẹ tạ'ạxtạjk, jẹ Nte'yam jẹ jyayu jẹ ñụụ'pụne'e
natyuknaajkmookju jẹts jẹ'ẹ jyẹ'ẹda pạn pạn jatye'e yakjay'ọọ'kjụdu jẹ'ẹ
kạjx ku ve'e jẹ Jesús jẹ y'ayook dụyakva'kxtkti. Atụva atọ́kits ạts jẹ'ẹ ve'e
ntuntuktaajñ. 7 Van'itts ạtse'e jẹ ángeles xnụụjmi:

—¿Tyạjxse'e atụva atọki xtuktáñ? Va'ants ạts mitse'e ntuk'ixụ pạn
ti jẹ'ẹ ve'e jẹ tạ'ạxtạjk ñụkạjtsp jẹts jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk juu' ve'e
tyuktsụụnip, jẹ'ẹ juu' ve'e vuxtojtụk kuvajkax jẹts majk vájax. 8 Jẹ na'a
atsạ'kip tạ́nụk juu' ve'e tụx'ix, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ñụkạjtsp to'k juu' ve'e
jémani joojntyki, ax ka'a tse'e ụxyam y'uk'ijtni, ụx'ọọk tse'e pyítsumụt
jẹp kạạk jótup namka'anume'e vyintọki. Ax kuts jẹ'ẹ ve'e pyítsumụt,

xu̱pu̱tǫ́kits je̱'e̱ ve'e tyándat je̱ jayu juu' ve'e íxju̱dup, je̱ jayu juu' ve'e yaja naxviijnit itu̱ku̱jx, juu' ve'e je̱ xya̱a̱j ka javyétap je̱p libro ku̱jxp joma ve'e javyet ku ve'e ya̱ it choǫ'ntk je̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx joojntykidinup.

9 'U̱xyamts a̱tse'e nnu̱kǫ́tsu̱t juu' ve'e je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n cha̱jkp je̱tse'e yakvinmǫ́tuvu̱t. Je̱ vuxtojtu̱k kuvajk, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ vuxtojtu̱k tonu̱n juu' ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk tyuktsu̱u̱nip. 10 Nay vanxú̱pjyam tse'e je̱ kuvajkta, nu̱vuxtojtu̱k je̱ yakkutojkpadats je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp. Nu̱mugǫǫxk je̱ yakkutojkpada, ta̱ts je̱'e̱ ve'e vyintǫ́kida, to'k tse'e juu' ve'e u̱xyam yakkutojkp, je̱ts jado'k ka'anum tse'e yakkutuk. Ax ku tse'e je̱'e̱ yakkutókṵt juu' ve'e kayakkutojkpna, ka'a tse'e jek yakkutókṵt. 11 Je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k juu' ve'e joojntyki je̱tse'e u̱xyam kyǫǫ'k'ijtni, je̱'e̱ tse'e je̱ mutoodojtu̱k yakkutojkpa; ku̱x mya̱a̱tnavya̱a̱'njup je̱'e̱ ve'e je̱ nu̱vuxtojtu̱k yakkutojkpada, je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e yakmacha̱v ax jo'n nu̱to'k je̱'e̱da; u̱x'ǫǫkts je̱'e̱ ve'e vyintǫ́kiyu̱t.

12 'Je̱ majk vaj juu' ve'e tu̱x'ix, nu̱majk je̱ yakkutojkpadats je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp juu' ve'e kayakkutojktupna; ax yakmǫ'ǫdapts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱ma̱a̱tyakkutókṵt to'k hora je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k. 13 Je̱ nu̱majk yakkutojkpada, kǫjtsmúkts je̱'e̱ ve'e juu' du̱jaye̱pta, myǫ'ǫdapts je̱'e̱ ve'e je̱ kyutojku̱nda je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k, 14 mya̱a̱t'atso'oxtóndapts je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k. Ax je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e ama̱a̱daagajadap, ku̱x Vintsá̱n je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ vintsa̱nta̱jkta, je̱ts Yakkutojkpa je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e du̱yakkutojkjika̱jxp je̱ yakkutojkpata̱jkta. Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e vinkǫǫjnju̱du je̱tse'e yaaxu̱xjidi, to'k aaj to'k jǫǫtts je̱'e̱ ve'e du̱tonda juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp.

15 Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles xjaa'knu̱u̱jmi:

—Je̱ maaxy na̱a̱j juu' ve'e tu̱x'ix, joma ve'e chu̱u̱na je̱ kǫ'ǫtya̱'a̱xap, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ nu̱may jayu, je̱ may naax je̱ may kajpu̱n, je̱ may aaj je̱ may ayook. 16 Je̱ nu̱majk yakkutojkpa juu' ve'e je̱ majk vaj ñu̱ka̱jtsp je̱ts je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k juu' ve'e tu̱x'ix, je̱'e̱ tse'e du̱mujǫt'ánjadap je̱ kǫ'ǫtya̱'a̱xap je̱tse'e du̱yak'ayǫ́vdat je̱tse'e nu̱va'ajts a̱xva'ajts du̱yaktándat, je̱tse'e je̱ ñi'kx je̱ kyǫpk du̱putso'tstinit. Juu' tse'e vintaamp, je̱'e̱ tse'e yaknaxtǫǫydinup. 17 Je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e pa̱'mu̱xju̱du je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e ve'em du̱tóndat, je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱kǫjtsmóktat je̱tse'e du̱mǫ'ǫdat je̱ kyutojku̱nda je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k van'it paat ku ve'e tyónju̱t kyǫ́tsju̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam kyǫjts. 18 Je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e tu̱x'ix, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ ciudad juu' ve'e du̱ka̱'mip je̱ naxviijnit yakkutojkpada.

18

Ku je̱ Babilonia vyintǫ́kinit

1 Van'itts a̱tse'e n'ix je̱tse'e jado'k je̱ ángeles cha̱a̱'n je̱m tsajviinm, ajajp ata̱'kxpts je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e ka̱daak ǫǫy je̱ kutojku̱n ma̱a̱t; kujaj kutu̱'kx tse'e ya̱ naxviijnit it tyaajñ. 2 Van'it tse'e ma̱kk kya̱jts:

—¡Tá̱vani xa ve'e vyintǫ́kini! ¡Tá̱vani je̱'e̱ ve'e vyintǫ́kini je̱ babilóniait ciudad! Tá̱vani tse'e jyajtni to'k je̱ it joma ve'e je̱ kǫ'ǫyjáyuvap cha̱a̱nada. Je̱m tse'e ñay'amókajada nujom je̱ je̱yyva tá̱nu̱k juu' ve'e ka va'ajtsap je̱tse'e axa̱a̱'kp y'íxuvada. 3 Je̱'e̱ ka̱jx xa ve'e ve'em jyaty ku̱xe'e je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup to'k it to'k naxviijn, je̱'e̱ tse'e tu̱ñaxmo'okjada

mạạt jẹ tsaaydum pa'ajk nạạj juu' ve'e ijtp jẹ babilóniait jayu jẹ kyọ'ọy to'nụn jẹ kyọ'ọy kọjtsụn. Jẹts jẹ naxviijnit yakkutojkpatạjk, tạ tse'e dụtukmạạttónda juu' jatye'e tum ka ǫ́yap, tạts jẹ'ẹ ve'e ọọy tyunnaajkkumeenajada pạn pạn jatye'e ajooydup atọọ'ktup ka ǫ́yap.

4 Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy jado'k jẹ ayook jẹm tsapjọọtm juu' ve'e vaan:

—Tukva'kva'atsta jẹ babilóniait ciudad, miitsta, pạn pạn jatye'e ạts jẹ njáyuda, ve'em tse'e jẹ tyọkin mkatukpaa'tjadat jẹtse'e xkamạạttsaachpaa'ttat, 5 kụx tạ ve'e jẹ tyọkin tyunkuma'yini jẹm tsajviinm paat jẹts tạ ve'e jẹ Nte'yam dụjaa'myéts jẹ kyọ'ọy to'nụnda jẹ kyọ'ọy kọjtsụnda. 6 Jẹ Nte'yam tse'e dụyaktsaachpaattinup jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup jẹm babilóniait cyiudaaj kạjxm, ve'em tse'e yaktsaachpaatjidinit ax jo'n jẹ babilóniait jayu jẹ viijnk jayu dụyaktsaachpaatti jo'n. Tukkuvẹjtjidinupts jẹ'ẹ ve'e amuts jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ juu' jatye'e tụdụtonda tụdụkọtsta, mạkk ạạ'k tse'e chaachpaattinit. 7 Tsaachpaattinup tse'e kụxe'e ñamyájajada jẹtse'e ñatyukkạtạ́kajada jẹ Satanás. Jidụ'ụm tse'e vyinmayda: "Jẹ yakkutojkpa jo'nts ụụ'me'e n'ijtumda, ka'a xa ụụ'me'e ax jo'n jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk, ni jẹ vin'ita tse'e nkatsaachvinma'yumdat." Jidụ'ụm tse'e vyinmayda. 8 Jẹ'ẹ kạjx tse'e tun to'mayji jẹ chaachto'nụn jyẹ́jinit, ọọ'ktinup tse'e jẹ jayu jẹm ciudad kạjxm, yaaxtinup tse'e ọọy jẹ tsaachvinma'yụn kạjx, jéjinup tse'e jẹ yooj jẹ pa'am, naxtọkyạjxtinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ciudad. Ve'em tse'e yaktoondinit kụx mạkk jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam, juu' ve'e pạ'mụxjidinup jẹ chaachpaatụnda.

9 Jẹ naxviijnit yakkutojkpada juu' ve'e tyukmạạttoondu tyukmạạtkọjtstu juu' ve'e tum ka ǫ́yap jẹtse'e dụpanạjkxta jẹ kọ'ọy too' juu' ve'e tuk'íxjụdu, ñụya'axtapts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e dụ'íxtat jẹts tọọynupe'e jẹ ciudad, 10 jékumji ve'e tyándat, jẹ'ẹ ve'e chạ'kidup kụx ku ve'e dụmạạttsaachpaattinit. Jidụ'ụm tse'e vya'andat:

—¡Ayọọv, ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta pạn pạn jatye'e tsụụnidup jẹm babilóniait cyiudaaj kạjxm, mnụmạ́jidup xa miitse'e tụm'itta! Tun to'mayji xa ve'e tụvyinkumoka jẹ mtsaachpaatụnda —jidụ'ụm tse'e vya'andat.

11 Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e ajooydup atọọ'ktup yaja naxviijnit itụkụjx, ñụya'axtapts jẹ'ẹ ve'e kụx ka'a ve'e y'uk'ijttinit pạn pạne'e jo'yụxjadap juu' jatye'e tyọọ'ktup. 12 Jẹme'e jẹ oro jẹts jẹ plata, jẹ tsújit tsaaj jẹts jẹ perlas, jẹ ọọjyit lino vit jẹts jẹ seda vit, jẹ tso'ojmk vit jẹts jẹ tsapts vit. Jẹmpa tse'e nụjom pạn vinxụp jẹ pa'ajk xoo'kpa kụp jẹts jẹ marfil pạạmdụk, jẹ tsújit kụp jẹts jẹ bronce, jẹ pojxụn jẹts jẹ mármol, 13 jẹ canela jẹts jẹ viijnk muxo'ojkin, jẹ pọọm jẹts jẹ mirra, jẹ pa'ajk xoo'kpa nạạj jẹts jẹ tsaaydum pa'ajk nạạj, jẹ olivos aceite, jẹ harina jẹts jẹ trigo, jẹ jaach jẹ kaaj jẹts jẹ carnero, nay ve'empa jẹ carro jẹts jẹ joyụtoompada. Jẹ jayu paat tse'e dụjayẹpta jẹtse'e dụtọọ'ktat. 14 Jidụ'ụm tse'e dụnụkọ́tstat jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup jẹm ciudad kạjxm:

—¡Ka'a xa ve'e x'ukjayẹjptini jẹ ọ'yin juu' ve'e ọọy mtuntsojja'vidup tụy'it, ni jẹ vin'ita tse'e xkọọ'kjayẹjptinit jẹ y'ọy jẹ'ẹ jẹ chújit jẹ'ẹ juu' ve'e mjayẹjptup tụy'it!

15 Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e ajooydup atọọ'ktup mạạt yạ pạạmdụk jẹtse'e tụdụtukkumeentạ́kada jẹ ciudad, jékumji tse'e tyándat, jẹ'ẹ ve'e

chạ'ạgadap ku ve'e dụmạạttsaachpaa'ttat. 16 Ñụya'axtap tse'e jẹtse'e
vya'andat:
—¡Ayọọv, ayọọv xa ve'e jẹ'ẹ jẹ jyọọtta jẹ jáyuda juu' ve'e tsụụnidup tụy'it
jẹm ciudad kạjxm! Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e tụy'itta ax jo'n jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e
jẹ ọọjyit lino vit natyukxọjxjup mạạt jẹ tso'ojmk vit jẹts jẹ tsapts vit jẹtse'e
ñatyuknaajktsojụpụkjụ jẹ oro, jẹ tsújit tsaaj, jẹts jẹ perlas. 17 ¡Tun to'mayji
tse'e tụvyintọkikụx nụjom juu' ve'e tụy'it jẹm ciudad kạjxm!
Nụjom jẹ barco jẹ ñụvintsạnda mạạt jẹ tyoompatạjkta jẹts jẹ jayu juu'
ve'e pyatsạạmdup jẹts juu' ve'e ajooyva atọọ'kpa najxtup tạjkidup jẹm
maaxy nạjọọtm, jékumjits jẹ'ẹ ve'e tyándat. 18 Ku ve'e dụ'ixta jẹ jọk ku ve'e
jẹ ciudad tyọy, jidụ'ụm tse'e mạkk vya'andat:
—¿Ti kajpụn tse'e jado'k ve'em ijt ax jo'n jẹ ciudad?
19 Van'it tse'e jẹ naax ñatyukxạkvájụkjadat jẹtse'e yaaxp tsaachvin-
maayp jidụ'ụm vya'andat:
—¡Ayọọv, ayọọv xa jẹ'ẹ ve'e jẹ jyọọtta jẹ jáyuda juu' ve'e tsụụnidup tụy'it
jẹm ciudad kạjxm! Jẹ jyoojntykin kạjx xa ve'e kyumeentạjkidi nụjom
pạn pạn jatye'e jẹ barco dụjayẹjptup. ¡Tun to'mayji tse'e tụvyintọkikụx
nụjom juu' ve'e tụy'it jẹm ciudad kạjxm! —jidụ'ụm tse'e vya'andat.
20 Ax tukxọọndụktats miitse'e jẹ ciudad, miitsta, pạn pạn jatye'e jẹm
tsapjọọtm jẹts jẹ va'ajts jọọt jáyuda, jẹ Nte'yam jẹ kyukátsivada jẹts
jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, kụx ku xa ve'e jẹ Nte'yam
dụmọọynit jẹ tsaachpaatụn jẹ jayu juu' ve'e ka óyap juu' dụtoondup
jẹtse'e chạạnada jẹm ciudad kạjxm, jẹ'ẹ tse'e tyukkuvẹjttinup juu' mi-
itse'e tụmyaktoojnjada ka óyap.
21 Van'it tse'e to'k jẹ mạkk ángeles dụkạạjyụk to'k jẹ tsaaj juu' ve'e ve'em
ax jo'n to'k jẹ mạjạ paan taak, jẹtse'e dụkạkvippi jẹm maaxy nạjọọtm,
jẹtse'e vyaajñ:
—Jidụ'ụm xa ve'e kyutọkinit jẹ babilóniait ciudad, ni jẹ vin'ítats
jẹ'ẹ ve'e kyọọ'kyak'íxnuvat. 22 Ni jẹ vin'ita tse'e jẹm ciudad kạjxm
kyọọ'kyak'amọtunajxnit jẹ arpa kọv, jẹ trompeta ukpụ jẹ viijnk xooxụn,
ka'a tse'e y'ukyak'amọtunajxnit jẹts jẹme'e jẹ jayu jyụts, 23 ka'a
tse'e jẹm jẹ tyạ'kxpa y'uktạ'kxnit, ni jẹ vin'ita tse'e jẹ navyạjkjuva
kyọọ'kyak'amọtunajxnit jẹm ciudad kạjxm. Ve'em tse'e jyátụt ñáxụt
óyame'e dụnụmájada tụy'it jẹm naxviijnit it kạjxm jẹ jayu juu' ve'e
ajooydup atọọ'ktup jẹm babilóniait cyiudaaj kạjxm. Ax jẹ jayu juu' ve'e
tsụụnidup tụy'it jẹm ciudad kạjxm, jẹ'ẹ tse'e dụvin'ạạ'ndu jẹ maayk kạjx
jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup tụy'it to'k it to'k naxviijn.
24 Jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup tụy'it jẹm babilóniait cyiudaaj kạjxm,
jẹ'ẹ tse'e dụyak'ọọ'ktu jẹ Nte'yam jẹ jyayu mạạt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kọjtsnajxpatạjkta, jẹ'ẹ tse'e dụni'kxmidu ku ve'e y'ọọ'kti jẹ jayu pạn pạn
jatye'e tsụụnidup to'k it to'k naxviijn.

19

1 Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy jẹts jidụ'ụme'e jẹm tsapjọọtm jẹ nụmay
jayu mạkk vya'anda:
¡Yakmạja yakjaancha tse'e jẹ Nte'yam y'ijtnit,
jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ mạjin jẹts jẹ kutojkụn ọọy dụtunjayẹjpp jẹtse'e xyak-
tsọọkumdi,
2 kụx tụv xa jẹ'ẹ ve'e tyọkimpayọ'ọy jẹts vintsọ ve'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga!
Tạ tse'e dụpụụjmja jẹ tsaachpaatụn jẹ ñụmájiva kọ'ọtyạ'ạxap juu' ve'e jẹ
naxviijnit jayu dụyakma't ku ve'e dụtukpụk jẹ kyọ'ọy too',

jẹ̱ Nte'yame'e tu̱tyukkuvetju̱ ku̱xe'e du̱yak'o̱o̱'kti jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ myutoompada jẹ̱ myupa̱jkpada.
3 Van'it tse'e vyaandinuva:
—¡Yakma̱ja yakjaancha xa ve'e jẹ̱ Nte'yam y'ijtnit! Ni jẹ̱ vin'ítats jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ ciudad kyajo̱jk'atú̱vat.
4 Van'it tse'e jẹ̱ nu̱'ii'px maktaaxk mújit jáyuda jẹ̱ts jẹ̱ nu̱maktaaxk joojntykivada jẹ̱ vyiijnda jẹ̱ y'aajta du̱tukpaatti jẹ̱ it juu' ve'e jẹ̱m jẹ̱ Nte'yam vyinkojkm jẹ̱tse'e du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi jẹ̱ Nte'yam, juu' ve'e tsu̱u̱nip jẹ̱m kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n ka̱jxm. Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:
—Amén. ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e jẹ̱ Nte'yam y'ijtnit!
5 Van'it tse'e yak'amo̱tunajxy to'k jẹ̱ ayook juu' ve'e vaamp jẹ̱m joma ve'e jẹ̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n:
Miitsta, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ myutoompada jẹ̱ myupa̱jkpada, jẹ̱ mújit jẹ̱ muutskit,
o̱ñu̱ko̱tsada jẹ̱ts vinjávada vintsa̱'a̱gada u̱u̱'m jẹ̱ nNte'yamamda.

Ku jẹ̱ Jesús du̱pa̱ku̱t jẹ̱ jyáyuda

6 N'amo̱tunajxpats a̱tse'e jẹ̱ ayook ax jo'n nu̱may jẹ̱ jayu ku̱kyo̱jtsti jo'n, ve'em ax jo'n jẹ̱ ma̱ja̱ na̱a̱j ma̱kk tyun'u̱u̱'ts tyuntinu̱n jẹ̱ts ve'em ax jo'n jẹ̱ añu tyumpu'u tyunma̱a̱'t. Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'amo̱tunajxy:
¡Yakma̱ja yakjaancha xa ve'e jẹ̱ Nte'yam y'ijtnit!
Ta̱ xa ve'e yakkutojk'ukvaanni jẹ̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n,
jẹ̱ nNte'yamamda, juu' ve'e nujom du̱ka̱'mika̱jxp.
7 Va'an du̱xo̱o̱jntkumda, va'an du̱'o̱yja'vimda, va'an du̱yakmá̱jimda du̱yakjaanchimda,
ku̱x jẹ̱'ẹ̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, ta̱ tse'e jẹ̱ xa̱a̱j du̱paatni jẹ̱tse'e du̱pa̱jknit jẹ̱ jyáyuda.
Ta̱ tse'e jẹ̱ jyayu ñay'apa̱a̱mdu̱kajada ax jo'n jẹ̱ kiixu̱ta̱'a̱x juu' ve'e yaa'vya̱kuvaamp.
8 Ta̱ tse'e yakmo̱'o̱da jẹ̱tse'e ñatyukxó̱xjadat jẹ̱ o̱o̱jyit lino vit, va'ajts pu̱k, ajajp ata̱'kxp.
Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'amo̱tunajxy. Jẹ̱'ẹ̱ ve'e ku ve'e ñaxyó̱xjadat jẹ̱ o̱o̱jyit lino vit, jẹ̱'ẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ y'o̱y jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jyayu.
9 Van'itts a̱tse'e jẹ̱ ángeles xnu̱u̱jmi:
—Javye̱tu̱ ya̱'a̱: "Xo̱o̱n xa jẹ̱'ẹ̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e ijttinup jẹ̱'ẹ̱ ma̱a̱t pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, ijttinupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱'ẹ̱ ma̱a̱t ve'em ax jo'n jẹ̱ yaa'vya̱jkpa jẹ̱ ñu̱yaa'y du̱ma̱a̱tkáy du̱ma̱a̱t'uu'k."
Jẹ̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Juu'ts a̱tse'e nka̱jtsp, jẹ̱ Nte'yamts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ y'ayook.
10 Van'itts a̱tse'e n'ukvinko̱xkteni jẹ̱ ángeles jẹ̱ts a̱tse'e ku̱nvinja'vi ku̱nvintsa̱'ki. Ax jidu̱'u̱mts a̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e xnu̱u̱jmi:
—Kadi ve'em mjátu̱ka. Jẹ̱ Nte'yam xa a̱tse'e nmutuump nmupu̱jkp, ve'em ax jo'n miitse'e jẹ̱ Nte'yam xmutonda xmupa̱kta, mits jẹ̱ts jẹ̱ m'utsta jẹ̱ m'ajchta ma̱a̱t jẹ̱ m'utsta jẹ̱ mtsa̱'a̱da juu' ve'e to'k aaj to'k jo̱o̱t du̱jaanchja'vidup jẹ̱ ka̱ts jẹ̱ ayook juu' ve'e jẹ̱ Jesucristo yaktaan, jẹ̱ Nte'yam mits vinjava vintsa̱'a̱ga —jidu̱'u̱mts a̱tse'e xnu̱u̱jmi.
Ax jẹ̱'ẹ̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱'ava'nidup jẹ̱ ka̱ts jẹ̱ ayook juu' ve'e jẹ̱ Jesucristo yaktaan, ka jẹ̱ y'avintso̱ vinma'yu̱napts jẹ̱'ẹ̱ ve'e kyo̱jtstup, jẹ̱ Espíritu Santo jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ vinma'yu̱n mo̱o̱jyju̱dup jẹ̱tse'e ve'em kyó̱tstat.

Jẹ'ẹ juu' ve'e dụtuktsụụnip jẹ pọọ'p caballo

11 Van'itts ạtse'e n'ix jẹ tsapjọọtmit it y'ava'ach. Jẹm tse'e to'k jẹ pọọ'p caballo. Pạn tse'e tuktsụụnijup, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e xyạạj Pạne'e Dụkutyoomp Juu' ve'e Kyạjtsp, nay ve'empa, Pạne'e Tyụ́vam jẹ Jyáyuvin jẹ Jyoojntykin. Tụvts jẹ'ẹ ve'e tyọkimpayọ'ọy jẹtse'e dụyakvintọki pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụtso'oxpạjktup. 12 Ve'emts jẹ'ẹ ve'e jẹ vyiijn y'ajaj y'atụ'kx ax jo'n jẹ jạn'ayẹẹ'nst. Jẹm tse'e kyuvajkm may jẹ corona dụmạạda, jẹtse'e jẹm to'k jẹ ayook javyet dụjayep juu' ve'e jẹ'ẹjyji ñụja'vip. 13 To'k tse'e jẹ xọx dụjayep juu' ve'e jẹ nụụ'pụn ọọy tumpaatju. Jẹ'ẹ pạne'e dụtuktsụụnip jẹ pọọ'p caballo, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e xyạạjivap Jẹ Nte'yam jẹ Kyạts jẹ y'Ayook. 14 Jẹm tse'e pyamẹ́tsjada jẹ tsapjọọtmit atso'ox toompada, natyukxọjxjụdupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ọọjyit lino juu' ve'e pọọ'p jẹts va'ajts, jẹ pọọ'p cabállots jẹ'ẹ ve'e tyuktsụụniduvap. 15 Ax jẹ'ẹ pạne'e vintoo'vạjkijidup, jẹpts jẹ'ẹ ve'e y'ávup pyítsum to'k jẹ jạjpax tsojx juu' ve'e tyukmạạda'akup pạn nụvinxụpe'e jẹ jayu chạạnada to'k it to'k naxviijn, jẹtse'e mạkk dụyakkutojkjadat, ve'eme'e dụtọkimpayọ'ọydat jẹtse'e dụmọ'ọdat jẹ mạkk tsaachpaatụn juu' ve'e jẹ Nte'yam yakjẹ́jip jẹ jyọt'a'nụn kạjx, jẹ Nte'yam, juu' ve'e nụjom dụkạ'mikạjxp. 16 Jẹm tse'e vyit kạjxm jẹts pyokyạjxm javyet yạ ayook: "Yakkutojkpa Juu' ve'e Dụyakkutojkjikạjxp jẹ Yakkutojkpatạjk", jẹts "Vintsạ́n Juu' ve'e Dụnụvintsạnikạjxp jẹ Vintsạntạjk".

17 Van'itts ạtse'e n'ix to'k jẹ ángeles juu' ve'e jẹm ténip joma ve'e jẹ aampa xạạj, jidụ'ụm tse'e dụnụụjmi nụjom jẹ jẹyyva tạ́nụk, mạkk tse'e vyaajñ:

—Nay'amókajada jẹts nụminda jẹ Nte'yam jẹ myạjạ a'ox. 18 Mtso'otstape'e jẹ yakkutojkpa jẹ chu'utsta, jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạ́n jẹ chu'utsta, jẹ ñụmạ́jiva jayu jẹ chu'utsta, jẹ caballo tsu'utsta mạạt pạn pạn jatye'e tuktsụụnijidup, anañụjoma jẹ jayu jẹ chu'utsta, jẹ naspạka jáyuda jẹts jẹ joyụtoompa jáyuda, jẹ mụ́jit jẹ muutskit.

19 Van'itts ạtse'e n'ix ñay'amókajada jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk jẹts jẹ naxviijnit yakkutojkpatạjkta mạạt jẹ jyáyuda. Jẹ'ẹ kạjx tse'e ñay'amojkijidi kụx myạạt'atso'oxtonuvaandupe'e jẹ'ẹ pạne'e dụtuktsụụnip jẹ pọọ'p caballo jẹts jẹ y'atso'ox toompada. 20 Yakmajtsts jẹ'ẹ ve'e jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk, nay ve'empa jẹ'ẹ juu' ve'e natyijjup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ mụ́jit nụja'vin dụmasọọk jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk kạjx. Jẹ mụ́jit nụja'vin kạjx tse'e dụvin'ụụ'n jẹ jáyuda pạn pạn jatye'e namyasọọkjụdu jẹtse'e yakpạạjmjadat jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk jẹ y'ixta'nụn jẹtse'e dụvinja'vidi dụvintsạ'kidi jẹ y'apạmnax. Jẹ na'a atsạ'kip tạ́nụk jẹts jẹ'ẹ juu' ve'e natyijjup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa, joojntyk tse'e yak'avíppidini joma ve'e jẹ jạạjn tyọy mạạt jẹ azufre, juu' ve'e to'k viijn ijtp ax jo'n jẹ maaxy nạạj. 21 Ax jẹ jyáyuda, jẹ jạjpax tsojx tse'e tyukyak'ọọ'ktu juu' ve'e jẹp jẹ'ẹ y'ávup pítsump pạne'e jẹ caballo dụtuktsụụnip. Ax nụjom tse'e jẹ jẹyyva tạ́nụk kyooxjidi jẹ chu'utsta.

20

Jẹ miijl joojnt

1 Van'itts ạtse'e n'ix nụto'k jẹ ángeles jẹm tsapjọọtm chạạ'n. Jẹm tse'e dụmats'it jẹ avaatsụn juu' ve'e dụyak'avaatsp jẹ jot juu' ve'e va'ajts kạạk, jẹtse'e jẹm dụmats'ijtpa to'k jẹ mạjạ cadena. 2 Jẹ ángeles tse'e jẹ

cadena dṵtuktsoom jẹ na'a kọ'ọtyáṇṵkap, jẹ jṵjpit tsaa'n, juu' ve'e yaktijpap kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjayuvaptạjkta, jẹ Satanás. Miijl joojnt tse'e tsum dṵyak'ijt. 3 Jẹpe'e jótup dṵ'avippi jẹtse'e dṵyaknṵ'atojkpejt, jẹtse'e dṵyaktaandi jẹ ixta'nṵn mạạt, ve'em tse'e ni pạna dṵkayak'ava'atsṵt jẹ jot. Ve'em tse'e yaktuujn jẹtse'e dṵkavin'ạạ'nṵt jẹ naxviijnit jayu. Ku ve'e miijl joojnt jẹ it ñáxṵt, van'it tse'e yakmukéjat jẹtse'e yak'itṵmọ'ọt vẹẹ'n.

4 Van'itts ạtse'e n'ix jẹ kutojkṵn tsṵṵjntkṵnda. Jẹmts ạtse'e n'ix chạạnada pạn pạn jatye'e jẹ kutojkṵn yakmọọydu jẹtse'e tyọkimpayọ'ọydat. N'íxpats ạtse'e jẹ'ẹ jẹ jyọọtta jẹ jya'vinda pạn pạn jatye'e yakyukpojxtu jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook jẹ jayu dṵvaajnjidi jẹts jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ tṵvạkọjtsṵn dṵpạạmdi jẹ Jesús kạjx. Jẹ jáyuda, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dṵvinja'vidi dṵvintsạ'kidi jẹ na'a atsạ'kip tạ́nṵk ukpṵ jẹ y'apạmnax jẹtse'e kyanamyasọọkjidi jẹtse'e jẹ na'a atsạ'kip tạ́nṵk jẹ y'ixta'nṵn yakpạạjmjadat jẹm vyimpọ́kkum ukpṵ jẹm kyạ'm. N'ixts ạtse'e jẹts joojntykpạjktinuva jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ Cristo dṵmạạtyakkutojkti miijl joojnt. 5 Muto'k jẹ joojntykpạjkṵnts jẹ'ẹ ve'e ku jẹ'ẹ ve'e jyoojntykpạjktinuvat. Jẹ viijnk ọọ'kpada, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jyoojntykpạ́ktat, van'ítnume'e ku ve'e miijl joojnt jẹ it ñáxṵt. 6 ¡Xọọn jẹts va'ajts xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e joojntykpạjktinuvap jẹ muto'k joojntykpạjkṵn! Ka'ats jẹ'ẹ ve'e yakpạ́mdat joma ve'e jẹ jayu chaachpaattinit xạ'ma kạjx, tee'tạjktats jẹ'ẹ ve'e y'íttat, jẹ'ẹ tse'e dṵmutóndap dṵmupạ́ktap jẹ Nte'yam jẹts jẹ Cristo, ve'eme'e dṵmạạtyakkutóktat miijl joojnt.

7 Ku ve'e miijl joojnt jẹ it ñáxṵt, van'it tse'e jẹ Satanás yakmukéjat joma ve'e nṵ'atojkpét tṵy'it, 8 jẹtse'e pyítsumṵt jẹtse'e jẹ jayu dṵvin'ạạ'nnuvat jado'k nax to'k it to'k naxviijn, ve'em jẹ Gog ve'em jẹ Magog, jẹtse'e dṵvọmókṵt jẹ jyayu jẹtse'e y'atso'oxtóndat. Ve'emts jẹ'ẹ ve'e ñṵmáyada ax jo'n jẹ po'o juu' ve'e jẹja maaxy nạpa'ayi. 9 Nṵjom vinxṵp yạ naxviijnit it myạjạ viijna, jẹm tse'e chọọ'ndi jẹtse'e ñay'amojkijidi jẹtse'e dṵnaa'vítti jẹtse'e dṵyaknaa'tojkti jẹm joma ve'e y'itta jẹ Nte'yam jẹ jyáyuda, jẹme'e kajpṵn kạjxm juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp. Ax jẹ Nte'yam tse'e jẹ jạạjn jẹm tsapjọọtm dṵyaktsọọ'n jẹtse'e dṵyaknaxkạdaaky jẹtse'e dṵyaknaxtọkyạjxti jẹ jáyuda, ve'em jẹ Gog ve'em jẹ Magog. 10 Jẹts jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ kọ'ọyjayuvaptạjkta, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ jayu dṵvin'ạạ'ndu, yak'avíppinuts jẹ'ẹ ve'e joma ve'e jẹ jạạjn tyọy mạạt jẹ azufre juu' ve'e to'k viijn ijtp ax jo'n jẹ maaxy nạạj, jẹm joma ve'e yak'avíppidini jẹ na'a atsạ'kip tạ́nṵk jẹts jẹ'ẹ juu' ve'e natyijjup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa. Jẹm tse'e chaachpaattinit xạ'ma kạjx.

Ku jẹ jayu yaktọkimpayọ'ynit jẹm jẹ kutojkṵn tsṵṵjntkṵn vyinkojkm juu' ve'e mạj jẹts pọọ'p

11 Van'itts ạtse'e n'ix to'k jẹ kutojkṵn tsṵṵjntkṵn juu' ve'e mạj jẹts pọọ'p. Jẹ'ẹ pạne'e jẹm tsṵṵnip, jẹmts jẹ'ẹ ve'e vyinkojkm yạ tsajmit it jẹts yạ naxviijnit it ve'emji tyọki, ka'a tse'e dṵ'ukpaattini joma ve'e y'íttat. 12 Van'itts ạtse'e n'ix jẹ ọọ'kpatạjkta, jẹ mṵ́jit jẹ muutskit, jẹ'ẹ tse'e jẹ Nte'yam dṵvinténidup. Van'itts ạtse'e n'ixpa to'k jẹ libro yak'ayẹ'pva'kxy, jẹtse'e yak'ayẹ'pva'kxpa jado'k jẹ libro joma ve'e javyet jẹ jayu jẹ xyạạjta pạn pạn jatye'e joojntykidinup xạ'ma kạjx. Ve'em tse'e jẹ ọọ'kpatạjk yaktọkimpayọ'ydi pạn vintsọ ve'e juu' tṵdṵtonda tṵdṵkọtsta ọy ka'ọy, ve'em ax jo'n javyet y'it jẹ'ẹ kạjxta. 13 Jẹm tse'e y'ijtti nṵjom

jẹ ọọ'kpatạjkta, jẹ'ẹ mạạt tse'e juu' ve'e ọọ'ktu jẹm maaxy nạjọọtm, ve'em tse'e anañụjoma yaktọkimpayọ'ydi to'k jado'k pạn vintsọ ve'e juu' tụdụtonda tụdụkọtsta ọy ka'ọy. 14 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyọjtsji, ka'a tse'e jẹ jayu y'uk'ọọ'ktinit. Ax jẹ jayu juu' ve'e yakpạạmdu joma ve'e jẹ mạjạ jạạjn tyọy mạạt jẹ azufre, jẹm tse'e chaachpaattinit xạ'ma kạjx. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e jẹ tsaachpaatụn ax jo'n jẹ jayu mumẹjtsk nax kụy'ạạ'k. 15 Jẹm tse'e yak'avíppidini pạn pạn jatye'e jẹ xyạạjta ka javyétap jẹp libro kụjxp joma ve'e javyet jẹ xyạạjta pạn pạn jatye'e xạ'ma kạjx joojntykidinup.

21

Jẹ nam tsajp jẹ nam naax

1 Van'itts ạtse'e n'ix jẹ nam tsajp jẹ nam naax, kụx yạ muto'k tsajp jẹts yạ muto'k naax, kutọ́kinuts yạ'ạ ve'e. Ka'a tse'e y'uk'ijtni jẹ maaxy nạạj. 2 Ạts, jẹ Juan, n'ix ạtse'e jẹ kunuu'kx ciudad, jẹ nam Jerusalén, jẹmts jẹ'ẹ ve'e tsapjọọtm kyạdaaky, jẹja jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam vyinkujk chạạ'n, apạạmdụkani ve'e vye'na ax jo'n to'k jẹ kiixụtạ'ạx juu' ve'e tụñaajk'ọ́yaja tụñaajkpaadaja ku ve'e yaa'vyạkuva'añ. 3 Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy to'k jẹ ayook jẹm tsapjọọtm chạạ'n, jẹtse'e mạkk vyaajñ:

—Jẹ Nte'yam mạạt tse'e jẹ jayu ụxyam jyoojntykini ax jo'n jẹ jayu to'k jạạjn to'k tạjk jyoojntykada jo'n, jẹ'ẹ tse'e jẹ jyáyuda. Jẹ Nte'yam, viinmts jẹ'ẹ ve'e y'ijtnit jẹ'ẹ mạạtta jẹtse'e jẹ jayu dụNte'yamidinit. 4 Jẹ Nte'yam tse'e yakkẹẹkụxjidinup nụjom jẹ vyinnạạjta, ka'a tse'e y'uk'ọọ'ktinit, ka'a tse'e y'ukyaaxtinit, ka'a tse'e y'uktsaachvinmaaydinit, ka'ava tse'e ti pa'am y'uk'ijtnit, kụx nụjom juu' jatye'e tụy'it tụjyẹja, tạ́vanits jẹ'ẹ ve'e ñajxkụ́x.

5 Van'it tse'e vyaajñ jẹ'ẹ pạne'e dụtuktsụụnip jẹ kutojkụn tsụụjntkụn:

—Ạtse'e nam mpụụmp nụjom juu' jaty.

Vaampa tse'e jidụ'ụm:

—Javyẹtụ yạ'ạ kụx tụvạ kạts xa yạ'ạ ve'e, to'k aaj to'k jọọt tse'e yakjaanchjávat.

6 Van'itts ạtse'e xnụụjmi:

—Tạ́vanits jẹ'ẹ ve'e tyunjụ kyạtsjụ. Ạts xa jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ it chọọ'ntk, ạtsts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e tyonkạjxjinit kyọjtskạjxjinit nụjom juu' jaty, ạtsts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ A jẹts jẹ Z. Pạn pạn xa ve'e tạạtsip, ạtsts jẹ'ẹ ve'e ntuk'oo'kup nụnve'emji jẹ mo'tpa nạạj juu' ve'e joojntykinyajkp. 7 Pạn pạn tse'e mạạdaakp, nụjomts yạ'ạ ve'e jẹ ọ'yin dụjayẹjpnit, ạtsts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam, ạtsts jẹ'ẹ ve'e jẹ n'ónụk. 8 Ax jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e ạts mạạt kanapyạạjmjụdup kụx jẹ naxviijnit joojntykine'e nụyojk chọjktup, pạn pạn jaty ạtse'e xkajaanchja'vidup, ạtse'e xkajọtmọọydup, pạn pạn jatye'e axạạ'kp juu' jaty dụtoondup dụkọjtstup, jẹ jayu dụyak'ọọ'ktup, kọ'ọyyaa'yapta, jẹ maayk dụtoonkidup, dụvinja'vidup dụvintsạ'kidup juu' ve'e ka jẹ Nte'yamap, pạn pạn jatye'e taayidup, jẹ'ẹ tse'e yakpạạmdinup joma ve'e jẹ mạjạ jạạjn tyọy mạạt jẹ azufre. Jẹm tse'e chaachpaattinit xạ'ma kạjx.

Jẹ nam Jerusalén

9 Van'itts ạtse'e xnụmiijn nụto'k jẹ nụvuxtojtụk ángeles juu' ve'e dụjayẹjptup tụy'it jẹ vuxtojtụk oro apạjkin juu' ve'e ojts mạạt jẹ tsaachto'nụn, jẹts ạtse'e xnụụjmi:

—Minu̱ je̱ts a̱ts mitse'e ntuk'íxu̱t je̱ jáyuda juu' ve'e ijttup jye̱'e̱ pa̱ne'e
yaktijp Carnero Onu̱k.
10 Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles xyaknu̱jkx je̱ Espíritu Santo je̱ kyutojku̱n ka̱jx
joma ve'e to'k je̱ ma̱ja̱ ko̱pk. Je̱mts a̱tse'e xtuk'ix je̱ nam Jerusalén, je̱
kunuu'kx ciudad, je̱me'e tsapjo̱o̱tm cha̱a̱'n, je̱me'e je̱ Nte'yam vyinko-
jkm. 11 Kyujajpy kyutu̱'kxp tse'e je̱ ciudad je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin ka̱jx,
ve'eme'e y'ajaj y'atu̱'kx ax jo'n je̱ tsújit tsaaj tyu̱'kx myátsu̱k, je̱ jaspe tsaaj
jo'n, tukke̱'xnajxpe'e ax jo'n je̱ cristaajl. 12 Je̱ ciudad, vídu̱tats je̱'e̱ ve'e
ñaa'pá̱tsa ka̱jxm paat, je̱ts makme̱jtsk viijn je̱ y'aak. Ax joma jaty tse'e je̱
y'aak, je̱ja tse'e to'k jaty je̱ ángeles tyena. Je̱m tse'e aka̱'a̱ ka̱jxm yukja'a je̱
xya̱a̱jta to'k ja̱ka̱'a̱ jaty je̱ israeejlit jayu. 13 Toojk tse'e je̱ y'aak je̱m joma
ve'e je̱ xa̱a̱j pyítsum, jatoojkpa tse'e je̱ y'aak je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j tya̱ka,
je̱ts jatoojk jatypa tse'e je̱ y'aak nooxki nooxki. 14 Makme̱jtsk tse'e je̱
tsaaj juu' ve'e je̱ naa'pá̱ts tyuktsu̱u̱nip. Je̱m tse'e yukja'a je̱ nu̱makme̱jtsk
kuká̱tsiva je̱ xya̱a̱jta. Je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱
kyuká̱tsivada.
15 Je̱ ángeles juu' a̱tse'e xmuko̱jts, je̱m tse'e to'k je̱ oro kijpxu̱n du̱kap'it,
je̱'e̱ ve'e tyukkijpx je̱ ciudad, je̱ y'aak, je̱ts je̱ ñaa'pá̱ts. 16 Ku ve'e du̱kijpx
je̱ ciudad, nay vanxu̱p tse'e ya̱na ax jo'n mya̱ja̱ viijniva. Tyukkijpx tse'e
je̱ ángeles je̱ y'ooro kijpxu̱n je̱ ciudad. Mugo̱o̱xk mó̱kupx jakojkm legua
jo'n tse'e kyijpx; akijpxa ve'e ya̱na, je̱tse'e mya̱ju̱ viijna, je̱tse'e kya̱jxma.
17 Van'it tse'e du̱kijpx je̱ ñaa'pá̱ts, ii'px maktojt xajtu̱kts je̱'e̱ ve'e kya̱jxma.
Vanxu̱p tse'e pyítsum ma̱a̱t je̱ ángeles kya̱noox, ve'em ax jo'n yaja naxviijn
je̱ jayu juu' du̱kijpxta jo'n.
18 Je̱ ñaa'pá̱ts, tum je̱ jaspe tsaajts je̱'e̱ ve'e tukpa̱ts; je̱ts je̱ ciudad,
tum je̱ oorots je̱'e̱ ve'e. Ve'emts je̱'e̱ ve'e kye'ex ax jo'n je̱ ixu̱n juu'
ve'e va'ajts tukke̱'xnajxp. 19 Joma ve'e je̱ naa'pá̱ts cho̱o̱'ndu̱k, je̱'e̱ tse'e
tyukyak'o̱'yidu tyukyakpaadidu nu̱jom juu' jatye'e tsújit tsaaj. Je̱ jaspe
tsaaj je̱'e̱ ve'e mya̱a̱t je̱ muto'k, je̱ zafiro tsaaj tse'e je̱ mume̱jtsk, je̱ ágata
tsaaj tse'e je̱ mutoojk, je̱ esmeralda tsaaj tse'e je̱ mumaktaaxk, 20 je̱ ónice
tsaaj tse'e je̱ mumugo̱o̱xk, je̱ cornalina tsaaj tse'e je̱ mutojtu̱k, je̱ crisólito
tsaaj tse'e je̱ muvuxtojtu̱k, je̱ berilo tsaaj tse'e je̱ mutoodojtu̱k, je̱ topacio
tsaaj tse'e je̱ mutaaxtojtu̱k, je̱ crisoprasa tsaaj tse'e je̱ mumajk, je̱ jasinto
tsaaj tse'e je̱ mumakto'k, je̱ amatista tsaaj tse'e je̱ mumakme̱jtsk. 21 Juu'
ve'e je̱ makme̱jtsk naa'pá̱ts aka̱'a̱da, makme̱jtsk je̱ peerlats je̱'e̱ ve'e pu̱m.
To'k jaty tse'e je̱ ciudad je̱ y'aka̱'a̱, ka̱kto'k perlas pu̱mts je̱'e̱ ve'e. Je̱
ciudad too' juu' ve'e du̱nu̱má̱jip, tum je̱ oorots je̱'e̱ ve'e. Ve'emts je̱'e̱ ve'e
kye'ex ax jo'n je̱ ixu̱n juu' ve'e va'ajts tukke̱'xnajxp.
22 Ka'a a̱tse'e n'ix je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk, ku̱x je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, je̱ Nte'yam,
juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp, je̱'e̱ je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k,
yakvinja'vidup yakvintsa̱'kidupts je̱'e̱ ve'e je̱m nu̱jom ciudad ka̱jxm. 23 Je̱
ciudad, ka'ats je̱'e̱ ve'e vyinko̱pka je̱tse'e kyujajju̱t kyuta̱'kxju̱t je̱ aampa
xa̱a̱j je̱ aampa po̱'o̱, ku̱x je̱ Nte'yam je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k,
je̱'e̱ je̱ mya̱jin ka̱jxta tse'e je̱ ciudad yakkujaj yakkutu̱'kx. 24 Je̱ jáyuda
juu' ve'e íttap je̱ja naxviijnit itu̱ku̱jx van'it, yakkujajtap yakkuta̱'kxtapts
je̱'e̱ ve'e, je̱tse'e je̱ naxviijnit yakkutojkpata̱jk du̱yakna̱jkxtat je̱m ciudad
ka̱jxm je̱'e̱ je̱ y'o̱'yinda. 25 Ka'ats je̱'e̱ ve'e yak'aka̱'a̱t xu̱u̱ju̱n je̱ ciudad
je̱ y'aka̱'a̱da; ka'a tse'e je̱m je̱ it kyo̱o̱'tsat. 26 Yaktuknu̱na̱jkxtap tse'e je̱
y'o̱'yin je̱ts je̱ vyintsa̱'kin pa̱n nu̱vinxu̱pe'e je̱ jayu cha̱a̱nada to'k it to'k
naxviijn. 27 Ni je̱ vin'ita tse'e je̱m kyatá̱kat juu' ve'e ka va'ajtsap, ni ka'a

tse'e pạn pạn jatye'e axạạ'kp juu' jaty dụtoondup dụkọjtstup, ni jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ jayu dụvin'ạạ'ndup, jẹ'ẹjyji ve'e tạ́kadap pạn pạn jatye'e jẹ xyạạjta javyet jẹp libro kụjxp joma ve'e javyet jẹ xyạạjta pạn pạn jatye'e xạ'ma kạjx joojntykidinup. Jẹ'ẹ pạne'e yaktijp Carnero Onụk, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ lyiibro.

22

1 Van'itts ạtse'e jẹ ángeles xtuk'ix to'k jẹ mạjạ nạạj juu' ve'e joojntykinyajkp, va'ajts tse'e tyukkẹ'xnajxkú̱x ax jo'n jẹ cristaajl; jẹ Nte'yam jẹts jẹ'ẹ pạne'e yaktijp Carnero Onụk, jẹja joma ve'e jẹ kyutojkụn tsụụjntkụnda, jẹ́jats jẹ'ẹ ve'e jẹ mạjạ nạạj chạạ'n. 2 Jẹm too' kojkm juu' ve'e dụnụmájip jẹts jẹm mạjạ nạpa'am, jẹm tse'e yee'k jẹ kụp juu' ve'e jẹ joojntykin dụyajkp. Makmẹjtsk nax jẹ'ẹ ve'e tyạ'ma vinjoojnt, vimpọ'ọ jẹ'ẹ ve'e tyạ'ma. Jẹts jẹ y'aajy, toompts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jayu yaktuktsóyat pạn nụvinxụpe'e jẹ naax jẹ kajpụn. 3 Ka'a tse'e jẹm y'ítụt juu' ve'e kọ'ọy nụkọtsa. Jẹmts jẹ'ẹ ve'e ciudad kạjxm y'itta jẹ kutojkụn tsụụjntkụn joma ve'e chạạnada jẹ Nte'yam jẹts jẹ'ẹ pạne'e yaktijp Carnero Onụk, jẹm tse'e vyinjávajadat vyintsạ'ạgajadat jẹ myutoompada jẹ myupạjkpada, 4 jẹm tse'e jẹ vyiijn jẹ y'aaj dụ'íxtat jẹtse'e jẹ'ẹ jẹ xyạạj javyet dụjayẹ́ptat jẹm vyimpọ́kkum. 5 Ka'a tse'e jẹm jẹ it cho'oat, ka'a tse'e jẹm jẹ tạ'kxpa chọ́kjadat ukpụ jẹ aampa xạạj pạn pạn jatye'e jẹm tsạạnadap, kụx jẹ Nte'yam, jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹ'ẹ tse'e kujajjadap kutạ'kxjadap. Yakmọ'ọdap tse'e jẹ jayu jẹ kutojkụn jẹtse'e xạ'ma kạjx yakkutojktinit.

Tạ́mani ve'e jẹ xạạj ku ve'e jẹ Jesucristo myiinnuvat

6 Van'itts ạtse'e jẹ ángeles xnụụjmi:

—Tyụ́vam xa yạ'ạ ve'e yạ kạts. To'k aaj to'k jọọt tse'e yakjaanchjávat. Jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ tse'e dụvinma'yụnmọọyp jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, jẹ'ẹts ạtse'e xkẹjxp jẹts ạtse'e jẹ jyayu ntuk'íxtat ntuknujávadat pạn juu' ve'e tsọjkji tónjup kọ́tsjup —jidụ'ụmts ạtse'e jẹ ángeles xnụụjmi.

7 Jidụ'ụm tse'e jẹ Jesucristo vya'añ:

—¡Tsọjkji ạtse'e nmiinnuvat!

¡Xọọn xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e dụkutyoondup jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook juu' ve'e javyet yap nạk kụjxp!

8 Ạ̱ts, jẹ Juan, n'ix nmọtu ạts yạ'ạ ve'e. Ku ạtse'e n'ix nmọtu, van'itts ạtse'e jẹ ángeles n'ukvinkọxkteni juu' ạts yạ'ạ ve'e xtuk'ix jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e kụnvinja'vi kụnvintsạ'ki. 9 Ax jidụ'ụmts ạts jẹ'ẹ ve'e xnụụjmi:

—Kadi ve'em mjátụka. Jẹ Nte'yam xa ạtse'e nmutuump nmupụjkp, ve'em ax jo'n miitse'e jẹ Nte'yam xmutonda xmupạkta jo'n, mits mạạt jẹ m'utsta jẹ m'ajchta jẹts jẹ m'utsta jẹ mtsạ'ạda mạạt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, nụjome'e pạn pạn jatye'e dụkutyoondup juu' ve'e javyet yap libro kụjxp. Jẹ Nte'yam mits vinjava vintsạ'ạga.

10 Xnụụjmivats ạtse'e jidụ'ụm:

—Ka'a tse'e yu'uts xyak'ítụt jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook, jẹ ayook juu' ve'e javyet yap nạk kụjxp, kụx tạ́mani jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e tyónjụt kyọ́tsjụt. 11 Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dụtoondup dụkọjtstup jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, va'an tse'e dụjaa'któnda dụjaa'kkọ́tsta jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ; jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e dụtoondup dụkọjtstup jẹ tyụv jẹ'ẹ, va'an tse'e dụjaa'któnda dụjaa'kkọ́tsta jẹ tyụv jẹ'ẹ;

pa̱n pa̱n jatye'e je̱ va'ajts aaj je̱ va'ajts jo̱o̱t du̱jaye̱jptup, va'an tse'e je̱ Nte'yam du̱jaa'kpana̱jkxta va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱t.

12 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesucristo vya'añ:

—Amo̱tunaxta, tso̱jkji a̱tse'e nmiinnuvat, van'itts a̱tse'e to'k jado'k nmo̱o̱ynit juu' ve'e tukka̱daakju̱dup pa̱n vintso̱ ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga juu' ve'e tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta o̱y ka o̱y. 13 A̱ts xa je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ it cho̱o̱'ntk, á̱tsjyamts je̱'e̱ ve'e ku ve'e tyonká̱xju̱t kyo̱jtská̱xju̱t nu̱jom juu' jaty, a̱ts tse'e too'va̱jkp, a̱ts tse'e u̱x'o̱o̱k, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ A je̱ts je̱ Z

—jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

14 Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ vyit tu̱du̱pojpo̱o̱'pada, ve'emts je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixjadat je̱tse'e du̱ja̱'kxtat je̱ ku̱pu̱ta̱a̱jm juu' ve'e je̱ joojntykin du̱yajkp je̱tse'e tyá̱kadat joma ve'e je̱ ciudad je̱ y'aka̱'a̱da. 15 Myujékumadapts je̱'e̱ ve'e je̱ ciudad pa̱n pa̱n jatye'e axa̱a̱'kp juu' jaty du̱toondup du̱ko̱jtstup, je̱ maayvada, je̱ ko̱'o̱yyaa'yapta, je̱ yakjayu'o̱o̱'kpada, pa̱n pa̱n jatye'e du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap, pa̱n pa̱n jatye'e du̱tso̱jktup je̱ taay je̱tse'e tyaayiduva.

16 Van'itts a̱tse'e je̱ Jesús xjaa'kno̱u̱jmi:

—A̱ts, je̱ Jesús, ta̱ a̱tse'e je̱ n'aangeles nkex je̱tse'e a̱ts je̱ njayu ya̱'a̱ du̱tuk'íxtat du̱tuknu̱jávadat. A̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ yakkutojkpa David je̱ tya̱a̱mt je̱ y'aa'ts, a̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. A̱tsts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ ma̱ja̱ maatsa juu' ve'e ta̱'kxp matskp je̱tse'e ja̱pna pyítsum.

17 Jidu̱'u̱m xa ve'e vya'añ je̱ Espíritu Santo ma̱a̱t je̱ Jesucristo je̱ jyáyuda:

—Miinni to'k aaj.

Pa̱n pa̱n tse'e du̱'amo̱tunajxp, va'an tse'e du̱va'añu̱:

—Miinni to'k aaj.

Pa̱n pa̱n tse'e ta̱a̱tsip, va'an tse'e du̱miinni. Pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp, va'an tse'e ve'emji du̱'uu'ku̱ je̱ tsoxk na̱a̱j juu' ve'e je̱ joojntykin du̱yajkp.

18 Nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunajxtup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook juu' ve'e javyet yap na̱k ku̱jxp, nvaajnjidupts a̱tse'e jidu̱'u̱m: Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱yaknu̱yojkip ya̱ ka̱ts ya̱ ayook, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e pa̱'mu̱xjup je̱ tsaachto'nu̱n juu' ve'e javyet yap na̱k ku̱jxp. 19 Je̱ts pa̱n pa̱n tse'e du̱pa̱jkjip juu' ve'e javyet yap na̱k ku̱jxp, pa̱jku̱xjup tse'e je̱ Nte'yam je̱'e̱ je̱ xya̱a̱j juu' ve'e je̱p libro ku̱jxp joma ve'e javyet je̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx joojntykidinup, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'ítu̱t je̱m kunuu'kx ciudad jo̱o̱tm. Je̱ libro joma ve'e je̱ xya̱a̱j javyet y'itta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx joojntykidinup je̱ts je̱ ciudad, yaknu̱ko̱jtstup tse'e yap na̱k ku̱jxp juu' a̱tse'e njaayp.

20 Je̱'e̱ pa̱n ya̱'a̱ ve'e du̱'ava'nip, jidu̱'u̱m tse'e vya'añ:

—Tyúvam xa je̱'e̱ ve'e, tso̱jkji a̱tse'e nmiinnuvat.

Nay ve'emts a̱tse'e nvaampa: —Amén. Miinni to'k aaj, Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús.

21 Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ts miitse'e anañu̱joma mkunoo'kxjadap xa̱'ma ka̱jx. Amén.